הלכה · משנה תורה · מפרשים

כרוב ממשח (שלם)

רבי שלמה ורבי חיים אלפסי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

כרוב ממשח (שלם)

רבי שלמה ורבי חיים אלפסי

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/כרוב-ממשח-שלם/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

הקדמת 5
חידושי מהרש"א זלה"ה 11
מסכת ברכות 11
מסכת שבת 14
מסכת עירובין 17
מסכת פסחים 18
מסכת ביצה 19
מסכת ראש השנה 25
מסכת יומא 27
מסכת סוכה 29
מסכת מגילה 33
מסכת חגיגה 35
מסכת מועד קטן 59
מסכת יבמות 87
מסכת כתובות 95
מסכת קידושין 101
מסכת גיטין 128
מסכת סוטה 130
מסכת נדרים 138
מסכת נזיר 139
מסכת בבא קמא 145
מסכת מציעא 145
מסכת בבא בתרא 146
מסכת סנהדרין 147
מסכת שבועות 149
מסכת עבודת אלילים 151
מסכת זבחים 164
מסכת חולין 202
מסכת מנחות 207
מסכת ערבין 208
מסכת תמיד 208
כרוב ממשח חידושי הרמב"ם 208
כללים 243
חידושי מהרח"א זלה"ה 247
מסכת ברכות 248
מסכת שבת 250
מסכת פסחים 251
מסכת חגיגה 252
מסכת ביצה 256
מסכת מועד קטן 263
מסכת ראש השנה 264
מסכת יומא 266
מסכת סוכה 272
מסכת תענית 273
מסכת מגילה 273
מסכת יבמות 277
מסכת כתובות 278
מסכת קידושין 279
מסכת נדרים 289
מסכת נזיר 291
מסכת בבא קמא 293
מסכת מציעא 294
מסכת סנהדרין 295
מסכת מכות 300
מסכת שבועות 319
מסכת עבודת אלילים 324
מסכת הוריות 357
מסכת אבות 357
מסכת מציעא 361
מסכת זבחים 364
מסכת מנחות 466
מסכת חולין 468

מסכת ערכין 469
ליקוטי מאמרי הש"ס של האגדות 472
כללי הש"ס 474
זה מה שנשמט 531
חידושים על הרמב"ם ז"ל 536
מסכת זבחים 582

הקדמת

בינ"ו עמ"י עש"ו

ראשי **אלפי** ורבני דמתא מחסיא. ארזי **לבנון** אשר בדמה. סבי דצורה ודפומבדיתא. הרבנים המובהקים פלאי פלאים. יושבים על כסאות אשר בעוב"י תונס יע"א ה' עליהם יחיו כי"ר:

ארץ ומלואה זמירות יאמרו ותשבחות ישמיעו לאל ברוך נעימות יתנו אשר לא עזב חסדו ואמתו. מעם קדשו וצאן מרעיתו. ישראל לסגולתו סגולה מכל העמים:

ואף גם זאת בהיותם בארץ לא להם. ומצרים נוסע אחריהם. בחרבות וברמחים. ומהר אל גבעה גולים ונדחים. מגוי אל גוי נדחה קרו לה אשורים ולטושים ולאומים ואחר כל אלה התלאות. צרות המתרגשות ובאות. ותהי זאת נחמתינו בגלות החיל הזה. באתרא דבזוזי. זאת התורה. זכה וברה. היא שעמדה לאבותינו ולנו. ויתן אותנו לחסד ולרחמים: וברוך הנאמן במאמרו. עצום עושה דברו. גוזר ומקיים כי לא תשכח מפינו. ומפי זרענו. כל זרע ישראל. גולת אריאל כולם אחוזי עול תורה ועול מטה על פני כל הארץ

ארץ ממנה **יצא** לחם לחמה של תורה. נאזר בגבורה הן הן גבורותיו. הן הן טראותיו. שבכל דור ודור הותיר לנו שרידים. ווי העמודים. רבני אלפין. רבני מאוותא. גאוני ארץ תקיפי דאורייתא. גדולים ועצומים שנו חכמים במשנתם. כל שתורתם אומנותם. ערוכה בפיהם וסדורה. בקדושה וכטהרה. ומהם וכיוצא בהם תורה יוצאה. נהרי נחלי דבש וחמאה. וכל דבריהם להורות. את החוקים ואת התורות. לבני ישראל עם קרובו ויו'רו המו'רים. צדק ומשפט ומישרים. והיו למאורות. לפקוח עינים עירות. שקופים אטומים: אשרי עין ראתה. איתנים מוסדי ארץ דמסגן בעל'יותא. תורה יוצאה מהם כמעין המתגבר. לעיני כל עובר. אלו דברים שאין להם שיעור קראו הרבה. שנו הרבה. ולילה כיום יעיר ותדר שנתם לילות כימים:

והקול נשמע קול רנה של תורה יחדו ירננו שפתותיהם ששו'נים. יפה כח האב עם הבנים: מגלים פנים בתורם. כמשה מפי הגבורה. וכל רז לא אניס להו מילי דמטמרן עשאום כסדרן כהג'לות נג'לות. הלכות גדולות. וכל דבר הקשה. מסיפיה לרישיה. שוחקין אותו הדק עד אשר דק. ויהי הם משיכים ישוב נאה ויאה כי ל'ו יצדק. ולפני מלכים יתיצב לפני מלכו ארץ

ארץ מדה ורחבה. גרסה נפשם לתאבה. ע"כ דבור ודבור אליו נאספו הללו בעלי אסופות. הלכות מרוב'בות מאליפות ודבר גבורות. דברי חכמים כדרבנות וכמסמרות. והלוך עליו אימים:

לכו מזו מפעלות פעולת צדיקים המיישרים אורחותם. זה ספר תורתם. תורה דידהו נצב על עול'תו. כי כאיש גבורתו. מזה כמה שנים יצא לאור ויאר לנו זה ספר משחא דרבותא הנמצא בזה איש בחדרי משכיתו. מש"ח זיתא דכיא. מיהב יהבי לן מן שמיא. אוריין תליתאי. משלשת הרועים רבנן סבוראי. מנשרים קלו מאריות גברו. הטיבו כל אשר דברו. הלכות דעות ויסודי תורה. ליהודים היתה אורה. זו תורה. האדם הגדול בענקים הוא אבי התעודה. טור אודם פטדה. רב תנא דאורייתא הרב הגדול. מעוז ומגדול. סבא דמשפטים בוצינא קדישא. דרישה ופרישה. נ"י פטיש החזק מוהר"ר מסעוד **אלפאסי זיע"א**. ולעומת מחב"רתו. עלו אתו. מקצה בחו'ברת. שני בניו. בנים חביבים יצאו נצבים. בחכמה ובמדע גדולים ועצומים:

הלא המה בחכמתם. קראו בשמותם. איש איש על שמו. ברוך שככה לו בעולמו אנשים צדיקים. מאירים כברקים. מודי הוראות בישראל. ראשון לציו'ן המלאך הגואל הרב המופלא. וכבוד ה' מלא. אור ישראל וקדושו. נזר אלהיו על ראשו. מארי דתלמודא בכוליה תנויי. ונברכו בו כל גויי. ויהי שמעו בכל הארץ המעלות לשלמה זצוק"ל גברא דרב גובריה ורב חיליה. בכתם אופיר לא יסולה. ול"ו אח טלא דבדולחא. ובסימו דרוחא. הרב המובהק. ואח לברק. המקובל האלהי אור החיים זלה"ה. איש איש לפי מהללו. ברוך מחדש חידושים שם שם לו. הלכות קבועות. שהיו כליותיו נובעות. ציצים ופרחים. דברים שהם נוחים. הלכה זו העלה על שולחן מלכים עשאה סימן. חידושי דינים שחידשה תורה דיליה הגדיל לעשות מעשה ידי אומן. נכתבים ונחתמים:

וכבר מזה שנים רבות יצא מוניטון שלו על כל יושבי תבל אשר על הארץ **ארץ** נתנה יבולה. בלהב אש אוכלה. הוו מצטערי רבנן דאכתי איכא שיורי ברכה. מחידושי הלכה שמורה וערוכה. לקרבה אל המלאכה. והא איכא כמה שני שמעלת הרבנים עליונים למעלה. עלו אל המנוחא ואל הנחלה. חלקם כארץ החיים כי גזא דרחמנא. צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ברצון שוכן מעונה. וכל קובל דנא אכתי פשו והמה בכתובים זה כתב ידם. ואין אתנו יודע איה חקר כבודם. עד יומא כי האידנא אשר העיר ה' את רוח הני תרי אחי ומרחמי ישרי דרך ותמימי. הנאהבים והנעימים:

הלא המה שרים ונסיכים. תמימי דרך ההולכים. ביראת ה' כל היום וכל והלילה. הוא יסור המעלה. הראשון אדם גבר בגוברין. סוד והדר מן המהדרין:

הגביר המרומם. אור יומם. רצ"ו כמ"הר נר"ו שמואל בקוראי שמו. ברוך הוא וברוך טעמו. ואת חוט תש'ני אח טוב ונעים. נטע שעשועים. הגביר החכם המרומם והנה שולם

שלם הוא ושלימה משנתו. כאשר ח' אתו. חפץ חסד ומרבה להטיב. הטוב והמטיב. כל שישנו כשמירת ובלמידה ויחכם שלמה. על טוב יוכר שמו. כשבת אחים גם יחד נושאי משך הזרע למשפחותם לבית אבותם אנשים ונשים וטף. לבית נטף. שלשלת יוחסין. הללו בעלי תריסין. אתה ה' תשמרם וכצנה רצון תעטרם שנות חיים ואורך ימים:

הנה נחלת ה' בנים הם לאיש חיל רב פעלים. פריו קודש חלולים רב חסד. מטה כלפי חסד. דדחיל ורחים ומוקיר רבנן. ואיהו גופיה כצורבא מרבנן. משתמען מילי הגביר המרומם יקר מחרוץ ומפז המי"ן מופלא הלא זה הו'ד והדר אד'רת **אליהו נטף** נ"ע נפשו תנוח מנוחת עולמים:

מזה שנתים ימים ואת שלוש עלה למנוחה מכון בית עולמים:

אשרי בניו אחריו קמו עמדו למעבר נייחא לאביהם היושב בפתח עינים. זה שער השמים. וחקרו ודרשו הנמצא בזה. גברא דחזי. זה ספ"ר מכת"י מעלת הרבנים הנזכרים עליונים למעלה כי כל חפצם ורצונם. להזיל זהב מכיסם ומממונם. ולהעלותו על מזבח הדפוס להוציא לאור תעלומות חכמה בקרב הארץ

ארץ חפץ חפץ ה' למען צדקו. משפטו וחוקו. הודיע ה' ישועתו. מפה לאוזן האנשים שלמים האלה. ויען ויאמר יש זכות תולה. זה ספר כרוב ממשח תלוי ועומד ביד איש עתי ולית מאן דידע ליה לפי רוב הימים:

וברצות ה' דרכי איש וכונתם לשמים הבא ליטהר מסייעין אותו. ואחר חיפוש מחיפוש צדיק באמונתו. גילה צדקתו. חנה היא טמון במטמוני מסתרים ביד אנשים יקרים ותמימים:

הלא המה בנים חביבים מבני חיבב לאיש יקר רוח איש תבונה החפץ חסר ומרבה להטיב ה"ן גביר דגמיר וסבר הר'

שמואל ברהנץ נ"ע כי בהיותו חי על האדמה הר"ש הנז' הוא היה בזמן הרבנים הנז' ולפי עוצם תורתם משים חיבת התורה היה משמש בית אולפנא לאנשי כנ"הג הנהו רבנן סבוראי והוא יצק מים על ידיהם ומתאבק בעפר רגליהם לילות כימים:

וכאשר נחו על משכבותם. ותעל נשמתם בעדן גן אלהים את ה' אלהיך פשט האיש את ידו ויקח את ס' התורה הנז' וחש"ב אפודתו. עלה במחשבתו. להדפיס אותו. ולזכות את הרבים. כי ממנו תוצאות חיים ולכל בני ישראל יהיה אור גדול במושבותם. ולא אסתייעא ליה מילתא ומאי דביני ביני ושמואל מת ותעל נשמתו אל האלהים אשר נתנה. ונשאר דא ספרא דאורייתא ביד בניו ברוכי ה' תמה ויחדיו יהיו תמים:

וביום הגלות רז זה בה שעתא. הנותן אמרי שפר. ונכתב בספר. אגרת שלומים. לאנשים האלה ותכף לקבלת כתבינו זריזין מקדימין. וישלחו מאתם האי ספרא נה'ר נהירו דאורייתא המאיר **לארץ**

ארץ ושמים נשאו כנהרות קולם. שמחה בכל גבולם. יחדיו ירננו בקול רנה. לפני שוכן מעונה. יתנו שבח והודאה. כי עין בעין נראה. את ספר משנה התורה הזה. לפנינו בדור הזה. ראתה עינינו. וישמח לבנו. כמוצא שלל רב. יום בוא אור נערב. זה ס' ברוב **ממשה** משח רבות. לקדש האחד משולבות. זאת התורה נאמרה מפי גאוני ארץ הני תרי אחי אהובי עליון. אנשי קדש מלידה ומבטן ומהריון. דרך גדילתן נקבו בשמותיהם עליונים למעלה וילמד תחתון מן העליון. בשערי בת ציו'ן. מצויינים בהלכה. מערבה מול מערכה. את משמרת ה' שמרו. הביטו אליו ונהרו. חלקם בארץ החיים. צדיקים במיתתם קרויים חיים. בשמים ובארץ וכימים:

גדולה דעה אשר גבלו. איש איש לפי מהללו מלכים השכילו. ובנו להם בתים. בשפ'ר העי'טים. באר על הלוחות. בארש נכוחות. חידושי תורה דידהו הולך סובב על ים התלמוד ועל ספר יד החזקה להנשר הגדול **הרמב"ם** זלה"ה ואתיא מכללא כללי הש"ס כולם נבללים בספרא רנא ברוב

ממשח דאנהיר לעיינין נהירו דאורייתא. מאורי אור יושר דברי המאורות. היו. למאורות. אמרות ה' אמרות טהורות. ודבר גבורות. לשון מדברת לישנא דחכימי לשון חכמים:

ויהי כי ראינו את יקר תפארת דנא ספרא דרב גובריה. מילי דמתאמרן לקדושים אשר בארץ המה ואדירי. תכף לקבלה אם למסו'רת מסרנוהו מיד ליד לאנשים האלה אנשים של צורה. אנשי חסד ורחמים הנהו תרי אחי אשר נרבה רוחם אותם להרים דגל ספר התורה הזה וקבלוהו באהבה רבה ובחבה יתירה. והמה בצדקתם. הוקשו למצותן. והיו זהי'רין בזריזות גדולה לקרבה אל המלאכה והביאוהו לבית הדפוס ע"י ציר נאמן ויהי הם מריקים צרורות כספיהם לתת לכסף מוצא. העשוי למלאכת הקודש כל הון יקר נמצא. ותל"ית עלתה מחשבתם לפועל ונעשה רצונם ונדפס האי ספרא רבה ויקירא. לזכות אביהם בארצות החיים אל מול פני המנורה. יהא רעוא נפש צדיק מאירה. מי"ג נהרי דאפרסמונא. נגש ונהנה מזיו השכינה. ואת היותרת ויעל אליהו מעלה ע"ג מעלה ישב עולם לפני אלהים באתרא דצדיקי וחסידי ההרים הרמים:

ואנחנו אלה פה כאשר ראינו יופי מעשה האנשים האלה שלמים בהס'כמה עלימו וברכנו את שם האחים הנזכרים איש איש כברכתו. ברכנו אותו. כן יבורך גבר כמה ככרים ברכות שמים. יצו ה' אתם את הברכה בכל מעשה ידיהם טובה כפולה בכפלי

כפלים. וזכות הצדיקים האדירים האלה רבנן דפקיע שמייהו. יכולה היא שתגן אלף המגן עליהם ועל זרעם אינהו ואביזרייהו. יוס'ף עליהם בתוספת מרובה. דגול מרבבה. אורך ימים ושנות חיים להם ולבניהם. ולכל הנלוים אליהם. ברכת ה' היא תעשיר כסף וזהב עליתם. ואין העין שולטת בהם. שמורים לעד לעולם. שלוה בכל גבולם. עוד כל ימי עולם עשי'רים בכוש'רות. מי ימלל גבורות. אלו דברים שאדם אוכל מפירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ויאכלו מטוב הארץ

ארץ בתרא. ערוכה בכל ושמורה. לאיגלויי מילתא. ולאחזוקי טיבותא. לגברא מהימנא. ממנו יתד ממנו פנה. איש חיל רב פעלים. פעלא הכא תוכו רצוף אהבה. אהבת התורה ולומדיה. הלא זה חו"ד הגביר הנעלה. לשם טוב ולתהלה. רצ"ו כמה"ר אליהו שיזאגה חדא הוא דכתיב אלי'הו בא לקרב זה ס' התורה הנשלח לידו מהכא להתם למקום מושב הדרו במתא רבתי ליוורנו יע"א למען יהיה הוא מעיר לעזור בהשגחתו על עושי המלאכה מדפיסי זאת התורה. הן הראנו את עוצם ידו ואת יקר תפארת השתדלותו. ברם דא עקא לן כי מאי דביני ביני טרם בא לידי גמר טוב ויעל אליהו אל בית מנוחתי. והיתה נפשי צרורה בצרור החיים כי שם ביתו. והא ודאי כי מחשבה טובת הקב"ה מצרפת למעשה ואפריין נמטייה כי יבא על שכרו כי גזא דרחמנא ותהי משכורתו שלימה נחלת שדי ממרומים:

ועלינו לשבח לארון הכל אשר לא השבית לו גואל וקם שבט מאלי'הו זרעו לברכה. זה בנו ריכא וכד ריכא. הגביר הנעלה. לשם טוב ותהלה פי' יהודה **שיזאנה** רידיע סי' ליאוני הי"ו הוא בירך על המוג'מר לגומרה של תורה. ובכן אמרינן לשעלא טבא איישר חיליה וברוכי מברכינן לשמו הטוב וליתר אחיו ולכל בית אביו יחיו דגן ויפרחו ישישו וישמחו בבנים ובני בנים ברוב הונים הון ועושר בביתם. זהב וכסף וכל אבן יקרה במילואותם. טוב מלא ברכת ה' במדה גדושה לטוב להם כל הימים. לעד ולעולמי עולמים. עוד כל ימי הארץ

ארץ נוס'פת ואלה מוסיף על הראשונים זכה מוסיפין לו. אשרי מי שעמלו. ונוספה נחלתו נחלת שדי ממרומים:

סמוך לחתימה אינה ה' ליד האחים הנז"ל שיטה אחת על מסכת זבחים להרב הגדול. מעוז ומגדול. כמה"ר **משה סלום** זיע"א נפשם אותה ותעש להוציאה לאור. ולמתחיל במצוה אומרים לו גמור. להדפיס תמימים:

וכגון דא ודאי שמחה לצדיק אשר יצאו לאור פעולותיו. הן הן אותותיו. על כן נקרא שמו **ישמח משה**. וישמחו כל חו'זי. שמחת. עולמים:

ובכן ישמחו וירננו הני אחים. ששים ושמחים. הם וזרעם גבור כארץ
ארץ טובתה. היא מדברת במד'בר בער'בה. ער'ב ר"כ ויקרא שמה רחובות. כהנה וכהנה גם לרבות. כל חותמי ברכות שבתורה המה יעלו לראש הני תרי אחי שני צנתרות הזהב אשר נדבה רוחם חוקקי בס'לע סל'עם למינהו. להוציא כלי למעשהו. הם עשו לתורה שלא תשתכח. ונחשב להם תרומתם כריח ניחח. וזכות התורה וזכות האתנים מוסרי ארץ מחברי זאת התורה זכותייהו מפני קמייהו. והיינו רביתייהו. כשם שהם עשו נייחא לקדושים אשר בארץ המה. להוציא לאור תעלומות חכמה. הני מילי דאמור רבנן. וזה לך תרומת מתנם. לזכות לאביהם בבית עולמו. ותחי המשרה על שכמו. וישב אלי'הו באיגרא רמה. ויתרון דעת החכמה. ויכ'ן כמו רמים:
ואפריין נמטי להו איש על ידו לדגליהם. ה' צבאות יגן עליהם. בתיהם שלום ישליו אהלם. עוד כל ימי עולם. אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח משמיא מיתב יהבי להו גם עושר גם כבוד ובני חיי חיים וקיימים לדור דורים. צדיקים לאורה וישרים. לבושי מכלול ועדי זהב כשרי המלך הפרתמים:
וכאשר המה ראו והביטו כי יצתה מחשבותם לפועל ונצטרפה למעשה ותכל עבודת הקרש ושמח לבם לגומרה של תורא. כן יזכו המה ובניהם להדפיס ספרים אחרים ולהגדיל התורה ולהאדירה. כאשר בלבבם. ואדירי כל חפצי כם. ימלא ה' משאלותם לטובה. גם עד זקנה ושיבה. זקנים באים בימים:
ואנו ליה עינינו. אנא ה' קומה והושיענו. הביטה וראה כי שחה לעפר נפשנו. וידל ישראל עד מאד וכל העם יחדיו הגיע לארץ עד עפר צרות רבות ורעות סבבונו. מהני שביבי בישי אכלונו הממונו. וישקו אותנו מי רוש ולענה ושורש רתמים:
שובה ה' את שביתנו. על ארצנו ועל נחלת אבותינו. ותחז בציון עינינו נחזי אנן כנו'ת **ירושלם** עיק"ות. והבית בהבנתו. אבני נזר מתנוססות על אדמתו. אז ירננו כל עצי היער מלכי ארץ וכל לאומים:
ואנחנו נשיר את שיר ה' וקול בן לוי תשוב על שי'רה. בקול רנה וזמרה. בשי'רי הלשון של זהו'רית והיה ה' למלך על כל הארץ הכ"ד צעירי צאן קדשים החותמים פה עו"כי מתא **תונס** יע"א בחדש טבת דהאי שתא נבנה עליה **טירת** כסף לפ"ק וה' יברך את עמו בשלום:
ע"ה ישועה בסיס ס"ט ע"ה נתן בורג'יל שלט"א ע"ה שמואל צפיג ס"ט ע"ה אברהם הכהן יצחקי ס"ט ע"ה ישועה צפיג ס"ט ע"ה אברהם חג'אג' ס"ט הצעיר משה 'פיתוסי ס"ט הצעיר שלום חי בשמוט ס"לט הצעיר נסים מעארך ס"לט **בס"ד**

חידושי מהרש"א זלה"ה

ספר כרוב ממשח

מסכת ברכות

דף ט"ז ע"א גמ' ומתפללין ואוכלין פתן וכו' ק' דכיון דמיירי בעושין בשכרן הול"ל ומתפללין מעין י"ח כי היכי דקמפרש דיני הפת לפניה ולאחריה הו"ל נמי דיני התפלה ואין לומ' דלא צריכא ליה למימרא דנילף לה שפיר מכר"המ דאוריית' ואפ"ה מקצר ועולה דהא ברכות ק"ש דהוו דרבנן אומרם כתיקו' וא"כ אדרבה תיסק אדעתין דנילף התפלה מברכות ק"ש וכל כי הא הו"ל למימר ורחוק הדבר לומ' דהאי תנא פליג אאידך ברייתא וס"ל דתפלה שאני והאי דמייתי הש"ס האי ברייתי' היינו למילף מינה דיש חילוק בין בשכרן לבין בסעודתן מיהו למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה והנ"ל נכון הוא דהאי ברייתי' ר' יהושע היא דס"ל לעולם מתפלל מעין י"ח והשתא ניחא נמי סיפא דעושין בסעודתן דלא נקט תפלה כלל ודו"ק:

ר"מ כד הוה מסיים ספרא דאיוב הוה אמ' הכי סוף אדם למות וכו' אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וכו' י"ל דמא ענין זה לספרא דאיוב ועוד מ"ש והכל למיתה הם עומדים אחר מאמ' סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה ועוד מ"ש ועמלו בתורה דהול"ל ועמל בתורה ומאי ועמלו בכינוי הוא"ו ויר' ע"פ מ"ש ז"ל שאיוב ראה עולם בנוי וחרב ובנוי והאריך ימים הרבה וראה דרות הרבה ולבסוף נאמר בו וימת איוב זקן ושבע ימים לזה אמר ר"י סוף ארם למות וכו' ר"ל שאין נמלט מיום המות וא' זה וא' זה למיתה הם עומדים ומ"ש והכל למיתה הם עומדים הוא לכלול את העופות וגם את הדגים שאינם בני שחיטה א"כ בא לרמוז מ"ש הראשונים ז"ל שהמיתה היא לתועלת האדם שבעודנו בחומרו ובגופו אינו משיג שכר ועונג של ע"הב שהוא רוחני ויקר השלימו' וכמ"ש בשם מהר"י טאיטצק ז"ל ע"פ ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם דק' האם רע בעיני ה' שיחיה לעולם ומה רעה יש בזה לפניו ית' וחוץ מדרכו י"ל ע"פ מ"ש ז"ל ע"פ והאלהים עשה שייראו מלפניו זו מיתה שאין דבר המכניע ומשבר את לב האדם כיום המיתה והנה אם היה האדם חי לעולם סופו היה להסיר יראת ה' מעל פניו וחירם מלך צור יוכיח שעשה עצמו אלוה בשביל שהאריך ימים הרבה וכ"ש אד"הר שהיה יחיד בעולם וכולם הם בניו ויוצאי ירכו ואין דומה לו בכל העולם שאו היה ח"ו שוכח אלהותו וגדולתו ית' והיו כל העולם תועים ונדחים אחריו וק"ו הדברים מיהואש מלך יהודה שעשה עצמו ע"א והשתחוו לו עבדיו ולזה חפץ הקב"ה במיתתו להנאתו ולתועלתו להבדילו ולהפרישו מהדחייה והטעות והרב הנו' ז"ל פי' שהכוונה

היא שא"א לאדם להשיג חיי העולם הבא ותענוגיו אלא אחר מיתה שיזדכך הגוף בקבר והנשמה תקבל את תענוגיה ולז"א ועתה וכו' ואכל וחי לעולם ר"ל ואינו משיג את השכר הצפון לצדיקים לע"ל. והנה יאמר האדם שא' שהוא צדיק הרבה ותם וישר וגם נתייסר הרבה ביסורין אין צורך לו עוד במיתה שכבר נזדכך כע"הו ע"י ייסוריו ולא נשאר לו עוד עון אשר חטא שצריך לנקותו ע"י המיתה וצער הקבר לז"א סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה ר"ל שסוף ותכלית שמאכילין וממרים את הבהמות הוא לשחיטה שזו היא מעלתה שאז יהיה המזון בחלק הניזון ותעלה ממדרגת ב"ח בלתי מדבר לב"ח מדכר וכך היא סוף ותכלית מבוקש האדם הוא למות שעל ידה יקנה שלימותו וישיג את תענוגיו ורב טוב הצפון לצדיקים וכדי שלא תתמה על איוב שמת אחר שהעיר עליו הכתוב איש תם וישר וכו' וגם נידון כמשפט רשעים בגיהנם כמ"ש ז"ל משפט איוב י"ב חדש לז"א סוף אדם למות ר"ל סוף אדם הוא כמו סוף הבהמה שלא תעלה במעלת השלימו' אלא אחר השחיטה אף שתהיה בריאה ויפה בתכלית הבריאות והטוביות כך סוף אדם שאינו משיג מעלתו האמתית והנצחית אלא אחר המיתה וז"ש והכל למיתה הם עומדים שבא לפ' מאמרי הא' שכוונת. מאמרי סוף וכו' ר"ל שכל הקימה וההעמדה שלהם הוא בשביל המיתה. א"כ כיון לטעם האחר שכתבתי בסמוך שלולי המיתה היה האדם שוכח את בוראו ח"ו וז"ש והכל למיתה וכו' ר"ל ועוד שבשביל המיתה היתה להם העמדה וקיום באלהותו ויכולתו ית' ולא נטיו רגליהם ולא שופכו אשיריהם ולמ"ד זו של למיתה היא כמו בשביל:

ומ"ש ועמלו בתורה יובן ע"פי מ"ש בברכות ראשונים שעשו תורתם קבע ומלאכתם עראי זו וזו נתקיימה בידם אחרונים שעשו תורתם עראי ומלאכתם קבע זו וזו לא נתקיימה בידם והנה ידוע כי לא יתכנה על האדם אלא מלאכתו הקבועה לו שאם ד"מ אדם שהוא רוב מלאכתו חייט ויש לו ג"כ מלאכה באומנות הכסף והזהב ודאי ופשוט הוא שאינו מתכנה אלא במלאכה שהיא קבועה לו שאומרים לו פ' החייט לז"א ועמלו שהעסק שהוא מתכנה עליו הוא בתורה ר"ל שרוב עסקיו בה. א"כ ע"פ מ"ש ע"פ בכל דרכיך דעהו וכו' שהכוונה היא שאף עסקיו במילי דעלמ' יהיו לצורך קיום התורה ואז יקבל שכר על אותו העסק דעלמ' כמו על עסק המצוה ז"ש ועמלו דהיי' עמל שלו שלצורך עצמו הוא בשביל התורה ואז יהיו כל מעשיו לשם שמים:

א"נ ע"פ מ"ש בזוהר כסכא דמשפטים שמקום שנא' עמל הוא לריעותא ויגיעה הוא לטיבותא וסימניך יגיע כפיך וכו' עמל וכעס ע"ש. עוד אית בשבת דמאן דאתיליד במאדים ליהוי שופך דמים מאי תקנתיה ליהוי טבחא או מוהלא ואמ' שם אביי לר' יוסף

ומר עניש וקטיל ז"ש ועמלו ר"ל העמל שהורה עליו מזלו בעת לידתו הוא עושהו בתורה ומשנהו ומחליפהו רע בטוב והי"ת יעזרנו ע"ד כבוד שמו:

דף ל"ג ע"ב גמ' לאו הלכה אתמר אלא מעין אתמ' וכו' ק' דאדרבה הוספת מים הוספת קמח ואי אהלכה ק"ל אמטין לכ"ש וי"ל דהיא גופה קאמ' ליה דהך מלתא בפלוגתא היא ולאו לכ"ע היא דעדיפא מינה נמי איתמר מטין ולא כמו שאתה סובר דליכא מאן דפליג עליה וה"ק לא הלכה בלבד אתמר אלא מטין נמי אתמר:

דף ל"ד ע"א רש"י בד"ה מתחלת הברכה וממילא משתמע וכו' לכאו' משמ' דר"ל שאומ' מתחלת הברכה ומשם ואילך על הסדר וא"כ הוי נמי תיובת' דר' אסי לפירש"י ואמאי לא פריך אלא לר' הונא ויש ליישב דר"ל דגומר ממנה והלאה במקום שנזכר ולא לחזור למעלה ראש אלמא על סדרא שהוא בו צריך לאומרה ולא לחזור לתחלת הסדר מחדש וק"ל:

תו' בד"ה אמ' פסוקא וכו' מפ' אפכא. נר' טעמייהו מדקתני הקורא את שמע וכופלה דתיבת הקורא משמע כדרך כל הקוראים והדר כופלה אכל ר' זירא נקט האומר ומשתמע שפיר מלתא מלחא ומ"ש התו' אך לשון הגמ' לא משמע כפי' לא גילו דעתם מהיכא לא משמע וי"ל דדייקי מדקתני כופלה ולא כופלה דודאי עיקר הקפידה אינה אלא בפסוק א' ודו"ק:

דף מ"א ע"ב רש"י **בד"ה** זה כ' לארץ חשובים מתאנים ורמונים. יש לדקדק מדבריו. דדוקא חשובי מתאנים ולא משעורה וגפן דלגבי שעורה עדיפא מתמרים כדכתבו התו' דארץ קמא עדיפא ולגבי גפן סובר רש"י ז"ל כיון דכל חד מינייהו אית בה חדא למעליותא דגפן ג' לארץ קמא ותמרים ב' לארץ בתרא שקולים הם ויבואו שניהם

תו' בד"ה והלכת' דברים וכו' דא"כ מתני' היא וכו' ויש ליישב פירש"י ז"ל דגם הוא סובר כפי' ר"י דדברים אלו שדרכם ללפת אף אם אכל מהם בלא פת טפל מקרי שהכל בא להטעים ולהמתיק הפת שאכל למגמר אאכילה ובכלל לפתן מקרי והיינו דשאלו את ן' זומא מפני מה וכו' ואמ' להם הואיל ופת פוטרתן דלא מספקא להו בהך מלתא דכל שהוא עיקר וכו' אלא ק"ל בכ"הג דאמרן ושני שפיר הואיל ופת פוטרתן ר"ל אף אותו קצת שאוכל לבדו הוא נגרר אחר הפת והפת פוטרו ומש"ה ק"ל כיון דהוא בא לשרות האכילה שבמעיו והו"ל כטפל שאינו בא לשתותו אלא לתקן האכילה שבמעיו:

דף מ"ב ע"א גמ' ואבע"א מהכא ויברך ה' וגו'. דלקרא קמא יש לדחות דדילמא לבן משום כבוד בנותיו שנתן ליעקב נתברך מש"ה אייתי קרא דיוסף:

דף יו"ד גמ' שאל ההוא דיקא לברורייא כתי' רני עקרה לא ילדה משום דלא ילדה רני א"ל שטיא שפיל לסיפיה דקרא כי רבים וגו' אלא מאי לא ילדה לא ילדה בנים לגיהנם כמותכם ע"כ הק' הרב כלי חמדה פ' כי תצא שאחר שתירצה לו שפיל וכו' מה צורך עוד לומ' אלא מאי וכו' והוא תי' ב' לקושייתו ע"ש ור"ל כיון דכתיב כי רבים וגו' ש"מ עקרה דמעיקר' קא' ונר' דהרי מק' הזה ידע ג"כ סיפא דקרא אך ק"ל דלימא עקרה ולשתוק דהעקרה ודאי לא ילדה ומה צורך עוד לומ' לא ילדה אלא ש"מ דה"פ דעד עכשיו לא ילדה וה"ק רני עקרה שלא ילדה עד עכשיו כלל ולהכי מק' שפיר משום דלא ילדה וכו' וה"ה דהות מק' היכי אתי סיפיה דקרא כי רבים וגו' ונמצא ק' רישיה אסיפיה אלא דמק' מעיקרא ארישא דקרא גופיה ולכך השיבה לו ברוריא שפיל לסיפיה וכו' דמשמ' בהדיא שהשמחה היא על ריבוי הבנים וא"כ מ"ש לא ילדה ולא סגי ליה במלת עקרה לבד ת"ק שלא ילדה בנים לגהינם והכוונה קיא נר' ע"פ מ"ש ז"ל שבחל אאע"ה שעבוד מלכיות לישראל יותר מגיהנם ונמצא שנפטרו מדינה של גיהנם ואפשר שזהו מה שסיים הפ' כי רבים בני שוממה וגו' שפי' רבים הוא ל' גדולה כמו ואת רבי המלך ור"ל שבהיותם בגולה והם בני שממה הם רבים וגדולים בע"הב שנפטרי' מגיהנם משא"כ בני בעולה שהרשעים שבהם נכנסים לגיהנם רחמנא לישזכן:

דף ל"ה גמ' חוץ מן היין מ"ש יין וכו' דאר"י אמר שמואל וכו' שמן זית מברכין עליו בפ"הע הק' הרב מהר"ר יעקב לבית הלוי שאלה כ"ב וז"ל דאמרי איצטריך לדברי ר"י ממתני' גופה שמעי' לה דפסוק ותני על כל פירות האילן מברך בפ"הע חוץ מן היין דלא חילק רק היין לבד ואולי משום דקי"ל אין למדין מן הכללות אפי' במקום שנאמר חוץ עכ"ל ולענ"ד אכתי ק' דהא ע"כ צ"ל דתנא ושייר ומאי שייר דהאי שייר דאי משום שאר מי פירות דמברכין עליהם שהכל הא ודאי לא דמו לשמן דהאי אישתני למעליותא והאי אישתני לגריעותא ודחיקא לי מילתא דבכ"הג נמי קרינן ביה שייר תרתי להנ"ל לתרץ הוא דאי ממתני' הא' דלעולם אשמן זית מברכין עליה בורא שמן זית והא דלא תני ליה במתני' הוא משום דשמן חלוק הוא בדיניו דשמן לחודיה ולא כלום דאזוקי מזיק ועם אניגרון אם הוא לרפואה הוא דמברך עליו ותנא מילתא פסיקתא קתנ' דלאו פסיקתא לא קתני ודו"ק:

מסכת שבת

דף ב"א ע"א גמ' מיתיבו כרך דבר וכו'. ואע"ג דהוה ידע להך ברייתא **מ"מ** הוה מספק"ל בשמן דדילמא דוקא הכא בכרך שדבר שאין מדליקין בו אינו ניכר והאור נאחז בו יפה

בפתיל' אבל בשמן אע"פ שממשיכו מ"מ אינו נמשך כ"כ כמו שמן זית לבד והשתא שהשיבו שאסור משום גזירה ק' ליה שפיר מהאי ברייתא:

חו' בד"ה שמחת בית השואבה וכו' דלא היה בהן פשתן וכו' וטוב לפתילה וכו' ונר' לר"י וכו'. ולולי דבריהם ז"ל י"ל דדוקא בכרך דבר שמדליקין בו ע"ג דבר שאין מדליקין בו שהאור נתלית ונאחזת יפה בדבר שמדליקין בו משא"כ בהמייני כהנים שהצמר והפשתן שוים הם מבחוץ ואין האור נתלה ונאחז יפה בפתילה מכל צדדיה ול"ד לנתן שמן כל שהו בנר שיש בו שאר שמנים דשפיר מדליקין בהן אי לאו משום גזירה דהתם השמן הניתן בתוכו ממשיך שאר השמנים אחר הפתילה משא"כ בפתילה שאין האור נתלה יפה בה:

דף ב"ב ע"ב גמ' מחוץ לפרכת העדות וכי לאורה הוא צריך והלא כל אותן מ' שנה שהיו ישראל במדבר לא היו הולכים אלא לאורו של הקב"ה אלא עדות לישראל שהשכינה הורה בישראל וכו' וכתבו התו' ותימ' שהיל"ל כל העולם כולו לאורו של הקב"ה הם הולכים תי' שי"מ דקאי על אהרן אלא שכשלהו פ' כל הקרבנות משמ' דקאי על הקב"ה ע"ש כתו' ולעד"ן ליישב סלא קאמ' אמת הוא שהוא ית' נהורא עמיה שרי מיהו הי"ת ברא העולם ע"פ הטבע שהשמש והירח ברא אותם להאיר לעולם ובלילה בשאין שמש וירח או יהיה המקום משך וא"כ בבית המקדש צריך נר ודאי כטבע העולם שהרי מצינו לרז"ל שאמרו כי תיעול לקרתא זיל בנימוקה שהרי מלאכים ירדו למטה ואכלו ומשה עלה למרום ולא אכל וה"א שה"ה כאן נהג הקב"ה כמנהגו של עולם וכעין זה אמרו בשעת חרבן ב"ה אמ' הקב"ה למ"תש מלך שמת לו מת וכו' שנהג הקב"ה מנהג ב"ו לזה הק' הש"ס והלא כל אותן מ' שנה היו הולכי' לאורו של הקב"ה כדכתי' לא ימיש וכו' ועמוד האש לילה חרי ששינה הקב"ה טבע ומנהג העולם בשביל ישראל ולא הוצרכו לאור הנר לכ"ש במשכן השכינה ממש א"כ י"ל דה"א שצריך האור במשכן לכבוד בעיני בני אדם שגנאי הוא שיהיה הבית אפל שאף שנהורא עמיה שרי מ"מ אור נעלם הוא ואינו נר' לעין כל לכן צריך אור הנר להתכבד לעין כל. מ"ה מק' שפיר ממ' שנה שהלכו במדבר שהיה להם אור נגלה כ"ש במשכן עצמו וכן כתו' כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל ומ"ש בת"כ וכי צריכים לנר ר"ל צריכים ישראל להדליק נר במשכן ליראות להם האור שלא יהיה הבית אפל והלא כל מ' שנה לא הוצרכו לנר שהיו רואים אורו של מעלה בפרסום כ"ש במשכן וק"ל:

דף ס"ג ע"א תו' בד"ה אין בין וכו' צ"ל דהאי אין בין לאו דוקא ולולי דבריהם ז"ל י"ל דירוש' וב"ה הוו בכלל שעבוד מלכיות דהא עכשיו שאינם בנויים הוא משום מורא

המלכיות וכמו שהיה בימי בית ב' שכתבו שטנה על ירוש' וכ"ש עכשיו שארך הגלות ואנחנו בעיניהם פחותים ונבזים כעפר לדוש שאינם מניחים אותנו להרים ראש לבנות בית לשם אלהינו וכשיסתלק שעבודם אזי יבנה על נכון מיהו י"ל שכוונת התו' היא על המעלה שתהיה לעתיד שיבנה ירוש' ה' והוא יהיה לה חומת אש ותגדל ותרחיב הרבה כמ"ש ז"ל עתידה שתהיה ירוש' עד דמשק שכל זה אינו תלוי במלכיו' והתו' קצרו בדבריהם הרבה והוא דוחק:

דף ע"ט ע"ב גמ' ר"פ אמ' רב דאמ' כתנא דבי מנשה. האי דלא ניחא ליה בהא דמוקי לה כר' אחאי ומוקי לה כתד"מ אע"ג דלכולהו שינויי תנאי היא י"ל משום דמשמ' ליה דר' אחאי קאי אשינה בזה ובזה דריש' דהיינו תפלין ומזוזה ומכשיר בתרווייהו וכקו' התו' ד"ה ור' אחאי מ"ה נקטה כתד"מ דמיירי בחדא מלתא דקתני כתבה:

תו' בד"ה והא מדקתני סיפא הו"מ למפרך בריי' גופה וכו'. ולכאו' נר' לומ' חוץ מדבריהם דהמק' הא' לא ידע סיפא דבריית' אלא רישא גרידא וכמ"ש הרשב"א ז"ל בפ"ק דקידושי' דט"ז ע"כ) גבי הא דאר"ל אמה העבריה קונה את עצמה במיתת האב ופריך עליה רב ששת ומשני לה התם הש"ס ובתר פריך עליה ר' עמרם מריש' דהך ברייתי' גופה ואוקי לה כתיובת' כת' שם דרב ששת דאקשי מסיפא דברייי' דאית ליה פירוקא ולא אקשי מריש' דהויא תיובת' איכא למימ' וכו' מסתברא דזמנין דלא בקיאי כברייי' ואיכא מאן דשמיע ליה רישא דבריית' ולה שמיע ליה סיפא א"ל איפכא ואיכא דכוותה בתלמוד' ע"כ אלא דהכא דסתמ' דתלמודא פריך לה דוחק לומ' דב' מקשים **הם**:

בא"ד ורמי גזל אגזל וכו'. ר"ל דהתם פריך ממתני' דהמפקיד אמתני' דיבמו' דר"ט אע"ג דלא הויא פירכא אלא מכח ברייתי' דקתני עלה דההיא דיבמו' והי"מ למפ' ההיא מתני' דיבמו' גופה עם הך ברייתי' דמייתי עלה אלא דניח' ליה למפ' מתני' אמתני' ע"ש ולולי דבריהם ז''ל י"ל משום דההיא מתני' גופה ק' ליה פקדון אפקדון מ"ה אק' נמי עלה **גזל** אגזל:

בד"ה אידי ואידי אמזוזה וא"ת אמאי לא קאמ' אידי ואידי אמזוזה ר"ל דניחא טפי לאוקומי תרווייהו אתפילין דהוו שינוי שוה במקומות משא"כ אי מוקמי תרווייהו אתפלין ומזוזה דלא הוי שינוי שוה דהקלף הוי שינוי עור ודוכסוסטו' כמקו' שיער הוי שינוי מקום:

בא"ד לשינוייא קמא דשני אמזוזה ובשינוייא קמא נמי הו"מ לשנויי אתפלין אלא לשיטתיה דהמק' דהוה מפרש לה בשינוי עורו' סגי ליה דלעולם מיירי בשינוי עורות בסברתך מיהו אמזוזה קאי ובמנחו' (דל"ב) כתבו עוד התו' בשם ה"ר יוסף דמדלא תי' כן

משמ' דכשינוי מקומו' כשר כיון דבשינוי עורות כשר אבל במזוזה דפוסל בשינוי עורות בשינוי מקומות נמי פוסל עוד כתבו וז"ל ועוד יש לתרץ דלא הו"מ לשנויי הכא אידי ואידי אמזוזה כל כמה דלא אשמעינהו דמזוזה כשרה משניהם ולא שייך למתני שינה בזה ובזה פסול אבל כל דין תפלין כבר אשמועי' וכענין זה יש לתרץ בפ' המוציא יין עכ"ל דבסי' ס' הש"ס התם דמזוזה כשרה מב' כמסקנא דהכא ולא שייך למיתני שינה בזה וכזה דהיינו שיטי מקומו' כיון דאכתי לא אשמועי' דכשר' בב' עורו' כי היכי דלימא עליה שינה במקומותיה'פסולה אבל דין תפלין כבר אשמועי' שפיר דהא קתני תפלין על הקלף במקום בשר משמ' דבעי' קלף ובמקום בשר ושפיר תני עלה שינה בזה ובזה פסול וכעד"ז יש לתרץ כאן בהפך כפי מאי דס"ל דתפלין כשר אדוכסוס' ולא מזוזה אקלף ודברי מהרש"א שם במנחו' יש בהם **מן הגמגום ודו"ק**:

דף פ"א ע"ב תוס' בד"ה מהו להעלותן וכו' תיקשי לכולה שמעתין וכו'. דרחוק לומ' דרבינא אכולה סוגיא פריך והש"ס נטרה להאי פרכא עד בתר סיומא דשמעת' ועוד דא"כ הול"ל רמי ליה רבינא למרימר דהא תנאי דבריית' לעיל שרו ולפירש"י ז"ל נר' ליישב דודאי לא דמי ב"הכס לחציצת שינים דבית הכסא שכיח כל שעה ואית ביה גנאי וצערא טובא טפי מחציצת שינים אלא דס"ל למרימר דדרגי נינהו דכיון דבבית הכסא שרינן תרתי איסור מוקצה וטרחא יתירא משום כבוד הבריות ממילא נשמע לחליצת שינים דזוטר מיניה ושרי מיהא טלטול והשתא דהעמידו חכמים דבריהם התם במוקצה ולא חשו לכבוד הבריות דפעמי' שנר' מבחוץ א"כ ה"נ העמידו דבריהם במוקצה וטרחא יתירה אף במקום כבוד הבריות גמור:

מסכת עירובין

דף כ' ע"א תו' בד"ה אשכחן משכן וכו' דעיקר דרשא אינה אלא על המקרא. דמשמעו פתח הוא ולא נעול ומדכתי' אהל מועד דמשמ' משכן ש"מ תרתי דבמשכן נמי קודם שיעמדו אותו הלוים ולאחר שיפרקוהו פסולין כדאית' בפ' איזהו מקומן (דף נ"ה ע"ב:

דף צ"ה רש"י בד"ה ואבע"א דכ"ע זמן תפלין וכו' דא"כ לוקי פלוגתייהו בהכי ועוד היי' פלוגתייהו דזמן ולא זמן. ק' דקו' זו דלוקי וכו' תק' נמי בתי' א' דלוקי פלוגתייהו בתכשיט ולא תכשיט וכ"ע זמן תפלין ואמאי מוקי פלוגתייהו בתרתי וגם מאי דמק' היי' פלוגתיי' וכו' הא וראי שניין דא מן דא דהתם פליגי בתרתי בזמן ובתכשיט והכא מודו בזמן וכהך דלקמן לגי' רש"י דמתרץ דפליגי בלצאת ובלעבור ובתר הכי משנו בלצאת כ"ע ל"פ כי פליגי בלעבור ועיין במהרש"א שהק' ג"כ קו' אלו ע"ש תעד"ן דבתי' א' דה"ה דהומ"ל הכי אלא דהש"ס אכתי אזיל בשיטתי' דלעי' דשני לעולם קסבר לאו תפלין וכי שרו דרך

מלבוש והשואל שאמ' לימא בדר' שמואל בר יצחק קמיפלגי אזיל נמי. הכי אלא דסבר להשוות ת"ק לר"ג בענין דלאו זמן תכשיט אלא משום דלית ליה דר"ש אינו מכניס לו זוג ולזה כשדחה ואמ' לא דכ"ע אית להו דר"ש כוונתו לומ' דאף כפי ההוא שינוייא דלעיל אין להוכיח מכאן דלית ליה דר"ש אבל לתי' ב' דעקר הש"ס לגמרי שינוייא דלעיל דכ"ע אית להו זמן תפלין א"כ אמאי קאמ' במצו' צ"כ קמיפלגי. א"נ הך שינוייא שאני דהך דמצות צ"כ לא נ"מ מידי לנ"ד דבין שתאמ' לצאת בעי כונה ובין שתאמ' לצאת לא בעי כונה ולעבור בעי כונה סוף מכניס ב' כיון דליכא בל תוסיף והוו תכשיט משא"כ בשינוייא קמא דתרוייהו שייכי להכא דר"ג סבר תכשיט כדי להכניס ב' ולאו זמן כי היכי דליכא ביה בל תוסיף דהוה ס"ד דהש"ס דלעבור לא בעי כונה בו ות"ק סבר זמן תפלין כי היכי דלא ליהוי משאוי אף זוג א' ולא תכשיט כי היכי דלא להכניס ב' ואף דבלא"ה אית ביה ב"ת מ"מ השתא סבר הש"ס דטעמ' דת"ק הוא משום איסור שבת עצמו דפליגי ביה ולאו משים ב"ת אבל הכא אין ענין זה דמצות צריכות כונה נוגע להך פלוגת' כלל ומ"ה מק' רש"י שפיר דהו"ל לש"ס לחדש מחלוקת חדשה ללא צורך כלל ומה שהק' עוד היי' פלוגת' דזמן יש ליישב בדוחק דאין כוונת רש"י לומ' דאלו הכ' תי' א' הם אלא ר"ל דכיון דלעיל דמוקמי' לפלוגתא בזמן ע"כ דפלוגת' דתכשיט בהדה וא"כ כשאמ' דכ"ע זמן"תפלין אם אית' דלא. עקר אלא פלוגתא דזמן בלבד ואכתי פלוגתא דתכשיט קאי הול"ל דכ"ע ז"ת ובתכשיט ובמצות צ"כ קמיפלגי ומדלא נקט כ"א מצות צ"כ בלבד משמ' דבהא הוא דפליגי ותו לא וז"ש היי' פלוגתא וכו' ור"ל ומכיון דקאמ' דכ"ע זמן משמע דבתכשיט נמי ל"פ אלא דוקא צריכות כונה וכפי גי' רש"י א"ש דבתרוייהו ל"פ אלא דוקא כמצות וכו' ואע"ג דמדקאמ' שבת ז"ת משמ' דלאו תכשיט כלת"ק בתי' א' מ"מ לא הוצרך הש"ס לבארה דהוו תכשיט כיון דמוכח כן מתוך התי' וגם דנפל תי' א' לגמרי אבל אי אכתי קאי בחדא הו"ל למימרא:

מסכת פסחים

דף ס"ו ע"ב תו' בד"ה מחמר כלאחר יד הוא. הו"מ לשנויי וכו'. נ"ב מיהו דחיקא ליה לש"ס למימ' הני חדא מדלא קתני לה בבריית' כלל ועוד דלאו כ"ע דינא גמירי כולי האי:

בד"ה כלאחר יד נמי וכו' משתמש בב"ח. מיהו עדיפא מינה קפריך דהוי מלאכה גופה דמחמר אלא דהוי כלאחר יד משא"כ בשבו' דמשתמש בב"ח דלית בה מלאכה כלל אלא דגזור רבנן בכל משתמש משום שמא יחתוך זמורה ודו"ק:

בד"ה הנח להו אסר שבות וכו'. ורש"י ז"ל כבר תי' זה דכלאחר יד לא שכיח' ולא חמיר והכי דייק לשון הש"ס דקאמ' ודבר שבות עומד לעוקרו כלאחר יד:

דף ע"ז ע"א תו' בד"ה אויר קטן בלא אויר נמי היה יכול לקיים מצות זריקה. יש מקשי' מהא דאית' בזבחים (דס"ב ע"כ) שאל ר"ש וכו' את ר' יוסי אומ' היה רשב"י אויר יש בין כבש לעזרה א"ל ואתה אי אתה אומ' כן והלא כבר נאמ' ועשית עולותיך וגו' מה דם בזריקה וכו' א"ל שאני אומ' עומד בצד מערכה וזורק א"ל כשהוא זורק למערכה דלוקה הוא זורק התם משום דלא אפשר (פי' משום הא ל"ל קרא פשיט' וע"כ כי אתא קרא לאשמועי' אתא דיש אויר בין כבש למזבח רב פפא אמ' כי דם מה דם אויר קרקע מפסיקו אף בשר אויר קרקע מפסיקו ע"ש הרי דמקרא מפיק לה דבעי' אויר קרקע ע"כ ונר' דודאי אין כוונת התו' הכא לומ' דהיה יכול לקיים מצות זריקה בלא אויר ע"י שעומד בצד המערכה וזורק דהא ודאי לית' כדמוכח לה התם בגמ' אלא הכוונה היא דהיה יכול לקיים מצות זריקה מן הכבש למזבח בלא אויר ומפרשי' התו' דהכי ילפי' מה דם בזריקה שהוא עומד על הרצפה וזורק על המזבח אף בשר בזריקה שהוא עומד בכבש וזורק למערכה ודלא כפירש"י שם ואע"ג דבעי' אויר משום דבתי' סביב כדאית' התם בגמ' היו' אויר כל דהו שיהא מובדל כמלא נימא כמ"ש שם התו' אבל אויר ממש שיהא ניכר אינו אלא היכר שעי"כ יזכור לזרוק ואף לר"פ דיליף מדם שאויר קרקע מפסיקו מ"מ ס"ל לתו' דהכא דהיי' לאפוקי עומד בצד המערכה וזורק אלא זורק מן הכבש שיש אויר ביניהם אבל לא שמעי' מהכא דבעי' אויר גדול וניכר דאף בהפסק אויר כל דהו קרוי אויר קרקע אלא מדבריהם הוא כדי שיזכור דע"י אויר כל דהו אינו זוכר דלימא משום סביב הוא. ומ"מ דוחק הוא בשמועה דא"כ מאי קמתמה עליה ואתה אי וכו' והלא כבר נאמ' ועשית וכו' וההיא אף אי הוה ידע לה להך דרשא מ"מ אינו מחוייב מזה שיש אויר ביניהם דהרי אינו אלא מדרבנן להיכר בעלמא וצ"ל דהא פשיטא להו דלקיים דרשא זו דמצות זריקה צריך לעשות אויר להיכר ודוחק:

דף צ"ב ע"א רש"י ד"ה יבא עשה וכו' אע"פ שעונש כרת וכו' הותרה לו אף לקריו עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל ואשתמיט מיניה התוס' בזבחים ד' ל"ג ע"כ ד"ה א"ל מטונך ע"ש שהקשו קו' זו ע"ש מה שתרצו ק"ל מש"א:

מסכת ביצה

דף י"ו ע"א גמ' כיון ששבת ווי אבדה נפש.

ק' דמ"ל לכתו' לומ' ווי אבדה דלימא הה שבאה נפש וירי ע"פ מ"ש אין ניכר האור אלא מתיך החשך שאלמלא החשך אין נכרת מעלת האור כן הדבר הזה אע"פי שבעת ביאתה יש ג"כ היכר והפרש משאר ימי החול מ"מ בעת יציאתה יש היכר והפרש הרבה שהאדם

עצב ודואג הרבה יותר מכל שאר ימי החול ונקט הכתוב סימן חותך והוא במי שעלה במעלה וירד הימנה שהוא דואג הרבה יותר מאחר שלא עלה כלל שלא טעם טעמה:

רש"י בד"ה חוץ מהוצאת שכתו' אותה לא פסקו לו וכו'. ביון רש"י לשלול שלא נאמ' דוקא כל מזונותיו הם קצובים עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע חוץ מהוצאת שבתו' וכו' שאף שקצבו לו אם פיחת פוחתין לו מהקצבה ואם הוסיף מוסיפין לו ורש"י מיאן כזה משום דמה להם לקצוב תחלה ביון שיש בו תוספת ומגרעת מן הקצבה אטרוחי כי דינא בכדי ל"ל ול"ד לפלוגתא דר"עק ורבנן בענין אם זכה משלימין לו דהתם מתקיימ' הקצבה בחד חלוקה למר כדא"ל ולמר כדא"ל ומתקיימ' ג"כ ברובא דעלמא שהם בינוניים ועוד דכפי מה שפי' רש"י לפי מה שרגיל ממציאי' וכו' לא יתכן פי' זה לכך פי' דר"ל שלא פסקו לו כלל אלא ממציאי' לו לשעה וכו'. ומ"ש פוחתין לו אין הכוונה פוחתין לו מן הקצבה אלא ד"ל ממציאי' לו שכר מועט והוא ע"ד אם פיחת ומ"ש לפי מה שרגיל ולא הניח דברים כפשוטן נר' טעמו דמפשט השמועה משמע שאם דרכו למעט ובא פעם א' ונתאוה ונשתוקק להוספה מוסיפין לו וסובר רש"י שזה הוא דבר חוץ מן הסברא שאם הוא עשה זה לכבוד שבת מה נשתנית שבת זה משאר שבתות השנה אלא ש"מ שלכבוד עצמו ולתענוג גופו הוא עושה אלא שבחר לו יום התענוג שהוא יום השבת וא"כ למה מוסיפין לו לכך. פי' דר"ל לפי מה שרגיל ממציאין לו ומ"ש או לאחר שעה הוא ע"ד לוו עלי ואני פורע אך ק' דלפ"ז למה אין קוצבין הוצאת שבת וי"ט והרי הם יודעים כמה רגיל להוציא ומשם ידעו קצבתו וי"ל דנ"מ אם היה רגיל לפחות ועכשיו נכנסה בו רוח טהרה ורוצה להוסיף מכאן ואילך וכן להפך אז פוחתין ומוסיפין ולכך לא קצבו הדבר מתחלה שעשוי אדם בענין הוצאה לימלך להוסיף ולגרוע אבל אם הוא רגיל לפחות אלא שפעם א' רצה להתענג ולהוסיף בזה אין מוסיפין עליו ומינה דה"ה אם דרכו להוסיף ופעם א' פיחת לאיזו סיבה שהיתה לו כגון שנדחקה לו השעה וכדומה אין פוחתין לו ומרובה מדה טובה וכו':

תו' בד"ה איזהו חג וכו' דקחשיב לו שעירים הרבה. ק"ל דהא ליכא אלא ל"ב שעירים והם ז' דימי הפסח וא' של עצרת ועוד בו שעיר אחר הבא עם ב' הלחם וא' של ר"ה וכ' של י"ה א' נאכל וא' נשרף וח' דח' ימי סוכה וי"ב ראשי חדשים הרי ל"ב ובתו' דפ"ק דר"ה דף ח' ע"ב) הביאו הגי' ל' שעירים וגי' זו יש ליישב דלא חשיב אלא שעירים הנאכלי' הבאי' מחמת היום כמו כל שעירי המוספין אבל גי' דהבא ק' ונד' ודאי דט"ס היא והעיקר כההיא שכתבו בר"ה:

דף ל"ג ע"א תו' בד"ה ר"א אומ' דדוקא משלפניו אבל בכל החצר לא. ק' דמנ"ל דהקו' היא מר"א אדרבה הקו' היא מרבנן וכ"כ התו' בסוכה דף ל"ז ע"ב) ד"ה בשבת וכו' וז"ל ומק' ליה רבינא מהא דאסרי' לעיל מניה ליטול קיסם משלפניו לחצוץ בו שיניו וכ"כ בשבת (דף פ"ז ע"ב) ד"ה מהו ע"ש וי"ל דס"ל להתו' דעיקר הקו' היא מדר"א דלרבנן י"ל טעמ' כמ"ש התו' לקמי' משום דגזרי' שמא יקטום בסכין דלא שכיח. כל שעה שימצא קיסם שיבא מכוון לחציצת שיניו וקטימ' בסכין חייב כמ"ש הרא"ש ורש"י ז"ל וא"כ ל"ד לאיסור מוקצה דהתם הוא לטרחא ואף להתו' דסברי התם בסוכה דאף מכניסן מכרמלית לרה"י ע"ש מ"מ הכא עדיפא דבההוא קיסם גופיה אתי ביה לידי חיוב חטאת וכ"ש לרש"י התם דאסר בכרמלית וא"כ ע"כ דהקו' היא מדר"א דאסר בחצר משום מוקצה ומדר"א נשמע לרבנן דהעמידו דבריהם אף במקום כבוד הבריות דבהא לא פליגי וא"ת סוף סוף דילמ' הקו' היא מדר"א דאסר בשל שדה דלאו מוכן הוא אבל בחצר שדי במו בסיפא י"ל דס"ל להתו' דכיון דע"כ מתני' לאו דוקא א"כ נימא דלחצוץ אף בשדה מותר משום כבוד הבריות ונקט משלפניו משום רבנן ורש"י סובר דל"ק הך קו' דהתו' דאף אי מתני' ל"ד היו' לגבי חצר דמסיפ' שמעי' לה ולהכי לא חש תנא למיתני משלפניו אכל לגבי שרה הו"ל למימר' דלא שמעי' **לה** מסיפא:

בד"ה וחכ"א וכו' גזירה משום שמא יקטום. נר' דס"ל להתו' כמ"ש רש"י והרא"ש דקטימ' בסכין חייב:

ע"ב גמ' מתקיף לה ר' אחא וכו'. אר"ץ נמי פריך דמחלק בין רכים לקשים ור' כהנא דל"ק ליה הך מתני' דשוכר י"ל דס"ל כשינויא דר' אשי בסמוך אבל קו' התו' ז"ל ק' דאמאי לא ק"ל מעובד' דאלות' אלות' ורחוק לומ' דר' כהנא לא ידע בהך עובדא וע"ק דאי ר"ן ידע להאי פלוגת' דר"א ורבנן ואיהו דעבד כרבנן א"כ הו"ל לאודועיה לר' כהנא דהך בריית' דלא כהלכת' ומדקמתרץ לה להך בריית' משמ' דהלכת' היא ואי לא ידע לה א"כ תק' ליה לדידיה דהוה מפשח בקשין ונ"ל לתרץ הקושיא לפירש"י ז"ל דאה"ן דר' כהנא ידע שפיר להך בריית' דר"א ורבנן ולהכי לא ק"ל אההיא דאלות' דהוה משני כשינוייא דהש"ס בסמוך אלא רק"ל מהך בריית' דמיירי ברכים דקתני מוללו ואפ"ה קתני לא יקטמנו ומינה נשמע לאידך בריית' דקתני ושוין שלא יקטמנו ארכים נמי קאי אאבוס של בהמה והא דקתני ואם קטמו לחצוץ בו שיניו ולפתוח בו את הדלת קאי אכולה רישא דלעיל וכל חדא ומאי דשייך בה' (עיין באשר"י) וא"כ ק' לר"ן דמתיר לכתחלה לחצוץ בו שיניו דהא ל"פ ר"א ורבנן אלא בחיוב ופיטור ומכיון דאשכחן לר"א בהדיא דאסר בהא ממילא נשמע לרבנן ושני ליה ר"ן דברייתא חסורי מחסרא ולא אפרה אלא בקשין וא"כ אידך

ברייתא דושוין אקשין גרידא קאי כפשטה וממילא מיתרצא נמי אידך דר' יהודה דאלות' והא דקאמ' ר"ן חייב חטאת מיבעיא אע"ג דההיא אתיא כר"א י"ל דה"ק אי הוה משכח ברייתי' דקתני פטור אבל אסור אליבא דר"א הוה ק' לי דר"א ורבנן ל"פ בהא ושמעי' מינה דאף באוכלי בהמה לכ"ע יש בהם משום תיקון כלי דליכא למימ' בהא דמשום דבקשין מחייב חטאת ר"א אוסר ברכין כדמשני הש"ס בלהריח דכיון דאוכלי בהמה אין בהם תיקון כלי לא דמיין כלל לקשי' ולא ליתסרו כלל וכ"ש השתא דקתני חייב חטאת דודאי לרבנן איסורא מיהא איכא ודו"ק:

תו' בד"ה פטור וכו' ומ"מ ר' יהודה לא הוה מודה ליה. פי' דר"י סבר דברייתא משבשת' היא ואף לחצוץ בו שיניו שרי וסמך אשינוייא קמא דברייתא משבשת' היא ולא ניחא ליה בשינוייא דר' כהנא דאיהו ס"ל דאוכלי בהמה לית בהו תיקון כלי וכיון דע"כ ברייתי' לאו מתרצת' היא כמו שהיא שנויה מתרצי' לה אליבא דהלכת' קוטמו ומריח בו קוטמו וחוצץ בו שיניו בד"א ברכין אבל בקשין לחצוץ בו שיניו לא יקטמנו וכו' וכ"ש דנר' דר' יהודה ידע להך פלוגתא דר"א ורבנן ולכך לא ניחא ליה לאוקומה דלא כהלכתא כיון דבלא"ה הברייתא לאו מתרצת' היא וסמך על דבריו הראשונים דברייתא משבשת' היא דאף אי לאו משבשת' היא לאו כהלכתא היא:

דף ל"ד ע"א רש"י בד"ה פורני וכו' הגדולים ופיהם בצדם וכו'. נר' שכיון בזה לתרץ קו' התו' מתנור דכיון שהם גדולים ופיהם בצדם ונמצא חום השלהבת עולה אל הקירוי יש לחוש בו שמא יפחת:

תו' בד"ה ואין מפיגין וכו' עושה ע"י משקין וכו' אע"ג דתיסוס התנור וכירים הוא ע"י משקין ואינו כמו חיסום הקדרה מ"מ לא בריא חיסומן במו חיסום האחר דקדרה:

ע"ב ב"דה ואומ' מכאן וכו' וק"ל דל"ק דלא מיחלפא וכו'. מפשט דבריהם משמ' דבירוש' אסיקו דמחלפא שיטתייהו והתו' שבאו לתרץ קו' הירוש' נר' משום דק' להו דאיך בש"ס דילן לא הק' ורמינהי בדרכו בבל מקום שמדקדק הרבה כזה ושנו התו' שפיר דלא מחלפא ואע"ג דכפי שיטת הש"ס לעיל דמוקי לה בבריכה ה' משום דילמא אתי לאמלוכי לק"מ מ"מ תק' אמאי דמסיים התם רב חנן אבל בבריכה ב' ד"ה באומ' זה וזה אני נוטל סגי דלימ' מכאן אני נוטל ואף אם נדחוק ונאמ' דמ"ש באומ' זה וזה אני נוטל הוא משום כ"ה ולאפוקי מ"ש במתני' עד שינענע דפליגי אב"ה דמקילי ונקט מלת' דמודו בה תרוייהו אבל אה"ן דב"ש מקילי באומ' מכאן אני נוטל מ"מ ק' דהו"ל לש"ס לסיועיה לדר' חנן מדומיא דהך מתני' אההיא אבל הירוש' נר' וראי דמפ' ההיא מתני' כפשטה בכולהו בריכות דלא בש"ס דידן:

בא"ד אבל ק' דמתלפ' שיטתייהו דב"ה וכו' תימ' דלעי' קתני בהדיא איפכא כ"ה אומ' עומד ואומ' זה וזה אני נוטל ודמיא ממש לדהכא ונר' דקו' התו' היא לשיטת רבא לעיל דלב"ה אה"נ באומ' מכאן אני נוטל סגי דס"ל יש ברירה והתם שאני משום דזמנין משתכחי' כחושים שמנים ושמנים כחושים וקמטלטל מידי דלא חזו ליה ומשמ' להו להתו' דכב"ח הוא דשייך זה דלמראה עיניו נראי' שמנים והם כחושים כשמשמשן אבל לא במוקצה וא"ב סגי באומ' מכאן אני נוטל כיון דס"ל יש ברירה כההיא מתני' דהמת בבית ודו"ק:

דף ל"ה ע"ב גמ' ודילמא שאני התם דאיכא ביטול כ"ה. ק' דאמאי שני הש"ס בבעיות הללו שבכ"א נקט טעם משונה מחבירו ולא השוה מדותיו ועוד מאי קאמ' י"ט דקיל ואתו לזלזולי ביה וכו' והא אדרבה איפכא תנן דמשילין פירות בי"ט אבל לא בשבת ולזו י"ל דבי"ט דהוצאה שרי משילין פירות משא"כ בשבת וכדלקמן בש"ס דל"ז ע"כ) וכ"כ ה' ח"ה ז"ל אבל הך דלקמיה דאשוויי גומות דמיקל בי"ט ק' ונר' דסובר הש"ס דבי"ט מקילינן שפיר בהך דאשוויי גומות וכדומה דשבת המיר זדונו בכרת וסקילה ולכך אחמור ביה רבנן לגזור משום אשוויי גומות ולא חיישינן דאתו לזלזולי ביה אלא במידי דאוושא מלתא טובא ודמי לעובדין דחול דאז כיון שהוא קיל ושרינן כ"הג נמי אתו לזלזולי ביה ולכך בד' וה' קופות דדמי לעובדין דחול ואווש' טובא אתו לזלזולי ביה משא"כ כהך גזירה דאשוויי גומות ולהך סברא דאתו לזלזולי ביה אף בביטול ב"ה כי"ט אסור ובהך דיגמור את האוצר נקט ה"ט דבי"ט דקיל שפיר ונ"מ דלכ"ה נמי בי"ט גומר את האוצר ובהך דמגג לגג כיון דאיכא טירחא טובא ואוושא מילת' רמי לעובדין דחול ואתו לזלזולי ונקט הש"ס ה"ט לומ' דאף בביטול כ"ה נמי בי"ט אסור אך בההיא דלא ישלשלם בחבל ק' אמאי לא נקיט טעמא דאתו לזלזולי ביה ואפשר דהתם לא אוושא טובא כמו מגג לגג אבל אין לחלק דבשבות טלטול וטרחא דעיקרו דרבנן אחמור רבנן משום דאתו לזלזולי ביה משא"כ בדבר שעיקרו דאורייתא דקושט' הוא דחמורה מלאכה בי"ט כשבת אבל בי"ט לא אחמור רבנן בגזירתם ולא ליתו לזלזולי ביה דתק' לך הך בעיא דלא ישלשלם דלא נקט ה"ט דאתו לזלזולי ועוד חילוק מעיקרו אינו נראה:

רש"י בד"ה שלא יגמור את האוצר אם לא היו שם וכו'. הנה פירש"י הוא הפך מסוגיא דמפנין ומפירש"י שם כאשר יראה הרואה שם דפי' שלא יגמור הוא שאף שמפנה כל מה שיצטרך ואף שי"ל דרש"י לאו לדיוק' נקט' וחדא מתרתי נקט מ"מ לא יפנה את כולו והוא הפך מדהכא ע"ש ונר' דק"ל לרש"י דהכא בש"ס משמ' דס"ל דד' וה' דוקא כר' חסדא התם ובלא יגמור את האוצר מפרש לה כשמואל והו"ל תרתי דסתרן דלר"ח

דמפ' ד' מה' או ד' מאוצר קטן וכו' מגדול לא צריכא תו למימ' לא יגמור את האוצר לכך סובר רש"י דהש"ס מפ' הדא מתני' בשמואל דמוקים לה כר"ש דקי"ל כוותיה מיהו מפ' לה הכי ד' וה' כדאמרי אינשי אבל טפי לא ואם לא היו אלא ר' או ה' לא יגמור כולו ולא ס"ל הש"ס הא דשמואל התם דאמ' אפי' טובא וכן גרים ר' אחא משבחא ז"ל התם בשבת כ"ש בהר"ן ז"ל ואף דרש"י ל"ג הכי התם מ"מ סובר דזו היא סברת הש"ס הכא ולולי פירש"י ז"ל י"ל דהש"ס בעי לתרוייהו למר כדא"ל ולמר כדא"ל ודו"ק:

בד"ה במאי אוקימת' וכו' ור' יצחק בר"י ס"ל. והש"ס דפריך לר' יצחק משום דס"ל דבכלים המותרים ל"פ ואף ר"י מודה דשרי:

דף ל"ו ע"א גמ' אימא סיפא וכו' אתאן לר"ש. בפ"ז מעיקרא לא מק' מידי לר' יצחק דהא ע"כ ר"ש היא אלא דס"ל למק' דבהא ל"פ ר"י ור"ש וידע שפיר דמצי לשנויי הכי דההיא ר"ש היא ובהא נמי פליגי אלא שהק' לו לידע אם יש שם תי' אתר לאוקומי הך רישא כנ"ל:

שם ר' אשי אמר וכו' אע"ג דמעיקרא הקו' היתה לר' אשי י"ל דבעלי הישיבה שהיו שם הם השיבוהו קודם ר' אשי בעוד שהיה ר' אשי מעיין בה והתו' בבירה כתבו דמסתמא ר' אשי השיב מיד כן אלא שסידר הש"ס תי' שלו תחלה ורשב"א אומ' דשניהם השיב ר' אשי דבמס' ביצה גרס א"ל לא נצרכה וכו' בנוסחי דידן ליתא להא דא"ל) ובשינוייא דהכא גרס ואבע"א מי קתני וכו' ע"כ:

רש"י בד"ה כמאי אוקימת' וכו' ור' יצחק בר"י ס"ל. הנה כפ"ז אף לשינוייא דר' אשי דלקמיה צ"ל ובלבד שלא יעשנו מצודה דהא ע"כ בריי' ר"י היא דמוקמי' ליה בדאיכא דבש וזה דוחק קצת בפשט הסוגיא ולולי פירש"י י"ל דר' יצחק אתי נמי כר"ש וס"ל דאפ"ה אין ליטול הכלי אלא לצורך הכלי עצמו כגון מחמה לצל וכדומה אבל לצורך דבר שאינו ניטל לא והרי הוא כמוהו והאי דמשמ' ליה דמוקים לה כר"י הוא מדקא מתרץ בשחישב עליהן והיינו ודאי כר"י דאית ליה מוקצה בכ"הג וא"כ לר' אשי בריית' כפשטה שלא יתכוין לצוד לר"ש ואי כר"י פירושה שלא יעשנו מצודה וכן משמ' קצת בפירש"י שם בכירה (דף מ"ג ע"ב) דקאמ' מני אי ר"ש לית ליה מוקצה וז"ל ל"ל לאוקומי בשחישב ע"כ:

תו' בד"ה שופך ושונה ואבן בתוכה דאסר כפ' כירה וכו' כצ"ל:

בא"ד דהוי כגרף של רעי. כפ"ז לא מק' מידי לעיל לר' יצחק דגרף של רעי לכ"ע ודאי שרי ורחוק לימ' דמשמ' ליה למק' דמתני' מיירי אף במקום שאין בע"ה שם דליכא מאיס עליה דסתמ' קתני מטלטלין הכלי משום דמאיס עליה אבל לטלטל הכלי כדי שיותן בו

הרעי אסור שאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל והרעי אינו ניטל אלא משום מאיסותו א"נ ס"ד דמק' כסבור מינה דרעי עצמו אסור והמתרץ השיב לו כפי שיטתו:

ע"ב מתני' כל אלו בי"ט וכו'. פי' דיש מהם שנאמרו בשבת כגון עליית האילן דאיתא בפ"ח דעירובין ואפשר שיש ג"כ רשות ומצוה שנשנו גבי שבת אבל כל הדינים האלו בפרטם לא נאמרו אלא בי"ט והתי"ט פי' דריש' מיירי בדיני' אחרים והא דקתני ואלו משום שבות וכו' אסיפא מהדר דקתני כל אלו בי"ט וכו':

תו' בד"ה והא מצוה וכו' דגם בדליכא דעדיף וכו'. וכפ"ז ה"ה דהוה נקיט משום מצוה בכ"הג דליכא דעדיף מניה אלא דאי הוה נקיט לה תנא בכ"הג ה"א משום דלא פלוג רבנן בחדא מילתא בין רשות למצוה אבל במקדיש ומעריך דכולהו מצוה נינהו ש"ד קמ"ל:

בא"ד אבל אם אין לו אשה ובנים מותר. ול"ד למקדיש ומעריך דלאו חובה נינהו ועוד דאפשר לעשותו למחר וכן בהגבהת תרומות משא"כ במקדש ומיבם דתלוי בדעת אחרים ושמא למחר לא תתרצה לו וכל הקודם זריז ונשכר וכן בדין כיון דדינא שלמא הוא שרי אפי' בשבת משום בקש שלום ורדפהו וכן בחליצה משום עיגונא שרוצה לינשא לאיש זר שו"ר להר"ן ז"ל שכת' דהנהו דסיפא שנו דלית בהו מצוה כולי האי:

דף מ' ע"א גמ' ואם עירב וכו' כי עירב הוא מאי הוי הא דלא פריך מרישא דמתני' דקתני לא יביאו לו י"ל דמהתם לא מיכרעא כשמואל אע"ג דתק' לרב די"ל דהפירות קנו שביתה במקומם ואינו לא כרגלי המפקיד ולא כרגלי הנפקד אבל מסיפא מוכחא שפיר כשמואל ונר' שלזה כיון רש"י ז"ל במאמרו הקצר שאמ' אלמא כרגלי המפקיד נינהו ומהרש"א כת' בשם ר"י תי' אחר ע"ש:

שם שו"ר פטם הרי הוא כרגלי כל אדם. ולא אמרי' הכא כרגלי המפקיד מי שהפקידו מאצלו דהא אפקה מרשותיה מאתמול להעמידו בשביתת הקונה וכן גבי ההיא דר' דוסא וכשינוייא דלעיל:

רש"י בד"ה שאני עברא וכו' והם לא קבליהו מידו. ולר' הלל ורבינא ור' אשי דלקמיה אף שקבלוהו מידו כיון דברשותיה אוקמוה ובמחשבתו היה כרגליו:

בד"ה א"ל ר' הלל וכו' כל אדם אלמא כיון וכו' הר"א:

בא"ד הא ברשותיה אוקמיה במחשבתו הה"ד ומה"ד א"ל רבינא והשאר נמחק:

מסכת ראש השנה

דף ו' ע"א תו' בד"ה יקריב אותו וכו' וא"ת ואעולות מ"ט בעי למשכוני טפי וכו' כצ"ל:

ע"ב גמ' א"ד ובאת שמה וכו' והא מיחייב. ומכיון דאיתי' בעשה דוהבאתם שמה איתי' נמי בלאו דבל תאחר בזמנו ול"ד להא דאמרי' לעיל ורבנן ההוא לעשה דהתם שאני דגלי

קרא דבחג המצות וכו' דבעי' ג' רגלים לבל תאחר ופשיט ליה מדתני רבי חייא פרט ליורש דלא עבר בבל תאחר דכתי' בהאי קרא אבל אה"נ דאיתי' בעשה דוהבאתם שמה: **רש"י בד"ה** קרי ביה ומ' יתירה למעוטי יורשי וכ"ת דילמא כוליה להכי הוא דאתא וי"ל דא"כ לימא קרא ממך מאי מעמך ש"מ מתרתי:

תו' בד"ה הא לית' בראיה והיה זקן וחולה. מיהו זקן וחולה נר' דפשיטא ליה דליתיה בבל תאחר דודאי ליתי' בשמחה כיון דאינו יכול לעלות אך מי שאין לו קרקע וכיוצא שפיר איתי' בשמחה אך ק"ל גבי ר"י דנציבין דשלחו לו אשריך ר"י שאת בנציבין וכו' וכתבו שם התו' דהא דלא עלה לראיה היינו משום שאין לו קרקע דכי אין לו קרקע מאי הוי הא איתי' בשמחה דומיא דאשה דלית לה קרקע ואף אם נאמ' אשה בעלה משמחה היינו דוקא התם משום דהוי מ"ע שלא הז"ג אבל הכא מא"ל:

דף ז' ע"א גמ' מידי רוב אסוף כתי'. ורב חסדא הוה ס"ד דבאספכם משמ' ארובא דעלמא קאי דקאמ' להו כאספכם ול"ד לחדש האביב דשפיר מיקרי אביב אף במיעוטא ופריך ליה הש"ס מידי רוב אסוף כתי' דילמא ה"ק בהתחלת אספכם:

שם מדברי קבלה למדנו. ומקמי דאתו הני קראי דה"ק הוה קיימא להו הל"מ דחרש האביב הוא ניסן ובתר דאתא קרא רד"ק אסמכינהו קראי וכההיא דאמרי' בסנהדרין:

דף ח"י ע"א גמ' וליפקו נמי אתמוז וטבת וכו'. וכלא"ה הומ"ל מדקתני ועל אב מפני התעני' דהיינו ודאי בזמן הזה אלא דרש"י נקט סיפא דמתני' דמבואר בהדיא דקתני וכשהמקדש וכו'. וק' מעיקרא מאי קא מק' קרי להו צום וכו' הא קרא קאמ' דמה שהיה צום יהיה לששון ולשמחה וי"ל דק"ל דהול"ל יהיו לששון ושמחה דאכולהו ימי הצום קאי מאי יהיה אלא ש"מ דאלום קאי שיהיה בהוייתו וקרי ליה תו ששון ושמחה ושני שפיר דאין שלום צום שאף שעתה אין מתעני' שנבנה הבית מ"מ אם אחר זמן אין שלום צום יחזור הדבר לקדמותו ולשיטת המפרשים שמדקדקים כשאומ' הש"ס מאי דכתי' שיש קו' אחרת כמ"ד מלבד הקו' המבוארת בש"ס ח"נ י"ל דקו' מ"ד היא על יהיה כדכתי' ועוד הק' קרי ליה צום כמ"ש הרב"י א"ח סי' תק"ן שישראל שאלו האבכה בחדש הה' והשיב להם הנביא שאין מתעני' א"כ הול"ל חדש הד' וכו' שהרי אין כאן צום וגם שהצום אינו חוזר לששון ושמחה הלא היום הוא שחוזר לששון ושמחה וא"כ הול"ל יום צום הד' וכו' או חדש הה' וכו' ושני שפיר יש שלום וכו' ופירש"י יש שלם שאין יד האומות תקיפה על ישראל משמע שאף בזמן שב"ה קיים אם ידי האומו' חקיפה ח"ו מיקרי אין שלם ודלא כהרמב"ן שמפ' אין שלם ר"ל שאין ב"ה קיים מיהו יש ליישב דהתוקף הזה הוא לענין ב"ה ולא לענין שולטנו' בעלמא וכדמשמ' מלשון רש"י דלעיל ד"ה א"ר חנא

אך ראיתי להרב"י סי' תק"ן הביא פירש"י הנז' ואח"ך כת' ורמב"ן פי' אין שלם שאין ב"ה קיים וכך הם דברי רבי' משמ' שסוב' דחלוקים הם בפי' שלם וכפ"ז אף בזמן שב"ה קיים כשיד האומות תקיפ' ויש שמד צום ומ"ש רש"י לעיל בזמן שאין ב"ה קיים מילתא פסיקתא נקט דבזמן שב"ה קיים זמנין ששון ושמחה וכן יר' מפשט דברי הרמב"ם בפי' המשנה שכת' ובבית ב' לא היו יוצאים על תמוז וטבת משמ' דבבית ב' עצמו קאמ' אף שי"ל דבחרבן בית ב' קאמ' רחוק הוא וכפ"ז חידוש גדול קמ"ל קרא דאף כזמן שב"ה קיים יש זמן צום ודו"ק:

תו' בד"ה **שאני ט"ב** וכו' בי"ז בתמוז נמי אירעו בו ה' דברים אבל חרבן ב"ה תקיפא טובא ועוד ל"ד לט"ב שצרה א' הוכפלה בו ע"כ והנה תי' אלו לא נזכרו בש"ס כלל וצ"ל דלתי' א' ה"ק שהוכפלו בו הצרות יותר משאר הימים שתוקף חרבן כ"ה הוא חשוב לצרה אחרת והו"ל כאילו אירעו בו ו' או ז' צרות ולתי' ב' שהוכפלו בו צרות ר"ל שצרת ב"ה הוכפלה בו והיינו צרות צרת הבית בא' וצרה כך' ועיין במהראנ"ח פ' מסעי שפי' באופן אחר והרמב"ם בפי' המשנה כת' היו מתעני' בט"ב מפני תכופת מיני האבל שאירעו בו משמ' דלאו אצרת ב"ה גרידא אלא אכולהו וצ"ל דסובר הרב דצרות שבי"ז בתמוז אינם מיני האבל דמה שנשתברו הלוחות הנה כבר באו לוחות שניות וכן ביטל התמיד שגזרו עליהם האומות לבטלו אינו נק' מיני האבל שהרי במה פעמים מצינו שגזרו האומות על המצות לבטלם ולא מצינו שתקנו ז"ל יום לתעני' וכן העמיד צלם בהיכל ושרף את התורה אינם מיני האבל לדורות אבל חרב הבית בא' וככ' הוא אבל ודאי לדורות שחרבן א' נמשך אף בבית ב' שחסר ממנו ה' דברים ונלבדה ביתר ועדיין לא נבנית והיא עיר ואם בישראל וכן נחרשה העיר הנה כולם הם מיני האבל ולכך לא ביטלוהו והכי דייק ליש' דהש"ס שאמ' דאמ' מר חרב הבית וכו' ולא הביא רישא דמתני' דקתני נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ ודו"ק:

מסכת יומא

דף י"ו ע"א גמ' ט"ו מעלות עולות מתוכה לעזרת ישראל כצ"ל וכ"ה במתני' דמדות ונוסתחינו שכתו' בהן היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים אפשר שנוסח' אחרת היא והמדפיס עירב ב' הנוסחאות ביחד והנוסחא שכתבתי עיקר:

שם מאן תנא מדות ראב"י היא דתנן וכו'. ואע"ג דאשכחן במדות דראב"י פליג אסתמ' דמתני' גבי מעלה היתה שם וגבוה אמה דלקמיה וגבי שער המים בספ"ב ובספ"א גבי אירע קרי וכן ק' למאי דמשני ר' אדא דסתמי מדות ר' יהודה היא מדפליג התם ר' יהודה בפ"ג גבי רובד ובפ"ה גבי דלתות ההיכל וגבי פספסים מ"מ כל היכא דלא אשכחן להו

דפליגי בהדיא אסתמ' דמתני' שפיר מוקמי' לסתמי כוותייהו מדאשכחן לשאר סתמי כוותייהו:

רש"י בד"ה ר"א היא וכו' מקרקע התחתון כ' אמה וחצי. משמ' שסובר רש"י דג' מעלות של הדוכן אינם מן המנין שהוא בנין בנוי לעמוד בו הלוים לשורר ולא היה על כל אורך שטת העזרה אלא מכאן ומכאן במקום השיר אך ק' ממתני' דספ"ב דמדות דקתני נמצאת עזדת הכהנים גבוהה מעזרת יש' כ' אמות ומחצה דלרש"י ודאי הדוכן היה גבוה גם מעזרת הכהנים דאל"כ העזרה לא היתה שוה וגם האולם וההיכל לא היה שוה דהא י"ב מעלות הוא דהוו לעלות לאולם והא ודאי לית' שיהיה ההיכל והאולם גבוה מהצדדים ועמוק ונמוך באצבע שאין זה כבוד כלל דאטו לא היו יכולים להוסיף בנין גם באמצע וקרוב אני לומ' דרש"י ז"ל לא גריס לה להך סיפא דנמצא וכו' ושו"ר לח"י שכתבו על רש"י ז"ל דלא דק דבמ' מדות מוכח בהדיא דג' מעלות של דוכן היה בכל אורך עזרת הכהנים דקתני נמצא וכו' ע"כ ומה שנ"ל כתבתי:

תו' בד"ה **הא איכא** פלגא וכו' היה לשאר השערים וכו' אכתי איכא וכו'. דגובה ב' של הפתחים היינו חלל הפתחים מלבד האסקופה:

דף ב"ח ע"ב גמ' לשטוחי עורות. ונ"מ לדינא כגון שמכר א' לחברו עורות לחים וקיבל המוכר על עצמו שישטח הוא העורות ויתעסק בהן ה' או ו' ומים כדי שיתייבשו ויום א' מהם היה מעונן הוא עולה מן המנין:

דף ל' ע"א רש"י בד"ה ולן' זומא מי מחיל והא מכ"ג יליף. והא דלא פי' דפריך מגופה דבריית' דקתני א' כ"ג וכו' שלא קידש ידיו ורגליו שחרית ולא קתני נמי שלא טבל אע"ג דברישא נקט תרוייהו ופתח בתרתי וסיים בחדא ש"מ דלא מחיל משום די"ל דההיא ר"י היא ועוד די"ל דנקט תנא הכי בי היכי דלא לישתמע דלא עבד לא האי ולא האי הא בחדא מינייהו סגי מ"ה נקט חדא דלא קידש וכ"ש ללא טבל:

דף ס"ה ע"ב גמ' ומשום גזירה ימותו אמדוה רבנן וכו'. הא דבכולהו הני שינויי משני משום גזי' אע"ג דכבר פריך לה אשינויא קמא י"ל דמעיקרא הוה סבר ר' זירא דאועוד קסמיך ורבנן קמיה דאביי סבור דהא דר' זירא חששא רחוקה היא לומר שיאמרו הגורל קובע ויכול לטעות ולהקריב בלא גורל אבל הך דחטאת שמתו בעליה שפיר. טעו בה כיון דשאר הכהנים מתכפרים בה מדמו לה לחטאת צבור ומ"ה ניחא להו למימ' הכא גזי' שעיר אטו פר מלמימר דשעיר שמא יאמרו שעיר קובע ופר גזי'. משום חטאת שמתו בעליה ומ"מ פריך הש"ס דסוף **סוף** גזי' היא ומשני משום חטאת שעברה שנתה דהא ודאי שכיחא טובא למיטעי בה דב' וג' ימים שפיר טעו בהו אינשי וכי פריך לקמיה

ומשום גזי' ימות היינו אפר גרידא (והכי דייק ליש' דהש"ס דקאמ' ומשום גזי' ימות ולא קאמ' ימותו כדלעיל ואע"ג דלעיל נמי בשינוייא קמא פריך משום גזי' ימותו אע"ג דליבא גזי' אלא בפר הכא דייק בלישני' כי היכי דלישתמע אפר גרירא ודלא כהנך דלעיל אבל ההיא דלעיל אשעירי דעלמא ודאי קאמ' א"נ אכולהו פריך דאטו משום חששת אחריני ימותו הני דלית בהו חשש איסורא כלל ומ"ה מוקי משום חשש תקלה כהנהו גופייהו ממש:

דף ס"ו ע"ב גמ' עתי ואפי' בשבת. דאי למזומן בלבד הוא דאתא הול"ל ביד איש מוכן מאי ליש' דעתי ואי לשבת וטומאה בלבד הוא דאתא לא הול"ל ליש' דעתי אגברא אלא אשעיר במועדו ככל דוכת' ומדכתי' האי ליש' דאיש עתי ש"מ תרתי:

רש"י בד"ה זאת אומ' וכו' עירוב כדי נסבה. והתו' בכריתות (דף י"ד) פי' עירוב מלאכת הוצאה עם שאר מלאכות לחיובא דאורייי' וכפ"ז גרסי' עירוב הוצאה בלא וא"ו:

מסכת סוכה

דף י' ע"ב תו' בד"ה אי קביעי וכו' ובשניה' אית' וכו'. דבריה' אלו ק' ההבנה וי"ל דמעיקרא ק' להו דנקליטין אין להם גג וקנופות יש להם גג ונמצא שהריעות' שיש בנקליטין לית' בקטפות וניחא להו דלא חשיב גג וא"כ בתרוייהו אית חדא ריעות' שוה דשניהם אין להם גג והו"ל נקליטין דאין להם גג ולא גובה י' כקנופו' דיש להם גג ואין גבוהין י' כיון דלא חשיב גג וצריך להיות בדבריהם ובשניהם אית בהו חדא ריעותא דנקליטין דאין להם גג וגובה י' כקנופו' וכו' א"נ מ"ש חדא לריעותא היינו ריעותא לפיסול והיינו ריעותא דקביעו' דתרוייהו קביעי דנקליטין דאין להם גג ולא גובה. י' הם כקנופו' דאית בהו תרתי לטיבותא אי לאו משום דקביעי ודוק:

בד"ה ובלבד תרגמה שמואל למתני' דהכא וכו'. ק' דאי כוונתם אמתני' דסוכה שתחת סוכה כא בש"ס מחלק בין מיפסל סוכה לשוייה אוהלא ואי כוונתם אמתני' דמטה וכדמשמ' לישנא דתרגמה דנקטו הא ע"כ דיש חילוק בין מטה דעשויה לגבה ולא לתוכה ובין כילה דאל"כ ק' מקנופות למטה וי"ל דס"ל לתו' דכיון דכילה לא קביעא דמיא למטה דלא קביעא לתוכה דהא במטה נמי כי גבוהה י' לא יצא כמו בכילה ודוקא לר' יהודה הוה ס"ד לקמן דגריעא מטה מכילה:

בד"ה אי קביעי וכו' מ"מ לא חשיב גג. ק' דלעיל לליש' קמא היה סובר הש"ס דחשיב גג מדקפריך אשמואל מקנופות משמ' דקנופו' ונקליטי' ניחא ליה אע"ג דלא הוה ידע אכתי להך חילוק דקביעא והיינו ע"כ משים גג ואיך נהפכה עתה סברת הש"ס לומ' דלא חשיב גג. ולכאו' י"ל דבתר דשמע להך מילתא דקביעו' הדר מסברתו דהוה אמ' משום

גג אלא טעמא הוא משום דנקליטין לא קביעי דלא חשיבא ליה הך טעמא דגג דכיון דאין גבוה י' לא חשיב גג ואף להך לישׁ' יש לה גג ואינה גבוה י' כמ"ש התו' בסמוך ויותר נ"ל לימ' דכל דברי הש"ס בכאן הם דברי הל"א שהם אומרים שבעלי הישיב' שהק' על שמואל מהני ברייתׁ' היו סוברים דגג וקינופות הפחו' מי' לא חשיב גג וכמאן דליתי' דמו אלא טעמא הוא משום דקביעי ודוק:

דף י"ז ע"א גמ' אבל סוכה גדולה שהקיפוה וכו'. ואי אשמועי' קך סיפא בלבד ה"א דוקא הכא דסככה סכך פסול הוא דפסולה כד' אמות אכל בחצר המוקפת דסכך כשר הוא אף בד"א כשרה ואי אשמועי הנ תרתי ה"א דבית שנפחת דסכך כשר הוא ומחיצו' לגואי עכידן כשרה אף כד"א קמ"ל ואי אשמועי רישא וסיפא לבד ה"א דחצר המוקפת אכסדרה דמחיצו' לאו לאכסדרה עבידי גריעא ואף פחות מד"א פסולה:

תו' בד"ה אלו איכא וכו' או שמא כיון דאין באויר ג' מצטרפי. דכי לא אמרי' לבוד להחמיר היינו להשלים הוא את השיעור כדבסמוך אבל הכא שנחשוב האויר כמאן דליתי' והאיסור מצטרף לעצמו שפיר אמרי' לבוד כדמוכח לקמן (דף י"ח) דיליף מארובה דטומאה דאין לבוד באמצע אע"ג דהוא להחמיר משום דהתם אין צורך למקום אותו הטפח אלא חשבי' ליה כדליתיה ונתחבר שאר הגג מכאן ומכאן ומה שנסתפקו התו' הכא בזה הוא משום די"ל דאין חשוב מקים לעצמו אלא כשיהיו ד' טפחים מחוברים כא' ולא ע"י לבוד ודוק:

דף כ"ו ע"א גמ' א"ל אביי אלא הא וכו'. ק' דהא ביום שמת רבא נולד ר' אשי כפי ס' התו' בקידושין לאפוקי ס' הרמב"ם ז"ל שסובר דר' אשי קיבל מרבא) ואביי נפטר קודם רבא כדאיתא בפ' אע"פ וא"כ איך אומ' א"ל אביי והא עדיין לא היה בעולמו ונר' שצ"ל רב אסי בסמ"ך שהוא תלמיד רב והאריך ימים כ"כ עד ימות אביי א"נ אמר אביי וכו' גרסי' ול"ג ליה ואף דהאי טעמא דשמא ירדם רב אשי קאמ' ליה י"ל שגם בימי אביי אמרו כן גזי' שמא ירדם והק' עלייהו אביי אלא וכו' וכ"הג כתבו התו' ריש חולין ד"ה אנא שחיטתן כשרה וכו' ואע"ג דאביי ורבא קדמו לר' אשי שמא גם בימיהם הק' קו' זו ע"כ וצ"ל דהא דקבע לה הש"ס משמיה דר' אשי הוא משום דהראשונים לא נודע שמם מי הם:

שם במוסר שינתו לאחרים. ק' דא"כ אדמפליג בין שינת עראי לשינת קבע ליפליג וליתני בדידה בשינת עראי גופה בין מוסר לאינו מוסר דהא בשינת קבע לא שייך מוסר ונ"ל דה"ק תנא ישן אדם שינת עראי ר"ל שינה שהיא עראי ודאי דלא אתי מינה לידי קבע

והיינו מוסר אבל לא שינה דאתי מינה לידי קבע דהיינו באינו מוסר וכן צ"ל לר"י דמפ' לה במניח ראשו בין ברכיו:

שם וליחוש שמא ירדם ק"ל דמאי מדמי תפלין לסוכה הא טעמא דתפלין הוא משים שמא יפיח בהן וא"כ הו"ל גזירה לגזי' משא"כ בסוכה דליכא אלא חדא גזי' וליכא למימר דהאי לא מיקריא גזי' לנוי' כיון דאורחא דמילתא כך היא דמשינת עראי אתי לידי קבע חדא דא"כ מאי אלא דקאמר אביי דמשמע דמהאי דינא דסוכה הוא דק' ליה בלא"ה תק' ליה שפיר (ולזו יש ליישב דלאלומי פירכא הוא דקאמר אלא ועוד מאי פריך ר' משרשיא ערכיך ערבא צריך הא הכא בכ"ג אלא גזירה בעלמ'ולאו אורחא דמלתא כי התם והו"ל גזי' לגזי' ועוד מאי משני רבא אין קבע לשינה סוף סוף תק' גבי תפלין ליחוש לשמא ירדם דהא אורחא דמילתא היא ורחוק לומ' דבהא פליגי אביי ורבא לכן נראה דשמא יפיח לא מיקריא גזי' דאורחא דמילתא היא דבשינת קבע יפיח ועוד דהא קי"ל דתפלין לא יסיח דעתו מהם ק"ו מציץ ואין לך היסח הדעת יותר מהשינה ואע"ג דבשינת עראי נמי הו"ל היסח הדעת י"ל דכיון דכל שעה הוא ממשמש כהן ואינו מסיח דעתו מהם לשמור עצמו שלא יפיח בשינת עראי אין חשש וכשמורים ועומדים הם וש"מ דבשעה מועטת אין קפידא בדבר:

דף ב"ז ע"ב גמ' עשה סוכה הראויה לו'. משום דק"ל רהעשיה אינה אלא פעם א' והישיבה היא ז' ימים והול"ל תשבו כאידך קרא דבסוכות תשבו מ"ה מפ' ליה דת"ק עשה סוכה לשם ז' ולרבנן ה"ק סוכה הראויה לז' שמה סוכה ושאינה ראויה לז' לא שמה סוכה כדלעיל (ד' כ"ג) גבי סוכה שע"ג בהמה ולר"מ דפליג התם היינו משום דמדאורי' מיחזא חזי ומיהו קרא אתא למעוטי סוכה שאינה עומדת ברוח מצויה דיבשה שאינה ראויה לשבעת ומדכתי' חג הסוכות תעשה דרשי' עשה סוכה בחג כדלעיל פ"ק (ד' ט') אך ק"ל דר"י ור"מ ס"ל דסוכה דירת קבע בעי' כדלעיל פ"ק (ד' ז' כ') שתהא עומדת ברוח מצויה דים וא"כ קרא דז' ימים דהכא מאי דרשי ביה ואף לר"י דפוסל מהכא סוכה שע"ג בהמה משום שאינה ראויה לז' מ"מ כיון דמדאוריית' מיחזא חזי ע"כ דעיקר קרא לאו להכי אתא ואין לומר דה"ק עשה סוכה בתוך ז' דא"כ חג ל"ל ורחוק לומר דס"ל כב"ש דלעיל ד' ט') דבעי' סוכה העשויה לשם חג מיהו ר"א ור' דס"ל פב"ט ור"ש נמי ס"ל התם כר"א דהכא ע"ש אבל ר"י ור"מ ור"ג ק' דאף דס"ל כב"ש דדירת קבע בעי' מ"מ דוחק הוא לומ' דס"ל נמי כב"ש בהא דבעי' לשם חג ואף שנאמ' דהא בהא תליא מ"מ ז' ימים ל"ל ומהיכא תיתי דבעי' סוכה א' לז' עד שהוצרך הכתוב לרבוייה תוך ז':

דף ב"ח ע"ב גמ' סד"א האורח בישראל אמ' רחמ' ולא הגרים. ואין להק' לא לכתו' לא ה"א ולא וא"ו דעיקר קרא אצט' לר"א לרבות גר שנתגייר בנתים ולרבנן להכשיר סוכה שאולה כדלעיל:

דף **גמ' פשיטא** מ"ד הואיל ואית ליה שם לווי. והא דלא קאמ' משום דדומה למגל משום דהא קתני לה בהדיא בבריי' דומה למגל כשר ומאי קאמ' אביי ש"מ האי חילפא וכו' מ"ה שני הואיל ואית ליה שם לווי דבלאו הך בריי' דהימני ערבה ה"א דחילפא גילא פסולה משום שם לווי ומהך בריי' דדומה למגל שמעי' דכשרה ונמצא דחדא דאית בה תרתי שמעי' מהכא וראיתי למהרש"א ז"ל שכת' דאיכא מינא אחרינא דדומה למגל ולית ביה שם לווי ובהכי מיתרצן הבריי' שפיר דקאמ' דחילפא גילא קושטא קאמ' דמכשר נמי אפי' בחילפא גילא ואשמועי' אביי דאפי' חילפא גילא דאית ליה נמי שם לווי כשר ע"כ ולענ"ד אינו נוח לי דא"כ מהיכא שמעת מינה דחילפא גילא דאית ליה שם לווי כשר דילמא ההיא בריי' מיירי בההוא מינא אחרינא דלית ביה שם לווי:

שם אמ' ר"א יכול וכו' כצ"ל:

דף מ"ג ע"א רש"י בד"ה ויעבירנו ד' אמות וכו' בקרפף או בגינה. תימ' דהא אמרי' בפ"ק דשבת (ד"ז) ובעירובין (דס"ז ע"ב) קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה ואפי' כור ואפי' כורים הזורק לתוכו חייב מ"ט מחיצה היא אלא שמחוסרת דיורין הרי שר"הי מודה היא וכן גינה המוקפת גדר ודאי דר"הי גמורה היא וצ"ל דמיירי בקרפף שאין מחיצתיו גבוהות י' דאז הוי כרמלית גמורה כהא דאמרי' התם בשבת (ד"ז) גבי בית שאין בתוכו י' וקיריו משלימין לי' על גגו מותר לטלטל בכולו בתוכו אין מטלטלים אלא ד' אמות דהוי כרמלית ע"ש בפירש"י:

דף מ"ד ע"א תו' בד"ה והאר"י דילכון וכו' והשת' נוח' דפריך הכא שפיר דר"י אדר"י וכו'. ק' דכפ"ז מאי משני כאן במקדש כאן בגבולין סוף ק' דידיה אדידיה בגבולין וכ"ת דההיא ר' כהנת קאמ' לה דמנהג נביאים הוא ואיהו לא ס"ל א"כ הו"ל לש"ס לשנויי הכי וחילוק זה דמקדש מאי אהני לן להאי קו' ולולי דבריהם אלו הייתי אומ' דהכי פריך דמדקאמ' דילכון היא משמ' שחידוש הוא שנתחדש מאצלם ולא שנשכח וחזר ונתיסד אלא חדש ממש שלא היה מעולם וחידשותו הם וא"כ ק' שפיר אמ"ש שבחנם וכו' ומשני שפיר כאן במקדש וכו' והדר ביה משינוייא קמא אבל לדבריהם ז"ל קשה מהכין סוגיית הגמ' ואפשר שזוהי כוונת התו' כדכתי' דדילכון היא משמ' מנהג נביאים שהוא חדש ממש ולא יסור דקאמרת ששכחו' וחזרו ויסדום שזה אינו קרוי דילהון ומשני שפיר כאן במקדש וכו' וא"כ פי' יסוד הוא כפשוטו שהוא יסוד חדש כדס"ד מעיקר'

ושפיר קרי ליה יסוד אך ראיתי לח"ה ז"ל שכ' דלפי' ר"ת ניחא דלא קא' אלא ונר' שמפ' דבריהם על סוגיית הגמ' דה"ק מ"ש כאן במקדש ר"ל יסוד נביאים הוא ר"ל שבגלות שכחו דין זה דהל"מ ערבה במקדש וחזרו ויסדוה הנביאים במקדש כשעלו מבבל ולולי הנביאים האלה לא היתה ניטלת ערבה במקדש כאן בגבולין מנהג נביאים הוא והיינו דר"י משמיה דר' כהנא ופלוגתא דר"י וריב"ל הוא במקדש ודברי התו' דלקמן בדבור שאח"ז הם לשיטת רש"י ודוחק ומ"ש נ"ל נכון אע"פי שהוא דחוק קצת בפי' התו' כי בכולה סוגיא דש"ס משמ' דפשיטא להו דלכ"ע ערבה דאורייתא כדמוכח לעיל (דף ל"ד ע"א) ע"ש:

גמ' טוב לצדיק טוב לשכנו וכו' ויש להבין מאי ראיה מייתי מהפסוק שטוב לצדיק וטוב לשכנו ועוד מה הוא הלשון טוב לצדיק וכו' והל"ל אשרי לצדיק ואשרי שכנו ונ"ל לפרש בהקדים מה שפי' הרב חיד"א זצ"ל בס' חומת אנ"ך בפסוק זה וז"ל ואפשר לרמוז בפ' אמרו צדיק במס שפי' רבינו האר"י ז"ל בפי' מאי דתקנו בתפלה ושים חלקנו עמהם דיש צדיקים שנותנים להם חלק אחרים שיזכו בו והם אינם רוצים ליהנות מאחרים וישארו לבעליהם וז"ש ותן שכר טוב לכל הבוטחים וכו' ואינם רוצים ליקח חלק אחרים וכו' עש"ב ואפשר לפ' בסגנון א' אמרו צדיק כי טוב בשביל מה תקנו בתפלה שיתפללו שיתן שכר טוב לצדיקים לזה אמר כי פרי מעלליהם של אחרים יאכלו הם בעצמם ולזה תקנו שיתפללו שיתן שכר טוב לצדיקים תחת זה שנתנו לבעליהם ובדברי האר"י ז"ל א"ש גמ' דקדושין (דף מ' ע"א) אמרו לריק כי טוב כי פרי וגו' זכי יש צדיק טוב ויש צדיק שאינו טוב אלא טוב לשמים ולבריות זהו צדיק טוב טוב לשמים ורע לבריות זהו צדיק שאינו טוב ע"כ ולכאורה קשה דאיך אפשר צדיק ורע לבריות דא"כ אינו צדיק ועוד למה מביא הגמ' סיפיה דקרא כי פרי וגו' ובדברי הרב ניחא דהיינו אותו צדיק שאינו רוצה ליהנות מאחרים אע"פ שנתנו לו שיזכ' בו זהו טוב לשמים וטוב לבריות שאוכלים חלקם אבל אותו צדיק שיזכה בו רע לבריות שאין אוכלים חלקם ולכך הביא סיפיה דקרא כי פרי וכו' ובבא לביאור הגמ' טוב לצדיק טוב לשכנו והכונה איזהו צדיק שנקרא טוב כשהוא טוב לשכנו שנאמר וכו' אי נמי טוב לצדיק שאינו רוצה ליהנות משל אחרים כיון שמתפללים שיתן לו הש"ית שכר טוב תחת זה שנתנו לבעלים א"כ ודאי טוב לצדיק שאינו לוקח מאחרים ואינו חסר כלום וטוב לשכנו שיקח חלקו ודוק מש"א:

מסכת מגילה

דף ח' ע"ב תו' בד"ה ובקש לעקור וכו' א"נ י"ל דרצה לעוקרו מט' וכו' ק' דבהא נמי אמרי' אין ב"ד יכול לבטל וכו' כדאמרי' לעיל בריש מכילתין דאי ס"ד אנשי כנסת הגדולה י"ד

וט"ו תקון אתו רבנן ועקרי וכו' והתנן אין ב"ד יכול לבטל וכו' ע"ש כ"ש תכא דרצה לעקור הכו' לגמרי ויש ליישב דהכא שאני דמודו רבנן די' ראוי לקובעו דרובו של היכל בו נשרף כדאיתא בתענית (דכ"ט) אלא דס"ל דאתחולי פורענותא עדיפ' משא"כ התם דס"ל לאנשי כנ"הג שאין ראוי לקבוע אלא י"ד וט"ו אשר נחו בהם:

דף ו' ע"ב גמ' סדר פרשיות איכא בינייהו. והשת' כפי ס"ד ה"ה דהו"מ משני מתנו' איכא בינייהו אלא דאוקי פלוגתייהו בענין קריאה דומיא דקריאת מגי' המפורשת בברייתא:

שם אף **כאן** אדר הסמוך לשבט. ר"ל ושניהם שוין א' אדר הסמוך לשבט וא' הסמוך לניסן כדקתני שכל מצות שנותנו' בב' נותנו' בא' אלא משום דאין מעבירין על המצות עבדי' לכתחלה בא':

שם ואם איתי' אידי ואידי וכו' ראי כוונתו לומ' שזה מיתתו בסקילה וזה בהיכרת הול"ל שזה זדונו בסקילה וזה זדונו בכרת מאי בידי אדם דקתני:

רש"י בד"ה **אלא מקרא** מגי' כלומ' וכו'. כיון רש"י בזה לומ' דמתני' אדיעבד קאי וכן לקמן בגמ' גבי סדר פרשיות זה וזה שוין פירש"י אדיעבד משום דאי קאי בלכתחלה דמתנו' לכתחלה כב' א"כ מאי פריך לקמן אי ת"ק ק' מתנות והא לת"ק לכתחלה מתנו' בכ' וכן לקמן בסדר פרשיות אי קאי בלכתחלה דלכתחי' אף בא' אי ת"ק ק' פרשיות ומשמ' ליה לש"ס הכי דמתני' מיירי בבדיעבד דמתנו' דומיא דמקרא מגי' קתני דתנן בריש' קראו וט' קורין אותה באדר כ':

תו' בד"ה ור"א וכו' מדקתני משנה יתירה וכו'. דבשלמ' ח"ק קתני לה לאשמועי' דשאר דברים חוץ ממקרא מגילה אי עבור בא' עבור וכן רשב"ג קתני לה לאשמועי' דשאר דברים נמי עבוד להו בב' אבל ר"א דפליג את"ק במ"מ לא צריך למימרא להך משנה וחוץ מדבריהם נ"ל לומ' דת"ק ע"כ דריש אדר הסמוך לניסן וא"כ סדר פרשיות לכתחי' בב' לסמוך מחיית עמלק למחיית המן כמ"ש רש"י לקמן (דכ"ט) וא"כ מ"ש נוהגו' בא' הוא בדיעבד אבל ר"א ע"כ דריש אדר הסמוך לשבט וא"כ לכתחי' בא':

בד"ה ור"א כר' יוסי וכו' דדייק מדקתני משנה וכו' ולולי דבריהם ז"ל י"ל דדייק מדקתני רשב"ג אומ' אף קורין אותה באדר הב' דהול"ל רשבג"א קורין אותה כמ"ש ת"ק מאי אף אלא ש"מ דר"א כר"י סבר דלכתחי' בא' מ"ח א"ל רשב"ג דאף קורין וכו' ר"ל ל"מ דלכתחלה קורין בב' אלא אף אם כבר קרא בדיעבד בא' חוזרין וקורין אותה בב':

דף י"ד ע"א גמ' ויסר המלך את טבעתו א"ר אבא בר כהנא גדולה הסרת טבעת וכו'. דלהיות אחשורוש חפץ בהשמדת יש' יותר מהמן לכך לא די שלא לקח ממון מאצלו אלא אדרבה הוסיף לו מדיליה ונתן לו את טבעתו ובזה נתיאשו יש' מביטול הגזירה

שאילו לא היה תאב לזה אלא משום שנתפתה לעצת המן אפשר שיבאו אחרים ויפתוהו לבטל הגזירה אבל עכשיו שראו וידעו שתאותו ורצונו בזה אמרו אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים ולזה כיון הש"ס שהקרים את המאוחר ודרש קרא דויאמר המלך להמן הכסף וכו' קודם קרא דויסר המלך:

רש"י בד"ה ה"נ אמ' רבא בשלמא דאי גרסי' מתקיף משמ' שכיון להק' על המק' דמעיקרא קו' לית' וא"כ מאי מק' ליה הש"ס מדתניא משנכנסו לארץ והרי דברי רבא הם כפי דעת המק' דאכתי לא ידע לה להך ברייתא:

ע"ב גמ' איתיביה ר' עינא וכו' ר' יהודה אומ' אף תולדה וכו'. צ"ל דס"ל דר' יהודה לא פליג את"ק אלא ת"ק מיירי באנשים נביאים כהנים לבד ור"י הוסיף חידוש אחר של חולדה ומא"ח ומא"ח ול"פ דאל"כ אדמח' ליה מדר"י ליסייעיה מת"ק דאינה מבני בניה של רחב ואף שי"ל דדחיק' ליה לאוקומי מלתיה דר"נ כתנאי מ"מ אינו נ"ל א"נ י"ל דת"ק דלא חשיב חולדה היינו משום דס"ל דקרא דבן תקיה אבעל קאי ולא דרשי' לית אחולדה ועוד דס"ל דשם בעלמא הוא ולאו לדרש' א"כ כ"ש לחרחס דלא דמי ממש לחרס דלא דרשי' ליה וח"ע נמי דר"י דלא דריש לחרחס אליבא דרב עינא וא"כ ר"נ דלא כמאן ופני שפיר דר"י תרוייהו דריש והא דמשמ' להו הני לדרשא ולא שמות בעלמא הם משום דאישתנו בד"הרב' סי' ל"ד דכתי' בן תקהת בן חסרה ש"מ לדרשא ודוק:

דף כ"ו ע"ב תו' בד"ה תשמישי קדושה וכו' מדלא קרי הכא לרצועו' אלא תשמישן וכו' שיש לפ' הטעם וכו'. ומשום שי"ן גרידא שהיא הל"מ לא עדיפ' משל יד שאין כאן שם שרי שיהא נקרא עליו שם ה' וא"כ וראי אינו נק' שם ה' אלא משום עיקר התפלין וא"כ מ"ל של יד מ"ל של ראש:

מסכת חגיגה

דף ב' ע"ב תו' בד"ה נשים ועבדים וכו' כדדייק בפ"ק דנדה וכו' ולולי דבריהם ז"ל י"ל דמין דהוי מרובה ושכיח בעולם נקט ליה בלשון רבים ולהכי בכל דוכתא בש"ס נקיט נשים ועבדים אבל חרש ושוטה שהם יחידים בעולם שאינם כ"א א' מעיר וב' ממשפחה נקט ליה בל' יחיד וה"ט דבכל דוכת' בש"ס נקט טומטום ואנדרוגינוס בל' יחיד. וקטן כיון דלאו בכל הקטנים משתעי וכדסיים בסיפא איזהו קטן וכו' מש"ה נקט ליה בל' יחיד ודוק ותשכח בש"ס דבכל דוכת' נקיט נשים ועבדים וחש"ו בל' יחיד ופעמים מצינו שאומ' אשה ל' יחיד כדאיתא בפ"ק דפרה ומייתי לה התם בערכין ר"י מכשיר בקטן ופוסל באשה ובאנדרוגינוס ובריש ערכין דקתני חש"ו נידרין ונערכין אבל לא בוררין ולא מעריכין היינו משום דהתם נמי יש חילוק דבקטן הסמוך לחוש כדאיתא התם ע"ש

אבל התם בנדה (ד"ח) שפיר דייק רק ממאנין את הקטנות ומשיאין את האשה ע"פ ע"א דמ"ש דבהא נקט קטנות אי פירושה קטנות דעלמא ה"נ לימא נשים ופי' נשים דעלמא דהא תרוייהו יחידים ולא שכיחי כ"כ ואדרבה הך דאשה ע"פ ע"א שכיחא טפי ממיאון דקטנה יתומה שהשיאוה אמה ואחיה ולהכי דייק מינה דתרי קטנו' קתני חדא דר' אליעזר וחדא דר' אלעזר אך ק' דבברכות (ד"כ) תנן נשים ועבדים וקטנים פטורים מק"ש וכו' ולדעת רש"י התם ניחא דמפ' לה אף בקטן שהגיע לחינוך אבל לדעת התו' שם ק' דמפ' לה בלא הגיע לחינוך דוקא. וכן בסוכה (דף כ"א) תנן נשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסוכה קטן שא"צ לאמו חייב בסוכה ונר' דקטני' שכיחי טובא הני והני פי' הקטנים הרבה והגדולים מהם ולכן היכא דתני להו בהרי נשים ועבדים נקיט להו בל' רבים קטנים והיכא דתני להו בהדי חרש ושוטה נקיט בל' יחיד וקטן ודוק:

בד"ה תקנתם את רבו וכו' ואי משום עבדות וכו' פי' ואי משום עבדות לא קרינא ביה לא תקנתם דומיא דרישא דתקנתם את רבו דמיירי בעבדות דהא מעיקרא היה כולו לרב והשתא ביומו לעצמו ושו"ר למהרש"א ז"ל שפי' בע"א:

בא"ד והר"ר משולם גריס וכו' ר"ל דלעצמו תיקנו שפיר בעבדות אבל לרבי לא תקנתם כלל דהפסיד כעבדות וגם כוולדות וליבטיל והלא לא נברא העולם אלא לפ"ור דלישא שפחה וכו' והעבד ג"כ יש לו ריעות' בזה דליבטיל והלא לא נברא וכו' ונמצא דתרתי לריעות' איכא ולכך כופין את רבו. ובדרך חריף היה כר' לכאו' לומ' דהר"ר משולם קורא בדרך תימ' תקנתם את עצמו ואת רבו הא ודאי לא תקנתם לא זה ולא זה דלישא שפחה וכו' וכפ"ז ניחא שפיר מ"ש התו' שגם הרב מפסיד הוולדו' דכפי פשט לשונם צ"ל דהאי גם קאי אוולדו' ור"ל שהרב מפסיד גם הוולדו' אלא דק' בפ"ז למה שינה הגי' והיפך הסדר:

בד"ה לישא שפחה וכו' דתפשי בה קידושי' אתי צד עבדו' וכו' דבריהם אלו הם את"ל דמי שחציו עבד שקידש בת יש' קידושיו תופסי' בה דבעיא היא בהשולח דף מ"ג) ואת"ל דאין קידושין תופסי' בה צ"ל כאידך. טעמ' דאין לנו לתקן להרבות ממזרין וראיתי בתי' דפסחים (דפ"ח) דמסיימי בה ואי לא תפסי א"כ בעילתו בעילת זכות עכ"ל:

בד"ה לישא שפחה וממזרת וכו' כדי להרבות ממזרים. דדוקא ממזר נושא שפחה ומיטהר אבל נקבה אינה מיטהר' בעבד דעבד אין לו יחס והולד אינו כרוך אחריו וא"כ לא מהני מידי ליטהר כדאיתא בס"פ האומ' דס"ט):

בא"ד א"נ נתינה אסור' בצר עבדו' דלאו קדש ועומד הוא פי' שהנתין אינו קדש ועומד הוא וא"כ מוזהר הוא בלא יהיה קדש ועיין בתו' דגיטין (רמ"א) שהרחיבו הדברים בזה ע"ש:

בד"ה לא תהו בראה וכו' ואמ' שמעון בר אבא משום ר"י כל שהוא וכו' ובהשולח (דף מ"ב ע"ב) פי' התו' הירוש' הזה דכל שהוא מצווה על פ"ו דקאמ' היינו משים לשבת יצרה ובהכי ניחא נמי אידך קו' שכתבו ועוד ליש' דנקט וכו' משמ' דאתרוייהו קאי דאה"ן דמשום לשבת יצרה מיקרי העבד חייב בפ"ו וכדמסיים תנא שנאמר לא תהו וכו' אבל לאו משום פרו ורבו:

בד"ה המדבר ואינו שומע בב"ר מפיק וכו' לכאו' דברי התו' אלה סותרים לדברי הרא"ם פ' שמות שכת' בשם ש"ר דאו פקח היינו פקח לשמיעה ופקח לראייה ע"ש ואפשר דב' סברות הם בש"ר וכעת ספר מ"ד אינו בידו:

דף ג' ע"ב גמ' אי מה מסמר זה **חסר** ולא יתר אף ד"ת חסרין ולא יתרין פירש"י מה מסמר זה כשנועצין אותו בכותל הוא מחסרו ע"כ לכאו' משמ' שהכוונה היא שהמסמר הוא מחסרו לכותל ואינו נכון חדא דהש"ס קאמ' מה מסמר זה חסר משמ' שהמסמר עצמו חסר ועוד דקאמ' אף ד"ת פרין ורבין כנטיעו' משמ' שישת עצמם הם פרין ורבין כנטיעו' שהם עצמם פרין ורבין לכן נר' שהכוונה היא שדרך המסמר כשהוא תקוע בכותל או בכלי עץ אז יעלה הברזל חלודה והוא הולך וחסר עד שיעקר ראש המסמר מגופו ונמצא שהכותל הוא מחסר למסמר ובזה יבוא המשל והנמשל על נכון ודוק:

דף ד' ע"א גמ' הא ל"ל קרא מכדי כל מצוה שהאשה חייבת וכו' ק' כיון דפשיטא ליה דעבדים פטורים א"כ מאי מק' מעיקרא בשלמא וכו' אלא עבדים מנ"ל וי"ל דדור א' שהיה בימי רצ הונא בני ישיבתו הם ששאלו בשלמא נשים וכו' משום דמפ' למתני' במי שחציו עבד כדרבינא ושני להו רב הונא שפיר ואח"כ הדור האחרון שהיה בימי רבינא הם הק' עליהם על המק' ועל המתרץ א"נ ר' הונא בעצמו הוא ששאל בשלמ' וכ"הג כתבו התו' בב"ק:

תו' בד"ה זכורך להוציא וכו' מת"ל ערל אפילו מקצת ערל. ק' דאמאי אצט' התם ריבוייא דערל והא מתיבת זכר לחודה לא מימעיט אנדרוגינוס דהא הכא אי לאו דכתי' זכורך אלא זכור לא הוה ממעטי' אנדרוגינוס ודוחק לחלק בין זכר לזכור וי"ל דאיצטרי' התם ריבויא דערל כי היכי דלא נילף מראיה לפיטור' וכ"הג תי' התו' שם בשבת (דף קל"ו ע"ב) ד"ה דתניא הזכר ע"ש א"נ הכא דאיצט' מיעוטא הוא משום דכתי' כל דהוה משמ' ריבוייא ולא הוה מוקמי' ליה למעוטי מקמץ ובורסי אלא לרבויי כמשמעו' כל בכל מקום ועי"ל דהכא

דאצט' זכור להוציא את הנשים לא משמ' מניה מיעוט' דאנדרוגינוס אבל התם למעוטי נקבה לא אצטריך דהא לא שייך. בהו מילה א"כ שפיר ממעיט מיניה אנדרוגינוס. אך ק' דא"כ לא לכתו' לא ה"א ולא וא"ו לא לכתו' זכר ולא לכתו' ערל ואף שי"ל דשמא אצטרי' זכר לשום דרשא מ"מ מחוורתא כדמעיקר' ותי' ב' שכתבנו אינו מועיל לבריית' דערכין דממעט טומטום ואנדרוגינוס מהזכר וצריכים אנו לתו' א' שכתבתי ע"ש בתו':

בד"ה אלא טומטום וכו' וא"ת וכו' ולא פריך מידי. ק' דמאי ק"ל מהתם הא התם ממ"נ אי זכר הוי או נקבה הוי בעי שילוח ולכך איצט' מיעוטא משא"כ הכא דאי נקבה הוי פטורה מראיה ולא בעי מיעוט וכ"ש כפי מ"ש בסמוך דהוי מביא חולין לעזרה ולכך פשיטא לן דפטור מספיקא הא התם ליכא מביא חולין לעזרה דאע"ג דהתם נמי מיירי לענין קרבן על ביאת המקדש מ"מ ליכא מביא חולין כיון דממ"נ חייב ונר' שכוונת התו' היא להק' על האנדרוגינוס שם דהיכי מתמעט משום דהוא ספק וזכר ודאי בעי' וכי אצטריך קרא למעוטי ספיק' והא קמי שמיא גליא אי מקרי זכר או נקבה ובשלמ' טומטו' י"ל משום שיש מהם זכרים ויש מהם נקנו' מ"ה אצט' קרא למעוטיה אבל אנדרוגי' שכולם שוים וקמיה שמיא גליא היכר אצטריך קרא למעוטיה משום ספק ואע"ג דקי' זו אינה דומה לחי' דסוגיין מ"מ ק"ל לתו' מהכא דאי הכא דאיכא ספקא שפיר אלא משום דמסברא ידעי' לה דהוי מביא חולין פריך אצטרי' וכו' כ"ש התם דליכא ספקא קמיה שמיא ותי' ר"י דהתם איכא תרי קראי ר"ל זכר ונקבה ושפיר מימעטי תרוייהו דטומטו' בין אם הוא זכר או נקבה פטור וכן אנדרוגי' אם הוא זכר מיקרי הכא מיעטיה קרא כיון דמשונה הוא ואם הוא נקנה מימעיט שפיר מנקבה משום דמשונה הוא והש"ס דנקט זכר ודאי נקבה ודאית הוא משום דהתנא מספק' ליה נקט האי לישׁ' ועוד משום טומטו' דהוי ספק נקט תנא האי לישׁ' אבל אה"ן דעיקר מיעוט' באנדרוגי' הוא משום דמשונה ומיתורא הוא דשמעי' לה דאי ליכא אלא חד מיעוטא לא הוה ממעטי' אלא טומטו' דאית ביה שפיר ספקא אבל הכא ליכא אלא חד קרא דהיינו זכר דנקבה פטורה היא וא"כ מיעוט' לטומטו' לא צריך ובאנדרוגי' שפיר אצט' מיעוט' משים דאית ביה מקצת זכורך ולהכי פריך בבכורו' וכו' דהתם ליכא אלא חד קרא דזכר ונקבה פסולה היא לעולה א"כ לא אצטריך מיעוט' לאנדרוגינו' דהוי ספק נקבה דאטו' אצטרי' קרא וכו' דאין לומ' משום דמשונה דא כ ש"מ דזכר ודאי הוא ולא ספק וכמ"ש התו' שם בפ' ואלו מומין ע"ש בתו' ושם הרחיבו הדברים וכאן קצרו בדבריהם ומ"ש וכן בפ' דם שחיטה וברפ"ב דיומא וכו' ר"ל דביומא מרבה חלב כוי לאיסור מכל חלבו ופריך אצט' קרא לאתויי ספק' ובדם שחיטה מרבה דם כוי לאיסור מכלל ופרט ופריך אצט' קרא למיסר ספק' משום דבהנהו

ליכא אלא חד קרא ר"ל דאי הוה שייך הכא תרי קראי בחיה ובבהמה כי ההיא דנדה הוה שפיר דאיכא ספק' דלא ידעי' אי מתרבה מקרא דחיה או דבהמה ואידך ע"כ אתא למלת' אחריתי אבל השתא דליכא אלא חד קרא בבהמ' ע"כ דבהמה הוי דאי חיה הוא לישתרי חלבה ואי משום ספק' אפריה קרא הא לא אפשר דקמי שמיא גליא וכן גבי דם אי הוו תרי קראי בחיה ובבהמה הוה ספק' שפיר כדכתי' דלא ידעי' אי קרא דחיה עיקר ואשמועי' דהוי בכלל חיה ואידך קרא את' למילת' אחריתי או איפכא אבל השתא דליכא אלא חד קרא לאסור דמו הא ודאי לא צריך דהא ממ"נ אם חיה או בהמה דמו אסור. ומ"ש ובהכי וט' אלא ודאי התם קרא יתירה וכו' ר"ל דכפי מ"ש דהיכא דאיכא קרא יתירה שפיר ממעיט אף את"ל שהוא זכר ודאי או נקבה ודאית ניחא הך דר"ש דבהערל משמ' דס"ל זכר ודאי הוא ובכפור ממעט ליה אלא ש"מ דהתם דאיכא קרא יתירא שפיר ממעיט:

וראיתי למהרש"א ז"ל בח"ה שכת' דהתו' ל"ג מי אצטרי' וכו' אלא אצט' קרא למעוטי ספק' וכן נר' ממה שהביאו מפ' אלו מומין וה"פ אצטרי יתורא דקרא למעוטי ספק' והכא דלית לן יתורא לית לן למעוטי מחד מיעוטא אלא ספק' דאנררוגי' מטעם מקצת זכורך ולא ספק' דטומטו' ובהכי סליקו דבריהם כהוגן דבנדה לא פריך לא אטומטום ולא אנדרוגי' דאיכא ב' מיעוטי והכא דאיכא חד מיעוטא לא פריך אלא אטומטו' דאיכא לאוקומי מיעוט' באנדרוגינוס ובההיא דפ' אלו מומין ופ' דם שחיטה ופ"ב דיומא כתבו דבכל הני ליכא רק מחדא קרא דהיינו מגופה ומ"ה פריך שפי' אפי' אנדרוגי' דאצט' יתורא למעוטי ספקא וליכא דאצטרו' לגופי' ולפ"ז לא הוו צ"ל הכא דטומטו' הוה פטרי' ליה ממילא אלא לקושט' ורווח' דמילת' קאמ' הכי אבל ק' לפ"ז מאי ק"ל ליתי על תנאי אימא דאה"ן וקושט' הכי הוא וע"כ נר' להגיה בתו' א"נ במקום אלא וכצ"ל ואע"ג דאנדרוגי' נמי ספק' הוא מטעם מקצת זכורך כדאמ' תלמודא א"נ טומטו' הואיל ומשום וכו' הדרך הא' של תו' כמ"ש דפריך דהא אצט' יתורא לטומטו' וליכא אלא חד קרא למעוטי אנדרוגי' ועד"ז כתבו וא"ת בנדה וכו' ודרך הכ' של התו' הוא הדרך שכתבו ג"כ בפר"א דמילה דפריך הכא דלא צריך קרא למעוטי טומטו' דממילא פטרי' ליה ואהא הק' ליתי על תנאי עכ"ל מוכח מדבריו שמפ' סוגיא דהכא ודאלו מומין דפריך וצריך קרא למעוטי ספקא ליכא והוא בדרך קו' ולא בדרך תימ' ומלבד שלשין הגמ' שם משמ' הפך אלא דק' ג"כ דלא יתכן שם פי' זה דהכי אית' התם אדאמ' ר"יש התם אנדרוגי' בכור ומומו עמו בעי רבא ר"יש מיפשט פשיטא ליה אנדרוגי' בכור הוא ומומו עמו א"ד ספוקי מספק' ליה ואת"ל קאמ' ת"ש זכר ולא נקבה כשהוא אומ' למטה זכר שאין ת"ל

להוציא טומטו' ואנדרוגי' מני אילימ' וכו' אלא פשיט' ר"יש אא"ב ר"יש מיפשט פשיטא ליה היינו דאצט' קרא למעוטי אא"א מספק' ליה אצט' קרא למעוטי ספק' לעולם רבנן בתראי וכו' הרי בהדיא לשון הגמ' דאי פשיטא ליה לר"יש דהוי בכור אצט' קרא למעוטי מכלל דאי מספק' ליה לא צריך קרא למעוטי וא"כ בלשון תימ' היא הקו' עוד ק' דהיכי ניחא הברייתא כר"יש אי נימא דפשיטא ליה הא אכתי ק' טומטו' דהא ליכא אלא חד מיעוט' ומוקמי' ליה באנדרוגי' דהוי זכר ודאי לר"יש וטומטו' דהוי ספקא ליבעי קרא למעוטי וכמו פירכא דהכא וכן מאי משני התם לעולם רבנן בתראי (פי' דס"ל התם דבריה הוא ואינו בכור) וגבי בכור תרתי קראי כתיבי הזכר הזכרים הא סוף סוף צריך אכתי קרא אחרינא לטומטו' דלכ"ע הוי ספק וכן מ"ש דכתהי' דיומא מגופיה דקרא יליף ק' הא מיתורא דכל קיליף התם ואהא י"ל שפירכת הש"ס שם היא כפי מאי דהוה ס"ד התם מעיקר' דחצי שיעור אסו' מדאורייתא מיתורא דכל וא"כ ליכא יתורא לכוי ע"ש. ומ"ש נ"ל נכון ויבא מקושר נמי מ"ש ובהכי ניחא וכו' עם דבריה' דלעיל משא"כ כפי דברי מהרש"א וי"ל ומיהו גם כפי מ"ש צ"ל דמ"ש התו' העשירי ודאי וכו' דכוליה קרא יתירא לרווח' דמילת' כ"כ כפי המשך תירוצם דהא ההיא דעשירי ספק רמיא לטומטו' דשייך ביה ספק וממעיט ליה קרא שפיר וכפי דרך הזה שכתבתי לא יהיו דברי התו' כאן סותרים למ"ש בפר"א דמילה דהכא איכא תרי מיעוטי דתרי זכורך כתיבי וזה ג"כ כיוונו בדבריהם פ' אלו מומין שכתבו אביי בפ"ק דחגיגה ממעיט טומטו' משום דאיכא יתורא) משא"כ כפי דברי מהרש"א ז"ל אך ק"ל מ"ש בתחלת דבריהם דאצט' קרא לאנדרוגי' מטעם מקצת זכורך דא"כ מאי פריך באלו מומין אאנדרו' אצטרי' קרא וכו' הא ודאי אצט' משום מקצת זכר ואע"ג דספק' הוא ובדוחק יש לחלק בין זכר לזכור מיהו י"ל דהכא ח"א אע"ג דנקבה פטורה מ"מ כיון דהאי אית ביה צר זכרו' ליחייב משום אותו הזכרות אבל התם דקרא קפיד אעולה שתהיה זכר א"כ כל שאינו זכר גמור אינו ראוי לעילה דאע"ג דאית ביה זכרות מ"מ כיון דלא מיקרי זכר דחוי הוא ואינו ראוי לעילה ויש חילוק בין חיוב לפיסול אך ק' דא"כ מאי ק"ל לתו' מההיא דנדה הא התם חיובא הוא על ביאת המקדש ואף אי ליכא אלא חד קרא דזכר ה"א דאנדרוגי' חייב משום צר זכרו' שבו וצריכים אנו לחלק בין זכור לזכר דזכר משמ' דמתקרי זכר וזכור משמעו זכרות ודוק:

בא"ד בשם ר' יצחק כן ברוך נ"ע כצ"ל:

בד"ה לא נצרכה וכו' אבל התם כיון דמית וכו'. יש מקשים מבעיא אחרת ראית' התם (דמ"מ) מעוכב גט שחרור אוכל בתרומה או לא קנין כספו אמר רחמנא והאי לאו קנין כספו הוא א"ד כיון דמחוסר גט שחרור קנין כספו קרינא ביה ולכאו' י"ל דהתו' הכא

לאו קושט' קמשנו אלא דחייה בעלמא ואה"נ כפי אידך בעיא דהתם מי שחציו עבד פטור מן הראיה אף למשנה אחרונה ומתני' דהכל חייבין מפ' לה למילי אחריני כדלעיל. ואפשר עוד שיש לחלק בין קריאת אדון ובין קנין כספו דמלת אדון נאמרת על א' שהוא תחת רשותו וממשלתו ואין אחר יכול להוציאו מתחת רשותו וזה מי שחציו עבד הרי ב"ד כופין אותו ומוציאין אותו מתחת רשותו בע"כ אבל קנין כספו אף זה יקרא קנין כספו שהוא קנהו בכספו והוא קנינו אלא שרשות אחרים עליו להוציאו מתחת ידו וא"כ אף שאינו נק' אדונו שאין לו השלטה גמורה אבל מ"מ גם העבר לא יצא לגמרי מתחתיו מלהקרא קנינו. וכצ"ל לאידך בעיא דאית' התם (רמ"ג) מי שחציו עבד וחציו ב"ח שקידש ישראלית מהו את"ל בן ישראל שאמ' לבת ישראל התקדשי לחציי מקודשת דחזיא לכוליה הא לא חזיא לכוליה וודאי שבעיא זו היא כפי משנה אחרונה דומיא דהנך בעיות דלעיל וכן פסקוה הפוסקים ז"ל כדאית' בטוש"ע א"ה סימן מ"ד סי"א אע"ג דקי"ל כמשנה אחרונה כמ"ש טוש"ע י"ד סי' רס"ז ס' ס"ב וא"כ ק' אמאי לא חזיא לכוליה והרי הוא עומד להשתחרר בע"כ של רבו ואין לו אדון אלא ש"מ כדכתי' דאף שאין לו אדון לשלוט עליו ולתופסו מ"מ אכתי לא נפיק לגמרי מכלל עבד עד שיכתו' לו גט שחרור ונר' דאף בהפיל לו א' מראשי איברים דקי"ל דעבד יוצא בהן לחירות מדאוריית' הדין כן כיון דצריך גט שחרור כמ"ש טוש"ע י"ד סכ"ז והיינו דלא מיבעיא ליה לש"ס אלא במי שחציו עבד ולא מיבעיא ליה בשאר מעוכבי גט שחרור כמו יוצא כא' מאיבריו ומפקיר עברו וכיוצא דבהנך פשיטא ליה דקידושיו אינן תופסי' דאכתי לא נפיק לגמרי מכלל עבד. ואם נאמ' דכל הנך בעיי דלא כסוגיא דריש פרקין י"ל דהש"ס דנקיט הבעיא במי שחציו עבד לרבות' נקטיה דל"ד לאומ' התקדשי לחציי ואת"ן דתיבעי ליה כשאר מעוכבי גט שחרור אי קידושיו תופסין או לא והיא נכללת בכלל אידך בעיא דקנס נדוק:

ע"ב **גמ'** ר' הונא כי מטי להאי קרא יראה יראה בכי אמ' וכו' ה"ה דביראה לבד הוה בכי אלא דהשתא יגדל הבכי וחתימ' הרבה שרבו מצפה שהוא יהא נראה לעברו ועבדו יהא נראה לפניו מרוב חיבתו לפניו ועכשיו נתרחק ממנו:

תו' בד"ה דכתי' ובאת שמה והא דאמרי' ערל וטמא וכו' וליכא למימ' דהתם כזב ומצורע דוקא והכא בשאר טמאים דבעו סמיכה כמו שחילקו התו' בסוף הדבור דהא הש"ס משום דכל שאינו בביאה נקט לה ולאו משום סמיכה:

בא"ד ונר' **בעיני** דהתם בקרבנות מצורע וכו'. ק' דמעיקרא לא ניחא להו לחלק בין מצורע לשאר טמאים משום דקרא סתמא מיירי ואיך השתא ניחא להו כמאו דאוקמוה כקרבנות מצורע דוקא. שוב בא לידי מס' מ"ק וראיתי שם (דף ט"ו ע"ב) שכתבו התו' דר"ש מוקי

לביום בואו אל הקדש דקאי אדלעיל דאיירי במצורע ולא אייר מידי בעשירית האיפה אלא בא לומ' דבמצורע דאיירי בקרא כשיטהר ויכנס לעזרת דהיינו לאחר ימי ספרו או יקריב חטאתו או שאר קרבנותיו עכ"ל ועד"ז יש לפ' דבריהם דהכא דלתירוצם זה ר"ש פליג אר' יהודה דמוקי ליה התם בעשירית איפה אלא מוקי לכוליה קרא אמצורע דלעיל אלא דהתו' הכא הוסיפו בא דמיירי בקרבנות מצורע שנתחייב בהם לטהרתו דוקא ונר' טעמם משום סבר' בעלמא דלא מסתבר להו לחלק בין מצורע לטמא דעלמא כיון דכולהו טמאים ואינם ראויים לביאה ועוד משום דבפ"ק דמגו' (ד"ח) משמ' דמצורע כשיטהר מזובו יביא קרבן אעפ"י שהוא מצורע עדיין כמ"ש התו' שם במ"ק ולא ניחא להו במה שתי' הם שם ודברי התו' כאן תם קצרים הרבה:

בד"ה דמרבה על וכו' אמאי אצטרי' מיעוט לערל גבי פסח וכו' כצ"ל:

בא"ד שמתו אחיו מחמת מילה דלאו כטמא. ק' אמאי מוקי לה הש"ס להך ברייתי' דלא כרבנן והרי אף רבנן מודו בה דבעו סמיכה וליכא דהא ההיא דערל וטמא משלחין קרבנותיהם אוקמוה לה התו' בסמוך במתו אחיו מחמת מילה דוקא והך ברייתי' דהכא דערל וטמא פטורים ע"כ בערל מחמת הצער ולכאור' י"ל דמשמ' ליה לש"ס דמדתנינהו תרוייהו בהדי הדדי משמ' דחד טעמ' אית להו משום שאינן בביאה וכפ"ז רבנן נמי מודו דפטור מטעמ' אחרינא דסמיכה ודוחק עי"ל דהכא דחובת היום הוא הו"ל מחוייב קרבן ולא בעי סמיכה דבי"ט הוא חייב להביא עולתו ואז אינו יכול לימול דמילה שלא בזמנה אינה דוחה לא שבת ולא י"ט ודמי האי למצורע וזב ששולח קרבנותיו אך ק' דהכא יש לו תשלומין כל ז' ומצי למימהל בשאר ימים וסמיך ואע"ג דיש לדחות דכיון דביום א' שהוא עיקר חובתו לא מצי מהיל שפיר מייתי אע"ג דלא עביד סמיכה מ"מ אינו נר' וא' עיקר ודוק:

בא"ד **ומיהו** זה דוקא לפירש"י וכו' מוכח מדבריה' דלא הוו גרסי הכא בפירש"י שמתו אחיו מחמת מילה וס"ל דערל דהכא היינו שאינו רוצה למול מחמת הצער אבל לגי' דידן בפירש"י צ"ל כתי' התו' שתי' לפר"ת:

בא"ד ליכא דאי לאו קרא דערל הייתי אומ' וכו'

דף ה' ע"א גמ' מבעט ברבותיו הוה. ק' דכיון דעיקר התי' הוא דמכירו הוה א"כ הול"ל ר' אלכסנדרי מכירו הוה ומאי מבעט ברבותיו הוא דנקט ואי משום דבהאי מילת' כחי' ולא יאריך ימים סוף סוף עיקר התי' חסר מן הספר ועוד דבלאו האי קו' דהן בקדושיו מעיקר' מאי הוה ס"ד דהש"ס מה עון עשה שיתחייב עליו מיתה בלא זימניה ואם מעיקר' נמי הוה ס"ד דמבעט ברבותיו הוה א"כ מאי קמשני מבעט וכו' אטו עד השתא אכתי לא

ידענא הא ואי הוה ס"ד דאיזה עין מחייבי כריתות עשה א"כ השתא נמי נימא הכי וי"ל דמעיקר' הוה ס"ד דר' אלכסנדרי מכח מעשה מיתתו אמ' זה מסברתו שאיזה עון עשה שחייב עליו כרת ובעל התעלומות הוא יודעו אבל השתא שני ליב דלאו מסברא אמרה אלא מכירו הוה והוא עון דמבעט שהוא דבר הניכר ליודעיו ומכיריו שהוא דבר שבין אדם לרעהו ואמ' מבעט ברבותיו הוה ר"ל דבריא ליה דמבעט הוה והיינו ודאי. משום דמכירו . הוה:

שם ומטי כתי'. לכאו' משמ' דהול"ל ומטה **בה"א** אך ק' דמטה לשון יחיד הוא כמו ארור מטה משפט וט' על משקל מכח וקרא ברבים משתעי כדכתי' במנאפים ובנשבעים וכו' ואעפ"י שי"ל דדרש' בעלמא הוא מ"מ יש לדקדק לישבה על נכון וי"ל דק"ל דהול"ל ומטים גר כמו במכשפי' ובמנאפים ואע"ג דהתם מוכרחת והכא סמוכה י"ל דהכא אינה סמיכות גמורה שחסר מלת משפט דהול"ל ומטי משפט גר וכיון שכן שפיר מצי למימ' ומטים גר כמו ומטים להרג וה"ט דלא דרשי הכי גבי עושק שכר שכיר כאילו עושק להקב"ה דהתם סמיכות גמורה היא מיהו י"ל דהתם לא מ"ל עושק שכר לא שייך למימ' כאילו עושק שכרו של מעלה שאינו שכיר אצלו אבל גבי דין שייך לומ' כאילו אות' ח"ו על דין של מעלה שעושה בעולם שהוא ח"ו הפך הדין והשורה וכפ"ז י"ל דמטי כתי' ר"ל דרשי' ליה מטי בחירק והוא כינוי למדבר בעדו וכ"כ מהרש"א ז"ל:

רש"י בד"ה היינו דכתי' וכו' הטובו' ירא פן ירקבו אף הבחורים הצדיקים נאחזים למיתה פן יחטאו. וכפ"ז אין המשל דומה לנמשל בכל קצותיו הכא לקיט הנהו דלא חייש עלייהו פן ירקבו ובנמשל אדרבה לקיט הנהו דחייש עלייהו אלא הדימוי הוא דבתרוייהו חושש על הטובים מיהו י"ל על דרך דרש דהע"הז נק' אורח שאינו אלא מעבר בעלמא כגר העובר אורח כמש"ה כי גרים אנחנו לפניך והע"הב הוא מקום המנוחה ונמצא שהטובים דלא נטרן מנוח נשמתם בעולם הנשמות אבל הני דנטרן מוליכם לאורח שהוא הע"הו והנמשל דומה בנטרן ולא נטרן אבל לא במטו ולא **מטו**:

בד"ה ומטי גר בהאי קרא כתי'. כ"כ לאשמעי' היכן נזכר של מעלה בכתוב לז"א בהאי קרא כתי' דכתי' ברישי' וקרבתי אליכם שהוא מאמרו ית' מיהו פשטא דמלת' משמ' כאילו הוא דן דינו של מעלה כביכול ולא דינו של גר ועיין במהרש"א:

בד"ה ולא יראוני בהאי קרא כתי'. דאי לא"ה מהיכא משמ' ליה דאחרטה קאי דילמא אעיקר עבירת קאי אבל השת' דכתי' ולא יראוני בתר דכתי' במכשפי' וכו' ש"מ דאחרטה קאי ועוד לאשמועי' דדבריו ית' תם וכמ"ש בסמוך בד"ה ומטי **גר**

תו' בד"ה מוסיפנא ליה וכו' הא משמ' הכא דמוסיפי' לו. ולכאו' נר' דמשל אחרים הוא שהוסיפו והוא נכנס חילופם ולא מיקרי תוספת ומשום דהא מילת' לא שכיח' היא ומ"ה שני בדחזקיה משלו הוסיפו לו ועוד משום דמוכח לה התם מקרא דהנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו ועדין לא נולד מנשה ואה"ן דמודה ר"ע מכ"הג דמוסיפי' לו משל אחרים וככ"הג לא קמיירי התם. שוב בא לידי תו' דהחולץ וראיתי שתי' כן בשם ר"י דאין זו תוספת כיון שנגזרו לשום אדם:

בד"ח מבעט ברבותיו וכן איכא למימ' בההיא דפ"ק דשבת וכו' אינו ר"ל דהתם נמי מבעט ברבותיו הוה דא"כ לימרו ליה הכי אלא ר"ל דהתם נמי יודעים ומכירים בו היו שאינו ממדרגה זו דהן בקדושיו א"נ כי היכי דלא תתרעם עלייהו לומ' אתם הענשתם אותו מ"ה שתקו ולא ענו אותה **דבר**:

בד"ה הא יראוני וכו' גבי עושק שכר שכיר כתי' וכו' קאמ' דהיינו נמי אמטי גר דכולהו הוו ל"ת ודייקי ליה לקרא דבכולהו כתי' בבי"ת במכשפים ובמנאפים פי' ואילו גבי מטי גר לא כתי' וכמטי גר לומ' שאינה חלוקה נפרדת לעצמה אלא הכל חלוקה א' מחוברת עם ולא יראוני אבל מכשפי' ומנאפי' דאית בהו מיתה וכן נשבעי' דכתי' בהו לא ינקה אף אם יראוני אנתי משפט **בעי**:

בא"ד ואם שב בכל לבו ע"י יסורין יתכפרו לו עונותיו ואע"ג דמשפט בעי לענין היסורין מה יהיה עונשו של כל א' וא' מ"מ לא לימא ביה עד ממהר וגם שמשמעו' וקרבתי אליכם למשפט הוא משפט גמור ולא יסורין בעלמא למרק עונות השב בתשו':

ע"ב גמ' והא"ר פפא אין עצבות וכו' ולולי דברי רב פפא מקרא לחודיה ל"ק ליה די"ל דתמיד עוז וחדוה במקומו מיהו לפעמים יש עצבות כדקאמ' במסתרים תבכה וגו' אבל מדר"פ דקאמ' אין עצבות בלשון שלילה משמ' דליכא עצבות כלל וניחא נמי דהיי' חידושי' **דר"פ**:

שם ובבתי בראי לא והכתי' ויקרא וכו' והא דלא ק"ל מעיקרא האי קרא עש אידך קרא דהוד והדר וכו' י"ל דמעיקרא נמי הוה מחלק בין בתי גואי לבתי בראי אלא דהוה ס"ל איפכא דבבתי בראי איכא בכיה ובבתי גואי ליכא כדכתי' עוז וחדוה במקומו אבל השתא דשנו ליה איפכא ק"ל שפיר האי קרא דויקרא ה' וכו' ובהכי לא הויין קושיות הפכיות:

שם שאני חרבן ב"ה דאפי' מ"הש בכו. משמ' דכפ"ז תו לא צריכנא להך חילוק' דבתי גואי ובראי כפי מ"ש רשב"ג מפני גאות' של מלכות שמים דנר' לכאור' דהיינו חרבן ב"ה ומ"ש במסחרי' לאו לדיוק' לאפותו בתי בראי אלא הכא והכא איכא עצבות אבל לפי' ר'

שמואל בר יצחק דאמ' גאותן של ישראל אצטרי' שפיר הך חילוק' דגואי ובראי. ומ"ש אפי' מ"הש בכו ר"ל ל"מ שאר מלאכים אלא אפי' מלאכי שלום בכו:

תו' בד"ה הן אראלם פשטיה דקרא וכו' נר' שבאו ליישב דעת המקשן דלא ידע לה דפשטי' פי' אראלם הוא כמו אריאל ולא מלאכים אך ק' דהראיה היא ממלאכי שלום ומה הועילו בפי' אראלם מזבח וצ"ל דמלאכי שלום קאי על הכהנים שהם נק' מלאכים והם העושים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים ובין איש לאשתו ומ"מ אין זה **פשטיה** דקרא:

דף ו' ע"א גמ' אדרבה חגיגה עדיפא דאית בה ב' אכילות. ר"ל כיון דאית בה ב' אכילות צריך שתהיה גדולה מהעולה אבל ודאי מעלת וקדושת העולה היא יותר מהחגיגה מיהו זכורני שבמס' זבחים איתא כה"ג וכעת אינה מידי:

רש"י בד"ה עד הכא מאן אתייה ועד ירוש' מי הביאו ודחיק' ליה לש"ס לומ' דקרא קאי איושבי ירוש' לבר דמתני' כולה משמ' דמיירי בכולהו יש':

תו' בד"ה ישנה לפני הדיבר וס"ל עולת ראיה. לכאו' דבר יתר הוא זה דכפי נוסחתינו קאי אב"ש דאמרי עולה נמי ישנה לפני הדיבר וכפ"ז דבורי התו' הם מהופכים אבל כפי סדר הדברי' צ"ל וס"ל עולת תמיד הוא) וסמוך לו תוך כדי דבור מייתי קרא דויעלו עולות וי"ל ששללו התו' שלא תאמ' לאו אהאי קרא קאי דויעלו עולו' אלא בעלמ' קאמ' ר"ל כשם שהחגיגה ישנה כך העולה אלא אויעלו עולו' קאי דעולת ראיה הואי אלא דגם לזה אין צורך שהגמ' לקמיה מפ' בהדיא ב"ש סברי עולה שהקריבו וכו' אלא שהתו' מפ' למילת' שפיר מתחלת וכך דרך רש"י בכמה מקומות:

בד"ה ב"ש הא דאמרן וכו' אמאי לא קאמרי כ"ה וכו'. ר"ל דכיון דטעמ' דב"ה עדיפא אלא דאינון אתו עלה משום דס"ל עולת תמיד הואי אמאי לא אמרי כב"ש מטעמ' דידהו ומוקמי' להך עולה עולת ראיה אע"ג דמסתבר להו טפי דעולת תמיד הואי מ"מ לאו מ"ה דחיי' לטעמ' דב"ש דעדיפ' כיון דמצי' נמי לאוקמ' עולת ראיה ושני שפיר דטעמ' לא עדיפ' וא"כ מוקמי' לה במאי דמסתבר להו:

ע"ב בד"ה רע"א וכו' וכן פירש"י בנימוקי וכו' ובספרי דריש לה וכו'. ר"ל דרש"י בנימוקי ובספרי ס"ל שנעשי' קודם מ"ת וכמ"ש רש"י בהדיא בנימוקי ויותר נכון שצ"ל ובספרי הכי דריש לה וכו':

בד"ה מאי נ"מ וכו' דבעי' עלייהו הזאה כצ"ל. פי' הזאת הדם שעל המזבח ושמן המשחה כמש"ה ולקחת מן הדם אשר על המזבח ומשמן המשחה (ועיין במהרש"א ז"ל שנתקש' בזה) וזה נ"ל ברור ולכאו' ר"ל למסבר קראי והוא קשור למעלה אך ממה שסיימו ונ"מ

וכו' משמ' פשט לשונם דנ"מ נמי לדורות וכ"כ מהרש"א ז"ל בח"ה וז"ל ונילף מינה לדורו' דחינוך בגדי כהונה בלא הזאה אך ק"ל דשמן המשחה נגנז בסוף בית א' וא"כ כל ימי הבית כ' שהם ת"ך במת שימשו וא"ת שאני התם כיון דלא אפשר לא מעכב השמן א"כ נפקות' זו למה דהרי בית א' כבר חלף הלך לו ואין עוד שמן המשחה וא"ת דנ"מ לביאת הגואל ונ"מ אף אם יצטוה על שמן המשחה אם מעכב הבגדים או לא הרי באותה שעה משה ואהרן עמהם וכמו שהק' במס' יומא (דף ה') לכך נר' יותר כפי' א' ומ"ש ונ"מ לעבור במלואים אמשה קאי:

בד"ה שאין להן וכו' וח"א למעלה אין לה שיעור הא למטה יש לה. פי' אפאה לבד קאי דהא הבכורים אין להם שיעור וכדתנן במס' בכורים פ"ב יש בתרומו' ומעשר משא"כ בבכורים כי התרו' וכו' ויש להם שיעור משא"כ בבכורים והיינו ודאי שיעור למטה קתני מדתני סיפ' התם ויש בבכורים משא"כ בתרומה ובמעשר שהבכורי' וכו' ועושה אדם כל שדהו בכורים וכו' הרי דחשי' לה בבכורים חומר' שהקדוש' חלה על כל השדה ואיך חשי' לה תחלה קולא אלא ודאי שיעור למטה קתני והיי' דדייקי התו' בהאי ח"א וכתבו אין לה שיעור ולא כתבו אין להם וכן ראיתי בפי' הר"ש למסכת פאה שהביא ל' הירוש' וז"ל ירו' הפאה יש לה שיעור מלמטה ואין לה שיעור מלמעלה בכורים וראיון אין להם שיעור לא מלמעלה ולא מלמטה איו תנא תני הפאה והבכורים והראיון אין להם שיעור לא למעלה ולא למטה ע"כ וז"ש התו' לקמ' והבכורים אין להם שיעור לא למעלה ולא למטה והיינו לכ"ע:

בא"ד ובעי מאי ביניהו כלומ' וראי לכ"ע איכא. דתנן התם כמתני' אין פוחתי' לפאה מס' **וא"כ** מאי נ"מ אם נאמ' מדאורייתא או מדרבנן:

בא"ד ואם הוסיף חייב במעשר. דכבר נפטר השדה מן הפאה ומה שמוסיף עליו אין עליו תורת פאה וחייב במעשר דלא נפטר מן המעשר א' מס' אלא כשלא נתן פאה עדיין ואז אותו הא' מס' כולו שם פאה עליו:

בא"ד וכ"ת בכורים וכו' כמו בתרומ' הא מרבינן ליה התם וכו' כצ"ל ור"ש פי' המחלוקת שיש תרומו' חלוקו' זו מזו דתרומת מעשר יש לה שיעור ואי הוה תני תרומ' סתם הוה משמ' אף תרומ' מעשר ואע"ג דהו"מ למתני תרומ' גדולה כיון דלא מיתני ליה תרומ' סתם לא תני לה ע"כ:

בא"ד לאפוקי הך דעניינם שוה. ולהכי פריך התם הרי פאה דאין אדם וכו' ר"ל דכפי דבריך תנא לא תני אלא דברים דשויין אהדדי והרי פאה וכו' דאינה שוה עם האחרים ותני לה בהדייהו וכן צ"ל לפי' האחר שכתבו דפליגי במס' תרומו' וכו' דאע"ג דבפאה

ליכא פלוגתא דתנאי מ"מ פריך ליה מפאה דאינה שוה עמהם בענין אחר ואפ"ה תני לה בהדייהו א"כ ליתני נמי תרומ' אעפ"י שאינה שוה עמהם בענין המחלוק' ואין להק' למ"ד יש לה שיעור למטה לפאה הרי אינה שוה עם הבכורים כמש"ל דמ"מ שוים למעלה ועלה קתני אלו דברים שאין להם שיעור וכו' ר"ל אין להם שיעור למעלה ובהא מיהא כולם שוים:

דף ז' **ע"א גמ'** איתיביה ולא יראו פני ריקם בזבחים. נר' דעדיפ' ליה הך בריית' להק' מינה אחר שתי' לו אעיקר קרא דמיירי בעיקר הרגל משום דגם בשאר ימות הרגל י"ל שלא יהא שלחן רבך ריקם ושלחנך מלא בזבחי שלמי' ובתר הכי אק' ליה מאידך בריי' דמשמ' ליה דמיירי אף בשאר ימות הרגל דאילו בעיק' הרגל מאי למימרא הרי מקרא מלא הוא ושני ליה בעיק' הרגל והתנא משו' אין נר' חצאין צירף כל האזהרות כולם:

שם אלא כל וכו' כי פליגי דאתא ואייתי. ק' דהא ר"י ור"ל גופייהו הוו מותבי אהדדי בדאתא ולא אייתי ובשלמא ר"י י"ל דטעה בבריית' ר"ל דהיה סבור דלר"ל כל אימת דאתי בעי לאתויי אבל לר"ל ק' דאדפריך לר"י מקרא ומברייתא תק' ליה איהו גופי' ולדידיה מי ניחא ואין לומ' דהוא ס"ד דר"י ור"ל דנ"מ בין הני פירושי לאתא ולא אייתי ומדאותביה ר"י לר"ל הדור ואמרו דנ"מ לאתא ואייתי ומ"ש כי פליגי ל"ד וה"ל כי פליגי נפקא מפו' דאמ' דפליגי בה דאתא וכו' דמהיכא משמ' ליה לר"י דמתני' ראיות פנים בעזרה דוקא קתני כי היכי דתיפוק מניה הך נפקות' וצ"ל דמ"ש איתיביה ר"י לר"ל ל"ד אלא אמוראי הוו ח"א משמי' דר"י וח"א משמיה דר"ל והוו מותבי אהדדי כפי מאי דהוה סלקא דעתייהו בפלוגת' דר"י ור"ל דבאתא ולא אייתי פליגי ובתר הכי אסיקו דבאתא ולא אייתי הוא דפליגי:

תו' בד"ה ר' יוחנן וכו' זימנא ומשם והלאה אין וכו' דהתם מלמטה מיירי בדמי קרבן אבל הכא קיימי אשיעור בהבאתו וכו' כצ"ל:

בא"ד ושמא דבעי ליישבו וכו' כצ"ל או צ"ל ושמא דאי בעי וכו' ולא למטה מיתוקמ' אלא בראיית פנים לחוד ודוק:

בא"ד משום בל תוסיף משום דכבר נפיק אבל וכו' ק"ל דמ"ש יום א' משאר ימים אי משום דהוי מוסיף בזמנו ולא בעי כוונה אף שאינו מתכוין למצות ראיה כדאית' בר"ה א"כ גם בשאר ימים הוי זמנו דהא כולהו חזו לראיה וכדלעיל בריש פרקין ושמא י"ל דר"י לטעמיה אזיל דס"ל לקמן כולן תשלומין דא' וכיון שהעיק' הוא יום א' והשאר אינן אלא תשלומין בעלמא לא מיקרו זימניה לעבור כך"ת וזה דלא כפירש"י לקמן (דף ח' ע"ב) גבי הפריש ו' בהמות לחגיגתו ע"ש ולולי שכתבו התו' משום ב"ת הייתי אומ' הטעם משום

חילול י"ט דכיון דכבר נפיק ידי מצוה תו לא מצי להקריב בי"ט ללא צורך וגריעא הא מנדרים ונדבו' שאינן קרבין בי"ט אלא דמשמ' להו לתו' דלקרבן יש לו שיעור ולא מקבלי' ליה כלל ואף למחר במועד אין מקריבין אותו דליכא בהא משום דלא חזי לא' לא חזי ככ' כמ"ש התו' לעי' ריש פרקין ועוד דא"כ ק' דר"ל דשרי היכי שרי לאקרובי בי"ט אך ק' דהא אמרי' התם בר"ה (דכ"ח) דכהן שסיים כל ברכותיו ואמ' אוסיף ברכה א' משלי עובר ככ"ת משום דכיון דאילו מתרמי ליה צבורא אחרינא הדר. מברך כולי יומא זמני' הוא הא לא"ה מיקרי עבר זימניה וכדאית' התם וא"כ ממ"נ ק' אי הכא מיירי במתכוין למצות ראיה א"כ אף בשאר ימי החג עבר ככ"ת דהא לעבור שלא בזמנו אי מכוין עבר לכ"ע כדאית' התם ואי מיירי באינו מכוין למצות ראיה אלא שמביא קרבן ששמח על שזכה להראות את פני ה' ולאו משום מצוה א"כ אף ביום א' ליכא ב"ת דכבר עבר זימניה מכי נפיק ועוד דהתו' גופייהו כתבו שם ובפ"ק (דף טז) דלא שייך ב"ת בעשיית המצוה ב"פ ביום ולכך בברכת כהנים אף אם מברך כמה פעמים ביום ותוקע שופר כמה פעמים לא שייך ב"ת ולכן תוקעים ומריעים כשהם יושבים ותוקעים ומריעים כשהם עומדים ויש ליישב דהכא שעושה מעשה גדול שבא ונראה ומביא עולתו נר' כאילו היא מצוה מן התורה שיביא קרבן עוד דראייתו והבאתו מוכח ע"ז והוי מוסיף מצוה אחרת בתורה אבל התם בשופר ובברכה אינו מוסיף אלא שמרוב חיבתו במצוה הוא חוזר וכופלה וכמו מי שאוכל ב' זתים בפסח או במצה) ולפ"ז אפשר לומ' שמ"ש משום ב"ת לאו למימר' שעובר על ב"ת אלא ר"ל משום ב"ת שהזהירה תורה לכך החמירו חכמים בזה שנר' כמוסיף דלא מקבלינן מיניה) וכשאר ימים שאינו עת הקבוע לכל לראיה לא מיחזי כמוסיף אלא כשמח ושש על שזכה לכך ונדבה בעלמא הוא עוד יש ליישב לכאו' דכיון דקי"ל דאין מקדישים בי"ט אלא חובו' הקבוע להן זמן וכדתנן מקדיש אדם פסחו בשבת וחגיגתו בי"ט לכך אם מביא בי"ט א' קרבן נר' כחובה והו"ל מוסיף ואף אם מביאו למחר לא מקבלינן מניה דהרואה אומ' אתמול הוא דאקדשיה משום חובתו והו"ל כמוסיף וא' נר' יותר א"נ דביום א' שאינו זמן הקרבת נדרים ונדבו' אי מייתי יר' דמשום חובת היום קא מייתי ליה ואף אם יביאנו למחר לא פלוג רבנן אבל בשאר ימים שמקריבים נדרים ונדבות לא מינכר דמשום ראיה קמייתי ליה:

בא"**ד** וכן משמ' לישׁ' דלעי' דאת' ולא אייתי בשאר יומי. פי' דהתם נקט בשאר יומי והכא נקט סתם דאתא ואייתי משמ' דלעיל מיירי בשאר יומי דוקא והכא מיירי ביום א' דוקא ואף על פי שי"ל דהכא קאי אדלעיל מ"מ כיון שלא פי' הכא בהדיא אין לנו לעשותם חילוקים והפכיים:

ע"ב בד"ה עולות נדרים וכו' והא דלא מייתי וכו'. לעולא ולתנא דס"ל כוותי' דאין נדרים ונדבות קרבין בי"ט קפרכי. שוב באה לידי גי' אחרת וכתו' בה בהדיא כך והא דלא וכו' לעולא דאמ' כב"ה אין קרבין נדרים ונדבות משום וכו':

דף ח' ע"א בד"ה מלמד שאדם מביא וכו' וי"ל דהכא אצטרי' וכו' ומיהו ק' דנילף מהכא לדעלמא ואפשר דה"א דחוכת י"ט שאני ואין ס' קדשים בידי כעת:

ע"ב בד"ה מי שחגיגה וכו' ושמא מ"מ וכו' וחוץ מדבריהם י"ל דבתר דאתיא ג"ש דמדכר מדכר שפיר מוקמי' לקרא דחלב חגי בחגיגה ממש ולא כחלב הבא בזמן החג קא' ורש"י דנקט ליה הכא משום דקרא דמדכר אית ביה נמי מנחה כדכתי' הזבחים ומנחה מ"ה אייתי קרא דחלב תני דמשמ' דוקא זבח:

בא"ד רק ע"י טפילה. ק' דכיון דילפי' מיתורא דושמחת דסוכה (כמ"ש התו' לעיל) דיוצאי' בנדרים ונדבות ומעשר בהמה דהוו קרבן גמור כ"ש למעשר דגן וי"ל דקושייתם אזלא למ"ד טופלין בהמה לבהמה דהשתא מוקמי' שפיר לתרוייהו לריבוייא דושמחת ומיעוט' דבחגך א"נ ה"פ דדילמ' קרא לאו לרבויי אתא אלא לאשמועי' דהאי שמחה היא דומיא דחגיגה וא' נר' קצת יותר:

בא"ד ותי' דודאי ילפי' וכו' לכאור' נר' דר"ל דודאי תנא יליף ג"ש מהתם לשלמי' אלא דלמעט עופות ומנחות כיון דאשכח קרא בחג גופי' נקטי' אלא דק' דמדפריך הגמ' ור"א האי בחגך מאי עביד ליה משמ' דלת"ק שפיר אצטרי' ואמאי הא כיון דע"כ ילפי' ג"ש לשלמי' נילף מינה נמי מיעוט' דעופו' ומנחות וצ"ל דה"ר אלחנן לא תי' אלא קו' ב' וכ"כ מהרש"א ז"ל ולעד"ן לתרץ דע"כ ריבוייא דושמחת מפיק מהיקשא דהא מהיקשא לא משמ' אלא שלמים אבל לא חטאת ואשם וכו' וכיון שכן הו"א דעופו' ומנחו' נמי ליתרבו ולא ממעטי' מנ"ש אלא חולין מ"ה אצטרי' בחגך ואפשר שזה נרמז בתי' הר"א שאמ' ילפי' מהר עיבל מה שמחה דלהלן שלמים וכו' ר"ל דהאי דוקא הוא דילפי' מינה לאפוקי חולין ולא לאפוקי עופו' ובירו' דוקא הוא דס"ל דילפי' נמי הא מהר עיבל ורחוק הוא. אך ק"ל דג"ש בעיא מופנה למ"ד דג"ש שאינה מופנה אין למדין כלל והכא האי ושמחת אצטרי' לריבוייא:

בד"ה חוזר ומקריב וכו' טופל מעות למעות דן אמ' דוחה וכו' לכאו' אדרבה איפכא מסתברא וק' בעיני להגיה כל הספרים ויש ליישב דהירו' סובר דר"י דאמ' טופל מעות למעות הנה ודאי מעות המעשר הוו כמו נדר ונדבה ואפ"ה מייתי מיניה חובתו ע"י טפילה ש"מ דמשום ההוא קצת מעות חולין שיש כו יוצא בה שפיר י"ח ה"נ אעפ"י שכבר הקריב חובתו כי"ט א' ואלו נשארו ודמו לנדרי' ונדבו' אפ"ה כיון שקרא עליה

תחלה שם חגיגה שפיר דוחי' י"ט האחרון אבל לר"ל דאין טופל מעות למעות א"כ ש"מ דלא סגי ליה במה שנקר' על קצתו שם חולין אלא צריך שיהא כולו נק' עליו שם חולין ה"נ לא סגי ליה כמה שקרא עליהם תחלה שם חגיגה כיון שכבר עבר יום א' שהוא עיקר החגיגה שנאמ' עליו וחגותם אותו וגם יצא בה י"ח במה שהקריב בו והו"ל כמעורב בו שם נדרים ונדבות:

דף ט' ע"א גמ' הכתי' ל"ת מלאכה עצרת דכת' רחמ' וכו'. וכן באידך דחג כתי' ביום הח' עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו עצרת ל"ל למ"ד מופנה מצד א' למדין ומשיבין:

תו' בד"ה זה הבא וכו' עכי' רוצח וגזל אין עריו לפניו. כפי פירש"י שכת' שהממזר הוא זכרון לעונו ניחא מתני' דקתני א"ת בגונב וגוזל וכו' ר"ל שגם גונב וגוזל גניבתו וגזילתו היא זכרון לעונו ויכול הוא להחזירו וניח' נמי דלא מפרש לה בחילול שבת ואכילה ביהך וכדומה דהתם נמחקים בתשובה ודאי דאין מי שמזכירם וכן הרוצח כבר הנרצח מת ואין מי שיזכיר עונו משא"כ בגונב וגוזל דבר מסיים דכל זמן שהיא בעולם יהא נזכר עונו אבל לדעת התו' אף שנאמ' דהך גזל שכתבו התו' הוא גזל דרבים כמ"ש מהרש"א כח"ח מ"מ ק' דלימא תנא ה"ט שכתבו התו' שכולל דיחיד ודרבים:

בד"ה נטמא ביום וכו' דע"כ ל"פ וכו' ר"ל דאינהו ל"פ בכריתו' אלא בתחלת נזירו' טהרה דלר"י מתחלת ביום ז' ולרבי מתחלת כיום ח' אכל בהבאת קרבן לכ"ע אם נטמא בח' מביא קרבן אחר כיון שיצא לשעה הראויה להביא קרבן ובליל ו' נמי ס"ל לחזקיה דאף לר"י בר יהודה אינו מביא:

ע"ב גמ' ומי אר"י הכי והאר"י ראה א' בלילה וכו'. בלאו שינוייא דר' פפא שפיר ק' דר"י אדר"י דאם נאמ' דלילה מחוסר זמן לר"י ואפ"ה גבי נזיר יש לו תשלומין כדס"ד מעיקרא א"כ גבי זב נמי נימא הכי ובכל גוונא ק' אהדדי אלא דהש"ס מעיקרא הק' מימרא דחיגר עם מימרא דנזיר דמימרא דזב שוה היא להך דחיגר. ובתר דשני ליה ההיא הדר אק' ליה ממימר' **דזב**:

תו' בד"ה שני תשלומין וכו' דמסתמא לא פליג ארבי דהתם וכו'. פי' דארבי דהכא בנזיר ודאי פליג דהא לרבי התחלת נזירו' היא ביום ח' ואם נטמא בלילה אכתי כולה חדא טומאה היא וא"כ ר' יוחנן אזיל כר"י בר יהודה דסתמ' דמתני' כוותי' התם בכריתות אבל ארבי דפסחים מסתמ' לא **פליג**:

בא"ד לא מסתבר למימ' דבעי לישבה כך"ע. דהא השתא נמי דמשני קסבר ר"י לילה אינו מחוסר זמן אכתי אינו כך"ע דהא איכא תנא דס"ל לילה מחוסר זמן בכריתות התם:

דף י' ע"א מתני' כהררים התלויים בשערה שהן מקרא וכו' עיין בתו' לקמן ד"ה מעילות דל"ג שהן:
שם גמ' תניא רא"א יש להם וכו'. לכאו' משמ' דהני תנאי פליגי אמתני' מיהו י"ל דל"פ אלא דכיון שהוא סמך רק קרי ליה אין להם על מה שיסמוכו:
תו' בד"ה לאפוקי מדשמואל וכו' לקדשי' שהביאו בעזרה וכו' פי' דבד"ה כ' סי' כ"ט כתי' האי קרא ויביאו הקהל זבחים ותודות וכל **נדיב** לב עולות והיינו שהביאום בעזרה (ועיין במהרש"א):
ע"ב בד"ה מלאכת מחשבת וכו' כגון סותר ע"מ לבנות במקומו וכו' וקורע הבא באבלו וכו'. תימ' דהא ר"ש פטר בסותר ע"מ לבנות במקומו כדמוכח בשבת (דף ל"א ע"ב) וכ"כ התו' עצמם בפ' המצניע (רצ"ד) ד"ה ר"ש פוטר וקורע באבלו ובחמתו פוטר ר"ש כדאית' בהאורג (דק"ה ע"ב) מיהו הך דסותר י"ל דה"פ דה"ד סותר ע"מ לבנות דחייב דהיא א' מט"ל מלאכות דבשלמא לדידהו י"ל שמתקן בבנין האחרון יותר מן הא' כמ"ש שם בהמצניע אבל לרש"י ק' דבעי' דניחא ליה בבנין א' שיעשה בו סתירה והא לא אפשר א"נ ס"ל התו' הכא דר"ש ל"פ התם בפ' כ"מ אלא בפתילה דבעי' דומיא דמשכן דמכבים היו לעשות פחמין אבל בסות' מודה הוא דחייב דומיא דמשכן שהיו סותרים בנסיעה ומקימי' אותו בחניה ע"ש בתו' דב"מ אבל לרש"י ק' ובאבלו נמי ל"ק דהתו' אזלי לשיטתייהו דס"ל התם בהאורג דר"ש מחייב אמתו דלא כרש"י שם ע"ש אכל בחמתו ק' ואין לומ' דקו' התו' היא לר"י דמשמ' להו לתו' דר"י דפטר הכא משום דאינו צ"ל ומקלקל אע"ג דהוי מתקן במקום אחר בעפר שנוטל משם ודמי לקורע בחמתו ועל מתו והיינו טעמ' שקבעו התו' דבריהם הכא ולא קבעו לעי' בדברי ר"ש דא"כ גם לתי' ר"י תק' דהא קורע בחמתו ועל מתו ל"ד למלאכת המשכן שהיו קורעי' כדי לעשו' תיקון בגוף הנקרע כדאית' בריש האורג ועוד דתי' ר"י ודאי היי' לר"ש שהרי כתבי מכבה משים צורך הפחמין וכו' והיי' דלא כר"י ולזו י"ל אלא ודאי קו' לית' דר"י דפטר הוא משום מקלקל לבד ולאו משום שאצ"ל ול"ד לקורע בחמתו דהתם ע"י הקריעה עצמה הוא עושה התיקון משא"כ הכא שהתיקון שלו הוא ע"י העפר שמכסה בו והמלאכה הוא הגומא. וע"ק מאי מחמת טירדא שכתבו התו' אם ר"ל שנקרעו מאליהן שלא במתכוין אמאי חייב והרי לא נגע בהם בכוונה אלא מחמת טרדתו בדבר אחר נקרעו וקי"ל נתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר לכ"ע פטור כדאית' בפ' כלל גדול (דע"כ ע"ב) ואף לאביי דמחייב התם בנתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר הכא בכ"הג ודאי מודה דפטור דמקלקל גמור הוא ולקו' זאת י"ל שצ"ל מחמת דרנא והוא תולעת כדאית' בפ' כלל גדול(דע"ה) שכן יריעה

שנפל בה דרנא קורעין בה ותופרין אותה וכונתם לאק' מקורע ע"מ לתפור והוא דעביד כי כיסתא כדאית' בריש האורג ומקורע מחמת דרנא דומיא דמשכן דהוי מתקן והרי לא ניחא ליה כלל דהוה עביד כי כיסתא או דנפל בה דרנא שיצטרך לקורעה אבל קו' א' אכתי ק' ונר' שצ"ל כמו קרע הבא וכו' ור"ל דכי היכי דהתם פטר ר"ש משום דלא ניחא ליה בקרע מעולם ה"נ הכא בסותר וקורע ע"מ לתפור ומ"ש או מחמת טירדא אין לפרש דהיינו טירדת עצמו כגון שנאבדה לו ספינה בים וכדומה דבהא נר' ודאי דלכ"ע פטור אף לר"י כדמוכח התם בהאורג גבי מת דלאו דידיה דהוי מקלקל גמור אע"ג דודאי לא קרע עליו אלא מרוב צערו ויגונו שהיה חביב עליו אלא פי' היינו טירדת מת אע"ג דלאו דידיה כגון שהיה עומד בשעת יציאת נשמה כדאית' התם דבהא ר"י מחייב ור"ש פוטר ומלת טירדא בכאן היא מלה מושאלת וזה דחקנו כדי שלא נצטרך להגיה כ"כ בתו' שכפי מ"ש בסמוך שצ"ל דרנא א"כ צ"ל זה למעלה אחר בקורע ע"מ לתפור ודברי התו' אלו אזלי באין לומ' דלא ניחא וכו' שכתבו התו' בהמצניע (דצ"ד ר"ה ר"ש פוטר ע"ש בסוף הדיבור ודוק:

בד"ה בזמן חג וכו' רק לעולה וכו'. וכפ"ז ה"ה דהוה משני הש"ס הכי דחלב הבא בזמן חג אף שאינו עולה ובכל השנה דוקא עילה אלא דא"כ הוו חלוקים בתרתי דהא התם עשה והכא לאו ע"כ נקט תלמודא הך חילוקא דעשה ולאו דהך חילוקא גרידא סגי אכל פי חוה מוקמי' בחגיגה אתא האי קרא וגילה אאידך ועשה קאי לכל העולין על המזבח והמקשן הוה ס"ד דקרא דחלב חגי קאי אף אעולה ולהכי ק"ל אידך **קרא** דכל הלילה:

בד"ה נתנה וכו' במזיד ואין מתחלל. כר' יהודה בפ' האיש מקדם (דנ"ד ע"ב) דס"ל הקדש בשוגג מתחלל במזיד אין מתחלל:

בד"ה משקל שקלה וכו' שמתכוין להוציא מרשות הקדם. לאו דוקא מרשות הקדש דא"כ הו"ל מזיד ולא מעל בין ברישא בין בסיפא אלא התו' קושטא קאמרי אבל הכוונה היא דידע לה שאינו שלו מיהו סבור שהיא של חבירו ונתכוון להוציאה מרשותו ומעל ומשני דמיירי כנזכר וכסבור שהיא שלו:

דף י"א ע"א רש"י בד"ה שניי שנייה וכו' שמסתתה וקובעה. ל"ד דבעי' תרתי אלא רה"י אורחא דמילתא נקט שהקובע אכן מסתתה קודם ואה"ן דבחדא מינייהו סגי מדמוכח מדברי רש"י לקמיה וכ"כ רש"י במעילה (ד"כ) ובב"ק (דכ"ב) אבל התו' שם ובמעילה ס"ל דבעי' דוקא סיתות ע"ש:

תו' בד"ה והקריבו זו וכו' דהוה מוקמי' ליה בזריקה. ויש ליישב לדעת רש"י ז"ל דודאי אי לא כתי' וזרקו הוה מוקמי' לקרא בזריקה שהוא עיקר הכפרה ואין צורך להזכיר הכתוב

איך יבא לידי זריקה שהוא ע"י הקבלה והולכה וכמ"ש רש"י בקרא דוהקריב הכהן את הכל דאי לאו דכתי' והקטיר המזבחה הוה מוקמי' לקרא בהקטרה שהיא העיקר ולא במכשירים דאיך אפשר שיאמר הכתוב שיוליך הדם והאיברים אל המזבח ולא יגיד לנו מה נעשה מהם אבל השתא דכתי' וזרקו א"כ ע"ב דוהקריבו מיירי במכשירים וכיון שסמכו לשחיטה ש"מ דמיירי בקבלה ואע"ג דה"נ כתי' וזרקו בתריה מ"מ עדיף טפי לאוקומי' בקבלה דהשתא נפקא נמי הולכה מדאפקי' כלשון הכתו' ומשו' דאוקמי' תנא לקרא בקבלה נקט הש"ס דהולכה לא נפקי' מכלל קבלה וההולכה היא מדאפקי' וכו' וא"כ ק' קו' התו' שפיר דה"נ כתי' וזרקו וא"כ מאי אולמי' דהאי מהאי וצ"ל לדעת רש"י דאה"נ דשניהם שקולים אלא דנקט תנא קבלה שהוא מחודש' וזה שאינה כמשמעה לקבלה וקרא כתבינהו לכולהו מכשירים ושפיר סמכינהו קרא לשחיט' וראיתי לרש"י גופי' בפ"ק דזבחים (די"ג) שפי' כפי' התו' הכא ועיין בתו' שם:

פרק ב'

שם ע"ב גמ' כי שאל נא יחיד שואל ואין ב' שואלין. ק' מהיכא דייקי לה אי משום דכתיב כל' יחיד והרי כל הפסוקים שלפניו ולאחריו ג"כ בל' יחיד נאמרו בצר לך וכו' כי אל רחום וכו' השמע עם וכו' ואפשר דס"ל לרז"ל דכוליה קרא לדרש' הוא דאתא ומדסיפ' דלמן היום ולמקצה וכו' לדרש' האי נמי לדרש' ויש לה רמז קצת בכתוב כי ד"ת נא נפש אחת ר"ל נפש אחת שואלת ולא ב':

רש"י בד"ה תוספ' אינו יכול וכו'. משמ' מדבריהם דמפרשי מה לפני' הוא קודם שנברא העולם ודלא בהתו' דמפרשי לה הכי והכי וכפ"ז ק' מ"ש בגמ' יכול ישאל אדם מה למעלה וכו' מה לפנים אחר אומרו יכול ישאל אדם קודם שנברא העולם וצ"ל דבכדי נקטה אשגרת לישן בעלמא שבכל מקים שונה ארבעתם ביחד אבל עיקר שאלת התנא אינה אלא מאחריני א"נ כיון דכפי האמת כולהו נפקי מולמקצה השמים דמשמ' דאיכא שמים בעולם שואל מקצתו עד קצתו אבל קודם בריאה ולעתיד דליכא שמים לא נקטינהו לכולהו וה"ק תנא אילו לא נאמ' אלא למן היום הייתי ממעט קודם בריאה דוקא השתא דכתי' ולמקצה השמים שפיר ממעטי מניה כולהו אפי' בלאו קרא דלמן היום מיהו יש ליישב קצת שיט' התוספ' עם דברי התו':

בד"ה ולא במ"כ בב' וכ"ש בג'. צ"ל לנ' אך ק' שחם בא רש"י לפרש הי"ל לפ' בראשונה של עריות ויש ליישׁ' דה"א דבמ"ב איכא עדיפות' כג' המודיע חידוש ובריאת העולם לבני אדם ובזה מודיע גדולתו ית' לעולם לכך כת' רש"י וכ"ש לג':

דף י"ב ע"א גמ' אידי ואידי חד שיעור' הוא. משמע דתרוייהו דריש מהמקרא דאדם משמ' לארץ וממזרח למערב וק' מהיכא משמע ליה דרשא דברייתא דמו למקצה תשמים אתה שואל וכו' וי"ל דסוף סוף מקרא אינו יוצא מידי פשוטו דמשמעו אאופן השאלה קאי ואי להכי הוא דאתא לא הול"ל אלא למקצה השמים וכו' לחודה מאי למן היום אשר ברא וכו' אלא ש"מ דקאי נמי אבריאת אדם וצורתו ומדסמיך ליה ולמקצה השמים ועד קצה השמים משמ' נמי אאדם שהיה מקצה לקצה ועוד דאית' לדרש' אורך האדם הוא דאת' דאי ולמקצה השמים וקרא לא מיעט אלא קודם בריאת העולם הול"ל על הארץ ולקצה השמים ועד קצה השמים ומשמ' דאדם על הארץ ומשמ' עד לשמים ומאותו הקצה מגיע עד הקצה האחר ומדכתי' ולמקצה משמע דקאי אשאלה שהשאלה תהיה מהקצה ולא חוצה לה ואי להכי הוא דאת' אשאלה בלבד הול"ל למקצה השמים דהא זהו מקים השאלה ולא יותר מאי ולמקצה בוי"ו אלא ש"מ דקאי אאדם שדומה לב' הדמיונות וא"כ תרתי שמעת מינה:

שם. אר"ל כשנבראו ברא שמים תחלה וכו' והא ודאי אזלא כב"ש ולב"ה ל"ק ליה די"ל דקרא דכתי' את השמים ואת הארץ כסדר חשיבותם נקט להו אבל לב"ש ק' דקרא דביום עשות וגו' לא נקט לה סדר בריאה ולא סדר חשיבות ושני ר"ל שפיר:

רש"י בד"ה והשת' דנפק' לן וכו' מה שהיה קודם לבריאתו הוא עכשיו חוץ ל מחיצתו. וליכא למימ' נמי דאם נאסר קודם בריאה ממילא אסור חוץ למחיצה וא"כ לא שייך פ"ש התנא יכול ישאל אדם מה לפנים מה לאסור די"ל דה"א דקרא אזמן קפיד דדוקא מיום ברוא אדם ומאותו זמן אף חוץ למחיצה שרי:

תו' בד"ה אידי ואידי חד וכו' ופליג אמ"ד וכו' פי' דמוכרח הש"ס לומ' דתרוייהו חד שיעורא ולא פליג רב אדר"א משים דאלת"ה אדם היכי הוה קם ואח"כ כתבו וי"ל וכו' וא"כ ה"ה דהומ"ל דפליגי אלא דעדיפא מינה שני הש"ס דלא לאפושי בפלוגתא ואין להק' דהא אף אי אמרי' אידי ואידי חד שיעור' סוף סוף היכי הוה ישן והרי שליש העולם הוא ים די"ל דאכתי לא ישן שהרי ביומו חטא ונידון ומ"ש התי' שסוב' שהים בג"ע עד שנתמעט ר"ל דלמ"ד חד שיעורא מ"ל שיצא מג"ע ג"כ לאויר העולם לראות את העולם אבל ודאי כ"ע מודו שהיה בג"ע דמקרא מלא הוא:

בא"ד היני היה קם. התו' לשיטתייהו אזלי דוילון נכנס שחרית לאויר העולם כדלקמן דאילו לרש"י לק"מ דודאי מ"ש מן הארץ לרקיע ת"ק שנה היי' עד וילון כדמוכח מדברי התו' גופייהו לקמן ד"ה ורגלי החיות ע"ש ווילון דיום איננו וא"ב הרי יש חלל יותר אלף

שנה שיעור עובי וילון וריחוק שיש מוילון עד רקיע ועוד אתיא קושייתם שפיר לר' יהודה גופיה דס"ל לקמן ב רקיעים הם דנראה דרב יהודה גרסינן התם ולא ר' יהודה התנא:
ע"ב רש"י בד"ה למי שאין דרכו וכו' השכימה עמה שנבראו בא'. משמע דתנא דר"י אתיא כרבנן דב' כא' נבראו מיהו יש ליישב דאף לב"ש ולנחום איש גם זו דשמים נבראת תחלה מ"מ לא שהתה כ"כ הארץ אחר השמים ותכף לה נבראת ומ"ה קרי להו נבראו כא' מרוב תכיפתם ומלה מושאלת היא אצל רש"י ז"ל:
תו' בד"ה ואת הארץ וכו' התם דריש ליה מדשני קרא וכו' ר"ל דבקרא דבראשי' דהקרי' שמים ה"א דלעולם ב' נבראו כא' וקרא אקדים שמים בריש' דחשיב אבל ביום עשית דהקדים ארץ ש"מ דארץ נבראת תחלה אך ק' לב"ה ואת הארץ ל"ל ודוחק לומר שלזה כיוונו התו' במ"ש מיהו בנימוקי וכו' ור"ל דב"ה דרשי ליה הכי דאין זה משמעות פשט לשונם וי"ל דקרא דואת הארץ לרבנן אתא למימר דחלוקים הם כבריא' ולא כ' ביחד ומקרא דביום עשית גלי דארץ נבראת תחלה מדסמיך ארץ לעשייה ובהכי ניחא דלא דרשי' ב' כא' נבראו מדפעם הקרי' שמים ופעם הקדים ארץ וכההיא דדרשי' גבי הוא אהרן ומשה הוא משה ואהרן לומר דב' שקולים כא' ה"נ נימא דב' כא' נבראו דשקולי ודאי לא אפשר דפשוט הוא דארץ אינה חשובה כשמים דאתא את הארץ והפסיק הענין:
דף י"ג ע"א גמ' מכאן ואילך מסרינן ראשי פרקים. וכפ"ז ברייי' דר' חייא דבסמוך קאי אוארא ואילך דעלה קאי מתני' דולא במרכבה ביחיד וכפי א"ד ר' חייא קאי אער וארא ומתני' נמי קאי אתחלת מעשה מרכבה עד וארא:
דף י"ד ע"ב גמ' א"ל תרשני לומר לפניך דבר א' שלמדתני ק' דהיאך לימדו תחלה ולא חש להא דולא במרכבה ביחיד ולכאו' י"ל דדרך כבוד בעלמא קא"ל שלמדתני ואין בזה שקר דהוא לא זכה ללמוד המעשה מרכבה אלא מתוך החכמה שלימדו כבר ער שהיה חכם ומבין מדעתו עוד י"ל שריב"ז לימדו מתחלת מעשה מרכבה ער וארא וכדלעיל (די"ג) ועכשו א"ל ר"א שישנה לו משם ואילך ולזה השיבו לא כך שניתי וכו' ור"א מתוך חכמתו ובינתו הבין אף מוארא ואילך ע"י מה שלימדו ריב"ז עד וארא ושפיר קא"ל שלימדתני ואין זה מהחומ' שהרי אותו תינוק היה מתבונן בחשמל כדלעיל:
שם שאלו את בן זומא מהו וכו' נר' שהביא הש"ס שאלה זו בכאן להיות שמעשה שהיה כך היה שאחר שהציץ ונפגע שאלוהו בסירוס דכלב שאינו דבר המפורש בתורה ובשאלת הבתולה שהיא מילתא דלא שכיחא לראות אם עדיין יש לו יד בחכמת התורה כ"כ:
תו' בד"ה והתניא וכו' דא"כ ד' הרצאות כהון. ק' דמאי ק"ל דהא תנא לא קחשי' אלא דהרצו והרצו קמי' והנך דהרצו קמי' חנינא בן חכינאי לא הרצו קמייהו ושפיר דלא חשי'

אלא ג' וחנינא גופי' אי לאו דהרצו קמי' אע"ג דהרצו קמי מאן דהרצי דלא ס"ל לרב"י הלוי כפירש"י:

בא"ד לאפוקי ר"א בן ערך שלא הרצו בפניו ואפי' וכו' שאילו הרצו קמיה מאן דהרצי הוה חשיב ליה שהצליחו בענין זה ריב"ז לפני רבו ור"א לפני ריב"ז ואחרים בפני ר"א ונמצא שר"א הרצי קמי מאן דארצי והרצו קמיה כמו ר"ע:

בא"ד ואפי' הרצו לפניו רבן יוחנן לא מינו שהרצה כצ"ל:

בד"ה בתולה וכו' ואי שכיחא דשמואל מהימנא. ופי' חיישי' לדשמואל פי' לקולא דחיישי' לשמואל ונאמנת ואי לא חיישי' לה דלא שכיח' אינה נאמנת ולפי' ב' דרש"י אף שכבר לקחה ומצא לה דם בתולים אמרי' דדם מכה הוא ולאו דם בתולים ואסור לו לקיימה ופשיט ליה דשמואל לא שכיח' ומיהו חיישי' נמי לשמא כאמבטי עיברה ולקולא והאי שמא ל"ד הוא דבשמ' לא שריא ליה לקיימ' לעבור עליה כל שעה וכ"ש ללי"ק דרש"י דישאנה לכתחלה אלא קרוב לודאי הוא אי משום שמצא לה בתולים לפי' ב' דרש"י או משום שהיא נמי בכלל האיסו' ללי' קמא דרש"י:

בא"ד ואי דשמואל לא שכיח' לא טרחי' כצ"ל:

דף ט"ו ע"א תו' בד"ה ומחיוהו שתין פולסי להודיע לו וכו' דבריהם תמוהים שנותנים טעם אחר חוץ מדברי הגמ' ודוחק לומ' שבנוסח' התו' ליתי' להאי א"ל מ"ט כי חזיתי' וכו' ואפש' שהתו' גרסי בש"ס ומחיוהו שתין פולסי דנור' קמי' ולזה נתנו טעם למאי דקפדי דמחיוהו קמי' להודיע לו וכו':

ע"ב גמ' אי נקטי' ביד מאן מרמי ליה מאן. וא"ת

והכתי' ואין מידי מציל ודרז"ל אין אברהם מציל את ישמעאל ולא יצחק מציל את עשו וי"ל דבזכות תורתו של אלישע היא מסייעתו לר' יוחנן להצילו וכמ"ש התו' בשם הירוש' מצילין תיק וכו' א"נ בזכות שהעמיד לר"מ תלמיד וברא מזכה אבא:

שם ר"מ רמון מצא תוכו אכל וכו'. נר' כשינוי שכיוונו אלו המשלים על ב' זמנים דרבה בר שילא נקט המשל על מה שהיה לומד מפיו אחר שיצא לתרבות רעה וכההיא דלעיל שהיה רוכב על הסוס בשבת והיה ר"מ מהלך אחריו ללמוד תורה שהיה הרע שלו גלוי לעין כל שהיה רוכב בשבת והוא דומה לקליפת הפרי שגלויה היא שאינה ראויה לאכילה והתורה שהיה לומד בהליכתו אחריו היא דומה לפרי שבתוכה ובמערבא נקטי המשל על לימודו מתחלה שהיו ספרי מינין נושרין מחיקו שהתורה שהיה לומד אצלו היתה גלויה כפרי והטינא שהיתה בלבו היא כמו הגרעין שבתוך הפרי וה' ח"א כת' שאחר פקר במדות ובדעות ורע המדות הוא כנגד הרמון ורע הדעות הוא כנגד גרעין התמרה:

תו' בד"ה הא בגדול וכו' א"נ גדולים וכו'. ונ"ל דה"ט דהרמב"ם ז"ל בפ"ד מה' ת"ת שכת' וז"ל וכן הרב שאינו הולך בדרך טובה אע"פי שחכם גדול הוא וכל העם צריכים לו אין מתלמדין ממנו עד שובו למוטב שנאמר כי שפתי כהן וכו' ע"כ משמ' דאין חילוק בין גדולים לקטנים דוכל העם קאמ' ולכאו' זה הפך סוגיא דידן אלא הוא ז"ל סמך לו אההיא דמ"ק דמשמ' ליה מדקאמ' צריכים ליה רבנן משמ' דהיינו גדולים הנקראים בשם רבנן ועליה קמייתי דרשא דר"י דכי שפתי כהן וא"כ עכ"ל חדא מתרתי או דלאו כ"ע ר"מ נינהו ואם ר"מ רב כחו ודעתו שלא להתלמד ממנו אין אחרים רב כחם לזה דלאו כל מוחא סביל דא ולכך שמתי' רב יהודה ואייתי עליה רבב"ח דרשת ר"י וא"כ הדברים ק"ו אם בימי רבי יהודה כך כ"ש דורות האחרונים. או דסובר רכב"ח דר"מ הוא שסובר חילוק זה אבל רבנן לא ס"ל הכי וה"ט דקב"ה לא קאמ' שמעת' מפומיה דר"מ ואע"פי שכשאמ' רבה בר אבוה ר"מ רמון מצא וכו' הדר וקאמ' שמעת' משמיה היינו משום כבודו דרבה שהליץ עליו זכות ואין מזה הכרח לומר שרבה בר אבוה ס"ל כר"מ די"ל דתחלת זכות קאמ' לה אע"פ שאינו אמת וכמו שמצינו למרע"ה במעשה העגל שאז"ל שאמר משה לפני הקב"ה אתה הרבית להם זהב מה יעשו שלא יחטאו וכן אמרו שאמר משה הניח אותו שיסייעך בעולם א"ל הקב"ה משה אף אתה טעית כמוהם א"ל אדרבה אילו לדבר שיש בו ממש עבדו יש לך לכעוס הרבה אבל הם עברו לדבר שאין בו ממש וכל אלו אינם אלא הלצם זכות ואינו אמת ועוד שי"ל שכוונת רבה בר אבוה היא לומר דאף דכפי האמת דלא הי"ל ללמוד אצל אחר מ"מ השתא מיהא שלמד כבר אצלו ולא למד ממעשיו למה יענש כל זה. ועוד דאף אתמ"ל דרבה בר אביה ס"ל כר"מ מ"מ הא איכא רבים דפליגי עליה ר"י ורבב"ח משמע דאזיל נמי בשיטתי' ורב יאודה דעבר עובד' נמי כוותי' כ"ש דאיכא למימ' דלא פליגי וכדכתי' וקרא דהט אזנך וכו' לדידהו י"ל דקמ"ל קרא דכל השומע דברי חכמי' ומקיימם הוא כאילו שומע את דברי ומקיימם וזהו ולבך תשית לדעתי ר"ל שתשית לכך שלדעתי אתה שומע וכמש"ה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך וכו' וקרא דשכחי עמך קאי על כללות ישראל שישכחו מעשה אבותיהם שהיו עובדי ע"ז כמ"ש המגיד מתחלה עע"א היו אבותינו וכו':

שוב אחר כתבי זה ראיתי בש"ך י"ד סי' רמ"ה ס"ק ח' שכת' וז"ל וק' דבפ"ב דחגיגה אמרי' ור"מ היאך גמר תורה מאחר וכו' ל"ק הא בגדול הא בקטן פירש"י גדול היודע להזהר במעשיו יכול ללמוד מפיו תורה ובעין יעקב פי' בשם החידושים כע"א) וי"ל דס"ל כמ"ש התו' וז"ל והא דריש פ"כ דמ"ק דשמתוהו וכו' איכא למימר דקטני' וכו' דילמא מימשכי עכ"ל א"כ חזינן דאף בימי הש"ס היו קטנים וכ"ש בזמן הזה שכולם נחשבים

קטנים כמ"ש אם הראשונים כבני אדם אנו כחמורים ולא כחמורו של ר"פ בן יאיר ע"ש והוא פלא לכאו' דמה ענין הקטנים להההיא דאם הראשונים וכו' דההיא בחכמים בלי דעת נאמרה ולא בקטני' שלא נתיישבו בדעתם ומימשכי וי"ל דדייק לה מדקרי להו רב יהודה רבנן כמ"ש צריכי ליה רבנן ש"מ שחכמים הם אלא שאינם חכמים גדולים כ"כ ולהכי קרי להו קטנים וא"כ בזמן הזה חכמים גדולים דידן דמו לקטנים דידהו:

בא"ד כיון שמצא מקום לנדותו וכו' ק' דהא התם רב יהודה אמר היכי ליעביד לישמתי' צריכי' ליה רבנן לא לישמתי' קא מיתחיל שמא דשמיא א"ל לרבב"ח מידי שמיע לך בהא א"ל הכי אר"י וכו' אם דומה הרב וכו' הרי שלא נידהו אף שהיה כפי הדין אלא משום ההיא דרבב"ח ולאו משום שמצא מקום לנדותו ומאי קמייתי ליה רבב"ח מדר"י דמיירי בקטנים לעובדא דידיה דמיירי כגדולים וי"ל דה"פ כיון שכפי הדין אינם יכולים ללמוד תורה מפיו אף הגדולים אי לאו משום שהם שומרים את עצמם שלא ללמוד ממעשיו לכך לא חשיב כ"כ לימודו לפוטרו מהנידוי הראוי לו בדין כיון שאין היתר לימודו בא לו מצד עצמו אלא מצר הלומדים. ולכאו' היה נר' לומר שהגדולים היו צריכים לו וא"כ מכ"ש לקטנים וכיון שהשיב לו רבב"ח מההיא דר"י א"כ הקטנים אסו' להם ללמוד אצלו ונשארו כ"א הגדולים ולא חש להו ר' יהודה שהם יכולים לילך למקום אחר ללמוד תורה כמנהגם באותם הימים שמסיעים ממקום למקום ללמוד תורה ולא מפני לימוד הגדולים יפטר מנידויו אבל כ"ז רחוק הוא בדברי התו' וקיצרו במקום שהי"ל להאריך ותי' א' נר' עיקר:

דף י"ו ע"א תו' בד"ה ויעשה מה וכו' וסוגי' דשמעת' לא משמ' כדבריהם וכו'. ולפר"ח יש לתרץ דקו' הש"ס היא אמאי דנקיט בלישני' וקאמ' ואל יחלל ש"ש בפרהסיא משמ' שהקפדנו' יתירה היא על מה שעושה בפרהסיא משא"כ בצנעא ובמ"ק (רי"ז) התם גרים ר"ח דעבר אדר' א ע"ש ובאשר"י פ' ואלו מגלחין פי' בע"א בשם ר"ח ע"ש:

פרק ג'

דף ב"ב ע"א גמ' איכא בינייהו ס"ל וכו' והטבילן. וה"ה דאף לכתחלה שרי להטביל לרבא אלא דנקט דיעבד לומר דלר' אילא אף בדיעבד טמאים ועוד דנקט הש"ס ליש' דרבא לקמן דקאמ' והטבילן ורבא גופיה נקט האי ליש' משום דבעי למימ' ומקוה וכו' לא עלתה לו טבילה מ"ה נקט ברישא נמי ליש' דדיעבד ועוד כי היכי דנשמע מינה לשאר כלים דבדיעבד נמי טמאים:

שם דאמר רבא סל וגרגותני שמילאן וכו' טהורין. משמ' מהכא דבקדש אם עבר והטביל בתוך שאר כלים הרי אלו טמאים ואף ר' זירא דמטר לקמן (דכ"ג) בעבר ונשא י"ל דמודה הכא דחיישי' שמא יקל אף בכלים שאין בהם כשפופרת הנוד לומר שעלתה להם טבילה: **תו' בד"ה** מאי איכא וכו' הילכך לא שייך ביה טעמא דכברו וכו' וה"ה דהומ"ל איכא בינייהו ב' טמאים דלר' אילא לא עלתה טבילה לשניהן ולרבא עלתה לשניהן אלא דבעא תלמודא לאשכוחי נפקותא אף בחיצון טהור דומיא דמתני':

דף כ"ג ע"א תו' בד"ה לא ישא וכו' רק לחטאת. ומ"מ מתני' דהכא לא מיתוקמ' כרבנן לומר דדוקא בקדש החמירו ולא בתרומ' דהתם שאני דמת בקרקעית הספינה לא שכיח' ומ"ה לא גזרו בקדש רק בחטאת דחמור אחמור לגזור אף במלתא דלא שכיח' אכל הך רצועה שפיר שכיח' דתפול מידו לחבית וכיון דרבנן לא בעו כמעשה שהיה אף בתרומה ליגזור ודוק:

מסכת מועד קטן

פרק א'

דף ב' ע"ב רש"י בד"ה א"כ מתני' אמאי וכו' ולא כראב"ע וכו' ממעין שיצא בתחלה. אבל מעין שלא יצא בתחלה אפשר דשרי לראב"ע וכליש' דהש"ס בסמוך דקאמ' ראב"ע וכו' ל"ש חרב מעינה ל"ש לא חרב מעינה מעין שיצא בתחלה לא ומ"ש רש"י לעיל ל"ש חרב מעינה ממעין שיצא לה בתחלה ל"ש לא חרב תרוייהו אסר ר"ל תרוייהו בין חרב בין לא חרב אסר במעין היוצא ולשינו הוא מגומגם באמת וקרוב אני לומר שצ"ל ל"ש חרב מעינה ל"ש לא חרב תרוייהו אסר ממעין שיצא לה בתחלה ובזה נתתרצה קו' מהרש"א בח"ה ע"ש ואע"ג שי"ל דבכולהו אסר ראב"ע והא דקתני מעין שיצא הוא משום ר"ע וכדלקמי' מ"מ ליכא הכרח וגילוי לדבר וק"ל:

תו' בד"ה חייב כ' ק' לרבה וכו' וק' לר"י וכו' כת' ה' ח"ה וז"ל פירושם דחיק דא"כ ל"ל למימר וכ"ת כל היכא וכו' דא"נ דלא הוה מיחייב אלא משום נוטע בפשיטו' הו"ל למיפ' לתרוייהו ובהדיא בפ' כלל גדול תנא הזורע והזומר וכו' מלאכה א' הן עכ"ל ול"נ דלק"מ דא"כ הכא לא ליחייב אלא משום זורע בלבד כמו זומר ותק"ל לרבה דמחייב משום חורש אבל השת' פריך שפיר דליחייב תרתי אף משום זורע כי היכי דמחייב התם אף משים נוטע ותק' לרב יוסף ג"כ דליחייב אף משום חורש אע"ג דליכא מחשבת הנפש כיון דממילא מרפה ארעא מחמתו כי היכי דמחייב התם משום נוטע אע"ג דלא מכוין לכך כיון דממילא מצמח מחמתו:

בא"ד דהא סתם קאמ'. ולא פי' במכוין ליטע במו שפי' שמכוין **לעצים**:

בא"**ד** ואי ק' הא דאמרי' בדוכתי וכו'. משמע מדבריהם דפי' חייב ב' היינו ב' מלקיות וכגון שהתרו בו למלקות וכריהטא דפשטא דשמעתא והיינו דלא כרבא דר"פ אלו הן הלוקי' (דף י"ג ע"ב) ור' יוחנן דפ' מי שהחשיך (דקנ"ד) דס"ל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקים עליו ולולי דבריהם י"ל דמ"ש חייב ב' היינו ב' חטאות בשוגג וכההיא דפ' כלל גדול דף ע"ג ע"ב) שאם עשאן כלן בהעולם א' חייב על כל א' וא' ודייק מינה תלמודא שאם התרו בו משום א' מהן שיהיה חייב מיתה ומיהו בי"ט ודאי שייכין דבריהם:

דף ג' ע"**א בד**"**ה** אין דנין וכו' הו"מ לתרוצי דכ"ע אית להו וכו'. ויש ליישב קצת דניחא ליה טפי לש"ס לומר דכ"ע לית להו משום דלא קאמ' לוקה אלא בחורש ולא בשאר תולדות ואי משום טעמא דברייתא אף בשאר חייב ואף שי"ל דמשום מ"ד אינו לוקה נקט ליה לחורש מ"מ ניחא ליה הכי טפי **לש**"**ס**:

דף **ז' ע**"**א** גמ' התם נמי ליסתור ולא ליבני. לכאו' לק"מ דכיון דע"כ סותר מפני הסכנה הו"ל כסתורה קודם לכן שמותר לבנותה שהרי אין איסור אלא בסתירה שלא במקום סכנה דהיא מלאכה שלא לצורך וצ"ל דמשמע ליה לש"ס דכיון שאינו מותר לסתור אלא מפני הסכנה כולי האי לא שרי לבנותה ודי לנו להתיר הסתירה שמוכרחת:

ע"**ב גמ**' ז' ימים יספרו לו ימי ספירו. ואע"ג דהאי קרא (ביחזקאל מ"ד) גבי כהן טמא כתי' הא מפרשי' ליה לקמן (דף ט"ו ע"ב) דמדכתי' בל' ספירה ולא נקט הזאה ש"מ ז' ימים אחרים יספרו אם נצטרע ע"ש:

תו' **בד**"**ה** מאי דלא גלי וכו' ז' ימים משמע מיעוט וכו' דמצטריך לגופיה. פי' דז' ימים משמע ליה מיעוט דמדכתי' בתריה והיה ביום הו' יגלח וכו' מכלל דז' ימים הוו וא"כ ז' ימים ל"ל ש"מ למעוטי ואידך קרא דז' ימים יספרו לו דיליף מניה ר' יהודה דאצטרי' לגופי' לז' ימים דטמא מת וז' דמצורע ולא למעוטי מיהו מדכתי' ביה לו ש"מ למעוטי מיהו מפשט' דשמעת' משמ' דמיספרו לו הוא דקיליף מיעוט' דר' יהודה ור' יוסי בפי' דברי ת"ק פליגי אלא דכפ"ז צ"ל דמקמי דאתא יחזקאל הלכתא גמירי לה דהא יותם לא הי"ל לעוזיהו אלא בימי חלוטו כהא דאמרי' לעיל ד"ה) ונמצא דפליגי בהלכה מ"ה ניחא להו לתו' טפי לפ' דמושב מחוץ לאהלו ז' ימים נמי נפקא לה ומתרי קראי שמעי' לה:

דף ח' **ע**"**א גמ**' ור' אמר אצט' וכו'. וכפ"ז צ"ל דמ"ש ר' בברייתא אינו צריך ר"ל אין צריך עיקר הלימוד לדבר מצוה מוביום דהא אף לדבר הרשות מפהיקין מופינו ולא אצט' וביום אלא לגלות אופינו דנילף מניה אף לטומאת הגוף:

ע"**ב תו**' **בד**"**ה** אין חופרין וכו' והא דתנינן כוכין וכו' ושמא בשחפר וכו' דבריהם אלו קשים מהבין וכן מ"ש לקמי' ויש לפ' שעישה לצורכו או וכו' הוא ק' ההבנה:

דף ט' ע"א גמ' אין שמחה בלא אכילה ושתיה. והוו ילפי מעיקרא בק"ו דמשים כבודו של משכן הותר להקריב קרבן יחיד בשבת כ"ש דמשום כבודו של מקדש הותר לאכול ולשתות:

שם א"כ תרי קראי ל"ל אלא ש"מ דאי כתי' חד יום הוה מוקמי' רצוף בימים המותרים השתא דכתי' תרי יום ש"מ דרצוף לגמרי קאמ' ואף בשבת:

ע"ב תו' בד"ה פוקסת וכו' תני תרוייהו וגם בפ"ק דכתובו' נר' שצ"ל בפ"ב דכתובו' והוא דאמרי' התם די"ז) לא כחל ולא פירכוס ולא שרק ופי' פירכוס הוא פיקוס כמ"ש התו' שם בפ"ק דף ד' ע"כ) ד"ה פוקסת ע"ש:

דף י' ע"א תו' בד"ה ממתוחי נמי וכו' דמצי לאק' היכי קאמ' וכו'. ק' דכפ"ז לא משני מירי בש"ס ולולי דבריהם י"ל דכלפי מ"ש ת"ק מסרגין נקט ר"י אין מסרגין:

בד"ה ה"ג ר' יהודה אומר וכו' ת"ק אמ' מעמידין ובחדשה וכו' ור"י אוסר בכיבוש וכו' וגו' א' נר' לרבי ומעמידים נר' וכו' כצ"ל וכ"ה בס"א:

ע"ב גמ' מאן דמתקיל ארעא. פי' רשב"ם בב"ב (רנ"ד) מסיר המכשולות שמשוה פני הקרקע שתהא חלקה ולא תכשל המחרישה וכפ"ז מלת מתקיל הוא ע"ד ודשנו את המזבח ומלת נצא לכאו' היה נ"ל לימ' שהוא ל' חרבן כמש"ה בירמיה (סי' מ"ח) כי נצא תצא והוא ל' חרבן והכוונה היא שמקום הגומא הוא חרב מן העפר לגבי התל. שו"ר לה' שפי' שהוא לשון נעינין המוזכר הרבה פעמים במשנה אלא שחסר עי"ן ולשון קצר הוא:

תו' בד"ה מוליא במוליא וכו' משמ' שיותר קרקע וכו'. האי משמ' אגי' א' דר' גרשון קאי וקרוב אני לומ' שהלשין מהופך וצ"ל גי' ר"ג אחר גי' ר' אלפס:

דף י"א ע"א גמ' כעין מעגילה וכו'. ק' דבפ"ז מאי אירייא מחלצי' שהוא **מעשה** אומן יותר והרי אף במעגילה אסור שאינה מעשה אומן כמחלצים לפירש"י במתני' ורחוק לומ' דביד ורגל נמי איכא כעין מחלצים שהיא אומנות יתר ואפשר לומ' דרש"י שכת' דמחלצים מעשה אומן יותר היינו לפי ס"ד דבמעגילה עצמה עושה אבל למסקנא מחלצים גרע באומנות וכן ראיתי לנ"י שכת' וז"ל כיד וברגל מעגילין וכו' אבל לא במחלצים וכ"ש במעגילה שהוא מלאכת אומן וטירחא יתירה עכ"ל:

פרק ב'

ע"ב גמ' אלו דברים העושין להכל וכו'. ואע"ג דמועד מדאורייי' ואבל מדרבנן י"ל דאבל שאני דכל העולם מותרים והוא לבדו אסור לא הקיצלו רבנן ביה דבקל מוצא אחרים אבל במועד שכל העולם אסורים היקלו רבנן ביה במקום פסידא ולא אטרחום לעשות ע"י גוים:

שם רשב"ג וכו' ואין שם אומן וכו' משמ' דלת"ק אסור דס"ל דלא פלוג רבנן דכיון דכאכל מוצא אחרים לא חשו למיעוטא דזמנין דאין שם אומן לא הוא:

תו' בד"ה **ר"י** אומר וכו' פי' בקונט' ל"א וכו'. פי' דלישׁ' קמא ל"ג וגף כנוסחת רש"י שלפנינו משום דכותי' לא בעי מגופה כיין שמחמיץ והתו' יש להם גי' אחרת ברש"י שמפ' ל"א וגף וכו' שמוליכין בלא מגופה וצ"ל דמיירי שרוצה להוליך השמן מבית הבד לביתו לצרכו או מפני הגנבים ומפ' התו' וי"ל דלעולם מיירי שמונח בבית הבד הלא שצריך לכסותו מן השרצים:

בא"ד בכיסוי מועט ושמא שמן חדש מתקלקל כנ"ל:

בד"ה **רשב"ג** אומר ואע"ג דרשב"ג וכו'. דבריהם אלו קשים מהבין ונ"ל שכוונתם היא כך ואע"ג דרשב"ג מודה לר' שישא דאסורין בימי אבלו ומשמ' לכאו' דאסורין לגמרי דלא תני בהו תקנת' כלל במתני' מ"מ מצי מודה ר' שישא היכא דאין שם אומן אלא הוא ומתני' מיירי ברובא דמסתמ' איכא אומני אחריני עיין באשר"י) וכפ"ז מ"ש מודה היכא וכו' קאי אר' שישא דמודה היכא וכו' ובצנעא הס"ד ומה"ד יעשו ע"י אחרים וקאי אאריסין וחכירין דמשום פסידא דמשכיר שרי' ע"י אחרים ופרש"י וגבי אבלו דשרי' הוא עצמו ר"ל גבי זיתיו הפוכין וכו' דשרי רשכ"ג והכא לא חילק דמשמ' דמודה התם משום דאין שם שיעשה כמותו אבל הכא באריסין מסתמ' ודאי שכיחי טובא ואומן לרבים דשרי אע"ג דליכא מן הקרן אלא אעבורי רווחא מ"מ משום צורך רבים ורגל שרי כדשרי לעיל (ד"ה) גבי חה"מ בצרכי רבים וכפ"ז צ"ל דצורך רבים וריגלא שריא כדלעיל:

בא"ד וי"מ דהא וכו'. ר"ל דלפי' קמא אף אם יש אומנים אחרים אם אינם עושים כמותו **שרי** אבל לי"מ בעי' דוקא כשלא ימצא כלל אחרים וק"ל לפ"ז בחמרין וספרין ולפי טעם קמא ניחא דאין מי שיעשה וכו' וק"ל דהניחא לרשב"ג אלא לת"ק מא"ל הא ודאי הך סיפא אליבא דכ"ע מיתנייא ועור דאין אומנות כ"כ יתירה בחמר וגמל לומ'. דאין אומנים במותו ופשט' דברייתא הוא משום שמפסיד שכר כל החרש אף הימים שאחר האבל אם מביא אדם אחר לשוכרו והיינו דדייק רש"י ז"ל בלישניה שכת' ולא יפסידו כל שכרן וכן ראיתי במרדכי בפ' ואלו מגלחין ע"ש:

דף י"ב ע"א תו' בד"ה דברי רבי יוסי וכו' ברישא וכיון דאיתחיל וכו' דבריהם אלה מגומגמים וסתומים הרבה ונ"ל שצ"ל וכיון דאיתחיל מילתא וכו' ר"ל דק"ל לתו' דגבי שמן התחיל דר' יהודה וגבי יין התחיל כר' יוסי וניחא להו דתחלה בשלא התחיל בדברי ר' יאודה שהוא ראש המדברים בכל מקום ואחריו דד' יוסי וכיון שהתחיל לדבר דעת ר' יוסי סיים בדבריו דגבי יין ונר' דטעמ' איכא במילתא משום דבעי למימר וכן שהוא לשון

חידוש בכל מקום והיינו חידוש לר' יוסי. ואח"כ כתבו התו' דמ"ש גף ביין לא ידענא אי אבור אי אחבית וכו' ומדקתני זולף משמ' דאבור וכו' משמ' להו דפי' זולף. הוא שממצה כל היין לתוך הבור וכזולף דלעיל גבו שמן וכ"ה בפירש"י שבהרי"ף וז"ל ממצה כל היין לתוך הבור וגומר וכו' ולהורידו לבור וגף מניח מגופה על הבור ע"ש ודלא כפירש"י דהכא וז"ש משמע דגף אח"כ ר"ל אחר שזולף לבור הוא גף אותי ונמצא שמלת גף אבור קאי וכפ"ז צ"ל כך בלשונם מסיים לה וגף ביין לא ידענא וכו':

ע"ב גמ' ת"ר טוחנין במועד וכו'. נראה דכולהו איצטריכו דאי תנא טוחנין ה"א דחיי הנפש נינהו ומותר לצורך המועד וגם לא בעי לצמצם שיחסיר ולא יעדיף דכיון שנתכוון למועד אף אם הותיר אין בכך כלום אבל עצים לא צריכה ואי תנא עצים דמכשירי פת ותבשיל נינהו אבל שכר שאינו מוכרח לא צריכא ואי תנא שכר ה"א דבעצים וקמח שרי אף לעשות שלא לצורך המועד אגב דלצורך המועד צריכא:

תו' בד"ה את"ל צרם וכו' לא עשה איסורו עדיין ר"ל שבשעה שכיון לעשות במועד עדיין לא עשה האיסור ובשעה שעשה המלאכה במועד היה מוכרח במעשיו שלא יאבדו:

דף י"ג ע"א רש"י בד"ה מהו שיתן לו מלאכה וכו'. מי אמרי' דלא שרי' במתני' אלא כמקח וממכר דלאו מלאכה היא או דילמא ל"ש:

בד"ה **לאתויי** מאי אי למכור הא תני ליה לצורך המועד וכו' וד"ה פרושי לצורך המועד כיצד לולי פירושו ז"ל ה"א דר"ן מפ' מ"ש שאין לו מה יאכל לא אצטרי' לגופה דמוכר דודאי היינו לצורך המועד אלא אצטרי' לבעלמא לשכר פעולה ודחי ליה רבא דפרושי קא מפ' מהו לצורך המוכר אע"ג דלא צריך לפרושה והשתא א"ש הא דקתני או לצורך המוכר דב' חלוקו' קתני ומה"ט נמי ל"מ למימר לקמן בהך דאינו מאמינו או וכו' דפרושי קמפ' דהא או קתני אבל לדעת רש"י ק' דמאי או לצורך דקתני ועוד דמאי צריך לפרושי והא הא דלצורך המוכר בכלל צורך המועד הוא וכדמק' תחלה ואי משום דה"א דלצורך המועד היינו שהדברים עצמם הנקנים הלוקח צריך בהם למועד ואין לצורך המוכר בכלל א"כ תרוייהו איצטריכו למיתנינהו ואמאי משנין פשטא דמתני' ויש ליישב פירושו דודאי לצורך המוכר שאין לו מה יאכל הוי שפיר לצורך המועד דאין צורך המועד גדול מאכילה וא"כ לא הוו ב' חלוקות וע"כ לאו לגופיה אצטרי' ודחי ליה רבא דקמפ' לצורך המועד ר"ל דפשט' דלצורך המועד הוא על הלוקח וקאמ' או לצורך וכו' ר"ל או מין אחר דצורך המועד והוא לצורך המוכר שאין לו מה יאכל. שו"ר להר"ן ז"ל שפי' כמו שפירשתי אלא שהוסיף לומ' דלר"ן מתני' ה"ק או בשביל שאין לו למכור או בשביל שאין לו מה יאכל התירו לו שכר פעולתו ואף שאין בעלה צריך ע"ש:

פרק ג'

דף י"ד ע"א רש"י בד"ה ה"ג ושאר כל אדם וכו' ומאן דמכשל ולא גילח וכו'. משמ' מדבריו דמי שגילח קודם הרגל מותר לו לגלח במועד מיהו י"ל דמי שגילח ערב המועד כבר מיופה הוא ואין צורך עוד לגלח פעם אחרת והו"ל מלאכה שלא לצורך וכן משמ' קצת לקמן דמדמי מועד לאבל:

בד"ה למזונות שיצא וכו' שאין לו מזונות וחזר במועד ד"ה מותר וכו' כצ"ל:

תו' בד"ה ומנודה וכו' כשבא בח"ה. נר' דהאי כשבא קאי אחכם דסמיך ליה ור"ל שבא החכם ממקום אחר א"נ שהחכם עצמו לפני המועד לא מצא בי כתח ובח"ה נר' לו פתח ואף שהירו' שהביא הרא"ש אין בו אלא תי' א' וז"ל אלא אנן קיימין כשנשאל קידם הרגל ולא מצא פתח לנדרו עד שבא זקן א' מזקני גליל מ"מ התו' הוציאו מתוך דבריו תי' אחר אחר שהחכם עצמו נתבונן בדבר בתוך המועד ומצא פתח דהא כלהו חד טעמ' אית להו שהנודר אנוס הוא והירו' אורחא דמילתא נקט כהנהו עובדי דאית' בנדרים וה' ח"ה ז"ל פי' כוונת התו' שבא זמן התרה בח"ה כגון שנדר לפני המועד דמהיום לא יגלח אם ממועד ואילך יאכל פירות ע"כ והנה מלבד שזה רחוק קצת בדברי התו' אלא דק' דהי"ל לגלח קודם המועד כיון שעדיין לא חל הנדר מיהו ל"ק הא דא"א לו לגלח דחיישי' שמא ישכח ויאכל הפירות ונמצא עבר על האיסור למפרע ובשבועות (דף כ"א) קרי לה התראת ספק:

בד"ה אלא להרווח' וכו' דל"ג ועוד וכו'. נר' דהאי גי' ה"פ מדקאמ' נראין דברי ר"י בהרווח' מכלל דהוא פליג אף במזונו' דהרווח' לאפוקי מזונות קאמ' וכן ה"ה דתק' אסיפ' מדקאמ' נראי' דברי חכמים בארווחה מכלל דפליגי נמי בלשו' וכ"הג אית' בבתרא (דע"ט) בשלמ' נראי' דר"יהו בבור ושובך מכלל דפליג אשדה ואילן אלא נראי' דר' יוסי בשדה ואילן מכלל דפליג בבור ושובך ע"ש וכתבו התו' דל"ג לה ומייתו מההיא דחולין (די"ב) דל"ג ועוד ונר' טעמ' דהתם פלוגתייהו מיתניא סתמא ר' יהודה אוסר ור' חנינא מתיר ושפיר קאמ' ר' נראי' דר"יהו באשפה ולא תידוק מינה כלום אלא ר"ל נראי' דר"יהו דמיירי באשפה ול"ק ליה לש"ס אלא קו' רישא אסיפא וכן הכא מ"ש נראי' דברי חכמים שיצא ברשות ר"ל דמיירו ביצא ברשות כיון שלא גילו מחלוקתם אבל ריש' דנראי' דר"יהו ק' שהרי מפורש בבריית' טעמי' מפני שיצא שלא ברשות אלא די"ל דמשום סיפ' נקטה אך ק' כפ"ז א"כ ל"פ כלל ומר אמר חדא וכו' וכן ק' בהך דחולין וי"ל דה"ה דהוה ק' ליה אלא דבלא"ה פריך שפיר ולולי דברי התו' ז"ל הוה גרסי' **לה שפיר**:

ע"ב גמ' נמצאת מענה את דינו אלא אתו מצפרא וכו' כצ"ל וכן נר' מפירש"י וכולה דברי ר' יוסף היא ומ"ש והדר אתו בשקיעת החמה צ"ל בשקיעת החמה דמחר דהא קי"ל דבעי הלנת דין כד"נ כדאית' בפ' אר"מ ע"ש:

תו' בד"ה מהו שינהוג וכו' ואין עשה דוחה עשה. ר"ל ואדרבה אתי עשה דרכים ודחי ליה כאבל:

בא"ד דחי לאו דמקלל פי' והתם נמי איכא עשה דואהבת לרעך כמוך ואפ"ה דחי ליה נידוי וא"כ ה"ה דדחי עשה דרבים:

בד"ה מימנעו וכו' דהוא מלאכה לא חיישי' ר"ל אדרבה טפי תק"ל אמלאכה דקעבר בקום עשה:

בא"ד בשבת מכלל דבמועד שרי. ק' דא"כ כל מלאכו' לישתרו כמועד מדאצט' לאוסרם בשבת וי"ל שכוונתם לומ' דכיון דאי לאו קרא הוה שרי בשבת כדאית' בסנהדרי' (דף ל"ה ע"ב) ואתא קרא ואסריה די לן למיסרה בשבת וי"ט ולא להוסיף אף ח"ץ ועיין בתו' שם בסנהדרי' (דל"ו) ד"ה ומה י"ט:

בד"ה אמר אביי וכו' ואפי' נר' דיחוי ה"נ מסתברא. נר' מדבריהם דגרסי בגמ' ודילמא לעיוני בדיניה ח"נ מסתברא דאלת"ה דיני וכו' ומ"מ דבריהם אלה מגומגמים הם דפתחו דבריהם בהאי לא תימא וסיימו כה"נ מסתבר' וגם כפל הדברים שהיל"ל ואפי' נר' דיחוי מ"מ וכו' וקרוב אני לומ' דב' נוסחאות הם והכל עולה אל מקום א' והמדפיס עירב וכת' שניהם יחד ויש ליישב קצת דתחלה כתבו מאי דדחי הש"ס להכריח אביי והא מימנעי משמחת י"ט דאתו מצפרא וכו' לא חשי' ליה אביי דיחוי דאין זה דרך הדיינים לגמור הדין עם שקיעת החמה וכל כי האי הו"ל לתנא לפרושי אלא דמ"מ מ"ש אביי ה"נ מסתברא הוא מכח קו' דהיכי קטלינן ליה והא מימנעי משמחת י"ט וא"כ השתא נמי תק' נמצאת מענה את דינו א"כ אין כאן סברא להכריח פירוש' דבריי' לעיוני דהכא והכא ק' לזה כתבו דסוף סוף נוכל לומר לעיוני לגבי דיני ממונות בלאו ה"נ מסתברא:

דף ט"ו ע"א תו' בד"ה מנודין וכו' דלית ליה דר"א וכו' ולא ס"ל להאי ברייתי' דר"א היא דאין סברא שר' חייא ור' אושעיא יסתמו כר"א הפך ר"ע דשמותי הוא וגם דר' יהודה תלמיד ר"ע היה ומשמ' דמודה כהא מדפליג בסיפא ומסתמא בשיטת רבו אמרה:

בד"ה שיהיו שפתותיו וכו' א"נ מדכתי' שפם. והא דכתי' ביחזקאל ולא תעטה על שפם ולא קאי אלא אעטיפת הראש לחודה י"ל דיחזקאל נקט ליש' דקרא דכתי' בתורה ועל שפם יעטה וקרוב לזה מצינו בב"ק (דפ"ח) דשני איירי דכתי' לא יומתו אבות על בנים

כת' נמי ובנים לא יומתו על אבות א"נ ה"ק לא תעטה על שפם ר"ל לעשות שניהם **העטיפה** והשתיקה:

בד"ה מנידה מהו בעטיפ' וכו' מתוך דבריהם משמע שט"ס יש וצ"ל מצורע מהו בעטיפ' הראש ת"ש וכו' וכ"כ ה' ח"ה וכפ"ד אלו מפרש רב פפא מ"ש ועל שפם יעטה כדלקמן שיהיו שפתותיו מדובקות ולולי דבריהם י"ל דראשו פרוע מבגדי' חשובי' כמו כומת' וסודרא ועטיפת הראש יעשה **בבגד פחות**:

ע"ב גמ' ת"ש כשאמרו אסור ברחיצה וכו' מאי לאו אכולהו. פי' דהתם בברייתא תני כולהי מלאכה ורחיצה ונעילת הסנדל ובתר הכי קתני וכן אתה מוצא במטרה ובאבל ומשמ' ליה דקאי אכל **חדא וחדא**:

רש"י בד"ה דמות דיוקני וכו' את האדם הס"ד ומה"ד כשאמרו חכמים אסור כדחוצה גבי וכו' והשאר נמחק וד"ה וביום צ"ל וביום באו כתי' בכהן והשאר נמחק:

בד"ה ורחיצה בכלל סיכה דכתי' ותבא כמים בקרבו. משמ' דהאי מים היינו רחיצה וק' דהתנן בשבת מנין לסיכה שהיא כשתיה בי"הך שנאמר ותבא כמים וגו' וי"ל דמ"ה קתני אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר דקרא ברחיצה מיירי דומיא דשמן בעצמותיו דהיינו סיכה מבחוץ אלא דמלת בקרבו פשטה משמ' שתייה ממש. שו"ר דקו' זו אית' בגמ' פי הך (דף ע"ו ע"ב) דיליף התם רחיצה ב'הך מדכתי' והכא כמים בקרבו ופריך והא תנא איפכא קא נסיב לה דתנן מנין וכו' אלא א"ר אשי רחיצה מגופי' דקרא שמיע ליה דכתי' וסוך לא סכתי ופירש"י מריבוייא דוסוך ולולי פירש"י דהכא י"ל דבתר דילפי' התם מריבוייא דוסוך לרחיצה ואפקה בל' סיכה ש"מ רחיצה בכלל סיכה אבל לרש"י ק' ורחוק לומ' דרש"י סובר דהך סוגיא הויא הפך מהתם ומפ' למתני' כדכתי' וקרוב אני לומ' דכאן צ"ל ברש"י כמ"ש בפ' י"הך והוא מ"ש ברש"י לעיל כשאמרו בפ' יה"ך והמדפיס הפך תחתונים למעלה וכוונת רש"י היא כמ"ש בפ' י"הך וע"ש מאי דמסיק התם:

תו' בד"ה לא אשארא פי' לא קאי וכו'. משמע מדבריהם דלא מפרשי כפירש"י דקאי אעטיפת הראש ובאמת התם בתענית לא תני בבריי' עטיפת הראש ולדעת רש"י י"ל דברישׁ' דבריי' קתני כולהו עטיפת הראש ומלאכה וכו' ועלה קאי כשאמרו וכו' ובש"ס לא הביא להך רישא דברייתא:

בד"ה ושמשו וכו' ולא ידעי היאך וכו' והא דכתי' ונעלך לא בלתה מעל רגליך י"ל דהיינו כשיוצאים לדרך דשרי:

בד"ה אחרי טהרתו וכו' כיון דמלי וכו' אמאי רש"א וכו'. דכיון דמילי מילי כתי' משמע דלא קאי אמצורע אלא אבעלמ' וא"כ בכל מיני טומאה שאינו בא אל הקדש אינו מקריב

ובפ' תמיד נשחט אמרי' דמשלחי' קרבנותיהם וכפ"ז ר"ש לא פליג אר' יהודה אלא שבא לדרוש מלת ביום בואו וכ"כ התו' עצמם בפ' התערובות (דע"ה) דקאי לר"ש אעשירית האיפה דכהן הדיוט ודייק מינה דדוקא עשירית האיפה אבל שאר קרבנות משלח דלא כמ"ש כאן ע"ש:

דף ט"ז ע"א גמ' זכר לדבר שנאמר ואביה ירק ירק. קרי ליה זכר בעלמא משום דדילמא אביה ורקיקה שאני אבל גערה בעלמא או ת"ח דעלמא לא:

שם נהג נזיפות' בנפשי' תלתין יומין ואע"ג דאהא איכא למימ' דהחמיר על עצמו כמ"ש התו' לעיל ד"ה לא אשארא גבי ר"א מ"מ מאידך עובדא דר' חייא דמעיקרא סבר ר' מקצת היום ככולו ולבסוף סבר לא אמרי' וכו' משמ' דדין גמור הוא:

רש"י. בד"ה זו עשירית וכו' אלמא שלא היה יכול וכו' משמע דמדר' יהודה גופי' יליף ואע"ג דלאו אקרא דלעיל קאי מ"מ מדסמכיה להך קרא דמצורע שאינו ענין לו ש"מ דדוקא אחרי טהרתו אבל לשלוח כימי טומאתו לא:

בד"ה קא בעי רבנן למיעל וכו'. יותר נראית גי' הרי"ף והרא"ש דגרסי בעו רבנן לאפטורי ור"ל ללכת לדרכם דהשתא דייק שפיר הש"ס אלמא קסבר אביי הוא וכו':

דף י"ז ע"ב גמ' מיקל בתער ולא במספרים. משמע דר"ל דחותך בתער דרך חתיכות דבמספרים ניחא טפי שו"ר כן בתו דתענית (די"ג) ודייקי לן מדקתני מיקל ולא קתני מגלח:

רש"י בד"ה מטומאתו וכו' נזיר טמא כשעלה וכו'. לולי פירושו ז"ל היה נר' לומ' דמיירי בנזיר טהור כשהשלים נזירותו והאי מטומאתו לטהרתו אמצורע לבד קאי. שו"ר כן בנ"י וכרש"י שסביב הרי"ף ומ"ש שלא ישהו קרבנותיהם ר"ל שמשהים הקרבנות כדי ליתן שערו של נזיר תחת דוד השלמים וכדאית' בפ"ו דנזיר (דמ"ה) שרוצה לקיים הנזירות כמצותו ורש"י שלא פי' כן לפי גי' שלו נר' טעמו משים שיש לו רשות לגלח במדינה ואו אינו משלח תחת הדוד לסתמ' דמתני' התם ע"ש בתו' וכיון שאינו חובה אלא רשות לא אתי לאשהויי קרבנותיו. וראיתי אגב אורחי כפי' המשניות להרמב"ם שנת' והעולה מטומאתו כמו מי שהיה טמא בי"ט ולא שלמו ימי טהרתו אלא בתיך המועד כגון טמא מת או בא על נדה ע"כ ותימ' דמה ענין טמא מת ובועל נדה לתגלחת וכי טמאים אלו אסורים בתגלחת וכעת נר' שזה צ"ל בחלוקת ואלו מכבסים במועד וסוכר הרמב"ם ז"ל דכל הטמאים שצריכים לכבס בגדיהם מותרי' הם בכיבוס עיין בתו' לקמן דף ח"י כ') ד"ה והעולים:

תו' בד"ה ותנא דידן וכו' כמו חל ז' שלי בע"ש ערב הרגל. פי' דהשבת היא ערב הרגל וק' להו דכי היכי דהתם אע"פי שעדין לא היתר לגלח כיון שלא נכנס לנזירות ל' שיבטלנו הרגל ואפ"ה התירו רבנן לגלח ע"ש משום כבוד הרגל א"כ ה"נ לשלח בע"ש שהוא ו' שלו משום כבוד הרגל וכפי ה"ה דהוה ק' להו טפי למי שחל ז' שלו בערב הרגל בחול אמאי לא שרו ליה רבנן משום כבוד הרגל כדאמרי' לקמן (דף י"ח ע"כ) דבחול דוקא שמותר לגלח ערב הרגל אלא דקבעו קושייתם אע"ש דדמי להתם. וראיתי למהרש"א ז"ל שכת' שקו' התו' היא לאבא שאול דמדרבנן נשמע ליה ודוחק הוא שכפ"ז הי"ל לקבוע דבריהם בתנא ברא ואפשר דהתו' אתרוייהו מק' ומ"ה נטרו לה עד הכא ולא אקשו לעיל אחל ז' בערב הרגל בחול. עוד ראיתי להרב הנז' שהגיה בתו' שחל ז' שלו בע"ש והשבח חל בערב הרגל ע"ש ולי אין צורך דהאי ערב הרגל קאי אשבת דסמיך ליה:

בא"ד באבלות הכא מיהא אית להו משום וכו' כצ"ל:

בא"ד באבדה לו אבידה וכו' דאיכא למימר תנא ושייר משמע דס"ל דאמרי' תנא ושייר אף דקתני אלו אלא דסוף סוף ק' מאי שייר דהאי שייר וי"ל דשייר נמי מי שאין לו אלא חלוק א' ולולי דבריהם ז"ל דאבידה נכללת בכלל בית האסו' דשרי אף שהיה חבוש ביד ישראל משום שאין ערב לאדם לגלח בבית האסורי' שאין לבו ודעתו מיושב עליו וכן הכא באבידה אין לבו ודעתו מיושב לגלח שלבו מחשב לבקשת אבידתו וההיא דאין לו אלא חלוק א' לא הוי שיור דלא צריך למימרא ומתני' מיירי ביש לו יותר ועכ"ל כן למאי דמסיק דבאבידה אסור אמאי לא תני אלא חלוק א' הא לא שייר אחריתי שו"ר כן בגמ' לקמן (דח"י) דמשני מתני' דאית ליה תרי ע"ש:

בד"ה זאת אומרת וכו' לא קתני הכביסה. אע"ג דקתני איסו' מלאכה הו"א דוקא מלאכה שהיא להשתכר אבל מלאכה כי האי שהיא תשמיש האדם והבית לא מדלא קתני לה בהדי רחיצה וסיכה שהם תיקון ותשמיש האדם ודוחק

בד"ה ושמואל וכו' תרתי ל"ל. ולכאו' היה נר' דחדא מכלל חברתה אתמר והיינו דקאמ' דאמ' שמואל הלכה כדברי המיקל:

דף ח"י ע"א תו' בד"ה וכנוסתרי וכו' תוך ז' דומיא דמועד. משמ' להו דבמועד אסור כנוסת' מעובדא דר' יוחנן דשקלינהו כשומא ולאו משום דמחמי' כמועד כמ"ש התו' בסמוך דהא תניא לעיל בר"פ מי שהפך כר' שישא בריה דרב אידי וכפ"ז כנוסט' ומספרים שוים הם לשינים כיון שאינו מתוקן ליטול צפורנים כמו הגנוסט' וכל זה הוא הפך מדבריהם דבסמוך ומ"מ אכתי ק"ל דכפ"ו ע"כ הא דמתיר רבי יוסי במועד היינו

ע"י שינוי ודכוותה באבל ע"י שינוי וא"כ סדרא קו' להוכחה רבימי אכלו משמ' כל ל' דומיא דגילוח:

בא"ד ולא אשכחנא דאסר רק תוך ז'. וכפ"ז ברייי' דר' יוסי מיירי תוך ז' וע"י שיטי אבל אין לומ' דמיירי לאחר ז' ונוטל כדרכו חדא דאין זה משמעו' ימי אבלו דקתני וכל כי האי הו"ל להתו' למימרא שהוא הפך ממה שסברו כקושייתם דהברייי' מפ' לה ה"ג בתוך ז' ועוד דתק' להו עובדא דר' יוחנן וכ"ת דלא חייש לדר' יוחנן משים דעולא ושמואל מתירים במועד כר' יוסי וכן דעת ר' בברייתי' א"כ נמצא דהעיקר חסר בדברי התו'. ולולי דבריהם ז"ל אפשר לומ' דה"ג דייק ליש' דברייי' דקתני בימי אבלו דהיא שכת יתר אחר שאמ' תחלה אבל והיל"ל וכשם שאמרו אבל אסור לגלח כך אסור ליטול צפורנים ד"ר יהודה אלא ש"מ דאז' ימי אבלות קאי שהם נק' ימי אבלו שאסורים בכל דיני אבלות משא"כ בכל הל' שאינם אסורים אלא בגיהוץ ותספורת בלבד ועוד דאין סברא כ"כ לומ' דבמתו אביו ואמו שאסו' לגלח כל השנה או עד שיגערו בו חביריו שאסו' ליטול צפורניו ויהיו טופרוהי כצפרין ואתי לידי ספק חציצה לנטילת ידים לכך מפ' לה ה"ג לברייי' בתוך ז' הוא דפליגי וע"י שינוי

בד"ה בקשו ממנו וכו' לאחר ז'. ר"ל ומיירי בכלהו בלא שינוי ומשמ' מדבריהם דמפרשי להאי עובדא באבל ולא במועד עיין באשר"י:

בד"ה אע"ג דאית וכו' דתנא כהן ואבל אפי' וכו'. ר"ל דבכהן תבעי לן לתנא ברא דוקא ובאבל תבעי אף לתנא דידן דרגל מבטל נזי' ז' ובכיבוס אחר ז' שרי ומ"ש מיהו כשחל וכו' אינו מובן דמאי מיהו דקאמרי וכנר' שט"ס נפל וצ"ל וכן כשחל ז' וכו' ור"ל דכשחל ג' שלו תבעי אליבא דר"ע אם מותר לכבס במועד דהא לר"ע אסור לרחוץ עד הערב כדלקמן (דף י"ט ע"ב) וכחל ז' שלו תבעי לתנא דידן דוקא אבל לתנא ברא ודאי דאסו' דהא מקצת יום ז' ככולו:

ע"ב רש"י בד"ה או איהו וכו' כרחמי' שתמות היא. אבל התו' בפ"ב דסנהדרי' (דכ"כ) ד"ה מ' יום כתבו ואפי' זווג א' מתהפך בתפלה כדאית' במ"ק מארסין שמא יקדמנו אחר ברחמי' ע"כ משמ' שמפרשי' שמא יקדמנו אחר ר"ל ליקחנה וכן משמ' לישׁ' דיקדמנו:

תו' בד"ה מתקיף לה וכו' אינו סובר כן. ולולי דבריהם ז"ל י"ל דאביי ר"ל מהכא לא תסייעיה מיהו לדינא מודה שפיר והתו' דלא ניחא להו בהכי י"ל משום דק' להו דמה לו לאביי לאוקי עובדא דלא כהלכת' אדרבה מדעבדי בה עובדא בפרהסיא ש"מ דברצון חכמי' עבדי ולא רשיעי נינהו וכדאמרי' בכמה דוכתי והא מעשי' בכל יום אלא ש"מ דאביי אוסר ומ"ה אוקי להך עובדא דלא כהלכתא:

בד"ח ומי אמ' שמואל וכו' אמאי לא משני הא בזווג ב' וכו'. ואע"ג דבזווג ב' לפי מעשיו כדאית' בריש סוטה מ"מ חיישי' לשמא יקדמנו אסר שיכשיר מעשיו או ירשיע מעשיו עד שישוה לה. ואפשר לתרץ קושייתם דלא ניחא ליה הש"ס לומ' דמ"ם מותר לארס לא קאי אלא אזווג ב' אבל בזווג א' אסור לארס דכל כי הא הו"ל לשמואל לפ' כיון דהלכה למעשה קמ"ל ואע"פ שי"ל דאטעמי' סמיך מ"מ דחיקא ליה לש"ס לומ' כן:

בד"ח העולים וכו' בעולים מטומאת מת ונבלה. ק' דהא בעי' דמוכחא מילתא ולא שרי' כאין לו אלא חלוק א' אלא משום שאמרו מוכיח עליו כדאית' בריש פרקי' ובשלמא בנזיר ומצורע מוכח' מלת' טובא שהנזיר ראשו מוכיח עליו וכן הבאת קרבנותיו קלא איתי להו ומצורע ג"כ שיוצא חוץ לג' מחנות וטמא טמא יקרא אבל טמא מת ונבלה אטו כ"ע ידעי ביה וי"ל דכיון דהיו זהירים בטהרה משום תרומה וקדשים היו מכירים בטמאים ויודעים בהם והיו מזהירים זה לזה כדי שלא ליכשל בהם וכ"ש כשאינו נכנס לבית ברגל דקלא איתי ליה:

דף י"ט ע"א תו' בד"ה ר' יוסי אומר וכו' קצת דהול"ל וכו' משמע דבדר' יוסי ק"ל טפי דמשמעו' כותב ומוכר כדרכו הוא לקולא אבל כדר' יהודה י"ל קצת דכיון דנקט **ליש**' דמערים משמ' דבטובה לא:

בא"ד והשתא מתני' אתיא כר"מ. דברי התו' כאן מגומגמי' ואינם מובנים ואם באנו להגיה אתיא כר' יוסי הנה מדברי התו' לקמי' משמע קצת דר' יונה הוא שפי' כן ויותר נר' להגיה מתני' דלא אתיא כר"מ ואתרי פירושי קאי דבין לפי' א' דר' יוסי מיקל מכלהו ובין לפ' ב' שהוא מחמיר מכלהו לא אתיא מתני' כר"מ וכ"ש דהוא מיקל מר' יהודה ובמתני' אדרבה ר' יהודה מיקל טפי ולפי' ה"ר יונה דלקמי' צ"ל דר' יהודה מיקל מר"מ דלר"מ דוקא לצורך המועד אבל אם כות' כעי"ט האחרון שאינו מניחם עוד עד מוצאי החג אסיר ולר' יהודה שרי וא"כ בריי' דמערים נמי דר"י היא קולא עליה דר"מ ודוחק לומ' דמחמיר עליה בחדא ומיקל עליה בחדא ואנר' יותר נכון הוא שזה שכתבו והשתא מתני' אתיא כר"מ הוא ט"ס ואכתי התו' לא נחתו לפי' דמתני' עד לקמי' אלא שק' בעיני **לשבש** כל הספרים שיבוש כזה:

בד"ה שאם לא וכו' לא יכבס ברגל. ק' דבלאו ימים לא בטלו נמי אסור לכבס ברגל כיון שהיה יכול לכבס ערב הרגל כדלעיל (דף י"ז ע"ב) גבי אבל מותר בגילוח ולזו י"ל דנ"מ היכא שאין לו אלא חלוק א' דמשום אבל אסור כמ"ש התו' לעיל (דח"י) אלא שאין כל זה נוח לי לומ' שנוהג אבלות ברגל וא"כ נאמר שאף הבגדים המכובסי' מקודם אסור ללובשם ואעפ"י שיש לחלק מ"מ אין זו סברא לקונסו ברגל ולדעתי צ"ל אחר הרגל ומאי

דנקטי התו' כיבוס לאו דוקא וה"ה רחיצה וכדסיימו בסמוך לקמ' דקמ' **דאם** לא רחץ ברגל וכו':

בא"ד הא ב' ימים לא בטלו גזירות. ר"ל שצריך להשלים ה' ימים אחר הרגל ולא משום קנסא אלא שגזי' ז' ממש עדיין קיימת אבל מצות ג' מבטלת אף ימים ולא נקט גזי' אלא לדיוקא דב' ימים ומ"ש מ"מ פי' אמת ור"ל פי' זה דגזי' לאו דוקא ולא נקט גזי' אלא משום סיפא או משום דיוקא דב' אמת מדקאמ' וכו' ותיבת מ"מ היא טפלה ואף שיש ליישבה דר"ל אף שפי' זה נר' דחוק דתורת נזי' משמ' ולא ימים מ"מ וכו' מ"מ מעדרה יותר יפה. ומ"ש עיר והשתא תימ' וכו' נר' שכל זה ט"ס הוא עד ועור נ"ל ונמחק ומ"ש ועוד נ"ל וכו' יש בו ט"ס וכצ"ל ועוד נ"ל דרישא ה"פ ג' ימים כטלה גי' ז' הא ימים לא בטלו לענין שנוהג דברים שבצנעא ע"כ והשאר נמחק ר"ל דאף ברגל נוהג אבלות דברים שבצנעא כמ"ש התו' לקמן ע"ב וא"כ הדיוק לאו לענין קנסא דאחר הרגל דימים נמי בטלו לאחר הרגל:

ע"ב גמ' רבא אמ' הלכה כאבא שאול ביום ל' ואין וכ' רבא פליג אאביי וה"ל דבתרוייהו פליגי:

תו' בד"ה שאסור ברחיצת וכו' מ"ש דלא אמרי' מקצת היום ככולו בג' ובח' לרבנן ובז' לאבא שאול וכו' כצ"ל ומק' לרבנן נמי דמודו בח' ערב הרגל ולאבא שאול דמקצתו ככולו וק"ל:

בא"ד ואין נר' לר"י דכיבוס שרי. ר"ל שלא נ"ל לחלק בין רחיצה דאפשר בי"ט לכיבוס דלא אפשר דכל זה הי"ל לש"ס לבאר:

בד"ה ומלאכתו וכו' וי"ל דהכא מיירי בדבר האבד. ולולי דבריהם י"ל דהכא שאני שכבר עברו ימי האבלות ואין אלו אלא תשלומין וכן מוכח ליש' דברייי' דאל"כ מאי למימרא הכא והרי אף כז' ימי אבלו' ממש שרי והיה נר' לומ' לכאו' דהתו' ס"ל דבעלמ' כיון דאפש' בבתיהם לא שרי' אלא בביתו והכא אי לאו דבר האבד לא הוה שרי' לית דסוף סוף ימי אבלו' הם כי איכא תרתי לטיבות' שרי אלא דממ"ש דהכא מיירי משמ' דהתם מיירי באינו אבוד וא"כ הכל דין א' להם וכפ"ז הא דנקט לה חנא הכא הוא לדיוקא דע"י עצמו לא:

דף ד' ע"א גמ' איתיביה בד"א בה' וכו' משמ' דר' נתן בר אמי גופי' הוא דאותיב ליה ואע"ג דהוה ידע להך ברייי' מ"מ אתא לקמי' לשאול לראות אם אותה הברייי' היא אליבא דהלכת' או לא וכן לעיל (די"ט) דבעא מניה אביי מרבא והדר אותביה ושו"ר בחולין דף

קכ"ב ע"כ) שכתבו התו' כעין זה וז"ל ד"ה עור הראש על מעשה היה שואל היאך הלכה דמתני' הוה ידע כדפריך מינה לר"י בסמוך עכ"ל ע"ש:

שם יחידאה היא ולא ס"ל כוותי' דתניא מעשה וכו'. גי' זו לא יכולתי להולמה חדא דאדרבה רבים נינהו כדתניא אלישע וזקני' שעמו וכ"ת דר"ל דהאי תנא דבריי' דקתני מעש' ומת וכו' הוא הוא תנא דבריי' דבר"א סוף סוף מהיכא משמ' דיחידאה הוא המספר מעשה זה ועוד היכא מחלק הכא בין אביו ואמו לשאר מתי' דילמ' אם היה מת לו מת אחר היו אומרים לו הזקנים לישב עליו ז' ול' ויוכיח ע"ז מה שמסיים וכשמת בני וכו' והנ"ל עיקר הוא שצ"ל תניא והוא תחלת דבור:

רש"י בד"ה יחידאה היא ולא ר"ע. ר"ל דהמק' היה סבור דבריית' זו ר"ע היא וא"כ כ"ע מודו באביו ואמו ולא פליגי אלא בשאר מתי' וא"ל רבא דיחידאה היא דמפליג בהכי ולא ר"ע:

תו' בד"ה א"ר יוחנן וכו' כסתם משנה. התו' אזלי לשיטתייהו דלעיל (רי"ט) ד"ה שאם לא דמתני' ג' ימים דוקא קתני ובהעתק שהביא רש"י ז"ל וכן משמעו' ליש' דרבא דאמ' הלכה כתנא דידן דהיינו תנא דמתני' כדלעיל (דף י"ז ע"ב) גבי כהן ואבל ולפי' רש"י נר' דקאי אכריי' דלעיל דהקובר את מתו ב' ימים וכו' וקרי ליה תנא דידן ר"ל דהוה איירי' ביה לעיל דאי אר"א קאי מאי אולמיה דר"א מחכמי' דקרי ליה דידן ורחוק לומ' דמשום דס"ל כוותי' קרי ליה דידן ואפשר שטעמו של רש"י הוא משום קו' זו שהק' **התו'** וכנוסחת הרי"ף מצאתי הלכה כת"ק דידן:

בד"ה יחידאה היא ואע"ג דלעיל נקט וכו'. לכאו' משמ' דהם סוברים דהך בריי' דבר"א היא סברת חכמי' דלעיל ולא מיירו אלא באביו ואמו דיחידאה היא ומסדר הבריי' היא ששנא' בשם חכמי' משים דנראו לו דבריו וכפ"ז צ"ל דרבא פליג אר' יוחנן דלדידי' רבים ממש נינהו ופליג עליו בהך דהלכה כדברי המיקל וכדאשכחן לעיל גבי ואין הלכה כאבא שאול כיום ז' או רבא קושט' קאמ' דיחידאה היא אך ק' דהרי אלישע וזקנים שעמו כלם סוברים ז' ול' ואין לומ' דלדידהו אין חילוק בין אביו ואמו לשאר מתי' ורבא דקאמ' יחידאה היא אמאן דמחלק חדא דמה לו לרבא למשכיני נפשיה ולפרש בריי' דחכמי' כאביו ואמו לבד ודיחידאה והרי כיון דאשכחן רבים ממש דס"ל ז' ול' נוקי הברייתא כוותייהו בכל המתי' דהא הבריי' התמ' קתני ועוד מה יענה רבא באלישע וזקנים דרבי' נינהו ולא פסק כוותייהו ולזו י"ל דרבא קושטא קאמ' ורחוק לומ' דהך ברייתא דעובדא דר' צדוק יחיד קאמ' לה ורבים פליגי עליה בגופא דעובדא דכל כי הא הו"ל לש"ס לפרושי לכן נר' לפ' בדוחק דכוונת התו' היא דאע"ג דלעיל נקט וחכ"א וא"כ האי תנא דמתייב ז'

ול' באב ואם אינו יחיד בסברתו שהרי חכמי' ס"ל כוותי' באביו ואמו וא"כ מאי יחידאה היא דקאמ' מ"מ רבא לא חש להו כיון דאיכא אמוראי טובא דפליגי עלייהו לקמן וס"ל כר"ע אלא דבהך חילוקא דאביו ואמו אם היה סברת רבים הוה חש לה דאמוראי דלקמן כגון ר"י בר אבין ור' מני ור' חנינא לא גילו דעתם וכדאשכחן לעיל דרבא חש לה לסברת רבנן ביום ז' אלא כיון דיחידאה היא לא חש לה וקיצרו התו' בדבריהם הרבה ודוחק במקום שהי"ל להאריך או אפשר דס"ל אע"ג דלעיל נקט וחכ"א ואפ"ה לא חש לה מ"מ קושטא קאמ' דהאי תנא דמחלק בכך יחידאה הוא ולאו לדיוק' שאם היו רבים הוא עביד כוותייהו והעיקר חסר מדבריהם גם כפ"ז בקיצור דבריהם אלא מגומגמים הרבה

ע"ב גמ' שמע שמועה קרובה בשבת וכו' קמ"ל דאע"ג דשבת עולה למנין ז' וא"כ הו"ל כאילו התחיל באבלות אפ"ה דייניגן ליה כשמועה רחוקה כיון שאינו נוהג אבלות ממש בשבת:

שם **כי** תניא ההיא לכבוד וכו'. ומהכא לא תפשוט דבשאר קרובים אינו קורע ודלא כר' חנינא די"ל דיום שמועה שאני והו"ל כיום מיתה:

תו' בד"ה קורע וכו' וכן קאמ' נמי בסמוך כי תניא וכו'. דבריהם מגומגמים ונר' כוונתם דכיון דאמו קורע מדין חיוב אבלות אלא משים כבודם בעלמא א"כ די לו שקורע כשנתחייב מעיקרא כי הך דמי שאין לו חלוק דמשום כבודם לא נתבטלה הקריעה לגמרי אבל בשמועה רחוקה שלא נתחייב כלל אין לחייבו משום כבוד דעלמא ועיין לקמן (דף כ"ו ע"ב) והיה נר' לכאו' להגיה דהאי וכן קאמ' וכו' צ"ל קודם אבל שמע שמועה רחוקה וכו' ור"ל דההיא נמי הויא בענין זה שהיה חייב לקרוע תחלה אלא שקשה בעיני להגיה כל הספרים:

בד"ה ואחותו וכו' ל"מ מאביו וכו' כיוונו התו' שלא כפ' דבבתולה הוסיפו חדא דהיינו מאמו וכנשואה ג"כ הוסיפו חדא דהיינו מאביו ומאמו וה"ה מאביו לבר לאפוקי מאמו לבד וה"ט דלא קתני אמו לבד וכ"ש אביו דאין זה משמעי' בין בין לכך כתבו ל"מ וכו' ור"ל בין מאביו לבד בין מאמו לבד והוסיפו תרתי בנשיאה ולא זו אף זו קתני שי"ר כהגמ"י רפ"ב דה' אבל וז"ל ודלא כרבי' יואל שהלך לרחוץ כו ביום שנפטרה אחותו נשואה מאמו וכו' כי היה רוצה לפרש בין מאביו בין מאמו כלומר מב' הצדדים אבל לא מן האב ולא מן האם ול"נ למורי כדמוכח בירוש' עכ"ל ע"ש:

דף כ"א ע"א גמ' ע"ג אודייני גדולה מכולן ע"ג קרקע לא יצא וכו כך היא נוסחת הפוסקים ז"ל וכן נר' קצת מפירש"י וכפ"ז צ"ל ברש"י ד"ה אודייני מכתשת הס"ר ומה"ד גדולה מכולן:

שם הלכה כר"א בחליצה והלכה כר"י בהנחה. ק"ל דכיון דר"י סובר דביום ג' אינו חולץ כדמשמ' מפירש"י לימ' הלכה כר"י ותו לא דהא כיום ב' ס"ל עולא חולץ ומניח כר"י כדמסיק הכא וצ"ל דר"י לא מפליג בין ב' לג' דבכלהו ס"ל דחולץ ומ"ש רש"י ביום ב' חולץ לאו לדיוקא נקטיה לב' אלא משום דר"י קאמ' ב' נקט רש"י ב' דכיון דחיישי' לחשדא מ"ל ב' מ"ל ג' שו"ר לטא"ח סי' תקנ"ו שכת' בשם ר' האיי גאון ז"ל דאף בז' איכא הסרת תפלין והק' עליו הטור דהא ליכא איסור' דתפלין אלא ביום א' בלבד ותי' מרן ב"י דמיירי לענין פנים חדשות שחולץ אף בשאר ימים דמפ' ר' האיי דלר"י אף ביום הז' חולץ ע"ש וסוף סוף לדידי אכתי ק' דכיון דעולא פסק כר"א בג' דאינו חולץ וכ"ש בז' ורבא ס"ל דאף בב' אינו חולץ וכלהו דלא כר"י איך רבי' האיי פוסק כר"י הפך הש"ס וצ"ע אם לא שנאמ' שנוסחא אחרת היתה לו בש"ס ועיין בפסקי תו' דמשמ' מדבריהם כדברי הרב"י שכתבתי ע"ש:

שם תנ"ה וכו' ק' דודאי האי תנא ס"ל כר"י וא"כ מאי אולמי' דהאי תנא מר"י דמייתי מניה סייעת' לעולא ולא מיבעיא ליה לש"ס אלא אי עולא ס"ל כר"י בב' לחליצה או לא ופשיט דס"ל כר"י וא"כ מאי קמסייעא ליה מהך ברי' ודוחק לומ' כפי מ"ש בסמוך דלר"י אף בג' חולץ מייתי סייעתא לעילא דבב' דוקא חולץ אבל לא בג' דהא הברייתי' לא הזכירה כלל ב' ולא ג' ונמצא העיקר חסר. לכן נר' דמשום דעולא הוא שחידש דחולץ ומניח אפי' ק' פעמי' מ"ה אייתי ליה סייעת' מהך ברייתי' דקתני נמי חילץ ומניח דאי מדר"י הו"א דכיון שחולץ משום פנים חדשו' שוב אינו מניח:

שם רבא אמר כיון שהניח וכו'. רבא ס"ל כר"א דסבר דבג' דהוא מדרבנן אינו חולץ יה"נ לדידן דביום ב' דהוא מדרבנן כר"י אינו חולץ:

רש"י בד"ה דכתי' ויתמו ימי דמשמ' ב' ימים. אע"ג דקרא בהדיא כתי' ויבכו בני ישראל את משה ל' יום מ"מ נפקא להי ב' ימים מדמייתר קרא דלימא ויתמו ולישתוק כיון דקאי ארלעיל ועוד דויתמו כלל לא אצטרי' דכיון דכתי' ל' יום ממילא משמ' שאח"ך תמו אלא ע"כ דקרא מילת' אחריתי קאמ' ולאו אדלעיל קאי:

תו' בד"ה דאלת"ה וכו' ושמא הואיל והנביא וכו'. ולולי דבריהם י"ל דהתם גבי ילד לאו משום אבלות אלא לנער עצמו לבקשת רחמים אולי יראה ה' בצערו ועוניו וחי הילד ויעיד ע"ז תעניתו ובכיתו וכמש"ה בעוד הילד חי צמתי ואבכה כי אמרתי מי יודע וחנני ה' וחי הילד אבל הכא במיתת אמנון אינה אלא משום אבלות ודומיא דקריעה:

בד"ה ואסור לקרות וכו' משמ' דהא דוקא שרי. ולכאו' נ"ל דאדרב' מכ"ש דהא ר' יהודה התם בתענית אוסר ובמקום שאינו רגיל ומתיר באיוב ובקינות:

ע"ב תו' בד"ה אפי' בא ביום ז' וא"ת וכו'. ס"ד דהתו' דמקצת הלילה סגי ותי' דעדיין לא עמדו מנחמי' ביום ואה"נ אם באו בלילה ועמדו סני ויצא מאבלותו א"נ אף אם היו באים בלילה לא מהני ובעי' שיבואו מנחמי' ביום ויעמדו מאצלו:

דף ב"ב ע"ב גמ' ואין אחיזה פחות מטפח. לאו ממשמעות' דויחזיק מפיק לה דהא ודאי המחזיק בבגדיו לקרוע למטה מאחוזת אצבעותיו הוא קורע וא"כ מהיכא משמע ליה טפח אלא מיתורא מפיק לה דהול"ל ויקרע דוד את בגדיו אלא ש"מ דקרע שיעור החזקה ואחיזה ופי' מ"ש אחיזה טפח היי' אחיזה שנראית הקריעה מכאן ומכאן כמ"ש בפ' ראוהו ב"ד (דף כ"ז ע"ב) דשיעור שופר הוא כדי שיאחזנו בידו ויראה לכאן ולכאן והיי' טפח כדאית' בפ' המפלת (דכ"ו) עיין באשר"י דר"ה:

שם מ"ט דר"י דכתי' ויחזיק בבגדיו וכו'. ואע"ג דקרא כתי' באלישע שקרע על רבו מ"מ לא מסתבר ליה לר' יהודה לפלוגי בהא בין רבו לאחר דלא הושוו אלא לאיחוי בלבד להיות לו לזכרון עולם ולרבנן מפקי ליה להאי קרא דלב' קרעים לענין איחוי כדלקמן (דכ"ו) ע"ש:

תו' בד"ה מעשה וכו' קתני עלה ואם ראוי לחלוק לו כבוד אחרים חולצים אף על אביו ואמו הראויים לחלוץ ואם אינן ראויים אינו חולץ וכו' כצ"ל או צ"ל בע"א ואם ראוי לחלוץ לו כבוד אחרים הראויים לחלוץ חולצים אף על וכו' ור"ל שאחרים הראויים לחלוץ שאינם גדולי הדור ומשום כבוד הבן רצו. לחלוץ חולצין או שהאב עצמו ראוי לכך באופן שאלו האחרים ראויים לחלוץ עליו אבל אם אינן ראויים לחלוץ עליו שהם גדולי הדור והאב אינו גדול כ"כ גם הבן לא יחלוץ כדי שלא יחלצו אחרים ובמס' שמחות שבידינו יש ודאי חיסור דברים שכתו' ואם אינן ראויים לחלוץ אף על אביו ועל אמו לא יחלוץ ומעש' וכו' והא ודאי קשיא דלגבי הכן מאי נ"מ אם ראויים או לא:

בד"ה ולשמחת וכו' וכן בפ"ק דסנהדרי' גבי זימון ג' וברכת זימון ג' ובפ' בית כור גבי בית כור אני מוכר לך כבית כור וכו' וטובא איכא כצ"ל פי' דבפ' בית כור (דק"ד) פריך התם א"כ אני מוכר לך אני מוכר לך ל"ל ע"ש בתו' ויש מקומות שאינו שואל וכו' ור"ל דכפי הנך מקומו' ה"נ הומ"ל דתנא פרושי קמפ' מאי ולשמחה ל' היי' ולמריעו' ל':

בא"ד וי"מ ולשמחת מריעו' מותר ליכנס לאלתר. וכפ"ז דעת ליש' קמא בפי' דברי רבב"ח הוא כדעת אמימר אלא דאמימר פי' הדבר בהדיא מיהו איכא בינייהו בחי' הקושיא דלל"ק עמדה בקו' ולאמימר שנו לה שפיר הא באריסותא וכו':

בא"ד וליכא שמחה ולהד"א לא היה פשוט וכו' כצ"ל:

דף ב"ג ע"א תו' בד"ה כל ל' יום וכו' והא דאמ' בפ' החולץ וכו' היינו כהני וכו'. לכאו' משמ' דריב"א לא ס"ל כתוספת הרב ולגהץ ולהניח שרי מדלא מוקי להך דהחולץ בלכבס ולהניח מיהו הא לית' חדא דמשום לספר צריך לאוקומה בבא ממדי' הים ועוד כיון דמותר לספר ודאי דמותר הוא ללבוש בגדי' המגוהצים:

בא"ד וגרסי' לקמן וכו' ל' יום לתכבוסת. והכא דנקט כל ל' יום לגיהוץ היינו לאשמועי' פלוגתא דחדשי' וישנים בגיהוץ אבל אה"נ דכיבוס לבר אסור למר כדא"ל ולמר כדא"ל בפלוגתא דגיהוץ דודאי לא עדיף כיבוס מגיהוץ:

בא"ד התם במים איירי. וה"ה דהוו משנו דהתם אף בישני' וצבועי' אלא דבלא"ה שנו שפיר אליבא דכ"ע:

ע"ב תו' בד"ה יש אבלו' וכו' וק"ק לי תימ' בשמעתי' וכו'. פי' דמתשובת ר' יוסף משמ' דאף דס"ל אין אבלו' מ"מ דברים שבצנעא נוהג דאל"כ הול"ל אנא דאמרי ס"ל כר"י דיש אבלו' וא"כ זה הפך ממ"ש דפלוגתייהו בדברים שבצנעא ותי' דשמא היה סבור וכו' וא"כ מ"ש לא ס"ל מר אין אבלו' בשבת היינו בדברים שבפרהסיא ושני ליה שפיר דמ"מ דברים שבצנעא נוהג ופי' ה' ח"ה בזה הוא דחיק:

בד"ה מ"ד יש וכו' דעולה לכל למנין ז' ולאבלו' כצ"ל לאו דוקא לכל אלא דוקא אבלו' שבצנעא וכן סיפא דאינם עולים היינו למנין ז' ולאכלו' שבפרהסיא אכל שבצנעא נוהג בי"ט כמ"ש התו' לעיל (דף י"ט ע"ב) ד"ה דלא נהגא אבל למאן דפליג בשבת כ"ש בי"ט דלא נהגא אבלו' כלל:

בא"ד א"ה ליתני שבת אינו עולה. והיי' לאבלו' דוקא והוי דומיא דסיפא דתרוייהו בחד לישׁ' מיתנו:

בד"ה ואין מברכין וכו' משמ' דפליגי בשבת וי"ט וכו' דבריהם אלה מגומגמים ונ"ל שצ"ל משמ' דפליג בשבת וי"ט דאינו מברך מיהו הא ק"לן דאמרי' התם בסיפא בשבת וכו' ופי' דבריהם הוא שתחלה כתבו דמשמ' דהירו' פליג אש"ס דידן בשבת וי"ט דנקט הש"ס וה"ה י"ט כיון דע"כ דלית להו לש"ס דילן ה"ט דמחשיכין ובתר הכי ק"ל מהירו' גופי' דקאמ' התם בסיפא בשבת וכו' ועיין בתו' דפ' מי שמתו (דח"י) ויש לייש' גירסתינו דה"פ משמ' דפליגי בשבת וי"ט דלטעמ' דמשאו דוקא אם רוצה להחשיך אבל אם אין כוונתו להחשיך חייב עיין באשר"י) ולטעמ' דמפני כבודו בכל גוונא אסור ובתר הכי הק' דאמרי' בסיפא בשבת וכו' ור"ל בין סיפא דהכא בין סיפא דהתם וק' לטעמ' דמפני כבודו מותר:

דף ב"ד ע"א גמ' והא א"ל לשמואל וכו'. ק"ל דהכא דהוי שעת שמועה הוי שעת חמום ואף למ"ד לעיל (דכ"ב) בשמועה רחוקה אין קורע כיון דליכא אבלו' ז' היי' דוקא לקרובים שמתאבלים עליהם אבל בחכם לא שאף בפניו אין הכל מתאבלים עליו ז' ימים ובשעת שמועה ודאי קורעים עליו וכדילפי' לקמן דכ"וא שקרע דוד על שמועת שאול ויהונתן ורחוק לומ' שלא קרעו שמואל ור"י בשעת שמועה עד אח"כ ונר' דשמואל ור"י שקרעו בתליסר מני ותליסר אצטלי לאו בבת א' קרעום בשעת שמועה אלא אף אח"כ קרעו ומ"ה פריך שפיר:

שם אותן קרעים מתאחין וכו' פי' קרעים של אותן בגדים שמחליף אבל קריעה א' דאמרי' לעיל (דכ"כ) דעל אביו ואמו אינו מאחה:

תו' בד"ה בעא מניה וכו' כדפרישי' לעיל. פי' שכתבו לעיל דכל פלוגתייהו היא בדברים שבצנעא:

בד"ה ושמואל וכו' דמשום אבלות אינו חובה להראות שאין אבלות בשבת כנ"ל ור"ל דאין במניעת הרחיצה הוראת אבלו' דלאו כ"ע רוחצי' נראית בשבת כך מנהגו של ר"י בר אלעאי מביאין לו עריבה וכו' וא"כ לא מוכח' מילת' אבל משום שבת אה"ן דמצוה לרחוץ:

ע"ב גמ' שמע ר' אמי איקפד וכו' וא"ת הא דר"א א"ר אושעיא מיירי בתשלומי' דבזמן הבית ור' עננ בר ששון וכן ר"י נפחא דאיצטריכו לזמן הזה דאיכא תשלומין וי"ל דא"כ לימא הלכה כר"ג או הלכה כחכמי' או לא ס"ל כר"ג בר"ה וי"הכ כמ"ש התו' ולישתוק ומדקא נחית למניינא ש"מ דאצטרי' לאשמועי' דנחשב לז' ומ"ה איקפד ר' אמי ור' ששת דהא לאו דידהו היא ומדר' אושעיא נפקא:

בד"ה רע"א וכו' ובמס' שמחות וכו'. פי' דהתם ס"ל ת"ק כן ג' יוצא במטה ור"ע פליג דלא בעי ג' שנים אלא דכפי גי' דידן שם כשמחו' פליג נמי ר"ע בבן ג' דאם הוא בן ג' ואיבריו כבן ב' אינו יוצא במטה הוא בן ב' ואיבריו כבן ג' יוצא במטה הרי דלדידיה העיקר הוא בגודל האיברים וראיתי למהרש"א בח"ה שכת' דגי' שלפנינו בש"ס הוא דחיק מאי פליג ר"ע את"ק דת"ק תולה הדבר בי"ב חדש ולר"ע חולה כבן שנה אבל לגי' מס' שמחות א"ש דפליג ר"ע את"ק ולא בעי ג' שנים עכ"ל והנה הרואה יראה דאיכא בינייהו שפיר כפי גירסתינו דר"ע בעי בן ב' שנים אם בשנים ממש אם בגורל האיברים ולא סגי בבן שנה בלבד:

בד"ה דר"א אמ' וגלי עצרת כרגלים משמ' לגמרי. פי' דלאו דוקא לענין הפסקה בלבד אלא אף לענין חשבון דז' ימים:

בא"ד דלא סבי' להו הכי. פי' ר"ע בר ששון ור"י נפחא:
בד"ה. אלא קרוביו וכו' אלו ואלו נ"ל דמכאן משמ' וכו' ברגל ולקמן אמ' וכו' כצ"ל:
דף ב"ה ע"א תו' בד"ה חכם יכו' אותו שקרע ואית דגרסי חכם שקרע על החכם וכו' כצ"ל נ"ל:
דף כ"ו ע"א גמ' אלא מלמד שקרועי' ועומדי' לב'. ולר' יהודה דלעיל (דף כ"ב ע"ב) דמפיק מהכא דמבדיל קמי שפה שלו י"ל דמפיק הך דרש' דאינם מתאחים מדכתי' קרעים דהול"ל ויקרעם לב' ותו לא אלא לאשמועי' דלעולם הם קרועים
רש"י בד"ה הא דפגע וכו' שנכנס לירוש' בשיד' וכו'. אבל הרמב"ם ז"ל סוף ה' תענית כת' דכשיבא דרך המדבר פוגע במקדש תחלה:
תו' בד"ה אתיא קריעה וכו' נילף כל קריעות וכו'. ר"ל דלעיל (דכ"א) ילפי' מקריעה דאיוב ודדוד והתם מיירי במי' ונילף בהו קריעה קריעה דאין מתאחין:
בד"ה לא אמרו ובירוש' נר' ששרפה וכו'. כי' דנר בירוש' דקפיד אשריפה וגם אמלך ישראל אבל הכא בש"ס נר' דלא קפיד אלא אזרוע בלבד:
ע"ב גמ' אם היה לבו גס בו. פי' לבו גס רגיל שהוא אוהבו ואינו מקפיד אז מכרין אותו על מעות כפויות ואם לאו שאינו רגיל כ"כ אצלו יכרוהו על חזקופו' וכן פי' הנ"י וכן פי' רש"י שבהרי"ף עוד פירש"י שם ל"א אם רואים את האבל שאין מתנהג כדרך אבלים אלא שמח הוא מברין ויושבין המנחמין על מטות כפופות כדי שידך לכו ע"כ ועובדא דרבא דלקמיה ניחא טפי להאי לישנא שהקפיד רבא משום דנר' כחושדו לרבא שלבו גס בי אבל לליש' קמא ק"ק דאף דכפי הדין אין כופין משום שאין לבו גס בו מ"מ משום שהשפיל עצמו אבא בר מרתא משום כבודו דרבא קרי ליה רבא לית ביה דעתא:
תו' בד"ה תחלת קריעה לא ידענא ממאי מפיק וכו'. ונר' ליישב דקי"ל הבגד שיש בו ג' על ג' מטמא במת דהוא שיעור בגד לכך נתנו שיעור קריעה ג' אורך ג' אצבעות שהוא שיעור אורך בגד:
דף ז"ך ע"א גמ' אלא זוקפו. פירש"י כפ"כ דסנהדרי' ובפ"ז דנדרים דר"ל שזוקפו על דופן כרעיו וכן ההיא דלקמן דמטה שנקליטיה יוצאין אבל הרא"ש ז"ל שם בנדרים כת' וז"ל כלומ' מניחו כמו שהוא זקוף ואין לפ' זוקפו על צדו דא"כ הול"ל זוקפו ודיו כדקאמ' לקמן גבי מטה שנקליטיה יוצאין ועוד לק' מחלק שמן הדין היתה צריכה כפיה אלא שאינו יכול מפני הנקליטי' הקבועי' בה אבל הכא יכפה אם היא טעונה כפיה ואם אינה טעונה למה צריך לזוקפה עכ"ל ולפירש"י י"ל דמלבד דלשון זוקפו משמ' הכי אלא דק' דא"כ מה לו לומ' אלא זוקפו אחר שאמ' לא היה כופהו דמדקאמ' לא היה כופהו משמ'

אלא מניחו כמו שהוא אלא ש"מ שמשנהו שזוקפו על צדו ואעפ"י שלא אמ' ודיו מ"מ הדברים מוכיחים כן בלי מלת ודיו וקו' ב' נמי ניחא כפי מ"ש בסנהדרין דטעמ' הוא משום קלקול העור דכשזוקפו אין כאן קלקול ולכך לא נפטר לגמרי דמן הדין הוא חייב אלא דמשום קלקול הוא דנפטר מכפיה ממש (והרא"ש אף על פי שהוא מפ' ג"כ משום קלקול מ"מ ס"ל כיון דפטרוהו מכפיה לגמרי הוא נפטר דלא חל עליו חיוב הכפיה כלל כמו מטה שנקליטיה יוצאין) אבל לפירש"י דנדרים דטעמ' הוא משום שאינה חשובה ק' ויש ליישב קצת בדוחק:

שם השת' אוכליניה ואשקיניה. פירש"י בסנהדרין השתא מוכלינן ליה משל אחרים ובנדרים נמי הנוסח' בגמ' היא מידי דהוה אבשר ויין דכוליה שתא אי בעי אכיל ואי בעי לא אכיל ההוא יומא אנן יהבינן ליה ופירש"י משום דכתי' ויין למרי נפש ה"נ אע"ג דכוליה שתא לא יתיב עליו השתא יתיב ע"כ וגם פירש"י דסנהדרין יכול להתפרש ער"ז:

שם כי אתא רבין אמ' אמ' לי ההוא מרבנן כצ"ל וכן הוא בפ"ב דסנהררין (ד"כ) ופירש"י שם הענין הוא מטה של עור ותולין רצועות בשפת העור סביב וכשרוצין לנטותו עונבין הרצועו' בארוכות המטה וכשמתירין אותה הוא טופל והן הן קרביטין וחס הוא עליו לכפותו שלא יתקלקל העיר בלחלוח הקרקע שלא היו ראשי כרעיו גבוהין מסרוגו למעלה וקאמ' ת"ק זוקפו על דופן הכרעים וארוכותיו למעלה ואמ' רשב"ג מתיר קרביטיו והוא נופל עכ"ל ופי' הנ"י קרביטיו נוטריקון קירוב טבעותיו:

שם איתמר נמי א"ר ירמיה דרגש וכו'. בפ"ב דסנהדרי' ל"ג אתמר נמי וכן נר' דזה ענין אחר וכפי גי' דהכא י"ל דקים להו שאין סירוגו מתוכו אלא ערסא דצלא והתם פריך ע"ז ממתני' ומסיק דכולהו מתוכו אלא דמטה אעולי ואפוקי בבזייני דרגש אעולי ואפוקי באבקתא ופירש"י מטה בבזעי' ונקבים של ארוכות המטה מכניס ומוציא ראש החבל ומסרג באבקתא לולאות התלויות בנקבי ארובותיו ובהן מכניסין ראשי הרצועות התליות כשפת העור עכ"ל:

שם הלכה כרשב"ג א"ר יעקב וכו' כצ"ל וכ"ה בסנהדרין:

שם ע"ג אורייני גדולה מכולן ע"ג קרקע וכו'. כך היא נוסח' הפוסקים ז"ל עיין באשר"י:

שם הא בבית האבל וכו'. כת' הנ"י ז"ל י"מ בבית המנחמין מכבדין ומרביצין לכבוד הרבים אבל אין מביאין מוגמר ובבית האבל שהוא כל זמן שהמת מוטל לפניו מביאין לאעבורי ריחו ומ"ה אין מברכין ובית המנחמין נקרא אחר שנקבר המת לפי שאין מנחמין אותו עד שנקבר כך פי' רמ"ז ז"ל וכ"פ בתו ואחרים פי' שהיה בית למנחמים ואע"פי שהיה האבל יושב עמהם היו. מביאין כל ז' מוגמר להעביר האיסטניסות אבל בבית

שאין שם אלא האבל לכדו אין מביאין עכ"ל וכפ"ז טעמא דאין מברכין הוא משום שאינו עשוי אלא להעביר האסטניסות ולא להריח:

שם מתני' באסקוטלא. י"מ שלחן קטן וי"מ שהיא קערה וטבלא ואסקוטלא הוא לעז ולא בקנון הוא סל גדול שכל זה דרך כבוד אלא בסלים של ערבה קלופה נ"י:

שם גמ' התקינו שיהו הכל מביאין בסלי וכו' ומתני' אחר התקנה נשנית כ"כ הנ"י אבל רש"י שבהרי"ף כת' קלתות של זהב ואינו דרך חשיבות בטבלא דאמרן לעיל אין מביאין בטבלא ע"כ משמ' דמתני' קודם התקנה נשנית וטעמא הוא משום שהוא דרך כבוד וחשיבות ולא משום שלא לבייש העניים:

רש"י בד"ה על גבה והעור וכו'. ובפ"ב דסנהדרי' פי' החבלים מרכיבין על ארובות המטה וכן נר' דאי עור כיון דמתקלקל גם המטה אין כופין ומ"ש מדרגש ולזו י"ל דמטה ראשי כרעיה גבוהין למעל' מסירוגה ולכך אינו מתקלקל אלא דמלשון הש"ס דקאמ' מאי דרגש ערסא דצלא משמע דזהו דוקא מטה של עור והוא הנקרא דרגש ותו לא ויש ליישב ומ"מ מ"ש כסנהדרי' נר' יותר. שו"ר בנדרים (דנ"ו) שפירש"י ערסא דצלא אינה משוכה כ"כ ולכך לא היה כופה אלא זוקפה ודיו וכפ"ז א"ש מ"ש במטה שהעור נכפל ע"ג וכ"כ שם רש"י בנדרים וז"ל מטה ע"ג שכורכין הבגד או העור שישנים עליו סביב וכו' שהיא מטה חשיבה ומ"ה כופה אכל הרא"ש והר"ן שם בנדרים כתבו כפי' רש"י בסנהדרין ע"ש:

בד"ה אין מברכין על הריח בבית האבל הס"ד ומ"הד מתני' אין מוליכין המנחמין קרוביו ענייניים של אוכלין כנ"ל:

תו' בד"ה אם יכול למעט וכו' בדבר האבד עושה בצנעא. לאו אהא דתניא לעיל (דף כ"א ע"ב) מכאן ואילך עושה בצנעא בתוך ביתו קאי דההיא פי' לה התו' שם בשם תוספת הרב דאעני המתפרנס מן הצדקה קאי:

בא"ד לא ידענא איבעי וכו'. פי' לא ידענא טעמו שפי' כן אי משום דאיירי במוליך סחורתו ולכך שרי ליה למוכרה הא אם ידע קודם אסור למוכרה וכפ"ז בדבר שאינו אבד מיירי אלא דהשתא שהוליך אותו הו"ל דבר האבד או דילמא טעמי' דרש"י הוא משום שאסור לצאת בשבת א' וכפ"ז מצי' למימר דמיירי בדבר האבד אלא דמסוף דבריהם שכתבו ושמא דוקא וכו' משמ' דהכא מיירי באינו אבד:

בד"ה מן המנחה וכו' אי מנחה קטנה ולא מקודם לכן הס"ד ומה"ד אינו יושב כנ"ל ור"ל דדוקא מנחה קטנה אבל לא קודם לכן שהוא רחוק מן השבת אין זה בכלל כבוד שבת ואח"כ קבעו דבריהם אמ"ש אעפ"כ אינו יושב דמכאן סמכו וכו' ואע"פי שיש ליישב הגי' דה"פ דמקודם לכן אינו יושב עליה שאם היה יושב עליה היה לנו. לומ' מנחה גדולה

אבל כיון שאינו יושב עליה אלא הכנה בעלמ' לצורך שבת די לו לעשות הכנה ממנחה קטנה בלבד מ"מ אינו נר' דא"כ הול"ל כיון דאינו יושב מאי מקודם לכן דקאמרי ועוד דאף אם יושב ג"כ י"ל מ"ה דוקא שהיא סמוכה לשבת ואינו משום כבוד שבת ולא מ"ג שהיא רחוקה לכן העיקר כדכתי' נ"ל:

בד"ה ואין מוליכין זאת המשנה נסדרה וכו'. דבריהם מגומגמים ונר' שכוונתם היא שאחר דתנן לעיל אין מברין הדר קתני ואין מוליכין שהיא קודמת להבאה ומ"ש דאמתני' קאי ועוד וכו' נר' שהוא ט"ס וצ"ל מוליכין וכו' הס"ד ומ"הד התקינו שיהו וכו' והשאר נמחק:

ע"ב גמ' מדאייל רחמ' ליחזקאל ולחם אנשים. דאין לומ' דיחזקאל נאסר לו לחם אנשים אבל אחרים רשות אבל לא נאסר לו לחם שלו דא"כ אמאי נאסר ליחזקאל כיון דלא מיחזי אבלות כשיאכל לחם אנשים אלא ש"מ דאבל אסור לאכול משלו וצריך לאכול משל אחרים ולכך יחזקאל שלא נהג אבלו' נאסר לו לחם אנשים:

שם דכתי' בכו בכה להולך כי לא ישוב וכו'. לדעת ריב"ל הכוונה היא שהמניח בניו אחריו הוי כאילו עדיין הוא בעולם וראה את ארץ מולדתו שהיא הע"הו שנולד בה האדם ולדעת ר' הונא פי' שלא ישוב בתשו' ויראה הארץ העליונה שבאה ממנה נשמתו שהיא עיקר מולדתו או פי' ע"ד דרש שלא ישוב בתשו' לראות בדעתו שהחומר ויצרו הם שהולידו לו עון זה וכמש"ה כי יצר לב האדם רע מנעוריו וזהו ארץ מולדתו שהרי היתר הוא בעיניו:

תו' בד"ה בכליבה וכו' ומביא הא וכו'. פי' שהעריך הביא מדרש זה בערך כליבה עם הך דהכא:

בא"ד ומאותו ההלכה מביאין וכו'. לשונם זה מגומגם הרבה וכוונתם היא דמאותה ההלכה מביאין ראיה למנהג שנוהגין עכשיו שש"ץ קורא עמו דהא דאמרי' ח' פסוקים שבתורה יחיד קורא אותם אין הכוונה שלא יקרא ש"ץ עמו כי בימיהם לא היה קורא ש"ץ עמו כדאמרי' במגי' (דכ"א) קראוה ב' יצאו משא"כ בתורה אלא פירושה שלא יקראוה ב' זה ד' פסוקים וזה ד' פסוקים (עיין. בתוס' דמנחות (ד"ל) ודב"ב (דט"ו) וא"כ אין מכאן ראיה למנהג אלא הראיה היא מהך דבכורים והלשון יש כו ט"ס וכצ"ל מכאן ראיה דהא דאמ' וכו' אותם לא בעי וכו' והצעת הלשון כך היא ומאותה ההלכה מביאין ראיה ר"ל למאי דבעי' למימ' קמן דהא דאמ' וכו' לא בעי למימ' וא"כ ע"כ הראיה היא מהכא וקיצרו התו' הרבה בדבריהם וכ"ז נדחקתי שלא לשבש הספרים הרבה אבל אם באנו לשבש

צ"ל מכאן ראיה למה שרגילים לקרות ש"ץ עם הקורא דהא דאמ' וכו' לא בעי וכו' עם הקורא ומה שרגילים וכו':

בד"ה אבל וכו' משום אבל הה"ד ומה"ד טפוח ובד"ה לגיהוץ למעלה פירשתי ריב"א וכו' פי' למעלה בכ"הג אשה מותרת וכו' כצ"ל ועיין לעיל (דכ"ג) בתו' ד"ה כל ל' יום (ודח"י) ד"ה וכגטסתרי:

בא"ד ר' יוחנן טפח בחדא ידא א"ל ובחדא וכו' כצ"ל:

בא"ד ויספוק את כפיו על ירך הן. זה הפך מפירש"י בחומש שפי' ויספוק זו על זו ולדידיה צ"ל דלשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד:

בד"ה. אסורים בעשיית וכו' ולא אסור אלא וכו'. פי' דלא אסור בת"ת אלא בחכם שמת דבית מדרשו דוקא בטל ולא שאר מדרשות משא"כ במלאכה דכל העיר אסורים ואף למאן דלא קרי ותני ותרתי איכא בינייהו ומסיימי בה התו' דבשעת הוצאתו מבטלים כולם ת"ת בחכם ואהא מייתו ראיה שפיר מההי' דכתובו' דמבטלים ת"ת להוצאת המת למאן דקרי ותני כדי צרכו למר כדא"ל ולמר כדא"ל כדאית' התם ולמאן דמתני ליה ליה שיעורא אבל למאן דלא קרי ותני אין מבטלים ת"ת כלל אף בשעת הוצאתו מיהו י"ל דילפי' מינה נמי למאן דלא קרי ותני אי ליה ליה קבורה דהיינו עשרה דכי היכי דבמאן דקרי ותני אף דאין מבטלים ת"ת שלא בשעת הוצאתו אפ"ה בשעת הוצאתו מבטלים ה"נ למאן דלא קרי ותני אף דאין מבטלים שלא בשעת הוצאתו מבטלים עד שיהא כדי קבורה דהו"ל כדי צרכו ודוק היטב כי קצרתי בדבר:

וראיתי למהראנ"ח ז"ל פ' חיי שרה שכא' וז"ל יש לדקדק שכפי הנר' אפשר לומ' דלהוצאת המת דקאמ' היי' אפי' שלא בשעת הוצאה והא דנקט מלאכה משום דמיירי בכל אדם סתם אבל ההיא דמבטלים ת"ת הוא דוקא למאן דקרי ותני ונר' שהתו' מדקדקים דע"כ אין לחלק ולומ' דההיא דכל בני העיד אסורים במלאכה שנר' דמלאכה דוקא וכשיש חבורתא שרי לשאר העם מיירי דוקא במאן דלא קרי ותני כיון דסתמ' קאמ' ועוד דהא ר' המנונא לא ידע במית המת אלא משים דשמע קל שכורא וא"כ היכי שרי להו כשאמרו לו חבורתא איכא במתא ולא חשש לחקור אי הוה קרי ותני אלא ודאי משמע דאף למאן דקרי ותני כי איכא חבורתא שרי שלא בשעת הוצאה עכ"ל ודבריו אלה קשים מהבין דאכתי מצי' למימ' דמבטלים ת"ת להוצאת המת היינו אפי' שלא בשעת הוצאה ומשעה שמת קרי ליה להוצאת המת והיינו בדאיכא חבורתא ולמאן דלא קרי ותני במלאכה הוא דאסורים כולם ולא בת"ת וכי איכא חבורתא כולהו שרו ואף בשעת הוצאת אף למאן דקרי ותני ומאי ראיה קמייתו התו' מההי' דר' המנונא בדאיכא חבורתא

להך דכל בני העיר אסורי' במלאכה דמיירו בדליכא חבורתא וכ"הג תק' נמי לדברי התו' דכתובות (די"ז) ד"ה להוצאת המת וז"ל והא דאמרי באלו מגלחי' מת בעיר וכו' ומוקי לה כדליכ' חבורתא אבל איכא חבורתא מותרין השא' היינו שלא כשע' היצא' אבל בשע' הוצא' כולם צריכים לבא עכ"ל דמשמ' דהתו' נפק להו חילוק זה מכח קו' דק"ל ההיא דכתובו' עם ההיא דאלו מגלחי' וכפי הנר' לק"מ דההיא דכתובות נמי מוקמי' לה בדליכא חבורתא כי ההיא דאלו מגלחים וי"ל דמשמ' להו לתו' דבריי' דמבטלי' ת"ת בכל גוונא מיירי ואף כדאיכא חבורתא חדא דסוגיא סתמ' איתמר' וקמפליג בין עמו כל צרכו או אין עמו כ"צ ולא מפליג נמי בין איכא חבורת' או לאו ועוד דסברא הוא דכיון דבעי' תריסר אלפי או ס' רבוא כדי ללוותו כי איכא חבורת' מאי אהני סוף סוף הא אין עמו כל צרכו וכי החבורה היא משלמת כל צרכו דבשלמ' אי טעמא הוא משום פשיעות' שפיר אמרי' כי איכא חבורת' שרי אבל השת' דטעמ' הוא משים דבעי' כל צרכו כי איכא חבורת' מאי הוי ועוד דכיון דבחבורת' שרי א"כ אף כי ליכ' חבורת' אמאי מבטלי' ת"ת הא תיסגי ליה בבעלי אומניות בשלמא בעלי אומניות שפיר אסירי כולהו משום דהי מינייהו מפקת וכל א' אומ' תיסגי באחריני ונמצא המת מוטל ע"ג קרקע אבל ת"ת אמאי מבטלי' הא שפיר מתקיימ' המצוה באחרים ע"י בעלי אומניות וכי היכי דאמרי' התם דכי איכא כל צרכו אין מבטלים אע"ג דבמלאכה אמרי' כל בני העיר אסירים ומשמע אפי' עיר גדולה כנינוה והיינו ע"כד דלגבי ת"ת מדקדקי' ואין מבטלי' אלא לצורך ולא חיישי' לפשי' א"כ ה"נ אין מבטלי' ת"ת כל עיקר כי איכא בעלי אומניות דהו"ל אינהו במקום חבורת' אלא ודאי ש"מ דבכל גוונא מבטלי' ת"ת אף כי איכא חבורת' וא"כ ק' שפי' אהך דמ"ק ושנו שפיר בין שעת הוצאה ובין שלא בשעת הוצאה אך התו' דהכא מספקא להו בדאיכא חבודת' אי אמרי' דהקילו רבנן עלייהו ואף למאן דקרי ותני אין מבטלי' לא ת"ת ולא מלאכה וכי ליכא חבורת' אף ת"ת מבטלים ולא תסגי להו בבעלי אומניו' משום דא"כ ילכו גם המה ויעסקו בלימוד ויהיה המת מונח ע"ג קרקע משום קבורה דבי שותפי א"כ לא פלוג רבנן בין בעלי אומניו' לת"ת וככולהו כי ליכא חבורת' מבטלים בדקרי ותני וכי איכא חבורת' כולהו שרו וליכא בינייהו אלא לא קרי ותני דת"ת אין מבטלים כלל ואומניו' מבטלים וכן בקרי ותני אם היא עיר גדולה כנינוה דלא גרע מלא קרי ותני אע"ג דת"ת אין מבטלים יותר מכדי צרכו משום דיותר מכ"צ הו"ל כמאן דלא קרי ותני ואינו כלל בביטול אבל בכדי צרכו מבטלים ג"כ ת"ת ותרוייהו בכלל ביטול מצי' למימ' דלא פלוג רבנן וכי איכא חבורת' שרו כולהו ומאי דמספקא להו לתו' הכא פשיטא להו לתו' דהתם בכתובו' ומסתבר טעמייהו כדכתי' והשתא מתיישבו' דברי מהראנ"ח דלשיטייא דידיה

דמשני דההיא דמ"ק בדלא קרי ותני עכ"ל דכי איכא חבורת' שרו אף בקרי ותני מכח ההיא דר' המנונא וא"כ תפשוט מהכא דכי איכא חבורת' שרי והתו' מספק' להו וכ"ש דמסתבר טפי באידך גיסא מ"ה שנו התו' שינוייא אחרינא דמהני לכולהו אנפי ודוק:

בד"ה מכאן וכו' עד ל' היא רופפת. וצ"ל דאחר ל' יום היא גרועה מרופפת אבל לא חוזרת לתערה ער לאחר י"ב חדש:

דף כ"ח ע"א תו' בד"ה אלא במזלא וכו' דלפעמים משתנה ע"י מזל. דבריהם מגומגמים ונר' דה"פ דלפעמים משתנה על ידם המזל ר"ל שמשתנה ע"י ישראל שהם מורגלים במצות וכהנהו עובדי דהתם ובמס' שבת כתבו בהדיא משתנה ע"י זכות גדול:

ע"ב גמ' ווילאולא ווי לחבילה. נר' שהכוונה היא על חברי האדם שראויים הם להצטער על פרידתם ממנו שאם הוא ארם צדיק יהיו חביריו למרי' ממעשיו וכ"א למד מחבירו ופי' חבילה הוא מלשין מ"ש פעמי' שאדם מביא חבילה על כתפו או הכוונה על גוף האדם ועל איבריו שהם קשורים כולם כאחד כחבילה זו ואומרו ווי לאולא הוא על הנשמה ההולכת למקומה הראשון והוא מתאונן על הנשמה ועל הגוף שבעלות הנשמה למעלה היא מתבטלת מקיום המצות ומלהוסיף עוד תוספת מעלה ויפה שעה א' במצות ומע"ט כע"הו וכו' וכ"ש על הגוף שהולך למקום עפר רמה ותולעה ופירש"י ז"ל לא הבינותיו ואפשר שהוא מפ' לשון חבל שהאדם הוא מחובר ומקושר יחד הנשמה עם הגוף כחבל נמרץ וחבילא באל"ף גרס כההיא שהביא הערוך בשם ויקרא רבה את תפיס חבילא בתרין רישין:

שם גוד גרמא וכו'. פי' הערוך ערך גד חתוך המאכל מן השינים יגיע אמת המים באנטיכי כלומר כיון שנחתך המאכל מפי החולה בוערת בו המות ומחממת מי רגליו כחמום אנטיכי דתנן אנטיכי אע"פ שגרופה אין שותין ממנה פי' אחר טול עצם מן השינים שהיה לועס פת ואותם מים שהיה שותה לאחר פתו יוליכם לאנטוכיא עכ"ל:

שם עטוף וכסו טורי. פי' הערוך ערך עטף כאדם האומר להרים התעטפו והתכסו במלבושיכם הנאים כי זה האיש הבא להקבר אצלכם בן גדולים הוא וי"א לבני אדם אמר התעטפו ואתנהו במלבושיכם הנאים ועמדו על ההרים וכסו אותם בשעת קבורתו כי בן גדולים ורמים הוא פל' אחר טורי הם השרים עכ"ל:

שם שיול אצטלא וכו' פי' הערוך בזה כפירש"י וז"ל ערך שיול אדם בעל ממון שכלה ממונו מקוננות עליו על קברו כך אצטלא וכו' כלומ' הקבורה טובה לו מן החיים עכ"ל והביא דוגמא לזה שאול צעדיה יתמוכו תרגו' שיול הילכתהא מסמכא:

שם רהיט ונפיל אמעברא. בערוך ערך אווירי גרס אווירי ואמברי יזיפתא יזיף וז"ל פי' ראשונים כשהיה אדם אצל מת ואין לו תכריכין מקוננות עליו זה אווירי כדאמרי' בריש' עבד כווירי שלא טרח בחייו ועשה לו תכריכין ואמכרי כמעברתו מן הע"הו לבית עולמו הוצרך יזיפתא למיזף וליקח לו תכריכין. פ"א רהיט ונפיל בי אווירי ואמברי יזיפתא יזיף פי' רץ ונפל בין העוברים ועל המעברות מלוה לוה כמו משל הוא כלומר אעפ"י שאדם רץ בכל כחי כל ימיו כשנופל בין העוברים הן עוברי דרכים או כשיגיע לעבור הנהר מתחנן למי שיעבירהו ואם אין לו נוטל בהלואה כדי שינצל וכ"ש מי שהולך לבית עולמו שמבקש לתת כל אשר לו וליטול בהלואה ואינו מוצא עכ"ל וכפי גירסתינו יש לפרש ג"כ ע"ד פי' א' שמקוננות עליו שכל ימיו דהיט שהוא רץ והולך ממקום למקום לקבוץ הון רב והנה עתה כשנפל במעברא שהוא בעת עוברו מן הע"הז לילך לע"הב יזיפתא יזיף הוצרכו בניו וקרוביו ללוות עליו לקנות לו תכריכין:

שם אחנא תגרי אזבזגי מיבדקי. פי' בערוך ערך זבזגי אחינו סוחרים שעל קיניהן נבדקין כלומ' במקום סחורתם נבדקין הנאמנין הן אם לאו כמ"ש בגמ' בג' דברים אדם ניכר בכוסו בכיסו בכעסו עכ"ל וכפ"ז הם מקוננים על מי שהיה נאמן במשאו ובמתנו שהוא בדוק וידוע אצלם וי"ל ג"כ שהוא רמז ג"כ שאין ניכר גדולת ומעלת האדם על חברו אלא בע"הב וכמ"ש ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה והוא קן האדם העיקרי המתמיד משא"כ הע"הז שהוא עולם המיקרי: :

שם מותא כי מותא וכו' נר' דפי' חיבולייא הוא מל' רבית כמו שת"א את כספך לא תתן לו בנשך לא תתן ליה בחבוליא והכוונה שהם מקוננים על מי שנתארך ונצטער הרבה בחוליו והם אומרים שכל אדם מת אבל מרעין שוה שנצטער בחולאים הנה הוא חיבוליא זה כמו רבית של המיתה שהוא דבר נוסף על מיתתו ואפשר שגם רש"י ז"ל מפ' כן ומ"ש האיסורין הן בבית הוא ט"ס וצ"ל רבית:

שם ינחם כתי' פירש"י בס"פ מציאת האשה (דף ס"ט ע"ב) וז"ל אין לך לומ' פתח בשום אות אא"כ אל"ף או ה' סמוכין לו אי ע"פ הנקודה שתחתיה והיא באה במקום אות כאילו כתי' ינאחם וכיון שלא כתי' כאן אל"ף ע"כ ע"פ מסורת הכתב אתה קורא ינחם וזהו המנוחם עצמי כלומ' כאבל המתנחם ע"כ והתו' שם כתבו מדלא כתי' מנחם דליכא למיטעי וכת' ינחם דאיכא למיקרי ינחם אע"ג דלא קרי' הכי איכא למדרש שהמתנחם מושיבין בראש לנחמו ופי' הקונ' דחוק עכ"ל:

שם מרזח נעשה שר. במציאת האשה דריש מר וזח נעשה שר ופירש"י מי שנפשו מרה ודעתו זחה ומועתקה מעליו ובערוך בערך מרזח כת' האבל הניזח במרירו' ומזדעזע מלשון ולא יזח החשן כמו מזיז ומזיח:

שם וליטול מנה יפה. מדברי התו' משמ' דמפ' לה בחלוקת דבר המשותף ביניהם וכפ"ז ק' לשון שאמרו וקדשתו לכל דבר שבקדושה דמאי קדושה איכא הכא ובפ' הניזקין (דף נ"ט ע"ב) כתבו דמיירי במעשר עני או בצדקה אם הוא עני או בחברי' המסובין בסעודה אבל במידי דשותפו' לא דאמרי' בפ' מקום שנהגו וכו' ע"כ כפ"ז שפיר מיקרי קדושה כיון דמיירי בדבר מצוה וכן בסעודה דקאמ' היינו סעודת מצוה ולאו בסעודת הרשות מיירי ורש"י שם פי' כפי' התו' דהכא:

וראיתי להרא"ש ז"ל בנדרים שכת' וז"ל לכל דבר שבקדוש' בכל דבר שיראה גדול ומקודש ע"כ וכן פי' הר"ן שם כפי' התי' דהכא וז"ל אם בא לחלוק דבר עם ישראל עושה ישראל ממנו ב' חלקים שוים וכהן בורר איזה מהן שירצה ע"כ אבל רש"י פי' כשחולק עם אחיו הכהנים בלחם הכנים עכ"ל והוא תמוה וראיתי למהרש"א בח"ה שכת' ע"ד רש"י פי' הת"ח שבכהנים וכהן מיירי נמי בת"ח הנק' כהן כמו ובני דוד כהנים אבל הרא"ש וכו' ואפשר שרש"י דקדק לפרש כן מליש' דקאמ' לכל דבר שבקדושה ובחולק עם ישראל ליכא דבר קדושה עכ"ל:

רש"י בד"ה סרוחי לשין רבים. נר' דר"ל גדולים מלשון ורבי המלך וכ"כ רש"י במציאת האשה לסרוחי' לגדולים הבאים לנחמו ונר' דמפ' לה כמו ופרח העודף שהם יתרים ועודפים על אחרים בגדולתם והערוך כת' פי' סרוחים לנשארים מלשין וסרח העורף עכ"ל:

בד"ה לפתוח ראשון בתורה. והרא"ש במס' נדרים (דף ס"ב ע"ב) כי' להיות ראש המדברים בכל קבוץ עם לדבר ולדרוש תחלה ולברך ראשון בתורה ובכ"מ עכ"ל ולפ"ז ניחא דנקט ולברך א' משום דקאי נמי אתורה אבל לפירש"י דהכא שכת' ולברך ה' ב"המז היא ובב"מ מאי א' דקאמ' והרי אין ב' אחריו לברך וי"ל משום דנקט לפתוח א' נקט נמי ולברך א' א"נ משום שאין המסובין רשאין לטעום ולשתות מכוס כ"מ עד שיטעים וישתה המברך מ"ה נקט בו א' משים דהטעימה והשתיה גופה הוא נקראת תשלום הברכה משום דלא סגי בלא"ה ועוד משום דאי לא מצי הוא לברך כגון שאינו יכול להגביה קולו וכיוצא נותן רשות לאחרים לברך מ"ה נקט א':

תו' בד"ה ויטול מנה יפה וכו' אינו לוקח המתנות אלא. יש מק' מההיא דפ' הזרוע דאמר אביי מריש וכו' כיון דשמענא להא דאמ' ויטו אחרי הבצע חלקם שאלו בפיהם משאל

נמי לא שאילנא ואף שי''ל דההיא מדת חסידות היא באביי מ"מ קרא דויטו אחרי הבצע ימאן זה ולכאו' י"ל דהכא שהישראל הוא רוצה ליתן לו לא מצי למימ' ליה גמור מצותך שתתן המנה יפה ולא מקרי חלקם שאלו אלא כששואל ליתן לו חלקו ולא ליתנו לאחרים:

מסכת יבמות

דף ג' ע"א גמ' ליתני אוסרת וכו' ה"א אסור ליבם. משום דלחלוץ לא שייך למיתני כדמסיים וליתני לחלוץ וכו' וא"כ לא שייך למימ' אלא לייבם וה"א לדיוקא קתני ולחלוץ בעיא:

רש"י בד"ה מאי איריא וכו' ואי בעי מייבם. ואע"ג דאי תנא נמי אוסרות ה"א דאסורות בחליצה וביבום ואה"ן דאסורה לאיש זר מ"ה תני פוטרות מ"מ האי טעמא דפטורות גרע טפי דאתי לאסור את המותר ועוד ליש' דפטור מורה היתרא לאי בעי מייבם משא"כ ליש' דהוכרו' דלא מורה טעותא כלל ועוד נ"ל דעיקר קו' הש"ס היא דליהוי רישא דומיא דסיפא דקתני צרותיהן מותרות וא"כ כיון דליש' דפטורות אתי למיטעי הו"ל למיתני אוסרו' דהוי הפך דסיפא דקתני מותרו' וקרוב אני לומ' דמ"ש רש"י ואי בעי מייבם לאלומי פירכא נקטה ובלא"ה ק' שפיר משים דדרך הלשון לומ' דבר והופכו והא דלא ק"ל אסיפא דמתני' דהול"ל הפך דרישא הוא משים דלא שייך למינקט ליש' דחייבות דחיוב משמ' דלא סגי בלא"ה ואקרקפתא דידיה מיטל הך חיובא והכא לית' להך חיובא דאי בעיא לה ליבם ולא לחלוץ אלא לישאר עגונה לית לן בה ואין לה אלא דין מורדת לענין כחובה מ"ה תני ליש' דמיתרו' וממילא משמ' דאסורה היא לאיש זר ובעיא חליצה או ייבום:

בד"ה וליתני מן היבום וכו' וחליצה ממילא משתמע ס"ד דהש"ס דדוקא אי תני אוסרו ה"א דחולץ בעל כרחו דס"ד שאין איסו' בחליצה ולא משתמע חליצה מינה דיבום אבל כי תני פוטרות כיון דפטורה מהיבום ממילא משמ' חליצה דאם לא יחלוץ האיש כתי' ושני ליה דאפ"ה איכא למיטעי דמיחלץ חלצה:

דף י"ז ע"ב תו' בד"ה אבל מחיים וכו' שהיא נשואה לו. ר"ל דהתם שהיא נשואה לו ממילא היא מתבטלת כשמניחה אצלו עד שתגדיל משא"כ הכא שהוא מבטל ועוקר המצוה בידים ע"י לקיחת אמה ובהכי ניחא מאי דפריך הש"ס לקמן אמתני' דד' אחין ב' אחים נשואים לב' אחיות וכו' מההיא דר"ג דהתם נמי כשמייבם חד מינייהו לחדא ליכא עקירת מצות יבמו' אלא לכדמיית אידך אח"כ וכבר הא' נשואה ודוק:

דף ך' ע"ב גמ' כל הנשים לא תתיבמנה וכו' לכאו' היה נר' לומ' דאין הכוונה לעקו' מצות יבום לגמרי ודאי הא ליתא אלא הכוונה לומ' מדהא לית' הא נמי ליתא דאם באת לגזור

בכולהו נמי אית לן למיגזר אלא דהתו' ז"ל לא ניחא להו בהכי ופי' באופן אחר וחוץ מדבריהם ז"ל י"ל דה"ק דלא יתייבמו אלא הנשים הברורות דליכא בהו ספק איילוני' והיי' מכח הסימנים הברורים:

שם אלא אמר רבא גזי' אלמנה מן האירוסין וכו'. ק"ל אמאי נייד רבא משינוייא דלעיל דקדושים יהיו אי משום דס"ל דקדושים לא חשיב עשה כמו והתקדשתם הא בהדיא אמרי' בב"מ דכהן בבית הקברות אית ביה עשה ול"ת והיינו עשה דקדושים וכ"ת דקדושי' לא קאי אלא אטומאה דלעיל מניה א"כ מאי שני רבא מעיקרא א"נ משום דההיא קרא בכהן הדיוט כתי' בשאר איסורי ולא באלמנה לכ"ג א"כ מאי שני רבא מעיקרא מן האירוסין עשה ול"ת ומעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר הא ליכא פירכא אלא אשינוייא דוהתקדשתם וי"ל דמעיקרא הוה סבר דכולהו מדאוריית' נינהו דמשמ' לים דאלמנה דקתני מתני' מן הנישואין ומן האירוסין כי הדדי נינהו כולהו מדאורייתא וכן משמ' למי דכלליהו כלהו בכלל איסו' קדושה כלהו מדאורייתא ומ"ה הוה דחיק ומוקי קרא דקדושים אכולה פרשתא ואף בכ"ג דכולהו אקושינהו קרא אהדדי אלמנה וגרושה וכו' כולהו כי הדדי נינהו ועוד דמכיון דביש' כתי' בהו קדושי' לגבי הני ל"ת דממזרת ונתינה כ"ש גבי כהנים דל"ת דידהו אית ביה עשה דקדושים השפיר קאי אף אכ"ג אבל השתא דאינה אלא גזי' ולית בה עשה דקדושים גבי כ"ג נמי לית ביה עשה וקדושים יהיו לא קאי אלא אההי' פרשת' בלבד וכפ"ד התו' דמציעא שכתבו דקרא דקדושים לא קאי אלא אטומאת דלעי' מניה הא דקרי להו מתני' איסו' קדוש' ומפ' טעמא לעיל משום דכתי' קדושים יהיו צ"ל דמשום דכתי' בפ' כהנים קדוש' קרי לה הכי אע"ג דלא קאי עלה ודוחק וכפי ס"ד דרבא ה"ה דהוה סגי ליה בקרא דוהתקדשתם אלא משום דאשכח קדושה גבי הני איסורים נקט ליה:

רש"י בד"ה פוטרת אותה ואת צרתה וכו'. דליכא למימ' דבצרתה הוא דפליגי אבל היא גופה לכ"ע פוטר דא"כ מאי פריך תלמודא מבריי' דאם בעלו קנו אלא ש"מ דהא בהא תליא וכולהו חד דינא אית להו ורש"י שקבע דבריו כמ"ד פוטרת ולא כמ"ד אינה פוטרת הקודם לו הוא משום דאינה פוטרת הוי דבר השיא לשניהם דבעו חליצה להתירה לעלמא אבל מ"ד פוטרת אינם שוים דצרתה משעת ביאת האלמנה מיד היא ניתרת לעלמ' אבל איהי בעיא גט:

תו' בד"ה ואם בעלו קנו תימא דרבא גופיה מותיב וכו' ואף למאי דקאמ' ואיתימ' רב אשי מסתמ' ידע לה לכולה סוגיא דלעיל ולזו יש לראות ולולי דבריהם ז"ל י"ל דלעיל שאני דכיון דחייבי לאוין לא דמיא לייבום נמצא דקאי באיסו' אשת אח ובכל גוונא לא רמיא

לייבום וא"כ אם בעלו לא קנו אבל הכא דאינו אלא משום שאתה יכול לקיים שניהם על ידי חליצה א"כ היכא דלא אפשר בחליצה כגון מאן דאזיל אלוסת' דכרעיה דלא מצי לחלוץ ש"ד לייבם וכיון דאית ליה שייכות בגויה דייבום מ"ה אם בעלו קנו אבל בעלי הישיבה דפרכי מיתיבי ס"ל דל"ש כיון דהשתא מייבם לא אהנו מעשיו כלום ואמאי קנו ודוק:

בד"ה א"ה כל הנשים וכו' פי' שלא היו לה בנים מעולם. וקרי לה כל הנשים משום דרובם בתולות נישאות:

בד"ה אטו ביא' ב' וכו' אע"ג דבפ' הבע"י לא מצריך קרא וכו'. לכאור' דבריהם אלו שפת יתר הוא אחר שכבר כתבו חילוק זה דדחיית איסור וגם שהרחיבו פה והאריכו לשין בתשובתם ע"ז ואי לאו דמסתפינא אמינא דקי' זו דאע"ג וכו' הם דברי איזה חכם שהק' זה על הש"ס ותירץ וכתובי' על הגיליון ואינם דברי התו' והמדפיס טעה וכתב דברי כולם מיהו יש ליישב דלכאו' ל"ד דהכא בכל גוונא ביאה היא ביאת מצוה דיבום ומחלקי' שפיר דלא נעשי' אשתו אלא היכא דליכא ביאה אסורה כלל אבל התם דליכא ביאת מצוה כלל אלא רשות וגם דאותה שעה עצמה הו"מ להתמנות כ"ג וליאסר באלמנה מ"ה ס"ד למימ' דאף אם נתמנה אחר שנשאה תיאסר עליו ותי' דהא לית' דאף דליכא מצוה התם מ"מ בהיתר נשאה כלא שום דחיית איסור משא"כ הכא דאף דאיכא מצוה מ"מ לא שריא אלא משום דחיה:

בד"ה גזי' כיאה א' וכו' אלמנה מן הנישואין וכו' משמ' מדבריהם דמן האירוסין ליכא בהו אלא גזי' דרבנן ולא ידעתי למה הא רבא גופיה שני לעיל משו' עשה דקדושים:

דף ב"ב ע"ב גמ' ליכתו' רחמ' אחותך היא ל"ל משום אחותך וכו'. נר' דלדידיה דר"י בר יהודה כולי' קרא דאחותך היא להכי אתא לפוטרו מבת אשת אביו וההיא דאין מזהירין מ"ה יליף לה מקרא אחרינא אבל אין לומ' דאחותך דריש לה כרבנן והיא דריש לה לפוטרו מבת אשת אביו חדא דדילמא כוליה קרא להכי הוא דאתא דמשום אחותו הוא דחייב ולא משום בת אשת אביו דהא מהיא לחודה לא משמ' דמשום אחותו הוא דחייב דהא קרא בבת אשת אביו מישתעי ועוד דסוף סוף ק' ליכתו' אחותך באידך קרא והיא בהאי קרא ולזו י"ל קצת ומ"מ נ"ל עיקר כדמעיקרא:

רש"י בד"ה שלא תאמ' וכו' והוי לאו גמור. נר' שכיון בזה רש"י ז"ל למ"ש ה"ה פ' מה' דאף דאין מזהירין מ"ה היינו למלקות ככל הלאוין אבל איסורא מיהא איכא:

דף כ"ד ע"א גמ' כי איכא .בכור ליהדר אגדול וכו'. והא דלא סגי ליה בשינוייא דהיקשא י"ל דס"ל דההוא לעיכובא שפי' ילפי' מהיקשא אבל הכא אינו אלא למצוה בעלמ' שפיר נילף מוהיה הבכור דדוקא כי איכא בכור הוא דליהדר אגדול:

שם ליבם יקים על שם אחיך מ"ל. אע"ג דכולה פרש' בל' נסתר נאמרה כמ"ש יבמה יבא עליה ולקחה לו וכו' מ"מ הכא כיון דהמצוה על היבם הול"ל יקים ע"ש אחיו והשתא דכתי' יקום ור"ל שכך צריך לך לעשות שיקום הנער ע"ש אחיך א"כ ע"ש אחיך מ"ל ודוק:

רש"י בד"ה הולכין אצל אחיו הקטון משמ' קטן הימנו נר' דמשמ' ליה הכי מדקתני אחיו הקטן ולא קתני אצל הקטן גרידא משמ' שהוא אחיו הסמוך לו והוא קטן לגבי דידיה שו"ר לתו' שכתבו באופן אחר:

דף ז"ך ע"ב תו' בד"ה ורב לית וכו' ועוד:

נר' דממתני' וכו' לכאו' יפלא דחילוק זה הוזכר לקמן בהדיא בגמ' (דף ל' ודף ל"ב) ומאי נר' דנקטו התו' ומאי ק"ל מעיקרא וי"ל דס"ד דהתו' דהך חילוקא אינו קושט' דמילתא אלא טעות בעלמא דהוה ס"ד למימ' הכי ומ"ה אתא רב להסיר הטעות מלב הטועה והמשובש וא"כ הו"מ שפיר לאותובי ממתני' ותי' דאה"ן אלא דניחא ליה וכו' ועוד נר' דאי לאו מדרב הוה מוקמי' שפיר הך חילוקא לדינא ולק"מ ממתני':

בא"ד ניחא להק' וכו' אותו לשון עצמו וכו'. וה"ה דהול"ל דניחא ליה להק' מדידיה אדידיה אלא משום דהני מימרי דרב חד רב הונא א"ר וחד דרב יהודה א"ר וכיון דלאו חד אמורא אמרינהו הו"ל לאותוביה ממתני' אלא דניחא ליה להק' מדרב דאמ' אותו לשון עצמו דר"י ומסתמ' תרוייהו כי הדדי נינהו ומשני דשניין דא מן דא:

דף ל' ע"א תו' בד"ה ונאסרה עליו וכו' אלא לענין שאם היתה צרת ערוה וכו' אבל כאן וכו' נר' טעמא דמילתא דבצרת ערוה כיון דמעיקרא היתה צרת ערוה דייני' לה כאילו היא ערוה עליו וקנתה מקומה אבל הכא כערוה גופה כיון דכל איסורה אינו אלא משום אחות אשתו השתא דמתה איסורא אזדא לה ומותרת אחותה לו:

בא"ד ונאסרה עליו אלא נקט הכי משום דנכרית נמי וכו'. ולולי דבריהם ז"ל י"ל דהכא הוי רבותא טפי דאע"ג דכנסה נשוי נכרית דהו"ל זיקה חדשה ופקעה לה זיקה קמא והשתא הא ליכא איסורא בעלמא דכבר נתאלמנה או נתגרשה:

דף ל"ג ע"א גמ' החליפו מכדי ברשיעי עסיקי'. אע"ג דכמה דתני טובא בכמה דוכתי דין חיובי מיתה ומלקות דהיי' ודאי במזיד מ"מ כי הכא דהאחי' והאחיו' כולהו שוו בעולה א' שיש דאית בה כמה חיובי כריתות היא מילת' דתמיהא:

שם א"נ שחתך אצבעו. ל"ד אלא שנחתך והיינו ע"י אחרים א"נ שאחזו בפשוטי כלי עץ:

ע"ב גמ' ה"נ מסתבר' דקתני סיפא אם היו קטנו' וכו' אלא דקתני ג"ח וכו'. מעיקרא הוה ס"ד למייתי ראיה מדקתני בהדיא מחזירין אותם כיון דלא אהני ליה אייתי ליה מרישא מדיוק' דריש' דאחר נ"ח מחזירין אותו ודוק:

דף ל"ד ע"א גמ' ר"מ היא. ואע"ג דמשמ' דרבנן מודו ליה מ"מ נקט ר"מ דקאמ' לה בהדיא אבל ההיא דרבנן מצי למידחי ולמימ' דמ"ש לא מן השם ר"ל אין איסו' חל על איסור ולא יחשב לה' חטאו' או לו' חטאו' א"נ לדידיה קאמרי ליה דאין לו ליחשב עמהם דאכילה לחוד והוצאה לחוד אבל אה"ן לדידהו לא מיחייב ואע"ג דאיסו' בת א' חמיר מאיסו' כולל מ"מ אינו בהדיא כמו ר"מ:

שם דאין זמנו בהול וכו' לכאו' ק' דהתם השתא הוא דנודע שהוא כן גרושה או בן חלוצה ולכך לא הי"ל לבדוק משא"כ הכא:

שם בשופעו' מתוך י"ג וכו' מתוך י"ב וכו'. דאי לא הוו אלא חד מינייהו ליכא י"ו חטאו' דהא קי"ל חייבי ע"י הקטנים כגון בן ט' שנים שבא על הגדולה היא חייבת וגדול שבא על הקטנה הוא חייב על ידה וא"כ בגדולים מיהא ליכא בגרות בבת א':

דף ל"ח ע"ב גמ' ה"ק מתה מה יעשה בכתובה ושבקה נכסי' וכו'. והוא פלא שהתנא שואל שאלה ואינו משיב עליה ומדלג לשאלה אחרת ובפרט ששואל ב' שאלו' כא' ומשיב על א' מהן ואילו היה השואל א' ומשיבו אחר מ"ל שלא חש להשיבו על השאלה האחות אבל הכא גבי מתני' סתם אתמהא. וי"ל דמדתני גבי נכסי' הנכנסי' והיוצאי' עמה דחולקי' אף שהם ודאי שלה אפ"ה אלים כח זיקה דיבם ליטול מחציתם ממילא משמ' לכתובה שאין ליורשי שלה כלום והכתובה כולה היא ברשותי ובפרט ככי דיוקא דר' אשי דמיירי ודאי בנכסי מלוג מדיוקא דמתני' ממילא נשמע לכתו' בודאי וכדכתי':

דף מ"א ע"א גמ' לבתר דנפק אמ' וכו' הדר אמ' אימ' דאמ' ר"א היכא דלא חזיא וכו'. ק"ל לכאו' משמ' דמעיקרא לא הוה שני ליה בין חזיא בשעת נפילה ללא חזיא והא ליתי כדקאמ' איהו טעמא משום דהותרה ונאסרה וכו' חחזור להתירה הא' הא לא הותרה מתחלה אסירה אף שהותרה בסוף דלא מ"ל בה תחזור להתירה הא' וכמ"ש התו' בהדיא ד"ה מ"ט דרב דבזיק' דרבנן שרי אף בלא הותר' בתחלה וכדאוריי' בעי' הותרה ולא עוד אלא דאסיק הכי ואמ' הדר אמ' אין והוא הפך טעמו דקאמ' מעיקרא ועוד דמאי קאמ' אין אף דלא מפלגי' בדאוריי' בין חזיא ללא חזיא מ"מ אכתי ק' זיקה דרבנן דקתני' בברייתא דר' המנונא חולצת ולא מתייבמת אע"ג דחזיא מתחלה והיכא אשכחן בכ"הג לר"א דאסר ונ"ל לימ' דרבא הוה ס"ד מעיקרא כיון דר"א אסר התם בההיא דהמגרש אע"ג דלאו שעת נפילה היא ממש אלא דמקמי נפילה איתבר עליה וההיא שעתא לא היה עלה שם יבום

ואפ"ה אסר לה ש'מ דר"א הבר דלא התירה תורה היבמה אלא דוקא היכא דלא נקרא עליה שם איסור כלל אבל אם נקרא עליה שם איסור אפי' מקמי נפילה אסורה וא"כ מינה נשמע לנקרא עליה שם איסור אחר נפילה ואף שהותרה אח"כ בתחלה ובסוף לא פקע ממנה שם איסור וא"כ מ"ל דאף בזיקה דרבנן אסר ר"א אף שהותרה תחלה דדוקא לרבנן דס"ל בדאוריי' הותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתרה משים דלא קפדי אשם איסור דחל עלה ובעי דוקא דנאסרה בתחלת שעת נפילה ממש מסקי' דרגא להיתרא בזיקה דרבנן דאף בלא הותרה בתחלה שריא כשהותרה אח"כ כיון דבדאוריי' נמי דרגי נינהו אבל לר"א דאסר בכל גוונא ולא שני ליה בין חזיא בתחלה ללא חזיא בתחלה שפיר מחמרינן אף בזיק' דרבנן אף דהותרה תחלה דתקין רבנן כעין דאוריי' דקפרי' דאיסור אימת דתחול עלה בין בתחלה בין בסיף ובתר הכי הדר אמר דההיא דהמגרש גריעא דאע"ג דלא הוה שעת נפילה מ"מ מקמי נפילה איתסר משא"כ הכא דאף דהוה בתר נפילה מ"מ הרי הותרה תחלה בשעת נפילה והדר אמר אין כסברתי' קמיית' ומייתי ראיה מההיא דמתה אשתו וכו ש"מ דס"ל דאף בהותרה ונאסרה וחזרה והותרה לא שרי' לה דקפיד אשם איסור א"כ אף בדרבנן נמי קפרי' אשם איסור ולא שרי' לה כלל אף בהותרה תחלה כיון דלדידיה לאו דרגי נינהו אלא כולהו חד גוונא וכדכתי'.

ונר' שלזה כיוונו התו' ד"ה מ"ט דרב ואע"ג דבפ"ד אחין שרי וכו' היינו דוקא וכו' והם דברי הגמ' שם בהדיא לשנויי. ההיא דרב עם אידך דרב דאמ' כל יבמה שאין אני קורא בה יבמה יבא עליה וכו' ומדברי התו' נר' כאילו חילוק זה הוא בדבריהם ולא דברי הש"ס ולפום ריהטא י"ל כיון דהך קו' אחריתי היא ולא קו' הש"ס התם אקשי לה ושנו לה כשינוייא דהש"ס התם וקיצרו בדבריהם ולא כתבו דמחלק הש"ס התם הכי וכפי דרכנו דבסמוך י"ל משום דלכאו' היה נר' דרבא לא שני ליה בין חזיא ללא חזיא מדקאמ' הדר אמ' רבא אימא דאמ' וכו' והו"א דמאי דקאמ'רבא מעיקר' כיון דהותרה ונאסרה וכו' חוזרת להתירה הא' לאלומי קאמ' לה ור"ל דאף את"ל בנאסרה והותרה דאסירא אודי לי מיהא בהאי דהכא דהותרה ונאסרה אבל קושט' דמילתא לדידיה דלדינא אין חילוק בין נאסרה והותרה בין הותרה ונאסרה וחזרה והותרה וא"ש עם אידך מימרא דפ' ד' אחין דמתה א' מיתר בב' ודלא כסוגיא דהתם ומ"ה כתבו התו' דרבא דהכא בדוקא נקט ליה הותרה ונאסרה אבל בנאסרה תחלה מורה רבא דאסורה ומ"ה פריך דאע"ג דבפרק ד' אחין מתיר בנאסרה תחלה היי' דוקא וכו' ור"ל דרבא דהכא מודה בהך חילוקא:

תו' בד"ה הדר אמ' אימור וכו' אכתי הוה מ"ל דטעמ' וכו' לכאו' משמ' דר"ל דה"ת דהימ"ל דטעמ' הכא הוא משום הנך טעמי דאית' בפ' כ"ש ולא משום דכיון דנאסרה עליו שעה

א' וכפ"ז מלת אכתי אין לה שחר ונר' דהתו' קאי אמסקנא דאמר הדר אמר אין ור"ל דאע"פי שחיזק דבריו מכח הך ברייתא דמתה אשתו מ"מ אכתי יש לדחות ולומ' דטעמא דר"א דלעיל הוא כדמפ' לקמן אבל בהך ברי' דמתה אשתו י"ל דרבנן נמי לא פליגי עליה דר"א בהאי:

דף נ' ע"א תו' בד"ה משלי הוסיפו לו וכו' והא דאמרינן בפ"ק דחגיגה וכו'. הא דלא הק' התו' הכי אעיקר מילתי' דר"ע דאמ' זכה משלימין לו ונטרו לה עד הכא י"ל משים דלעיל הו"א דצורבא מרבנן דמעבר במיליה שאני כיון דהוא צורבא מרבנן וגם מעבר במיליה שמחשיב עצמו כמי שאינו בעולם לכך מודדין לו מכ"מ שמוסיפי' לו על ימי חייו אבל צדיק דעלמא לא וקרא דאת מספר ימיך אמלא בצדיק דעלמא עסיק ולאו בכ"הג וכ"הג משני נמי אקו' דחזקיה דע"י תפלה ודמעה שאני דשערי דמעה לא ננעלו וכמש"ה ראיתי את דמעתך שמעתי את תפלתך הנני יוסיף על ימיך וקרא לא מיירי אלא משום שכר מצות כדכתי' ועבדתם וכו' אבל השת' דחזי' דדחיק נפשיה ר"ע ומפ' להא דחזקיה משלו הוסיפו לו ואע"פי שכפי האמת אינו תוספת ממש קרי ליה תוספת לגבי הגזירה ש"מ דס"ל לר"ע דבשום אופן בעולם לא יתכן שיוסיפו לו על מה שנגזר עליו בעת לירתו א"כ תק' להו שפיר מהך דחזקיה ותי' שפיר דכיון דנגזרו לשים אדם לא מיקרו תוספת אבל להוסיף לו מן השמים מאוצר החיים בשום אופן שיהיה אין מוסיפין לו. א"נ משים דלכאו' ההיא דחזקיה הוה מוקמי' לה בההיא דחגיגה דמשל אחרים הוסיפו לו אבל השתא רלא שני הכי ר"ע ש"מ דלא ס"ל להך דחגיגה ותי' ר"י דכיון דנגזרו לשים אדם לא מיקרו תוספת וקרא קאמ' והוספתי על ימיך מ"ה לא שני ר"ע הכי מיהו אינו נ"ל דהלא דברים ק"ו דהשתא ומה משלו שכבר נגזרו לו בשעת לידתו אפ"ה קרי להו תוספת לגבי מה שנגזר לפחות ע"י עין משל אחרים שלא נגזרו לו כלל ולא היו שלו מעולם לכ"ש שו"ר לה' רצוף אהבה שפי' כן וז"ל לכך תי' ר"י דמשלו הוסיפו לו מיתוקם טפי לשין והוספתי מלמימ' שני דנספה בלא משפט דאין זה תוספת כיון שנגזרו לשום אדם פי' ולא מיקרו אלא חליפין כדאמ' בחגיגה והויא חילופיה עכ"ל ומ"מ עדיין לא הונח לנו דאף דלגבי הוספה מיקרי זה חילופיה מ"מ לגבי עצמו מיקרי שפיר תוספת מכח הק"ו דכתי' דק"ו תריצא הוא ולאו פריכא ואם באנו ליישב פי' זה נאמ' דלכאו' ק"ל להתו' דמאי דוחקיה דר"ע דמפ' לה משלו אע"ג דאינה תוספת ולישני לה ר"ע משני דנספה דהוי תוספ' גמורה דהוי שינוייא רווחא ותריצא ואמאי מעייל נפשי' בקופא דמחטא ותי' ר"י דס"ס לא מיקרו תוספת גמורה ולא מיקרי והוספתי אלא כשהוא מוסיף כ"ה לעד מאצלו ומשלו ולא כשהוא מוסיף משל אחרים ועכ"ל דהא דקרי ליה תוספת הוא משום

דלגבי דידיה שלא היו שלו מיקרי תוספת ולאו תוספת גמורה ממש היא א"כ לא אהני לן כלום הך שינוייא ואכתי בדוחקין קאי דהך והוספתי בהשאלא נקט לה א"כ שפיר קמ"ל ר"ע דהאי נמי דמשלו הוסיפו לו מיקרי שפיר תוספת וה"ה דהוה משני לה הכי דמשל אחרים הוסיפו לו אלא רבותא קמ"ל ומ"מ פי' א' דכתי' נ"ל יותר ודוק:

ולעיקר הך קו' דכתי' דלא שני ר"ע דשני דנספה הוסיפו לו י"ל משום דהיא מילתא דלא שכיחא דחיקא ליה לשנויי הכי אבל הך דמשלו הוסיפו לו לא דחיקא ליה דמשמ' ליה דהכי קושט' דמילת' כדאמרי' התם בשעה שא"ל כי מת אתה א"ל מאי כילי האי א"ל מ"ט לא נסבת וכו' משמ' ליה דמחמת עונש נגזר עליו כן אע"פ שי"ל דמשום ולא תחיה לע"הב אמר כן מ"מ ניחא ליה לומ' דאף אמת אתה קאי מלמימ' שני דנספה ועוד דבעי' צורבא מרבנן דמעבר במליה וחזקיה מלך היה וקי"ל מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול וא"כ לא אפשר ליה לאעבורי אמליה ועוד דר"ע מוכרח הוא כדבריו מכח קרא דהנה בן נולד וגו':

בד"ה תדע וכו' מה שראוי להיות אם לא היה חוטא. לכאו' זה סותר מ"ש הרא"ם פ' וישלח דכי איכא הכזבת נביא אינה מתבטלת ההבטחה הטובה אף אחר החטא מיהו י"ל דהכא ליכא הכזבת נביא כיון דלא קאמ' קרא לחזקיה אע"ג דקושטא הוא דאחזקיה קאי מ"מ הכזבה ליכא ועכ"ל דלר'ע נמי אילו היה מת חזקיה היה נולד יאשיהו מאחר ויקיים נבואה זו דאל"כ חילול ה' יש בדבר שנתנבא הנביא שישרפו עצמות אדם על המזבח ההוא ומקומו' של ע"א יעשה אותם למוצאו' וכו' שכל זה יורה על ביטול ע"א ואיבודה וניוולה ועכשו נתבטל כ"ז אתמהא לפתוח פה למינים האם בשביל חזקיהו תשאר ע"א בכבודה אחר שהתנבא על ניוולה והרי כמה שלוחים יש לו למקום וא"כ כיון שמתקיימת הנבואה ע"י אחר שפיר מתקרי נמי יאשיהו לקיים כל הנביאה. ועי"ל דחטא דהכא שאני כיון שאינו נושא אשה מהיכן יבא יאשיהו האם הקב"ה יכריחהו לחזקיהו לקיים מצות פ"ו הרי האדם בחיריי כדכתי' ובחרת בחיים ולא מוכרח במעשיו וא"כ א"א במציאות להתקיים הבטחה זו כשאינו נושא אשה אבל משום חטא דעלמא אה"ן דמודו התו' שאין ההבטחה מתבטלת דהעונש אפשר להיות בפנים אחרים ולא תתבטל ההבטחה ולא יכזב הנביא ודוק:

בא"ד ובשני התוספת נגזר לו להוליד מנשה. וצ"ל דקי"ל לד"ע מרבותיו דכך היתה נבואת הנביא שבשנה פ' יולד בן לבית דוד ורבנן נמי מודו ליה בהא ובאמת דוחק גדול הוא זה אלא דקרא דחיק ומוקי אנפשיה:

דף ע"ז ע"א תו' בד"ה כתנאי עמוני ולא עמונית וא"ת לר"י תק' ליה מצרי וכו' ואור"י וכו'. ולולי דבריהם ז"ל י"ל דשאני גבי עמוני ומואבי דקרא באיסורא דלא יבא קמיירי ושפיר דייקי' ולא עמוני לשריות' אבל גבי אדומי ומצרי דקרא בשריו' דדור ג' קמיירי ור"ל לא תתעב לגמרי אי דייקי' לה כפשטה שמעת מינה איפכא לאיסורא והא לא אפשר אם לא שנאמר דקרא אסיפא קאי דדוקא אדומי ומצרי בעי' דור ג' להתירא אבל אדומית ומצרית מותרות מיד והוא דחוק הרבה וע"כ קרא לרבות' קאמ' דאף הזכרים שהריעו לכם המצריים במצרים והאדומיים שיצאו לקראתכם בעם כבד וביד חזקה לא תתעב וכולם דין א' להם ודואג ודורו דלעיל סברי דמדהא לית' לדיוקא הא נמי לית' לדיוקא אלא קרא אורחא דמלת' נקט שהמתגיירים הם יחידים ומעטים להכי נקט בהו לשון יחיד ודוק

מסכת כתובות

דף ב' ע"א מתני' בתולה נשאת ליום הד'. דייק תנא בלישני' דקאמ' יום ד"ל יום ולא לילה דאינה נשאת בליל ד' משום איקרורי דעתא אם נבעלת ג"כ בליל ד' דע"כ לא מיבעיא לן לקמן אלא בבעילת יום ה' דבפורת' כי האי לא חיישי' לאיקרורי אבל מליל ד' עד יום ה' חיישי' שפיר לאקרורי וכ"ש למאי דאסיקנא התם דנבעלת בה' משום ברכת ולהרחיק כ"כ הכניסה מהבעילה לא בעו רבנן דלאו כל גבה סביל דא והא דלא קתני ביום י"ל דכיון תנא לומ' שיהיו מכינים ומזמינים צורכי חופה וצורכי סעודה לצורך יום הד' וכן באלמנה דנשאת בה' ונבעלת בו' כדלקמן נקט שפיר מתני' יום ה':

תו' בד"ה בתולה משום דהתם אקרא קאי וכו'. וחוץ מדבריהם ז"ל י"ל דתנא ליש' דקרא נקט דכתי' את האשה הזאת לקחתי האשה אשר נתת עמדי וכן גבי איש כתי' למה זה עזבתן את האיש קראן לו ויאכל לחם ודרז"ל זו אשה אבל גבי בתולה לא כתי' הבתולה בה"א וכן גבי עבד עברי כי תקנה עבד עברי כתי' ואע"ג דכתי' בא אלי העבד העברי לק"מ חדא דהתם דברי אשת פוטיפר הם ולא דברי התורה ותו דהכא גבי קנייה כתו':

דף ה' ע"ב גמ' השיב כבלי א' ור' חייא שמו ויבשת יהיו יצרו. ולדידיה דל"ק ליה קראי אהדדי י"ל דיסוד הארץ ביד א' אבל בתיקון יצירת הארץ בב' ידים:

שם א"ת אזנך אלא על אזנך. משום דק"ל דהול"ל על זיינך ועוד דהול"ל עם אזנך:

רש"י בד"ה מהו לבעול ומיבעיא להו הלכה וכו'. ק"ל דכפ"ז מאי קמיבעיא ליה את"ל הלכה כר' יהודה מקלקל אוא אצל הפתח דתיפשוט מברייתא דלעיל דמתקן הוא דאל"כ הברייתי' דלא כמאן ובשלמא לאידך ליש' דחבורי מיחבר דאת"ל מקלקל הוא הלכה כר"י

וכו' י"ל דהכריי' ס"ל כר"ש גבי מקלקל וכר"י בדבר שאין מתכוין אלא להך ליש' ק' וצ"ל דמספקא ליה לש"ס אי איכא שום תנא דפליג עליה וס"ל דמקלקל הוא:

תו' בד"ה מהו לבעול וכו' דחיישי' שמא ישחוט. דמשמ' להו מדקתני ולא במוצאי שבת דע"כ שמא ישחוט ממילא נשמע נמי לליל שבת דמ"ל ליל שבת או מ"ש:

דף י"ז ע"א תו' בד"ה להוצאת המת וכו' והא דאמרי' באלו מגלחי' מת בעיר וכו' ומוקי לה דליכא חבורתא. וליכא למימ' דה"נ מיירי בדליכא חכורת' ק"ל לתו' סוף אמאי מבטלי' ת"ת דיסתפק המת באחרים בעלי מלאכה ומשמ' מפשט דברי התו' דבשע' היצאה מבטלי' ת"ת אף אי איכא חבורתא ועוד נר' משפט דבריהם דמפרשי ההיא דאלו מגלחים בכל המתי' ולכך ק"ל אהך דהכא כפי פירושם שפי' לה בכל המתים ואי הוו מפרשי לה להך דהכא במת מצוה הוה ניחא להו שפיר וה"ה דהוה ק"ל לתו' דמשמ' התם דדוקא במלאכה אסורים אבל בת"ת שרי והכא אמרי' מבטלי' ת"ת ויש לפ' דהא ג"כ היא בכלל קושייתם ותרתי ק"ל ודוק:

דף מ"ג ע"ב תו' בד"ה טעמא דהשיאו וכו' ומפ' הכי טעמא וכו'. וה"ה דהוה דייק הכי מריש' דאירסה וגירשה ונתארמלה ולא קתני נתארמלה בתרוייהו השיאה וגירשה השיאה ונתארמלה אלא דסיפא עדיפא ליה דבתר דקתני נתארמלה הדר תני וגירשה והדר תני לנתארמלה ולא דבר ריק הוא למיתני גירשה כאמצע:

בא"ד ואין נר' לר"י דא"כ לא הוי מצי מוכח וכו'. ולולי דבריהם ז"ל י"ל דריב"ן מפ' לה הכי למ"ד מזל גורם ולמ"ד מעין גורם מוכח לה כפירש"י והש"ס דייק לה כר' למר כדא"ל ולמר כדא"ל ודוק:

דף מ"ד ע"ב תו' בד"ה ואימא לרבות הורתה ולידתה בקדושה וכו' לחליצת בני גרים וכו'. דחליצת גרים לא שייכא דורמת סוסים זרמתם כתי' וכולהו יתומים ואין להם לא אב ולא אח וס"ד דהתו' דלא מיקרי עליך אלא ישראל גמורים

דף מ"ח ע"ב תו' בד"ה רב אשי וכו' מודה דטעמא הוא משום סמפון. וי"ל לדעת רש"י ז"ל דכי היכי דלר' שמואל בר ותורה דמוקי טעמ' דמשנה א' נמי משים סמפון איכא בינייהו בדיקת חוץ דמ"ס שמה בדיקה ומ"ס לא שמה בדיקה ה"נ לר' אסי ס"ל דכולהו טעמייהו משום שמא ימזגו לה וכו' מיהו איכא בינייהו דמ"ס דוכת' מיחד לה ומשנה אחרונה ס"ל דס"ס אכתי לא נכנסה לרשות הבעל וקרובה דעתה טפי לבית אביה ושפיר איכא למיחש שתשקר לאחיה ולאחיותיה ומה שהוכרח רש"י ז"ל לזה הוא משום קו' ר"י דלקמיה דבפ' אע"פ משמ' דטפי איכא למיחש במסר מהגיע הזמן:

בא"ד דודאי סברא היא וכו' דאי לא"ה לא הוה אמרי' לקמן דאיכא בינייהו מסר דהא מכיון דלא חיישי' בהגיע זמן מכ"ש במסר כדר' אשי דהכא אלא ש"מ דסברא הוא דהגעת זמן עדיפא מיהו ר' אסי מדדחקיה מתני' סבר איפכא ולא ס"ל דאב מסר וסוגיא דלקמן אתי' דלא כר' אסי ורחוק בעיני לומ' דלמש' אחרונה נתהפכה השיטה דמשמ' ודאי דמש' אחרונה באת להחמיר ולא להקל ולאו הא בהא תליא:

בא"ד דמסתמ' בדקי לה. ואע"ג דלמש' אחרונה בדיקת חוץ לא שמה בדיקה כדלקמן (דנ"ח) מ"מ כיון דשלח שלוחיו להביאה ש"מ דבדק לה בדיקה מעליא דסמך שפיר עלה **שם גמ'**. הא גופה ק' אמרת נכנס וכו' והא דלא ק"ל נמי דברישׁ' קתני היתה לה חצר ונכנס' עמו ללון משמ' טעמ' דחצרה ונכנס' ללון הא חצרו אף דללון בעלה יורשה אימ' סיפ' היתה לו חצר ונכנס' עמו לשם נישואין הא בחצרה אף דלשם נישואין אביה יורשה משום די"ל דחצרה וחצרו ל"ד דכל לשם נישואין חצרו קרי לה וכל דללון חצרה קרי לה:

רש"י בד"ה תיובת' דכולהו הנך דפליגי אדשמוע. משמ' דארב נמי ק' משום דמשמ' ליה לש"ס דהא דקתני בר"א לירושתה היינו לירושתה דוקא והא דקתני אבל לתרומ' וכו' נקט תרומ' לרבותא דאינה אלא מדרבנן משום סמפון דאל"כ האי כר"א לירושתה ל"ל כיון דבירושה קעסיק הול"ל בעלה יורשה אבל אינה אוכלת בתרומה אלא ש"מ דירושתה דוקא קתני וסיפא ל"ד אלא לרבותא:

תו' בד"ה ושמואל אמ' וכו' דל"מ ליטמא לה ולהפרת נדריה. וכפ"ז צ"ל דבמציאתה דוקא הוא דפליג ארב וכן צ"ל לר"ל אי אמרי' דלא אתא למעוטי אלא תרומה:

בא"ד ור"ל נמי ל"מ וכו' אלא תרומה. אזלא הא כפי מ"ש א"נ אף כתובה. דר"ל אתא למעוטי ומ"ש א"נ ממעט נמי ירושתה אזלא כפי' א' דלא ממעט שמואל אלא תרומה:

דף מ"ט ע"א גמ' או ר"י דאמ' בנים נמי מצוה. נר' דר"ל דבנים נמי מצוה כמו הבנו' דפשיט' דהוו מצוה משום זילותא ואיפכא ממתני' לגמרי דמחייב בבני' טפי מבנו' אך מפירש"י שכת' ולא חובה לא משמ' כן ונר' דמפ' לה כר"י דאמ' נמי בנים מצוה:

תו' בד"ה היאך אני וכו' כשהיא בדרך. וכפ"ז הא דקתני אלא לומ' כיון שיצאת וכו' היינו לגבי אלמנה וגרושה דנקט קרא אבל אה"ן דעיקר היציאה מעיקרא מהכא שמעי' לה ודוק:

ע"ב תו' בד"ה אכפייה רבא וי"ל דאכפייה כדברים. וצ"ל דהיינו בדברים קשים טפי מההיא דיארוד ילדה ודוחק:

בא"ד א"נ קצבו ביניהם וכו'. וכפ"ז צ"ל דלפי' מההיא דרבא להכא משום דה"נ גבי בנים כיון דכ"ע מפרנסו לבנייהו ולא רמו להו אציבורא הו"ל כמו קצבו ביניהם בני העיר ודו"ק:

בא"ד ועוד דבצדקה איכא תרתי לאוי וכו'. נר' דקושטא נקטו התו' דאיכא תרי לאוי ואה"נ דבחד לאו כפינן שפיר ודוקא במ"ע הוא דלא כפי' אבל לא בל"ת:

בד"ה הוא ואשתו וכו' דניזונין אפי' ממטלטלין והא דמתקיף ר' זירא הוא ואשתו מיבעיא היינו משום דמשמ' ליה לש"ס דלישׁ' דהתקינו כל הכותב נכסיו לבנו וכו' משמ' דאכולהו נכסי' קאי ואינה אלא תקנה דאושא בעלמא בין מטלטלי בין מקרקעי:

דף נ' ע"א רש"י בד"ה ואי דינא הוא. מפירושו ז"ל נר' דל"ג הא"ב אלא הכי גריס ועשיתינהו לזניה ואי דינא הוא עשויינהו בעי:

דף נ"א ע"א גמ' מני ר"מ היא. והא דקתני מפני שהוא תנאי כ"ד אע"ג דר"מ ס"ל כתובה דאורייתא היינו משום אלמנה דאינה אלא מדרבנן כמ"ש התו' לעיל וכן בסיפא גבי כת' לה שדה שוה מנה למאי דמוקי לה לקמן כר"מ צ"ל דנקט שהוא תנאי ב"ד משום דנשמע מינה לאלמנה דחייב אף דלא כת' לה כל נכסי' וכו':

ע"ב גמ' דקאמרי עדים שצווח' וכו'. אבל אמתני' ליכא לשנויי הכי דאם תשתבאי סתמא משמ' ולא בתנאה דתשתבאי ותצוחי ע"פ עדים ועוד דומיא דבכהנת אהדרינך למדינתיך: שם שבויי ליסטות אינן כשבויין. ואף לרבא דמתיר לעיל בסופה ברצון הכא מודה דתחלתה ברצון הוא ופי' כשבויין דקתני היינו כשבויין דעלמא דלח נשבו לתשמיש אלא לעבדות או לסחורה ולאבוה דשמואל יש ליישב בדוחק דשבויי מלכות וליסטות דשרו היינו משום דאף דנשבו לתשמיש סוף סוף מידי ספק לא נפיק דאפשר דאיתרמי דלא נבעלו:

דף נ"ב ע"א גמ' ר"א סבר הוא נתן וכו'. ור"י דנקט היא נתנה אצבעא וכו' היינו לגבי ר"א קאמ' לה אבל אה"ן דבעלמ' מודה ר"י דאינו פודה דהא בישראל עסקי' וה"ה בכהנת לרבא ודברי רש"י בכאן הם מגומגמי' וצ"ל דמ"ש רש"י בישׁ' עסקי' היי' כי היכי דלוקמ' אליבא דכ"ע אבל אה"ן דשפיר מוקי פלוגתייהו בכ"הג בכהנת אליבא דרבא ומ"ש רש"י א"נ בכהנת ע"י נדר ר"ל משום איסור נדר בעלמא דלא. מצי לאהדרה לאנתו או כאביי או כרבא אי לאו משום דהוא נתן אצבע ולא כדס"ד מעיקרא דמשום איסור נדר פליגי כפלוגתא דאביי ורבא:

תו' בד"ה רצה אינו פודה דמשמ' דפירות ופרקון מצוים וכו'. ורש"י ז"ל לעיל פי' מצוי הוא אמזונות ומעשה ידיה ואינו מצוי הוא פרקון ופירות וכפ"ז י"ל הא דלא פריך אקבורה וכתובה היינו משום דהא פשיטא ליה דדמיין אתרדי דכולהו לאחר מותה נינהו
דף נ"ג ע"א גמ' מוחלת כתובתה לבעלה אין לה כתוב' וכו'. וה"ה מוחלת לאחרים ונקט לבעלה משום דבעי למיתני במוכרת לבעלה:
תו' בד"ה ותבעי לך וכו' מוחלת מיבעיא וכו'. משמ' להו. הכי מדרבא בסמוך דפשיט' ליה מוחלת ואי הוה פליג עליה ה צ"ל א"ל רבא אנא פשיט' לי מוחלת ועוד דאדרבא לימא מוחלת לרבות' לאידך גיסא דאף במוחלת איכא למימ' דיש לה כתובה וכ"ש במוכרת דתבעי שפיר והא עדיפא דנקיט בעייתו במידי דשכיח ומריהט' דפירש"י ז"ל משמ' דבמוחלת נמי מיבעיא ליה ולדידיה הא דלא נקוט בעיא דידיה במוחל' משים דהא רבות' טפי דאיכא למימ' דאין לה. כתובה ומעיקר' תקנת' דרבנן וכפ"ד התו' רבא מוכרת כתובתה לאחרים אתא לאשמועי':
דף נ"ח ע"א תו' בד"ה אי כמעלה לה וכו' גם למ"ד מחיים הו"מ למפרך וכו'. וה"ה דלמ"ד לאחר מיתה תק' אמאי עושה ואוכלת אלא דנקטי התו' למ"ד מחיים משים דלמ"ד לאחר מיתה הא מיהא אק' לוה סתם אבל למ"ד מחיים ריהטא דשמעת' משמ' דל"ק ליה מידי דומיא דסיפ' דאין מעלה לה מזונות וכו' דלק"מ למ"ד לאחר מיתה:
בד"ה במעלה לה וכו' רב ושמואל מוקמי מתני' כשאין מעלה לה מזונו' וכו' כצ"ל ותא דלא מוקי הש"ס פלוגתייהו בהכי בפי' דמתני' דוקא דמר מפ' לה במעלה לה מזו' ולא מעה כסף ומר מפ' לה באין מעלה לה לא מזונו' ולא מעה כסף אבל כולהו מודו דמזונו' תחת מותר ומעה כסף תחת מעשה ידיה היינו משום דתק' להו מאי דוחקייהו דמפרשי לה לאחר מיתה אדרבה מתני' משמ' טפי מחיים דומיא דרישא דעושה ואוכלת ומוקמי' לה במעלה לה מזונו' ולא מעה בסף כדר' אבא אלא עכ"ל דבעיק' תקנת' פליגי ועוד מאידך מימרא דרב דיכולה אשה לומ' איני ניזוני' וכו' משמ' דמזונו' תחת מעשה ידיה:
בד"ה מתוך שיכול לכופה וכו' מוקי לה כר' אבא וכו' והא דלא כתבו דמוקמי' לה באינה ניזוני' כדלעיל היינו משום דהתם מ"ל דסיפא דקתני המותר הקדש היינו לאחר מיתה ובאין מעלה לה לא מזונו' ולא מעה כסף וכדרב ושמואל לקמן לשיטת התו' אבל ר"ל דקאמ' שיכול לכופה וכו' משמ' ודאי מחיים וא"כ ע"כ כרב אדא מוקי לה ודוק:
דף ק"ד ע"א גמ' א"ר אלעזר בשעה שהצדיק נפטר מן העולם ג' כתות של מלאכי השרת יוצאות לקראתו א' אומרת לו בא שלום וא' אומרת הולך נכוחו וא' אומרת לו יבא שלום ינוחו על משכבותם כשעה שהרשע נאבד מן העולם ג' כתות של מלאכי חבלה

יוצאות לקראתו א' אומרת אין שלום אמר ה' לרשעים וא' אומרת לו למעצבה ישכבון וא' אומרת לו רדה והשכבה את ערלים ע"כ ויש לדקדק שסדר הכתות דנקט ר"א אינו כסדר הכתוב דר"א אמ' דה אומרת הולך נכוחו קודמת לכת הג' שאומרת יבא שלום ינוחו על משכבותם והכתו' אמ' הולך נכוחו לבסוף אחר ינוחו על משכבותם ועוד מהיכא משמע ליה מקרא דב' פעמים אומ' יבא שלום איברא דלשונם משונה דהא' אומרת בא בשלום שהיא מדברת עמו ואומרת לו שיבא בשלום אבל האחרת אומרת יבא שלום ינוחו על משכבותם והיא כמכרזת ואומרת שיבא שלום וכו' אלא דמ"מ ק' דברי הכת הא' היכא רמיזא בקרא ועוד מלת לו שנזכרה בכת ג' היא טפלה ותפלה מבלי מלח והנה אית' לעיל על ר' בשעת פטירתו שאמ' יר"מ שיהא שלום במנוחתי יצתה ב"ק ואמרה יבוא שלום ינוחו על משכבותם ופריך על משכבך מיבעי ליה מסייע ליה לר"ח בר גמדא דאר"ח בר גמדא א"ר יוסי בן שאול בשעה שהצדיק נפטר מן העולם אומרים מ"הש לפני הקב"ה רבש"ע צדיק פ' בא אומ' להם יבאו צדיקים ויצאו לקראתו ואומרים יבא בשלום ינוחו על משכבותם ופירש"י יבאו צדיקים ויצאו לקראתו ויבא בשלום ואח"כ ינוחו צדיקים על משכבותם ע"ש ונר' דב' צדיקים הם א' שהולך דרך ישרה עד נועם העליון ואין פוצה פה ומדבר כנגדו ויש שיש להם צער בדרך שהולכים כנגדו מלאכי חבלה להפחידו ולהבהילו וצריך לעבור עליו צרה עד שיתמרק כל חובו לזמן אשר קצבו עליו והנה הצדיקים לא יש להם שמחה ומנוחה גדולה אלא כשיהיה הצדיק ההוא הולך נכוחו שאז יהיו הם הולכים עמו בשובה ונחת וינוחו על משכבותם אבל אם אינו זכאי כ"כ להשיג מדרגה זו או אף שיצאו הצדיקים לקראתו היינו בעת יציאת נשמתו יבאו לקראתו לעשות לו נחת רוח לנפשו וליישב אח דעתו ולהקל מעליו צער וקושי הפרידה ואח"כ כל א' ילך לו למקומו ולכן כשמכריזין הכת הב' ואומרת הולך נכוחו שהולך לו בדרך הישרה אז מכרזת הכת הג' יבא שלום ינוחו על משכבותם ר"ל שהצדיקים יהיו עמו ללוותו עד באו בשלום למקומו הראוי לו ואח"כ ינוחו הם על משכבותם וקרא ה"ק אימתי יבא שלום ינוחו וכו' שהולכים עמו עד כאן בשלום היינו כשהולך נכוחו ודוק:

דף קי"א ע"א גמ' עולא הוה רגיל דהוה סליק לא"י נח נפשיה בח"ל אמרו ליה לר"א אמר אנת ש על אדמה טמאה תמות פירש"י מקרא הוא בנבואת עמוס עכ"ל א"ל מה כיון רש"י בזה לשלול שאינם דברי ר"א אלא מקרא הוא ומהראנ"ח ז"ל כת' דק"ל לרש"י מ"ש תמות שהוא לשון עתיד ועולא כבר מת עכ"ל ולכאו' היה נר' לימ' דק"ל לרש"י דאחר שאמ' אנת עולא שהוא ל' תרגום למה סיים בל"הק לומ' על אדמה טמאה ולא אמ' על ארעא מסאבא ותי' דנקט לשון הכתוב אלא שרש"י התחיל בתחלת הדבור אתה

על אדמה משמ' שגירסתו היא כך ואפשר דק"ל דמ"ל לומ' בלשון נוכח כאילו מדבר עמו הול"ל בל' נסתר עולא על אדמה טמאה ימות ותי' שמקרא הוא ונקט ר"א לשון המקרא ודוק:

מסכת קידושין

פרק ראשון

דף ב' ע"א תו' בד"ה האשה נקנית אמאי לא תני הבתולה וכו' ולכאו' היה נר' לומ' דהתנא ליש' דקרא נקט דכתי' גבי אדם האשה אשר נתת עמדי דהיינו ליקוחי' כתי' בה"א וכן כתי' את האשה הזאת לקחתי וכן כתי' גבי משה למה זה עזבתן את האיש קראן לו ויאכל לחם דהיינו אשה כדרז"ל אבל גבי בתולה לא כתי' בקרא בה"א גבי לוקחין:

דף ו' ע"א גמ' הכא כתי' כי יקח ולא שיקח את עצמו. נר' דמה"ט אף שהיה מדבר עמה ע"ע קידושיה אינה מקודשת וגרע משתיק' כגון שאמ' לשון גרוע הרבה שהוא הפך המכוון אבל בנתן הוא ואמרת היא דלעיל אם היה מדבר עמה ע"ע קידושיה הויא מקודשת גמורה דאין אמירתו מגרעת כח נתינתו ומשעת נתינתו לידה הויא מקודשת גמורה:

תוס' בד"ה אפי' לא שמיע ליה להודיעו הא דר"י אמ' שמואל. עיין מ"ש הרב ח"ה דר"ל מ"ש ר"י והוא שעסוקי' כאותו ענין והק' לפירש"י שכת' דהלכה כר' יוסי דאף אם לא ידע דהלכה כמותו מ"מ יחמיר על עצמו לעשות ככל חומרייהו ע"כ וי"ל דוה הדיין שלא ידע דהלכה כמותו יסבור דהלכה כר' יהודה מדאיבעיא לן לעיל בהנך לישני במיוחדת ומיועדת ומשמ' ליה דלא אתיא אלא אליבא דר' יהודה דלר' יוסי אע"ג דלא אמ' לה נמי הויא מקודשת וכרס"ד הש"ס לעיל דאכתי לא ידע הך מימרא דשמואל כי היכי דלידע הך שינוייא דלעיל ונר' דאף התו' מפ' כפירש"י דלפי מ"ש ח"ה ק' דהא ודאי זה הדיין מחמיר הוא דאף שאינם עסוקי' באותו ענין מקודש' ומאי איסו א"א איכא ואי כגון שקיבלה קידושין מאחר הא מדברי התו' לעיל משמ' דלא הוצרכו לזה אלא לפי' הר"ר עזריאל אבל לדידהו דמשמע להו טפי כפירש"י א"ק לזה ויש ליישב ולמאי דכתי' ניחא ומ"ש התו' דר"י אמ' שמואל ולא כתבו דר' הונא אפשר דהוו גרסי ר' יהודה במקום ר' הונא וכגי' הרא"ש דפוס אמשטרדם ע"ש **דף ט"ו ע"א גמ'** מאי משמע' אמ' רבא וכו' ק"ל דמאי פריך מאי משמ' הא מילת' בטעמ' קאמ' דמוכר עצמו ומכרוהו כ"ד כבר הם אמודים וע"כ קרא לא מיירי אלא בנרצע וה"נ לא פריך הש"ס לעיל באידך ברייתי' מאי משמ' וי"ל דהכי פריך דמאי משמע דהאי קרא בנרצע טפי ממכרוהו ב"ד וקרא דושב אל משפחתו במכרוהו כ"ד אדרבה איפכא מ"ל דקרא דושב אל משפחתו בפ' מוכר

עצמו כתי' והיכי מתפ' אמכרוהו ב"ד ואי משום יתורא טפי הול"ל דלרבות נרצע ול"מ לר"א דס"ל מוכר עצמו נרצע דשפיר הוי קרא דושב קאי נמי אמוכר עצמו דבריש הפ' אלא אפי' לרבנן דס"ל מוכר עצמו אינו נרצע סוף סוף טפי דמי ליה נרצע ממכרוהו ב"ד דמוכר עצמו ונרצע תרוייהו מדעת עצמם הם משתעבדים ומשתעברים גם ביתר על שש משא"כ במכרוהו ב"ד ושני שפיר דמדכתי' איש משמ' טפי בנרצע ואי לאו דכתי' קרא אחרינא דושב אל משפחתו לא הוה דחי' פשטא דלעולם דמשמ' כל ימיו משום דיוקא דאיש והוה מוקמי' ליה במכרוהו ב"ר והוי איש ולא אשה דבגנבתו ולא בגנבתה ולא הוה חיישי' לשם מכירה אבל השת' דכתו' תרי קראי עדיף טפי לאוקומי קרא דושב אמכרוהו ב"ר ושב אל משפחתו בנרצע מדיוקא דאיש ובהכי ניחא לי מ"ש בתלמוד חדש בשם ת"י תימ' דכיון דקרא לא משתמע אלא בנרצע למאי אצטרי' למימ' אי במכרוהו ב"ד הרי כבר אמור ע"כ:

דף ח"י ע"ב תו' בד"ה כיון שפי' טליתו וכו' וק' היכי וכו' אדרבה נידוק וכו' מדלא כתי' בבוגדו בה בוי"ו ויש ליישב לפירש"י ז"ל דבבגדו משמעו פעולה דאי לשון בגד היל"ל בפרישת בגדו דשם העצם לא יבא פעולה וא"כ ע"כ שהוא ל' בגידה והוא על משקל כשמעו ואם היה ל' בגד הול"ל בביגדו ביו"ד להשמיענו זה שאעפ"י שמשמעו פעולה הוא לשון בגד וחסר מלת הפעולה שהוא בפרישת ול"ד לותתפשהו בבגדו שהיא בלא יו"ד דהתם ודאי שם גמור ולא פעולה ובהכי ניחא נמי קו' ב' של תו' ודוק:

בא"ד וי"מ בהאי דכתי' אשר לא יעדה וקרי' לו בוי"ו וכו' ק' דהא קרא כתי' אם רעה והפדה ומשמ' דאין ייעוד כאן ולו כמ"ו ר"ל שהיתה ראויה לו לייעדה אבל הוא לא ייעדה וא"כ היכי קאמ' בבגדו בה וצ"ל ורחוק לומ' שמסרס המקרא ודורשו הכי אם רעה בעיני אדוניה והפדה אשר לו יעדה לעם נכרי וכו' משום יש אם למקרא וצ"ל דקרא קאמ' אשר לו ר"ל אשר היא ראויה לו והיא רעה בעיניו אז והפדה ובתר קמ"ל דינא אחרינא דלעם נכרי וכו' ר"ל כשיהיה פרישת טליתו עליה אז לא ימשול למכרה ומשמ' ליה הכי מדכתי' לו בויו אך ק' דלקמיה אמרי' דבקידושין דעלמ' הוא דאמרי' דאין מוכרה אחריה' לשפחו' אבל בקידושי יעוד מצי שפיר לזבונה וכפ"ד הי"מ האי בבגדו בה אאשר לו יעדה דלעיל קאי וש"מ דביעוד גופיה קמיירי ובשלמ' לפירש"י ותי' י"ל דקרא מילי מילי קאמ' ואינו מקושר עם הקודם אבל לדידהו ק' דהא לא ידעי' פי' דבבגדו בה אלא מכח לו יערה וכ"ת דהכוונה היא ע"ד דבר הלמד מעניינו דמה התם פרישת בגד אף ה"נ פרישת בגד א"כ נילף מינה נמי דמה התם אדון וכו' ומאן פליג לן וצ"ל דמסתבר להו לכ"ע דלא מיירי קרא באדון ממש דהא אביה עיקר מכירתו היתה לשפחו' וקי"ל דנמכרת לשפחו' אחר

שפחו' אע"ג דבכללה הוא הייעוד ואף שי"ל דהתם אכתי לא באה לכלל ייעוד משא"כ הכא מ"מ כיון שהיעוד ממילא קאתי לא קרינא ביה כבגדו בה לגבי האב אבל עיקר מכירתו אינה אלא לאמה מ"ה אוקי ליה לקרא בעלמ' דהוי מסירה לאישות ממש וכאילו האב לקח טליתו של בעל ופירש אותו עליה ודוחק:

בד"ה בשלמ' אירוסין וכו' וכ"ת דמ"מ יש לחלק בין אירוסי' לנישואין וכפ"ז מ"ש רש"י כיון דנישואין דאוריי' נינהו ר"ל כיון דנישואין אלו דאורייתא נפקא לגמרי מרשותי' דבנישואי' דרבנן נפקא להחמיר ולא להקל משא"כ הכא:

דף ב' ע"א רש"י בד"ה מוסר לו על כרחו. אין הכוונה לומר דאם אין לו אשה ובנים אין רבו מוסר לו על כרחו אלא ברצונו ובהכי ניח' עובד' דר' שמלאי ס"פ האומ' ע"ש דהא ודאי כיון דבגפו יצא כתי' ולא קרינא ביה אם אדוניו יתן לו אשה ודאי דכלא יהיה קדש קאי ואסור הוא בשפח' אלא רש"י ז"ל מלת מוסר לו קדייק דלא קתני נותן לו ר"ל בעל כרחו ודוק:

תו' בד"ה עבד ד' וכו' וק' דא"כ אמאי שני קרא וכו'. ונ"ל ליישב לפירש"י דאה"נ דהני תרי קראי חד מוקמי' ליה בהשביח וחד בהכסיף כדלעיל אלא דכלפי מאי דבעי ר"נ לאפוקה ממשמעות' דקרא דפי' רבות ומעט הוא בכסף ומוכח לה מהכא לקולא מ"ה פריך דדילמ' פי' רבות ומעט הוא על השנים גופייהו קאי ולא על הכסף ומשים רומיא דקראי דמכסף מקנתו וכפי שניו מוקמי' להו לחומרא:

דף כ"ד ע"א תו' **בד"ה** ור"א אמר כל וכו' ואי במתנה וכו' מה היתה מרווחת לומ' וכו' תימ' דהירוש' קרי' בחיל בין בקו' בין בתי' דבמתנה לא חיישי' לגניבה והוי שלה וא"כ איך הניחו הראיה הפשוטה דקאמ' בהדיא הירוש' דהמתנה שלה ונקטו לה מדיוקא דמה היתה מרווחת ואין לומ' דה"א דהירוש' סופר דבמתנה מן הדין היא דלא קנה ולאו משום חששא שלה פריך דאמאי לא ניחוש בה ג"כ חדא דאטו יציבא בארעא וכו' דהשתא מציאה קניא מן הדין מתנה דאיכא דעת אחרת לא כ"ש ועוד כיון דמן הדין לא קניא מה לנו עוד לחששא הזאת וזל דאי להההיא דפשט הירוש' הו"א דהכי קפריך הגע עצמך מתנה ר"ל מה הועילו חכמים בתקנת המציאה שהיא לבעל והא מצייא למימר מתנה נתנו לי וא"כ אף במציאה תהא לעצמה מ"ה נקטו הך דיוקא דמה מרווח' באומרה מתנה נתנו לי וכו' ואע"פי שהתו' פי' הירוש' דאמתנה עצמה פריך מ"מ חששו התו' לסברת הדוחה שיפ' הירוש' בע"א:

בד"ה אלא בזוזי דידה וכו' אלא הול"ל ממעשרו ולא ממעשר חבירו וי"ל לפירש"י דה"א אשתו כגופו דמיא ובכלל מעשרו היא מ"ה נקט איש:

בא"ד ומ"ש בקו' וכו' לא נהירא דכיון שהן ברשותו וכו' באמת דקו' רבתי היא לפירש"י ז"ל מיהו י"ל דמיירי בכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ורש"י קיצר בדבריו ולא ניחא ליה לרש"י לפ' כפי' התו' משום דאכתי לא אתינן להך פירושא דמתנה:

בד"ה תהא יוצאה בשן ועין וכו' משום דסבר וכו' וכפ"ז צ"ל דתנא דמתני' פליג אר"מ דס"ל לקמן א"ץ גט והוא דוחק ולולי דבריהם ז"ל י"ל דמתני' לא מיירי אלא ביוצא מדעת ורשות האדון ולא ביוצא בע"כ א"נ תנא ושייר ושן ועין תרתי חשיב להו:

ע"ב גמ' בכולם עבד וכו' הא דקבע פלוגתא דר"מ ור"ש ברישא והדר פלוגתא דר"א ור"ט הקודמים להם טובא י"ל דתנא חדא חדא שמעינהו ומשנה א' לא זזה ממקומה:

שם ואי אשמועי' הא משום דתמיא וכו' וה"ה דהומ"ל תנא היתה עינו כהויה והוסיף להכהותה אם יכול וכו' ובהא הוה סגי אלא דתנא אורחא דמלתא נקט דמסתמא כשהיא כהויה ונרודה כשמכהו עליה היא נסמית ונופלת א"נ אצטריך לאשמועי' בבריא והכחישה דאם יכול להשתמש בה עכשיו אין יוצא לחירות והו"מ תלמודא למעבד הכי צריכותא אלא דבלא"ה עביד שפיר צריכותא ביוצא לחירות גופה

דף ל"ד ע"א גמ' וניקש תפילין למזוזה. וליכא למימ' דלהא לא אצט' קרא לחיובא וכדמשמע מדקאמר נשים פטורות מנ"ל דאי לאו קרא דפטורה מסתמא אמרי' דחייבות דהתורה לכל יש' נאמרה כדכתי' כה תאמר לבית יעקב וגו' דהקישא ודאי למילי אחריני אתא לומ' דבעי' כתיבה תמה ולענין דאיתנהו בקשירה איתנהו בכתיבה ואם כתבם ע"א פסולים הך חיוב' נפקא ממילא בהקישא ולא מקשי' לה לפיטורא ובהכי ניחא נמי הא דק' דפשט' דהש"ס משמ' דאי מקשי' תפלין למזוזה ממילא אמרינן דחייבות הן בכל מ"ע שהז"ג ואדרבה איפכא מסתברא מדאצט' קרא לחיוב' בתפלי' מכלל דשאר מ"ע שהז"ג נשים פטורות ולמאי דכתי' ניחא ועוד די"ל דאצט' כי היכי דלא נילף מת"ת א"נ כי היכי דלא נילף מראית במ"מ:

שם וניקש מזוזה לת"ת. ק' דהא מדאקשיה קרא ולתפלין לת"ת בפ' ב' כי היכי דלא נקשייה למזוזה לחיובא ש"מ דבמזוזה חייבות ואין לומר דלאו להכי הפסיק ת"ת ביניהם אלא לאקושי מזוזה לת"ת דהא מצי שפיר למילף מדאקשי' לתפלין בפ' א' דהא בכל התורה כולה למדין למד מלמד חוץ מן הקדשים ואמאי שני קרא בדיבוריה וי"ל דלא דייקי' הכי אלא אי קי"ל במזוזה לחיובא דמדהפסיק ת"ת ביניהם ש"מ דל"ד למזוזה אבל השתא דניקש מזוזה לת"ת נימא דהיא גופה קמ"ל קרא דשלשתם שוים בהשואה א' ולא דייקי' מידי:

ע"ב גמ' ואי כת'רחמ' ראיה ולא כת' תפלין הו"א נקיש תפלין למזוזה ואין לומ' דא"כ לא לכתו' לא ה"א ולא וא"ו דהא קרא אצטרי' להיקישי אחרינ כדלעיל:

שם הו"א נילף ט"ו ט"ו מחג הסוכות מ"ה אתא היקשא דמצה לחיובינהו ואף למ"ד היקש וג"ש ג"ש עדיף הכא מצי' לקיומי תרוייהו דמוקמי' ג"ש לחיובא דכזית לילה א' בסוכה כמפורש בפוסקי' ז"ל אך ק' דהא מסקי' בסוכה (דף כ"ח) דפיטורא דנשים בסוכה הלכה והאזרח מוקמי' לה התם לדרשא אחריתי וקי"ל דאין דנין ק"ו מהלכה ול"ד ק"ו אלא ה"ה כל י"ג מדות כמ"ש רש"י בשבת דלא ניתנו י"ג מדות לידרש אלא בדברים המפורשים בתורה וכ"כ ה"עש' פ' וא"כ היכי קאמ' נילף ט"ו ט"ו מחג הסוכות וי"ל דהכא לאו לימוד גמיר הוא אלא גילוי מילת' בעלמ' הוא דהא מצי' למילף מתפלין וראיה לפטור ומהקהל לחיוב ואתי' הך ג"ש וגלי לן דלא אמרי' לחומר' מקשי' אלא שפיר ילפי' מתפלין וראיה לפטור ולהשוותם לסוכה

שם ותו מ"ע שלא הז"ג מנ"ל. אע"ג דמסברא חייבות כדמשמ' לעיל מ"מ השתא דאמרת דת"ת נשים פטורות א"כ נילף מינה לפטור ומנ"ל וחייבות כלא הז"ג:

שם א"ה תפלין וראיה כ' כתובים וכו' האי א"ה בכאן לכאו' אינה מדוקדקת מיהו י"ל דה"ק בשלמא לדידי מצה והקהל צריכי ותפלין וראיה צריכי ולא הוו כ' כתובי' אלא לדידך דקרית למצה ב' כתיבי' הבאי' כא' אע"ג דצריכי א"כ תפלין וראיה נמי וה"ה דהוה מק' ליה היכי קרית להו ב' כתובי' הא תרוייהו צריכי אלא דלשיטתי' אק' ליה. א"נ י"ל דהמק' היה סבור דע"כ ל"פ תנאי בב' כתובים אלא אי ילפי' מריבויא או ממיעוטא דהוי חד מינייהו יתירא ש"מ הני אין טפי לא אבל אי ילפי' בהיקש' דממילא אתי ולא יתורא לא מקרו ב' כתובי' אבל השתא דקרית למצה והקהל ב' כתובים אע"ג דאתי מצה בהיקשא א"כ תפלין וראיה נמי. והריטב"א ז"ל פי' דה"ק דבשלמא לדידי אית לי ג"ש דראיה ראיה א"כ ודאי תפלין וראיה צריכי אלא לדידך דקרית למצה והקהל כ' כתובי' ש"מ דלית לך ג"ש דאי אית לך ג"ש הקהל ודאי צריכה כי היכי דלא נילף מראיה וא"כ תפלין וראיה נמי ב' כתובים וכו':

שם ואנא אמינא תפלין חייבות וכו' מהכא משמע דאתי ק"ו ומפיק מג"ש דראיה ראיה ובבכורות (דף נ"ג ע"ב) אמרי' איפכא גבי עשר תעשר דג"ש מפקא מהיקשא והתו' שם (דף ל"ג) ד"ה מחלקי' היכא דמוקמי' ג"ש או היקש' למילי אחריני אתי ק"ו ומפיק מהיקש' אבל היכא דלא מוקמי' להו למילת' אחריתי אתי ג"ש או היקש' ומפקי מק"ו ע"ש והכא הך ג"ש אצט' לאפטורי חרש המדבר ואינו שומע ושומע ואינו מדבר מדכתי'

גבי הקהל למען ישמעו ולמען ילמדו וילפי' מניה ראיה ראיה כדאיתא בריש חגיגה (דף ג') ע"ש:

תו' בד"ה סד"א נילף ט"ו ט"ו מחג המצות וכו' הו"א האזרח אתא לרבויי. דבריהם אלו ז"ל לכאו' אינם מתיישבי' כפי מאי דמסקי' דפטורות דנשים בסוכה הוא הל"מ ולא מהאזרח ולולי דבריהם ז"ל י"ל דהו"א דפיטורא דסוכה אצטרי' משום שהיו באותו הנס והש"ס דלא נקט לה הכא עדיפא מינה קמשני ואף דמן התורה לא חיישי' להך טעמ' דהיו באותו הנס כמ"ש התו' בשלהי פסחים היינו בתר דגלי לן קרא פטורא דסוכה א"נ אצטרי' משום דה"א תשבו כעין תדורו ורבא נמי מודה בהך טעמ' אלא דמוסיף בה טעמ' אחרינא ואף שנאמ' דרבא לא חיישי להך טעמא כפשטא דשמעתא מ"מ השתא דלא כתי' חיובא במצה עדיף טפי לומ' דאצט' משום תשבו מלתלות תניא בדלא תניא:

בד"ה ואנא אמינא וא"ת וכו' בלא מצה נמי נ"ל חיובא וכו' ולולי דבריהם ז"ל י"ל דאה"נ דבלא מצה נמי שפיר נ"ל חיובא מק"ו אלא דנקט הש"ס מצה כי היכי דנילף מינה שאר מצות כמ"מ לחיובא דמק"ו דהקהל לא ילפי' לדעלמ' כיון דבשאר מצות טפלים פטורים וא"כ אמרי' דיו לבא מן הדין להיות כנדון אלא דמשמ' להו לתו' מליש' דריהט' דתלמודא דהאי ק"ו ליתי' אלא בתר דכתי' מצה:

בד"ה ונילף מת"ת וכו' עי"ל דסברא הוא למילף וכו' דהיקש כבודם וכו' משמ' דר"ל דכבודם חמיר כיון שהוקש לכבוד המקום ועי"ל דהתם סברא הוא לחייב הנשים משום דג' שותפים באדם ולא נילף מינה לדעלמא

דף ל"ה ע"א גמ' יכול גלחו במספרים וכו' ק' דאימא אדרבה איפכא לחומרא דבין גלחו במספרים ובין לקטו במלקט חייב וכההיא דדרשי' לקמן לחייב על כל הראש כבין העינים וי"ל דא"כ לא צריך קרא דהשחתה דאתי בק"ו מגילוח דמספרים אלא ש"מ דקרא תנאה קאמ' דבעי' השחתה עם הגילוח ומדהאי תנאה האי נמי תנאה דבעי' גילוח עם השחתה ועי"ל דא"כ לימא קרא ולא תסיר את פאת זקנך דמשמ' מינה כולהו אלא ש"מ דגילוח והשחתה כעי' וא"ת השתא נמי לימא קרא ולא תעביר תער על פאת זקנך ואי משים דאורחי' דקרא לקצר מ"מ טפי עדיף לכתו' קרא הכי מדלכתו' קרא אחרינא יתירא בכהני וי"ל דאי כתי' הכי הו"א דקרא אורחא דמילתא נקט ואה"נ דאף במלקט ורהיטני חייב דהוי דומיא דתער מ ה כת' קרא תרוייהו למעוטי וכעין זה כתבו על כלל ופרט דקי"ל אין בכלל אלא מה שבפרט למאי אצט' כללא:

תו' בד"ה מכלל דמ"ע שלא הז"ג וכו' אדרבה אי הוה שתיק מניה הוה ילפי' ממצה והקהל וכו' ולפירש"י י"ל דכיון דאיכא למילף נמי לפיטורא מסוכה וראיה אתי האי ק"ו דילפי'

ממ"ע שלא הז"ג ומפקא מההיא דלקולא ולחומרא לחומרא מקשי' ולא ניחא ליה לרש"י לפ' כפי' ר"י משום דאיכא למימ' דאי הוה נקיט קרא היקש' במ"ע שלא הז"ג אכתי לא הוה שמעי' במ"ע שהז"ג לפיטורא דהוה ילפי' לחיובא ממצה והקהל והוה צריך הקישא אחרינא לפיטור' דמ"ע שהז"ג מ"ה נקט קרא היקשא במ"ע שהז"ג ושלא הז"ג ילפי' שפיר במ"ע מת"ת ולא בעי היקשא:

בד"ה אלא למ"ד תפלין וכו' וה"ט דמ"ע שהז"ג נשים פטורות וכו' ריהטא דדבריהם משמע שהוא טעם אחר דלא כפירש"י ורצו לקשר את כל הסוגיא בשיטה א' דמדיוקא ילפי' כדבסמוך בש"ס ובאמת שכפ"ד יבא שינוייא דהש"ס הכל מבואר כדברי הש"ס משא"כ לפירש"י שהש"ס קיצר הרבה בעיקר התי' ומה שלא פירש"י כפי' התו' נר' משום דסובר רש"י ז"ל דאף שאין מלמדין לדעלמא שחייבות מ"מ ממילא נימא שחייבות בכל מצות התורה ששוים נשים ואנשים ומ"ל אי הז"ג או לא ומצה דכתי' בה בהדיא היינו משום דלא נילף מסוכה והקהל משום דלא נילף מראיה ואע"ג דהוה ילפי' בק"ו מ"מ מלתא דאתיא בק"ו טרח וכת' לה קרא ואע"ג דלעיל בש"ס משום האי ק"ו דייני' להו ב' כתובים היינו לענין שאין למדין מהם משום די"ל דלהכי הדר כתבי' כי היכי דליהוו ב' כתובי' אבל לא ללמוד מהם להפך שמ"ע שלא הז"ג נשים חייבו' כיון דאיכא למימר מלת' דאתי' וכו' ולא נפיק נשים מכלל חיוב המצות:

דף ל"ה ע"א רש"י בד"ה א"כ איפכא איכא למילף וכו' כת' מהרש"א ז"ל וז"ל לא הוה צריך לפ' כן אלא דפריך וכו' וכ"כ בת"י והקשו לפירושו הא בהדיא אמרי' בעירוכין למ"ד דתפלין מ"ע שלא הו"ג דנשים חייבות ע"כ:

נשאלתי מהחו"ש כה"ר יצחק אפרתי נר"ו וז"ל ילמדנו רבינו במה שנתקשיתי בדברי מהרש"א ובת"י דאחר נשיקת כפות רגליהם לא הבנתי דבריהם דרש"י מוכרח לפ' כן דס"ד דאית ליה דב' כתובו' מלמדין וא"כ כד פריך הש"ס הניחא למ"ר וכו' אלא למ"ד תפלין מ"ע שלא הז"ג מוכרח דילפי' מת"ת ופדיון הבן דממורא ליכא למילף שהוקש כבודם לכבוד המקום וא"כ איפכ' איכא למילף אבל לפי האמת דר"מ אית ליה אין מלמדין א"כ בשלא הו"ג נילף ממורא ובשהז"ג נילף מראיה ובעירובי' דקאמ' למאן דס"ל תפלין שלא הו"ג חייבים הייני לפי האמת דב' כתובים אין מלמדין עכ"ל:

וזאת תשובתי אליו האותיות צהלו'ני על פני בקו' מבהיקות לנגד עיני ואף שאין הדעת צלולה וצהולה מכמה סיבות והרפתקי מ"מ להשיב את פניו ריקם א"א לכן אמרתי להשיב מן הכא בידי בס"ד והוא כי הנה מ"ש כ"ת דרש"י פי' כפי מאי דס"ד דב' כתובי' מלמדי' וילפי' מת"ת ופדיון הכן אף שדברים אלו ניתנו ליאמר כפי סוגיית הש"ס מ"מ

מדברי רש"י ז"ל לא משמ' כן שכת' ומשני מאן שמעת ליה וכו' ולדידיה לא איצט' היקשא אלא כדגמרי' וכו' וגמר מראייה ש"מ דקו' הש"ס לרש"י ז"ל הוא מכח היקש' דלעיל דילפי' מקרא דלמען תהיה תורת ה' וכו' הוקשה כל התורה כולה לתפלין והיינו וראי מכח היקש' דתפלין מת"ת דאי מכח בנין אב דת"ת ופדיון הבן מאי אולמי' דתפלין משאר כל המצות דאיצט' היקש' דכל התורה לתפלין הא מרה שוה א' להם ושפיר נילף תפלין וכל המצות מת"ת ופדיון הבן וא"כ הו"ל לרש"י ז"ל לומ' דלר"מ ולפי' שפיר ממורא ולא ילפי' מת"ת ופדיון הבן כיון דב' כתובים הם ומאי שיאטיה דהיקש' הכא אלא עכ"ל דאכתי אזלי' בהיקש' דתפלין לת"ת והוקשה כל התורה כולה לתפלין ומ"ה פריך דלמ"ד תפלין לא הז"ג אדרבה נילף מהיקש' דלמען דמ"ע שלא הז"ג נשים פטורות ומשני דלר"מ לא איצט' היקש' למ"ע שהז"ג אלא מכח ב"א מראית וא"כ היקש' דלמען לר"מ לית ליה כלל וממילא אזדא לה קו' דשלא הז"ג דודאי ממורא ילפי' ולא מת"ת ופדיון הבן והשתא ק"ל שפיר לת"י דהא לר"מ נשים חייבות בתפלין וא"כ ע"כ היקש' דתפלין לת"ת לית ליה אלא אדרבה מקיש תפלין למזוזה דאל"כ אמאי מחייב ר"מ נשים בתפלין הא אע"ג דמ"ע שלא הז"ג היא מ"מ גלי קרא לפיטורא כי היכי דאשכחן במצה והקהל דאע"ג דהז"ג נשים חייבות משום דגלי קרא לחיובא ה"נ נימא תפלין שאני משום דגלי קרא לפיטורא כמו בת"ת דשלא הז"ג היא ופטורות משום דגלי קרא אלא עכ"ל דר"מ תפלין ממזוזה יליף לחיובא ולא ס"ל כהך שינוייא דהש"ס לעיל תפלין למזוזה בפ' ב' לא איתקוש אלא ס"ל דבחד זימנא דאיתקוש למזוזה סגי ולחומרא מקשי' וא"כ מאי מק"ל לש"ס הניחא וכו' הא אדרבה נילף מהכא לחיובא ואף שנאמ' דהדבר שקיל אי ילפי' תפלין ממזוזה או מת"ת ונשאר הדבר תלוי ברין מ"ע שלא הז"ג מ"מ אין מכאן קו' לומ' דנילף מהיקש' דתפלין לפיטורא ואה"ן דהוו מפרשי הת"י להסוגיא כמ"ש דנילף מת"ת ופדיון הבן אלא דלא ניחא להו לפרושי הכי ממאי דמשני אדר' יהודה משום דהואי מצה ושמחה והקהל ג' כתובים וכו' משמע דאפיטורא דמ"ע שהז"ג פריך:

ולדעת רש"י ז"ל י"ל דהא דאמרי' התם דלר"מ ור"י נשים חייבות בתפלין היינו בתר דאסיקנא דמ"ע שלא הז"ג נשים חייבות דכיון דתפלין נקטיה קרא באמצע בין ת"ת למזוזה נהדריה לכללין דשלא הז"ג נשים חייבות ואע"ג דבפ' ב' לא איתקוש תפלין למזוזה אפ"ה אתי כללא דקי"ל שלא הז"ג נשים חייבות ומהדר ליה לחיובא כי מזוזה אבל השתא דאכתי לא קי"ל הך כללא מהיכא נפקא לן שפיר ולפי' תפלין מת"ת כדלעיל כיון דאיתקש כפ' א' וכ' ומניח נילף בהיקש' לכל התורה כולה מקרא דלמען תהיה ודוק:

דף ל"ו ע"א גמ' שנאמ' בנים הכלי' המה. ולר"י י"ל דלאו בנים לה' קאמ' אלא ר"ל שהם דור סכלי' וכן כלהו אבל כשחוזרים בתשו' שפי' מיקרו בנים לה' דנוהגים מנהג בנים הם:
תו' בד"ה הקבלות וכו' מיהו מסמיכה ק' וכו'. לכאו' ק' דילמא סמיכה כשרה בלילה והוי מ"ע שלא הז"ג ואי משום דתכף לסמיכה שחיטה הא הוי שפיר תכף כגון סמוך לע"ה ושחט אחר ע"ה כההיא דאמרי' התחיל לתקוע קודם ע"ה והשלים אחר ע"ה וצ"ל דס"ל התו' דהא נמי הוי חז"ג כיון שאינו סומך אלא קרוב וסמוך ליום וס"ל נמי דההיא דתכף לסמיכה היא דאורייתא ויותר נר' לומ' דהא נמי הוי בכלל ביום צוותו דסמיכה נמי טכסיסי קרבן היא ושאני הקטרת איברים ופדרים דגלי בהו קרא מוקדה על המזבח ודוק:
בא"ד וא"ת ת"ל דכל הני וכו' הך קו' היא אהגשות וקמיצות וכו' קאי
בד"ה ומה כן צאן וכו' הילכך ליכא למעוטי בפירכ' כל דהו. ואף למאי דמסיק התם דבן עוף לא בעי צפון ליכא למפ' אק"ו דהכא מה לבן צאן שכן טעון צפון די"ל שלמי' יוכיחו דלא בעו צפון ובעו כהן:
ע"ב תו' בד"ה כל מצוה וכו' דהא חלה נמי אינה וכו' וה"ה דהוו מייתו ממתני' גופה דקתני ערלה וכלאים אלא דניחא להו לאתויי מהירוש' גופיה ועוד דהוה מצ"ל דהירוש' סובר דערלה הל"מ וכלאים היינו הרכבה כדאמרי' לקמן (דף ל"ח ע"ב) לוקי' על הכלאי' ד"ת והיינו הרכבה מ"ה אייתו ראיה מחלה:
דף ל"ז ע"א תו' בד"ה הרי תפילין וכו' דכי נמי מדרבנן וכו' הו"ל למתנייה. וכפ"ז ה"ה דהומ"ל הש"ס דתנא ושייר ואין למדין מן הכללות אלא דניחא ליה לר' יהודה לפרושי חובת הגוף וחובת קרקע דהוי מתני' דוקא והוי נמי כאידך ברייתא דאלה החקים דקתני חובת הגוף וכו' ועוד דמשמע דמתני' דוקא מדמסיים בה ר"א או' אף החרש וכפי מאי דמסיימי התו' לקמי' ניחא נמי מטעמ' אחרינא דאמאי קתני חוץ גבי חיבת קרקע ולא קתני חוץ בחובת הגוף דכתי' בה ביאה:
בא"ד והרי כלאי' דלא כתי' בה ביאה ק"ל דהא כתי' כרמך שדך דהוו למעוטי ח"ל כדאמרי' לקמן (דף ט"ל) וי"ל דמשמ' להו לתו' דהשת' דס"ד כפי' תלויה הוא במאי דכתי' בה ביאה א"כ ביאה דוקא בעי' דהא רוב חובת קרקע כתי' בהו שדך כרמך וכיוצא ובעי' ביאה אבל למאי דמסקי' דפי' תלויה הוא חובת קרקע דבעי' שיהא הקרקע דא"י שהוא שלו שפיר ממעיט משדך:
ע"ב בד"ה ממחרת הפסח וכו' אמאי אצטרי' למימר מעיקרא לא אכול. ר"ל דמדכתי' ויאכלו ממחרת הפסח משמ' דאתא לומר דמעיקרא לא אכול וכדמסיים קרא בעצם היום הזה דמשמע דוקא בעצם היום הזה ולא קודם ומכיון דלא איקרוב עומר ע"כ דקא' דאכלו

הוא משום דאינו נוהג אלא אחר ירושה וישיבה וא"כ מ"ל יום ט"ו או קודם ומאי קמ"ל קרא בזה דמעיקרא לא אכול:

בד"ה ממחרת הפסח וה"פ דקרא ויאכלו וכו' ומשמע ליה לש"ס כן מדכתי' בעצם היום הזה יתירה בתר דכתי' ממחרת הפסח ש"מ דתרתי קאמ' ומצות דאית בה טרחא שרינן ליה אדלעיל וקצוי שרינן לה אסיפא ומשני הש"ס לא הוו צריכי ר"ל דלעולם ממחרת נמי אכול מן החרש מצות מיהו דוקא לצורך מצת מצוה דלאכילה לא הוי צריכי דאכתי היה להו מן אבל בעצם היום הוה אכילת קלוי להשביע את נפשם כיון שכלה להם המן ואין להם לחם מצוי ומזומן מיהו לפי פי' זה דר"ת ליש' דממחרת הפסח לא א"ש כיון שאכילת המצת מצות אינה אלא בלילה בלבד ול"ד להיא דממחרת הפסח יצאו בני יש' דהוי יום ממש מיהו הא ל"ק דהא אשכחן קרא דכתי' וספרתם לכם ממחרת השבת דהוי ליל י"ו וכ"ש למאן דס"ל דאין לה תשלומי' ביום וקרי ליה ממחרת וא"כ פירושו אחר השבת כדת"א מבתר יומא טבא עד מבתר שבועתא וכו':

בא"ד צ"ל כן דאל"כ אמאי אצטרי' וכו' עמש"ל אבל אין לומר דבאו להסכים ס' ר"י דלר"ת ק' אמאי וכו' דא"כ מאי אמאי אצטרי' דקאמרי הי"ל אמאי ממחרת הפסח אכיל והא אכתי לא איקרוב עומר ומאי אימא איקרוב עומר דקאמ':

דף ל"ח ע"א גמ' יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש. ליש' דקרא נקט מיום ליום ומחדש לחדש שנים עשר א"נ ירמוז לשנה מעוברת וכגון הנולד בז' באדר ושנה האחרונה של סוף ימיו היתה מעוברת שאם אתה מונה תחלת שנת ק"ך שלו מז' באדר א' יביא תשלום הי"ב חדש בז' בשבט והקב"ה אינו עושה כן אלא מונה השנה מאדר לאדר ואם נתעברה נתעברה לו וכמ"ש ז"ל לענין ביאת כת פחות מג' בתוליה חוזרים שהקב"ה מסכים עם ב"ד במנין השנים ובתוליה חוזרים כשעיברו את השנה ולמ"ד שסתם אדר הוא אדר ב' ומי שנולד באדר בשנה פשיטה ובאה שנת י"ג שלו במעוברת אינו בא לכלל מצות עד אדר ב' שהוא הוא עיקרו של אדר כמבואר בש"ע א"ח סי' ניחא נמי שכיר מ"ש מחרש לחרש ר"ל לחדש העיקרי עצמו שהוא הוא תשלום שנתו:

שם לא הוו צריכי דכתי' וכו' ק' דקארי לה מאי קארי לה הא מקרא מלא הוא ונראה וסמיך וישבות המן ממחרת באכלם מעבור הארץ ואפי' למ"ד כ"מ שאתם יושבים לא אכלו מעבור הארץ אלא משום שכלה להם המן וא"כ מאי פריך וי"ל דמשמ' ליה המק' דקרא תרתי קאמ' דממחרת הפסח הוא דאכול ולא קודם אף בדרך מקרה והורמן ואח"כ אשמועי' דשבת המן ממחרת דאל"כ הול"ל וישבות המן ממחרת הפסח ויאכלו מעבור

הארץ וא"כ עכ"ל דה"ט משום דלא איקרוב עומר ומשני דכולה חדא מילתא היא ומשום דלא הוו צריכי ליה וקרא תני והדר מפרש:

תו' בד"ה דאיקרוב עומר למה לא אכלו מצות מחדש ולכאו' היה נר' לומ' משום. דאסיר לקצור קודם קצירת העומר שהיא ליל ט"ז כדכתי' ראשית קצירכם ולא אתי עשה ודחי עשה ואף אם נאמ' דעשה דמצות אלים שנוהג בכל מקום ובכל זמן מ"מ הא בעידנא דמיעקר לאו לא מיקיים עשה והירוש' דלא ניחא ליה בהכי משום דמסתמא מלוי החדש ממה שקצצו הגוים ועוד דמעיקר' קו' לית' דהא בית השלחין שבעליה מותר לקצור כדאיתא במנחות (דף ע"א) ואף בשאר מקומית מותר לקטוף כדאיתא התם (דף צ"ח) ע"ש:

בד"ה ובני יש' וכו' ניחא ליה למדרש מדברי תורה. ולכאו' היה נר' עוד לומ' דהש"ס מלתא אגב אורחיה קמ"ל דמיום שמת מרע"ה פסקה ירידת העומר ואכלו ממה שבכליהם והאי מילתא לא שמעי' לה מקרא דיהושע מ"ה אייתי האי קרא דוכני יש' דשמעי' מינה תרתי:

בד"ה דאיקרוב עומד דאין עשה דקודם הדיבור דוחה ל"ת וכו' תימ' דהאיכא עשה דאחר הדיבור כשנצטוו על הפסח בשנה שנייה דכתי' ככל חקותיו וככל משפטיו והיינו מצות שעל גופו נמי ואי משום דישנה לפני הדיבור אדרבה הא עדיפא כדאמרי' בריש חגיגה (ד"ו) חגיגה עדיפא שכן ישנה לפני הדיבור ואי לאו דאיקרוב פסח באות' שנה הוה א"ש משום דקרא דבכל מושבותיכם וקרא דבערב תאכלו מצות הוו עשה דלפני הדיבור אבל השתא דאיקרוב פסח הוי עשה דלאחר הדבור וי"ל דכיון שאין דינו מפורש שם ממש לא קאי אמה שמפו' בס' שמות והו"ל עשה דקודם הדבור ואע"ג דכתי' בפסח ב' דאחר הדיבור על מצות ומרורים יאכלוהו מ"מ בפסח א' גופיה לא איתפרש אחר הדיבור:

בד"ה וה"ה לערלה וכו' דיש לו היתר ע"י פדיון אבל וכו'. תמיה' לי דנטע רבעי מותר לאכלו בירוש' כדתנן במ' מעשר ב' פ"ד משא"כ בחדש וא"כ ק"ו שיש עליו פירכא הוא ועוד דהא לא אשכחן איסור הנאה אלא בערלה משום דכתיב ביה לא יאכל דא' איסו' אכילה וא' איסור הנאה במשמ' כדאיתא בפ' ב"ש אבל כרם ונטע רבעי היכא אשכחן ביה איסור הנאה ולזה י"ל דר"ש כר"מ ס"ל דמעשר ב' ממון גבוה הוא כדלקמן (דנ"ד) אך קו' א' ק' וצ"ל דלעולם ערלה גופה קא יליף בק"ו מיהו כיון דנטע וכרם מכח ערלה קאתי דהא אילן שאין בו ערלה כגון שנטעו לסייג ולקורות אין בו רבעי מ"ה קרי ליה יש היתר לאיסורו ודוחק:

בא"**ד** דאאילן קאי דיש היתר לאיסורו. ולפירש"י ג"כ י"ל עד"ז דאין איסורו איסור עולם דאין האילן נאסר לפרי שגדל בו לאחר ג' שנים ואין היתר בתוך ימי איסורו ולא ניחא ליה לפ' כפי' ר"י משום דמשמע ליה דהא לא מקרי יש היתר שזה אינו היתר אלא מצר שכבר גמר זמן איסורו וגם דבחדש זה נכלל בכלל אין איסורו איסור עולם שכבר עבר עליו יום י"ו אחר שכבר השריש קודם וא"כ מצ"ל לומ' עוד ויש היתר לאיסורו:

בד"**ה** וה"ה וכו' ואין היתר לאיסורו בעודו טבל ותרומה. ואע"ג דתבואת הטבל הותרה אחר שיורם ממנו התרומה מ"מ אין זה מקרי יש היתר שהרי לא הותר כולו דומיא דחדש וחוץ מדבריהם ז"ל י"ל דשאני תרומה ומעשר שהותרו לכהנים ומעשר בירוש' משא"כ בחדש וטבל לא חמור מינייהו כמ"ש התו' ועור דטבל הותר מכללו בפאה ולקט ומתנות עניים ופטורי' הם מתרומות ומעשרות משא"כ בחדש ועוד דטבל מותר באכילת עראי כל זמן שלא הוקבע למעשר אבל חדש לא הי"ל שעת היתר מעולם ואע"ג דערלה נמי סמדר של ערלה מותר לרבנן דר' יוסי בפ"ק דערלה התם שאני שאינו פרי והתו' לא ניחא להו בהאי טעמא משום דזה נכלל בכלל יש היתר לאיסורו אין איסורו איסור עולם אלא דזה היתרו אחר שנאסר וזה קודם שנאסר וא"כ מצו אתי במ"מ מ"ה נקטו דזה איסורו ע"י אדם וכו':

ע"**ב גמ**' חוץ מן השמטת וכו' נוהגת בין בארץ בין בח"ל והיינו דוקא כזמן הכית ול"ד האי נוהגת לנוהגת דרישא ולנוהגת דר"ש דההיא ר"ל בכל מקום ובכל זמן:

רש"**י בד**"**ה** כל מצוה וכו' ולקמי' פריך הא נמי וכו' ומאי חוץ ובכלל דבריו ג"כ קו' היתור דכיון דנצטוו עליה קודם לכן תו לא אצטרי' למימ' דנוהגת בין בארץ בין בח"ל ובזה יתיישב ליש' דלא נצרכה למדקדקי' בה לומ' דהאי ליש' ליתי' אלא לגבי קו' היתור:

בד"ה יורד נכרי ולוקט מן הכלאים ממש והא דנקט הש"ס ספק כלאים ל"ד אלא משום דנקט ספק ערלה נקט נמי ספק כלאים:

תו' **בד**"**ה** השמט' כספי' וכו' ונ"ל השמטת וכו' פשיטא דנוהג' אפי' בח"ל ואע"ג דל"ד לחובת הגוף שהרי אינה נוהגת במדבר ולאחר שגלו מ"מ אין לך בו אלא חידושו דכל כמה דמצי' לחיובה בח"ל מחייבי' לה:

דף ט"**ל ע**"**א תו**' **בד**"**ה** ההוא למעוטי וכו' אינם אסורי' בהנאה ואף באכילה מותרים ולא אסרה תורה אלא לזרוע ולקיים כדתנן בהדיא רפ"ח דכלאים והא דנקט הש"ס לא אסירי בהנאה היינו משום דנקט בכלאי הכרם אסירי בהנאה נקט נמי הכא הנאה וא"כ ליכא למפרך מה לחדש שכן אסור באכילה תאמ' בהני דמותרי' באכילה ואע"ג דאסורים בהנאה מ"מ דילמא איסור אכילה עדיף:

בד"ה לא קי"ל כר' יאשיה לאיזה דבר נאמ' כרמך לא תזרע כלאים. אע"ג דאצטרי' לאשמועי' פן תקדש דליתי' בכלאי זרעי' מ"מ לא הול"ל אלא איסור' דפן תקדש לחוד ולא לאו דזריעה דכבר שמעי' ליה משדך:

בא"ד ותדע מדקאמ' הא כתי' שדך למעוטי וכו' ואי לית ליה וכו' דבריהם אלו הם הפך ממ"ש בסמוך בדיבור דלעיל ואף שי"ל דס"ל דלישׁ' דהש"ס דקאמ' למעוטי זרעים משמ' נמי אכלאי זרעי' ומיהו עיקר קרא לא אצט' אלא לכלאי הכרם מ"מ ליכא הוכחה מהכא דלר' יאשיה אף כלאי זרעי' אסיר והיותר נר' לומ' דדברי התו' דלעיל הם אליבא דרש"י ז"ל ולהו לא ס"ל אלא ס"ל דלמעוטי כלאי זרעי' אתא כפשטא דהש"ס ואע"ג דלא אתי בק"ו דחרש מ"מ אצטרי' משום דכיון דקרא דשדך אתי מינה הרכבה דנוהגת בין בארץ בין בח"ל ממילא אמרי' דה"ה לכלאי זרעים דנוהג אף בח"ל דהא כולהו בחד קרא ובחד לאו נאמרו וממילא חד דינא אית להו מ"ה אצט' שדך וכלאי הכרם מפקי' לה ממיעוטא דכרמך ומה שהקדימו התו' דבריהם אלו מקמי דלישנו אקי' רש"י י"ל משום דלכאו' הו"א דר' יאשיה לית ליה כלאי זרעי' וקרא דשדך וכרמך כולהו בחד ענייגא מיירו ומדכתי' הכא שדך לא תזרע כלאים דמשמ' כלאי זרעי' וכתי' כרמך לא תזרע כלאים ש"מ דתרוייהו בעי' כלאי זרעי' וכרם ומה שחיסר מקרא זה גילה זה וה"ט דר' יאשיה ומ"ה כתבו התו' דהא ליתי' דר' יאשיה אית ליה כלאי זרעי' ומעתה תגדל הקו' ביתר שאת דמ"ש הכא דבתרי מיני הוי כלאים והכא בעי' תלתא:

בא"ד בעי' שיהיו כלאים קודם שיבואו בכרם וכו' ובבהמתך לא דרשי' הכי דבעי' בהמה עם ב' מינים אחרים דהתם אין הרבעתם כא' וקרא משמ' דמשעת הרכבה הוו כלאים וא"כ ש"מ דהוי ב' מינים בלבד משא"כ הכא דנזרעי' שלשתם כא' ודוק:

ע"ב גמ' מכלל דהנך אפי' בחדא נמי. פירש"י והא רובא עונות הוא והא דלא ק"ל הכי מעיקרא אמתני' דהכא ואמתני' דאלו דברים י"ל דמעיקרא הוה ס"ד לפרושי דמיירי באין לו עונות וגם המצות אין לו אלא מצוה א' ובה הוא זוכה לע"הז ולע"הב וכן ההיא מתני'דאלו דברים וכגון תינוק שנשבה לבין הנכרים דלא מצי לקיים כל המצות אבל השתא דמוקמי' לה במצוה יתירה ק"ל שפיר אאידך דאלו דברים דמשמ' דבההיא גרידא זוכה לב' עולמו' אף שרובו עונות דאי בשאין לו עונות הו"ל כעושה מצוה א' יתירה ועדיפא מינה כיון שאין לו עונות ואף בשאר מצות זוכה הוא לב' עולמות אלא ע"כ דבחדא לבד סגי ומ"ה פריך מכלל וכו' וההיא רומיא נמי דכל שזכיותיו מרובין מעונותיו וכו' לא ק"ל אלא בתר אוקמתא דר' יהודה דמעיקרא הוה מפ' למתני' כדכתי':

שם ה"ק כל העושה מצוה א' יתירה. וכפ"ז תיק' לן סיפא דמתני' דקתני וכל שאינו עושה מצוה א' וכו' דאטו משום שהוא שקול ואין לו מצוה יתירה אינו נוטל שכרו לא בע"הז ולא בע"הב אתמהא לינקוט מיהא חדא או בע"הז או בע"הב וכ"ש דקי"ל רב חסד מטה כלפי חסד כמ"ש התו' וי"ל דמיירי שבאה מצוה לידו כגון לבישת תפלין או עני ששאל ממנו צדקה או נטילת לולב וכיוצא שאם קיימה הרי הכריע עצמו לכף זכות ואם לאו הרי הכריע עצמו לכף חובה שביטל מ"ע וההיא דר' קטינא דאמ' למלאכא ענשיתו אעשה וכו' היינו בעשה כי האי דציצית שאינו מחוייב אלא במלבוש מרובע שלובש אבל בשאר מ"ע דחיובא מכין אותו עד שתצא נפשו כמ"ש התו' בהתכלת ובתפלין הוי מפושעי יש' בגופן וקרא דמפני שיבה וכו' אני ה' יוכיח ולעי' ד' ל"ג אמרי' יכול יעצים עיניו אטו ברשיעי עסיקי' ונמצא כפ"ז שבמצוה א' מתקיימי' שניהם ודוק:

וראיתי להרמב"ם ז"ל בפי' המשניות שפי' מ"ש וכל שאינו עושה מצוה א' ר"ל להשלים כף הזכיות להיותם שקולות אלא עונותיו מרובין מזכיותיו ע"ש והוא דחוק כלשון המשנה לפרש מצוה א' בב' עניינים רישא להכרעה וסיפא להשואה:

תו' בד"ה שאם היתה שקולה וכו' הוי כבינוני ר"ל שהטובות שלו היא ממועטת אבל ברובו זכיות טובתו מרובה:

בד"ה מתני' דעבדין ליה וכו' וק' דמשני הא מני ר"י היא וכו' ויש ליישב לדעת רש"י ז"ל דה"ק הא דוקא ר"י היא אבל מתני' רבנן ודלא כאביי דכולהו ר"י ומשום דנקט בההיא ר"י אייתי ראיה ממתניתא דיליה אע"ג דאביי נמי הוה ידע לה א"נ י"ל דרש"י סובר דלאביי ע"כ ל"פ ר' יעקב ורבנן אלא במי שאין לו עבירות דלרבנן אוכל כל ימיו בטובת פירותיהם והקרן קיימת לו לע"הב ולר' יעקב שכר מצות בהאי עלמא ליכא כלל שכל שכרו צפון הוא לע"הב אבל ביש לו עבירות רבנן נמי מודו דנפרעים ממנו עונותיו בע"הז להיות שכר מצותיו קיים לע"הב דהא טבא ליה עבדין ליה והשתא ניחא דמתני' ובריייתא אתו כרבנן ורבא לא ניחא ליה בהכי משום דלישׁ' דמתני' קשיתי' דקתני מטיבין לו ומאריכין לו ימיו דמשמ' מטיבין לו ממש ומאריכין ימיו וכ"מ נמי סיפא דאין מטיבין לו וכו' וגם ברייתא דקתני מריעין לי ודומה כמי ששרף כל התורה כולה משמע שנפרעין ממנו הרבה בשלימו ואי לרבנן לא בעי' כולי האי דמכיון דהי"ל לאכול פירות מצותיו בע"הז והוא לא אכל בטובה אלא אדרבה הדביקתהו הרעה שפיר מתכפרים עונותיו בזה וע"ד מ"ש המפרשים בשם רבי' יונה ע"פ וימלאו אסמיך שבע וכו' מוסר ה' בני אל תמאס דמה קשר ושייכות לזה עם זה ופי' הוא ז"ל שהכוונה היא לימ' שאם ראית שנותן מתנות עניים ולא זכה לשכר זה דוימלאו אסמיך וכו' דע כי הוא מוסר מאתו ית' על עונותיו

ולכן מוסר ה' בני אל תמאס וכו' (ובאמת שלזו י"ל שרצה הקב"ה לזכותו ולשלם לו גם פירותיו בע"הב) לכן פי' רבא דלרבנן כשרובו זכיות מטיבין לו וכו' שאוכל פירות בע"הז והקרן קיימת לו לע"הב וההיא ברייתא דכל שזכיותיו וכו' אתיא כר' יעקב ודומה כמו ששרף כל התורה שאחר שאין לו לאכול פירות בע"הז כדי שיתכפרו עונותיו נפרעין ממנו בשלימו' ודומה כמו ששרף כל התורה ודוק:

פרק שני

דף מ"א ע"א גמ' מצוה בו יותר מבשלוחו. ואף לרבנן דסברי האשה אינה מצווה על פ"ו מ"מ אית בה משום לא תהו בראה ושו"ר לתו' דגיטין (דף מ"א ע"ב) ד"ה לא תהו בראה שכתבו בשם ריב"ם כ"הג גבי עבד והר"ן כת' שהיא מסייעתו במצוה ע"ש:

רש"י בד"ה טן וכו' גבי דידיה איכא איסורא וחוץ מדבריו ז"ל נר' לומ' דאי משום איסור' מרישא שמעי' לה ומאי איכפל תנא למימרא תו בסיפא כיון דכולהו בגוונא חד קמיירו באיסורא דידיה אלא עכ"ל דמצוה דידה אתא תנא לאשמועי' ונ"מ כגון היכא דא"א לקדש' בעצמו אלא ע"י שליח דאפ"ה מצוה בה לקבל קידושיה מיד שלוחו יותר מבשלוחה:

תו' בד"ה אי איתמר דר' יוסף וכו' בין מכירה בין אינו מכירה ואפי' איסורא איכא. לכאו' משמ' דר"ל דנקט בו משום אינו מכירה דאיכא איסורא אלא דכפ"ז דא"כ הו"ל לתו' למינקט לשון צח וקצר דמשום אינו מכירה נקט לה דאית בה איסורא דהתו' דייקי בלישנייהו שפיר ויותר נר' לומ' דר"ל דאף במכירה איכא איסורא משום דילמא איתרמי בה איזה גנאי שהאדם מעותד הוא למקרים:

בד"ה אסור לאדם וכו' לאשמועי' דין קידושין. לכאו' דיבורי' אלה מהופכי' הסדר הם וצריך להפכם מיהו י"ל שכיוונו התו' ביה לתרץ מאי דק' לכאורה דאדרבה טפי עדיף לאוקומי רישא במכירה משום ליש' דמקדש לכתחי' וניחא להו דאפ"ה לא נדע מלתא דר"י דדילמא מתני' מיירי בתרוייהו ואיסורא איכא וליש' דמקדש ל"ד:

בד"ה כשהיא נערה וכו' מקדש את בתו סתם כדתנן וכו' באמת נר' דתי' א' נר' יותר דלתי' זה י"ל דהתנא דסתם התם הוא משום דסמך אמתני' דהכא:

בד"ה ושלח ושלחה הא אצטרי' חד ושלחה למדרש וכו' ולולי דבריהם ז"ל י"ל דמוהלכה מפיק לה דמשמ' שהולכת לגמרי ואע"ג דכש' חרש (דף קי"ג ע"ב) מפיק לה מושלחה אוהלכה סמיך שו"ר להריטב"א ז"ל שכ"כ א"נ ממלת מביתו מפיק לה דיתירה היא אלא קמ"ל דמשתלח' מביתו לגמרי ואינה חוזרת לה:

בא"ד ומהא דושלחה נפקא וכו'. והיינו דקאמ' הש"ס ושלח ושלחה מלמד שהשליח וכו' ר"ל דמושלח נפקא לן ההיא דאינה חוזרת ומדכתי' ושלחה מלמד שהשליח וכו' וכפי פשט השמועה לכאו' נר' דמושלח ושלח' מפקי' שליח דידה ושליח דידיה דעושים שליח וההיא דאינה חוזרת נפקא לן מתי' מביתו או מתי' והלכה כדבסמוך:

ע"ב גמ' מדר"ח כ"ח אר"י נפקא וכו' ר"ל ילפי' לנכרי בתרומה לפי שאינו בתורת חיוב תרומה והו"ל כעבד בגיטין ול"ד לעבד בתרומה כיון דבן ברית הוא כדאיתא בגיטין ע"ש: שם אתם ולא אריסין. לכאו' הני כולהו לא זו אף זו נינהו דאריסין אין להם חלק בקרקע כשיתפין ואפוטרופין הו"ל כבעלים גופייהו כיון שהקטנים לאו בני דעת נינהו וכולהו מימעטי שכיר מאתם דאתם ממש בעי' אך מ"ש ולא התורם את שאינו שלו האי מילתא יתירתא היא שו"ר לרש"י ז"ל בגיטין (דנ"ב) שכת' וז"ל הך סיפא טעמא דרישא היא כלומ' אתם ממעט התורם שאינו שלו והני כולהו שאינו שלו נינהו א"נ זו ואצ"ל זו קתני ושם הגי' אתם ולא שותפי' אתם ולא אריסין:

תו' בד"ה שכן ישנן וכו' לא הוה מצי שתיק כצ"ל וכן הוא בנ"א ואף שיש ליישב בדוחק גי' מפיק מ"מ שתיק עיקר:

בד"ה נפקא ליה מכלל דבשאר קדשים לא בעי' בעלים דליכא למימר דנילף מהתם דבעי' בעלים והו"ל בנה אב חדא דאימ' פר והך שאני דעבודת היום בכ"ג ועוד דלהכי לא אצטרי' קרא דמהיכא תיתי דסגי ע"י שליח עד דאיצט' קרא למעוטי:

בד"ה מדמעת וכו' דמיירי שלקחם קודם מירוח. דבריהם ז"ל אינם מדוקדקים לכאו' שהרי כבר כתבו דמיירי בגדלה שליש ביד יש' ושאר גידולו ביד הגוי וא"כ ודאי קודם דקודם הוא ומאי דמיירי דקאמרי מיהו י"ל דמ"ש בגדלה שליש היינו לאפוקי פחות משליש ור"ל משליש ולמעלה וכ"ש בגדל כולו ובריית מיירי בכולהו גווני:

דף מ"ז ע"א גמ' ניפלוג וניתני בדידה. והכא לא שייך למימר נעשה דהא קבלת האחריו' לא נזכרה כלל בבריית' כדי לומ' אדיוקא דידה נעשה:

ע"ב גמ' ובמקדש במלוה פליגי. וכפ"ז הך בריית' דלעי' גבי דפליגי ר"מ ורבנן בהני פליגי ור"מ דהתם כר"מ דהכא ולא מוקמי' לה תו במלוה ברשות בעלים לחזרה אלא אף בשלח בה יד פליגי א"נ תרי תנאי נינהו ואליבא דר"מ וא' עיקר. והא דלא אוקים לה הכא נמי במלוה ברשות בעלים לחזרה כי ההיא דלעיל י"ל משום דא"כ מ"ש ש"ח דנקט הא מידי הוא טעמ' אלא משום דלא שלח בה יד ואכתי ברשות בעלים קאי א"כ מה יתן ומה יוסיף אם יהיה ש"ח או לא דבשלמא אי אמרי' דפליגי במקדש במלוה ה"ט דנקט ש"ח דאלים טפי דכל נכסיה משיעבדי' לו ואפ"ה פליגי בה רבנן אא"א דפליגו כמלוה ברשות בעלים

מאי עדיפותיה כלל דש"ח וכפ"ז האם הש"ח יורה אם עדין המעו' קיימי' וכפ"ז בעיקר מקדש במלוה פליגי ולאו במלוה להוצאה ניתנה פליגי והך תנא פליג אדרשב"א דלעיל משום ר"מ ותרי תנאי נינהו א"נ מ"ל דה"נ פליגי כמלוה להוצאה ניתנה וכאידך דרשב"א משום ר"מ דלעי' ודייקי' לה מדתלה הדבר בש"ח שהיל"ל התקדשי לי במלוה שיש לי כירך שעדין המלוה כולה קיימת ומדתלה הדבר בש"ח ש"מ שקצתה מיהא הוציאתו ולהכי קאמ' לה בש"ח ר"ל שתתקדש בכל החיב בין מה שיצא בין מה שעדיין קיים ומהרש"א ז"ל תי' דלעיל שאני דקתני לה בהדי פקדון משא"כ הכא:

דף מ"ח ע"א גמ' אלא כש"ת דידה ובמקדש במלוה קמיפלגי וכפי ס"ד דלעיל דהוה מוקי אידך ברייתא בש"ח דירה תק' דר"מ אדר"מ ומסתמא המקשן הוה ידע לכולהו וי"ל דהו"א סברא אחרת להפך דבש"ח דידה מקודש' כיון שהממון הוא בחזקתה משא"כ דאחרים אפשר שלא יבואו לידי גבייה א"נ התם בנשתייר ממנו ש"פ והכא בשלא נשתייר ממנו כלום וכדרשב"א דלעיל:

רש"י בד"ה בשטר שאין וכו' שטר אירוסין קאמ'. הכי מוכח מדקאמ' בסמוך ואבע"א כגון שכתבו שלא לשמה וכו' דמשמ' דקאי אדלעיל והכי דייק טפי לישנא דהש"ס דקאמ' הב"ע כגון שקידשה בשטר וכו' ואם איתא הול"ל לעולם בשט"ח דאחרים והב"ע בשטר שאין עליו עדים והא דעקר הש"ס להך ברייתי' לגמרי משט"ח ואוקמה כשטר אירוסין י"ל חדא מדלא קתני שט"ח כליש' דאידך ברייתי' דלעי' וקתני שטר סתם ועוד דא"כ ע"כ ר"א לית ליה דשמואל דלעיל דחזר ומחלו מחול כפי שינויא דלעיל דפליגי ר"מ ורבנן בדשמואל ודחיקא ליה לש"ס לאוקי הא דשמואל דלא כר"מ ור"א נמי ועוד נ"ל בשנקש' קו' אחרת דאמאי רבנן לא אמרו לעיל שמין את הנייר כדהכא אלא פסקו ותנו אינה מקודשת אלא ש"מ דבשט"ח אין שמין את הנייר ול"מ לשינויי קמאי דלעי' דלרבנן לא קנה דודאי אף הנייר לא קנתה דהא לכשיפרע הלוה למקדש שהוא בעל חובו הוא לוקח את שטרו בע"כ ולא סגי ליה בשיבר דא"ל איני רוצה לטרוח לשומרו מן העכברים לכ"ע כיון שהשטר עדיין קיים ומתנתו מגן שוייה כיון שאינו שלו אלא להנך שינויי אחריני נמי הך נייר לא מהני לה ולא מידי דלא מצייא לצור ע"פ צלוחיתה דחיישה שמא הבעל לא ימחול לו החוב ושטרא לגובייא קאי וא"כ מקפדת עליו היא ומוקצה הוא לה מחמת חסרון כיס ונמצא דלא המכה דעתה לא אחוב ולא אניירא וא"כ ע"כ הך בריי' דהכא בשטר אירוסי' מיירי. ובאו לידי תו' רי"ד שכתבו דיש מי שפי' להך סוגיא בשט"ח דעל אחרים ואין עליו עדים ולא הלוה מסרו למלוה בפני עדים ולא יתכן זה הפי' כלל שגם יש לו עדי מסי' שמסר לו הלוה והודה לו מה צריך ר"מ לע"א הרי פיו כק' עדים ולא

אמ' ר"מ ע"ח כרתי אלא בגט ובשטר אירוסין דלא מהניא הודאת פיו אלא ודאי בשטר אירוסי' מיירי כדפי' המורה עכ"ל ובהורמנותייהו דמרנא אמינא דנ"ל בעת דשייך שפיר אף בשט"ח דאי ע"ח כרתי א"כ שטר בע"מ הו"ל כמלוה ע"פ ומ"ל פרעתי דלא מ"ל ליה שטרך בידי וכו' כיון שאינו שטר וגם לענין קנייה אינה נקנית אלא כמ"ש בדין מלוה ע"פ שהודה הלוה בפני עדים וא"ל אתם עדי ואין כאן שטר כלל וא"כ הכא מיירי בשקידשה בשטר ולא כמ"ש ודוק:

בד"ה מספקא להו וכו' דל"ג בהא דרבנן ואם לאו וכו'. ובהכי ניחא לי מאי דק' מנ"ל לתלמודא דרבנן מספקא להו דילמא כר"מ ס"ל דע"ח כרתי אלא דקמיפלגי עליה ביש בו ש"פ דלר"מ אינה מקודשת כדפירש"י לעיל ולרבנן מקודשת ומיהו השת' דל"ג ואם לאו אינה מקודשת ניחא דמדלא נקט אלא הך צד דמקודשת לבד ושבקיה לאידך ש"מ משום דמספקא להו שבקוה ולא איירו ביה ור"ל דהאי תליא בפלוגתא דלעיל דר"מ ור"א ולפ"ז להנך שינויי אחריני נמי דלקמיה צ"ל דרבנן מספקא להו והש"ס קיצר בזה וסמך אשינוייא קמא ולולי פירש"י ז"ל היה נר' לפ' דמשים דמספק' להו הוא דשמין את הנייר דכיון דבספק אשת איש היא עומדת משום דע"ח כרתי או ע"מ מ"ה יהבא דעתה נמי אניירא דהויא מקודשת ודאית ממ"נ ולא תהיה בספק עומדת משא"כ לר"מ דע"ח כרתי ודאי דלא יהבא דעתה אניירא דלא חשיבא כיון דלאו בכסף קא מיקדשא והכי דייק ליש' דהש"ס דקאמ' ורבנן מספק' להו הילכך שמין וכו' דמשמ' דמשום דמספקא הוא דשמין (ורש"י ז"ל נרגש מזה וכת' וס"ל דדעת' נמי אניירא הילכך שמין וכו') ואע"ג דנשי לאו דינא גמירי מ"מ מסתמא אדעת' דרבנן קסמכא והיכא דמספקא להו יהבא דעתה אכולה מילת' דקידושי' דתהוי מקודש' ממ"נ כיון דאיכא צד למימר דשטרא מעליא הוא אבל לר"מ דלאו שטרא הוא כלל וגרעונו ניכר מתוכו וכל הרואהו ידע ויכיר דלאו שטרא הוא לא יהבא דעתה אניירא כלל דזילא בה מלתא וחספא תבירא בעלמא הוא וא"כ להנך לישני בתראי דמוקמי לה בשלא לשמה ושלא מדעתה דאין גרעונו מתוכו אלא מבחוץ ליכא זילותא כלל ויהבא דעתה שפיר אניירא ומ"ה לא נקט הש"ס בהו דספוקי מספק' לרבנן:

תו' בד"ה אילימא בש"ח וכו' והכא מיירי דלא א"ל. ואין לומ' משום דא"כ תק' דרבנן דקאמרי שמין את הנייר דמשמ' דלא בעו שומא אלא משום דלא א"ל קני לך וכו' אדרבנן דלעי' דס"ל דאינה מקודשת אף בא"ל קני לך וכו' משום די"ל דלאו לדיוקא קאמרי לה אלא לגבי ר"מ דאמ' אינה מקודש' דמשמע אינה מקודש' כלל נקטו להך שמין בלא א"ל אבל אה"נ דבא"ל נמי בעי שומא כדלעיל. והא דנקטו דא"ל קני וכו' אע"ג דבעי למכת'

ליה קני לך וכו' כדלעיל י"ל משום דבעו למימ' דאפי' לשינוייא קמא דלעיל דר"מ כר' מצי' לפלוגי שפיר כדלעיל ד"ה דכ"ע לית להו ודוק:

בד"ה כי קאמ' רב וכו' וקמיפלגי בדשמואל. והא דנקט. פלוגתא בתרוייהו בשט"ח ובמלוה ע"פ לאשמועי' רבות' דשט"ח לרבנן ודמלוה ע"פ לר"מ ולא ניחא לתו' למימ' דהא דנקט הש"ס הך פלוגתא דמ"ש הוא לפי אוקמתו' דלעיל דשט"ח דפליגי בדרבי ובדרב פפא דא"כ הול"ל ואבע"א דכ"ע מלתיה דרב ל"ש מלוה ל"ש פקדון וכי פליגי בדשמואל וכדלעיל גבי שט"ח ומדלא נקט אלא הך שינוייא לכד משמע דלא סגי בלא"ה ובהכי דייק ליש' דהתו' דנקטו אמאי לא קאמ' דטפי הו"ל לאק' בפשיטו' דהיכי קאמרי רבנן אינה מקודש' משום דכי אמ' רב בפקדון דמשמע דאי אמרי' אף במלוה מקודש' והא סוף סוף אינה מקודש' משום דשמואל ולכאו' י"ל דלא הוה מ"ל דבתרתי פליגי גבי מלוה ע"פ וקא"ל רבנן לר"מ דאף לדידך דלא חיישת לשמואל בשט"ח אורי לן בע"פ משום דבמלוה לא קנה במ"ש ומ"ה ק"ל לתו' דאמאי מוקי לה הכי דפליגי בתרתי ולוקמה כולה בחדא מלתא ולמאי דכתי' בסמוך דלפי תרי אוקימתות קמייתי דלעיל נמי הול"ל ואבע"א ניחא טפי ודוק:

בד"ה ורבנן מספק' להו וכו' דאי אמרת דא"ץ וכו' עיין במהרש"א ז"ל מה שפי' בדבריהם ופי' דחוק ויותר נר' כמ"ש מהרש"ל ויש ליישב ג"כ הנוסחאו' הישנות דגרסי דקתני ור"ל על הא דקאמ' הש"ס מספק' ליה ומשים דהיא פי' על הברייתא נקטו דקתני כאילו אמרה כך ומה שהק' משום ס' דברי ריבית כעת אינו בידי וכנר' דק"ל דבתר דקאמרי דצריכה גט מספק דשמא ע"מ כרתי מאי קאמרי תו דאי אמרה וכו' דהיכי מ"ל הכי ולדידי י"ל דר"ל דאף את"ל דר"מ דאינה צריכה גט מספק דמספקא לא מפקי' לה מחזקתה דפנויה משא"כ האמת ומ"ה שמין להצריכה גט מ"מ ק' דהו"ל כר"מ ממש מכל וכל בהך דע"ח ומאי אהנייתה דהך ספיקא דקאמ' הש"ס:

בד"ה ששמין את הנייר אבל לר"מ וכו'. היינו לרבא דס"ל לעיל (דף ז' ע"ב) דמטלטלי לא צריכי שומא כי אמ' נ' ושוו נ' ואע"ג דהכא בסתמ' יהב ולא אמ' כלום הו"ל כאומ' בכל דהו דבציר מפרוטה לא שיו ע"ש אבל לרב יוסף דס"ל דבעי' שוה כסף דקייץ עכ"ל דשמין אח הנייר ר"ל שמין קודם הקידושין וכמ"ש התו' שם ד"ה ורב יוסף וא"כ הרי כלהו דעתייהו אנייר ומקודש' גמורה היא והיכי פליג ר"מ אלא ודאי כרבא אזלי בדריהם. אך ראיתי לתוס' שם שכתבו דללישנא דאמ' בכל דהו כולי עלמא ל"פ איירי דא"ל כל דהו ע"ש ומשמע לכאורה דלרבא נמי בעינן הכי ואם כן היכי מיתוקמא פלוגתא דר"מ ורבנן הכא כיון דדעתה אניירא וצ"ל דלרב יוסף דה"ל באומ' נ' ושוו נ' לא סמכה דעתה ובעו

שומא א"כ בסתמא נמי לא סמכה דעתה דלא סמכה דעתה אלא בברור או בשומא או באומ' בכל דהו דהו"ל נישום ועומד דפחות מפרוט' לא הוי משא"כ בסתמא לא סמכה דעתה אפרוטה אלא אאמירה דודאי לא איקדשה בהאי אלא משים דסבר דדבר חשיב הוא וא"כ בעי שומא אבל לרבה דס"ל דסמכי' אשומא דלבסוף א"כ בסתמא נמי ממ"נ סמכי' אשומא דלבסוף ומקודש' גמורה היא:

דף מ"ט ע"ב תו' בד"ה דברים שבלב וק' אמאי הא בעי תנאי כפול וכו' וא"ת ואמאי לא ק"ל אמתני' דע"מ שאני עשיר ע"מ שאני כהן וכו' דהשת' לא סליק ליה חי' רשב"ם וליכא למימר דהתם מ"ל דבתנאי כפול עסקי' והתנא קיצר בדבריו דהא קתני רש"א אם הטעה לשבח מקודשת והיינו משום דלאו לקפידא נתכווני אלא דמי לההיא דמראה מקום הוא לו ואם בכפול עסקינן הרי ביארו דלקפידא נתכוונו ואם נמצא עשיר אינה מקודש' ואיך חלים עליה הקידושי' שלא מדעתה כיון שאינה רוצה אלא בגרוע ולא במשיבח אלא ודאי בשאינו כפול עסקי' ול"ד להההיא מתני' דפ' מי שאחיו (דף שכתבו שם התו' בד"ה שהביא מהרש"א ז"ל דודאי שניין דא מן דא ע"ש) וי"ל דיש חילוק בין תנאי דלהכא לתנאי דלמפרע דהוו קידושי טעות למפרע דשקר הוא דובר מעיקרא ואדעת' דהכי לא נחתא משא"כ בההיא רע"מ שתתני לי ק"ק זוז דעביד איניש דגזים ולא עביד וכיון דלא כפליה לתנאיה אמרי' דלאו קפידא איכא במילת' אלא לחזק המתנה תלה בה הקידושי' ואח"ן דבלא"ה מקדשה שפיר ודוק ובהכי ניחא ההיא דכסבור שהיא כהנת אליבא דרשב"ם (עיין במהרש"א:)

דף נ' ע"א גמ' דאתייליד אונסא וכו'. אורחא דמלתא נקט דמסתמא לא זבין לנכסיה מעיקרא אלא שהיתה דרך ניחה וכבושה ובתר הכי דאתייליד וכפי מ"ש רש"י דאתייליד ליה ניחא טפי דאף שהיו לסטים בדרך מ"מ הוא לא שמע אלא אח"כ והיינו ליה דקאמ' אבל תי' רי"ד בשם ר"ח חילק בין אונסא דמעיקרא לאונסא דאתייליד השתא וללי' בתרא אי בעי לא הוה סליק קאמ':

תו' בד"ה דאתייליד ליה אונסא צ"ל דלליש' דאי בעי סליק אתייליד וכו' כך הוא בנוסחאות ישנות והיא פלא לפי' פירש"י וצ"ל דהתו' מפרשי לה איפכא דלל"ק ר"ל אי בעי סליק בדרך טוחה ופשיטה כדרך כל הארץ אך ללי"ב דקאמ' לה בלשון חימ' מעיקרא מי סליק אדעתין דלא מצי סליק עד שהוצרך לתמיה ע"ז הרי כל ספקן אינו אלא דכיון סוף סוף דלא סליק מי בטיל המכר או לאו וא"כ הול"ל כיון דאי בעי סליק המכר קיים למיהב טעמא לקיום המקח ומדקמתמה ש"מ דקמ"ל דאף היכא דאיכא טעמא במלתא דלא סליק משום אונסא דאורחא סוף סוף אי בעי לא סליק ע"י טורח אתמהא ומרן ב"י

בח"ה סימן ר"ז פי' באופן אחר והוא דללי"ב נמי בניחות' קאמ' לה ור"ל דאי בעי לא סליק כלל אף ע"י תייר וכפ"ז לי"ק דקאמ' אי בעי סליק ר"ל סליק בפשיטות בדרך נוחה וכבושה ולי"ב דקאמ' לא סליק ר"ל לא סליק כלל אבל ההיא דע"י טורח הו"ל סליק ולא סליק וללי"ב אי מקח קיים אך כפ"ז הו"ל מחלוקת הפוכה במציאו' המעשה מן הקצה אל הקצה והוא דוחק:

דף נ"ב ע"ב גמ' ר"י סבר לך לכל צורכיך. ומן האש פי' לאחר הקטרת האשים ור"י מפיק להא מקרא אחרינא ודריש מן האש כאש ולך צ"ל דלאיזו דרשא אחריתי מפיק לה וקדשים קלים י"ל דמפיק לה מדכתי' בתריה וזה לך תרומת מתנם וכו' דאיתקשי להדדי ועוד דלגבי חלוקה לקמן איתקשו אהדדי ועוד דמשלחן גבוה קא זכו ולא אצטריך מן האש אלא משום דכתי' לך:

דף נ"ג ע"א גמ' והתניא הצנועים מושכי' וכו' וליכא למימ' דההיא מקמי דחזר בו מיתניא דא"כ לא הו"ל לתנא למסתם הכי כיון דבעל הסברא גופיה חזר בו:

שם כותי' דר' יוחנן מסתברא דתניא וכו'. וליכא למימ' דדילמא הך ברייתא מיתניא בריש' ולבתר הדר ביה גבי קידושי אשה חדא דמסתמ' הדר ביה וסבר כבר פלוגתי' ועוד דא"כ לא הו"ל לרב למסתם בספרא הכי כיון דחזר בו:

שם כדקתני סיפא מעשה בא' וכו'. וקמייתי תנא הך מעשה לסייעתא דסירכייהו נקטי ואזלי לחטוף זה לזה עד שהגיע א' מהם לחטוף חלק הגרגרן כמותו ולמאי דס"ד הק' דא' היה ונתפרסם ביניהם בשמו המיוחד לו משא"כ האחרים היו חולקים ע"י עילוי:

שם דאין הקטן חולק דלמעוטי אשה לא אצטרי' דהא אינה אוכלת כלל במנחה דכל זכר בבני אהרן יאכלנה כתיב:

תו' בד"ה וסמיך ליה וי"ו מוסיף על ענין א'. ולולי דבריהם י"ל דמיתורא דאיש כאחיו נפקא ליה דרמייה אקרא דבתריה ומדהול"ל אחד כאחיו וכתי' איש ש"מ לאפוקי קטן ואי להכי הוא דאתא הול"ל לכל איש מבני אהרן תהיה אלא ש"מ תרתי:

ע"ב רש"י בד"ה אמ' קרא גבי מעשר לה' הוא וכו' יהא לה' כיון רש"י ז"ל בזה לתרץ מאי דק' משביעי' דכתי' כי יובל היא והרשב"א ז"ל תי' דאצט' לדרשא אחריתי דלקמן (דנ"ח) היא אין מידי אחרינא לא לענין דשביעית תופסת דמיה ע"ש וכפ"ז צ"ל דמשמ' ליה לש"ס למידרש היא למיעוט' כפשטה טפי מלמדרש בהוייתו יהא מיהו למ"ד ב' כתובים הבאים כא' אין מלמדין תו לא צריכי' למיעוט' דהיא כדלקמן ע"ש ולפירש"י ניחא:

דף נ"ד ע"ב רש"י בד"ה כשהוא סמדר וקמ"ל דכל זמן וכו'. נר' דק"ל לרש"י דלוקים לה בדיהיב ליה פרח וליתי כר"ע וניחא ליה לרש"י ז"ל דהא פשיט' דשלו הוא ובעי חומש

ומאי קמ"ל ולעיל גבי מעשר קמ"ל דלא כמ"ד מתנו' שלא הורמו כמי שהורמו דמיין אבל הכא ק' מ"ה אוקמה בסמדר וקמ"ל דלא כר' יוסי:
וראיתי להריטב"א ז"ל שתי' דמקום סמדר לא חשי' מידי וכפירות שלא ב"ל חשיב ולא מצי למקני להו לרבנן ואע"ג דהא ר"מ היא לא בעי לאוקומה בההיא פלוגת' דלית הלכת' כר"מ ע"כ ומיהו ק' דלוקמה במקנה אילן לפירותיו דקנה לכ"ע וי"ל דהא פשיט' ליה דשלו גמור הוא ומאי בין בין דקתני וכ"כ תו' רי"ד ז"ל:
בד"ה לענין אכילה להדלקת נר ולכל הנאה לכאור' מ"ל דר"ל לכל הנאה שיש בה כילוי כגון שהיה לו כסף הרבה של חולין וצירף עמו סלע או' ב' לו ועשה מהם תכשיט או כלי דליתיה בעין כלל ודמי שפיר לכילוי אבל אם שקל בה משקולו' וכדומה לא אך מסוגיא דלקמן דמוקי להך דמועל אחר מועל כר"י ע"ש בפירש"י מוכח שפיר דמודה הוא לדעת התו' דאל"כ הא מיתוקמ' שפיר כר"מ וה"ק אין מועל וכו' בקרן א' דבהנאה דאית בה כילוי שוב אין מועל ב' וכדלית בה כילוי אין מועל כלל:
תו' בד"ה גמר קדש קדש וכו' מהילולין שאינו תופס דמיו. דבריהם אלה אין להם שחר וקשה בעיני לשבש הספרים כיון שראיתי כן לכל הגי' ויש ליישב דר"ל שאינו תופס דמיו כתפיס' השביעית דתפיס' השביעית היא שתופס אותו עמו להיות כמוהו ונמצאו שניהם שוים ותפיס' המעשר היא שתופסו להיות עומד במקומו והוא יצא לחולין וחריף א"נ ה"פ שאינו תופס דמיו וכו' ר"ל דאמרי' התם בשביעי' שתופס דמיו והוא אינו יוצא לחולין וראיתי לנוסחא א' ישנה קצת שכתו' בה וז"ל א"נ הו"א מאי חזית דגמרת ממעשר נילף משביעי' שתופס דמיו אבל מאחר דגמרי' מהלולין שאינו תופס דמיו גמר ממעשר וזה יורה כפי' א' דכתי' ודוק. הק' מ"ד דא"כ למאי איצט' למכת' בשביעית שאינו יוצא לחולין הא מדאיצט' למכת' הלולים כי היכי דלא נילף משביעי' מכלל דבשביעית אינו יוצא לחולין ע"כ וקו' זו אזלא כשיט' התו' דאקשו לעיל דף ל"ד ע"כ) ד"ה סד"א כה"ג ע"ש וי"ל דאי לא כתי' איטור' בשביעית ה"א דאדרבה שביעית ילפא מכרם רבעי שמתחללת ודוק:
בד"ה שלח ביד פקח וכו' שמעי' תרי וכו' ונראה שלזה כיון רש"י זל ד"ה וכר"י בהקדש ע"ש:
בא"ד חנוני מעל ולא בע"ה אלמ' משמע וכו'. ריהטא דדבריהם משמ' דמדלא מעל ב"ה שמעי' לה דאינו מתחלל ואי מהא לא אירייא דהא אין מעילה במזיד וא"כ לעולם אימ' לך דשפיר מתחלל וכל עיקר דאיית הש"ס אינה אלא מדמעל חנוני דאם איתא הא כבר נפקו לחולין ומ"ש עוד מעיקרא איכא וא"כ תרוייהו שמעי' מדמעל חנוני ולא מדיוקא

דב"ה ואף שי"ל שהכונה היא דב"ה אף איסורא ועונש ל"ל מעיק' דחילול לית' מ"מ דאיה לית' ונ"ל דודאי אדחנוני מעל סמכי ומהתם שמעי' דהא דב"ה לא מעל הוא משום דלא אהנו מעשיו והקדש בקדושתיה קאי ולית עליה עונש דחלול:

בד"ה לא אמרו אלא וכו' ששקל כנגדן משקולו'. ולולי דבריהם ז"ל י"ל דמיירי שצירף את השקלים שיש בהם צורה ועשה מהם כלי דחסריה טובא ודמי לאכילה ואיך שיהיה צ"ל דאע"ג דמעל לא נפקי לחולין דאל"כ הך ברייתא דלקמן דאין מועל אחר מועל מיתוקמ' שפיר כר"מ דמכי נהנה קמא נפקא לחולין והיכי קאמ' התם ההיא ר' יהודה היא דמשמע בהכרח ר"י היא ע"ש בפירש"י ולישׁ' דהש"ס דההיא ר"י היא הכי משמ' וכ"כ התו' לקמן ד"ה אין מועל בההיא דקורדום של הקדש ואין לומ' דההיא ר"י היא ולא ר"מ דמדר"י נשמע לר"מ דאטו מחלוקת הפונה היא חתמה:

דף נ"ה ע"ב תו' בד"ה דמייתי נמי לחם וי"ל משום דתודה בעי לחם. וכפ"ז כוונת התרצן במ"ש דמייתי נמי תודה ר"ל תודה בלחמה כדינה והמק' לא הבין דבריו א"נ לא שבקיה המק' לסיומי למלתי' עד דאק' ליה:

בד"ה דילמ' אשם נזיר וכו' ואשם מצורע נקט אגב אשם נזיר. ואע"ג דנקט הש"ס אשם מצורע ברישא ל"ד מיהו נר' מדבריהם דגרסי אשם נזיר ברישא והך גי' דייקא טפי כליש' דמתני' דאיזהו מקומן:

בא"ד והשתא ניחא דלא מצי' להק' מידי. מלת מצי בכאן אין לה מקום ונר' דר"ל דלא מצית לאק' מידי והכוונה שכל הקו' שהק' התו' לעיל על התנאי באשם השתא לק"מ:

בא"ד ליכא למיחש וכו'. ד"ל שאם הוא עולת חובה של בעליה כגון מצורע וכיוצא:

בד"ה אשתכח בת וכו' שיהיה תקנה ברעיה. והא דלא מוקי לה נמי לעיל הכי דמיירי בבן ב' דדמיו לקיץ המזבח דהיינו עולות והוא בכלל עולות דמתני' י"ל משום דיש חילוק בין עולות דידיה לעולות דקיץ דעולת דקיץ נסכיה משל צבור ואינו סומך עליה משא"כ בעולתה דיחיד כדאית' בפ"ג דתמורה והכא דקתני עולות סתם ולא נקט נמי אשם משמ' דהיינו כדין עולת יחיד ואע"ג דאמרי' דמייתי נמי תודה אף דלא נקט לה בברייתי' י"ל משום דהיא נכללת בכפל שלמים דנקט. וחוץ מדבריהם ז"ל י"ל דהש"ס דקאמ' הכא אשתכח וכו' הוא דכיון דתנא ברישא מיירי בבן שנה מ"ש הכא בנקבה דנקט בת ב' ולא נקט בת שנתה לאשמועי' תקנתא מאי היא ומשני דההיא מתה ותנא בבת תקנה קמסיק:

בד"ה ודלמא אשם הוא וכו' ואשם אין טעון סמיכה קימ' דמשנה ערוכה היא בפ' ב' מדות כל קרבנות היחיד טעונין סמיכה חוץ מן הבכור והמעשר וגמ' ערוכה היא בזבחי' (דף י"א ע"ב) מה חטאת טעונה סמיכה אף אשם טעון סמיכה ואף לר"א דמפיק מהיקשא

דכחטאת האשם לשלא לשמו מודה הוא בהא וכולהו מפיק מניה וכ"כ רש"י ותו' שם (דף ה' ע"ב) ד"ה מה לשלמי' שכן טעוני' נסכי' דל"ג סמיכה דאשם נמי טעון סמיכה. וקרוב אני לומ' לכאו' שדבריהם אלו. צריכים להיות לקמן ד"ה ודילמא אשם נזיר שהק' אשם מצורע יתנה בשלמי' וכו' שם מסיימי' לומ' ואי משום סמיכה וכו' והיינו למ"ד דאשם מצורע לא בעי סמיכה מדאורייתא כדאית' בכל הפסולי' דף ל"ג) וכעין שכתבו התו' (דף ה' ע"ב) בשם ה"ר חיים ע"ש אלא שק' בעיני להגיה כל הספרים וצ"ל שכוונת התו' היא לומ' דאשם דהכא לא שייך ביה סמיכה דהא בעי' ידו דבעליו ואפי' שלוחו לא מהני דידו ולא יד שלוחו בעי' והכא דליכא בעליו וכשמקריב הכהן לשם בעליו מאן דהוא מקריב א"כ ליכא סמיכה ומ"ה קרו ליה התו' אין טעון סמיכה משא"כ בשלמי' דמצו אתו בנדבה מצי שפיר האי מוצא דמקדיש הוא הך בהמה לסמוך עלה דהו"ל בעליו ודוק:

דף ס' ע"ב גמ' אלא מחוודת' כדחזקיה. והא דלא דרשי' ליה פן יהיה קדש ותופס דמיו משום דלא מסתבר למימ' שע"י העבירה שנעשית בו יקרא קדש אף שהכוונה לאוסרו בהנאה מ"מ לא יקרא עליו שם קדש וג"כ אין לפרשו ל' טומאה כמו אם יגע בבשר קדש הקדש האמור בחגי דמה ענין טומאה לכאן ואין עבירה זו מטמאתו ולא ניחא ליה להש"ס לפרשו ל' תיעוב כדפירש"י בחומש ולומ' דהיינו תיעוב אבילה לבד דמדמפיק ליה בהאי לישׁ' דתיקדוש ש"מ לדרש' דתוקד אש:

שם ת"ל וערלתם ערלתו. הא דלא סגי ליה בלא יאכל דאף לחזקיה א' איסו' אכילה ואיסו' הנאה במשמע לכאו' י"ל דהו"א דהנאה דחזות' ודכולו שרי כמ"ש התו' מ"ה איצטרי' ריבוייא ושלא יהנה ממנו דקתני אגב אחריני נקטיה וה"ט דרש"י ז"ל שפי' כגון שלא יצבע משום דס"ל דלהנאה דעלמא מלא יאכל נפקא אף שו"ר בפ' כ"ש (דף ?) שהק' זה שם בגמ' ותי' דאצט' משום דכתי' לכם דמשמ' לכל צרכיכם והשתא דכתי' ריבוייא דרשי' לכם לרבות הנטוע לרבים ע"ש והשתא ניחא לישׁ' דלא יהנה ממנו דקתני וא"כ לפירש"י ק':

רש"י בד"ה מנין שלא והנה וכו' ושומר לפרי אסור דמפקי' ליה מאת הנטפל לפריו כדאית' וליכא לאקשויי דל"ל ריבוייא דערלתו וכו' ת"ל מדכתי' את פריו לטפל ע"כ דהיינו שלא יצבע בו די"ל דה"א כגון קליפי שקדים הרכים שראויים לאכילה ואף לרבנן דס"ל בפ' דערלה דסמדר מותר דלא מקרי פרי מ"מ בשאר אילנות מודו דמשיוצא מיקרו פרי:

פרק שלישי

שם גמ' לאחיו או לאביו או לא' מן. הקרובים. משמ' דר"ל אם יש לו אב נותנת לו דהוא קודם ואם אין לו אב נותנת לאחיו ואם לאו נותנת לא' מן הקרובים ובפ' מי שאחזו דע"ד) הגי' יותר נכונה דגרסי' התם נותנת לאביו או לאחיו וק"ל דאם אין לו אחים מה לה ולגט והרי מגורשת גמורה מן השמים היא ולמה לה ליתן דמים ואין לומ' דר"ל שנותנת לא' מן הקרובים לשימרם לאחיו כשאינו בעיר דבכלל נותנת לאחיו היא וכ"ת דקמ"ל בהא דאף שלא הגיע לידו ממש מהני ק' דס"ד אי בנתן לו ברשות קאמ' פשיטא דהא שלוחו הוא ואי שלא ברשות הא ודאי אם נגנבו ונאבדו אכתי חייבת היא ליתנם פעם אחרת דשלוחה הוא ולא שלוחו ועוד דאני או או כי הדדי נינהו ולכאו' י"ל דקמ"ל אגב אורחיה לעלמ' בד"מ דכל האומ' לי היינו לי וליורשי ודלא כת"ק דסבר לי ולא ליורשי והיי' לאשמועי' דבהא פליגי ולא בליש' דע"מ כקו' התו' ד"ה אבל דר"ע א"נ משכחת לה בשהיה לו בן אח ואח קטן או במדינת הים והיא נותנת הממון לבן אח שהוא יורש ונפטרת מהאח והם יחלקו הממון ביניהם שו"ר להריטב"א ז"ל שהק' זה ותי' ואיכא למימ' כגון שזנתה או נשאת בחייו והיא רוצה לקיים גיטה וקידושיה להציל עצמה ממיתה ושלא להיות בניה ממזרים ורישא איירי ביבם וסיפ' לא איירי ביבם עכ"ל והנה הך דזנתה דמצלת עצמה ממיתה היי' למ"ד התראת ס' שמה התראה מיהו מצי א"ש אף למ"ד לא שמה התראה והיי' דמצלת עצמה מעונש של מעלה דודאי מיתה בידי שמים איכא וכההיא דא' הרג במזיד וא' בשוגג בלא עדים דהקב"ה מזמינם לפונדק א' כמ"ש ז"ל ע"פ והאלהים אנה לידו:

דף ס"ט ע"א רש"י בד"ה מאי ניהו ותהא שפחה מותרת לך וכו' ואע"ג דאין לו אשה וכתי' בגפו יצא מצי למימ' דס"ל כת"ק דראב"י לעיל דף כ"א דמפ' קרא כגופו יצא שאינו יוצא בראשי איברים ולולי פירושו ז"ל י"ל דה"ק ר' שמלאי אי אקדימנך שהקדמתיך קודם שתתעבר אשתך בתחלת נישואיך הייתי מיעצך שתגנוב וימסור לך רבונך שפחה ותגרש את האשה הזאת:

פרק רביעי

דף ע"ה ע"ב גמ' אלא כי אתא וכו' ג' מחלוקו' בדבר. צ"ל דגמ' גמיר לה מרבותיו דג' מחלוקות בדבר דאל"כ לא הול"ל אלא דטעמא דר"א משום שאין בקיאין וכו' ומה ענין מחלוקת ר"יש ור"ע הכא אלא ש"מ כדכתי' ומיהו לדינא ר"ע ור"א מודים דכותי לא ישא כותית אלא לר"ע משום חשש ממזרו' דיש ממזר מחייבי לאוין ולר"א משום חשש ממזר דחייבי כריתו' מיהו י"ל דלכ"ע ספקן בספקן מותר אלא דלגבי ישראל אסרום לכותי' בישראל כיון דלכתחלה היו עוברים ופוטרי' את היבמו' לכך הרחיקום רז"ל מישראל:

דף ע"ו ע"א רש"י בד"ה ולא מן הדוכן שעמד אצל הלוים. כיון רש"י כזה לומ' דל"ד לוי ממש אלא אף ישראל העומדים אצל הלוים לשירר בכלי היו מיוחסים ודלא כמ"ד עבדי כהנים היו ועיין בערכין (ד"ו) וכפ"ז מ"ש לקמן בגמ' יושבי' מייחסי כהונה ומייחסי לויה ל"ד אלא ה"ה המצורפי' מישראל עמהם בכלל:

ע"ב גמ' מ"ט אי לאו דבדקוה וכו' ולא מן הדוכן וכו' דאמ' מר וכו' והא דלא סגי ליה אתרוייהו דמזבח ודוכן בטעמ' דאמ' מר וכו' י"ל דנ"מ לכהן מיוחס שנשא גרושה וחללה ונולדה לה בת זו ממנה מ"ה אתי עלה מטעמ' דבדקוה וכת"ד התו' שכתבו דמן המזבח היינו אף בעבודו' הכשרות בזר ניחא שפיר אך מפירש"י ז"ל במתני' שנת' שימש על המזבח לא משמע כן:

שם א"ר אחא בר יעקב אמ' קרא והתיצבו וכו'. וקרא דמום אין בך אצטרי' למום ממש והיינו פי' מכל מום דקתני ר' יוסף כדאמרי' ביבמות (דף ק"א ע"ב) ראי ס"ד סנהדרי' בעי' ל"ל למעוטי סומים מדתני ר"י נפקא וכו' והא דלא יליף לה ר' יוסף מהאי קרא דוהתיצבו כתבו התו' שם ביבמות משים דהתם ליכא עבורה שיהא סברא לפסול בעלי מומין ולא דרשי' מינה תלת לענין פיסול יוחסין עכ"ל ר"ל אבל השתא דכתי' ומים אין כך משמע שפיר כפשטי' דהיינו מים ממש וקרא דעמך כדומים לך שמעי' מינה נמי למעוטי בעלי מומין הדומים לך בעי' שיהיו דומים בכל מילי וכדילפי' מינח נמי בהוריות (דף ד' ע"ב) דבעי' הראוים להוראה דומים לך וכ"כ רש"י בפ"ק דסנהררי' (רי"ז) בדומים לך מיוחסים ומנוקים ממום. וחוץ מדברי התו' ז"ל דיבמות י"ל דקרא דעמך לא משמע בפשיטו' בעלי מומין דאימא מרע"ה נמי ח"ו בעל מום הוה ואע"ג דאית' בגמ' א"ל א"כ עשיתו למשה בע"מ י"ל היינו בתר דכתי' בסנהדרי' ומום אין כך ק"ו למשה ראש הסנהדרין ואי משום שהקריב בז' ימי המלואים הרי ג"כ זר הוה והקריב וא"כ הוראת שעה היתה:

שם ודילמא משום שכינה עיין פירש"י ז"ל עוד פי' ל"א בהוריות וז"ל לגופי' הוא דאתא כלומ' שיחיו עומדום עמך ולא יכנסו לפני ולפני' במקום שכי' דסד"א הואיל דכתי' אספה לי דיכנסו במקום שכי' קמ"ל ע"כ וכן פי' בסנהדרי' (די"ז) ומיהו ריהטא דליש' דהש"ס משמ' כפי' דהכא ומה גם לישׁ' דהוריו' דקאמ' ודילמא עמך לשכינה:

שם אר"ן אמ' קרא ונשאו וכו' הא דלא קאמ' אלא הכא ולעיל בסמוך י"ל דמקרא דונשאו אתך שמעי' שפיר לאידך קרא דעמך דלאו היינו משום שכי' לחודה אלא משום סנהדרי' ושמעי' נמי מהני קראי לקרא דומום אין בך היינו כל מום בין מום היחס בין מום הגוף אך כפ"ד דסנהדרי' (דף ל"ו ע"ב) בשינוייא דר' אחא בר יעקב לא קאמ' אלא אבל בשינוייא דר"ן נקט אלא די"ל דמשום דס"ל התם בפ"ק דלרבנן דסנהדרי גדולה היינו ע"א מפרשי

קרא דעמך היינו משים שכי' ר"ל משום ואצלתי מן הרוח הוצרך להיות משה עמהם או ר"ל שיעמדו עמו חוץ לאהל כב' פי' שפירש"י שם וקרא דונשאו אתך במשא העם לומ' ואת בהדייהו כדאית' התם (די"ז) א"כ ליכא למילף מינה מידי ולא עסיק קרא כלל .בדומין לך שפיר אמ' אלא והשתא ניחא לי ג"כ מאי דק' אמאי אצט' הכא עמך בדומים לך כיון דבסנהדרי קטנה כתי' אתך כ"ש גבי סנהדרי גדולה דאיכא נמי משום שכינה אך לר' יהודה דס"ל התם ונשאו אתך במשא העם היינו בדומים לך ק' וי"ל דסד"א כיון שיש ג"פ כשיעור סנהדרי קטנה וכהנה וכהנה אם היה א' שלם בחכמה ובמדות אף אם היה חסר מצד היחס והמום הו"א לא חיישי' ליה ובטל הוא קמ"ל:

דף ע"ז ע"א גמ' מירי דהוה אמצרי ואדומי. ול"ד למזר ועמוני ומואבי דהנהו שאני דאסורים לבוא בקהל משא"כ בחלל:

שם בעם א' הוא דמיחל. דס"ל ר' דוסתאי דהאי בעמיו היינו על משקל בעליו אדוניו: רש"י בד"ה מה להוא וכו' כיון שנבעלה לפסול לה ומהכא לא נילף לבא על אלמנה וגרושה דאע"ג דאהו' הוא לקחתה היינו משום שהיא פסולה לו:

דף פ' ע"ב גמ' ל"ש אלא בכשרי' אבל בפרוצי' וכו'. י"ל דק' דיוק' דרישא אדיוקא דסיפא דמרישא משמ' דדוקא כשרים בעי' אבל סתמא לא והדר קאמ' אבל בפרוצי' דמשמע הא סתם בני אדם שרי וכ"ת דסתם ישראל כשרים הם ודוקא פרוצים לא א"כ מאי קמסייע ליה ממתני' דסוט' דבעי' ת"ח ולכאו' י"ל דכפי הך סייעת' ס"ל ברישא דוקא ור"ל נעשה וכפי מאי דדחי ליה שאני וכו' מצי' למימ' דכל ישראל כשרים הם ויותר נר' לומ' דבסתם נשי' שאינם חשודות בסתם ישראל סגי אבל בחשודה לא סגי בסתם ישראל כיון דאיכא חדא לריעותא ובעי' כשרים ממש והשתא שפיר קמסייעא ליה מהתם דאי בסתם נשים אף בפרוצים סגי א"כ התם שהיא חשודה תסגי באינשי דעלמא ומאי בעי' ת"ח אלא ש"מ כדרב והשתא ניחא שפיר דיוקא דרישא ודסיפא והא דאמ' רב לקמן מי יימר דבכשרים כגון אנא ואת אינו אלא חומרא בעלמא שהיו מחמירים על עצמם א"נ לזרוזי לר' יהודה תרע דהא מתני' ב' ת"ח קתני משמ' לאפוקי אינשי דעלמא ולאו לאפוקי רב ור"י דהא לא קתני ב' ת"ח כשרים:

דף פ"א ע"א גמ' אמ' אביי השתא דא"ר כהנא וכו' ובמתנית' וכו'. ק' דהיכי חייש לדר' כהנא לגבי מתנית' אדרבה הך מתנית' הויא תיובתי' וצ"ל דמשום חומר' דעריות חש לה:

תו' בד"ה בעלה בעיר וק' דא"כ מאי פריך וכו' ולרש"י ז"ל י"ל דאף דאיסור' איכא היינו משו' דכולי האי לא מקילי' לכתחי' דאין אפוטרופו' צעריו' מיהו היינו להתייחד ממש אבל לא לחוש כולי האי לסלוקי דרגא שמא ירד ויתייחד דכולי האי לשמא לא חששו

אלא ש"מ דאיסור' רבה איכא במלתא להלקותו ומ"ה חייש לשמא. ונר' דרש"י דייק לה מדקבע לה תלמודא הכא בתר מימרא דמלקין על היחוד ולא קבע לה לעיל בתר מימרא דבעיר ובדרך דמיירי לענין איסור' וגם דנקט ליש' דאין חוששים ולא קאמ' אין בו משום יחוד מיהו הא לית' כדמשמ' לקמיה גבי אנשים מבפני' וכו' ואמ' אביי נעביד לחומרא אביי דייר גולפי וכו'. ולדעת התו' י"ל דהש"ס צירף מימרי דרב בהדי הדדי ודוק:

מסכת גיטין

דף נ"ג ע"א רש"י בד"ה ל"ל כיון דתנן מנסך בתרתי דרישא וכו'. לכאו' ה"ה דהוה נקיט אמתני' ואי תנא מנסך משום דמפסיד לגמרי כדנקט ואי אשמועי' מדמע וכו' אלא דנקטה אהך ברייי' דהוי קו' אלימתא טובא דנקט מנסך ברישא וחזרו אף המדמע וממילא מיתרצא מתני' ואי הוה תני נמי מדמע ומנסך משום דמנסך מפסיד ליה לגמרי ומדמע משום דשכיח מיהו נר' עיקר מריהטא דשמעת' דמתני' אזלא כמאן דתני בהגוזל בתרא בראשונה היו אומרים המטמא והמדמע חזרו לומ' אף המנסך והיי' משום דמעיקר' הוו סברי דקי"ל בדרבה מניה ולבתר סבור כדר' ירמיה כדאית' התם בהגוזל ומ"ה לא ק"ל אלא אדתני אבוה דר' אבין:

דף נ"ד ע"א רש"י בד"ה משלם חילין ולקמן פריך אמאי משלם טהורין. אע"ג דקו' הש"ס לקמן היא אשילם חולין טמאי' במזיר ולאו הרישא מ"מ משמ' ליה לרש"י וז"ל דהקו' קאי נמי ארישא מדקמגיה הש"ס חברייי' אכל תרומה טמאת משלם כל דהו דמנ"ל לש"ס לחדושי האי דינא דמשלם בטמאה כל דהו הא כיון דכל קושייתו לית' אלא אסיפא הו"ל לאוסופי כברייי' בבא אחריתי ולימ' הכי אכל תרומה טהורה ושילם חילין טמאין מהו וכו' ובבא דריש' אכתי בדוכתה קאי דאכל טמאה משלם חילין טהורין ועוד מאי ק"ל לש"ס הא כיון דדינא הוא דמשלם חולין טהורין הא ודאי דכי משלם חולין טמאים אינם תשלומין כיון שלא שילם כהוגן ואי ק"ל תע"ב דשילם יותר מהראוי לו א"כ אעיקר' דדינא נמי ק' דאמאי משלם חולין טהורין יותר מהראוי לו (הול"ל חע"ב אמרי' דאין תשלומיו תשלומין) ומ"ש דלא ק"ל אלא אסיפא מ"ה משמ' ליה לרש"י ז"ל דהש"ס ארישא נמי ק"ל אלא דנקט הקו' אסיפא דתמיהא ליה מלתא טובא דאף דשילם יותר מהראוי לו דהיל"ל תע"ב אמרי' דאין תשלומיו תשלומין הפך מן הקנה אל הקצה וה"ה דתק' לרבנן דאמרי תשלומין וחוזר ומשלם אלא דנקטה אר"מ דמדכר בברייי' ברישא:

דף נ"ט ע"ב גמ' מנה"מ וכו'. לכאו' צ"ל דר' מתנה מפ' לה למתני' כדאביי בסמוך אבל עיקר עליית הכהן היא דאורייתא ומ"ה קאמ' מנ"המ וכההיא דכתבו התו' בריש חגיגה (דף א) ד"ה דר' הונא המשיב הוא הוא השואל ע"ש וה"נ ר' מתנה הוא הוא השואל

מנ"המ אע"ג דלא קאמ' א"ר מתנה מנ"המ וד"ל דמתני' אחת לאם בא לחלוק כבוד דהא עיקרא דמילת' דאוריית' היא ולהכי קאמ' מנ"המ דחוי דאוריי' עד דאמרת דמתני' לחולק כבוד קתני טעמ' דדרכי שלום מיהו זה דוחק הוא דקאמ' מנ"המ אמתני' והוא לאו אמתני' קאי והנר' יותר לומ' הוא דהש"ס לאו לימוד גמור קא יליף אלא כעין אסמכת' לדבר שמקדימין הכהן בראש ולא עבוד תקנת' בהפך שיקדימו הלוי בראש ושני שפיר אך כתר דאתו קראי ק"ל לאביי דהשת' דאשמועי' קראי תו ליכא למימ' מפני דרכי שלום ושני שפיר והא דאייתי ר' מתנה מויתנה וכו' ולא אייתי מהנהו קראי אחריני י"ל דניחא ליה בהאי קרא דמיירי בחורה גופה ור"י נפחא ניחא ליה לאתויי קרא דלעיל מניה ור' אשי ניחא ליה קרא דאדכר לשון הבדלה. ור"ח. בר אבא ניחא ליה קרא דוקדשתו שהוא דבר כללי לכל דבר שבקדושה:

שם והא ר' הונא קרא בכהני. לכאו' משמ' דלאו אר' מתנה לחודיה פריך אלא אדמר ואביי נמי פריך מיהו ממתני' וראי לק"מ אר' חונא די"ל ר' הונא הוו פלגי ליה יקרא אבל אדמר ואביי תק"ל שפיר והא דשבקה לפירכא עד שהביא דברי ר' מתנה ונקט נמי בהדיא בשבתות וי"ט י"ל דקמאי שנאמרו המימרות האלה ביניהם ידעו לה לשינוייא דהאי מילת' דר' הונא הוו כייפי ליה ולא ק"ל מידי אך דורות שאחריהם לא פשיטא להו הך שינוייא ומ"ה ק"ל שפיר והש"ס סידר הכל כדרך שנאמרו דהיינו המימרות תחלה ובתר הכי פירט האחרונים. מיהו הנ"ל עיקר ונכון הוא כשנדקדק עוד דאמאי לא פריך מר' פרירא דהוי תנא אדמר ואביי (וי"ל דה"ה דהו"מ להק' מר' פרידא אלא דעדיפא ליה לאקשויי מר' הונא דעבד עובדא בהפך טפי מדר' פרידא דלא עבד בה עובדא אלא דתק' מאי קמשתבח בנפשיה) ולר' מתנה ניחא דקמשתכח בנפשה מבן וכו' דרשאי לחלוק כבוד אבל מדר' הונא ודאי ק' שפיר דקרא בשבתות וי"ט ומ"ה סידר הש"ס דברי ר' מתנה ברישא כי היכי דלא תק' מדר' פרידא ובתר הכי פריך שפיר מדר' הונא ומ"ש התו' ד"ה דאפי' רב וכו' א"נ הא דבעי וכו' היינו דאסר האמת מצי' למימ' בתרי אנפי דברי ר' פרידא או דהוו כיפי ליה ושפיר קמשתבח ר' פרידא אף בדשבתות וי"ט או לעולם לא היו כייפי ליה ומשתבח בדב' וה' ודוק:

תו' בד"ה וליטול וכו' אבל במידי דשותפו' לא. אבל מריהטא דלשון רש"י ז"ל נר' דבכל מילי נוטל א' וההיא דהנותן עיניו וכו' ההיא שייכא בכהן גופיה אבל הכא קאי אישראל שותפו' שיברור לו מנה יפה והתו' לא ניחא להו בכך דסוף סוף כיון שרינא הוא דאמרי' לו ליטול א' ממילא הכהן כל שעה ושעה הוא נותן עיניו בה דסבר דידי קא שקילנא ועיין כתו' דסוף מ"ק:

דף ס' ע"א רש"י בד"ה א"נ לכדר"ל נאמרו ונכתבו וכו'. וכפ"ז הא דאמרי' כיון דחתום' ניתנה אין כותבי' היינו משום דאזלי' בתר רובה וח' פ' שאני דהוראת שעה נינהו:
תו' בד"ה תורה חתום' תימ' דכתי' ויקח ספר הברית וכו' ולפירש"י ז"ל י"ל דקודם שניתנה תורה לישׂ' הותר לו לכתו' ס' בראשית דהוי חתומה אך אחר שניתנה תורה לישראל נאסר לכתו' שום דבר עד שתחתם כולה וממילא נאסר גם ס' בראשית לכתוב מעתה כשאר התורה ולפי' התו' ק' אמאי אסור לכתוב מגילה לתינוק משום דחתום' ניתנה כיון שהוא כותב על הסדר וצ"ל דכיון דקפיד רחמ' שלא לכתו' הפ' הראשונות עד שיכתו' האחרונו' אעפ"י שהיה יכול להניח חלק שיעור הפ' שבנתים א"נ שיכתו' אח"כ ס"ת כולו שלם על הסדר ש"מ דקפיד רחמ' שיוכר הסדר בשעת הכתיבה וא"כ אם כותב מגילה א' לבד לא יוכר הסדר ואף אם יכתוב ס' בראשית שהיא קדמה לכל מ"מ לא מינכר מתוך הכתיבה הסדר כיון שאין כתיבה אחרת אחריו אבל ליכא למימ' דבעיית אביי היא מבראשית ואילך דמלבד שהוא דוחק בפשט השמועה אלא דק' דע"כ למאי דקאמ' כיון דאירבק אידבק ודאי דבראשי' נמי אסור ודכוותה נמי הא דקאמ' כיון דחתומה ניתנה אין כותבין דצרורי האיסור משמע כפשט השמועה דשוין הם ורחוק לומ' דהאי כדאיתי' והאי כדאיתי' ור"ל נקוט מיהא פלגא דבשאר פרשיות אין כותבין:

מסכת סוטה

דף ג' ע"א תו' בד"ה לה יטמא ונ"מ לעוסק וכו'. דברי מהרש"א ז"ל קשים ההבנה וט"ס נפל בהם וכצ"ל לא מיירי אלא ביש לו מתעסקי' אחרים וכו' כההיא דיוסף כהן וכו' שהיה חייב להטמאות עצמו דבע"פ היה וכו' ור"ל דבע"פ הוה עובדא שאז אין אחרים רוצים להטמאות כדי שלא יתבטלו מק"פ ולהכי לא עדיף איהו מינייהו דכשם שהוא אינו רוצה להטמאות שלא להפסל מן התרומה ומן הקרבנות כך הם אינם רוצי' להטמאות שלא להפסל מק"פ ומ"מ לא ריוה צמאונינו הרב בזה במ"ש התו' לעוסק במצוה דהוא שפת יתר ולא הול"ל אלא ונ"מ לטמאו בע"כ כההיא דיוסף הכהן והנלע"ד הוא דלקמן בס"פ משוח מלחמה (דמ"ה ע"ב) איפליגו תנאי במלחמה דלמעוטי גוים דלא ליתו עלייהו דת"ק קרי לה מלחמת הרשות ומלחמת יהושע דלכבוש קרי לה מלחמת מצוה ור' יהודה קרי לה דללמעוטי מלחמת מצוה ולכבוש קרי לה מלחמת חובה ונ"מ לעוסק כמצוה דפטור מן המלוה דלת"ק קרי לה רשות והעוסק בה חייב במצוה ולר' יהודה דקרי לה מצוה פטור מן המצוה והכא דפליגי תנאי דמר אמ' לה יטמא רשות ומר אמ' מצוה בפ' טביל יום הו"א דחדא מינייהו לאו דוקא או דרשות דקאמ' ר"יש ל"ד ור"ל מצוה וקרי לה רשות לגבי חובה ומר אמ' מצוה ר"ל חובה ומשום דר"יש קרי לה

רשות קרי לה איהו מצוה או דמצוה דקאמ' תנא הוא מצוה ולא חובה כההיא דלקמן ורשות דקאמ' אידך היי' רשות וא"כ לא נ"מ אלא חדא מילתא או לטמאו בע"כ או לעוסק במצוה מ"ה כתבו התו' דנ"מ תרוייהו ומאן דקרי לה רשות היי' רשות ממש כלפי שנא' לא תשנא את אחיך ומ"ד מצוה היי' חובה ממש כדמסיים בה התם בח"כ ובפ' ט"י לא רצה להטמא מטמאין אותו בע"כ וכדקאמ' הכא ר"ע בהיא חיבה וא"כ הכא דפליגי תנאי דמר קרי לה יטמא רשות ומר קרי לה חובה ה"א דחדא מינייהו ל"ד או דרשות ל"ד ור"ל מצוה וקרי לה רשות לגבי חובה ושפיר דקרי ביה העוסק במצוה וכו' ואיכא בינייהו לענין דמטמאין אותו בע"כ או דחובה דקאמ' ל"ד ור"ל מצוה ומ"ד רשות היינו רשות ממש ולכ"ע אין מטמאין אותו וא"כ לענין העוסק במצוה דרחוק הוא לומ' דפליגי כילי האי מן הקצה אל הקצה מ"ה כתבו התו' לה יטמא מצוה ונ"מ לעוסק וכו' ר"ל דלמ"ד חובה ר"ל מצוה וחובה לאפוקי מ"ד רשות דהיי' רשות ממש וא"כ נ"מ תרוייהו דלמ"ד רשות לא מיקרי עוסק במצוה ולמ"ד מצוה הו"ל עוסק במצוה וג"כ אם לא רצה מטמאין אותו דהו"ל חובה ודוק ומ"ש מהרש"א דאף שאינו כהן אינו חייב להטמא לקרובים היכא דיש לו מתעסקים האי מילת' תליא באשלי רברבי דלהרמב"ם הכהן דוקא הוא שחייב להטמא לקרובים אבל לא יש' ולא הנשים דהני רשות בעלמא נינהו ולהראב"ד והרא"ש כולהו חובה נינהו כמבו' בפ' מה' אבל ובטי"ד סימן

דף ט' ע"א גמ' אינו והאמ' רבא ג' כוסות וכו'. ק"ל דכפי מאי דס"ד דהאומ' נאבדת לגמרי א"כ קרא דכתי' לא תתעב מצרי בנים אשר יולדו להם דור ג' וכו' היכי מוקמת ליה והא המצרים כולהו נאבדו וכ"ת דאחריני דאתו וקבעו דוכתייהו התם קרי להו מצרי א"כ מאי פריך מהא דמנימין גר מצרי והא עיקר קרא דבנים אשר יולדו בהנך אחריני מיירי ואין לחלק בין הנך דאתו בימי משה דעלייהו כתי' לא תתעב מצרי ובין תנהו דאתו בתר פרעה נכה דהא ודאי לית' דכיון דקרא קפיד איושבי מצרים אף שאינם מצריים ממש והמקום גורם א"כ מ"ל הנך דבימי משה או הנך דבימי פרעה נכה ועוד דהיכי ס"ד שהאומה נאבדת ונעקרת לגמרי ונמצאו כמה אומות חסרים מהע' אומות וי"ל דס"ד דמה שנשארים במקומם נאבדים לגמרי ואחריני אתו וקבעו דוכתייהו התם אך מה שהם מפוזרים במקומו' אחרים אינם בכלל הגזירה כי אין לך כל אומה ואומה שאין ממנה חוץ למקומם והשתא שפיר מיתוקם קרא דלא תתעב מצרי באותם שהם בשאר מקומו' וידועים וניכרים חם שהם מצריים ופריך הש"ס מההיא דמנימין דע"כ לאו משום דקי"ל בנפשות דמצרי גמור הוא ואבותיו לא היו בשעת הגזרה במצרים דא"כ מאי קאמ' ליה ר"ע כבר עלה סנחריב ובלבל וכו' והא ה"ט לא אהני מידי למאן דבקי וידע בנפשיה

דמצרי ועמוני הוא אלא עכ"ל דמנימין מתושבי מצרים הוא ומ"ה קרי נפשיה מצרי ולהכי קא"ל ר"ע טעית כבר עלה סנחריב וכו' ש"מ דליכא איסור ודוק:

דף ט"ו ע"א תו' בד"ה טעונה נסכים א"ל דאינה וכו'. כוונת התו' בקצרה היא משום דלכאו' משמע דעיק' טעמ' דאינה טעונה נסכים הוא משום שלא יהא מהודר וא"כ ק' בכור ומעשר אלא עכ"ל דטעמ' הוא משום שאינ' באים בנדר ונדבה שלא חייבה תורה נסכים אלא הבא בנדר ונדבה דהוא שמביא דורון לקונו ואמרה תורה דלא הוי דורון שלם הראוי להתכבד אלא כשמביא נסכים עמו אבל הבא בחובה דיו שיפרע את חובו ולא להוסיף עליו חוב אחר וא"כ ה"ט נמי מהני לחטאת חלב ומאי קאמ' שלא יהא חוטא נשכר דמשמ' שהוא נשכר דאילו בנדר ונדבה מייתי ובחובה לא מייתי וא"כ לא הו"ל לקרא למימ' נדר ונדבה דאדרבה היא הנותנת דנדר ונדבה שאני שהוא דורון וכדאמרן ותי' התו' דה"פ וכו' צריך לעונשו להביא קרבן גדול ור"ל דאף אי לא הוה בעי הכי בנדר ונדבה בחטאת חלב מיהא הוה בעי לעונשו בקרבן גדול ומ"ש נשכר ר"ל שאינו מביא קרבן גדול וא"כ הו"ל לקרא לחייב בחטאת חלב בהדיא אף בתר דכתב נדר ונדבה למעוטי בכור ומעשר ושני שפיר שלא יהא קרבנו מהודר ובדבריהם אלו ז"ל ניחא לי הא דאצט' ר"ש שלא יהא חוטא נשכר דלכאו' ק' דבלא"ה נמי לר"ש דדריש טעמ' דקרא בעי למיהב טעמ' מה נשתנה חטאת חלב משאר קרבנות נדר ונדבה וכפ"ד אלו א"ש ודוק:

רש"י בד"ה חטאתו ואשמו של מצורע איתרבו וכו'. הוצרך לזה משים דמפשט' דשמעת' משמ' דמה"ט דקא יהיב בחטאת חלב הוא דנפקא לן דחטאת ואשם של מצורע חייבי' והא ליתא דהא לרבנן דלא דרשי טעמ' דקרא מודו דחייבים ועוד דאף לר"ש דילמא חטאת ואשם של מצורע פטורים דומיא דבכור ומעשר כיון שאינם בנדר ונדבה וחטאת חלב שאני שצריך לעונש כמ"ש התו' להכי כת' רש"י ז"ל דבהדיא איתרבו:

דף י"ז ע"ב תו' בד"ה דכתי' וכתב וכו' י"ל כיון דקיבלו וכו'. פי' דלכאו' הוא דרבי דבעי ק"ש ככתבה דהיינו בל"הק היי' משום דכסדרן נפקא לן מהדברים אייתר ליה והיו לומ' ככתבה ואייתר ליה שמע לומ' השמיע לאזניך אבל לרבנן דלא משמ' להו הדברים נפקא להי כסדרן מוהיה ושמע פי' בכל לשון שאתה שומע ומ"ה ק"ל שפיר דאכתי תיפוק לן כסדרן מהאלה אייתר לן והיו ככתבה ושמע ע"כ להשמיע לאזניך והשתא תירצו התו' דעיקרא דמילתא הוא קבלה דרבותיהם דשמע בכל לשון וא"כ ע"כ והיו אתא לכסדרן והאלה אתא ע"כ לדרשא אחריתי ודברי מהרש"ל בזה נ"ל שט"ס נפל בהם:

בד"ה כתבה על וכו' לפירש"י כדפין של ס"ת כצ"ל:

בא"ד אלמא וכו' בנחתכין זה מזה. אכל רש"י התם במנחות פי' ראויה לב' דפין שהניח ביניהם חלק ולכאו' ק' דודאי אם לא הניח ביניהם חלק לא מיקרו כ' דפין ולמאי אצט' תנא לומ' ראויה לב' סיפין וצ"ל דר"ל דתניא ביניהם חלק הרבה כדי שיחתכו ויעשה אותם כב' סיפין ויהיה חלק בראש כל דף ודף לאפוקי אם לא יש חלק כ"כ ובהכי ניחא הא דתניא תפלין שכלו אין עושין מהן מזוזה משום שאין מורידין ות"ל משום דהוו כב' דפין ולמאי דכתי' ניחא א"נ י"ל כגון דיש חלק הרבה בסוף הדף תחת פ' שמע ויכול לכתוב כו פ' והיה אם שמוע:

בא"ד כדאמדי' בפ' וכו' כופר א' וכו'. לכאו' הנך לא דמו לגט ומגילת סוטה דההיא דכופר היינו לחייבו כופר א' ולא ב' אבל כי הכא לפסול מנ"ל ולא חשבי' לב' כמאן דלית' וכן ההיא דלולב הגזול כיון דחד לא מינכר ע"כ תרי ותלת בעי והא לית' דפרי א' אמ' רחמ' אבל הכא דבתר סגי מנ"ל דהב' פוסל את עצמו ואחר עמו:

בא"ד ותפרו יחד דפסיל דלאו דוקא כשכח' וכו' אלא ה"ה אם וכו' כצ"ל משום דלכאו' דוקא גבי כת' חציה בדף א' וחציה בדף הב' אבל אם כת' ב' ומחקן כשר וא"כ ל"ד לשופר דפרה דהתם כל גלד וגלד הוא שיפר בפ"ע ולזה אמרו דל"ד חצי מגילה וכו':

דף ב' ע"א גמ' תניא ר' יהודה אומר היה ר"ע אומר וכו'. נר' דמ"ל דר"י סבר דר"ע אסרה והלכה כוותי' ור' יעקב סבר דר"יש אסרה והלכה כר"ע דלא א"ל דבר ותרי תנאי נינהו והיינו דנקט הש"ס הך בריי' הכא לרמוז דתנאי היא:

תו' בד"ה אבל וכו' אחר שקינא לה וכו'. וכפ"ז דוקא היכא תולה אחר שנסתרה דסתמ' להשקות עומדת:

בא"ד א"כ האי דקאמ' התם וכו' לשונם ק' ההבנה ולכאו' י"ל דה"ק הא דקאמ' התם וכתב וכו' ר"ל דהתם כתב לה לשמה כתי' אבל הכא לא כתי' לה גבי כתיבה אלא גבי ועשה ש"מ דעיקר לה הוא גבי מחיקה ומיהו קאי נמי אכתיבה דבעי' לשם אלות וצ"ל אח"ז וא"ת והא בפ' וכו' ויותר נר' לימ' דצ"ל אך ק':

בא"ד. לשם אשת אחרת. ל"ד ור"ל לשם אשת איש אחר ור"ל דמשמ' וכת' דבעי' שהבעל יכתו' כשיגרש ולא שיהא כחוב מאחרים וא"כ ה"נ וכתב בעי' ולא כתיב ועומד ואע"ג דהתם וכתב אבעל קאי משא"כ הכא מ"מ משמ' להו דכהן במקום בעל קאי:

בא"ד כדכתי' וכתב את האלות. משמע דמהכא מפיק לה דבעי' לשם אלות וזה הפך מדבריה' בסמוך דמפקי לה מלה דגבי עשיה ויש ליישב דאאלות קסמכי דבעי' לשם אלות דכתי' לעיל מניה וכת' את האלות:

בא"**ד** וכתב קרא למעוטי וכו'. והא דקאמ' הש"ס התם וכתב לה דבעי' כתיבה לשמה היינו בתר דאתת מלת לה דבעי' לשמה מימעטי שפיר כולהו:

בד"ה אבל תודה דהתם וכתב לה וכו' מיהו היכא דאנתיק וכו'. ר"ל אע"ג דליכא קרא דוכת לה ידעי' שפיר מסברא להאי מילת' דהיכא דאנתיק לשם רחל וכו' וכפ"ז הא דקאמ' הש"ס אמרי התם וכת' לה אמ' רחמ' היינו אליבא דר' אחאי בר יאשיה מיהו י"ל דהכא שאני דהקללו' הכתובים על רחל לא אהנו ללאה ולא עברי בה מידי אבל התם דעיקר הוא הנתינת הגט וכיון שנתן בידה הגט לא איכפת לן אם היה כתוב לשם רחל:

ע"**ב גמ**' אמאי עשיה מחיקה. ק' מאי דאיבעיא ליה לרבא לעיל (דח"י) מתקן לתוך כוס א' מהו כתיבה לשמה בעי' והאיכא א"ד בעי' נמי מחיקה לשמה משמע דמחיקה גריעא מכתיבה:

דף כ"נג **ע**"**א רש**"**י בד**"**ה** ולא לאישים במנחה וכו' לאישים כלל ור"א בר"ש פליג כצ"ל:

תו' בד"ה דמסיק להו ומקצבין לאכול ומקטיר אותן ומה שבתוכן שאין ראוי להקטיר יהיו לשם עצים כצ"ל:

בא"**ד** והא דתנן בהקומץ כצ"ל:

בא"**ד** דסתמ' כרבנן והא דלא נקטו דבריה' אמתני' דהכא דקתני מנחותיהן נשרפו' משום דמ"ל דנשרפו' דקתני. היינו משום דמסיק להו לשם עצים וכר"א דלא כפרש"י מ"ה נקטו מתני' דהתם דהוי מילת' פסיקתא ורש"י שפי' בבית הרשן היינו דמתני' משמע נשרפו' דומיא דנשרפו' דרישא ואע"ג דל"ד אהדדי לגמרי דהתם אכולה מנחה והכא אשיריים דוקא מ"מ בהא מלתא מיהא דמו:

בד"**ה** דמסיק להו וכמדומה דרש"י נקט וכו'. ולולי דבריהם ז"ל נר' דרש"י דייק בלישני' ואמ' דילמ' בתר חלק שלה אית לן למיזל וכ"כ לקמן ע"ב ד"ה ה"נ ע"ש משמ' דלאו ודאי מעורבין הם ול"ד לאיברי עולם ואיברי חטאת דהתם כל חד וחד הוו ודאי מעיקרא והשתא נתערבו והוו ודאי מקצתן ומקצתן אבל הכא דמעיקרא מעורבין הוו אתינן לפלוגתא דיש ברירה ואין ברירה ופשט' דשמעת' דלכ"ע קאמ' ועור דמשמ' ליה לרש"י דקרא דממנו קאי אשיריים דנאכלים כמו בשר חטאות ושאר קרבנות שנאכלים לא הוכשרו להקרבה אבל הני שיריים שאינם נאכלים שפיר מצי מסלק להו מ"ה פירש"י ז"ל דספקא מספקא לן אי אזלי' בתר דידיה או בתר דידה אי מתכפר עיקר או משלו עיקר וא"כ ע"כ כדמסיק להו לשם עצים תנאי עביד בהו:

בד"**ה** האומרת טמאה ירוש' וכו'. משמ' מדברי הירוש' אלו דאומרת טמאה דינא כנטמאה מנחתה דער שלא קדשה תפרה ומשקדשה בכלי תשרף ומ"ה פריך תחלה

דהיכי קתני תפדה ומי גריעא מהפריש מעות דחלה עליהם קדושה וילכו לים המלח ה"נ לפחות תתפור בים המלח ומשני הא דמיא לאשם תלוי דקי"ל ירעה עד שיסתאב ויפלו דמיו לנדבה ופריך א"ה אפי' משקדשה בכלי נמי תפדה ואמאי תשרף ומשני דדמיא הך לאשם תלוי שנשחט ואע"ג דקי"ל דר' עבודות במנחה כנגד ד' עבודות דקרבן וקמיצה כנגד שחיטה היינו לענין מחשבת פגול וכדומה אבל לענין מיתת בעלים כיון שקדשה בכלי שרת דמיא לנשחט בכלי שרת אך ק"ל דעד שלא קדשה אמאי תפדה מיד הא באשם קי"ל עד שיסתאב וימכר ויש ליישב דשאני מנחה דאכתי בעי' הקדש כלי קודם הקמיצה שהיא במקום שחיטה דקרבנות ואע"ג דקדשה בכלי מדמי ליה לנשחט להך ענייגא מ"מ כי לא קדשה גרע מאשם ודוק:

ע"ב גמ' מה ת"ל איש לענין שלמטה. וה"ק קרא איש צרוע הוא טמא והצרוע ג"כ בכלל זה דהיינו כל הצרוע ואפי' אשה אשר בה הנגע ר"ל האיש דעעיל אשר בו הנגע בגדיו וכו':

רש"י בד"ה מ"ט וכו' נשואה לכהן כליל מיהא וכו' כצ"ל:

בד"ה בני אהרן ולא בנות אחרן באזהרה זו. כיוון רש"י ז"ל בזה לומ' דלאו אכולה פרשת' קאי אקרחה ואשרוטה נמי אלא באזהרה זו דוקא וגם שלא תאמ' לאידך גיסא דבני אהרן כ"א לשארו וכו' אבל כנות כלל כלל לא:

בד"ה ורגמו אותו וכו' וסקלתם אותם. נר' דרש"י גו' אחרת היתה לו בש"ס:

בא"ד אלא הא דממעטה אשה לענין וכו' קרא מעטינן כצ"ל ובנוסחאות חדשות יש קרא מיעוטא דאותו וכו' והא דלא דרשי' וסקלתם אותם ולא כסותם י"ל דהתם כיון דאמ' וסקלתם טבע הלשון להשלים דיבורי ולומ' למי סוקלים אבל הכא הול"ל ורגמוהו כל העדה כמו שנאמ' ורגמוהו כל אנשי עירו ועוד דאם כן אותו דהכא ל"ל אלא ש"מ דתיקון הלשון הוא מיהו הא ל"ק דבשעת מעשה דמקושש דהיה בשנה א' לימדו הקב"ה מה יעשה ישראל והדר דינא גבי נערה המאורסה ללמד גם על האשה וא' עיקר או אפשר דרשא אחריתי בההיא דאותם:

בא"ד נקיט ליה וכו' גבי איש למימרא וכו'. אע"ג דהשוה הכתו' אשה לאיש לכל עונשי' מ"מ בהאי מילתא הו"ל למימרא נמי גבי איש:

תו' בד"ה כהן וכו' מעתה כהן ולא כהנת א"ל והכהן המשיח כצ"ל:

בא"ד שאין בנה עומד תחתיה. ר"ל אפי' במתנו' דזוכה היא בהם אין בנה עומד תחתיה לזכות בהם:

בא"ד א"נ משום וכו'. ק' כפ"ז קרא דוכהן כי יקנה וכו' ולזו י"ל דהש"ס דילן סוב' דהתם שאני כיון דאשה שייכא בתרומה כמו הזכר שייכא נמי בקנין כספה ודין א' להם משא"כ

הכא אך ק' קרא דאמור אל הכהנים דאצט' בני אהרן למעוטי בנות והלא מהכהנים משמ' שפיר ולא בנות ודוחק לחלק בין כהני' לכהן ויותר נר' לומ' דשינוייא קמא עיקר אלא דהס"ס ר"ל דלהך קו' גרידא דמתוק' איכא שינוייא אחרינא ודוק:

בד"ה מה בין וכו' ונמכר לע"ע. ר"ל שמוכר עצמו לע"ע משא"כ באשה שאינה נמכרת כלל אם לא כשהיא קטנה שמוכרה אביה:

דף מ"א ע"ב תו' בד"ה אותו היום וכו' דקפיד קרא גבי מלך עד שיהא ממש מקרב ממוצע מאביו ואמו מיש'. תמיהא לי דא"כ איך מלך רחבעם שהיתה אמו נעמה העמונית דההיא ודאי עמונית ממש הואי ולא כמ"ש המפרשים גם דואג האדומי ואוריה החתי דישראל גמורים הוא אלא שהיו דרים באדום ובחתים דהא אמרי' בב"ק לא בשעלתה על דעתך עלתה על דעתי ב' פרידות טובות עתידים לצאת מהם רות המואביה ונעמה העמונית ולדעת רש"י ג"כ לכאו' ק' דהאי לאו אמו מיש' הוות מיהו לזו י"ל דלריבות' נקט אמו ומכ"ש אביו דאחר שנתגיירה אמו הו"ל כשאר יש' דקרינא ביה למשפחותם לבית אבותם ודוקא בגויה הוא דאמרי' אינו קרוי בנך אלא בנה וכ"כ מרן כ"מ פ"א מה' מלכים ורחוק לומ' שמלך בזרוע ובאלמות שלא כדין דדבר זה לא נז' לא בכתוב ולא בדברי רז"ל וחלילה מהאמין זה ולכאו' היה נר' דמש"ה ושם אמו נעמה העמונית היינו אם אמו קרויה אמו וכההיא דותבאנה אל רעואל אביהן אלא שזה רחוק ורחוק ונ"ל לומ' דהתו' מודי' דאביו מיש' סגי אלא שאם היתה אמו מיש' לא סגי עד שיהא אביו ג"כ מיש' שיהא ממוצע אבל אם היה אביו מישראל סגי וקרינא ביה ממוצע וכעין זה כתבו התו' בפ' מצות חליצה (דף ק"ב ע"ב) גבי הא דאמרי' התם ולענין חליצה עד שיהא אביו ואמו מישראל שנאמ' ונקרא שמו בישראל פי' באמו לא סגי עד שיהא גם אביו מישראל אבל באביו לחוד סגי וכו' ע"ש אע"ג דנפקא לן מבישראל דמשמ' שיהא יש' מכל צדדין כפירש"י שם ולא מפשי' פלוגתא לומ' דהתו' לא מפרשי כפרש"י אלא ש"מ כדכתי':

דף מ"ח ע"א גמ' מכלל דאפרושי הוו מפרשי וכו'. הא דלא ק"ל אכריי' גופה דקתני תרתי דסתרן דביטל את הוידוי דמשמע דהוו מפרישי ובתר הכי קתני דגזר על הדמאי ולא היו מפרישים אלא תרומת מעשר לכהן משום דהוה ס"ד לומ' דהיינו טעמא גופי' שלא היו מתודים משום מפרישי' מעשר א' ואף אם היו קצתן מעשרין לא פלוג ובריי' דקתני ביטל את הוידוי וגז' על הדמאי כולה חדא גזירה היא והא בהא תליא אבל השתא דקאמ' ריב"ח משום שהיו נותנים אותו לכהנים שלא כמשפט שפיר דהא לא היו מפרישי' כלל ושני שפיר תרתי גזור והא דנקט וידוי דחבירים ולא נקט וידוי דמעשרין כדקתני בבריי' גופה מקצתן מעשרין י"ל משום דלא ניחא ליה לומ' אקצתן דע"ה משום דהא ודאי פשיטא

דמנא ידעי' בהו דמעשרין דשבקינן להו להתודות ותו דהשתא ניחא שפיר סדר הבריי' דקתני ביטול וידוי ברישא ורוק:

שם אלא כזמן שישראל שרויים בצער וכו'. ר"ל ומ"ה לית לן למימרא ככל יום ויום אלא דוקא בזמן שהם בצער ח"ו:

דף מ"ט ע"ב גמ' ת"ר כשצרו מלכי בית חשמונאי וכו' לכאו' נראה דקאי אפולמוס של טיטוס דמתני' וכמו שפירש"י ז"ל שם במתני' והוא תימ' דמה ענין בית חשמונאי לטיטוס דהיה בחרבן הבית וכבר הק' קו' זו' התו' ז"ל על פירש"י ז"ל דהרי בית חשמונאי שימשו מלכותם ק"ג שנה ובית הורודוס ק"ג שנה ואח"ך חרב הבית ולכך פי' התו' ז"ל דגזור פעם א' בימי בית חשמונאי ולא יקבלוה ושוב גזרו בימי טיטוס וקיבלוה ע"ש וכפ"ז האי דמייתי הש"ס הכא ההיא דבית חשמונאי היינו לומר דטעמ' דגזור בימי טיטוס היינו כטעמ' דגזור בימי בית חשמונאי א"נ לאשמועינן דגזירה קדומה היא ואפ"ה הוצרכו לחדשה בימי טיטוס משום דלא קבלוה לקמייתא אכל לרש"י ז"ל ק' וליכא למימ' דטיטוס אחר הוא בימי בית חשמונאי דהא רש"י כת' ובין זה לזה נ"ב שנה דהיינו אחר אספייאנוס שהיה סמוך לחרבן וצ"ל בדוחק דמלכות הורודוס היא נכללת קצת בכלל בית חשמונאי כיון שהיו עבדיהם והאי הורקנוס' וארסטובליס אחיו הם מבני הורודוס ודוחק:

שם לשון יוונית לחוד וחכמת יוונית לחוד. קס"ד דל' יווני קרי ליה חכמ' יווני דמשום שאין כל העם מכירים אותו לשין קרי ליה חכמה ושני שפיר שחכמה היינו דברי חידה ורמז שאף היוונים עצמם אין כולם מכירים אותו:

שם משמת ר' בטלה ענוה ויראת חטא. בפ' אמרי' יום שמת ר' בטלה קדושה וכתבו שם התו' פי' שהיו קורים אותו רבינו הקדוש וא"ת בסיף סוטה דקתני משמת ר' בטלה ענוה ויראת חטא אמאי לא קתני נמי קדושה וי"ל דהוי בכלל ענוה ור"ח כהן וכו' ע"כ ולולי דבריהם ז"ל י"ל דשם קדושה לא היה אלא לר' בלבד ולא לאחרים אתו ומ"ה לא שייך למימ' משמת דמשמ' דבדורו ובשלפניו היו אחרים כמותו אלא שהוא היה סופם ומשמת הוא פסקה דומיא דהך דמשמת ר"ג בוטל כבוד התורה והיינו שמימות מרע"ה עד ימות ר"ג היו לומדים תורה מעומר וכו' ודוק:

שם מספר קומי ה"ז מדרכי האמורי. כת' הרמב"ם ז"ל פי"א מה' עכו"ם דין ג' ישראל שהיה קרוב למלכות וכו' ה"ז מותר ללבוש כמלבושיהן ולגלח כנגד פניו כדרך שהן עושין ע"כ וכת' מרן כ"מ ז"ל וא"ת כיון שכת' רבינו שלוקה על כ"א מאלו היאך היה כח ביד חכמים להתיר איסור תורה לקרובי המלכות וי"ל משום הצלת יש' הוא דשרו

וכשישראלים עומרים לפני המלכים הם מצילים את ישראל וכו' א"נ שהתורה לא פרטה דבר אלא אמרה ובחקותיהם לא תלכו ומסורה הדבר לחכמים והם רצו שלא לגזור על הקרובי' למלכות עכ"ל ודבריו אלה קשים מהבין דמה טעם ראו בדבר שאין לגזור על הקרובים למלכות ואם היה להם גנאי כשלא ידמו להם מאי הוי ומאי איכפת לן אם ישבו לפני מלכיהם או לא אם לא בשביל הצלת ותועלת ישראל וא"כ היינו תי' א' ומאי אהני לן דקאמ' שהתורה לא פירטה וכו' וי"ל דתי' א' דחיק' ליה דאין עוברין על התורה בשביל הצלת יש' אלא בעידנא דאיכא ס' נפשות כמו ההיא דמפקחים את הגל בשבת משום פקוח נפש אבל הכא משמע דהותרו להם כל הימים ללבוש ולגלח אף בזמן דאיכא שלום וליכא שמד ומ"ה ניחא ליה בשינוייא בתרא שהתורה לא פירטה דבר ומסרה הדבר לחכמים ולכן המה ראו להתיר לקרובי המלכות אפי' על צד הספק והחשש דשמא יארע איזה דבר תקלה לשונאים של יש' ותהיה הצלה ע"י הקרובים האלה. אך ק' דמה יענה מרן בתגלחת מאזן לאזן דעובר בבל תקיף כמ"ש הרמב"ם רפי"ב מה' עכו"ם א' המגלח ב' צדעיו אפילו בבת א' והתרא' א' לוקה ב' א' המגלח הפאות בלבד ומניח שער כל הראש כא' לוקה איך הותר לקרובי המלכות לגלח כנגד פניו דהיינו שמגלח מכנגד פניו מאזן לאזן ויניח הפרע מלאחריו ובלא"ה ק' ארבי' ז"ל דהול"ל דלוקה ב' א' משום לא תקיפו וא' משום ובחקותיהם לא תלכו ולזו י"ל דמשום דנקטה רבי' בהדי אחריני דמלבושים וציצת ראשם דלית בהו אלא חדא להכי לא כת' לוקה ב' אבל למרן ק' וי"ל דנ"מ דמצי ללקט הפאות במספריי' דס"ל לרבי' זל דשרי דלא נאסר אלא השחתה בתער כמ"ש בפי"ב דין ו' אבל משום ובחקותיה' איכא כיון דמניח השער ונפרע לאחוריו:

מסכת נדרים

דף ע"ז ע"ב הרא"ש ד"ה ואר"י וצריך ומתנית' וכו' ק"ל להרא"ש דלולי דר"י הו"א דיש מי שמיפר בלבו ויש מי שמיפר בפיו וקאמ' תנא דהכא להפר בפיו לא יאמ' כדרכו בחול אכל לר"י דקאמ' דצריך שיבטל בלבו ואפ"ה קאמ' תנא שלא יאמ' כדרכו בחול משמע דבחול ביטול בלבו לא סני ער שיאמ' בפיו ממש ותי' דרגיל לו' בחיל קאמ' וק"ל תו דכיון דקמ"ל תנא דישנה מרגילות דבחול א"כ לימא דיבטל בלבו ודיו ומה לנו שיאמר בלשון אחרת כיון דעכ"פ ביטול בלבו איתי' ותי' כדי להודיע וכו' א"נ פלוגתא וכו' וא"כ הך אמירה כין דחול בין דשבת הויא לעיכובא בין לכ"ש בין לב"ה:

בד"ה שיכול וכו' ועור אי וכו'ר"ל ובמאי פשיטת ליה טפי בחכם דאינו מיפר מבעל דאינו מתיר:

דף ע"ח ע"א גמ' שכת בראשית א"צ קידוש ב"ד ב"ד. נר' דאזלא פלוגתא דהני תנאי כהך פלוגת' דתנאי במס' ר"ה (דף ?) בר"ח שלא נראה בזמנו אי בעי קידוש ב"ד או לא:
הר"ן ד"ה וה הדבר וכו' אשר ישחט. ולב"ש לא סגי להו חדא דאשר ישחט משום די"ל דקרא נקט. שחיטה בשור וכשב ועז וה"ה למליקה בעוף:
ע"ב גמ' א"ה היינו שמע וקיים. כפי פי' הר"ן ז"ל צ"ל דהכי פריך היינו שמע וקיים ואמאי בעי' מת ביום שלאחריו והרי כיון שקיים שוב אינו יכול להפר אפי' לאלתר וקודם הניגוד קפריך ולפירש"י האי ע"מ לקיים היינו כמי ע"מ לקיים דלקמן דבעי' יום שלאחריו א"נ יש לחלק בין ע"מ לקיים ובין קיים בלבו שאמ' בלבו קיים ליכי דאו קיים לאלתר אבל ע"מ לקיים בעי' יום שלאחריו והכי פריך דתרי מיני קיום ל דכיון דכולהו מיקרו קיום הו"ל בכלל שמע וקיים ומאי קמ"ל בהאי שמע ושתק אלא ש"מ דקמ"ל דאף בשתק ע"מ למיקט ועדיין האב קיים לא אמרי' בה נתרוקנה רשות לאב ומשני בשתק סתם וקמ"ל דאף בסתמא דלא גילה דעתו אפ"ה לא אמרי' בה נתרוקנה רשות לאב דאזלי' לחומרא אף בכה"ג וניחא השתא דלא משני ע"מ לקיים לאחר זמן:
הר"ן בד"ה אלא בשותק סתם שלא גמר וכו'. ותרוייהו איתנהו בכלל סתם בין ע"מ לקיים לאח"ז ובין שתק סתם ממש:
הרא"ש בד"ה היינו קיים בלבו ס"ד וכו'. דבשלמא להרא"מ היינו קיים בלבו ממש דהיינו שחישב בלבו לקיים אכל לדידיה ק' דמאי פריך הא ודאי שניין דא מן דא דע"מ לקיים בעי' כל היום משא"כ בקיים בלבו דהוי קיום גמור לאלתר פי' דס"ד וכו' ולהרא"מ צ"ל דאע"ג דלא תנא קיים בלבו אלא משום סיפא דהפי' בלבו דהא אתיא בק"ו מהשחיקה דברישא דהיינו ע"מ למיקט כפי ס"ד או בשותק סתם כפי המסקנא מ"מ ל"ד ממש לקיים בלבו דבסיפא ושפי' הדר תנייה לגבי הפר בלבו משא"כ השתא דמפ' לה ע"מ לקיים היינו קיים ממש ולא הו"ל למיהדר ולמיתנייה ועוד דכיון דהשתי' מקיימה היינו בע"מ לקיים א"כ אף דאין שתיק' מבטלת דכוות' בע"מ להפר וא"כ היינו קיים בלבו והפר בלבו ואתרוייהו קפריך:

מסכת נזיר

דף י"א ע"ב תו' בד"ה ואם לאו אלא כ"א הביא וכו'. כיוונו התו' בזה משום דלכאו' משמ' דה"ק אם היו פקחין הם מעצמם מגלחי' זה את זה ואם לאו הם מעצמם מגלחי' נזירים אחרים או ר"ל ואם לא היו פקחין מעצמם ובאו לשאול אז מגלחים נזירים אחרים והא ודאי לית' דאטו משום שאינם פקחים לידע זה אנן לא אמרי' להו ופי' א' נמי ליתא דמאי קמ"ל בהא דהם מגלחים אחרים אטו איכפל תנא לאשמיעינן טעותייהו לא הו"ל לתנא

למיתני אלא בבא דאם היו פקחין דאית בה חידוש' אבל סיפא לא איבעי ליה למיתנייה וכההיא דחנן בפ' שואל אם היו פקחים עושין עמו חשבון לאחר שבת מ"ה כתבו דה"ק ואם לא היו פקחים אלא כ"א הביא קרבנותיו אז מחייבים להו לגלח נזיר אחר דמשהביא קרבנותיו כבר נתחייב לגלח לאחר:

דף מ"א ע"ב רש"י בד"ה או שולקן שאינו מבושל יפה והתו' פי' דהוא בישול יותר מדאי ובפסחים (דף ט"ל) פירש"י שלוקין מבושלין הרבה מאד עד שנימוחים מבושלין דרך בישול ומחלפא שיטתיה ונר' שדעתו ז"ל דמלת שלוק תאמר על שינוי הבישול אם להחסיר ואם להעדיף וכל מקים ומקום לפי עניינו ושם בפסחים דקתני שלוקין ומבושלין ע"כ דפי' מבושל הרבה דהוי מתני' לא זו אף זו דאף במבושל כדרכו שלא נימוחו הירקו' אפ"ה אינו יוצא בהם אבל הכא בנזיר ע"כ להפך דאם מבשל את השלמים הרבה ודאי דהוי בישול ומאי למימרא אחר שאמ' מבשל אלא ש"מ איפכא והתו' שם בפסחים (דף ט"ל ע"ב) הרגישו בזה וכתבו דלא הוי זו ואצ"ל זו דקמ"ל דבשליקה איני יוצא מתורת בישול ע"כ ולשיטתייהו דהכא אזלי:

דף גמ' וכל היכא דכתי' בני ישראל נכרים לא כצ"ל ור"ל דכתי' בני ישראל וכתי' איש נכרים לא:

רש"י בד"ה שאני הכא וכו' קרא גבי נדרים לאסור כצ"ל:

בד"ה יכול וכו' ולא נכרים כתי' בהו איש כצ"ל:

בד"ה שאני הכא גבי נזיר שאינו וכו' כצ"ל:

בד"ה למאי וכו' אבות לנכרי אילימא וכו' הד"א:

בא"ד לענין ירושה וכו' הס"ד:

תו' בד"ה הנכרים וכו' ואין קרבנן קבע. פי' שאף אם קיים נזירותו אין קרבנו קרב דבני ישראל כתי' למעוטי קרבן נכרים מקרבן:

בד"ה כופה שמוחה על כצ"ל:

בד"ה דת"ר וכו' נזירו' עליהם הס"ד ומה"ד ל"ל קרא לרבות לעברים כצ"ל:

בד"ה שאני הכא וכו' כיין ובטומאה ת"ל איש כדבסמוך כצ"ל:

בד"ה למאי לענין ירושה קרוי אבות הס"ד ומה"ד מי שמוזהר על כבוד אבל נכרי לא מוזהר הס"ד:

בד"ה מידי בישראל וכו' לא פריך הכי וכו' חוץ מדבריהם י"ל דכי אמרי' לענין ירושה ניחא דאביו בעי' וליכא אבל השתא דיורשו ושפיר מיקרי אביו כי לא מוזהר על כבודו נזיר שאני משום שאינו מוזהר עליהם מאי הוי מידי כבוד כתי' גבי נזיר ורוק ובכלל

דבריהם דברינו א"נ רש"י דמעיקרא נמי היה ידע לה להא דאינו מוזהר על כבודו ולהכי לא מקרי יש לו אב בשום צד אבל השתא דיורשו הא מיקרי שפיר אביו לענין זה ולא בעי' שיהיה אביו גם לענין זה דכיבוד:

ע"ב רש"י בד"ה אמר קרא וכו' קמשתעי בחד גברא. נתכוון בזה לתרץ קו' התוס' דניחא ליה לש"ס כהאי קרא משום דתרוייהו בחד גברא ושפיר איתקשו:

בד"ה אבל וכו' חלה עליו הס"ד ומ"הד כאלו שיש לו

בא"ד לפיכך אין לו טומאה כצ"ל:

בא"ד אבל ערל טמא נכרי לא כצ"ל:

בד"ה ודילמא וכו' כמגעו הא טומאה וכו' נגע במת כצ"ל:

בד"ה ר' אחא וכו' מנזירו' דכתי' הכא כצ"ל והד"א:

בד"ה אלא אמ' וכו' דהיכי אמרת וכו' מקרבן משו' מיעוט וכו' נפקא שאין נוזרין וכו' כצ"ל והד"א:

בד"ח ואימא דהאי דכתי' ישראל עולם מיהו בנזיר סתם איתי' בלא כצ"ל והד"א:

תו' בד"ה ודילמא דמיירי בחיטוי ואע"ג וכו' כצ"ל והד"א ואי גרסי' להאי וצריך עיון צ"ל דהאי ואע"ג הם דברי הג"ה ויותר נר' לומר דגרסי' וצ"ל דאע"ג וכו' והכל הוא הגה"ה מהר"ף ודוק:

בא"ד דמיירי בחיטוי והא דנכרי וכו' וטהר לשון הר"ף כצ"ל והד"א:

בד"ה ר' אחא א"ה עבדי' וכו' ליתרבו מאיש וה"ה דאשינוייא וכו' כצ"ל ר"ל לתרי שינויי קאי ולולי דבריהם י"ל דלשינוייא קמא ניחא דאימא דעבדי' נמי יש להם טהרת חיטוי והא דכתי' לבני יש' למשמרת היינו למעוטי נכרי' אבל עבדים כיון דאיתרבו מאליהם וגם דהוו דומיא דאשה שפיר הוו בכלל ישראל הכא אבל לענין ירושה ודאי דלית בהו מוריש עבד וכן נר' קצת מפי' הקונט' דלשינוייא דר' אחא הוא דקפריך:

בד"ה אלא אמר וכו' לנזירו' מאי קממעט בני יש' דמשמ' וכו' יכול לא יהיו נודרי' כלל ת"ל איש לרבות נכרים ליאסר באיסורי וכו' פרט לקרבנות נזירות וי"ל שלא יביא וכו' כצ"ל:

בא"ד הלכה היא בנזיר והלכה לא נשנית אלא לגבי יש' א"נ אין סברא דליתי מיעוט' כצ"ל ר"ל לפי' קמא הל"מ נשנית בהדיא לגבי ישראל מיהו ק' כיון דקושט' הוא דלית בנכרים נזירו' לגמרי למאי אצט' לומ' הל"מ בהכא ישר' על בניהם וי"ל דאצט' כי היכי דלא נטעי לומ' דבני יש' אתא למעוטי לגבי בניהם ויותר נר' לומ' דצ"ל וא"נ הלכה לא נשנית לגבי יש' אין סברא וכו' אף שלא נשנית בהדיא ישראל מ"מ אין סברא וכו':

בד"ה איש כי יפליא וכו' בישראלית אפי' שתק מאיש הוה מוקמי' מיעוט' דבני יש' למעוטי נכרים שאין מעריכין אבל שפיר נערכין דסברא וכו' איש כי יפליא ל"ל מיבעי ליה וכו' לאתויי מופלא סמוך דנכרי כצ"ל:

דף ס"ב ע"א גמ' הלכה היא בנזיר איש כי יפליא בערכין ל"ל מכדי אתקש ערכין לנדרים דכתי' כי יפליא נדר בערכך ותניא גבי נדרים איש וכו' ונדבות כיש' איש כי יפליא בערכין צ"ל מיבעי ליה וכו' כצ"ל:

רש"י בד"ה אלא למ"ד וכו' כלל יכול וכו' הד"א גבי נדרים ואיתקוש ערכין לנדרים כיון דלדידיה לא אתא האי איש וכו' נערך לא צריך קרא וערכין הן אפי' נכרי וכו' כצ"ל:

בד"ה א"ר אדא וכו' להפלות אעפ"י וכו' אינו יכול להעריך עד שיהא וכו':

דף ס"ה ע"א תו' בד"ה ור' יהושע וכו' ודילמא קיהה וטמא וכו' שת"ק מטמאו מספק ור' וכו' ומשני על כרחך דקיהת וטיהר לגמרי וכו' כצ"ל ור"ל דת"ק דאין ליה בטומאת ספק ור' יהושע פליג ודאין ליה טומאת ודאי ומשני דעכ"ל דת"ק דאין ליה בטומאת ודאי דהא לא נאמרה במצורע אלא טהור או טמא ודאי וא"כ הדרא קו' לדוכתה ר' יהושע היינו ת"ק אלא ודאי קיהה וטיהר קאמ'

דף ס"ו ע"א גמ' אלא תנאי היא. נ"ל דלפירש"י גרסי' לא תנאי היא ור"ל ליש' אחרינא א"נ רבה גרסי' רבא אמר תנאי וכו':

שם אילימ' למגע. וליכא למימ' דהיי' לומ' דשכבת זרעו מצטרפת לקרבן או לסתור דומיא דאונסו וספקו דפשיטא ליה לש"ס דלית' דזיבה אמר רחמ' ולא שכבת זרע וא"כ ע"כ דלאו דומיא דאונסו וספקו ממש קתני אלא ר"ל דומה לזב קצת בחומרא מן החומרות ולהכי פריך למאי:

שם מתני' נזיר היה שמואל. ונ"מ לזה שאמר הריני כשמואל וק' דהתנן לעיל (דכ"ח) האיש מדיר את בנו בנזיר ואין האשה מדרת את בנה בנזיר והיי' אף שלא מיחה לא מיקרי נזיר ע"ש בפירש"י ותו' ועוד דהבן עדיין לא בא לעולם ואיך יחול עליו ההקדש ול"ד לשמשון דהתם המלאך קאמ' לה ע"פ ה' וכ"ת דשמואל קיבל עליו נזירות אחר שהגדיל מנ"ל לש"ס הכי דקיליף מקרא דומורה דקאמרה אמיה וי"ל דמסתמא קיבל עליו נדר אמו שנדרה בעת צרה שהיתה עקרה ומה"ט נמי י"ל דרמי לשמשון דכיון דניתן לה ע"י תפלתה ונדרה חל עליו האיסור דשמא ע"מ כן ניתן לה:

ע"ש א"ר יוסי והלא אין מורא וכו'. ואע"ג דלשון יראה הוא מורא באל"ף כמו ואתנם לו מורא וייראני והכא בה"א אין קפידא דאותיו' אח"הע מתחלפו' ומהרש"א בח"א פי' דבין דשמואל ובין דשמשון כולם ל' מרות אינש מיהו התם בשמשון תלי טעמ' קרא משום

כי נזיר אלהים משא"כ בשמואל וכפ"ז הך ומורה לשין תרגום הוא מלשון מר ויותר נר' כדכתי' וכפ"ד ר' נהוראי הך ומורה הוא נדר אחר וב' נדרים נדרה א' ונתתיו לה' וכו' ומורה לא יעלה דהיו' נזירות ולר' יוסי הך ומורה הוא תפלה אחר שנדרה שיהיה נתין לה' א"נ כמו שמובטחת היא בכך שמרוב קדושתו ודבקותו בשמו ית' לא יעבור עליו מורא ב"ו ומאמר אין מורא אלא של ב"ו לכאור' ר"ל מורא דבשמשון עכ"ל תער וכתי' דשמשון מספריי' ודשמואל מרות אינש ודלא כמהרש"א דלעיל וכדרך שאמרו אין נא אלא לשון בקשה ור"ל נא האמור כאן וכדפי' הרא"ם אלא שלשון והלא לא א"ש כפ"ז דמשמ' שהוא פשוט בכ"מ ל' יראה וזה אינו מדשמשון וראיתי. לרד"ק ז"ל בשמואל לא הביא הך והלא וכפי גירסתינו י"ל דל' מורא בכ"מ ל' יראה כמו ומוראכם וחתכם ואתנם לו מורא וכיוצא רק מורה דשמשון יצאה מן הכלל משום דגלי קרא כי נזיר וכו' וא"כ הכא דלא גלי הדרינן לכללין ולא שבקי' כללא דמירא דבכ"מ וילפי' לה מהך דשמשון מיהו יש לדקדק מהו אין מורא אלא של ב"ו דקאמ' דמשמ' שבא לשלול מורא דאחריני הול"ל והלא אין מורא אלא ל' יראה ונר' במה שיש ליתן טעם למה נק' התער מורה ורש"י בנביאי' פי' שהוא מורה ומשליך ורד"ק ז"ל הביא בשם מ' רז"ל כמו לא תבוא יראת שמיר ושית שהוא פרזלא אף כאן פרזלא שהשער ירא ממנו נמצא שהתער נק' מורה ל' יראה ע"ש יראת השער וא"כ לר' נהוראי נמי פי' מורא הוא יראה וא"ל ר' יוסי והלא אין מורא אלא של ב"ו ר"ל ולא שהתער יקרא מורה ע"ש שהשער ירא ממנו:

ע"ש שכבר היה עליו וכו'. ולדעת ר' יוסי י"ל דהכא שאני שהוא התחיל להרע לו להמליך אחר תחתיו ובכי האי לא הובטח ועוד יש מי שפי' דחשש לו דילמא בהאי מילתא לא נתקבלה תפלתה

רש"י בד"ה מי גרע וכו' כדאמ' מר או איש וכו כצ"ל:

בד"ה אלא א"ר אדא מאי האי דקאמ' דשכבת

וכו' מעת לעת הס"ד כצ"ל ומה"ד סבר וכו':

בד"ה א"ל רבא וכו' והא הכא דליכא חולשא וכו' ומשמע ליה דאפי' ראה ב' ראיות אחר הקרי טמא טומאת ו' דומיא דיש' שראה זיבה אחר הקרי שאינו מטמא מדהיי' בראיה ב' דבראיית א' אפי' לאונסו כדאית' בגמ' דנדה (דף ?) דראייה א' אפי' לאונסו מצטרפת לב' וצ"ל דרבא לדידיה ניחא דלאו משים חולשא הוא אינו מטמא בזיבה אלא נזי' הכ' שהקרי פוטר הזיבה וכשנתגייר. הו"ל השתא כקטן שנולד דמי אבל לר' אדא ור' פפא ק':

בד"ה אלא תנאי וכו' טעמא משום צחצוחי וכו' כצ"ל:

בד"ה סבר ר"פ וכו' דתלינן את הזיבה בקרי. ק' דא"כ ליתני בח' דרכים בודקי' את הזב ובשלמא לדעת התו' ניחא דבכלל חולי היא ולרבא נמי ניחא דקרי פוטר בין נזקק בין לא נזקק ול"ד לז' דרכים דהין דוקא עד שלא נזקק אבל לפ"ה לר"פ ק' וי"ל דקרי הוא ככלל מראה והרהור דקתני דכיון דתלי' במראה ובהרהור כ"ש בקרי דעבד עובדא דתלי' ביה ומתניתין דתני לה בזבין קאי ארואה קרי אינו מטמא בזיבה אצט' לאשמועי' שיעורא דמע"ל אך ק' דכיון דטעמ' דאין תולין הוא משום חולשא דזיבה א' א"כ אפי' בראייה ב' אין תולין בה ואמאי קתני משנזקק לטומאה אין תולין לג' ולפי' התו' ניחא וי"ל דחולשא דראיה א' לא הויא חולשא כ"כ לחלות בה ראייה ב' ולא בקרי הסמוך לו:

בד"ה כדברי ר"נ כך דברי ר"ג. כיון בזה לשלול דלא תימא דרבי בא להכריע כר"נ דא"כ ליתני סתם כדרך סתם מתני' בכל הש"ס:

תו' בד"ה אמר רבא וכו' לטומאה ספקו טמא כר"י וכי ק' זיבה דכתיבא וכו':

בד"ה סבר וכו' דאיכא למיחש שמחמת וכו' כצ"ל:

בא"ד אכל משנזקק לטומאה וכו' והא דתני לה בתר דקתני אונסו משום דהו"ל גזירת הכתו' היא ל"ש נזקק ל"ש לא נזקק ונמצא דהיא גופה קמ"ל תנא דמתני' דטעמא משום חולשא:

בד"ה א"ל רבא וכו' גבי גר נמי הכי דאין לך חולי וכו' ר"ל דאף לגבי נכרים שורמת סוסים זרמתם ורגילים בכך אפ"ה הו"ל חולי כמו גבי ישראל:

בא"ד אין לך חילי גדול מזה. וכיון דבדקי' אותה לפטור בקרי מה לי וכו' כלום' דרב אדא וכו' כצ"ל כדאמ' מעיקרא למשא והני תנאי דאמרי דקריו וכו' שראה הזיבה והד"א:

בד"ה ר' יוסי אומ' וא"ת אכתי וכו' וי"ל שרגלים לדבר דמתני' משמע דוקא וכו' כצ"ל ור"ל אבל התם דומיא דרוקו קתני דהיינו כל ז' ומ"הד במאי קמיפלגי:

ע"ב גמ' תנאי היא וכו' הנס הטא"ח בפי' ר"א כת' צריך לחזור אחר כוס של ברכה דהיי' כרב ור' הונא ובטי"ד ס"סי כ"ח כת' על א' שנתן בנו לחברו למולו וקדם א' ומלו ופטרו ר"ת משום דבמלתא דלא אית בה חסרון כיס לא עבדי' שליחותייהו ועוד דיכול לענות אמן וגדול העונה אמן יותר מן המברך ותא ודאי קשיא דידיה אדידיה והמ"א ז"ל תי' במ"ש הב"י שם דההיא די"ד הם דברי ה"ר חזקיה שם ולא דברי הטור הם אך ק' דלה"ד חזקיה ולהרא"ש בפ' כיסוי הדם שכתבו הך דגדול העונה אמן והוא דלא כרב ור' הונא ואיך פסק כר"ה הפך האמוראי' ועיין בה' מע"מ שפי' פי' אחר במ"ש תנאי היא ר"ל דאשכחן תנאי דס"ל כרב דיש מעלה למברך שממהרין ליתן שכר תחלה כיון שהוא התחיל בברכה אבל לעולם מודה דגדול העונה משום דהוא עיקר הגבורה והוא דוחק

ולכאו' נר' לייש' דאח"כ דהלכה כרב מיהו אינו חייב לשלם י' זהובים למוהל כיון דמצי לענות אמן דשכרו גדול כמברך ומשום מהירות בעלמא לא מחייבינן ליה ומ"ש גדול יותר מן המברך הוא לאלומי ולחזק דבריו דהאיכא מ"ד דהוא עדיף בשכר אבל עיקר טעמא הוא משום דא' העונה וא' המברך והוא ג"כ דוחק וקרוב אני לומ' דמאמר יותר מן המברך הוא ט"ס ודוק:

מסכת בבא קמא

דף פ"ג ע"א גמ' וחכמת יונית מי אסירא

וכו' עיין בס' פ"י ז"ל מה שהק' מפרק שתי הלחם והניחה בקושיא ואשתמיטתיה מיניה התוס' שם ד"ה מהו ללמוד וכו' והתוס' פרק ר"י שם ד' ס"ד ע"כ ד"ה ארור אדם אשר וכו' שתק' קו' זו עיין שם מה שתרצו וק"ל מש"א:

מסכת מציעא

דף פ"ג גמ' רבה בכ"ח תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא שקל לגלימייהו אתו אמרו לרב א"ל הב להו גלימייהו א"ל דינא הכי א"ל אין למען תלך בדרך טובים יהב להו גלימייהו א"ל עניי אנן וכו' וכפינן ולית לן מידי א"ל זיל הב להו אגרייהו א"ל דינא הכי א"ל אין וארחות צדיקים תשמור ע"כ ופירש"י בדרך טובים לפנים מש"הד ואורחות צדיקים תשמור סיפיה דקרא הוא עכ"ל א"ל מהיכא משמע ליה מאורחות צדיקים דיהיב להו אגרייהו הא ודאי זה לפנים דלפנים משורת הדין הוא ועוד מאי קמ"ל רש"י כזה דסיפיה דקרא הוא ונר' דחדא מתרצא חברתה שרש"י ז"ל בא לתרץ קו' א' שהק' דמהיכא משמע מצדיקים שיעשה לפנים דלפנים משורת הדין וכת' סיפיה דקרא הוא ור"ל דבתר דכתי' תלך בדרך טובים שהוא לפנים משורת הדין שאינו חובה עליו כ"ש אורחות צדיקים שהוא שורת הדין ומה צורך עוד לומ' ואורחות וכו' אלא ש"מ דמילתא יתירת' היא וה"ק קרא תלך בדרך טובים שהוא לפנים משורת הדין שתחשוב כאילו נשברה להם במקום מדרון (ועיין בפירש"י) שאנוסים הם ופטורין מתשלומין ובזה וארחות צדיקים תשמור שתתן להם שכרם שאחר שדנת אותם לאנוסים א"כ חייב אתה ודאי לשלם שכרם ונמצא שאורחות צדיקים דבעלמא שמשלמי' שכרם כשבא אחר ושברה או כשנאנסו ונפלו תשמור אות' אתה אף כששברוה שלא במקום מדרון וניחא השתא דשני קרא בלישניה ולא כת' ותשמור ארחות צדיקים דומיא דרישי' דקרא דכתי' תלך בדרך טובים משום דחלוקה זו היא נמשכת מהקודם וגם דתשמור דקאמ' הוא קאי אדרך טובים דלעיל דארחות דעלמא תשמור כהך דדרך טובים ואי הוה כתו' ותשמור אורחות צדיקים היה משמע שהיא חלוקה ואזהרה אחרת ולא קאי אדלעיל. ואמ' ארחות לשון

רבים ושינה ג"כ מדרך לאורח משום דדרך משמע דרך פשוטה ורחבה והיא דרך פשוטה ושוה בעיניו לכל שאף מי שחייב לו הדין הוא פוטרו וזו לפנים מש"הר אבל הצדיקים יש להם ב אורחות ע"ד עם עקש תתעקש ועם נבר תתברר ואינה דרך שוה לכל. וע"ד הלצה יאמר דפי' תשמור הוא כמו שמר את הדבר ר"ל שתסתירם ותחביאם לאותם האורחו' לגמרי ותעשה לפנים דלפנים משורת הדין:

מסכת בבא בתרא

דף ח' ע"ב גמ' ומצדיקי הרבים אלו מלמדי תינוקות ופירש"י ז"ל שנק' מצדיקי על שם שמלמדים התינוקות בדרך ישר עוד יר' לי ע"פ ההוא עובדא דיואב שהרג הזכרים של עמלק וא"ל דוד מ"ט עבדת הכי א"ל דכתי' תמחה את זכר עמלק זכר בקמץ א"ל הרב שלי למדני זכר בסגול הלך יואב אצל רבו ושאלו א"ל זכר בסגול ואז רצה יואב להורגו משום שעשה מלאכת ה' רמיה שלא השגיח היטב בלימודו וכתי' וארור מונע חרבו מדם א"ל רבו שבקיה דליקו איהו בארור דכתי' ארור עושה מלאכת ה' רמיה הרי דמחמת שלא השגיח בתלמידים היטב בשעת לימודם עשה מעשה התלמיד הפך הדין וא"כ המלמדים באמונה הם מצדיקי הרבים ע"ד שנאמר בצדק כל אמרי פיו אין בהם נפתל ועקש שהם מצדיקים אותם בלימודם ללמוד כל תיבה כהלכתה וגם נק' מצדיקי על שהמעשה הנמשך מלימודו הוא באמת ובצדקה ולא בחטא ובמעל והם ככוכבים המאירים בחשך לעולם כך הם מאירים לתינוקות ממחשכם שאינם יודעים לקרות זכר בסגול או בקמץ:

דף ט' ע"ב גמ' אר"א גדול העושה צדקה בסתר יותר ממרע"ה דאילו במשה כתיב כי יגורתי מפני האף והחמה ובעושה צדקה כתיב מתן בסתר יכפה אף ופליגא דר' יצחק דאר"י אף כופה חמה אינו כופה שנאמר ושחד בחיק חמה עזה אעפ"י ששחד בחיק חמה עזה לעולם ופירש"י דלר"א יכפה דריש' דקרא קאי נמי אחמה דסיפיה ע"כ ומשמע ליה לש"ס הכי דפליגי דאל"כ מנ"ל דגדול ממשה אי משום דבמשה כתי' כי יגורתי מפני האף והחמה דילמא מתרוייהו הוא דדחיל דלא יכיל למיקם בהו אבל לחד מינייהו הוה כופה אלא ש"מ דעושה צדקה כופה לתרוייהו והתו' כתבו וז"ל חמה אינו כופה תימא דבשלהי נדרים אמרי' חמה משה הרגו ע"כ והקו' גלויה ומפורסמת דהא התם גופיה פריך בגמ' מקרא דכי יגורתי וכו' ומשני תרי חמה הוו אבע"א גונדא דחמה ע"כ עיין מ"ש בדרשותי בס"ד:

מסכת סנהדרין

דף נ"ז ע"א גמ' על הגזל גנב וגזל וכן יפת תואר ופירש"י דיפ"ת הוי נמי גזל שגוזלין את אשתו במלחמה עכ"ל ובאמת שתמיד ק"ל דמאי גזל שייך בזה והרי זה הוא חק המלכות דמאן דאלים גבר שוב שמעתי משם הרב כמוהר"ר יצחק הכהן ז"ל דמק' הך דהכא עם הא דקי"ל עמון ומואב טיהרו בסיחון שארץ עמון ומואב שהיא אסורה לישראל הותרה להם ע"י שכבשוה סיחון ועוג וקנאוה הם לעצמם וזכו בה ישראל מידם עכ"ל ונלע"ד לתרץ דהנכרים אין להם קנין כגוף אלא למעשה ידיו בלבד כדאיתא בפ' השולח (דף ל"ז ע"ב) אמר ר"ל מנין לנכרי שקונה את הנכרי למעשה ידיו שנאמר וגם מבני התושבים מהם תקנו אתם קונים מהם ולא הם קונים מכם ולא הם קינים זה מזה יכול לא יקנו זה את זה למעשה ידיו אמרת ק"ו ישראל קונה נכרי נכרי בנכרי לכ"ש ואימא ה"מ בכספא אבל בחזקה לא לפי' שבאי שהחזיק כו) אמ' ר"פ עמון ומואב טהרו בסיחון ע"כ הרי שהחזקה והכסף שוים הם שאינם קונים גופו אלא למעשה ידיו בלבד וכיון שכן לענין יפ"ת אין לו קנין בגופה ליקחנה. אך ק"ל מדברי התו' בפ' החולץ (דמ"ו)ד"ה וכי נפקי דדינא דמלכות' דינא ואע"ג דלא קני גופיה הכא קני ע"ש וא"כ הכא ביפ"ת דהוי דינא דמלכותא אמאי אסיר וראיתי למרן כ"ת פ"ט מה' עברי' דין ד' שהביא דברי התו' אלו ואח כ כת' וז"ל ומיהו איכא לספוקי אם היינו דוקא בישׂ' הקנה את הכותי בדינים אלו לא קנה גופו וכו' דכיון דכותי לאו בר מיקני כותי אחר לגופו הוא בדינא דמלכותא נמי לא קני ליה או אפשר דאלים דינא דמלכותא לאקנויי ליה לגופיה וההיא דפ' השולח בששבאו מעצמו שלא בדינא דמלכותא דאילו בדינא דמלכותא הוה קני לים גופיה אע"פ שהוא כותי וזה נר' יותר אבל מדברי הרשב"א בתשו' נר' שסובר כלשון א' עכ"ל ומשמעתא דהשולח דבסמוך נר' יותר ג"כ כלשון א' דקא יליף דנכרי קונה נכרי למעשה ידיו בחזקה מעמון ומואב שטיהרו בסיחון ואם איתא מאי יליף שאני התם דהוי דינא דמלכותא דקונה אף גופו אבל בשבאו מעצמו דלא קני גופיה אף למעשה ידיו לא קני ואעפ"י שי"ל דבדרגי יליף מ"מ הוא דחוק. ועור יר' לכאו' לחלק בהך ענייגא דדינא דמלכות' דלא אמרי' דינא דמלכותא אלא כגון ההוא דפ' החולץ שגזר המלך שמי שאינו נותן מס יהא לעבד שמכיון שהוא תחת רשות המלך צריך לקיים גדרותיו ושפיר הוי דינא דמלכותא וקונה אף גופו כדמשמע ריהטא דשמעתא דהחולץ אבל במלך ששבה שבויים במלחמה שאותם שבויים לא היו מתחלה תחת רשותו וממשלתו ועתה הוא שקנאם במלחמה אתי' לדינא דנכרי שקנה נכרי שאין לו קנין הגוף אלא שמדברי הרמב"ם בפ"ד דעבדי' משמע שכולם שוים הם ודין א' להם יע"ש. ומעתה אתי' למאי דאיתא בגמ' לקמן (דף

נ"ט ע"א) גבי מ"ש ליכא מדעם דליש' שרי ולכותי אסור דפריך והרי זפת ומשני התם משום דלאו בני כבוש נינהו (שוב שמעתי שקו' מהר"י הכהן ז"ל הנ"ל היא על סוגיא זו דהכא) שהכוונה היא שאינם בני כיבוש לכבוש את השבויים בעבדים כנענים להיותם קנויים קנין הגוף וכדכתי' אלא שרש"י ז"ל פי' שם וז"ל לא ניתנה ארץ לכבוש כי אם ליש' שאף ליש' לא הותר אלא במלחמה ע"י כיבוש ע"כ ודוחק לומר דלאו דוקא ארץ שכתב אלא ר"ל שוכני ארץ:

ואפשר לומר דלדעת רש"י אחר שניתנה תורה ליש' וא"הע לא רצו לקבלה אז לא הותר הכיבוש אלא ליש' בלבד ולא לשאר האומות אבל מקודם היו הם בתורת כיבוש וסיחון כבש ארץ מואב קודם מ"ת וטעמו של רש"י ז"ל שסובר כן הוא משום דק"ל דמשמע בגמ' בפ' השולח דבשבאי אפי' יאוש ליכא י''עש וא"כ מהך דסיחון ק' דהא קרקע אינה נגזלת ואינה בתורת יאוש ואיך זכו בה יש' (והרשב"א מכח קו' זר הוכרח לומ' דלא בעי' יאוש) לכך מחלק רש"י בין קודם מ"ת אלאחר מ"ת והא דיליף התם לעבד שנשבה מעמון ומואב י"ל דמדמי הש"ס שבאו לאחר יאוש דלאחר מ"ת מלפני יאוש דקודם מ"ת ובדרגי יליף וכ"ז הוא דוחק באופן שלולי פירש"י הייתי מפרש ונאמ' כדכתי' לעיל זה נר' כעת ליישב שאין העת מסכים להרחיב פה בזה ודוק:

דף פ"ח ע"ב תו' בד"ה אפל לולב א"ץ אגד האי לחודיה קאי וכו' והכא משמע דלרבנן אמרי' האי לחודיה וכו'. ר"ל וכ"ש לר' יהודה דאמ' דצריך אגד דאמרי' האי לחודיה קאי כשיהיה מינח חוץ לאגד וק' לתרוייהו וה"ה דהיה ק"ל מעיקרא אס"ד דקאמ' מ"ד הואיל וא"ר יהודה דמשמע דלרבנן לא אמרי' האי לחודיה קאי אלא דהתו' קבעו דבריהם אר' יהודה וכו' דהויא קו' אלימת' ומלח' דתמיה' טובא דכלפי לייא ולכן כשסיימו קושייתם על המסקנא קבעו קושייתם ג'כ אר' יהודה ובזה נתיישבה קו' מהרש"א שאמ' לא היו צריכים לזה וכו' ע"ש:

בא"ד וי"ל דהתם מדרבנן אסרו. ומ"מ באגד לא קפדו רבנן לאסור אפי' שלא במינו כיון דנוי בעלמא הוא וכמ' סיכה תירצו התו' באופן אחר והוא דהא דאמרי' הכא האי לחודיה היינו לענין המוסיף גורע דלעולם ידי מצוה יצא אלא דעבר אבל תוסיף ולכן כתבו שם התו' דל"ד לאגד כיון שאינו דרך גדילתן אבל לר"י דאגד הוא מכלל המצוה וכל אגידה הוא שלא כדרך גדילתן ע"ש:

בא"ד ור"ח ל"ג הואיל ואמ' ר"י וכו'. ובהכי ניחא קו' קמיית' דלעיל דהק' אר"י אבל מ"מ תק' אמסקנא וצ"ל דמדרבנן אסור וכדלעיל אבל תי' שכתבו לא א"ש לר"ח דמדקאמ' האי

לחודיה ולא מיפסיל קמ"ל משמע קמ"ל דמיפסיל והא ודאי ליתא ומ"מ תימא דאיסור דרבנן אמרי' ביה דמיפסיל:

דף גמ' א"ל ריב"ל למשיח אימת אתי מר א"ל היום למחר א"ל אמאי לא אתי מר ולאו מר א"ל היום א"ל היום אם בקולו תשמעו קאמינא ע"כ שמעתי מקשים מהא דאיתא בעירובין (דף ?) גבי האוסר יין עליו יום שבן דור בא שמותר הוא בשבת משום שאין בן דור בא עד שיבוא אליהו ז"ל קודם לכן דכתי' הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' וקי"ל דאין אליהו בא בע"ש ולא בעי"ט וא"כ הכא דא"ל היום ה"ד אי דאתא אליהו כבר א"כ אמאי לא אתא משיח האם ביאה ריקנית היא זו ואי דלא אתא אליהו א"כ איך א"ל היום והרי. אגורי אגיד הוא באליהו ומכיון דלא אתא אליהו אתמול ממילא איהו נמי לא אתי היום ולכאו' י"ל דביאת אליהו התחלת ביאת כן דוד מיקריא כיון דהא בלא הא לא סגיא ושפיר קרי ביה היום:

ועוד נ"ל לומר דביאת אליהו אינה אלא אם יבוא משיח בזמנו הקצוב לו דהיינו בעתה אבל אם זכו ונתקיימה אחישנה ע"י מעשיהם הטובים אז לא בעי' ביאת אליהו דשמא ביני ביני יחמיצו ח"ו ומעוותים את אשר תקט בתחלה לכך תכף בראותו ית' וית' שהם ראויים לכך אז בלי עיכוב שילח חיש מהרה את משיח צדקנו והכי דייק קרא דקאמ' לפני בוא יום ה' דהיינו יום הקצוב וידוע לו ית' ואל יק' עליך לומ' דא"כ יאסר ביין יום הפכת דשפיר מיקרי יום שבן דוד בא כיון דמצי אתי אף דלא קדים ליה אליהו דהא ליתא דקי"ל הולכים אחר כוונת הנודר והא ודאי לא תיסק אדעתיה שיבוא שלא בזמנו ע"י זכות דרחוק רחיק הוא מי ימצאנו ויעלנו בדעתו דיצר לב האדם רע מנעוריו כתי' והבו דלא לוסיף הרוה את הצמאה ח"ו ועל מה תוכו וכו' וא"כ פשוט וברור הוא שלא כיון אלא איום הידוע בברירות שהוא יום הקץ הגזור מאתו ית' וית'. ומה גם דרגילא בפומייהו דאינשי לומ' מילתא דתמיהא היא אם אנו ראויים לראות ביאת הגואל אם לא בחסרו ית' וא"כ לא כיון ודאי אלא איום ה' דקרא שהוא מוכרח להיות וכמו שאנו אומרים ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה ועדיפא מינה אשכחן גבי הנודר חרם דביהודה דהוי סתם חרמים לבדק הבית אסור ובגליל דסתם חרמים לכהנים מותר דמסתמא לא כיון אלא לזה שהוא סתם חרם מקומו ואף דאיכא ודאי קלת חרמי' לבדק הבית מ"מ מסתמא בתר רובא אזלי' עד שיפרש את שיחותיו ודוק:

מסכת שבועות

דף ל ע"א תו' בד"ה למשרי ליה כשבאו ב' דינים וכו' א"נ ע"ש וכו'. נר' מדבריהם ז"ל שמסופקים הם בדבר והוא תימא דבכתובו' איתא בהדיא כא"נ דאמרי' התם ר' ענן שלח

ליה לר"ן פ' פסילנא ליה לדינא אמ' ש"מ דקריביה הוא הוה קאים דינא דיתמי קמיה אמ' האי עשה והאי עשה עשה דכ"ת עדיף סלקיניה לדיניה דיתמי ואחתיה לדיניה וכו' הרי דאף לקריביה אקדמיה כ"ש לת"ח עצמו וי"ל דהתו' סוברים בתי' זה כעין מ"ש הרב"י טח"מ סי' ט"ו בשם הריטב"א וז"ל ודעת מורנו ז"ל דהכא (ר"ל בההיא דכתובות) עדיין לא פתחו בדינא דיתמי כד אתא האי דינא קמי' דר"ן דבשלמא בחבר עצמו שרינן תיגרא ברישא אע"ד דפתחו בדינא דאחריני כדי שלא יתבטל מלימודו ומשים כבוד דידיה דאע"ג דאיכא מצוה לדון הבא א' מדכתי' כקטון כגדול עשה דכ"ת עדיף וכו' אבל כבוד קרובו של חכם אינו אלא מדרבנן אבל הכא עדיין לא פתחו באידך דינא ובכל חד מינייהו איכא מצוה לדון וכיון דהאי דקרובו של חכם עדיף דאיכא בהדיה עשה דרבנן דכבודו של חכם עכ"ל ע"ש:

ע"ב רש"י בד"ה דיינים ס"א כלומר תמיה ע"ז מה דהוה עביד ד"ן ואומר זו לא דבר ומ"הר הדיינין וכו' לשון זה תמוה הוא ואינו לשון חכמים וכ"ש רש"י ז"ל שלשונו הקצר קב ונקי ובא לידי דפוס אחר וכתוב בו זה לא דבר כל הדיינים בישיבה וכו' הד"א והנה א' זה וא' זה כולו קמשונים ונ"ל שצ"ל והלא דברי הכל דיינים בישיבה והמדפיס חילק את התיבה לב' ועשה במקום הוי"ו זיי"ן ודוק:

בד"ה דביתהו דר' הונא משמת ר' הונא. לכאו' נר' דאורחא דמילתא נקט דודאי בהיות ר' הונא קיים לא היתה דביתהו הולכת לדין אצל ר"ן מיהו נר' יותר שכיון רש"י ז"ל לתרץ קו' התו' אמאי לא הושיבה ע"ש:

תו' בד"ה והאמ' מר וכו' שלא לסתום וכו' ומה"ט נמי ק"ל לש"ס מהא דדיינים בישיבה ולא ניחא ליה למימר משום דעש' דכ"ת עדיף היה עומד מפניה דכולהו הוו ידעי הא דר' הונא דדייני' בישיבה וכיון דחזו ליה לר"ן דקאים מימ' אמ' בע"ד דעשה לה כבוד בדרך נסתר שהיה עומד מפניה כל זמן עמידתה למסתמן טענתיה והרב ח"ה כת' ויש ליישב דלא נימא דעש' דכ"ת עדיף בכ"הג (צ"ל אלא בכ"הג) דלקמן בת"ח דב' העשים בגופיה וכו' אבל עשה דדיינים בישי' לא נדחית מפני עש' דכ"ת של אחר ע"כ וצ"ל כפ"ז דתי' זה אתי כתי' א' של התו' לעיל ד"ה למשרי ליה תיגריה ותי' ב' דבסמוך דאין באשת חבר וכו' אתי כתי' א"נ כדלעיל בדבור הנז' ע"ש:

עוד כתב הרב הנז' אמאי לא אותיב נמי לבע"ד דינאי כעובדי דלקמן וי"ל דהנהו עובדי מצי' לאוקמ' בתחלת דין ע"ש ר"ל דבתחלת דין לא מוכחא מלת' כ"כ דמשום כבודה הושיבם כיון דקי"ל כר"י אם רצו ב"ד להושיב מושיבין אבל בגמ"ד דאין מושיבין אילו היה מושיבם הוה מסתמן טענתיה וכפ"ז אפילו בת"ח עצמו אין מושיבים בגמ"ד. ולי

נר' לומר דע"כ לא חיישי' לסיתום טענו' אלא באשת חבר דלאו כ"ע דינא גמירי לעמוד מפניה ומ"ה עבד ר"ן המצא' דבר אווזא כדי שלא יכיר הבע"ד אבל בת"ח עצמו לא חיישי' לסיתום טענו' בין בעמידה מפניו בין בהושבה שמושיבים אותו אף בשעת גמ"ד כיון דכ"ע ידעי דכבוד ת"ח עדיף שו"ר להרב"י ח"המ הי' ט"ו שחילק כן כשם הריטב"א . ז"ל ע"ש:

מסכת עבודת אלילים

דף מ"ח ע"א תו' בד"ה גדעו ופסלו וכו' דלא משני הכי כדלעיל דודאי וכו' כצ"ל:

ע"ב גמ' שאם נטע והבריך וכו' ואע"ג דלר"י נמי לכתחלה אין נוטעין אגוז אע"ג דהוי ז"וו גורם התם שאני דהוי כמבטל איסור בידים ממש משא"כ הכא בנוטע ירקות שהוא בהיתרא קעסיק והנבייא ממילא נופלת אח"כ:

תו' בד"ה אי דאיכא וכו' א"כ אין לדבר סוף וכ"ש רב ששת דהוה סגי נהור וצריך אחר להמשיכו דלא מצי לילך בארוך יותר ולהכי קבעו התו' דבריהם בדרב ששת:

בד"ה התם דקאזיל לאיבוד וכו' הא אין מבטל ישראל וכו'. רש"י ז"ל בדבריו תיקן זה דאף שאינו מבטלה מ"מ לא אלים כולי האי איסוריה לומר כו ז"וז גורם אסור כיון שאינו אלא משום גזירה בעלמא:

דף מ"ט ע"א גמ' והבריך והרכיב מותר. רש"י והתו' בפ"ק ד"ה (דף ט' ע"ב) פי' דהבריך הוא שכופף את הזמורו' בארץ ומכסהו בעפר ומרכיב הוא שמרכיב אילן בחברו והכא צ"ל דהכריך נמי הוא כמו מרכיב שאחר שהבריכו בעפר מתח הענף לאילן והרכיבו וב' מיני מרכיב קתני דאל"כ מאי ז"וז גורם איכא הכא בין ללשון א' דרש"י בין ללשון ב':

שם אלא לעולם הא ר"י הא רבנן ר"י לדבריהם וכו'. אבל לא מ"ל הא ר"א הא רבנן ורבנן לדבריו דר"א קאמרי דתק' לך רישא דחדש יותץ דמשמ' דאתיא לכ"ע:

רש"י בד"ה והבריך והרכיב וכו' דז"וז גורם מותר. וכפ"ז צ"ל דהא דקתני ומודה ר"י דמשמע דרבנן ור"י מודי' היינו בנטע דוקא משום דלדידהו נוטעין אגוז של ערלה אבל בהבריך והרכיב ודאי ראסרי רבנן ער מלאת שני ערלה דז"וז גורם אסור לדידהו ורב יהודה ה"ק מודה ר"י בנטע ולדידיה אף הבריך והרכיב מותר:

בד"ה אלא לעולם וכו' דקאמ' אבל לא בימות החמה וכו' לא ס"ל רש"י להך חילוקא דרשב"ם שכתבו התו' לעיל ר"ה ורבנן ע"ש וכפ"ז צ"ל דה"ה דהוה פריך לעיל רבנן דמתני' גופה רישא אסיפא אלא משום דהו"מ לדחויי כתי' רשב"ם דלעיל להכי פריך לה אמתני' דלעיל וגם דתק' ליה נמי דר"י אדר"י ולשיטת ר"ש והתו' הא דקאמ' הש"ס לדבריהם דרבנן היי' רבנן דמתני' דלעיל דאף היא נעשים זבל:

בד"ה בוכל ע"א שבת וכו'. קרוב אצלי לומ' שדיבור זה צ"ל למעלה קודם ד"ה בכרשיני ע"א דמה לו לרש"י להמתין עד כאן וכן משמ' לשון כזבל ע"א שהביא רש"י שהוא ל' בריי' דלעיל:

תו' בד"ה שאם נטע וכו' דההיא אפי' למ"ד ז"וז גורם אסור וכו' תימא דכפ"ז לדידהו נמי דמפ' כלשון ב' מה ראיה מייתי הש"ס מהכא דר"י מתיר ז"וז גורם דילמא הכא טעמא דשרי משים דבטלה באילן של היתר דמ"ל ייחור של ערלה באילן זקן או ייחור של איסור באילן היתר הא של ערלה נמי אסור הוא באותה שעה ויש לחלק דערלה שאני שלאח"כ ניתרת משא"כ הכא ואע"ג דסוף סוף איסור הוא באותה שעה וכ"ש שאותו פרי עצמו שגדל בשני ערלה אינו ניתר לעולם ואף אם סיבכו לייחיד שיש בו פירות ערלה בזקנה אסורים לעולם כדאיתא במנחות (דף ס"ט ע"ב) ובנדרים (דף נ"ז ע"ב) מ"מ כי לית ביה פירות וסבכו בזקנה אזלי' בתר עיקר וחשבי' ליה כפירות שלאחר שני ערלה משא"כ הכא דלעולם באיסוריה קאי ודוחק. עוד י"ל דמיירי הכא שעדיין הייחור מחוברת באביה דהשת' לא בטלה בזקנה כיון שיונקת עדיין מגוף האיסור וכדמחלקי התו' בר"ה (דף ט' ע"ב) אהא דק' להו התם דאמרי' א' הנוטע וא' המבריך וא' המרכיב עם הא דאית' בספר' פרט למרכיב ומבריך ע"ש וע"כ ליכא טעמא אלא משום ז"וז גורם ומפ' לה הש"ס הכי משום דאלת"ה מאי ומודה דקאמ' פשיטא הא לא גרע מילדה בזקנה דבטלה בכל אילנות דערלה מיהו כל זה אינו דכפ"ז אף בתוך ג' שני דערלה דאגוז שרי משום ז"וז גורם ולרבנן דס"ל ז"וז גורם אסיר ע"כ דס"ל דאינו מותר אלא אחר עבור שני ערלה ובריית' דקתני ומודה ר"י וכו' משמע דר"י ורבנן מודו לדעת א' לכן נר' עיקר כתי' א' דאגוז שאני דלעולם באיסוריה קאי וכן נר' מדברי מהרש"א בח"ה ד"ה הא רבנן ע"ש אבל אין לומ' דמיירי הכא במרכיבה כילדה שנטעה לקורות דלא בטלה אגבה ילדה שסבכה כדאיתא בסוטה (דמ"ג ע"ב) ואף זקנה שקצצה וסיבכה בה אסורה כפירש"י שם דבתוך ג' ודאי אסורה כיון דמרכיב ליה לאכילה ולאחר ג' הו"ל ילדה שסבכה בזקנה דבטלה ולאו משום ז"וז גורם:

בד"ה שדה תזרע וכו' שאין הזבל בעין. פי' דאי בעין לכתחלה אין לזרוע ולהתיר זו"ז גורס כדמוכח מדערלה בשריפה ולא שרינן לה לנוטעה ולהכריכה והו"ל כמזבל שדהו בזבל ע"א דאסור לכתחלה כמ"ש התו' לעיל (דף מ"ג ע"ב) כיון שיכול לסלק הזבל וכתבו עוד והו"ל ז"וז גורם דהשתא שהשבח שמשביחים הפירות מן הקרקע עצמו ומן השבח שקלט הקרקע מן הזבל הו"ל ז'וז גורם ומותר כדפי' לעיל גבי גבייה שהזבל עם הקרקע מיקרו ז"וז גורם ולא הנטיעה עם הזבל דב' ענייניים הם כדלעיל משא"כ אם הזבל בעין

דאז לא הוי כשאר זו"ז גורם דשרי אכל אין לפ' שאם הזבל בעין ליכא ז"וז גורם והלא הזורע הוא זורע בגוף הקרקע ולא בזבל לבר והו"ל ז"וז גורם שפיר:

בד"ה עד שיהא וכו' מדר"א נשמ' לרבנן וכו'. ולקמן דפריך אימ' דשמעת להו לרבנן דמקילי בשאור וכו' היי' כפי מאי דמפ' טעמא דר"א גמרו בהיתר ודלא כאביי וא"כ אפשר דמודה ר"א בשאר איסורי' דז"וז גורם מותר ועור דלקמן אייתי רבנן דעצים דמחמצי טפי מר"א ואם נאמר דשאור מתירים ז"וו גורם אף בע"א א"כ ע"ב דרבנן דשאור לאו חיי' דרבנן דעצים ולהכי פריך שפיר דכיון דסולתו רבנן דר"א ניננו מנ"ל הא דילמא ע"כ לא שרו אלא בשאר איסורים ולא בע"א ולאו תרי רבנן נינהו:

בד"ה אלא ר"א כו' והא ר"א ורבנן. אע"ג דלא אשכחן לר"א ורבנן דשרו אלא בשאר איסורים בדאשכחן לר"י דשרי בערלה מ"מ לא אשכחן להו דאסרי בע"א כר"י ורבנן דידיה:

בד"ה נתערבה וכו' ודלמא ליכא אלא חדא ספקא. פי' דלהכי לא מייתי הך מתניתין דע"א משום דדילמ' ליכא אלא חדא ספקא:

ע"ב רש"י בד"ה ונשתרי וכו' ולא דמיא . לפלוגתא וכו'. ר"ל דלא תימא דפלוגתא דתני אמוראי כתנאי דהתם דלא דמיא דהתם וכו':

בא"ד דליתיה לאיסור בעיניה. כך היא הגי' בספרים שבידינו והוא מגומגם ויש ליישבו דה"פ שאין האיסור חשוב בעיניו לכלום שהרי אינו בכלל המכר והקרוב אצלי הוא להגיה דליתיה לאיסור בזביניה ר"ל שאין האיסור בכלל המכר שלו:

בד"ה ה"ג ואבע"א דכ"ע וכו' הן כשברי שברים. נר' דפירש"י כן מכח סוגיא דשבת פ' ר"ע (דף פ"ג ע"ב) דמיבעיא ליה לרב חמא בר גוריא ע"א ישנה לאיברים או לא לענין טומאה ע"ש כתו' ד"ה כי. תבעי לך שהכריח ר"י לפ' האי שמעתא כפירש"י כאן ודוק:

דף נ' ע"א תו' בד"ה בעי' כעין פנים וכו' ואע"ג דליכא זריקה המשתכרת וכן משמע וכו'. ולכאו' י"ל דרש"י נמי מודה דבעי' זריקה המשתברת אף בכעין פנים אלא דרש"י קושטא קאמ' דבכרות ואבנים לא דמו כלל לפנים שו"ר להרא"ש בפסקיו שהסכים למה שנר' מפירש"י דבכעין פנים לא בעי' זריקה המשתברת ע"ש:

ע"ב תו' בד"ה ואין מתליעין וכו' שאינו אבד בהמתנה. וכפ"ז הא דפריך הש"ס ממועד לשביעית קיי' משום דמשמ' דאף בסוף שביעית שרי שאינו אבד בהמתנה כמו במועד: בד"ה ומשקין אותן עד ר"ה וכו' שלא ימותו הנטיעו'. היינו כפי ס"ד דכולהו אוקומי אילנא נינהו בין זיהום דלעיל בין זיהום דהכא:

דף נ"א ע"א גמ' א"צ רבא לר"ן מ"ש וכו' ולעיל דשני ליה רבא לאביי בעי' זריקה המשתברת היינו בתר דאגמרה מר"ן סברה אבל אין נר' לחלק בין חיוב הזורק לאיסור המקל:

שם שבצרן מתחלה לכך וכו'. כפי מה שהבינו התו' לעיל מפירש"י דבבעין פנים לא בעי' זריקה המשתברת וכן דעת האשר"י צ"ל דהכא לא הוי כעין פנים ממש דבפנים בעי' יינות וסלתות מיהו כיון דיינות וסלתו' יוצאי' מפרכילי ענבים ומעטרו' שבלים כי בצרן מתחלה לכך הו"ל בע"א שדרכה בקשקוש המיקל ושבר המקל בפניה דנאסרת אע"ג דמרקוליס אין דרכה לא בפרכילי ועטרות ולא ביינות וסלתות אבל אין לומר דפרכילי ועטרות נמי הו"ל כעין פנים כיון שמביאים בכורים דא"כ לרש"י לא בעי' זריקה המשתברת ואף לדעת התו' ק' מאי דפריך לא כעין פנים איכא ולא הול"ל אלא דליכא זריקה המשתברת אלא ש"מ דלא מיקרו בכורים תקרובת שאינו אלא א' ממתנות כהונה אלא שטעיני' הנח' בצר המזבח ועיין באשר"י לקמן כמתני' דמצא בראשו:

ע"ב גמ' ולא יזבחו וכו' והשתא כפי ס"ד מ"ש לשעירים ר"ל מעלה עליו כאילו זבח לשעירים

שם הא כיצד עמהם דומיא דעליהם. לולי פירש"י היה נר' לפרש דמה שעליהם ממש מסתמ' הוא לנוי משא"כ מה שעמהם שאינו עליו ממש יש של נוי ויש שאינו של נוי אבל לפירש"י קמא דמפיק לח מכסף וזהב א"כ ק' דמקרא גופיה דעמהם תפוק ליה שפיר עץ ואבן דומיא דכסף וזהב דאין לומר איפכא לחומרא כסף וזהב דומיא דעץ ואבן דא"כ לישתוק קרא מכסף וזהב ואנא אמינא השתא עץ ואבן שאינו של נוי אסירי כסף וזהב מיבעיא וראיתי בחידו' מהרי"ג שכת' דכוונת רש"י הוי נמי משום לא תחמוד כי לא שייך חמדה אלא בדבר של נוי וא"כ מכסף וזהב דותראו אין כמשמעו דבר של נוי כי יש כסף שאינו של נוי עכ"ל ומהא לא אירייא דכיס תלוי בצוארו נמי שייך ביה חמדה שפיר דהא עיקר החמדה היא על המעות והכלים עצמם ומאי איכפת ליה אם כיס תלויה בצוארו והסיפא ליה משכילת' אורישיה או לא וכי הוא רוצה להניחם כך והרי הוא לוקחם לעצמו והנ"ל בזה הוא דכסף וזהב דעמהם אימא דאצט' משום פן יש בכם איש וגו' דאבתריה ר"ל שלא יחמוד יופי הע"א בלבבו לעובדה בראותו הנוי שעושים לה וא"כ אכתי נילף מעץ ואבן דבר שאינו של כוי ודוק:

שם איכא דמתני לה אסיפא. משמע מכאן דל"ג במתני' בסיפא בין בטובה בין שלא בטובה אלא גרסי' בטובה ושלא בטובה כנוסחת הגמ':

תו' בד"ה אפי' מים ומלח וכו' א"כ גבי פעור וכו'. ולרש"י י"ל דהא בהא תליא דבשאר ע"א דיש קלקלין לכבוד ליכא תקרובת אלא בפנים ובחוץ משום נוי אבל גבי פעור דאין קלקלין איכא תקרובת אף בחוץ דכך שוה להם תקרובת בחוץ כמו בפנים וק"ל:

דף נ"ב ע"א גמ' משים טומאה ישנה. ובעי' דוקא שריסק לע"א דאי ריסק לעצמו ודאי טהור דהא משמשין לכ"ע יש להם ביטול אף מאיסור וכ"ש מטומאה וה"ה דתיבעי ליה שפיר בע"א של גוי לר' ישמעאל אלא דמיבעיא ליה במשמשין אליבא דב"ע:

תו' בד"ה תנהו ענין וכו' אלא גבי כלים כדמסיק הכא. תימא דאדרבה קרא הכא מיירי בע"א של תלוש כדדרשי' אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם כדדרשי' לעיל דמ"ה) והיכי מסיק הכא בש"ס דכלים של מחובר אסורים וכן שו"ר בתו' דחולין (ד"מ) ד"ה הא דאמר שכתבו ותקרובת הר מותר משו' דגמרי' מכלי' דכתי' אבד תאבדון ואמ' בפ' ר"י בכלים שנשתמשו בהן לע"א הכתו' מדבר ואמ' רחמ' דדוקא אלהיהם על ההרים ולא וכו' ע"ש:

ע"ב גמ' והא ושם בסתר בתו'. מקרא קצר נקט דלר"ע דסתם ר' לעיל כוותיה ילפינן מהיקשא דמזבח כדלעיל:

תו' בד"ה כיון דאיסור וכו' ודלא כפ"ה וכו'. ולרש"י ז"ל י"ל דהש"ס מעיקרא לא אצט' להאי דבלא"ה שני שפיר דטומאה נמי בטלה בעלמא וטעמו שפי' כן משום דמשמעו' כלים בכ"מ הוא תשמישי' או טי כדלעיל:

דף נ"ג ע"א תו' בד"ה אבל בצרף וכו' מדמותיב מהלוקח גרוטאו'. ולולי דבריהם י"ל דגרוטאו' שאני דסתם לוקח גרוטאו' הוא צורף ואף אם לא היה צורף לקחם כדי לצורפם משא"כ בלוקח כלים שדרך ליקח ג"כ לסחורה שוב מצאתי להר"ן שכ"כ בשם הראב"ד ז"ל ע"ש:

בד"ה או דילמא וכו' דלגי' הריב"ן וכו'. ר"ל ומיהו ל"ק דקאמ' תיקו וכו' דמעיקרא אמ' תיקו ובתר הכי כי מותיב מברייתא אלמא בין זו ובין בזו מחלוקת ממילא נפשטה הבעיא אלא דניח' ליה לריב"ן לגרוס מיתיבי דהשת' א"ש דדחי תלמודא אלא ה"ק וכו':

ע"ב גמ' אי ישראל שקלה איירי וכו'. ול"ד למכרה לישראל דשרי לר' לעיל דהתם כיון דמכרה וזלזל בה לישראל דלא פלח לה ואדרבה מסתמ' תבר לה ש"מ בטולי בטלה משא"כ הכא דגנבוה לסטים דאיכא תרתי דאיסורא לא מבטל לה וסמך אחר צד לומ' ישראל ותבר לה:

שם מדלא שקלו וכו' ואי תנא הניחו הבעלים משום דאכתי ברשותייהו קיימא ולכי הדור הדרי ופלחי לה אבל גנבוה לסטים דהלכה לרשות אחרים בטלה ואי תנא גנבוה לסטים

משום דאי נכרי שקל לה מיפלח פלח לה וכו' אבל מפולת שמוטלת בבזיון ולא מפני לה בטלה ואי תנא מפולת משום דסבר כל אימת דבעינא וכו' אבל לוה עליה ששעבדה תחת יד אחרים בטלה צריכ':

שם אר"י בר אידי א"ר יוחנן בימוס וכו'. אע"ג דר"י לא הוה ידע להך ברייי' י"ל דבתר הכי גמרה א"נ מעיקר' ר' יוחנן אמ' להני תרתי בימוס ומזבח מיהו עולא נקט בימוס בלבד דהוה יתיב אכימסא וביה פליג ארב ושמואל:

תו' בד"ה דאי תנא וכו' דאי לרבנן אפילו זבנה וכו'. היינו למ"ד לעיל בצורף ישראל מחלוקת דלמ"ד ד"ה א"ש כרבנן אבל לטעם ב' שכתבו מדתלי טעמא וכו' אף למ"ד בצורף ישראל ד"ה אתיא כר' מיהו ק"ק לדבריהם דא"כ מתני' דלקמי' דע"א שהניחוה בשעת שלום אתיא כר' ומחלוקת ואח"כ סתם הוא סמוך לו ולולי דבריהם י"ל דמכרח ומשכנה אמרי' דלאו בטולי בטלה אלא זוזי אנסוה אבל הכא אי אכתי חביבא עלייהו היו מוליכים אותה בידה:

דף נ"ד ע"א תו' בד"ה הא בצנעא הא בפרהסיא וכו' דאיכא עשה דבכל נפשך ומיהו לא מיתסר' בהמה. בצנעא כיון שאינו אלא עשה בעלמא דלית ביה לא אזהרת ולא מיתה דאלת"ה מה לו לרבא לאשמועי' כל זה היל"ל בקיצור כיון דחייב למסור עצמו אוסר בהשתחויתו ומאי איכפת לן כקו' הני קראי ומ"ש עור בפרהסיא בין לאזהרה בין למיתה אע"ג דאמרי' במני' גבי גזירת המן הם לא עשו אלא לפנים אף הקב"ה לא עשה אלא לפנים י"ל דזכות רבים עדיף וכ"ש עם אותם התעניות ושק ואפר:

בד"ה היתה בהמת וכו' אע"ג דר' הונא מיירי וכו'. ר"ל וא"כ ע"כ דמעשה דר' הונא עדיף ותי' התו' דבמדרגות קיליף:

ע"ב גמ' הוא ולא חליפי חליפין. אבל חליפין לא ממעטי' מניה מדכתי' והיית חרם כמוהו:

שם שאלו פילוסופין וכו' ד"א הרי שגזל וכו' ד"א הרי שבא על אשת חברו וכו'. נר' שהוצרך לג' טעמים אלו משום שיש ע"א של כסף וזהב מעשה ידי אדם וטעם א' שלא יאבד עולמו אינו מספיק לזה שקי"ל לקלקל מעשיהם ולא תצלח בידם עשייתה לזה הביאו משל דגזל סאה חטים כי הנה הכסף והזהב הוא של הקב"ה כמש"ה לי הכסף ולי הזהב והם גוזלים אותו ונותנים אותו לע"א ע"ד שנאמר וכסף הרביתי לה וזהב עשו לבעל וזה דומה לגזל סאה חטים וזרעה שהדין נותן שלא תצלח בידו ולהיות ח"ו כמסייע עוברי עבירה אלא ע"כ שהוא מנהגו של עולם כך זה מנהגו של עולם שכל אימן עושה מלאכתו ומביא הדבר לידי גמר ואין הקב"ה מעכב בדבר ע"א. ומשום שיש ע"א של

אשרה שלוקחים עץ ונוטעים אותו מתחלה לכך והוא מצמיח ועולה ונעשה אילן גדול וזה גרוע מגזל סאה דהתם העבירה היא בשעת הגזילה אבל הכא העבירה היא בשעת הנטיעה במה שמצמיח לשם ע"א ולמה הי"ח עושה להי"ח מצמיח ומגדל העץ לזה הביא משל אשת איש דהתם הביאה והזריעה היא העבירה עצמה ועל ידה מתעברת ונברא ממנה ממזר ואיך הקב"ה מחיק ומגדול העבירה עצמה אלא מנהגו של עולם הוא ה"נ מנהגו של עולם הוא:

רש"י בד"ה למעוטי ערלה וכו' מיהו ההיא הנאה מטיא ליה ע"י ערלה אבל איהי לא מערלה קא מטיא ליה כצ"ל. נ"ל דהכוונה שלא אסרו אלא למוכר אבל לאחרים שרי דדוקא המוכר גופיה דמטיא ליה תנאה ע"י ערלה אבל האשה הנאה דמטי לה מאותם הדמים אינה מערלה שהיא לא היה בידה הערלה ולזה כוונו התו' לקמן ר"פ השוכר (דה"כ) ד"ה והתנן וז"ל תימא לפי מ"ש הקונט' לעיל דדוקא לקדש אשה התירו אבל לאיתהנויי מינייהו אסיר מדרבנן אבל לאיניש אחריני שרו אותן מעות ע"ש ואח"כ כת' רש"י דדוקא קידושי אשה שהוא נהנה מהמעות הללו במה שמתקדשת לו בהם אבל לאיתהנויי מינייהו אסיר:

תו' בד"ה מכרן וקידש פירש"י ודוקא וכו' ויש ליתן טעם וכו'. מתוך דברי רש"י והתו' כאן משמע דלכתחלה נמי מצי לקדש בדמיהן והא דנקט לשון דיעבד הוא משום רישא דקתני בקידושין המקדש בערלה אינה מקודשת דאלת"ה מאי קמחלק רש"י בין קידושי אשה אבל לאיתהנויי אסיר הא הכא כבר נהנה ומאי דהוה הוה ומה הוצרכו התוס' לבקש טעם לזה אי משום שלא הצריכוה קידושין שניים בהא הטעם והחילוק ירוע שכיון שהיא מקודשת כבר מן התורה לא העמידו חכמים דבריהם וכ"כ הרא"ש בפי' לנדרים בפ' השותפים (דף מ"ז ע"ב) ע"ש וכ"נ מפירש"י שם שכת' ה"נ מיירי דלכתחלה לא יעבור ואם קידש בדמיהם מאי דעבד עבד ע"כ ואע"ג דלא דייקי שפיר רישיה וסיפיה מ"מ נר' דסיפ' ליש' דמתני' נקט וריש דבריו דייקי שו"ר לתו' דנדרים שכתבו וז"ל וע"ג דע"י הקידושי' הוא נהנה ממנה לכתח' דוקא כקירושין שלא תקנו חכמים להפקיע הקידושי' דכיון שהיא אשתו הוא חייב ליהנות ממנה אבל משאר הנאות אם אסור למוכרם אם לקח מן המעות כלי אסור ליהנות ממנו ע"כ והוא כטעמ' דכתי' ואף שי"ל שהתי' נתנו טועם אחר הכא למה שנהנה ממנו לכתחלה ולא אסרו עליו בשב ואל תעשה מ"מ אינו נ"ל וי"ל עוד שהתו' נתנו טעם כא אף לצד דמיבעיא לן התם דמיירי בלבתח' ע"ש אך בתו לקמן בפ' השוכר משמע קצת דלקושט' הוא דמיירי בדיעבד ודוק:

דף נ"ה ע"א תו' בד"ה לוקחים גת וכו' שאפילו נגע בקילוח וכו'. וכפ"ז כי פריך לקמן ארב הונא מהכא ושני ליה בגת פקוקה צ"ל דה"ק שהיתה פקוקה ומלאת ענבים ויין וכשירד הקילוח ירד כולו מעורב בבת א' וחשוב כאילו הוא עדיין בגת:

בא"ד כשהכל נאסף אל התפוח. פי' וריש' דקתני אע"פ שהוא נוטל ונותן לתפוח מיירי בשלא נאסף כולו:

בד"ה ירד לבור וכו' ובמתני' משמע דנצוק וכו'. ולולי דברי ר' הונא דהכא לק"מ די"ל דנצוק חיבור אינו אלא ביין גמור שנאסר במגע:

ע"ב רש"י בד"ה אבל לא בוצרין וכו' וקודם דריכה וכו' דאי קודם דריכה נטמאו היה מותר אף תחלת דריכה עם העכו"ם ודורכין עם ישראל:

דף נ"ז ע"א תו' בד"ה ה"נ ברוב וכו' ולפי דר"ל הכא שלא בכוונה שריא בשתיה ובהכי וכו' כצ"ל:

בא"ד היכי דייק שלא בחמתו לא פי' וכו'. ר"ל היכי דייקי' לה דמדקתני בחמתו משמע דשלא בחמתו לא ומ"ש יאסר בשתיה נר' דר"ל לפחות יאסר בשתיה אבל קושטא הוא דלרש"י אסור אף בהנאה כפי הטעם שכת' לקמן דחיישי' דילמא נגע מיהו י"ל דכיון דאינו אלא משום חשש דילמא נגע מסתיין לאוסרו בשתיה והתו' לא נתחוור בעיניהם טעם זה של רש"י:

בד"ה גדולים הן וכו' דמדלא מפרש ליה וכו'. דהא לישנא דעושין י"נ משמע נמי אשתיה גרידא כדרב לעיל וא"כ הו"ל לפרש דאפי' כשתיה לא אסרי:

דף נ"ח ע"א גמ' תיובתא דרבא תיובתא. דהך עובדא דשיכשך ידיה בדוולא ל"ר לכסבור של שמן דהכא אחמרא קמהדר ולא דמיא אלא לגרדמי':

תו' בד"ה איקלע רב הונא וכו' ועור מה שפי' אגרדומים דמיירי שהחזירו יש' וכו' ונ"ל ליישב פירש"י ז"ל דודאי לרש"י הקו' היא על היין דמשוכשך דשרייה רבא כדפירש"י בד"ה דמי דההוא חמרא אלא שבא רש"י כאן להחזיק פירושו דלעיל דהך עובדא דאביי הוא קודם אידך עובדא דאיקלע רב הונא שלא תאמ' דלעולם דהך עובדא דרב הונא קדם כפשטיה דס"ס וקושטא הוא דרבא לא שרי אלא היין המעורב ואביי פריך עליה מברייתא דהחזירו ומשמ' להו דהחזירו ישראל קאמ' ואפ"ה אסור והשתא משיב שפיר רש"י דלימא ליה אנא דאמרי כרשב"ג אלא ודאי הקו' היא על היין המשוכשך גופיה וע"כ דהאי עובדא קדם שלא בפשט התלמוד וכיון שכן מניחים הברייתא כפשטה דלא מדבר שמא דישראל כלל דהא טעמ' דהוה מפקי' לברייתא מפשטה ומוקמי' לה כהחזירו ישראל הוא משים דתיקו הגמ' דהני עובדי נפשטה וקושט' קאמ' ומכיון דלא אפשר

לאוקומה בהכי מעתה מניחין הבריי' בפשטה והשתא דייקי דברי רש"י שכת' ולא יתכן לומר וכו' ותהוי תיובתי' האי דקאסר לה לכולה חבית ולא קאמ' ותהוי תיובתי' נמי. ומה שהק' עוד התו' שהי"ל להקדים עובדא דאביי י"ל שהש"ס סמך עובדא דרב הונא דעאל לגביה דרבא לרישא דעובדא דנפקי שיפורי דר' הונא ואסרי ומ"ש דלא ליתו אינשי וליטרדן ולא אמ' האי גברא הוא שהעלים הדברים מרב אליקים משום כיסופא ואע"פ שדרך האמוראי' בש"ס לומ' טעות הן בידי יש ליישב בדוחק דהכא שאני שרבא גדול בדורו היה ובסיפא ליה מילת' להורות לבר פלוגתיה הקטן ממנו שחלק עליו למעשה ואפיק שיפורי לאסור:

בד"ה שקרח במינקת וכו' מצדד החבית עד שיגיע היין במינקת ולרבא אעפ"כ שרי בהנאה דבעי' דוקא שיתכוין לניסוך ולא שיתכוין לטעימה בלבד ומדמי ליה למדדו בקנה:

ע"ב תו' בד"ה והא נגע ביה בנטלא וכו' אבל ודאי מגע גדול חמור. וה"ה דהוו מוכחי לה מכריי' דלעי' בעובדא דכסבור של שמן דקתני ימכר ולשמואל הא שפיר שרי בשתיה אלא דמוכחי לה התו' מקו' ריב"ל אדריב"ל גופיה א"נ י"ל דאי מהתם יש לדחות דהתם החמירו משום דכשפשט ידו לחבית אפשר שהרגיש במישיש שאינו שמן אלא יין ונתכוון לניסוך בעור שידו שם ומשום דלא פסיקא להו התירוהו בשתיה וא' נר' יותר:

בד"ה שמסכו וכו' אלמא קנס וכו' משמע להו לתו' לישנא דמשום י"נ הוא לאסור בהנאה כמו י"נ עצמו ול"ד למ"ש רב לעיל תינוק עושה י"ל והיינו בשתיה דהכא שבא להכריז לעם לאסור הי"ל לפרש ולימ' בשתיה לבד דמאמר י"נ יורה על ההנאה ג"כ ולאו כ"ע חכמים נינהו להבין פי' זה דדוקא בשתיה אסור ורב כהנא ורב אסי יוכיחו שטעו בדברי רב דלאסור אף בהנאה קאמ' אבל בההיא דרב סבור היה שתלמידיו הבינו דבריו ומשמע להו נמי דקנסא הוא מדקאמ' לקמן וגזור על יינם שאינה אלא גזירה דגזר עלייהו ר"י וגם מדקאמ' משים י"נ ולא קאמ' ועל יינם שהוא י"נ משמ' שקנס אותם אטו י"נ דעלמא דומיא דמשום בשולי נכרים דקאמ':

בד"ה כתב הר"י וכו' כדי להכעיס ואפילו אזיל וכו' וכן מוכח הסוגיא. דבריהם אלו מגומגמים דמהיכא מוכח הסוגיא דהעושה להכעיס לישראל שרי הא לקמן לא קמיירי אלא בחמתו של גוי שלא נתכוון לנסך כמש"ל התו' דנ"ז ד"ה ה"ג ואם כוונתם לדמות זה לזה אין הנדון דומה לראיה דהתם ה"ט משום שזרקה שלא במתכוין למגע אבל הכא במתכוין זרקה כדי להכעיסו:

בד"ה בצר לאו היינו בצרה וכו' פי' ודאי טבל או שהיו כולם ע"ה. צ"ל דקי"ל בגווייהו שלא היו מעשרין דהא קי"ל רוב ע"ה מעשרין הם כדאיתא בפ' במה מדליקין ובכמה מקומות בש"ס:

דף נ"ט ע"ב תו' בד"ה נקטוה לידיה וכו' אלא ליטול האתרוג נתכוון. פי' ואתיא אפי' כר' נתן ול"ד למדידה דהתם לפשוט ידו ביין נתכוון אלא שטרוד הוא כמדידתו ולא נתכוון לניסוך משא"כ הכא שלא נתכוון כלל אדעת' דיין אלא אדעת' דליטול את האתרוג ואם היה מוצאה שעדיין לא הגיעה ליין נוטלה וסגי ליה בכך ומ"ה בהוצאת ידו שכבר נטלה בידו שפיר מתכוין ליגע ביין ומשכשך בו במתכוין משא"כ במדידה דמשום טירדא וכך הוא טרוד בהוצאה כמו בהכנסה:

דף ס"א ע"א תו' בד"ה המטהר יינו וכו' בעיר שכולה נכרים וכו' כיון שאין מפתח וכו' דכיון שנת' התקבלתי הו"ל יינו של יש' ובמפתח וחותם סגי:

בא"ד ועוד למאי דמפ' בגמ' אי לת"ק וכו'. ולולי דבריהם ז"ל יר' לומ' דאף רש"י ז"ל יודה בזה דבעי' מפתח וחותם וכיינו של יש' לקמן בברייתא וה"פ דת"ק קאמ' דלא סגי במפתח וחותם ובעי' יושב ומשמר וכדמשמע ליש' דקתני עד שישב ומשמר וכליש' דברייתא לקמן וחכמים אוסרים עד שיהא שומר וכו' וקאמ' ר"ש דדוקא ברשות בעליו בעי' תנאי זה דיושב ומשמר אבל ברשות אחרים לא בעי וסגי במפתח וחותם כיינו של יש' ולא הוצרך רשב"א לפרש דבעי מפתח וחותם דהא מילתא דפשיטא היא מיינו של ישראל ומה שהק' הש"ס מן הרוכלין הוא משום דמירתת הגוי שמא יראוהו יש' ויהיו מספרים זה עם זה עד שיתגלה הדבר למטהרו והוצרך רש"י לכל זה משום דמתני' לא הזכירה כלל לא מפתח ולא חותם ונמצא העיקר חסר ומשמע דסגי בפתח פתוח לר"ה לבד ובכתב התקבלתי שרי לגמרי בלא פתוח לר"ה ובלא מפתח וחותם ובברייתא דלקמן קתני איפכא דאף ביינו של יש' בעי' מפתח וחותם מיהו אידך קו' ודאי ק' דכיון שכתב התקבלתי מ"ל בעליו מ"ל אחר ואף שי"ל דבעליו לא מירתת כ"כ אף שכת' התקבלתי כמו גוי אחר וגרע מיינו של ישראל כיון דסוף סוף לא פרע לו מעותיו מ"מ דוחק הוא זה שו"ר להר"ן ז"ל שחילק בין יינו של נכרי וכתב לו התקבלתי ליינו של יש' לענין אם נמצא עומד בצד הבור ע"ש:

ע"ב רש"י בד"ה אם נתפס אם נכרי חלש וכו'. הא דלא פירש"י הכא דנתפש כגנב הוא דלית ליה לאישתמוטי וכהא דאיתא לקמן (ד"ע) אי מצי לאישתמוטי וכו' וכמ"ש רש"י שם ד"ה דהאי גיסא וכו' וכשאין נתפס וכו' שהיה לו חלק ביין ע"ש י"ל משום דהכא

מיירי במונחת ברחוב כמ"ש התו' ואין נתפס על הביאה ועל הנגיעה ודאי הוא דנתפס ומאי אם נתפס הוא דקאמ' מ"ה פי' נכרי חלש וכו':

דף ס"ב ע"א **רש"י בד"ה** השוכר וכו' וכיון נסך ממש וכו' וסתם יינן מיבעיא לן בגמ'. וממתני' הכא לא תפשוט דשרי די"ל ה"ה סתם יינן דאסור והא דנקט י"נ הוא משום סיפא דשכרו לעשות עמו מלאכה אחרת וכו' דאף כי"נ ממש שרי א"נ י"ל דהיא בכלל הבעיא דאם סתם יין אסור הוא בכלל י"נ דמתני':

תו' בד"ה והתנן וכו' דהיינו בדיעבד כדמוכח בנדרים. משמע דר"ל דדוקא בדיעבד אם קידש אבל לכתחי' אסור לקדש וכההיא דכת' התו' לקמן סוף ד"ה נמצא ומיהו יש לדחו' וכו' וז"ש כדמוכח בנדרים אע"ג דאיתא התם בהדיא ה"נ לכתחי' הוא דלא וכו' נקטו לה בליש' דמוכח משום די"ל דכשמכרן הו"ל בדיעבד שכבר לקח הדמי' כמ"ש הרא"ש וכ"מ לשין רש"י שם מ"ה כתבו דמוכח להו דקידש דוקא קאמ' דומיא דקאמ' התם בלווה וב"ח באי' ונפרעים דילמא לכתחי' הוא דלא וכו' ור"ל דדוקא לוותה ואכלה כדמשמ' ריהטא דליש' דתלמו' שם וכן פי' שם התו' בהך דלווה ובהך דמכרן וקידש ע"ש מיהו י"ל עור דמ"ש כדמוכח הוא משום די"ל דההיא אינה אלא דחיה בעלמא מיהו מוכח להו דקושט' הוא מדלא קאמ' דילמ' לכתחי' וכו' ע"ש וא' נר' יותר:

ע"ב תו' בד"ה דאגר וכו' דנפיש אגריה. ר"צ ובהא קנסו רבנן משום דדמי לנושא ונותן ומסתתר באיסורי הנאה משא"כ בפועל:

בד"ה אתי לזבולי וכו' מותר בגביה וכו'. הא רלא מייתו ראיה מדתנן ר' יוסי אומ' אף שחק וזורה לרוח משום די"ל דשאני התם דקאזיל לאיסור כדשני התם הש"ס לפירש"י דהוי בע"א שנשברה ואף לפי' התו' שאני התם דהוו פורתא ואין נופל כ"כ ביחד. משא"כ הכא דמסתמ' חיטי טובא הוו ועוד דלכ"ע דלכתחי' אסור לעשות ז"וז גורם כדאמרי' לעיל אין נוטעין אגוז של ערלה ע"ש והכא כיון דחטי טובא ושכיח לזבולי דמי לכתחלה מ"ה אייתו מגביה דאע"ג דמזדבל ודאי הוא כיון דלא מכוין הוא לכך שרי ה"נ דלא מכוין לזבולי לישתרי שו"ר להר"ן ז"ל שתי' כן דהכא ודאי מזבל הוא ולא שרי לכתחי' וכפ"ד י"ל דל"ד לגבוה דהתם ממילא הוא נופל משא"כ הכא דאתו לזבולי בידים ומשעת שרפתו הו"ל לכתחי':

דף ס"ד עב תו' בד"ה תנ"ה פי' כמו שמתרץ. הוצרכו לזה משום דלכאורה משמע דהביא סייעתא מכאן למסקנתו דרוצה בקיומו אסור ואין הטעם אלא משום דירושת גר אקילו בה והא ודאי לית' דנשתתפו שאני שיש לו חלק בה והו"ל ע"א של ישראל ועוד ק' להו

דהראיה דהכא נמי היא משום קו' ריש' אהיפ' והא מקו' דבריי' דלעיל נמי מוכח שפיר ואע"פי שי"ל דהכא עדיפא מברייתא גופה דק' ריש' אסיפ' מ"מ לא נר' לקו' זה:
בד"ה אין מקפידין וכו' לא רצה ר"י להקל. פי' להקל ליגע בו הגר הזה לכתחלה:
דף ס"ו ע"א תו' בד"ה תבלין של וכו' כגון פלפל דכלאי' ופלפל דערלה. וכפ"ז הראיה דמייתי הכא הוא מסיפא דבריי' לחוד אבל לפירש"י מייתי נמי מרישא:
בד"ה ורבא אמ' וכו' שאינם בעין וכו' אפי' ר"מ מודה. ק' דכפ"ז לא משני מידי במ"ש הא מני ר"מ היא והעיקר הוא משום סברת חזקיה והדרא ראיית אביי לדוכתה וי"ל דס"ל לרבא דהך טעמ' דחזקיה ליתיה אלא לר"מ דס"ל שכל האיסורי' שבתורה מצטרפי' כשהם בעין השתא שאינם בעין כיון שהכל מיני מתיקה ובאי' למתק כיון שהם שוים בנתינת טעם הו"ל כאיסורי' שבעין שמצטרפים אבל לרבנן דכשהם בעין אינם מצטרפים גם כשאינם בעין אינם מצטרפים:
ע"ב בד"ה אביי אמ' וכו' לפי שהריח נכנס וכו'. הוצרכו לזה אליבא דרב דס"ל בפסחים ריחא מלתא היא והכא מודה והתו' אזלי לשיטתייהו דלקמן:
בד"ה רבא אמ' וכו' ורבא נמי דהכא א"ל וכו'. צ"ל כפ"ז דרבא הכי יליף מתנור של כמון דאינו ריח פטם אלא מעשה תנור דריח שלו כחוש וחלוש הרבה ומדמי ליה לריח בת תיהא דאית ביה ריעותא דמזיקי ובדרגי קיליף דאם אית' דהכא בבת תיהא אסור משום דאית ביה קצת הנאה דריח אף שהוא מזיקו לגופו הו"ל לאסור ג"כ בכמון דאית ביה הנאה קצת דריח והו"מ אביי לדחויי ליה דהכא עדיף אף מבשר שמן שגופו עצמו נהנה ומכ"ש ממעשה תנור דכמון אלא דלפי שיטתו השיבו דכמון גרע מבת תיהא ואף שיש בו היזק ור' מרי שאמ' לאביי מי נימא תנאי היא היינו משום דה"ד דמתני' מיירי אף בפת חמה וחבית פתוחה וס"ל דבת תיהא דמי לה אף שהכא גופו נהנה מהריח מ"מ פת חמה וחבית פתוחה ריחו חזק הרבה ואית ביה הנאה כבת תיהא ושני ליה שפיר דפת חמה וחבית פתוחה ד"ה אבל מ"ש לרבא ודאי תנאו היא ק' דכיון דרב מודה דשרי הכא משום דמזיקו ממילא אף ד"מ מודה אם לא שנאמ' דס"ל לש"ס דפת חמה וחבית מגופה גריעא טובא ודמי לבת תיהא דמזיקו והו"ל הנאה מועטת וגרע הא דפת תמה וחבית סתומה מבשר שמן דאסר בה רב וכדאמ' התם רב הא דידי דמיא לפת חמה וחבית פתוחה ע"ש וכפי ס"ד מתני' מיירי נמי בחבית סתומה וכ"ש כפי המסקנא דר"ל דלא פליגי אלא בפת חמה וחבית סתומה:
וראיתי למהרש"א ז"ל שכת' דרבא דפריך לאביי מכמון ור' מרי דפריך מפת חמה לרבא בעו לאסוקי מילתייהו ללוי דלא מפליג ושרי אף כלא מזיקו וכן צ"ל לפי מ"ש התו'

דאביי א"ל אנא דאמרי כלוי דשאני הכא שנהנה מגוף האיסור וא"כ מאי פריך ליה רבא מכמון ור' מרי מפת חמה אלא ע"כ דמסיק מילתיה דאביי אפי' לרב דלא מפליג בכך ע"ש ודרך זו לא הונח לי דראיה זו דמייתי רבא מכמון אליבא דמאן היא אם ללוי דלא מפליג פשיטא דשרי דהא ע"כ רבא לא מפליג בין שנהנה מגוף האיסור עצמו או לאו ואם לרב ודאי אסור ולא שרי הכא אלא משום שמזיקו ור' מרי שאמ' לרבא וראי תנאי היא לאביי מי לימא תנאי היא לא הול"ל אלא ללוי ודאי תנאי היא לרב מי לימא תנאי דמה ענין רבא ואביי בהא. וכפי שיטה שכתבתי ניחא ג"כ מה שהק' מהרש"א דלמה להו לתו' הך סברא דרבא מצי סבר כרב ושאני הכא דמזיקו הא לא"ה איכא למימר דרבא מצי סבר כרב ושאני התם דאזיל ומפטם משא"כ בבת תיהא ע"כ ודוק:

דף ס"ז ע"ב תו' בד"ה ואידך קדירה וכו' גיעולי דכת' רחמ' ל"ל. דאי לאשמועי' דין הכשר כליהם נילף מכלי חטאת ואע"ג דלא דמו דהשפוד והאסכלה דנכרים מלבנן באור ודקדשים מגעילן בחמין כדלקמן (דף ע"ז) מ"מ הך חילוקא אינו מפורש במקרא אלא מסברא דהאי היתרא בלע והאי איסור' בלע כדלקמן וא"כ בלא קרא דגיעולי עברי' שפיר הך סברא. אך ק' דהא בפ' דם חטאת (דף צ"ז) סבר ר' דמורק ושוטף כצונן והגעלה בחמין ילפי' לה מגיעולי נכרים ואף רבנן התם ילפי מריקה בחמין מידי דהוה בגיעולי נכרים ולזו י"ל דמשינוייא דכתי' ומורק ושוטף ולא. כתי' ומורק ומורק או ושוטף ושוטף ילפי' שפיר דמריקה כחמין כדמסיים התם בגמ' אך מרבי ק' והכי אזלא סתמא דמתני' התם בפ' דם חטאת ועוד דאשמועי' מדכתי' אך את הזהב למעט החלודה שצריך להעביר החלודה קודם שיגעילנו כדפירש"י בחומם ובדוחק י"ל דא"כ לכתו' קרא גבי חטאת הך מיעוטא ולכתו' בהדיא הגעלה בחמין. מיהו אכתי ק' דאי נילף מחטאת א"כ אף שנאמ' דקדירה בת יומה פגמה פורתא מ"מ ל"ל גיעולי נילף מחטאת דאסר רחמ' לבשל בה משום נותר שבה אע"ג דפגמה תורת' אלא עכ"ל דמחטאת לא ילפי' דהו"א גזירת הכתוב היא דומיא דמריקה ושטיפה וכיבוס הבגד במקום קדוש א"כ ה"נ נימא דקדרה לא פגמה כלל ואצט' למכת' גיעולי משום דמחטאת לא ילפי' עיין באשר"י דסוף מכילתין) ואפשר ליישב בדוחק דס"ל לתו' דלכל זה לא אצט' קרא דסברא היא דכבולעו כך פולטו:

דף ס"ח ע"ב תו' בד"ה והני תלתא וכו' לאשמועי' דאפי' בפוגם מעיקרא וכו'. ואע"ג דהא נמי לא צריך דמסיפא דעדשים ילפי' לה מ"מ נקט התנא לכולהו בכי דהשביחו שתיהן והשביח האיסור תחלה ופגם מעיקרא בחדא גוונא דשאור של תרומה ושל חולין ומשום דהו"א דטעמ' דת"ק משום הואיל מ"ה אייתי אידך פלוגת' דעדשים:

בד"ה אמר רבא וכו' ונ"מ דכשאינו בן יומו וכו'. תימא דמה ענין בן יומו לכאן והרי אף כשהשרץ בעין ונותן טעם בתבשיל שרי ואין לומ' דס"ל לתו' דלאו דוקא חלא ושיכרא דה"ה לשאר משקין דהא מוכח מדברי התו' לקמן ד"ה ההוא אימרטוטי דרגלי דבורים פוגמים בדבש ואף שי"ל דדבש שאני דאף שאר בשר פוגם בו כמ"ש התו' בפ"ק דחולין (דף ח' ע"ב) ד"ה השוחט מ"מ אינו דומה דהתם משום שמנונית והשמנונית פוגם הדבש אבל הכא אין כאן שמנונית ואיך שיהיה מדברי התו' בדבור שאחר זה ובד"ה שיער כחמשין משמע דחלא ושיכרא שאני וי"ל דהכא קאי אחלא ושיכרא דאף דלדינא אסור משום ספק מ"מ אם היה הכלי בלוע משרץ ונתן בתוכו חלא ושכרא שרי אם אינו בן יומו ואם הוה איסורו משים דחדוש הוא א"כ אף כשאינו בן יומו אסור:

בד"ה אר"י כל שטעמו וכו' ועוד דהאוכל כשר בחלב אוכל ממשו וכו'. וק' דהיכי קרו ליה ממשו והא אדרבה מפ' כל הבשר דמייתו הכא התו' אביי ורבא מודו דטעמו ולא ממשי מיקרי:

דף עו ע"ב תו' בד"ה א"ר הונא וכו' סכין קטן אין תשמישו רק בצונן. וכפ"ז צ"ל דהש"ס דילן והירוש' פליגי בפי' דמתני' דש"ס דילן מפ' לה בסכין גדול שתשמישו בחמין ורוצה לאכול בה צונן והירו' מפ' לה בסכין קטן ורוצה לאכול בה בין צונן בין חמין אבל לענין דינא כולהו מודו דסכין גדול בעי ליבון וסכין קטן סגי בנעיצה בקרקע והא דר"ת דמצריך הגעלה בסכין קטן צ"ל דמיירי בסכין קטן שאינו גדול שרוב תשמישו בחמין והירוש' מיירי בסכין קטן הרבה שתשמישו בצונן בלבד א"נ ר"ת מיירי בסכין דקי"ל בגויה שתשמישו בחמין והירו' מיירי בסתם סכין קטן שתשמישו בצונן וצ"ל דמ"מ לפעמים משתמשים בו ע"י האור ומייתי שפיר ראיה ר"ת מהכא דהולכין אחר רוב תשמישו:

בא"ד כך נר' למורי ליישב פי' רבי' ברוך. משמע מכאן דמ"ש ויש ליתן טעם משום וכו' אינם מדברי רבו' ברוך אלא הם דברי התו':

בא"ד היינו דוקא בקרקע קשה. פי' דבעי' שלא יהיה ממין הקרקע הרבה אלא מין קרקע קשה וג"כ אינה עבודה כדאמרי' לעיל ודוק:

מסכת זבחים

פרק ראשון

דף י' ע"א תו' בד"ה לא תאמ' וכו' מאי צריך למילף מבינייא נילף בק"ו מקבלה וכו'. תמיהא לי דאף דשייך למפרך שכן טעונות צפון וכו' סוף סוף אכתי ק' דמאי צריך מעיקרא למילף מבינייא ונ"ל שצ"ל נילף בק"ו משחיט' לחודה או מקבלה וכו' דהא

ליכא למפ' אשחיטה שכן פוסלת שלא לשם אוכלין בפסח דהא בשלמים קיימינן והשתא ליכא למימ' תו דאצט' מבינייא משום דשחיטה לחודה לא סגיא ובעי קבלה עמה ודוק:
ע"ב גמ' מה לחטאת העוף שכן אינה מין זבח ק' דלילף ר"א לאשם דשלא לשמו פסול בק"ו מחטאת העוף שאינה מין זבח דשלא לשמה פסולה דהשתא ליכא למפרך מה לשם חטאת שכן כרת וד' מתנות דחדא מחדא לא פרכי' כל. דהו כמ"ש התו' וכ"ת עולה ושלמים יוכיחו נימא מה להנך שכן אינם מכפרים וי"ל דמה לחטאת העוף שכן טעון מתן סביב תאמ' באשם וכ"ש אי ס"ל כר"יש דטעון ד' מתנות ודוק:
תו' בד"ח הרי הוא אומ' כחטאת כאשם באשם מצורע כתי'. משמע דגרסי כחטאת האשם דכתי' גבי מצורע כי כחטאת האשם הוא לכהן אבל גי' דידן כתי' בהו כחטאת כאשם והיינו קרא דפ' צו דגבי אשם דכתי' כחטאת כאשם תורה א' להם:
בא"ד אי לאו וכו' ממעט אשם מאותה. דאע"ג דאותה לאו דוקא כדלקמי' היינו לענין דלא דחי' היקש' משום אותה דלאו דוקא:
בד"ה ומה עולה וכו' ק"ו מחטאת וכו'. נר' דה"פ דכיון דק"ו מפיק מהיקש' כפי מסקנת ר"א א"כ ה"ה דמפיק ממשמעו' דקרא דמוצא שפתיך דמיירי בדבר הבא כנדר ונדבה דכשר ואינו מרצה וא"כ כפי מאי דס"ד מעיקרא למילף אשם בפ"מ ולא אסיק אדעתיה פרכי דר"י אף עולה נמי ליפסיל ותי' דכיון דכתי' אותה ל"ק דמשמע מיעוט דשאר קדשים שלא לשמן כשרים דאע"ג דאותה ל"ד מתני' מיהא לאפוקי מירי ק"ו וכדלעיל ד"ה הרי הוא דמפיק אותה מידי ג"ש ואע"ג דמשמע הכא דק"ו מפיק מהיקשא א"כ כ"ש דמפקי' מאותה דל"ד י"ל דהכא מסייעא ליה לאותה משמעו' דקרא דמוצא שפתיך דכולל אף עולה. ועוד היה נר' לומ' דקו' התו' היא כפי מאי דאסיק ר"א באשם דפסול דהשתא ליכא למפ' תו צד כרת אלא שהעיקר חסר מדברי התו' דעיקר הלימוד הוא מאשם ופסח ועיין בתו' לקמן (דף י"ב ע"ב) ד"ה מה הצד וכו' שתי' תי' אחר:
וראיתי לה' בר"הז שפי' בפי' א' שכתבתי דמיירי כפי התחלת לימוד דר"א ע"ש וה' צ"ק כת' דלאו פירכא הוא דיש בה צד כרת דהשת' דאסיקנא דר"א יליף אשם מחטאת דשמיעת הקול לחור לפ"ז הק' תו' דלילף עולה מחטאת דשמיעת הקול וליפוק מהיקש' דשלמים עכ"ל ולא תי' כלום דהא חדא מתרתי יליף התו' ופרכי' כל דהו דמה לשם חטאת שכן מכפר על כרת וכפירכת ר' יהושע:
ועוד כת' דמ"ש ומיהו כיון דכתי' אותה וכו' פי' למסקנא דממעטי' אשם מדמו למעלה מדכתי' אותה ל"ק דלא אתי ק"ו ומפיק מהיקש' ר"ל מהיקשא דואת התורה דאיתקש לשלמים ע"ש והנה מלבד שאין לשון התו' משמ' כן דא"כ היל"ל ומיהו כיון דממעטי'

מאותה שרוצה לשלול הס"ד דילפי' מק"ו אלא דאכתי ק' דהא בזאת התורה כתי' נמי חטאת וא"כ שפיר מקשי' עולה לחטאת והוי ק"ו מסייע להך היקש' ועוד שהתו' כתבו בפ' המקבל (דק"ד) ד"ה ואידך ההוא דק"ו מבטל ההיקש כיון שנוכל להעמיד ההיקש לדבר אחר ואייתו ראיה מסוגיא דהכא מיהו שם סיימו וכתבו וצ"ע דבהרבה מקומות וכו' שרוצה לעשות הק"ו וסותרו ע"י היקש וג"ש אם יש בכל מקום שלא להעמיד ההיקש או הנ"ש לר"א ע"כ:

בא"ד ותימא לסברתו דעביד ק"ו וכו'. דבריהם תמוהים דמה לעולה שאינה מכפרת ואפשר שהכין בעל ההג"ה דאביי מק"ו דעולה גרירא יליף ובעלי הישיבה הם שהק' מה לעולה וכו'. הכרתו הם מק' דמהאי ק"ו דעולה דיליף שרפו למטה לילף נמי דשלא לשמו כשר. עוד הק' דלימא המק' על אבוי חטאת תוכיח שיביא ראיה מן החטאת לאשם שאף שאינו כלול דמו למעלה אף אני אביא אשם שמככר כמותה שדמו למעלה ואע"ג דאיכא למימר שכן אצבע וקרן וכו' אכל צד כרת לא דנילף מחטאת דשמיעת הקול וחדא מחדא לא פרכי' כל דהו מ"מ התו' מק' כפי לימוד א' של ר"א דלא אסיק דעתיה לפירכי דר"י:

וראיתי לה' צ"ק שפי' קי' א' וז"ל פי' אע"ג דלמסקנא הק"ו יש לו פירכא כדפריך רבא מה להצר השוה וכו' אפ"ה עביד ק"ו מעולה שלא יתן דמו למעלה לילף נמי לכשר שלא לשמו אע"ג דיש לו פירכא עכ"ל ואינו נוח לי דהא ק"ו מה לעולה שאינה מכפרת חשיבא ליה דאצט' הכא להצד השוה ולא סגי ליה בק"ו דעולה גרידא. ועל קו' ב' כת' חטאת יוכיח דמ"ה הקישו הכתו' לחטאת דמה חטאת שאינה כליל דמה למעלה ה"ה אשם וליכא למפ' שום פירכא דאין משיבי' על ההיקש עכ"ל ואינו מיושב לי דכיון דפרכי' איוכיח חור הק"ו. למקומו והשתא סבירא לן דק"ו מפיק מהיקשא ודוק:

דף י"א ע"א גמ' ור"ש האי קרא מפיק וכו'. דליכא למימ' דקרא מקיש להו לכל מילי שהרי דרשות אלו אינם שוים דדרש' א' כב' מיני מנחות קרא מיירי ומנחת חוטא בחטאת דוקא ואם עשאה כאשם פסולה ודרש' ב' כולם שוים רצה לעשות כחטאת רצה לעשות כאשם ואין מתקיימי' שניהם כתוב:

ע"ב גמ' מאי אשר ירימו ש"מ תרתי. דמדכתי' קדשי ש"מ לדרשת שמעון אך ק' דמהיכא מפקי' לדרשת רב דלעיל (דף ג' ע"ב) דאין חולין מחללין קדשים והיכי ש"מ הני תרתי וי"ל דמסמך את אשר ירימו עם קדשי ולא כתי' ואת אשר ירימו ש"מ דאקדשים קאי שעשאם לשם גבוה מהן ומדסמך ולא יחללו לקדשי ולא לאשר ירימו דמיירו קראי דלעיל מניה כתרומה וגם דהכי משמע טפי דהקדשים הגבוהים אינם מחללין שאר קדשים ש"מ דה"ק דאין דבר אחר חוץ מן הקדשים מחלל קדשים:

פרק שני

דף י"ז ע"ב תו' בד"ה אין בגדיהם וכו' ועי"ל דקרא וכו'. ר"ל דלעולם מיתה דלעיל אכולהו בגדים קאי וקרא דוחגרת אצטרי' לחילול וממילא משמ' נמי מיתה מיהו מכנסים לא כתיבי התם מ"ה איצט' אידך קרא דמיתה והשתא דאשכחן דכולם שוים במיתה ממילא משמ' דשוים הם לגבי חילול ומשום דקרא רוחגרת ילפי' מניה לענין חילול נקטיה הש"ס נמי לענין מיתה עיין בתו' דלקמן ד"ה אתיא:

פרק שלישי

דף ל"ו ע"ב תו' בד"ה מנין לניתנין וכו' ומיהו יש לדחות ונ"ל וכו'. ולולי דברי המגיה ז"ל היה נר' לכאו' לומ' דיש לדחות ולומ' דאי לאו קרא דוכפר הוה מוקמי' לקרא דודם זבחיך למתנה א' כיפר השתא דכתי' וכפר גבי חטאת אייתר ודם זבחיך לדרשא אחרינא ומיהו לב"ש ודאי אצט' ודם זבחיך למתנה א' אלא דק' דלמאי אצט' קרא כלל לכ"ה הא לא שנה עליו הכתוב לעכב ואינו אלא למצוה בעלמא ודאי:

דף ל"ז ע"א תו' בד"ה תני תנאי וכו' וע"ק לפי' הקונט' מסוגיא וכו'. דבריהם אלו סתומים ומגומגמים ונ"ל שנפל ט"ס וצ"ל וע"ק לפ"ה בסוגיא דשמעתין וכו' סבר בזריקה ועוד מאי פריך אהא דפריק סבר כר"ע הלא מ"ד פסח בשפיכה היינו וכו' וא"כ לא אייתר קרא וכו' ור"ל דק"ל תרתי חדא שאין זה משמעו' סבר כר"ע בפירש"י ועוד א"כ מאי פריך מברייתא דר"יש דמפיק פסח בשפיכה מודם זבחיך הא כבר אמרי' דלא ס"ל כר"ע בענין פסח בשפיכה ומ"ש ע"כ נר' שאינו מדברי התו' אלא הגה"ה מבחוץ ומ"מ לא נמלט הלשון מהגמגום והיה נר' עוד לומ' דהאי ועוד מאי האי וט' היא נוסח' אחרת שהיתה כתוב' מבחוץ והמדפיס הכניס' בפנים ועשאה קו' אחרת וכפי האמת אינם אלא קו' א' ושינוי לשון בלבד יש ביניהם והכוונה היא דכפי פירש"י לא אתי כר"ע דהאי תנא ס"ל פסח בזריקה ור"ע פסח בשפיכה דאי כר"ע א"כ לא אייתר קרא למתנה א' כיפר אלא דק' דהיינו קו' הש"ס דאכתי להכי הוא דאתא וכו' ומה"ט נמי אין להגיה ולומ' דצ"ל בזריקה דאי סבר בר"ע וכו' והכל קו' א' דהיא היא קו' הש"ס לכן נר' יותר כדמעיקרא. ולרש"י ז"ל נ"ל דרש"י כ"כ כפי המסקנא דס"ל כר"י הגלילי דתרי תנאי אליבא דר"י אבל מעיקרא אכתי לא ידענא דנפקא ליה פסח בשפיכה מהאי קרא דודם זבחיך א"נ י"ל לקו' ב' דהאי דפריך מיבעי ליה לכדתניא ה"ק היכי מצית למימ' דהאי תנא ס"ל פסח בזריקה והא ע"כ פסח בשפיכה כדתניא וכו' ושני ליה דר"י הגלילי פליג וס"ל כוותי' וא' נר' יותר אע"פי שהוא דוחק קצת כלשון רש"י ודוק:

בא"ד ונר' דר"יש קסבר דפסח וכו'. וכפ"ז מ"ש תרי תנאי היינו דתנא דפסחים מפיק פסח בשפיכה מקרא אחרינא ואייתר ליה קרא דודם זבחיך לנתנן בשפיכה יצא ונמצא

דתרוייהו אית ליה אבל תנא דברייתא דמפיק פסח בשפיכה מודם זבחיך לית ליה אידך דינא:

בא"ד ולדברי ר"ע וכו' מקרא ודם זבחיך. דליכא למימ' דמפיק ליה מקרא אחרינא ואייתר ליה ודם זבחיך מתנן בשפיכה דא"כ אמאי פסח אינו פוטר את הזבח:

דף מ"ד ע"א גמ' אימא סיפא ומוציא אני מנחת נסכי' אתאן לרבנן. דס"ד דמיירי בבאי' עם הזבח דומיא דלוג שמן של מצורע דאף ר"מ לא מיחייב אלא בבא עם האשם כדאית' בסיפא דהך בריי' דבסמוך דלוג שמן דמ"ה אייתי מהך בריי' ולא ממתני' דתנן בהדיא ודמ"א חייבין עליו וכו' ובהך דסיפא דאייתי הך ברייתא דנסכי בהמה ה"ה דהוה מייתי ממתני' דידן אלא משום דלישׁ' דברייתא ברור ומבואר טפי נקטיה:

ע"ב גמ' לא תסמי ותנא לוג וכו'. ונקטינהו תנא הכי משום דבכל חדא איכא רבותא דברישא תנא לוג שמן המתפגל אע"ג דלא דמי לא למנחה ולא לזבחים וכ"ש נסכים דנקרבים ע"ג המזבח ובסיפ' חידוש' בנסכים הבאי' בפ"ע שאינם מתפגלים ומכ"ש לוג הבא בפ"ע:

רש"י בד"ה אשר ישיבו וכו' גזל הגר בהדיא כתי' ביה ל"ג דהא וכו'. וכפי אותה גי' התי' הוא דאצט' אשר ישיבו לומ' דמקדשין בו את האשה אלא דק"ל לרש"י דבלא"ה קו' ליתא **בד"ה** לך הוא וכו' ואגזל לחודיה קאי. ובמנחות (דף ע"ג) פי' להפך שכת' כל הנך דמתרבו מהאי קרא. ונר' דרש"י פי' כאן כפי סתם מתני' דקידושי' (דף נ"ב ע"ב) דהמקדש בחלקו וכו' אינה מקודשת וכר' יוחנן דהתם דאף ר' יהודה חזר בו והודה לס' ר"מ אבל במנחות פי' לדעת ר' יהודה דס"ל מקודש' וכרב דאמ' עדיין מחלוקת במקומה עומדת דאז קאי ודאי אכלהו ואע"ג דהתם בקידושין משמ' דר' יהודה יליף מלך אחרינא דרישא דקרא דכתי' זה יהיה לך מקדש וכו' סובר רש"י דאלך דסיפיה דקרא קסמיך דהיא מיותרת לדרשא לכל צרכיך ונמצא דהך דרש' דלך הוא אזלא למר כדא"ל ולמר כדא"ל ודוחק וקרוב אני לומר שחיסור לשון יש בפירש"י שם במנחות שלך הוא כל תני דמתרבו מהאי קרא לקדש בו למ"ד המקדש בחלקו בקדשי קדשים מקודשת ע"כ ור"ל דלמ"ד אינה מקודש' לא קאי אלא אגזל הגר בלבד ושו"ר לה' צ"ק שכת' דרש"י פי' שם כן אליבא דרבינא דמוכח דס"ל כר' יהודה דהתם בתחלת הסוגיא קאמ' דשעורים מחטים לא ולפי' משום דשעורים מאכל בהמה ואי כר' יוסי ס"ל דאינה מקודשת והאי דכתי' בקדש הקדשים אשארא קאי דהוו מידי דאכילה כפירש"י הכא א"כ קפדה תורה דוקא לענין אכילה הדרא קו' לדוכתה היכי ילפי' מהאי קרא מנחת שעורים דלאו מאכל אדם אלא ע"כ כר"י ס"ל דמקודשת מ"ה פירש"י דקאי אכל הנך דשלו תהא לקדש בו את

האשה ולאו דוקא לענין אכילה ושפיר ילפי' מנחת עומר ומנחת קנאות דראויי' נמי לקדש בהם האשה ע"ש ותימ' דכפ"ז ליכא מצות אכילה במנחות אלא בעומר והקנאות והא ודאי ליכא מ"ד וודאי דאינם נאכלים אלא לפנים מן הקלעים כדאיתא במכילתי' לקמן (דף ס"ג) דמנחות נאכלות לפנים מן הקלעים ומעיקרא קו' לית' דאה"נ דמסתמא שעורים מחטים לא ילפי' אכל הכא דרבינהו קרא לשעורים שפיר קאי עליה קרא דבקדש הקרשים תאכלנו דהא ודאי חזי לאכילה מיהא הוי אע"ג דאינו מיוחד למאכל אדם כחטים מ"מ כיון דגלי קרא עליה הכא בראוי לאכילה לבד סגי ודוק:

פרק רביעי

דף מ"ח ע"א גמ' ונתנו חטאות חיצוניות. דתדירי ושכיחי טובא משא"כ פנימיות וגם דאית בהו אכילת כהנים בעזרה:

שם דכ"ע היקש עדיף ואמרי לך וכו'. כפי פשט השמועה נר' לכאו' דאע"ג דהיקש עדיף וכיון דאמרי' אין ג"ש למחצה כ"ש דאין היקש למחצה מ"מ סובר הש"ס דהכי טפי אמרי' אין ג"ש למחצה מההיקש דכיון דילפי' מחטאת חלב בג"ש דאין באה אלא על חטאת קבועה ממילא שמעי' נמי דאין באה אלא על דבר שזדונו כרת דכולהו מחד מלמד ולפי' להו אבל הכא גבי היקש אע"ג דבעלמא אמרי' ולמד עליון מתחתון ותחתון מעליון מ"מ הכא דאחת ג"ש מפקא מהיקשא דלא ילפי' אלא תחתון מעליון בלבד והוי חד למר וחד מלמד ולא הוי הך מחצה כמו מחצה דג"ש והילכך הו"ל ג"ש דהכא עדיפא מהיקש' שו"ר בפ' דם שחיטה (דכ"ב) דאיתא בהדיא ורבנן סברי תחתון הוא דגמר מעליון ור"ע סבר אין היקש למחצה מכלל דרבנן סברי יש היקש למחצה והא קי"ל אין היקש למחצה דכ"ע אין היקש למחצה והכא ה"ט דרבנן דגמירי מצות מצות אפקיה מהיקש' ור"ע אשם כסף שקלים נפקא ליה מזאת תורת האשם וכו' הרי דהא נמי קרי ביה היקש למחצה אלא דג"ש מפקא מניה וכפ"ז משמע דההוא הויא הפך מסוגיא דהכא דהיקש עדיף דכיון דהו"ל מצוה ניחוש טפי למחצה דהיקש מהג"ש אלא ש"מ כדכתי' אך רש"י ז"ל כת' שם דל"ג ור"ע סבר אין היקש למחצה דלאו היי' היקש למחצה וכו' אלא ה"ג ור"ע אשם בכסף שקלים מנ"ל וכו' ע"כ וכפ"ד ג"כ מ"ל דאי הוי היקש למחצה מפקא מג"ש כדכתי' אבל התו' דהכא משמ' מדבריהם דדוקא היכא דמתבטל ההיקש לגמרי אז הוא עדיף מג"ש אבל אם מתקיים ההיקש למלה אוחרי אז ג"ש עדיף אף שאינה מתבטלת לגמרי וכעת אין בידי ש"ס דגיטין:

תו' בד"ה תינח למאן וכו' וה"נ הו"מ למבעי לרבנן. פי' כי היכי דפריך הכא לר"ע התינח היכא דכתי' בערכך וכו':

בד"ה גמר בערכך וכו' אצטרי' ואם נפש שלא יהא ספקו וכו'. פי' דמה"ט הוה מוקימנא בערכך למלה אוחרי וכן צ"ל למאן דדריש תורת א"נ לדידיה י"ל דהך ג"ש דבערכך לא גמר:

בא"ד וא"ת וכו' נמי נילף אשם תלוי וכו'. דהא אין ג"ש למחצה:

ע"ב רש"י בד"ה או אינו וכו' שעיר י"הך ושעירי ע"א ושל מוספי המועדות. לולי דבריהם ז"ל הייתי מפרש דודאי קרא דתשחט החטאת אכל חטאות קאי בין שעירים בין כבשים דרוב החטאות הם שעירים חוץ מכשבת יחיד מיהו אותו אתא למעוטי חטאות פנימיות דלא בעו צפין וכי אתא קרא דושחט את החטאת בנה אב אף לפנימיות ומכיון דכתי' עוד בנשבה תנהו ענין לפנימיו' לעיכוב' אבל לפירש"י ק' דאכתי אימא קושטא הוא דחטאות פנימיות לא בעו צפון ממיעוטא דאותו והנך קראי אתו לשעירים דמוספין החיצוניות למצוה ולעכב וטפי עדיף הכי מלאוקוש' למעוטי פסח דלא דמי ליה ואינו מסוגו:

דף מ"ט ע"א רש"י בד"ה ישחטו את האשם במקו' שחיטתו תהא קבלת דמו. ובמקום אשר ישחטו את העולה דכתי' קאי אשחיטה ואקבלה ודייקי לה רז"ל מדהול"ל ויזרוק את דמו כמו רישא דקרא דכתיב ישחטו את האשם ש"מ דהאי את דמו אדלעיל קאי:

תו' בד"ה והרי מעשר וכו' ולגי' הספרים דגרסי נטמא לא דמוכיח דרבנן נמי וכו' דאדפרכי' רבנן וכו' כצ"ל:

בד"ה נכתו' בהאי וכו' היכי ילפי מאשם מצורע וט'. הא דלא ק' להו הכי לעיל לעכב מנ"ל קרא אחרינא כתי' ושחט וכו' י"ל דהתם יש ליישב דכיון חי דאשכחן בשאר אשמות כתי' כהדיא למטה אמרי' דהאי דגלי קרא באשם מצורע לעכב שכיר ילפי' מיניה שאר אשמות שיהיו שוים בכל אבל הכא דאמרי' דלא נוכחו' כשאר אשמות שפיר ק' להו היכי ולפי' מאשם מצורע והא דקאמ' הש"ס לעיל אשכחן שעיר נשיא בין למצוה בין לעכב שאר חטאות נמי אשכחן למצוה לעכב מנ"ל ולא ילפי' משעיר נשיא מלעכב אע"ג דשוים הם למצוה היינו משים דכתי' אותו דמשמע מיעוטא ודוק:

דף נ' ע"א תו' בד"ה אם על תורה וכו' וי"ל דכל חובה מקשי' לחטאת. ובהכי ניחא גם קו' א' דמהאי היקשא ילפי' לחובה דתודה ושלמים כגון שאמ' הרי עלי תודה ושלמים דאינן באים אלא מן החולין כדאית' בס' התודה (דף פ"כ) האומ' הרי עלי תודה הרי עלי שלמים הואיל ובאין חובה לא יביאו אלא מן החילון ואי לאו היקשא משום ב' כתובים הבאי' כא' לא הוה ילפי' לתודה ושלמים הבאים חובה:

בד"ה מה להלן וכו' כדפי' בקונט' ודבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בג"ש ושמא וכו'. דבריהם מגומגמים ונר' שצ"ל ואע"ג דדבר הלמד בהיקש וכו' שמא וכו' ור"ל שאינו היקש גמור ושפיר מלמד והו"ל הימנו וד"א ואע"פי שיש ליישב נוסחתינו אינו נר':

דף נ"א ע"א גמ' הואיל ויוצא כשר בבמה ומ"מ. דם המקור חמור ולא ילפי' מבמה ומוקמי' ביה מיעוט' וכפ"ר התו' נמי ניחא דלא ילפי' דם מהכשרו ועיין בתו' דלקמן (דף פ"כ ע"ב ועיין בתו' דמנחות (דף נ"ב) שתי' בע"א:

שם חוץ לזמנו הואיל ומרצה לפיגולו. אין זה בנין אב גמור דא"כ תיפשוט מחוץ למקומו דבר הלמד בכ"א חוזר ומלמד בהיקש אלא ר"ל אף שהוא פסול חשוב הוא ולכך לא ירד וליכא לאק' דאימא איפכא דחוץ לזמנו איתקש לחוץ למקומו דלחומרא מקשי' דכיון דליכא אלא ג' מיעוטי מסתבר טפי לאוקמינהו בהנך תלתא אחרוני דלית בהו ילפות' להכשר:

שם מאשר פתח אהל מועד נפקא. ומדהול"ל מזבח העולה בקצרה וכת' אשר פתח וכו' משמ' נמי יסוד מערב וקאי אשר פתח איסוד דלעיל מיניה:

רש"י בד"ה ה"נ ולא היא התם וכו' הי"ל מלמד דחולין ולמאן דלית ליה דר' פפא וכו'. דבריו אלה תמוהים ונר' שצ"ל ולמאן דאית ליה דר"פ נמי אע"ג דלמד קדש וכו' ור"ל הלמד האחרון דהיי' מליקה בקדשים אפ"ה לאו ראיה היא דהא הוא למד מן החולין:

בד"ה ואת תורת העולה וכו' והעיקר מקרא והנך אסמכתא בעלמא נינהו כנ"ל ור"ל הנך טעמי אסמכתא וכו':

תו' בד"ה מפני מה וכו' לאחר שקיעת החמה יליף מלן דאימורים וכו'. ולא צריכים תו ילפות' אחריתי לאחר עמוד השחר דכך לי כדם אחר עמוד השחר כמו אחר שקיעת החמה ומכיון דילפי הכשר לשקיעת החמה ממילא נפקא לעמוד השחר וה"ה ללן ב' לילות ועיין בתו' לקמן דף פ"ד ע"כ):

בא"ד דם המתיר עדיף. ובהני נמי ניחא דחוץ למקומו יליף מהיקשא ולא יליף מבמה וזרקו פסלים בהנך דחזו לעבודת צבור אבל זה לא אע"ג דכשר בבמה ועיין בתו' דלקמן:

בד"ה מה מצינו בשחיטה וכו' דשחיטת עוף אתיא בכ"ה משחיטת בהמה. ותנא דאייתי בק"ו היינו לשחיטת עוף גופה דשפיר אתיא מק"ו אבל לאתויי מינה מליקת עוף סמיך אמה מצינו:

בא"ד חוזר ומלמד בכ"א כדמסיק בשמעתא כצ"ל וכ"כ לעיל (דף מ"ו ע"ב) ד"ה נתינה דדבר הלמד בכ"א חוזר ומלמד בב"א ואע"ג דאמרי' דתנא סמיך אתורת העולה מ"מ כיין דאיכא נמי מיעוטי ולא ילפי' הני לריבוייא אלא מב"א ילפי' שפיר דחוזר ומלמד בב"א

ולולי דבריהם ז"ל הייתי אומר דהשתא דמסיק הש"ס דתנא סמיך אתורת העולה תו ליכא למילף מינה מידי ואכתי בעיין לא איפשיטא דכיון דאיכא מיעוט ודיכוי טפי מסתבר לאוקומי ריבוי בסני דאשכחן דכוותייהו להכשרא וגילוי מילתא הוא והיינו טעמא דמייתי הש"ס הכא הך קו' דדנין דבר וכו' ושינוייה שו"ר להב"ז שכ"כ אלא שביטל דעתו מפני דעת התו' אך ה' צ"ק כת' דודאי ניפשוט מברייתא דחוזר ומלמד אפי' למסקנא מדפריך וכי דנין וכו' ולא פריך וכי דנין דבר בכ"א מדבר הבא בב"א אלא ע"כ דפשיטא ליה לתנא דדנין מ"ה פריך הכי עכ"ל ושותיה דמר לא ידענא דהך קו' היא קו' הש"ס ולא דברי הבריי' הם כדמוכח מלשון הש"ס דקאמ' תנא אזאת וכו' סמיך ליה וכן משמ' לקמן (דף ס"ח ע"ב) ובמנחות (דף ו' ע"ב) ע"ש וא"כ ודאי הוא דלא מצי לאק' וכי דנין בכ"א מדבר הלמד בכ"א דהא עליה אנו דנין ובעיא היא וכ"ש דבעי' הכא למיפשטה מהך ברייי'. ועוד דאימא דפריך פירכא דשייכא ביוצא ובכולהו אחריני ואה"ן דכלן בדם ק' ליה נמי הך קו' דוכי דנין בכ"א מדבר הלמד בכ"א ודוק:

בד"ה פשוט מהא תימא דתרתי תפשוט וכו'. הך קו' אתיא לשיטתייהו דמפ' דמסקי' דדבר הלמד בב"א חוזר ומלמד בב"א וא"כ בתר דיליף מינה הך הו"ל למילף תו דמלמד בק"ו אבל למאי דכתי' דנר' לכאו' פשט השמועה דאכתי לא מיפשטא בעיין לק"מ דודאי מנוסה דברייתא לא מיפשטא אלא חדא והא אידחיא לה וראיתי לה' צ"ק שכת' דאינה תמיה כלל דעכ"פ מברייי' ליכא למיפשט אלא חדא עכ"ל ולמאי דכתי' מק' התו' שפיר ואף שיש ליישב דהש"ס קיצר בזה וסמך אדלעיל מ"מ הו"ל קיצר במקום שאמרו להאריך ושנו הכא מדלעיל:

ע"ב גמ' ת"ל ואת כל דם הפר הכתוב עשאו שיירי מטה. וכפ"ז ה"ה בפר י"הך תו לא צריכינן לקרא דוכלה מכפר דהא ישפוך דכתי' הכא למצוה קאי אתרוייהו אפר כהן משיח ואפר י"ה והא דילפי' לעיל מוכלה היינו אילו לא נאמ' ואת כל הדם ישפוך א"כ י"ל אצטרי' קרא דוכלה מכפר משום דהו"א דהאי שינוייא דשני קרא דלא כתי' ושפך את כל דם כדכתי' לעיל ולקח ונתן היינו בפר כהן משיח דשני קרא הכא מדלעיל מניה אבל בפר והך ליכא שינוי דלא כתי' ביה הכא ולקח או ונתן והו"ל שנה עליו הכתוב לעכב להכי אצט' וכלה וא' נר' יותר:

שם ת"ל וכלה מבפר. ואין להק' לא לכתו' לא ה"א ולא וי"ו כיון דאתי בק"ו ואינו אלא טרחא בעלמא דטרח וכת' לה קרא וטרחא כולי האי לכתו' עליו קרא אחרינא הו"ל טרחא יתירתא דקרא אצטרי' לגופיה לומ' שאם חיסר א' מן המתנות עיכב:

תו' בד"ה חן לה יסוד וכו' לתחלת דמים של כל הזבחים כנגד היסוד. נוסחא זו אינה ברש"י שלפנינו וכפי נוסחא זו צ"ל דמ"ש הש"ס מי כתי' אל יסוד העולה וכו' הוא כמ"ש רבי' חיים דמוכח משמ' שירים ולנוסחתינו ק"ל דאימא קרא לתחלת דמים אתא לכל הזבחים וכו' דכתי' מזבח ר"ל מזבחה של עולה לכל דמים הנזרקים עליו כי היכי דמפרשי' לה אשירים ואף דלא קאי אחטאת דתחלת דמים מ"מ הא איכא זבחים אחריני טובא ושפיר קאי עלייהו ויש ליישב דכיון דלא אפשר לאוקומיה אכל זבחים משום חטאת א"כ אין פי' מזבח להלכות מזבחה של עולה לכל דמים הנזרקים עליו דמשמ' נמי חטאת בכלל ולית' וא"כ ע"כ לא קאי אלא אעולה לבד והול"ל אל יסוד העולה ודוחק:

בא"ד נילף בק"ו כה"ג ומה שירים שאין מעכבין וכו'. והא דשייכי בכפרה לא חשיבא להו פירכא דהוי חומרא לגבי קולא דשאינם מעכבים כי היכי דלא חשיבא פירכא דשייכי בכפרת כרת לגבי תחלת עולה דמכפרת על עשה או על הרהור הלב:

בא"ד כ"א על שירים של אותו קרבן עצמו גמרינן תחלת מתנותיו. ק' דמ"ש משיירי חטאת דלא ילפי' אי משום דנימא חטאת יוכיח א"כ כי נילף נמי משירים דידיה נימא חטאת תוכיח דאף דשיריה בעו יסוד תחלת דמיה לא בעו יסוד ואי ס"ל דחטאת שאני שטעונה על ד' קרנות א"כ נילף שפיר משיירי חטאת לשאר קרבנות ואין לומר דהא דלא ילפי' משיירי חטאת הוא משום דאיכא למפ' דשייכי בכפרת כרת דממ"ש בסמוך ולא שייך למימ' חטאת תוכיח אהאי ק"ו משמע דאאידך ק"ו דטעונה יסוד שפיר אמרי' חטאת תוכיח:

בא"ד וא"ת אכתי למאן דדריש מתן דמים למעשר ופסח מודם זבחיך ישפך הא לא כתיב וכו' כצ"ל:

בא"ד ולא שייך למימ' חטאת תוכיח. דמה לתחלת חטאת שאינה טעונה יסוד תאמר בשאר דמים שטעונה יסוד כשירים דין הוא שטעונה גג:

דף נ"ג ע"א רש"י בד"ה לזכרי כהונה דכתי' הכהן המחטא וכו'. ועדיפא מינה הו"ל לאתויי קרא בהדיא דכתי' כל זכר בכהנים יאכל אותה וכן גבי מנחה ואשם כתי' בהדיא בכל חד מינייהו בפ' צו כל זכר ונר' שכיון רש"י בזה דלא תק' דהא קרא כתי' הכהן המחטא אותה יאכלנה משמ' דדוקא המחטא הוא שאוכלה ולא כהן אחר ומכ"ש נשים ומתני' משמע דוקא נשים הוא דאין אוכלים אכל הזכרים כלם אוכלים לכך הביא פירש"י דהאי קרא לא ממעט אלא נשים וכדומה שאינם ראויים לחיטוי אבל הראויים לחיטוי כולם אוכלים והא דאייתי קרא דקרח דרך קצרה נקט דכולהו איתנהו בחד קרא:

וראיתי לה' צ"ק שכת' וז"ל שכיון רש"י בזה לומר שנה עליו הכתוב לעכב וליכא למימ' הא בחטאת גופה כתי' כל זכר ובקרח נמי כתי' גבי חטאת דאפשר לומ' דבקרח כתי' כל זכר משום מנחה ואשם ולא משים חטאת לעכב מ"ה כת' רש"י דהכהן המחטא למעוטי נשים וא"כ ע"כ כל זכר דכתי' התם לעיכובא אתי ובקרח כתי' גבי אשם ומנחה למצוה וילפי' עיכובא מחטאת בהיקשא עכ"ל. ותמהני דהא במנחה ואשם נמי כתי' התם בפ' צו כל זכר כי היכי דכתי' גבי חטאת וא"כ ע"כ דקרא דפ' קרח כוליה לעיכוב' ולמאי אצטרי' קרא דהמחטא ועוד דזה רחוק בכתו' לומר דלא אצטרי' לחטאת דמי מכריחנו להוציא קרא מפשוטו ולעקם הדרך ולא לומר דבחטאת לעיכובא וילפי אשם ומנחה מיניה בהיקשא ולזו י"ל קצת ועוד דכפ"ז דילג רש"י אידך קרא דכל זכר דכתו' גבי חטאת דהוי לעיכובא וי"ל מיהו אעיקרא דדינא פירכא דמאי עיכובא שייך הכא דאם כבר נאכל הבשר לנשים מאי דהוה הוא ואם ר"ל שיביא קרבן אחר משום שנאכל לנשים דקי"ל כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים הא ליתא דהא קי"ל דבפרה תלויה מדם דוקא כדלעיל דף כ"ו ע"כ) ואם נזרק הדם הורצה אף שלא הוקטרו האימורים ולא נאכל הבשר וכמ"ש התו' בפ' תמיד נשחט (דף נ"ט ע"ב) ד"ה יכול נטמאו דכל זמן דחזי בשר לאכילה לא מתכפרים בעלים עד שיאכלו כהנים אבל אם נטמאת אחרי כן או יצא או נעשה נותר מתכפרים בעלים וכ"ה דמיירי כגון שעברו הנשים ואכלו את כל הבשר קודם זריקת הדם והקטרת האימורים דהו"ל כאבוד ושרוף דס"ל לר' יהושע בפ' כיצד צולין (דף ע"ח ע"ב) דאף אם ורק לא הורצה א"כ מאי איריא נשים אפי' נאכל לזכרי כהונה נמי הו"ל כאסור דס"ל לד' יהושע התם (דף ע"ז) אם אין בשר אין דם ואי מיירי כשהחלב קיים אפי' באבוד ושרוף נמי זורק את הדם כדאית' במנחות (דף צ"ו) מיהו י"ל דכשנאכל לזכרי כהונה שכבר קיים אכילת כהנים אף שנאכל קודם הכשרו סוף סוף לא דמי לאבוד ושרוף דלא נתקיים בו אכילה כלל ולכך לא מעכב אזריקת דם משא"כ בנשים דלאו בני אכילה נינהו כלל וצריך ראיה לדבר זה ומאי דכתי' נ"ל עיקר וקרא דפ' קרא דכתי' כל זכר אחטאת ואשם ומנחה אע"ג דכתי' בכל חד מינייהו בפ' צו י"ל דההוא משום מחלוקתו של קרח סידר הכתו' שם כל כ"ד מתנות כמ"ש רש"י לעיל (דף מ"ר ע"כ) ועוד דאצט' משום חטאת העוף ואשם נזיר ומנחת העומר כדלעיל שם) וכמ"ד ה' צ"ק טפי הי"ל דההוא קרא דקרח לאו לעיכובא אתא אלא לסדר מתנות כהונה לאהרן משום מחלוקתו של קרח מ"ה אצטרי' קרא דכל זכר דכתי' גבי חטאת:

ע"ב תו' בד"ה מה להלן פיסוק וכו' ה"נ נימא אות' בפסוק. ויש ליישב דא"כ לא ילפי' מידי מג"ש דסביב:

בד"ה משום דלא כתי' וכו' הול"ל גבי שלמי צבור. ויש לייש' דהתם כיון דאחתינהו בהדי אשמות בחדא מחתא ש"מ דרין א' להם בכל דבר ולא הוצרך התנא לבאר דקדש קדשים הם ועוד כיון דאשמועי' התם דנאכלים לזכרי כהונה והיינו דילפי' בהיקשא מחטאת ממילא משמע נמי לקדש קדשים מהך היקשא דחטאת דאע"ג דלקמן יליף לה מעולה מ"מ השתא דאצט' היקשא דחטאת לזכרי כהונה ילפי' מניה שפיר לקדש קדשים:

בד"ה ואי אמרת וכו' ומיהו ק' דא"כ היכי ממעט הכא עולה דלא הויא ד' קרנות כחטאת וכו'. פי' דהא יסוד גמור הוא אלא דבדמים התחתוני' חששי לזמנין דנותן תחת היסוד והיכי ממעטי' עולה מ"ה מד' מתנות אבל אין לפ' כוונתם דכיון דהוה ס"ד ליתן בעולה ד' מתנות על ד' קרנות א"כ חו"ל דמי' עליונים בחטאת ולגבי דמים העליונים חשיב יסור דהא ודאי הא דקאמ' ר' ישמעאל ד' מתנות על ד' קרנות היינו למטה מחוט הסיקרא דאל"כ מה משיב אמרת עולה וכו' הא סוף סוף אכתי נימא יעשה ד' מתנות על כ' קרנות למעלה וכי משים שעולה טעונה יסוד מחייבנו ליתן דמה למטה וכי היכי דילפי' מחטאת ד' מחנות ה"נ נילף מינה למעלה אלא עכ"ל דלמעלה לא דממעטי' לה מאותה כמש"ל התו' בסמוך אלא דהוא ס"ר ליתן דמה למטה על ד' קרנות ומ"ה חשוב שפיר עולה טעונה יסוד (ע"ל דף י"ב ע"ב) דמוכח התם להדיא דדמה למעלה ודמה טעון ד' מתנות על ד' קרנות תרי מילי נינהו וא"כ מאי מק' התו' אלא העיקר כדכתי':

בד"ה מה להלן וכו' ה"נ נימא איתה בפיסוק וכו'. ויש לייש' דכיון דכתי' סביב בעילה בכחטאת ש"מ דשניהם שוים בהשואה א' וסביב דומיא דסביב דהיינו שיהיו הד' קרנות מחוברים בדם הסיבוב דם החטאת ולא ממעטינן מאותה אלא שיטי המקום שאינו במשמעות סביב:

דף נ"ד ע"ב גמ' בשבט בנימין כתי' ועלה וכו'. לאו דוקא דאדרבה בשבט בנימין כולו כתי' וירד אלא הכוונה היא כשפירש הכתוב נחלת בני יהודה גבולותיה ומקצועותיה צפונו שהוא דרומו של בנימין הסמוך לו ומצורף עמו כתוב בו ועלה נמצא שהחלק המגיע לבנימין מהמזרח ואילך הכל הוא בעלייה ומ"ש בכתוב בבנימין וירד הוא משום שהתחיל להזכיר ולפרש נחלתו מהמערב ונמצא שמעין עיטם ומירושלם ולמזרח הכל הוא בירידה כמ"ש רש"י שם בפי' ס' יהושע ע"ש ונמצא שעין עיטם וירושלם הם בעלייה ואין שם ירידה ככתוב:

רש"י בד"ה מקומו וכו' בגבול מי הוא. וכפי האי בעית אימא דגמירי וכו' אייתו ס' יהושע לראות איזהו מקום גבוה המשותף בין יהודה ובנימין:

בד"ה אייתו ס' יהושע וכו' ולא פי' שם בא' מכל השבטים וכו'. כיון רש"י בזה שלא תאמר הרי גם בשבט בני יוסף כתו' עולה מיריחו בהר בית אל ובשבט זבולן ג"כ כתי' ועלה גבולם לימה ועלה יפיע לכך כת' רש"י דבהנהו לא נתפרשו היטב הגבולים מסובבים ברחובותיה' ומקצועותיה' כמו יהודה ובנימין וא"ב מ"ש ועלה הוא לגבי אותו מקום הסמוך לו בלבד אבל הכא שנתפרשו היטב המקומות והגבולי' וכתי' בהו ועלה משמע שהוא עולה וגבוה מכולם אך ק' דהא ביהודה לצד דרומו כתי' ועלה מנגב וכו' ועלה אדרה וא"כ נימא דהיא היא מקום המקדש ובשלמ' לאבע"א ניחא דנחלת בנימין היה לצד צפונו אבל לתי' א' ק' דהא דכתי' בתרית ונסב הקרקעה אינה לא עלייה ולא ירידה כמו ותאר:

תו' בד"ה ומלאו וכו' שלא היו המתנו' למעלה. ויש ליישב שפעמים כשנותן באצבע על ראש ההר מתגלגל הדם ויורד על שטח הקרן ונבלע בנקבים אלו ומידי דשכיח הוא ולכך עשאום מתחלה חלולים ולי"ש' דגמ' משמ' טפי כפירש"י:

בד"ה מה חטאת בצפון ולענין מתנות וכו לכאו' משמ' דהיינו לענין ד' מתנות על ד' קרנות כדלקמן בדבור שאח"ז וק' דהא לעיל מפיק לה הגמ' מדעולה טעונה יסוד דכתי' אל יסוד המזבח ומיניה ילפי' לכל הקרבנות עיין בפירש"י ותו' לעיל (דף נ"ב) וי"ל דקושייתם היא שיהא מתן דמן למעלה א"נ האי לאו מיעוטא היא דאתי היקשא ומפיק לה מכללא דיסוד מזבח העולה כמו חטאת. ומזבח העולה מוקמי' ליה בתודה ושלמי' וכדומה דלית בהו היקש' והשתא דאתא מיעוטא ואפקא מהיקשא לענין מתן דמה למעלה ממילא נמי מוקמי' קרא דיסוד מזבח העולה אף אשלמים ואשם ולענין ב' מתנות שהן ד' דוקא:

דף נ"ה ע"א גמ' לחדא מעיילי. דתפסת מועט תפסת תפסת מרובה לא תפסת:

שם ומה קדשים קלים שהוכשרו וכו'. ל"ד קולא וחומרא הוא אלא ר"ל ומה קדשים קלים שהוכשרו בג' רוחות אפ"ה נתייחדו להם אותם הרוחות ולא ניתנו לקדשי קדשים קרשי קדשים שלא הוכשרו אלא בצפון בלבד א"ד שלא נתייחד אותו הרוח אלא לקדשי קדשים בלבד:

רש"י בד"ה קדש איקרי וכו' כיון דכתי' לה'. ובלאו היקשא מלה' לחודה לא מכרעא דהוי קדש קדשים דגם הקדש שפיר מיקרי לה' ועיין בתו' לעיל (דף נ"ג ע"ב) ד"ה משום דלא כתיב:

תו' בד"ה אלא היקשא וכו' אין לנו לשנות מעולה. ואע"ג דעולה יליף לה בג"ש מחטאת ואינו חוזר ומלמד בהיקש י"ל דכיון דילפי' דפי' סביב דעולה הוא ד' מתנת כחטאת

הו"ל כמאן דכתי' בהדיא או אפשר דס"ל דלאו ג"ש גמורה היא אלא ע"ד ילמוד סתום מן המפורש ולולי דבריהם י"ל דהוא בכלל זבח השלמים דכתי' בית סביב:

ע"ב גמ' שלמים ששחטן וכו'. אע"ג דקי"ל אין לך דבר שקודם לתמיד של שחר ההוא למצוה בעלמא ועוד אצטריך לננעלו אח"כ כ"כ התו' ריש ערכין:

דף נ"ו ע"א גמ' חלונות דלתות ועובי החומה תנינא וכו'. מדלא פריך מידי הש"ס אדלתו' משמע דל"ג לה וכן יר' מפירש"י ומיהו דלתו' נמי לא מצי' למימר דהא אמרי' התם דשערי ירושלם לא נתקדשו ושערי עזרה נתקדשו וגם מקום האגף עצמו כלפנים חוץ משער ניקנור כדאית' בפתחים (דף פ"ה ע"ב) ע"ש ואין לומר דאתא למעוטי שער ניקנור והוא חוץ לאורך קפ"ז דמשמ' מדשמואל ור' נחמן דרוחב קל"ה נמי אתא למעוטי ובודאי דשאר השערים היו בכלל המדידה הזאת:

שם דאי ליכא למאי אצטרי'. תימא דהא הש"ס הוה ס"ד דלאכילה בעי' כנגד הפתח עד שחידש הש"ס קדשי שעה שאני וחלוקה אכילה משחיטה משים דריבתה בה התורה חצרו' הרבה וא"כ ודאי טובא קמ"ל תנא וקרוב אני לומ' שזה ט"ס וצ"ל מי לא עסיקי' דאיכא שחיטה כנגד הפתח אלא אע"ג וכו' והשאר נמחק ור"ל דלשטת סתם קאמ' ואפי' אותם שכנגד הפתח בכלל:

רש"י בד"ה תוכן קדש וליחייב עלייהו משום טומאה. משמ' מדבריו שמפ' קו' הש"ס על הטומאה וכן יר' מ"ש רש"י בסמוך ד"ה. ושוחטין שצ"ל ושוחטים שם קדשים קלים גרסי' והס"ד ומ"הד למעוטי מאי דאין חייבין וכו' וכן שו"ר בהגהות דפוס חדש ואע"ג דהשתא אכתי לא שאני ליה הש"ס בין אכילה לחיוב טומאה מ"מ פירש"י הקו' על הטומאה כדי שיחזור קו' הש"ס גם עלה דשמואל:

תו' בד"ה מנין לדם וכו' דלא חשיב אלא דברים של חידוש. דזה אינו חידוש אם תקון כדי שימהרו לבא דה"נ לא חשי' חתיכת יבלתו והבאתו מחוץ לתחום והרכבתו תו' דמנחות (דף כ' ע"ב):

בא"ד ומשתשקע החמה דלקמן וכו'. ר"ל דר"ת מפ' דשקיעת החמה היא קודמ' למשתשע דמשתשקע הוא עם סוף שקיעה אבל הך דלקמן הוא תחלת שקיעה וא"ש הא דנקט ליש' דמשתשקע לקמן משום דאיידי דנקטיה גבי בשר קדשים קלים נקטי' נמי גבי דם:

ע"ב גמ' ת"ל ביום הג' ביום אתה שורפו. ואי לאו דכתי' עד יום הו"א דאכילה בשריפה תליא דתכף לאכילה שרפה ושפיר נאכל בלילה אבל התו' בפסחים (דף ג') כתבו דאי לאו עד יום הו"א דנאכל בלילה ואצט' ביום למעוטי שלא ישרף בלילה של אחרי כן:

שם דמו לא נאמ' אלא דמם לומ' וכו'. אבל ובשרם דריש ליה לתם ובעל מום כדר"ע לקמן דלא מצי לאוקומי' אמעשר ופסח דפסח בהדיא כתי' ביה ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל ואכלו את הבשר ומעשר לא מצינו בכתוב שיהא ניתן לכהנים וגם כאן לא מנאו הכתו' בהדיא עם המתנו' דנימא דבשרם קאי נמי עליה ומכיון דלא קאי אכולהו הנך דלעיל אף הפסח מוקמי' ליה אבכור דאיירי ביה קרא:

תו' בד"ה לב' ימים דמעשר יליף משלמי' בב"א. וא"ת דנילף מתודה ואיל נזיר דהוו קדשים קלים ונאכלים ליום ולילה ולחומרא מקשינן י"ל דאיכא למפ' מה לתודה ואיל נזיר שיש בהם חזה ושוק לכהן משא"כ במעשר וראיתי לה' צ"ק שתי' דכיון דתודה ילפי' משלמי' בהיקשא אינו חוזר ומלמד בב"א ע"כ ולא ידענא מאי קאמ' דמאי היקש' איכא לזמן ואי משום חזה ושוק הא מגוף התודה עצמה ילפי' בב"א:

בד"ה ונאכלים בכל וכו' מדמקשי' בגמ' לחזה ושוק של שלמי' וכו' ושלמי' נפקא לן מקרא דחזה ושוק של מילואים וק' דתודה ושלמים אתו בב"א ממילואים ולעיל (דף נ') איבעיא לן דבר הלמד בב"א אי חוזר ומלמד בהיקש ולא איפשיט' ועוד מעשר בכל העיר מנ"ל ואין לומ' דיליף בב"א ממילואים דהכתי' בהו לפני ה' ואימא בעזרה כבשחיטה וצ"ל דקרא קא מקיש לבכור לדיני חזה ושוק המפורשי' בכתו' והיינו של שלמים ושל מילואים ומינייהו ולפי' המקום והזמן ובתר דגלי לן קרא בבכור דלפני ה' לאו היינו בעזרה שפיר ילפי' מעשר ממילואים בב"א אך ק' לר"ע ולר"י הגלילי דמקשי ליה לתודה ק' דליכא למימר בהא הימנו לדבר אחר דהא המקום לא כתי' כלל בתודה ולא מ"ל דמקיש ליה לדיני חזה ושוק הכתובים בתורה ושל מילואים בכלל דהא לא מקיש ליה לשל שלמים המפורשים:

בד"ה וכי דבר וכו' חשיב היקש' א"כ היכי יליף. ר"ל היכי יליף ר"י הגלילי בסמוך מחטאת ואשם ואף ר"ע ור"יש הוו מודו ליה אי לאו היקשא:

בא"ד ולעיל איבעיא לן אי דבר הלמד בהיקש וכו'. אלא ש"מ דהאי ובשר. לא מיקרי היקש' דלא יניח ממנו עד בקר קאי אכולהו ואף למאי דהוה ס"ד הש"ס לקמן דתביאו דכתי' גבי ב' הלחם היקש' הוא הכא פשיטא ליה דלא הוי היקש דהתם שתים ב' עשרונים לא שייכי בלחמי תודה וא"כ לא קאי אלא אב' הלחם:

דף נ"ז ע"א גמ' ור"ע יליף לה מבשרם וכו'. ק"ל דר"ע דאית ליה פסח בשפיכה כדאית' בסוף פסחים ע"כ מפ' דמם אהנך בכורות קאמ' וא"כ בשרם נמי דהנך בכורות קאמ' ומהכא יליף בעל מום. שו"ר לתו' ז"ל לעיל ר"פ ב"ש (דף ל"ז) ד"ה תרי תנאי:

שם וא' בעל מום. היינו איהיה לך קאי אבל בחוה התנופה היקשא קאי אתם בלבד כדכתי' ביה בשעריך תאכלנו:

רש"י בד"ה אין מלמדין וכו' הבאין כא' אין מלמדין אפי' בג"ש. וק' דהאמרי בפ"ק דקידושין דהו"ל מצה והקהל כ' כתובים הבאים כא' דנשים חייבות ואין מלמדין ואפ"ה אצט' הלכתא לפטור הנשים בסוכה משום דהוה ולפי' בג"ש דט"ו ט"ו ממצה כדאיתא התם ובסוכה (דף כ"ח) וי"ל דאה"נ דב' כתובים אין מלמדין בב"א אבל בג"ש מלמדין דהו"ל כמאן דכתי' בהדיא ומוקמי' מיעוט' דב' כתובים לדוכתי אחריני דלית בהו היקשא וג"ש מיהו הכא שאני דכולהו קרבנות כתי' בהו סביב והיינו ב' מתנות שהן ד' וא"כ ע"כ לא אתו למעוטי הני ב' כתובי' אלא להיכא דלא כתי' סביב דלא עבדי' בהו ב' מתנות שהן ד' וא"כ אף בג"ש לא ילפי' וכפ"ד התו' דפסחים דף ס"ד ע"ב) נמי ניחא באופן אחר שכתבו דאע"ג דאין ג"ש למחצה מ"מ כיון דעולה וחטאת ואשם אית בהו ג"ש וילפי בג"ש מהדרי ואפ"ה כתו' בכולהו סביב ש"מ דאין למדין מהדדי אף בג"ש ובהכי מיתרצא קושיין נמי:

בד"ה הוסיף לך וכו' היית אחרת כמו זו הבאה לו בהיקש. ר"ל דיום השחיטה פשוט הוא דאל"כ אימתי יאכל ואתא ההיקש והוסיף עונה א' דחיי' לילה אחרת ואתא לך יהיה והוסיף עונה אחרת דהיינו יום המחרת:

תו' בד"ה ואבע"א וכו' ולא אמרי' בחד זמנא גמר. וביומא (דף כ"ז) תי' התו' לזה דהכא כל ההזאו' חשיב חד עניינא וכיון דגלי מקצת בגופיה גמרי' מניה בחד זמנא אפי' מאי דיליף בהיקש אבל הנך לאו חד עניינא הוא ע"כ מיהו פירש"י דהכא לא מיתרצא בהכי דכתב דאם הוקש בכור לתודה ללמוד תנופה וזמן הוה א"ש אע"ג דלאו חד עניינא הוא:

בד"ה היינו דכתי' ממושבותיכם ומריבוי ב' יודי"ן דריש. ק"ל דא"כ אמאי אצט' ג"ש ועוד דאכתי אימא י' חלות ואין בהם אלא ב' עשרונים מהיקש' דתביאו ולכאו' נר' לומ' דג"ש אתא לי' חלות ומתהיין דרשי' עשרה עשרונות ולולא ג"ש הוה דרשי' מתהיינה י' חלות לבד ומתביאו הוה ילפי' ב' עשרונים והשתא דאיכא ג"ש אתא תהיינה וגלי אהיקש' דתביאו דעשרון לחלה הוא אלא דאכתי ק"ל דהאי לא מקרי היקש כיון דכתי' בהדיא תהיינה שו"ר לתו' דמנחות:

ע"ב רש"י בד"ה כשם שמזה דמקצת עבודה כל א' כתובה כו. דהא המקומו' למעלה ולמטה כתובים הם בפי' והמנין אנו למדים בהיקש והו"ל הימנו וד"א וכן לקמן גבי לחמי תודה שיעור עשרון אתי בהיקש' ומניינם אתו בג"ש או מתהיינה:

בד"ה ה"ג ואבע"א חוץ וכו' בהיקש בהמות הואיל והיקש צורך פנים הוא. ר"ל ואף פנים נמי מיקרי היקש מקומו' והקדש למד תחלה בהיקש עיין ברש"י דיומא:

תו' בד"ה ואבע"א וכו' ויש לפ' דדייק וכו'. פי' דיש ליישב גי' ואבע"א דתי' א' דייק מדקתני אלא ולא קתני ונאכל עד חצות כדתני בכולהו כפירש"י ואבע"א דייק מדתני ליה באמצע ולא תני ליה בסוף כדבאחריני אבל לפירש"י כולהו חד שינוייא ור ל מדהו"ל למתני ונאכל עד חצות כדתני בשאר מתני ותני אלא כדתני במנוייו וצלי ש"מ דכולהו דמו להדדי דהוו דאורייתא ולא כאידך מתני' דהוו מדרבנן וה"ה דבלאו מנוייו וצלי משמ' שפיר דהוו דאוריית' מדתני אלא דלאלומי תירוציה נקט לה הש"ס דהתנא שינה בלשונו הכא מדלעיל והשווהו למנוייו וצלי זה נר' בפשט דברי אתו' ורש"י ודלא כה' צ"ק ע"ע:

פרק חמישי

רש"י בד"ה ה"ג כולו לעולה וכו' מגזירת הכתוב. ואף אי כוליה מזבח בדרום קאי כר"י בר יהודה אפ"ה קדוש' צפון עליו מגזי' הכתוב ולא תילף מהכא דלר' יוסי כוליה מזבח בצפון קאי:

תו' בד"ה משוך מן הקרן אין זה בדברים הנעשים בבגדי לבן לא בפנים ולא בחוץ. דבריהם תמוהים דהא ודאי החתיה נעשית בבגדי לבן בחוץ וכ"ב התו' גופייהו ביומא (דף מ"ו) דק' לר' יהודה דסבר דלא נאמרה חוקה אלא בדברים הנעשים בבגדי לבן בפנים ונר' ליישב דקושייתם זו היא למ"ד התם ביומא (דף ט"ל ע"ב) דהגרלה לא מעכבא אף לר' נחמיה דלא מיקריא עבודה ואף למאי דאסיק התם דמעכבא מ"מ הדרא לא מעכבה וחתיית גחלים אינה מן העבודות אלא מכשירי מצוה כדמוכח התם דף מ"ח) גבי חישב כחתיית גחלים מהו וגרע מחפינת קטרת ע"ש אבל לר' יהודה ק' שפיר אליבא דכ"ע ומ"מ העדר דבר זה מן התו' הוא טוב יותר:

דף נ"ט ע"א גמ' ביום ההוא קידש המלך את תוך החצר וגו' כי מזבח הנחשת קטן מהכיל לצ"ל ופסוק הוא במלכים א' ח':

תו' בד"ה וכי עליו הכא דייק משום וכו'. ואי להכי הוא דאתא הול"ל וזבחת אצלו מאי עליו:

בא"ד שמצוה לזבוח עליו. דאי להכשר הול"ל ויזבח עליו:

בא"ד אצל המזבח משמע שמצוה דהול"ל ותאכל מצות ולכאו' התם לא היו צריכים לזה דהא קרא כתי' בתריה ואכלתם אותה במקום קדוש דהיינו כל העזרה וא"כ מאי אצל המזבח יתירה הוא דהרי הוא בכלל המקום קדוש ואפשר שזה הוא בכלל דברי התו' דמאפקיה קרא למקום המזבח מכלל כל העזרה ש"מ שמצוה לאכול שם והא לית'

דהכתי' בתריה ואכלתם אותה במקום קדוש דמשמ' נמי מצוה ולכתחלה בכל העזרה וכן בשחיט' א"א לומ' שמצוה לזבוח עליו דהכתו' ושחט אותו על ירך המזבח דמשמ' לכתחלה וכתי' הבשר והדם על מזבח ה' אלהיך דהיינו הבשר והדם דוקא אבל הזביחה אינה על המזבח כמו שפירש"י ה"פ יתרו ע"ש:

בד"ה עד שלא וכו' שכשרין בשילה ברוך וא"ת אכתי הד"א:

בא"ד וההיא דפ"ק דע"ז. יש להק' בקדשי בדק הבית אמאי נועל דלת בפניה ושוייה גסטרא ופי' רבי' וכו' נפ"ל ור"ל דק"ל לתו' מדקתני אם החרים והעריך הבהמה תעקר והיינו לברק הבית כמ"ד סתם חרמי' לבד"ה דלמ"ד סתם חרמי' לכהני' יתנם לכהנים) אמאי תעקר דהא הש"ס לא קמשני אלא אקדשי מזבח אבל בקדשי בד"ה לית בהו משום מטיל מום ומנשחטי' ל"ק להו דהא משני התם בגמ' אתי בהו לידי תקלת אכילה ומתרץ רבי' דאטו קדשי מזבח דאסור משים מטיל מום גזרו גם בקדשי ב"ה להטיל מום אף בכ"הג דהכא שנר' כמטיל והש"ס לא הוצרך לבאר זה דהמק' הוה ידע שפיר דגזרי' בקדשי כ"ה אטו קדשי מזבח אלא דהוה ק"ל בקדשי מזבח גופייהו נשוייה גסטרא ובתל דשני לים דאסור בקדשי מזבח ידע שפיר דגזרי' גם בקדשי כ"ה ומסיימי התו' דכפ"ז מ"ל כפירש"י דהש"ס פריך אקדשי ב"ה ועלייהו קמשני נר' כמטיל מום דאסור גזירה אטו קדשי מזבח והש"ס קיצר בדבריו וכפ"ז הא דקאמ' התם הש"ס נראה מום מעליא הוא ה"מ בזמן שב"ה קיים דחזי ל וכו' ה"ק מום מעליא הוא והול"ל מטיל מום ואסיר משים גזי' קרשי מזבח מאי נר' ומשני ה"מ בזמן שב"ה קיים מיקרי מום מעליא בקדשי מזבח וגזרו בקדשי ב"ה. אבל בזמן שאין ב"ה קיים מיקרי נר' אף בקדשי מזבח וכ"ש בקדשי ב"ה דהוי נר' ע"ש ודלא כה' כ"ק שהגיה דברי התו' ופי' בע"א ע"ש ודבריו אינם נכונים לענ"ד ודוק:

בד"ה עד שלא נבנה או משום דהוי דחוי או משום דמחוסר מעשה ודוחק וכו' כצ"ל ופי' דהוי דחי ודמי למחוסר זמן ואותו וא"כ או משום דמחוסר מעשה של בנין המזבח:

ע"ב גמ' אלף עולות יעלה שלמה. מפ' ליה ר' יוסי דהיינו ביום א' ודלא כמ"ש רד"ק דהיינו בב' וג' פעמים קודם שובו מגבעון לירוש' ודייק לה הש"ס מדלא כתי' העלה שלמה וכתי' יעלה שלמה משמ' לשון הווה דהיינו כל יום ויום היה עושה כך כל זמן שהיה שם בגבעון ע"ד ככה יעשה איוב כל הימים:

רש"י בד"ה מה משכן מוקף גובה י' אמות. לאו קושט' הוא דגובה ההיקף י' אמות בלבד דלדידיה ט"ו אמות הוה ועוד דלדידיה מאי אולמי' דמשכן דפשיטא ליה דמוקף י' אמות אי משום י' אמות אורך הקרש ומסתמ' התורה שצותה לעשות חצר סביבו היינו כדי

שיהא מוצנע ומכוסה א"כ מזבח נמי כן דהא היה גובה י' אמות ואדרבה המשכן אינו נר' כ"א אחוריו אבל המזבח נר' כולו ואף שי"ל דהיכל עדיף ולכך פשיטא ליה בו מ"מ אינו נר' אלא ר' יוסי לדבריו דר' יהודה קאמ' ליה דא"א לומ' קרא דקומה ה' אמות דברים כפשוטן מכח האי היקש' וא"כ שפיר מפרש"י קרא דקלעים ט"ו אמה היינו ה"ה לכל החצר וקרא דה' אמות היינו משפת מזבח והשתא מתפרש היקש' איפכא דמה מזבח מוקף ט"ו אמה אף משכן ט"ו אמה ולא תימא דקרא דקומה ה' אמות דהיינו משפת מזבח אינו אלא אחצר החיצונה שיש בה המזבח דעלה קאי מ"ש ורוחב נ' בנ' עיין בפי' רש"י בחומש:

בד"ה אף כאן מורד ה' על ה' וכו' י"א אלפים עולות ובחנוכתו כתי' בקר כ"ב אלף וצאן ק"כ אלף כצ"ל. ואע"ג דכל הני שלמים הוו ואין מקטירין מהן אלא החלבים מ"מ הנה מלבד אלה הקריב עולות ומנחות כדכתי' כי מזבח הנחשת קטן מהכיל את העולה ואת המנחה זאת חלבי השלמים וא"כ אף אם נאמ' שחלב וכליות קמ"ב אלף יבאו במקום י"א אלף עולות מ"מ נשארו העולות והמנחות יתירו' וכעין זה כת' רד"ק וז"ל נאמ' כי גם הנה היו עולות רבות ומנחות כי לא מנה אלא השלמים שהיו רבים עד כי בין העולו' והמנחו' וחלבי השלמים לא יכול מזבח הנחשת וכו' עכ"ל ע"ש:

תו' בד"ה מה משכן תימא כיון דאיכא היקשא וכו'. לכאו' כפי פירש"י שפי' דהיקש' אתא להיקף קלעים לק"מ דג"ש אצטריך לגובה המזבח גופיה ותרוייהו צריכי ומשמ' שהתו' מפרשי' שההיקש אתא למזבח גופיה וזה ודאי רחוק הוא בשמועה ובכתוב ונראה דאף לפירש"י ק"ל שפיר דכיון דילפי' מהיקשא להיקף קלעי' י' אמות ע"כ קרא דכתי' וקומה ברוחב ה' אמות היינו משפת מזבח ולמעלה וא"כ קרא דקלעים ט"ו אמה אל הכתף כפשוטו ד"ה לכל החצר וא"כ ש"מ דמזבח גבוה ו' אמות וקרא דג' אמות היינו משפת סובב וא"כ ג"ש ל"ל ולרש"י ז"ל י"ל דאי לאו ג"ש הו"א דקלעים ט"ו אמה היינו דוקא אצל השער וקרא דכתי' וקומה ה' אמית היינו משפת מזבח כדאמרן מיהו המזבח היה גבהו ה' אמות וקרא דג' אמות היינו משפת היסוד ולמעלה:

בד"ה והלא כבר לקמן של שילה ושל טב וגבעון ואימא דגדול היה כצ"ל:

בא"ד דכתי' בהדיא על מזבח הנחשת אשר עשה בצלאל. ואף לר' יהודה דמפ' לקמן קרא דמזבח הנחשת קטן היינו מזבח אבנים שעשה תחת מזבח הנחשת וכן עד"ז מפ' ר' יוסי קרא דד"ה כדכתי' לקמן מ"מ הכא דקיהי' קרא סי' בתוך סי' מזבח הנחשת אשר עשה בצלאל משמ' דברים כפשוטן:

בד"ה ואי' קלעים ט"ו אמה וכו' והא מוכח קרא דברוחבה מיירי וכו'. ואף קראי דפ' ויקהל הכי משמ' דכתי' ולפאת ים קלעים נ' באמה והיי' ברוחב וכתי' בתריה ולפאת קדמה מזרחה נ' אמה קלעי ט"ו אמה אל הכתף עמודיהם ג' ולכתף הב' מזה ומזה לשער החצר קלעים ט"ו אמה עמודיהם ג' ור"ל דמפ' הנ' אמה של המזבח היאך הם והוא ט"ו אמה מכל צד ומסך שער החצר כ' אמה וס"ל לתו' דהכא דא"א לומ' קלעים ט"ו אמה אל הכתף הוא בגובה מדכתי' בתריה ולכתף הב' מזה ומזה כמ"ש התו' בשם ריצב"א בריש עירובין דמדכתי' בתריה ולכתף הב' מכלל דמעיקרא הוה עסיק בכתף א' והשתא עסיק בכתף ב' דרוחבם ט"ו אמה ט"ו אמה והמסך כ' והיינו דכתי' עמודיהם ג' דלא שייך זה בגובה אלא ברוחב ודחיק' להו טובא לתו' הכא דאדלבתריה קאי כמ"ש התו' שם בעירובין דאין זה משמעות הכתו' והא דבתי' מזה ומזה בתר דכתי' כבר צד א' היינו לפ' הני כתפים דכתיבי הם צדדים שמזה ומזה לשער החצר וכצ"ל לפי' רבינו ור"ת דלקמן וכן לפירש"י דעירובין דמפ' דכולהו קראי דפ' תרומה ופ' ויקהל מיירו בגובה אבל הרוחב היה י' ע"ש:

בא"ד ור"ת מפ' דלשמואל עצמו פריך. נר' דר"ת אויל בשיטת רבינו דבסמוך אלא דק"ל דהא אשכחן בפתח היכל דגבוה כ' דאיקרי פתח ולא ניחא ליה במ"ש לעיל דפתח המשכן שלא כדין אקרי פתח להכי מפ' דקרא דפתח אהל מועד נימא דאחצר קאי נמי אדשמואל אבל פתח היכל עצמו לא מיקרי פתח והא דק"ל הש"ס אר' יהודה היינו אשינוייא קמא דהתם דר"י יליף נמי מהאי קרא דפתח אהל מועד ואולם בכלל אבל למאי דאמרי' התם נילף מדכתי' פתח אולם הבית לק"מ ולשיטה זו דר"ת ג"כ כי משני הש"ס ואבע"א קלעים ט"ו אמה היינו לרבנן דוקא ולא אר"י ולא אדשמואל והיה נר' עוד לפרש דר"ת מפ' התי' דאבע"א כפי' ריצב"א דעירובין דהמקש' הוה ס"ל דלא אמרי' פתח שער איקרי כיון דהוא נמוך כ"כ ושני ליה דאפ"ה פתח שער איקרי ואב"א קלעים ט"ו אמה בגובה הוא דכתי' והשתא ודאי הואיל וגבוה כ"כ פתח שער איקרי ודאי ע"ש אלא שכל זה חסר מדברי התו' דהכא ולפי' רבינו ג"כ נר' דלא ק"ל אלא לשינוייא קמא דהתם דיליף מפתח אהל מועד וקדושת אולם והיכל חדא מילתא היא אבל לשינוייא בתרא דקדושת אולם לחודה ויליף מדכתי' אולם פתח הבית לק"מ:

בא"ד וק"ק לפי' ר"ת דפריך וכו' לכאו' משמ' פשט דבריהם דלפי' רבינו ניחא רי ג"כ פתח מ"מ אנן לא ילפי' אלא ממאי דאקרי פתח בלבד ולא משום דאקרי ג"כ פתח שער דרבנן כי תקון במבוי לא תקון אלא בשיעור הנק' פתח סתמ' לבד וה"ק פתח סתמ' לבד לא אקרי אבל לר"ת דמפ' דהקו' היא אקרא דפתח אהל מועד ק' דשפיר אקרי פתח

אלא דדבריהם שכתבו דפריך מגובה ה' כפ"ז אין להם שייכות לכאן ועוד דזו אינה קו' די"ל דפתח סתמא משמ' פתח קטן ולכך הפתח הגדול אינו נק' בשם פתח סתמא אלא בשם פתח השער ואף שנאמ' דמ"ה כתבו התו' ק"ק ולא החליטו הקו' סוף סוף כפי פשט השמועה נראה שאינה קו' כלל וקרוב אני לומ' שקושייתם היא דכיון שגובה ה' נקרא שער כ"ש יותר שאינו נק' פתח דפתח קטן משער וכמו שהק' ברי' עירובין וכצ"ל דמאי משני וכו' כיון דזה נק' שער כ"ש יותר ואינו נק' פתח דפתח קטן משער מיהו גם נוסחתינו שבתו' יש ליישב עד"ז וה"פ דמאי משני פתח שער אקרי פתח סתמ' לא אקרי דמשמ' דגובה ה' אינו ראוי להקרא פתח סתמ' כמו גובה כ' והרי כיון שנק' שער כ"ש שנק' פתח וא"כ אם גובה כ' נק' בשם פתח כ"ש גובה ה' ותרוייהו איקרו שער ואיקרו פתח והדרא קו' הש"ס לדוכתה וכפ"ז הקו' היא בין לפי' רבינו בין לפר"ת וזהו שכתבו דפריך מגובה ה' והיינו לאפוקי מפירש"י שהקו' היא מרוחב כ' דמשני שפיר מיהו י"ל דלר"ת לק"מ דכיון שהיה רחב כ' אף שהיה גבוה ה' לבד שפיר אקרי פתח שער וא"כ ע"כ דפתח אהל מועד היינו פתח המשכן שהוא רחב י' ומקרי פתח סתמא ושפיר ילפי' מניה למבוי ולשלמי' אבל לפי' רבי' דאף שפתח אהל מועד הוא פתח המשכן אפ"ה ק"ל דמסתבר' טפי למילף מפתח החצר א"כ מאי משני פתח סתמ' לא אקרי הא מכ"ש לגובה כ' דפתח סתמא לא אקרי וכ"ת דהתם אקרי פתח שער משום רוחב כ' סוף סוף כיון דפתח אהל מועד שלא כדין אקרי פתח מסתבר' טפי למילף מפתח חצר לענין הגובה דה' דוקא ומשום די"ל דכיון דהתם אקרי פתח שער אסמכו רבנן דבריהם אפתח אהל מועד כיון דלא אשכחו פתח אחר בכתוב פחות משיעור זה מ"ה כתבו ק"ק ולא החליטו הקו' לקו' ב' נמי שהק' נילף מפתח העזרה י"ל דאה"נ דלא ק"ל הש"ס אסברת רבנן אלא אמלתא דשמואל דמפ' פתח אהל מועד הוא פתח המשכן ואמלתי' דרב דאמ' התם דרבנן ילפו מפתח אהל מועד דהיכי מצו ילפי מהתם דילמא פתח אהל מועד היינו חצר ואדרבה נילף מינה ה' אמות דוקא והו"ל למילף מפתח העזרה וכפ"ז צ"ל בתו' וק"ק לפי' רבינו דפריך וכו':

וראיתי לה' צ"ק שכת' דלר"ת ל"ק להו כ"ש דאקרי פתח כיון דשני קרא דהכא קרי פתח שער והכא קרי ליה פתח סתמא ע"כ אהיכל קאי עכ"ל ואין זה מספיק דכיון דכ"ש דאיקרי פתח שפיר קרי ביה פתח אהל מועד פתח סתמא ועוד אי משום שינוי הוא תיפוק ליה דהכא קרי ליה אהל מועד והכא קרי ליה חצר ואין להק' לפר"ת דהא אשכחן דאקרי פתח החצר פתח סתמא בפ' במדבר מסך פתח החצר וא"כ אכתי נימא דפתח אהל מועד הוא פתח החצר די"ל דדוקא היכא דלא כתי בהדיא פתח החצר כי הכא דכתי'

פתח אהל מועד לא מוקמי' ליה בחצר דמקרי פתח שער דהוא עיקר שמו ואע"ג דקרייה רחמ' פתח סתמ' במקום אחר אין לחוש כדאשכחן גבי יד ימין דאמרי' יד ימין אקרי יד סתמא לא אקרי אע"ג דכתי' ביה נמי יד סתמא כמ"ש התו' בריש עירוכין ע"ש ובמנחות (דף ל"ז) כיון שכבר פירש יד ימינו ה"נ כיון שכבר פירש פתח שער אין לחוש אם קראו פתח סתמא דודאי אינו אלא שם קיצור והוא ע"ר קרא דחיק ומוקי אנפשיה אבל הכא דלא פירש בהדיא חצר ודאי דלא מוקמי' ביה קרא וכההיא דמנחות דלא מוקמי' ידך ביד ימין ודוק:

שם גמ' נאמ' כאן רבוע ונאמ' להלן רבוע. אע"ג דרבוע אצטרי' לזרות כדלקמן דף ס"ב ע"ב) מ"מ יליף שרבוע דלהלן דמופנה כיון דכתי' אל ארבעת רבעיו ור' יוסי דיליף ממזבח פנימי אע"ג די"ל דאצט' התם נמי לזויות מ"מ הול"ל מרובע ומדכתי' רבוע ש"מ לג"ש דהכא ולא שייך למימר דמי גברא אאפיה כדלקמן (שם) בחיצון דהא לית ביה כבש בפנימי:

דף ס' ע"א גמ' ה"ק מזבח אבנים שעשה שלמה תחת מזבח הנחשת. ק' דקרא כתי' בהדיא בד"ה כ' כי מזבח הנחשת אשר עשה שלמה לא יכול להכיל את העולה ואח המנחה ואת החלבים והא אתי ודאי כר' יהודה דלר' יוסי אשר עשה משה מ"ל וצ"ל דלר' יוסי ה"ק קרא כי מזבח הנחשת של משה אשר עשה שלמה מזבח אבנים במקומו לא יכול להכיל וקרא קיהיב טעמא למזבח שעשה שלמה משום שמזבח של משה קטן לכך עשה שלמה מזבח אבנים במקומו והש"ס סמך אמה שפי' קרא דמלכים לר' יהודה מניה נשמ' לר' יוסי בקרא דד"ה:

רש"י בד"ה קדש קרשים בג"ש. ולולי דבריו ז"ל יש לפ' ת"ל קדש קדשי' ר"ל דמסיים קרא כי קדש קדשים משמ' דכל שהוא קדש קדשים דינו כך:

תו' בד"ה קרשים קלים תימא דלא יליף מהיקש' דזאת התורה כצ"ל ור"ל דאיתקשו כולהן למנחה וק' אמאי לא ק"ל נמי אקדשי קדשים ולכאו' י"ל דג"ש דקדש קדשים אתא לעניינא אחרינא וילפי' מינה הא נמי ואה"נ דנילף שפיר מהיקש' אלא חדא מינייהו נקט אבל בקדשי' קלי' דקאמ' מנין והוצרך להביא דרש' דר' ישמעאל וכ"ש דאינה מוסכמת לכך ק"ל שפיר אך ק' דא"כ מאי ק"ל בדבור שאח"ז ל"ל קדש קדשי' ואין לומ' דקדש קדשי' אצט' משים שלמי צבור דלא אתו מהיקש' שהרי אף הם בכלל ולזבח השלמים כמ"ש התו' לקמן (דף צ"ז ע"ב) ורש"י שם (דף נ"ח) ועוד אי התו' מפרשי' מה ת"ל קדש קדשי' הוא ג"ש הרי בשלמי צבור לא כתי' קדש קדשים דנדרשיה. והקרוב אצלי הוא שהתו' ק"ל אכולהו אלא שקבעו דבריהם אקדשים קלים לומ' דאף עלייהו תק' דנפקי

ממ"ש הכתוב ולזבח השלמים דמיירי נמי בשלמי נדבה דלא כדמשמ' מפשט דברי רש"י לקמן בפ' דם חטאת דמיירי דוקא בקדשי קדשים ע"ש ומ"ש התו' תימא דלא יליף קאי אכולהו ר"ל דלא יליף כולה מילתא מהיקש' ויש ליישב קושייתם דאי לאו ג"ש והיקש' דר' ישמעאל לא הוה ילפי' בהיקש' ממנחה כיון דכתי' היא דמשמ' מיעוט כמ"ש רש"י והתו' לקמן בפ' דם חטאת גבי אכילת זכרים דכתיב בחטאת ואשם ע"ש והשתא דאתיא ג"ש ודרש' דר"יש דרשי' היא לשום דרש' ועוד דכיון דדין זה אינו שוה בכל הנהו דכתי' התם בקרא לא ילפי' מינה כההיא דכתבו התו' לקמן בפ' דם חטאת ד"ה מה מנחה ע"ש והכא האיכא עולה דלית בה דין זה אכילה ואף הקטרתה יכול להקטירה במקום המזבח כדאמ' רב לעיל מזבח שנעקר מקטיר קטרת במקומו וה"ה להקטרת חלבים במקום מזבח החיצון כמ"ש התי' לקמן אלא דגם דרש' דפ' דם חטאת דיליף מינה התם לשלמי צבור דאינן נאכלים אלא לזכרי כבינה אינו שוה בכל לא בעולה ולא בשלמי נדבה ומיהו לר"ע התם ניחא דיליף מינה דמקדש בבלוע:

בד"ה אתיא מדרשא תימא ל"ל קרש קדשים ועוד מנחה גופה נילף ממעשר כצ"ל וכמ"ש לעיל דהיא משמ' מיעוט' מתיישבת קו' א' וג' שהק' התו' הכא דהיה מקשי' בשר לחלב דכתי' ואת חלבם תקטיר ולא אמרי' לחומרא מקשי' כמ"ש התו' לקמן דאתיא מיעוט' דהיא וגלי אהיקש' אבל השתא דאשכחן דאתא קדש קדשים לשאר קדשי קדשים והיא ע"כ לדרש' אחריתי אתיא שפיר מקשי' לחומרא אך הך דמנח' ק' ועוד ק"ל אמאי לא יליף מקרא דכתי' ודם זבחיך ישפך והבשר תאכל דלית ביה קולא ונילף מינייהו לכלהו קרשים ואף מעשר נמי דאתקש מעשר לזבחי' בקרא דוהבאתם שמה:

בד"ה מודה ר' יהודה והא קרן ורבוע ויסוד מעכבין. לכאו' נר' דהדרו הכא התו' ממ"ש לעיל פ' איזהו מקומן (דף נ"א ע"ב) סוף ד"ה תן לה יסוד ששם תי' דהיינו קודם דקדיש דוד הרצפה ע"ש וכאן הניחוה בתימא מיהו י"ל דתירוצם דהתם אינו עולה אלא לקו' שהק' שם דעולה טעונה יסוד וגג יסוד וניחא להו דהרצפה אחר שנתקדש' היא משמשת במקום יסוד דמזבח אבל הכא דק' להו ג"כ מקרן וריבוע ס"ל דלא תועיל קדושת הרצפה בזה דודאי לא עדיפא קדושת רצפה מקדושת מזבח ויש ליישב לקושייתם שהוצרך רבא לזה שלא תאמ' דר"י פליג וס"ל דאין מעכבין דסתם קידש משמ' קדושה גמורה אף ארמי' משמ' דלא דריש המזבח לעכב והתו' דחיק' להו האי תי' כן משמ':

ע"ב גמ' דם ובשר חדא מילתא היא. וא"ת דהא אמרי' לעיל (דף נ"א ע"ב) לן בדם כשר שהרי לן באימורים כשר לן באימורים כשר שהרי לן בבשר כשר וקרינן ליה התם דבר הלמד בב"א חיור ומלמד בב"א ולא אמרי' בהו חדא מילתא היא וי"ל דהתם שאני שדינם

חלוק זה מזה שהאימורי' נפסלו בלינה והדם בשקיעת החמה משא"כ בבשר אלא דילפי' להו בדרך דימוי משא"כ הכא דשוים הם לגמרי וקרינן בהו חדא מילתא היא א"נ היקש שאני דהו"ל כאילו כתיבי כולהו בבת א' דבעו מזבח אבל התם דלא כתיבי כלל דם ואימורים אלא דילפי' להו מסברת הראש כמ"מ לא אמרי' בהו חדא מלתא היא וא' נר' יותר:

דף ס"א ע"א גמ' אמ' קרא ונסע וכו'. דהול"ל ונסעו נושאי אהל מועד כמ"ש ונסעו הקהתים נושאי המקדש מאי ונסע אהל מועד ש"מ לדרשא:

רש"י בד"ה ואב"א וכו' שלמים דוקא קאמ'. דאין לומ' דמיירי בקדשי' שנשחטו קודם נסיעתן דכיון שנדח' שוב אינו חוזר ונראה כמ"ש התו' ד"ה לאחר שיפרקו:

תו' בד"ה. קדשי' נפסלין ואתקפת' הוי וכו'. הוצרכו לזה משום דלפירש"י דומיית הברייי' אצטריכא ליה הכא להוכיח שיש חילוק בין ק"ק לקדשים קלים בפגימת המזבח דברייי' קמיית' קמפסלא משום פגימת המזבח משא"כ לפירש"י:

בד"ה לאחר שיפרקו וקלעי החצר במקומן. וכפ"ז הא דקאמ' הש"ס מ"ד ליפסיל להו ביוצא ר"ל דהו"א שאין הקלעים מועילים אלא כל זמן שהמשכן קיים אבל אחר שפירקו המשכן הו"ל הקלעים כמאן דליתנהו וקרי' בהו יוצא:

בד"ה קדשים נפסלים וכו' דבשעת מסעות אין קרוי וכו'. וצ"ל ולייישב לפירש"י ז"ל דר ירמיה הכא לא ס"ל כאוקמת' דהתם אלא ס"ל דאף במסולק מסידור השלחן אינו נפסל דדריש ונסע אהל מועד אף למחנה שכינה וכר' דימי התם למ"ד אינו נפסל ע"ש ומיהו כשמסתלק המזבח מודה הוא דנפסל משום פגימת המזבח ולא אמרי' אפי' בשעת נשיאה בכתף מזבח הוא כמ"ש החו' לקמן דדוקא לענין נטיית האהל הוא דקרייה קרא אהל מועד אבל לא לגבי מזבח דלא עדיף מפגימה בעלמא ומשמ' ליה הכי לרש"י ז"ל מדקאמ' מאי לאו הא בק"ק הא בקדשים קלים משמ' דטעמ' הוא משום פגימת המזבח והוא מכריח מכח הדומיא דברייי' דיש חילוק בין ק"ק לקדשים קלים בפגימת המזבח וכפ"ז הא דמסיק הכא ואב"א הא והא בק"ק וכו' מ"ד איפסל להו ביוצא היי' לשיטתי' דר' ירמיה אבל קושט' הוא דנפסלים ביוצא כמסקנא דהתם ובריי' דבב' מקומות מיירי בקדשים קלים:

בד"ה לאחר שיפרקו וא"ת וכו' תיפוק ליה משום פגימת המזבח. דאי נקט יוצא לאשמועינן בסילוק קלעים לבד בלא סילוק מזבח א"כ לינקוט נמי פני מת מזבח לאשמועי' סילוק מזבח בלא סילוק קלעי' וגם דפשט השמועה דקאמ' לחם הפנים נפסל במסעו' משמ' מהעו' כדרכן שנסעו מכל וכל:

ע"ב תו' בד"ה ד' אמות וכו' לפי שהיה עתיד להיות בלא יסוד כבית ב'. וכפ"ז בימי שלמה עדיין לא נגלה הטעם שלא היו נותנין דמים בו עד לאחר שנגלה להם בבית ב' פי' הכתו' דוזה מזבח לעולה כדלקמי' והוסיפו בו ובא צד דרומי בחלק יהודה אז נגלה הטעם למפרע אבל הדין היו יודעין מימות מרע"ה:

דף ס"ב ע"א גמ' מה בית ס' אמה וכו'. ולא מ"ל דרוחב המזבח יהיה כ' כי בית דהא בעי' מרובע אך ק' דמאי חזית דילפת מאורך ונילף מרוחב דמה בית כ' אף מזבח כ' דתפסת מועט תפסת כדאמרי' בכמה דוכתי ולחומרא מקשי' ועוד דכשעושים כ' על כ' הרי דומה לבית דכ' הם בכלל ס' משא"כ כשעושים ס' על ס' הרי מוסיפי' במזבח על רוחב הכית ואין זה כי בית כלל ואי משום דשלמה עשאו כ"ח על כ"ח הרי שלמה לא הבין פי' הכתו' ועוד דילמא מאי דמדמי ליה קרא לבית הוא אמקום מערכה וי"ל דמשמע להו דקרא מיירי בכללות מזבח ולא אמקום מערכה לבד דמזבח כתם משמע להו מזבח בכללותו או לכחות על שטח כל גגו של מזבח ועוד דייקי מדכתי' מזבח לעולה דמשמע לזריקה נמי ולא להקטרה בלבד דטפי בעי מזבח לדמים מלהקטרה וא"כ משמ' ששיעור זה דכי בית הוא ראוי לזריקת דם העולה דהיי' על קיר הסובב למטה מחוט הסיקר' וא"כ הו"ל מקום המערכה פחות מכ' ג' וד' אמות וזה ודאי אינו מספיק לכל ישראל ואפשר דזהו המחלוקת שבין שהע"ה ובין אנשי כנ"הג דשלמה מדמי ליה לרוחב ואנשי כנ"הג מדמו ליה לאורך:

שם א"ר מני ובלבד שלא יפחתנו ממזבח שעשה משה. משמע שאם עשאו פחות מזה פסול ואפשר דילפי לה מדכתי' ועשית את המזבח משמע לעיכובא והיינו אמדה שלא יהא פחות מזה דיותר מזה אין מעכב כי בית ועצי שטים ודאי לא מעכבי דהכתי' ואם מזבח אבנים אך ק' דשלמה לא הבין לדרוש כו בית א"כ נילף משל משה שלא לגרוע ולא להוסיף ולמאי דכתי' לעיל דשלמה יליף מרוחב הבית ועביד היקש' ארוחב ניחא:

שם ר"י בר יאודה אומר אף הסובב. ות"ק סבר כרבי דכרכוב היינו כיור וכ"כ רש"י בסוכה (ד' מ"ט) והא דלא חשיב ת"ק כיור דמעכב י"ל דכיור זה אינו נוהג אלא במזבח של משה שעשוי מעצי שטים עושה בו חריצים לנוי כמו שעושים בקרשי דפנו' התיבו' כמ"ש רש"י בחומש בפ' תרומה אבל במזבח אבני' אינו נוהג דאבנים שלימות כתי' שלא תחגור בהם הצפורן דלכך היו מביאים חלוקי אבנים מן הנחל כדאית' לעיל פ' איזהו מקומן (דף נ"ד) ותנא לא קתני דבר שנוהג לדורות וכפ"ז הא דפריך הש"ס אלא מעתה כיור וכו' ה"נ דמעכב היינו אמזבח של משה ועיקר קושייתו היא מסובב לר"י ב"י שלא

הזכירו בברייתא דמעכב ושני ליה דאיתיה באידך ברייתא אבל הך בריי' דלעיל אתיא כת"ק דהכא :

שם מקום מערכה קאמ' מר. ונקט שיעור זה ולא נקט בהדיא שיעור דקרא ה' אמות משום דלר' יהודה לעיל ה' אמות מאמצעו הוא מודד ונמצא מקום מערכה ו' אמות מ"ה נקט אמה מערכה דהיינו כר' יוסי לאפוקי מדר' יהודה:

רש"י בד"ה אלא א"ר יוסף וכו' ושלמה לא הבין לדרשו. ומ"מ טעמי' דשלמה לא אתפרש מ"ש כ"ח על כ"ח דאי משום דשיער בדעתו דשיעור זה מספיק א"כ מנ"ל דלא הבין לדרשו ולולי פירש"י ז"ל י"ל דר' יוסף חזר לדבריו הראשונים דמשום דלא סיפק אלא דקמפרש מאי דקתני בבריי' שהגיעו לסוף מדותיו דר"ל שאף שראו מזבח שעשה שלמה כ"ח על כ"ח אפ"ה הם הבינו מן הכתו' שיכולים להוסיף עליו ולא לשלול ששלמה לא הבין לדרשו ואפשר לומר שסבר שלמה דמסתמא לא יהיה מקום המערכה גדול מרוחב הבית שהיה כ' אמה רוחבו:

בד"ה בני קטורה בני אברהם וכו'. לולי דבריו ז"ל י"ל דקראם בני קטורה מלשון קשר ר"ל שנקשר ונסתם שכלם מהבין את דבריו וכן ההיא דר"ט ר"ל שנקשר פיהם מלדבר בהלכה:

תו' בד"ה אף מזבח וכו' א"נ מגובה קפריך. משמ' דס"ל דגובה מעכב שאין להוסיף על י' וא"כ ל"ג לקמן מלת קומתו אין מעכב' ואפשר דיליף לה ממזבח של משה וכר' יוסי דאמ' לעיל שהיה גבוה י' אמות אך ק' דאמאי לא ולפי' כי בית דהיה ל' אמה קומתו אף מזבח כי היכי דילפי' אורך:

בד"ה מדת ארכו וכו' והא דכתי' וכו'. דבריהם אלה קשים מהבין ונר' שצ"ל והא דכתי' הכל בכתב וכו' פ' כיסוי הדם לק"מ דמה בית ס' וכו' ור"ל דלא תק' לך מקרא דבתי' הכל בכתב דמיירי אף גבי מזבח כדאיתא בפ' כיסוי הדם וא"כ מדת אורכו ורוחבו דאמרי' לעיל ס' מעכב דקרא קאמ' עד ס' אם ירצו וה"ה דהוו מייתו מסוגיא דלעיל דפריך אמזבח מקרא דהכל בכתב אלא דנקטו פ' כיסוי הדם משום דיש לדחות בדוחק ולימ' דה"פ קרא אשכח ודרש מה בית וכו' וה' ה טפי יותר מס' וקרא לאו לדיוקא דמדה נקטיה לס' אלא ר"ל אפי' גדול הרבה דמסתמא לא יעשוהו יותר משיעור זה והיינו דקתני שהגיעו לסוף מדותיו וא"כ קרא דהכל בכתב לא קאי אמזבח מסוגיא דכיסוי הדם מוכחי שפיר בהדיא דמיירי אף גבי מזבח שאין מוסיפין עליו משום דכתי' הכל בכתב:

בד"ה אף מזבח וכו' שלא יהא רבוע. וכפ"ז הא דהייתי התם קרא דהכל בכתב אקרא דרבוע סמיך:

ע"ב גמ' ים שעשה שלמה וכו' כל פונות שאתה פונה. וכפ"ז צ"ל דקרא דכתי' ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה ואת פאת נגב ואת פאת ים וכו' מיירי בעומד אחוריו לעיר דהו"ל דרך ימין ודוחק וראיתי לתו' דיומא (דף י"ז) ד"ה והאמ' מר שהק' זה בשם רבינו אפרים דנגמר ממגרש דכתי' ומדותם וכו' דהיינו דרך שמאל כשהופך פניו לעיר ומקיף מבחוץ ותי' שם התו' דמים גמרינן משום דכתי' פונים פונים עכ"ל ע"ש:

שם דתניא כל העצים שלא יהו עצים יוצאין וכו' הך בריי' לא אתיא כר' יהודה דאמ' לעיל י' אמות היה רוחב המזבח:

רש"י בד"ה אמה אורכן כמדת מקום המערכה. ק"ל דא"כ היכן היו נותנין מערכה ב' של קטרת ורחוק לומ' דהב' גזירין אלו היו נותנין על ב' המערכות דקרא דכתי' על העצים אשר על האש באיברי עולה מיירי משמ' דהעצים אינם אלא על המערכה גדולה ונמצא שהמערכה גדולה היא אמה על אמה ועוד דבהדיא אמרי' בפ' א"ל הממונה (דף ל"ג) וביער עליה הכהן עצים עליה ולא על חברתה דהיינו של קטרת שו"ר כתו' בפ' טרף בקלפי (דף מ"ה) ד"ה ר' יוסי אומ' שהק' זה בשם ה"ר אלחנן וז"ל הק' ה"ר לחנן במזבח הנחשת שלא היה מקום המערכה אלא אמה כדאמ' בפ' קדשי קדשים ואמרי' נמי התם גזירין שעשה משה ארכן ורחבן אמה א"כ כל הני מערכו' (פי' דר' יוסי אמ' התם בכל יום היו ג' מערכו' ובי'הך ד') היכא היו קיימי וצ"ל כאמה של הילוך רגלי הכהנים והיו מסככין המערכה גדולה עד הני מערכות עכ"ל ע"ש:

תו' בד"ח דאריך וקטין דלעכב מהמזבח נפקא. פי' דלעיל אמרי' דריבוע מעכב נפקא לן מהמזבח והכא אמרי' מסביב ותרתי ל"ל דתסגי מסביב שיהא מרובע אורכו כרוחבו אך ק' דאי מהתם הו"א שיהא אורכו כרוחבו לעכב ומיהו עגיל מעוגל אף בלא זויות דזויות אינם אלא למצוה להכי אצטרי' המזבח דזויות לעיכוב' ואי מרובע הו"א זויות לעכב ואפי' אריך וקטין דה' אמות וכו' למצוה להכי אצטרי' סביב:

בד"ה שתין וד' וכו' אבל לרב וכו' הרי ס"ג. דאין לומ' שהמזבח היה תופס בקרקע העזרה ל"ב דמי מכריחנו לומ' לדעת רב כן עד שנקשה עליו. ס"ד הוו דהא השתא ס"ד דכל א' תופס בקרקע כפי שיעור בניינו ונמצא שהכבש תופס ל"ב והמזבח תופס ל"א ובתר דמשני שפורח אמה כנגד היסוד נמצא שהמזבח תופס ל"ב בקרקע העזרה ובזה נסתלקה תמיהת הרב צ"ק ע"ע:

בא"ד הוה לשנויי שהיה וכו'. לכאו' נר' והו"ל לשנויי וכו' והנה מסוגיא דלעיל (דף נ"ד) משמ' דהך ליש' דנמצא פורח וכו' היא לישנא דברייתא ואייתי לה הש"ס לשנויי קושייא וכ"מ לשון רש"י שם שכת' מדקתני פורח וכו' ק' לרב וא"כ מאי ק"ל לתו' הכא הו"ל

לשנויי וכו' הא הש"ס ליש' דבריי' נקט ופירושה לרב הוא כנגד אמה יסוד כדאמרי' לעיל באיזהו מקומן ורחוק בעיני לומ' דלעיל הגה"ה קמגיה תש"ה בבריי' שצ"ל כנגד אמה יסוד ומ"ה ק"ל לתו' דאי לרב הול"ל כנגד דאין צורך להגיה ע"ז דהרי מצינו כמה לשונות דבריי' דמפ' להו הש"ס פי' דחוק ולא מגיהה והכא יכול להתפרש שלא בדוחק דר"ל על כנגד אמה יסוד שו"ר כמפרש דתמיד ספ"ק שכת' דלמ"ד לא היה לה יסוד כלל תופס הכבש בקרקע ל"א אמות ומתפשט אמה א' על הסובב עכ"ל ונר' דהכי הוה גריס בסוגיא דלעיל אימא נמצא פורח על אמה סיבב שמגיה הבריי' דל"ג על אמה יסוד ואפש' דהתו' ג"כ הוו גרסי הכי ויבואו דבריהם על נכון:

דף ס"ג ע"א גמ' מתיב ר' ירמיה וקמץ משם ממקום שרגלי וכו'. וא"ת דאימא הייי' לכתחלה אבל בדיעבד כשרת כר"א דהא דלא שנה עליו הכתוב וי"ל דמדקיליף מסילוק בזיכין משמע אף לכתחלה דאל"כ תפ"ל משום דלא שנה עליו הכתוב לעכב אלא ש"מ אף לכתחלה והא דנקט שנקמצה כשרה היינו משים דדרכם לעשות' אצל המזבח אך מפשט דברי התו' ד"ה שכן מצינו משמ' דהיכל פסול ויש ליישב דל"ד פסולה בדיעבד ממש קאמרי אלא ר"ל לפסול לכתחלה וכן כי משני דקרא להכשיר קאתי דלא בעי קרן מערבית דרומית היינו אלכתחלה דהא קי"ל אם לא הגיש כשרה כדתנן בפ' הקומץ (דף ח"י) וכיון דקמיצה ילפי' מהגשה ממילא משמ' דלא מעכב כקמיצה:

שם חוץ מכבשו של מזכח. הק' ה' צ"ק והב"ז בשם חכם א' דמכאן מוכח דאורך אלכסונו של כבש ל"ב אמה וא"כ ע"כ אורך הקרקע בשטח שלמטה היה פחות מל"ב אמות ובמס' מדות מבואר דרוחב העזרה היה קל"ה אמות בשטח הקרקע וחשיב המוכח והכבש ס"ב אמות במרות הקרקע ואם שיעור הקרקע שתחת הכבש היה ל"ב ע"כ בעלייתו באלכסונו היה קרוב לל"ד אמות ע"ש ופשוט הוא בעיני דקו' השלמים האלה היא מכח מאי דמפ' לה הש"ס בסמוך נמצא פורח אמה על היסוד ואמה על סובב משמ' של"ב אמות של כבש הם בשטח הקרקע שכ' אמות של יסוד וסובב נכנסים בחשבון הל"ב של כבש וא"כ ודאי קו' אלימת' היא וכעין מה שהק' שם ה' צ"ק עצמו בסוף דבריו ע"ש ובזה נסתלקה תמיהתו שתמה שם על קו' החכם הנז' ע"ש והרב צ"ק תי' לקושייתו הנז' שהק' הוא מכח הש"ס וז"ל נ"ל ליישב ע"פ שכל דבאמת שטח הקרקע שתחת הכבש היה פחות מל' אמות רק דמקצוע של כבש שהיה נשען על רצפת העזרה דהיה כמו בנין יסוד על רצפת העזרה סמוך לעלייתו שהיה נשען עליו סומכ' דכבש ואותו בנין לא קחשיב ממנין דכבש אבל כמנין דרצפת העזרה קחשיב כיון שהיה דבוק לכבש קחשיב עם הכבש עכ"ל והנה עדיין לא הונח לנו דא"כ מתני' דקתני הכבש היה ל"ב היינו באורך אלכסונו

ומתני' דהכבש והמזבח ס"כ היינו בשטח הקרקע וא"כ מאי פריך לעיל הני ס"ד הוו מהיכא משמ' ליה דאורך הכבש בשטח הקרקע היה ל"כ ער דהוו ס"ד ואם הש"ס מפ' מתני' דהכבש ל"ב הוא בשטח הקרקע דומיא דהמזבח ל"ב א"כ מהיכא מוכח הש"ס הכא דהיה ג' אמות ומחצה וכו' לאמה. וכדוחק י"ל דמשמ' ליה לש"ס דמתני' תרתי קתני דמדקתני ל"ב על דוחה י"ו משמ' דמיירי נמי בשטח הקרקע דומיא דרוחב י"ו ודומיא דמזבח ומדלא קתני כמה היה אורך אלכסונו משמ' שהיה ג"כ ל"ב והוא בכלל ל"ב דמתני':

תו' בד"ה כל כבשי וכו' אי מזבח משוך יותר מכ"ה אמה. נר' שצ"ל משוך כ"ח אמה והכוונה שב' אמות קרן ומקום רגלי הכהנים והם כלים לסוף פתח המשכן ונמצא מקום המערכה חוץ לפתח המשכן:

בד"ה חוץ מכבשו וכו' אלא חומש אמה חסר משהו. וכ"ה הגי' כמנחו' (דף ?) בתו' ד"ה וק' שהרי כפי החשבון גבוה חומש אמה ומשהו ונר' שט"ס הוא כתו':

בד"ה כל כבשי דמסתמא משכן הוה כמו בית עולמים וגחלי י"ה צריך וכו' כצ"ל ור"ל דמסתמא פתח המשכן היה באמצע החצר כמו פתח ההיכל שהיה באמצע העזרה אבל גחלי י"ה פשוט הוא דבמשכן ג"כ בעי' לפני ה' ולאו במסתמא נפקא דקרא גבי אהרן כתיב:

ע"ב גמ' ומקיפין ויורדין דרך שמאל. והאי דאין חוזרין על העקב דא"כ נמצא מהלך לצד שמאלו שהרי פניו למזבח ואינו מחזיר לו אחוריו ורחמ' אמר כל פונות וכו' רש"י פ' לולב וערבה (ד' מ"ח ב'):

תו' בד"ה ויורדין שלא ירבה בהילוך בחנם. הוא פירש"י דפ' לולב וערבה ע"ש בתו' ובדברי רש"י בנוסחתינו שם נר' שכיון ליישב קו' התו' שכת' דכל כמה דמצי' למעוטי בהילוך של שמאל ממעטי' עכ"ל ר"ל משא"כ כשהיה בקרן מזרחית דרומית אז הוא מרבה בהילוך של ימין:

בד"ה מה חטאת וכו' גזירת הכתוב הוא וכו'. ויותר מתיישב תי' רבי' ברוך דריש פרקין ד"ה משוך דמהיקש' הו"א באמת היסוד רחוק מקרן מערבי מ"ה אצטריך לפני ה' שיגישנה בחורה של קרן אבל קו' האחרת שסיימו התו' דמלפני ה' גרידא בלא היקש משמע מערב כמו גבי גחלי י"ה אכתי ק' ודאי:

בד"ה בדרום וכו' ומערבי' מדבעיא יסוד דבריהם מגומגמים דלר"א נמי נימא אי לאו לפני ה' הו"א אלפני המזבח גזירת הכתוב היא אף דלית ליה יסוד כמ"ש התוס' לעיל לת"ק אבל לתי' הב' שכתבתי בסמוך ודאי דלר"א דלא בעי חודה של קרן ק' שפיר:

בד"ה מה חטאת ור"ת גריס מה חטאת טעונה ימין. ואע"ג דלעיל (דף כ"ה) ילפי' מג"ש דיד יד לקמיצה ומדכתי' בת כהן דבעי' בה ימין חד לקומץ וחד לקידוש קומץ מ"מ אצטרי' הך היקשא דחטאת היא להטעינה ימין בשעת הקטרת הקומץ אך ק' דחטאת גופה אתיא בג"ש ממצורע ולמאן דלית ליה דרב פפא לעיל (דף נ' ב') מאי איכא למימר וראיתי לתו' לעיל פ"ב דף כ"ה) ובפ"ק דמנחות (דף י' ב') ד"ה והרי זריקה שכתבו דמצורע חול הוא אך מה שסיימו התו' א"נ אפי' כר"ש וכגון שבא לעובדה ביד הא ודאי ק' דא"כ יד יד ל"ל וכבר הק' זה הרב צ"ק ואפשר דלר"ת אצטריך יד יד למנחת סוטה שבאה שעורים וגריעא ממנחת חוטא כההיא דאיתא התם במנחות (דף ס' ב') דמצריך ר"ש קרא להגשה דמנחת סוטה ולא יליף ממנחת חוטא ה"נ הו"א דמנחת חוטא קרי מהודר לגבי מנחת סוטה ולכך אפי' כשמ"ל תתכשר מנחה דסוטה קמ"ל **בד"ה** מה חטאת וק' לפי' דודאי מעיקרא וכו'. ק"ל דלדידהו נמי תק' דהיקשא דחטאת סגי ולמאי אצטרי' היא ועוד דלעיל (דף י"א) אמרי' דלרבנן דס"ל אשם שלא לשמו כשר היינו דאיתקוש מנחה לחטאת ולאשם דכתיב כחטאת כאשם מנחת חוטא הרי היא כחטאת שלא לשמה פסולה מנחת נדבה הרי היא כאשם וכשרה והביאה רש"י בחומש ואף שנאמר דקרא לא אצטרי' אלא למנחת נדבה דלא נילף ממנחת חוטא משום דכתיב תורת המנחה סוף סוף ההוא קרא לחודיה תסגי לתרוייהו ולמאי אצט' היא ואפשר דאי לאו היא לא הוה דרשי' היקשא לשלא לשמה כיון דכתיב אותה לחטאת אותה לשמה כשרה שלא לשמה פסולה הא שאר זבחים בין לשמן בין שלא לשמן כשרים כדאיתא לעיל פ"ק וכה"ג כתבו התו' לעיל (דף נ"ה) ד"ה מה חטאת ע"ש והוה דרשי' היקשא רצה לעובדה ביד בחטאת רצה לעובדה בכלי כאשם וכדרשת ר"ש התם בפ"ק ע"ש. מיהו ימין ושמאל לא אמרי' לרבנן דלדידהו אשם נמי בימין והוו מפלגי רבנן בין תחלת מנחה לקידוש קומץ לענין כלי כר"ש השתא דכתי' בהדיא היא דפסולה שלא לשמה כחטאת שפיר מוקמי' היקשא לשלא לשמה אכל כלי מיהא בעיא כדילפי' מקרא בפ' שתי הלחם (דף צ"ו) ולא מפלגי רבנן בין תחלת מנחה ובין קידוש קומץ עיין ברש"י פ' הקומץ דף כ"ו) והך היקשא דהאי קרא דחטאת היא אתא לאקושי חטאת למנחה לענין מערבית דרומית ולריש פירש"י לכאורה י"ל דהיקשא דהכא לאו דוקא ואמילת היא קסמיך וכעין זה כתב רש"י לעיל (דף נ"ו) ד"ה ועולה ע"ש. מיהו נראה יותר דלרש"י אצטריך הך היקשא לשינוי בעלים דמהיא לא ילפי' אלא שינוי קדש בלבד ואע"ג דכתיב היא אחריתי במנחה הא כבר דרשי' ליה לדרשא אחריתי כדאיתא במנחות (דף נ"ט) ע"ש בתו' ד"ה כי חטאת ועיין בתו' דריש מנחות ד"ה שלא לשמן ואי לאו היא מהיקשא דחטאת לחודה לא הוה ילפי' פיסולא דשלא לשמה

כדכתי' ומקרא דכחטאת כאשם לא הוה ילפי' משום דהו"א דקרא לא קאי אלא אשינוי קדש דכתיב בהדיא היא וקרא אצטרי' משום מנחת נרבה כדכתי' או אפשר דהו"א שינוי קדש כחטאת ושינוי בעלים כאשם ודוחק אבל לדעת התו' י"ל דשינוי בעלים ילפי' שפיר מכחטאת כאשם בתר דכתי' היא:

דף ס"ד ע"א גמ' למזרחו של כבש כי' אמות. ק' כיון דקרא כתיב אצל המוכח למה לא היה סמוך למזבח ממש עד שהיה טורח לכהן כשהוא זורק את המוראה אורך כ"א ברוחב ז' אמות אף כשהיא נעשית במזרח. שוב בא לידי המפרש דתמיד ספ"א שכתב בשם רבו דמוהשליך דכתי' במוראה ונוצה דייקינן דקי"ל לרבנן דלא מיקרי השלכה פחות מכ' אמות ושיעור ח' אמות רוחב דעולת העוף היא נעשית על קרן מזרחית דרומית הילכך מניח את הדשן רחוק מן המזבח כ' אמות מקום שנותנין שם מוראה ונוצה עכ"ל ע"ש:

תו' בד"ה יותר מי' אמות וכו' היה צריך לחזור על עקבו. ולדעת רש"י ז"ל י"ל שאף שהיה חוזר לצד דרומית מזרחית כדי לירד בכבש סוף סוף לא היה יורד בכבש עצמו מצר מזרחו שעלה בו אלא מצד מערבו כדלקמן שאף שלא היה רחב י"ו אמות כמו הכבש הגדול מ"מ רחב קצת מיהא הוי לפחות ב וג' אמות:

בא"ד ולכך נר' דהיה שם כבש. וכפ"ז צ"ל כשהיה עומד בסובב היה עומד כנגד אמת הקרן ממש דהו"ל כ"ב על כ"ב ומש"ה פריך טפי מל"א הויין

בד"ח מפני שקרובה ואי כל דמים טעונין קרן מאי ק"ל כצ"ל. לכאורה דבריהם אינם מובנים דאדרבה כפ"ז ע"כ ריעותא כדמים ימאן דמק' לעיל שפיר קא מק' כפי ס"ד דפליג ר"י בדמים והו"ל לתו' להכריח דאין טעונין קרן מדהיה ס"ד דפליג רבא בדמים ונר' דכוונתם היא כך דע"כ אי כל דמי' טעוני' קרן האי דהוה ס"ד דפליג ר"י בדמים היינו לענין דיעבד אם זרק ברצפה דכשר או היכא דהיו הקרבנות רבים וסמוך להערב שמש דקי"ל דם נפסל בתחלת שקיעת החמה כדלעיל (דף נ"ו) שאז זורק על הרצפה משום דלא אפשר אבל לכתחלה ודאי אינו זורק על הרצפה דלא עדיף ממזבח עצמו שאינו זורק אלא על הקרן וא"כ מאי ק"ל דנשפוך אדוכתי' הא בלכתחלה כ"ע מודו דבעי' קרן מזבח והיכי מוכח מינה לדיעבד עד שהוצרך לדחות דילמא למצוה מן המובחר דלמצוה בעי מזבח. וה' צ"ק הגיה דברי התוס' וכ"ת שצ"ל וי"ל משום דכל וכו' ואי אין כל דמים וכו' מאי ק"ל ור"ל דאף של עולת העוף דלאו בזריקה אלא במיצוי טעונים קרן דאל"כ מאי פריך דילמא ר"י מודה בשאר קרבנות דטעונים קרן וס"ל דקידש הרצפה לדמי' לעולת העוף כיון שאינם טעונים זריקה אלא מיצוי אלא ע"כ דאין הפרש לענין קרן ע"ש ואינו נוח לי דמנ"ל דפסח טעון קרן הא קי"ל אינו טעון אלא מתנה א' ולא ילפי' סביב מעולה בשלמא

עולה ושלמים ילפי' סביב מחטאת דכתיב בה קרן אבל פסח מנ"ל אטו הזריקה מחייבת הקרן ואם כן שפיר מוכח עולת העוף מפסח וכ"ש ככי הגי' דאיתא לעיל בברייתא (דף ס') ושופכו ע"ג המזבח משמע דאינו טעון זריקה אך ראיתי במשנה דפ' תמיד נשחט (דס"ה) איתא התם בדברי ר"י זורקו זריקה אחת ע"ג המזבח ומ"מ לא הונח לנו והנ"ל כתבתי וראיתי להב"ז שכת' קרוב קצת למ"ש ע"ש:

דף ס"ה ע"א גמ' קיר המזבח ולא על קיר ההיכל ממשמעות' מפיק לה דהכבש אינו בכלל מזבח כמ"ש התו' במנחות (דף נ"ז ע"כ) ד"ה אין לי ואע"ג דהתם מרבי' לכבש במזבח וכן בפ' המזבח מקדש (דף פ"ז ע"ב) מ"מ לגבי דמים לא אתרבי עיין בתו' לעיל (דף כ"ו ע"ב) ר"ה אמר שמואל:

שם נוטל את הנוצה עמה. ק' דתנא דמתני' מני לא כמר ולא כמר וצ"ל דתנא דמתני' משמ' ליה תרתי במלת נוצתה לשון מיאוס ונוצה ממש דשקולים הם וכו' ודוחק אבל הרמב"ן בפי' התורה כת' דמתני' משנת אבא יוסי היא וס"ל דהזפק והקורקבן הם בכלל מוראתו כי בקורקבן יעשה הראי ולא חלק אבא יוסי עם ת"ק שאמ' יטלנו עם הנוצה עכ"ל ועיין בהרא"ם פ' ויקרא ובס' ק"א:

שם דבי ר"י תנא בנוצתה וכו'. ר"ל דלא פליג את"ק דבסמוך אלא דאתא לפרושי כינוי דבנוצתה דהיינו שיעורה ולא יותר וכ"כ הרא"ם דזהו ת"ק דלעיל אלא דהכא פי' איך יטול הזפק עם העור עכ"ל וי"ל ג"כ שחולק דת"ק דבסמיך לא קפיד אם יטול יותר בידו מיהו נ"ל יותר דלא לאפושי בפלוגתא וראיתי לה' ק"א שפי' פי' א' שהוא חולק על ת"ק באופן אחר ע"ש והוא רחיק בעיני עוד הביא שם כי' הראב"ד ז"ל שבת' דלת"ק אין צריך שיטול העור אלא הנוצה לבד ולתנא דר"י ניטל גם העור דדריש בנוצתה בנוצה המחובר כה שהרי הנוצה נוקבת אותו ומגעת עד הזפק עכ"ל וק"ל דא"כ לא מקיים ביה מצות השלכה בנוצה דודאי כשמשליך הנוצה לבדה היא מתפזרת א' חנה וא' הנה ואינה נשלכת אל מקום הדשן ומפירש"י הכא משמ' דאף לת"ק נוטל העור עמה ולשון הברייי' נמי לפ"ז לא א"ש דקתני יקדיר בסכין וכו' ת"ל בנוצתה וכו' דהא אכתי כי יקדיר בסכין שפיר ויסיר את המוראה לבדה ואח"כ ימרוט הנוצה לבדה שאין הנוצה ניטלת עם הזפק שהרי העור מפסיק והול"ל יכול זפק ולא נוצה ת"ל בנוצתה אבל לפירש"י ניחא והכי דייק ליש' דקתני נוטל את הנוצה ולא קתני מורט את הנוצה ודוק:

תו' בד"ה אף מליקה לחטאת בראש המזבח וכו'. דאע"ג דימצה כתי' דמשמ' ממיל' דהיינו קיר תחתון כדלעיל היינו בהזא' דהא אמרי' לעי' (דף ס"ג ע"ב) מליקה בכל מקום כשרה ע"ש ברש"י:

בד"ה הכהן ומלך ונילף מדאיתקש לעיל וכו'. והכא לא שייך למימ' דלא תהוי מליקה יותר משחיטה כמ"ש התו' לעיל דהא השתא ס"ל דקביעות כלי הוי חומרא (עיין לקמן דף ס"ח דמלק בסכין פסול) דומיא דשחיטה ותו דבתר דגלי לן קרא דבעי' כהן ש"מ דעדיפא משחיטה:

בד"ה בן עוף שקובע וא"ת מה לכן צאן שכן טעון צפון. נר' מדבריהם דהוו גרסי ומה בן צאן שלא קבע לו כהן וכו' דלגי' דידן משחיטה סתם קילוף ואף אי לא יליף מעולה יליף שפיר משלמים דאתיין מהיקש' דעולה ודבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בק"ו כדלעיל (דף נ' ע"ב) וה"ה דהוו מתרצי התו' נמי הרי שלמים יוכיחו אלא דעדיפא מינה וקושט' קמשנו ויותר נ"ל לומ' שצ"ל בתו' שכן טעון צואר ור"ל שאין שוחט מן העורף ודוק:

פרק ששי

דף פ' ע"ב תו' בד"ה ה"ג בל תוסיף מהיכא וכו' ספק והכי פריך כצ"ל ור"ל דפשט' דשמעת' משמע דלא נתחדשה קו' זו אלא כפי האי אוקמת' דנתערבו ד' בא' אבל לפי תירוצם זה דספק בל תוסיף לא יניח קרבנות א"כ גם מקמי האי אוקמת' נמי ק' בל תוסיף מהיכא אלא ר"ל דהך קו' אכתי לא מתרצא:

דף פ"א ע"ב רש"י בד"ה והא אוקימנא וכו' אלא ש"מ מקום עולה. ולולי דבריו ז"ל נר' לפרש לכאו' דרבא קא מק' אדקמשני חסרו אין מעכבין דהא כיון דאוקימנא דיהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד הא לא יהיב מינייהו מידי ומעכבי ולזה כיוינו התו' שכתבו פי' הקונט' אלא דגם כפ"ז ק' דהא לרבנן יש בילה והו"ל שפיר חסרו ורש"י שלא פי' כן נר' טעמו דכיון דאתי' להכי אדק' ליה אשינוייא דהא קמ"ל תק' ליה דמעיקר' קו' ליתא ולקו' התו' יש ליישב בדוחק דשמיע ליה לרבה תוספאה דהמק' כשהק' מהך בריי' אדר"י הק' מתרוייהו מרבנן ומר"א ומ"ה ק"ל דמדר"א לק"מ כיון דאוקמ' דיהיב שיעור תחתונים ועוד דמה"ט נמי לא ניחא ליה לרש"י לפ' כדכתי' דק"ל דמאי דקאמ' דילמ' קמ"ל חסרו אין מעכבין היינו מדרבנן דייקי' לה ולאו מדר"א מ"ה פי' דאעיקר תיובתא דאותיבו נמי מדר"א דקתני אלו ואלו מורים שיחזור וכו' קא מק' ודו"ק:

דף פ"ב ע"א רש"י בד"ה ותהא מחשב דהא. לדידיה נמי וכו'. דאע"ג דלדידיה ליכא ק"ו מ"מ נילף במ"מ ועיין מ"ש ע"ד התו':

תו' בד"ה אין לי וכו' ואי הוה גרסי' איפכא ניחא. פי' דתחלה מרבי חטאת זכר והיינו שעיר נשיא ואח"כ מרבי חטאת צבור דחלוק' משל יחיד דעלמא בתרתי:

בד"ה ותהא מחשבה וכו' תאמר בפנים שלא פסל בו אלא חטאת. והיינו לדעת ר"י הגלילי דלעיל וה"ה דהומ"ל עדיפא מינה תאמר בפנים שכשר לחטאות פנימיות משא"כ בחוץ

שאינו כשר לשום קרבן מיהו י"ל דאי משום הא איכא למימר דמשני הק"ו מחוץ לבפנים אלא עבדינן הכי ומה מקום שלא פיסל את המשוייר מחשבתו פוסלת מקום שפיסל את המשוייר מחשבתו מיבעיא דהשתא ילפי' בק"ו דמחשבה חמורה מפעולת שינוי מקום במקצת ודמיא הא להא דאמרינן בפסחים (דף ?) דנילף לכלי חרס שיטמא מגבו בק"ו ומה מקום שאינו מטמא מאוירו מטמא מגבו מקום שמטמא מאוירו מגבו מיבעיא דהשת' לא ניפרוך מה לכל הכלים שכן נעשי' אב הטומאה כיון דלא ילפי' כלי חרס משאר כלים אלא ילפי' גב מאויר ע"ש מיהו יש לחלק ולעיקר קו' התו' יש ליישב דהש"ס לאו אק"ו סמיך אלא סמיך דכיון דקי"ל חוץ למקומו פסול מ"ל מחשבת חוץ או מחשבת לפנים הא כולהו חוץ למקומו הראוי לו:

פרק שביעי

דף פ"ג ע"ב גמ' ואידך לאו ממילא ש"מ וכו'. ואידך אע"ג דודאי ממילא משמ' מ"מ ס"ל דלא הוה ממעטי' מניה עיכולי קטרת אי לאו יתורא דהוה מוקמי' ליה לגופי' דעיכולי עולה חוזרין והו"א ה"ה עיכולי קטרת:

רש"י בד"ה מקדש המזבח ללמדך טעמ' וכו'. ונ"מ דבבמה בשעת היתר הבמות דלית בה קדושת מזבח אף אם עלה הפסול ירד:

תו' בד"ה למעוטי קמצין וכו' דלכולהו תנאי מיבעי ליה וכו' אע"ג דלר"ש איכא מנחה הבאה בגלל הזבח מ"מ ההיא מסיפא שמעי' לה ומדיוקא דהראוי לו משמ' דאתא למעוטי אחריני וכמ"ש בדבור שלפני זה:

בא"ד דהומ"ל דלר"ש פשיטא וכו' פי' דסוברים התו' דמ"ש אף אנן נמי תנינא ר"ל ולא קמ"ל מידי דמתני' היא ודחי ליה דאין ראיה מדר"ש וה"ה דהומ"ל וכו':

בד"ה ההוא למעוטי וכו' ותרוייהו צריכי דמאשר תאכל האש לא הוה ממעטי' גידים ועצמות ומועשית לא הוה ממעטי' קטרת כצ"ל נ"ל:

בא"ד משום דהוה מוקימנא ליה משפירשו וכו'. וכפ"ז תלת' קראי צריכי ועשית עולותיך למעוטי גידים ועצמות ואשר תאכל האש למעוטי קטרת ומיהו כל הני בעודם על המזבח מ"ה אתא קרא דמוקדה לאשמועי' אף אם נפלו לארץ:

דף פ"ה ע"א גמ' אף אנן נמי תנינא שנשפך דמה ושיצא וכו'. ואע"ג דההיא ר"ש קתני לה אבל לר' יהודה אף אם עלו ירדו מ"מ הכא מודה כיון דאם בא לזרוק זורק ומדר"ש נשמע לר"י דע"כ ל"פ אלא התם דאין לו לזרוק אבל הכא מודו כולהו דלא ירדו:

פרק שמיני

דף פ"ט ע"א תו' בד"ה שנאמר מלבד ונדרים ונדבות אפשר בכל יום. ואי לא הוה כתי' אלא קרא דהעולה הוה מוקמי' ליה במוספין דגריעי ועוד דאף אי מוקמי' ליה בנדרי' ונדבות הו"א דמוספין עדיפי דדחו שבת וי"ט ומקודשים:

בא"ד וע"ק טפי בסוף וכו'. ולולי דבריהם י"ל דתנא אקרא דהעולה קסמיך ובזה נתתרצו כל הקו' שו"ר לתו' דסוף הגוזל שתי' כן:

בא"ד ואמר רבא וכו' ובמנחת חביתין איירי דאי במנחת נסכים כצ"ל פי' דה"ט דקמייתי הש"ס מבריי' דמנין שלא יהא וכו' אצטרי' משום סיפא דמנח לחביתין דאי מעולה ומנחה הו"א דחביתין קודמין לאיברים ואיברים למנחה אבל ודאי פשוט הוא דאיברים למנחה דקתני היינו מנחה נסכים:

בא"ד לאפוקי מההיא סבר' ל"ל קרא. ולכאו' י"ל דאצטרי' הך קרא ללמד על כל שאר התמידי' אי מדר' אילעא דכתי' בתריה כאלה אי מגופיה דקרא כדאביי':

דף צ' ע"ב תו' בד"ה תדיר ומקודש ונר' כלשון אחר וכו'. וכפ"ז הספק דהש"ס הוא אי ולפי' מעולת הבקר שקודם לחטאת המוספין או דילמא עולת הבקר שאני והא דילפי' לעיל מניה לכל התדירים מיתורא דעולת התמיד היינו לגבי המקודש השוה לו וכפ"ז המפשיט דפשיט ליה מתמידין קודמין למוספין ס"ל דלא מפלגי' בהכי בין עולת הבקר לשאר תדירים בתר דגלי קרא בשאר תדירים כדאביי או כדר' אילעא והדוחה דחה לו אף כפי שיטתי' דהמפשיט:

בא"ד קודמת נמי לחטאת שהשוה וכו'. ק' דכפ"י מאי ק"ל אפירש"י דמפ' לה בעולת תמיד והא תבעי שפיר בעולת תמיד עם פר העדה וצ"ל דלא ק"ל לתו' אלא אדם חטאת דנקט רש"י דמשמ' אף בחטאת המוספין תדע שהרי לא פי' בה פר חטאת העדה כמו בלשון אחר ומ"ש התו' ונר' כלשון אחר כל עיקר כוונתם אינה אלא אפר העדה וכפ"ז ניחא שפיר בעיית הש"ס ומאי דמפשיט ליה מתמידין קודמין למוספין ורוק:

דף צ"א ע"א תו' בד"ה דשחטינהו לתרוייהו תימא א"כ ליתני שלמים וכו' כצ"ל לכאו' נר' פי' דבריהם דק"ל דהשתא נמי תפשוט דחטאת קודמת דאי לא ליתני עדיפא מינה שחט שלמים קודם לחטאת זריקת שלמים קודמת והכל ביום א' ומשמ' להו דהך עדיפא מדקתני מתני' בשחוטים שניהם שלמים של אמש קודמים ואפ"ה אכתי תבעי בדלא שחטינהו לתרוייהו אך ק' דדילמא אי הוה תני קדים ושחיט שלמים ברישא הו"א שאני הכא דאכתי לא שחיט לחטאת וזלזול הוא למרס בדמן אבל אבל הכא דשחיט לתרוייהו חטאת דמקודש קודמת ולא איכפת לן בשלמים אם היו של אמש תדע דמשמ' ודאי דהבעיא היא אף אליבא דרבנן ולא אליבא דר"מ לחודיה והיינו ודאי כדכתי' דאל"כ

תפשוט מדרבנן כדפשיט מדר"י דמתפלל של מנחה תחלה מיהו יש לדחות לזו דשאני התם דהוקבעה הלכה בפי' כר"י ומ"ה פשיט מינה משא"כ הכא ואפשר דתיהוי הלכתא כר"מ אף דהוי יחיד אלא דבלא"ה דשנו התו' שפיר אף לכי שיטת קושייתם וכפרו ה"ה דהוה משני הש"ס בקיצור כמ"ש התו' מאי של אמש כעין וכו' אלא דדחי ליה כפי שיטתי' דעבדי' דיוקא בגוונא אחרינא. א"נ י"ל דסברי התו' דל"ד של אמש קדמי אלא אפי' אידי ואידי דיום כל הקודם בהבאה קודם בהקרבה ומ"ה ק"ל בשלמא כפי ס"ד דמיירי באינם שחוטים החטאת ואשם ניח' דנקט של אמש משום דיוקא הא דיום דומיא דאמש לא אבל ה"ה לדיום נמי אי קדמו שלמים בהבאה אבל השתא דמיירו בשחוטים ולא תידוק מינה מידי א"כ מ"ש דאמש דנקט ודוק:

פרק תשיעי

דף ק' **ע"א רש"י בד"ה** לאחותו אינו מטמא דאפקעתי' אינות מפסח. מוכח מדבריו שמפ' טעמ' דקודם חצות לר"ע הוא משום אינות כר"ש וה"ה דהומ"ל דטעמ' דר"ע הוא משום טומאה והראיה דמייתי ר"ל הוא כדרך דימוי דכיון דאשכחן לר"ע דשני ליה מדאוריי' לענין טומאה בין קודם חצות לאחר חצות ממילא נשמע לענין אינות לר"ש וכדמשמ' מדברי רש"י לקמי' ד"ה דרישא דההיא וה"ה לאנינות וכו' ע"ש אלא דרש"י פי' השתא כן משום דמסתמא משמ' דר"ש ור"ע לא פליגי וכולהו מודו בדרשא דשלמים אבל בתר דפריך דילמ' הא ר"יש והא ר"ע וע"כ לר"יש אונן משלח את הפסח וכן נמי משמ' לר"ע מדיוסף הכהן שלא רצה ליטמא משום פסח אף דשני ליה לא ס"ד דרישא וכו' מ"מ לא מוכח מינה דר"ע אית ליה דר"ש דאונן אינו משלח מ"ה כת' רש"י שם וה"ה לאנינות ודוק:

דף ק' **ב ע"ב גמ'** אמ' רבא האי דינא וכו'. כפי נוסחי דידן שכתו' רבא צ"ל האי דינא דראב"ש גמירנא דאמ' וכו' ור"ל קבלתי מרבותי שאמ' זה בב"ה וקמ"ל כמה היתה שמועתם רגילה ושגורה בפיהם ומהרהרים בה עד שמתוך כך עשה את כל השקלא וטריא הזאת כולה בב"ה ולא יכול לשלוט בעצמו אך ראיתי להב"ז דגריס רב ור"ל שנתלמד דין זה מראב"ש:

שם הרי הוא אומר לכהן הזורק וכו'. ואם לא נאמ' חטאת הו"א חטאת עדיף שיפה כחו שכולו לכהנים:

תו' בד"ה מה אם דחיתני תימא אמאי לא קאמ' כדקאמ' וכו'. ולא ס"ל לתו' לומר מנחה תוכיח דהאי דשלמים מקרי הורע כחו טפי ממנחה דהתם כולה לה' כליל והו"ל כאימורי שלמים וחטאות ואין זה גנאי כ"כ אבל הכא כבשר שלמי' דהותרו להדיוט לבעלים ואין

לכהן חלק בהם הורע כחו ודאי לגבי הדיוט ועוד דהתם במנחה אף דהורע כחו לגבי מנחת כהן סוף סוף יפה כחו במנחת ישראל שכולה לכהנים דשפיר א"ל כשם שיפה כחו כך יפה כחך במנחת יש' הדתני מחזה ושוק שהורע כחך בשל יש' ומ"מ י"ל דהש"ס עדיפ' מינה קאמ' דבחטאת הורע כחו טפי משלמי' ונפל הק"ו מעיקרו:

דף ק"ג ע"א גמ' פרט לעולת הקדש. דאי להך דמתני' הוא דאתא הול"ל עולת מזבח מאי עולת איש ואי להך דהכא הול"ל עולת דעהו כההיא דשור רעהו דדרשו ולא של הקדש מאי שור איש ש"מ תרתי ולר"י ב"י דדריש פרט לעולת גרים י"ל דתרתי שמעת מינה דמדקפיד קרא אבעלים ש"מ דבעי' עלתה לאיש דאם נפסלה הו"ל כמי שאין לה בעלים דאין שם בעלים עליה כלל ולכאו' משמ' דר"י ב"י פליג אדר' יהודה אך בת"כ איתא ר"י ב"י אומר אף עולת תגר משמ' דמוסיף אדר"י בשקולי' הם דבעי' בעל הדיוט:

ע"ב תו' בד"ה ומורה ומהכא מוכח בפ"ק דמנחות וכו'. ולכאו' י"ל לדעת התו' דמן התורה גם אחר שחיט' יש תקנה שיביא אשם קודם זריקה אבל אי לא הוי מחוסר זמן כלל לא הוו אמרי רבנן יצא לבית השרפה:

דף ק"ד ע"א תו' בד"ה מ"ד לא הורצה תימ' היכי מצי חבר וכו'. לכאו' קו' אלימת' היא לפרש"י דהא ע"כ ראב"ש מיירי אף בנטמא ויוצא מדקתני וכשהוא עם הבשר נולד בו פיסול קודם זריק' הרי הוא כיוצא בו ואין לומ' דמיירי באבד קודם זריקה ולמחר נמצא וכיון שבשעת זריקה היה אבוד הו"ל אין בשר אין דם דסוף סוף כיון שנמצא איגלאי מלת' למפרע שיש בשר ואף שנמצא למחר בחטאת אין בו אלא פיסול לינה וצ"ל דסובר ר"א אע"ג דאם זרק הורצה היינו לגבי קרבן לעלות לבעלים אבל לגבי עור כיון שלא זכה בשר כלל למזבח גם הכהנים לא זכו בעורו וזהו שכתבו התו' ופ"ה דחוק ודוק:

פרק עשירי

דף ק"ו ע"ב תו' בד"ה מכולהו וכו' נילף בכולהו כרת בק"ו. ולענ"ד יש ליישב דלגבי ערלה וכלאי הכרם ושביעית י"ל מה לחלב שכן נוהג בכל מקום תאמ' בהני שאינם נוהגים אלא בארץ ואף למ"ד ערלה בח"ל הל"מ מ"מ ספקו מותר דכך ניתנה הלכה נראה אסור ספקה מותר משא"כ בחלב ועוד מה לחלב שכן עולה על שולחן גביה ולכך חשוב הוא לאיחיובי עליה כרת תאמ' בנבלה ושרצי' וכל הני וכדמוכח קרא כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו תמנה קרבן לה':

דף ק"ח ע"א גמ' רבה אמר קבלה וכו'. לכאו' משמ' דזעירי ורבה מא"ח ומא"ח ול"פ מיהו נר' דזעירי ורב' פליג ארבה דכיון דנשחטה כהוגן היתה לו שעת הכושר קרינא ביה ורבה ס"ל דבעי' שנר' לזריקה שהיא עיקר הקרבן ומתיר האימורים למזבח:

שם לא פליגי דחייב שכן טומאת הגוף בכרת. ל"ד קאמ' דהעיקר הוא משים דטומא' הגוף קדים ברישא כדפרש"י ולאו משום חומרא אלא ה"ק שכן טומא' הגוף בכרת ולכך חייב כרת כדינו ובהכי ניחא הא דקאמ' לקמי' דילמא טומאת בשר חמורה וכו' ודוק:

ע"ב רש"י בד"ה אלא לה' וכו' וה"ה להעלאה וכו'. ק' דנימא איפכא דגלי בשחיט' דלהדיוט חייב וה"ה להעלאה וקרא דלה' להוציא שעיר המשתלח נמי בהעלאה ואע"ג דמעטי' בשחיט' מעטי' נמי בהעלאה כדמוכח כולה סוגיא וכדממעטי' מההוא דהעלאה אנוס ושוגג אע"ג דמעטי' גבי שחיט' והשתא הוו כולם שוים שחיט' והעלאה ודרשי' נמי איש איש בהעלאה לחייב המעלה להדיוט:

פרק אחד עשר

דף קי"ו ע"א גמ' ומי הוו טמאים וטהורים א"ר שמואל ב"נ וכו'. לפי גו' זו משמ' דפי' טמאים היינו שנעברה בהן עבירה וזה תימא דלמה יטה הוא ית' להכניס בידי' הטמאים לעבירה לתיבה כיון שיש טהורים מן העבירה ומהם היה עושה הקרבן ויניח ב' לחיות זרע וכדמוכח קרא דכתי' ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור ויעל עולות משמ' מקצתם ולא כולם ועוד דבפ' חלק (דף ק"ח ע"ב) מפיק לה רשב"ן גופי' מדכתי' איש ואשתו אישית לבהמה מי אית ליה ומשני ארשב"ג אר"י מאותן שלא נעבדה וכו' וא"כ ק' מאי איש ואשתו דכתי' גבי טמאים כיון דפי' טמאים היינו שנעבדה בהן עבירה ונר' שצ"ל כאן בגמ' כדא"ר שמואל וכו' ומינה הוו ידעי א"ר חסדא וכו' ור"ל דלח הכיר טמאים וטהורים ע"י התבה שהיתה קולטתו או ע"י שבאו מאליהן כי ההיא דרשב"ג דאמ' שהכניס נח מאותן שלא נעבדה וכו' ואמ' ר"ח דהוו ידעי ע"י התיבה ר' אבהו וכו' וה"נ אמרי' הכי אפי' טמאים וטהורים הוא כמשמען ודוק :

שם שהיתה גנוזה אצלו תתקמ"ד דורו' קודם שנברא העולם. ר"ל דקודם שנברא העולם עלה במחשבה לגונזה עד לאחר תתקע"ד דורו' מלבד כ"ו דורו' אלו שעברו ועכשיו בקש ליתנה לבניו אך מפשטן של דברי רש"י לא משמ' כן אלא מפ' לה דקודם בריאת העולם היתה גנוזה אצלו שיעו' תתקע"ד דורו' וכפ"ז הא דהכא פליג' אההיא דארז"ל התורה היתה גנוזה אצלו ות' אלפים שנה כדכתי' ואהיה שעשועים יום יום:

רש"י בד"ה לכל בין לישׂ' וכו' אבל שלמים לא קרבו לבני נח. וכפ"ז צ"ל דאחר שהוקם המשכן אף האומות מקריבים במקדש שלמים ואתיא כר"י הגלילי דס"ל הכי בפ' ואלו מנחות ודוק:

ע"ב גמ' בני ישׂ' מצווין וכו' יש לחקור מ"ש הכא דלא דרשי' איש איש לרבות את הנכרים כי היכי דדרשי' גבי מקבלין נדרים ונדבות מן הנכרים מדכתי' איש איש אע"ג דכתי'

התם נמי מבית ישראל ואל כל בני ישראל כמו דכתי' הכא ולכאו' נר' לומ' דהתם דדרשי' הכי היינו מדגלי קרא דכתי' ומיד בן נכר לא תקריבו כי משחתם וכו' משמ' דחמימי' מקבלים והא דאצטרי' איש איש לרבות היינו לאשמועי' דעולה ושלמי' מקבלין מהן אבל לא נזירו' לר"י הגלילי דמנחות ולר"ע התם לאשמועי' דדוקא עולה אבל לא שלמי' כישראל דמקרא דומיד בן נכר הו"א דדינם בכל כל כישראל מ"ה אצט' איש איש אלא דמדברי התו' התם במנחו' משמ' דמאיש איש גרירא שפיר שמעי' לרבות את הנכרים שכתבו דמקרא דומיד בן נכר הו"א דבעלי מומין בלאו ותמימים באיסור גרירא מ"ה אצט' איש איש לומר דמקבלין מהן ויש ליישב קצת. א"נ י"ל דשאני הכא דכתי' עוד למען אשר יביאו בני ישראל את זבחיהם וכו' משמ' דקרא קמפ' מלתיה דלא קפיד אלא אבני ישראל גרידא משא"כ התם דגלי קרא בשחיט' וה"ה להעלאה ומיהו ודאי דאיזה דרש' אית להו רז"ל בהני איש איש וכן גבי איש איש דדם ודכיסוי הדם ודוק:

מסכת חולין

דף קל"ד ע"א תו' בד"ה ורמינהי דלא פליגי רבנן וכו'. ק' א"כ מאי קא"ל כל' יחיד וכו' והרי אף לרבנן סברי הכי וי"ל דמעיקרא הוה סבר דרבנן ור"מ כעיק' דינא דספק לקט מודו דהוי לקט אלא דהכא פליגי אי הוי ספק או לא אבל השתא דאשכחן דר"מ קבע דבריו אעיק' דינא דספק לקט ולא אחורי הנמלים דהכא וגם אייתי ספק פאה ש"מ דר"מ הוא דסבר הכי ורבנן פליגי עליה וההיא דחורי הנמלים קושט' קאמרי דהוו ודאי נמלים כנסוה ואה"נ דאי הוה ספק לא הוי לק"ט ומ"ש בל' יחיד אני שונה אותה ר"ל עיקר דינא דספק לקט אני שונה אותה בשם ר"מ:

ע"ב גמ' ת"ל תתנו ואי לא הוה כתי' תרומה הוה מוקמי' תתנו. למוקדשים מענייניה. דקרא ודוק:

דף קל"ח ע"ב רש"י בד"ה פטור מלשלח וכו' והכי דריש קרא וכו' וק' דהא שלח תשלח מוקמי' ליה לקמן לרבות לדבר מצוה וכ"ת א"כ הול"ל שלח שלח או תשלח תשלח לכאו' משמ' דשלח תשלח קדריש וק' דהכתי' שלח תשלח ש"מ את הראוי תשלח א"כ דילמ' להכי הוא דאתא ולרבות את המצוה מנין:

חו' בד"ה מ"ט אוקימנא בהוייתן הן קדושים הו"מ וכו'. ר"ל דכי שמעינן בעלמא דבהוייתן קדושים ממילא ידעי' דנוהג במוקדשי' דהא בהרי הדרי קאתו ומ"ש במעי אמן היינו כפי שינוייא קמא דר"פ ג"ה ולא קאי התם:

בד"ה כל היכא כיון דאין חילוק וכו'. הלשון מגומגם ור"ל דהא דאין חילוק אינו אלא וכו':

דף קל"ט ע"א גמ' לא דאגבהה לאם ואקדשה מעיקרא איחייב וכו'. תמיהא לי אמאי לא מוקי לה בשלא היתה רובצת דאקדשה עד שלא ילדה ואח"כ ילדה או שמצאה חוץ לקן והקדישה ואח"כ ילדה ומצאה רובצת על הבנים דפטור וי"ל משום דמסתמ' כשמקדישה לא עביד לה שימור מעליא שלא תברח וגם שלא תתערב עם אחרים מ"ה אוקמ' בפירות שובכו ובתרנגולתו דלא בעו שמירה והא דקאמ' דאגבהה לאם והדרא ר"ל שעדין היא עומד סמוך לקן והדרה לקן דאכתי נטירותיה עלה:

שם ל"ק הא דאמ' עלי הא דאמ' הרי זו פשט' דשמעת' משמ' דכשאמ' הרי עלי דחייב באחריותה אם אבדה פקעה קדושה מינה משו' דעיקר הנדר אקרקפתי' מנח וכי אפריש אח"כ לצאת ידי נדרו הוא דאקדשה וכי אזדא לה נחייביה לאייתי אחריתי פקעה קדושת' אבל באומ' הרי זו שעיקר הנדר הוא עליה תו לא פקע' קדוש' מינה אך רש"י ז"ל מיאן זה שכת' הא דאמ' הרי עלי וכו' אע"ג דכי גזא דרחמ' לא קיים נדרו דעתו ז"ל דלאו הא כהא תליא ועיקר הס"ד דהמקש' דהוה סבר דהא בהא תליא והכי מסתבר' ודאי דאע"ג דנדר' אכתי מנח אקרקפתי' אלא דק' דא"כ הו"ל לש"ס למימ' ל"ק חיוב אחריותו שאני ומאי האי דאמ' עלי וכו' דקאמ' וע"ק בגמ' דקאמ' מכלל דרשב"ל סבר אע"ג דאמ' עלי לא מיחייב והתנן וכו' משמ' דהוה סבר מעיקרא דר"ל ור"י מיירו בהרי זו וא"כ תק' ליה אדר"י מהך מתני' ואף להרשב"א ז"ל דס"ל דר"י תנא הוא ופליג מ"מ תק' ליה שפיר דר"י ס"ל הלכה כסתם משנה ולזו י"ל דה"ה דהוה מק' ליה ממתני' אלא דניחא ליה לאק' דר"י ואדר"י אבל קו' א' אכתי ק' וז"ל דמעיקרא הוה סבר דר"י ור"ל מיירו באמ' הרי זו ואפ"ה ר"י דחייב באחריותה דהך מתני' דאמרה אינו חייב באחריות' מיירי בקדשי מזבח דלא פקע' קדושת' אבל בקדשי ברק הבית דפקע' קדושת' מינה מ"ה אמור רבנן דחייב באחריות' דאפשר דלמחר משכח לה ולית ליה פסידא ולהכי ק"ל שפיר דר"י אדר"י ושני ליה הא דאמ' עלי ר"ל לעולם לא פקע' קדושת' והכא טעמ' דר"י הוא משחום דאמ' עלי דעליו לקיים נדרו וכדין קדשי מזבח דבעלי' הוא דמיחייבי ובהרי זו פטור אבל בענין קדוש' א' זו וא' עלי לא פקע' קדושת' ופי' מ"ש הא דאמ' הרי זו ר"ל אף באמ' זו ובכל גוונא מיירי ר"י דלא פקע' קדושת' ומשום דאמ' הא דאמ' עלי ר"ל עלי דוקא סיים ואמ' הא דאמ' הרי זו ואינם שוים בפירושם והשתא ק"ל שפיר אדר"ל ממתני' דנדר ונדבה:

שם מכלל דרשב"ל סבר אע"ג דאמ' עלי לא מיחייב והתנן איזהו נדר וכו' כצ"ל והיא משנה בריש קינין אף שיש קצת שינוי לשון ביניהם:

שם בית זה עלי קרבן. וא"ת דר' חייא בר רב בערכין (דף כ"ב) מוקי לה באומ' דמי שור זה עלי עולה דלא הוו דמי' קמיה ולא אמ' הללו וראי עלי אאחריו' קאי ואם נאבד השור

הדמי' לא אבדו אבל לא אמ' דמי כיון דאמ' זו למפטר נפשיה מאחריו' אתי וא"כ מאי דפריך מהכא אר"ל דמיירי במנה זו ואע"ג דהתם אשור זה עלי עולה קאי מ"מ כולהו בחד גוונא מיירו ודוחק לומ' דהני סוגיי פליגי אהדדי וי"ל דכיון דלא מהני' דמי ע"כ משום דקתני בהדה בית זה עלי קרבן דאינו אלא הקדש דמי והו"ל כאילו אמרה מתני' בהדיא דמי שור דיגיד עלי רעו דהוי דמי' אבל גבי בית לא צריך למימ' ביה דמי אלא בית זה סתמא:

שם מ"ט דלא מתמר ליה בלא עלי. מהכא משמ' דטעמ' דאיתמר עלי חייב באחריותו לאו משום דמשמעו' לאמ' עלי שהחובה מוטלת עליו לשלם ע"ד שאמר דהע"ה עלי אלהים לשלם נדריך וכל זמן שלא באו ליד הגזבר לא הוו תשלומי' משא"כ באומ' הרי זו שלא הקדיש אלא זו בלבד וכשאבדה אזדא לה שאין החיוב מוטל עליו אלא טעמא הוא מדהול"ל הרי זו ואמ' עלי ש"מ לטפויי אתא עד שיביא התשלומי' לידי גמר ומ"ה הכא דלא מיתמר כלא עלי ליכא למשמ' מינה דלחיובי נפשי' באחריותו קאתי וטעמ' דמילתא משום דמ"ל עלי להפריש עולה וכשהפרישה נפטר ומ"ה נמי באומ' הריני בערכה פטור דר"ל הריני חייב בערכי וכשהפרישו נפטר מחיובו ומדאמ' עלי ש"מ לטכויי אתא דעליו לשלם ושמעי' מהכא דהאומ' הריני בעולה פטור מאחריותה מיהו י"ל דהכא בערכין כיון דליכא לישׁ' אחרינא מפרשי' לה הריני חייב אבל גבי עילה דהומ"ל הרי זו ואמ' הריני הו"ל כאומ' הרי עלי ומ"מ היכא דלא היו הבהמות לפניו ולא היו בידו מעות ואמ' הריני נר' פשוט דפטור:

תו' בד"ה לפי שמנינו וכו' וא"כ מאי קאמ' יכול אף זה כן וכו' לולי דבריהם ז"ל ופירש"י ז"ל היה נר' לומ' דהאי נגנבו או שאבדו לאו אמעו' קאי אלא אהקדשות ואמעשרות גופייהו קאי ור"ל דלכאו' היה נר' דבקדשי מזבח דוקא באומ' הרי זו אינו חייב באחריותם הוא משום דקדושת הגוף נינהו וליכא תקנת' אבל בקדשי בד"ה דקדושת דמים נינהו ומתחללין על המעות שפיר איכא תקנת' לקיים נדרו ולהסיר התקלה של ההקדש מאבר ע"י חילול ואנן לא קי"ל הכי אלא אפי' בקדשי בד"ה פטור בהרי זו ש"מ דטעמא הוא דכל היכא דאיתי' בי גזא דרחמ' איתי' וה"ק לפי שמצינו בהקדשו' ומעטרו' שדינם הוא שמתחללים על המעות ואפ"ה אם נגנבו ואבדו אינו חיי' באחריותם ולא מחייבי' ליה לחללם וה"ט משים דבי גזא דרחמ' איתנהו יכול אף זה כן דייקי' נמי ליש' דברייתא דקתני שמתחללי' ולא דקתני שנתחללו:

ע"ב גמ' אלא אי איתמ' וכו' ור"ל אף באומ' הריני חייב ונר' דהאומ' הריני בדמי פ' פטור דגבי ערכין שאני דגלי קרא אבל בדמי הו"ל כשאר הקדשות:

שם באילנות מנין. ור"ל דמבדרך משמ' דרך ממש ולא אילנות ולא בורות:
שם אלא לפניך לאתויי שהיו וכו'. נר' דר"ל שזו כיון התנא באומרו ואווזין ותרנגולים שקננו בפרדס ובמ"ש אף כל שאין וכו' ר"ל כיון לאתויי קן ביצי ובהכי ניחא מאי דמק' תנא לפניך בדרך ל"ל ושני מה דרך וכו' ולא שני לפניך מידי ומ"ש אלא לפניך וכו' כלפי מה שהיה מבין דברים כפשוטן נקט אלא:
חו' בד"ה מכיסוי הדם וכו' נוהג בזכרים. ולענ"ד י"ל דתנא מילת' פסיקת' לכ"ע קתני אבל בהא דוכרי' יש חילוק ביניהם דבקורא זכר איכא פלוגתא:
בד"ה כורך כר"י וכו' לא ליכתו' בדרך ולישתוק וכו'. ר"ל דמשום דכתי' בדרך דמשמ' לאפוקי בורו' שיחין ומערו' שאינם דרך אתא על הארץ לרבויינהו ומשום דעל הארץ משמ' ולא שבים מ"ה אצט' בדרך להכי ק"ל שפיר דלא ליכתו' לא האי ולא האי:
בא"ד ומעל הארץ נמעט ים כצ"ל. וכפ"ר אלו ז"ל ל"ל דמ"ש השׂ"ס ה"נ דמיחייב ר"ל כמו קינין דעלמ' דאילנו' וקרקע דחייב ה"נ דבשמים מיחייב ולא שבים:
בד"ה ת"ש וכו' נודי הרכם צפור. והכא לא כתי' כנף דש"מ טמאי' וא"כ ע"כ דטמאים נמי בכלל דהא כולם נדים הם:
בא"ד מדמה עצמו. דאע"ג. דדברים אלו הם דברי אויבי דוד מ"מ הוא לא היה מספר דבריהם מה שהיו מדמי' אותו לטמאים:
בא"ד וכן בצפור נמלטה כצפרים עפות. דכולהו לטיבות' קאמ' אינו אלא על הטהורים:
דף ק"מ ע"א גמ' כל צפור טהורה מכלל דאיכא טמאה. מכאן ק' לכאו' אמ"ש הרמב"ם בפי' המשנה וז"ל וצפור שם על עוף טהור בלבד שנאמ' כל צפור טהורה עכ"ל וי"ל דכיון רבי' בזה למאי דאמרי' בסמוך טהור אשכחן דאקרי צפור טמא לא אשכחן דאיקרי צפור ע"כ והיינו בהאי קרא דכל צפור טהורה וכיוצא בו אשכחן טהור דאיקרי צפור אבל טמא לא אשכחן בשום דוכת' דאקרי צפור והכא דדייק מכלל דאיכא טמאה הוא משום דכיון דכתי' תאכלו ש"מ ודאי טהורה ומדכתי' טהורה ש"מ דאתא לאפוקי טמאה דאקרי נמי צפור ומ"ש רבינו על עוף טהור בלבד ר"ל על עוף טהור בלבד הוא שמצינו שם זה שנאמ' וכו' אבל בעוף טמא לא מצינו שם זה:
שם אי טרפה בהדי' כתי' וכו'. ואע"ג דטמאה נמי בהדיא כתי' מ"מ משום דבעי למימ' דטמאה לא יאכל כת' טהורה יאכלו ולהתיר את הטהורה וקרא נקט דבר והופכו אבל טרפה אינה ענין לכאן אם לא לאשמועי' דבר חדש:
שם וזה אשר לא תאכלו לרבות שחוטת מצורע. וה"ק קרא לא תאכלו מהצפור והוא הנזכר במקום אחר בתורה ולא מצינו בתורה הבאת צפור אלא במצורע ומחיבת מהם

דייק לה ורש"י ז"ל בפ' האיש מקדש (דף נ"ז) פי' דאשר ריבוייא הוא ולדידי' נמי הרי הי' אדלעיל קאי:

שם ולוקמ' בטרפה ולעבור עליו וכו'. אבל ליכא לאק' לוקמ' בטמאה וה"ק קרא כל הנק' צפור שהיא וראי טמאה תאכלו לאפוקי שאינה נק' צפור שהיא טמאה ולעבור עליו בעשה ול"ת חדא דכבר כתי' קרא אחרינא כל עוף טהור תאכלו לאפוקי טמא ולעבור עליו בעשה ל"ת ועוד דאכתי איכא למיטעי דטהורה אתא לאפוקי צפור טמאה כיון דסוף סוף טהורה ממש קאמר

שם ת"ש שתי צפרים לאו שחיות בפיך. ק' דכפ"ז דחיות למעוטי טמאות טהורות למאי אתא וכ"ת לאפוקי טרפות וטהורות ר"ל מותרות א"כ אדרבה איפכא הול"ל טהורות כפשטן לאפוקי טמאות וחיות בפיך לאפוקי טרפות ועוד דכיון דבעי' חיות בפיך ש"מ תרתי דכל שאינם חיות בפיך פסולים ואדפריך ליה לקמי' טרפות מחיות נפקא לדידיה נמי תק' ליה הכי וי"ל דאצטריך טהורות לטרפות ושחיות בפיך ר"ל שמינם חיות בפיך דמוקמי' קרא במאי דמסתבר טפי דהיינו לאפוקי טמאים שאינם חיים כלל אבל למאי דשני חיין ראשי איברים ל' חיות ממש ש"מ נמי טרפה שאינה חיה ובכלל מאתים מנה א"נ משום דסמוך מפ' טהורה לאפוקי טרפה נקט לה נמי הכא ר"ל דאף אי מפרשת טהורות כההיא דלעיל סוף סוף מחיות שמעינן לה שפיר אבל קושטא הוא דחיות לאפוקי טרפות וטהורות לאפוקי טמאות ולשיטתיה קאמר ליה וא' נר' יותר:

שם טהורות מכלל דאיכא טמאות. וקרא דוזה אשר לא תאכלו דאמרי' לרבות שחוטת מצורע ר"ל אם הביא טהורות אסורה:

שם ועוד בין למ"ד וכו' מדתנא דבי ר"יש וכו'. תימא דלדידיה נמי דס"ל טהורות לאפוקי טמאות ק' טפי מדתנא דבי ר"יש נפקא וצ"ל דהאי ועוד הם דברי מקש' אחר ר"ל דלכ"ע ק' וה"ה לאידך וע"כ ודאי דצריך תי' אחר בדבר ודוחק:

שם והיכא דאיתמ' דרב כהנא אהא דתניא וכו'. והא דלא קבע דבריו ר' כהנא אמתני' י"ל דאי למתני' הו"א משום דמקשי' אפרוחים לאם אבל מברייתא שמעינן ע"כ דלא מקשי' ומ"ה יהיב טעמא משום לך ולא לכלביך ומינה שמעי' טעמא למתניתין:

רש"י בד"ה ואימא לרבות כלומר אמאי ניחא לך. ר"ל שאין הכוונה בזה להעמיד סברתי הטהורה לאפוקי טמאה כמו קו' דבסמוך דמאי היא אי טרפה וכו' אלא קו' אחרת היא דאמאי ניחא לך בדמצורע מבטרפה:

בד"ה והא בעניינה דשחוטה כתי' וכו' ועליה כתי' וזה וכו'. ור"ל ולטרפה ודאי לא קאי דכבר כתי' בה ל"ת בהדיא ודוגמתה נמי טהורה למעוטי שחוטה דמצורע:

בד"ה אף בחוץ וכו' כמכפר שעיר המשתלח דבעי' ראוי לה'. מהך סוגיא משמע דאף אם נפל בו מום אחר שעלה הגורל של שם על חברו אפ"ה פסול:

תו' בד"ה טרפות וכו' תימא דקרא למעוטי טרפה. ר"ל ומ"ה אתא טהורות למעוטי טרפה אייתר חיות למעוטי טמאות:

בד"ה שלא יזדווג לה צ"ע וכו'. מהכא משמ' דס"ל להתוס' דהכא דמשולחת לא נאסרה מעולם הפך ממ"ש בקידושין (דף נ"ז) ד"ה משעת שחיטה דמשעת שחיט' השחוט' נאסרה המשולחת עד שעת שילוחה מיהו יש ליישב דק"ל דלא נפק' מכלל טהורות אלא אסורות ממש לגמרי משא"כ הכא דאיסורה לפי שעה:

בא"ד וחיו' ל"ל ר"ל דמהיקש' דמכשיר ומכפר שמעי' לחיין ראשי איברים:

ע"ב גמ' ב' סדרי ביצים. לולי פירש"י ותו' י"ל פירוש' כגון דסדר' קמ' זכה בו תחלה והו"ל מזומן וחזר להניחם על הסדר האחר אי חוצץ או לא ואף אי במוזרות חוצץ י"ל דהתם שאני שאינם ראויים כלל שו"ר להרשב"א שפי' כן:

רש"י בד"ה מהו שיחי אם נתכוון ליטול וכו' ופטור. ר ופטור מלשלח מקיבתם ונ"מ שמותר ליטלם קודם השילוח אבל אה"נ דחייב לשלח' מחמת העליונים אבל אין לפ' דכיון שאינו רוצה ליטול העליונים פטור משילוח לגמרי דלית' כדתנן לקמן אמ' הריני נוטל את האם ומשלח את הבנים חייב ואפשר שיש לחלק ולומ' דאם אינו נוטל אלא את האם ולא את הבנים שאני וכ"נ דעת הש"ך ז"ל סי'

דף קמ"א ע"ב רש"י בד"ה ומשני אאמן אפילו על האם. ר"ל וממילא שייכא נמי דרכי שלום על הביצה אף שלא נולדה דבתרה גרירא ועיין בתו' דב"מ שפי' באופן אחר ודוק:

מסכת מנחות

דף ק"י ע"א גמ' מ"ד הנה ברכו וגו' העומדים בבית ה' בלילות אלו ת"ח שעוסקים בתורה בלילה מעלה עליהם כאילו עסקים ב עבודה ע"כ נראה דק"ל לרז"ל דמאי שיאטיה דבית ה' בצילה והא עבודות ב"המק אינם אלא ביום כדכתיב ביום צוותו וכ"ת שומרים והא אינם בעמידה ומאי עומדים דקאמר מ"ה פי' דהיינו ח"ח שהם עומדים משינתם לעסוק בתורה ומצערים עצמם עליה לכן מעלה עליהם כאילו עוסקים בעבודה והאי עבודה דקאמר היינו עבודה שלימה דיום וה"ק כאילו עוסקים בעבודה גמורה דיום והש"ס קיצר כמובן א"נ היינו בבת א עבודה הראויה ללילה נגון הקטר חלבים ואברים וכ"פ הרי"ף ז"ל ע"ש:

מסכת ערבין

הכל חייבין בסוכה וכו'. צ"ע דף ג' ע"א גמ' ף ג' ע אמאי לא חשיב הכל גולין ע"י ישראל (מנות דף ח' ע"ב) ואמר שם לאתויי עבד וכותי והכל נכנסין לדיר להתעשר (בכורות דף נז ע"א) ואמר לאתויי רובע וכו' והכל כשרין להביא אח הגט הכל כשרין לכתוב את הגט (גיטין דף כ"ג ע"א):

דף ה' ע"ב תוס' ד"ה תני חרא וא"ת . ולישני הא ר"מ הא ד"י וכו' כתב רח"ן ז"ל דכוונתם להק' דלוקי הני תרי ברייתות בערכין ול"ק הא ר"מ והא ר"י עכ"ל. לכאורה דבריו תמוהי' דמהיכא תיתי דלוקי תרי ברייתות בערכין הא פשטא דברייתא משמע כנדר דקתני גוי שהחנד' וכו' ונ"ל דתוס' ס"ל דעל כרחיך המקשה ס"ל דברייתא איירי בערכין דאל"כ אמאי לא הקשה על מתני' דקתני זה וזה מודין שנודרין ורמינהי אין מקבלין אלא ע"כ ס"ל להמקשה דברייתא איירי בערכין ולכך מק' התוס' לשני הא ר"מ וכו' ודוק. מש"א:

מסכת תמיד

פ"ז משנה ב' וברכו את העם ברכה א' אלא שבמדינה אומרים אותה שלש ברכות ובמקדש ברכה א'. פי' הרע"ב ז"ל והן ג' פסוקים של ב"כ וקרי להו ברכה א' לפי שלא היו עונים אחריהם אמן בין פ' לפ' כדרך שעושים בגבולין ע"כ כפ"ז באו הדברים כפולים במ"ש אח"כ אלא וכו' דהיינו הך וצ"ל דה"ק ברכו ברכה א' שהיא הידועה בגבולין דהיינו ברכת כהנים אלא שבמדינה מחלקין אותה לג' חלקים ובמקדש אין מחלקין אותה ומ"ה קרינן לה ברכה א' והתי"ט ז"ל כת' וחזר ותנא ובמקדש וכו' אגב שרצה לשנות כל החילוקים בענין כ"כ בין במדינה לבמקדש ולישׁ' דאלא עיין בספ"ק דב"ק מ"ש שם עכ"ל והוא דוחק ולולי דבריהם ז"ל י"ל דמ"ש תחלה ברכה א' ר"ל ברכה הידועה לאהרן וכמו שמברכין בה את ישראל בכ"מ ואין מוסיפין עוד ברכה אחרת כגון ה' אלהי אבותיכם וכיוצא ובזה שוים המדינה והמקדש אלא שההפרש ביניהם הוא שבמקדש לא היו מחלקין אותה כמו במדינ' ודייק שפיר מ"ש אומרים אותה ר"ל אותה הברכה אחת עצמה במדינה אומרים אותה ג' ברכות ר"ל שהיו מחלקין אותה לג' ברכות ובמקדש היו אומרים אותה בבת א' ואע"פי שנוסחת הב' משונה מן הא' אין קפידא ויבא הכל מדוייק על נכון ודו"ק וההיא דב"ק אין כעת בידי תוס' דההיא:

כרוב ממשח חידושי הרמב"ם

ממהרש"א זלה"ה

הלכות תלמוד תורה

פ"ג ח"ג אין לך מצוה בכל המצות כולן שהיא שקולה כנגד ת"ת אלא ת"ת כנגד כל המצות כולן שהתלמוד מביא לידי מעשה לפיכך התלמוד קודם למעשה בכל מקום ע"כ וי"ל דאטו משים שמביא לידי מעשה לכן הוא גדול אדרבא משמ' שמעשה גדול ע"ד מי נתלה במי ועוד מאי לפיכך דקאמר לפיכך התלמוד קודם למעשה אדרבא כלפי לייא דכל כחו של התלמוד הוא משום שמביא לידי מעשה. א"כ יחוייב מזה ודאי שכשיבא לידו המעשה יקימנו שנגרר מכח התלמוד וי"ל שהכונה היא שבתלמוד כאילו מקיים שניהם משא"כ במעשה ולכך התלמוד קודם דטובים הכ' מן הא' ושוב ראיתי לרש"י ז"ל ספ"ק דב"ק שכ"כ גבי הא דאמרינן התם נמנו כולם. ואמרו תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה פירש"י וז"ל שהתלמוד מביא ונמצאו שניהם בידו ע"כ ואין להק' דא"כ לעולם אינו כא לידי מעשה דלעולם תלמוד קדם די"ל דהיינו בעת שאינו לומד יקיים המצוה שלמד לעשותה א"נ במצוה שא"א להתקיים על ידי אחרים וכדמסיים הרמב"ם בפ' הנ"ל דין ד' וז"ל היה לפניו עשיית. המצוה ות"ת אם אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים לא יפסיק תלמודו ואם לאו יעשה המצוה ויחזור לתלמודו ע"כ וכת' מרן כ"מ ירוש' בפ' אלו עוברין ובריש חגיגה ר' אבהו שלח לבריה לטבריא וכו' המבלי אין קברים בקסרי שלחתיך לטבריא נמנו וגמרו התלמוד קודם למעשה רבנן דקסרין אמרין הדא דתימא כשיש שם מי שיעשה מעשה אבל אין שם מי שיעשה מעשה קודם ולכאורה ק' דזו מפורש בש"ס דילן בהדיא בפ"ק דמ"ק דף ש כתיב יקרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה הא חפצי שמים ישוו בה וכתי' וכל חפצים לא ישוו בה ואפי' חפצי שמים ל"ק כאן במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים כאן במצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים ופירש"י ז"ל חפצי שמים ישוו בה כלומר שאם יש לך לעסוק במצוה מבטל ח"ח ועוסק במצוה דאפי' חפצי שמים ל"א דמבטל מצוה ועוסק בת"ת מ"כ וא"כ אמאי מייתי לה מרן מהירוש' והניח תלמוד ערוך שלנו ואף ברמז לא הזכירו וי"ל דמהש"ס דילן לא משמ' דמבטל ת"ת ועוסק במצוה דמדיוקא דקרא לא משמ' אלא דחפצי שמים ישוו בה שיהיו שניהם שוים ואיזה שירצה יעשה א"נ מי שקדם זכה אם המעשה קדם לא יפסוק בשביל ת"ת ואם התלמוד קדם לא יפסוק בשביל המצוה אף אם א"א לעשות ע"י אחרים ורבי' כתב ואם לאו יעשה המצוה וכו' ר"ל שיפסוק תלמודו ויעשה המצוה ויחזור אח"כ לתלמודו ונמצא דמצוה עדיפא וזה אינו משמע מהסוגיא ורש"י ז"ל הרגיש בזה וכתב כלומ' וכו' מבטל ת"ת ועוסק במצוה וכתבו שם התו' ג"כ עשיית המצוה עדיף שהרי מפסיקי' אפי' לרשב"י לעושה סוכה ולולב כדאית' בירוש' וכו' וכ"כ הר"ן

ז"ל סוכה בע"י וז"ל הא חפצי שמים ישוו בה כלומ' שעוסק במצוה ואינו עוסק בתורה ע"ש וכל זה אינו מוכרח מהסוגיא דידן מש"ה הביא מרן דברי הירוש' בהדיא דכשאין שם מי שיעשה מעשה קודם ולא שיהיו שניהם שוים א"נ משום דרבי' כת' אם אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים לא יפסיק תלמודו משמ' דלא יפסיק דוקא אבל אם עדיין לא התחיל בלימוד ובאו שניהם לפניו מצי להקדים המצוה מש"ה אייתי הירוש' עובדא כר' אבהו המבלי וכו' נמנו וגמרו וכו' התלמוד קודם למעשה משמ' להדיא דכששניהם לפניו ידחה המעשה מפני התלמוד וקרא דכל חפציך לא ישוו ודייקי' מיניה הא חפצי שמים ישוו מפרשי לה רז"ל דר"ל יהיו שוים ועיקרים לגבי דידה והיינו דכתיב בה ולא כתי' לה ר"ל ישוו בה בגופה וכ"ת א"כ נימא ג"כ דכל חפציך לא ישוו בה בגופה להיות הם עיקר לענין לפסוק מד"ת לעסוק בענייניה אבל אה"נ שהם שוים לה ואינו פוסק מעניניו לעסוק בתורה י"ל דרישא דקרא מוכח להדיא להפך דכתי' יקרה היא מפנינים וא"כ ע"כ דאינם שוים לה כלל ובה דנקט משום דיוקא דחפצי שמים נקטה ודו"ק וקרא דבל חפצים לא ישוו בה היינו שאינם שוים לה והיא עיקר דליכא למימ' לא ישוו בה אבל לה ישוו דהא כל חפצים אף חפצי הדיוט במשמע והתם לא ישוו לה כלל א"כ ע"כ ש"מ דכולהו כי הדדי נינהו וכולהו אינם שוים לה כלל:

א"נ פי' בה בערכה והוא ע"ד מאי דאית' בפ' שנו חכמים שהרי דוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים קראו רבו אלופו ומיודעי שנאמר ואתה אנוש כערכי אלופי ומיודעי דק' דבקרא לא כתיב אלא אלופי ומיודעי ומהיכא יליף תנא דקראו רבו מאן דכר שמיה דרבו בקרא. ונ"ל דהתנא מפרש לכערכי ר"ל כערכי על אחרים דכמו שאני גדול ורב ואדון על אחרים כך אתה גדול ורב עלי והוא משום דק"ל מאי כערכי דקאמ' דמשמ' שוה לו ולערכו והרי הוא אלופו ומיודעו אלא ש"מ כדכתי'. ה"נ מדכתי' בה ולא כתיב לח ש"מ דכערכה קאמר הא חפצי שמים ישוו בה כערכה ר"ל בערכה על מילי דעלמא שהיא קודמת אליהם כך חפצי שמים ערכם עליה שהם קודמים אליה והיא נדחית מפניהם וה"ק וכל חפציך לא ישוו בה בערכה שערכה גדול מערכם הא חפצי שמים ישוו בה בערכה על אחרים כך ערכם עליה וליכא למימ' נמי בוכל חפציך לא ישוו כה היינו להיותם בערכה על אחרים להיות קודמים אליה אבל יהיו שוים לה דא"כ מאי ערכה על אחרים איכא כיון דכולם שוים:

הלכות חמץ ומצה

פ"א ה"ג אינו לוקה משום לא יראה ולא ימצא אא"כ קנה חמץ בפסח או חמצו כדי שיעשה בו מעשה אבל אם הי"ל חמץ קודם הפסח ובא הפסח ולא ביערו אלא הניחו

ברשותו אע"פ שעבר על ב' לאוין אינו לוקה מן התורה מפני שלא עשה בו מעשה ומכין אותו מכת מרדות ע"כ וק' דהא איתי' בגמ' דפסחי' דף צ"א ככלליה דלא ישאירו ממנו מאי קא מרבי ליה לא תוציאו ממנו בפרטיה מאי קא ממעט ליה לא יראה ולא ימצא דדמי ליה דהאי אינו לוקה דהוא לאו הניתק לעשה והאי אינו לוקה דהו"ל לאו שניתק לעשה ע"כ ומכיון שניתק לעשה אינו לוקה אף בדעשה מעשה ואיך כת' רבי' דלקי וראיתי להרב מש"ל שכת' ע"ז וז"ל והנר' דרבי' ז"ל דחה סוגיא זו מהלכה משום דאתי דלא כהלכת' במאי דקאמ' דלאו דלא תוציאו הוי לאו הניתק לעשה דזה אינו דהא קי"ל דאם הוציאו נפסל ואסור באכילה וסמך רבינו על התוספת' דקתני המשייר חמץ בפסח והמקיים בכלאים אינו לוקה ומשמ' דה"ט דהמשייר חמץ לית ביה מעשה דומיא דהמקיים בכלאים עכ"ל ועדיין לא הונח לנו דאף אם לא תוציא לא הוי ניתק לעשה משום דס"ל דפסול ואין בו תקנה מ"מ ב"י וב"י דחייב לבערו מהיכא משמ' ליה דלא הוי ניתק לעשה וכי הא בהא תליא ולע"ד נר' דרבי' לא גרים בגמ' ניתק לעשה וכן נר' מדברי התו' שם שכתבו שם ד"ה בפרטיה וז"ל כאן משמ' כמו שפי' ר"י בכל שערי' דלא יראה לא הוי ניתק לעשה ע"כ ואם איתא מאי משמ' דכת' התו' הרי בהדיא איתא בגמ' דהוי ניתק לעשה אלא ש"מ דלית' בגמ' בהדיא אלא פי' בעלמ' מפרשי לה התו' וכן פירש"י שם וכ"כ מהרש"א בח"ה וכן ההיא דלא תוציאו רש"י הוא דקא מפרש לה דהוי ניתק לעשה ורבינו ז"ל מפרש לה דלא תוציאו דמיא ללא ישאירו דהאי מפסיל בנותר והאי מפסיל ביוצא וכאידך גירסאות דאיתא הכי בגמ' ובל יראה דמיא ללא ישאירו ממנו דהאי לא ישאירו ממנו ע"י אכילה והאי לא ישאר ממנו בבית ע"י ביעור דאף אי שריפה אסורה משום דהאי עשה וי"ט עשה ול"ת מ"מ שייך ביעור חמץ ע"י שיזרקנו לים שהוא כרמלית דאינו אלא מדרבנן וטילטול ג"כ אינו אסור אלא מדרבנן ומ"מ לא מיקרי ניתק לעשה דדוקא כי איכא עשה בהדיא דהוי תיקון לל"ת אבל הכא מכח הל"ת גופיה מוכרח הוא לבערו כדי שלא יעבור עליו בכל יראה אבל עשה דתשביתו אינו אלא ערב י"ט דכתי' אך ביום הא' תשביתו וכו' ואף אי אמרי' דעשה דתשביתו שייך לכל ימי הפסח מ"מ האי עשה דתשביתו לגופיה הוא דאתא דישביתו ביום י"ד ולאו לניתוק וזכורני דכ"הג איתא בתמורה מיהו נר' יותר דהאי עשה ליתיה אלא ביום י"ד ולהכי לא כתב רבי' אלא דהמניח חמץ ברשותו עובר בב' לאוין ולא כתב ג"כ דביטל מצות עשה דתשביתו:

שוב ראיתי להרמב"ם ז"ל ספ"י דה' ק"פ שכת' דפסח ב' מוציאין אותו חוץ לחבורתו וכת' שם מרן כ"מ דבגמ' מרבי ליה משום דרמי ליה דהוי לאו שניתק לעשה דומיא דנותר ומאחר דקי"ל כאידך תנא דמוציא חייב תו ליכא לרבויי יוצא מנותר שזה ניתק לעשה

וזה לא ניתק לעשה עכ"ל וכפ"ז ע"כ דרבי' מפרש לה כפירש"י ותו' דלא תוציא ולא יראה תרווייהו הוו ניתק לעשה וא"כ הדרא קו' לדוכתה וכעת צריך ישוב:

הלכות תענית

פ"ה ה"ה חל להיות בע"ש וכו' כת' ה"ה בשם הראב"ד שלא אמרו וכו' אבל ודאי משתשקע החמה מתוספ' שבת הוא וכבר קדש היום ואם רצה לאכול אוכל שכיון שנכנס לתחום שבת שוב אינו רשאי להתענות עכ"ל והנה מה מאד יתמה הרואה את דבריו אלה לכאורה שתחלה תלה הדבר ברשיתו ורצונו ולבסוף סגר עלינו את הדלת שאמ' אינו רשאי להתענות ונמצא סותר עצמו תכ"ד וראיתי להל"מ ז"ל שכת' לחלק בין ט"ב לשאר תעניות שמקבלם על עצמו דהתם ודאי אינו רשאי לקבל על עצמו תענית בענין שישאר מעונה אחר תחום שבת אבל ט"ב דאתי ממילא תלי ברצונו. והנה מלבד שכל זה הוא דוחק ותהר מדבריו אלא שק' דמה טעם קיהיב לט"ב שרשאי לאכול משאר תעניות שהם מרצונו ומדעתו שאסור להתענות דהכא כיון שהוא חובה שאני ומתענה ומשלים ואי משים שנכנס לתחום שבת כבר יצא מחיבת התענית א"כ יאסר ממש בתענית ולמה הניח הדבר ברצונו ואף שי"ל דמדרגות איכא בינייהו מ"מ לאו הא בהא תליא ועוד דעילוי המדרגות לא שייך הכא דממ"נ ק' אם חובת התענית עדיפא א"כ רצונו באכילה אינו דוחה חובת התענית ואם כבוד שבת עדיף וכבר יצא מחובת התענית א"כ אינו רשאי שלא לאכול כיון שכבר נפטר מחוב התענית ובס' יד אהרן בסי' תק"ן כת' דמשתשקע החמה הוא בכלל תוספת ולא מכלל תחום שבת ולכך רשות היא בידו וגם זה אינו נוח לי דאטו משום דבתחום שבת אינו רשאי להתענות יותר יש לו לאכול קודם כשרוצה:

ואשר אני אחזה לי דכולה חדא מילתא היא וודאי דלדעתו אינו רשאי להתענות מיהו דוקא כשיש לו רצון וחפץ באותה שעה לאכול אלא דאיסורא דתענית רביע עליה זה ודאי אסור שנמצא הוא מעונה בשבת אך אם אין לו חפץ ורצון לאכול באותה שעה מפאת מזגו וטבעו שאם אוכל קימעא באותה שעה שוב אינו יכול לאכול סעודת הלילה ונמצא הוא מונע עצמו מאכילה ומעונג שבת ולכך ניחא ליה שלא לאכול כלל באותה שעה כדי שיתענג וישבע מסעודת הלילה או מאיזה סבה אחרת אינו חפץ באכילה באותה שעה אז ודאי לית ליה לתא דאיסור תענית כלל ודמיא הא למ"ש הטא"ח סי' תקנ"ב על בשר ויין בערב ט"ב שחל להיות בשבת שאם הוא נמנע מהם בסעודה המפסקת משום אבל אסור. משום שאין אבלות בשבת משמע הא אם מניעתו מסיבה אחרת לית לן בה ע"ש ודוק:

הלכות שקלים

פ"ג ה"ח בני העיר ששלחו וכו'. עיין מרן כ"מ ז"ל שהק' ע"ד רבי' שסובר דבש"ח אפי' אברו אחר שנתרמה תרומת בני העיר שוקלים אחרים תחתיהם דא"כ כי ס"ד דמתני' בש"ח אמאי לא אקשי' עליה היכי קתני אם משנתרמה תרומה נשבעים לגזברים ואם לאו נשבעים לבני העיר וכו' דמשמע דמשנתרמה. תרומה אין בני העיר שוקלים אחרים תחתיהם וכן יקשה על ר"א דאמר שבועה זו תקנת חכמים היא למימרא דמתני' בש"ח היא ותי' וצ"ל שרבי' סובר דמאן דמוקי לה בש"ח יפרש דכי קתני ובני העיר שוקלים אחרים תחתיהם אריש נמי קאי עכ"ל ולא הבינותי זה דא"כ אמאי נשבעים לגזברים משנתרמה תרומה והא פסידא דבני העיר היא ומאי שיאטייהו דגזברים הכא וכדפריך התם הש"ס אשמואל דאמר נשבעים ליטול שכרם נשבעים לבני העיר מ"ל ואדמק' ליה לשמואל תיקשה ליה לדידיה ואף שנאמר דהומ"ל וליטעמיך וכמ"ש התו' ז"ל בכמה דוכתי בש"ס דהומ"ל וליטעמיך ולא אמר לה מ"מ תק' אדר"א דמוקי לה בש"ס והכא לא שייך לשנויי נשבעין לבני העיר במעמד הגזברים דהתם כיון דפסידא דהקדש הוא מ"ה נשבעים שפיר במעמדם כי היכי דלא ניחשדינהו או דלא נשוינהו פושעים אבל הכא דפסידא דבני העיר הוא מעמד דגזברים למאי הלכתא וכ"ת דמשום דתקנת חכמי' היא שאין הקדש יוצא בלא שבועה ומ"ה מעמידים גזברי ההקדש בשבועה א"כ אף קודם שנתרמה תרומה נמי ישבעו במעמד הגזברים דהא הקדש הוא ומ"ל קודם שנתרמה או אחר שנתרמה ורחוק בעיני לחלק ביניהם ועוד דא"כ אמאי לא כתב רבי' גבי ש"ח דנשבע במעמד הגזברים:

והנלע"ד הוא דרבי' סובר דר"א דאמ' תקנת חכמים הוא מוקי לה למתני' בש"ש ומשנתרמה תרומה פסידא דהקדש הוא ונגנבו בליסטים מזויין וכדמוקי לה התם לשמואל ולא מטעמיה אלא מטעמ' אחרינא דכיון דתקון רבנן שבועת השומרים ליפטר ש"מ דחייב הוא בגניבה ואבידה כדין שומרי הדיוט דאל"כ שבועה זו למה וא"כ נשבעים לגזברים ממש קאמ' ואע"ג דר"א לא קאמ' תקנת חכמים אלא אשבועה ממילא נשמע אתשלומין ואף דמדברי רש"י שכת' לעולם שבועה זו ליפטר מן התשלומין היא ובש"ח ודק' לך מתני' דאורייתא פטור לגמרי ורבנן הוא דתקון לה שלא יזלזלו בהקדשות בשמירתן ע"כ משמ' דדוקא בש"ח נשבע שלא יזלזלו לפשיע אבל בש"ש אינו נשבע על הגניבה והאבידה דהולזול הוא בפשיעה שפושע הוא בדבר אבל הגניבה והאבידה ממילא אתיין מ"מ רבי' סובר דהשבועה אכולהו שומרי' תקון וכ"כ רבי' ברפ"ב מה' שכירות וז"ל ג' דינין האמורים בתורה בד' השומרים אינן אלא במטלטלין של ישראל

ושל הדיוט וכו' ותיקנו חכמים שנשבעים על ההקדשות שבועת השומרים כעין של תורה כדי שלא יזלזלו בהקדשו' ע"כ ואף דברי רש"י יכולים להתפרש עד"ז דבכולהו תקון שבועה והא דכתב רש"י ובש"ח לאו לאפוקי ש"ש אלא לגבי שמואל דלא מתוקמא לדידיה בש"ח נקט הכא רש"י ש"ח דלא צריכי' לאפוקי מתני' מפשטה אבל ה"ה דמצי לאוקומא בש"ש ונגנבו בלסטים מזויין מיהו בהא פליג אדרבי' דס"ל דלא מצי' לאוקומא לר"א בש"ח כלל דלא שייך בהא נשבעים לגזברים דהא בני העיר חייבים הם לשקול אחרים תחתיהם דסובר רבי' דמכיון דתקון רבנן בהקדש שבועה ותשלומין בהדיוט ליחייבו הכא שפיר בני העיר אף משנתרמה תרומה דפושעים מיקרו שמיעטו בשמירתם למוסרם ביד ש"ח דפטור מגניבה ואבידה ומקמי דאשמועי' ר"א להאי תקנתא הוה ס"ד דהש"ס דמשנתרמה תרומה פטורים הם בני העיר דאף דפושעים מיקרו פטורים הם אך ק' דהא רבי' ס"ל בפ"ב מה' שכירות ה' ג' דאף דאמרי' ש"ח אינו נשבע בקרקעות ושטרות והקדשות מיהו אם פשע בשמירתו חייב דאינו נשבע דוקא אמרו וכדדייק לישנא דמתני' דקתני ש"ח אינו נשבע ש"ש אינו משלם דפושע ה"ה כמזיק ודלא כהראב"ד והתו' דפליגי עליה ע"ש בה"ה ז"ל מ"מ הכא בכ"הג לא מיקרו פושעים דהא בהקדש פטור הוא ש"ש מגניבה ואבידה משא"כ בתר תקנה ומדמי לה רבי' לשומר שמסר לשומר שכתב רבי' בפ"א מה' שכירות ה' ד' שאם מסר אותו לשומר שדרך הבעלים להפקיר בידם דלא מצי למימ' ליה האיך לא מהימן לי בשבועה ומיעט בשמירתו שהיה הוא ש"ש ומסרו לש"ח פושע הוא ומשלם ע"ש:

הלכות איסורי ביאה

פי"ז ה' ב' כהן הכא על א' מג' נשים האסורות עליו דרך זנות אינו לוקה משום זונה או גרושה או חללה שנאמ' לא יקחו עד שיקח ויבעול וזה סותר מ"ש הרמב"ם גופיה פי"ב דין ג' דכהן הבא על העכו"ם לוקה מן התורה שנאמ' משום זונה וא' זונה עכו"ם וא' זונה ישראלית ובבעילה בלבד לוקה וכפי הנראה לכאורה שדימוי זה אינו אלא לענין דכשם שזונה ישראלית אסורה מן התורה ולוקה עליה כך זונה עכו"ם מיהו האי כדאיתיה והאי כדאיתיה דזונה עכו"ם שאין קידושין תופסי' בה בבעילה לבד לוקה אכל יש' שקידושין תופסי' בה בעינן לקיחה ממש משום דכתי' לא יקחו ומ"ש ובבעילה בלבד קאי אזונה עכו"ם ורבי' שלא ביאר זה כאן סמך עמ"ש בפי"ז ורמזה ג"כ במה שסיים בפי"ב ובבעילה לבד לוקה שהרי אינה בת קידושין וכעת אין לפני הגמ' לראות מקור הדברים:

הלכות שבועות

פ"ד ה"ג לפיכך אם אכל ושתה אינו חייב וכו'. לשון לפיכך אינו מובן דאדרבא כ"ש אי אמרינן דאינה בכלל אכילה דאינו חייב אשתיה כלל בין אם אכל ושתה בין אם שתה

לבד וכבר נתעורר בזה מרן כ"מ ז"ל וי"ל דהאי לפיכך אטעמ' דשתיה בכלל אכילה קאי ולאו אעיקר דינא דחייב בשתה קאי והוא משום דלכאו' כיון דבשתה גרידא חייב שמעת מינה דבאכל ושתה חייב ב' מש"ה קאמ' לפיכך וכו' ר"ל כיון דטעמ' הוא משום דשתיה בכלל אכילה ממילא משמ' דכי אכל ושתה חייב ב':

הלכות נדרים

פ"ט ה' כ"ב שאין הערלה קרויה אלא לשם וכו' ואין כוונתו של זה אלא למי שהוא מצווה וכו'. כתב ה' מש"ל בפ"י מה' מלכים דין ח' על לשון זה של רבינו וז"ל והנר' אצלי מדברים אלו דטעמ' קמא שאין הערלה קרויה מהני לדינא דנודר מהערלים דאסור במולי גוים ומותר בערלי ישראל לפי שלמדנו מקרא דגוים אפי' מולים נק' ערלים כמ"ש הר"ן שם ומותר בערלי ישראל לפי שישראל לא נק' ערלים אפילו לא מל אבל בנודר מהמולים דאסור בערלי יש' ומותר במולי א"ה לא אהני טעם דאין הערלה וכו' אלא מטעמ' דאין כונתו של זה וכו' ומ"ה כשנדר מן המולים מותר במולי א"ה לפי שאינם מצווים עליה עכ"ל נר' מדבריו דאע"ג דישראל לא אקרו ערלים אפילו לא מל מ"מ לא איקרו מולים מ"ה איצטריך לטעמ' דאין כונתו וכו' וק' דהא איתא בפ"כ דע"ז דף כ"ז איתמר מנין למילה בנכרי שהיא פסולה דרו בר פפא משמיה דרב אמר ואתה את בריתי תשמור ור' יוחנן אמר המול ימול מאי בינייהו ערבי מהול וכו' אלא א"ב ישראל שמתו אחיו מחמת מילה למ"ד בריתי תשמור איכא למ"ד המול ימול ליכא ולמ"ד המול ימול ליכא והתנן קונם שאני נהנה ממולים אסור בערלי ישראל ומותר במולי א"ה אלמא אע"ג דלא מהילי כמאן דמהילי דמו אלא איכא בינייהו אשה וכו' ע"כ ואם איתא מאי פריך הא התם בנדרים שאני שהולכין אחר כונת הנודר ולא נתכוון אלא למצווים אבל הכא דכתי' המול ימול דבעי' שיקרא מהול מנ"ל שיקרא מהול אף הערל וכ"הג הק' התו' שם אקו' קמייתא דפריך הש"ס התם אאוקמתא דערבי מהול דלמ"ד המל ימול איכא מדתנן קונם שאני נהנה מן הערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי א"ה ותי' דהתם מפיק לה מקרא שלא נתברר לנו לשון בני אדם אם לא מן הפסוק ע"ש והכא בסיפא דלא מפיק לה מקרא אלא מסברא דלא נתכוון וכו' מאי איכא למימ' אלא ע"כ ש"מ דמקרא מוכח לכולהו ומדינא לא איקרו מולים אף ערלי ישראל (ודוק התם בש"ס דבתר דמייתי רישא דמותר בערלי ישראל דלא איקרו ערלים אמר ערל ישראל איכא בינייהו והוכרח להק' ליה מסיפא והיינו משום דאי מרישא הו"א אע"ג דערלים לא מיקרו מולים נמי לא מיקרו מ"ה אוכח ליה מסיפא דאיקרו שפיר מהולים) והכי אזלא ריהטא דמתני' דבתר דקתני סיפא שאני נהנה ממולים וכו' קיהיב טעמ' שאין הערלה קרויה אלא לשמה שנאמ' כל

הגוים וכו' והכי קדייק מדכתי' וכל בית ישראל ערלי לב ועם גדול כזה א"א שלא יהיו בהם ערלים שמתו אחיהם מחמת מילה ואפ"ה אינם קרוים ערלים אלא ערלי לב וע"ד שפי' הר"ן שם דדייק מקרא דא"א לעם גדול שלא יהיו בהם נולדים כשהם מהולים ואפ"ה קרי להו ערלים ע"ש לכן נר' דלעולם האי טעמא דשאין הערלה קרויה וכו' אכולהו קאי ומשום דק"ל לרבי' דאע"ג דקרא לא קרי להו לישראל ערלים סוף סוף כנודר שהולכין אתר כוונתו ופי' דבריו ערלים ומולים ממש קאמ' ומה לנו ולמקרא שקרא לכל הגוים ערלים לז"א רבי' ואין כוונתו של זה אלא למי שהוא מצווה וכו' ומקרא ילפינן פי' דבריו וכמ"ש התו' פ"ב דע"א ד"ה אלמא ובפ' הערל דף ע"א ד"ה והני מולין:

והנה בפי' ערלי ישראל פירש"י בנדרים דף ל"א ב' וז"ל ערלי ישראל בכלל מולים הן כגון שמתו אחיו מחמת מילה ע"כ משמע דמומר לערלות אינו בכלל מולים אך התו' בפ"ב דע"א ד"ה איכא בינייהו כת' דמומר לערלות נמי אע"ג דלא מהיל כמאן דמהיל דמי ע"ש ולדידהו ק' מ"ש מהא דתנן התם הנודר מעולי ירושלים אסור בישראל ומותר בכותים ומפרש בגמ' טעמא דמצווה ומקיים קאמ' וכותים מצווים ואינם עושים וה"נ מצווה ואינו עושה הוא וי"ל דמעולי ירושלים ושובתי שבת משמע עולים ממש ושובתי שבת ממש והיינו בעושים מעשה אבל ערלים ומולים משמעו אקריאת שם בעלמא מי שנקרא ערל ומי שנקרא מהול ולאו אעושים מעשה ובזה אף ערלי ישראל איקרו מולים ולדעת רש"י ז"ל צ"ל דלכ"ע מומר לערלות פסול למול דהא למ"ד המל ימול ודאי הוא דפסול דהא לא אמרי' ביה כמאן דמהיל דמי לדעת רש"י ואמאי לא משני התם בפ"ב דע"א א"ב מומר לערלות ונייד מערל לגמרי ושני שינוייא אחרינא א"ב אשה אלא ש"מ דמומר לערלות לכ"ע פסול דלמ"ד ואתה את בריתי תשמור האי מומר אינו בכלל תשמור וכקו' התו' שם ד"ה איכא בינייהו ע"ש:

הלכות בית הבחירה

פ"ב ה"ה מזבח שעשה משה וכו' י' אמות גובה כל א' מהם. פסק כר' יוסי בפ' קדשי קדשים דף נ"ט ב' בהלכה כר"י לגבי ר' יהודה כמ"ש מרן כ"מ וכן משמ' שם דף ס"כ דעת ר' יוסף דאמר מקום המערכה דמזבח של משה אמה על אמה וכן נר' שם דעת ר' חמא בר גוריא והיינו ודאי כר' יוסי דלר' יהודה מקום המערכה דמשה היה ו' על ו' כדאית' התם בגמ' דף נ"ט ב' ע"ש:

ה' י"ז והוא שלא יפחות אמה על אמה ברום ג' אמות. הנה כגמ' איתא אמה כמו שכתבה מרן אבל הגובה לא נז' בגמ' ואם נאמ' דרבי' יליף לה מרוחב דשיעור של משה אית ביה קפידא א"כ בעי' י' אמות לעכובא כשל משה שמקום המערכה גבוה מן הארץ י' אמות

כמש"ל ריש פרקין וי"ל דסובר רבי' דמדלא קפדי' גבי רוחב אלא אשיעור המערכה בלבד ממילא. נשמע ה"ה לגובה דלא קפדי' אלא אגובה דמקום מערכה והו' אמות האחרי' לא נאמרו אלא אם יש רוחב אליהם וכיון שהרוחב אינו מעכב ממילא הגובה אינו מעכב והיינו שלא ביאר הכתוב אלא ג' אמות גובה בלבד שהם לעיכובא:

פ"ג ה"ג המלקחים והמחתות וכלי השמן וכו' משמ' מדבריו דכלי השמן הם זהב אלא שאינם מכלל הככר ולא ידעתי מהיכא מפיק לה דקרא לא כתיב אלא ומלקחיה ומחתתיה זהב טהור וצ"ל דמצא רבי' זה בברייתא דמלאכת המשכן ואפשר דיליף לה תנא מקרא דוכסו את מנור' המאור ואת נרותיה ואת מלקחיה ואת מחתתיה ואת כל כלי שמנה בהיקשן הכתוב זה לזה ודוחק:

שם שהרי נאמ' במנורה וכו'. כת' מרן ז"ל שמ"ב דאיתיה בברייתא דמלאכת המשכן וק"ל דבגמ' יליף טעמ' מדכתיב אותה למעט וכתי' את כל כליה ומוקמי' ריבוייא דכליה היינו לרבות הנרות ומיעוט' דאותה היינו למעט המלקחים והמחתות ואמאי שביק טעמ' דהש"ס ונקיט טעמא אחרינא דברייתא ועוד דכפ"ז מיעוטא דאותה וריבוייא דכל כליה למאי אתא וי"ל דה"ט דברית' אתא לגלויי דמיעוט' אתא למלקחי' ומחתותי' וריבויא לנרות ודילמ' איפכא ואע"ג דטעמא רבה איכא במלת' משום דנרות ומנורה חד גופא נינהו והם הם עיקר המנורה משא"כ מלקחים ומחתות מ"מ הברייתא נקט ליה טעמא אחרינא דכיון דבנרות לא נאמ' זהב טהור ובמלקחים ומחתות נאמר זהב טהור ש"מ דריבוייא אתא לנרות דלא נאמ' בהן זהב טהור והם מכלל הככר וא"כ ה"ט דאינו אלא גילוי מילתא בעלמא אך ק' דהא התם בגמ' דף פ"ח אמרי' ר"י בן קרחה אומר מנורה באה מן הככר ואין נרותיה ומלקחיה ומחתו' באות מן הככר אלא מה אני מקיים את כל הכלים האלה שיהיו כלים של זהב ופריך הש"ס זהב בהדיא כתי' בהו דכתי' ועשית את נרותיה זהב וכו' ומלקחי' ומחתו' זהב טהור לא נצרכא אלא לפי נרות מ"ד פי נרות משחר והתורה חסה על ממונם של ישראל זהב כל דהו סגי קמ"ל ע"כ הרי דמשמ' ליה לש"ס דזהב טהור קאי אנרות נמי וה"ק קרא ועשית את נרותיה זהב ומלקחיה ומחתותיה כלם זהב טהור ולא איצטריך ריבוייא אלא לפי נרות דהיינו מקום הפתילה בלבד וה"ט דלא כתי' ועשית מלקחי' ומחתו' זהב טהור ש"מ דועשית דלעיל קאי אכולהו וסדר הכתובים קשורים זה בזה ודבור א' הם וא"כ מ"כ דלא כבריית' דמלאכת המשכן וסובר הש"ס ע"כ דהך ברייתא משבשתא היא וא"כ היכי מייתי לה רבי' ורחוק לומ' דבית דלא נ"מ מידי לענין דינא אייתי לה דבי' אע"ג דלא הוי כהלכת' דכיון דמשבשת' היא ולאו בדיית' היא כלל מה לו לרבי' להביאה וי"ל דהש"ס מכח ק"ו קפריך דכיון דמלקחים ומחתות שהם

מכשירים בלבד קפיד קרא דליהוו זהב מכ"ש נרות שהם גוף המנורה ול"ל ריבוייא ואע"ג דאייתי קרא דועשית את נרותיה לאו למימרא דשניהם דכור א' אלא ה"ק כתי' ועשית את נרותיה זהב סתם וכתי' במלקחי' ומחתו' זהב ודאי ופשוט הוא דמכ"ש לנרות ומ"ה לא כתי' בהו זהב ולדעת ר' נחמן ולתנא דברייתא ה"ט דלא כתי' בהו זהב משום דהם מכלל הככר ודוחק א"נ י"ל דה"ט דקאמ' תנא הוא אסמכת' בעלמא ועיקר טעמא הוא מריבוייא דכל הכלים ורבי' נקט ה"ט משום שהוא פשוטו של מקרא:

הלכות כלי המקדש

פ"א ה' י"א ויהואחז מפני יהויקים אחיו וזה שמשח אלישע ליהוא לא בשמן המשחה וכו'. ואע"ג דיהואחז נמי לא נמשח אלא בשמן אפרסמון כדאי' בכריתות לא כתבה רבי' משום דהתם ה"ט משום דכבר נגנז בימי יאשיהו ואה"נ דאילו היה עדיין בנמצא היה נמשח בשמן המשחה כמו שלמה ויהואש אבל הכא גבי יהוא איסורא איכא במילתא כיון דאינו מבית דור מ"ה כת' רבי' וזה שמשח וכו' ר"ל אע"ג דלעיל ה' ז' אמרינן דאין מושחין אלא מלכי בית דוד בלבד מ"מ לא תק' לך מהיא דיהוא ובהכי ניחא מאי דק"ל להתי"ט פ"ק דכריתות אדברי רבי' דמשמע מינייהו דיהוא דוקא הוא שנמשח בשמן אפרסמון אכל לא יהואחז וזה הפך הש"ס ולמאי דכתי' ניחא:

הלכות תמידין ומוספין

פ"א ה' י' ולא היו כופתין וכו' כת' הראב"ד אני שמעתי שמא יצטער בכפייתו ויפרכס ער שיטיל מום בקדשים וכו' ואפשר שהטעם הא' משום בזיון קדשים ע"כ ולכאורה הא גופא ק' דהא אית' שם בגמ' פ"ק דתמיד מאי בינייהו א"ב דכפתיה בשיראי א"נ בהוצא דדהבא ע"כ ור"ל חקי האפיקורוסים איכא בזיון קדשים ליכא ואם אית' אטו משום דכפתיה בשיראי ובהוצא דדהכא אינו מפרכס ונעשה בעל מום ועיין בהל"מ ועיין בס' טירת כסף פ' וירא דרוש ג' שכת' דבשיראי מכשיר דאינו מפרכס והוא פלא דאטו משום דכפתיה בשיראי אינו מפרכס ואינו נעשה בעל מום ונ"ל דהראב"ד מפרש לה איפכא דלמ"ד משום בזיון קדשים אף דכפתיה בשיראי או בהוצא דדהכא איכא דבהו נמי מצטער ומפרכס ונעשה בעל מום אבל למ"ד משום חקי האפיקורוסי' שרי דאין דרך האפיקורסי' לכפות בשיראי ובהוצא דדהבא ומכיון דמשונה ממנהגם אין בזה משום שלא לחקות את האפיקורוסים:

פ"ז ה"ה אין מביאין מנחה זו אלא מא"י. מתני' היא ר"פ כל קרבנות דף פ"ג ב' וק' דאיתא התם בגמ' מתני' דלא כי האי תנא דתניא ר' יוסי בר' יהודה אומר עומר בא מח"ל ומה אני מקיים כי תבאו אל הארץ שלא נתחייבו בעומר קודם שנכנסו לארץ וקסבר חדש בח"ל דאורייתא דכתי' ממושבותיכם וכו' וכיון דמדאורייתא הוא אקרובי נמי מקריבין

ע"כ משמ' דהא בהא תליא דמאן דסבר חרש בח"ל דאוריית' אקרובי נמי מקריבים וא"כ רבי' שפסק בפ"י מה' מ"א דחרש בח"ל לוקה מן התורה איך פסק בכאן דאינה באה אלא מן הארץ וי"ל דסובר רבי' דאה"נ דתנא דמתני' סבר דחדש כת"ל דאורייתא כסתם מתני' דסוף ערלה וכרבנן דבי ר' אשי דאיתא במנחות דף ס"ח ב' ע"ש אלא דבהא פליגי דתנא דמתני' סבר דלאו הא בהא תליא דאיסור חדש נוהג בכל מקום כדכתי' ולחם וקלי וכו' חקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם אבל העומר אינו בא אלא מן הארץ כדכתי' כי תבאו אל הארץ וקצרתם את קצירה ולא מפרש ליה לזמן ביאה ור"י בר יהודה סבר דהא בהא תליא ובהכי ניחא דלא ק' סתמ' דמנחות אסתמ' דערלה ואע"ג דבספ"ק דקידושין דף ל"ז מייתי לה מתני' בפלוגתא ודעת ת"ק סתם דחדש אינו נוהג אלא בארץ מ"מ ניחא ליה לרבי לאוקומי הך סתמא דמנחות כהלכת' כרבנן דבי ר' אשי ועוד דכפי מאי דמסקי' התם בקידושין דר"א תני חדש ע"ש מצי' למימ' דת"ק דנקט ערלה וכלאים ר"ל וכ"ש חדש דכתי' ביה מושב ואתא ר"א למימ' דדוקא חדש וא"כ אף ת"ק מודה בחרש דאסור מן התורה:

ה' י"ג אסור לקצור וכו' קודם לקצירת העומר. כת' מרן כ"מ ז"ל יש לתמוה דבגמ' משמ' דקודם הבאת העומר קאמ' עכ"ל וראיתי בגמ' פ' ר' ישמעאל דף ע' ב' והנה כפי גי' רש"י ז"ל ודאי לק"מ דרש"י גריס אסור בחדש (פי' לאכול) קודם העומר ולקצור לפני הפסח ואאכילה איפליגו התם אמוראי ר' יונה אמ' קודם קצירת העומר ר"י בר זבדא אמר קודם הבאת העומר ופריך התם למ"ד קודם קצירת העומר דליערבינהו וליתנינהו ולמ"ד קודם הבאה ניחא דחלוקים הם האכילה עד הבאה והקצירה שריא ממוצאי י"ט וכדברי רש"י ז"ל ואף לגי' התו' דגרסי מאי לפני הפסח ופליגי בקצירה נר' ודאי דשפיר ס"ל כרבי' דהא ודאי לדידהו צ"ל הגי' בקושיא להפך דלמ"ד קודם הבאה ניחא דליערבינהו וליתנינהו תרוייהו לפני העומר דהא תרוייהו עד הבאה אבל למ"ד קודם קצירה ניחא דחלוקי' הם ע"ש והתו' קיצרו בדבריהם במקום שאמרו להאריך וסמכו על המבין וא"כ באו דברי רבי' על נכון וגי' שבידינו שכתו' בהן אסורים בחדש לפני הפסח ולקצור לפני העומר ופליגי אמוראי בלפני העומר דקצירה נר' שהם ט"ס דאיך איפשר שהאכילה מותרת בפסח בי"ט א' הפך המקרא ואף שנא' דלפני הפסח לאו דוקא ור"ל עד לאחר י"ט ע"ש ברש"י ותו') מ"מ מאיזה סברא נאמ' שהאכילה מותרת במוצאי י"ט והקצירה עד שעת הבאה יציבא בארעא וכו' ובודאי הוא שצ"ל הקו' הפוכה דלמ"ד עד שעת קצורה ניחא ולפני הפסח ר"ל עד שעת הבאה או צ"ל פלוגתייהו דאמוראי בלפני הפסח ונמצא כדברי רבי' ומ"מ נ"ל שנוסחא משובשת היא וא"כ מאי ק"ל למרן ז"ל והנה לכאורה נר' לומ' בדוחק שקו'

מרן היא על תבואה שהשרישה קודם לעומר שכת' רבינו דמשמעו קודם לקצירה דאיירי ביה לעיל דההכאה לא נזכרה כאן כלל ומ"ש מרן דבגמ' משמ' קודם הבאת העומר היינו משום דכיון דאסיקנא דקודם לעומר דרישא היינו הבאת העומר ממילא גם אם השרישו קודם לעומר דסיפא היינו הבאת העומר וא"כ פשטא דמתני' משמ' כמ"ד קודם הבאה ולזו נמי י"ל דרבי' פסק לחומרא דמ"ד קודם קצירה שאם השריש בין קצירה להבאה אינו ניתר עד עומר הבא דבשל תורה הלך אחר המחמיר ועוד דמסתבר' כוותיה דכיון שלא השריש קודם לקצירה לא קרינא ביה בעומר ראשית קצירכם לגבי ההיא תבואה שהרי לאו בת קצירה היא:

הלכות קרבן פסח

פ"ב ה' י"א האשה שהיא בבית בעלה וכו' עיין מה שהק' מרן כ"מ זל דאמאי לא כת' רבינו אלא דין נחפזת דברייתא דין אינה נחפזת דמתני' ותי' משום דלא שכיחא לא חש לכותבו ע"כ והק' ע"ז הל"מ ז"ל דהא מ"ש רבינו תחלה תאכל משל בעלה היינו באשה רדופה ובשאר רגלים ומכיון שהתחיל לכותבו יגדל התימא למה לא השלים לפרשו דברגל א' תאכל ממקום שתרצה ע"ש וי"ל לדעת מרן דסובר רבי' דע"כ לא מפלגי' בין רדופה לאינה רדופה ובין רגל א' לשאר רגלים אלא בהלכה לבית אביה אכל כל שיושבת עודה בבית בעלה לעולם אוכלת משלו דאף שהיא רדופה ובית אבית חביב לה מ"מ כיון שהיא עתה יושבת בבית בעלה וניזונית משלו ודאי דעליה דידיה קא סמכה כל דלא גליא דעתה בפי' דבדאביה ניחא לה והרי אף דהלכה לבית אביה והיא רדופה בשאר רגלים הוי ספק משום דסוף סוף אגידה ביה אבל כשהיא יושבת בבית בעלה דאגידה ביה לגמרי ודאי דאדידיה קסמכה והכי דייק לישנא דמתני' דקתני האשה בזמן שהיא בבית כעלה שחט עליה בעלה ושחט עליה אביה תאכל משל בעלה הלכה רגל א' לעשות בבית אביה שחט עליה אביה ושחט עליה בעלה תאכל ממקום שהיא רוצה ע"כ ומוקמי' לה באינה רדופה ואי רישא בשאר רגלים דוקא מיירי אמאי נקט לה בזמן שהיא בבית בעלה והא בבית אביה נמי בשאר רגלים תאכל משל בעלה וא"כ עדיפא מינה הול"ל בבית אביה ועוד בסיפא אמאי נקט הלכה רגל א' והא אף בבית בעלה נמי ברגל א' הוי ספק וכ"ת נקט הכי דנשמע מינה דיוקא דדוקא ברגל א' דהוי ספק לאפוקי שאר רגליה דאף שהלכה לבית אביה תאכל משל בעלה דלא נטעה מדיוקא דרישא א"כ תגדל התימא והקו' ארישא דקתני בזמן שהיא בבית בעלה למאי נקטה ללא צורך ותועלת לא אדרבה לאטעאה אלא ש"מ דרישא מיירי אף ברגל א' ולהכי קתני סתמ' בזמן שהיא בבית בעלה משמ' בזמן שיהיה הן רגל א' הן שאר רגלים תאכל משל בעלה הלכה רגל א'

וכו' והיא אינה רדופה הוי ספק הא שאר רגלים הוי ספק וא"כ רבינו לא נקט אלא רישא דמתני' בלבד וסיים דין רדופה דבריית' והשמיט דין אינה רדופה דמתני' ושפיר קמשני מרן ז"ל והל"מ אזי נמי בהאי שיטתא דיש חילוק בין בית אביה לבית בעלה אלא דמשמ' ליה דלא אמרי' הכי אלא לשיטת התו' דמפרשי דהדבר תלוי בהליכה משא"כ לפירש"י דהדבר תלוי בחביבות אי חביב לה בית בעלה או בית אביה ע"ש ולדידי אף לפירש"י י"ל כן וכדדייקא מתני' וטעמא רבא איכא במילת' וכדכתי' ונ"מ מדברי מרן שסיים דבריו וכת' וכיון דברדופה שאר רגלים ממקום שתרצה תאכל ממילא משמ' דבשאינה רדופה משל בעלה ע"כ מוכח להדיא דאינה רדופה בשאר רגלים לא קתני לה רבי' ודוק. והא דלא נקט רבי' דין אינה רדופה דמתני' ונשמע מינה דין רדופה דבריית' לא"נ שכת' מרן י"ל משום דדין רדופה מפורש כוליה בברייתא דין רגל א' ודין שאר רגלים משא"כ אינה רדופה דמתני' וה"ט נמי דבקו' מרן נקט והשמיט דין אינה רדופה דמתני' דרגל א' תאכל ממקום שתרצה ע"כ ר"ל שהוא דבר הברור ומבואר במתני':

פ"ח ה"ח צלאו ואח"כ בישלו וכו' או שעשאו צלי קדר. עיין מה שתמה מרן הכ"מ דאיך רבי' מזכי שטרא לבי תרי שפסק להך דצלאו ואח"כ בישלו כרבנן דמוקמי קרא דובשל מבושל להך דצלאו ואח"כ בישלו ושוב פסק כרבי דעשאו צלי קדר חייב ומפיק לה מובשל מבושל ותי' דרבי' מפרש דכי אמרי' א"ב צלי קדר היינו לומר דמק"ו לא הוה משתמע אבל מבשל מבושל ודאי משתמע שפיר לכ"ע ע"כ וכפ"ז פלוגתא דבין ר' ורבנן היא דלרבנן מק"ו אשתמע שכיר משקין ומי פירות ולא אצטריך קרא אלא לצלי קדר ולר' כולהי לה משתמעי אלא מקרא דיבשל דמדכתי' במים משמע דוקא מים אך ק' דא"כ מאי כריך כגמ' ורבנן האי ובשל מאי עבדי ליה הא שפיר איצטריך ליה לצלי קדר ואמאי אצטריך לאוקומי להההיא דצלאו וכו' ואין לומ' דקו' הש"ס היא משום דדייק שינוייא דקרא דכתי' בשל מבושל ולא כתיב בשל בשל או מבושל מבושל כדדייק התם בש"ס דף מ"א ב' דלר' ניחא דמייתורא מסיק צלי קדר ומשרין ומשנוייא מפיק לה לבשלו מבע"י כדאיתא התם בש"ס אבל לרבנן דלית להו התם הך דרשא מאי עבדי ליה ומשני דמפקי ליה לצלאו ואח"כ בישלו ונמצא דתרתי ש"מ דמלבד שאין זה פשט השמועה אלא דק' דא"כ קו' זו הו"ל לש"ס למימרא התם בסוף השמועה ודרשי' שינוייא ויתורא לר' התם הול"ל ורבנן מאי עבדי ליה ולא הכא דאכתי לא אתי' להך דיוקא דשינוייא ועוד רמסתברא ודאי דמייתורא מפקי' תחלה למשקין ומ"כ דמסתבר טפי ובתר מפקינן מדיוקא דשינוייא לבישלו מבע"י וא"כ ר' דדריש הכא צלי קדר ומשקין היינו מייתירא וכדמוכח לישנא דהש"ס גבי בשלו מבע"י דקאמ' והאי בשל מבושל אפקיה ר' לצלי קדר

ולשאר משקין א"כ לימא קרא או בשל בשל וכו' ע"ש ועליה קאי בש"ס דפריך ורבנן מאי עבדי ליה ר"ל רבנן דלא מסקי להו למשקין מיתורא אלא מק"ו מאי עבדי ליה ואע"פי שי"ל בדוחק מ מ אינו נ"ל ולעיקר קו' מרן ז"ל י"ל ע"פ מאי דאיתא עוד התם בשלמא בשלו ואח"כ צלאו חייב דהא בשליה אלא נלאו ואח"כ בשלו הא צלי אש הוא אמאי א"ר כהנא ר' יוסי היא דתניא יוצאין ברקיק ובמבושל דר"מ ר' יוסי אומר יוצאין ברקיק השרוי אבל לא במבושל עולא אמ' אפילו תימא ר"מ שאני הכא דאמ' קרא בשל מבושל מ"מ ע"כ וק"ל לרבי' ז"ל דאמאי מוקי לה ר' כהנא כר"י הא כיון דאמרי' דרבנן מיבעי ליה לבשל מבושל לצלאו ואח"כ בשלו א"כ שפיר אתיא אף כר"מ ולקו' זו אינו מעלה ארוכה מ"ש שם התי' וז"ל תימא דר' כהנא דמוקי לה כר' יוסי לרבנן האי בשל מבושל מאי עבדי ליה דצלאו ואח"כ בשלו לא צריך קרא דמסברא ידעי' דבישול מבטל הצלייה כדאמ' ר"י גבי מצה וי"ל דר' כהנא סבר דר"י יליף מבשל מבושל דבישול מבטל אפייה דסוף סוף אכתי אימא בהא פליגי ר"י ור"מ דלר"י יליף מבשל דבישול מבטל צלייה ור"מ הבר דהתם גלי קרא בשל מ"מ ולאו משום דמבטל צלייה ואפייה (ולדעת התו' צ"ל דר' כהנא סבר דהא בהא תליא דאי ר"מ היה סבר להך דצלאו בישלו מינה נילף להך סברא דבישול מבטל צלייה ואפייה אלא גזירת הכתוב היא דבשל מ"מ אסור ובעי' צלי מתחלה ועד סוף לכך מפ' רבי' דלר' כהנא קרא דובשל לרבנן אתא לצלי קדר וההיא דצלאו ואח"כ בשלו היא סברא בעלמא דומיא דבשלו ואח"כ צלאו והא דקאמר הש"ס ורבנן האי ובשל מבושל מאי עברי ליה מיבעי ליה לכדתניא בשלי ואח"כ צלאו היינו אליבא דעולא דס"ל כסדר דהש"ס דלרבנן לית להו צלי קדר וא"כ ע"כ קרא אתא לצלאו ואח"כ בשלו והיינו דמסיים בה הש"ס בשלמ' בשלו ואח"כ צלאו וכו' א"ר כהנא וכו' עולא אמ' וכו' וכולה חדא מילתא היא ולאו מילתא באפי נפשה היא ורוק והשתא לר' כהנא צלי קדר לכ"ע אסור מקרא דובשל וההיא דצלאו ואח"כ בשלו היא מכח סברא דומיא דמנה ואתיא כר"י ולעולא קרא דובשל לר"מ אתא לצלאו ואח"כ בשלו וצלי קדר שרי ולר"י צלאו ואח"כ בשלו סברא היא וקרא אתא לצלי קדר וכר' וא"כ ת"ק דפליג אר' הוא ר"מ ופסק רבי' להא דצלי קדר כר' כיון דלר' ור"י לכ"ע ודאי אסור אף אליבא דעולא ולר"מ נמי אליבא דר' כהנא אסור ולא דחי' ודאה דר' ור"י משום ספקא דר"מ דהיא ת"ק דר' מיהו לוה יש להשיב דמשמ' דסתמ' דתלמודא ס"ל כדעולא ונר' טעמו משום דלר' כהנא כולהו מודו לדינא דצלי קדר אסור אלא דפליגי במשמעות דורשין אי ילפי' מ"פ ושאר משקין מק"ו או מריבוייא וזה רחוק הוא בברייתא מ"ה ניחא ליה בדעולא אלא דמ"מ מהא לא תברא דאף דת"ק דר' הוא ר"מ מ"מ הא באידך ברייתא איתא במחלוקת דר"מ ור"י והו"ל סתם

במקום א' ומחלוקת במקום אחר דאין הלכה כסתם והדרינן לכללין דר"מ ור"י הלכה כר"י ומה גם עתה בהצטרף עמו ר' בהך דצלי קדר:

עוד נ"ל בשנקשה עור במה שחילק רבי' בין מים למ"פ ושאר משקין לענין סיכה וטבילה הך חילוקא מהיכא ילפי' לה הא לכ"ע משקין ומ"פ דינם כמים אמנם נר' טעמו דדייק לה רבי' מדקתני מתני' התם דף מ"ב אין מבשלין את הפסח לא כמשקין ולא במ"פ אבל סכין ומטבילין איתי בהן ומשמ' לרבי' דדוקא כהן קתני אבל לא במים (ולפשטא דמתני' לכאורה י"ל דלאו לדיוקא קתני בהן אלא משום דקתני רישא אין מבשלין במשקין וכמ"פ דהוי לריבותא מ"ה סיים בסיפ' כהן) ועכ"ל דטעמא הוא משום דק"ל לתנא דמתניתין כיון דבכל גוונא מבושל אסור א"כ במים דאמ' קרא ל"ל אלא עכ"ל דאתא לסיכה וטבילה אחר צלייה ובמים דוקא קאמ' דאסור ולא איתרבו מ"פ ומשקין אלא לבישול בלבד וא"כ עכ"ל דסתמ' דמתני' אתיא כר' דאי לרבנן הא במים אצטריך להתיר צלי קדר וא"כ לאחר צלייה אימא דמים נמי שרו דהא קרא לא קמיירי אלא בבישול ממש ולא אייתר מידי לאתויי סיכה וטבילה ובשל אתא לאתויי צלאו ואח"כ בשלו אלא ש"מ דמתני' ר' היא ומריבוייא דבשל ילפי' צלי קדר לאיסורא ובמים אתא לסיכה וטבילה אחר צלייה וצלאו ואח"כ בישלו מסברא מפיק לה דבישול מפיק מאפייה וצלייה ודוק:

פ"י ה' י"ב וזוהי הנק' חגיגת זר ועז נאמר בתור' וזבחת פסח וגו' צאן ובקר אימתי וכו'. דברי רבי' ז"ל אלה קשים ההבנה דמדקיליף לה מקרא דצאן ובקר מטמ' דס"ל חגיגת י"ד דאוריית' והיינו כבן דורתאי בגמ' דף ע' ב' והיכי מסיים בה רבי' אימתי מביאין וכו' בזמן שהוא בא בחיל חגיגת י"ד רשות ואינה חובה והיינו כרבנן דס"ל חגיגת י"ד דרבנן כדאיתא התם בגמ' דף ע' א' ש"מ לאו חובה וכו' מיהו מ"ט אתיא כרי שיהא פסח נאכל על השבע ואיך פסק רבי' תרתי דהתרן ועוד דאמרי' התם ואנן טעמא דפרושים ניקו ונפרוש אלא קרא לכדר"נ וכו' מנין למותר הפסח מקרב שלמים שנאמ' וזבחת פסח צאן ובקר ופסקו רבי' לעיל פ"ד ואיך פסק הכא דרשא דפרושים ולזו י"ל דכ"ע ס"ל מותר הפסח קרב שלמים ואף הפרושים הכי ס"ל אלא דלאו מוזבחת פסח מפקי לה אלא מסברא דכיון דלא אפשר לעשותו פסח לשנה אחרת ממילא עבדי' ליה שלמים דהוי קדשים קלים כפסח א"נ ס"ל דהלכה מקובלת היא או אפשר דמקרא אחרינא יליף לה ולכאורה י"ל בדוחק דאה"נ דחגיגת י"ד דרבנן כסתמא דמתני' דבא בחול ובטהרה ובמועט ורבי' סמיך לה אקרא דוזבחת אסמכת' בעלמא. מיהו ק' ממ"ש רבינו לקמן ואסור להניח מבשר חגיגת י"ד ליום הג' שנאמר ולא ילין מן הבשר אשר תובח בערב ביום הא' לבקר מפי השמועה למדו שזה אזהרה למניח בשר חגיגת י"ד ליום ט"ז משמע

דמדאורייתא הוי חגיגת י"ד וי"ל דקרא דלא ילין לא מוכח דהוי חיבה מדאורייתא אלא ר"ל דאם הקריבו הרי הוא בכל ילין:

הלכות שגגות

פ"ב ה"ב עבר עבירה וידע שהיא בל"ת וכו' עיין בכ"מ וק' דמסיים התם בש"ס דר"ל יליף לה מדכתי' אשר לא תיעשינה בשגגה עד שישגוג בלאו ור"י האי קרא מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא וכו' רשב"א אומר משום ר"ש אשר לא וכו' השב מידיעתו מביא קרבן וכו' ומכיון דרבי' פסק לקמן פ"ג דין ז' כת"ק דמומר לאכול חלב לתיאבון ונתחלף לו חלב בשומן אין מקבלין ממנו קרבן דמקרי מומר ודלא כר"ש דקרי ליה השב מידיעתו ע"כ דהיינו דלא כר' יוחנן וא"כ איך פסק רבי' כאן כר"י דסבר כר"ש והו"ל תרתי דסתרן והל"מ ז"ל תי' בדוחק דפסק רבי' כר' המנונא דמפרש התם בחולין דפליגי במומר לחלב ואינו מומר לדם אבל במומר לחלב ואכל שומן לכ"ע פטור ואע"ג דפליג רבא עלה בהוריות וסבר דבמומר לחלב ואינו מומר לדם כ"ע לא פליגי דלא מיקרי מומר לדם כי פליגי במומר לחלב ואכל שומן מ"מ פסק רבי' כר' המנונא והיינו כר"ש וטעמו משום דהתם לא הזכירו דברי רבא כלל ע"ש ומ"מ לא נתרווה צמאוננו בזה דאדרבא נר' סוגיא דהוריות עיקר דשם עיקרה דברייתא אבל סוגיא דחולין אגב מיתנייא ונ"ל כעת לומ' דהך דרשא דהשב מידיעתו כ"ע מודו בה אף ת"ק אלא דהוא סבר דמעם הארץ ממעטינן מיניה מומר והשב מידיעתו ילפי' מינה מילתא אחריתא כי ההיא דאמרי' ביומא דף פ' אר"א החוטא בזמן הזה אל יכתוב שהוא חייב חטאת אלא יכתוב השיעור שמא יבא ב"ד אחר וירבה בשיעורים ופריך והתניא וכו' השב מידיעתו וכו' אלא שמא ירבה בשיעורים דבעי כזית גדול אבל ר"ש סבר לא דריש פרט למומר וההיא דהשב מידיעתו ילפי' מינה כולה מלתא ודוק ובהכי ניחא דפריך מינה התם אר"י בריש הוריות דמחייב בהורו ב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ולכאורה תק' דאדפריך ליה מר"ש ליסייעיה מת"ק ובלא"ה י"ל דלדידיה דר"י פריך שפיר משום דבפ' כלל גדול ס"ל כוותיה כדלעיל) אלא דק' דהא קי"ל שיעורין חציצין וכו' הל"מ אם לא שנאמר דר"ש פליג בהא אר' יוחנן ודוחק א"נ שמא יבא ב"ד אחר ויאמר כך היא הל"מ והוא ג"כ דוחק שניחוש שמא יבא ב"ד אחר ויחלוק עלינו את השוין בהל"מ:

פי"ג ה"א וכן אם הורו ועשו מיעוט וכו' הרי ב"ד פטורים וכו' וכל אחד ואחד מביא חטאתו. פסק כחכמים דס"ל התם בהוריות דף ג' דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב ואע"ג דסתם לן תנא התם בריש הוריות ובפ' האשה רבה דף פ"ז דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור מ"מ פסק רבי' כחכמים משים דאמרי' התם בריש הוריות א"ר יהודה אמר שמואל

זו דברי ר' אכל חכ"א יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב וקי"ל דסתם זו היינו זו ולא ס"ל כמ"ש התו' בפ' חזקת הבתים דף ל"ה ד"ה ומ"ש מתא וכ"מ בש"ס בפ' בית כור דף ק"ה ובפ' אלמנה לכ"ג דף ס"ז ואע"ג דפליגי התם בריש הוריות ר' ור' יוחנן במי שנתחלף לו חלב בשומן והורו ב"ד שחלב מותר משמ' דס"ל כר"י דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור י"ל דנ"מ לדבנן בשבט א' שנתחלף לו חלב בשומן אי מייתו פר העלם צבור או כל א' מביא חטאתו ומדר"י נשמע לרבנן ואע"ג דבפ' האשה רבה דצ"ב פליגי זעירי ורבא עם ר' נחמן בנישאת ע"פ ב"ד ואח"כ בא בעלה אי הוי הוראה ופטורה או הוי טעות וחייבת י"ל דנ"מ לדידן אם הורו ב"ד עוד שחלב מותר ועשו מיעוט על פיהם ובהצטרף ההוראה האחרת של הנשים שנשאו ע"פ הוי רוב ואי הוי טעות אינם מצטרפים וכעין סעד יש לזה דהא התם משמ' דר"נ ס"ל כר"י ואילו הכא בריש הוריות משמ' דס"ל דחייב דאר"נ אמר שמואל וו דברי ר"מ אבל חכ"א יחיד שעשה בהוראת כ"ד חייב ומשמ' דהכי ס"ל כשמואל ויר' לי דמה"ט נמי פסק רבי' בפ"א מה' מגילה דין ט' כחכמים דס"ל בזמן הזה אין קורין אותה אלא בזמנה הפך סתמ' דמתני' דריש מגילה והיינו דאמרי' התם אמר רבא בר בר חנה אר"י זו דברי ר"מ סתימאה אבל חכ"א בזמן הזה אין קורין אותה אלא בזמנה אך קשה דא"כ ק"ל אדר"י דאר"י הלכה כסתם משנה וכה"ג פריך הש"ס בס"פ דם הנדה דף נ"ו ע"ב אהא דאר"י התם זאת אומרת מקבלין גרים מתרמוד איני והא אר"י וכו' וכ"ת זאת ולא ס"ל והאר"י הלכה כסתם משנה וצ"ל דר"י תני במתני' דברי ר"ע וכ"הג שני הש"ס פ' מי שהחשיך דף קנ"ז וכ"הג נמי כתבו התו' ז"ל פ' ע"פ דף ק"ג ד"ה ואמר ר"י ומ"ה לא פריך הש"ס דר"י אדר"י כדרך הש"ס בכל מקום ומה גם דמסתבר טעמייהו דרבנן אמרי' דהאי זו דהכא הוי כסתם זו והא דקרו ליה סתימאה היינו משום דבעלמא סתם כוותיה וכ"הג אשכחן בש"ס בפ' בכל מערבין דף ל"ח ור' יוסי בר יהודה סתימאה אע"ג דהתם ליכא סתם כלל וכן י"ל גבי מה שפסק רבי' בפ' י"א מה' תפלה דרחובה של עיר אין בו קדושה כרבנן ודלא כסתם מתני' דר"פ בני העיר יע"ש ואע"פ שפסק רבינו בפ"א מה' שבת דין י"ו דזה יכול וזה אינו יכול חייב כר"י דס"ל הכי בפ' המצניע דף צ"ב ע"ב משום דבעשותה אתא ליחיד שעשה בהוראת ב"ד דפטור י"ל דהא דאמרי' התם דבעשותה אתא ליחיד שעשה בהוראת ב"ד היינו דר"י הכי ס"ל בפ"ק אבל לדידן דקי"ל כרבנן אמרי' דתרי מיעוטי כתיבי חד למעוטי זה עוקר וזה מניח וחד למעוטי זה יכול וזה יכול. ובהכי ניחא לי הא דפריך ריש הוריות ממאי דקמיית' ר"י ר"ל דפטר ביחיד שעשה בהוראת ב"ד ולא משני מדאשכחן בפ' המצניע לר"י דמחייב בזה אינו יכול וזה אינו יכול והיינו משום דמצי' למימ' דלר"י תרי מיעוטי כתיבי חד למעוטי זה עוקר וזה

מניח וחד למעוטי זה יכול וזה יכול ופסק רבי' כר"י משום דהוא סברא מציעתא דבזה יכול וזה יכול הו"ל ר"י ור"ש רובא לגבי ר"מ ובזה אינו יכול וזה אינו יכול הו"ל ר"מ ור"י לגבי ר"ש ועוד נר' דהני רבנן דמחייבי הכא ביחיד שעשה כהוראת ב"ד ס"ל כר"י דמחייב התם בזה אינו יכול וזה אינו יכול דהא ברייתא מני אי ר"מ הא ס"ל יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור ואי ר"ש הא ס"ל דצבור נמי מייתו ומהך ברייתא משמ' דב"ד מייתי ולא צבור וכ"ש כפי מ"ש התו' שם בפ' המצניע דלר"ש יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור וכדמשמע בפ"ק דהוריות ר' ג' וא"כ מצי' למימ' דרבנן ס"ל כר"י וקי"ל בהא דהוו רוב דלא אשכחן מאן דפטר אלא ר"ש אך ק' ממ"ש רבי' דין ה' דאם נתחלף לו חלב בשומן חייב מפני שאכילתו מפני שגגתו לא מפני ההוראה דמשמ' הא מפני ההוראה פטור והא פסק רבי' כרבנן דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב וליכא למימר דאצטריך טעם זה למנין שאינו מצטרף למנין השוגגים על פיהם דהא סיים רבי' שם ואינו מצטרף למנין השוגגים על פיהם שנאמר לכל העם בשגגה עד שתהיה שגגה א' לכל ואם איתא תרי טעמי ל"ל ועוד ק' דהאי קרא דלכל העם בשגגה לא אצטריך בש"ס אלא לרב דס"ל התם דמי שנתחלף לו חלב בשומן הוי בכלל שוגג ע"פ ב"ד אבל לר"י בלא"ה אינו מלטרף דלא הוי בכלל שוגגים ע"פ ב"ד וכיון שכת' רבי' מפני שאכילתו וכו' כר"י למאי אצטריך קרא דלכל העם בשגגה וצ"ל דהאי קרא דנקט רבי' לרווחא דמלתא נקט ומ"ש רבינו מפני שאכילתו וכו' נקטיה רבי' להאי טעמא משום דנפקא מינה לשבט א' דנתחלף לו חלב בשומן כמ"ש בסמוך ומ"ש רבי' בפי"ד דין ג' דאשה שנשאת ע"פ ב"ד אינה הוראה אלא טעות קושט' קאמ' ונ"מ אי איתרמי שבט א' שגגו בזה א"נ אם הורו ב"ד שחלב מותר ועשו מיעוט על פיהם וכמ"ש לעיל וזה שנתחלף לו חלב בשומן אע"ג דלא שב מידיעתו הוא חייב מ"מ כיון דכי מתיידע להו לבי דינא הדרי בהו והוא נמי הדר ביה שב מידיעתו קרי ביה וחייב כדאיתא התם בריש הוריות יע"ש:

והואיל ואתא לידן נימא בה מילתא שלכאורה פסקי רבינו נר' בענין זה כסותרין זה את זה שהרי פסק לעיל פ"ג דין ז' ופ"ג מה' מע"הק דין ד' דמומר אוכל נבלות לתיאבון אין מקבלין ממנו חטאת על חלב שאכל בשוגג והא אתיא דלא כר"ש דדריש קרא דאשר לא תיעשנה בשגגה להך מילתא דהשב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו כדאיתא התם בפ"ג דהוריות דף י"א ואילו לעיל פ"ב דין ב' פסק בדשוגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו הרי זו שגגה והיינו כר' יוחנן בפ' כלל גדול דף פ"ט דמוקי קרא דאשר לא תעשינה כר"ש כדאית' התם והשתא תימא דכיון שפסק כרבנן דמומר אוכל נבלות אינו מביא קרבן ע"כ קרא אתא לשישגוג בלאו וכרת וכדר"ל בפ'

כלל גדול דס"ל התם כרבנן וא"כ איך פסק לעיל בפ"ב כר"י דס"ל כר"ש וקו' זו הק' אותה הל"מ ז"ל לעיל בפ"ב ותי' שם בדוחק יע"ש וירי לע"ד לומר דלכ"ע אית להו הך דרשה דר"ש דהשב מידיעתו וכו' אלא דפליגי במומר אוכל נבלות משום דאע"ג דשב מידיעתו הוא מ"מ לרבנן אין מקבלין מידו משום דכתי' מעם הארץ פרט למומר אבל ר"ש לית ליה הך דרשה תדע דהא אמרי' ביומא דף פ' אר"א האוכל חלב בזמן הזה צריך שיכתוב לו שיעור שמא יבא ב"ד אחר וירבה בשיעורים מאי ירבה בשיעורים אי נימא דמחייבי קרבן אכזית קטן והתניא אשר לא תיעשנה השב מידיעתו וכו פי' וכי אתי ב"ד אחר מאי הוי הא לא שב מידיעתו הוא דאי נמי הוה ידע דחלב הוא הוה אכיל דהא השתא קי"ל דלא מחייב אלא על כזית בינוני ואם איתא אדפריך ליה מר"ם ליסייעיה מת"ק אלא ודאי כדכתי' אבל אין להביא עוד ראיה מהא דפריך עוד מינה ברישׁ הוריות משום דלר"י פריך ור"י ס"ל כר"ש והשתא ניחא דפסק רבינו לעיל בפ"ב כר"ש משום דרבנן מודו בדרשתו ור"ל דפליג בפ' כלל גדול ומוקי להאי קרא דאשר לא תיעשנה לדרשה. אחרינא היינו משים דס"ל דלהך דרשה דר"ש לא אצטריך קרא דאי לא שב מידיעתו לא מקרי שוגג וכ"ת ולמאי אצטריך הך דרשה דהשב מידיעתו אי למומר הא מפקי' ליה מדכתי' מע"ה י"ל דאצטריך להיא דר"א דהאוכל חלב ואע"ג דקי"ל שיעורין הל"מ היינו לענין דשיעור אוכל חלב ודם בכזית אכל לענין זית גדול או קטן הא לאו הל"מ היא וכן משמע התם ביומא א"נ אצטריך למי ששגג בכרת והזיד בקרבן דהאי לא שב מידיעתו הוא וכמ"ש שם התו' ז"ל בפרק כלל גדול ד"ה אלא כמונבז זה נ"ל כפי קוצר דעתי ומ"ור יבאר לט כל זה כפי דעתו הרחבה:

ה"ב עשו רוב אנשי א"י על פיהם אעפ"י שאלו העושים שבט א' וכן אם עשו רוב השבטים אעפ"י שהם מיעוט הקהל ב"ד חייבים והעושים פטורים עכ"ל וכת' שם מרן כ"מ וז"ל כבר נת' בפי"ב דהיא ברשב"א והיינו שכת' רבינו אפי' עשה שבט א' והוא רוב הקהל הרי כל הציבור מביאין י"ב פרים וכו' וכת' שם מרן דפסק כר' יהודה דשבט א' גורר כל השבטים ובעי' דליהוי רוב הציבור כרשב"א וצריך לתת טעם למה פסק רבינו כרשב"א נגד ר"י ור"ש ומה גם דרשב"א דס"ל הכי בשיטת ר"מ אזיל בפ"ק דהוריות דף ה' דב"ד מביאין פר א' על כל שבט ולא כל שבט ושבט כסברת ר"י ור"ש ומ"ה בעי רובא אבל לדידן דקי"ל דכל שבט ושבט קרוי קהל כר"י ור"ש מאי איכפת לן אי הוי רובא או לא ויש מי שהיה נר' לו לומ' דפסק רבינו כרשב"א משים דאמרי' התם בפ"ק דהוריות דף ג' א"ר אשי ובהוראה הלך אחר רוב יושבי א"י שנאמר ויעש שלמה וכו' והא אתיא כרשב"א דלר"י אפי' מיעוט סגי דכל שבט ושבט חייב וא"כ סבר כר"י בחדא וכרשב"א בחדא אבל

הא ודאי ליתא דאצט' לר"י נמי לרובו של שבט א' וכמ"ש רבי' עשו רוב אנשי א"י וכו' שבט א' וכו' אבל ליכא לאקשויי דילמא בר"מ ס"ל דב"ד מביאין פר א' ותו לא וכמ"ש לקמן בה"ד ומה שיר' לומ' כפ"ד מרן הוא דמסתבר טעמיה דרשב"א דמפיק לה מרומיא דקראי כדאיתא בגמ' דף ה' ושוב ראיתי למרן גופיה שכ"כ שם בפי"ב אבל מצי' לרבינו בפי' המשניות וז"ל וכמו כן לדעת ר"י שבט א' שעשה בהוראת ב"ד הגדול שאר שבטים מביאים ע"י כשהיה רוב הקהל וכו' משמ' מדבריו דלר"י נמי בעי' שיהיה אותו השבט רוב הקהל וק' דהא התם בגמ' דף ה' ע"ב איבעיא להו אליבא דר"י שבט א' אית ביה גרידא או לא וכעו למפשטה מדתניא מה הן מביאין פר א' רש"א ב' פרים וע"כ מיירי בשבט א' שחטא ומאן ת"ק ר"י ודחי שם הב"עז כשחטאו ו' שבטים והן רובו של קהל ורשב"א היא ואם איתא דלר"י נמי בעי' רוב מאי הכ"ע וכו' דקאמ' וכי עד השתא לאו בדאיכא רובא עסיקי' ולא הול"ל אלא הא מני רשב"א היא וע"ק דא"כ ע"כ הא דתנן שבט שעשה ע"פ הוראת בית דינו שאר השבטים פטורים דדייקי' מינה התם דף ה' דשבט שעשה ע"פ ב"ד הגדול שאר השבטים נמי חייבים מיירי בשבט שהוא רובו של קהל והא דדייקי' נמי מינה התם דלר"ש שבט א' שחטא חייב מיירי ברובו של קהל דהא עליה דר"י קאי וכיון שכן הא דבעא למפשטא מעיקרא התם דלר"ש שבט א' שחטא חייב מדתניא מה הן מביאין פר א' רש"א ב' פרים ודחי ליה דכשחטאו שבטים והן רובו של קהל עסקי' ורשב"א חיא מאי דחי ליה סוף סוף תפשוט בעיין דהכא כשהוא רובו של קהל מיבעיא לן מדפשיט לה ממתני' דמיירי בשבט שהוא רובו של קהל וי"ל דלרשב"א דווקא במחצה שבטים ורוב אוכלוסין או רוב שבטים ומחצה אוכלוסין ולהכי דייק בלישניה דקאמ' אע"פי שאינן רובו של קהל ולא קאמר אע"פי שהוא מיעוט קהל ושוב מצאתי כן בירוש' דהוריות בהדיא וכפ"ז שבט א' אע"פי שהוא רובו של קהל אליבא דרשב"א פטור ובהכי מיתרצא סוגיא שפיר לדעת רבינו ואין להביא ראיה עוד לזה מש"ס דילן דמוקמי למתני' דחכ"א אין חייבים אלא על הוראת ב"ד הגדול כר"ש משום דלר"מ רובא בעי' ולא מוקים לה כרשב"א משום די"ל דה"ט דלא מוקים לה כרשב"א הוא משום דלרשב"א כ"ד מביאין וממתני' משמ' דצבור מביאין וס"ס דהוה פריך הכי לר"מ אלא דבלא"ה פריך שפיר וסרכיה נקיט ואזיל ומ"ש רבי' בין שעשו רוב השבטים אע"פי שהן מיעוט כל ישראל היינו משום דקי"ל כר"י וכיון דשבט א' עביד גרידא כשהוא רוב באוכלוסין ה"ת איפכא:

אלא דמספקא לי לדעת רבי' אי הא דבעי' שיהא אותו השבט רוב הקהל הוא משום גרידא דאין סברא שהמיעוטא במנין שבטים ואוכלוסין יגדור את רוב שבטים ואוכלוסין

אבל שבט גופיה חייב בכ"הג או דילמא לעולם בעי' רובא והא דכתי' קהל לחייב על בל קהל וקהל היינו כשחטאו כל ישראל או רובם וכמ"ש רש"י ז"ל גבי הא דאיבעיא לן סתם בשבט א' שחטא לר"ש ואין לומ' דחייב מהא דאמרי' בפ' כיצד צולין דף ע"ט ע"ב היו מחצה טהורין ומחצה טמאין הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן היו טמאים עודפי' ע הטהורים אפי' א' יעשו בטומ' רש"א אפי' שבט א' טמא ושאר כל השבטים טהורים הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן רי"א אפי' שבט א' וכו' דחזי' הכא דשבט גרידא שנטמ' מקריב בפ"ע משום דאיקרי קהל כדאית' התם בש"ס ומשמ' דמיירי אע"פי שזה השבט אינו רוב הקהל מדקאמ' ת"ק היו מחצה וכו' ובא ר"ש להוסיף אע"פי שאינו מחצה אלא אפי' שבט א' מקריב לעצמו דהא ודאי ליתא דא"כ תפשוט מהכא לר"ש דשבט א' שחטא אע"פי שאינו רובו של קהל חייב ואמאי דייק לה ממתני' דשבט שעשה ע"פ בית דינו דלא שמעי' מינה אלא כשהוא רובו של קהל וכמ"ש בסמוך אלא ודאי מהכא ליכא למשמע מינה חדא דילמא ת"ק ת"ק היו מחצה טמאים ומחצה טהורים שהיו מחצה במנין השבטים ובאוכלוסין אבל שבט לחודיה לאו כלום הוא ונדחין לפסח ב' ואתא ר"ש למימר דשבט א' שנטמא מקריב לעצמו כשהוא רובו של קהל וליכא למימ' דחייב מדשני התם לרב וללישנא בתרא דר' כהנא הא דתניא טהורים עושים וכו' וטמאים את הב' דאיירי בדאיכא נשים משלימות וכו' ולא שני דמיירי בשבט א' שהוא מחצה של ישראל חדא די"ל אה"נ דהו"מ לשנויי הכי אלא דשני בחד גוונא לכולהו מתנייתא דהתם ועוד דא"כ מאי אירייא מחצה אפי' רובא נמי) ועוד שאני התם דכתי' איש ודייקי' איש נדחה ואין צבור נדחין וחייבין להקריב בזמנו ושבט א' נמי דאיקרי הכא קהל ודאי דממעטינן ליה מאיש ואינו נדחה אבל הכא כיון שכל ישראל לא חטאו וקרא כתי' ואם כל עדת ישראל ישגו די לנו שנחייב שבט א' שהוא רוב הקהל כיון דאיקרי קהל והוא רוב באוכלוסין תדע דא"כ לר"מ בעי' רוב במנין שבטים ובאוכלוסין לעשותו בטומ' והא ליכא מאן דאמ' וכדאמרינן התם עודפים אפי' א' וכו' ולא אישתמיט שום תנא דס"ל הכי ואין לומ' דר"מ ס"ל כר"י דס"ל התם דאין קרבן צבור חלוק (דהא טעמיה דר"י החם הוא משום דשבט איקרי קהל אבל ר"מ ליתי ליה הכי וכדאי' בפ"ק דהוריות אלא ודאי שאני התם דכתי' איש ודמיא להך דאיתא בפ"ק דסנהדרין והוצאת את האיש ההוא איש ולא שבט) וליכא למימר נמי דפטור מהא דאיבעיא לן התם בפ"ק דהוריות דף ה' שבט א' שחטא מי מייתו שאר שבטים בהדיה לר"י ובעא למיפשט דפטורים מדתניא מה הן מביאין פר א' רש"א ב' פרים ות"ק היינו ר"י ואם איתא לימא הכא מיירי בשבט שאין בו רוב ומאי פשיט ליה מהכא די"ל דהש"ס סובר דודאי כשזה השבט אין בו רוב

אין סברא לומ' דב"ד מביאין על מיעוטא דמיעוטא ובהא לא מיחייב ר"ש ב' פרים ועוד דא"כ תפשוט דלר"ש שבט א' שחטא חייב מהא כשהוא רוב צבור ומ"ה דחי ליה באנפא אחרינא דלא מחייכי לא האי ולא האי:

ומה שיר' לע"ד עיקר הוא דלר"י ודאי שבט א' שחטא חייב בכל גוונא מהא דתניא התם חטאו ב' שבטים מביאים ב' פרים חטאו ג' מביאים ג' או אינו אומר אלא חטאו ב' יחידים מביאין ב' פרים חטאו ג' מביאין ג' ת"ל הקהל הקהל חייב וכו' הרי דלא מיעט ר"י אלא ב' יחידים אבל ב' שבטים אף דלא הוו רובא חייבים ומפיק לה מריבוייא דהקהל וא"כ הא דבעי' רובא היינו לגרירה ומפיק לה מרומייא דקראי כדרשכ"א ונר' דסמך לה רבי' מהא דאיתא בהפרי והובא בילקוט פ' שלח לך בפ' והם הביאו את קרבנם ר"י אומר שבט שעשה ע"פ ב"ד אותו שבט מביא וכו' על הוריית ב"ד הגדול אותו שבט מביא פר ושאר שבטים מביאים ע"י י"ב פרים רשב"י אומר י"ג פרים שרשב"י אומר פר א' לב"ד הדא וכו' רוב השבט ככל השבט רוב הצבור ככל הצבור ע"כ. וק"ל לרבינו דמאי איכפת לן ברוב צבור הא לכולהו תנאי דהתם כל שבט מביא פר לעצמו וא"כ כפי מנין השבטים שחטאו כך מנין הפרים ולר"י אית ליה גרידה בשבט א' נמי לכן סובר רבי' דשבט א' שחטא הוא חייב בכל גוונא וכשיש בו רוב צבור לר"י עביד גרירא ולר"ש ב"ד נמי מביאין פר וז"ש רבי' בפי' המשניות ור"ש אומ' כמו שכשעשו כל הקהל יקריבו ב"ד ע"י כמו כן כשעשו רוב הקהל יקריבו כ"ד עמהם עכ"פ הקרבן הראוי להם לב"ד וכו' ואין דעתו שיביא מי פנים ויראה. שאע"פי שלא בא בזה מקרא שכשיהיה השבט ההוא רוב הקהל שעשו בהוראת כ"ד הגדול שב"ד הגדול לבדם מביאים פר בלבד ובע"א פר ושעיר עכ"ל והיינו דהא דאסיקנא בש"ס דלר"ש שבט א' שחטא חייב היינו שהשבט עצמו מביא פר אבל לענין שב"ד מביאין ע"י לא אסיקנא מירי מ"ה כתב רבי' ויראה וכו' שב"ד ג"כ מביאין ע"י משום דסובר רבינו דכיון דאשכחן דמחייב ר"ש בו' שבטים שחטאו והם רוב באוכלוסין להביא ב"ד פר ע"י כדתניא מה הן מביאין וכו' רש"א ב' פרים ומחייב לשבט א' שחטא להביא פר אמרי' כל חד וחד אזיל לטעמיה דרשב"א דבעי רוב צבור שחטאו סגי ליה במחצה שבטים ורוב אוכלוסין משום דומייא דקראי ור"ש דסגי ליה בשבט א' שחטא אמרי' דמשום דומייא דקראי סגי ליה בשבט שהוא רוב קהל לחייב כ"ד ג"כ ומוקמי' להיא ברייתא דמה הן מביאין כרשב"א וסובר ר"ש דהיכא דאיכא רוב בשבטים ובאוכלוסין הוא דמביא פר לכל שבט ופר לב"ד אבל היכא שחטאו ו' והן רוב כאוכלוסין או איפכא כשבט א' דמו ומביאין פר ה' ופר לב"ד כמ"ש רש"י ז"ל בדף ה' וכשחטא שבט והוא מיעוט צבור בין לר"י ובי לר"ש מביא פר א' לעצמו ושאר שבטים פטורים וכן ב"ד

לר"ש וכדמשמ' ממדרש ספרי שהבאתי בסמוך. ואין לדחות דאצטריך לומ' רוב צבור משום רלר"ש אין כל שכט ושבט מביא אלא כשיהיה רוב צבור דברייתא סתמא קתני מהמ' דלכ"ע אתיא האי מלתא ומשמ' נמי מהך מדרש ספרי דשבט שחטא אף שהוא מיעוט צבור חייב והכי מסתבר דהא אסיקנא בש"ס דלר"י ור"ש שבט א' שחטא חייב וע"כ היינו משום דכתי' קהל יתירא לחייב על כל קהל והתם אפי' שבט שהוא מיעוט קהל קרי ליה קהל ומאי דמשמע מהאי ברייתא דספרי דלר"ש שבט א' שחטא מביאין כל ישראל י"ג פרים נ"ל דט"ס הוא דלר"ש לית ליה גרירא כדאית' בתלמוד דידן וכירושלמי: אבל צריך לדעת מ"ט של דבי' שפסק כר"י דכל שבט ושבט קרוי קהל והתנן אין כ"ד חייבים אלא על העלם דבר וכו' ומפרש בירוש' מתני' ר"מ היא הך ר"מ א"ר יוסי ר"מ דאמ' חיבת ב"ד היא וא"כ ודאי דהלכה כמותו ועוד דבפ' כיצד צולין דף ע"ט ס"ל ר' ור' כהנא דשבט א' מקריב בפסח ב' כיחידים ודלא כר"י ור"ש דס"ל התם דשבט אינו נדחה דאיקרי קהל. וי"ל דטעמו של רבינו הוא משום דאמרי' התם בירוש' ר' אבין בשם ר' בנימין בר לוי קרא מסייעא למ"ד כל שבט ושבט קרוי קהל דכתי' גוי וקהל גוים וכו' ומדקא מסייעא ליה מקרא משמ' דהכי ס"ל וכ"מ קצת בתמורה דף ט"ו ב' דאמרי' אי"כ פרים שהקריבו בני הגולה בשלמ' פרים ושעירים כנגד י"ב שבטים אלא וכו' ורב דפליג התם בפ' כיצד צולין מודה הכא משום דכתי' קהל יתירה לחייב על כל קהל וקהל אבל התם אמרינן דלא מיעט קרא דאיש אלא צבור ממש ויש לזה סמך מדכתי' יעשו אותו בלשון רבים דאית' בספרי והובא בילקוט פרשת בהעלותך כפ' והאיש אשר הוא טהור שומע אני א' יחיד וא' צבור עושים פסח ב' ת"ל ויהי אנשים היחיד עושה וכו' ופי' שם המפרש דה"ק מדאפקיה רחמנ' בלשון רבים דכתי' יעשו אותו וכתי' והאיש אשר הוא טהור שומע אני א' יחיד וכו' ונר' דטעמיה דהאי תנא דלא מפיק ליה מדכתי' איש איש כי יהיה טמא כדמסקי' לה בש"ס דף ס"ו ע"ב הוא משום דס"ל דאתא למעוטי קטן כמ"ש שם בילקוט בשם ספרי זוטא אבל הכא מודו רב ור' כהנא לר"י ור"ש ודמייא הא להא דאמרי' בפ"ק דסנהדרין דף י"ו והוצאת את האיש ההוא איש ואשה אתה מוציא לשעריך ואי אתה מוליא כל השבט כולו לשעריך והיינו משים דגלי קרא שחילק כין יחידים למרובים כמ"ש שם התו' ז"ל אך ק' דלמה לא פסק רבינו כר"ש דב"ד ג"כ מביאים פר דהא ר"מ הכי ס"ל והו"ל תרי לגבי ר"י וכההיא דכת' הרי"ף ז"ל בפ' חבית גבי כבשים ושלקות ואף לפי מ"ש ה"ה ז"ל בפ"ז מה' אישות דין י"ב דתרי דמודו בחד דינא ולאו מחד טעמא לא הוו רובא הכא הו"ל חד טעמא דמפקי לה מג"ש דהקהל הקהל אלא דמר דריש לה אב"ד עם הצבור ומר דריש לה אב"ד גרירא אבל כולהו מודו דקרא קאי אב"ד

וכ"ת א"כ מנ"ל גרירא הא ד' קהל כתיבי חד לחייב על כל קהל וקהל וחד למעשה תלוי בקהל וב' לג"ש ולא אייתר קרא אחרינא לגרירא הא ליתא דמאי אולמיה דהאי מהאי ועוד דמסקי' ההיא דמעשה תלוי בקהל מקרא דמעיני העדה כדמסקי' לה התם לר"מ ור"ש ואייתר קהל לגרידא ואפשר דפסק רבינו כר"י משום דמסתבר טעמיה דמסייע ליה קרא דהא מעיני הקהל משמע גדולי הצבור וא"כ והקריבו הקהל ג"כ הכי משמ' וכההיא דאמרי' בפ' א"ל הממונה דף ל"ו ע"כ מסתבר טעמיה דר"מ דקרא מסייע ליה וכו' וכן בפ' החולץ דף מ"ו וכן משמ' מההיא דמס' תמורה שכתבתי בסמוך דלא הזכירו אלא סברת ר"י וא"כ אמרי' דג' קהל כתיבי דמעיני הקהל לא דרשי' בית תרתי דאורחיה דקרא דמשתעי הכי וכמ"ש רש"י ז"ל חד אתא לומ' דמעשה תלוי בקהל וכדתניא התם דף ג' וחד אתא לחייב על כל קהל וקהל וחד אתא לגדירא:

ה"ה וכן אם לא ידע שטעו ונתכוון לאכול שומן ואכל חלב וכו' כצ"ל:

שם ואינו מצטרף למנין השוגגים שנאמ' לכל העם בשגגה עד וכו'. ק"ל דהא לא אצטריך לה"ט בגמ' אלא אליבא דרב דס"ל דפטור אבל לר' יוחנן דס"ל דחייב לא צריך קרא דודאי הוא דהחייב אינו מצטרף עם הפטורים והכי איתא שם בגמ' בריש הוריות הורו ב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו רב אמר פטור ור"י אמר חייב אמר רבא מודה רב שאינו משלים לרוב צבור מ"ט אמר קרא בשגגה עד שיהיו כולם בשגגה א' וא"כ כיון דפסק רבי' כר"י למאי איצטריך ה"ט דבשגגה וליכא למימ' דאף לר"י נמי אית ליה הך דרשה דבשגגה דהא כיון דהוא חייב לר"י ודאי דאינו מצטרף עם הפטורים וי"ל דסבר רבי' דלכ"ע ודאי דדרשי' האי קרא דבשגגה וכיון דהש"ס לא פריך ולר"י האי בשגגה מאי עביד ליה ומוקי לה לדרשה אחריתי ש"מ דכולהו אית להו האי דרשה דעד שיהיו כולם בשגגה א' מיהו בהא פליגי דרב סבר דה"ק קרא אע"פי שזה ששגג שגגה אחרת פטור מ"מ אינו מצטרף למנין הפטורים ור"י סבר דהא בהא תליא דכיון דאינו מצטרף עם הפטורים ש"מ דהוא חייב ומקרא שמעי' לה דזה לא מיקרי מכלל שגגת הוראת ב"ד:

הלכות פרה

פ"א ה' י"א אף כהן הדיוט כשר וכו'. פסק רבי' כר"י רפ"ד דפרה וכת' מרן ז"ל הטעם משום דבטרף בקלפי משמ' דלמ"ד בכהן הדיוט ניחא טפי ועוד דכיון דסתם ר"מ יחידאה הוא דכמה רבים פליגי עליה לית הלכת' כוותיה וכפ"ג דפרה סתמא אחרינא דלא כר"מ ע"ש הנה מ"ש דניחא טפי למ"ד בכהן הדיוט י"ל משום דקאמר התם ד' מ"ג וכבס בגדיו הכהן בכיהונו לדורות ופריך בשלמא למ"ד בין בכ"ג בין בכהן הדיוט ניחא אלא למ"ד בכ"ג השתא כ"ג בעי' בכיהונו מיבעיא אין מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא אך

אידך טעמא שכתב דבפ"ג סתמא דלא כר"מ הוא פלא דהרי בפ"ד הדר ביה רבינו וסתם כר"מ גם מ"ש דסתמא דפ"ד הוא כר"מ יחידאה ק' דקי"ל הלכה כסתם משנה ואף שאינו סתם גמור כיון דר' יהודה פליג בסיפא וכ"הג קרי לה בחולין סתם ואח"כ מחלוקת מ"מ הוי הך סתמ' רבים לגבי יחיד כדמוכח בריש ביצה גבי י"ט סתם לן תנא כר' יהודה ובשבת סתם לן כר"ש אע"ג דפליג התם ר' יהודה בסיפא כמ"ש התו' שם ובהחולץ ע"ש וי"ל דנהי דמהני הך סתמא לר"מ או לר"ש לגבי ר' יהודה מיהו לגבי רבים ממש לא מהני ורבים ממש ערופי ויש להתיישב בזה הכלל א"נ אף אי הוו רבים ורבים מ"מ מסתבר טעמייהו דהני טפי דלא קפיד קרא אלא בההיא לאלעזר אבל לדורות ליכא קפידא ולא גמר חיקה חוקה דכיון דלא שייכא הך ג"ש אקרא דכתי' בהדיא לא דרשי' לה אדיוקא ובהכי ניחא מאי דק' לן אמאן דמכשר בכהן גדול אמאי לא יליף מחוקה חיקה וליכא למימר דלא קיבל הך ג"ש דהא ניתנה לידרש לענין ד' כגריס כמ"ש דבינו כפירוש המשנה וא"כ אין ג"ש למחצה ולמאי דכתי' ניחא ודוק ועוד מטעמא דכתי' בסמוך דבכיהונו לדורות וההיא דפ"ג דפרה שהביא מרן הוא משום דסובר מרן דאף דקי"ל סתם ואח"כ מחלוקת אין הלכה כסתם היי' לומר שאין הלכה כסתם ודאי והדרינן לכללין כמ"ש הנ"י בשם הרמב"ן וא"כ הכא דניחא טעמיה דההוא סתמא קמא קי"ל כוותיה ולע"ד נר' דפסק רבינו כר"י משום דאיתא התם ביומא דף מ"ב איתמר שחיטת פרה ופרו רב ושמואל חד אמר פרה פסולה פרו כשרה וח"א פרו פסולה פרה כשרה תסתיים דרב הוא דאמר פרה פסולה דא"ר זירא שחיטת פרה בזר פסולה ואמר רב עלה אלעזר וחוקה שנינו בה ע"כ משמ' דבזר הוא דפסולה הא בכהן הדיוט כשרה ש"מ דדריש הא לדורות בין בכ"ג בין בכהן הדיוט ומכיון דרב ס"ל הכי הכי קי"ל ואע"ג די"ל דמשום כשרה דפרו נקטה מ"מ מאידך דר' זירא דלא מיירי אלא בפרה בלבד דייקי' שפיר וכ"כ התו' שם דף מ"ג ד"ה לרב הוי ע"ש ואע"ג דבפ' ד' אחין דף ל"ג ב' גבי זר ששימש בשבת מפ' לה בגמ' זר אצלו קאמ' ואפי' כהן הדיוט בכלל התם משום דלא סגי בלא"ה מפרש לה הכי וקרא דחיק ומוקי אנפשיה אבל בעלמא ודאי זר ממש קאמר:

והנה בפ"ג דפרה מש' ח' תנן סמכו ידיהם עליו וא"ל אישי כ"ג טבול א' וכת' שם רבי' בפי' המשנה אומרו אישי כ"ג הוא ספור מה וכו' לפי' שכ"ג היה שורף אותה ואע"פ שהיא כשרה בהדיוט ע"כ ובפ"ק דערויות מש' ג' תנן שער המזרחי עליו שושן הבירה צורה שבו כ"ג השורף את הפרה וכל מסעדיה יוצאים להר המשחה וכת' שם רבי' הוא דעת ר"מ כמבואר בספרי כמו שנת' בספרי ואין הלכה ע"ש וק' דאמאי מיחלפא שיטתיה דרבי' הכא במדות מההיא דפרה וי"ל דהתם קמ"ל תנא סדר אמירתם כ"ג שדרכו לשרוף

דאמירתו משונה היא משאר הכהנים שהיו אומרים לו אישי כ"ג משא"כ בשאר כהנים שאין אומרים לו אלא טבול א' בלבד כלשון רבינו לקמן רפ"ג אבל התם במדות לא אצטריך למימ' כ"ג ש"מ דקמ"ל כ"ג דוקא ועוד דסובר רבי' דלא הול"ל אלא פרה וכל מסעדיה בלבד וכהן השורף בכלל ומדאצטריך לפרשו ש"מ כ"ג בעי' וברפ"ג דפרה תנן ז' ימים קודם שריפת הפרה מפרישין כהן השורף את הפר הכת' רבי' שם מאומרו כהן השורף את הפרה תדע שכל כהן כשר לשריפתה ע"כ אע"ג דכהן סתמא קתני ומצי' לפרושי כ"ג כאידך מתניתין דההוא פירקא גופיה דקתני אישי כ"ג ובמתני' דמדות מ"מ משמע ליה לרבי' מדשני תנא בלישניה דביומא תנן מפרישין כ"ג והכא תנן כהן השורף ש"מ דיוקא דייק לדינא דהתם דבעי' כ"ג נקט כ"ג והכא דסגיא בכהן מאן דהו תנן כהן השורף סתמא:

הלכות סנהדרין

פ"י ה"ה ב' שאמרו טעם א' אפי' מב' מקראות אין נמנין אלא בא' כצ"ל כת' מרן ז"ל כלומר ל"מ אם הם ממקרא א' דלא חשיבי אלא כחד אלא אפילו אם אמרו שניהם טעם א' מב' מקראות לא חשיכי אלא כחד מטעמא שכתבתי ע"כ והוא פלא דהל"ו המחייבין צ"ל כל א' טעם מיוחד לעצמו בענין שצריך ל"ו טעמים לזכות או לחובה וזה דבר שלא יתכן ולא יתיישב על השכל כלל ואם הדבר כן תק' לך גבי נב שהצילתו אביגיל מיד דהע"ה בטענה שאמרה לו עדיין שאול קיים ועדיין לא נודע טבעך בעולם והודה לו דור כמ"ש אשר הצלתני מבא בדמים כמאמרם ז"ל ש"מ שכולם חייבוהו מיתה משום מורד במלכות ורחוק לומ' שהיה למחייבי' טעמי' אחרים אלא שההכרעת לחובה היתה מטעם זה וכשבטל הטעם בטלה ההכרעה ועוד דנר' דאין שם טעם לחייבו מיתה אלא משום מורד במלכות בלבד וא"כ עכ"ל דב' מקראות שאני דע"כ חד מינייהו ליתא וליכא אלא חד גרירא:

ה"ו ומפי השמועה למדו שאין מתחילין בד"נ מן הגדול שמא יסמכו השאר על דעתו וכו'. מדברי רבי' ז"ל נר' דליכא משום לא תענה על רב אלא משום שהם מצד עצמן לא יראו עצמן כדאין לחלוק עליו ויסמכו על דעתו ולא תענה על רב אלא במלך כדלעיל פ"ב ה' ד' וכן נר' דאם הדבר כן דלא תענה על רב נוהג אף בגדול שבסנהדרין א"כ לא ישב עמהם כלל כמו גבי מלך דאין מושיבין אותו בסנהדרין מטעם זה כדלעיל ואם ע"י ההתחלה מן הצר ליכא לא תענה א"כ גם המלך יושיבו אותו בסנהדרין ויתחילו מן הצד ואי משום זילותא דמלכא שיתחילו אחרים לדבר בפניו אדרבה זהו כבודו וגם אם באנו לידי מדה זו א"כ אי אפשר לסנהדרין להיות בעולם דמוכרח א' מהם להיות גדול ואית ביה משום

לא תענה על רב ואף שי"ל דדוקא באדם גדול ומפורסם שהוא מופלא ורב מכולם אבל כשהוא גדול מהם קצת לית לן בה מ"מ אינו נר' וגם נתת דבריך לשיעורים אבל רש"י ז"ל בחומש פ' משפטים כת' וז"ל דרשו לא תענה על רב שאין חולקין על מופלא שבב"ד לפיכך מתחילין בדיני נפשות מן הצד ע"כ משמ' דלאו דוקא גבי מלך נאמ' מקרא זה ולפ"ז ק' ההיא דאין מושיבין מלך דבסמוך ורחוק לומר דהאי מופלא דקאמ' היי' מלך ולפיכך מתחילין וכו' דקאמר ד"ל משום מקרא זה דלא תענה דנאמ' גבי מלך לכן נמשך להם לבריות דאף לגבי שאר גדולים מהם לא יגלו דעתם כיון דאיכא קפידא בדבר והא ודאי ליתא ולדעת רבינו ז"ל דהיכי דרשו ז"ל ויחגור גם דוד חרבו ר"ל שהתחילו מן הצד בדינו של נבל ולבסוף חגר דוד ג"כ עמהם כדבר הלכה והרי אין מושיבין מלך עמהם ואי משום שעדיין לא נהג דוד במלכות ולכך לא דייני' ליה דין מלך א"כ איך הסכימו עליו למיתה משום מורד במלכות והרי דא לדא נקשן:

הלכות אבל

פ"ו ה"ה וכן האשה שהיתה אכלה וכו' הק' מרן הכ"מ ז"ל דודאי לא מיירי כשהיא אבלה משאר קרובים דכיון שהאיש אינו אסור בתשמיש אלא תוך ז' למה תאסר האשה אחר ז' אלא באבלה על בעלה מיירי וכו' וכיון דקי"ל כל הנשים אסורות אפילו ליארס עד צ' יום היכי משכחת אלמנה נשאת תוך ל' ע"ש ודבריו ז"ל קשים ההבנה דמה ענין תשמיש המטה לנישואין והרי באיש עצמו אע"פי שמותר בתשמיש אחר ז' אסור בנשואין כל ל' ונר' ליישב דסובר מרן דבאיש עצמו שיש לו בנים קטנים ומי שאין לו מי שישמשנו דמותר לכנוס מיד אבל לא לבעול עד אחר ל' היינו דוקא במתה אשתו אבל באבל דעלמא מותר לבעול אחר ז' דהא עיקר השמחה היא בנישואין ומכיון שהותר בנישואין למה אסור לבעול והרי תשמיש המטה אינו אסור אלא כל ז' ומטעם זה סובר הרמב"ן ז"ל דאסור לכנוס עד אחר ל' לכן סובר מרן ז"ל דלא אסר רבינו אלא במתה אשתו וטעמא כדי שישכח אהבת אשתו הראשונה שלא ישתה בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר ואע"ג דלה"ט צריך ג' רגלים מ"מ בכי האי דלא אכשר ליה בהכי סגי ליה בל' דשכחה קצת מיהא איכא דודאי אינו דומה תוך ל' לאחר ל' כדאשכחן באשה דמותרת לאחר ל' אי לאו משום הבחנה בדאיתא בהחולץ משום דאשה בכל דהו ניחא לה ושוכחת אהבת בעלה אחר ל' ה"נ באיש שכחה מיהא איכא ומהני פורתא וא"כ באשה דקאמ' רבי' ע"כ באכלה על בעלה קמיירי ואע"פ שהרא"ש ז"ל בפ' החולץ כת' בשם ד"ת דבאכל על אביו ואמו ויש לו בנים קטנים ואין לו מי שישמשנו מותר לישא תוך ל' ויליף לה מעוברא דיוסף הכהן דכנס תוך ל' ולא בעל עד לאחר ל' משמ' דלא מפליג בין אשתו לשאר קרובים ע"ש

מ"מ סובר מרן דלרבי' מפלגינן בהכי משום דק"ל דהניחא באין לו מי שישמשנו וביש לו כנים קטנים אכל אין לו בנים אמאי אסור לבעול עד לאחר ל' מידי הוא טעמא שהותר לכנוס אלא משום פריה ורביה א"כ בעילה נמי תשתרי דהא עיקר השמחה היא הכניסה ולא הבעילה אבל השתא ניחא דבאשתו דוקא הוא דאמרי' הכי משום שלא ישתה בכוס זה אבל באבל דעלמא הכל מותר ול"ד לתוך ז' דכונס ואינו בועל אף באבל דעלמא דהתם טעמא הוא משום איסור תשמיש המטה וזה אף לחשוכי בנים מותר אבל הכא הטעם משים שמחה והעיקר היא הכניסה ואף באין לו מי שישמשנו שרי דהא רבי' כיילינהו לכולהו בחדא מחתת ואף שרבינו לא כתב מדין זה כלום י"ל שרבינו דרכו להעתיק דינים המוזכרים בש"ס וזה לא נזכר אבל דין אשה נז' בעובדא דיוסף הכהן אבל לר"ת דס"ל באין לו בנים מותר לבעול תוך ל' וכמ"ש הרא"ש שם בשמו וז"ל ולעולם מי שאין לו בנים מותר לבעול תוך ל' משים פריה ורביה כי היכי דשרי' כניסה לחופה תוך ל' דכניסת החופה היא השמחה ולא הבעילה ע"כ ניחא דטעמא הוא משום אבילות וא"כ לא שאני לן בין אשתו לקרובים וצ"ל לדעת ר"ת דאע"פי שעיקר השמחה היא הכניסה לחופה מ"מ גם הבעילה יש בה קצת שמחה דאל"כ מי שאין לו מי שישמשנו ויש לו בנים קטנים לישתרו בבעילה דהא השמחה כבר נעשית אלא ש"מ דגם בבעילה איכא שמחה אלא דאינה כ"כ כמו הכניסה ולהכי כמי שאין לו מי שישמשנו ומי שיש לו בנים קטנים לא הותרו בבעילה דלא הותר אלא בכניסה כדי שתשמשנו ותפרנס בניו וזה אינו ענין לבעילה אבל מי שאין לו בנים דטעמא הוא משים פריה ורביה וה"ט שייך טפי בבעילה אמרי' שפיר דהותר בבעילה דאם הותר בכניסה החמורה כ"ש בבעילה אך אכתי ק' לדעת רבי' דאף שנאמ' שהטעם הוא משום שלא ישתה וכו' ומ"ה נאסר בבעילה מ"מ מטעם זה הו"ל ליאסר בכניסה נמי דמה יועיל בכניסתו זאת כיון שלא קיים מצות פריה ורביה וחל עליו דין אבילות ל' יום וי"ל שהתירו הכניסה כדי שתכף בכלות הל' יום יבעול בלי המתנה וגם שחושש שמא אחר ל' יבא איזה עיכוב. דלאו כל שעתא ושעתא מסתייעא מלתא וכן צ"ל לדברי הרא"ש שכתבתי בסמוך דמייתי לה מרימוייא כי היכי וכו' ועדיפא מינה הול"ל דבלא"ה לא מתקיימא מצות פ"ו תם מאי קאמ' דכניסת חופה היא השמחה וכו' דמשמ' שאם היתה הבעילה ג"כ שמחה לא שרי' לה והרי סוף סוף לא מתקיימא פ"ו ואי משום דכולי האי לא שרי שמחת כניסה ושמחת בעילה א"כ גם כניסה נמי לא תשתרי דלא קמהניא מידי אלא ש"ס כדכתי' שוב ראיתי לתו' דהחולץ דף מ"ג ב' ד"ה שאני וכו' שכת' ועוד אור"ת דמי שאין לו כנים מותר לינשא ולבעול תוך ל' דלא מקיימא מצות פ"ו אלא בבעילה ע"כ משמע שכוונתם לומר דכניסה לא מהניא ולא מידי

ומ"מ מדברי הרא"ש משמ' כדכתי' וגם דברי התו' יש ליישבם עד"ו וכוונתם היא שאין זה דומה למי שאין לו מי שישמשנו ויש לו בנים דהנהו בכניסה לבד סגי להו והבעילה היא ענין אפר אבל הכא בין כניסה בין בעילה כולהו משום מצות פ"ו נינהו וכיון דלא מתקיימא אלא בבעילה כשם שדחתה את הכניסה דין הוא שתדחה את הבעילה איך שיהיה לדעת רבי' והרא"ש צ"ל כדכתי' ורבי' שסובר כן דבכולהו אינו בועל עד לאחר ל' נר' שסמך לו על ברייתא דמס' שמחות שהביאו התו' והרא"ש דקתני כד"א שיש לו בנים גדולים אבל אין לו בנים או שיש לו בנים קטנים מותר לישא אחרת לאחר ל' יום משמע' דתוך ל' אסור והיינו ודאי לישא ולבעול וכדמוכח מעובדא דיוסף הכהן והתו' והרא"ש נתקשו בזה וכת' דאחר ל' דנקט משום יש לו בנים קטנים היא ומילתא פסיקתא נקט אבל רבינו מפרש לה כפשטא דבכולהו בעי' ל' יום ואף שבנוסחא שלנו פ"ז כתוב מותר לישא אחרת תוך ל' יום מ"מ נוסחת רבי' היא כנוסחת התו' והרא"ש זה נר' ליישב דעת מרן ז"ל ומיהו בפי' דברי רבי' נר' יותר כמ"ש הל"מ ז"ל דהטעם הוא משום ריבוי השמחה דגם בבעילה איכא שמחה אף שאינה כמו הכניסה ואף בשאר קרובים הדין כן וכן נר' דעת התו' בכתובות דף ד' ד"ה אבל איפכא לתי' א' ע"ש שנר' שדעתם כדעת רבי' שדין אין לו בנים שוה לאחרים:

וראיתי להר"ן ז"ל בפ' ואלו מגלחין שכת' וז"ל אהך עובדא דיוסף הכהן דלא הכיר בה עד ל' יום וז"ל י"מ דלאו דוקא לא בא עליה אלא שלא נשאת דאי נשאת למה לא יהא מותר לבא עליה והלא מותר הוא בתשמיש המטה לאחר ז' ולענין אירוסין ק"ל דאם מתה אשתו אסור לארס עד לאחר ל' ורבינו האיי גאון ז"ל התיר לישא לאחר ל' אפי' על אביו ואמו וכן דעת הרמב"ן ז"ל וכת' המחבר ומיהו דין הוא שיהא אסור לבא עליה מיד שלא יהיו בניו בסכנת בני תמורה ע"כ ודברי המחבר. אלו אינם ענין כלל לדברי ר' האיי גאון וצ"ל דקאי אי"מ שהם כתבו דאי נשאת למה לא יהא מותר לבא עליה ואתא משיב הר"ן דדין הוא שיהא אסור לבא עליה וכו' וזה כדעת הכ"מ ז"ל אלא שהלשון מגומגם. ושוב ראיתי להר"ן בריש כתובות שחילק בין אשתו לדעלמא וז"ל דאע"ג דתניא התם בפ' ואלו מגלחין ואם אין לו בנים מותר לישא לאלתר לאו בתוך ז' קאמ' אלא לאחר ז' וכו' ומיהו במס' שמחות משמ' דכל ל' יום לאבלות אשתו אסור לישא. אשה וכו' ואפשר דבאבלות אשתו החמירו לענין שלא ישא אחרת כשם שהחמירו בשיש לו בנים לשהות ג' רגלים אבל באבלות אחר נושא מיד לאחר ז' אלא דק"ל מאי ק"ל להר"ן שם מס' שמחות עם פ' ואלו מגלחין אי משום דמשמ' ליה לאלתר הוא סמוך ולאחר ל' לא מיקרי לאלתר א"כ מה תירץ כחילוק זה שחילק כין אבילות אשתו לאבל אחר הא התם בפ' ואלו מגלחין

מיירי במתה אשתו וע"כ דפי' לאלתר היי' לאחר ל' דקרי ליה לאלתר לגבי ג' רגלים וא"כ נימא דכולם שוים דתוך ל' אסור וצ"ל דמפרש הר"ן להההיא דאלו מגלחין דהא דקתני ואם אין לו בנים מותר לישא לאלתר קאי נמי אארישא דקתני כל ל' יום לנישואין דמיירי באבל דעלמא והיינו לאלתר דהיינו אחר ז' ואגב דקתני בהא לאלתר תני נמי בסיפא דהניחה לו בנים קטנים לאלתר דהיינו לאחר ל' כדמוכח מההיא דמס' שמחות:

ומותר לארסה אפילו ביום המיתה. עיין מ"ש מרן שהרא"ש והרמב"ן חלקו על רבי ממתני' דהחולץ ר' יוסי אומר כל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנה וכו' והק' עליהם הל"מ דהא ר' יהודה פליג עליה והלכה כדברי המיקל באבל ע"ש וי"ל שהם מפרשי' דרבי יוסי פליג עליה דת"ק בנשואות שיתארסו ועליה דר' יהודה בארוסות שנתארסו ולא ינשאו וכמ"ש רש"י בעירובין דף מ"ו ואף שרש"י גופים בהחולץ דחה פי' זה מההיא דפ' ד' אחין ככר התו' דחו ראייתו דף מ"ב ע"ב ע"ש ד"ה ר"י אומר ומה שהק' שם התו' על פי' זה דמאי דייק מבריית' דרדופה דת"ק דמתני' הוא ר"מ דילמא ר"מ דברייתא ס"ל כר' יוסי י"ל לפירש"י דעירובין דהש"ס דייק לה מדקתני סתמא ולא אשכחן דגלי דעתיה במקום אחר דמותר ליארס כמו ר' יהודה ולא אשכחן תנא אחרינא דאסר בהדיא שפיר אמרי' דת"ק דמתני' הוא ר"מ וסתמ' קאמ' צריכות להמתין בין ליארס בין לינשא וההיא מתני' דכרמא ק"ל להש"ס דאכולהו קאמרי' ג' חדשים בין לאירוסין בין לנישואין ואף שהרא"ש כת' בהחולץ דבריית' דמ"ק דקתני כל ל' יום לנישואין דמשמ' ולא לאירוסין אתיא כר' יהודה שמ' דמפ' כפירש"י דהחולץ מ"מ בכאן במ"ק תפס לו כתי' האחר דלנישואין דנקט לריבותא נקטיה ע"ש וכפ"ז מצי' למימ' דלא פליגי כאיבול אלא בארוסות וכרש"י דעירוכין א"נ י"ל דהם גורסי' בהחולץ אר"י הלכה כר' יוסי וכגי' רש"י ותו' שם ומפ' דלהכי נקט ר' יוסי ולא ר' יהודה לפסוק כמותו אף באיבול ואף שר' יוחנן חזר בו אח"כ היינו לענין המתנת ג' חדשים משום ברייתא דכרמא אבל לענין איבול אכתי בסברתיה קאי דהא לא אשכחן בהא דהדר ביה ואף שהרא"ש העתיק בהחולץ הלכה כר' יהודה י"ל שהוא העתיק דברי הרי"ף שכ"כ אבל הוא עיקר גירסתו הלכה כר' יוסי ועוד שהרא"ש ראה גירסאות מחולפים דלפי גי' רש"י הלכה כר' יוסי וגם לא ברירא אי ר' יהודה פליג עליה או לא מ"ה פסק כר' יוסי אבל אי ק' הא ק' דהתניא במ"ק דף כ"ב ב' המוצא את חבירו אבל בתוך ל' יום מדבר עמו תנחומין וכו' מתה אשתו ונשא אשה אחרת אינו רשאי ליכנס לתוך ביתו לדבר עמו תנחומין הרי דמותר לישא אשה תוך ל' יום ואיך כתב הרמב"ן דלעולם אסור לישא תוך ל' ולאלתר דקתני היינו לגבי ג רגלים ואין לומר דמיירי לאחר ל' ובתנחומין מן הצד דבשאר קרובים מנחמו מן הצד כדאיתא התם חדא דמקמי

דידע הש"ס להא דמנחמו מן הצד היכי הוה מפ' לה להך ברייתא ועוד דכלה ברייתא בתנחומין ממש מיירי ולא במן הצד דקתני לאחר ל' אינו מדבר עמו תנחומין והיינו כדרכו וכעת צ"ע ורחוק לומר דמיירי בעבד ונשא באיסור דאיך חששו רז"ל לחולשת דעת הפושעים ומרן כ"מ תי' לדעת דבי' דמ"ש ר' יוסי אסור ליארס היינו בספוד' והק' עליו הלח"מ מסוגיא דהחולץ דמק' מתני' דאבל עם ברייתא דט"ב דמתיר ליארס ומחלק שם ר' אשי בין אבלות חדשה לאבלות ישנה הרי לך בהדיא דאירוסין בלא סעודה אסור באבל דאי בסעוד' אף בט"ב נמי אסור ע"ש והא ודאי קו' חזקה היא דאף שנאמ' שכפי טעם הירוש' דשלא יקדמנו אחר ברחמים אין לחלק בין חדשה לישנה מ"מ לא הי"ל לפסוק כירוש' נגד הש"ס דילן דבכי הא ודאי לא אמרי' הלכה כדברי המיקל באבל דב"ש במקום ב"ה אינה משנה וכן מצינו לרבי' גופיה לעיל בפ"ה ה' ב' שאסר לגלח שפמו הפך הירוש' דפסק בהדיא להקל כמו שהביאו הב"י סי' ש"צ וז"ל שפה ונטילת צפרנים אית תניי תני ברגל מותר ובאבל אסור ואית תניי תני ברגל אסור ובאבל מותר ר' חייא בר אשי בשם רב הלכה כדברי מי שהוא מיקל כאן וכאן ר' יעקב בר אחא ר"ש בר רב משמיה דרב הלכה כדברי מי שהוא מיקל בהלכות אבל ע"כ והיינו משום שסמך לו על ברייתא דאבל רבתי ועל הא דאמרי' בגמ' ר"פ מי שהפך דדברים שמותר לעשותן בח"המ אסור לאבל לעשותן אע"פי שיש לחלק בין איסור מלאכה לגילוח שפה וכן בדין כפיית המטה שם ה' י"ח פסק דאם לא ישן ע"ג מטה כפויה לא יצא י"ח הפך הירוש' ע"ש במרן שהרמב"ן הביא ראיה מהירוש' דלא כרבי' הרי דלא חשש לירוש' משום דמשמ' ליה שהוא הפך מש"ס דילן כ"ש בנ"ד שיש לחלק שפיר בין ט"ב לאבל כדמחלק ר' אשי ועוד. דאשכחן בתענית צבור שאסור לארס כמ"ש התו' במגילה דף ה' ב' ע"ש הרי דלא חיישי' הכא לטעמא שלא יקדמנו אחר ולזו י"ל דרכי' חולק ג"כ ע"ז וס"ל דמותר ליארס וסמך לו. עמ"ש בה' אישות פ"י ה' י"ד דמותר לארס בכל יום חול ואפי' בט"ב דלא גרע ט"ב מאותן הימים שעברו ולא נענו ויש ליישב לדעת מרן דסובר רבי' דלעולם ר' אשי מודה דמותר לארס כמו בט"ב והא דמחלק בין אבלות חדשה לאבלות ישנה לדעת המקשן קאמ' וליה לא ס"ל משום דסובר רבינו דהאי טעמא דשמא יקדמנו אחר טעמ' דמסתבר הוא כדאשכחן בש"ס דידן במ"ק ד' י"ח ב' דשמואל מתיר לארס בח"המ מה"ט ושמואל גופיה הוא דשרי לארס בט"ב וט"ב גופיה דמי לאבל בכל קצותיו דאף נעילת הסנדל ותשמיש המטה אסור וכיון דשרי' לארס בט"ב ה"ה באבל וחילוק זה דר' אשי אינו אלא לשבוע שחל בו ט"ב שאינו חמור כ"כ כמו אבל אבל ט"ב גופיה דינו כמו

האבל ואף שאין כאן שמחה כ"כ מ"מ קצת שמחה מיהא איכא ולא שרי' אלא משום שמא יקדמנו אחר:

ועל מה שהק' בסמוך ע"ד הרמב"ן שוב ראיתי לטי"ד סי' שפ"ה שכתב וז"ל וכת' הרמב"ן אבל לא נשא אחרת מדבר עמו תנחומין עד שיעברו ג' רגלים כיון שכ"כ מתאבל עליה שאינו רשאי לישא אחרת ע"כ כפ"ז מפ' הרמב"ן דנשא אחרת דקתני היינו לאחר ל' ואף דבריית' מיירי בתוך ל' היינו בשאר ל' ומינה נשמע לכל ג' רגלים למתה אשתו ועלה קאי מתה אשתו ונשא אחרת וכו':

ומי שמתה אשתו וכו'. פסק רבי' כת"ק לגבי רבי יהודה דס"ל לרבי' דליכא בהא משום הלכה כמיקל באבל משום דזה אינו משום אבל אלא משום שלא ישתה בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר כמ"ש התו' דף כ"ה כ"ג ד"ה עד שיעברו ע"ש:

ה"ז מותר לארסה ולכנוס מיד. כת' מרן דרבי' מפ' כפשטא דאפי' תוך ז' שרי כן משמ' ליה מדברי רבי' שכת' לארס ולכנוס משמ' דשניהם שוים ועוד מדביאר רבי' לקמן גבי שמחת מריעות וכת' מיד לאחר ז' משמ' דהכא שהתם וכת' מיד סתם משמ' כפשט' ונר' דרבי' דייק לה מעובד' דיוסף הכהן שאמ' לאחותה בבית הקברות לכי ופרנסי את בני אחותך ואף שי"ל שאינה כניסה ממש מ"מ מדביים בה ואעפ"כ לא בא עליה אלא לזמן מרובה משמ' ביאה הוא דלא אבל כניסה היתה דאל"כ היל"ל באיזה זמן כנסה:

הלכות מלכים

פ"ט ה"ט משא"כ בישראל. כת' מרן כ"מ ז"ל שאין חיובם משום גזלן אלא כובש שכר שכיר איכא ביה לאו דלא תעשוק וכו' ע"ש ותמיהא לי שהרי כת' רבי' פי"א מה' שכירות שהכובש שכר שכיר עובר משום בל תעשוק ובל תגזול ומשום בל תלין ומשום לא תבא עליו השמש ואין לפרש דברי מרן דר"ל שאין חייבם משום גזלן לחודיה אלא איכא ביה נמי לא תעשוק דא"כ נמצאת מחמיר בישראל יותר מבני נח והוא הפך המכוון בדברי רבי' וכן פועל שאכל שלא בשעת מלאכה מכיון שלא הותר לו לאכול הו"ל גזל גמור וכמ"ש בגמ' דף נ"ז אי לאו בשעת מלאכה גזל מעליא הוא ונ"ל לפרש כוונת רבי' משא"כ בישראל דבישראל ניתן להשבון ולית ביה חיוב כלל:

אפילו פועל שאכל וכו'. ק"ק דבגמ' משמ' דפועל שאכל שלא בשעת מלאכה הוא קר גזל טפי מכוכש שכר שכיר דכי מפרש התם מ"ש הברייתא וכיוצא בהם דגזל פועל בכרם פריך אי שלא בשעת מלאכה גזל מעליא הוא ומסיק אלא בכובש שכר שכיר ואפשר דאה"נ דכובש שכר. שכיר יש צד לחייבו יותר שכיון ששכרו לעשות במלאכתו ודאי הוא שחייב ליתן לו שכרו ומכיון שכבשו חייב עליו אע"פי שאינו גזל גמור אלא כיוצא

כו אבל פועל בכרם שאכל מצד שעוסק במלאכת כרמו אע"פי שאין לו לאכול מ"מ אינו חייב עליו כיון שאכל מצד המלאכה והותר מכללו בשעת גמר מלאכה קמ"ל דאפ"ה חייב עליו אבל מ"מ אינו נקרא כיוצא בו שהוא דומה לויגזול את החנות כיון שאין לו לאכול וחייב עליו:

משא"כ בישראל. עמ"ש בסמוך דר"ל דבישראל ניתן להשבון וכפ"ז רבי' לאו אבכלל גזלן קאי אלא קאי אמ"ש על הכל הוא חייב דבישראל הוא פטור על הכל ואף בגונב נפש אינו מתחייב משעת גניבתו אלא עד שיוציאנו לרשותו וימכרנו לאחרים כמ"ש רבי' בפ"ט מה' גניבה ע"ש וכאן קיצר רבי' בדבריו וכפ"ז האי משא"כ בישראל הוא דומיא דמשא"כ בישראל דלעיל ה' ג' ד' וניחא נמי השתא מאי דק"ק לפי' מרן מאי נ"מ אי אסור בישראל משום גזלן או משום לא תעשוק:

פ"י ה"ח שבני קטורה שהם זרעו של אברהם שבא אחר ישמעאל ויצחק וכו'. לכאורה כיון במ"ש שבא אחר ישמעאל ויצחק לפרט דהני בני קטורה הם חוץ מישמעאל משום שאז"ל קטורה זו הגר והרי ישמעאל נק' ג"כ בני קטורה לז"א בני קטורה שבא אחר ישמעאל אבל הרא"ם כת' בפ' ויגש ד"ה והנה עיניכם שבני קטורה חייבים במילה שלא נתמעטו מקרא דכי ביצחק אלא זרעו של ישמעאל שכבר בא לעולם אבל לא זרעם של בני קטורה שעדיין לא באו לעולם עכ"ל כנר שהוציא זה מדברי רבי' כאן והבין שרבי' במתק לשונו שאמר שבא אחר ישמעאל בא ליתן טעם לדבר אמאי לא אימעוט מכי ביצחק וק' שהרי בסנהדרין איתא דף נ"ט ב' אתה וזרעך אינש אחרינא לא אלא מעתה בני ישמעאל ליחייבו כי ביצחק וכו' בני יצחק ליחייבו כיצחק ולא כל יצחק מתקיף וכו' אלא מעתה בני קטורה לא ליחייבו האמ' ר"י בר אבין ואיתימ' ריב"ח את בריתי הפר לרבות בני קטורה הרי שבני קטורה לא איקרו זרע אלא דרבינהו קרא גבי מילה וי"ל דאתא קרא דאת בריתי הפר ואהדרינהו לכלל זרע אך ק' דא"כ הנודר מזרע אברהם אסור אף בבני קטורה דאיקרו זרע ואיך כת' רבינו ז"ל פ"ט מה' נדרים מותר בבני ישמעאל ובני עשו ואינו אסור אלא בישראל שנאמר כי ביצחק וכו'. ע"ש ואדרבא יאסר אף בבני ישמעאל כיון שנתערבו היום בני ישמעאל ובני קטורה ורחוק לומר דבנדרים הלך אחר לשון בני אדם וכיון שבני ישמעאל ועשו אינם נק' זרע שוב אינו נק' זרע בלשון בני אדם אלא בני ישראל בלבד וכ"כ רבינו שם בפי' המשנה ס"פ ר' דנדרים וז"ל מבואר הוא בלשון התורה שזרע אברהם על דרך כלל אמנם הוא זרע יעקב בלבד וזהו מ"ש לו הבורא כי גר יהיה זרעך וזה לא היה אלא זרע יעקב ע"כ הרי שיעקב בלבד הוא שנק' זרעו בלשון התורה ואין זולתו וע"ק דלימעוט בני קטורה מקרא דויתן לך את וגו' דמשמ' דדוקא הוא בלבד

שנק' זרעו לכן נר' דלעולם ודאי הוא שאין נק' זרע אלא יעקב וזרעו בלבד מיהו גבי מילה רבינהו קרא למצות מילה דוקא ומשום דק' ליה לרבי' דמאי חזית דמוקמת וזרעך אחריך למעוטי ישמעאל וקרא דאת בריתי לרבויי בני קטורה ואימא איפכא לכך תי' דעיקר קרא דכי ביצחק לאפוקי ישמעאל אתא דכבר בא לעולם ומיירי ביה קרא דכתי' רישיה דקרא אל ירע בעיניך וגו' ואע"ג דממילא אימעוט כמי בני קטורה דדוקא יצחק יקרא זרע מ"מ עיקר המיעוט לאפוקי ישמעאל הוא וא"כ מוקמי' קרא למאי דמסתבר טפי וטפי מוקמי' קרא דאת בריתי לרבות בני קטורה שלא באו לעולם וקרא דזרעך אחריך למעוטי ישמעאל דומיא דכי ביצחק יקרא לך זרע דאתא למעוטי ישמעאל בפרטות ועשו נמי גלי קרא בהדיא ביצחק ולא כל יצחק והיינו ודאי לאפוקי עשו אתא ומה שהוציא רבינו עשו מקרא דויתן לך אע"ג דבגמ' אפקוהו מביצחק אפשר דבאיזה מדרש או בירוש' מצאו רבינו ומשום שהוא מבואר יותר נקטיה שכמה פעמים מצי' בש"ס כן ואפשר שיצחק אבינו גופיה מהך קרא דכי ביצחק נפק"ל:

אך ק"ל מהא דקי"ל הנודר מן המולים אסור בערלי ישראל ומותר במולי א"ה והנודר מן הערלים אסור במולי א"ה ומותר בערלי ישראל ופסקה רבינו ספ"ט מה' נדרים משום שנאמר כי כל הגוים ערלים ואין כוונתו של זה אלא למי שהוא מצווה על המילה ולא למי שאינו מצווה עליה ע"ש והרי בני קטורה נצטוו עליה וא"כ ליהוו דינייהו כישראל ובשלמא לפירש"י ניחא שכת' לרבות בני קטורה אותם ששה לבדם ולא זרעם אבל אברהם נצטוה לכל הנולדים לו ע"כ הרי שזרע בני קטורה הוא כזרע ישמעאל ועשו אלא לדעת רבינו ק' איברא דבלשון הש"ס דסנהדרין משמ' יותר כפי' רבינו דמשמ' מ"ש אלא מעתה בני קטורה לא ליחייבו הוא דומיא דמ"ש בני ישמעאל ליחייבו וכו' מיהו ההיא דנדרים ק' ועוד דא"כ א' מבני קטורה כשר למול את ישראל דהא בפ"ב דע"א דף כ"ז פסלי' עכו"ם מדכתי' ואתה את בריתי תשמור ור' יוחנן מפיק לה מהמול ימול המל ימול ובני קטורה קרי ביה שפיר המל ימול ואיהו נמי בשמירת הברית ולזו י"ל דכיון שנתערבו בני ישמעאל עמהם שהם פטורים מדינא מ"ה נפסלו כולהו אבל הך דנדרים ק' דניזיל לחומרא וניתסר בכולהו משים שנתערבו ואפשר דאזלי' בתר כוונת הנודר שלא נתכוון אלא למחוייב במילה בבירור ולא במחוייבים מספק שוב ראיתי להרב בעל מש"ל ז"ל שתי' כן ע"ש ועי"ל ע"פ מ"ש ביבמות דף ע"א ע"ב אמר רבה כר יצחק אמר רב לא ניתנה פריעת מילה לאברהם אבינו שנאמר בעת ההיא אמר ה' אל יהושע עשה לך חרבות צורים וגו' וא"כ ודאי הוא שבני קטורה פטורים מהפריעה דהא דמפקי' להו מריבוייא דאת בריתי הפר הנאמר לאברהם ודאי הוא שכל האומר במולים היינו כהלכה דהיינו

מילה ופריעה דהא קי"ל מל ולא פרע כאילו לא מל וא"כ שפיר נפקי בני קטורה שאינם בפריעה מכלל מולים והשתא ניחא נמי דבני קטורה פסולים למול את ישראל דלא קרי' ביה את בריתי תשמור. שאינו בברית ישראל ולית ביה נמי המל ימול שאינו בכלל המל דישראל ולגבי בני קטורה דוקא קרי ביה המל ולא לגבי ישראל אך ק"ל על רבינו שלא כתב הך מימרא דרב דבני קטורת פטורים מהפריעה:

כללים

כרוב ממשח

ממהרש"א זלה"ה

א' כלל מעשה רב משמע בר"פ במה מדליקין דף כ"א דאף דיחיד לגבי רבים איתיביה כרך דבר שמדליקין בו ע"ג דבר שאין מדליקין בו אין מדליקין בו ארשב"ג של בית אבא היו כורכין פתילת ע"ג אגוז ומדליקין א"ל אדמותבת לי מדרשב"ג סייעיה מדת"ק הא ל"ק מעשה רב מ"מ ק' מאי לאו וכו' הרי דאף לגבי סתמא דברייתא דחשבי' ליה כרבים לגבי יחיד כמ"ש התו' כביצה אמרי' מעשה רב מיהו י"ל דכיון דלאו רבים ויחיד ממש נינהו דאפשר דת"ק יחיד הוא ואף אי הוו תרי הרי רשב"ג ובית אביו הם רבים ג"כ אלא דחשבי ליה כיחיד לגבי רבים שפיר אמרי' ביה מעשה רב אבל ביחיד לגבי רבים ממש אפשר דלא אמרי' ביה מעשה רב והדבר צריך חיפוש:

ב' אשכחן סברוה כפ"א דנדרים דף י"א שעומדת כן במסקנא גבי הא דקאמ' התם סברוה מאי לחולין. לא חולין וכ"כ שם הר"ן ז"ל וז"ל האי סברוה במסקנא נמי קאי ודכוותיה בריש ב"ב מ"כ:

ג' לא אמרי' בא זה ולימד ע"ז אלא כמו תושב ושכיר דאי לא כתיב אלא תושב הו"א זה קנוי קנין שנים השתא דכתיב שכיר דהוא קנין שנים לימד על תושב שהוא קנין עולם ואע"ג דהו"ל לקרא למכתב נרצע בהדיא ואידך אתי בק"ו ומלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא דתרי גופי נינהו ואין שכיר במשמעות תושב אלא דאתי בק"ו ומלתא דאתי בק"ו וגו' אבל היכא שזה בכלל זה לא אמרי' בא זה וגו' כגון הא דכתי' אל הקדש פנימה דפנימה הוא לפני ולפנים וקדש הוא היכל לא אמרי' דפנימה לימד על הקדש שהוא היכל דהו"ל למימ' היכל בהדיא ולישתוק דאזהרת לפני ולפנים בכלל היכל היא דהא לא יכנס לה אלא דרך היכל ולא ישנה מקרא של חנם שאינו מלמד כלום הכי איתא בגמ' בס"פ התערובות דף פ"ב ע"ב:

ד' בפ' הרואה גבי קנה וחזר וקנה אמרי' אמ' לך ר' יוחנן ה"ה דלר' יהודה קנה וחזר וקנה נמי צריך לברך והא דקמיפלגי ביש לו וחזר וקנה להודיעך כחו דר"מ דאף ביש לו וקנה

א"צ לברך וליפלגו בקנה וחזר וקנה להודיעך כחו דר' יהודה כחא דהתירא עדיפא ליה ע"כ והוא פלא דהא קי"ל המברך ברכה שאינה צריכה עובר בלא תשא וא"כ אדרבה כחא דהתירא דר"י עדיף דמברך ואינו עובר אבל הך דר"מ אינה חידוש כ"כ דהא קי"ל ספק ברכות להקל:

ה' כששואל הש"ס מאן תנא היינו משום דאשכח דר"ע פליג עליה דמתני' ולא אתי אליביה כשאר סתימי דמתני' תו' ריש מ"ק ד"ה מאן תנא:

ו' כשמק' הש"ס מאמורא שהוא אדם גדול לאמורא אחרינא לא מסיק עלה בקושיא דכיון דלאו תנא הוא לא חשיב ליה כ"כ ופליג עליה שם ע"ב ד"ה חייב שתים:

ז' אין דרך הש"ס לומ' תסתיים בדבר המפורש בהדיא כ"כ דלא צריך למימרה שם דף ג' ב' ד"ה ר"א אומר:

ח' שייך לומר הש"ס אלא אע"פי שעדיין מחזיק בתי' א' אלא שאינו כטעם הא' שם דף ד' ד"ה אלא א"ר אשי:

ט' אשכחן כמתני' דקאמר ת"ק ששמחה היא לו ור' יוסי דפליג עליה קאמר שאכל הוא לו ולא מיירו תרוייהו בחדא מילתא דת"ק קאי אשמחת הרגל ור"י קאי אליקוט עצמות שם בגמ' דף ח' גבי מתני' דמלקט עצמות:

י' רגילות התלמוד כשמק' מברייתא מייתי פירושא אגב גררא אע"ג דבלא"ה מק' שפיר שם דף ח' תו' ד"ה ולערב:

י"א דוחק הוא לומר אגב גררא לגרר כגון שהקו' היא מרישא דברייתא ומסיפא לק"מ אלא דאגב רישא אתיא לסיפא וכי מייתי פי' דסיפא הו"ל גרר לגרר שם תו' דבור הנז':

י"ב אשכחן כש"ס מלת פלוגתא ופירושה חילוק ולא מחלוקת כדאיתא במ"ק דף י"ד ב' ואי אמרת קטן אית ביה פלוגתא ופירש"י חילוק:

י"ג אע"ג דמצי' לאוקומי מתניתין אף כר' יהודה ולמיונית מ"מ כיון דקתני כברייתא ר' יהודה אומר הבא וגו' משמ' שבא לחלוק על המשנה תו' שם דף י"ד ד"ה מתני' דלא כר' יהודה:

י"ד אע"ג דקתני כל שאמרו מותר לגלח במועד מותר באבל לא דייקי' הא אסור לגלח במועד אסור באבל דילמא יש מהן אסור ויש מהן מותר גמ' שם ע"ב א"ר אשי מי קתני וכו':

ט"ו יש חילוק בין אומר מנודה שהתירוהו חכמים לאומ' שהתירו לו חכמים דאומ' שהתירוהו משמ' שחכמים התירו למנודה מתורת נידוי משום שאין נידוי נוהג ברגל

אבל כשאומר שהתירו לו ר"ל לו דייקא משום דפייסיה לבעל דיניה גמ' שם אמר רבא מי קתני שהתירוהו וגו':

מ"ז אמרי' תנא ושייר אע"ג דקתני אלו מגלחין ומסיים נמי הרי אלו מותרין ושאר כל אדם אסורין כ"כ התו' דף י"ז ב' ד"ה ותנא דידן וזה ק' עם מאי דאיתא בפ"ק דקידושין דף י"ו גבי ואלו מעניקים וכו' וכ"ת תנא ושייר והא אלו קתני וכן ק' מ"ש התו' שם בקידושין ובסוטה דף י"ו ד"ה תנא ושייר דאף דתנא מניינא אמרי' תנא ושייר ושאני התם בקידושין דקתני ואי אתה יכול לומר ד' בא' מהן ע"ש ממאי דאיתא ריש פ' אלו טרפות דף מ"ב ב' בשלמא לתנא דידן דתנא תנא ושייר אתיא כזה הכלל אלא לתנא דבי ר' ישמעאל דאמר י"ח טרפות ותו ליכא וכו' דמשמע דבמניינא לא אמרי' תנא ושייר:

י"ז אשכחן מלת מתני אמימרא דאמוראים כדאיתא התם במ"ק דף כ"ב ב' אמימר מתני הכי אמר רבה בר בר חנה ולשמחת וכו' ובזבחים דף כ"ה ב' בעא מיניה ר' אסי מר' יוחנן היה וכו' ר' יוסף מתני הכי רב כהנא מתני חבית וכו' רבה מתני וכו':

י"ח משמ' מפירש"י בפ"ק דחגיגה דף ט' ב' דמפרש מלת היינו ר"ל כמו הי ניהו דאמרי' התם היינו צדיק היינו עובד אלהים ופירש"י מי הוא צדיק ומי הוא עובד אלהים הלא א' הוא ודף י"ג ב' ד"ה היינו פני כרוב היינו פני אדם מה הן פני כרוב מה הן פני אדם וכי לא א' הן עכ"ל:

י"ט מצינו בש"ס שאף שאומ' ואיכא למ"ד אינו אלא שינוי לשון בעלמא איכא בינייהו אבל הענין א' כ"כ התו' בחגיגה דף י"ג ד"ה וטרדן וכתבו שם ולכך לא חש למיתני איכא דאמרי לה בהאי לישנא כיון שאינו משנה לה רק חדא תיבה עכ"ל:

כ' אשכחן חסורי מחסרא דהיינו שהתנא סתם דבריו בכוונה כדאיתא בפ' ר' נדרים דף כ"ג כ' סבר ר' הונא למדרשיה בפרקא (פירש"י בדרשא הרוצה שלא יתקיימו נדריו) א"ל רבא תנא קא מסתם לה סתומי כדי שלא ונהגו קלות ראש בנדרים ואת דרשת ליה בפרקא וכ"כ התו' שם תנא סתומי שמתכוין קצת התנא שלא ינהגו קלות ראש והוציאו להגיה חסורי מחסרא עכ"ל והרא"ש שם פי' וז"ל דקתני ובלבד שיהא זכור דצריך להגיה ובלבד שלא יהא זכור אכל הא לא הוי מסתם סתומי מה שדילג הרוצה שלא יתקיימו נדריו דכיון דא"א לפרש המשנה אם לא שתגיהנה כך הרי היא כמפורשת ע"כ משמ' שהתנא לפעמים מאיזה טעם וסיבה שנראה לו היא מהפך לאו להן ומשמ' נמי דחסורי מחסרא בכל דוכתא הוא לא מחמת שכחה שהיו לומדים בע"פ שכחו ודילגו קצת ממנה אלא תנא בכוונה חיסרה אם לרוב פשיטות הדבר בחר לו בקיצור או להסתיר הדבר ולהעלימו מעין כל דאל"כ מנ"ל לרבא דתנא סתומי סתמא דילמא דרך שכחה דילגה

וה"נ מסתברא דהא רבי כתב המשנה וסידרה בכתב כדאיתא פ' וא"כ איך דילגו וחיסרו ממנה ול"ד לבריי' שהיו בע"פ ולזו י"ל דמרוב ההעתקה נפלו בה טעיות:

כ"א אשכחן בגמ' דקאמר ר' פ' רמי ולאו היינו קו' הניגוד אלא קו' היתור כדאיתא בפסחים פ"ו דף ס"ח רבא רמי כתיב אני אמית ואחיה וכתיב מחצתי ואני ארפא השתא אחויי מחיי מרפא לכ"ש אלא וכו' מיהו יש ליישב דה"ק דמדכתי' מחצתי ואני ארפא משמע רפואה דוקא אבל לא תחיית המתים ונמצא זה הותר לתחלת הכתוב דהא בכלל מאתים מנה ומ"ל לכתוב לומ' מחצתי וכו'לימא תחיית המתים ולישתוק אלא משמ' דוקא רפואה בעלמא ונמצאו היתרים זא"ז ותי' שפיר:

כ"ב כשאומר בש"ס טעם א' ואומר ועוד משמ' דחזא פירכא בטעמא קמא ומש"ה אמר ועוד כדאיתא במנחות דף ס"ו ר' יוסי נמי חזי ליה פירכא והיינו דקאמר ועוד:

כ"ג כתבו התו' בביצה דף ט' ב' ד"ה ולא היא וא"ת והא כל מקום דתני במה לחלק וי"ל דהיינו במשנה אבל לא בבריית' עכ"ל ודאי נר' פשוט שאין כוונתם לומר דבבריית' לפרש בכל מקים כדמוכח התם בש"ס דקאמ' ולא היא ר' יהודה טעמא דת"ק קא מפרש ממאי מדקתני מוליכין וכו' ע"ש אלא הכוונה היא שבבריית' לא נאמר כלל זה דלחלוק אלא כל מקום ועניינו ולכאורה שצריך חיפוש בזה שזכורני שחילקו בגמ' בין אם אומר במשנתינו דהיינו במשנה דוקא אבל כשאומר במשנה כולל משנה ובריייתא והכא לא נזכרה מלת במשנתינו ולולי דבריהם ז"ל י"ל דאין למדין מן הכללות אפי' במקום שנאמר בהן חוץ דהיכא דמוכח עניינא. נפיק מהאי כללא וה"ט שטעו בני ר' חייא וסברו דר' יהודה לחלוק כדקי"ל בכללא דבמה ודחה אותם ר' חייא שטעו כאן בזה משוט דהכא מוכחא מתניתין:

כ"ד. בספ"ק דביצה די"ד והתניא אין כותשין במכתשת גדולה וכו' אמר אביי כי תניא נמי מתניתא במכתשת גדולה תניא והוא סותר שם תי' אחר דאיתא התם דמתנית' תרתי קתני ואף מכתשת קטנה אסור ע"ש בפירש"י ותו' ולא קאמ' אלא אמר אביי וצ"ל דפשוט הוא דהותר ולא הוצרך לבאר ולומר אלא וכמדומה שהתו' תי' כך במקום אחר. אך לכאו' יר' דהא דדרך הש"ס לומר אלא הוא כשהתירוצים שנים או כולם דברי סתמא דתלמודא כי ההיא דר"פ האורג והתופר הא תנינא וכו' משום דקבעי למיתנא סיפא והקורע וכו' הא נמי תנינא אלא משום דקבעי למיתני סיפא הקורע בחמתו וכו' או כולם דברי האמוראים כי ההיא דפ' כלל גדול דף ע"ד ב' קשירה במשכן היכא הואי אמר רבה שכן קושרים ביתדות אהלים ההוא קשר ע"מ להתיר הוא אלא אמר אביי שכן אורגים יריעות שנפסקה להם נימא קושרים אותה א"צ רבא תירצת קושר מתיר מאי איכא למימר וכו' אלא אמ'

רבא וכו' שכן צדי חלזון וכו' ובמ"ק דף ג' כ' א"ר יצחק כי גמירי הלכתא וכו' והני הלכתא נינהו וכו' אלא ארנב"י כי גמירי וכו' אבל בשתי' א' הוא דברי סתמא דתלמוד' ותי' ב' הוא דברי אמורא כי הך דביצה או איפכ' שתי' א' הוא דברי אמורא ותי' ב' הוא דברי סתמא דתלמודא אינו אומר אלא כי הך דאית' בהאורג דף ק"ה ב' אימור דשמעת ליה לר' יהודה במתקן במקלקל מי שמעת ליה א"ר אבין הא נמי מתקן היא דקעביד נחת רוח ליצרו וכה"ג מי הרי והתניא רשב"א אומר וכו' המקרע בחמתו והמשבר כליו בחמתו וכו' יהא בעיניך כעע"א וכו' לא צריכא דקא עביד למירמא אימתא אאינשי ביתיה ע"ש בפירש"י שזה סותר דברי ר' אבין ולא קאמר אלא וצריך חיפוש היטב בזה אם מתקיים כלל זה (וכפי תי' א' שכתבתי יתורץ ג"כ הך דהאורג דפשוט הוא שסותר אבל הרמב"ם ז"ל פ"ח מה"ש יש לו דרך אחרת בזה שאינו סותר כלל לתי' ר' אבין ע"ש בה"ה ז"ל וכן משמ' כפ' לולב וערבה ד' מ"ד דקאמר התם א"ל ר' זירא לר' אבהו ומי א"ר יוחנן הכי והאר"י משום ר' נחוניא וכו' אשתומם וכו' ואמר שכחים וחזרו ויסדום ומי אר"י הכי והאר"י דלכון אמרי דלהון היא ל"ק כאן במקדש כאן בגבולין וזה ודאי סותר תי' א' ע"ש בפירש: **כ"ה** מצינו להרמב"ם ז"ל שמביא דבר מחודש מסברת עצמו בסתם ואינו אומר יר' לי כמ"ש בפ"ו מה' תפלה דין ז' וז"ל ומותר להסתפר וליכנס למרחץ סמוך לשחרית מפני שלא גזרו אלא סמוך למנחה שהוא דבר המצוי וכו' וכת' עליו מרן כ"מ ז"ל מלתא דסברא היא והכי משמ' מדלא נקט במתני' לא ישב אדם וכו' אלא בסמוך למנחה ע"כ ונ"ל דדבר שהוא פשוט בעיניו אינו אומר בו לשון יר' לי או אפשר שדבר זה הוא מדברי הגאונים וכיוצא מן הראשונים שמביאין כמה פעמים בסתם וכההיא דכת' שם בספ"א אין הצבור מתפללין תפלת נרבה וכו' והוא מדברי הרי"ף פ' מי שמתו. עמש"ל אות י"א דאגב גררא לגררא הוא דוחק אך לפעמים אשכחן כ"הג דאית' ר"פ האורג דף ק"ה דמשום דבעי למיתני סיפא והקורע בחמתו ועל מתו מש"ה קתני התופר ב' תפירות והקורע ע"מ לתפור ב' תפירות דהתופר ב' תפירות ודאי לא תני לה אלא משום סיפא דהקורע ע"מ לתפור וכו' מיהו יש לחלק דאף שדרך לשנות הענינים הדומים באגב אבל לא להביא פירושו ג"כ כי התם דבר שאין לנו צורך בו וכ"ש התם שלא בא לשנות הדינים והענייניים אלא להקשות שודאי אין לו להאריך לשון כ"כ באגב גררא לגררא:

עד כאן מחידושי מהרש"א זלה"ה. בס"ד

חידושי מהרח"א זלה"ה

ספר כרוב ממשח

מסכת ברכות

דף ב' ע"א גמ' וליגמר מניה שם ואל תעשה שאני ע"כ והאי דחייה נמי תרתי נמי כי היכי דלא ליגמר מוהתעלמת דהא האי דחייה דאיסורא ממונא לא ילפי' לא תועיל עכשיו כלל דהרי מצינו ברייתא דולאחותו ואעפ"כ כ"ה דוחה איסור' אלא מוכרח דהאי דחייה דשוא"ת תדחי נמי דלא ליגמר מוהתעלמת ומשמ' מזה הדבר שהוא שוא"ת אפילו דאורייתא כבוד הבריות דוחה דליגמר מינייהו וק"ל:

דף כ"ד ע"ב תו' בד"ה לדידי לא סבירא לי פי' משום תרתי מילי וכו' עכ"ל. נ"ל שהוק' להו דהול"ל לר' אבהו אמאי פסקת א"כ מאחר שפסקת אם שהית כדי לגמור את כולה חוזר לראש ומאי האי דקאמ' ליה לדידך דסבירא לך דמשמ' לדידך דס"ל שחייב להפסיק אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש אבל לדידי דס"ל דאינו חייב להפסיק אפי' אם שהה אינו חוזר לראש לכך פי' התוס' פי וכו' וק"ל:

בא"ד וא"כ הו"ל ראוי ר"ל מאחר שאינו חייב להפסיק הו"ל אותו המקום ראוי. ואפילו דפסק אין קרוי הפסק וא"כ בכאן בק"ש אפי' שהה כדי לגמור את כולה אינו חוזר לראש אבל לר' אבהו דסובר שחייב להפסיק וא"כ הו"ל אותו מקום אינו ראוי לכך אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש ודוק:

דף ל"ב ע"ב תוס' בד"ה גדולה תפלה . וכו' שהרי מרע"ה אע"פי וכו' עכ"ל ודבריהם ז"ל סתומים וחתומים כס' החתום ולעד"ן דלכאור' יש לפ' במ"ש הש"ס גדולה תפלה יותר ממע"ט היינו אע"פי שלא יש לו מע"ט אם יש לו תפלה מהני משא"כ מע"ט דצריכים לתפלה וזה הפי' ששללו התו' מתרי טעמי חדא דמהיכא מייתי ראיה ממרע"ה שאני מרע"ה לפי שיש לו מע"ט ומהיכן הראיה על שיש לו מע"ט אפי' בלא תפלה ועוד איך יעלה על הדעת לומ' אפי' בלא מע"ט תפלה מהני וכטובל ושרץ בידו ומ"ש מהרש"א זל דראיית הש"ס דמדלא זכר מע"ט כלל ש"מ דלא הכריע אלא תפלה מ"מ ק' דדילמא כיון דמרע"ה יש בידו כבר מע"ט ולא הוצרך עכשיו אלא לתפלה לכך הזכירה שצריך לה דוקא ולעולם. תרוייהו צריכי ומהיכן ראיה דתפלה לחוד סגי וע"ק דא"כ לא הול"ל בלא תפלה דזה פשיטא ולא הול"ל אלא תפלה בלא מע"ט ועוד דהול"ל שהוי מרע"ה לא תלה הכתו' אלא בתפלתו ולא כנוסחת הש"ס ולא נענה וכו' ולא במע"ט ומאי האי דכת' שהרי וכו' הוצרך לתפלה דמשמ' דהיינו רבותיה הא ודאי רבותי' דאפי' תפלה לחוד סגי לכך פי' התו' דהגדלות היא מע"ט בלא תפלה ובזה יבוא הראיה בטוב שהרי מרע"ה אע"פ שהיה לו מע"ט הוצרך לתפלה ואל תאמר שמע"ט סגי לחוד אלא צריך תפלה וזהו

הגדלות אע"פי שיש לו מע"ט צריך תפלה אבל תפלה בלא מע"ט לא סגי ושוב מצאתי שכך פי' מהראנ"ח ז"ל והביאו הר"ב ישרש יעקב אבל לא כת' הכרח הב' שכתבתי ודוק:
עוד נ"ל ליישב דבריהם דר"ל דלא תימ' דאם שואל האדם עשה למען זכיותי דשפיר מהני טפי מתפלה סתם אלא גדולה תפלה לחוד ממע"ט ותפלה כדארז"ל דדרך צדיקים לשאול מתנת חנם ולא בשביל מעשיהם ואי אמרי' כן ק' דא"כ מאי ראיה ממרע"ה דדילמא אה"ן אי משה שאל בשביל מעשיו שפיר אלא דמענוותנותו שאל סתם ואה"ן כמו זה כמו זה ועוד איך אומ' הש"ס ולא נענה אלא בתפלה דמשמע ולא מחמת מע"ט נמי ומנ"ל ואין זה פשט הש"ס והא דקס"ד הכי משום דאם נפרש תפלה לחוד סגי משמ' אפי' הוא רשע מהניא ליה תפלה לחודה וזה אינו דזבח רשעים תועבה ותפלת ישרים רצונו ולהכי קס"ד הכי ולזה כי' התו' דזה אינו אלא ר"ל מע"ט בלא תפלה סתם והשתא תבא הראיה בעצם שהרי מרע"ה וכו' ואפשר דכוונת תירוצם כמהרש"א או כמו שפי' לענ"ד אכן ראיתי למהרש"א ז"ל באגדתיה שכת' דהתו' נדחקו וכו' ומשם משמ' דהדר ביה מפי' שפי' בכוונת התו' דפי' שפי' בתו' בח"ה הוא פי' אותו לשיטתו בח"א וחלק על התו' דמשמ' דהתו' רוח אחרת אתם והיינו כמו שפירשתי לעיל ודוק היטב:
דף ל"ה ע"ב תו' בד"ה כאן בזמן שיש' עושין רצונו וכו' וי"ל וכו' ועי"ל וכו' והכא בעושין ואין עושין כי הדדי נינהו עכ"ל כת' מהרש"א ז"ל בין עושין רצונו או לא וכו' אלא דר"ל בין עושין מלאכת עצמן וכו' עכ"ל נר' דהוקש' לו בדברי התו' דאיך כתבו דעושין ואין עושין כי הדדי נינהו והא יש לחלק דגנך ודגני לכך פי' בין עושין מלאכת עצמן או אחרים עושין מלאכתן לא יש חילוק ביניהם ומפרש עושין ואין עושין דקאמרן היינו עושין מלאכת עצמן או אחרים עושין מלאכתן דאי אית ליה האי חילוקא א"כ צריך לאוקימי קרא דדגנך באין עושין אלא מוכרח דלית ליה האי חילוקא אבל ק' דקרא דועמדו זרים במאי מוקמת ליה ותי' א"א נר"ו דמוקמי ליה לימו' המשיח ולעד"ן לפרש פי' בדברי התו' דמ"ש התו' דפליג ליה אהא דלקמן מה בין עושין ואין עושין ר"ל כי אליבא דב' תירוצים של התו' מוכרח דר"ש יש לו ג' מדרגות עושין ועושין ואין עושין ואין עושין ואין עושין עושין ועמדו זרים ועושין ואין עושין ואספת דגנך ואין עושין ולקחתי דגני דאל"כ ולקחתי דגני במאי מוקמת ליה ונמצא דאין עושין של ר"ש פי' עושין ואין עושין ופלוגתא דר"א עם ר"ש במדרגה ג' דהיינו עושין ואין עושין דואספת בעושין ממש ועוא"ע בעושין ממש וקרא דועמדו זרים לימות המשיח כדלעיל וכצ"ל בתוס' והכא עושין ועושין וא"ע כי הדדי נינהו וכן פי' אחי משי"ח נר"ו אבל אמ' דאין צורך לטעות דדברי התו' קאי על דברי ר"ש דפי' אין עושין דקאמ' ר"ש עיא"ע וזהו עוא"ע כי הדדי נינהו ר"ל עוא"ע של ר"ש

שהיא עוא"ע כי הדדי נינהו דלא יש חילוק אלא בין עושין ממש ואין עושין וכן פי' א"א נר"ו ודוק:

דף ל"ז ע"א תו' בד"ה כהן רשות לר"ע וכו' אי ס"ל דברכה וכו' וא"כ יזמנו לעולם עכ"ל ר"ל דכיון דס"ל דברכה טעונה כוס ועל ז' המינין מברך ג' ברכות א"כ מחוייב לברך על הכוס ב"ה וצריך כוס אחר על כ"ה שבירך עליו וצריך לו כוס אחר ומברך עליו ב"ה וצריך לו כוס אחר וא"כ אין לדבר סוף ודוק:

דף מ"ב ע"א תו' בד"ה היסכו וכו' וא"ת מ"ש וכו' אפי' לא היסבו עכ"ל כת' מהרש"א ז"ל דלא ידענא מאי ק"ל דמוגמר נמי איירי בהיסבו כדמוכח ממתני' ע"כ מכוון דבריו ולי נראה דמדברי רש"י נראה דמוגמר הוי כאילו לא היסבו שהרי כת' רש"י בד"ה ואע"פ שאין מביאין וכו' שאינו מצרכי סעודה וכו' עכ"ל וא"כ כיון שכן לא משכה סעודתייהו לאחר הקביעות משא"כ ביין שלאחר המזון דהוא מצורכי סעודה דאין סעודה בלא יין בתוך ואחר שפיר נמשכת הקביעות עד לאחר הסעודה וכן דייק ל' התוס' ד"ה אע"פי וכו' ודוק כי אמת נכון הדבר:

מסכת שבת

דף קכ"ג ע"ב גמ' ה"נ מחמה לצל ע"כ ר"ל דמפ' פלוגת' דב"ש וב"ה אם הוא מוקצה מחמת חסרון כיס דדמי לסיכי ומזורי או לא וכלי שמלאכתו לאיסור הוא לב"ש מוקצה מח"כ היא ואפי' לצורך גופו ומקומו אסור ולב"ה לא דמי לסיכי ומזורי כלל דלא קפדי עליה אינשי כולי האי וכלי שמלאכתו לאיסור הוא ולל"ג ומקומו מותר ושוין דלאחר שקצב עליו אסור לטלטלו מחמה לצל וא"ת אמאי לא קבעו דבריהם אלא בי"ט ולא בשבת וי"ל דרבותא לב"ש דאפי' משום שמחת י"ט לא התירו לצורך גופו ורבה פליג עליה וסבר דכ"ע מודו דמוקצה מח"כ הוא וכי פליגי ב"ש וב"ה אם מותר לצורך גופו לקצב עליו משום שמחת י"ט לב"ש אסור ולב"ה משום שמחת י"ט היקלו לקצב עליו ושוין שאם אחר שקצב עליו בא לטלטלו אפי' לצורך גופו אסור דה"א לב"ה לא הותר אלא משים שמחת י"ט ואביי מוכרח דס"ל כרבא בפי' דמתני' דפליגי אם מוקצה מח"כ הוא או כלי שמלאכתו לאיסור ואביי ורבא פליגי אם ב"ה התיר אפי' לצורך מקומו או דוקא לצורך גופו לאביי כלי שמלאכתו לאיסור לצ"ג הוא דמותר והאי כלי שמלאכתו לאיסור הוא ולרבא כל כלי שמלאכתו לאיסור אפילו לצורך מקומו מותר וב"ה התיר אפי' לצורך מקומו דאם איתא דאביי ס"ל כרבה מאי קא מקשה לרבא דשאני הכא דמוקצה מח"כ הוא אלא ודאי ש"מ דס"ל כרבא בפי' דמתני' בפלוגתא דב"ש וב"ה זה נ"ל וא"א נר"ו פי' דמחלוקת ב"ש וכ"ה בכל כלי שמלאכתי לאיסור לב"ש כל כלי שמלאכתו לאיסור אפי'

לצורך גופו אסור ולב"ה אפי' לצורך מקומו מותר ושוין שלאחר שקצב עליו אפי' לצורך מקומו אסיר דלא התיר ב"ה אלא לצ"ג לאביי אבל לרבא לאחר שקצב עליו אסיר ומחמה לצל דהתיר ב"ה אפי' לצ"מ ודוק:

תו' בד"ה ה"נ מחמה לצל והא דנקט לקצב עליו בשר וכו' עכ"ל כת' מהרש"א ז"ל והמ"ל כן לאביי אלא משום דהך קו' חזקה יותר שנ"ל פי' דק"ל דאמאי לא מקשי אלא על תי' רבא דהו"ל ג"כ להקשו' על אביי דאמאי לא מקשי על רבא מדנקט לקצב עליו משמ' לצ"ג הוא דמותר ותי' דה"ה אלא הא דלא הקשו כך משים דאביי לא ניחא ליה להקשו' מן הדייק ולכך הק' מן ושיין שהיא קו' חזקה יותר דבהדיא היא א"נ פי' דבריו כך דאמאי לא מקשו ג"כ לאביי דמשמ' דוקא לקצב עליו אבל שאר צרכי גופו לא ותי' דה"ה אלא דהך קו' חזקה יותר דמשמ' לצ"ג הוא דמותר אבל לצ"מ אסור משא"כ הא קו' דעל אביי אינה כ"כ חזקה יותר ועיקר ול"נ כא דלא הק' התו' על אביי דמשמ' דוקא לקצב עליו אבל שאר צ"ג לא משום דאימא לך דבי"ט החמירו במוקצה יותר מבשבת כמ"ש הר"ן ז"ל כזאת המשנה במ' ביצה ד"ה ומכאן יש מביאין ראיה וכו' ע"ש אבל כשתירץ לו מחמה לצל א"כ אין חומרא יותר בי"ט מבשבת ואמאי לא נקט אלא לקצב עליו אבל אין להקשו' דמאי קא מקשה לרבא דלעולם לאחר שקצב עליו אסור לטלטלו אפי' לשאר צ"ג די"ט חמיר דלית' להאי קו' דאמ' לך אביי דודאי לא מפרש רבא כך משום דזה במדרגו' דלא חמיר י"ט כולי האי כיון דבשבת מותר אפי' לצ"מ א"כ בי"ט חמיר לאסור לצ"מ אבל לא לשאר צרכי גופו והא דלא הקשה ממתני' דקתני דנקטה לקצב עליו דוקא דמשמ' לצ"ג הוא דמותר אבל לא לצ"מ דאין לומ' משום די"ט חמיר דלא חמיר כולי האי מבשבת כמו שהק' עכשיו מן ושוין אלא טעמא דלא הק' משום דלא ניחא ליה להקשו' מכח הדיוק ודוק:

דף קכ"ד ע"א גמ' מדוכה ר' נחמיה היא ע"כ וק' והא רבה חור מזאת הסברא לעיל (דף קכ"ג) סבר לשנויי לה כר"ן כיון דשמעה להא וכו' ולמה לא תירץ רבה כאן שאני מדוכה דמוקצה מח"כ הוא דליכא למימ' דרבה לא חזר אלא על העלי דהא רש"י ז"ל פי' לעיל שם הני נמי מדוכה ועלי והאמת עמו דהא הש"ס אמ' תני נמי בל' רבים וי"ל דוה קודם הקו' של אביי לרבה וקודם שחזר בו כלל וק"ל:

מסכת פסחים

דף ל"א ע"א גמ' אא"ב למפרע הוא וכו' דכמאן דגבי מחיים וכו' ואע"ג דבמטלטלין נמי אמרי' הכי כדלקמי' גבי חמץ מ"מ הא קי"ל דמטלטלין דיתמי לא משתעבדי לב"ח כיון

שלא היה בעין ומה שהק' התו' בד"ה משעבדנא גבי מטלטלין נמי וכו' היינו משים דמחיים זכה בהם ולא קודם באו לידי היתומים כלל וק"ל:

תו' בד"ה דילמא אתי למכליה בכותח וכו' וי"ל דשומן שעל החרס וכו' וכפ"ז צ"ל דכד אקשי רבינא לרב אשי וכי מאחר דאיתותב וכו' הו"מ לשנויי ליה דהא דמהני ליה היסק בתנור היינו לענין השומן שעליו אבל לא לענין בליעה שהתורה העידה על כלי חרס וכו' אלא דבלא"ה שני ליה שפיר ועוד צ"ל דהא דשני ליה התם בתנור של מתכות ר"ל וארבא בר אהילאי נמי לא תהוי תיובתא א"נ אפשר שרבא בר אהילאי אסר נמי של מתכות אטו של חרס וק"ל:

דף תו' בד"ה א' זכר לפסח וכו' עיין בפי' מהרש"א וכפי פי' מוכרח לומ' דהא דלא הקשו התו' על פי' ר"ח מדקאמ' ב' תבשילין ש"מ דמבושלין ממש היינו משום דעדיפא מינה הקשו ועוד כיון דתבשיל א' מבושל להכי קאמ' ב' תבשילין ולי הצעיר יראה דמהש"ס מוכח דבעי' ב' מינין ע"ש ובצלי לא שייך וצלי קדר אסור בקרבן פסח אבל במבושל שייך ודוק:

דף קי"ד ע"א גמ' מאי ד"א וכ"ת התם תרתי וכו' ע"כ וא"ל דאמאי לא הק' בדברי ב"ש שאמרו ג"כ טעם אחר וי"ל דבשלמא ב"ש לא אמרו בלשון ד"א וא"כ אפשר לומר שהם הוסיפו טעם אחר אבל ב"ה אמרו ד"א משמ' שאם לא תקשה בטעם הא' הא לך טעם אחר ולזה הק' מאי ד"א וק"ל:

מסכת חגיגה

דף ב' ע"א גמ' הכל לאתויי מאי לאתויי מי שחציו עבד וכו' וליכא למימ' דס"ס ק' הכל למאי אתא דמדיוקא דמתני' דקתני עבדים דמשמ' דחציו בן חורין חייב ועוד דקתני שאינו משוחררין משמ' דוקא שאינן משוחררין הא מי שחציו וכו' חייב די"ל דאי לא קתני הכל הו"א פי' מתני' דקתני שאינן משוחררין ר"ל שאינן משוחררין לגמרי ועדין הם נקראים בשם עבדים ומי שחציו נמי פטור להכי קתני הכל וק"ל:

שם לאתויי חגר ביום א' ונתפשט וכו' ורבותא נקט הש"ס דאפי' חגר דלא הוה בידיה לתקנו דבידי שמים משא"כ עבד דאפי' יום א' היה יכול לשחררו אפ"ה חייב וכעין האי חילוקא כתבו התו' בזבחים (דף י"ב) ד"ה ש"מ דחוי מעיקרא הוי וכו' וק"ל:

תו' בד"ה הכל חייבין וכו' וגם יש ליישב וכו' משמ' בקטן דאיירי ביה וכו' עכ"ל פי' שטחיות דבריהם דמלבד דהקושיות שהקשו ניתרצו אלא אדרבה יש ליישב דמוכרח ממתני' לפרש דאיירי בעזרה נמי והוא מדקתני איזהו קטן משמ' בקטן דאיירי ביה לעיל לפטור וקאמ' דאם יכול לרכוב על כתפו של אביו חייב ואי בקרבן איירי איך חייב

דאדרבה מביא חולין לעזרה דמדרבנן הוא דחייב ואף אם כתבו התו' לקמן ד"ה איזהו קטן וכו' דמביאו נדבה מ"מ תראה שם בדבריהם כמה דוחקים ובסוף דבריהם כתבו דמיא לחינוך בנו דאינו חינוך גמור ולהכי רש"י לא ניחא ליה לפרושי הכי לכן פי' ראית פנים נמי ושייך בקטן וכולהו איירו בתרתי וקטן לא איירי אלא במה דשייך בו ומחבר וממי שאינו יכול לעלות לא אייתו ראיה דהא הו"א כיון דלא מצי לעלות לא מצי להקריב דאינו חייב לשלוח קרבנותיו להכי מייתו שפיר מקטן ודוק:

בא"ד מ"מ מהתם שמעי' דלפי האמת וכו' עכ"ל פי' לדבריהם אף שיש בהם קצת גמגום דל"ת דלא אמרי' ג"ש מהקהל אלא גבי נשים דמעטיה קרא דכתי' זכורך אבל היכא דלא מיעט קרא כגון גבי קטן דליכא מיעוטא כלל שפיר לילף ג"ש אף לחיוב להכי כתבו דמ"מ מהתם דקאמר קטן אסמכתא בעלמא היא ולא קאמ' דשפיר הוי מדאורייתא בג"ש דלימא אף בלא הגיע לחינוך ש"מ דהא דקאמ' הש"ס סד"א וכו' קמ"ל ר"ל דגלי לן זכורך דלא ילפי' ג"ש לחיוב כ"א לפטור ואף בדליכא מיעוטא לא ילפי' לחיוב כלל דהא איכא נמי בקטן ק"ו מנשים לפטור וק"ל:

דף ג' ע"א תו' בד"ה אע"ג דלא שמעו וכו' ממעטינן מבאזניהם עכ"ל הנה דבריהם קשים מהבין ומדברי מהרש"א נר' שבא לומ' כוונתם דמלא ישמעו שמעינן רחוקים ומבאזניהם שמעי' חרשים מכח קו' דברייתא דלעיל וכפ"ז ק' דא"כ הו"ל לתו' לקבוע דבריהם במסקנא ונלע"ד לפ' דבאו לשלול שלא תפרש מ"ש אע"ג דלא שמעי היינו חרשים וכפ"ז ק' דאיך אומ' הש"ס ההוא מלמען ישמעו נפקא דהא כיון דפי' באזניהם אפילו באוזן אחת א"כ מכ"ש חרשין ואמאי אצטרי' למעטינהו מלמען ישמעו דהא כתבו התו' בדבור דלעיל מניה דממשמעו' באזניהם שמעי' דבעי' תרתי דר' תנחום ס"ל כרבנן וא"כ אפי' באוזן אחת פטור מכ"ש תרתי להכי תי' התו' דקרא למען ישמעו לשהן רחוקין דפי' אע"ג דלא שמעי מחמת שהן רחוקין אבל אם היו חרשין ופי' לא שמעי חרשין ממש ממעטי' מבאזניהם כיון דמשמעו' באזניהם בעינן תרתי מכ"ש אם היו תרתי אזנים חרשים ואחי הרב משי"ח הק' לי ואיך עביד הש"ס דרשא דרחוקים קידם דחרשים דמנ"ל דאפי' רחוקים ותירצתי לו דכוונת הש"ס לומ' כיון דדרשי' לעיל מלמען ישמעו לאפוקי חרשין א"כ קרא דבאזניהם אתא למעוטי רחוקין ומנ"ל דבאוזן אחת פטור ותי' הש"ס לעולם למען ישמעו אתא לרחוקין וחרשין מבאזניהם נפקא כיון דקרא דבאזניהם לא אתא לרחוקין דמעטינן להו מלמען ישמעו א"כ קרא דבאזניהם למעוטי חרשין ודרשינן ממשמעו' באזניהם דצריכי תרתי אזנים א"נ דק"ל לתו' אמ"ש הש"ס הו"א אע"ג דלא שמעי כ' רחמ' באזניהם דק' מאי קא פריך דהא הוא נמי אמ' דמקרא

דבאזניהם מעטינן חרשין דאפי' אוזן אחת פטור ומכ"ש חרש וא"כ מאי קא פריך לר' תנחום דכיון דקרא דבאזניהם אוקימתיה לחרשין א"כ מוכרח דממשמעותה אימעיט אוזן א' ותי' דפי' אע"ג דלא שמעי רחוקין ולהכי קא פריך דקרא לא אתא לחרשין אבל אם היו חרשין ופי' אע"ג דלא שמעי אחרשין א"כ ממעטי' אותו המיעוט דאימעיט לן אכתי אמיעוט דהא קרא אתא לחרשין א"נ צ"ל חרשין מעטינן מבאזניהם ר"ל כבר אימעיט מבאזניהם חרשין כיון דאוקימנא ליה לעיל באזנו אחת וא"כ מאי קא פריך או אף שנניח אותה כדכתי' ותתפרש כך ר"ל אם היו חרשין ודאי שמיעטנו אותה מבאזניהם מאחר שמיעטנו ממנה אפי' אוזן א' וא"כ מאי קא פריך ואין להקשו' אמ"ש לעיל דר' תנחום סובר כרבנן דמשמעו' באזניהם בעינן ב' אזנים דא"כ מאי קא פריך באזניהם דכולהו ישראל וכו' די"ל דטונת הש"ס לומ' דפי' באזניהם ר"ל בהזמנתם שיהיו הם שם כולם מזומנים שם ואין פי' על אזנים דבכמה דוכתי מצינו בתורה באזני ור"ל בהזמנתם ותי' הש"ס דהאי מנגד ישראל נפקא והק' לו אי מנגד ישראל הו"א אע"ג דרחוקין כת' רחמ' באזניהם שצריך שיהיו שומעים ולא תוקמיה בחרשין כי היכי דתימעיט מניה אוזן אחת דחרשין אימעיט לן מלמען ישמעו ותי' לו הש"ס דאיפוך דדרשא דרחוקי' אימעיט לן מלמען ישמעו וקרא דבאזניהם לוקמיה בחרשין וכיון שכן ודאי אימעיט לי אוזן אחת א"נ ר"ל באזניהם דישראל ר"ל דהאי לשין רבים דבאזניהם לא קאי אאזנים אלא אישראל ותי' לן דמנגד ישראל נפקא ואח"כ הק' לו דילמא לעולם קרא דבאזניהם אתא לחרשין אלא לרחוקין דלא ירחיק מאזנים והאי ל' רבים לא אצטרי' אאזנים אלא אישראל שיהיו קרובים לאזניהם דכולהו ישראל דהא השתא ל"ק דלא אצטרי' קרא לכולהו ישראל דיהיו שם כי היכי דניפרוך מנגד וכו' ותי' לו מלמען ישמעו נפקא ודוק היטב ותשכח:

ועוד יש מי שהק' דאיך ס"ד לפרש דפי' דלא שמעי לעיל בבריית' מחמת שהן חרשין דהא אמרי' לעיל בבריית' דמלמען ישמעו נפקא וגם אחר האמת ק' דאיך אמרי לעיל דלמען ישמעו אצטרי' לרחוקי' הא אמרי' לעיל דפרט למדבר ואינו שומע ול"ק כלל דלקו' א' י"ל דהיינו תשו' הש"ס ההיא מלמען ישמעו נפקא ר"ל כדאמרי' לעיל ואיך תאמ' דמבאזניהם נפקא ולהכי התו' דחו האי פי' מכח דממעטי' מבאזניהם כדפי' לעיל ולקי' כ' יש לתרץ דלעולם חרשין נפקא מלמען ישמעו דבין אם תדרשה למעוטי חרשין בין אם תדרשה למעוטי רחוקין שמעת מינה דמכ"ש חרשין ממש דקרא דבאזניהם לא אצטריך אלא לחרש באזנו א' וממילא חרש בשתים דבכלל ר' מנה וקרא דלמען ישמעו לא אצטרי' אלא לרחוקין והתנא אסמכיה אלמען ישמעו דרשת חרשין והתו' דקאמרי אבל אם היו חרשין וכו' ר"ל דלהכי לא אצט' קרא דלמען ישמעו דשמעי' ממשמעו' באזניהם דבעינן

כ' אזנים ואיך משני הש"ס ההיא מלמען וכו' לכן פי' מה שפי' אבל אה"ן דשפיר שמעת מלמען ישמעו חרשין אף אם תדרשה ארחוקין דאלולא לא כתי' באזניהם ממעטי' חרשין מלמען ישמעו ולא אצטרי' קרא דבאזניהם אלא לאוזן א' ובתר דאתא קרא דבאזניהם אייתר קרא דלמען ישמעו לרחוקין ולא אצט' לחרשין ואה"ן שפיר שמעת מיניה לחרשין אף אחר האמת דאתא קרא דבאזניהם דממשמעו' ישמעו אימעיט כל דבר דלית ביה שמיעה בין חרשין בין רחוקין אלא דלא מצינן למימ' דאצטרי' קרא אחרשין בתר דאתא קרא דבאזניהם כדפי':

א"נ יש לפ' בכונת התו' דבאו להקשו' על פי' דחרשין כקושייתינו דלעיל דהא מעטי' לעיל מלמען ישמעו ואף אם תשיב דהיינו תשו' הש"ס כדלעיל מ"מ ודקארי לה מאי קארי לה והשתא דבריהם בתמיהא אבל אם היו חרשין וכי ממעטי' באזניה' אתמהא דהא לא מעטי' לה אלא מלמען ישמעו כדאמ' הש"ס לעיל ואיך בתכ"ד חוזר בדבורו להכי פי' דאע"ג דלא שמעי' רחוקין ורצה המקשה לומ' דלמען ישמעו אתא לחרשין כדלעיל ובאזניהם לרחוקין ותירץ לי דאיפוך דלמען ישמעו לרחוקין ובאזניהם לחרשין וממילא משמ' אף אוזן א' ממשמעו' באזניהם ותנא דנקט חרשין כדי נסבה דכפי האמת דא ודא חדא היא כדפי' לעיל:

או אפשר דהמקשה רצה להשוות דברי הברייתא לר' תנחום ותי' ליה לא דר' תנחום רוח אחרת אתו וההיא ברייתא פליג עלה דאפשר דהיא ס"ל כר' יוסי שהביאו התו' דאוזן א' חייב להכי דרש למען ישמעו אחרשין ובאזניהם ארחוקין כי היכי דלא תדרוש אוזן א' פטור והשתא כוותיה ולא מטעמיה דר' יוסי דירוש' דרש אוזן א' חייב ממשמעו' באזניהם אוזן לכל א' וא' או אף את"ל כוותיה ומטעמי' אלא כיון דאף אם תפרש באזניהם אחרשין תחייב אוזן א' א"כ אף אם תהפך הדרשא דבאזניהם ארחוקין אין הפרש בזה אלא דזה דוחק לו' דר' תנחום פליג אתנא דברייי' וכאשר כתבתי לעיל נכון ודוק:

ואין להקשו' דאף אם נפרש קרא דבאזניהם ארחוקין קשיא אמאי אמ' באזניהם דהיל"ל באזנם דכמו דקשה נמי אם תוקמה אחרשין דהיל"ל באזנם אלא דבעינן ב' ה"נ תקשה רי"ל דאי כת' רחמ' כאונס הו"א אוזן ממש כת' רחמ' באזניהם ר"ל בהזמנת כל ישראל דכן לשון הזמנה אזניהם ולא אזנם כמו באזני כל ישראל א"נ דאם תפרש באזניהם אוזן ממש אז הוי רבוי דאוני קאי אאזנים אכן אם תפרש באזניהם לשון הזמנה אז רבוי דאוני ר"ל הזמנת כל ישראל דקאי רבוי אהזמנה כאילו כתי' בהזמנותיהם לא בהזמנתם א"נ אי חוה כתי' באזנם הו"א למעוטי חרשין ומיתורא דאוניהם דרשי' רחוקין ודוק:

דף ו' ע"ב תו' בד"ה לפסוקי טעמא ולא דמי לה' מקראות שאין להם הכרע וכו' עכ"ל פי' לדבריהם דמוכרח דה' מקראות אין בהם טעם מפסיק לפי מסרתם דבמסרתנו אית להו טעם מפסיק דאל"כ אמאי אין להם הכרע כיון שיש בהם טעם מפסיק כדמוכח מכאן אלא ודאי מוכרח דבמסרתם אין בהם ט"מ ואהא קשיא להו דא"כ אמאי אין להם הכרע נדרוש אותם לכאן ולכאן כדמוכח מכאן דהא בעיית הש"ס היא אם אין בהם ט"מ נדרוש אותם לכאן ולכאן ואם יש בהם ט"מ אז נדרשת לצד כפי הטע' וא"כ אמאי לא דרשי' הה' מקראות לכאן ולכאן ותי' דלא דמי דבשלמא הכא אם אנו דורשים לכאן ולכאן כולה חדא משמעו' היא אבל התם אם תדרוש אותם לכאן ולכאן אין משמעו' ב' שוה כמו שפי' התו' ביומא (דף נ"ב) ד"ה שאת מחר וכו' ע"ש ואע"ג דשם כתבו דמשוקדים יש בה ט"מ י"ל דשם דוקא יש בה ט"מ והוכרחו לומ' כן משום דקשיא להו אמאי לא דרשי' לה לכאן ולכאן דכולה חדא מילתא היא ותי' דמשוקדים יש בה ט"מ דמשמעו' הפסוק דבקה עם כפתוריה ופרחיה כיון שיש בגביעים ט"מ ומפסוק האחר דג' גביעים משוקדים משמ' דמשוקדים דבקה עם גביעים וא"כ אי אמרת דמשוקדים אין בה ט"מ א"כ תפשוט מקרא דג' גביעים מש"ה הוכרחו לומ' דמשוקרים יש בה ט"מ וא"כ אם ניזיל בתר טעמ' האי קרא דג' גביעים מעכב ואם ניזיל בתר קרא דג' גביעים האי טעמא מעכב ובזה אין לה הכרע אבל הד' מקראות אין בהם ט"מ כן פי' א"א מ"ו נר"ו ועיין במהרש"א ז"ל שדבריו כעת צל"ע ודוק והשתא החו' דנקטו ה' מקראות ר"ל דאמאי ה' אין בהם הכרע דהול"ל ד' מקראות ותי' יש להם הכרע ואמאי כל החמשה ודוק:

דף י"ג ע"ב רש"י בד"ה היינו פני אדם מה הן פני כרוב מה וכו' עכ"ל כיון בזה לשלול שלא נפרש דפי' קו' הש"ס כך דמעיקרא פי' דפי' כרוב תינוק שהוא אדם וא"כ היינו פני אדם ואיך יאמ' פני אדם דמשמ' דזה דוקא אדם ופני האחר אינו אדם והא פי' כרוב ג"כ אדם ומדנקט פני אדם א"כ מוכרח דהאחר אינו אדם וא"כ לפי' היינו הך וכפי פי' זה לא תי' כלום בש"ס דסוף סוף כיון דשניהם אדם אלא דזה אפי רברבי וזה אפי זוטרי א"כ לא הול"ל פני אדם דמשמ' דזה דוקא אדם והא ב' אדם לכך פי"רשי דפי' הש"ס דכיון שאתה מפ' כרוב תינוק שהוא אדם וכתיב ג"כ פני אדם א"כ אחד הן ומה הפרש יש בין צורה של זה לשל זה ותי' הש"ס הא אפי רברבי וכו' וק"ל:

מסכת ביצה

דף ז' ע"ב גמ' דאי כת' רחמ' שאור הו"א וכו' לכאו' ק' דהוא יתו"ר נפי"ש דלא הול"ל אלא אי כת' רחמ' חמץ וכו' לאהדורי הכרח ב"ש ואף דכוונת ב"ה לומ' כי היכי דלא תקשי להו לאידך גיסא לומ' כיון דחמץ חמור דראוי לאכילה א"כ ליתני שאור שהוא קל

ומכ"ש חמץ אלא וראי דמדתנא חמץ ש"מ דחמץ חמור בכזית ושאור בככותבת ולהכי כתבו דאצט' נמי חמץ מ"מ ק' דהו"ל לאקדומי בתחלת תשובת קושית ב"ש ולבתר לסיים מלתיה ואפשר דכוונתם היא ע"ר קדמיה וכו' דקודם דליקשו ב"ש לב"ה הקדימו לומ' דהם מודים לדברי ב"ש דשאור חמור מחמץ ועור מוסיפים דאיכא חומרא נמי בחמץ וממילא לא מצו ב"ש להקשות בלום ותו לא מידי ודוק:

דף כ"ג ע"א רש"י בד"ה קדשים ס"ד מאי קרוב וכו' עכ"ל. לא ידענא מאי קאמ' דהא קרוב להאכיל היינו מאי דתרצינן כעין קדשים ועוד הא. אמרי' בפסחים (דף נ"ג) קדשים ס"ד אלא אימא קרוב וכו' וכפירש"י א"כ הסוגיו' סתרי אהדדי לכנ"ל דט"ס נפל בדבריו וכצ"ל מאכיל קדשים איכא וכו' וק"ל ואף שלכאור' נר' דסובר רש"י דסוגיו' מלוקו' הם דהא חתם קאמ' קרוב קדשים והכא כעין קדשים והוא העיקר דהא אף אם תאמ' קרוב ק' דמהיכן קדשים לעשות שלא קידשו שום ארס אלא בעין וכו' מ"מ ל"נ:

דף ב"ה ע"א גמ' מאי קמ"ל וכו' לכאור' ק' דהא רמי כ"ח אמ' ד"א ואפשר דנמחק א"נ דתלמודא מחיק הכי לפום קושטא דמסקנא דתלמוד' וראיתי להרב מאיר עיני חכמי שתמ' על רש"י שבת' מאי קמ"ל ד"א או אסור וכו' ע"ש ול"נ דרש"י ק"ל דמאי פריך הש"ס מאי קמ"ל דזה חידוש השמיע לנו דלא יאכל וכו' ואין לך חידוש יותר מזה להכי פירש"י איזה מהם השמיע לנו חידוש אסור או ד"א וק"ל:

שם והאנן מתני' כרב הונא וכו' ואין להקשו' דאימא רמי ב"ח ס"ל כרבנן דא"כ הול"ל רמי ב"ח הלכה כרבנן ורב הונא הלכה כר"ע ועוד דהא לא פליגי רבנן ור"ע בהכי דלא פליגי אלא אם בעינן צלי או חי ואי הוו פליגי בהכי ליפלגו בעלמא:

שם לא ממקום שטובח' וכו' ור"ל דמתני' קמ"ל לאפוקי מדרב הונא:

רש"י בד"ה אא"כ יורע וכו' נ"ל דרש"י היתה גירסתו כגי' הרא"ש אא"כ יודע שיכול לאכול כזית צלי מבע"י והייתי מפרש כפ"ז יכול ואינו יכול היינו אם זה שבע או רעב או חולה שאינו יכול לאכול מבע"י אלא אפשר יכול לאכול עד חלילה ויהיה בריא וזה אינו דהא אמרי' בפסחים אף אם לא אוכל שפיר כיון דאי הוי בעי למיכל הוה אכיל הרי דלא בעינן אכיל כיון דאילו היה רוצה לאכול כגון אם הוא רעב מותר ועוד מהו יודע דהול"ל אם יכול דזה אינו תלוי בידיעה להכי פירש"י מה שיכול ואינו יכול היינו אם יש שהות ודוק ומה שפי' ה' בני שמואל ליתא ע"ש והתי"ט הניחו בצ"ע:

ע"ב תו' בד"ה אורח ארעא וכו' פירש"י וכו' נר' הא דהביאו פירש"י לומ' דרש"י פי' ולאו משום וכו' אינו ר"ל דאין בו איסור כלל אלא וכו' וק"ל:

דף ז"ך ע"ב גמ' אין נמנין על הבהמה וכו' אבל שוחט הוא ומחלק ביניהם כצ"ל וכן מצאתי בנוסחא ישנה דפוס שאלוניקי יע"א וכן מוכח מרש"י ד"ה אין נמנין וד"ה היכי עביד דוק היטב וכן מוכרח מהש"ס דקאמ' היכי עביד דאי גרסי' במתני' נמנין עליה מעי"ט א"כ מה תקנה עוד מחפש ע"ז ומנ"ל להתיר ולומ' זו כזו דהא תנא לא אשכח תקנתא כ"א מעי"ט ואי אף בי"ט מצי שפיר למימ' הו"ל ליפלוג וליתני בדידה דמאי קמ"ל אעי"ט ושוב מצאתי לי עזר מס' בית דור שכ' דרש"י לא גריס כגירסתינו:

ועתה באתי להליץ על קו' התוי"ט ז"ל דהם משניות שנויות ללא צורך ונ"ל לומר ראי לא תני אלא האי מתני' הו"א דלא אסרי' אלא בכה"ג שהוא דבר שאין שומתו ידועה דאפשר בכ' או כל' משא"כ בדינר כשר שהיא דבר ששומתו ידועה ומפורסמת כמה מוכרין בדינר בשר קמ"ל דאסיר ודלא כדכת' רמ"א בסי' שנ"ג דאם הוא דבר ששומתו ידועה דשרי ואי לא תני אלא הך מתני' דלא יאמ' וכו' הו"א דלא שרי אלא או אמ' חרטא וכו' דלא קעביד מידי והאי דקאמ' תרטא וכו' כמה צריך קאמ' משא"כ הכא דמעשיו מוכיחי' עליו' דנחית לפיסוק דמים דמביא וכו' ואימר זו כזו וא' כ היה נראה דאסור כאילו פסיק דמים בהדיא להכי קאמ' אבל שוחט וכו' דר"ל דאומר זו כזו דאלת"ה היכי עביד וכו' ודו"ק:

עוד נ"ל לומר דאף לדברי רמ"א ז"ל שמתיר בשומתו ידועה יש להשיב דלק"מ דאי לא תנא אלא האי מתני' דאין נמנין הו"א דוקא כה"ג דבחול פוסק רמים והשתא לא קאמר אלא זו כזו אבל אי א"ל תרטא וכו' כיון דבחול נמי אי א"ל תרטא וכו' ידע כמה שויא הו"ל כאילו א"ל דינר וכו' דכמעשהו בחול וכו' להכי אצטריך לומר דאף בדאורחייהו בהכי ש"ד ואי לא תנא מתני' דאין נמנין הו"א דאי אמ' זו כזו אסור דמעשיו מוכיחין עליו דלפיסוק דמים קא מיכוין משא"כ כתרטא דלא מידכר שם דמים כלל להכי אצטריך. או אפשר דאי לא תנא אלא חדא מינייהו לא הוה מוקמינן לה אלא בתרטא וכו' ולא הוה שרינן למימר זו כזו להכי תנא תרחי דחדא מוקמי' כזו כזו וחדא בתרטא וכו':

וראיתי להפר"ח ז"ל בה' מים חיים שכת' וז"ל ולי נראה וכו' משא"כ התם שלקחוה מעי"ט וכו' ועיין מה שהק' בעל בית דוד דרש"י פי' לעיל דאייריי בטבח ול"נ דל"ק כלל דרש"י דנקט טבח לפי האמת דלאו דוקא מי שאינו טבח כדתנן לא יאמ' וכו' אבל אי לאו מתניתין דלא יאמ' ה"א דאין נמנין לא קאי על הטבח שהוא כדי להרויח ועוד דאף דאמרינן דקאי על הטבח לא הוי כמקח וממכר דאינו ניכר כדי להרויח דאימא דהם שאלו לו כמה והם אמרו לו כ"וך ולא מיחזי דעביד כדי להרויח משא"כ הכא דדרך הטבח למכור ולחלק דינרי בשר כדי להרויח אבל אי ק' הא ק' דאיך כותב הרב שלקחוה

מע'ט כנרא' דגריס בגירסתי' אבל נמנין עליה מעי"ט וכו' וא"כ ליכא פסיקות דמים כלל ומה שייך לומר אסור או שרי וכבר אסיקנא לעיל דלא גרסי' כלל האי גירסא ושבוש היא ועוד דא"כ השתא מיהא נמי לימא הכי דלא שרי אלא חילוק תרטא וכו' אבל זו כזו לא וצריך לי תלמוד ועיון ושמא דמפ' פי' הש"ס דקאמר היכי עביד דלא קחי אסיפא דמתני' דהא היא עסיקא בנמנין מעי"ט אלא היא דין בפ"ע דר"ל אי בעי ליעביד בי"ט היכי עביד ולהכי אי לא תנא אלא מתני' דאין נמנין לא הוה ידעי' דבטבח למכור שרי לחלק אלא דוקא לחלק לאנשים בחמה כל א' חלקו דאינה למכר כלל אלא דכל זה איננו שוה לדברי רש"י ז"ל ועוד דהרי כת' הרב ז"ל הנז' אבל התם פוסקים זוז לכל א' וכו' הא משמע דמפ' פי' דמתני' דאיירי בפסיקת דמים לומר זו כזו וצ"ע:

וראיתי לה' בית דוד שכת' עוד על תי' כ' דהא לא ישקול פי' לא יתן ונלע"ד דלק"מ דהא דמפרשי' לא ישקול לא יתן היינו לפום קושטא דמילתא דקתני מתני' אין נמנין אבל אי לא"ם הו"א דלא ישקול דוקא והאי דקתני בדינר לאו דוקא ואורחא דמילתא נקט וכמו דאמרי' השתא לא ישקול לאו דוקא ולעולם האיסור הוא משום משקל אלא דלפי גירסת הר"ן וה"ה וב"י דגרסי לא ימכור קשיא אלא אי קשיא הא ק' דלמאי איצטריכא משנה דלאו צריכה היא דכבר תנינן לעיל פלוגתא דר"י ורבנן בענין המשקל ואילו לא היו דברי הפר"ח ז"ל שכ' שצריך לשקול לא הייתי יכיל לומר בכוונת תירוצו דר"ל דהו"א דהאיסו' מטעם הזכרת משקל דאף דתנינן לעיל ענין המשקל מ"מ הכא לענין הזכרת משקל נקט לה שאף שאינו שיקל אסור להזכיר שם משקל כמו מדה ודוק ותשכח:

ושוב האיר ה' את עיני להשיב על דברי הפר"ח ז"ל דר"ל דאי לא כת' אלא מתני' דלא יאמ' הו"א דמותר למנות בי"ט דליכא משקל כלל אלא פוסק להם כמה היא הבהמה וזוז לכל א' וא' וראיתי להפר"ח ז"ל שכת' דפי' היכי עביד ר"ל דקאי אאם לא נמנו מעי"ט וכן פירש"י וכו' ומשנינן וכו' עיין לקמן עכ"ל ותמיהא לי טובא דאיך כת' וכן פירש"י דאדרבה שטחיות דברי רש"י לא גריס כגירסתינו וכ"כ ה' בית דוד ועוד ק"ל דאיך אומ' ועיין לקמן דהא לא אמרי' בש"ס מימרא דר"י אלא אהאי מתני' ואיך הוא כותבה במשנה דלקמן ושוב מצאתי בס' בית דוד שכת' כן ודוק:

דף כ"ח ע"א רש"י בד"ה דרשי' משמך נדרוש משמך כפי גירסא דגרסי א"ר נחמן וכו' דרבא להכי הוכרח לומ' דלא דרשי' דהוא הוא ס"ל אין מורין כן אלא ודאי דפי' דרשי' ר"ל אי נדרוש או לא ורב יוסף ס"ל דמורין כן אכן כפי גירסא האחר' רבה בה"א מוכרח לומ' דהכריחו רש"י לומ' כן משום דאי כבר דרשי מאי קא מהדר ליה רב יוסף יהא רעיא וכו' דפשיט' דצריך לומ' דבר בשם אומרו ומהו שאמ' מילי מעליית' דמאן אמ' ליה

שאינם מילי מעליית' אלא ודאי דכוונתו לשאול ממנו אם הם דברים הראויים לידרש בפני בני אדם ולהכי השיב לו דהם דברים טובים ונכוחים יהא רעוא וכו' ר"ל דהלואי דברים כו האי שהם טובים ואין לך ספק בזה:

ע"ב גמ' וקסבר וכו' נר' דאף אם תפרש זה הסל של עצים כפשוטה אין להקשו' דילמא ס"ל כת"ק וכאידך ליש' דלעיל דבעץ אף לחררה מותר דא"כ אמאי הסתיר ממנו כיון דלכ"ע שרי אלא מוכרח כאידך ליש' ס"ל דבעץ נמי אסיר לחררה כדין אבן וא"כ מוכרח דס"ל הלכה ואין מורין כן:

רש"י בד"ה לחררה ואע"ג וכו' דק"ל דאמאי לא קאמ' שנפגמה דמאי איריא לחררה ולהכי כת' דאף אם לו יהיה מאתמול ולא היה טרוד מותר כיון שעמדה בעלמא ולא נפגמה וק"ל:

תו' בד"ה רבינא אמ' וכו' וי"ל דשאני שפוד וכו' אין כאן תורת כלי עליו וכו' עכ"ל ולפירש"י ק' שפי' בד"ה אסור לטלטלי וכו' אסור לפי שנמאס וכו' עכ"ל הא קי"ל כר"ש ונ"ל לתרץ כמ"ש הר"ן דיש מכאן מבואין ראיה לפסוק כר"י בי"ט דהא רבינא גופיה ס"ל כר"ש אלא ודאי דדוקא בשבת אבל בי"ט ס"ל כר"י ורש"י ז"ל ס"ל כך והר"ן דחה זאת הראיה משום דלא שייך כאן האי פלוגתא דר"ש ודר"י דלא איפליגו אלא בנר ישן שהוקצה בב"ה מחמת מיאוסו לכך לר"י דאית ליה מוקצה אע"פי שהוא רוצה להשתמש בו ואינו חושש למיאוסו אסור כיון דהוקצה בב"ה ולר"ש דלית ליה מוקצה כיון דהשתא חזו ליה אין הקצאתו הקצאה דמערב שבת ואוסרתה אבל שפוד זה מע"ש היה ראוי ובאמצע י"ט הוא שנדחה ואי אתה אוסרו אלא משום שאין תורת כלי עליו ודוק:

בד"ה גריפת תנור וכירים וכו' עמ"ש מהרש"א ויש לפלפל בדבריו אלא שאין הפנאי מסכים ומוכרח לומ' עם האי דאמרי' לעיל אין מוקצה לחצי שבת דמשמ' התם כל זמן שהוא מוקצה אסור אליבא דכ"ע כמו הסל לפני האפרוחים ועם מטה שיש עליה מעות ולולא דבריו ז"ל היה אפשר לומ' דכיון שמותר לתקנו א"כ לא הוי מוקצה דחזי לתקנו משא"כ גבי תנור שהעפר והאבנים מצד עצמם הם מוקצה וע"ק הא רש"י כת' לעיל דאף אם היה מאתמול אי הוה טריד שרי בדין סכין דבחד דינא איירי כולהו וצ"ע:

בד"ה איכא בינייהו וכו' א"נ ה"פ וכו' עכ"ל נר' מפירש"י דס"ל כתי' ב' דתוס' דכן דייק לישניה ע"ש אלא דק' דמה סימן הוא זה דנקבה לנקבה דאף שמעתא היא נקבה ויכילנא להפך מתניתא לשמעת' וראיתי למפרש בסוף חי' מכות שכת' דהסי' הוא מי שהוא עיקר ונקבה עם איש שדומה שמו לנקבה משא"כ שמעת' שאף אם היא הנקבה אינה עיקר וכל זה דוחק דא"כ סי' דנקבה לא יועיל ולא יציל דהסי' הוא העיקר עם הנקבה ומה

הועיל סי' דנקבה וא"כ מה הוא הסי' שמסיר הטעות דעכשיו אינו דומה בדומה כיון שאין הסי' נקבה עם נקבה והול"ל עיקר עם נקבה ולא הול"ל נקבה עם נקבה:
דף ל"ג ע"א תו' בד"ה ר"א אומ' וכו' פירש"י וכו' הנה הקושיא כאן גלויה דדילמא הקושיא היא מדרבנן דאסרי ליטול קיסם לחצוץ בו שיניו דהוי כבוד הבריות אלא דוקא אבוס של בהמה ור"א לאו דוקא קאמ' מלפניו וה' בני שמואל הניחה בצ"ע. ולקו"מ דהתוס' אזלי לשיטתייהו דכת' לקמן דטעמייהו דרבנן משום שמא יקטום ולהכי לא דחי כבוד הבריות דאף דהוא איסור' דרבנן מ"מ שאני הכא דאתי לידי איסור' דאוריית' שמא יקטום בכלי דאיכא חיובא דאוריית' כדכת' רש"י לקמן ואף לרבנן לא הוי גזירה לגזירה דכולה חדא גזירה היא דמשום חיוב קטימה בכלי גזרו אף ליטול משא"כ התם דלית' אלא איסו' טלטול משום מוקצה ואף לרש' דלא מפ' הכי מ"מ ס"ס קשיא דהו"ל לש"ס לדחויי כך דטעמיה דאיסור קיסם משום שמא יקטום ומאי קא פריך לימ' הכי אף דלאו קושט' הכי הוא כפירש"י וכעין זה כתבו התו' לקמן בר"פ משילין ע"ש ואין לומ' דקי"ל כרבנן ואף דר"א מתיר משום כבוד הבריות לא קי"ל הכי וקפריך שפיר מדרבנן דליתא דר"א ורבנן לא פליגי בהכי ואה"נ אי הוה אמרי' דלרבנן טעמי' דקיסם משום כבוד הבריות הוו מתירין כר"א ואין לומ' דקא פריך הש"ס מדר"א דלא התיר אלא בחצר ולא בשדה דלית' דהא דקאמ' בחצר משום דלא מצי לאתויי משרה לחצר להסיק דהו"ל מעמר אבל בשדה גופיה מותר ועיין בפוסקי' א"נ משים רבנן נקט ר"א כן ודוק ומאי קפריך להכי פי' התו' ז"ל וי"ל וכו' מוכן הוא דהיינו דוקא גבי אש רלא שייך הכנה דפעמים וכו' אבל גבי אכילה צריך הכנה משום וכו' א"נ צ"ל כך מוכן הוא דהיינו דוקא גבי אכילה וכו' ודוק:
ע"ב גמ' הנה יש לפלפל ולהקשות בהאי סוגיא ראשונה דרב כהנא גופיה תיקשי ליה ברייתא דחייבה אף ברכין כמאן אי כר"א לא אסר אלא בקשין ואי רבנן אף בקשין לחצוץ בו אין בו משום שבות אלא ודאי איירי בקשין וחסורי מחסרא ומאי קפריך ע"ק דהו"ל להקשות תני חדא ותני חדא ומוכרח לתרץ הא בקשין הא ברכין וממילא נמי הך ברייתא בקשין דאין לומ' דהך ברייתו' פליגי דא"כ מאי קפריך דרב יהודה ס"ל כאידך ברייתא דשריא לקטום ע"ק אמאי לא קא פריך ליה מהך עובדא דר"י גופיה דהתיר לקטום בקשין ע"ק דאמאי לא תקשי לרב כהנא גופיה מתני' דשוכר אדם גרוגרו וכו' עם הך ברייתא אי מוקמי' לה ברכין קשיא ואי אמרי' חסורי מחסרא קשיא ע"ק דאמאי לא קפריך רב אחא אלא בתר הך שינוייא דקשין ורכין אתני חדא ואברייתא קמיית' תקשי דמוקמי' לה בקשין. ונר' לתרץ דבודאי רב כהנא לא ירע כלום מהך דר"א ורבנן דהאמוראים לא בקיאי בברייתו' וכתני חדא נמי לא ידע א"נ ידע בהו וס"ל דפליגי אבל ס"ס ק' שפיר

דעד כאן לא אמרו לקטום אלא להריח אבל בלחצוץ כ"ע ס"ל דאסור וא"כ ר"י דלא כמאן ומתני' דשובר אדם לא ק' ליה דמצי לתרץ שפיר במוסתק כדמשני הש"ס לקמיה אר"א ורב כהנא לא ידע מהך עובדא דר"י דמפשח אלותא ובודאי רב אחא קא מקשה לרב יהודה גופיה דידיה אדידיה והא דלא פריך לעיל אהך בריי' דרב כהנא י"ל דכוונת הש"ס לומ' דהך תירוצא דקשין ורכין מוכרח מעצמו מכח ב' ברייתו' ואחר דסיים הך תירוצ' דקשין ורכין הקשה רב אחא ודוק:

והרב אחי משי"ח תי' בקו' ר"א ורבנן ועובדא דר"י באופן אחר דרב כהנא הוה מפרש ושוין דקאמ' קאי אף אאבוס ואף דפשט' דברייתא קאי אקיסם מדקתני לפתוח בו את הדלת וכדכת' הרא"ש ע"ש מ"מ הו"א ס"ל דפי' ושוין קאי אאבוס ואקשין ולפתוח בו את הדלת קאי אקשין כל חד אמילתי' קאי ולעולם אף ארכין חייב חטאת לחצוץ לר"א ולרבנן שבות וכן פי' ה"ה בפ' מה' שבת ע"ש בדבריו שהם קשין מהבין וא"כ רב יהודה דלא כמאן אי כר"א חייב ואי כרבנן שבות ולהכי קפריך מהאי ברייתא דחייבה אף ברכין דממילא מוכרח פי' ושוין קאי ארכין והך ברייתא כר"א וקפריך שפיר דער כאן ל"פ אלא בחיוב אבל באיסור כ"ע מודים דאסור וממילא תקשה נמי עובדא דר"י דהוה ידע לה ושני ליה שפיר דאיירי בקשין וכר"א וממילא פי' ושוין קאי אקיסם ורבנן פטרי אף בקשין לחצוץ ולהריח מותר והך עובדא כרבנן ופי' השתא פטור וכו' ר"ל דאילו הוה ר"א קאמ' פטור אבל אסור הוה ק"ל דרבנן לא פליגי בהכי ומודים ליה דאסור כ"ש השתא דקתני חייב חטאת והשתא רב אחא דקפריך ושינויא דקמשני הוא פי' קו' רב כתנא ותירו' דלגבי רב כהנא ורב יהודה התירוץ מבואר אבל הש"ס קא מהדר לפרושי הך משא ומתן דלעיל ודוק:

שם קשיא הא דלא קאמ' הש"ס אלא נ"ל דאכתי קיימי בתירוצ' קמא דהך ברייתא דלא יקטמנו איירי בקשין ואליבא דר"א אלא דהך ברייתא דקוטמו אבע"א אליבא דר"א וברכין אבע"א הא דקוטמו נמי בקשין ואליבא דרבנן וכיון דאינו מוכרח לא קאמ' אלא ובמגיד פי"א גירסתו אלא ופי' דר"ל דהנך תרי ברייתו' בקשין והא ר"א והא רבנן ודוק:

תו' בד"ה פטור אבל אסור וכו' וע"ק דמשמ' דבקשין מתסר וכו' עכ"ל ר"ל דאמאי לא פריך רב כהנא מהך עובדא דהוה מפשח וכו' דאע"ג דרב אחא פריך להאי פירכא מ"מ רב כהנא אמאי שתק דליכא למימ' דלא ירע להאי עובדא דדוחק הוא ומ"ש ומ"מ רב יהודה וכו' ר"ל דמסברא דידיה מתיר אף בקשין אף שלא ידע פלוגתא דר"א ורבנן דסובר כיון דמוכרח לשבש הברייתא ולומ' כר"א בקשין וכו' נגד הסברא א"כ טוב לשבש הברייתא בסברתי האמתית ולהגיה בין קשין ורכין קוטמו להריח ולחצוץ בו שיניו:

וראיתי למהרש"א ז"ל שהביא בשם ת"י דס"ל לרב יהודה דהך ברייתא כר"א ולא חש להשיבו והוא דוחק דהניחו בקושייתו ולא תי' לו כלום ולא הודיעו במחלוקת ר"א ורבנן וכפי שיטתם יותר טיב הול"ל דרב יהודה ס"ל דהך ברייתא כרבנן ומשובשת היא ומגיהים אותה כרבנן דאף בקשין מותר ודוק:

דף ל"ד ע"ב תו' בד"ה בניו ובני ביתו וכו' דגילה כדעתו שלא להניחם שם כך כצ"ל ופי' כיון דרצה לאכול מהם גילה דעתו שלא להניחם שם כך במקומם לקצוב אלא להורידם משם לאכילה וכיון שכן הרי נגמרה מלאכתם ואפילו עראי אבל בניו דלאו כל כמיניהו להורידו לאכילה ליכא גילוי דעת כלל כיון דלאו דילהו ומות' ודוק:

מסכת מועד קטן

דף ב' ע"א רש"י בד"ה א"כ מתניתין אמאן תרמייה וכו' כראב"ע דלא שרי מעין שיצא בתחלה עכ"ל. הנה מ"ש מהרש"א כזה לא ידענא מאי קאמ' דנר' דהבין ברש"י מ"ש לעיל בין חרב ממעין שיצא וכו' ר"ל בין יצא בין לא יצא וזה אינו דהא הש"ס קאמ' בהדיא בין חרב בין לא חרב מעין שיצא בתחלה לא הרי דקאמ' בהדיא דאף לא חרב היינו יצא בתחלה ורש"י אין כוונתו כן כמ"ש מהרש"א אלא ר"ל בין זה המעין שיצא בתחלה נחרב ויצא מעין אחר חדש מקרוב בין לא חרב אותו המעין שהיה דהיינו שהיה מעין שיצא בתחלה ועכשיו עדיין אותו המעין שיצא בתחלה וכדדייק לישניה דרש"י הכא ומאי מקשה מהרש"א וצ"ע ודוק:

דף ה' ע"א תו' בד"ה אין מציינין אין צריך ציון וכו' ואסור וכו' עכ"ל קביעות דבריהם הוא בסיפא דברייתא ואין מציינין על הודאות וכו' וכן שמעתי שחכם א' מחכמי המערב פי' בכתיבותיו כן ודוק:

דף ו' ע"א תו' בד"ה אע"ג דליכא חורש וכו' להודיע שהוא טהור שעד שם אין בית הקברות וכו' כצ"ל ר"ל כיון שעשו חרסית ולא לבן ש"מ דבאו לציין שעד גבול שם דהיינו מקום שכלה החרסית דהיינו האבן אין בית הקברות ולא טומאה שם וק"ל:

דף י"ד ע"ב תו' בד"ה אמ' אני ת"ש מנודה שהתירו לו וכו' ואע"ג דדחי דאי לא תימ' דקאמ' וכו' מ"מ נוכל לומ' לעיוני וכו' עכ"ל. פי' לדבריהם דקשיא להו דאיך אביי מביא ראיה מת"ש ועדין עומד בסברתו והא מכח הברייתא דדנין ד"נ משמ' דנוהג נידויו מכח קו' א"כ אתה מענה את דינו ותי' התו' דאביי אזיל לטעמי' דדחי ודילמא לעיוני ולא חייש להוכחה דלעיל דהיינו נמצאת אתה מענה את דינו ואע"ג דדחי דאי לא תימא דקאמ' ר"ל ואביי אמר ודילמא לעיוני מכח דאי לא תימא והרי נדחית וממילא ודילמא לעיוני ג"כ נדחית מ"מ לא חש לאותו הדיחוי ואפי' נר' דיחוי מ"מ נוכל לעיוני בלאו הנ"מ

כלומ' דאע"ג דנדחית הנ"מ דהיינו דאי לא תימא מ"מ נוכל לומ' לעיוני בלא דאי לא תימ' דאפשר לדחות כך ואע"ג דמכח אתה מענה וכו' לא נוכל לומ' אפי' ודילמא לעיוני ואין להשיב ולומ' דאביי מפרש ודילמא לעיוני בלא גמר דין דא"כ מאי קא מקשה ליה רב יוסף והו"ל לאביי לדחות קושייתו ועוד הא כתבו התו' בד"ה נמצאת אתה מענה את דינו וכו' וי"ל דמשתכחי אנ"הנ וכו' א"כ לא יכלינן למימ' לעיוני בלא גמר דין לכך י"ל דאביי אומר הא כדאיתא והא כדאיתא דבד"נ עיון וגמר דין מכח אתה מענה את דינו דחמיר אבל ד"מ דקיל דלא אית ביה עינוי הדין כ"כ פי' דנין ד"מ עיון בלא גמר דין וא"כ נוכל לומ' לעיוני ואפשר לדחות גמ"ד ממש לכך הביא ראיה מת"ש מנורה וכו' דאינו נוהג נדוי ברגל וממילא פי' דנין ר"מ לעיוני בדיניה ודוק. ולשונם מגומגם דבתחלה כתבו דאי לא תימא ולבסוף ה"נ מסתברא ואפשר שגירסתם כך והנ"מ דאלת"ה וכו' ובתחלה נקטו דאלת"ה ולבסוף רישא דעניינה והרב אחי משי"ח אמ' דיש ב' נוסחאו' בתוס' והמדפיס ערבם דיש נוסחא כך אביי לטעמיה וכו' להוכחה דלעיל ואע"ג וכו' לא חש באותו דיחוי ע"כ הדבור ופי' דאפי' דחה לו דאלת"ה אע"פי לא חש דיכול לומ' לעיוני כפי' דלעיל ויש נוסחא אחרת כך אביי וכו' להוכחה דלעיל ואפי' נראה דיחוי הנ"מ מ"מ וכו' וגירסתם בש"ס הנ"מ במקום דאלת"ה וק"ל:

דף י"ט ע"ב תו' בד"ה והתניא בניחות' וכו' דבריהם קשי' ההכנה מאד ונלע"ד כי מעיקרא משמעו' דברי רב ששת שאמ' ימים נמי בטלו ר"ל דין שלשים כולו נתבטל לגיהוץ ולתספורת והגיהוץ הוא חמור מגילוח והראיה היא ממה שפי' הש"ס בדברי רב הונא גזרת בטלו ימים לא בטלו שאם לא גילח ערב הרגל וכו' דמאי שנא שלא אמ' הש"ס אלא הגלוח והול"ל ג"כ גיהוץ אלא דהש"ס שאמ' גלוח לריבותא דל"מ הגיהוץ אלא אפי' הגלות שהוא קיל אסור לגלח וא"ב רב ששת שאמ' ימים בטלו פי' הדין כולו נתבטל וא"כ איך אנו אומרים דרב ששת כאבא שאול דהא אבא שאול לא התיר אלא הגלוח אבל הגיהוץ לא התיר ואם איתא דאפי' גיהוץ נמי הול"ל גיהוץ ומכ"ש גלוח או הו"ל לנקוט בקיצור ימים בטלו דמשמעותו דכולו נתבטל וא"ל דנקט לשון ת"ק דליתיה דהא אם איתא דאבא שאול אסר אפי גיהוץ לא הו"ל למסדר ברייתא לקבוע דבריהם בגילוח דוקא אלא ודאי ש"מ דמשום דלא פליגו אלא בגילוח דוקא לכך קבע דבריהם בגילוח ולעולם לא בטלו ימים אליבא דכ"ע ודוק ותשכח:

מסכת ראש השנה

דף ח"י ע"ב רש"י בד"ה דא"ר חנא בר בוזנא וכו' ומתני' בז"הו קא מיירי וכו' עכ"ל הנה הקושיא בכאן גלויה דת"ל דאי בזמן שב"ה קיים א"כ איך תנינן על אב יוצאין מפני

התענית ולכאור' יש להשיב דרש"י נקט הכי דהיא ראיה בהדיא וה"ה דהוה יכול לאייתי סייעתא מהא דרישא אבל נר' עוד לפרש דק"ל לרש"י דמאי קושיא דלעולם בזמן שבה"ק היו מתענין בט"ב ואע"ג דאמר להו הנביא ששון ושמחה מ"מ שאני ט"ב דחמיר טובא קבלו על עצמם להתענות בו כמו שאמ' ר"פ ברצו מתענין וכו' שקבלו עליהם להתענות ה"נ אימא שבזמן שבה"ק התענו על ט"ב דהוכפלו בו הצרות ומת' בזמן דבה"ק קא מיירי לזה כת' רש"י בז"הז קא מיירי מדקתני ובזמן וכו' ודוק:

דף כ"ט ע"ב רש"י בד"ה מלאכה היא בתמיה עכ"ל והוא קשה ההכנה ונ"ל דרש"י לא גריס מלת לאו אלא מלאכה היא וכנראה מקביעות דבריו א"נ רש"י גרים היכי תקעינן הא לאו מלאכה היא דאיצט' קרא למעוטי ועוד הא תנא דר' שמואל וכו' עוד יש לס' דלעולם רש"י גריס כגירסתי' אלא דק"ל דאיך נותן טעם שאינה מלאכה משום דאיצטריך קרא וכו' דאדרבה כיון שאינה מלאכה איך מיעטה קרא להכי כת' בתמיה ר"ל שאינה ע"ד קושיא כי אם תמיהא מורדפת דהיינו לשון מירדף דהיא אינה מלאכה כי היכי דמיעטה קרא ורש"י דכת' בתמיה לאו דוקא תמיהא ממש וכן מצינו כ"הג ברש"י ודוק:

א"נ נ"ל לפרש בדרך הערש"ה דרש"י בא לתרץ קושית התו' דהיינו אי גרסי' לאו מלאכה היא בקושיא ק' קו' התו' דאדרבה אי מלאכה היא לא אצטרי' קרא. ועוד ק"ל מלת דאצטרי' דהיל"ל דלאו מלאכה דממעטה קרא אבל מלת אצטרי' אינה מן הישוב דמשמ' דהקושיא היא דלא אצטרי' אדרבה הקושיא דאמאי אסור ולא הו"ל למיעטה לכך נייד רש"י מהאי פי ופי' דבתמיהא ור"ל דקו' התו' היא קו' הש"ס דהיינו דזאת אינה מלאכה כי היכי דאיצט' קרא הא ודאי מלאכה ולמאי אצט' קרא לאוסרה וא"ת דילמא לעולם קושטא הכי דאינה מלאכה להכי אמר הא תנא וכו' דמשמ' דאי לאו קרא דמלאכת עבודה הו"א דהיא מלאכה והא דל"ק ליה מהברייתא דבי שמואל דקא שריא בתקיעה י"ל דר"ל דאף כפי דבריו דלא ס"ל כתנא דבי שמואל דתקיעה שריא מ"מ קשיא דלא איצט' קרא ודוק היטב ודעת התו' אינה כן דהם מפרשים כפשטא דשמעתא בלשון קשיא ולהכי ק"ל דמאי קאמ' כיון דלאו מלאכה היא לא אצט' קרא למעוטה דאדרבה להכי אצט' קרא למעוטה דאי מלאכה היא פשיטא דאסורה ותי' דר"ל דאי לאו מלאכה היא וראי אין סברא לומר דלהכי אצטרי' קרא לאוסרה מילת' בלא טעמא אבל אי מלאכה היא להכי אצט' קרא דהו"א דשרי משום יום תרועה וכו' ובפ"ז ניחא מאי דנקט הש"ס מלת דאיצט' דר"ל דאי מלאכה ואסרה הכתו' ודאי אצט' קרא כדפי' התו' אבל השתא לאו מלאכה היא דאצט' קרא וכו' וקושט' קאמ' הש"ס מלת דאצט' אי הוות מלאכה לתרוצי קו' התו' ודוק היטב:

מסכת יומא

דף ב' ע"א גמ' כלי אבנים וכו' כי היכי דלא ליזלזלו בה ומ"ש וכו' כצ"ל:

שם אמר קרא כאשר עשה וכו' ע"כ ר"ל דקרא לדרשא אתא דהוא יתו"ר נפי"ש דמאי אתא לאשמועי' דודאי כאשר עשה הוא צוה ה' כדכתי' בפ' תצוה פרישת ז' ולמאי איכתיב ואם לומ' שזה הוא לכפר א"כ הול"ל כי ז' ימים ימלא ידכם לכפר עליכם אלא ודאי לדרשא ופי' צוה לדורות וכך ישובו כאשר עשה ביום הזה שאמ' ה' לפרוש מיום זה ז' ימים כן צוה ה' לדורות לפרוש ז' ימים לי' הכ ולמעשה פרה ותיבת עשה קאי אשי"ח ואל תשיבני דהול"ל כאשר צוה דכבר דרשוה בת"כ לומ' כפרה זו עד תחיית המתים תכפר לומר כאשר עשה בכפרה עליכם כן תהיה עד תחיית המתים ע"ש בפי' ק"א וראיתי להדא ס ז"ל שפי' לדרשת רז"ל דצוה ה' מאמר נפרד דאם יהיה דבק עם כאשר עשה א"כ יחוייב דלי"הכ א"צ פרישה כי אם יום א' ע"ש וכבר תמה ע"ז ה' ק"א אלא דלפי שיטתו שפי' דכאשר עשה ביום הזה קאי איום ח' שעשה לו ו' ימים פרישה ק"ל דא"כ הול"ל כאשר עשה ליום הזה אבל מלת ביום אינה מתיישבת דלא היתה העשיה באותו יום ואף אם נפרשו לשון צוה אכתי ק' דלא היתה הצוואה באותו יום אלא מקודם בז' ימים בשבילו וא"כ הי"ל ליום ול"ק לפי דברי רש"י שנסתייע ממנו דלא כח' רש"י כאשר עשה בח' למילואים אלא במילואים סתם ור"ל כאשר עשה במילואים ביום הזה שהוא מהמילואים שצוה וכו' ועוד רש"י שאמ' במילואים בא לומ' באיזה ענין זאת העשיה לז"א במילואים וכן הירוש' שהביא שם הרב א"ש לפירושינו. ועוד יש לישב מלת עשה ולא כתי' צוה משום דכל הראוי לבילה וכו' דכיון שהתחילו בפרישה אותו יום הו"ל כאילו ככר עשו ז' ימים ואני תמיה על מ"ש הרב כדברי רש"י עבודת יום א' דלפני קיום המצוה דאיך שכן באהלו עולה דהא זה צ"ל דבור בפ"ע אמ"ש הש"ס דנין לפני עשיה וכו' ואגב ריהטיה לא דק ודוק:

שם אמרי יליף צוה צוה וכו' דצוה דפרה מופנה היא דכבר כתי' וידבר ה' אל משה ואל אהרן וכו' אבל צוה דמילואים איצטריכא לגופה לומ' דצוה כן לדורות וק"ל:

רש"י בד"ה ומתקנין לו מזמנין לו וכו' עכ"ל כיון רש"י בזה לומ' דאיך יקרא תקון לגבי דידיה דקלקול הוא שהרי יהיה דחוי מעבודה להכי פי' דר"ל מזמנין לו אבל גבי אשה תקון גמור דע"י אשה אחרת יהיה ראוי לעבודה. ועוד רצה בזה לומר דלגבי אשה מעכשיו הוא מתוקן שהרי עביד בה מעשה אבל גבי כהן זמין בעלמא שאם יהיה טמא אז יביאו לו כהן אחר משא"כ גבי אשה דמעכשיו היא אצלו וק"ל:

בד"ה ובעד ביתו גבי י"הכ וכו' באחרי מות עכ"ל ר"ל דלא תימא דפי' ביתו בני ביתו ואחיו הכהנים כמו בית אהרן שהרי כתי' באחרי מות ואם תבקש שם תמצא ובעד ביתו אחרת דדרשי' ליה לאחיו הכהנים ואייתר להא ובעד ביתו לאשתו עוד נ"ל דק"ל דמאי ראיה מייתי דדילמא קרא דאמ' וכפר וכו' היינו היכא דיש לו אשה אבל אינו מחוייב ליקח אשה להכי תי' רש"י דהאי קרא כתי' באחרי מות ושם כתי' חוקה לעכב לכ"ע בבגדי לבן בפנים שהרי מפרו מזה לפנים וק"ל:

בד"ה כי היכי דליהוי ליה היכרא וכו' הקרויה חטאת וכו' נ"ל דרש"י בא לתרץ קושיא א' בש"ס דבשלמא מזרחה משום דטעונה מזרח אבל צפונה דלא בעי' אמאי להכי תירץ דטעמא מאי משום כי היכי דידע דהיא קרויה חטאת כמו חטאת שטעונה צפון ונ"מ כי היכי דליהוי זריז במעשיה וכו' ובתו' כתו' כי היכי דליעביד הזאתה לשמה ור"ל כדין חטאת שטעונה צפון ודוק:

בד"ה אל הבירה אשר וכו' ודוד קאמ' להאי קרא בד"ת כצ"ל ור"ל דל"ת דאימא דאע"ג דקושטא הכי דמקום א' יש וכו' כדא"ר יוחנן לזא דקרא כתי' בד"ה ולעיל כתי' דקאמ' דהע"ה על בית המקדש דקאמ' דהכין כמה דברים לב"המ ולר"י לא ק"ל מידי מהאי קרא דלעולם אה"נ דקרויה כ"ה כירה אבל לשון חכמים לחוד דלא אשכחן דכ"המ קרו לה חכמים בירה וק"ל:

בד"ה לפני עשיה קיום המצוה עכ"ל ר"ל דאין לפרש לפני עשיה אסדר הכתו' דכי"הך סרר עשה לפני מלת צוה ובמעשה פרה מלת צוה קודם וכן במילואים דא"כ הרי במילואים כתי' נמי עשיה קודם צוה כאשר עשה וכו' דמאי חזית דילפי' פרה דאית בה צוה קודם ודמיא למילואים ונילף נמי י"הכ דדמי למילואים דאית ביה עשיה קודם להכי כי' דהאי קודם אינו בסדר הכתו' אלא בקיום המצוה ולהכי אף דכתי' עשיה קודם מ"מ הוא כבר נעשה אותו הציווי ולא קאי עליה צוה ה' דלא קאי אלא על לעשות דהיינו צוה ה' כדי שתקיימו המצוה כמו פרה אבל י"והך קאי צוה אדבר שכבר קיימוהו. או נ"ל לפ' דבריו דק"ל דליכא עשיה כלל בפרה ואיך אמ' דנין צוה דלפני עשיה וכו' להכי כת' דאין פי' עשיה ממש אלא קיום המצוה יקרא עשיה וא"כ לקיחת הפרה תקרא עשיה והוי צוה דלפני עשה אלא דק' דא"כ לימא דנין עשיה מעשיה ולילף זוהך ואין דנין לקיחה מעשיה ואין לומ' דס"ל זו היא שיבה זו היא ביאה וה"נ זו היא לקיחה זו היא עשיה דהא אמרי' הנ"מ היכא דליכא דדמי ליה וכו' והכא איכא כפור דדמי ליה דכתי' ביה עשיה ממש וי"ל דאין זה דימוי לגבי הך דמוי דלפני עשיה דמה דמוי הוא אם דומים במלות ואינם דומים בהבנה דזה לפני עשיה וזה לאחר עשיה אבל כיון דדומים בענין אף אם

אינן דומין במלות זו היא שיבה זו היא ביאה והוי ליכא דדמי ליה והיינו דקפריך ואימא צוה די"הכ ר"ל דכתי' ביה עשיה בהדיא משא"כ בפרה ושני דנין עשיה וכו' ר"ל דזה הוא עיקר הדמוי אף אם כתי' בזה לקיחה ובזה עשיה ולהכי פריך והרי צוה דקרבנות דהוא לפני עשיה ואף אם אינן דומים במלות לית לן בה ותי' דנין וכו' ואז הק' לו ומאי נ"מ זו היא וכו' ר"ל דהא את נמי סברת הכי ותי' לו הנ"מ וכו' ר"ל ולגבי לפני עשיה הוי ליכא דדמי ליה וילפי' פרה אע"ג דלא כתי' עשיה ממש אבל לגבי קרבנות הו"ל פרה איכא דדמי ליה דכתי' בה צוה כיון דתרוייהו לפני עשיה ודוק:

תו' בד"ה וחכ"א א"כ אין לדבר סוף וכו' דבפ"ד אחין משמ' לסתם מתני' וכו' עכ"ל הא דכתבו התו' לישנא דמשמ' אע"ג דהוא מבואר להדיא שם בש"ס יש ליישב דבריהם משום דהתם הש"ס בעי למיפשט דיש זיקה ודחי ליה הש"ס דאין זיקה ולמיתה דתרי לא חיישי' להכי כת' משמ' כיון דאי אמרי' יש זיקה מצינן למימ' אף למיתה דחמש חיישי' ומה שהשי' לו אין זיקה ולמיתה דתרי לא חיישי' היינו דחייה להכי התו' נקטי הכי דר"ל דמשמע דלמיתה דתרי לא חיישי' וקושטא הכי בין אי אמרת הכי או א"א הכי מדלא סתר לו דחייתו לומ' דממתני' דידן איתא דחיישי' אף למיתה דר' או דה' חיישי' וק"ל

בא"ד הילכך ליכא למעבד תקנתא וכו' עכ"ל הנה כפי תי' א' מ"ש הש"ס מיתה לא שכיחא י"ל מיתה דזמן מועט לא שכיחא ומ"ש רבנן אי איכא למיחש וכו' ר"ל אי איכא למיחש אפי' לזמן מועט משום מעלה דכפרה א"כ אפי' למיתה דתרי חיישי' משום מעלה דכפרה אלא דיש לדקדק כפ"ז דמאי פריך נימרו אינהו לנפשייהו דאיכא למימ' דשאני לדעת ר"י דחייש לזמן מועט משום מעלה דכפרה א"כ ניחוש וכו' אבל לרבנן לא חיישי כלל לטעמ' דמעלה דכפרה להכי לא חיישי אלא לטומאה דחד ורבנן לדברי ר"י קאמרי וי"ל דקו' הש"ס היא כיון דלר"י דחייש למיתה דחד משום מעלה קאמרי רבנן דכדאי הוא טעמא דמעלה להוסיף אף למיתה דתרי ותלת א"כ לרבנן דחיישי לטומאה משום דשכיחא כדאי הוא טעמא דמעלה למיחש לתרי ותלת דכמו כמיתה אי חיישת א"כ אפי' לתרי ותלת ואין לדבר סוף ה"נ בטומאה משום מעלה דכפרה ניחוש לתרי ותלת וא"כ אין לדבר סוף ומשני שפיר אכן כפי תי' ב' ק' דמאי קאמ' אי איכא למיחש והא ודאי איכא למיחש לרבנן דלא מחלקינן השתא לזמן מרובה ומועט אלא דשאני התם דחששא בעלמא היא וסגי כחד משא"כ הכא ותו מאי קאמ' רבנן מיתה לא שכיחא והא רבנן נמי חיישי למיתה לא משום דליכא למיעבד תקנתא להאי חששא דהא כפי' תי' ב' ליכא למימ' דמיתה לא שכיחא היינו בזמן מועט והא קושיא ודאי קושיא בריהטא דש"ס אף בלא דברי התו' ונ"ל לומ' דה"פ דטומאה שכיח' ואיכא למיעבד תקנתא וסגי

אבל גבי מיתה אי הוה שכיח' מחמרי' למיעבד תרתי או תלת לפחות והוא טוב משאין עושין אחרת כלל אבל כיון דלא שכיח' ואפשר למיעבד תקנתא חיישי' כדאמרי' ביבמות ועבדי' תקנת' אבל כיון דלא שכיח' וליכא אלא חששא בעלמא היכא דמצינן למיחש חיישי' ואי לא לא והיינו דקאמרי רבנן אי איכא למיחש ר"ל אי חיישי' הכא ודאי אפי' תרי ותלת ולא במו ד' אחין וכו' וליכא למיעבד תקנתא ולהכי לא חיישי' כלל אבל אינו ר"ל אם איכא למיחש וכו' היינו דכפי האמת לא חיישי' למיתה אלא ר"ל אם באת לחוש בכאן כמו שהדין נותן וכו' ודוק וכעין זה כתבו התו' לקמן דף ל"ג ע"ש:

דף כ"ב ע"א גמ' אימא שכבר וכו' ע"כ וק' דזה הפך מ"ש בשבועות (דף י"ט) דתרומת הדשן אינה עבודת לילה אלא עבודת יום כדמוכח מדברי רבא שם כדפירש"י שם וי"ל דרבא אזיל כאיכא דאמרי דהכא ושפיר קאמ' ר"י מתחלת עבודה אבל לאביי דהתם דמוקי מלתי' דר"י ברבי א"ש כתירוצא דהכא דהיינו מתחלה לשם עבודה וטעמי' דרבי דלא פסלא לינה משום דקרוב ליום הוא ולא גזרו ביה רבנן ואפשר דזהו כוונת רש"י הכא דקאמ' אפי' לרבי וכו' דמאי ריבות' אתא לאשמועי' רש"י בהני מילי אלא ודאי כוונתו לומ' בזה דאין קושיתו ותירוצו א"ש אלא אליבא דמאן דמוקי' לה כרבי דשפיר הש"ס משני מתחלה לשם עבודה אבל אליבא מאן דמוקים לה כראב"ש הא קאמ' התם הש"ס בהדיא דתחלת עבודת יום היא וקושית הש"ס היא מעיקר' אפי' אליבא דרבי טעמא מאי דלא פסלה לינה משום תחלת יום היא וכדשני ליה דוקא שני ליה דלא אתיא אלא כרבי ודוק:

שם ותקנת' להך גיסא הואי וכו' ע"כ. הנה יראה דקו' הש"ס היא אתרי לישני דבין למר ובין למר משום סכנה נגעו בה ות"ל דמשום מי שזכה וכו' וכיון דבכולן בכהן א' הו"ל עבודות חשובות כדפירש"י וא"ב אף אם אינן תשובות מצד דעבודות לילה ולאיכא דאמרי דאיכא אונס שינה ולא אתו היינו עבידה אחת לא חשיבא למטרח עלה ולנדד שינה מעיניו עליה אבל כיון דאיכא ג' עבודות אף דאיכא אונס שינה ועבודת לילה אתו עלה ולפ"ז נר' דאף דכתבו התו' דאיבדים ופרדים דאיכא בהו עבודת יום ואפ"ה אינן ראויים לפייס משום דניעורים כל הלילה עד חצות ואיכא אונס שינה מ"מ הכא דג' עבודות הן טרחי עלייהו אף דשאני מיגנא ממיקם דהיינו דמיקם אף דאיכא עבודת יום דחביבה אפ"ה לא טרחי עלה מ"מ הכא דג' עבודות הן טרחי עלייהו:

וראיתי לת"י שכתבו דסדור המערכה בלילה וב' גזירי עצים ביום עכ"ל נר' דכוונתם היא דקו' הש"ס היא דכיון דב' גזירי עצים ביום ראויים הם לפייס וכפ"ז לאיכא דאמרי לקו"מ דאף דגזירי עצים עבודת יום הן מ"מ כיון דאיכא אונס שינה לא אתו דמכ"ש

מאיברים ופדרים דעבודת יום ואפ"ה לא אתו עלה אי לאו דשאני מיגנא ממיקם וא"כ הכא דמיקם הוא אף דעבודת יום הוא לא טרחי עלה להכי ודאי נר' דל"ק אלא לליש' קמא ועד דסיים פירושא דמתני' בתר הכי פריך והדר לליש' קמא ובהכי ניחא מאי רק"ל דאמאי לא קאמ' הש"ס ורמינהי כדאורתי' ככל הש"ס ובהכי ניחא דכיון דלליש' בתרא ל"ק כלל א"כ הקושיא דוקא כפי מה שפי' הש"ס ולהכי לא קאמ' ורמינהי א"נ דאף לפי שיטה זו מצינן לפרושי דפריך אתרי לישני דאף דאיברים ופדרים דעבודת יום היא ואפ"ה לא אתו עלה אי לאו דשאני מיגנא ממיקם מ"מ הכא דאיכא עבודות הרבה ובהן עבודת יום אף דאיכא אונס שינה טרחי עלה ואף דמצינן לפרושי דברי דש"י כן דמאי דקאמ' יש כאן עבודות חשובות דהיינו דקאי אגזירי עצים דעבודת יום ולהכי לא קאמ' כולן עבודות חשובות אלא יש כאן מ"מ העיקר חסר מדבריו ועוד אפשר לפ' דטעמא מאי כולהו עבודות חשובות היינו כיון דכולהו צורך יום משא"כ בתרומת הדשן דלצורך לילה הוא דשאני סדור המערכה וגזירי עצים דעליהם ממש עושה התמיד ודוק ומ"מ יצא לנו מזה דאף בדמצי למיפרך בלשון ורמינהי אפ"ה לא פריך בהאי לישנא ודוק:

שם מעיקרא סבור כיון דאיכא אונס שינה לא אתו ע"כ פי' לא אתו כלל לעזרה דודאי ליכא לפרושי לא אתו לאינצויי דאיך מצד אונס שינה לא אתו לאינצויי כיון דהם באו לעזרה משא"כ לעיל גבי ליש' קמא דקאמ' משום דעבודת לילה הוא לא אתו ר"ל לא אתו לאינצויי עלה כדפירש"י בד"ה כיון דעבודת לילה היא וכו' אלא דכפי ליש' בתרא הא דקאמ' רב אשי מעיקר' סבור לא אתו היינו לא אתו לעזרה ואפ"ה ניחא להו א"כ איך אח"כ כשתקנו הפייס לעזרה ולא אתו לעזרה חרה להם לבד אם נאמ' דפי' מ"ש מעיקר' וכו' לא אתו היינו אינם באים הרבה ואחר שתקנו הפייס אפי' מעט אינם באים וק"ל:

ודע שכפי פי' ת"י ה"פ דתלמודא דקאמ' מעיקר' סבור לא אתו ד"ל אי עבדינן פייס לא אתו כיון דאתו בני אדם הרבה ואתו לידי סכנה תקינו פייסא והרי איברים ופדרים דעבודת לילה ולא חיישי' דלא אתו מאחר שעשו הפייס דאף שהיו מפיסין ביום מ"מ אף תרומת הדשן היו יכולין להפיס ביום אלא ודאי משום דחששו דילמא יפשע ולא ייקץ משנתו בשביל עבודת לילה וא"כ ה"נ נימא באברים ופדרים ודוק:

שם רציץ ועולין בכבש תנן והדר כל הקודם וכו' ע"כ ר"ל ואי קדימת ד' אמות היינו ראשונות א"כ היכן היתה הריצה בכבש כדי שתהיה קדימת ד' אמות שם והת"י כתבו ואי לא עלו אלא ד"א לא הוה תני רציץ ועולין וכו' ונר' דלא גרסי בש"ס והדר כל הקודם את חברו וכו' וקושי' הש"ס היא מינה וכה דאיך שייך בד"א ריצה ועלייה וה"ר יוסף פי' רציץ ועולין לכבש משמ' שהיו עולין יחד וא"כ אם יזוז הראשון ממקומו פסיעה א' יזכה

בשביל זה עכ"ל ר"ל דאיך תהיה הקדימה בד"א דהא עולין יחד וכבר נכנסו בתוך ד"א וא"כ הקדימה היא בפסיעה א' ואיך תלתה מתני' הקדומה בד"א והוא קרוב למ"ש לעיל כפי גי' הש"ס שלנו ודוק:

ע"ב גמ' אר"י אסור למנות את ישראל וכו' י"ל דאמאי לא אייתי ראיה מלא ימד ולא יספר שהוא אזהרה ונ"ל לומ' דאי מהתם לא ולפי אפי' לדבר מצוה דאימא דוקא לדבר הרשות ולדבר מצוה שרי להכי אצטרי' לאייתי ראיה מהנהו עוברי דשאול דדבר מצוה הוה במלחמה הראשונה ופקוח נפש להציל את ישראל מעמון ובמלחמה הב' היא מלחמת עמלק דמחיית עמלק מצוה רבה היא ואפ"ה לא מנאם לגולגלותם. א"נ דאי מהתם הו"א דפירוש' דקרא כר' יונתן או כרבי דלא ימד ולא יספר היינו הבטחה ולא איסור כדכת' מהרש"א להכי אייתי ראיה משאול עוד הק' מהרש"א דאמאי לא אייתי ראיה מפסוק ונתנו איש כופר נפשו וכו' ע"ש מה שתי' וכן תי' הרא"ם ז"ל וענ"ל לתרץ ע"ד שכתבתי לעיל דאי מהתם הו"א דוקא לדבר הרשות דהא קרא קאמ' אם תרצה למנות ישראל ונתנו וכו' ומנלן דאפי' לדבר מצוה להכי אייתי ראיה משאול וק"ל:

שם אלא מהכא ויפקדם בטלאים כתבו הת"י שם מקום הוא כפי הפשט עכ"ל וכפ"ז ק' דא"כ מנ"ל דאסור וכו' ומה באו להשמיענו ואפשר דק"צ דא"כ ר"י מאי סבר דאייתי ראיה מבזק והו"ל לאייתי ראיה מטלאים להכי כתבו דמאי שנא דשניהם שם מקום הוא לפי הפשט ור"י בחר בראשונה וק"ל:

דף ל"ד ע"א רש"י בד"ה הנדויין שהיו וכו' עכ"ל. הנה כפי פי' הרמב"ם בפי' המשניות דשמות בגדים הם וכן כתבו תו' משם ר"ח א"ש דוקיא דמתני' דקתני לובש פלוסין דמשמ' שהבגדים בעצמם הם פלוסין וזה לא יתכן בשמות מדינות ורש"י פי' כן מדאשכח לה חבר היהפוך כושי וכו' ומ"ש פלוסין כמו כבשים ללבושך וק"ל:

תו' בד"ה פרנה אמגושא פי' בערוך וכו' וחפר מחילה וכו' עכ"ל ופי' אמגושא הוא מלשון מכשף כדפירש"י או מלשון כופר בעיקר שצוה ה"ית וכל אדם לא יהיה וכו' כהאי דאמרי' בסוף כלל גדול ע"ש:

בד"ה הנדויין וכו' לא ידענא ועוד ק"ל וכו' ושמא אין הלשון נופל וכו' עכ"ל הנה דקדקו לומ' בקושיא א' לא ידענא וכו' היינו טעמא דקושיא ב' מתורצת בקושיא א' דמשום דברישא וכו' להכי בעיקרא דדינא פירכא כתבו לא ידענא ולולא דבריהם ז"ל הייתי יכול ליישב קושייתם מה שהקשו אמאי לא תני ס"ה וכו' כרבנן דאפשר דכיון דלא איצט' תנא לאשמועי' הכל ל' מנה אלא לאשמועי' דבציר מהני לא נעבד להכי לא אצטרי' לאשמועי' נמי בר"מ האי דינא דלא פליגי בהכי ולהכי מסדר המשניות לא רצה להאריך בלשונו

למימ' הכי בר"מ והשתא מ"ש הכל ל' מנה הם דברי סתמא דמתני' כמ"ש אלו משל צבור שהם דברי מתני' אליבא דכ"ע והשמיענו זה הדין בדברי רבנן דהלכה כוותייהו וה"ה לר"מ ולהכי לא הומ"ל ח' מנה דה"א דפליגי בהכי ר"מ ורבנן דלר"מ ס"ל אף אי בציר וכו' ליעביד להכי שינה בדבריו ח' ק' זוז דהשתא לא מצי למימ' ס"ה וידעי' טעמא דלא חש להאריך או משום דר"מ לא זכר. מזה כלום וכן רבנן ואלו הם דברי רבי' הק' מסדר מתני' דאי פליגי הי"ל ח' מנה ולא ליעביד ס"ה ואנא ידענא דפליגי א"נ לאידך גיסא דר"מ ורבנן פליגי בהכי לפי האמת ולהכי ר"מ שינה בדבריי לומ' דלא ניחא לי בסך הכל דאף בבציר וכו' לית לן בה ולהכי לא אמ' ת"ח מנה בלא ס"ה שלא נטעה משים דלא חש להאריך כאשר כתבנו לעיל ומה שתי' דאין הלשין נופל וכו' היינו משום דלא יבואו ב' תיבות שוים וזה בניקוד וזה בניקוד וכן פי' התי"ט ז"ל. ברם ק' והא אית' בבריית' דפטום הקטרת שס"ח מנים היו בה ואפשר דשני התם משום דקתני מנים במ"ם אף דעיקר הטעית חלי כמאי דקאמ' ח' מנים קודם הגיעו למ"ם דמנים מ"מ כיין דהוי שינוי במ"ס הלשין נופל בטוב ויש להקשות אמאי לא קאמ' כולהו זוזי ואפשר דקמ"ל אין הלשין נופל וכו' ועוד משום דנקטו חכמים חשבון מנה נקט ר"מ ג"כ מנה וכפי תי' התי"ט דהיינו משים שכל עיר היתה חושבת בחשבונה א' במנים וא' בזוזים הניחא כפי פירש"י דפלוסין והנדויין שם מדינה אבל להרמב"ם קשה ואפשר דמשום חשיבות פלוסין אינה נמכרת כי אם במטבעות שלימים והנדויין תמכר בזוזים משום גריעות' כאשר אנו רואים בזמנינו כ"הג ועוד יש ליישב לקו' מאי דנקטה ח' ק' זוז היינו כי היכי דלישמועי' חידושא באגב דמנה הוא ק' זוז ולא יותר או פחות דמדרבנן שלא הוסיפו אלא שליש נשמע לר"מ ודוק:

מסכת סוכה

דף י"א ע"א תו' בד"ה אי קביעי ליהוי כקנופות וכו' דנקליטין אין לה גג וגבוהים י' ובקנופות יש לו גג וגבוהים י' כצ"ל ור"ל דלכאור' נקליטין פסולין מחד טעמא וקנופות מחד טעמא נקליטין מטעמ' דגבוהין י' וקנופות מטעמא דיש להן גג אבל השת' דקנופות הוי כמו שאין להם גג כיון שאין גבוהים י' א"כ לא אית בהו פיסול אלא מחדא ריעותא כתרוייהו דהיינו נקליטין אין להם גג אבל גבוהים י' וקנופות נמי אף דיש להם גג בעינן דיהיו גבוהים י' וכיון דאף אם אינם גבוהים י' דאין להם גג קינופות פסולין א"כ אף בנקליטין אף אם אינם גבוהים י' יהיו פסולין וכוונת התו' לימ' דלא תימא קינופות שיש להם גג במציאות לא דמי לנקליטין דאין להם גג כלל להכי כתבו דמ"מ העיקר בזה הוא אם גבוהין י' זהו הריעותא שראוי לפוסלם בה א"נ מ"ש ובשניהם אית חדא לריעותא

היינו דקביעי דהיינו כיון דאשכחן בקינופות דחשיבי כמי שאין להם גג א"כ גם בנקליטין כן שיהיו פסולין פחות מי' ואיך נקליטין בעי' שיהיו גבוהים י' ובקינופות אף שאינן גבוהים י' דמ"ש כולהו מטעמא דקביעי פסולין וא"כ צ"ל דנקליטין אין להם גג וקביעי וקינופות אינם גבוהים י' וקביעי וא"כ חד טעמא הוא דאיכא ודוק כעת:

מסכת תענית

דף ל' ע"א תו' בד"ה יום שהותרו השבטים לבוא וכו' עכ"ל. דבריהם כספר החתום ונלע"ד לפרש דבאו לשלול שלא תפרש קי' הש"ס לומ' בשלמא י"הכ שמחתם דאיכא מחילה וסליחה אלא ט"ו באב מאי שמחה איכא ותירץ שמחתם דהותרו השבטים וכו' ולזה הוא י"ט עדיף משאר י"ט וזה אינו דהא השמחה בשביל שהותרו השבטים לא השמחה היא בעצמה שהותרו וכו' ולכן הוא עדיף משאר יו"ט דהא מעיקרא ליכא שמחה ויו"ט אחר באותו יום כי היכי דליעביד עליה האי שמחה ועוד דהא עדיפותא קתני מתני' שבהן בנות ישראל וכו' שעושים בו שמחה יותר מי"ט לכן פי' דהיינו י"ט כלומ' בשביל זה עשו י"ט ולא הטיבותא היא יום שהותרו שבטים זהו משנלע"ד כעת ודוק:

מסכת מגילה

דף ג' ע"ב רש"י בד"ה ל"ת שבתורה דכתי' לא תוכל להתעלם וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל על רש"י ממסכת ברכות ועוד ק"ל ממס' מנחות דף ל"ז) דבהדיא אית' שם שהוא לאו דלא תסור ונ"ל לתרץ כמאי דכת' רש"י ז"ל בעצמו במס' שבת (דף פ"א) וז"ל ל"ת דכתי' והתעלמת מהם פרט לזקן ואינה לפי כבודו והכא נמי טלטול דרבנן אלאו דלא תסור אסמכוה רבנן ובמקום כ"ה ידחה עכ"ל נמצא דחכמים למדו דדחי כ"ה בלאו דידהו דהיינו לאו דלא תסור מוהתעלמת ופי' ל"ת שבתורה הוא לאו דלא תתעלם בשב וא"ת ולאו דלא תסור אמי' בקום עשה ולא למדו חכמים ממנו אלא בלאו דידהו דוקא ורש"י דלא כת' כאן ג"כ כמ"ש במ' שבת דהא מק"מ נמי דרבנן היא י"ל דהא במ' ברכות דחו דלא ליגמר מוהתעלמת מטעמא דאיסורא מממונא לא ילפי' ואח"כ הביא לו ברייתי' דולאחותו ותי' לו שוא"ת שאני ובודאי דזה הדחייה דשוא"ת תרתי נמי דלא ליגמר מוהתעלמת דהא האי טעמ' דאיסור' מממונא לית' דהרי מצינו מולאחותו דהוא איסור' ואעפ"כ דוחה כ"ה איסור' אלא מוכרח דהאי טעמ' דשוא"ת אהני לן ג"כ דלא ליגמר מוהתעלמת ודוק מינה דהאי איסור שהוא שוא"ת אה"נ ליגמר דדוחה ובמנחות דהוא איסור כלאים מדאורייתא בקום עשה להכי קמהדר הש"ס לומ' תרגמה רב שבא אלאו דלא אסור ר"ל דהאי דאייתית ראיה מאמר מר גדול וכו' לומ' דאף בקים עשה דחי היינו דוקא בלאו דלא חסור ולהכי קאמ' קרא ל"ת שבתורה סתם ר"ל בלאו דלא תטור

אפי' קום עשה ובלאו גמור דאוריית' דוקא בשוא"ת בלאו דוהתעלמת וא"כ בכאן מגילה שהיא שוא"ת אפי' היתה מצוה דאוריית' ליגמר מוהתעלמת דדוחה ולא צריכינן ללא תסור אבל התם בשבת שהוא קים עשה דעובר על טלטול מוקצה אלולא שהיה איסור דרבנן לא היה נראה מפני כבוד הבריות ולכך צריכינן לטעמ' דלא תסור וכן התם נמי במס' מנחות (שם) שהוא איסור כלאים בקום עשה צריכינן לטעמ' דלא תסור ודוק:

תו' בד"ה מת מצוה עדיף הק' הר"א וכו' והכא בולא קרי ותני וכו' עכ"ל ובמ"ש ניחא נמי הא דקשיא על דבעי רבא לקמיה מקרא מגילה ומ"מ הי מיטיהו עדיף וליפשו' מת"ת דרבים דעדיף ממק"מ דדוחה אותה דהא לא למדנו דמק"מ דוחה ת"ת אלא מק"ו מעבודה דעדיפא מת"ת ודוקא דיחיד אבל דרבים עדיפ' מעבודה וא"כ מוכרח דת"ת דרבים דוחה מק"מ ומ"מ עדיף מת"ת דרבים וא"כ מכ"ש מת"ת דדוחה מק"מ ומאי בעי אכן במ"ש ניחא דמ"מ דלא קרי ותני אין מבטלין עליו ת"ת דרבים ולכך רבא בעי וק"ל:

דף ה' ע"ב תו' בד"ה בקש לעקור וכו' דרצה לעוקרו מט' ולקובעו בי' וכו' עכ"ל. הקו' בכאן גלויה דא"כ מאי קא מקשה הש"ס לעיל (דף כ') דאי ס"ד אנשי כנ"הג וכו' והתנן וכו' ומאי קו' כיון דלא עקרו אותו מכל וכל אלא מיום ליום יכולים לבטל דברי ב"ד אחר והפר"ח במים חיים הניחה בקושיא ואם אפשר ובעיני ה' יכשר לתרץ דלא דמי דבשלמ' בט' באב כיון דעיקר זמנו בי' ליכא עקירה דתרי יומי הם זמניה וכאילו לא עקרו אבל הכא דאין זמנו אלא כי"ד ובט"ו והם עוקרים אותו ליום הכניסה שאינו זמנו כלל ולא שייך ביה כלל הו"ל באילו עקרו אותו מכל וכל ולהכי קא מקשה הש"ס דאיך יכול לבטל מזמנו ודוק. ועוד דהיינו טעמ' דלא הודו לו דאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חברו אבל בדחייה מיום ליום וכדאמרי' לעיל (דף כ') והתנן אין ב"ד יכול לבטל וכו' אף בדחייה בעלמא כדברי חכמים ודוק:

דף ו' ע"ב רש"י בד"ה אלא מקר' מגילה כלומ' שאם עשאן בא' וכו' עכ"ל כיון רש"י בזה לשלול דמשום דתנא ברישא קראו את המגילה באדר א' ולא תנא בהדה ומתנות לאביונים ש"מ דאם עשאה בא' יצא והא דתנא בסיפא אין בין אדר א' וכו' היינו לענין לכתחלה דשוים אבל אם עשה מתנות באדר א' יצא דא"כ מאי קא מקשה הש"ס לקמי' אי ת"ק קשיא מתנות לכך פירש"י כלומ' שאם עשאה בא' לא יצא וב' שוים אפי' בדיעבד דלא יצא ורישא סמכה אסיפא וק"ל:

דף ט' ע"א תו' בד"ה אלהים ברא בראשית פי"ה וכו' ונ"ל וכו' והתיבה הא' הוי בורא אחר וכו' עכ"ל ואע"ג דכתבו לו לשון יונית בתחלה י"ל כיון שכך דרכם של עולם יש לו להזכיר בורא בתחלה א"כ י"ל לפי שהוא קדמון ותחלה בעולם קודם הנבראים לזה נקרא

שמו תחלה וא"כ ח"ו שהם כ' רשויות ומ"ש ה' מר דרור דאף שכתבו ל' יונית בתחלה לא היה מאמין להם דכיון שהבורא תחלה ומשקר כל מ"ש כיון שהפכו הסדר וכו' א"כ לפ"ז הטעם משום שמשקר כל מ"ש ולא מטעם ב' רשויות כיון שפי' לו תחלה ואין זה משמעו' ל' התו' שכתבו דמחזי כ' רשויות ואפשר מ"ש שמשקר מ"ש ר"ל וא"כ גם מה שפירשו בראשית בתחלה שקר אלא שם אלוה ח"ו וק"ל:

בד"ה על נושאי ב"א וכו' לא הי"ל למשה סוס וכו' עכ"ל כחך ה' מר דרור אבל לרש"י היה מאמין להם אלא משום בזיון למשה שלא הי"ל וכו' ול"נ דאף לדברי רש"י מטעם שאינו מאמין להם ודברי רש"י ז"ל בתמיה ואפושי פלוגתא לא מפשינן וק"ל:

בד"ה ואל זאטוטי כו' וכו' אמאי לא כתבו לו וישלח את אצילי וכו' עכ"ל עיין מה שפי' מהרש"א ז"ל ולכאור' היה נר' לפרש דכשכתבו לו התורה כתבו לו כל מלה ומלה בל"הק ומתפרשת ביון ומשמ' להו דזאטוטי ל"הק דאל"כ מאי אתא לאשמועי' דכל התורה כולה בל' יון כתובה ולא אמ' לנו השינוי איך שינו אותה בל"הק כמו בראשית וכמו נושאי וכו' כמ"ש מהרש"א אלא ודאי ש"מ דבל"הק היא וכתבו פי' בל' יון ואהא קשיא להו דאמאי לא כתבו לו בל"הק בתרוייהו אצילי כלישני' דקרא ותי' משום דלא רצו לשקר לזה כתבו אצילי בתרוייהו וא' דורשי' אותה לגנאי וכ' לשבח אלא דק' לפי פי' זה דבל' יון איך כתבו פי' זאטוטי דסוף סוף שקרו דמוכרח בל' יון מפרשים אותו לשבח ומה הועילו בתקנת אמנם לפי פי' מהרש"א א"ש דפי' זאטוטי בלשון יון אינו כפי' אצילי אלא משמעותו ג"כ בלשון יון לתרי אנפי ואהא קשיא להו אמאי לא כתבו פי' אצילי ותי' משו' דלא רנו וכו' ולוה כתבו פי' זאטוטי דמשמעותו לתרי אנפי ולעולם לא כתבו אלא בל' יון ורוק:

ע"ב רש"י בד"ה וכתבו לו צעירת הרגלים וכו' קצרות מרגליה עכ"ל לשון זה נתחבטו בו רבים ויראה לי דק"ל דאיך קורא אותה צעירת הרגלים והרי עינינו הרואות דרגליה ארוכות וידים שלה קצרות לזה תי' דלפי שידיה קצרות מוכרחת שתקצר רגליה ונקטו צעירת רגלים ולא ירים משום דאילו כתבו לו ירים לא היה ניכר שהיא הארנבת דכמה מיני חיות ידיהם קצרות כמו החתול וכיוצא בו דהקב"ה ברא כמה מינים יש שרגליהם ארוכות כמו הבהמות ולמטה מהם בהמות דקות והקצרות מהם החיות ולמטה מהם העופות וא"כ מהיכן ניכר שהחיה הזאת הארנבת לזה קרו אותה צעירת הרגלים ר"ל שבגופה בעצמה ידיה קצרות ורגליה ארוכות והיא מקצרת אותם בשביל ידיה הקצרות ודוק ושמעתי שחכמי המערב פי' דבא לפרש רש"י מ"ט קראו איתה צעירת הרגלים

והשיב לפי שיריה קצרות וכו' וידים נמי איקרו רגלים כיון שהולך עליהם כדכתי' בקרא ההולך על ד' רגליו וכו' ובכמה דוכתי קרא אותם רגלים ע"כ:

דף י"ב ע"א רש"י בד"ה הראוי לכסף. וכו' מטות זהב וכסף וכו' עכ"ל כיון בזה לשלול דלכאור' נר' דפי' הראוי לכסף קאי על גלילי כסף מכיון דהש"ס התחיל בכסף שלא כסדר הכתו' ועוד דהביא רישי' דקרא על גלילי כסף מטות זהב וכסף תניא וכו' וא"כ פי' הראוי לכסף קאי על מקו'שיש בו גלילי כסף והראוי לזהב קאי אמטות זהב ולפ"ז ק' דא"כ מ"ש הן של כסף ורגליהן וכו' לכך פירש"י דהדרשא של הראוי לכסף קאי נמי על מטות זהב וכסף ומ"ש רש"י אח"כ הראוי לזהב והגדוע לכסף בא לפ' ההפרש שבין הראוי ל זהב ובין הראוי של כסף וק"ל:

דף ט"ז ע"ב רש"י בד"ה ששון זו מילה ועל כל אלה גזר עכ"ל רבים נתחבטו בזה הלשון ונלע"ד דכוונת רש"י ז"ל בא לשלול פי' אחר שהייתי מפרש פי' אורה זו תורה כמ"ש ז"ל ויתיצבו בתחתית ההר מלמד שכפה עליהם ההר כגיגית וכו' אמר אביי מכאן מודעא רבה לאוריית' וכו' קיימו מה שקבלו כבר ע"כ נמצא שלא קבלו התורה כהוגן אלא מימי הפורים דמקודם אילו היו רוצים שלא ללמוד תור' היה יכולת בידם מכח שהיא כאונס וא"כ פי אורה זו תורה ר"ל שאז היתה להם התורה ברצון והייתי מפ' כך מכיון שלא מצינו קרא שגזר על התורה וכן פי הרב חמדת ימים ז"ל ופי' שמחה זה י"ט היינו שעשו פורים י"ט כדכתי' שמחה ומשתה וי"ט וכו' א"נ פי' שמחה י"ט ר"ל שמקודם מרוב עול צרות וגלות שגזר עליהם נתבטל י"ט ממילא כמ"ש ז"ל ויעבור מרדכי שעבר על דת וכו' ועכשיו נתבטלה הגזירה ונתקיימה השמחה של י"ט וזה הפי' ששלל רש"י ז"ל דא"כ מהו ששון זו מילה הא אעא"ה כבר קבלה ברצון הוא וזרעו אלא מוכרח שגזר על המילה א"כ תורה נמי וי"ט נמי דומיא דמילה לכך קבע דבריו במילה ר"ל מכאן מוכח דעל כל אלה גזר א"נ בא לשלול שלא תאמ' דמאי שנא דגזר על המילה דבשלמא תורה משום דאם אין תורה אין ישראל אלא מילה מ"ט אלא ודאי הוא לא גזר אלא על המילה דוקא כרי שתתבטל תורה ממילא דהערלים אין מתקיימת תורה בידם כמ"ש ז"ל וממילא יתבטלו ישראל ח"ו ולעולם לא גזר על התורה ולפ"ז ק' מ"ש ויקר זה תפלין אלא ודאי ש"מ דגזר על הכל וא' נ"ל עיקר ודוק וכפי פי' ב' רש"י פי' במילה לומ' שלא תפרש ותטעה מכאן שלא גזר על כל אלה אלא על המילה ולכן בא הכ' לומר דהשתא היתה תורה ע"י מילה ושמחה זה י"ט ר"ל כדפי' לעיל דליתיה דא"כ תקשה נמי בויקר זה תפלין ומאי איכא למימר הכא אלא מוכרח דגזר על התפלין א"כ במילה נמי גזר שהיא מצוה עיקרית ויסודית באלהות ולהכי גזר עליה ולעולם דגזר נמי על התורה וק"ל:

מסכת יבמות

דף ו' ע"א תו' בד"ה וניגמר מהכא דלא דחי משמ' דאי וכו' עכ"ל. ר"ל דכשהקש' לו הש"ס וניגמ' מהכא דלא דחי הול"ל וליטעמיך שפי' בשחיטה ובישול טעמ' דאצטרי' וכו' א"כ דבעלמ' קי"ל דלא דחי עשה את ל"ת שיש בו כרת א"כ לפי דבריך דחי אלא ש"מ דניחא ליה לש"ס בכך וא"ת וכו' דמנ"ל לתנא לפרש כך וכו' וק"ל:

בד"ה שכן הכשר מצוה פי' בקונט' וכו' פי' ר"ח דבלאו דמחמר מוקי לה וכו' עכ"ל. מה שתמה מהרש"א על רש"י והרא"ם ז"ל נ"ל דאין כאן קו' בכח דברי התו' דלעיל ד"ה טעמ' דכת' רחמ' וכו' וא"ת אכתי הא אצטרי' לגופי' דסד"א דהואיל והוקש כבודם וכו' וי"ל דעשה ול"ת דקיל הו"א דלידחי אבל ל"ת גרירא לא הו"א דלידחי וכו' וא"ת כיון דהשתא בעי למימ' וכו' וי"ל דהשתא דילפי' דבעלמא דחי וכו' דמאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה וכו' עכ"ל. א"כ לפ"ז לתרוייהו צריך קרא דהיינו משום דהוקש כבודם לכבוד המקום הו"א דלידחי לכך אצט' קרא דאת שבתותי ואצט' נמי לבעלמ' דדחי דא"ת משום דהוקש כבודו דוקא אצטרי' ולא לבעלמ' דלא מצית למימ' הכי דהא טעמ' דהוקש לא דחי אלא עשה ול"ת אבל ל"ת שיש בו כרת דחמיר לא דחי כמ"ש התו' אלא ודאי מוכרח דאצט' נמי לבעלמא דדחי ל"ת שיש בו כרת ולבעלמ' נמי הוא דאצטרי' וליכא למימ' דאי אפשר שידחה עשה לחוד את עשה ול"ת דמאי אולמיה וא"כ אמאי כת' קרא בשבת דלא דחי אותו כבור משום דאית עשה ול"ת והו"ל למכת' קרא בעלמא במקום דאית ל"ת שיש בו כרת דוקא אלא ודאי דאצט' נמי לגופיה משום דהוקש כבודו וכו' ודוק:

שם גמ' אלא סד"א תיתי מבנין ב"ה דתניא וכו' וטעמא דכת' רחמ' וכו' ע"כ. הק' הרב אלגזי על הרא"ם ז"ל בפ' קדושים שאמר שם דאצט' קרא גבי מקדש משום דהוא צו"ג דאיך יתכן זה דא"כ איך אומר הש"ס כאן מכלל דבעלמא רח. לעולם בעלמ' לא דחי ושאני הכא משום דצו"ג עכ"ל ול"נ דבתי' שתי' לעיל על הרא"ם ז"ל יתורץ ג"כ כאן דאין צו"ג ידחה ל"ת שיש בו כרת וליכא למימ' דנילף ממילה ופסח דהן צו"ג ודוחין שבת אף מקדש כן משום דשאני פסח ומילה שהן צו"ג אבל בכאן אינו צו"ג ממש אלא דומיא בעלמא דהוא מבשירים לט"ב ודוק

דף ק"**ב ע"ב תו' בד"ה** מאי מעל רגלו

ש"מ שלופי הוא וא"ת לקמן וכו' וי"ל היל"ל מרגלו כנ"ל ור"ל דכאן אמרי' ש"מ שלופי הוא וא"כ דילמא להכי הוא דאתא דהיינו לשליפה דוקא ולקמן אצטרי' להכשיר שוק לחליצה ומהיכן תכשיר והא דנקטו התו' לקמן ובהדיא בכאן אמרי' דאצטרי' להכשיר שוק לחליצה י"ל דהו"א דבמסק' הש"ס לא מכשרינן שוק לחליצה לכך נקטו התו' לקמן

דאפי' אחר המסקנא מכשרינן שוק לחליצה ותי' דא"כ הול"ל מרגלו דאז משמעותו שליפה דוקא מאי מעל ש"מ תרתי ושוב מצאתי שכך הגיה ופי' מהר"ם אבל לא דקדק מדאיצטריכו התו' דלקמן ע"ש ודוק:

מסכת כתובות

דף מ"ז ע"א תו' בד"ה ולשמואל דאמר התם קטן קטן ממש אפי' אין סמוך עש"א וכו' צ"ל לפ"ה דמתניתין לצדדין קתני קטנה אפי' באינה סמוכה ונערה בסמוכה וגדול הסומך מש"א היי מציאתו לעצמו וכו' עכ"ל. ודבריהם קשים מהבין ויראה לי לפ' דבריהם דבשלמא לפי' ר"י ניחא מתני' בין לר' ובין לשמואל דלדעת ר"יו מתני' דקתני בתו הקט' איירי בתרי גווני קטנה ממש דבייינו לאפוקי בוגרת אפי' אינה סמוכה הכל לאביה משים איבת מטול ומוכה וכו' ובוגרת בסמוכה דלדידיה הוי קטנה ולשמואל קטן קטן ממש דקטנה ער ימי בגרותה לאביה משום איבה אפי' אינה המוכה ובוגרת וסמוכה לעצמה והיינו בתו הגדולה אבל לפירש"י דפי' איבה היינו איבת מזונות לר"י ניחא מתני' דבתו הקטנה היינו סמוכה עש"א בין קטנה ונערה בין בוגרת ובתו הגדולה היינו שאינה סמוכה עש"א אף דהיא קטנה אבל לשמואל הויא מתני' דחוקה דהא לדידיה קטן ממש וגדול ממש וא"כ בהכרח מתני' דקתני בנותיו הגדולים היינו גדולים ממש אף דאינהו סמוכים וא"כ קטנים דקתני היינו קטנים ממש אף דאינם סמוכים דאם תפרש מתני' דקתני' קטני' היינו בשנים או בוגרות וסמוכים א"כ מוכרח מתני' דקתני גדולים היינו שאינם סמוכים ולא גדולים בשנים דהא גדולים בשנים לא מיקרו גדולים או סמוכי' וא"כ זה ודאי לא יתכן דהוא ס"ל קטן קטן ממש גדול גדול ממש וגבי קטן ניחא דמתניתין איירי נמי בקטנה בשנים אף אינה סמוכה והוי קטן כמשמעה אבל גבי גדול דלא איירי מתני' אלא באינה סמוכה דהא לא אצט' מתני' לאשמועי' דבעי' גדול בשנים דכבר קתני בתו קטנה בשנים דמציאתה לאביה ולא איירי מתני' אלא אחלוקה דקטן בסמיכות עלה קתני דאם הם גדולים דהיינו שאינה סמוכים לעצמם. עוד יר' לי ליישב ולומ' דודאי ר"י דקאמ' קטן וסעש"א הוי קטן וקטן אינו העש"א גדול אינו ר"ל דמתני' דאיירי בגדול היינו דוקא בקטן ממש ולא איירי בגדול ממש זה ודאי לא יתכן דגדול לא נפקא ממשמעיתה אלא ר"ל ריביתא אשמועי' דאף בקטן הוי גדול והה"נ דשייך בגדול ממש והוי גדול אלא דלא קפיד ר"י אלא דעיקר קטנות וגדלות אינו אלא בשלחן ותו לא ולהכי לר"י אליבא דפי' ר"י ניחא דלא איירי מתני' אלא בבוגרת וה"פ דמתני'. בתו הקטנה היינו סמוכה וגדולה הוי קטנה ובאינה סמוכה הויא גדולה ומכלל אתה שומע דבקטנה איך שיהיה הכל לאביה והשתא פי' קטנה וגדולה היינו בשלחן כין בקטן בין בקטנה אלא דקטן דין

בפ"ע וקטנה דין כפ"ע אבל בפי' דמתני' הכל שוים הכל לשמאל דעת רש"י וכו' קטנה מוכרח דהוי תרתי נערה ובוגרת בסמוכה נמצא דהוי קטנה בסמיכות וקטנה אפי' אינה סמוכה וגדולה היינו אינה סמוכה דחי תפרש קטנה ממש א"כ מנ"ל גדולה וסמוכת דהוי לאביה ונמצא דפי' קטנה לא הוי דומיא דקטן וגדול דהתם הוי ממש אבל הכא קטן וגדול היינו סמוך ואינו סמוך ונמצא לצדדין קתני דקטנה אית בה תרתי קטן ואינו סמוך וגדול וסמוך ודוק:

מסכת קידושין

דף ב' ע"א גמ' מ"ש דתני התם וכו' לכאור' היה נר' דר"ל או ליתני הכא האשה מתקדשת או ליתני התם האיש מקדש כדפרי' הש"ס לקמיה והמתרץ סבר דקו' הש"ס קאי אמתני' דהכא דאילו התם טובא אשמועי' בליש' דרבנן ולהכי לא תי' לו אלא אמתני' דהכא וכדאקשי' ליה אמתני' דהתם ש"מ דלא ידע בהאי חידושא בליש' דרבנן ושני ליה שפיר אבל רש"י לא פי' כן דלא פרי' הש"ס השתא אלא אמתני' דהכא כפום ריהטא דתלמודא אלא די"לד דמאי שנא דפריך אמתני' דידן ודילמא הא ניחא וקושיא אאידך מתני' ואפשר דשאני לשון קידושין משתמשים בו חכמים הרבה אבל לשון קנייה לא שייך כלל באשה דלשון קנייה משמ' אמה נמכרת לאדונה ואמטו להכי כת' רש"י נקנית לבעלה דר"ל דאינו קנייה לאדונה כי אם לבעלה וק"ל:

רש"י בד"ה בג' דרכים כדמפ' ואזיל וכו' ר"ל דלא תימ' דהני ג' לבד מג' הנז' במתני' מדלא קאמ' בג' דרכים בכ"בש אלא כת' פעם אחרת נקני' בכסף וכו' ש"מ דהני ג' אחריני כגון חופה וחזקה וחליפין להכי כת' רש"י כדמפ' ואזיל ונקט לשון נקנית פעם אחרת משים כיון דבעי למימ' בקניי' עצמה ב' דרכים להכי בתר דאמ' דרכי' שלו ושלה כד אתא לפרושינהו כיון דבעי למהדר זמנא אחרי' וקונה את עצמה כיון דעל עצמה איירי בקנייתו אותה להכי נקט מעיקרא נקנית בכסף. וה' מר דרור כ' הטעם דנקט רש"י כדמפ' ואזיל היינו משום דתנא השטר כוא"ו דומיא ובביאה והו"א דשטר וכסף חדא נינהו וכו' עכ"ל ואין זה הכרח דהא דקאמ' ובשטר היינו דאין דרך לומ' וא"ו כי אם באחרון ע"ד אלהי אברהם וכו' דאין אומרים וא"ו כי אם ביעקב וכאלה רבית להכי נקט בשטר בלא וא"ו ולא הוה צריך למימ' דתנא דמתני' לא דק בלישני' ועוד דא"כ הול"ל רש"י בכסף ובשטר תרתי נינהו ולא הו"ל לפרש לעיל ועוד יראה דטעמא דמתני' דנקטה בשטר בלא וא"ו משום דקניינו מרובה ככסף ועוד דכתי' ביה נמי לשון קנייה כדכתי' לקמן ע"ש:

עוד פי' דלכאורה איירי בדין אמה וא"כ איך קאמ' בב' דרכים האיכא סימנים ויוכל להכי כ' רש"י לבעלה כדמפ' ואזיל בב' דרכים ואין זה מן הישוב דאמאי נקט רש"י בג' דרכים

הול"ל לבעלה כדמפ' ואזיל ואמאי נקט באמצע מלת בג' דרכים ועוד דכפי פי' היל"ל כדמפ' ואזיל היינו דנקט תנא דמתני' ובביאת ואינה קונה באמה העבריה כדאמרי' לקמן ועוד עלתה לו ארוכה ואין להאריך בדבריו ובלשון רש"י הנז"ל נקנית לבעלה עכ"ל דלא תימא נקנית לענין מזונותיה ומעשה ידיה אבל לענין הנישואין דינה דין הפקר ואינה מיוחדת לארם א' לז"א לבעלה דין נישואין ממש לבעלה ולא לכ"ע וק"ל:

והנה ראיתי להרשב"א ז"ל שדקדק במתניתין על דאקדמי' לכסף ברישא ותי' משום דקרא אקדמי' ברישא אע"ג דביאה מבוארת בפסוק ולפום דקדוק עניות שכלי יראה דאדרבה היא הנותנת דמילת' דאתיא מדרש' חביבא ליה ושטר נמי אתי מהיקש' דהויה ליציאה ולהכי אקדמי' לכסף ושטר:

א"נ דתנא לא נקיט ל' קנייה אלא משום כסף להכי התחיל בכסף כדי לסמוך נקני' לכסף ולהכי סמך לו לשון כסף דשייך ביה נמי ל' קנייה כדכתי' ואקח את ספר המקנה כדכת' התו' או משום דדומה לכסף כדכ' הרשב"א ז"ל להכי התחיל בכסף ואח"כ בדומה לו ובסיפא וקונה את עצמה כת' הרשב"א ז"ל משום דמבוארת טפי ממיתה ר"ל אע"ג דמיתה נמי מבוארת כדאמרי' לקמן מדכתי' פן ימות במלחמה מ"מ אינו מבואר כמו בגט דבמיתה מכללא איתמר ולי הצעיר יראה כפי שיטתו ז"ל דמאי דכתי' בהדיא אקדמיה חנא ברישׁ' א"כ אף אם נאמ' דגט ומיתה כתיבי בהדיא מ"מ אגב סיפא דחליצה כתיבה בהדיא ומיתת היבם מק"ו אתיא ולהכי תני גט ברישא עוד יראה דתנא דאקדים גט ברישא משום דתנא לא תני כלל וקינה את עצמה ולא האיש מקנה משום דלא שייך זה גבי מיתה להכי התחיל בגט לומ' דוקונה את עצמה שייך אפי' בגט משא"כ להפך ועוד דהקדים גט משום דמ"ע לגרש את אשתו ואפי' הקדיחה תבשילו מצוה לגרשה ולהכי הקדים גט ובסיפא גבי יבמה שהקרים חליצה לא דקדק כלום הרשב"א דבמ"ש גבי גט ומיתת הבעל יתורץ שפיר הכא אי משום דלישנא דחיי עדיף אי משום דחליצה כתיבה בהדיא אבל מיתת היבם אתיא בק"ו וכפי מ"ש לעיל דאדרבה להפך נקט בסיפא חליצה דפשו' ברישא אגב רישא דאקדי' גט למיתת הבעל א"נ משום דכך הוא הסדר דחליצה הוא בעודו חי משעה שמת אחיו נתחייב בחליצה ואם מת ועדין לא עשה חליצה היינו מיתת היבם נמצא דקודם מיתת היבם כבר עומדת לחליצה ולהכי אקדים לחליצה ברישׁ' כפום סדרא:

וראיתי להרב אדרת אליהו ז"ל שדקדק דאמאי לא התחיל התנא בוקונה את עצמה גבי יבמה דלא דמי לאשה דאקדמי' תנא לנקני' ברישא דהתם וקונה הוא שתצא מקני בה אבל הכא אי עשה מעשה לא איתיה לחליצה או למיתת היבם כלל דהוא בכלל ב' דרכים

דקתני סיפא דרישא גט או מיתת הבעל ותי' הוא ז"ל דאגב רישא דתנא בה ביאה נקט להאי סדרא דמה"ט לא קאמ' בדרך א' ע"ש ולי יראה דאין צורך לכל זה דאגב דנקט בסיפא נקנית קודם לוקונה נקט נמי הכי בסיפא ועוד דסדרא דקרא נקיט ואזיל דהתחיל בדין יבום ואח"כ חליצה כפ' תצא ועיין מ"ש לקמיה בהתו' בר"ה היבמה נקנית וכו' ודוק:
עוד כת' מר דרור נקט רש"י כדמפ' ואזיל ר"ל הא דנקט דרכים ולא דברים ולא נהירא דהא רש"י סיים בדבריו ובגמ' בעי אמאי וכו' וכיון שכן א"כ הי"ל רש"י אמאי תני לשון דרך ועוד דלא פרכי' כגמ' ליתני דרך אלא כי היכי דליתני ל' זכר ואכתי רש"י לא אשמועי' דג' ל' נקבה והעיקר חסר מן הספר:
עוד כת' הרב הנז' דר"ל בסדרא דמתני' דכסף ושטר קודם לביאה דרב מינגיד מאן דמקדש בביאה וכו' עכ"ל הנה כפ"ז הונח לנו על דאקדמה מתני' כסף לביאה דהשתא ניחא דכסף ושטר הנהו דשייכי טפי מביאה כדרב דהוה מינגיד אכן ק"ל כפי דברי הרשב"א דנתן טעם לקדימת שטר משים דכסף ושטר קניינם מרובה א"כ הול"ל ביאה עם כסף כיון דקניינם מרובה כדאמרי' לקמן (דף ה') וסמוכים זה לזה בפסוק כי יקח איש אשה ובעלה ואפשר לומ' כיון דמתני' איידי בדין קנייה להכי נקט כסף ושטר שקניינם מרובה ושטר וביאה סמוכים זה לזה לאשמיעי' מילתא אגב אורחיה דישנן בעל כרחן ובהכי ניחא דלא נקט ובשטר כמו ובביאה כוא"ו דר"ל דאין דין השטר דקונה בע"כ כמו דין כסף ומסמיכות שטר לכסף שמעי' קניינם מרובה משא"כ אם סמך ביאה לכסף דמשום דהנאתן מרובה מאי נ"מ בזה הסמיכות אבל השתא אשמועי' דדינם בע"כ להיות נקני' ובהכי נמי ניחא דסמכה התנא לענין קניינם מרובה ואין להאריך:
בד"ה וקונה את עצמה ר"ל דאי למעשה ידיה והיה מכלל דמשעה שנתקדשה מעשה ידיה לבעלה והא ליתא דעד החופה שקינה בעלה ומתניתין דאיירי בגט אף משעת קידושין וה' מ"ד כת' דיכולה לומ' איני ניזונית וכו' ואינו נר' דס"ס מיקרי לבעלה תחת מזונותיה לקחתם וק"ל:
בד"ה פרוטה של נחשת כ' ה' מ"ד דהו"א פרוטה של כסף מדקתני כסף ושוה כסף והיינו כדי שלא נטעה לומ' כסף דוקא כדכ' התו' וכו' ע"ש וכפו דבריו רש"י והתו' חולקים דלדעת רש"י פרוטה היינו שוה כסף ולא תנא ש"פ אלא אגב כ"ש ולדעת התו' שכת' כדי שלא נטעה מוכרח דס"ל פרוטה של כסף וכפי שיטתו לא היה צריך לכל אלי הדוחקים דאי לא תנא אלא פרוטה הו"א דפי' כסף וא"כ כסף דוקא ולהכי תנא ש"פ דשוה כסף ככסף ואז אמרי' שפיר דפרוטה היינו של נחשת והיינו דברי התו' שכת' כדי שלא נטעה ולי יראה דלא הוי שוה כסף ממש דכל דבר דהוי מטבע להוצאה מקרי שפיר כסף דמי

לא עסיקי' אברהם שנתן כסף בשדה וכן קרא דכתי' בכסף יקנו דנתן לו אלף גרושוש כסף במטבע נחשת וא"כ לא הוי שית כסף להכי קמ"ל דאף ש"פ דפועל יוצא לשלישי אפ"ה נקני' בו ורש"י פי' כן משום דבכל דוכת' אמרי' פרוטה של נחשת. ברם חזינן להרמב"ם בפי' המש' שכ' והיא חצי גרעין מכסף וכו' ויש לפ' דבריו דר"ל שיווייה חצי גרעין כסף והיא של כסף וק"ל:

תו' בד"ה האשה נקנית וכו' דהא גבי יבמה קתני היבמה עכ"ל הנה לכאורה נ"ל לחלק דהיכא דתני פלוגתא וכו' קתני בלא ה"א ע"ד דאמרי' לקמן והיינו כגון גבי בתולה נשאת ליום ד' ואלמנה ליום ה' קתני בלא ה"א והיינו מדרך הלשין לומ' כן דהיינו בתולה כ"וך אבל אלמנה כ"וך וכן גבי עבד עברי וכו' ועבד כנעני בכ"יך וכו' אבל היכא דהוי מילתא פסיקתא כגון הכא האשה וכו' וכן עז"סד קתני בה"א והוא חילוק מיושב על השכל אבל ההיא דהאיש מדיר את בנו בנזיר דקתני והאשה אינה וכו' דאיכא פלוגתא ואפ"ה קתני בה"א ודאי תבדה:

ועתה נבאר כוונת התו' הנה נר' מדבריהם כאן דאף גבי אשה שהלכה ונתארמלה לא קתני אשה התם מ"מ כיון דקאי אנישואין שכיר קאי אקרא וכן ההיא דהאיש מקדש והאיש מדיר דכיון דכתי' בקרא איש כי יפליא לנדור וכו' אע"ג דלא איידי קרא כלל מדין מדיר את בנו מ"מ איירי בדין נדר ולהכי קאמ' בה"א אבל גבי בתולה אע"ג דכתי' בתולה מאורשה לאיש בתולה ואיש לא ידעה לא איירי כלל בדין נישואין והא דכתב בה"א לגבי יבמה וכו' נ"ל דפירוש רש"ל אמת ויציב והא דכת' דהא סמוך לתירוץ ע"ע נ"ל דמשם נתחזקה הקושיא דמתחלה הקשו מבתולה גבי אשה ותי' דקאי אקרא ובאר הכי הקשו דגבי ע"ע לא יתכן זה דכיון דמכח זאת הקושיא הוצרכו לדחוק בשמא כיון דאין מבוררין להכי הוקשה להם דאמאי נכניס עצמנו באלו הדוחקים דאימא דגבי איש ואשה כן דרך התנא לומ' בה"א ול"ק כלל מע"ע וכו' ואמאי נדחוק עצמנו בתירוץ שמא וכו' דמכח קו' ע"ע ותירוצו יצאה הקושיא לסתור היסוד כולו ולהכי הכריחו אחר תירוצם שפיר מהיבמה דקתני בה"א אלא מוכרח דקאי אקרא דכתי' ויבמה אע"ג דלא קתני יבמה בהדיא ובזה נסתלקה קו' מהרש"א על רש"ל ואף דלשיטת מהרש"א ג"כ קשיא דהי"ל לקבוע זה בקושי' ע"ע ואמה העבריה מ"מ לא קאי אדלעיל כלל דהא כפ"ז עד השתא קיימי התו' דלעיל דקאי אקרא דוקא היכא דהוי ראש פרק אבל כפי מה שהבין בדברי מהרש"ל דקאי אדלעיל ואין לו קשר כלל עם קושית ע"ע להכי הקשה ותוס' דכתו' ס"ל דבעי' באותו פרק באותו מקים כתי' אשה ולהכי גבי אשה שנתארמלה לא קאי אקרא ואפשר דדבריהם שם הם כמ"ש רש"ל דר"ל אגב דקאמ' אשה דקאי אקרא קאמ' נמי

אשה אף דלא קאי אקרא אלא דלדבריהם כאן אפשר להשוותם למ"ש בכתובו' ודייקי דבריהם הכא שכת' וז"ל וי"ל דהכא אקרא קאי וכו' דמשמ' דדוקא הכא דאקרא קאי והנהו דשנתארמלה וכיוצא אגב הכא תנא בה"א כאשר פי' רש"ל וגבי יבמה לכאורה היה נר' לומ' דגבי יבמה אגב רישא דקאמ' האשה וסיום דבריהם שכתבו ואין לחוש כ"כ ר"ל דאף שהקשי' ותיר' מ"מ אין לחוש כ"כ אף בלא זה דדרך התנא וכו' וע"ד מה שפי' בדבריה' כן פי' מהר"ם ז"ל ע"ש:

וראיתי לה' מ"ד שכת' כמה פי' ואינם מן הישוב ובפרט פי' א' מ"ש דתו' דכתובו' כוונתם דדינא כתי' בקרא אף דלא כתי' אשה בקרא דזה נוסח דבריהם יקח איש אשה אשה הכתובה בקרא וכו' הרי לך בהדיא דבעי' אשה הכתובה בקרא וכן בפירושים אחרים יש לפקפק דוק ותשכח ואפשר לומ' כפי שיטתו להגיה בדברי התו' ומהא דגבי יבמה וכו' אין לחוש כ"כ ר"ל דמכח יבמה אז נפל הכל דמוכרח לומ' דדרך התנא וכו' או אפשר דר"ל דגבי יבמה בלא"ה אין לחוש כ"כ אף דיש לחוש קצת דדרך וכו' הרהוט וכו' ר"ל דכיון דהתנא מהרהוט האשה דה"א להכי נקט נמי יבמה בה"א וכפ"ז דבריהם דכתובו' ודהכא אינם עולים בקנה א' ודוק:

דף ט"ז ע"ב גמ' וכ"ת תנא ושייר והא ד' קתני וכו' ר"ל דשייר נמי מיתת האדון ואע"ג דקתני אדון בג' באיש מ"מ לא קתני ד' באשה ולא שייך לשנויי הכא כדלעיל מילת' דאיתי' כאיש וכו' דלא תני לישנ' דיתיר' ולבסוף דקא מקשה והאיכא מיתת אדון וכו' ר"ל כיון דתנא לא עסיק בדבר שאין לו קצבה אמאי קאמ' מיתת אדון דתנא כלליהו במ"ש ד' מעניקי' ולא הול"ל מיתת אדון ולקמן כשהק' הש"ס וכ"ת תנא ושייר והא אלו קתני ר"ל דשייר יובל של רציעה ולא בכלליה דיוכל דקאמ' ת"ק יובל של רציעה והא ד' קתני כלומ' וכיון שכן מוכרח דיובל דקאמ' ת"ק בכלליה יובל של רציעה ועיין מ"ש בכללי הש"ס כזה בס"ד ובמ"ש ניחא קו' מהרש"א ודוק:

דף ל"ב ע"א גמ' מדפלגינהו ש"מ האי לאו האי וכו' פירש"י דליכא למימ' דר"י נמי אית ליה זקן אשמאי דא"כ היינו איסי כ"י וכת' הר"ן דלר"י מוכרח זקן באפי נפשה ואי לזקן וחכם תפוק ליה משום זקנה עכ"ל והק' חכם א' נר"ו דילמא זקן אתא לזקן וחכם כן ס' ושיבה עד שיהיה בן ע' אם הוא זקן אשמאי כדתנן במתני' בן ס' לזקנה בן ע' לשיבה ותי' דשמא ל' תורה לחוד ול' חכמים לחוד ועוד אמ' דאלולא דברי רש"י והר"ן איכא למימ' משום דקי"ל תנא בתרא לטפויי אתא ולהכי ליכא למימ' דר"י ס"ל זקן אשמאי ואיסי ב"י ס"ל שיבה בן ע' וזקן זקן וחכם בן ס' דא"כ ר"י מחמיר ואנן קי"ל תנא בתרא לטפויי חומרא אתא עכ"ל והנה מה שתי' ל' תורה לחוד וכו' לית' דהא כת' הרא"ש שם

וז"ל הלכה כאיסי ב"י ומבן ע' נקרא שיבה עכ"ל הרי כת' בהדיא דשיבה ע' ועוד פי' המפרשים באבות דמנלן דמבן ע' נקרא שיבה מדכתי' באיוב גם שב גם ישיש וכתי' ויחי איוב ק"מ שנה וכתי' נמי בדוד בד"ה שיבה וכל שנותיו ע' שנה הרי דמקרא אייתו ע' שנה שיבה וכן השכל מחייב דליתי' להאי חילוקא ומ"ש עוד דלולא דבריהם ז"ל הומ"ל משום דתנא בתרא לטפויי אתא נ"ל דהא בורכא היא דהא כת' בעלי הכללים דע"כ לא אמרי' תנא בתרא לטפויי אתא אלא דוקא היכא דליכא אלא תרי תנאי אבל אי איכא דעת שלישית מספקא לן אי תנא בתרא אתא לטפויי את"ק או אמצעי מטפי ואמרי' ולא מסייע וא"כ הכא נמי דאיכא ג' תנאי מספקא לו אי איסי ב"י אתא לאחמורי את"ק דקא מפיק זקן אשמאי ומרבה זקן וחכם להכי קא"ל זקן אשמאי נמי וזקן וחכם כת"ק בן ס' או דילמא טפויי דקא מטפי אאמצעי דקא מטפי דקאמ' יניק וחכים ולא זקן אשמאי וס"ל איסי ב"י דיניק וחכים וזקן אשמאי צריכי' קימה וא"כ לא ידעינן על מי אתא לטפויי וכ"ש לפי דברי ה' ה"ע שכת' דאי תנא אמצעי מחמיר בהדיא ודאי את"ק דקא מטפי דמסתמ' כיון דתנא אמצעי מחמיר בהדיא ודאי הוא מחמיר בכל מילי ולא קא מטפי אלא את"ק והביא דוגמא לדבריו ממ' ע"ז ע"ש שדבריו קשים מהבין וכדפי' בחידושי על הכללים בס"ד וא"כ ה"נ כיון דתנא אמצעי מחמיר ביניק וחכים ש"מ דמחמיר אף בזקן אשמאי וטפויי דקא מטפי את"ק דקא מטפי דאית ליה זקן וחכם ולא אית ליה זקן אשמאי ולעולם ס"ל בזקן וחכם כת"ק וע"ק דאף אם נסבול זה המשא לו' דשייך לו' תנא בתרא לטפויי אתא ס"ס קשיא דאימ' ר"י ס"ל יניק וחכים דוקא ואיהי ס"ל אף זקן אשמאי ולעולם ס"ל זקן וחכם כת"ק ומטפי את"ק ואאמצעי לכן נלע"ד דדבריה' חיים וקיימים דבודאי ובפשיטות ליכא למימ' דקושטא הכי דלאיסי לא ס"ל ביניק וחכים דאנן קי"ל כוותי' ובכ"מ הש"ס אינו תולה הדבר אלא בחכמה וכפ"ז צריך נמי זקנת ס' ועוד דבאיזה סברא לומ' דבין חכמת התורה וזקן אשמאי ועוד דסתם דבריו איסי ב"י והו"ל לבאר דבריו לומ' דצריך חכם בן ס' ואדרבה מדסתם דבריו ש"מ דקאי אר"י לומ' דחוץ מיניק וחכים אפי' זקן אשמאי ול"ד להך דוגמא שהביא כדבריו ה' ה"ע דהתם תנא בתרא גילה דבריו כת"ק משא"כ הכא ע"ש ואיכא נמי טעמא דמסתבר עוד לאיסי ב"י דהא דלא קאמ' קרא מפני שיבה ומפני זקן או מפני שיבה וזקנה לזה ודאי ש"מ דר"ל חדא מתרתי או ר"ל זקן שנזקן בשיבה דלעיל מניה ואל יקשה לך ליש' דמתני' דקתני בן ס' לזקנה דהא ודאי הא דקתני בן ס' לזקנ' אונו ר"ל לא יקרא זקן אלא בן ס' ואם היה בן ע' או ק' לא יקרא זקן דלית' דהא דהא אשכחן באברהם דכתי' ביה ואברהם זקן ואותה שעה היה יותר מק' וכן כדהע"ה כתי' ביה והמלך דוד זקן ופי' רד"ק ז"ל שחיה ע' שנה וכן

באיוב וכאלה רבות אלא מוכרח דר"ל משיתחיל להיות כן ס' יקרא זקן ואה''ן אם יהיה ק' יקרא זקן וכן נמי פי' כן ע' לשיבה דר"ל משיתחיל להיות בן ע' יקרא שיבה דזקן יקרא בן ששים ושבעים ומאה ואם כן הכא דשינה קרא בדבריו ש"מ דהאי זקן אינה אלא ע' ולא בכללה ס' נמי או שינה הכתו' לומ' דרשהו נוטריקון זה קנה חכמה דהיינו וניין וחכים וא"כ אי דרשינן זקן לשון זקנה מוכרח דר"ל ע מדשינה הכתו' וא"כ זקן למאי אתא אלא מוכרח דאתא לומ' זקן יניק וחכים הילכך ליכא למימ' זקן חכם כן ס' דלית' אליבא דכ"ע ואפי' אליבא דהרי"ף מטעמא דכתיבנא אלא מאי איכא למימ' זקן שיבה בן ע' וחכם תפוק ליה משום שיבה בלא חכמה ובמאי דכתי' ניתרצא שפיר קושיא דאליבא דכ"ע קשיא והוא דלימא שיבה בן ע' קימה וזקן אשמאי ע"ה הדור דוקא ומנ"ל לדרוש האי זקן לחכמה דהא בש"ס קאמ' יכול אף זקן אשמאי ת"ל זקן דמשמ' דק"ל קושיית היתור ול"ל זקן ושיבה ותי' דאלולא לא כתי' אלא שיבה ולא זקן הו"א אף זקן אשמאי וכן פי' הרב קרבן אהרן והשתא מאי קושיא דאימא שיבה בן ע' קימה וזקן בן ס' הידור ולפום מאי דכתי' ניחא דהו"ל לקרא להשוותם או יכתוב ב' שם דבר או ב' תואר ומדלא כ' כן ש"מ לת"ק דזקן פי' דשיבה ולר"י ולאיסי ב"י זה קנה חכמה ולאיסי ב"י בלא"ה האי ל"ק דכיון דס"ל השתא דתקום והדרת קאי אתרוייהו א"כ אי דרשינן זקן אבן ס' הויא תקום והדרת קאי אתרוייהו וכיון שכן אמאי אצט' שיבה דהא אפי' זקן צריך קימה והידור מכ"ש שיבה אלא מוכרח זקן יניק וחכים א"נ יש עוד לתרץ אליבא דכ"ע לת"ק ור"י דא"כ הול"ל ופני זקן והדרת ומדכתי' מפני שיבה תקום והדרת ש"מ לת"ק מין א' וחד גברא ולר"י במין א' ותרי גברי אבל אין להשיב לומ' דליכתו' רחמ' והדרת מפני זקן ומדלא כ"כ ש"מ דחד מין הוא דלית' דלא מצי למימ' הדר מפני אבל בקימה שייך לומ' תקום מפני משא"כ בהדור תקום וכו' ודוק:

שם ורבנן משום דבעו למסמך וכו' יש להק' דא"כ לימ' תקום והדרת פני שיבה זקן ונ"ל דאי הוה כתי' הכי מהיכא הוה משמ' דכוונת קרא למיסמך דדילמא כך אורחיה דקרא פעמים מתחיל בנשוא קודם הנושא ופעמים מתחיל בנושא קודם הנשוא אבל השתא ששינא קרא סדר הכתו' והול"ל מפני שיבה זקן ומדפלגינהו ש"מ דכוונת קרא למיסמכיה ושוב מלאתי שכן תי' הר"ב ק"א ת"ל:

שם הול"ל מפני שיבה תקום והדרת תקום והדרת פני זקן ואין להק' דמאי שנא מנשך ותרבית ומתננה ואכלה או מכור די"ל דשאני הכא דאיכא לפרושי ולהעמיד זקן כמשמעו זקן וחכם כת"ק וצריך לבאר דבריו ולומ' תקום והדרת פני זקן ושוב מצאתי שתי' זה

הרב הנז' ולא יש לי פנאי כעת לחפש אותם הפסוקים שדרשנו בהם מושכים עצמם ואחרים עמם:

תו' בד"ה מאי שנא וא"ת לר"י אמאי אצטרי' שיבה וכו' עיין במהרש"א ז"ל ונ"ל לתרץ דבשלמא רבנן דדרשי זקן פי' דשיבה הוי זקן ושיבה דבר א' ותני והדר מפרש לומ' דפי' שיבה שאמרתי לך לא כל שיבה אלא זקן וחכם אבל לר"י זקן ושיבה תרתי מילי ומדקפיד קרא אחכמה ש"מ דפי' שיבה וחכמה ואמאי אצטרי' שיבה כדי שנצטרך לומ' מדקפיד קרא אחכמה וכו' ה"נ י"ל דשאני רבנן משום דילמא זקן זקני השיק ברכת' הרא"ש לרבנן דדרשי זקן חכם מכ"ש ויש בה משמעי' זקן להכי אי לא כתי' שיבה ה"א זקני השוק אבל לר"י דמוציא המלה ממשמעותה ומוקי לה הינוק יחכים כ' בנוטריקון ואע"ג דכתי' שיבה מכ"ש אי לא כתי' שיבה דמוקמי' שפיר זה קנה חכמה וא"כ אמאי אצטרי' שיבה. וע"ל לתרץ דבשלמ' לרבנן דחיישי לסמיכות זקן ויראת להכי אי כתי' זקן לחוד לא משמ' לן סמיכות זקן דאימא כך אורחיה דקרא כדכתי' לעיל וכדכ' הרב ק"א להכי כת' שיבה דאז היי זקן כו' דישיבה והול"ל מפני שיבה זקן ומדלא קאמ' כך ש"מ דלמיסמך זקן ויראת אמ' כך אבל לר"י דלא חיישי להכי ופי' קרא תרתי מילי מדפלגינהו ק' שפיר אמאי אצט' שיבה וברור ולולי דברי התו' ה"א דרבנן ס"ל אי לא כתי' שיבה ה"א יניק וחכים ור"י ס"ל אי לא כתי' שיבה ה"א זקן וחכם כמשמעותי' דזקן ומג"ש להכי רבנן קאמרי לר"י אי כדבריך דזקן לחוד היה משמ' זקן וחכם להכי כתי' שיבה ולהכי לא מצינא להקשו' ליכתו' זקן לחוד מ"מ הא קשיא ליכתו' תקום וכו' וכן נמי ר"י הק' להו אי כדבריכם דלא מצי' למימ' זקן לחור דה"א יניק וחכים ליכתו' מיהא מפני שיבה זקן דוק ותשכח כנלע"ד. ואונקלוס נ"ל דדעתו כת"ק דאזיל כשיטת רש"י דכך פשטי' דקרא ולהכי פי' בשיבה דסבר באורייתא דכפי פי' ת"ק הוי זקן פי' דשיבה והוי שיבה וזקן ענין א' להכי פי' בזקן סבא ובשיבה דסבר באורייתא א"נ כר"י הגלילי וס"ל יניק וחכים ופי' בשיבה משום דשיבה גילתה אזקן דפי' יניק וחכים כדכ' התו' והרא"ש להכי פי' בשיבה לומר יניק וחכים מזאת המלה דרשנוה א"נ ס"ל כאיסי ב"י דס"ל זקן אשמאי ויניק וחכים ופי' בשיבה סבר באוריית' משום דאם מפרש בזקן סבר באוריית' ה"א דס"ל כר"י דס"ל דוקא יניק וחכים ולא וקן אשמאי להכי פי' בשיבה לומר דהאי שיבה יש בה תרתי שיבת התורה ושיבת החכמה מכח זקן דזקן גילתה לומ' דל"ת שיבת הימים לחור אלא שיבת החכמה היא בכלל שיבה הנז"ל מניה נמי וליכא למימ' דאתת זקן לומ' חכמה לחוד דמדנקט קרא חכמה כלשון זקנה ש"מ דגם זקנת הימים ועוד ט"א ופשוט. ושוב

מצאתי שכן פי' הרמב"ן ז"ל וטעמא דמתקריא החכמה שיבה וזקנה כת' הר"ב החינוך ז"ל דהחכם באה בקטנותו מרוב חכמתו מה שבאה זקנה מחמת רוב שניו ונכון מאד:

עוד מש"ל דאי כוונת קרא למימ' דזקן בן ס' הידור בעלמא הול"ל ופני זקן והדרת אין להקשות דאמאי אצטרי' למכת' והדרת פני כדי למיסמך זקן לויראת דלית' דהא בהידור שהוא דברים בעלמא לא שייך טירחא דצבור ולא שייכא אלא בקימה ועוד דאף אם נאמ' דשייך ביה טירחא מ"מ הו"ל למכת' תקום מפני וכו' ואז אמרי' האי ויראת אהיכא קאי אי כפשטי' דקרא לומ' דאל יעצים עיניו כדדריש הש"ס א"כ הול"ל מפני שיבה ויראת ואז אמרי' דאל יעצים עיניו מלעמוד מפניו דבהידור לא שייך דהא הש"ס לא קאמ' אלא תקים ויראת או אף אם נאמ' דשייך במכ"ש אתיא מקימה דאם קימה טורח גדול בה אפ"ה אמר רחמ' אל יעצים עיניו מכ"ש הידור אלא ודאי ש"מ דכוונתי' דקרא לומר דאף נמי קאי אזקן ול"ד למש"ל בשם הרב ק"א דאי כת' רחמ' תקום והדרת פני שיבה זקן ליכא למשמ' סמיכו' כלל דכך אורחי' דקרא דשאני התם דקרא עסיק בחר מין ואז אמרי' דויראת קאי דאל יעצים עיניו ועד דסיים כל חיובי כבוד דצריך לעשות לו אמר רחמנא ויראת ולא הפסיק באמצע אבל השתא דקרא לא עסיק בחד מין אלא בתרתי א"כ הול"ל תכף אחר תקום ויראת אלא ש"מ דקאי נמי אזקן וא"כ אמאי לא כת' רחמ' הכי ומדלא כת' רחמ' הכי ש"מ דקרא בחר מין עסיק ודוק:

דף ס"ו ע"ב תו' בד"ה ולזרעו אחריו בין זרע כשר וכו' וי"ל דשאני הכא דזרעו מיותר וכו' עכ"ל הנה שטחיות תירוצם הוא דל"ת הכא דכתי' זרעו לרבויי בנות דלא משתמעי אי הוה כתי' בניו דלית' דהא בבנות לא שייך וכו' להכי אתא זרעו לרבויי זרע פסיל אבל התם אצט' זרעו לרבויי בנות ולא הו"מ למכת' בניו והשתא כפ"ז משמ' דאי הוה כתי' בניו הוה ממעטי' בנות וזרע פסול וזה הפך מ"ש רש"י בחומש בפ' אמור ומ"ש שם הרא"ם דמבני הוה משמ' זרע פסיל אי לאו הכהנים ולא ממעטי' בנות אלא מיתורא דבני דהא כתי' הכהנים הא לא"ה מבני משמ' חללים ובנות ויראה דלעולם משמעו' בניו כל זרעו משמע בין כשר בין פסול כדאמרי' בפ' אמור ברם הכא שאני דקרא מעטינהו מעבודה דקרינהו קרא חללים כדכת' רש"י ז"ל וא"כ צריך קרא לרבוייה ומשמעו' לא מהני אבל התם גבי טומאה ה"א ס"ס זרע אהרן נינהו ואכתי לגבי טומאה כהונתם עליהם קמ"ל הכהנים א"נ בתר דגלי קרא התם ומיעט חללים ה"א דדילמא הכהנים הוא פי' דבני אהרן וא"כ לא הוה אמרי' זרע פסול דהא מעטינהו קרא ממלת הכהנים מדין טומאה אבל כיון דריבה זרעו תו לא מידי:

עור י"ל להפך דלעולם בנו כשר משמ' דפסול לא מקרי בנו דאת אביה היא מחללת וכו' אבל בתר דגילה קרא וריבה חללים דכשרים לעבודה א"כ ראויים לעבודה מקרו ואסורים ליטמאות קמ"ל הכהנים ועוד יראה דה"נ כתי' כהונת עולם וממעטי' מניה זרע פסול כדאמרי' גבי הכהנים דמשמעותי' הכי כדכת' הרא"ם ז"ל וליכא למימ' דא"כ אמאי כתי' ולבניו דאצט' לגופיה אבל השתא דכתי' זרעו דריבוייא הוא ולא ממשמעו' ילפינן א"כ דע"כ קרא מוקי אנפשיה דר"ל דאף דזרעו פסול ברית כהונת עולם והיא גופה קמ"ל והך קושיא דבני בנות בכלל יראה לתרץ דבתר דמיעט קרא בנות מדין טומאה א"כ ש"מ דלא הוו בכלל בני אהרן ולהכי כתי' זרעו לרבויי בנות דלית' דהא קושטא דמילת' בבנות לא שייך ברית כהונה וכו' ומ"ש התו' אבל התם הוי כן וכו' דמשמ' דאי הוה כתי' בן לא משמ' בנות י"ל דשאני התם דלא שייך טעמא דהשוה הכתו' אשה וכו' דהא קרא אתא לאכלולי בת בכלל זרע ולאוסרה בתרומה ולא אבת גופה אצט' קרא עיין בהרא"ם ז"ל ועי"ל דל"ק כלל דכוונת התו' שכתבו שהרי וכו' ר"ל דלא תימ' דמאי שנא זרעו או בניו להכי כתבו שהרי וכו' ודוק:

דף ע"ו ע"א גמ' וכ"ת ה"נ דיתיב בגת וכו' לבעותי עלמא ע"כ. הק' לי הח"הש כמה"ר חיים הכהן ש"דר מע"הק טבריא ת"ו דקושיא א' מה תהא עליה דליכא למימ' דהאי תירוצא קאי נמי אקו' קמיית' דהא קרא קאמ' בהדיא ויפקוד העם את השלישית וכו' ואת השלישית ביד אתי הגתי וא"כ מוכרח דהיה יורד במלחמה ונלע"ד לתרץ אם יכשר בעיני ה' במאי דכתכו התו' כע"ז (דף מ"ד) וז"ל כאן קודם שבא אתי וט' תימא למה לא לקח נכרי א' לבטל בע"כ כר"א הקפר ועוד לאביי דמשני לעיל בשפחתה אבל בשבורה אפי' ישראל מבטל ע"א של גוי למה לא שברוה וי"ל דיש חילוק בין של עץ ובין של מתכות וכן אמרו בירוש' עכ"ל נמצא דלעולם יכול לבטל גוי בע"כ אלא כיון שהיא של מתכות ונר' דהיינו לסברת רבנן דלא אית להו סברא דר' חנינא דבצבא המלחמה יהיו מיוחסים דאית להו האי חילוקא כן עץ ומתכות ולכן אמרו אתי הגתי גוי אבל ר"ח אית ליה דישראל היה ולא אית ליה האי חילוקא דרבנן בין של עץ ובין של מתכות וכן נמי לסברת אביי איכא למימ' דלעולם ישראל בטלה ומתחלה שברוה ולא אית ליה האי חילוקא בין של עץ למתכות ור"נ קאמ' הכי לדעת רבנן וקרא דוישרפם קודם שהביא הגוי בע"כ א"נ קודם ששברה וכששברה וכשהביא גוי בע"כ אז אמר וישאם ומהתימ' על הרד"ק ז"ל שהק' למה אמרו חכמים אתי גוי היה דהיה יכו לבטל ע"ז בע"כ דגוי וכמו שתעיין דבריו שם ע"ש דכפי דברי התו' דע"ז ל"ק ולא מידי דאיכא חילוק בין עץ ומתכות ול"ק לר"ח קרא דאיש נכרי אתה דר"ל מתנכר מארץ אחרת הוא כמ"ש רד"ק:

א"נ עוד נלע"ד לתרץ במה שפי' רד"ק עטרת מלכם עטרת מלך שלהם דרבנן דרשו מלכם שם ע"ז כמו מלכם שקוץ בני עמון שהוא שם ע"א כמ"ש רש"י בע"ז אבל ר' חנינא אינו מפ' כפי' רבנן אלא כפי' רד"ק ז"ל שר"ל מלך שלהם ולא היה שם ע"א עליה כלל ולא בטלה ולא עשה בה שום דבר ואתי הגתי ישראל היה כנלע"ד וקרא דוישאם דוד קאי על עבודות זרות אחרות ממש ולא קאי אעטרה ופי' וישאם לשון שריפה ואע"ג דהש"ס לא תירץ כלל מהאי מידי מ"מ מצינו בכ"הג בזבחים (דף ז') וכתבו התו' דלא חש לה להאי קשיא לתרץ ע"ש:

מסכת נדרים

דף ס"ד ע"א רש"י בד"ה ונעשה אותו בית ב"ה האי נולד ממש הוא עכ"ל. נ"ל לפ' כוונתי דק"ל תרתי חדא אמאי תנא ר"א מתיר וכו' זמנא אחריתי כדהק' הר"ן ז"ל ועוד דהני בבי ל"ל דאמאי טרח תנא למיתני האי בבא ולמימרא לחודה דבהך דתנא סגי להכי תי' רש"י ז"ל דהאי בבא נולד ממש פי' דאי לא תנא האי בבא דקונם בית זה ה"א דע"כ לא מתיר ר"א אלא בנעשה סופר או בשהיה משיא את בנו דמקצת הנולד היה בעולם בשעת הנדר דהא הא דמשיא את בנו בשעת הנדר ודאי היה אלא דלא היה סבור דבתוך אותו זמן ישיא בנו וכן נמי בנעשה סופר שהלך נמי קודם הנדר להתלמד תורה או לכתוב כעין מה שתי' התו' בפ' אע"פ על ענין דכלבא שבוע אבל לא מטעמ' דכת' שם אלא משום דס"ל דע"כ לא מקרי נולד אלא שלה היה בשעת הנדר מעולם כדפירש"י אבל הני היה מקצת מיניהו בעילם ולהכי שפיר מתיר אבל בנולד ממש ס"ל כרבנן להכי תנא האי בבא דנולד ממש הוא ואפ"ה מתיר ובהכי מיתרצא שפיר הך פירכא דאמאי אמר פ"א ר"א מתיר דכוונתו לומ' דבהני בבי דתניית אינן נולד ממש והאי נולד ממש הוא ואפ"ה ר"א מתיר וחכמים אוסרין דל"ת דליכא ר"א מתיר וחכמים אוסרים אלא בהנך אבל בהאי כ"ע אוסרים אלא אפי' בהאי נמי ר"א מתיר וחכמים אוסרים וכפ"ז האי ר"א מתיר קאי אבבא דקונם בית זה והיא בבא בפ"ע ורש"י לא ס"ל כתו' שם דהא רש"י לא מחלק בין מצוי ואינו מצוי ודבריהם הוא כשיטת הרא"ש והר"ן ז"ל כדכת' הב"י ז"ל סי' רכ"ח ובהך קושיא אפשר דמתרץ כדעת הרמב"ם ז"ל עיין בב"י. שם ואין להקשות דא"כ ליתני האי בבא לחודה חדא דלא זו אף זו קתני ועוד דאי לא תנא האי בבא דנעשא סופר ודמשיא את בנו הו"א דע"כ חכמים אינם אוסרים אלא בנולד ממש כי האי אכל בנולד שהיה מקצת ממנו בשעת הנדר מודים חכמים לר"א להכי תנא הנך בבי אבל יש לדקדק לרש"י דאמאי תני האי בבי דנעשה סופר ודמשיא בנו ובחדא מיניהו סגי ואפשר דאי לא תנא אלא נעשה סופר הו"א דוקא נעשה סופר דליכא מקצת מן הנולד בעולם דלא הלך ללמוד כלל

רבנן אסרי אבל במשיא את בנו רבנן מתירין ואי תנא משיא את בנו הו"א דטעמא דרבנן משום דס"ל דאין פותחים אלא בנולד מצוי דמשיא בנו אינו מצוי שישיא בנו בתוך הזמן אבל בנעשה סופר דמצוי ההולך להתלמד שיהיה סופר כדכת' התו' שם באע"פי והיינו טועים לומ' דבהא פליגי להכי תנא תרוייהו לומ' דלא פליגי בהכי וטעמייהו דרבנן דכל דלא הוי הנולד בשעת הנדר לא מתחרט ולא פתחינן ביה אפי' מצוי והרציתי הדברים אלו לפני הרב אחי משי"ח ולפני חכמים מחכמי המערב וקלסו' ורוק נלע"ד:

ע"ב רש"י בד"ה ורבנן ולא ס"ל דפותחין בנולד וכו' דהאי דקמ"ל רחמנא כי מתו מי וכו' עכ"ל הנה שיטת רש"י ז"ל ראיתי כמה חכמים נתקשו בה הרבה דאמאי רבנן צריכי למימ' דלא מתו אלא ירדו מנכסיהם דאפי' כסברת ר"א דאח"כ מתו ממש אפ"ה ל"ק כלל דפי' כי מתו ר"ל בשעת הנדר כבר מתו ואמאי הש"ס אוקים מימרא דר"י כרבנן דוקא ולא כר"ע ועוד מהו אריכות לישניה דרש"י דקאמ' דהאי דקמ"ל וכו' דבשלמא לשיטת הרא"ש והר"ן ניחא ול"ק כלל דטעמייהו דרבנן נולד דאינו מצוי לא פתחינן ביה ולהכי לא מצו לפרושי מיתה ממש דהא מיתה לא שכיחא להכי פי' שפיר עניות דעניות מצויה אלא כפי שיטת רש"י קשיא:

והנה ראיתי להרא"ם ז"ל פ' שמות בד"ה אל יתר חותני דגירסא אחרת גריס בש"ס דהיי' דגריס הכי ורבנן קסברי הנהו כבר מתו ר"ל בשעת הנדר ובתר הכי פריך עלה והאר"י וכו' ור"ל דקשיא בין לר"א בין לרבנן ומשני שפיר דירדו מנכסיהם ובין לר"א בין לרבנן אלא דלר"א ס"ל בתר הכי ירדו ורבנן סברי דבשעת הנדר כבר ירדו כן משמ' מדבריו והאי גי' נר' דוקא לרש"י אבל להרא"ש והר"ן נר' מדבריהם בהדיא דל"ג לה ומ"מ אפי' פי' אפשר ליישבה דמעיקרא אייתי ראיה ר"א ממיתה דלא שכיחא ורבנן פי' דבשעת הנדר כבר מתו וכדפריך ממימרא דר"י אז תי' ר"ל דירדו מנכסיהם לר"א קא מייתי ראיה משם נולד ע"ד שתי' הב"י בסי' רכ"ח לשיטת הרמב"ם ורבנן סברי דליכא ראיה ממשה דשאני עניות דשכיחא אבל מפירש"י בכאן נר' ודאי דל"ג לה דקאמ' והאמ' ר"י וכו' כולה תי' דרבנן הוא לכן נלע"ד לפ' שיטתו דס"ל להש"ס דלא מצו רבנן לפרש מתו מיתה ממש דהא מאי קמ"ל רחמ' כי מתו דפשיטא כיון דבשעת הנדר היו מתים ודאי הוי נדר טעות ואפי התרה לא בעי כדאמרי' לקמן (דף ס"ה) ואפי' מאן דאוסר התם היינו משום דגזרינן ועבדינן סייג מדרבנן וא"כ מאי קמ"ל קרא כי מתו דפשיטא כיון דמשה יודע דמתו ודאי מאליו ומעצמו ילך דאין כאן שום חשש וליכא למימר דדילמא קרא קושטא קאמ' דמתו ולא תירא דאפשר דמשה לא היה יורע ואין כוונת קרא לענין הנדר דליתא דהא מגמ' מוכח בהדיא דהאי קרא דכי מתו לענין פתח אצטרי' כדפי' הרא"ש והר"ן דאלת"ה מנא

ליה לר"א דכי מתו לענין פתח דדילמא דפתח לו הקב"ה פתח אחר וקרא דמתי קא"ל קב"ה דמתו דלא היה יורע אלא מוכרח בפשיטות דקרא דמתו לענין פתח אתא דמשה היה יודע מעצמו דעוף השמים יוליך את הקול והיו מגידים לו ולא אצטרי' הקב"ה להגיד לו וקרא נמי אתא להשמיענו זה וכ"הג מצאתי להרא"ם ז"ל בדבור הנז"ל דפריך כ"הג דאמאי אצטרי' קרא רבי מתו ע"ש להכי הוכרח הש"ס לומ' תי' מרווח לרבנן דפי' מתו ירדו מנכסיהם ובהכי ניחא דאפשר מרע"ה סובר דלא נתחרטתי על הנדר מעיקרא כיון דעדיין הם חיים עדיין יש חשש בלבי דרשעים אפי' על פתחה של גיהנם אינן חוזרין ואף אם הייתי יודע בשעת הנדר אפשר דהייתי נודר ולא הוי נדר טעות כלל להכי קמ"ל קרא כי מתו לומר דהם נקראים מתים ממש ואין אתה חושש מהם דהוו כאילו. מתו ממש דאז אין לך שים ספק כלל כיון דמתו ובהכי ניחא דיוק לשון רש"י שכת' דהאי דקמ"ל רחמ' וכו' ודוק הדק היטב ותשכח. ושמעו מה שפי' חכמים שנתקשו בו וקלסוהו והונח להם:

מסכת נזיר

דף ל"ח ע"א תו' בד"ה ולילקי ו' מכל וכו' שכר וחומץ וי"ל דהאי לאו שיורא דלא משייר מניה וכו' עכ"ל נלע"ד לפ' כוונתם לומר במאי דכת' התו' במכות (דף כ"כ) דע"כ לא אמרי' הא מניינא קתני ולא אמרי' תנא ושייר אלא אי מהנהו דתני שייר חדא לאו אבל היכא דשייר ענינים אחרים אמרי' תנא ושייר ולהכי הקשו דמאי קא מקשה ליתני ו' דלדידיה נמי קשיא דליתני שכר וחומץ אלא מוכרח דמתרץ תנא ושייר א"כ ה"נ לימא תנא ושייר ותי' דלא דמי דהנהו לאו שיורא הוא כי היכי דאמרי' תנא ושייר לא אמרי' במניינא דלא משייר מיניה מקצת ותני מקצת אלא דלא תנינהו כלל אבל הכא דחשיב התנא מהנהו דתני לא מצי משייר א"נ כצ"ל דהא לאו שיורא אלא אי משייר מיניה עכ"ל ור"ל שהרי לא מקרי שיור שאז לא אמרי' תנא ושייר אלא אי משייר מיניה מהא דתני שייר והני לא תנינהו כלל ולזה אמרי' שייר אבל הנך דתני יש למנות כל אותן המלקיות וכיון דשייר א"כ דוקא קתני דלא מצית אמרת שייר או שיעור דבריהם לפום האי גירסא הכי דהא לא מקרי שיור אלא אי משייר מין ממינו בעלמא ולא מגוף הדבר א"נ כצ"ל דהא לאו שיורא הוא אלא דשייר מיניה ור"ל האי אזהרת לאו דשכר וחומץ שיורא הוא אלא דשייר מין שלו אבל מ"מ לא נמלטו מן הגמגום ואביי שתי' לו תנא ושייר אע"ג דתני ה' היינו מדוחקיה דפירכא דחיק אנפשיה לומר דליתי' להאי כללא כדמשמ' מתו' לקמן וה"ה דהוה פריך ליה רב פפא האי פירכא דלא מצית אמרת תנא ושייר דתני מניינא אלא כוונתו לומר אף אם נודה לדבריך דליתיה להאי כללא אפ"ה ק' מאי שייר וכו אבל אין לפ' כוונתם לומ' דטעמיה דהמקשה דלא קאמ' תנא ושייר עם אינהו שכר וחומץ משום

דלא רמו דהתם לא תני ומשייר מניה אלא דלא תלינהו כלל אבל הני דתני ושייר מיניה לא הוי שיור עם אינהו דלא תנינהו ולהכי קפריך דא"כ ליתני ו' דלית' דמשמ' מהכא דמקשה ניחא ליה דאמרי' שייר ומתו' דמכות משמ' שפיר דלא אמרי' שייר אכל השתא ניחא דמקשה לא ניחא ליה למימ' שייר ולהכי קפריך ובתר דתירץ ליה אביי דלא ניחא ליה בהאי כללא ואמרי' שייר להכי פריך ליה מאי שייר וכו' ודוק:

בד"ה והא שייר בין הבינים קושיא הוא למ"ד וכו' וא"ת התינח לפיר"ת וכו' וי"ל וכו' עכ"ל. כוונתם לומד דאין לפ' האי דקאמ' והא שייר בין הבינים ר"ל דמתרץ לפירכת אביי מאי שייר וכו' דהא כבר פי' התו' דהאי דקאמ' אי משים לא יחל לאו שיורא היינו כי היכי דלא ליפרוך למקשה דקפריך ליה לדידיה לית ליה שיור הא שייר לא יחל ולהכי קאמ' אי משום הא דלאו שיורא ולא תפרוך אבל לאביי חשיב ליה שיור ומאי קאמ' רבינא עוד והא שיר וכו' דבלא"ה ניחא וכן איתא בקמא דאע"ג דקאמ' אי משום ח"כ וכו' ואפ"ה מאן דפליג עליה חשיב ליה שיור ועוד דא"כ אמאי קאמ' אלא ר"פ דמאי ק"ל לר"פ עד דקאמ' לא תני וכו' דכפ"ז ניחא דשייר נמי בין הביניים וכו' להכי פי' דקושיא הוא לר"פ דלית ליה דלא שייר כלום הא שייר בין הביניים ומאי שייר וכו' והקשו וא"ת התינח וכו' ר"ל דלכאורא הו"א דהקושיא ל"ק לב' פירושים דלפי' ר"ת נמי ל"ק דמאי קפריך דהא לא מקרי שיור כיון דהני דתני לא שייר מינייהו אלא האי ענין אחר והמצאה אחרת ושיירה עם אינהו דשייר שכר וחומץ וא"כ לאביי ולרבא ל"ק כלל ואי לפי' ב' היינו ענבים להכי כתבו דלפי' ר"ת ל"ק כלל דענבים משמעותה גדולים וקטנים ותנינהו וכיון דשייר מהנהו דתני דלא תני ו' להכי פריך אלא לפי' ב' היינו ענבים ולא שייר כלום דהם מן המנין ויש לקשר דבריהם עם מ"ש קו' הוא למ"ד וכו' ר"ל כפי האי פי' קשיא טפי בין לאביי בין לרבא דמאי פריך אביי לרבא ורבא נמי מאי ק"ל אבל להך פי' ניחא קצת דבא לתרץ קושיא דעל אביי מאי שייר וכו' וקו' דתו' ל"ק אלא לאביי דלא שייר אבל לרבא ניחא אבל השתא קו' בין לאביי ובין לרבא דלא איכא פירכא כלל ותי' דהיינו דוקא כשאוכלן כדרך האוכל אבל אי מלקט אותו שבין החרצן והזג ואוכלו זהו לאו אחר והתנא שיירו ואע"פ שמלשון התנא וכו' ר"ל וא"ת היכן שייר דמלשון התנא שמשמע ענבים משמ' נמי עוד היכא דשייר בין הביניים ואכל אותן לבדן מ"מ הול"ל לימני במנין מלקיות לומ' לוקה ו' ואמאי אמ' ה' דמשמעו' ענבים שמעת מינה תרתי ותנייה באכילה ובלאוין שיירו ואין לפ' כוונתם לומ' במ"ש ואע"פ וכו' ר"ל דאי לא תנייה כלל אז ניחא לומ' שייר דא"כ סתרו דבריהם אמש"ל דלא הוו שיור דלא דמו אהדדי אלא קושטא קאמרי לומ' דאיך קאמ' הש"ס דשייר והא לא שייר כלום דמנאו בכלל מלקות ולהכי תי' דאף אם מנאו

באכילה במשמעות ענבים בכלל מלקות לא מנאו דלא אמ' לילקי ו'. המורם מהם הוא דבין לפיר"ת בין לפי' אביי כולהו ממשמעו' ענבים דאית בה תרתי נפקי ולא קפריך אלא דלא תני לוקה ו' וכפ"ז ניחא מאי דקשיא לן אחר המסקנא ק' נמי דשייר בין הביניים ומאי שייר וכו' דא"ת שכר וחומץ א"כ מאי מפריך מעיקרא אבל השתא ניחא דבכלל ענבים הני ב' פורושים ומעיקרא ק"ל כיון דתני מניינא אבל השתא דתני לוקה סתם ניחא וניחא ועיין מ"ש בזה באורך הרבה בכללים שכתכתי על הש"ס ודוק:

מסכת בבא קמא

דף ס"ב ע"א תו' בד"ה מרובה קתני וכו' וי"מ דאין לחוש הכא וט' דלא נחת למניינא וכו' עכ"ל. הנה הרב י"ש הבין כוונתם לומ' דאי הוה תני מניינא לא משייר חדא אבל השתא דלא תני מניינא משייר חדא וכדברי בעל הכריתות ודבריו הם בכללי הש"ס (כ"ח) ולעד"ן דלא נתכוונו להכי כלל דהא לא הול"ל לא נחית למניינא דהו"ל למינקט לישנא דש"ס דלא קתני אין בין ועוד מהו שסיימו בדבריהם דגלי לן שיש ריבוי בד' וה' דמאי נ"מ דהול"ל בקיצור כיון דלא נקט מנין ד' או ה' אפי' דכוונתו היא לומ' למימני ולסדורי לכל הני דמרובה מ"מ כיון דתני מרובה בלא מנין אמרי' תנא ושייר. ויראה לע"ד דכוונתם דע"כ לא אמרי' איכא דשייר חדא לאו שיורא הוא דוקא היכא דכוונת התנא למימני ולסדורי כולהו לומ' דהני כולהו מרובה וכו' ושייר חדא. אז ודאי דוקא קתני אבל הכא דאין כוונת התנא אלא לומ' דאיכא ריבוי ובחדא סני שייך לומ' שייר דהא אין כוונתו למימני כולהו ולשייר חדא אלא דכוונתו דאיכא ריבוי ונקט חדא ות"ה לכולהו דהא שיתף שגנב מחברו לא קתני ואע"ג דכת' הרב ח"ה דלא הוי שיור מ"מ אי נחית חנא לאשמועי' לכולהו דמרובה ולסדורי ולמימני להו לא הו"ל לשיירה אלא מוכרח דתנא לא קמ"ל אלא דאיכא ריבוי דלא אשמועי' לעיל דאיכא ריבוי אלא הכא וכיון דאין כוונת התנא אלא לאשמועי' עיקרא דדינא בהני דתני הני. ואף אם נפרש כפי' ה' י"ש דפי' מניינא מניינא ממש כוונת התו' היא ר"ל דאי הוה תני מניינא אף אם שייר תרתי לא אמרי' שייר תרתי אע"ג דיכולין לומר דכונת תנא דגלי לן דאיכא ריבוי מ"מ כיון דתנא מניינא לדיוקא אתא אבל השתא דליכא מניינא א"כ איכא למימ' שפיר דגלי לן דאיכא ריבוי וכו' ודלא כה' י"ש וכמ"ש בזה באורך בכללים ע"ז וכפו פי' זה נקטו התו' מניינא לריבותא דל"מ אי תנא אין בין דודאי מוכרח לומ'דכוונת תנא להדורי לכל הני דמרובה לומ' דוקא הני ותו לא אלא אפי' תנא מניינא ויכולים לומ' דכוונת תנא לומ' דאיכא ריבוי מ"מ כיון דתנא מניינא לא מצי למימ' שייר ודוק:

מסכת מציעא

דף כ"ט ע"א גמ' מתיב רבינא וכו' וק' אמאי לא פריך הש"ס מרישא וי"ל דאי מרישא הו"א התם דמידי דשייך לקרות ביה לא מצי שם דמיהם אבל אי התם נמי לא שייך לקרות ביה כגון רלא ירע שם דמיהם ולהכי פריך דבתפלין הו"ל אינו יורע דאיך יקרא בהן והם תפורין ולא מהני לרישא פעם א' בל' יום שמתעפשין ואי בתפלין מצי שם דמיהן א"כ גם בספרים באינו יודע לקרות אינו צריך גלילה ושני ליה שפיר דשאני תפלין דשכיח וק"ל: **אבל** לדברי הרא"ש שכת' אבל שאר אבידות אדם חפץ בשלו יותר ק' דא"כ אמאי לא שני ליה הש"ס דשאני תפלין אינן עשויין אלא למצותן ולא שייך לומ' אדם חפץ בשלו ועוד מאי ק"ל להרא"ש ז"ל לומ' אבל בשאר אבידות אדם חפץ וכו' ולכאור' עלה במחשבה לתרץ דהרא"ש ז"ל קשיתיה אמאי לא פריך רבינא ממתני' דלעיל דקתני מצא דבר שעושה ואוכל ושאינו וכו' דמשמ' מהתם דוקא התם דאיכא הפסד וטירחא יתירתא הוא דאמרי' שם דמיהם ואעפ"כ אינו לאלתר אבל שאר דברים יהיו מונחים ער שיבא אליהו והכא אמרי' דשם דמיהן ולאלתר אלא ודאי דרבינא ידע שפיר לחלק דשאני הנאת הגוף דאדם חפן בשלו אכל לגבי מצוה למאי נ"מ אי שלו או של אחרים ולהכי הקש' שפיר מן הספרים דאינהו נמי מצוה ואמרי' בהו דאדם חפץ בשלו ושני ליה שפיר דספרים אע"ג דלא אמרי' בהו אדם חפץ מ"מ לא שכיח משא"כ תפלין וא"כ כפ"ז בשאר דברים אף דשכיחי למאי מהני דאדם חפץ וכו' ובספרים אי שכיחי שם דמיהם בדין תפלין ואי לא לא ודייקא נמי לשון הרא"ש שכת' בתחלה כמו בספרים ושאר אבידות וכת' בתר הכי אבל שאר אבידות וכו' אלא דכל זה ליתא חדא דמשמ' מן הרמב"ם והטור וכל הפוסקים ז"ל דדוקא תפלין אבל ספרים כדין שאר אבידות ועיין בסמ"ע ועוד דהא כת' רש"י ז"ל לעיל דנוח לו לארם וכו' שמתירים וכו' א"כ ה"נ בספרים יכול לומ' זה הספר מורגל אני בו ובעד"ז ויראה לי עיקר דהרא"ש ז"ל קשיתי' דא"כ אמאי נקט שמואל תפלין ולימא סתם כל דבר המצוי שם דמיהן וכן מתני' נמי גבי ספרים הו"ל לומ' ואם מצויים ועיר הא גבי דבר שעושה וכו' דודאי מצויים ולא אמרי' שם דמיהם מש"ה כת' הרא"ש דאדם חפץ וכו' וא"כ אה"ן דהו"מ הש"ס לשנויי הכי אלא דק"ל דס"ס בתפלין דאין אדם חפץ בשלו יותר מ"מ שמא לא ימצא לא שלו ולא של אחרים להכי קאמ' דשכיחי ובספרים קושט' קאמ' דלא שכיחי ואה"ן אף אי שכיחי לא מהני לן מידי או אפשר דתפלין שכיחי כוותייהו אבל ספרים לא שכיחי כוותייהו עד דלא מצי למיטען אדם חפץ בשלו יותר ואי ספרים שכיחי הוי' דהיינו לא כמוהו ממש ודאי למימ' אדם חפץ וכו' וק"ל:

מסכת סנהדרין

דף פ"ה ע"ב גמ' ועוד ק"ו ומה מכה שעשה בו וכו' מקלל שלא עשה בו וכו' ע"כ וק' אמאי אין אנו למדים בנין אב ממקלל למכה מה מקלל לא עשה בו אף מכה לא עשה בו וא"כ ק"ו ליתיה והרב אחי משי"ח תי' דב"א פריכא הוא דמה למקלל שכן לא עשה מעשה בידים תאמ' במכה וק"ל:

דף צ' ע"א גמ' ובע"א אפי' אומ' היום עבדוה ולמחר בטלוה חייב כצ"ל:

ע"ב רש"י בד"ה מה ארי ספק דורס וכו' וה"נ כהן אין אנו יודעים אם בטומאה אם בטהרה א"נ ספק דורס שארי וכו' כצ"ל:

בד"ה דילמא וקם העם הזה וכו' והיינו א' מה' מקראות שאין להם הכרע כצ"ל כדאית' ביומא (דף נ"ב) וק"ל:

דף צ"ב ע"ב רש"י בד"ה חביריהם של אלו וכו' ונבוכדנצר היה יודע וכו' עכ"ל הר"ב פרשת דרכים ז"ל כחת דאינו מובן דאי היה יודע אמאי שאל מה טיבן של אלו ע"ש מה שפי' ולעד"ן דכוונת רש"י פשוט למבין דק"ל דהם א"ל חביריהם של אלו דהיינו יחזקאל והוא משמ' דידע שהקב"ה מחיה ע"י יחזקאל כמ"ש אחוהי כמה רברבין דהיינו הקב"ה להכי כת' רש"י שאעפ"י שא"ל חביריהם יודע וכו' דאין בכחו זאת אלא מאת ה' היתה זאת והיה יודע שהקב"ה מחיה אותם ולהכי שבח להקב"ה אתוהי וכו' והכי מוכיח לשין רש"י שכת' פתח יאמ' להקב"ה וכו' ר"ל דבהכי שבת' ניחא דפתח להקב"ה וכו' וק"ל:

בא"ד אתוהי כמה רברבין פסיק הוא עכ"ל ר"ל דק"ל דאיך אומר הש"ס בהא ואמר אתוהי כמה רברבין דהאי קרא נאמר כששלח לאומיא ולישניא ולא בהאי עובדא והשיב רש"י מפסוק הוא ר"ל דזה דברי הפסוק בענין האחר אלא דהש"ס נקט לישניה דקרא אבל הוא אמר בנוסח אחר וק"ל:

דף צ"ג ע"א גמ' מ"ר ו' השעורים האלה וכו' אילימ' ו' שעורים ממש וכי דרכו של בועז וכו' ע"כ יוא"ל דהיכי ס"ר ו' שעורים ממש דהא קרא כתי' וימד בש"שע ועוד ת"ל דאמאי הש"ס בדברי בועז בקרא דוימד ש' שע ל"ד כלל ונר' דלק"מ דמדברי רות שאמרה שש השעורים האלה נתן לי משמ' שנתונין בידה והאי דכתי' וימד פי' לשון מנין ולכך נקט דבריו בדברי רות שגילו על דברי בועז וק"ל:

רש"י בד"ה סוסיא חיורא מעלי לחלמא מדאמ' שאדום וכו' עכ"ל. ק"ל מי הכריחו רש"י לפרש דברי ר"פ שאמ' ש"מ מכח דאדום רמז לקללה דהא אמר כשנח מכניסו יכו' כמ"ש רש"י בר"ה שרוקים צבועים וכו' ואהא קאמ' ש"מ דלבנים לטובה וי"ל ודוק:

דף צ"ד ע"א רש"י בד"ה גנאי הוא דבר מגונה עכ"ל ר"ל דק"ל דאיך קאמ' גנאי לחזקיה דמשמ' שנתגנה מאדם אחר לכך פי' דבר מגונה עשה וק"ל:

ע"ב בד"ה לבזוז או לחלוק וכו' כל א' וא' לעצמו או לחלוק אותו ממון עכ"ל. ואע"ג דדבריהם סותרים זה את זה דמתחלה שאלו לבזה או לחלוק דמשמ' דבודאי מותר אלא כל א' וא' לעצמו או יחד וא"כ א"ל והלא ממון י' השבטים והיה צ"ל השאלות בהפך י"ל דמעיקרא שאלו כפי דבריו שאמ' אספו שללכם דמשמ' דמותר ושאלו לו לבזוז או לחלוק ואח"כ א"ל עיקרא דדינא פירכא והלא ממון י' השבטים וכו' וק"ל:

דף צ"ו ע"א רש"י בד"ה איידי דאיירי במלאכים ואיירי נמי בהאי קרא ויצא מלאך ה' לילה נקט ויחלק עליהם לילה כצ"ל ור"ל איידי דאיירי במלת לילה נקט ויחלק עליהם לילה וק"ל:

דף צ"ח ע"א רש"י בד"ה סיגיך **כמורב** וכו' עכ"ל וסיגיך בהפוך אתוון גסיך וק"ל:

דף צ"ט ע"א גמ' רא"א וה"מ מ' שנה כ"ה ויענך וירעיבך וכ"הת שמחנו כימות עניתנו ורד"א כ"ה ועבדום וענו אותם וכ"הת שמחנו ע"כ. וא"ל דמנ"ל לר"א ללמוד ג"ש מפסיק ויענך וכן לר"ד מנ"ל ללמוד ג"ש מפסוק ועבדום דילמ' מפסוק ויענך וי"ל כי ר"א אינו רוצה ללמוד ג"ש מפסוק וענו אותם דאדרבה אנו לומדים לשון עבר מלשון עבר אבל וענו אותם לשין עתיד ור"ד סובר דאדרבה אנו לומדים שעבוד מלכיות משעבוד מלכיות ולא מויענך שהוא ענוי אכילה וק"ל:

שם ת"ר כי דבר ה' בזה זה האומר וכו' ופי' כי אם וק"ל:

ע"ב גמ' והנפש אשר תעשה ביד רמה זה מב"ה ע"כ והא דלא מפ' כפשוטו דהוי' במזיד משום דק"ל דהיל"ל אשר תעשה מהו ביד רמה אלא ר"ל היינו התורה שניתנה ע"י הקב"ה שהיא רמה ועושה בה דרש של דופי ואת ה' הוא מגדף ונכרתה וק"ל:

רש"י בד"ה איכא דמתני לה אסיפא דברייתא מכאן אמר ר"א עכ"ל. וההי"נ דאסיפא דברייתא עצמה קאי ר"א זה המפי"ר ש"כ וק"ל:

דף ק' ע"א רש"י בד"ה זלדקן מי שזקנו דקה ועבדקן מי שזקנו עבה עכ"ל. ר"ל נוטריקון זל דקן ר"ל הלך הזקן שהיא דקה וחלושה א"נ מל' זילותא שלא יש לו זקן הראויה להתכבד עכדקן נוטריקון עב דקן ר"ל מי שזקנו עבה וק"ל:

בד"ה דד' ארובות יש בדלת וכו' עכ"ל ר"ל דקרא כתי' דלתי ומיעוט רבים ב' וד' ארובות יש בדלת הא ח' משא"כ ארובות דמיעוט רבים ב' ונמצא דמדה טובה מרובה ממדת פורענות כדאיתא ביומא (דף ע"ו) וק' והא צריך מדה טובה מרובה ממדת פורענות ת"ק כדאיתא ביומא ברש"י ד"ה מרובה רבה על חברתה וכו' וי"ל וק"ל:

דף ק"א ע"ב גמ' קין דכתי' גדול עיני מנשוא גדול עוני מס' רבוא וכו' ע"כ. ויש ליתן רמז מהיכן הוציא מפסוק זה ס' רבוא ונר' דמלת מנשא חסרה וא"ו והחיל"ם הוא במקום יו"ד והאל"ף של מנשא היא אל"ף לא א' והשי"ן היא שמאלית דהיינו ס' בגי' ששים וזהו גדול עוני מן ס' י' אלפים שהוא ס' רבוא וק"ל:

שם מנשה אין לו חלק לע"הב דכתי' ויעש מנשה כאשר עשה אחאב וכו' ע"כ וי"לד דדילמ' מ"ש קרא כאשר עשה אחאב ר"ל עשה רעות גדולות כמו אחאב אבל לעולם יש לו חלק לע"הכ וי"ל דאין דרך קרא לומ' כמו שעשה אחאב אלא כמו שעשה ירבעם כן נבט כמ"ש בש"ס מפני שהיה תחלה וכו' ופעמים אומר כמו שעשו אבותיו ומדשינה קרא וכת' כמו שעשה אחאב ש"מ לדרשא אתא סבא לרמוז דאין לו חלק לע"הב דאילו כתי' כמו ירבעם הו"א דאורחיה דקרא למימ' כאשר עשה ירבעם אבל לעולם יש לו חלק ומדשינה קרא וכתי' כמו שעשה אחאב ש"מ לדרשא אתא וק"ל:

רש"י בד"ה מנשה ב"ת מכלל דעד השתא וכו' עכ"ל והה"נ מסיפא דקרא וידע מנשה כי ה' הוא האלהים מכלל דעד השתא לא ידע וק"ל:

דף ק"ג רש"י בד"ה ועל כרם אדם חסר לב שקדר אזכרות וכו' ל"א חרולים וכו' עכ"ל. ונר' דט"ס נפל בו וכצ"ל והרס המזבח מ"ה ומ"ש חרולים אורטיגס צ"ל לעיל בד"ה כסו פניו חרולים שכסה פניו וכו' חרולים אורטיגס ול"א נמחק וק"ל:

דף ק"ד ע"א רש"י בד"ה השתא וכו' אכא מזכה בדא וכו' עכ"ל ופשטא דשמעת' לא משמ' כן דקאי על רב יוסף אבל נ"ל דקאי על ר"י בר אבא דאמ' מפני שמוטל בין ב' צדיקים ואביו לא מועיל ולא מציל כדקאמ' ואין מידי מציל אין אברהם מציל את ישמעאל וכו' וא"כ איך אומ' שמוטל בין ב' צדיקים אלא ודאי טעמ' הוא דלא אימני משום חזקיה בנו ולא ידענא טעמי' דרש"י ז"ל ודוק:

דף ק"ה ע"א גמ' כושן רשעתים דעבד וכו' ע"כ ופירוש כושן כמו קוצן שהיה קון מכאיב דאותיות מתחלפות באחה"ע וכו' וק"ל:

ע"ב רש"י בד"ה אל זועם בכל יום קרא וכמה ועמו רגע כדמפיק ליה לקרא כי רגע וכו' הד"א כנ"ל וכוונתו ז"ל דלא תימ' דאל זועם בכל יום דברי הש"ס וקרא דכי רגע באפו ראיה על אל זועם בכל יום ויום לכך פי' דקרא הוא ומ"ש שנאמר כי רגע באפו קאי על סיפא וכמה זעמו רגע וק"ל:

דף ק"ז ע"א גמ' מוטב שיעבוד ע"א וכו' ע"כ וק' דאף ע"א יש בה חלול ה' וי"ל דחשב דהע"ה בדעתו שיעבור ע"א לעיניה' כדי שלא יתחלל ש"ש ויהיו מתרעמים על מדות הקב"ה דצדיק כזה יהרגנו בנו ולכך עשה לעיניהם שיעבור ע"ז כדי שיאמרו דבשביל כך

באה לו הצרה הזאת ובהכי ניחא דלא רצה אלא בע"א משום דלא שייך לעיניהם אלא בע"א משא"כ ג"ע וש"ד וק"ל:

דף ק"ח ע"א גמ' מלה"ד לא' שעשה חופה לבנו וכו' ע"כ ואע"ג דלעיל איתא בש"ס משום דהרביעו חיה על בהמה מתו י"ל דהא והא גרמו דטעם שהרביעו לחוד לא סגי כיון דהבהמות אינם מצווים והרביעו אותם בעל כרחם אבל כיון דבני אדם מתו והבהמות עשו עבירה מתו אבל דגים שבים שלא עשו עבירה לא מתו ודוק:

דף ק"ט ע"א גמ' יומם חתמו למו מלמד שהיו וכו' ר"ל שהיו עושים כוונתם למצוה שמפקידים להם ועושים להם טובה והם אדרבה מפסידים אותם ולא ראו אור כדמסיים הש"ס שבאים וחותרים וכו' וק"ל:

רש"י בד"ה ארץ ממנה יצא לחם וכו' ארץ שבעה וטובה היא עכ"ל ויש ג"כ רמז ממלת לחם דהיל"ל יצא חטים אלא ר"ל דמרוב השופע היה נרא' כאילו יצא לחם אפוי ולא חטים וק"ל:

דף ק"י ע"א גמ' מה שמועה שמע וכו' ע"כ ר"ל דכיון דכת' קרא ויקהלו על משה ועל אהרן ומדברים עמו ודאי שמע ועוד דאיך לא שמע כ"א משה דכתי' וישמע משה ויפול על פניו והא אהרן היה שם ועור אמאי אהרן ג"כ לא נפל על פניו ותי' מפני שחשדוהו על אשת איש לזה כח' קרא וישמע משה ויפול דייקא דבר הנוגע לו וק"ל:

ע"ב גמ' ור"ג מותאבד כל זכר למו ע"כ. פי' מעיקרא ר"ג מייתי ראיה משורש וענף ואח"כ הק' לו ור"ג דילמא אימא לך כר"ע לא מצוה ותי' דראייתו של ר"ג מותאבד כל זכר למו ודוק:

רש"י בד"ה מותאבד כל זכר למו ל"ל כלומר לתנא וכו' עכ"ל דבריו ז"ל לא זכיתי להבינם וא"א נר"ו פי' דרש"י מפ' דפי' הש"ס מ"ש ור"ג נ"ל מותאבד קאי על מ"ש הש"ס אבל קטלי או"הע ד"ה דמנ"ל זה ותי' מותאבד נ"ל והוקש' לרש"י ז"ל דאמאי לא נקט הש"ס אלא ר"ג ותקשי ליה נמי אליבא דר"ע ותי' רש"י כלומ' לתנא דברייתא ר"ל דנקט ר"ג משום דהתחילה בו ברייתא ולעולם אפי' לר"ע נמי דהא שורש וענף אצטריכו למר כדא"ל ולמר כדא"ל אלא מוכרח מותאבר כל זכר למו ודוק:

דף קי"א ע"א מתני' הרי אלו אובדין שנאמ' ואת כל שללה תקבוץ וכו' כת' מהרש"א ז"ל דל"ג שנאמ' ול"נ ליישב הגירס' דמ"ש ואת כל שללה קאי על מ"ש נכסי רשעים אפי' שבחוצה לה אובדין שנאמר ואת כל שללה דכל לרבות ואל תוך רחובה קאי למטה על מ"ש אם אין לה רחוב עושין לה רחוב דקרא קא מפרש ואזיל וק"ל:

דף קי"ב ע"א גמ' בעי רב יוסף שער נשים וכו' אמר רבא הא דרשעניות אסורות פירש"י שער נשים צדקניות וכו' מי הוו בכלל ואת כל שללה וכו' רשעניות פשיטא לן דישרף וכו' עכ"ל וק' כיון דשער בכלל שללה א"כ מאי קא מבעי ר"י דאם היו הנשים בתוכה ישרפו דנכסי צדיקים שבתוכה אובדים ואם חוצה לה פליטין דנכסי צדיקים שחוצה לה פליטין וי"ל וק"ל:

רש"י בד"ה קשיא לשין הפסוק וכו' עכ"ל. פי' דל"ת דפי' הקו' א"כ העיקר כר"י ולא כד"ל לכך פירש"י לשון הפסוק ק' וק"ל:

בא"ד ק' לתרץ למ"ד אין חולקים אבל לא מיתותב בצ"ל:

בד"ה ה"ג אמר מר ואת כל שללה לרבות נכסי רשעים שבחוצה לה כצ"ל:

ע"ב גמ' היכא דאיתנהו בעיניינהו אבל הכא וכו' ע"כ ר"ל דלא כתי' כל הנאות או כל דבר אלא זבח כתי' ור"י ג"כ משיב דאילו כתי' כל הנאות או כל דבר של רשעים הו"א אפי' קדשי בדק הבית לכך כתי' זבח כל דבר דאתי מזבח לאפוקי קדשי בד"ה דלא אתי מזבח וק"ל:

דף קי"ג ע"א גמ' השתא לטותא דמשה וכו' ע"כ וא"א נר"ו תי' על קו' אחאב מאחר שהיו צדיקים בזמן אחאב לא נתקיימה גזירתו של משה כמ"ש הש"ס צדיק בא לעולם טובה באה לעולם ופסקה הרעה אבל כשתצדיק בעצמו לא רצה כמו בכאן דאליהו בעצמו התפלל על עצירת גשמים כדו שתבא נתקיימה הגזירה שברשותיהם הוא זה ודוק:

רש"י בד"ה את ירחו וכו' ולא איתפרש הא מנלן עכ"ל ר"ל דלא אתפרש מפסוק שחיאל בנה עיר אחרת וקרא שמה ירחו אבל י"לד דמנלן שנשבע על עיר אחרת ונר' מכפל הפסוק שאמ' העיר הזאת את ירחו דכיון דכתי' העיר הזאת וראי היא ירחו אלא וראי העיר הזאת אע"פי שאינה ירחו וירחו אע"פי שאינה העיר הזאת וראיתי להרב ישרש יעקב דמשמ' מדבריו ז"ל דגירסתו בש"ס דהראיה מכח העיר הזאת ע"ש וק"ל:

ע"ב רש"י בד"ה מפני הרעה קודם שתבא הרעה עכ"ל. ויש לפ' נמי פי' מפני הרעה מפני שרוצה הקב"ה להביא רעה לעולם נאסף הצדיק ח"ו וק"ל:

בד"ה אבל צב"ל פסקה וכו' ר"ל דמשמ' מהש"ס דמלבד פסיקת הרעה תבא הטובה וזה אינו דמהראיה לא משמ' אלא פסיקת הדעת דהא כתי' זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו לכך תי' רש"י דכוונת הש"ס דפסיקת הרעה היא בעצמה טובה דצדיק בא לעולם טובה באה לעולם:

מסכת מכות

פרק ראשון

דף ב' ע"א גמ' ועוד מדקתני סיפא וכו' מפירש"י נר' דל"ג להא מכלל וכו' וק"ל:

רש"י בד"ה האי וכו' ועוד דקתני וכו' עכ"ל ר"ל דאיכא גירסא רלא גרסי ועוד להכי פירש"י דגרסי' לה דבלאו משנה א' דלקמיה קושית א' נקשית וק"ל:

בד"ה התם קאי בשלהי הנחנקין דהוא סיומא דסנהדרין וכו' עכ"ל. יק' דהא בסנהדרין כת' דפ' כל ישראל הוא סיומא דסנהדרין ואיך סתר דידיה אדידיה וא"א משי"ח תי' דפי' מ"ש רש"י הכא סיומא דסנהדרין ר"ל סיום הדין של סנהדרין דהיינו ד' מיתות דנמסרו בידי הסנהדרין משא"כ פ' כל ישראל דעסיק בע"הכ דבידי שמים הוא ואין כוונתו סיומא דמסכת סנהדרין ודוק:

דף ג' ע"ב רש"י בד"ה לדידי מפרשא וכו' ואף על פי שהתנה על מש"ב וכו' עכ"ל. עיין בב"י סימן קס"ז דמשמ' מדבריו דל"ג כך ברש"י וק"ל:

דף ה' ע"א גמ' והנה ער שקר העד עד שתשקר גופה וכו' ע"כ ר"ל דמיתורא דקרא דבת' העד דהיל"ל והנה עד שקר ותו לא ש"מ דאתא לדרשא דר"ל עד שקר מגיפה של העד וק"ל:

דף ז' ע"א גמ' איבעיא להו א' לע' שנה וכו' ע"כפי' דאחת לע' שנה אית בה תרי פירושי אם נפרש דסברת ת"ק נקראת חבלנית א"ל ראב"ע אפי' לע' שנה נקראת חבלנית זהו הצר הא' של הבעיא או דילמא לא דכי' א' לע' שנה דת"ק אמ' לז' שנים ומשמ' דוקא לז' שנים אבל לח' או לט' שנים אורח ארעא ר"ל דלא שייך בעילם לח' ולט' שנים דלא יהרג לפחות אפי' א' א"ל ראב"ע לא נקראת אורח ארעא אלא דוקא לע' שנה אבל אפי' לס' שנים ויותר עדין נקראת חבלנית דדוקא עד ע' שנה נקראת אורח ארעא וראב"ע קאי על הדיוק דת"ק ודוק:

פרק שני

ע"ב גמ' לימא כתנאי היה עולה וכו' דכ"ע וכו' ע"כ וק' דאיך קאמ' לימא כתנאי ופשיט ליה לא כמר ולא כמר דא"כ תהוי תיובתיה ונ"ל לפרש דמעיקרא כוונת הש"ס מאחר שמצינו מחלוקת בין התנאים א"כ מאי בעי ר' אבהו מר"י ואם כוונתו לפסוק הלכה הול"ל הלכה כפלוני או לא אלא ודאי דשואל על עיקר הדין והא ברייתא ערוכה היא בהדיא לכך תי' לו הש"ס דכ"ע עלייה היא ואב"א וכו' ר"ל וא"כ בעיא של ר' אבהו ה"פ עלייה היא או ירידה פי' או עלייה ופי' הברייתא דכ"ע עלייה היא וא"כ נשמטה השליבה עלייה היא או ירידה היא ר"ל ופי' הברייתא הא דאתלע וכו' והשיב לו ירידה היא וא"כ לפ"ז דיכלינן למימ' בברייתא דכ"ע עלייה היא א"כ ליכא קו' על ר"א ששואל דהא הוא

נסתפק בפי' הברייתא גופה אי כ"ע עלייה או כ"ע ירידה ולהכי שאל ר"א ושוב מצאתי שכן פי' כ"ה בכללי הש"ס ודוק:

דף ח' ע"א גמ' לא צריכה אלא לאשפה וכו' ע"כ מצינו הכא ל"צ על קושית הניגוד וכן בכמה דוכתי. ואחי הרב משי''ח פי' דהאי לא צריכה מתיישבת בדברי התו' דהא קשיא להו דאיך לא צריכה על קו' הניגוד ותי' לא צריך לאוקומה בסותר אלא אפי' בזורק ממש והיינו פי' ל"צ ודוק:

ע"ב רש"י בד"ה פרט למכה אביו וכו' וקס"ד דממעיט ליה וכו' עכ"ל וס"ד נפל ברבא ולאו ברב כהנא וק"ל:

דף י' ע"ב גמ' מן התורה ומן הנביאים וכו' ע"כ הא דאצטריך לאתויי מן תנ"ך ומן התורה סגי י"ל דאי מדאורייתא לחוד ה"א דזה הפסוק לא איירי אלא בדרך הרשע וניחא ליה להש"ס להביא ראיה גמורה מפסוק דאית ביה דרך רשע ודרך צדיק שמוליכין דהיינו מדריכך בדרך תלך ואי מהאי ה"א דא"כ הי"ל מדריכך בדרכים תלך מאי בדרך ש"מ בדרך המיוחד דברישיה דקרא מלמדך להועיל ולהכי אייתי ראיה מן הכתובים וכוונת הש"ס דאפי' מן התודה ומן הנביאים יש ראיה קצת וק"ל:

פרק שלישי

דף י"ג ע"א רש"י בד"ה אלו הן הלוקין אלו לאו דוקא דתנא ושייר וכו' עכ"ל. והכי נמי כתבו התו' וק' דהא בשבועות (דט"ל) כתבו התו' בד"ה אלו שנאמרי' בכל לשון וכו' דכיון דתנא אלו לא אמרי' תנא ושייר עכ"ל והכא תנא נמי אלו וי"ל דל"ק דפי' מ"ש אלו ר"ל אלו דיש בהם חדוש והיינו לאוי גרידי דאית בהו חדוש וכריתות היינו חידושייהו ולא שייר כלל מהנהו דאית בהו חידוש וזמ"ש התו' תנא ושייר וכו' אלא דלא קחשיב לאוי גרידי אלא וכו' ואע"ג דכתבו תנא ושייר היינו לכאורה כפי פשט אלו הן הלוקין דמשמ' אלו כל הלוקין מוכרח לומ' תנא ושייר ולא יתכן לומ' הכא תנא ושייר אלא מוכרת דלא קחשיב לאוי וכו' ולא שייר כלל מאותם דבהם חידוש ודוק:

תו' בד"ה אלו הן הלוקין וכו' תנא ושייר וכו' ובקונט' דחק לפ' וכו' עכ"ל עיין מ"ש מהרש"א ולעד"ן דמשמ' להו ז"ל דמדפירש"י גבי טמא שאכל וכו' אזהרתיה וכו' וג"כ גבי נותר ואזהרת פגול נמי וכו' וגבי מעלה בחוץ נמי כת' ואזהרת מעלה איכא דיליף וכו' ומחטט לבקש להם אזהרה ש"מ דנחית למצוא להם חידוש ולהכי כתבו התו' ובקונט' וכו' ושוב מצאתי שכן פי' מהד"ם ז"ל ואין לומ' דטעמי' דרש"י ז"ל דאמאי מתני' תנא להאי טמא שאכל ופגול דכיון דתנא עדיות סגי ולא אצט' למתני להאי או הו"ל למתני ל"ו כריתות להכי רש"י כת' דנקט האי לפי דאית בהו חידוש להכי תנא להו דא"כ מה

תאמ' בחלב ודם ואוכל חמץ בפסח ועושה מלאכה בי"הכ ודכוותייהו דלית בהו חידוש אלא ודאי דקושט' דכת' התו' ובקונט' דחק וכו' ודלא כה' עלה דיונה ודוק:

ע"ב גמ' השתא דאתית להכי כולהו נמי דומיא דלאו וכו' ע"כ. ואין להקשות דא"כ דומיא דלאו דחסימה נמי דלית בהו כדת ומיתת ב"ד וקרא דלא תשמור בלאוי גרידי משמ' דכיון דקרא כתי' את כל דברי ואי ממעטינהו להני לאוי דאית בהו כריתות ומיתות ב"ד לא נשתיירו אלא מיעוטא דהיינו לאוי גרידי אבל השתא דקרא דלא תשמור עסקינן בכל גוונא לא אימעיט מלאו דחסימה אלא מיעוטא דמיעוטא וק"ל ואין לומ' דאיפוך אנא דקרא דחסימה מיעט כריתות ומיתות ב"ד וקרא דאם לא תשמור אתא לרבויי לאו שאב"מ ולאו שניתק לעשה דהא ס"ס ק' מאי כל דברי דבשביל לאו שאב"מ קרי ליה כל דברי דהא לאו שאב"מ ולאו שניתק לעשה לא יש אלא מעט מזער משא"כ כריתות ומיתות ב"ד דאיכא הרבה בתורה ועי"ל דכיון דאוקמי' לקרא דכל דברי בלאו שאב"מ ובלאו שניתק לעשה אם ממעטי' שפיר מכדי רשעתו דע"ב לא קאמ' ר"י דמיתה ומלקות רשעה א' אלא משום ריבוייא דקרא וכיון דליתיה לריבוייא א"כ ממעטי' שפיר כריתות ומיתות ב"ד מכדי רשעתו ולמאי אצטרי' סמיכות דחסימה ודוק:

שם ועוד ליגמר מעיני מלעיני וכו' ע"כ פי' מעיני מלעיניך לא ליגמר דבתרתי משונה בלמ"ד ובכ"ף אבל מעיני מלעיני או לעיני מלעיניך כיון דבחדא שוים ליגמר וק"ל:

שם קיבלה מניה ר"ש וכו' משום רשעה א' וכו' פי' וצריכה קבלה דכדי רשעתו בתר דאתת ג"ש דעיני עיני לכרת דהו"א ליגמר נמי מעיני מלעיני לחייבי מיתות להכי איצטריכא כדי רשעתו ברשעה המסירה לב"ד וממילא לא תילף אלא ג"ש דלעיני מלעיניך ולא מעיני מלעיני נמי לחייבי מיתות ואין לפרש דהש"ס חזר בו וכדי רשעתו לחור סני בלאו ג"ש דא"כ הול"ל אלא ועוד כפי פי' דרש"י דקיבלה מר' אבהו גופיה איך סתר דידיה אדידיה אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא ודוק:

שם המסורה לב"ד הכתו' מדבר ע"כ פי' וטעמי' דר"ע הנזכר בבריי' הוא טעם על הפסוק דחייב חייבי כריתות ופטר חייבי מיתות דמאי שנא ותי' שאם עשה תשובה וכו' וק"ל:

שם רבא אמר אתרו ביה לקטלא כ"ע ל"פ וכו' ע"כ מה שהקש' מהרש"א נ"ל דל"ק משום דא"נ לאו דכרת למאי אצטרי' דהא לא צריך התראה אלא ודאי לא אצט' אלא למלקות וכדי רשעתו אצט' לחיובי מיתות למר כדא"ל ולמר כדא"ל ומה שהק' ה' עלה דיונה דא"ב מוכרח דידע מהתי' דכרת ל"צ התראה וא"כ מאי קא מקשה א"ה לאו לאזהרת כדת וכו' נ"ל דל"ק דודאי רבא ידע מאי קאמ' דאית ליה בגויה דכרת ל"צ התראה דהא האי דאמ' כרת ל"צ התראה משמיה דרבא הוא והש"ס מעיקרא בהכי לא ידע וקא מקש' ליה קושיא

דעדיפא מינה לר"ע דאף בדאתרו ביה למלקות לחוד דליכא ב' רשעיות אפ"ה יהיה פטור מטעמיה דפטר בחייבי מיתות וכשתי' לו האי קושיא דכרת ל"צ התראה בהכי ניחא הכל אבל האי קושיא אי הוה מקשה לר"ע חייבי כריתות ליפטר מכדי רשעתו משמ' השתא הא היכא דאיכא ב' רשעיות כגון דלא אתרו ביה אלא למלקות לחוד ניחא אליבא דכ"ע ואמאי ניחא לכ"ע דלר"ע קשיא דליפטר מטעם לאו שניתן לאזהרה וכו' ועוד אי הוה מקשה הכי היה הדוחה יכול לדחות ולומ' דטעמייהו משום ברשעה המסורה לב"ד וכו' ולהכי הש"ס לא ק"ל הא אבל כפי התירוץ ניחא הכל ודוק:

שוב מצאתי בה' י"ש (ע"ו) שהק' לפי' דש"א נמי דכיון דר"ע אית ליה דרשא דכדי רשעתו א"כ מוכרח דדוק מינה הא היכא דליכא הלא מלקות לחודיה חייב ואיך אומר אח"ז דלאו שניתן לאזהרת ב"ד אין לוקין עליו ודצה לתרץ ולומ' דרבה נמי אית ליה האי קבלה דברשעה המסורה לב"ד וחולקים רש"י והתו' בפי' קיבלה מיניה ע"ש. ולענ"ד א"צ לאפושי פלוגתא בכדי בין רש"י והתו' ומ"ש דרבא אית ליה האי קבלה דכדי רשעתו בב"ר הכתו' מדבר הנה מהש"ס משמ' דלרבא לית לית להני דרשות כלל לכנ"ל דל"ק דמדמנינן דקרא בחייבי כריתות לא תצריך התראה ש"מ כי היכי דליחייבו כרת לתני לא אצט' התראה דאל"כ לאו למאי אכתיב אבל בחייבי מיתות דלא ענש בהם קרא בלא אזהרה א"כ מוכרח דצריכי התראה ומהיכא תיתי לחייבינהו מלקות וקרא דכדי רשעתו אתא כי היכי רלא לילף ג"ש לעיני מעיניך ולחייבינהו מלקות לחיי"מ לזה אצטריך כדי רשעתו לומ' כדי רשעת א' אתה וכו' כלומר אם אינו חייב אלא רשעה א' דהיינו האי רשעה דוקא של מלקות אתה מחייבו אבל אם נתנה לו ב' רשעיות אי אתה מחייבו אף האי רשעה לחודה כיון דחייבתו תורה ב' עונשים אף היכא דאינו חייב אלא האי עונשא פטור וא"כ השתא איבא למימר דלאו שניתן לאזהרת מב"ר אין לוקין עליו ומ"ש התו' דמכדי רשעתו שמעי' דעל מלקות לחודיה פטור היינו מדאמרי' לקמן רבא אמר בדאתרו ביה לקטלא וכו' מכלל לדעתיה דר"א בלקטלא פליגי ומשמ' דדוקא בהא פליגי דשייך האי טעמא ואפושי פלוגתא לא מפשינן והתו' שפי' הכא הה"נ שהיו מפרשי' לעיל בדאמרי' משום רשעה א' אתה וכו' אלא דנקטי מילתייהו במסקנא ואצט' ג"ש דלעיני מלעיניך בתר דקיבלה מיניה היינו משום דהאי קבלה לא אתת אלא בתר דניתנה ג"ש והו"א דנעביד ג"ש נמי לחייבי מיתות להכי אצט' כרי רשעתו כדפי' לעיל וע"ש בדבריו. ודוק כנ"ל:

שם ור"ע סבר לאו שניתן לאזהרת מב"ד וכו' ע"כ. וק' והא ר"ע נתן טעם בברייתא שאם עשה תשובה וכו' וע"ק מ"ש ב"ד ש"מ מוחלין וכו' הא לא התרו אלא למלקות ומהיכן

נתחייב עד שמוחלין לו ומ"ש מהר"ם דבכרת אף לא התרו ביה למלקות חייב לא ידענא מנ"ל הא ונ"ל לפ' דחיובי מיתות דעסיק ר"י בדהתרו ביה למלקות לחוד ור"ע לא נתן טעם עליה דבינייהו דר"י ור"ע האי טעמא ידוע אלא ר"ע בא לתת טעם אבעלמא דחייבי מיתות אינן חייבים ב' רשעיות היכא דהתרו ביה נמי מיתה וכרת וחייב ב' רשעיות דמאי טעמיה דקרא דמיעט האי וריבה האי ותי' שאם עשה תשובה וכו' ובחייבי מיתות אימעיט אף היכא דלא התרו אלא למלקות היינו משום דכיון דאלו התרו ביה תרתי לא היו ב"ד ש"מ מוחלין ולהכי פטור הה"נ היכא דלא התרו למיתה אלא למלקות דפטור דלא חלקה תורה וליכא לאקשויי נמי דהאי טעמא דר"ע פריכא הוא דהשתא מיתא לא עבדי כדאקשי' נמי לעיל די"ל דאי ליכא אלא טעמא ודאי דקרא דכדי רשעתו דוחה אותו בקל אבל השתא דאית לן קרא והאי טעמא הוא על הקרא אמרי' כיון דאי בעי עביד תשובה מחלי ליה ב"ד ש"מ ואיכא רשעה א' הכא נמי דלא עביד חייב ב' רשעיות וכן מוכיח נמי למימר הכי לעיל במ"ש ברשעה המסורה וכו' כמ"ש לעיל שם ודוק:

עוד תוספת ביאור במ"ש ובחייבי מיתות אף היכא דלא וכו' דר"ל דבשלמא חייבי כריתות לא הוי ב' רשעיות ולא חייבתו תורה אלא מלקות אבל כרת אינו נקרא חיוב כלל שהרי יכול לפטור עצמו מכרת בתשובה ואם נתחייב הוא מעצמו נתחייב ולא מצר חיוב התורה אבל מיתות ב"ד אם התרו בו ב' אף אם עשה תשובה אין כ"ד ש"מט מוחלין לו ובית שכן אף אם איכא המצאה דפטור ממיתה כגון דלא התרו ביה מיתה מ"מ אותו הפיטור אינו מצד דיכול להפקיע עצמו מחיוב התורה אלא מצד העדים דלא התרו בו אבל החיוב שחייבתו תורה הוא חיוב גמור והוי ב' רשעיות משא"כ בכרת דחיובו על הספק ולזה לא הוי כי אם רשעה א' ודוק היטב ותשכח:

דף י"ד ע"א גמ' ואידך האי ק"ו פריכא הוא ע"כ ומ"ש ר"ג ור"י ונראין דברים ק"ו ומה וכו' היינו דרך משא ומתן בעלמ' וס"ל עונשים מן הדין וק"ל:

תו' בד"ה לאפוקי הני פסח ומילה וכו' וי"ל דלעולם כל זמן שלא מל עכ"ל פי' דאע"ג דאמרי' בש"ס לא פסיקא מלתא לכרת היינו לענין רלא אמרי' דחוו ב' רשעיות שאינו נענש השתא ברת דשמא יעשה תשובה ונפטר מכרת שעבר עליו אבל החיוב הוא כבר נתחייב אבל בכאן כל זמן שלא מל הרי הוא עובר בכרת וק"ל:

ע"ב בד"ה ההוא לתרומה הוא דאתא וכו' א"נ ע"כ צריך לאוקומ' וכו' מג"ש דטומאתו וכו' עכ"ל. עיין מ"ש מהרש"א ול"נ דל"ק דא"כ כיון דאתא בכל קדש לא תגע לנגיעת קדשים א"כ למאי איצטריכא דמדאפקיה בלשון נגיעה ומדאיתקש קדש למקדש שמעי'

נמי אזהרה לאוכל אלא ודאי ש"מ מדאתת ג"ש איגלאי מילתא דקרא דבכל קדש לא אתא לקדשי' ודוק:

דף ט"ו ע"ב תו' בד"ה מידי הוא טעמא וכו' וי"ל דמיירי במזהירים אותו לצאת ולא יצא וכו' וי"ל דה"ט לא שייך אלא לר"ל וכו' עכ"ל הנה בזה נימא דמאי קאמ' הש"ס אלא מ"ט קא הדר ביה וכו' דס"ה היכי ליעביד בהאי מתני' דבא אל המקדש טמא וק' נמי אמאי לא מקשה ר"פ על מתני' דטמא שבא אל המקדש טמא דלוקה אמאי דלא דמי ללאו דחסימה אבל במ"ש ניחא וניחא דאילו האי מתני' הו"א דעסיקי' דא"ל צא ולא רצה לצאת וכד"ל דאית ליה קיימו ולא קיימו ולהכי כי הדר ביה ר"ל דתני במתנית' כר"ל דאית ליה קיימו ולא קיימו וליכא קו' ממתני' דטמא שבא א"ה ודוק:

בא"ד ודוחק הוא האי תירוצא עכ"ל. פי' דכיון דמעיקרא הוה ידע להאי פלוגתא ור"י אית ליה ביטלו ולא ביטלו מאי קא מקשה לקמן הניחא למ"ד וכו' וכן פי' ה' ע"ד ודלא כמהרש"א ז"ל ודוק: :

בא"ד אלא למ"ד קיימו ולא קיימו היכי דייק לאו שקרמו עשה לוקין עכ"ל ולהאי פי' דהניחא קאי אדלעיל ניחא טפי דאחר שהחזיק דברי ר"י דאית ליה לוקין אח"ז הק' אדלעיל שהביא ראיה מהאי מתני' דהניחא למ"ד וכו' אבל לפירש"י דהניחא קאי אדברי רבא שאמר כל ימיו בעמוד והחזיר אמאי הפסיק בדברי ר"פ שאמר ל"ד ללאו דחהימה ויש ליישב דאחר שסיים דברי רבא התי' שתי' ומה שהשיב רבא לר"פ אח"ז חזר על דברי רבא וק"ל:

בד"ה במאי קמיפלגי וכו' פי' ולכך לא תני וכו' עכ"ל ר"ל דבאו לשלול שלא תפרש דהש"ס בא ליתן טעם גמי דאמאי לא אמר ר"י כר"ל אלא מ"ט ר"ל לא אמר כר"י וסופן הוכיח על תחלתן במ"ש והשתא לא מפ' הש"ס וכו' וק"ל

דף י"ו ע"א גמ' ורשב"ל כמו הא ודאי התראת ספק וכו' ע"כ. מה שפי' ס' ע"ר דפי' ס"ל כי הא אידך תנא דר"י וכו' ר"ל ולא ס"ל כר"י דלעיל שאמר הא ליתן וכו' ליתא דא"כ מג"ל דלר"י דאית ליה התראת ס' ל"ש התראה לית ליה דלאו שאב"מ אין לוקין עליו ור"י דאית ליה לאו שאכ"מ אין לוקין לית ליה דהתראת ס' ל"ש התראה ועוד דפשטא דשמעתא לא משמ' כן ואחי הרב משי"ח רצה לפ' דר"י דאית ליה התראת ס' ל"ש התראה לא דריש להאי קרא כלל ור"י דדריש קרא אית ליה תרתי ומצא סמך לדבריו בחדא מר"י בהתראת ס' וכלאו שאב"מ מצא סמך לדבריו בר"י דדריש קרא ואע"ג דאיכא למימ' דר"י דאית ליה התראת ש' ל"ש התראה איכא למימ' נמי דאית ליה דלאו שאב"מ אין לוקין י"ל דס"ל דאפושי פלוגתא לא מפשינן ולא פליגי בתרתי ואית ליה למוד בלאו שאב"מ

לוקין מעדים זוממים כדלעיל (דף ד') וכן בר"י ודקא מקשה לקמן קשיא ר"י אדר"י לר"ל הוא מבאר לדברי ר"ל דהא לעיל נמי ידעינן דתרי תנאי הם ולעד"ן דדחוק הוא אלא העיקר הוא כפי' מהר"ם דר"י דאית ליה התראת ס' לש"ה אית למוד להאי ומוכרח מזה דעשה דאתא לענין לאו שיש בו מעשה דאל"כ למאי אתא וכן כר"י והא דעביד הש"ס תרי תנאי משום דדבריו סתמא משמ' דבא למעט הכל ועוד דבר"י נמי. לא יכיל למימ' דפי' דברי ר"י שאמר בא הכתו' וכו' היינו לענין התראת ס' אבל לענין לאו שאב"מ אין לוקין דהא מדר"ע שאמ' לא מן השם וכו' נשמע לר"י דאית ליה דלוקין עליו כדאית' לעיל שם בהדיא להכי עבד תרי תנאי בכולהו ודוק כנ"ל לפי' מהר"ם ז"ל:

שם תנן התם ריא"א לוקה ואיני משלח ע"כ וק' דא"כ רשב"ל איך פליג בלאו שקדמו עשה דע"כ ל"פ ר"י ורבנן אלא דר"י ס"ל הוא לאו שקדמו עשה ורבנן ס"ל דהאי ניתק הוא ומשמ' הא אם הוא קרמו ללאו כ"ע מודו דחייב וכן פירש"י בד"ה לוקה ואינו משלח ואפשר דהיינו לדעת ר"י וס"ל דכ"ע מודו דחייב אבל לר"ל דאית ליה קיימו ולא קיימו מכח מתני' דהדר ביה ר"י והוא נמי מפ' מתני' דבהא ר"י ורבנן פליגי דר"י ס"ל לאו שאב"מ לוקי' ורבנן ס"ל אין לוקין וכן לר"י דהדר ביה מפ' מתני' הכי דלרבנן אין לוקין עליו דאלת"ה אלא דכ"ע מודו דלוקין א"כ ק' מתני' דאונס כמאן אלא מוכרח דרבנן לית להו דלוקין עליו וקי"ל כרבנן ולהכי ר"ל ס"ל דאין לוקה כרבנן ור"י נמי לבתר דהדר ביה וק''ל

שם אי דקטלא קים ליה בדרבה מניה ע"כ והמ"ל הניח' למ"ד חייבי מיתות אין לוקין עליה' דהיינו ר"י אלא למ"ד לוקין דהיינו ר"ע וו' אלא משים דסתם מתני' כר"ע דאית ליה חיי"מי אין לוקין נקט האי:

תו' בד"ה והאיכא העבט וכו' עשה שקדמו לאו וכו' אא"ע לפניו וכו' עכ"ל עיין מה שפי' מהר"ם ז"ל ולענ"ד אפשר דק"ל דאמאי הש"ס קורא אותו לאו הניתק לעשה דזה אינו ניתק אלא קדם לעשה פי' דהאי לאו אינו כשאר לאוי שאינו נגמר אלא אם אינו מקיים העשה לר"ל או אם מבטל העשה לר"י אלא בלא עשה נמי יכול לעבור עליו דעשה שייך נמי בלא עבירת לאו דבמשכנו בב"ד חייב להשיב העביט והלאו שייך בלא רשית ב"ד והעשה שייך במשכנו בב"ד ואיך אומ' הש"ס שזה לאו הניתק לעשה וי"ל דמריבוייא דהשב תשיב ש"מ אף בלא רשית ב"ד וא"ת דאדרבה מוקמי' לקרא במאי דסליק מניה דעסי' ברשית ב"ר כדדרשו רז"ל בחוץ תעמוד והאיש וכו' והאיש זה שליח ב"ד ובתריה כתי' ואם איש עני וכו' השב תשיב וכו' וא"כ איך מוקמי' לקרא במאי דלא עסיק ביה להכי תירצו דה"כ אמרי' לעיל אא"ע לפניו וכו' דאף במאי דלא עסוק ביה אוקמי' נמי

לעיל ה"נ אא"ע לפני עבירת תלאו כגון היכא דמשכנו בב"ד תנהו להאי עשה אקרא דלעיל מקרא דעסיק בב"ד דהיינו לא תבא אל ביתו וכו' להיכא דעבר הלאו כגון שלא ברשות ב"ד והנה כפי פי' מהר"ם צריך לתגיה כתו' עשה שקדמו ללאו ור"ל לאו שקדמו עשה ולעד"ן דאין זה לאו שקדמו עשה דל"ד כמו אונס שהעשה שייך לקיימו קודם עבירת הלאו שלא ישלח ואחר הלאו אם שילחה מקיים העשה דולו תהיה לאשה באדם אחד אבל הכא א"ל דהעשה אם מקיימו קודם עבירת הלאו דהלאו לא שייך כלל לא השתא ולא בתר הכי כיון שמשכנו בב"ד ואם מקיימו אחר עבירת הלאו הוא בהמצאה אחרת דלא שייכא אלא שלא ברשות ב"ד ולא בהמצאה ובגוף אחר שייך לקיים העשה קודם עבירת הלאו ואחר עבירת הלאו בדרך לאו שקדמו עשה ועוד דפי' בתו' דחוק קצת ע"ש ומה שפי' ת' ע"ד אא"ע לפניו וכו' דנלמד מכ"ש ממשכנו שלא כב"ד וכו' ע"ש לית' דהא אי לא כת' אלא חד עשה השב או חשיב הוה מוקמי' ליה במשכנו בכ"ד דקרא לעיל מיניה עסיק ברשות ב"ד והכי אית' בש"ס אין לי אלא ברשות ב"ד שלא ברשות ב"ד מנין ת"ל השב תשיב מ"מ ע"כ הא קמן דהאי דברשות ב"ד פשיטא להו טפי דקרא עסיק בהכי ודוק ותשכח:

בד"ה התם אית' בתשלומי' וכו' ונר' למורי וכו' משכחת לה שפיר בגזילה והשבת העבוט וקיימו נקט אגב גררא אבל ק' דמשנ' דמקשה פריך שפיר כצ"ל:

ע"ב גמ' רבה אר"י וכו' בה"א ולא באל"ף כצ"ל מדאמ' בתריה רב יוסף אר"י וק"ל:

תו' בד"ה אפי' ב' והוא וי"ל וכו' עכ"ל מה שהק' ה' ע"ד דא"כ אמאי לא אמרי' דפליגי דלרב' בר רב הונא בעינן דוקא אם היו מרוחקין היה משלים לכזית אפי' אם הוא נמי היה מרוחק משא"כ בב' והיא דאם היה מרוחק לא היה משלימו לכזית להכי פטור עליהם ולרב' אר"י חייב י"ל דל"ק כלל דא"כ מה יענה בא' והוא אלא מוכרח דל"פ והשתא דאתית להכי כולהו נמי לא פליגי ואפושי פלוגתא לא מפשינן וק"ל:

דף י"ז ע"א תו' בד"ה ורבנן בריה נשמה חשיבא וכו' אלא ע"כ הטעם וכו' אבל גיד אובד שמו כשנחתך עכ"ל ר"ל דבשלמא נבלה אפי' חתיכה קטנה נקראת נבלה וכיון דאמר רחמנא לא תאכלו דהיינו בכזית א"כ לא הויא בריה אבל בגיד או בעוף טמא דכשנחתכים אינם נקראים בשמותם כשהיו ואמר רחמנא לא יאכלו גיד לא יאכלו עוף א"כ אפי' פחות מכזית והוא שלם חייב דהא אפי' קטן נק' גיד ועוף וה"נ בטבל דכיון דקרא כתי' אל תאכל טבל ואפי' דבר שאינו בריה כגון קמח נק' טבל וכתי' אל תאכלו ש"מ בכזית ואי הוה כתי' אל תאכל חטה אז ניחא דלא נק' חטה אלא החטים שלמים ולא חתוכים וכת' רחמנא אל תאכל חטה אז ודאי אפי' חטה א' חייב עליה כמו גיד ועוף

אבל השתא דכתי' אל תאכל טבל ואפי' אינו בריה נקרא טבל כגון שחתכו ש"מ בכזית כך מפורש בדבריהם פ' ג"ה וק"ל:

בא"ד אך ק"ל מאי קאמ' הכא בריה נשמה חשיבא ליה לימ' דלדבריו דר"ש וכו' דליכא נשמה דבטלה עכ"ל נ"ל לפ' דכיון דהדבר תלוי באיבוד השם אף אי לית ליה נשמה א"כ מאי קאמ' ורבנן בריה נשמה וכו' דהעיקר תלוי באיבוד השם ואלא ודאי מוכרח שתתרץ ולומר דמ"ש בריה נשמה היינו לדידיה דר"ש דקמייתי ראיה מנמלה ש"מ דלית ליה האי חילוקא איכא למימר שאני נמלה דאית בה נשמה אבל לדידן אף אי הוה אית בה נשמה לא הוי בריה אי לא נאבד שמה כשנחתכה כהאי חטה אפי' אי הוה אית בה נשמה לא הוי בריה כיון דאפי' כשנחתכה קרויה טבל ולא הוי בריה אלא אם כשנחתכה נאבד שמה כמו גיד דכשנחתך נאבד שמו ואינו נקרא גיד וא"כ כיון שכן לימא הש"ס דלדבריו דר"ש אמרי האי תירוצא ומהש"ס משמ' דנקט סתם ולא קאמ' דלדבריו דר"ש כדקאמ' לעיל לדבריהם דרבנן ש"מ דלסברתם קאמרי האי תירוצא וא"כ הדרא קו' לדוכתה הרי גיד דאף דאין בו נשמה ונקרא בריה ומהרש"א ז"ל הבין הבנה אחרת שאינה מוזכרת בדבריה' ליישב הגירסא ע"ש והאמת יורה דרכו ודוק:

ע"ב רש"י בד"ה איסור' בעלמא הא דקא מייתי בכולהו וכו' ולא למלקות עכ"ל. פי' דבריו דהאזהרות דמייתי מכח ק"ו ר"ל דאמרי' דאי אצטרי' להאי דרשא הא ילפי' בק"ו כולהו אתו לאיסור אבל אין פי' דבריו שכוונתו דאותם האזהרות שאיסורם בק"ו לאיסור ולא וכו' אבל הדרשות דאיצט' להו פסוקא למלקו' אינהו כדפי' התו' לשיטתייהו דלית' דא"כ מאי קא מקשה לקמיה מבכורים דאמרי' דלוק' עד שלא קרא אלא כוונת דבריו כדכתי' וכדמשמ' מהתו' בהדיא לפירש"י וק"ל:

בד"ה מיהדר פרושי וכו' וכיון דאינו ענין לו תנהו לדבר אחר וא"ת וכו' עכ"ל. הנה לשיטתו ז"ל ק' קו' התו' דהול"ל ר"ש מגופיה אתא דמצי למכח' לא תוכל לאוכלם ואמאי נקט ר"ש ק"ו ויש ליישב ולומ' דהא דנקט ר"ש ק"ו משום לפני זריקה בבכור ולאחר זריקה בחטאת ואשם ועולה דלא אהני להו יתור קרא מידי להכי נקט ר"ש ק"ו בכולהו וק"ל:

תו' בד"ה דלמאי דס"ל לדידיה מפרש ליה וכו' ואע"ג דצד חמור הוא אצל עולה וכו משמ' בבכור עכ"ל הנה זה הלשון מגומגם הרבה וקשה הבנה ושמא אפשר לפרש דכוונתם לומ' דילפי' כולהו דמסתבר לפני זריקה מתודה ואע"ג דצד חמור וכו' ר"ל דכיון דחזינן דהש"ס אייתי חומרא דכולהו מעולה דאית בהו ב' אכילות לכהן ולבעלים ולגבוה א"כ אמאי לא מוקמי' ליה לאחר זריקה ותי' דמ"מ לא אתא אלא להכי שהרי התורה התירתו

לזרים בהדיא וא"כ ס"ס משמ' בבכור שתודה אחת לפני זריקה ואמאי אצט' בבכור א"נ אפשר לפ' דכוונתם לומ' דאם תפרש בתודה לפני זריקה א"כ יהיה בעולה צד חמור דוקא דאית בה דהא כיון דדריש ליה בלא סירוס א"כ בכור לפני זריקה וחטאת ואשם לאחר זריקה בזר ועולה לחוץ לקלעים אבל בפנים מהיכא תיתי דתורה לפני זריקה וא"כ טוב לפרש דתורה לאחר זריקה דהשתא חטאת לחוץ לקלעים אתא דאל"ה לא ליכתו' בהו ולילף בק"ו מתורה אלא אי אמרת דתודה לפני זריקה א"כ בעולה לא אית בה אלא צד חמור ותי' דמ"מ לא את' וכו' דהא אם תפרש בתודה לאחר זריקה א"כ אמאי אצט' בחטאת דאם תפרש בחטאת לחוץ לקלעים מכח תורה א"כ הא סרסת קרא וא"כ ס"ס משמ' וכו' ולכל הפי' לא נמלטו מן הדוחק וכפי פי' זה מ"ש כדפי' ט"ס ודוק:

בד"ה איסורא בעלמא וכו' וי"ל וכו' והא דקתני כתודה ושלמים אלא לאוכל לפני זריק' לוקה לאו דוקא וכו' עכ"ל הא דנקטו תודה ושלמים לפני זריק' לוקה וכו' משום לאפוקי מהמסקנא דלוקה על לפני זריקה וק"ל:

בא"ד והא אמ' רבא וכו' חד משום חוץ לחומה וחד וכו' עכ"ל לר"ל דרומיא דהא דחוץ לחומה דלוקה ממש ועוד דאין דרך האמורא לסתום ולומר בהאי לישנא וק"ל:

בא"ד דמזה לא משני מידי כדפי' הקונט' גופיה וכו' עכ"ל ר"ל דאי ק' ליה למהשה האי קו' נמי ער השתא לא תי' כלום דאמאי תנן לוקין על קד"קד חוץ לקלעים כדפי' הקונט' וכו' ר"ל דהקונט' גופיה אף בתר המסקנא ק"ל האי קו' והוצרך לתרץ משום בשר בשרה והש"ס לא תי' כלום מזה ואי הוה ק' ליה היה צריך לתרצה וק"ל:

בא"ד והא אצטריך ללקות לאוכל חוץ לחומה לפי וכו' עכ"ל. כ' מהרש"א דמהרש"ל הגיה כן וכן בתו' בש"ס בגיליון ואני חפשתי במהרש"ל וראיתי שלא הגיה בכאן ולא הגיה אלא לקמי' (דף י"ח) במ"ש לגלוי לו מלקות ואיסור דחוץ לחומה דכל חד וכו' והגי' כך לגלוי לו למלקות באיסור דחוץ לחומה בכל חד וכו' אבל האי הגהה ליתא שם וק"ל:

בא"ד כדפי' הקונט' לעיל במילתיה וכו' עכ"ל כת' מהרש"א וכן כתוב בגיליון דהגיה רש"ל כדפרישי' לעיל וכו' ובמהרש"ל ראיתי שלא הגיה מזה כלל ע"ש:

דף ח"י ע"א בא"ד מ"מ כיון דאיסורא שמעי' כבר מאוכל חוץ לחומה וכו' טוב לי להעמיד וכו' דאיסור לאו וכו' עכ"ל פי' אע"ג דאית לן נמי איסור עשה מ"מ איסור לאו עדיף כיון דקרא נמי אתי למלקות והתו' לעיל לא ניחא להו לפירש"י משום דלשיטתיה קרא לא אתי אלא לאיסור בלא מלקות ולהכי ק' להו דבשביל איסור לאו לחוד לא טרח וכת' קרא כיון דשמעי' איסור עשה אבל השתא דקרא אתא נמי למלקות הוא עדיף מחוץ לחומה דאית ביה איסור לאו מק"ו ודוק:

בא"ד והשתא ניחא ב' מלקיות בכל חד וחד וכו' וחטאת מב' ועולה וכו' עכ"ל ואין להקשות דא"כ דסוף קשיא מה שהק' לעיל לפירש"י דאמאי לא קאמ' ר"ש מניה דפסוקא די"ל דהשתא עיקר דרשא הוא מק"ו ויתורא דקרא לא אהני אלא לענין חוץ לחומת דלקי אבל הדרשו' הוא מק"ו ואין להקשות דהול"ל ר"ש במ"ש באוכל חוץ לחומה ק"ו ממעשר הקל וכו' הכי אי לאוכלי חוץ לחומה הא מיתורא דקרא ועיקר דקרא למאי אתא אלא וכו' די"ל דמנ"ל למימר דאתא לדבר חדש עיקריה דקרא דילמא אתא חוץ לחומה ללקות ומה תאמ' דא"כ הול"ל לא תאכלם והוה משמ' דאיסור חוץ לחומה לוקה אלא וראי קרא אתא לדבר חרש א"כ ק' דאימא דקרא אתא למלקות לאיסור בחוץ לחומה ואיסור בדבר חדש ועור דדילמא קרא כולו אתא לפני זריקה אלא מוכרח מאי אית לך למימר דכיון דאית לן ק"ו מתודה איסור לאו ללפני זריקה טוב לנו להעמיד לאו בדבר חדש דלית ביה איסור וא"כ קרא קמא דלא תוכל לאוכלם למאי אתא הא אית לן קל וחומר ממעשר איסור לאו ומאי איסור חדש אית ביה להכי ר"ש קושטא דמילתא קאמר דדבר חדש אף מקרא קמא דלא תוכל לאוכלם שפיר דרשינן דלא אתא לחוץ לחומה דילפי' איסור לאו מק"ו דמעשר והשתא דטרח קרא וכת' לא תוכל לאכול וכו' לפרושי בכל חד וחד ש"מ דלוקין על חוץ לחומה אכל ודאי דבר חדש בכל גוונא ילפי' מק"ו דמעשר ועי"ל דאי אמ' ר"ש דמיתורא דקרא ילפי' מלקות חוץ לחומה ק' דמנ"ל דילמא דקרא את' למלקות לדבר חדש ולאיסור לאו דחוץ לחומה ומנ"ל מלקות ולא דמי למה שהק' התו' לקמי' וא"ת מעשר אמאי הדר ופרט ביה דאימא סתם נמי דדילמא אי לא הדר ביה הו"א איסורא בעלמא ולא מלקות די"ל דבשלמא התם דכיון דקרא כתי' ביה לאו בהדיא בקרא קמא דלא תוכל לאכול אמאי לא אית ביה מלקות אכל הכא דקרא אתא למלקות ולדבר חדש הו"א דיתורא דקרא אהני לאיסורא לחוץ לחומה וכ"כ מהר"ם ז"ל ודלא כה' ע"ד דהשיג עליו מקו' התו' שהק' וא"ת מעשר וכו' ודוק:

בא"ד ולוקה דקאמ' קרא לאו דוקא ה' מלקיות וכו' עכ"ל ניחא השתא דקאמ' לוקין דמשמעו' נמי אית בה דלוקין על מקצת לאוין וק"ל:

בא"ד וי"ל דע"כ מעשר צ"ל בהדיא והא דקאמ' לא תוכל לאכול וכו' ומיהו ק' למשי"ח וכו' הא ליכא שום אריכות לשון וכו' עכ"ל. פי' דר"ל דמעשר אצטרי' דהא השתא דבר חדש לא אתא אלא מלא תוכל לאכול ואהני לן יתור למלקות חוץ לחומה א"כ אי כתי' מעשר בהדיא לא נפקא לן דבר חרש דאיך קאמ' דמה באללמדנו אם לחוץ לחומה ק"ו ממעשר ואמאי אצטרי' לכתו' בהו דהא במלת לא תוכל לאכול לית בה אריכות לשון ממעשר עד שתאמ' דהו"ל לכתו' מעשר וא"כ קרא אתא לחוץ לחומה ואין להקשות דס"ס

דמדפירש בכל חד וחד השתא ש"מ דלאיסור חדש אתו דאל"ה הו"ל לכתו' לא תוכל לאוכלם רי"ל דדילמא דאתו למלקות דחוץ לחומה ולאיסור לאו בדבר חרש בלא מלקות ואהא הקשו דא"כ בתורה היכי ילפי מינה דהא יתורא דקרא אתא למלקות דחוץ לחומה ודבר חדש מלא תוכל לאכול ומהיכא תיתי למילף מיניה הא קרא אתא ללפני זריקה דלא מצית אמרת תיתי בק"ו דליכא שום אריכות לשון והשתא למאי כתב לא תוכל לאכול תודה וכן נר' כוונת מהר"ם ז"ל ודלא כת' ע"ד זרוק:

בא"ד ועוד דע"כ הו"א ליכא במעשר וכו' דהא השתא לא תוכל לא קאי עיקרא עכ"ל. כצ"ל פי' דה"א דמדפי' בהנך ולא פי' במעשר ש"מ דאין לוקין עליו וא"ת מנ"ל הא דמלא תוכל לאכול לוקה עליו להכי בת' דהא השתא וכו' ר"ל דהת"ל דבמעשר אף בדלא פריש וסדר בית לקי א"כ לא תוכל לאכול לא קאי עיקר דהא מעשר אף בדלא פריש ביה לקי דלא תוכל לאכול הוא ללקות לחוץ לחומה ויתיר דקרא לאיסורא בדבר חדש דוקא וק"ל:

בא"ד ועור דע"כ הו"א ליכא וכו' דהא השתא לא תוכל לא וכו' עכ"ל. הנה מה שפי' מהרש"א כוונתם לומר דקרא אתא דלא תוכל לאכול לדבר חדש ולא לאיסור חוץ לחומה דאיסור חוץ לחומה הוא מיתור דקרא וא"ב לא תוכל לא קאי אריש דקרא נמי דהיינו מעשר כפי האי פירושא ק' דהא א"א דלא תוכל לא קאי אמעשר דמהיכ' תיתי דבר חרש דהיכן ק"ו ממעשר דקר' לא אזהיר עליה כלל וא"כ אדרבה מוקמי' לקרא למשמעו' למלקות דחוץ לחומה לכנלע"ד כדכתי' לעיל ודוק:

בא"ד וק"ק כברייתא דמוקי וכו' וק' דהא חטאת ואשם נמי כתי' כהאי וכו' ופי' ריב"א דודאי גבי חטאת וכו' עכ"ל הנה מ"ש ק"ק משום דיש לדחות רבא לעונשו ב' לאוין היכא דאכלו בחוץ והבשר נמי אכתי הוא בחוץ ועור הקשו דאמאי אמרי' במעשר שאע"פי שיצא אם חזר מותר ולא אמרי' דומיא דק"ק חוץ לקלעים שאם יצא אסור מקרא דובשר בשדה שהרי קרא ערבינהו לכולהו ופי' ריב"א דחוץ לקלעים ודאי אף אם יצא אסור מקרא דובשר בשדה אבל במעשר אי אפשר לדמויינהו דהא אינו עובר בלאו אלא עד שיראה פני הבית וכיון דקרא עסיק בראה פני הביא וכת' קרא בשערי' דוק מינה דוקא אם אוכלו בשערי' אבל אם מחזירו יכול לאוכלו דהול"ל לא תוכל להוציאו אלא ודאי ש"מ דאף אם הוציאו אוכלו בירוש' ואינו אוכלו בחוץ וא"כ מעשר דקרא בתי' בהדיא דאפי' יצא מותר הו"א לדמויינהו וחוץ לקלעים בק"ק אפי' יצא אסור מקרא דובשר וכו' ודוק והנה מ"ש מהרש"א דקרא עסיק בלא ראה פני הבית הנה מפשטי' דקרא ומהרמב"ם ז"ל פי"א מה' מע"הק משמ' דעסיקי' בראה פני הבית דוקא ע"ש:

שם גמ' א"כ לכתו' קרא לא תוכל לאוכלם וכו' ע"כ וק' דהא גמ' ערוכה שנינו במ' כריתות (דף ה') א"ר אילא אכל מעשר דגן תירוש יצהר לוקה ג' והא אין לוקין על לאו שבכללו' ותי' מכדי כתי' ואכלת שם מעשר וכו' בפנים בחוץ לא אמאי כתי' לא תוכל ש"מ למלקות והק' לו דילמא דהאי קרא לא אית ביה אלא איסור עשה להכי כת' קרא לא תוכל להענישו איסור לאו ואע"פי שהוא לאו שבכללו' ותי' דא"כ ליכתו' לא תוכל לאוכלם וש"מ ליחודי לאו למלקות בכל חד וחד ע"כ שמעי' מהכא דלא תוכל אצט' למלקות דלא ליהוי לאו שבכללות וא"כ לעולם אימא לך דכוליה קרא אתא לחוץ לחומה והא דלא כתי' לא תוכל לאוכלם משום דאי הוה כתי' הכא הו"א דלא לילקי דלאו שבכללו' הוא להכי פרטינהו כי היכי דלילקי אכל חד וי"ל דמ"מ קשיא דאי לא אצטרי' אלא להכי א"ב לכתו' קרא לא תוכל לאוכלם ולאכול מעשר בשעריך ואנא אמינא ודאי לא אצטרי' קרא אלא ללקות על חוץ לחומה דלא ליהוי לאו שבכללו' ואמאי פרט בכולהו ואף בדלא אית בהו לאו שבכללות בבקרך וצאנך וכו' אלא ש"מ דאצט' ללפני זריקה נמי ורש"י כת' וז"ל ולאו שבכללות לא הוי דכיון דאכולהו קאי לאו אכל חד וכו' עכ"ל ושרי ליה מאריה דאיך יצא דבר זה מפי קדוש יאמר לו דהא בהדיא אמרי' בגמ' שהבאתי לעיל דהוי לאו שבכללות אי לאו יתורא דאי מהש"ס ל"ק כדכתי' דכוונת הש"ס לומ' דכיון דלא כת' קרא לא תו לאכול מעשר ש"מ דקרא לא נחית להכי ולא נחית אלא לאזהורי זמנא אחרינא לקוץ לחומה ואמאי ליכתו' קרא לא תוכל לאוכלם וסגי אלא ודאי ש"מ לדרשא אתא אבל לרש"י שכת' דמדפדטיה קרא לכל א' וא' קאי אלאו לכל חד וחד א"כ ק' דאיך אומר הש"ס שם דהוי לאו שבכללו' אי לאו יתורא ואע"ג דגבי אלמנה וגרושה וכו' אמרי' דלוקה אכולהו דקאי לכל חד וחד י"ל דכבר תי' בזה התו' במנחות (דף כ"ח) ד"ה אין לוקין וכו' דשאני גבי אלמנה וגבי זג וחרצן ונא ומבושל אגופייהו לקי משום דכל א' בשמו לחוד הוי וכי בעי לאתרויי צריך לאתרויי כל א' בשמו אבל גבי מעשר דגן תירוש כולהו חד שם מעשר אית להו וכן גבי חלב שור וכשב כולהו שם חלב אית להו משא"כ התם וא"כ איך כ' רש"י ז"ל דלא הוי לאו שבכללות וי"ל דכוונת רש"י ז"ל דכיון דקרא לא כת' לא תוכל לאכול מעשר ש"מ דקרא לא אתא להכי וא"כ אי כת' לא תוכל לאוכלם הוי כאילו כת' קרא לאו אכל חד ולא דמי לזג וחרצן דליכא גילוי מילתא כי הכא דליהוי לאו אכל חד אבל הכא גלי קרא גבי מעשר דחד שם אית ליה והו"א דלא לקי ומדלא כתי' לא חוכל לאכול מעשר ש"מ דלא נחית להכי והא פשיטא דלקי אף אי לא כת' קרא אלא לא תוכל לאוכלם וא"כ קרא דלא תוכל לאכול בשעריך לדרש' אתא אבל ק' לדעת התו' שכתבו לקמן ד"ה ולילקי משום ובשר בשדה דאיכא דאית ליה ב' שמות לא לקי והוי

לאו שבכללות ואי איט ליה שם א' לחוד לקי דהא מעשר חד שם איט ליה ואמרי' בש"ס דחוי לאו שבכללות וזה ודאי הפך התו' דמנחות (שם) וי"ל דע"כ לא עבדינן האי חילוקא התם אלא אי לא כתיבי בהדיא ולא נפקי אלא מדרשא להכי לא אמרי' דקאי לאו אכל חד מהם משמ' ומוכרח מדברי' שם דהא בשר מן החי ומן הטרפה תרי שמות נינהו ואמרי' דלא לקי דלאו שבכללות נינהו וכן לאו דכי אם צלי אש דרבי כל דבר שאינו צלי אש וכן מכל אשר יעשה וכיוצא דלא לקי עלייהו ואמאי הא אינה ב' שמות אלא מוכרח איכא למימ' דשאני התם דלא כתיב בהדיא אלא מדרשא אתו וא"כ כיון דמחד קרא אתו לאו שבכללות אינהו אבל הכא ביוצא אי הוה כת' קרא בהדיא יוצא חוץ לחומה והוציא ידו חוץ לאמו ולאו אכולהו ודאי הוי לאו שבכללות כמו. מעשר כיון דחד איסור יוצא איט ליה לא אמרי' דהאי הלאו אכל חד אבל כיון דקרא לא כת' בהדיא אכל חד על יוצא חוץ לחומה והוציא ידו חוץ לאמו אלא מדרשא אתו א"כ כיון דקרא לא אזהר אלא אאיסור יוצא סתם ליכא לאו שבכללות דקרא לא אזהר אלא אאיסור יוצא דוקא אבל התם גבי כי אם צלי אש דמדרשא נפקי כמה איסורי וכן גבי זג וחרצן דלאו אכולהו להכי הוי לאו שבכללות אבל אי כתי' בהדיא כמה איסורי וחד לאו אכולהו אמרי' דכל חד אלאו קאי עליה כמו אלמנה וגרושה כיון דב' שמות נינהו אבל היכא דחד שם אכולהו כמו מעשר וכת' בהדיא כולהו אז הוי לאו שבכללו' ועי"ל דהא דא"ר אילא הוא אליבא דרבנן דלא דרשי קרא דלא תוכל אבל רש"י לית ליה האי חילוקא דתו' דמנחות דאף דשם מעשר אכולהו אפ"ה לאו אכולהו קאי ובהכי ניחא דברי רש"י ואית ליה האי חילוק' שכת' התו' הכא מדקא מקשי ולילקי משום בשר וכו' זהו משנ"ל ליישב דבריהם וצ"ע:

והנה מה שהק' התו' לעיל בד"ה איסור בעלמא לפירש"י דכיון דקרא לא רבי אלא איסורא בעלמא ולא מלקות ת"ל דבכל חד אית ביה איסור עשה ותי' מיהו י"ל דאיסור לאו לא שמעי' אלא מהכא ולשיטתייהו ניחא דקרא נמי אתי למלקו'. הנה מהש"ס דמסכת כריתות שהבאתי לעיל משמ' בהדיא דאיסו' לאו עדיף אע"ג דאית לן איסור עשה דקאמ' התם והא אין לוקין על ל"ש ותי' מכדי כתי' ואכלת שם וכו' בפנים בחוץ לא למאי אצטרי' לא תוכל אלא ודאי למלקות והק' לו דדילמא דאי מהאי קרא ליכא אלא איסור עשה להכי כח' רחמ' לא תוכל להענישו איסור לאו אבל מלקות לא דלאו שבכללות הוא הא משמ' בהדיא דקרא לא אצטרי' אלא לאיסור לאו דוקא אע"ג דאית לן איסור עשה כדברי רש"י כנלע"ד ודוק:

ע"ב גמ' ל"ק הא ר"ש והא רבנן הא ר"י והא רבנן ע"כ. פי' דר"י קבע מלתיה לדברי ר"ש ולדברי רבנן ומי ששמע למילתיה שכח מה ששמע וקבע מימרא סתם ודוק:

תו' בד"ה וא"ל ראויין. לקריאה וכו' ואז דוקא מותר וכו' עכ"ל. פי' דק"ל דמאי קו' דמקשה הש"ס דפי' שאמר מאימתי מותרין הוא על לכתחלה והשיב לו דלכתחלה משקרא אבל ודאי לא מיעכבי דהא ודאי מאן דאית לית לא מיעכבו מורה דבעי לכתחלה ותי' דמוכרח דכוונת ר"י דאז דוקא דמותר ואי לאו אסור דהא דומיא ושאין ראוי לקריאה משראו פני הבית דודאי בדיעבד קאמ' דאי לכתחלה ודאי דצריך הנחה וק"ל:

בד"ה ומאן תנא וכו' פי' וכו' וק' וכו' דהתם מוכח וכו' עכ"ל. הא דקבעו קושייתם הכא משום דאי אקשו אדר"י ורבנן י"ל דמאן דאית ליה ולקח הטנא דהיינו ראב"י אית ליה דמוהנחתו שמעי' מינות התנופה אחרת והניחו להנחה ולא מעכבא אבל השתא דאמרי' דרבנן דפליגי אר"י היינו ראב"י דאית להו דתרי קראי דוהניח' והנח' אתו לעכב ותנופה מולקח וא"כ ק' מפ' חדש דכמאן אתיא וק"ל:

בא"ד ולא מיירי כלל בהנחה דהנחה לא מיעכבא וכו' מקרא אחרינא עכ"ל. אפשר לי לפ' כוונתם לומר דראב"י מפיק מקרא דולקח תנופה ומקרא דוהנחתו תנופה ב' והניחו לעכב התנופו' לומ' דמעכבי וקרא לא עסיק כלל בהנחה והשתא רש"י שפי' דמוהניח תרי זמני שמעי' ב' תנופות היינו משום דמצית למימר דמוהניחו תרי זמני שמעי' תרי תנופות והאי ולקח הטנא אתא לעיכובי התנופה והאי דקאמ' מאן דפליג על ר"י וכו' ר"ל דמפיק לתנופה מקרא דלא כר"י דמפקה מוהניחו אבל האי מפיק לה נמי מולקח ועיין במהר"ם ז"ל והנה לפירושם ניחא מ"ש הש"ס לקמ' לר"ש כמאן כי האי תנא דתני' ר"י דהא מעיקרא שאמר ומאן תנא ראב"י לא קאי אהנח' ואקריאה אי מעכבי או לא אלא לומר דמפיק ליה מקרא אחרינא אלא לרש"י ק' וי"ל דל"ק דהא דקמייתי ראיה אקריאה אי מעכבת הוא דקמייתי ואמרי' לעיל הא ר"י והא רבנן דרבנן אית להו דאינה מעכבת ובא ר"ש לומר מאן האי תנא דס"ל הכי ודוק:

דף י"ט ע"א תו' בד"ה וכו' ואי לא קידשה וכו' אבל ק' לגו' זו וכו' עכ"ל. הנה לפירש"י ק' נמי מ"ש הש"ס והב"ע בבכור שנזרק וכו' דכיון דידעי' בהאי נדון במ"ש הש"ס בכור נמי תדע מאי קא מחדש השתא הש"ס ויש ליישב דכוונתו דלעולם האמת כצד ב' ואי סבר לא קדש וכו' דקדוש' א' לא קדשה לע"ל ובבכור שנזרק עסיקי' בקושיין וק"ל:

ע"ב גמ' יתיב רב חיננא וכו' אפתחא דירוש' וכו' ע"כ. פירש"י דיתבו אפתחא דירוש' וקמיבעיא להו ול"נ דהאי פי' הוא לפי דגירסתו בש"ס אפתחא דירוש' ול"ג מהו ולהכי פי' דהיו יושבים בשער ירוש' ואיבעיא להו אבל לכי גירסתינו לא יתיישב פי' זה ולגירסתינו י"ל דפי' הש"ס כך דיתיב ר"ח ולא קאמ' היכא ואיבעיא להו אפתחא דירוש' מהו ר"ל אי היה המשא בשער ירוש' והוא בפנים מהו וק"ל:

תו' בד"ה הוא בפנים וכו' דאיהו קא רחיק ומוקי אנפשי' וכו' עכ"ל. פי' דקרא דחיק ומוקי דוקא היכא דלא שייך לא תוכל שאתו דלאו פשטי' דקרא הוא דאדרבה קאי אכי ירחק דאף בדשייך לא תוכל אלא מוכרח דרחיק וכו' ואין להקשו' לפ"ז דא"כ מהי תיתי האי דרשא דפסיעה אחת דהא אצט' קרא לומ' דקרא דממך עסיק היכא דלא שייך לא תוכל די"ל דממילא אתיא האי דרשא דהא האי קרא דירחק ממך עסיק במשא על כתפיו דוק מינה הא הניחה לארץ קרינן ביה שפיר לא תוכל וק"ל:

דף ב' ע"א רש"י בד"ה חייב על הראש וכו' ונהי דהכא לא שייך לא תני וכו' כך שמעתי וגמגום וכו' עכ"ל כצ"ל אפשר לי לפ' כוונתו לומר דפאה בבת אחת חייב עליהם אפי' דהכא לא שייך לא תני מקרא דלית בהו יתור אפ"ה חייב אע"ג דבש"ס לא הזכיר ענין זה בפאה דמסתמא בי היכי דאמרי' בפאה ובשריט' לוקה ה"ה פאה וא"ת מנ"ל הא דדילמא שאני התם דאיכא יתור משא"כ הכא ותי' דהא לאו מיתירא דקרא שמעי' לכולי האי דרשות בקרח' ובשריט' אלא ממשמעותי' דקרא ואע"ג דקאמ' הש"ס מה ת"ל לאו דוקא כדפי' הוא ז"ל לקמן גבי בראשם מה ת"ל א"כ אף בפאה אע"ג דליכא בהדיא דחייב אפ"ה מסתמא דפאה דומיא דקריח' ושריט' ועלה קאמ' דגמגום הוא דאמרי' לקמן כגון דסכינהו נשא ולהא אצט' לומ' דאע"ג דליכא אלא חדא התראה ובבת אחת אפ"ה לוקה ואי לאו מיתורא דקרא ממאי דקרחה פי' לומ' בזה אחר זה דליכא יתור ביה ומפאה ל"ק דשאני פאה דקרא גלי במ"ש פאה דאפי' אחת נק' פאה וכן כתבו התו' בשבועות (דף ג') ד"ה חדא דמיחייב עלה תרתי וכו' וא"כ אפי' בבת אחת לקי דהם מחולקין וקרא אזהר עלייהו אבל בקרחה דלאו הם מחולקין דכיון דביד א' ובמקום א' הו"א דלא ליחייב תרתי קמ"ל ודוק:

בד"ה בראשם מה ת"ל וכו' דהו"א קרחה כל דהו וכו' עכ"ל. פי' הו"א בכל מקום לילקי אפי' ברגלו והא דאמר כל דהו לאו דוקא נקט לה וק"ל:

ע"ב רש"י בד"ה אמרי בר חביבא וכו' איכא דמפיק ב' שערות וכו' עכ"ל. נ"ל דכצ"ל ה"ג אר"י ב"ח וכו' ור"ל דאיכא גי' אחרת בדפוס העב אר"י אמר בר חביבא וכו' להכי הגיה אר"י ב"ח ועוד הגיה אותה הגירס' שיש בדפוס העב איכא דמפיק כגריס ומעייל בכעדשה וכו' לכן הגיה מה שהגיה וק"ל:

בד"ה ה"ג תנא ול"ג תניא עכ"ל כך היא הגירס' בדפוס העב ונ"ל לומ' במאי דפירש"י במ' שבת (דף צ"ד ע"ב) וז"ל והא תניא בההיא ברייתא בסיפא ולקרחה שתים שהזהירה תורת לא תשימו קרחה שתים הוי קרחה מכלל בפי הזוג לאו ב' שערות עכ"ל כוונת דבריו. דקו' הש"ס היא מהברייתא גופה דאי מהברייתא אחרת לק"ולמ אלא מסיפא דברייתא

גופה דתני בתחלה פי הזוג ובסיפא תני לקדחה ב' מכלל דלאו פי הזוג ב' ולהכי גרס בתחלה תניא דאי גרסי' תנא דהיינו תוספתא א"כ מוכרח מ"ש והתניא לקרחה ב' לאו סיפא היא שהרי רישא תוספתא והאי ברייתא וא"כ מאי קא מקשה אבל כפי גירסתינו במפרש ה"ג חנא ולא תניא מוכרח שנאמר דאית ליה דאף תנא נקראת ברייתי' או דגריס לקמן והא תנא וכו' או אפשר שיפרש בש"ס הכי והתניא וכו' ר"ל והרי ברייתא אחרת אחר שאמר רישא כמו התנא סיים ואמר בקרחה ב' וכוונתו לקיומי גירסא דתנא ואין אנו צריכים לגרוס ולטעות הש"ס לומ' תניא ודוק:

בד"ה אימ' וכו' לפרושי אתא עכ"ל. אפשר דבא לשלול שלא תפרש הג"ה ממש כדלקמן (דף כ"ד ע"ב) אלא לפרושי אתא לומר דפי' לקרחה ב וכן ולקרחה ב' ואין צורך להגיה כברייתא או אפשר דבא לומר דר"י היא גופה קמ"ל לומר דפי' מ"ש פי זוג הוא ב' וממילא פי' ברייתא דקתני לקרחה ב' פי' וכן דלהכי אתא לפרושי הברייתא וק"ל:

בד"ה דא"ל מני ר"י וכו' דשמעי' לקרא לא תקיפו לא תניחו להקיף וכו' עכ"ל. ר"ל דמדכת' קרא פאת ראשכם דאיך שייך הם מקיפים פאת ראשם אלא מוכרח ע"י אחר וקמזהר עליה דניקף ומדלא כת' לא תניחו להקיף ש"מ דמזהר נמי אמקיף וק"ל:

תו' בד"ה לא צריכא וכו' ומתוך פי' הקונט' משמ' וכו' אישתלאי וכו' עכ"ל. נר' דיצא להם מדברי רש"י שכת' והתראת ס' לא מיחשבא דהתראה אכולהו אצבעות שדיא עכ"ל ר"ל דהשתא דאמרי' דבבת א' ע"י נשא אז התראות אכולהו אצבעות שדיא אבל בזה אח"ז והתראה א' בנזיר אז אמרי' דהתראה לא קאי אכולהו אלא אחדא הסמוכה לח ואינך אישתלאי בהו וק"ל:

דף כ"א ע"א מפרש בד"ה הא מתני' ומתניתא ר"פ וכו' ומתנית' דקאמ' ל"ד דבסימנא דרב מלכיו ליכא וכו' עכ"ל כך היא הגי' בדפוס העב ונכונה היא ור"ל דכיון דהש"ס לא נחית אלא כדי לגרועי שפחות שהיא מתני' מרב מלכיו א"כ אמאי אצט' למימר מתניתא דפשיטא דלא נטעה ונאמר מתניתא ברב מלכיו וא"כ למאי אצט' מתניתא דבשלמא לאית דמפרשי א"ש דאמר מתניתא דבא לומ' דלא יש ברב מלכיו אלא משניות ובריתות דוקא ולא עוד ניחא דבא לומ' דליכא שמעת' ברב מלכיו אלא כולהו מתני' ומתניתא אבל להאי פירושא דסימנא לא אצט' אלא לגרועי שפחות מרב מלכיו ודדרב מלכיו כדקאי קאי דאית ביה שמעת' נמי א"כ אמאי אצט' מתניתא דלא ישנה ברב מלכיו כדי שנאמ' דבא לגרועי אלא מוכרח ל"ד וקא יהיב טעמא לומר שהרי סימנא דרב מלכיו ליכא מתניתא וא"כ מאי למימרא אלא מוכרח דל"ד ואפשר דנקט מתניתא בשביל הסימן שיבא מכוון לומ' מתנית' מלכתא ולא שייך במתני' האי סימנא ודוק:

בד"ה מתניתא מלכתא וכו' ואית דמפרשי וכו' כך לשון חמי הרב עכ"ל ורש"י במס' ע"א (דף כ"ט) נתן טעם דנקט האי משום דהש"ס כי יהיב סימנא ברב מלכיו לומ' דרב מלכיא אית ליה מתניתא ולא נחית לומ' שתגרע אפר מקלה מרב מלכיא ותניחנה כרב מלכיו ולהכי לא נקט וק"ל:

ע"ב גמ' א"ל תנא ושייר וכו' ע"כ ור"ל דשייר אינהו התקפות דקאמ' לקמיה כדכ' התו' לקמיה ועיין מ"ש בזה באר היטב בכללים שחידשתי בס"ד וק"ל:

תו' בד"ה ואפי' וכו' דל"ד לשהייה דהתם וכו' אינו חייב עד שיוכל וכו' עכ"ל. פי' דק"ל דאמאי בשהייה דהכא פשוט דאי לא שהה פטור והתם אי לא שהה בעיא אי חייב ותי' דל"ד דהאי שהייה דהתם דאיבעיא לן היינו כדי השתחואה דבידו לפרוש מן הטומאה אבל האי שהייה דהכא דאמרי' דוקא שהה היינו כדי לפשוט וללבוש ולהכי אי לא שהה פטור כדכת' התו' בשבועות וק"ל:

בד"ה לא יגלחו וא"ת וכו' וי"ל וכו' עכ"ל. הנה זה הלשון קשה הבנה קטן הכמות ורב האיכות חדא דאמאי לא הקשו נמי דעדיפא מינה הצד הא' דגמרי' פטורא דמספריים מישראל דילמא שאני כהנים דריבה בהן מצות יתירות כדאמרי' בכמה דוכתי וע"ק דהא גמ' ערוכה הכא דקאמ' ור"א מ"ט אי גמיר ג"ש ליבעי תער אי לא גמיר ג"ש וכו' וא"כ מאי אתו לאשמועי' כיין דקאמ' דגמרי' ג"ש ויש מי שתי' אקו' א' דהא דלא הקשי הצד א' משום דאינהו בכלל ישראל וקאמ' בהו דמספרים מותר וס"ס ק' דאדרבה היא הנותנת כיון דאינהו בכלל ישראל והתיר מספרים והו"א דה"ה כהנים להכי הוציאו מן הכלל לאסור מספרים ועוד דקו' א' ק' שפיר ונלע"ד לפ' כוונתם בקצת דוחק דלכאורה הייתי מפרש ג"ש לא אתת אלא לצד א' דמדלא קאמ' ליתן האמור של זה בזה כדפי' לעיל גבי בראשם היל"ל נמי הכא כיון דהאי ג"ש משונית הו"ל לפרש ולא לסתום ומדקאמ' נמי לקמן אי גמיר ג"ש וכו' מספרים נמי דלא מקשה אלא אכהנים כדפי' מהר"ם ז"ל הו"א דג"ש לא איכא אלא אצד א' וכולה ברייתי' אכהנים דלא שקיל וטרי אלא בהו וה"פ דברייתי' לא יגלחו יכול במספרים ת"ל לא תשחית והא ודאי ג"ש דכהנים חמירי ולא צריכא למימ' אי לא תשחית יכול במלקט וכו' ר"ל וא"ת כיון דג"ש אחת להוציא מלת יגלחו ממשמעות' לכתו' לא תשחית בישראל ולא צריכה ג"ש ותי' דצריכה דאי לא תני הו"א דמלקט ורהיטני חייב לכן כתי' גילוח דמיעט מלקט ורהיטני וג"ש למעוטי מספרים א"כ על מה חייב על תער וכפי האי פי' הכי דייק לשין הש"ס דקאמ' אי לא תשחית ר"ל אי כתי' לא חשחית ולא גליח וא"כ ג"ש כשנתקבלה אמקומות נתקבלה ובריית'א לא עסיקא אלא בכהנים ולהכי קאמ' ממ"נ אי גמיר ג"ש של כהנים דילפי מישראל א"כ

ליבעי תער ר"ל כיון דס"ל דלא יגלחו יצאה ממשמעות' א"כ דוק' תער מכח דהול"ל לא תשחית ואי לא גמיר ואצט' יגלחו לאסור מספרים א"כ הי"ל לאסור מספרים נמי ותי' דלעולם מספרים אסור ומלקט ורהיטני מפשט' דקרא אסירין דאינהו עבדי גלות ולפי פי' זה פטור השחתה במלקט ורהיטני לישראל ליתי' דמהיכא נפקי דג"ש לא באה אלא להיתר מספרים ואתא ק' להו דהא ממתני' מוכח דקאמ' סתמא מוכח דקאי אישראל וכהנים כר"א ותנא דברייתא לא קיהיב טעמא את"ק אלא אכהנים דוקא וא"כ ישראל דפטור במלקט מנ"ל ופי' זה דחוק לכן פי' וא"ת מאי מייתי מלא יגלחו דהא גבי כהנים כתיבא ולא אהני לן האי לימודה דלא יגלחו אלא לכהנים דכתי' ביה ותי' דהאי דקאמ' לא יגלחו לא אצטרי' לגופיה לא למילף מניה פיטור' דמלקט ורהיטני בישראל כן נלע"ד ודוק:

דף כ"ב ע"א גמ' מ"ט דר"י דכתי' מה המכות האלה בין ידיך וכו' ע"כ. פי' מנלן דלוקה אותה בין כתפיו דכתי' בין ידיך דהיינו כתפיו ואפשר נמי דאייתי ראיה דלוקה מ' שלמים דכתי' בין ידיך ואנן בעינן יהיו משולשים וא"כ מוכרח דמ' שלמות דט"ל לוקה אותם משולשים ואחת בין כתפיו וק"ל:

ע"ב גמ' וכ' ל"ד וב' רצועות עולות ויורדות כצ"ל מדאמרי' לקמן תנא של חמור וכן מצאתי בדפוס העב וק"ל:

תו' בד"ה הא דאמדוהו וכו' וברייתי' לאמדוהו ביום אחרון אבל וכו' עכ"ל פי' דקאי אבל אם אמדוהו אומד ב' וכו' ודוק:

דף כ"ג ע"א תו' בד"ה ריא יתירי כח וחסרי מדע נ"ל וכו' דבהא טעמא וכו' דוקא חסרי מדע עכ"ל. נר' דאין גירסתו סש"ס ריא אפי' חסירי וכו' אלא ריא חסרי מדע וכו' וכן מצאתי בדפוס העב וק"ל:

דף כ"ד ע"א גמ' כשהיה ר"ג מגיע וכו' מי כתי' כל אלה אלא מעתה וכו' ע"כ. א"ל כיון דבא חבקוק והעמידן על א' אמאי בכי וי"ל משום דלא זכה לקיים לפחות י"א ומה שלא בכה על תרי"ג תפשת מיעט וכו' ומ"ש מי כתי' כל אלה וכו' הנה הקושיא גלויה ואפשר דהא דקאמ' דעביד לכולהו וכו' היינו משום דק"ל יתיר דקרא דכבר כתי' מי יגור באהלך וגו' ודאי דלא ימוט אלא ודאי ש"מ דאצט' קרא למעוטי לימ' דדוקא כל אלה להכי א"ל אי הוה כתי' כל דאיכא חרי מיעוטי או אמרי' לדיוק' אתא השתא דכתי' עושה אלה דוקא בלא כל אע"ג דכתי' קרא יתיר לית לן בה דאלת"ה א"כ קרא דכתי' אל תטמאו בכל אלה דכל יתירה א"כ לימא כלן אלא ודאי אחת כיון דקרא אצט' אלא דיתירה כל הכא נמי דקרא יתירה פי' אפי' אחת כיון דלא כתי' כל דהיו תרי מיעוטי ויש לדקדק דא"כ

מה חידש חבקוק דהא דוד נמי אמ' אכי' א' וי"ל דדהע"ה שאמ' א' דוקא דלא ימוט אבל מי יגור באהלך רוקא כולם וק"ל. ומצאתי נוסחת ע"י דליתיה להאי דאמרי' מי כתי' כל אלה והעדרו יפה ממציאותו וק"ל:

שם בבצע מעשקות זה ריב"א וכו' ע"כ הא דלא חשביה קרא נמי משים שיחד כעובדא דר"י ב"י משום דהתם שהביא לו אריס קודם זמנו כמה דאיתא בנוסחא אחרת ברש"י בס' ע"י משא"כ הכא דראשית הגז של כהן אי לאו דהיה רגיל ליתנם לכהן אחר דעשק אותו לא אית ביה חשש וק"ל:

שם מסתפינא מהאי קרא וכו' ע"כ הא דאסתפי רב בתר דאתא קרא דיתקע בשוכר גדול משום דלא כתי' ביה אלא דארץ אשור ודארץ מצרים ושאר הארצות מה תהא עליהם ומתקיף דקא מתקיף ר"פ קאי אריכ"ח אלא בתר דאמר רב דחזק נמי דברי ר"י פריך אתרוייהו וק"ל:

מסכת שבועות

דף ג' ע"ב רש"י בד"ה הך קושיא הך וכו' דההיא לאו ר"י גופיה אמרה וכו' והא דאמרי' הכא וכו' עכ"ל וא"ל דכיון דלא מיתוקמ' מ"נ ר"י גופי' אמרה או לא דאפי' ר"י גופי' אמרה הא לקמן לא מתוקמא וי"ל דא"ת דר"י גופי' אמרה אפי' לקמן לא מתוקמא מ"מ הו"ל ליפרוך הש"ס לפי ס"ד דאלו הלוקין לכך פירש"י דר"י גופיה לא אמרה אלא סוגיא דתלמודא וק"ל:

דף ב"ה ע"א רש"י בד"ה אזרוק צרור לים ל"ג הכא עכ"ל ואע"ג די"ל נמי דלית ביה ממש לא אית ביה הנאה כמ"ש רש"י ז"ל בד"ה שאין בו ממש תרי גווני משמ' י"ל דאין משמעות אין בו ממש על הנאה דאין דרך אמורא לסתום אבל במתני' מוכרח רש"י לפ' תרי גווני כיון דתנא שאורוק צרור לא ודרכו של תנא להקים וק"ל:

דף ז"ך ע"א מתני' בשבועת מצוה שלא עשה בה לאו כהן ע"כ ואע"ג שמתוך תשובת חכמים משמ' דלקיים חייב דהא לא עשה בה לאו כהן י"ל דלדידיה קאמרו ליה וק"ל:

דף כ"ט ע"ב רש"י בד"ה משביעני עליכם וכו' בין שלא בב"ד חייבין ה"ג עכ"ל. פי' ול"ג בין מפי עצמו בין מפי אחרים דהא היינו שבועה שאין וכו' או שאמרו וכו' וק"ל:

דף ל' ע"ב רש"י בד"ה דיינים ס"א כלומ' תמית וכו' עכ"ל לא ידענא מאי קאמ' ובודאי שהעדרו יפה ממציאותו ומ"ת הדיינים בישיבה וכן שמעתי שבדפוסים אחרים לא יש וק"ל :

דף ל"א ע"ב רש"י בד"ה לימא תנינא ואמאי אסתפקא להו עכ"ל והא דפירש"י בלשון קושיא ופשט' דשמעתא לא משמ' אלא בלשון שאלה כדאורחי' בכמה. דוכתי י"ל משום

דמדקרוק הש"ס שאמ' אע"ג דתנן דאצטרי' מכלל דהקו' היא דלא אצטרי' לכך פירש"י ז"ל ואמאי אסתפקא וכו' ודוק:

בד"ה תינח ביד עברו וכו' השביעין ביד עבדו הס"ד ומ"ה יודעין לו וכו' כצ"ל:

דף ל"ב ע"א גמ' והא נמי תנינן שבועה וכו' ע"כ. הא דלא הק' מהאי מתני' ברישא כסדר משום דהקו' של משנת שבועת העדות מכח הדיוק אבל הקו' של משנת שילח ביד עבדו היא בהדיא ולכך פריך מינה הש"ס תחלה וק"ל:

תו' בד"ה בתכ"ד של חברו כפירה וכו' עכ"ל. ר"ל דמעיקרא ס"ד דהש"ס .דצריך כפירה ב' בתכ"ד של א' תסויים כולה ודקדקו התו' מהש"ס שאמ' שכפרו ולכך הק' הש"ס טובא הוי ואיך תסויים הכפירה כולה בב"ד לכך תי' הש"ס מתוך דבורו של חברו ר"ל מתחיל כפירה תכ"ד ש"ח אבל אינו צריך שיסיימת בב"ד ורש"י ז"ל מדבריו נר' שאינו מפ' כמו שפי' התו' מדקאמ' בד"ה טובא הוי ואין ב' יכולים לומר ו' תיבות הללו בשיעור זה עכ"ל משמ' שהבין שפי' שכפרו תכ"ד ס"ד דהש"ס כפרו יחד בשיעור כ"ד דלפי' התו' הקו' היא על הב' ולפירש"י הקו' ג"כ על הא' וק' לפי פירש"י מה תי' לו הש"ס לפי ס"ד דהש"ס שכפרו ב' הא אי אפשר לצמצם וי"ל דכשהק' לו הש"ס אא"ל היה סבור שפי' כפרו ב' היינו שיתחילו יחד ויסיימו יחד ולכך הק' אא"ל אבל עכשיו שתי' לו הש"ס כגון שאמרו וכפרו ב' תכ"ד ור"ל אינו צריך שיתחילו יחד ויסיימו יחד אלא כופרים תכ"ד יחד לק"ל ורוק:

ע"ב בד"ה אבל כפירה והוראה אימא לא צריכא וכו' דטעמא כשכפר תכ"ד אף ב' חייב משום דא וכו' כצ"ל:

דף ל"ג ע"ב גמ' נאמר כאן או אין וכו' ע"כ ר"ל דק"ל על פסוק שאמ' או ראה דלא אמר שום דבר קודם כדי שיאמ' או וק"ל:

דף ל"ד ע"א תו' **בד"ה** מושבע כנשבע וכו' שבועת ביטוי יוכיח עכ"ל. ומאי דק' דשבועת ביטוי בעצמה חולף בק"ו מעדות עיין בתו' לעיל (דף ל"א ע"ב) ד"ה מההיא אין וכו' ע"ש:

ע"ב גמ' דילמא מזיד לאו כשוגג בפקדון ממעילה ע"כ הא דלא הק' דלוגמר פקדון מבטוי בג"ש נפש נפש משום דאמרי' ליגמר מעדות שהוא תבעיה וכפריה וק"ל:

דף ל"ח ע"ב גמ' אין אלה אלא בשבועה כצ"ל ופי' ת"ק הגה"ה כמו תני ור"ל דכוונת הברייתא אין אלה אלא שיש בה שבועה משמ' דיש בה דבר אחר דהיינו קללות וכוונת הש"ס דל"ג אין אלה אלא ל' שבועה דמשמ' דוקא פי' שבועה דא"כ ק' וכו' וק"ל:

דף ל"ו ע"ב גמ' רא"א עד שיאמר וכו' רש"א עד שיאמר שבועת וכו' הא דלא פליגי בפקדון ובתשומת יד ובתן לי חטים ושעורים וכו' משום דטעמייהו דפליגי כולא לך

משום דאמרי' דלא קאי אשבועה אלא אאין לך הא' דהיינו שבועה בידי ופלגינן דיבוריה אבל הכא לא שייך דפלגי' דבוריה משום דמוכרח דשאין לך בידי אכולהו ושבועה ג"כ ולכך לא פליגי ודוק:

דף ל"ח ע"א תו' בד"ה הכא גרס' וכו' עכ"ל. פי' הכא ר"ל קאי אמתני' ולפי ס"י גרסי' בברייתא בדברי ר"י בלא וא"ו וק"ל:

דף ט"ל ע"א רש"י בד"ה אלא על דעתנו וכו' הא פרישנ' וכו' משום קניא דרבא וכו' עכ"ל. ואע"ג דלקמן אמר הש"ס כך ומה בא רש"י לחדש מ"מ דלפי פירש"י לעיל בע"ג מהו פי' קניא דרבא לכך כ' רש"י לעיל פרישנא וק"ל:

שם גמ' אם הוא חטא משפחתו מה חטאה וכו' ע"כ הא דאצט' להביא דברי ר"ש דהקו' היא מפסוק משום דהו"א כל עבירות לאו דוקא כמ"ש התו' לעיל דההוא קרא לא כתי' אלא במולך לכך אצטרי' להביא דברי ר"ש דלפי דבריו שייך אפי' בשאר עכירות וק"ל:

שם מנקה הוא לשבים ע"כ ולפי מ"ש בש"ס לעיל (דף כ"א) בשם ר"ש ב"ד של מעלה אין מנקין אותו אבל ב"ד של מטה מנקין אותו וכו' ע"ש יש הפרש הין שבועת שוא לשאר עבירות דבשאר עבירות אם קבל עונשו למטה נפטר אפי' מעונש ע"הב כמו חייבי כריתות דכל חייבו כריתות שלקו נפטרו וכו' שנאמר ונקלה וכו' ואם עדין צריך עונש ע"הב היכן כאחיך אלא ודאי נפטר אפי' מעונש ע"הב אבל שבועת שוא אפי' קבל עונשו אינו נפטר אלא מעונש ע"הו דוקא וזהו כוונת דברי ר"ש ב"ד ש"מט מנקין אותו ר"ל מעונש ע"הו אבל ב"ד של מעלה אין מנקין אותו אפי' ענשו אותו למטה ודוק:

תו' בד"ה שנאמר אלה וכו' כל עבירות וכו' הא דקבעו דבריהם בשנאמר ולא בכל עבירות משום דזה הפסוק דרשו חז"ל ממנו משום עריות לחוד אבלה הארץ לכך קבעו דבריתם בשנאמר וק"ל:

בד"ה ואם אמ' נשבע וכו' דאי מצי הדר ביה אמאי אית לן למימ' לדחויי קמיכוין וכו' עכ"ל ר"ל מפשט לשונו משמ' דמצי הדר ביה ואי מצי הדר ביה אמאי אמרי' לדחויי קמיכוין הא עומד וצוח אינו משלם אלא ודאי לא מצי ויש צדדים לכאן ולכאן יש צר לדחויי קמיכוין משום דאינו יכול לחזור ויש צד מהדר קהדר ביה משום דפשט לשונו לא משמ' כן ודוק:

בד"ה ואלו נאמרים בכל ל' וכו' כיון דתנא אלו לא אמרי' תנא ושייר אפי' שייר תרתי ועיין בה"ע שכ' דהתו' העלו כל היכא דתני ענייינים רבים אע"ג דתנא אלו לא אמרי' תנא ושייר כגון האי דסוטה וא"כ מיתרצא קו' התו' בכאן ועיין בכ"ה שכת' בשם החו' כל היכא דתני אלו ואלו כגון האי דסוטה אלו שנאמרו' בכ"ל אלו שנאמרו' בל"הק אמרי'

תנא ושייר דממ"נ דאם נאמרו בל"הק אמאי לא תנייה בסיפא אלא ודאי תנא ושייר אבל כי לא תני בסיפא ואלו לא אמרי' תנא ושייר וא"כ ניתרצה קו' התו' בכאן וק"ל:

ע"ב גמ' ותנן נמי ההודאה בפרוטה כו' ע"כ ר"ל דקאי על מ' במ' דתנן נמי התם ה' פרוטות הן האונאה בפרוטה ההודאה וכו' ולא תנן נמי כפירת טענה פרוטה וק"ל:

דף מ' ע"א תו' בד"ה בשטענו וכו' וסתם ב' כסף טבועים וכו' עכ"ל. כת' מהרש"א וצ"ע אמאי ל"ק להו מרישא וכו' עכ"ל. ונ"ל דזה בכלל קו' התו' הא' דלעיל גבי ב' כסף טבועים וכו' מסקי' לשמואל דפטור ר"ל דא"ת ב' כסף טבועים הם קו' לשמואל וכו' וק"ל:

ע"ב רש"י בד"ה היסת לשון שומא וכו' אם ה' הסיתך בי הס"ד ומ"ה תדע דאמר וכו':

תו' בד"ה. לימוד ערוך וט' ומדקאמ' ר"ג רוצה וכו' ואי דוקא בטענו חטים וכו' עכ"ל כ' מהרש"א וק' מאי הוכחה איכא וכו' דקושטא דפליגי וכו' עכ"ל. ונ"ל דל"ק דכבר פליגי במתני' טענו חטים והודה בשעורים פטור ור"ג מחייב ומה צורך עוד בזה הפלוגתא וק"ל:

דף מ"א ע"ב גמ' פריך רב אחא ממאי וכו' ע"כ ולפי פירכא דרב אחא תהוי ג"כ תיובתא דרב אסי דאמר המלוה את חברו בעדים א"צ לפורעו בעדים דהא אפי' ר"י מודה דצריך לפורעו בערים ולא פליגי אלא בפרעתיך בפני פ' ופ'. והלכו ורב אסי פסיק במתני' דכיון דתבעיה בעדים כמאן דאוזפיה בעדים וק"ל:

תו' בד"ה כל האומ' לא לויתי וכו' ואומר ריב"א דהכא לא אמ' וכו' עכ"ל כת' מהרש"א ז"ל ומיהו ק' אמתני' אמאי לא מתרצינן דיבוריה וכו' עכ"ל ול"נ דלק"מ דפי' מתני' דאמרה אין לך בידי פי' אין לך בידי מעולם שכך טען הוא בהדיא אבל אם טען סתם שאמ' אין לך בידי דוקא בלא מעולם ודאי דמתרצינן דיבוריה וזהו כוונת רש"י ז"ל דפי' במתני' אין לך בידי להר"מ ר"ל דלא תימ' שטמן סתם דא"כ מתרצינן דיבוריה אלא ודאי שאמ' מעולם וכן פי' הרא"ש ז"ל ומדברי התו' דבתרא (דף ו') משמ' דס"ל כתי' ב' ודוק:

בא"ד אבל ק' מפ' הכותב וכו' עכ"ל וק"ל אמאי לא מפרשי' דיבוריה דפי' לא לויתי דפ'הכותב לא לויתי מעולם כדפרשינן דברי רבא שהאומ' לא לויתי כאלו אמר לא פרעתי דפי' לא לויתי מעולם וי"ל דעיקר הקו' של התו' מכח מאי דאיתא בש"ס לעיל א"ר זריקא אר"י ל"ש וכו' אבל אם אמרו אמ' לנו אבא לא לויתי אף בשבוע' לא יפרעו מתקיף לה רבא אדרבה כל האומר לא לויתי כאילו אמ' לא פרעתי ומאי קו' דמנ"ל לרבא דדברי ר"י שאמ' לא לויתי פי' מעולם דלעולם אימא לך דמודה לרבא דאם אמ' מעולם כאלו אמ' לא פרעתי והאי דאמ' ר"י אבל אם אמרו אמ' לנו אבא וכו' עסיקי' באומ' לא לויתי סתם אלא ודאי ש"מ אפי' סתם נמי וא"כ לפי מסקנא דרבא ג"כ דפי' לא לויתי לא לויתי סתם והתו' ז"ל נקטו דברי המסקנא אבל לעולם הראיה היא מדמתקיף לה רבא ודוק:

דף מ"ב ע"א גמ' אמר רבא בד"א בטענת וכו' ופי' להקדש מוקים לה בדרבנן דנשבעים על הקרקעות כמו שלא יזלזלו בהקדשות כדאיתא בב"מ (דף נ"א) וק"ל:
תו' בד"ה ור"א לית ליה משיב אבידה וכו' פי' במגו עכ"ל לאפוקי מפורש"י בכתובו' (דף ח"י) דקו' הש"ס מהא דתנן דהמוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם ע"ש וק"ל:
ע"ב בד"ה ש"ח אינו נשבע וכו' והו"ל למתני נמי ש"ש אינו נשבע שנאנס וכו' עכ"ל. ואע"ג דמכ"ש הוא כיון דאינו משלם מ"מ נ"ל דכוונת קו' התו' כך דמעיקרא הוק' להם אמאי בש"ח לא תני תשלומי' ותי' דה"ה אלא משום דקרא לא איירי אלא בשבועה ואח"כ הק' אמאי לא תני בש"ש שבועה דיליה אע"ג דמכ"ש הוא מ"מ היה צריך בכל א' וא' למתני תשלומין דיליה ושבועה דיליה ותי' דה"ה אלא בשבועה קמיית' וכו' ודוק:
בא"ד ואע"ג דתני תשלומין ד' וה' משום דשייך וכו' אלא דמיעט קרא אפי' וכו' עכ"ל ר"ל אע"ג דתני ד' וה' דאינו נוהג כ"א בהקדשות ואינו נוהג בקרקעות ובשטרות ובעבדים כמ"ש התו' לעיל בד"ה ולא תשלומי ד' וה' מ"מ כיון דשייך אע"ג דאינו נוהג אבל הכא לא שייך כלל וק"ל:
דף מ"ג ע"א תו' בד"ה ככצורות דמיין וכו' ואי הוה שייך לפלוגתא וכו' עכ"ל מדבריהם נר' דמפרשי פלוגת' דר"מ ורבנן בשאינן צריכין לקרקע דאי מפרשי דפליגי בשצריכי' אבל בשאינן צריכין אפי' רבנן מודו דכמטלטלין דמו כמ"ש ה"ה בפ"ה מה' טוען ונטען ה' ט' ע"ש א"כ מהו מ"ש ולענין ב"ח וכו' דמשמ' ב"ח דוקא הא אפי' בכאן כ"ע מודו דכמטלטלין דמו ועוד מהו מ"ש ג"כ ואי הוה שייך לפלוגתא וכו' וכי מעיקר פליגי בשאינן צריכין אלא ודאי משמ' דלא מפרשי התו' כמ"ש ה"ה ז"ל דפליגי בשצריכין אלא בשאינן צריכין ודחיקא להו פי' ה"ה משום דמשמעו' עומדות ליבצר אינן צריכין כלל וק"ל:
בד"ה לאו לאתויי בית זה וכו' ול' ויורה משמ' שמזכיר וכו' עכ"ל וק' דא"כ לא אצטרי' זה הכלל דמפשט' דברייתי' משמ' כן ונ"ל דזהו בכלל אבל ק' ור"ל בשלמ' אי הוה שייך זה אע"ג דלא אצטרי' מ"מ דרך התנא מפרט ואח"כ כולל אבל השתא דלא שייך אמאי תנייה הא מפשט' דמתני' משמ' כן ולא אצטרי' וק"ל:
ע"ב בד"ה מתני' בדפריש וכו' והשתא נמי נימא הא דלא קאמ' דכ"ע אית להו עכ"ל וק' ג"כ הא דלא קאמ' ג"כ לקמיה ברשב"ג ולר"י דכ"ע אית להו דשמואל בדפריש כי פליגי בדלא פריש ולרשב"ג אינו משמט כנגד כולו ולר"י כנגדו אינו משמט ומזה נר' סייעתא לר"ח דאין הלכה כשמואל ונר' ליישב דהש"ס אזיל לשיטתי' דקאמ' לעיל דכ"ע לית להו כשמואל וק"ל

דף מ"ד ע"א תו' בד"ה שומר אבדה וכו'
ועי"ל רבה לא קיבלה עכ"ל לתירוצא קמא חזר מדבריו והפסוק בב"ח וסוגיא דפ' אלו מציאות ג"כ ניחא דרבה מודה. לר"י בב"ח ולתי' אחרון דרבה מעיקרא נמי מודה דעיקר קרא לא אחא אלא כדר"א אבל מפ' הברייתא באינה משתמרת ואסמכת' בעלמא הוא משו' דהיה אומ' התנא בהדיא אין לי אלא דעת בעלים וכו' אלא ודאי לא נחית התנא לענין זה ואסמכתא בעלמא וסוגיא דפ' אלו מציאות מוכרח שנדחיק ולומ' דכוונת הש"ס קו' על הפסוק ודוק:
ע"ב בד"ה ואלו נשבעים ונוטלים וכו' תימ' דלא חשיב וכו' ואין לומ' תנא ושייר כיון דתנא אלו וט' עכ"ל. ולכי מ"ש לעיל שכת' ה"ע בשם התו' אפי' תנא אלו אמרי' תנא ושייר כיון דתני עניינים רכים א"כ אמרי' תנא ושייר וק"ל ועיין בכללים שכתבתי על זה אידך ב' היריעות בס"ד:

מסכת עבודת אלילים

פרק ראשון

דף ב' ע"א גמ' חד תני אידיהן וחד תני עידיהן ע"כ והא דתני כל' נקבה פי' א"א מו"ר נר"ו דכינה אותם בל' נקבה לגנותם ולבזותם ולפי מאי דפי' ריב"ל יתנו עדיהן ויצדקו ביש' משום דישראל נקראים כלה להקב"ה וק"ל:
תו' בד"ה אסור לשאת ולתת עמהם וכו' עיין במ"ש לקמן (דף ו') בס"ד:
ע"ב גמ' ומי איכא ערבוביא קמי קב"ה ע"כ תק' הרב ישרש יעקב דאמאי לא מתרץ הש"ס משום מאן דחשיב ברישא עייל כמו שתי' הש"ס לקמיה ונר' דלק"מ דמדנקט הש"ס לשין ערבוביא משמ' דהטעם הוא משום ערבוביא ולא משום חשיבות וק"ל:
דף ג' ע"א גמ' ואמ' רשב"ל וכו' ע"כ הא דאצטרי' לדברי רשב"ל משים דהו"א דהאי קרא עסיק במילה ופי' דקרא כך הוא אם לא בריתי דהיינו מילה יומם ולילה וחוקות שמים וארץ לא שמתי וק"ל:
תו' בד"ה כהנים לויים וישראלים לא נאמ' וכו' ואור"ת דיש לחלק עכ"ל. ק' דא"כ הול"ל ר"מ אדם לא נאמ' אלא האדם וי"ל דכבר תי' התו' בקמא (דף ל"ח) דה"ה דהול"ל הכי אלא משום דהאי ברייתא מיתניא בת"כ וטובא איכא התם בכ"הג ונקט נמי האי כוותייהו וק"ל:
בד"ה שמים וארץ נוגעים בעדותן וא"ת והרי ראיה וכו' וי"ל דאין אב מעיד וכו' עכ"ל. ר"ל דדילמא הקב"ה קיימם להעיד על ישראל דמי מסיר אותם הקב"ה והוא קיימם להעיד ונמצא אב מעיד על בנו וק"ל:

בא"ד ועי"ל שהם קיימים ממה שקבלו עכ"ל ולפ"ז ק' דא"כ מאי קאמ' שמים וארץ נוגעים בעדותן וי"ל כיון שישראל עשו עמהם זו הטובה ועדין ההנאה מושכת עד היום הם נוגעים בעדותן ול"ד לבני העיר שנגנב ס"ת שלהם דהואיל דלשמיעה הוא עשוי אין דנין בדייני אותה העיר עד שילכו לעיר אחרת לדור בה דהתם נסתלקה ההנאה כלל והכא ההנאה מושכת עד היום ודוק:

ע"ב בד"ה אם אשכחך ירושלם פשטיה דקרא וכו' עכ"ל. ר"ל דק"ל דמ"מ הפשט לא יופשט דמפשטי' דקרא משמ' דקאי על ישראל כמ"ש בתחלת המזמור איך נשיר את שיר וכו' ולפי דברי הש"ס קאי על הקב"ה ועוד דאמאי כפל קרא אם אשכחך ותדבק לשוני וכו' לכך תי' התו' דפשטי' דקרא וכו' וקאי על ישראל ואם אשכחך עסוק כשיר הכנור ותדבק לשוני בשיר הפה וזה הפשט ודברי הש"ס הוא דרך דרש וק"ל:

בד"ה הקוטפים מלוח עלי שיח פשטיה דקרא וכו' עכ"ל ר"ל דק' להו דמ"מ הפשט לא יופשט דה"ל למיכת' קרא מלוח במ"ם חירק לכולהו לישני דרשי דמ"ם שמוש היא ותי' דפשטי' דקרא וכו' ודברי תש"ה דרך דרש וק"ל:

דף ד' תו' בד"ה חמה אין לי וכו' דאיכא לשנויי תרי חמה הוו וכו' עכ"ל. וק' דלפי. פי' התו' חמה. אין לי בשעודנו חי ובפ"ד דנדרים מוקי לי' הש"ס בשהרגו ואיך מביאים ראיה לסתור וי"ל דמוכרח דחלוקים הכא מוקימנא ליה בשעודנו חי והתם בשהרגו והביא ראיה מפ"ד דנדרים דאיכא תרי המה בעולם וא' הרגו משה ורוק:

ע"ב גמ' לעולם לא תיפוך תורה דכתי' בה המת וכו' ע"כ. ר"ל לעולם לא תפוך תורה דכתי' בה אמת וזו השעה היא של תורה לכך אם יבוא דין לפניו עושה הדין לא לפנים משורת הדין כיון שהשעה הזאת של תורה ושל אמת אבל שעה של דין כיון דלא כתיב בה וכו' עושה לפנים משורת הדין וק"ל:

רש"י בד"ה לאו אורח ארעא לכוין זעמו עכ"ל. י"לד בדבריו דמשמ' לאו אורח הוא מטעם שהוא מכוין שעת זעמו דלאו אורח ארעא לכוין אותה שעה ומקרא משמ' טעמ' משום דאסור לענוש ופשטא דשמעתא לא משמ' כן ויש ליישב דרש"י ז"ל דקדק כן מהש"ס שאמ' לאו אורח ארעא דהי"ל למינקט כליש' דקרא לא טב למעבד הכי אלא ודאי דמדנקט הש"ס כך ש"מ דכוונתו חוץ מטעם האיסור עוד יש נמי טעם אחר משום דלאו אורח ארעא והראיה היא על האיסור וק"ל:

דף ה' ע"א תו' בד"ה וצריכה פי' לכתו' חטאם וקבלת תשובתם עכ"ל. זה הדיבור נתחבטו בו קמאי וקמאי דקמאי ולפקפ"ד יש לפ' כוונתם דקס"ד דפי' וצריכה ר"ל החטא צריך שיחטאו ישראל דאי אשמועי' יחיד י"ל דאי חטא יחיד דוקא משום דלאו וכו' ושללו

אותו הפי' תי' דא"כ הול"ל דאי חטא יחיד וכו' ומה שייך בכאן מלת אשמועי' ותי' התו' פי' לכתו' קרא וכו' וקאי על הכתיבה דכת' קרא אבל מ"מ לפ"א יש להקשו' דאמאי נקט דבריו הש"ס על הכתיבה וי"ל ודוק:

ע"ב רש"י בד"ה עבר י"ט האחרון וד"ה וי"ד דניסן וד"ה עצרת עצרת משום וכו' עכ"ל. צ"ע דמזה משמ' לקרבן והש"ס אמ' התם דלאכילה וכו' וא"א נר"ו תו' דלפירש"י כיון דיש בזה הימים קרבנות א"כ אם צריך לקרבנות צריך שיאמ' לקרבן כדי שלא יתן לו בהמה וחיה שלא יש בה מום א"כ כשיאמר סתם ודאי לאכילה היא דלא קפדי אינשי על המים ולכך א"א תלתא יומי וזהו כוונתו ז"ל ודוק:

דף ו' ע"א גמ' איבעיא להו וכו' משום הרוחה וכו' ע"כ. מה שהק' התו' ז"ל לעיל על רש"י ז"ל ד"ה אסור לשאת וכו' דאמאי לא עביד הש"ס נפקותא במידי דלאו תקרובת דמשום הרוחה איכא ומשום ל"ע ליכא וכו' ע"ש נ"ל לתרץ דהש"ס עביד נפקותא דעדיפא מינה דאפי' בבהמה איכא נפקותא ואה"נ הנפקותא האחרת אמיתית היא ודוק:

דף ח' ע"א תו' בד"ה ה"נ ר"ת מקרן כתי' וכו' דמקרן נר' קרן א' יותר ממקרין כצ"ל ר"ל דגירסתו בש"ס מקרין כתי' ביו"ד ולפ"ז נמצא דמקרין ביו"ד משמעות קרן א' יותר ממקרן וזה אינו כי אין נראה לו דמקרין נראה וכו' וק"ל:

פרק שני

דף כ"ב ע"א תו' בד"ה אין מעמידין וכו' ובתרי מסכתי לכ"ע אין סדר עכ"ל. והאי דנקטי הכי י"ל דקושט' קאמרי דהא א"ת יש סדר ניתרצא קו' היטב דסתם ואח"כ מחלוקת אין הלכה כסתם אלא קושטא קאמרי וק"ל:

ע"ב בד"ה אי איתא דאקצייה וכו' לא חיישינן לדילמא מקצו ופלחו עכ"ל. לכאורה היה נר' דרש"י חולק עם התו' דהכי פי' בד"ה בשלמא מוקצה ונעבד אע"ג דודאי חשידן ל"ק אבל האמת נר' דרש"י אינו חולק דפי' לפי הרוחה שהביא הש"ס דהיינו אפי' את"ל דחשידן ל"ק דאם איתא וכו' וכ"ש דכפי האמת לא חשידי דודאי ניחא אלא דכוונת הש"ס אפי' את"ל ורווחה בעלמא הוא כמ"ש התו' ומה שרש"י בא לפרש הוא דלכאורה אני מבין דכוונת הש"ס כפי האמת דלא חשידי ואמאי לא חשידי דאם איתא וכו' וזה אינו דא"כ הו"ל לינקוט בקיצור ולימ' בשלמא מוקצה ונעבד לא חשידי ותו לא מידי דלפי טעם הש"ס אפי' חשידי מ"מ הבהמה לא הקצו אותה דאם איתא וכו' לכך פירש"י דכוונת הש"ס אפי' חשידי ודאי לא הקצו זאת הבהמה דאם איתא וכו' וכוונת רש"י ככוונת התו' דרווחא בעלמא הוא וק"ל:

בד"ה דאמר מר חביבה עליהם וכו' לא נודע לר"י וכו' עכ"ל. פי' מהיכן נפקא מדברי ר"י שאמ' בשעה שבא נחש וכו' חביבה עליהם בהמתן ויש מי שפי' דכוונת התו' דכל מקום שאומ' אמר מר הוא דברי משנה או ברייתא במקום אחר' ולא נודע לר"י מהיכן נפקא דבר זה לא ממתני' או מתניא דלא מצינו בש"ס ולא נהירא וק"ל:

דף כ"ג ע"א גמ' ע"כ ל"פ אלא בפרה דדמיה יקרים ע"כ. ואע"ג דסיפא תנן וכן הוה ר"א פוסל דמשמ' הא רבנן פליגי ומתירי' י"ל דהמק' מפ' דלעולם רבנן מודו ליה והא דנקט התנא וכן היה ר"א וכו' לאפוקי שלא תפרש כפי' ר' שילא דפוסל מטעם קיחה והא דנקט ר"א דוקא לפי שבפרה הוא אסר לכך נקט ר"א וק"ל:

תו' בד"ה ותו לא מידי פי' דמאי הפסד וכו' אבל יחוד בעלמ' אימא דאסור אף בדיעבד עכ"ל. דקדקו בלשונם וכתבו מלת אימא נ"ל דכוונתם כך בכח ההקדמה הזאת דיחוד בעלמא אימא דאסור דהיינו אפשר דאימא כך ומהכא אין ראיה דאפשר דאימ' כך אבל לא בוראי כך א"כ מה שתמיה לנו לא הנחת וכו' י"ל וכו' ודוק:

דף כ"ד ע"א תו' בד"ה ור"א פוסל הו"מ לאקשויי מההיא דוכן עכ"ל. וה"ה דהו"מ לאקשויי מדתניא מאי אותבו ליה וכו' וק"ל:

בד"ה ניחש דילמא רבעוה הא דלא פריך דילמא עלה עול על אמה וכו' עכ"ל. נ"ל דכוונתם כך היא הא דלא פריך דילמא עלה עול על אמה והיא מעוברת ונמצא היא ואמה נשאו עול ותי' דא"כ לא משכחת לה שלא עלה עול על אמה כשהיא מעוברת שאפי' היא מעוברת מ"מ עדין צריכה לזכר ותנן עלה עליה זכר פסולה אלא ודאי דלא חיישי' אם עלה עול על אמה כשהיא מעוברת דקרא כתי' לא עלה עליה עול דוקא ונ"ל דכך כוונת מהרש"א וא"כ מה שתמה הר"ב לחם סתרים על מהרש"א אחר המחי' אין מקום לתמיהתו ודוק:

ע"ב רש"י בד"ה טלה חלב רחל מניקה את בנה עכ"ל. עיין מ"ש מהרש"א ואע"ג דיכולין אנו לפרש פי' אחר בדברי רש"י דהיינו שרש"י בא לפ' מהו פי' טלה חלב ופי' ואמ' שרחל מניקה את בנה ונמצא שהבן יונק ממנה החלב לכך אמ' קרא טלה שהוא קאי על הבן היונק מרחל מ"מ פשט דברי רש"י לא מוכח כן וא"א נר"ו תי' על רש"י דטעמא דרש"י משום דק"ל אם נפרש על הבן היונק א"כ מהו מלת אחר דהול"ל אחת ועוד וכי שמואל הנביא לא מצא טלאים אלא טלה יונק לכך פירש"י רחל מניקה ור"ל דמלת טלה חלב רחל שנותנת החלב לאחד זכר שהיה בנה זכר ובאו דברי רש"י על נכון וק"ל:

תו' בד"ה פרה וחמור בת ג' פי' דקודם ג' לא ילדה עכ"ל. כוונתם ז"ל לשלול מה ששללו ג"כ במס' בכורות ע"ש וק"ל:

דף כ"ה ע"א גמ' אחל תת פחדך וכה"א ביום תת וכו' ע"כ. ולא ניחא ליה ללמוד ג"ש מאחל גדלך כי לא ניחא ליה משום דלא עסיק בעמידת שמש וק"ל:
שם ואב"א אבני ברד וכו' וק' והא קרא כתי' לשמוע ה' בקול אים ולא מצינו ביהושע שהתפלל על אבני אלגביש וי"ל דמקרא קא דייק לשמוע ה' בקול וכי הוא אמ' לה' לשמש הוא דאמ' אלא מוכרח דהתפלל להקב"ה ג"כ על אבני אלגביש ומצאתי סעד במדרש שהתפלל ג"ל על אבני אלגביש וז"ל למה נקרא שמה אלגביש שירדו על גב איש דהיינו יהושע ועמדו על גב איש דהיינו משה ואיך ירדו על גב יהושע וכי הזכיר שום דבר עליהם אלא ודאי ש"מ דהתפלל עליהם דירדו דומיא דעמדו דמה עמדו בתפלה אף ירדו בתפלה וק"ל:
תו' בד"ה למשה ליהושע הא לא קחשיב וכו' והר"ר אלחנן פי' וכו' מלמד שהזריח לו גלגל חמה כצ"ל וכ"ה בב"ר ול"ג שהעמיד דמשמעותו העמדה ממש וכוונת תר"א דבקין נמי הלך לאחוריו דאל"כ אמאי לא מנאו וק"ל:
דף כ"ו ע"א גמ' לבי תודתא וכו' ואפשר דמלת תודתא נגזרת ממלת תודה וק"ל:
ע"ב תו' **בד"ה** סמי כאן משומד וכו' כוונתם ז"ל היא דטעמ' מאי בכאן דאין אנו מפרשי' מינין משומר להכעיס ומומר פי' לתיאבון מלכל אבידת אחיך אבל בפ"ק דר"ה מפרשי' מינין להכעיס ומומר לתיאבון דמומר נמי לתיאבון יורד לגיהנם וה"ה נמי בס"ת ומה שהאריך הרב לחם יהודה בספרו על התו' ללא צורך ע"ש וק"ל:
בד"ה וחד אמ' להכעיס נמי משומר וכו' וגם מורידין אותו לבור עכ"ל פי' דלא כפירש"י דרש"י פי' בד"ה מין הוא בכמה דברים וכו' וגם מורידין דהכא עכ"ל. ומוכרח שהוא מפ' דלר"י מסמי אותה
מכל וכל ולמ"ד להכעיס מומר הוי הוא מסמי אותה אסיפא ונותן אותה ברישא עם גוים ורועי בהמה דקה הכיון דהוא מומר א"כ אתה נותן לו דין גוים והתו' ז"ל לא מפרשי הכי וסברי דאפי' למ"ד להכעיס מומר הוא מורה דמורידין וראייתם היא מדקאמ' הש"ס ולישני ליה וכו' קסבר וט' משמ' הא אם קסבר להכעיס מומר התירוץ אמת ולא פליגי אלא בעניינים ומצאתי בנוסחאות אחרות בתו' וגם אין מורידין וכו' ולפי גירסא זאת סברתם כרש"י ז"ל ודוק:
דף ז"ך ע"א גמ' ור"י אמ' המול ימול וכו' תימא דר"י דלא כמאן וי"ל וק"ל:
ע"ב תו' בד"ה חיויא טרקיה וכו' מקשים העולם דאמאי התו' ביארו הקו' דמה מחדשים ונ"ל לפ' דלכאורה הייתי מפ' דקו' התו' היא קו' הש"ס וה"ק איהו נמי חויא טרקיה ר"ל דמה הועיל בשלא פרץ גדר שהרי אפי' עכשיו שלא פרץ גדר חויא טרקיה ולא היי ליה

אסוותא ולפי פי' זה איך יבא תי' הש"ס ולכך פי' התו' דקו' הש"ס היא דמעיקרא הכי פריך וכו' והביאו דברי רש"י בתחלה לפי שלא נקט רש"י בדבריו אלא חיוב מיתה ולא נקט פריצה גדר ודוק:

בד"ה יכול אפי' בפרהסיא ומיהו רבנן פליגי וכו' ומעשה דבן דמא פרהסיא הוה ולפיכך לא הניחו ר"י ולפ"ז נוכל לומ' דהא דעבד יעקב מיראה וכו' עכ"ל. לכאורה ק' דהאריכו ללא צורך ועוד מ"ש ג"כ ולפ"ז טבל לומ' וכו' דמשמ' לפי מה שהקדימו מחלוקת ר"י ורבנן הייתי מפ' דמדנקט ר"י בדבריו ע"ז ואסר חותה בפרהסיא א"כ דוקא ע"ז דאסורה בפרהסיא אבל שאר מטת אפי' בפרהסיא מותר דודאי ע"ז חמורה משאר מצות וא"כ מעשה דר' אבהו היה אפי' בפרהסיא ומנ"ל להש"ס לומ' ה"מ בצנעא אבל בפרהסיא לא דמשמ' אפי' שאר מצות בפרהסיא אסור דהא ר"י לא אמ' אלא ע"ז ואם איתא דאפי' שאר מצות הו"ל לר"י למימ' רבות' דאפי' שאר מצות נמי וא"כ ק' נמי למה ר"י לא הניחו דהא דוקא ע"ז לכך התו' הקדימו מחלוקת ר"י ורבנן שר"י אוסר אפי' שאר מצות ובזה ניס' דמעשה ן' רמא בפרהסיא הוה ולפיכך וכו' ולפ"ז נוכל לומ' דהא דעבד ליה יעקב מינאה לר"א צנעא הוה דהא ר"י אסר אפי' שאר מצות בפרהסיא אבל מקודם לא נוכל לומ' הן דהא ר"י לא אסר אלא ע"ז אבל השתא נוכל לומ' דהא וכו' ועיין במהר"ם ולפי' העיקר מהר מן הספר ודוק:

דף ל' ע"א גמ' ואמזיגא לא מסר נפשיה והאר"י וכו' ע"כ. ואיכא למידק דקושיו' הפכיו' הן ונר' דמתחלה היה סובר הש"ס דזמנין מקרי ושתי כמ"ש לקמן (בע"ב) גבי האי אמרא דאקרים ולעולם דאמזיגא נמי מסר נפשיה וסבר דיתרץ לו כך וכיון דלא תירץ לו כך אלא תי' לו דאמזיגא לא מסר לכף הק' לו מר"י וק"ל:

רש"י בד"ה קרינא תליא מתוך וכו' כצ"ל:

ע"ב בד"ה אבטיח מללפון מלון בלע"ז עכ"ל. וק' דהא מללפון הוא פי' כ"ייאר דכן פי' הרמב"ם ומזלין פי' באטי"ך וי"ל לפי מ"ש רש"י שהביא דברי הירוש' דאדם זורע מעה מלפפון ועולה אבטיח לכך נקט רש"י כך וק"ל:

דף ל"א ע"א **תו' בד"ה** המפקיד יינו אצל גוי וכו' ואי חייש לזיוף כרבנן ולכך אסר באכילה ואפי' בהנאה נמי והא דלא הקשו על רבנן בעצמם משום דאלולי דברי ר"י היינו מפרשי' דרבנן אסרי אפי' בהנאה וי"מ דפי' התו' דרבנן אסרי בהנאה וחולקים עם רש"י ומ"ש הש"ס דסבר כרבנן היינו. דוקא דחייש לזיוף כוותייהו ודוחק ודוק:

דף ל"ב ע"א תו' בד"ה והא הכא דרוצה בקיומו וכו' וי"ל וכו' עכ"ל. וק' דא"כ אימא דסבר כר"מ ורבנן ולא כהאי ברייתא וי"ל דקו' הש"ס היא בכח ע"כ לא שרא ר"מ אלא בקנקנים

אבל בחרס הדרייני לא כמ"ש התו' ואין להקשות דא"כ הו"ל להש"ס להקשות מן מתני' בכח ע"כ לא פליגי די"ל דכיון דלא מצינו ברייתא או מתני' דאסרה בקנקנים לא הול"ל ע"כ דשמא ה"ה אבל כיון דמצינו ברייתא בהדיא דאסרה קנקנים א"כ ע"כ ל"פ ויש מי שחשיב ודברי התו' הם דחייה בעלמא ודוחק הוא וכן נמי יש לפ' בעוד יש לש' שכתבו התו' וק"ל:

דף ל"ג ע"א תו' בד"ה כך היא גי' הספרים וכו' ואפי' היה בהם זפת אלא שנקלף דיין בשכשוך כדמוכח וכו' כנ"ל:

ע"ב בד"ה כסי פירש"י כוסות וכו' לכך פר"ת וכו' עכ"ל. ולפי פי' הש"ס דקאמ' אי שתי בהו גוי פעם א' ר"ל אי שתי בהו גוי אם הודח פעם א' וכו' והרא"ש ז"ל הניח אותה בקושיא. על ר"ת וק"ל

בד"ה קוניא וק' לר"ת לכפר"ת וכו' עכ"ל וקו' א' נתרצה ג"כ דשאני זכוכית מקוניא שהוא לא נתבשל כ"ב משא"כ אם פי' אבר. וקו' ב' נתרצה דשאני אבר מזכוכית דבזכוכית אם הוא בלא חפוי אינו בולע ולכך גרע משא"כ באבר שאם הוא בלא חפוי בולע באבר ולכך הק' התו' שאם היה כולו אבר בולע עכשיו שאינו אלא חפוי למה אינו בולע עיין במהרש"א שנר' מפי' שהבין שאם היה כולו אבר אינו בולע וק"ל :

דף ל"ד ע"א רש"י בד"ה אימרא וכו' ולאו מילתא שהרי וכו' אבל במ' תענית פי' כך ולא הוקשה לו כלל וק"ל:

תו' בד"ה במה שמש וכו' וק' למ"ד וכו' ד"ל דלפירש"י שבגדי כ"ג הוא זר אצלם א"כ הי"ל לשאול הש"ס במה שמש דאם בגדי כ"ג הא הוא זר אצלם ותי' דלא כפירש"י וק"ל:

ע"ב גמ' הני גולפי שחימי ואוכמי וכו' ע"כ ובודאי דלאו חצבי שחימי דארמאי הנז"ל דהם בשכשוך בעלמא סגי אלא מין אחר הם וקמ"ל דל"מ בשכשוך בעלמא סגי אלא צריך י"ב חדש וק"ל:

תו' בד"ה אבטא דטייעי וכו' ואינו נר' וכו' עכ"ל. נ"ל כוונתם היא דמה חידוש יש באבטא דטייעי דהוא בכלל הני גולכי אלא ודאי ש"מ דמדנקט אבטא דטייעי ש"מ דהוא חלוק משאר כ"ח שלא יהא ניתר בעירוי אלא דוקא בי"ב חדש וזה אינו כי לא מצינו וכו' וה' עלה דיונה כת' דמדפלגינהו בתרי בבי ש"מ דחלוקים משאר כ"ח כיון שהם מימרי דרב חביבא ע"ש ומהא לא אירייא דהא זה רב חביבא בריה דרבא וזה רב חביבא התם ומי אמ' שזהו בעצמו ועוד דא"כ הול"ל הני אבטא דטייעי בלא א"ר חביבא אחרת אלא ודאי לאו רב חביבא הנז"ל ועיין מהרש"א ז"ל וק"ל:

בד"ה מורים אומן וכו' והיה ניכר שלא היה מפעם א' וכו' עכ"ל כצ"ל. והא דתו' לא אמרו דההוא דארבא היה של בע"ה משום תרי טעמי חדא דמסתמא של אומן הוי דבע"ה עושה לעצמו לאכול לא למכור ועוד רכיון דהש"ס הביא האי עובדא אברייתא של מורים אומן מותר ש"מ רזה נמי של אומן וכן מצאתי שכך הגיה מהר"ם כמ"ש אצל כת' דאמאי התו' לא כתבו דהיה של בע"ה דה"ה אלא כונתם אם אתה תפרשו באומן מוכרח אתה לומ' שלא היה מפעם א' וכו' ואין כוונתם דמוכרח לומ' כן ועיין במהרש"א ודוק:

בד"ה וכי נשחטין לע"א זכו' ומש"ה קאמ' בגמר זביחה ולא קאמ' בזביחה עצמה עכ"ל. פי' דאלו אמ' בזביחה עצמה היינו מפרשי' דקאי אדם וחלב אבל כיון שאמ' בגמר זביחה עי' אינו צריך עד דם וחלב אלא אפי' בגמר זביחה שאני עובדה דלא כרש"י ז"ל משום דכיון דלא הזכיר לו על שחיטה לבסוף הי"ל דעסיקי' שאמ' בזביחה עצמה עוברה ותו לא אלא ודאי ש"מ משום דאי אמר לו בזביחה עצמה קאי אדם וחלב לכך בגמר דמשמעותה על השחיטה ודוק:

דף ל"ה ע"א תו' בד"ה לפי שא"א בלא צחצוחי חלב וכו' דא"כ הול"ל אלא עכ"ל. ויש צוהחאות דיש בהם אלא וק"ל:

בא"ד אבל אין לפ' כפי' הד"א דהא לא מצינו בשום מקום שיניח חלב מלהקפות וכו' עכ"ל. ר"ל דלפי פר"ת שפי' ויעמיד ויבשנה ואין פי' ויקפיא אלא פי' ויבשנה וקאי אגבינה ניחא דאה"ן בחלב אע"פי שיש בו ארס נקפה אבל יבוש גמור לא אבל לפי' הר"א דקאי על חלם גוי ק' וכי בשביל שיש בו ארס אין מניחו ליקפות וק"ל:

בד"ה מפני שמעמידין וכו' אבל בשחוטה ליכא איסורא דאורייתא וכו' עכ"ל. ואע"ג דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון י"ל דכוונת התו' היא. דאסרו רבנן הוא קיל ולא אסרינן מספק דפי' מפני שמעמידין ר"ל דחיישי' שמא מעמידין וכן מצאתי בתו' בחולין (דף קי"ו) וק"ל:

בד"ה חדא קתני קיבת נכרי וכו' וי"ל דנהי דאין צלול מעמיד מ"מ אין הגוים בוררים וכו' עכ"ל. מ"ש ה' ע"ד ז"ל דא"כ אמאי חזר ר"י דדילמא כהן היה בורר וא"ל הרי כתבו התו' שא"א שלא יתערב וכו' דא"כ איך כתבו התו' אין הגוים בוררים אותם היטב י"ל דשאני כהן כיון שהוא טרוד בבית המקדש וצריך טורח לברור היטב ואפ"ה היה שורפה ש"מ דמותר וק"ל:

ע"ב גמ' אלא דברים שמכוסין ממנו מתגלין לו קריביה עלומות וכו' ע"כ ודרשי הני דרשות משום דהיל"ל נערות מאי עלמות ש"מ עלומות ודרשא ב' דהיל"ל עלומות בהדיא

מאי עלמות ש"מ על מות ר"ל אותו שממונה על המות ודרשא ג' היא דהיל"ל עלמות בחולם חסרה וא"ו ודרשי' ביה עלומות ועל מות אלא ודאי לדרשא אתא עולמות וק"ל:
שם פת לא הותרה בב"ד מכלל דאיכא מאן דשרי ע"כ ואע"ג דהש"ס אמ' לקמן ולא היא ר' לא התיר את הפת י"ל דאמ' כך לאפוקי סברת העם שמתירין וק"ל:
תו' בד"ה דברים המכוסין וכו' פי' שבני אדם מגלין לו רזיתן וכו' עכ"ל. ולא ניחא להו פירש"י משום דק' להו דאיך יקראו מכוסין כיון שאם טורח עליהן נגלין לו ודייקי נמי מלח ממנו וק"ל:
בד"ה מכלל דאיכא מאן דשרי וכו' אלמ' דלא פשט איסורא עכ"ל. פי' לפי' דמדקאמ' פת לא היתרה משמ' דיש טעם להתר אלא דלא הותרה דאי לית ביה צר סתר איך יכול אדם להתיר דודאי העם שהתיחו יש בהם ת"ח אלא ודאי דלא כשט האיסור וק"ל:
דף ל"ו ע"א גמ' אלא לדידך דאמרת דניאל גזר עליו וכו' והתנן אין ב"ד יטל לבטל דברי ב"ד חברו וכו' ע"כ. לכאור' היה נר' דקו' הש"ס כך היא בשלמ' לדידי דאסרו אותו מדינא מטעם זליפתן של כלים וכו' ניחא דלר"י הנשיא לא נהירא ליה טעמ' דזליפתן של כלים וס"ל דמותר והא דתנן אין ב"ד יכול לבטל דוקא בדבר שהוא גזירה וסייג לדבר אבל לדידך דאמרת דאסרוהו מטעם גזירה וסייג א"כ ק' והא אין ב"ד יכול לבטל וקו' הש"ס שהק' ור"י היכי מצי למשרי תקנתא תלמידי דשמאי והלל לרב דוקא הוא דמקשה אמנם התו' כתבו' דקו' הש"ס בין לרב ושמואל וקו' שמואל דהק' אלא לדידך וכו' היא מתבארת לקמן ור"י היכי מצי למשרי וכו' וכוונת קו' לשמואל על שהק' לעיל לרב אלא לדידך וכו' ולדידיה מי ניחא והתנן וכו' כמו שפי' התו' לעיל בד"ה בשלמא וכו' וכוונת קו' לרב ג"כ דודאי שרב סובר שרי התיר את השמן ולא דרש וישם דניאל על לכו אלא דסובר ר"י דתלמידי שמאי והלל גזרו ואעפ"כ התיר והיכי מצי למשרי וכו' ותי' דקו' שמואל מטעמ' דלא פשט דלרב א"י לומ' טעמא לא פשט איסורו כמ"ש התו' הנז"ל ועור דהטעמים לא נראו לו ג"כ אבל לרב ק' ומה שהק' על ר"י לרב תי' לו ג"כ דר"י סובר לא פשט ולכך התיר אכל האמת גזירת דניאל ודאי פשטה וש"ה תני והדר מפרש דבתחלה הביא קו' שמואל על רב ואח"כ בא לפרש קו' במ"ש ור"י היכי מצי וכו' וק"ל:
תו' בד"ה בשלמא למ"ד זליפתן של כלים וכו' ודקדק ר"י וכו' לכ"נ וכו' עכ"ל. ר"ל דק' להו מאי דקאמ' קסבר וכו' דמשמ' דתלמידי שמאי והלל ס"ל אסור והא כ"ע ס"ל דמותר ותי' דפי' הש"ס כך מאחר דנט"ל מותר ועוד לא פשט איסורו א"כ ניחא אלא לדידך וכו' דקו' הש"ס של שמואל דלדידי ניחא לא מכח נט"ל דוקא אלא מטעמא דלא פ"א ג"כ

דלקמן ביארה קו' שמואל הש"ס וזהו מה שקיימו התו' בלשונם כמו שמפ' הש"ס בסמוך דלא פשט איסורו כלומ' דעיקר קו' שמואל מתבארת בסמוך כמ"ש פי' לעיל בש"ס וק"ל:
בד"ה והתנן אין ב"ד יכול לבטל תימ' דבפ' השולח וכו' ואם לא פשטה א"כ ל"ל אישר חילי וכו' עכ"ל. וניחא להו להקשות דשמואל אדשמואל דכאן ניחא ליה בתי' שמן לא פשט איסורו והא בעצמו אמ' האי פרוזבול וכו' ועיין במהרש"א ז"ל וק"ל:
בא"ד כך דקדק הר"א מתוך גי' הספרים וכו עכ"ל. ולפי אותה גי' שגירסין דברי רב משרשיא עם קו' הש"ס הביאו דבריו לאלומי בעלמא וק"ל:
ע"ב גמ' יחוד נמי ב"ד של דוד גזרו וכו' ואין להק' דא"כ ב"ד של חשמונאי מה גזרו דאפי' יחוד גזרו ב"ד ש"ד מכ"ש ביאה די"ל דזהו בכלל קו' הש"ס א"נ ב"ד ש"ח גזרו החיוב למ"ד נשג"א ולמ"ד נשג"ז וק"ל:
דף ל"ז ע"א תו' בד"ה ורבנן. לית להו דר"י פי' וכו' היינו בע"פ אבל בשטר מודו ליה עכ"ל. פי' לדבריהם דדוקא במתנה דכיון שהניחו הזמן אחר התנאי בשטר ש"מ דכוונתו מהיום אבל בגט התנאי אינו כתוב בו לכך לא אמרי' זמנו של שטר מוכיח עליו כן פירש"י במס' וק"ל:
ע"ב גמ' מה מים שלא נשתנו מברייתן ע"י האור וכו' ע"כ. ק"ק דא"כ לפ"ז הפת אסור אפי' דליכא פלטר ישראל ואפי' בשדה וי"ל דשאני פת דנשתנה כבר בטחינה ואין שינויו ע"י האור וק"ל:
תו' בד"ה דיקרב בדיקרב בחיבורין פי' כגון ראובן שנגע במת וכו' והא דאמר רבא לא תיתלו ביה בוקי סריקי וכו' עכ"ל. לכאורה היה נר' דכונת התו' היא דבאו לשלול פי' אחר במלת בחיבורין כדאיתא בנזיר (דף מ"ב) דהיינו שבעודו נוגע במת זה נגע ידו האחרת במת אחר נמצא דב' טומאות בחיבור ושלא בחיבורין הוא אחד שפי' מן זה המת אח"כ נגע במה אחר אמנם אחר העיון נר' כדי שיבא מקושר היטב מה שסיימו והא דאמ' רבא וכו' ששללו התו' פי' אחר שלא נפרש דפי' דיקרב בדיקרב בחיבורין ר"ל שזה אדם קרב בראובן שנגע במת ממש ושלא בחיבורין שנגע באדם שלא נתחבר עם המת כלל כגון ראובן שנגע במת ושמעון נגע בראובן ולוי נגע בשמעון נמצא שזה לוי לא נגע באדם שנתחבר עם המת ולפ"ז רבא לא ניחא ליה משום דלפי פי' זה לית לן חלוקא בעודו נוגע או לא משום דאנן לא דרשי' הכי אלא מכח רומיא דקראי אבל עכשיו שפי' באותם הפסוקים דהיינו פסוק וכל אשר יגע בו הטמא בשני ר"ל שזה האדם ב' לראובן שנגע במת ופ' והנפש הנוגעת הוא בג' לראובן א"כ מהיכן תוציא חילוק זה בעודו נוגע דהא קרא לא חלק ואנן קי"ל דטומאה בחיבורין דאורייתא דוקא דהיינו שפי' בעודו נוגע

כפי האמת וכפי פי' זה אפי' שלא בחיבורין דאורייתא דהיינו שלא בעודו נוגע ולכך לא ניחא ליה רבא וכי פי' זה ל"ק לן מה שהק' התו' והא דא"ל רבא וכו' דאדרבה מוכיח מן רבא דאית ליה טומאה בחיבורין דהיינו כפי האמת דאורייתא והתו' לא ניחא להו בהאי פי' משום דס"ל לא ניחא לן למימ' דבג' לראובן טמא ואנן קי"ל דטהור ולכך פי' התו' ראובן שנגע במת וכו' וא"ת א"כ משמ' מרבא לפי' זה דס"ל דטומאה בחיבורין לאו דאורייתא דאמאי אמר רבא לא תיתלו בוקי סריקי דבשלמא לפי' האחר ניחא דאדרבה מוכח דרבא אית ליה טומאה בחיבורין דאורייתא כמ"ש אבל כפי פי' זה ק' דמשמ' דטומאה בחיבורין לאו דאורייתא וזהו מה שהק' והא אמר רבא וכו' ומה שהק' מהרש"א נ"ל ליישב דבשלמא אם נאמר דיקרב בדיקרב בחיבורין דאורייתא ניחא שהתיר יוסי בן יועזר דכיון דהחמירה תורה דאפי' דב' טמא ז' דאוריית' לא צריכינן לגזירה דרבנן דלא אתו למפרץ גדר ולכך ניחא שהתיר אבל אם נאמ' דיקרב בדיקרב אינו טמא אלא טומאת ערב דהא קרא דוהנפש הנוגעת וקרא דוכל אשר יגע בו הטמא מוכרח דמפ' אותם בדיקרב בדיקר' בחיבורי' טומאת ערב א"כ רבנן החמירו דיק' בדיק' בחיבורי' שטמא ז' ועשו סייג וגדר לדבר ואיך הוא מתירו. ואחי הרב משי"ח תי' דכוונת רבא די' בדי' טמא ז' מדרבנן לכ"ע ויוסי בן יועזר לא התיר דקים ליה לרבא כך ותתו' במס' נזיד אותו הפי' שפי' ששללו תו' בכאן הניחו אותו אמת שם בד"ה כאן בחיבורי אדם באדם וכו' ע"ש:

בד"ה בראשי ארוך כ"ע ל"פ ק' דאמרי' בא"ט וכו' עכ"ל. וק' דמאי קו' הא בהדיא פליגי בא"ט וי"ל בפ' א"ט אוקים סתמ' דמתני' כמ"ד מותר ורב כהנא ס"ל מותר וא"כ אמאי אוקים הברייתא דלא כהלכתא וכן משמ' מדבריהם שם בד"ה אלו כללי כללות וכו' ע"ש וק"ל:

בד"ה והשלקות מנה"מ אור"ת וכו' ובירוש' דביצה וכו' דבשל סופרים הלך אחר המיקל עכ"ל. תימא דת"ל דר"א ור"י הלכה כר"י ויש ליישב משום דסתמ' דתלמודא במ' ביצה (דף ט"ו) הביא דברי ר"א ולא דברי ר"י וא"כ שמא דניחא ליה בדברי ר"א ויש ספק בדבר לכך נקטו התו' דבשל סופרים וכו' וק"ל:

דף ל"ח ע"ב גמ' תרי מיני שתיתאה שדר ברזילי הגלעדי דכתי' משכב וספות וכו' וקלי ע"כ. ק"ק דאימא דפי' קלי חטים ושעורים קלויים וקלי ב' פי' שתיתאה ומין א' דוקא וי"ל דמדכת' קרא קלי הא' בין קמח ופול ולא כתבה אחר חטים ושעורים ש"מ דומיא דקמח וק"ל:

רש"י בד"ה וההמין מים חמין דהא אין משתנין מברייתן ע"י האור עכ"ל. ק"ק דת"ל משום דנאכלין חיין וי"ל משום דהש"ס נקט לעיל מה מים שלא נשתנו מברייתן ע"י

האור נקט כך ג"כ האי טעמ' והשיב אחי הרב משי"ח נר"ו דנקט האי טעמ' אפי' מאן דלית ליה לש' דנאכל כמות שהוא חי וק"ל:

דף ט"ל ע"א גמ' ר"ע איקלע וכו' ע"כ לפירש"י שפי' לעיל דל"ג ר"ע אלא מר עוקבא ה"ה נמי בכאן וק"ל:

דף מ' ע"א גמ' מתיב רב עוקבא ב"ח ובדגים וכו' ע"כ. והא דלא הק' על ברייתי' בלא דברי ר"ה ור"נ משום דדילמא משבשת' היא ולית הלכת' כהאי ברייתא אבל דפליגי ר"ה ור"נ כ"ה ש"מ דס"ל כוותה וכן פי' הרב אלגאזי ז"ל וק"ל:

פרק שלישי

דף מ"א ע"ב תו' בד"ה והא שברים בלא מילתיה דשמואל וכו' וי"ל וכו' עכ"ל. ר"ל דהו"א דאינו אסור אלא תבנית יד ורגל והאחרים מותרים וק"ל:

אמר המחבר להיות שקראנו צרות רבות ורעות בשנה זו שנת תקי"ו והיינו טרודים בצער המלחמות וקרא לנו השור והשבר בעו"הר לא היה לי פנאי לכתוב וה' ימלא חסרוננו ויביא לנו מלכנו משיחנו במהרה בימינו כי"ר ביום ה' ז' לח' אלול נלכדה העיר והיה השוד והשבר מיום ז' באלול עד עיו"הכ ה' ירפא שכרנו כי"ר:

דף מ"ח ע"א גמ' ושמואל דאמ' כר"י וכו' ע"כ. ואין להק' דא"כ מה בא שמואל לומ' ואם בא לפסוק הלכה הול"ל הלכה כפ' ולפי מסקנא דמלתא דשמואל בכ"ע ג"כ ק' די"ל דכיון דמחלוקת ר"י ורבנן תוכל לפרש בה ב' פירושים א"כ לא סגי באומרו הלכה כפ' דמדבריו ידענו מחלוקתם וק"ל:

תו' בד"ה ה"ג העמיד תחתיו ע"א ובטלה וכו' עכ"ל. לא ידענו מה גירסא אחרת הסירו דאם נאמרו ונטלה אמאי דהא דומיא דבתים ואבנים ואפשר לומ' דלפי יש מי שלא רוצה לגרוס ונטלה מטעם דלפי גי' זו משמ' דצריך בטול אבל נטלה ולא בטלה אסור וזה אינו דבנטילה בעלמא סגי ולכך לא גורסי' ובטלה לוה כתבו התו' ה"נ ובטלה דמלת ובטלה שייכא על בטול ממש ועל נטילה דנקרא' בטול שבטלה משם וכוונתם לקיים גיסתם לא למחוק גירסא אחרת וק"ל:

בד"ה גדעו ופסלו אין וכו' וי"ל וכו' עכ"ל. וא"ל דא"כ ד' אשרות הוו דהא גדעו ופסלו בלא השתחואה מותר אפי' מה שהחליף דל"ק כלל דא"כ לעיל נמי כשהק' בבתים הני ג' הוו הול"ל וליטעמיך הא ר' הוו דבנה ולא השתחוה מותר אלא ודאי דתנא דמתני' ההיתר פשוט לו ולא חש להזכירו ותנא ג' מינים בעיקר אילן כולו וכשהחליף ובהעמיד תחתיו ודלא כה' ע"ד ז"ל וק"ל:

בא"ד והא דלא משני גדעו ופסלו אצטריכא ליה וכו' עכ"ל. ומתחלה לא הקשו משום דכיון דס"ד גדעו אפי' לא השתחוה איך יתרץ אצטריכא ליה אבל כיון דפי' גדעו ופסלו

והשתחוה הק' שפיר דגדעו ופסלו אצטריכא ליה להתיר עיקר אילן ומ"ש דשינוייא דחיקא משום דתנא נחית לאשמועי' עיקר מה שהחליף דאסור לא להתיר עיקרו ולכך לא רצה לעשות ב' דוחקים שינוייא דחיקא ומתני' ושמואל כר"י אבל לרב אשי אפי' שינוייא דחיקא מ"מ הא שמואל כר"ע ומתני' כרבנן וק"ל:

ע"ב גמ' וסבר ר"י זו"ג אסור וכו' וק' דמאי קו' דר"י לא אסר אלא לכתחלה אבל בדיעבד מותר דהא אפי' מאן דאית ליה זו"ג מותר אוסר לכתחלה ותי' הר"ן דלא אסר לכתחלה אלא בעושה מעשה בידים לכתחלה כגון נוטע ערלה אבל בכאן דהנאה ממילא אתיא אפי' לכתחלה מותר והא דלא הק' דרבנן אדרבנן דהא תני' ומורה ר"י משמע דחכמים נמי ס"ל הכי לכאורה היה נ"ל לומ' משום דהו"א דרבנן שני להו בין ע"ז ובין דעלמא לכך הק' ר"י אדר"י דלא יכול למימ' שני ליה מכח שדה שנזדבלה אבל האמת הוא כמ"ש התו' ד"ה הא רבנן משום דמה שגדל מן האגוז יהא מותר אבל ק' לדעת רש"י בהבריך והרכיב דאמאי התירו רבנן כיון דאית להו זו"ג אסור ולהתו' ניחא דמפרשי כפי' ב' דרש"י ז"ל ומוכרח לומ' דרש"י מפ' דרבנן אסרי הבריך והרכיב והא דאמ' מודה קאי אנטע דוקא ופליג עלייהו בהבריך והרכיב ומתיר וכללינהו בחדא בבא ונקט מותר אכולהו וק"ל כן פי' אמשי"ח נר"ו:

דף מ"ט ע"א גמ' ישן יוצן ע"כ. ולדברי התו' שכתבו לעיל דלא אמרי' זו"ג אלא כגון זבל על קרקע י"ל כגון דנתחזק ע"י עצים דהתר זו"ג הוא וק"ל:

תו' בד"ה שדה תזרע וכגון שאין הזבל בעין וכו' עכ"ל. ר"ל דלעיל בד"ה התם דקאזיל לאיבוד כתבו פי' בקונט' וכו' לכנ"ל וכו' שאינו נופל כ"כ ביחד משמ' מזה דאפי' לר"י דמתיר בזו"ג טעמיה משום דאינו נופל ביחד הא לא"ה אסור ואיך אמרי' תזרע הא כולו ביחד ולכתחלה לא עושין כן וכ"כ התו' לעיל ד"ה א"ל אף הוא נעשה זבל (דף מ"ג) לכך כתבו התו' כגון שאין הזבל בעין וק"ל:

ע"ב גמ' הלכה כר"א ע"כ פי' לענין אם היה כולו אסור דבנ"ד אנן קי"ל כר"י דזו"ג מותר וק"ל:

תו' בד"ה לא דכ"ע עוברין לשברים וכו' דהא רשב"ל ושמואל בחדא שיטה קיימי עכ"ל. וק' דהא שמואל אסר שברים ורשב"ל מתיר וי"ל דמחלוקת ר"י ורשב"ל היא גופה מחלוקת רב ושמואל והא דלא אמ' לעיל לימא דמ"ס וכו' י"ל דכאן בא לומר לימא כתנאי בכח מטעם דאלת"ה קשיא שמואל אדשמואל ופשט לו הש"ס דכ"ע עוברין לשברים ושמואל עסיק במוצא רוקא אבל רש"י מפרש דשמואל ס"ל כר"י ולא התיר אלא שברי שברים ורשב"ל אפי' בשכרים מתיר וא"כ לק"מ והתו' אזלי לשיטחייהו שכתבו בריש

פרקין דשמואל כר"ל ומ"ש ה' ע"ד ז"ל דמחלוקת ר"י ורשב"ל במוצא לא נהירא דהא אמרו ע"ז נשתברה מאליה משמ' דחיזק לה ולא אמרו המוצא ודוק:

פרק רביעי

שם גמ' אלא ר"י וכו' ע"כ וה"ה דהו"מ להק' אמאי צריך זו בצד זו דממ"נ אי ע"ל אפי' אינם זו בצד זו ואי אע"ג אפי' זב"ז נמי מותר אלא דזה בכלל קו' הש"ס אפי' תרתי נמי ור"ל אפי' א' כמ"ש התו' וא"כ לא יש זו בצד זו וק"ל:

דף נ' ע"א גמ' בידוע וכו' ורמינהי אבנים שנשרו וכו' ע"כ ואין להק' דאמאי לא א"ל ולדידך מי ניחא דמ"ט דר"י דממ"נ ק' די"ל דמפרש הברייתי' דר"י לית ליה ע"ל וג' אסורות מטעמ' דעושין מרקוליס קטן בצד מרקוליס גדול ורבנן ס"ל ע"ל וק"ל:

רש"י בד"ה מרוחקות בד"א וכו' עכ"ל. בא לשלול שלא תפרש סמוך לד"א וק"ל:

ע"ב תו' בד"ה בעינן כעין פנים וליכא וכו' שאין דרכן להאכיל לע"ז כדורות הא' כך נר' לר"י עכ"ל. נ"ל דט"ס מ"ש כך נר' לר"י דהא דברי רשב"ם בשם רש"י הם ואין לימ' דכוונת התו' שדברי רשב"ם נראים לר"י דהא בככרות פליג עליה ויש ליישב דנר' לר"י כוותיה בדין ולא מטעמיה א"נ צ"ל קודם וככרות שמביאים כך נר' לר"י ור"ל דע"כ נר' לר"י אבל ככרות לא נר' לו וק"ל:

דף נ"א ע"א גמ' לימא כתנאי וכו' דכ"ע ל"א בעין זביחה וכו' ע"כ ולכאורה ק' איך יהיה רב דלא כמאן וטוב להניח כתנאי ונ"ל דכוונת הש"ס דאי אמרי' כתנאי ק' מאי אשמועי' רב ואם כא לפסוק הלכה הול"ל הלכה כפ' וזהו כוונת הש"ס שאמ' לימא כתנאי לכך תי' הש"ס דכ"ע ל"א וכו' לכך אם אמ' הלכה כפ' אפשר לפ' דכ"ע ל"א כעין זביחה לכך אמ' רב שבר מקל וכו' וממילא פי' הברייתא פליגי אי אמרי' כעין זביחה וכו' וכ"הג פי' במ' מכות (דף ז' ע"ב) ומ"ש ה' ידידיה גלאנטי דאמרי' רב תנא הוא ופליג מה יענה במ' מכות דלאו רב הוא ודוק:

שם א"ל רבא לר"ן וכו' ע"כ ואע"ג דלעי' אמ' רבא בעי' זריקה המשתברת וכו' י"ל בתר דאגמרה סברה וק"ל:

שם תנן מצא בראשו פרכילי ענבים וכו' וק' לפירש"י לעיל דבעינן שיהא עבודתו בכך וא"כ אמאי אסור דהא פירש"י לקמן מצא בראשו על מרקוליס קאי וי"ל דמ"מ הרי כעין פנים איכא דמביאין בכורים לב"ה ובעינן זריקה המשתברת כדכת' התו' לעיל ונמצא רש"י סתור דידיה אדידיה וכן פי' הריג' וק"ל **שם** מנין לשוחט בהמה למרקוליס וכו' ע"כ. מה שהק' מהרש"א לעיל על רש"י בד"ה שבר מקל לפניה וכו' י"ל דזובח לאלהים הוא עונש ור"י קבע דבריו על החיוב ולהך הביא ראיה על החיוב ובכאן קבע דבריו ר"א על

האזהרה מולא יזבחו כמו שפירש"י לקמיה בתר ואין אחרת להם וכו' ואזהרת מרקוליס מנלן וק"ל:

ע"ב גמ' א"כ לא יאמ' עליהם ע"כ. יש מי שהק' דהא אצטרי' לעיל (דף מ"ה) ומה שעליהן אסורין וי"ל דא"כ הול"ל ותראו וכו' כסף וזהב אשר עליהן ולא לכתו' קרא דלא תחמוד וק"ל:

דף נ"ב ע"א גמ' כתי' לא תחמוד וכתי' ולקחת לך ע"כ. לכאורה נר' דל"ק כלל דלא תחמוד דבק עם ולקחת לך והפסקה היא שם ויש לפ' דק' להו דפי' לא תחמוד משמ' אפי' חמדה בלב וכתי' ולקחת לך משמ' עד שיקח אותם וק"ל:

תו' בד"ה תנהו ענין לכלים וכו' ואע"ג דדברי קבלה הן וכו' עכ"ל. אפשר לקשר דברי התו' דכיון דדברי קבלה מנ"ל למימ' דלא אסרינן תקרובת מכיון דבכאן אסרי' כלים א"כ ה"ה תקרובת ומנ"ל לדוד דאינו אסור תקרובת ותי' דקודם דאתא דוד וכו' וק"ל:

ע"ב גמ' איתיביה כל הכלים אשר הזניח וכו' ע"כ. וא"ל דמאי קו' דרבנן אח"כ קנסו וי"ל דכיון דא"ל מקרא היה בידינו משמ' דזה משנים קדמוניות וב"ק ס"ל ר"א הוא ולזה הק' הרי מצינו מקרא להפך וק"ל:

שם לימא מסייע ליה וכו' ע"כ. וא"ל וכי לרבי שהוא תנא מסייעת ליה מתנא אחר וי"ל דכוונת הש"ס וממילא קו' על ר"י בן שאול דהא משנה ערוכה היא וק"ל:

שם מי לא א"ר אושעיא וכו' הא דלא ק"ל מפסוק דובאו פריצים לחוד משום דהו"א דהאי וחללוה דוקא לחומרא ולא לקולא לכך הביא דברי ר"א וק"ל:

שם לא נצרכה שיש לו בה שותפות וכו' ע"כ. אפשר ליישב מ"ש לא נצרכה דק"ל ג"כ במ"ש והא שם בסתר ר"ל וא"כ כזקנותו שאמ' של חברו משמ' שבא לשלול דדוקא של חברו הא של ישראל לא ופשיטא הא בהדיא קרא כתי' ותי' לא נצרכה וכו' וק"ל:

רש"י בד"ה מאי כיון דאיסורא לא בטיל וכו' דלית להו טהרה במקוה בשאר טומאות דנימא וכו' כצ"ל ר"ל דק"ל דמאי איריא אוכלין אפי' כלים נמי כיון דאיסורא וכו' לכך פי' דלא אמרי' כיון דאיסור' וכו' אלא אם לית להו טהרה במקוה וכו' והא דלא פירש"י ותבעי ליה כלים כפי' התו' כיון דמודה דטהורים אפי' של תקרובת נמי משום דכיון דלא פי' הש"ס ותבעי ליה כלים של תקרובת בהדיא ש"מ דלא איירי בתקרובת ולתרוצי קו' התו' י"ל דמעיקרא קודם קו' ותבעי ליה גופה של ע"א הוה ס"ל דטעמא כיון דאית ליה טהרה סגי אכל כיון שהק' לו ע"א גופה הוצרך לטעמ' כיון דאיסורא ל"ב וא"כ בתר דשמעי' ה"ט אין אנו צריכים עוד לטעמ' דאית ליה טהרה במקוה ודוק:

תו' בד"ה משום כספה וזהבה של ירושלם שהיה וכו' עכ"ל. פי' דק"ל דמאי איריא כסף וזהב אפי' נחשת נמי ותי' דלפי שלא היה משבע של ירוש' אלא כסף וזהב דוקא ומה שפי' הרי"ג ל"ג ודוק:

דף ג"ן ע"א תו' בד"ה אבל בצורף ישראל לאו דוקא צורף איידי דנקט צורף גוי נקט נמי צורף ישראל עכ"ל. ואפשר נמי האי דנקט צורף משום דסתם לוקחי מתכות צורפים הם כמ"ש רש"י בד"ה סתם לוקחי מתכות וכו' וק"ל:

בד"ה או דילמא בין בזו ובין בזו מחלוקת וכו' ול"ק דקאמ' תיקו ופשט בתר הכי דהכי אשכחן וכו' עכ"ל. פי' דק"ל לגי' הריב"ן דקאמ' תיקו ואמאי לא פשט ותי' דל"ק דקאמ' תיקו ואח"כ פשיט כתי' מיתיבי שתי' קו' מיתיבי וכוונתו לפשוט נמי הבעיא ואע"ג דאמ' תיקו מ"מ בכמה דוכתי קאמ' תיקו ופשיט כתר הכי ודוק:

ע"ב גמ' אמר ריב"א אמר ר"י בימוס אבן אחת מזבח אבנים הרבה ע"כ. ולכאורה ק' כיון דשמיעא ליה הברייתא א"כ מאי קמ"ל וי"ל דר"י אמר דין בימוס ודין מזבח והש"ס בדברי ר"י לא אמר מזבח משום דל"פ אלא בבימוס ואמר ר"י בימוס אכן וכו' והש"ש הביא דבריו על הברייתא א"נ בתר הכי שמיעא ליה וק"ל:

תו' בד"ה דאי תנא לוה הו"א וכו' ועוד וכו' עכ"ל. לפי טעם א' דוקא למ"ד צורף ישראל מחלוקת ולפי' ועוד אפי' למ"ד צ"י ד"ה בטל אתיא כר' דוקא וק"ל:

דף ד"ן ע"א תו' בד"ה מתקיף לה ר' זירא אונס רחמ' וכו' ועוד קשיא וכו' עכ"ל. ועוד קשיא לפי ואין לומ' וק"ל:

בא"ד וא"ת מאי קמייתי למפטר אונס וכו' וי"ל וכו' עכ"ל. ר"ל דאי אמרי' דקו' ר"ז על לכתחלה שאין למסור עצמו א"כ ק' דדילמא מטעמא דקרקע עולם היא אבל עכשיו דאמרי' דקו' ר"ז על בדיעבד שפטור א"כ מה שק' וא"ת י"ל וכו' וק"ל:

ע"ב גמ' דבר אחר הרי שגזל סאה וכו' ד"א הרי שבא על וכו' ע"כ. נ"ל האי דנקט ד"א דק"ל קו' דמתני' א"כ יאבד דבר שאין צורך העולם בו וכו' ולכך אמר ד"א הרי שגזל וכו' וא"כ בכאן ג"כ אמרי' עולם כמנהגו נוהג וא"ת דמה ראיה מביא דשאני התם כיון שהוא דבר כללי וכי סאה בתוך כור הכור יצמח והסאה לא תצמח דלא שייך זה אבל בכאן אמאי לא יאבד דבר וכו' ותי' ואמ' ד"א הרי וכו' אמאי יוליד דכמה נשים יש שאינן מתעברות אלא עולם כמנהגו נוהג וכו' ה"נ עולם כמנהגו נוהג וכו' וק"ל:

רש"י בד"ה למעוטי ערלה וכו' ואע"ג דאיהו אסיר לאתהנויי מינייהו וכו' לאו מערלה קמייתי ליה וכו' עכ"ל. ר"ל ואע"ג דאסור לאתהנויי מערלה וכלאי הכרם מ"מ האי הנאה קא מטיא ע"י ערלה אבל לאו מערלה ממש מטיא ליה אלא ע"י דהא מפירות מטיא

דהיינו על ידיה וכיון דלאו מערלה ממש מטיא אלא מפירות הקילו חכמים ומה שהגיה מהרש"א לפי הגהתו ר"ל דהאשה מטיא לה הנאה מפירות. אבל הוא מטיא ליה הנאה. מערלה דפירות באו מערלה וכיון דהאשה באה לה הנאה מפירות ולא מערלה התירו חכמים ודוק:

תו' בד"ה מכרן וקדש כדמיהן פירש"י וכו' א"נ משום פו"ר וכו' עכ"ל. וק' דפשיטא וכי איסור א"א יהיו גוזרים חכמים ומהו שאמרו פ"ו ותי' אחי הרב משי"ח דאא"ל כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש וק"ל:

בד"ה משום דהוי ע"ז ושביעית תימא וכו' וא"כ אי הוה כתי' חד לא אתי חבריה מניה עכ"ל. ר"ל דמ"ט דאמרי' ב' כתובי' אין מלמדין מטעמ' דאם באו ללמד הול"ל חד קרא דוקא והאחד ילמד מחברו כיון שבאו ללמד אבל בכאן אי כתי' חד לא אתי חבריה מניה ואצטריכו ב' והרי"ג לא עיין יפה בתו' ודוק:

דף נ"ה ע"א תו' בד"ה והשאר מותר פי' אף בשתיה וכו' לישני ליה דמותר דמתני' היינו בהנאה וכו' עכ"ל. וקמ"ל רב הונא דל"ת אפי' נמשך מותר בשתיה וק"ל:

דף נ"ו ע"א תו' בד"ה ר"ע משיקפה תימ' כוון דר"ע וכו' וי"ל דש"ה דאיכא למיטעי וכו' עכ"ל. ולתירוצם ק' דמאי קמיבעיא ליה קיפוי דבור או קיפוי דחבית דאם קיפוי דחבית הול"ל עד שיקפה ולקושייתם נ"ל לתרץ דאגב דנקט ת"ק משירד לבור נקט הוא ג"כ משיקפה ושוב מצאתי דכך תי' התו' במ' מציעא ע"ש וק"ל:

דף ז"ן ע"א תו' בד"ה דאי משכחנא תנא דאסר כר"נ וכו' תימא הא איכא תנא וכו' עכ"ל. וקו' התו' לפי ס"ד דהביא ראיה מר"נ דאפי' לא אסר אלא ביד ואעפ"כ כת' דאי משכחנא תנא וכו' א"כ אמאי לא הביא ראיה ממתני' דלא אסר אלא ביד וק"ל:

בד"ה אימור דאר"ן ביד וכו' משמ' שלא פירשו וכו' עכ"ל. ר"ל יש מי שרוצים למתוק ברגל מי אמר וטעמייהו דמשמ' שזה החילוק לא פירשו רנב"י בדבריו והא ודאי פירשו בהדיא ולכך לא היו רוצים לקרות ברגל מי אמר ולפי גי' זו דלא גרסי ברגל מי אמ' ק' דמאי ראיה מביא מר"ן דהא לא אסר אלא ביד וי"ל דכוונת הש"ס דרך משא ומתן בעלמא ולפי' ר"י ניחא וק"ל:

בד"ה ה"ג ברוב הספרים וכו' ועוד דאם אינו אוחזה בירידתו לבוד היכי דייק שלא וכו' והא בכ"הג בזב אינו טמא עכ"ל. פי' לפירושם דכפי פירש"י ק' מאי תי' לו הש"ס דקאזיל מיניה ומיניה וניח' ליה בדיוק הש"ס דשלא בחמתו לא והא בכ"הג בזב טהור והקו' עדין במקומה עומדת דס"ס ק' וק"ל:

בד"ה תינוק ב"י פי' ואסור בשתיה וא"ת וכו' נ"ל דכוונת התו' היא דלכאורה הייתי מפ' דפי' הש"ס כך דרב אסר תב"י אפי' בהנאה ורב כהנא ור"א הק' לו דמ"ט אסרת בהאי עובדא ש"ד והא דוקא תב"י שהוא מגע גוי בגופו אבל ע"י ד"א לא ומ"ט אסרת בהאי עובדא דהוא ע"י ד"א והשיב להם רב אימור דאמרי אנא בהאי עובדא בשתיה אכל בהנאה מותר ותכ"י אסור אפי' בהנאה דהוא בגופו נגע וכפ"ז קו' וא"ת עדין קו' היא דתי' מה שתי' וי"ל לא שייך וכי הקילו כל זה מתינוק דאסור בהנאה בנפל לבור מותר אפילו בשתיה דחות דרגא דוקא לכך פי' התו' פי' תב"י עושה י"נ בשתיה דוקא וא"כ מה שהק' וא"ת י"ל וכו' ודוק:

בד"ה גדולים הם קטנים לא וכו' והק' הר"א דלישני ליה מלו שאני וכו' עכ"ל ור"ל בעינן תרתי מלו וקטנים אבל גדולים אע"ג דמלו עושים י"נ וק"ל:

ע"ב רש"י בד"ה הניחא למ"ד טמא וכו' הכי איבעי ליה למיתני וכו' עכ"ל. התי' לא מפרשי כהאי כירוש' דלא ליתני כלל ב"ה בדוק ומדרס אלא מפרשי דקאי אמלת וכן אע"ג דתני ב"ה כדמוכח מד"ה והא וכן קתני ומד"ה הא קמ"ל עבדים דומיא ב"ה וא"ת וכו' וטעמייהו דסברי דעיקר קו' הש"ס אמלת וכן משום דהיא חידוש וק"ל:

בד"ה הא קמ"ל וכו' ודאי לענין י"נ ערבינהו ומיהו לאו לענין קטנים ולאפוקי מדרב אלא לענין גדולים וט' כצ"ל וקאי אדלעיל וק"ל:

תו' בד"ה הא קמ"ל עבדים דומיא דבני שפחות נר' דהכי המ"ל האי וכן כשאר וכן דעלמא וכו' עכ"ל. ר"ל דל"ד לדלעיל שתי' התו' דמשמ' ליה דקאי אגדולים ואקטנים דשאני התם דבעבדים קטנים עיי"ן ולכך לא ניחא ליה לשנות דקאי וכן אגדולים דוקא אבל בכאן דעבדים שוים לבני שפחות דקטנים אין עושין י"נ אע"ג דהחדוש הוא בגדולים מ"מ הרי הם שוים ולתי' ב' שתי' התו' דמשום גדולים לא אצטרי' וכן י"ל דהתם דבני שפחות קטנים אין עיי"ן א"כ לא אצטרי' למתני וכן משום גדולים דלא עדיפי כולי האי אבל בכאן דאפי' עבדים קטנים אעיי"ן הו"א דהאי מעליותא בבני שפחות בגדולים דאעיי"ן לכך אצטרי' וכן ודוק:

דף נ"ח ע"ב גמ' לא צריכה דקא מריק ארוקי ע"כ וקו' הש"ס ג"כ קאי על מאן דאסר ובזה ניחא מלח לא צריכה דאי למאן דמתיר איך יבא מלת ל"צ אבל כיון דקאי אתרוייהו אמ' מלת ל"צ ר"ל דלא צריכינן לטעמא דה"ד דרבנן כי הני שיכרא שתו אלא ודאי חמרא וכו' אלא משום דמוריק ארוקי דאלת"ה ח"ל מטעם כחו שלא בכוונה וכן נמי ק' והא קא חזו וכו' והא קא נגע וכו' קאי אתרוייהו וק"ל:

תו' בד"ה שמזגו נכרי ואע"ג וכו' וה"נ דאמרי' בסמוך צא והכריז על יינם משום יי"נ עכ"ל. כת' מהרש"א ז"ל מליש' דצא והכריז וכו' ואפשר דליש' דיי"נ משמ' להו לאסור בהנאה ומשום קנה עכ"ל. נ"ל פי' דבריו כך דמשמעו משום יי"נ ולא קאמ' יינם שהוא יי"נ ש"מ דהוא מטעם גזירה ולכך קאמ' משום יי"נ דלאו יי"נ הוא וג"כ משמעו' יי"נ משמ' דאסור בהנאה וכצ"ל בדברי מהרש"א ואפשר דליש' דמשום יי"נ משמ' להו וכו' ובלא טעות אפשר לפ' שטחיו' דבריו בדוחק כך דליש' דיי"נ משמ' להו דאסו' בהנאה ומשים ר"ל ומלת משום משמ' מינה קנס וה' ע"ד ז"ל פי' בתו' כך ואח"כ אמ' עיין מהרש"א דמשמ' דמהרש"א לא נתכוון לכך והוא מוכרח דכך כוונת מהרש"א ודוק:

בד"ה בצר לאו היינו בצרה והאי דאמ' רשב"ל וכו' וא"ת והתנן אלו דברים מתעשרים וכו' וא"כ לימא ליה רשב"ל בהני פירות וכו' עכ"ל ר"ל ומ"ט דר"י דאמ' אדמקטורך עלך וכו' דשמא רשב"ל אסר להו בהני פירות וק"ל:

דף נ"ט ע"א בד"ה דאר"י משום רשב"י וכו' ותימא וכו' עכ"ל ובכללים שכמ' ברכות אית' דתרי רשב"י הוו חד רבו של ר"י וק"א כת' מנ"ל הא ושוב מצאתי שכ"כ התו' בסוכה (דף י"א) בד"ה דברי רשב"י וכו' וק"ל:

ע"ב בד"ה נקטוה לידיה כי היכי דלא לישכשך ג"ל וכו' ורשב"ם פי' דבשביל שנגע וכו' אבל לאחר שנטל האתרוג וכו' עכ"ל. ר"ל דכפי פי' א' של התו' האי עובדא לא אתי אלא כרבנן דשרו מדידה ביד משום טירדא אבל לר"ן דלא חייש לטידרא ואסר א"כ מכ"ש בכאן דאסור אבל לפי' רשב"ם אפי' ר"ן מודה בכאן דמותר דלא דמי למדידה דהתם רצון הגוי ליגע ביין ולכך אסור אבל בכאן דרצונו ליקח האתרוג מן החבית ואיך שיהיה מים או שמן או יין מותר דמגע שלא בכוונה מותר ואפי' בדליכא טרדא וק"ל:

דף ס"א ע"א תו' בד"ה המפקיד יינו של נכרי פירש"י במהדורא וכו' בעיר שכולה גוים אסור ואף בפתח פתוח כיון שאין כאן מפתח וחותם עכ"ל. ובריית' דקתני בחצר אחרת אסור אף במפתח וחותם התם שאני שלא כת' התקבלתי וגם אין פתח פתוח וכן כת' הרא"ש ז"ל וק"ל:

ע"ב רש"י בד"ה אם נתפס עליו כגנב אם גוי חלש וכו' עכ"ל. לכאור' היה נר' פי' נתפס עליו כגנב אי מצי לאישתמוטי ויש לו טענה להנצל אסור ואי לאו מותר ע"ד מ"ש רבא בעצמו בפ' בתרא (דף ע') אבל נר' טעמו דאם כוונת רבא בכאן כך א"כ אמאי לא הק' עליה ההיא דנעל הפונדק או שאמ' לו שמור לזה פי' אם גוי חלש וכו' והר"ן ז"ל כת' דאחרים פי' אי מצי לאישתמוטי וכו' וק"ל:

תו' בד"ה עד שיהא שומר יושב ומשמר תימא וכו' וי"ל וכו' עכ"ל. קו' התו' ותירוצם על המתני' כדמוכח מתי' אבל על המתניתא יש לתרץ דנקטה ליש' דמתני' וק"ל:

פרק חמישי

דף ס"ב ע"א גמ' אמר ר"י קנס וכו' ע"כ ודברי ר"י לרבא דוקא ולא לאביי וק"ל:

רש"י בד"ה שכרו מותר כל שכרו וכו' דאע"ג דאגרא וכו' עכ"ל. נ"ל דכצ"ל קס"ד כל שכרו וכו' דאע"ג וכו' מכח הש"ס לקמן (דף ס"ה) וק"ל:

ע"ב תו' בד"ה שכרו לסתם יינם וכו' עכ"ל. והתו' לעיל (דף נ"ו) דכתבו דע"י מעשה שאלו פי' שצייר לידיה ועשה מעשה כך ובא לשאול אם מותר לעשות כך וק"ל:

בד"ה דאגר לארביה לסתם יינם תימא וכו' ודמו לחמרין וכו' עכ"ל. ואע"ג דטעמ' דחמרין דנפיש אגרייהו דדמי לסחרה מטעמא דלאכלה ולא לסחור' ובכאן לא שייך האי טעמ' וא"כ מאי שנא אי נפיש אגריה או לא י"ל דכמו דבחמרין דאע"ג דלאו לסחורה היא ואעפ"כ כיון דנפיש אגרייהו ודמו לסחורה ואתו אינשי. למעבד סחורה ממש ג"כ בכאן ביי"נ בארבא כיון דנפיש אגריה ודמי לסחורה אתו אינשי למעבד סחורה וק"ל:

בד"ה אתי לזבולי וא"ת ומה בכך וכו' וי"ל דלכתחלה יש לחוש לדברי רבנן וכו' עכ"ל. וק' דהא כתבו התו' לעיל (דף מ"ג) דאף לר"י אוסר לזבל לכתחלה ולא פליגי רבנן ור"י אלא בדיעבד ואיך כתבו התי' דלכתחלה יש לחוש דמשמ' דר"י לא חייש וי"ל דר"י לא אסר לכתחלה אלא כגון דלוקח זבל ע"ז ומזבל בו אבל בכאן מי שמזבל בו אינו יודע דשל יי"נ הוא והו"ל כבריעבר ואינו אוסר וגוזר שמא יבא לכתחלה ולכך כתבו התו' דלכתחלה יש לחוש וכו' ודוק:

דף ס"ג ע"א גמ' בזונה נכרית דלא קניא במשיכה וכו' ע"כ. הא דלא אוקים הש"ס לעולם בזונה ישראלית ובטלה זה והא דעשתה משיכה והא דלא עשתה במשיכה משום דא"כ נתן ואח"כ בא עליה והוא וק"ל:

תו' בד"ה כגון דקאי בחצרה וא"ת וכו' וי"ל וכו' ואינו יכול לדחותה לא' מן השוק וכו' עכ"ל. מה שהק' הרי"ג ז"ל דא"כ אמאי לא מתרץ הש"ס תרוייהו בטלה סתם וקאי בחצרה ובדלא אית ליה בחצר אלא הוא והו"ל אותו הטלה המבורר בשעת ביאה ומתני' דתני אסור דקאי עם טלאים אחרים עכ"ל. נ"ל דלק"מ דא"כ יכול לדחותה ולומ' דזה אינו טוב אני מביא לך טלה אחר טוב ממנו אבל אם יש שם טלאים אחרים תאמ' היא שתבחור משם והו"א דאסור קמ"ל וע"ש מה שתי' וק"ל:

בד"ה ואינו חושש לא משום שביעית וכו' פי' הקונט' וכו' וק' מי הזקיקו לשנות וכו' עכ"ל. פי' מדקאמ' רש"י ותניא אין מוסרין וכו' ואם פי' דבריו משום שפורע חובו מאי איריא ג' סעודו' אפי' סעודה א' אסורה משום שפורע חובו אלא ודאי פי' דבריו משום

דדמי איסורא קא פרע והא דלא פי' יי"נ ומעשר בשביעית דדמי איסור קפרע משום דבמעשר לא שייך דמי איסור קא פרע וק"ל:

בא"ד וקשיא דמדמי לעיל וכו' עכ"ל. עיין מה שהק' מהרש"א ויש ליישב דקושייתם על הש"ס ולא על רש"י א"נ אפשר לומ' דכוונתם דלפי שיטת רש"י ק' כל הקושיות כולם ואף זאת בכללם ואע"פי שנוכל לתרצה מ"מ הקו' האחרים מה יתרץ בהם אבל לפי שיטתם ל"ק הקו' האחרים וזאת הקו' נוכל ליישבה משום דניחא ליה וכו' וק"ל:

בא"ד דא"כ מאי וכו' שאני התם דחליפין מותרין וכו' עכ"ל. ובמ"ש יתורץ קו' אחת דרב ששת אדמותיב אדר' ינאי לותיב אברייתא דאתנן עם ברייתא דשביעית והרי"ג ז"ל הניחה בצ"ע וכת' דדוחק לומ' דר"ש מתני' דאתנן לא שמיע ליה ולעד"ן דבדברי התו' ליתא להאי קו' כלל דמפ' ברייתא דאתנן מטעם חליפין וא"כ ראייתו אינה ראיה וק' על ר' ינאי ממתני' דאומר אדם וכו' ודוק:

בד"ה והא מחסרא משיכה פי' וכו' ולא דמי להההיא דפ' הזהב וכו' כיון שמעל מן התורה וכו' עכ"ל. וצ"ע דאמרי' בפ' הזהב לר"י דאמ' ד"ת מעות קונות הביא ראיה מהא דנתנה לסיטון ואתנן נמי מן התורה הוא ומאי קאמרי כיון שמעל מן התורה ושוב מצאתי שהרי"ג ז"ל הניחה בצ"ע ואפשר לי ליישב כוונת דבריהם במ"ש שם דא"ר חסדא כדרך שתקנו משיכה למוכרין כך תקנו משיכה ללקוחות וכו' לר"י ר"ש לית ליה דרב חסדא רבנן אית להו דרב חסדא ע"כ וא"כ בכאן באתנן נמי הפקיעו ג"כ ממנה דקונה הטלה בביאה והוקש' להם אמאי לא הפקיעו ג"כ מהנותן לסיטון דלא קנה וא"כ לא מעל ותי' דכיון דמן התורה מעל איך יפקיעו המעילה ממעות הקדש ר"ל דבהא כ"ע אפי' רבנן אית להו דלא תקנו משיכה בכאן ללוקח ולא הפקיעו ממנו וא"כ משעה שנתנו לסיטון מעל דלוקח לא מצי הדר ביה וא"כ כיון שמן התורה קנה תכף ומיד כשנתן המעות ומעל איך יכולים להפקיע דכיון שיצאו לחולין מעל אבל באתנן כיון שלא קנתה לא נקרא עליה שם אתנן אבל בהקדש כיון שיצא מידו לחולין מעל ונקרא שם מעילה עליהם ולכך אוקמוה אדאורייתא וזה משנלע"ד ליישב דבריהם ודוק ומהר"ם ז"ל לא עיין כפ' הזהב ע"ע:

ע"ב רש"י בד"ה א"ה וכו' ולא משכח אלא בצאו ואכלו וכו' ליפלוג ולתני וכו' וכ"ש היכא דנסתלק לגמרי עכ"ל. והא דהאריך רש"י ז"ל בלשונו נ"ל דק"ל דדילמא דמאי קו דהיא גופה דידה היא ר"ל אותו החידוש שרציתי לומ' הוא בעצמו שלו הוא ותנא גרע חדא מינייהו דדוקא בצאו ואכלו ואני כורע הוא דאסור הא דינר זה אפי' בחנוני המקיפו אפ"ה מותר כאורחיה דהש"ס בבמה דוכתי לזה השיב רש"י דכיון דזה החידוש נשמע

מחברו דעדיף מניה ומכ"ש החידוש האחר א"כ הול"ל לש"ס ליפלוג וכו' בד"א כח"ה אבל בת"ש אסור וק"ל:

בד"ה ה"ג והכא אמ' ר"פ וכו' גירסתו בש"ם לא יש שם אלא הכא אמאי וכו' מדקאמ' והכא דקתני חושש וכו' ואפשר ליישב דבא רש"י לפרש דשלא תפרש פי' הכא א"ר פפא כמו הכא תרגמה לאפוקי התם אמר ר"פ וליתא לכך פי' והכא דקתני וכו' ואינה דבוקה הכא עם אמר ר"פ וק"ל:

תו' בד"ה שהקדים הא דלא פריך וכו' משום דניחא ליה לאוקומה כולה במקדים עכ"ל. פי' לפי' דק' להו דלא ליתני דינר זה אלא כצאו ואבלו ואני פורע ודלא הקדים דינר מותר ומכ"ש דינר זה ותי' דניחא וכו' ר"ל דכיון דהקדים לו דינר ופרע ממנו בע"ה ובדינר זה ג"כ הוי באילו הקדים כיון שלא נתן הפירות עד שנפרע וניחא ליה לתנא לאוקומי בולה בחדה אוקמתה ודוק

בד"ה אין עודרין עם הגוי בכלאים הרבה ר"ת דחק וכו' ואפי' בח"ל שנוהג בה חדש כדקי"ל נמי במנחות עכ"ל. ר"ל דמנ"ל דהלכה כר"א דילמא כת"ק לזה כתבו כדקי"ל נמי כמנחות דח"ל נוהג בה חדש וק"ל:

דף ס"ד ע"א תו' בד"ה מסתברא דמי ע"ז וכו' ונר' הטעם כי וכו' ולא לכ"נ עכ"ל. ולפי דבריהם ניחא מלת מסתברא דלכאורה מלת מסתברא דהא ראייתו מרבה בר אבוה ולא מסברא וק"ל:

בד"ה ודילמא שאני התם וכו' וא"כ תפשוט בעיין דהא משמ' מתוך הברייתא וכו' וי"ל דלעולם היה פשוט להם וכו' עכ"ל. ואע"ג דמעיקרא לא שמיע להו ברייתא מ"מ ביון דשמעי' מברייתא דשוים הם א"כ נר' דזה דבר פשוט ובלאו ברייתא פשיטא להו דשוים הם ותי' דלעולם היה פשוט וכו' ר"ל דאפי' להמקש' היה פשיטא ליה דיי"נ קיל ולא קמיבעיא ליה אלא בדמי ע"ז:

ע"ב רש"י בד"ה גר שאוכל נבלות ושאר כל המצות מקיים עכ"ל. לכאורה ק' מה בא רש"י לחרש ונ"ל דלפי מ"ש בש"ס זה גר אוכל נבלות שקבל עליו וכו' ק' וכי הגרות הוא במה שאוכל נבלות והול"ל זה גר שקבל עליו וכו' ואוכל נבלות כמ"ש ר"מ זה גר שקבל עליו שלא לעבוד וכו' לזה תי' רש"י כאילו אמ' זה גר שאוכל נבלות ושאר וכו' והשי"ן שבשקבל היא צריכה בגר שאוכל ואז הפסקה היא בקבל עליו ולא בשאוכל נבלות וק"ל:

תו' בד"ה תנ"ה פי' כמו שמתרץ ר"פ וכו' עכ"ל. ר"ל דק' להו דליכא למימ' דראיתו דמתני' עסיקא בירושה דוקא מדתני' בד"א שירשו. ולית' דבלא"ה ממתני' נמי יש ראיה דלא קתני אלא שירשו ומה חידוש יש בתנ"ה לזה כתבו דהראיה היא דירושת גר הקילו בה

רבנן דליכא למימ' מטעם בדידה וכו' ולא ניחא להו למימ' כמ"ש בקידושין (דף י"ז) דא"כ אמאי ברשותו אסור דלפי דבריהם שם ק' דא"כ אמאי מביא תנ"ה אבל בכאן לא רצו לומ' כך ולזה .דייקי דבריהם מ"ש כאן מייתי שפיר דודאי וכו' ר"ל אף על גב דיש ראיה קצת ממתני' מ"מ רצה לאתויי שפיר מתנ"ה וק"ל:

דף ס"ה ע"א גמ' אמר אביי כי תנן נמי מתני' לעתותי ערב ע"כ. וק' דא"כ ליפלוג וליתני בדידיה דאפי' שברו למלאכה אחרת אי לא א"ל לעתותי ערב אסור מב"ש אם שכרו לעסוק כיי"נ וי"ל דזהו רישא דמתני' דשיכר את הפועל ביי"נ דכיון דלא א"ל לעתותי ערב ואין יכול ליתן לו שכרו עד שיעסוק ביי"נ נמצא כאילו שכר הפועל ביי"נ ממש דהחילוק בין לעתותי ערב ובין דלא א"ל לעתותי ערב זהו פי' דמתני' וק"ל:

תו' בד"ה טעמ' דא"ל לעתותי וכו' א"נ שכרו מותר וכו' עכ"ל. וליכא לאקשויי מרבא דבשלמא לפי דעת רבא שייך לפ' שכרו מותר מקצת שכרו אבל אם תפרש מתני' כרשב"ג מוכרח דפי' שכרו כל שכרו משום דאלת"ה מאי חידושא אתת מתני' לאשמועי' דאפי' ביי"נ גופיה רשב"ג מתיר וזה בכלל המחלוקת ומאי אתא לאשמועי' אלא מוכרח דאתא לאשמועי' דכל שכרו מותר והיכי דמי דבל שכרו מותר א"נ כוונת התו' דשאני רבא איכא למימ' דאגב האיסור דכל שכרו מותר נקט ההיתר נמי שכרו אבל כרשב"ג מאי איכא למימ' ועיין מהרש"א ז"ל ודוק:

ע"ב תו' בד"ה כי קא טרח בהיתרא קא טרח וכו' שאינו יי"נ עד שיגע בצ"ל ור"ל עד שיגע הנכרי ביין וק"ל:

בד"ה אבל עושין אותו תכריכין למת מצוה וכו' והא דתלי טעמא בלועג לרש משום דהעומרי' יש להם והוא וכו' עכ"ל. פי' דבא ליתן טעם דאמאי מטילים ציצית עכשיו עד שיקומו לעת"ל ויטילו ציצית כיון דטעמ' משום דאין מצות בטלות לעת"ל ותי' דהעומדים וכו' ר"ל דיש מהעומדים שיש להם מאותם שלא מתו ועדיין חיים והוא אינו יכול לעשותו ונמצא לועג לרש שאינן חשובים כחיים אלא כמתים ולשון מגומגם הוא ושמואל מוקי וכו' ר"ל בפ"ב דנדה מוקי הך דהכא כר"י וכו' וק"ל:

בד"ה תבלין של כ' וג' שמות וכו' והא דטעמא לא בטיל לא בעי וכו' עכ"ל. ר"ל דק' להו דכיון דלא בטיל אמאי צריך צירוף הא אפי' משהו וק"ל:

בד"ה תכלין וכו' פירש"י וכו' והשתא ניחא דמשכחת לה וכו' עכ"ל. ולפ"ז אצטרי' דברי חזקיה דבלא דבריו ל"ק כלל דשאני הכא מטעמא דאיסור אחד ואע"ג דאינן ב' טעמים אבל לפי דברי רש"י בלאו דברי חזקיה מרישא ג"כ קשיא אלא הביא דברי חזקיה לאלומי ולהקשות אפי' מסיפא וק"ל:

בד"ה רבינא אמר וכו' ה"מ בשהאיסורים בעין אכל וכו' אפי' ר"מ מורה לחזקיה וכו' עכ"ל. פי' לדבדיהם דרבא מפ' דברי ר"מ דאית ליה מצטרף דוקא אם האיסור בעין אכל אם אינו בעין אלא טעמו אם שוים במתיקה הו"ל כאילו בעין ומצטרף אבל לדעת רבנן דאית להו דאין מצטרף אפי' בעין ומכ"ש טעמו לית להו בתר טעמא אזלינן דזה דוקא לר"מ ובריייתא כר"ל ולרבנן אית להו דבב' איסורים לא אזלינן לא בתר טעמא ולא בתר שמא ולא דרשי כל תועבה אבל לענין אם הוא מין במינו או לא רבנן מידו דבתר שמא אזלינן ורבא אית ליה כרבנן ואביי מפ' הברייתא אליבא דכ"ע ולא פליגי על ר"מ אלא אם אינם שוים בטעמ' אבל אם שוים בטעמ' כ"ע מודו דבתר טעמ' אזלינן ובמ"ש נתיישב דבריהם יפה ודוק ואין לומ' דכוונת התו' דשאני הכא דהאיסור הוי בעין דחמירא דחטי ושערי הם בעין ורבא אית ליה כר"מ דלית'. חדא דמשמ' מהש"ס דאמ' הא מני ר"מ היא ור"ל ולא קים ליה כוותיה ועוד דמה ענין האיסור בעין לענין מין במינו דבשלמא לענין הצירוף כיון דאכל מאיסור זה ומאיסור זה בעין מצטרפים מטעמ' דלא תאכל אבל לענין אם הוא מין במינו או לא כיון דב' מינים הם מה הועיל אם האיסור בעין כנ"ל:

בד"ה אביי אמר ריחא מלתא חיא וכו' וטעמא דרבא וכו' וד"ה רבא אמר ריחא לאו מילתא היא וכו' עיין בדבריהם שיש בהם כמה קושיו' ודקדוקים ואף כפי פי' מהרש"א ז"ל ק' ע"ש בטיב:

בד"ה וכן חומץ שנפל וכו' מרישא שמעי' ליה עכ"ל. ר"ל דתנא ברישא דהתירום מטעמ' דנט"ל ומ"ש וג"ף צ"ל כג"ף וק"ל:

דף ס"ז ע"א גמ' אר"י א"ש הכי הלכתא ע"כ. והא דלא ק' ליה הכא מכלל דאיכא מ"ד נט"ל אסור כדחק' לקמן כך וי"ל דהתו' תי' לעיל (דף מ"ג) ד"ה הלכה כרשב"א פי' רשב"ם ואפי' אי משכחת תנא דפליג עכ"ל. ובהכי ניחא דאיכא למימ' אפי' אי משכחת תנא דאית ליה נט"ל אסור אבל לקמיה שאמ' רב מדברי כולם נלמוד ש"מ דאיכא מאן דפליג דאל"ה מח בא לאשמועי' דפשיטא וכי האמורא יכל לחלוק ע' התנא כיון דאין לו על מי לסמוך והר"ן כ' וז"ל ואע"ג דליכא דפליג עליה במתני' מ"מ כיון דמילתא דרבותא היא קאמ' עלה הלכה ודכוותה אשכחן ביבמות עכ"ל. הנה דבריו משתמעי לתרי אנפי אפשר כוונתו דאף איכא דפליג עליה כיון דליכא מאן דפליג במתני' ודאי הלכה כסתם מתני' או אפשר כוונתו דק"ל אמאי אמרי' הלכה כיון דליכא מאן דפליג במתני' ונקט במתני' משום דקושט' הכי הוא ועיין בכללי על הש"ס וק"ל:

ע"ב רש"י בד"ה מכלל דאיצא למ"ד וכו' מדאיצט' רב כהנא וכו' עכ"ל. בא לשלול שלא תפרש דקאי על דברי אביי שאמ' וליה לא ס"ל ש"מ דאיכא למ"ד וכו' ואע"ג דפשטא

דשמעתא משמ' כן מ"מ לא רצה רש"י לפ' כך דמאי קו' על אביי דאביי קא מקשה על ר"כ דאמ' מדברי כולן נלמוד דמהיכן תלמוד מר"ל דלימא ליה לא ס"ל לפי דבריך דקאמרא דמדברי כולן נלמוד לוה פירש"י דכוונת הש"ס על ר"כ דקאמ' נלמוד דנט"ל וכו' דפשיטא וכי הם חולקים על התנאים אלא מוכרח ודאי דאיכא מאן דפליג ולפי' א' של התו' מתפרש הש"ס ג"כ כמ"ש דמדקאמ' מדברי כולן נלמוד ש"מ דאית ליה שום חנא בהדיא דאית ליה נט"ל אסור דאי לא הוה בהדיא ודאי לא היו חולקים על המתני' וק"ל:

תו' בד"ה אר"י כל שטעמו וכו' ולכן הוצרכתי לבתר וכו' עכ"ל. פי' לבתר לחלק מל' ויבתר אותם בתוך וק"ל:

דף ס"ח ע"א תו' בד"ה אי דילמא בין בזו וכו' וי"ל דסבר לה כר"ש בחדא וכו' עכ"ל. וק' הא ר"י קא מפרש מתני' ולא סברת עצמו ומאן א"ל דפי' מתני' כך ומחדש סברא ג' ואף א"ת סברת עצמו איך חולק על התנאים וי"ל וק"ל:

ע"ב גמ' והכא חידוש דהא מאיסי וכו' ע"כ. ואע"ג דבמ' מכות תנן רחבע"א רצה הקב"ה לזכות את ישראל ופירש"י דמה שהרבה להם הוא על מה שהזהיר להם על שקצים ורמשים דבלא"ה נפשו של אדם קצה בהם אלא לזכותם וא"כ איך אמ' חידוש די"ל דרש"י פי' כפי האמת כרבא ולא ס"ל חידוש ורב ששת מפ' מתני' כפי' הרמב"ם ז"ל כיון שנתן והרבה להם מצות אי אפשר שלא יעשו מהם מצוה שלימה וזוכה בה לע"הב וק"ל:

שם אלא מעתה ליטמא לח ויבש וכו' ה"נ במותם ע"כ. הק' הרי"ג ז"ל דא"כ לא לכתו' לא ה"א ולא וא"ו ואנא ידענא דמטמאין לחין דבדילי מינייהו אינשי אבל לא יבשים כיון דלא מאיסי וכן בשכבת זרע נמי דלא מאוסה אלא לחה אבל לא יבשה והניחה בצ"ע ואפשר דמשום דבעי למימר וכל אשר יפול וכו' ובש"ז כתי' בבגד או בעור וכו' נקט ברישא כל הנוגע בהם וכו' ואשר תצא ממנו ש"ז טמא עד הערב דכיון דליכא למימ' חידוש ליטמא יבש דכתי' במותם אבל מעיקרא דלא ידעינן במותם דייקי' שפיר במותם כיון דאיכא למדרש או י"ל משום יגדיל תורה ויאדיר כמ"ש לעיל דרצה הקב"ה לזכות את ישראל ולהרבות להם שכר דליכא למימ' חידוש כדלעיל וק"ל:

שם והכא חידוש הוא וכו' ע"כ. וק' דהא שרץ איסורו בכעדשה מדכתי' כל הנוגע בהם ומדכתי' אשר יפול מהם כדאיתא בחגיגה (דף י"א) וי"ל דכבר כת' התו' דאסמכת' בעלמא כנדה (דף נ"ו) אכן לפ"ז ק' דהא אצט' שם למטמא יבש בכולן כדאית' בנדה שם לכן י"ל דא"כ הו"ל לכתו' בוכל כלי חרס וכו' יפול בהם אמאי כתי' תרתי מהם ולא אצטרי' להאי פסוקא אלא ש"מ דחידוש הוא וק"ל:

שם הא בדברא והא במתא ע"כ. ואין להק' דא"כ אימ' דקרא אזהר על עכברא דדברא שעולה על שלחן מלכים וליכא חידוש די"ל דדומיא שקצים ורמשים האחרים שאין בהם הפרש בין דברא ומהא גם העכבר שהזהיר עליו בין דברא ובין מתא דקרא הזהיר סתם והרי"ג ז"ל הניחה בקושי וק"ל:

רש"י בד"ה דהא איסור שרץ חידוש הוא וכו' עכ"ל. ר"ל דפי' הש"ס שאמר חידוש ר"ל הכא בשרץ כיון שהזהיר עליו ודאי אית בית חידוש דהא מימאס מאיס וכו' ואמאי אצט' להזהיר עליו אלא ש"מ ראית באיסוריה חידוש ופי' ואפ"ה אסריה רחמ' ר"ל ואפ"ה אצטרי' לאוסרו ש"מ אית ביה חידוש לאסור אף נט"ל ופשטא דהלכתא משמ' יותר כפי' החו' וק"ל:

תו' בד"ה והני תלתא בכי וכו' לאשמועי' דבפוגם מעיקרו קאסר ח"ק עכ"ל. לכאורה ק' ההבנה ולעד"ן דכוונתם היא דאילו לא תנא האי בבא דנפל שאור חולין תחלה הו"א דלעולם בעלמא לא פליגי אלא במשכי' ולבסוף פגם וכדשני עילא לר"ח ומאי קו' נפל של תרומה תחלה י"ל דשאני הכא משום ר' זירא ומ"מ לא אמרי דברי ר"ז אלא היכא דהשביח בתחלה דחל עליו האיסור או כשנפלו ב' בבת א' לר"מ אבל לר"ש לא משום דכיון כשהשביחה לא השביח האיסו' לבדו אלא עם ההיתר לזה לא אמרי דברי ד"ז ובפוגם מעיקרו כ"ע מודו בין ר"מ ובין ר"ש לא אמרי כרר"ז כיון דלא חל עליו האיסור כלל לזה תנא האי בבא דהא פוגם מעיקרו ואפ"ה אסר ת"ק ואמאי הא לא אמרי' הואיל בפוגם מעיקרו אלא מוכרח משום דאית ליה בעלמא אסור וא"כ האי נפל של תרומה דאסור לאו מטעמא דהואיל דהא ר"מ אוסר בפוגם מעיקרו דליכא הואיל ומדר"מ נשמע לר"ש דאינו אוסר מטעמ' דהואיל וזהו שגרת לישנייהו דמשום נפל של תרומה תחלה אצט' לפרושי נפל וכו' ר"ל משום נפל של תרומה דהו"א דלא אסרי אלא משום הואיל ובעלמא פליגי לזה בא לומ' דלא מטעם זה אוסרי' שהשביח דבפוגם מעיקרו קאסר ת"ק בתרומה וכיון שכן ממילא האי דאסרו במשביח ולבסו' פגם מטעמ' דאית ליה דבעלמא אסור נמצא דהאי בבא שמעי' בה תרתי ודוק:

דף ס"ט ע"א תו' בד"ה אימרטוטי אימרטט וכו' ושרץ איסורו בכעדשה כטומאתו עכ"ל. ולפ"ז ק' דא"כ ליעבריה במסננת ושרי ושוב מצאתי שכן הק' הר"ן ז"ל וי"ל כגון שאינו יכול לסננו שנפל בתבשיל מאותו חומץ וכ"כ הר"ב של"הג ועוד הק' הר"ן על רש"י דאמאי נקט ושרץ איסורו וכו' דבלא"ה חצי שיעור אסור מן התורה ויש ליישב שלא תאמ' כיון שהוא פגום מקילינן ביה בחצי שיעור לזה כת' רש"י ז"ל משרץ גופיה דלוקה אף בכעדשה וק"ל:

בד"ה אמר רבא הלכתא נט"ל מותר וכו' ונ"מ דכשאינה ב"י וכו' וכיוצא וכו' עכ"ל. לכאורה אין בו הבנה ומגומגם הוא ואפשר לפ' במ"ש הרשב"א ז"ל והביאו הטור בסי' ק"ד דאין נט"ל מותר אלא היכא שההיתר רבה על האיסור וכו' וקדרה שאיב"י מותר דאע"ג דאנן משערי' בכלי כולו והוי איסור רבה על היתר אפ"ה מותר וכו' עכ"ל. לפ"ז זהו כוונת התו' דהו"א דבקדר' שאיב"י בשרצים ודאי דהא אין איסור רבה על היתר ורב אוסר בנט"ל ואע"ג דלית הלכתא כוותיה מ"מ הכי דלא לוסיף עלה היכא דאין איסור רבה על היתר לזה כת' אפ"ה בקדר' שאיב"י וכיוצא בו היכא דאין איסור' רבה על היתר מותר אף בשרצים דרב אוסר ודוק:

בד"ה ההוא אימרטוטי אימר' יש לתמוה היאך אנו וכו' עכ"ל. ר"ל ואפי' הדבש אוסר כיון דאימרטו' אימר' כמו החומץ דהכא וכן משמ' מהרא"ש ז"ל וק"ל:

בא"ד היינו לענין טומאה וכגון דאיכא בשר עילויה וכו' עכ"ל. ר"ל האי פי' לענין טומאה מוכרח דדוקא דאיכא בשר עילויה דתנן העצמות טהורים וכיון שכן ג"כ באכילה דוקא היכא דאיכא בשר אכל אם היא לענין אכילה ודאי דליכא חילוק בין איכא בשר עילויה או לא דמתני' סתמ' קתני וההיא דעצמות טהורות היינו לענין טומאה דוקא אבל כיון דהיא לענין טומאה ואיכא כשר עילויה כדתנן העצמות וכו' לענין אכי' ש"ד וק"ל:

בד"ה מ"ש רישא ומ"ש סיפא וכו' וא"ת לישני ליה דרישא מירי בלא הודיעו וכו' אם הניחו בחזקת המשתמ' מותר והיינו בשלא הודיעו וכו' וע"ק דאי מירי כמו שכי' הקונט' וכו' למיפרך מניה וכו' לכ"נ וכו' ול"ד למתני' וכו' עכ"ל. הנה הקושי בזה ידוע ונ"ל דפי' התו' כך דמעיקרא הש"ס לא דייק בחזקת המשתמר' דאית שימור אחר אלא כיון דאית ליה הברייתי' דאם לא מצא הברייתא שמסייעתו הו"א דפי' חזקת יכו' היינו באם לא הפליג דהיינו שימורו ומהיכן אנו מביאי' שימור אחר שלא מצינו אבל כיון שמצא הברייתא דייק שפיר בחזקת המשתמר' ולזה הק' התי' דאפ"ה פי' הברייתי' הוא דרישא באם לא הודיעו ולא נוקמה בבא דרך עקלתון כדתנן (כצ"ל) אם הניחו וכו' והיינו בשלא הודיעו וכו' דמדתני סיפא אם הודיעו שמפליג מכלל דרישא בלא הודיעו והיינו שימוריה וליכא אוקמת' דדרך עקלתון ותי' רש"י דעסיקי' בפירות שמחזיק בידיו ובודאי נוגע ואהא הק' דלוקמה יכו' וע"ק דא"כ הו"ל למפ' מינה ובה כיון דבודאי נוגע לכ"נ לר"י דמירי בחביות שקל ליגע בהן אבל אינו בודאי נוגע כמו לפירש"י לזה לא מצי לפרושי בלא הודיעו דא"כ ליתסר דל"ד למתני' דבמתני' איירי בסתומו' אלא מוכרח במטהר ובבא דרך עקלתון והשת' דייקי' שפיר מתני' בחזק' המשתמר' וכו' כך נ"ל בפי' .ודוק:

אמנם לפירש"י י"ל דרש"י מפ' כפי האמת דפי' חזק' המשתמ' לא הודיעו שמפליג ופי' הש"ס דקאמ' ה"ד חזקת וכו' ר"ל הש"ס מתחלה רצה לדייק דאית ליה שימור אחר ותי' דהיינו שימוריה כדתני' ומדסיפא באם אמ' לו מכלל דרישא כלא אמר לו ולית מאן דכר שמיה דשימור אחר ואח"ז אגב בא לפ' הברייתי' דמ"ש רישא וכו' דכיון דעסיקי' בפירות אמאי מותר כיון דנגע ותי' במטהר וכו' ובבא דרך עקלתון אבל מתני' דאיירי בחביו' אינו צריך דרך עקלתון ומה שבק' עליו דהו"ל להקשות מינה ובה י"ל דהיינו כוונת הש"ס דאמאי ברישא מותר הא קא חזינן דנגע וכיון שכן הי"ל לאסור כמו הסיפא ומאי שנא וכ"נ מרש"י שפי' במתני' דפי' חזקת המשתמר בלא הודיעו שמפליג ודוק:

ע"ב גמ' אבל נכרי בחנותו אימא דאחיד לבבא וכו' ע"כ ואי תנא נכרי בחנותו הו"א דוקא האי אחיד לבבא ואז אמרו חכמים עד כדי שישתום ויסתום דהגוי כיון שראהו שהפליג עביד כל דבעי אבל בספינה שאפשר שאע"פי שא"ל שהפליג שמא מרמה אותו וקאי אגודא ורואה אותו כשיזייף והו"א בהא מודו רבנן לרשב"ג קמ"ל ואי תנא הא הו"א דוקא בהא כיון שמפליג אפשר דיכול לזייף אבל בזה שהולך בדרך דשמא מוצאו בדרך מודו רבנן לרשב"ג קמ"ל וק"ל:

רש"י בד"ה שייכא נקב דק וכו' יקרא שם במינקת וכו' כצ"ל וכ"ה ברש"י שבהרי"ף וק"ל:

תוס' בד"ה היה אוכל על השלחן וכו' תימא וכו' חביות סתומות מותרות כדי שיפתח ויסתום ויגוב נפ"ל ואע"ג דנתפס עליו כגנב מותר וכו' הכא שאני וכו' עכ"ל ר"ל וכיון דנתפס עליו כגנב א"כ אמאי אסור דמירתת שמא יבא וימצא אותו מזייף דהא לא נתן לו רשות אף על הסתומות ותי' מ"מ כיון דא"ל מזוג ושתה לא מירתת כ"ב ואינו נתפס כגנב ממש וק"ל:

בד"ה רשב"ג וכו' וא"ת וכו' דפליגי בשל סיד ובשל טיט וכו' עכ"ל. וק' דאמאי לא ק"ל דפליגי בשל טיט דוקא כקו' הש"ס אא"ב בשל טיט וכו' דמה תי' הש"ס דס"ס ק' דמנ"ל לר"י לפ' הכי ולימא דרשב"ג לא ירע אדרבה נימא דרשב"ג כמשמעו וכשל טיט דוקא וי"ל והרב אלגזי ז"ל הגיה דפליגי בשל טיט ול"ג בשל סוד:

דף ע' ע"א רש"י בד"ה דהאי גיסא וכו' שהיה לו חלק ביין וכו' עכ"ל. נר' דיצא לי זה מדשינה הש"ס לקמן דמעיקרא כת' נתפס עליו כגנב ואח"כ אמ' אי אית ליה לאישתמוטי ש"מ דבעובד' קמא נסתפק אם היה לו חלק ביין או לא ולזא"ר אם נתפס עליו כגנב אבל בעובדא אחרינא לא היה לו חלק ביין וידע רבא בברירו' דלא היה לו חלק ולז"א אי אית ליה לאישתמוטי אם יש לו טענה להנצל שרי וק"ל:

בד"ה אסור דחיישי' דילמא עאל כיון דא"ל שמור וכו' עכ"ל. ולא דמי למתני' משום דבמתני' כיון שהודיעו שמפליג להתרחק ולילך לדרך אחרת להכי אסיר אבל הכא שא"ל שמור מבחוץ אע"פי שנתעלם מן העין אפשר שלא הלך אלא עומד על פתח החצר או המבוי ומירתת הגוי שמא יבא וימצאנו בפונדק ודייקא נמי שכת' דמפליג מיניה ר"ל שהרחיק מעיניו אבל אפשר שעומד על הפתח וקשיא רישא דהיינו ננעל וכו' ומסיפא שא"ל שמור זהו לכאורה אבל הר"ן ז"ל כת' דהקושיא דוקא מננעל ולאו מסיפא דא"ל שמור ע"ש וק"ל:

תו' בד"ה שמע קל צלוי וכו' א"נ שאפי' על השלחן וכו' מזוג וכו' עכ"ל. נ"ל לפ' דל"ד למתני' דבמתני' כיון שיצא מרצונו והניחו גלי דעתיה דניחא לישראל לאכול ולשתות הגוי אע"פ שאינו יושב עמו ולהכי מה שעל השלחן אסור כיון שהניחו לאכול ולשתות אבל הכא שבעל כרחי יצא מחמת קול התפלה א"כ סבר הגוי שמא לא ניחא ליה לישראל שאהיה בביתו יחידי לשתות שהרי הלך לתפלה ושיהה שם והסעודה נפסקה ואין אני יכול לשתות והשתא מדכר ליה לחמיריה וימצאני שותה שלא ברשות בעלים ולזה אף שעל השלחן מותר דלא נגע ומירתת זהו משנלע"ד בכוונתם ודוק:

ע"ב בד"ה אימור מגבה דחביתא וכו' יאסר מטעם נצוק וכו' וא"ה שרי דאינה בקיאה בטיב נסוך ולא מסרה וכו' עכ"ל. ודבריהם מגומגמים דפתחו בכד וסיימו בחבית דכיון דיאסר מטעם נצוק מהו שכת' דאינה בקיאה וכו' ולא מסרה נמי וק"ל:

דף ע"א ע"א תו' בד"ה פרדשני דורון וכו' דאור"י וכו' כצ"ל:

בד"ה ר"א אמר וכו' לא לדיחוייא בעלמא וכו' עכ"ל. וצ"ע דהכא אר"א מנא אמינא לה וכו' י"ל דאי מהא הו"א דלעולם הברי רב אשי לדיחוייא בעלמא ומה שהביא ראיה מרב אשי אמימר דחה אותה ואינה ראיה אלא דרך דחייה לזה כתבו התו' דבמ' **בכירי** וכו' ועיין מ"ש בחידושי על כללי הש"ס בס"ד שישבתי בזה לפי שאמימר רבו של רב אשי ומפני כבודו אמר לו בלשון דחייה בעלמא וק"ל:

בא"ד אע"ג דר"א בתרא לית הלכתא וכו' עכ"ל. וק' דהא לקמן הכריע לו רבינא דמשיכה קונה וי"ל דמעיקרא קים ליה לרבינא דרב אשי מודה לר"י ברין בן נח כדפי' התו' בהזהב ולהכי הק' לו ואפשר דר"א פליג על ר"י וחזר מדין בן נח כיון דבבכורות אית ליה אינה קונה וק"ל:

ע"ב בד"ה הב"ע דאיכא עכבת וכו' וי"ל דמין במינו וכו' עכ"ל. ,אזלי לשיטתייהו שכת' לקמן (דף ע"ג) ד"ה יין ביין וכו' לר"ת סתם יינם בטיל בס' ור"י ע"ש וק"ל:

דף ע"ב ע"א תו' בד"ה ומאי וכו' ונר' דה"פ מאחר שאין וכו' עכ"ל. וכפי פי' דוקא פחות מש"פ ודלא כרש"י אבל ק' לפי כי' דמה חידש לו התרצן בשינוי לשון אינו בתורת השיבו וי"ל ודוק:

ע"ב גמ' אימא סיפא וכו' ע"כ. וק' דאמאי לא משני נעשה כדאיתא בכמה דוכתי ותיפשוט בעיין ולעד"ן דלמיפשט בעיין לא אמרי' נעשה וכן מצאתי שכת' הרי"ג ז"ל ועיין מ"ש בכללי הש"ס בארוכה על זה בס"ד באר היטב ודוק:

רש"י בד"ה ומקשי' כיון דהך דר' חייא וכו' ומשני וכו' עכ"ל. ר"ל דאתא רבי חייא לומ' דלא תיפשוט מהך מתני' דנצוק חבור דעסיקי' בשפחסתו צלוחיתו וא"ת מאי קמ"ל י"ל דהו"א דדמי לנצוק ומותר קמ"ל וא"כ לא תידוק מהכא דר"ח גופיה איבעיא ליה וק"ל:

תו' בד"ה פחסתו צלוחיתו וא"ה וכו' וי"ל שאין היין נשאר כלל וכו' עכ"ל. ר"ל דאפי אותה העכבת לא יש בה יין אפ"ה אסר דזמנין יהיה בו יין ולא יזהרו ממנו וישפכו בו לזה אסר וק"ל:

בד"ה כחו של גוי וכו' ושפך מן היין לחוץ עכ"ל. ר"ל דאי מהאי תרגמה דרב הו"א דוקא המערה דאינו נוגע בראש החבית ונוטלה אלא מערה אותה כדרך המערה אבל הנוטל כלי ומערה אותו דנוטל כל הכלי בידו ושמא נוגע בפי הכלי ואוסר וא"כ הו"א דאסור לזה כתבו דאם אינו נוגע בפי הכלי לא אסר כדאמרי' דגואי לא גזרו רבנן ולא פלוג רבנן וק"ל:

בד"ה א"ל רב חסדא וכו' ואע"ג דרב חסדא וכו' הא ר"ש דהוה בתראה וכו' עכ"ל. ותימא דהא רב חסדא ור"ש תלמידי דרב הונא נינהו ועיין מ"ש בזה בכללים בס"ד:

דף ע"ג ע"א רש"י בד"ה א"ל ר"ד וכו' ואין הלכה כר"ד שהרי בא ר' יצחק וכו' בא רבין וכו' עכ"ל. ר"ל כיון דר"י החמיר על ר"ד ורבין החמיר יותר ופליג אעיקרא דדינא הלכה כרבין ורש"י דנקט אין הלכה בר"ד משום דעיקר דינא אמרו ר"ד ולהכי כת' דליתיה לעיקר דיניה דר"ד וכן משמ' מהתו' ומהרא"ש והר"ן ז"ל דכוונת רש"י דאף ר"י אין הלכה כמותו ויש מי שהבין בזה הבנה אחרת ושבוש הוא וק"ל:

תו' בד"ה איכא דאמרי וכו' תימא וכו' עכ"ל. פי' נהי דלעיל שרא להו מ"מ אדם חשוב שאני וק"ל:

בד"ה רואין ההיתר וכו' דרבין בר סמכא הוא עכ"ל. ואע"ג דלא אמרי' בש"ס דרבין בר סמכא והלכה כוותיה אלא לגבי ר"י הנה משמ' מדבריהם דה"ה לגבי ר"ד ועיין מ"ש בכללים בס"ד וק"ל:

ע"ב גמ' ותנ"ה במה אמרו וכו' ע"כ. פי' דמדנקט בדרך שאלה ותשובה דפשיטא דדוקא במינו דלא מצינו שום איסור דאוסר אף שלא במינו וא"כ כיון ששמע דאוסר בכל שהו

כמ"ש כמה אמרו וכו' דוקא במינו אלא ודאי ש"מ דבא ליתן טעם לומר דאמאי אמרו אוסר בכל שהו במינו דשייך האי טעמ' דכהיתרו כך איסורו אבל שלא במינו וכו' וק"ל:
תו' בד"ה חזקיה אמ' הגדילו וכו' לכנ"ל וכו' עכ"ל. ר"ל דלפי ס"ד דתו' דפליגי בפלוגתא דר"א ורבנן דחזקיה כר"א דאחר אחרון אני בא וג"כ אחר אחרון אחר הדבר האוסר בנ"ד דאם נפל היתר דהיינו מים לבסוף אסור ואם נפל האיסור יין לבסוף מותר ולא דמי ממש כתרומה וק"ל:
דף ע"ד ע"א תו' בד"ה א"ר הלכה כרשב"ג בחבית וא"ת וכי פליג וכו' אסתם מתני' וכו' עכ"ל. ר"ל כיון דפליג אי"נ פליג נמי אכולהו דחד טעמ' אית להו ואמאי לא פליג לעיל אעיקרא דדינא וק"ל:
דף ע"ה ע"א רש"י בד"ה וקשיא לי מכדי לליש' וכו' מאי שנא דבדרב קחשיב וכו' עכ"ל. ר"ל דמי תלה זה בזה דלרב דאית ליה דכאפר אחד סגי קחשיב מיא בתראי ולשמואל דבעי ב' אפרים לא קחשיב דבשלמא לפומבדית' ניחא דלא פליגי אלא בהאי והיינו פלוגתייהו דמר חשיב ומר לא חשיב וק"ל:
בד"ה מריחן במים וכו' קמו בה רבנן בתראי וכו' עכ"ל. ואין להקשות מדאמרי' בה במה מנגבן וכו' די"ל דכוונתם כל היכא דאמרי' נגוב ונ"מ לעקלים ודכוותייהו והש"ס קבע דבריהם אמתני' וכן מצאתי שכן פי' מרן בב"י סי' קל"ח ובכ"מ פי"ו ע"ש וק"ל:
תו' בד"ה איתמר בי רב וכו' לכך נר' לר"י וכו' עכ"ל. מ"ש מהרש"א דס"ס ק' דכ' לישני פליגי מן הקצה אל הקצה ונ"ל דל"ק דבשלמא תרי לישני ניחא דלכל לישנא חברתה לא נאמרה ואין כ' קיימים דאי האי לא קיימא האי אבל אם בלישנא גופה פליגי אמוראי בסברות הפוכות וב' אמת אז קשיא אבל ב' לשונות כך דרכם דח"א כך איתמר וח"א כך איתמר וכת' הרי"ג ז"ל דמה שהק' התו' על רש"י דא"כ סברות הפוכות אין זה סברות הפוכות כיון דבאותה שהחמיר בה רב מודה לו בה אלא שמחמיר ביבשתא עלה ולא נקראת סברא הפוכה אלא כגון אם באותה שהחמיר בה רב דהיינו רטיבתא הקיל בה והחמיר ביבשתא עכ"ל. ואפשר כיון דלרב קולתו ביבשתא והשתא לשמואל חומרתו ביבשתא נקראת סברא הפוכה ודוק:
ע"ב גמ' א"רבא. אפי' כלים חדשים במשמ' דהא ישנים וכו' מתקיף לה וכו' ע"כ. עיין מה שהק' מהרש"א ז"ל עוד יש להק' קו' אחרת דהא מתני' ערוכה שנינו את שדרכו להטביל יטביל ופירש"י בכלים שנשתמש בהם ע"י צונן וא"כ הו"ל לרב"א לאתויי סייעתא ממתני' דאפי' שנשתמש ע"י צונן דליכא שום בליעה והדיחן ואפ"ה צריכי טבילה ומאי קמק' ליה ר"ש וראיתי בהר"ן ז"ל שפי' יטביל דקתני מתני' ידיח ולא טבילה ממש ובהני ניחא

קו' שהקשיתי לעיל אבל קו' מהרש"א אכתי קושיא ונ"ל לתרץ ולומ' דבא רבא. לאשמועי' דמקרא נמי איכא ראיה דחדשים בעו טבילה דהא קרא כתי' כל דבר אשר יבא באש וכו' דהיינו ישנים ולבנים כחדשים דמו והטעינם הכתו' טבילה ולהכי סמך דבריו לדברי דבא ובר קפרא ואתקפיה רב ששת ר"ל דאי מפיק ליה מקרא א"כ אפי' זוזא דסרבלא דליכא שום בליעה ורננו לישנים ולבנים צ"ט נמי ולפי דבריו קא מק' ליה אבל ודאי ידע מברייתא וממתני' דצריכי טבילה אלא אם תפיק לה מקרא א"כ קשיא אפי' זוזא דסרבלא וכו' והא דלא הביא ראיה נמי מכל דבר אשר יבא במים משום דאפשר לדחות דכי' מ"ש קרא תעבירו במים הדחה בעלמא להכי הביא ראיה מרישיה דקרא מדבר אשר יבא באש וכתי' ביה וטהר הוסיף לו וכו' ותירץ רבה בר אבא דקרא כתי' בהדיא כלי סעודה דוקא ומהיכ' תותי לרבו האי זוזא אבל ודאי דידעי דבריי' דחדשים צ"ט ודוק:

רש"י בד"ה. כלי סעודה וכו' ואין דרך להשתמש באור אלא וכו' עכ"ל. וכ"כ הר"ן ז"ל ותימא דלפי טעם זה א"כ יורה של צבעים ליחייב והול"ל טעמא אלימא דאם אינם כלי סעודה ולא בלעי מאיסורא כלל אמאי מעבירן באש דכתי' תעבירו באש ושוב מצאתי שכ"כ הפר"ח ז"ל בסי' ק"ך וכת' שאינו נכון פירש"י ודוק:

תו' בד"ה אי משום דקסבר משכנת' לאו כזביני וכו' ואע"ג דמספק' להו וכו' לענין הא ודאי פשיטא לאו כזביני עכ"ל. פי' דע"כ לא איבעיא לן אלא בגוי שמשכן אצל ישראל שעדין ממושכנים הם ונקרא שם הגוי עליו אבל בישראל אצל גוי שכבר פדאו ולא נקרא שם גוי עליו שתחלתו של ישראל הא ודאי לאו כזביני וכן פי' בכ"הג ה' ע"ד ז"ל אבל מה שפי' מהרש"א דר"ל דשאני התם דאיבעיא לן משום שמא דעתו לשקעו אבל בכאן בישראל שמשכן ופדאו שמעיקרא אין דעתו לשקעו לענין הא וראי וכו' הנה לפ"ז משמ' דאף בגוי שמשכן אם אין דעתו לשקעו וידעי' דעתו בבירור לא איבעיא לן ואצ"ט וכפ"ז ק' דסתמ' דש"ס משמ' באין דעתו לשקעו מיבעיא לן ועוד דא"כ הו"ל לתו' לאשמועי' רבותא דעדיפא מינה דאפי' בגוי שמשכן אי לאו דעתיה לשקועי אצ"ט ומכ"ש האי לכך נלע"ד כדכתי' וכ"כ הפר"ח והט"ז סי' ק"ך שצ"ט ועיין בהש"ך ז"ל ורוק:

דף ע"ו ע"א גמ' א"ל אביי מי דמי מריקה ושטיפה בצונן הגעלה וכו' ע"כ. פי' דל"ג במתני' מגעילן בחמין אלא מגעילן סתם ולהכי בעי רבא למימר דפי' הגעלה צונן היא דהיינו מריקה ושטיפה וא"ל אביי משמעות הגעלה בחמין דפי' הגעלה הוא מקיא ומגעיל הכלי מן האיסו' דבחמין הוא שמפליט אבל מריקה ושטיפה הם צונן כדסתם תנא דמתני' גופיה לעיל בהך מתני' וכן משמ' מרש"י ז"ל שכת' הא כל הגעלה רותחין משמ' וכו' דלא גריס להאי בחמין וכ"כ התו' שם בזבחים (דף צ"ז) בד"ה השפוד והאסכלה וכו' וכתבו

עוד דשפיר גרסי' לה דרבא רצה לפרש מתני' מכח קו' זאת תרי תנאי דמעיקרא סתם כמ"ד מריקה ושטיפה בצונן ולבתר סתם כמ"ד מריקה בחמין ושטיפה בצונן ומגעילן בחמין היינו מריקה ודנקט רבא שטיפה לאו רוקא ומתני' נקט מריקה וה"ה שטיפה דצריך וא"ל מי דמי וכו' ר"ל דמריקה שבאה אחר שנגע הכלי שאינה אלא מצות מלך כמ"ש רש"י מוכרח שאחריה שטיפה שהיא צונן והגעלה שהיא באה להקיא הכלי א"צ אחריה שטיפה צונן אלא חמין סגי וא"כ הו"ל למתני מריקה ושטיפה כן משמ' ומוכרח מדבריהם שהם בקיצור ע"ש ודוק:

ע"ב גמ' רצה ז' זמני וכו' ע"כ. ומוכרח דהסיר כדי קליפה מן האתרוג בשביל השמנונית שנדבקה שם וק"ל:

רש"י בד"ה שבור מלכא גוי היה עכ"ל. פי' אחי הרב משי"ח לאפוקי שלא תפרש שהוא שמואל שקורין לו כן ולהכי הוה ידע הלכת' דא"ה ק' דאיך פסק אכל בלא דיצה ואמאי צריך דיצה וק"ל:

בד"ה ונועצה אע"פי ששפה וי"א וכו' עכ"ל. הנה בפי האי פירוש' ניחא שאמ' הש"ס ונועצה בוא"ו ולפי' הר"מ במז"ל מוכרח לומ' דל"ג בוא"ו וכ"ה בהרא"ש והנה מה שפי' ה' ע"ד ז"ל בכוונת רש"י לפי' ק' דא"כ אמאי מתני' לא קתני נעיצה בהדי שיפה כיון דאקשית נמי על הברייתי' דלא קתני שיפה ולהכי פי' וי"א וכו' וק"ל:

תו' בד"ה אמ' ר"ה בריה וכו' ורבי' ברוך מיישב הראיה וכו' כך נר' וכו' רבינו ברוך עכ"ל. הנה הקו' בכאן גלויה דזה הפך פי' ר"ת דקאמ' סכין קטן דקתני חייב הגעלה חמין כדכתי' לעיל וע"ק דזה הפך הש"ס דילן דקאמ' דוקא לאכול צונן ונ"ל דרבי' ברוך כוותיה ולא מטעמי' דס"ל כר"ת מראיית ירישׁ' אבל לא כפיר"ת דדרכם לאכול תמין דא"כ מוכרח דעסיקא מתני' צונן דוקא לכן פי' הוא דסכין קטן דרכה לאכול בה צונן ופעמים אוכלים רותח לכן אוכלים בה אחר נעיצה אפי' רותח דהולכין אחר רוב תשמישה וא"צ הגעלה וש"ס דילן הפך ירושׁ' בפי' מתני' דש"ס דילן מפ' מתני' דוקא צונן ובסכין גדול וירושׁ' מפ' אפי' חמין בסכין קטן ובעיקר דינא כל אפייא שוין ואחי הרב נר"ו פי' דסכין קטן דר"ת בזמנו היה דרכה לאכול רותח להכי נקט הכי וסכין קטן דהירושׁ' עסיק בזמנו דדרכה לאכול צונן וא"א הסכים למה שפי' ומ"ש עוד כ"נ למורי לישב וכו' ר"ל דמורי הוא פי' רבי' ברוך וכך נ"ל ליישב ואע"פי שמתחלה כתבו ור"ב מיישב וכו' אעפ"כ חזרו לבסוף לומר שזה הפי' הוא דרבינו ברוך שהוא מורי כדמוכח בכמה דוכתי הכי ואחי הרב משי"ח פי' דפי' ר"כ הוא עד מ"ש בה רותח וישוב מודי הוא ויש ליתן טעם שזה דבריו ולא דברי ר"ב ומ"ש עוד ואו' מורי דהא דקאמ' הכא וכו' קרקע קשה וכו' ר"ל שלא

תפרש דאף שהיא רכה כגון שאינה עבודה מועיל להכי פי' דוקא קשה ולא תפרש נמי קשה כאבן דמדלא כת' הש"ס אבן וכו' ודוק:

מסכת הוריות

דף ב' ע"א גמ' אמר אביי והא לא תני הכי וכו' ע"כ. הא דלא הק' אביי ור' אבא ורבינא בלשון קו' ללישׁ' קמא כמו דפריך הכא לרב דימי משום דמעיקרא פליגי ליש' קמא ובתרא אם נאמרת בל' קו' או לא דלל"ק סברי לא אמרוה בל' קי' וטעמא דלא אמרוה בל' קו' משום דסברי דלשון דלאו קנ' כ"כ דהדוחה יכול לדחות ולומ' דהתנא לא נחית להכי דא"כ הל"ל דין בפ"ע לא מן הדיוק ובזה ניחא ג"כ הא דלא איתותב לליש' בתרא דלאו תיובתא כ"כ אלא קו' בעלמ' ועיין בתו' של הר"א אנטיגנין מה שתי' וק"ל:

רש"י בד"ה לעולם אין ב"ד כי עשו וכו' בין למ"ר צבור מביאין בין למ"ד וכו' ולגבי יחיד דלהוי תולה בב"ד עכ"ל. כוונתו ז"ל דק"ל מלת לעולם ולכך פי' בין למ"ד בין למ"ד והא דנקט שמואל ב"ד י"ל דסתם משנה ר"מ ור"מ אית ליה לקמן ב"ד מביאין ולא צבור ושמואל ודאי דקאי דבריו על המשנה דאל"כ אמאי הש"ס הביא דברי שמואל בכאן הו"ל להביאו לקמן בפ"ב במתני' דקתני תודה עצמו וכו' שאין ב"ד חייבין לבטל וכו' אלא משום דעיקר קביעו' דברי שמואל על מתני' דיש בו נפקות' לענין יחיד דלהוי חולה בב"ד וזהו טעם רש"י שכת' ולגבי יחיד דלהוי וכו' והא דלא קבע דבריו על היחיד ולומ' שאין היחיד פטור די"ל משום דכחא דחיובא עדיף לאשמועי' דאפי' אמר מותרים אתם לצבור חייבים ב"ד כמ"ש התו' בשבועות (דף מ') בד"ה להודיעך כחו דר"ג וק"ל:

בד"ה וקלקלה בזנות עכ"ל. כ' מהרש"א ז"ל דלא דקדק לפ' ע"פ ההלכה וכו' ע"ש ול"נ דודאי רש"י ז"ל דקדק לפ' ע"פ ההלכה שכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה' שגגות ה' ה' ותי' מרן הכ"מ וז"ל וי"ל דלא איתמר דברי ר"י אלא אליבא דמתני' וכו' אבל כיון דאסיקנא דליתא למתני' אלא אע"פי שהורה ב"ד לינשא חייבת בקרבן אף לר"י אין חילוק בין זנתה לנשאת בין בזו ובין בזו חייבת בקרבן עכ"ל. ועוד כת' המש"ל ז"ל דיש מי שתי' דלפי מאי דקי"ל דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב א"כ אין חילוק בין זנתה לנשאת לדידן וא"כ ודאי רש"י ז"ל דקדק לפרש ע"פ ההלכה ודוק

מסכת אבות

פ"א משנה י"ד הוא היה אומר אם אין אני לי וכו' לכאור' יש לדקדק דק' רישא אסיפא ונלע"ד דיובן בהקדים מארז"ל משל לחגר וסומא דהגוף אומר הנשמה חטאה והנשמה אומרת הגוף חטא מה עושה הקב"ה מרכיב שניהם ומענישם ע"כ. לז"א התנא דבל ישען האדם על משענת הקנה הרצון לומר דזיל הכא קא מדחי ליה וזיל הכא קמדחי ליה

דאיך תמלא פיך לומר דהגוף הוא שעשה העבירה לא הנשמה דאם אין אני לי דהיינו הנשמה שהיא עיקר גוף האדם דהגוף הוא מלבוש האדם ולכן לא שייך מלת האדם אלא על עצם האדם ואם אין אני שהיא הנשמה היתה גרמה לי מי לי מי הוא שגרם לי כל זה וא"כ איך אתה מדבר דגרים לא כן וא"ת א"כ הכל הוא מן הנשמה לז"א וכשאני שהיא הנשמה לעצמי הייתי לעצמי בע"הב קודם בואי לע"הז מה אני מה הייתי אני לא הייתי כ"א טובה. או פי' מה אני כמו מה רב טובך וכו' וא"כ לא תוכל להתנצל לא הנשמה ולא הגוף אלא שקולים הם ויבואו שניהם ולכן ואם לא עכשיו אימתי דזהו העיקר ולא תבטח על אותה הטענה וק"ל:

או יאמר בהקדים מארז"ל ריחים בצוארו ויעסוק בתורה לז"א אם אין אני משועבד לי אלא תחת יד אשתי מי לי מי הוא מליץ עלי זכות ועוזרני כיון שאיני פנוי אבל וכשאני לעצמי מה ע"ד מה רב טובך א"נ ר"ל שלא תאמר אבטל פ"ו בשביל התורה דאדרבה ממעט את הדמות לז"א וכשאני לעצמי בלא פ"ו מה מה אני כמו ונחנו מה וכיון שמוכרח עלי ללמוד ולישא אשה אם לא עכשיו וכו' שאמצא שהות לעשות שתיהן א"נ מ"ש וכשאני לעצמי ר"ל כדעת ן' עזאי שהיה כל ימיו פנוי מה אני מה רב טובך וכו' וא"ת עת ללמוד ועת לישא אשה לז"א ואם לא עכשיו אימתי כל שעה אומר ואם לא עכשיו וכו' וק"ל:

פ"ב משנה ט"ז אם למדת תורה הרבה נותנין לך שכר הרבה כתב הרש"א ז"ל משם הרב לב אבות אם למדת וכו' כלומר הדבה שכר נותנין לך במה שאתה לומד תודה הרבה ע"כ והוא ק' ההכנה ואפשר לפ' דק"ל דמאי קמ"ל דפשיטא ומי חשיד וכו' ועוד דידוע הוא דאם למדת דנקט מוכרח הוא דאית ביה אין ולאו ואיך אפשר דאם אינו לומד אין לו שכר ואין לו עונש והא אדרבה אית ליה עונש דממ"נ אי יכולת בידו ללמוד ואינו לומד אדרבה אית ליה עונש ביטול תורה ואי אין יכולת בידו שנינו א' המרבה וא' הממעיט וכו' כדאיתא בברכות גבי עובדא דר"א עם ר"י להכי פי' דלאו דוקא אם דא"כ צ"ל השלילה ואי אפשר כדכתי' אלא דבא לומר דלא תימא אף אם לומד תורה הרבה אינו לוקח שכד הרבה מתרי טעמי חדא דמי הקדימני ואשלם ואין הדין נותן שיקח שכר ואף אם לוקח אינו אלא מועט ועוד דידוע הוא הבא ליטהר מסייעין אותו ואין המצוה נקראת אלא ע"ש גומרה ואין לוקח שכר שלם אלא שכד ההתחלה אבל שכר החיוב אינו מחוייב כפי הדין ליתן אלא מחסדו ית' וא"כ אינו זוכה לשכר הרכה להכי בא התנא להשמיענו שלא תאמ' אף אם לומד תורה הרבה אין לו שכר הרבה להכי קאמ' דיש לו שכר הרבה במה שלומד תורה הרבה ואין השת' נחית לומ' על דבר והופכו דפשיטא כדכתי' אלא התנא

נחית על אותו הצד דוקא למימר' דיש לו שכר הרבה א"נ כא לומ' שלא תאמ' דאם למדת תורה הרבה בדין הוא שיתן לך שבדך כי אם במתנה מאתו ית' והתנא נחית על מלת נותנין או כדברי הר"ב בינה לעתים בדרוש א' של ר"ה (דף ו' ע"א) דיש לו שכר אחר לבד משכר הקצוב שלו ע"ש וכפי אלו הפירושים לאו דוקא מלת אם דנקט התנא וק"ל:

ויראה לי לפ' בדברי התנא במה שנקדים מ"ש הרש"א ז"ל כאן וז"ל דאין דין אדם כפועל ליבטל מעבדות אלא כעבד וא"ת יהיה ג"כ פטור משכר כדין העבד לז"א אם למדת וכו' ע"ש. נמצא שטעם שאינו רשאי ליבטל משום דדינו כעבד וידוע הוא מ"ש בקידושין דנחלקו ר"מ ור"י דר"מ ס"ל דאם אין עשין רש"מ אינן קרויין בנים אלא עבדים וידוע הוא מ"ש מרן בש"ע י"ד סי' ר"מ דאין הבן מחוייב לחזר על הפתחים בשביל אביו וליבטל ממלאכתו ותנן כך היא דדכה של תורה פת וכו' וחיי צער תחיה ונמצא מבטל ממלאכתו בשביל אביו שבשמים לז"א התנא ולא אתה ב"ח ליבטל ממלאכתו שאתה קרוי עבד וא"ת א"כ אין לו שכר ג"כ כעבד לז"א אם למדת תורה הרכה שאתה קרוי בן בודאי תטול שכד הרבה שאין אתה הבן מחוייב ליבטל ממלאכתך בשביל אביך שבשמים וכיון שאתה עשית לפנים משורת הדין בדין הוא שתטול שכרך משלם במידי דמיטבא וק"ל:

ודע מתן שכרן של צדיקים לע"ל הק' המפרשים בכאן דאיך קרי ליה מתן והא שכר פעולתו קורהו ונלע"ד לתרץ במ"ש חז"ל הבא ליטהר מסייעין אותו שהוא מתחיל והקב"ה משלים ואלולא דהקב"ה מסייעו לא סגי בלא"ה וכדין הוא דלא יקח שכר שלם כיון דהקב"ה מסייעו ואין המצוה נק' אלא ע"ש גומרה אלא בתורה מתנה וחסד עושה הקב"ה עם ב"א שנותן להם שכרם כראוי ור"ל אפי' שהוא נותן אין לומ' שאם ירצה הקב"ה למנוע מליתן אינו נותן אלא אעפ"כ חשיב ליה כאלו שכר לכך קרי ליה מתן וקרי ליה ג"כ שכר לפי שהוא התחיל במצוה א"נ י"ל במה דאיתא במ' חזית כל עמל האדם לפיהו כל מה שמסגל האדם מצות ומ"ט הלואי שיספיקו כרי שיהיה בעולם לחם לאכול ובגד ללבוש ועוד שבכל יום ויום עושה לנו נסים ונפלאות עד אין חקר שבכל יום ויום עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם נמצא לפ"ז אין אנו ראויים לקבל שכר דכבר קבלנו אותו בזה העולם אלא מחסדו הגדול נותן לנו שכרנו ובזה ניחא מאי דקאמ' ודע מתן וכו' דפשיטא מי לא ידע בכל אלה אמנם לפי דרבנו ניחא דלכאורה הייתי אומר שלא יש שכר כלל או לא יש אלא חצי שכר מטעמא דכת' מדרש חוית לכך כת' ודע מתן וכו' שזה בתורת מתנה ולפי' קמא ג"כ בא לאשמועי' שלא תאמ' שמה שאנו לוקחים לעת"ל שכרנו בדין הוא אלא לפנים משורת הדין הוא מטעמ' דאמרי' דהיינו כיון שהקב"ה מסייעו לא הוי אלא בתורת מתנה וחסד:

עוד יש לתרץ על קו' המפרשים במ"ש הרב בינה לעתים ז"ל בדרוש א' של ר"ה (דף ו' ע"א) וז"ל דהרוצה לעשות מצוה נותן לו הקב"ה שכר קודם עשיה ואחר עשיה משא"כ בעושה עבירה ע"ש ובזה ניחא דהשכר של קודם עשיה הוא מתן דהא עדין לא עשה שום דבר אבל שלאחר עשיה זה ממש שכר דהא שכר פעולה שעשה הוא ולכך קרי ליה מתן על שאפי' קודם עשיה לוקח שכר וקרי ליה שכר על מצוה שעשה דשכר פעולתו הוא וק"ל:

פ"ד משנה ו' כל המכבד את התורה וכו' נ"ל לפ' במה שנדקדק כו דהיל"ל גופו יתכבד על הבריות דמהו מכובד והוא עדין מנוע מכבוד אהן יראה במה שנקדים מ"ש הרב שבט מוסד וז"ל דמי שהוא מכובד וראוי לכבוד הוא מכבד לאחרים אבל אם הוא בזוי מאין לו כבוד שיכבד לאחרים עכ"ל. לכן אמר המכבד את התורה ודאי הוא כבר מכובד על הבריות אבל המחלל את התורה כיון שהוא כבר מחולל להכי מדיליה יהיב ליה או יאמר בשנקדים מ"ש רז"ל דכשאדם עובד עבירה פוגם באותו אבר ויהיה מחוסר אבר אבל להפך מקיים איבריו וגופו ולכן ניתנה התורה בתרי"ג מצות כנגד רמ"ח איברים ושס"ה גידים להכי אמר המכבד את התורה דהיינו שמדקדק אחר המצות שאדם דש בעקביו ואינו מזלזל בהם לזה גופו מכובר על הבריות דכל מצוה מחזקת אבד ויהיה מכובד באיבריו ולא יהיה בזוי מחוסר אבר אלא מכובד ופי' על הבריות ר"ל יהיה לו יתרון על הבריות שיהיה שלם באיבריו וק"ל:

פ"ה משנה ט' גלות בא לעולם על ע"ז וג"ע וש"ד וכו' יש ליתן טעם למה כנגד הד' עבודות הללו בא להם הגלות דהא כל מדותיו של הקב"ה מכ"מ ונ"ל לפ' כי מעיקר' הגלות המר והנמהר הזה יש בו ד' מינים ממינים שונים הא' שהיינו דרים בא"י ומלך ממנו מולך עלינו ועכשיו מלך גוי עז פנים מולך עלינו ב' שכל אומה ואומה אפשר שתהיה אומה אחרת שתאהב אותה אבל אנו בעו"ה בין ע' אומות ושונאים אותנו כולם כאחד ובזויים בעיניהם ג' שהיינו בא"י קדושה וטהורה ונקיה וגלינו לארץ טמאה בגלולי הגוים שכל הדר בה דומה כמי שאין לו אלוה הד' שהיינו בארצנו בשדותינו וכרמינו עשירים מלאים כל טוב ועתה בעונות ירדו לשערים עם ה' ואבדו מטלטלי אגב מקרקעי נמצא שיש ד' מיני גליות כנגד העון של ע"ז בא הגלות הא' מכיון שעזבנו אלוה והמלך העיקרי והלכנו וטעינו אחרי הפסילים הבל שאין בם מועיל ועשינו אותם אלוהות ומלכים עלינו לכך בא עונשנו שמלך אחד בזוי ודל ימלוך עלינו דמדה כנגד מדה וכנגד ג"ע לפי שהיא עבירה מאוסה ומלוכלכת ג"כ הביא הקב"ה עלינו עונשה שנהיו פחותים ובזויים בעיני ע' אומות כל יום ויום לחירופין ולגידופין. וכנגד הנאת הג' לפי שמלאנו הארץ דם נקי

וטמאנו אותה לכך גלינו לארץ טמאה בגילולים. וכנגד עון של שמטת הארץ שחמלנו על שדותינו וכרמינו ולא עשינו שמטה לכך נשארנו עניים כיון שאבדו שדות וכרמים א"נ כנגד הג' שהוא ש"ד כא הגלות הג' שבא להם העניות כנגד שנטלו נפש ב"א ג"כ הקב"ה הביא להם העניות דהא אז"ל כל הנוטל ממין של חברו כאילו נוטל נפשו וכנגד שמטת הארץ בא הגלות הג' שהיינו בארץ הקדושה והטהורה ולא שמטנו אותה לכך גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו והקב"ה ישיבנו לקדמותינו ויחזירנו לארצנו במהרה בימינו כן יהי רצון:

מסכת מציעא

דף כ"ח ע"ב רש"י בד"ה שם דמיהן מוכרן ומניח הדמים אצלו עכ"ל. עיין מ"ש הרא"ש ז"ל ומשמ' לפי' שצריך למוכרן בב"ד דאלת"ה הו"ל לש"ס לומ' מוכרח וכו' ולהכי הוכרח רש"י לימ' דשם דמיהן ע"י ב"ד וליש' דשם דמיהן לא משמ' כפי' ונ"ל דר"ל דמשמ' שם הוא כעצמו דאלת"ה הי"ל לשומם בב"ד וכו' ולהכי כת' ופי' התו' וכו' תדע דלא בעי' שישומם בב"ר וכו' ר"ל דהתו' ס"ל דודאי אי פי' שם דמיהן היינו דוקא לאחרים א"כ וראי דלא בעי' ב"ד מדלא קאמ' ישומו בב"ד כדכת' וליש' דשם דמיהן לא וכו' וכיון דליש' דשם לא משמ' בב"ר א"כ מוכרח דשם היינו לעצמו דאלת"ה אמאי נקט שם ואע"ג דבלא"ה ק' קו' הרא"ש דא"כ הי"ל מוכרן בב"ד ומה ענין שומא בכאן וכוונתו דר"ל מהכא הך קושיא מ"מ הדברים מוכיחים או אף אם תדחוק דפי' סם דמיהן כלומ' אינו בפחות מדמיהן כי אם כשומת דמיהן מ"מ אודי לי מיהת דיכול למכור לאחרים שלא כב"ד וכיון שכן יכול למכור לעצמו ודוק:

וראיתי להרב פר"ד שפי' מ"ש הרא"ש וליש' דשם דמיהן לא משמ' וכו' היינו דמשמ' שם לעצמו בלא מכירה לאחרים ועוד פי' תדע דלא בעי' ע"י ב"ד וכו' דהיינו דבשלמא לפירש"י מוכרח לומ' דפי' שם ע"י ב"ד וכו' עכ"ל. ע"ש ואני שמעתי ולא אבין דהא הרא"ש קא מייתי ראיה דפי' שם היינו לעצמו ולא לאחרים מדלא בעי' ב"ד ואי נפרש לאחרים כפירש"י מוכרח לומ' שם לאחרים מדלא נקט מור"ם כדכ' הרא"ש וא"כ מאי ראיה קא מייתי הרא"ש ז"ל ודוק ותשכח אף כי קצרתי בלשונו:

ועיין להדרישה בסי' רס"ז מ"ש על הרב"י ז"ל שכת' ודברי רבי' כאן כדברי הרא"ש האחרונים וכו' ול"נ דודאי גם דעת רבינו כדברי הרא"ש הראשונים דהרא"ש עצמו לא כת' האי ומיהו וכו' אלא לישוב בעלמ' ע"פ פירש"י אבל עיקר הפי' מניחן בראשו לאלתר וכו' ומ"ש למוכרן מיד לאו מכירה בדוקא נקט וכמ"ש בפריש' עכ"ל. ובפריש' כת' אלא מוכרן מיד וה"ה שיכול נמי ליקח אותם לעצמי ומפני שזה גם בשאר אבידות

לדעת הרא"ש ואינך הנ"ל לא דקדק בזה כאן ולא כת' אלא מה שיש בזה מה שאינו בשאר אבידות כצ"ל לדעת ה' אבל היותר נר' שגם הלקיחה לעצמו נכלל בל' מכירה ועיין בדר"י עצ"ל ואני בעניי מתחלה ק"ל על דבריו ז"ל שאמ' דהרא"ש לא כ"כ אלא לישובי פירש"י וכו' מעיקרא הי"ל להקשות קו' עצמית דאי כדברי מרן א"כ אמאי לא כת' רבי' מוכרן בב"ד דהא קו' הרא"ש שהק' על רש"י אכתי קושיא דקי"ל מוכרן מאי שם דמשמ' לעצמו ומוכרח לומ' דנקט שם לומ' ע"י ב"ד א"כ למה לא כת' רבי' מוכרן בב"ד ועוד דמשמ' דרבי' סובר דוקא לאחרים ולא לעצמו ואמאי הא איהו גופיה ס"ל לעיל בשאר אבידות כדעת אביו הרא"ש מדלא חלק עליו דיכול ליקחם לעצמו ושם בעצמו ומאי שנא בתפלין דאסרינן ליה דלא מצי ליקחם לעצמו ואין לחלק בין תפלין שמוכרן לאלתר לשאר אבידות דהא הרא"ש טעמ' טעים דכיון דמשיב אבידה לא חיישי' ומ"ש ולשון מכירה לאו דוקא כדכת' בפרישׁ' דהיינו דרבי' לא נחית אלא לאפלוגי בין תפלין לאלתר לשאר דברים אבל בהא שוה לשאר דברים אינו נוח לי דהיל"ל כלשון הש"ס שם דמיהן ומניחן עליו כלישׁ' דכת' הוא לעיל שם דמיהן ומניחן וכו' ולמה שינה בלשונו בפירות ובתפלין. ומ"ש דנכלל הכל בלשון מכירה אינו נ"ל דקי"ל לרבי' למנקט לישׁ' דש"ס ותו לא ומה שיראה ליישב דברי מרן דאה"ן דס"ל לרבי' דיכול ללוקחן לעצמו מ"מ רבי' מפ' שם דמיהן ומניחן היינו לומ' שאינו משתמש בדמים כיון דלא טרח בהו דאתא שמואל למימר דלא תימא דתפלין דמו לשאר אבידות שמותר להשתמש בדמיהן ומ"ש אבל רבינו הרמב"ם כדבריו הראשונים וכו' היינו על ענין פי' דברי שמואל אבל לענין הדין סובר כהרמב"ם והרא"ש אלא דס"ס ק' דהיל"ל אמ' שמואל מוכרן ומניחן ואמאי נקט שם לבד אם נאמ' דנקט שם לרמוז שיכול ללוקחם לעצמו ג"כ אבל מניחן קאי אדמים ואפשר ג"כ שדברי הטור שאמ' מוכרן היינו תרתי כדכת' הפרישׁ' א"נ כוונת מרן שכת' כדבריו האחרונים וכו' אינו ר"ל על הבנת הש"ס שאמ' שם דמיהן אלא ר"ל דכפי דברי הרא"ש הראשונים שמפ' ומניחן בראשו וא"כ ליכא למשמ' דאסור להשתמש בדמיהם דהא חידוש זה לא חידשו הרא"ש אלא בואיכא למימ' וכו' אבל מעיקרא ס"ד דוקא מעות ממש אבל כל דברים שייך בהו טורח קצת כגון תפלין קודם שימצא קונה טורח לשומרן וכן כל חפץ והיינו טעמיה דמרן ז"ל בש"ע שלא סיים דברי הטור שכת' או חפץ וכיוצא משום דס"ל דהרא"ש לא ניחא ליה בהאי חילוקא וכן הרמב"ם לא חילק ולהכי כת' כדברי הרא"ש אחרונים דאינו רשאי כהב"י ודברי רבי' כאן שכת' ומוכרן וכוונתו לאשמועי' דאינו רשאי להשתמש בדמיהן היינו כדברי הרא"ש אחרונים דאינו רשאי להשתמש אבל הרמב"ם ז"ל לא חילק כלל בין מעות התפלין למעות דעלמא וכל

זה דוחק ולא מצאתי קורת רוח ואפשר לי עוד לייש' דברי הטור שאמ' מוכרן דהיינו להפך דיכול להשתמש בהן שכת' אח"ז מה יעשה בדמים וכו' והטור לא כת' אלא חפץ שאין בו שום טורח דוקא בדמים וכו' וכדעת הרא"ש מתחלה בדבריו לאפוקי תפלין שיש בהם קצת טורח קודם שימצא מוכר ודוק בכל זה:

ואפשר עוד לומ' דהרב"י ז"ל סובר דרבי' סובר דשאני תפלין דלא טרח בהו אינו יכול ללוקחם לעצמו דדוקא גבי שאר דברים שטרח בהם ונטפל בהם לזה יכול לשומם לעצמו אבל גבי תפלין דליכא טרחא החמירו חז"ל וחששו שלא יקחם הוא וכ"הג כת' הנימוקי וז"ל ועוד שמפני תיקון העולם לא הטריחו באבידה יותר מדאי וכו' עכ"ל. וא"כ ס"ל להטור כיון שזה טרח בהם הרבה איך תחשוד בו ומפני תיקון העולם אבל לגבי תפלין חוששין כיון שמוכרן לאלתר כלי טורח ומ"מ אינן צריכין ב"ד דכולי האי לא חיישי' כיון דס"ס מחזיר אבידה ואינו רוצה לקחת לעצמו:

ודע דכפי דברי הנימוקי שכת' בתי' א' דשאני תפלין דשכיחי וקציצי דמייהו א"כ אין ראיה להרא"ש הפך דברי רש"י דלעולם רש"י מודה דשם דמיהן דהכא לעצמו ומניחן עליו ומשום דקציצי דמייהו אלא קצת דוחק דלא דמי שם דמיהן ומניחם דהכא לשם דמיהם דלעיל ובדברי הנימוקי יתורץ לנו קושיא דלמה רבי' לא כת' גבי תפלין דשם דמיהם ע"פ ב"ד כדכת' גבי עגלים וסייחים וכפ"ז ניחא דתפלין קציצי ולא צריך ב"ד אבל ק' דאמאי לא כת' ב"ד גבי פרה וכו' שעושה ואוכל דשם דמיהם בשותפו' דצ"ל ע"פ ב"ד וכבד הק' הסמ"ע והניחה כקושיא ולי יר' דל"ק כלל דכיון דחשדינן ליה שלא יקחם הוא ודאי דחשדינן ליה שצריך ע"פ ב"ד אבל בהא כיון דשרינן ליה ללוקחם הוא ה"ה בלא ב"ד דאלת"ה אמאי לא הק' קושיא אחרת הסמ"ע דאמאי בדבר שעושה ואוכל שם דמיהם לעצמו וכן בתפלין ובדבר שאינו עושה ואוכל לא שרינן לעצמו אלא ודאי דהא בהא תליא כדכת' הרא"ש ז"ל דאי שרינן לעצמו ק"ו בלא ב"ד ואי דוקא לאחרים ודאי דוקא בב"ד דהם באת לחשוד בו חשוד בו בכל דבר והיינו טעמא דהש"ס מעיקרא קאמ' שם דמיהם סתם ובסייחים ועגלים מוכרן בב"ד ונר' לתת טעם דתפלין ודאי ל"ק איב"א דקציצה הב"א כיון דלא טרח בהו כלל לא חיישי' אבל גבי עגלים חיישי' כיון דטרח בהו מורה היתר לעצמו חלף עבודתו אבל אי ק' דבר שעושה ואוכל עם דבר שאינו עושה ואוכל והיה נר' לחלק דדבר שעושה ואוכל טורח בו י"ב חדש ולכך היקלו לו חכמים מפני תיקון העולם אבל סייחים דוקא ל' יום חששו ועוד יראה כיון שאינו יכול למוכרם לאחרים אלא אם יטפל בהם או לוקחם בשותפו' ודאי דלא מטרחי' ליה אבל הכא דיכול למוכדם לאחרים ולנוח מטיפולם בעינן ב"ד ואני תמיה ע"ד ההמ"ע שכת' דגם בתפלין

ובדבר שעושה ואוכל בעינן ב"ד שהרי כת' הב"י דהרא"ש ק"ל תרתי חדא דאמאי אינו לוקחם בעצמו ועוד דאמאי בעינן ב"ד הכא ובדברי הרמב"ם עמדנו על טעמו וכו' דמשמ' דבדברי הרמב"ם ניחא דהכא דוקא בעינן ב"ד והתם לא בעינן וכפי דבריו התם נמי בעינן ב"ד ומאי קא מק' הרא"ש וע"ק מאי קא מק' הסמ"ע על הרמב"ם דרבי' העתיק דברי הש"ס ומה שתפרש בש"ס תפרש בדבריו כמנהגו הטוב:

וראיתי כתוב בפסקי התו' וז"ל המוצא תפלין יכול למוכרן מיד ושם דמיהן ומניחן עכ"ל. ובודאי נר' מכהן שאינו מפ' כפירש"י אלא נר' כוונתו או מוכרם לאחרים שם דמיהם ומניחם וכוונתו שלא תטעה דוקא שם דמיהם לעצמו ולא לאחרים ע"ד שפי' הרמב"ם ז"ל גבי דבר שעושה ואוכל אלא כמו שירצה וא"כ פשוט הוא דזהו כוונתו בטור יכול למוכרם כלומ' לאחרים וה"ה לעצמו ולא צריכה למימ' דמשאר דברים ילפי' לה כדכת' לעיל הטור וכדברי הפרישה ולאו מטעמיה אלא כדכתי' דאתא למימ' שלא תטעה דוקא שם לעצמו ודוק:

מסכת זבחים

פרק ראשון

דף ב' ע"א תו' בד"ה כל הזבחים וכו' עבודה קמייתא נקט וכו' אבל שינוי בעלים וכו' עכ"ל. אפשר לקשר דבריהם דכוונתם לומ' דאם נפרש פירוש' דמתני' דקתני זביחה דוקא זביחה א"כ ק' דאמאי לא קתני נמי שינוי בעלים דלא שייך אלא בזריקה דמאי שנא אבל השתא דאמרי' דה"ה ד' עבודות כדקתני סיפא א"כ להכי ניחא דקתני שינוי קדש דשייך בד' עבודות משא"כ שינוי בעלים דלא שייך אלא בזריקה וק"ל:

בא"ד וי"ל דקרא דהתם בהקטרה וכו' ה"ה הזבח נקטר דהא קרא דמייתי התם בהקטרה עכ"ל. והנה לעיל דתירצו דקרא התם מיירי בהקטרה היינו מיתורא דקראי ואף אם קרא לא עסיק בהקטרה מ"מ מיתורא דקראי מוקמי' להאי קרא בהקטרה אבל כיון שהקשו דעל האי קרא גופיה דאית ביה ו' דברים קאמ' תנא הזבח נקטר להכי הוצרכו לומ' כיון דמוכרת דהאי קרא עסיק בהקטרה דמיירי בהכי א"כ מוכרת לומ' דה"ה הזבח נקטר וק"ל:

בא"ד ומיהו הא לא מצינן למימ' וכו' מרצה בכל הנך ו' דברים וכו' כצ"ל:

בס"ד א"נ הא דקאמ' זביחה לשם ו' דברים וכו' אל כל אחת בשעתה וכו' עכ"ל. פי' לפי' דבאו לומ' דלא כפי' א' דמתני' דקתני ו' דברים דעסיק בהקטרה לא קאי ו' אלא אזביחה ואהקטרה ה' אלא דפי' מאי דקאמ' הזבח נזבח ר"ל דהקרבן כולו מתחלת הקרבן והזבח דינו בו' דברים כל אחת בשעתה בשעת השחיטה שינוי קדש ושינוי בעלים ובהקטרה

נמי ריח וניחוח אבל אין פי' זבח נזבח ר"ל בשעת השחיטה אלא ר"ל הקרבן כולו נקרב בהאי ו' דברים וק"ל:

בד"ה החטאת באה על חטא וכו' ואשם מצורע אלא משום וכו' משוו להו אהדדי עכ"ל. הנה דבריהם קשים להולמם דמאי קשיא כיון דאף בחטאת איכא נמי דאין באים על חטא א"כ שפיר מצי למילף אשם דאית ביה דבא על חטא ודלא באה על חטא מחטאת דאיכא נמי בה דלא באה על חטא וא"כ מאי ק' ואפשר לפ' כוונתם דק' להו דמאי קאמ' דיליף אשם דדמי לחטאת דבאה על חטא הא איכא נמי חטאת דלא באה ע"ח ואפ"ה פסולה אלא ודאי שאני התם דגזירת הכתוב וא"כ מנלן אשם וכיון דאשם נמי איכא ביה דלא בא ע"ח א"כ אימא דלילף מעולה ושלמים דכשרים ומחטאת ליכא למילף כיון באם אין באה ע"ח פסולה א"כ שאני חטאת דכך דינה כדגלי קרא ותי' משום דרובא אתו על חטא בחטאת ואשם א"כ שפיר משוו אהדדי דאותו המיעוט לא חשיב ולזה שפיר ילפי' וכן פי' אחי הרב משי"ח ועוד פי' אח"י דק' להו מלת באה ע"ח דמשמ' דכולהו באים ע"ח והא איכא בתרוייהו דאינם באים ע"ח ותי' כיון דרובם באים ע"ח השוה אותם אהדדי דבאים ע"ח ואמ' דכפ"ז יש דוחק בדבריהם שכתבו משוו להו אהדדי והר' משה סדבון יצ"ו פי' כוונתם דבאו לומ' דא"כ כפי הש"ס דקאמ' דבאים ע"ח הניחא הנהו דאתו ע"ח אלא הנהו דלא אתו ע"ח מאי נעביד להו ותי' דכיון דרובא אתו ע"ח א"כ הושוו אהדדי בין באו ע"ח בין לא באו ע"ח פסולים דאזלי בתר רובא דבטילי מיעוטייהו וי"לד על זה ואין להאריך ודוק:

בד"ה לשם גבוה מהן כשרים וכו' ול"פ אלא בהדא וכו' דילמא פסולים ולא עלו קאמ' וכו' עכ"ל. פי' והו"ל לש"ס למימ' את"ל כשרין ומרצין פסולין דקאמ' פסולין ממש או דילמא פסולין ולא עלו וליבעי הש"ס הכי וק"ל:

בא"ד מ"מ שייך בהן חלול משום פסח וחטאת דמיפסלו עכ"ל. ר"ל דהאי דקאמ' קדשים מחללין קדשים היינו פסח וחטאת דר"ל דבקדשים שייך בהו דמחללין קדשים כגון פסח וחטאת אבל חולין אין מחללין משא"כ בנמוך מהן מתחללין משמ' דעסיק בכל הקרבנות הנמוכין מתחללין ואיך אומ' לשון חללו אלא ודאי ש"מ דפסולין ממש וק"ל:

בס"ד דאי לשם נמוך מיפסלי והיינו. לענין פסול וכו' עכ"ל. הנה ודאי הקושיא גלויה דאיך מביאים ראיה מכאן כיון דהש"ס דחה הראיה מרישא הא כדאיתא והא כדאיתא וכן כתוב בהג"ה של הש"ס וסיים בדבריו וא"כ מפיסולים יוכל לדחות ג"כ וצ"ע עכ"ל. הנה מ"ש מפיסולים יוכל לדחות וכו' לא דק דאין כוונת התו' מסיפא דשלמים לשם בכור ומעשר פסולים יש לדקדק חדא דהם לא דקדקו אלא מרישא דכשרים ולא. מפסולים

ועוד דאי מסיפא אין ראיה דהשלמים שייך בהו ולא עלו לבעלים כגון נדר אלא מוכרח דר"ל מדיוקא דרישא דתני כשרין לשם גבוה מהן הא לשם נמוך פסולים אי הוה שייך לשם נמוך הא ש"מ דפסולין ממש זהו ודאי כוונתם והקו' שהקשינו יש לתרץ דמעיקרא האי רישא דבכור ומעשר לא הוה צריך למיתנייה דהא איתא בש"ס כפי אותו הצד דכשרי' ומרצין דסיפא דשלמים לשם בכור איצטריכא לפסול דל"ת דבקדשים קלים לא אית בהו נמוך והוו בכלל שאר זבחים דכשרין קמ"ל דאית בהו נמוך דפסילים וא"כ רישא דכשרין למאי אתת אלא ודאי ש"מ דאצטריכא לומר דפסילין ממש וקאמ' דטעמא דכשרין משים דהוו לשם גבוה הא אי הוה שייך דשחט בכור ומעשר לנמוך מהן פסולין מטעמא דנמוך מהן א"כ ש"מ דנמוך מהן פסולים ממש ולקמן דהש"ס לא פשיט מהא דכשרין ואין מרצין מיתורא דרישא משום די"ל דמנ"ל הא דילמא לעולם כשרין ומרצין ורישא אצטריכא לפסול ממש הנמוך דהא עיקרא דסיפא לא אתת אלא לפסול לומר דיש בקדשים קלים הנמוך מהן א"כ רישא נמי דכשרי' אצטריכא לנמוך מהן דפסולין ממש זהו משנ"ל לייש' כוונתם והרב אחי משי"ח תי' דראית התו' היא דא"ת דפסולים ולא עלו נמצא שהמחשבה אינה מזקת גוף הקרבן אלא החובה א"כ בבכור דלא אית ביה חובה א"כ המחשבה שחשב כמאן דליתה דמי דאינה פוסלת גוף הקרבן וא"כ אמאי פסולין ממש ול"ד להא דלקמן דמעיקרא רצה הש"ס להביא ראיה ממלת כשרים ולדמותה עם כשרין דרישא להכי הש"ס השיב לו הא כדאיתא והא כדאיתא דלעולם כשרי' ומרצין ושאני הכא משום דלא שייך ביה רצוי ולעולם אי הוה שייך ביה רצוי אה"ן דאמרי' כשרי' ומרצין אבל הכא בנ"ד לא שייך הא כיון דאין המחשבה פוסלת אלא החובה כבכור דלא שייך חובה אמאי פסול לגמרי ודוק היטב:

ע"ב רש"י בד"ה כיצד לשמן וכו' מתני' וכו' חישב עליו וכו' עכ"ל. רש"י לא הוה בגירסתי' מהא דתנן ואח"כ בא לשלול דל"ת דלא חשב ב' בקרבן אחר להכי כת' דשלא לשמן ולשמן כך חשב עליו וק"ל:

בד"ה לשם השם להקב"ה שאמ'והיה העולם כצ"ל:

בד"ה שלא היה בלבו וכו' ולא הזכי' א' מאלה עכ"ל. אפשר דנתכוון למ"ש התו' בד"ה קיימי ב"ד וכו' דבפיו לא הזכיר הא בלבו הזכיר להכי נקט דבריו הכי וק"ל:

תו' בד"ה ואם לאו יהא נדבה וכו' דלא שייך לאחר שחיטה וכו' עכ"ל. ר"ל דבר"ה אמרי' דנדבה אצט' לבל תאחר כשם שעובר על נדר כך עובר על נדבה והאי לא שייך לאחר שחיטה דהאי לאו שעובר עליו לא שייך אלא קודם שחיטה דאי הוה שייך לאחר שחיטה אפשר דהוה אמרי' דתרתי שמעת מינה אבל השתא דאמרי' דאצטרי' ללא תאחר א"כ

האי דרשא מנ"ל ותי' דהכא דריש מפשטי' דקרא דלא כתי' כאשר נדרת וכו' ונדבה אלא נדבה משמ' דהוא גופיה נדבה והתם דריש דרשא בעלמא וק"ל:

בד"ה סתם אשה לאו לגירושין וכו' ומתוך האי מילתא מיתרצא וכו' עכ"ל. ר"ל במאי דכתבו דאפי' עומדת לגירושין כגון זנתה אפ"ה פסול ניחא בנכרי שכת' דפסול דאע"ג דהיא עומדת לגירושין שבעלה רצה לגרשה אפ"ה פסול דהו"ל סתם וסתם אשה לאו לגירושין וכו' דאי אמרת בזנתה כיון שהיא עומדת להתגרש כשר א"כ בכאן בנכרי שהאשה רוצה להתגרש אמאי פסול לא יהי אלא סתם וסתם בעומדת להתגרש כשר וא"כ אמאי פסול ומאי שנא ממילה אבל השתא דאמרי' דאף אם זנתה פסול א"כ בנכרי ניחא דאדעתא דנפשי' הוא דקעביד והו"ל סתם וסתם פסול אף בעומדת להתגרש וק"ל:

בד"ה קיימי ב"ד וכו' הא בהדיא כשר וכו' עכ"ל. הנה לכאור' נר' דל"ק כלל דאי לא האריי' כל זה הוה ק' דמאי ראיה איכא לעולם סתמ' פסול אלא ב"ד תקנו ואם תשיבני דס"ס שמעי' דסתמ' כשר אחר תקנה א"כ ליכא דומיי' אהדדי דבגט לא תקנו דלא שייך האי גזירה ובזבחים תקנו האי גזירה להכי אצטרי' לומ' ואי ס"ד סתמ' וכו' וי"ל ודוק:

דף ג' ע"א גמ' ורמינהי כל הגט שנכת' וכו' ע"כ. עיין בכללים שחידשתי בס"ד ותמצא שם מה שישבתי בהאי ורמינהי וק"ל:

שם דתנן תנור שחצצו בנסרים וכו' ע"כ. וא"ת ולדידיה מי ניחא דאיך יתרץ קושית בריית' עם מתני' וי"ל דהמק' ס"ל דר"א ות"ק בהא פליגי והבריית' כת"ק אבל כיון דחזא לרב דקאמ' מימרא מדנפשי' ולא קאמ' כתנאי להכי ק' ליה וק"ל:

תו' בד"ה הכותב וכו' וי"ל דמשום דאמ' ללבלר דקתני ברישא דהך יתר כמו כן דדייקי' מזאת סתמא ודייקי' מינה א"ב עכ"ל. פי' דאמ' ללבלר דקתני ברישא דהך שייך נמי לומ' כמו כן יתר דהא דייקי' מזאת סתמא ודייקי' נמי מן האחרת א"ב ומאי חזית דבשלמא אם בזו דדייקי' סתמא ש"מ א"צ אז ודאי שייך לומ' בהיתר אבל השתא דאין בכללה נמי א"ב א"כ מאי חזית דהאי יתירה על הלבלר. או שיעור דבריהם כך משום דאמ' ללבלר היא יתר כמו זאת הסיפא דדייקי' מינה סתמא דהא דייקי' מינה נמי א"ב וא"כ כמו שהסיפא נמי שייך לומ' יתר גם הסיפא נמי דאית בה חידוש אחר והא דטרח תנא וכת' א"כ דת"ל מטעם סתמא דפסול י"ל דהו"א דהאי לא מקרי סתמא דכיון שצוה ללבלר לכתוב גט לב' נשיו לאיזה שירצה הו"א לא מיקרי סתמא להכי אצט' לומ' דמטעמא דאין ברירה פסול ודוק:

בס"ד אי לא הוה תני לי' לקמ"ל מידי עכ"ל. ר"ל דע"כ הש"ס לא אוקים התם בפסולא דאורייתא אלא משום דק"ל מאי קמ"ל דקאמ' הוסיף דמאי חידוש הוסיף כמ"ש פירש"י

שם ואי לא הוה תני ליה לא הוה ידעינן דקמ"ל חידוש אחר או כפי הנוסחא אחרת לא היה ק' לן מידי ר"ל לא הוה ק"ל מאי קמ"ל כדי שנאמ' דקמ"ל חידושא דמיירי בפסולא דאורייתא וק"ל וה' בר"הז מחק האי גירסא דלא ק"ל וכו' ולעד"ן שפיר כדכתי' לעיל:

בד"ה ורמינהי וכו' וק' לפי' דא"כ מה חידוש יותר בכ"ח וכו' עכ"ל. ר"ל כיון דאין כ"ח מטמא מאוירו אלא אוכלים ולא כלים מאי אירייא כלי שטף נמי דאפי' כ"ח דאינו מטמא וק"ל:

ע"ב בד"ה שכן חולקים אהלים וכו' פי' ר"ש שגם שם וכו' צ"ע עכ"ל. פי' דמדכפל וקאמ' בליש' שכן חולקים אהלים ש"מ דלאו פי' שכן מחיצה מצלת דא"כ היינו הך וא"כ מאי קאמ' שכן הוא הנדון ולהכי קאמ' ברוך דאין ראיה דמר אמ' בהאי לישנא וכו' וק"ל:

דף ד' ע"א גמ' וכת' לילף מהני מה להנך שכן טעונו' צפון וכו' ע"כ. ור"ל לילף מקבלה שגם זריקה פסולה בזר להכי לא פירש"י הכא במה הצד כדלקמן דבלא"ה שפיר נילף וק"ל:

תו' בד"ה וישנו לאחר מיתה וכו' אבל אם לא פי' כלום וכו' עכ"ל. ר"ל שלא אמ' זה קרבן וזה אחריות אלא אמ' שתיהן אחריות שאם נאבדה אחת מאלו חברתה תקרב אז ודאי רועה דשמא שהקריבה כבר היא אחריות וק"ל:

ע"ב גמ' ליש' אחרינא וחדא חדא תיקו וכו' עכ"ל. ר"ל דדרשי' ומרבי' חדא מדרשא א' וחדא מדרשא הב' ובהכי תיקום במלתא והיינו ליש' קמא דשקולים אלא דבלישנא הוא דפליגי וק"ל:

רש"י בד"ה ליפסלו שהרי לא נעשו כהלכתן וכו' עכ"ל. ר"ל דבא לשלול פי' דשללו התו' דלא תפרש דקא מקשה מכח היקשא דחטאת דזאת התורה וק"ל:

תו' בד"ה מחשבה בעלמ' וכו' א"נ שלא לאוכלן וכו' אם אינם חולים וזקנים וכו' עכ"ל. תירוצא קמא הוא דשאני התם דנזבח לשם בעליו אלא דלא יכולים לאכול והוי פיסולו מחמת דבר אחר דהא הקרבן נזבח לשם בעליו ואי אוכלים כשר אבל הכא משעת שחיטתו נזבח לשם שמעון שאינו בעליו והוי הקרבן גופיה נפסל ודוק:

בא"ד א"נ וכו' עכ"ל. ר"ל אע"פי שבשעה שנמנו היו חולים וזקנים אפשר שבשעה ששחט יתרפאו וחזו למיכל אע"פי שהשתא אכתי חולים מ"מ אפשר דשייך הכי אבל הכא לא שייך למימ' הכי ולהכי הוי פסולו בגופו וק"ל:

בד"ה שקולים הם ויבואו ב' אע"ג דהכא וכו' ותי' דהיכא וכו' אבל מן לא משמ' למעוטי ב' עכ"ל. אפשר לקשר דבריהם דאי לא הוי הצעה הו"א דשאני התם ליכא למימ' שקולין הן דחומרת רובע שהיא במיתה עדיפא ואי לא הוה תלי אלא מן הוה אוקימנא ליה בדדמי

אבל בהא דכתבו דאפי' איכא בהו ב' חומרו' הו"ל שקולין ותי' דשאני התם דמיתורא דקרא קא ממעט לא ממעטי' אלא חדא אבל הכא דממשמעו' דקרא דמשמ' מינה כולהו קא דריש ניחא וכן פי' מהרש"א בי"ש ודוק:

בד"ה אימא וכו' דלא שנה לעכב או ליפסלו והכא וכו' עכ"ל. ר"ל דבשלמא ר"ל דנקט תרי צררי ניחא דכל מגמת פניו לצד א' דירצו אלא לפי דבריו דנקט אין מרצין קא פריך דאמאי כשרין אלא הכא דלא נקט אלא צד א' אדרבה הו"ל לינקוט לצד האחר דמרצין כיון דלא שנת וק"ל:

בס"ד דניגמר מחטאת ופסח אי במ"מ איכא למפ' וכו' ואי בהיקש' וכו' כצ"ל ור"ל אי ניגמר מחטאת ופסח במ"מ איכא למפ' שכן באים על כרת דמכפרים מכרת אי אייתי לה לחטאת ופסח נמי איהו גופיה חייב עליו כרת ואי בהיקשא דזאת התורה א"ב לא הו"ל למכת' בפסח וליגמר מחטאת או לא הול"ל גבי חטאת וליגמר מפסח דאיהו בכלל שלמים בהיקש' דזאת התורה ודו"ק:

דף ה' ע"א תו' בד"ה מצינו בבאין וכו' למ"ד שיעבודא ל"ד וכו' אם נפסל הא' וכו' עכ"ל ר"ל מדמצינו היכא דעשה ב' לאחריות דחייב להקריב את הב' ש"מ היכא דמקריב עולתו בלא אחריות דעלתה לו לשם חובה ומרצה וק"ל:

בא"ד וא"ת מי ילפי' וכו' דנימא כשרין ולא עלו עכ"ל. ר"ל כיון דאית לן האי כללא כל מקום שלא שנה עליו אינו אלא למצוה וא"כ הכא מן הראוי יהיה דעלו לשם חובה ואיך ילפינן דלא עלו א"כ בעלמא נמי דאית לן האי כללא נילף מהכא וכי היכי דהתם נמי לא ילפינן מניה א"כ הכא נמי לא לילף ולפמ"ש התו' לעיל ד"ה אימא היכא וכו' בהג"ה ניחא ול"ק ודו"ק:

בד"ה עולתה וכו' ונ"ל דילפינן חטאת וכו' היה פוסל בכל מקום וכו' עכ"ל. ר"ל דבא לתרץ תי' אחר אקושיא דמעיקרא קס"ד הש"ס דפסולין דהוי מחוסר זמן להכי תי' ליה הש"ס ל"ת פסולין דשאני מצורע דכתי' ביה והעלה ומיניה ילפי' כל חטאות ואין כוונת הש"ס שאני מצורע לאפוקי שאר קרבנות וק"ל:

בד"ה אשם לא ליתי כלל תימא הא לא אצטרי' וכו' וי"ל דהשתא וכו' עכ"ל. וק' דבתי' שתי' בדבור דלעיל מיתרצא האי קושיא דלעולם אצט' קרא לשאר קדשים דאי לאו קרא הו"א דנילף מאשם בהיקש דזאת התורה וי"ל ודוק:

ע"ב בד"ה מה לנסכים וכו' וה"ר חיים וכו' עכ"ל. כח' הרב בר"הז דדבריהם דחוקים ואפשר משום דכת' רש"י אשם שמכפר שבועת הפקדון וכו' ולא הזכיר נזיר ומצורע

משום דלית ביה כפרה וא"כ הכא איך אמרי' דאצטרי' למצורע ולא אידכר שמי' להכי כת' דדבריהם דחוקים וק"ל:

בד"ה מיעט רחמ' הא וכו' וכמו בפסח וכו' ומיהו קצת תימא אמאי צריך ב' קראי וכו' וה"ר יצחק וכו' עכ"ל. פי' דכמו פסח דאתא לגלויי אההוא דאשם דלא אתא לדיוקא ה"נ הוא דחטאת אתא לגלויי אמנחת חוטא דלדיוק' אתא ומ"ש קצת תימא קאי אתרי קראי דלקמיה דיליף מינייהו הש"ס וה"ר יצחק מפרש אתרי קראי דהוא אבל האי קצת תימא עדין בתמיהות עומדת וק"ל:

בד"ה נפש אמ' רחמ' וכו' ונר' דרישא דקרא וכו' עכ"ל. וה' ק"א נתעלמו ממנו דברי התו' דהכא וק"ל

דף ו' ע"א תו' בד"ה אחד ממש וכו' וי"ל משום דר"י אית ליה וכו' עכ"ל ולא אמרי' דאין סדר למשנה והו"ל סתם ואח"כ מחלוקת דהברייתא נשנית בתר מתני' משום דר"י אית ליה דהלכה בסתם מתני' אף דאיכא מחלוקת בברייתא וכ"כ ת"ע וי"ש (דף צ"ב) וע"ש וק"ל:

בד"ה מכפר עושה תמורה וכו' הא מפרש התם וכו' עכ"ל. ר"ל דאיך מתכפר ממי שהבהמה שלו והא צריך המקדיש נמי דהא אמרי' אין מחליף הבהמה של הקדש בשל האחר שאומ' האחר דהקדושה של בהמה זו תחול בבהמתי וא"כ הכא איך המתכפר מתפיס בדבר שאינו שלו ותי' הא אמרי' התם כגון דאמ' וכו' והכי איתא בתמורה (דף ט') וק"ל:

בד"ה דאי ס"ד וכו' וא"ת מאי קאמ' וכו' ונר' דמאשם קדייק וכו' עכ"ל. האי ונר' היא לתרוצי תרי קושיות ודוק:

בד"ה אלא מאי לא כפרו ב' וכו' צ"ע וכו' עכ"ל. דבריהם לא יכולתי להולמם דקושית ר"ל לעיל היא איך עבדינן תרתי דסתרן דממ"נ דאם אינן עולין לשם חובה יהיו פסולין לגמרי ואי כשרין א"כ יעלו לשם חובה אבל הכא הקו' היא דאם אינן מכפרין אמאי אמרה תורה דקרבין דהא אפי' אחר התי' דר"ל מדכתיב מוצא שפתיך מ"מ הקו' דהכא אכתי קשיא דאמאי אמרה תורה דקרבי הא אם אינו מכפר ואם תשיב דגזירת הכתו' היא א"כ לעולם דכפר ושאני הכא דקרבי ב' הגוי' הכתו' היא דקרב ב' ואחי הרב משי"ח ישב דאיכא למימ' הא איכא קרבן יולדת דאינו מכפר דאין כפרה למת ואפ"ה קרב והנה מדבריהם משמ' דהאי קושיא דר"ל היא גופה קו' דהכא ובתי' ר"ל דקאי אמסקנא מתרץ נמי הכא וכפי הנר' אינו כך וצ"ע ודוק:

ע"ב בד"ה לא כפר מתנות הראש וכו' ול"ל דלר"י וכו' וק' ע"ז דלא לתרץ וכו' עכ"ל. ור"ל דמעיקרא מקשה דכמו הכא אמרי' דלא מכפר אפי' אבהונות קמי שמיא ה"נ אמרי' דלא כפר קמי שמיא אקרבן גופיה ולעולם אסמיכה נמי כפר גברא ותי' דהתם נמי מאי דאמרי' לא כפר דוקא אמתנות הראש קמי שמיא אבל הבהונות מרצין ריצוי גמור ה"נ אמרי' דהקרבן גופיה מכפר והסמיכה אינו מכפר כלל אפי' גברא ואהא הקשו דא"כ הול"ל דשאני מטרע דכתי' ביה והנותר ולהכי אמרי' דכפר קמי שמיא כדקס"ד המקשה דקא מפ' קמי שמיא לא כפר אכל גבי סמיכה דלא כתי' והנותר א"כ מוכרח דאמרי' לא כפר אסמיכה אפי' גברא דכיון דכתי' וסמך ונרצה א"כ היכא דליכא סמיכה לא נרצה גברא ותי' לקמן ניחא ולכן תי' דכוונת הש"ס התם לומ' דאין מעכבות לענין הקרבן זהו משנ"ל כעת וכפי' תי' קמא התם דקאמ' הש"ס התם אין מעכבות אפי' אליבא דר"ע דלא קאמ' ר"ע לא כפר אלא אכהונות קמי שמיא ודעת המקשה לומ' דמתני' דוקא כר"י ודוק:

בא"ד קמי שמיא וא"ק לעשיתן דכתי' והנותר וכו' עד שיביא קרבן אחר אבל ק' ע"ז וכו' עכ"ל. דקדקו בדבריהם לכתו' דכתי' והנותר ר"ל התם דכתי' והנותר להכי. אמרי' דאף המתנות מכפר אלא דליכא קמי שמיא אבל סמיכה דלא כתי' בה והנותר אפי' קמי גברא לא מכפר וצריך שיביא קרבן אחר והדימוי דקמדמי הש"ס דקאמ' התם נמי וכו' היינו דמכפר אקרבן כולו אפי' קמי שמיא א"נ מכפר קמי שמיא אבהונות ואהכי ק' להו כיון דעיקר תי' הש"ס דלא אמרי' בסמיכה דמכפר אגברא דלא כתי' והנותר א"כ הול"ל דאיך בעית למימ' דהקרבן מכפר אגברא ואף אסמיכה אלא דליכא קמי שמיא הא לא כתי' והנותר אכל לפירש"י ניחא דלית ליה האי חילוקא כלל בין והנותר או לא דתי' דקא מתרץ לו הש"ס לא כפר אמתנו' הראש היינו לא כפר אגברא כמו סמיכה ובהכי ניחא והמקשה נמי קא מקשה דנימא לא כפר קמי שמיא דהיינו אע"ג דלא כתי' הנותר דנימא דמכפר עשה דלאחר הפרשה ותנאי דהתם ס"ל כר"ע דאף ר"ע לא קאמ' לא כפר אלא קמי שמיא אבהונות והתו' דנקטי ר"י היינו לדעת המקש' דקא מפ' לא כפר בדברי ר"י אף אבהונות א"כ תנאי דהתם כר"י דוקא ודוק:

בד"ה וליקום ולימא ליה לקרא וכו' משתעי שצריך להקריב ב' בזאח"ז וק' ליפריך נמי דאטו מי לימא ליה לקרא וכו' ע"י ב"ד ונר' וכו' עכ"ל. כוונתם היא ר"ל דאין לפ' דקושי' הש"ס היא דאיך לוקים קרא כשהפריש בזאח"ז דא"כ היכא דהפריש בבת א' פטור מב' ואינו מביא אלא אחת ואמאי קרא אומ' סתם דמקריבין ב' דהול"ל דוקא היכא דהפריש בזאח"ז אבל בב"א אינו חייב אלא א' ואהא הקשו דמאי קו' דלעולם חייבה תורה דמקריבין ב' דאף היכא דאפריש בב"א מפריש עוד אחרת אלא ה"פ דאיך לוקים

קרא דמקריב אותם הב' אלא אם זאח"ז ובב"א אינו מקריב אותם דלא הוי הקרבתן לעולם אלא באופן זה ואף א"ת דמפריש עוד א' סוף סוף אותם הב' לא קרבי משום דאין צורת קרבנם אלא בהכי וקרא קאמ' סתם דמשמ' בין בב"א בין בזאח"ז קרבינהו ואהא הקשו דא"כ בר"פ נמי קשיא וכי קרא משתעי לב"ד דקרא קאמ' סתם ותי' דאין קו' הש"ס מכח קרא אלא מסברא דדוחק לומ' דכל שנה עסיק בזאח"ז דוקא ולא אירע שנה בב"א ואפי' מקריבנהו וש"ס דקאמ' קרא מדכל שנה מקריבנהו ואפי' בב"א דדוחק להעמידה וכל שכן דקרא מוכרח דקאי אפי' בב"א וכן נר' כוונת רש"י ז"ל ומה שהבין ה' בר"הז דרש"י פי' כפי' דשללו התו' לענ"ד אינו נר דלא עבדינן פלוגתא בכדי ומה שפי' לקמן בד"ה ועוד א"נ וכו' דחיק ומוקי אנפשי' ר"ל דאף אם נדחיק קרא לומ' דאע"ג דאנן מקריבין בכל שנה ודוחק להעמידה בזאח"ז וא"כ מוכרח דקרא בב"א איירי ואפ"ה אמרי' דעסיק בזאח"ז וכו' כנ"ל ודוק:

בד"ה סכין מושכתן וכו' ואע"ג דמשמ' התם דאי לאו גזירה וכו' אבל לא במותר חטאת וכו' עכ"ל. ר"ל דאמרי' התם דשעירי חטאות מקיצין בגופן אי לאו משום גזירה דלפני כפרה והא דאינהו חטאות ועבדין להו עולה מכ"ש שעיר הפנימי דאיהו נמי בא על טומאת מקדש ותי' דשאני התם דגמירי הכי משא"כ בשעיר פנימי ור"ח מפ' האי דקתני תנ"ה היינו דשעירי חטאות אין מקיצין בגופן מדלא קתני עוד רגל אחר הפסח דשנה הבאה דלא קתני אלא ג' רגלים דפסח וסוכה וש"ע כ"כ התו' בשבועות וק"ל:

בד"ה דילמא וכו' ועוד דהיכא דלית להו תקנתא וכו' הא מוכח וכו' עכ"ל. לכאורה דבריהם מגומגמים דמעיקרא במאי תי' האי ועוד ונלע"ד לפ' כוונתם דמעיקרא כתבו דאמרי' פ' התודה היכא דלית לי' תקנתא אמרי' לב"ד מתנה אע"ג דאיהו אית ליה דלא אמרינן ל"ב כלל אפ"ה היכא דלית תקנתא מודה א"כ ה"נ אימא דהאי דינא משונה משאר קרבנות דגלי ביה ר"ש דאמרי' ל"ב כהאי דינא דלית ליה תקנת' דהא השתא לא ידעי' ההפך דהיכא דאית ליה תקנת' מוכרח דלית ליה ל"ב אבל לבסוף ומיהו וכו' ד"ל כיון דמוכח דהיכא דאית ליה תקנת' לא אמרי' ל"ב והא אית ליה תקנת' א"כ מוכרח דלית ליה אבל מעיקרא כשתו' לא כתבו דהיכא דאית ליה תקנת' וכו' והו"א דהיכא דלית ליה תקנת' לא אמרי' ל"ב והיכא דאית ליה איכא זמני דאית ליה ל"ב כדהכא אבל כשכת' דמוכח דהיכא דאית ליה תקנת' לא אמרי' ל"ב א"כ הכא לא אמרי' ל"ב ודוק היטב:

דף ז' ע"א תו' בד"ה אמ' רבא וכו' פיר"ת וכו' ואיירי בשוחט לשם חברו וכו' עכ"ל. ר"ל דאזיל כפי' תו' דלעיל דרב חסדא לא פסל אלא בתודה דכתי' בה שלמיו ולהכי רבא

הכשיר בחטאת דלא כתי' גילוי כדעת ר"ח ומדאשמועי' רבא חטאת לשם חטאת ולא אשמועי' דעדיפא מינה דאפי' תודה לשם תודה דכתי' בה שלמיו ש"מ כר"ח ס"ל וק"ל:
בד"ה חטאת ששחטה וכו' את"ל דלא מכפרא אעשה דאחר וכו' דמסתמא וכו' א"נ דאמ' הרי עלי עולה וכו' עכ"ל. ר"ל דעסיקי' דלא הפריש דאי הפריש את"ל דלא מכפרא אעשה דלאחר הפרשה הו"ל שאינו מחוייב כלום דמה שחטא כבר נתכפר כשהפריש ואין לך אדם שאינו מחוייב עשה והו"ל שאינו מחוייב כלום אלא דלא הפריש ותנא קרי ליה מחוייב משום דמסתמא מביא עולה ומכפר על הכל א"נ תנא דקרי ליה מחוייב דעסיקי' דאמר הרי עלי עולה וכו' ודוק:
דף ח' ע"א גמ' לא לכתו' וכו' בחטאת נזיר ותיתי מהנך וכו' בחטאת מצורע ותיתי וכו' ע"כ. וה"ה דהול"ל תיתי ממצורע לחוד דיש עמה נמי דמים אחרים ולקמן הומ"ל תיתי מנזיר וק"ל:
שם ותיתי מהנך וכו' מ"ש הבר"הז דהו"ל לתו' לדקדק פרכתם שכתבו בהפוך הדף וא"ת מנ"ל בחטאת נזיר הו"ל לדקדק הכא מהי תיתי מהנך כיון דהפרי' חטאתו א"ל דאי מהכא אי אפשר לדקדק דהו"א דכוונת הש"ס לומ' בקושית דאף את"ל דהך פרכא דחטאתו ליכא מ"מ האי ותו קשיא בלאו קושיא קמייתא אבל אחר התירוץ דקדקו שפיר ודוק:
תו' בד"ה זריקה מנלן וכו' ולא חלקת לא נימא בזריקה לפי שהוא וכו' עכ"ל. הנה מ"ש הב"הז לתרץ דהכא אכתי לא ילפי' מצוה בשינוי בעלים ליתיה להאי תירוצא דהא כתבו התו' בהדיא לקמן בד"ה ה"ג והנך כולהו וכו' דכל החטאות ילפי מצוה מהיקש' וקראי לא אצטריכו ומה הצד לא אצטרי' אלא לעיכובא דאלת"ה מנ"ל מצוה כנזיר ומצורע ודברי התו' הכא לפי האמת וא"כ דבין שינוי בעלים ובין ש"ק כולהו ילפי מהיקש' דהם בכלל היקש' ואמאי לא אמרי' לא חלקת כדאמ' הש"ס כיון דילפי' מצוה בכולהו ותימא איך הרב צ"ק לא השיג עליו מהא דכתיבנא אלא כת' עליו שהיא דחיק ולעד"ן לכאורה דהא דעבדינן לא חלקת כפי המסקנא היינו אקבלה לא אזריקה דהא קבלה לא הוצרך לכתוב ואא"ע לש"ק דעבדינן בהיקש' דשלמים תנהו ענין לש"ב ועבדינן לא חלקת בקבלה זהו נר' לכאורה אלא דק' מאי קא מק' התו' לקמן בד"ה והנך קראי לעכב וא"ת אמאי אצטריכו ד' עבודות וכו' דהשתא אצטריכו דזביחה כי היכי דנעביד לא חלקת בש"ק וקבלה בש"כ לכן נ"ל דשאני כפי המסקנא דאית לן עיכובא בש"ק או עבדינן לא חלקת בהדי זריקה כיון דחזינן דד' עבודות בש"ק מעכבי ולא אמרי' שאני זריקה שהיא עיקר כפרה דש"ק יוכיח אבל בשמיעת קול דליכא גילוי כלל לא עבדינן בזריקה שהיא עיקר כפרה ודוק והנה דברי התו' בכאן כגי' רש"י כדמוכח מדבריהם בד"ה ועשה וכו' ולפי דברי התו'

נמי לעיל בר"ה מה שלמים וכו' שהקשו וז"ל וא"ת כיון דכתי' וכו' ל"ל קרא בזביחה וכו' ה"ה דהו"ל לאקשויי הכא ל"ל קרא בזריקה דשמיעת קול דאצטרי' לש"ב דחטאת חלב דעברי' היקש' בהדי שלמים דלא חלק בין ש"ק וש"ב וק"ל:

בא"ד וע"ל וכו' בשמיעת קול דמיירי בחטאת קרבנו כצ"ל:

בד"ה זריקה בשינוי בעלים תימא וכו' דאתרוייהו קאי עכ"ל. והמעיין יראה שאין כאן אפי' מיחוש דקדוק בעלמא ול"ק כלל דשאני ש"ב דשנה עליו לעכב וכ"כ ה' צ"ק ואפשר ליישב דבריהם דכוונתם לומ' כיון דהתורה ריבתה להו בפסוק אחר א"כ ש"מ דהיקש' תורה אותם לומ' דשוים בדיניהם א"נ לעמר כמ"מ מש"ב דמ"מ זריקה בש"ב מעכבת אף זריקה בש"ק מעכבת דליכא פרכא ואמאי הש"ס לא קאמ' אשכחן זריקה בש"ק למצוה ולעכב זהו מה שאפשר ליישב כוונתם ודוק:

בד"ה ועשה וכו' לא צריכינן לקרא דלעיל בזריקה עכ"ל. ר"ל דלא צריכינן להאי קרא דשמיעת קול לש"ב דש"כ גמרינן מנזיר בכולהו ולפ"ז ק' מנ"ל עיכובא בש"ק ומוכרח דהתו' אזלי לשיטתייהו שכתבו לעיל (דף ז)' בד"ה מה שלמים וכו' וז"ל וא"ת כיון וכו' ל"ל קרא בזביחה וכו' א"כ ה"נ נימא מה שלמים לא חלקת בין ש"ב ובין ש"ק אף חטאת לא תחלוק בין ש"ק ובין ש"ב דכמו ש"ב דמעכבי אף ש"ק נמי אבל לפי תירוץ הב"ה לעיל באותו הדבור דבעי' גילוי מילתא בעבודה אח' מינייהו א"כ ק' הכא מנ"ל עיכובא בש"ק ודוק:

בס"ד והיינו משום דלבסוף לא קיימא עכ"ל. ר"ל דלפי גי' רש"י ק' אמאי רב הונא לא קבעה אוכפר עליו מחטאתו דלפ"ז ניחא משום דלבסוף האי דרשא דוכפר לא קיימא דילפי' מועשה את חטאתו להכי ר"ה לא קבע דבריו אלא אקושטא דקאי וק"ל:

בד"ה מנחתם ונסכיהם לאו מהאי קרא עכ"ל. הנה מה שפי' ה' בר"הז דל"ת הני דרשות נפקי מנזיר ולא ממנחתם הו"ל לאו מהך קרא ומהי תיתי לפרש כפי הב"הז או כפי' הצ"ק עד דאצטרי' התו' לפרש ולשונם אינו מורה כך והאמת נר' דכוונת התו' היא במ"ש במנחות (דף מ"ד) ד"ה מנחתם ונסכיהם וכו' למחר בתמורה מוכח וכו' ושם כתבו דהאי דרשא דאפי' למחר לאו מהאי קרא אלא מקרא דמלבד שבתות ה' ע"ש זהו מ"ש הכא מנחתם ונסכיהם אפי' למחר לאו מהאי קרא דמנחתם ונסכיהם אלא מקרא דמלבד שבתות ה' ודוק ותשכח:

בד"ה הילכך וכו' וא"ת ל"ל למכת' עיכובא בחטאת חלב בד' וכו' עכ"ל. הנה כפ"ז בקושיא שהקשו לעיל (דף ז') בד"ה מה שלמים וכו' בתי' שתי' בכאן אה"נ שיתורץ לעיל ולא ידענא מ"ט לא תי' הכי לעיל וק"ל:

בס"ד וא"ת מנ"ל וכו' סמיך אותו מי גמירי אהדדי עכ"ל. הנה כפי שיטתם שכתבו בדבור מה שלמים הכא ל"ק דעברי' היקש' בהדי שלמים מה שלמים לא חלקת כין ש"ב לש"ק ה"נ לא תחלק אלא דק"ל אש"ס דלא ניחא ליה בהאי דמדלא דרשיה לעיל ש"מ דלא ניחא ליה בהכי ולהכי ק' להו ומה שהגית ה' צ"ק סמיך דמי גמירי אם כפי גירסתינו לא צריך הגה כלל דר"ל סמיך על ותו מי גמירי אהדרי ודוק:

ע"ב רש"י בד"ה ואם מן הצאן קרבנו לאו מיתורא דקרא וכו' עכ"ל. ר"ל דהאי דרשא דילפי' דבר הבא מן הצאן וכו' לאו מיתורא אלא ממשמעו' ולקמן דכת' רש"י דלוכח ריבוייא הוא היינו לריבוייא דכל הזבחים דצריך יתורא וק"ל:

בד"ה ה"נ אי היה כתי' לשלמים וכו' עכ"ל. אפשר דשלל גירסתי' דק' קו' התו' כיון דכתי' זבח שלמים לא אצט' אבל כפי' גירסתי' ניחא דדרך הכתו' להתחיל בדבר המועט ואח"כ מרבה עליו או אפשר דכוונת הכתו' לדון בדרך פרט וכלל דריבה כל מילי דכלל נוסף על הפרט אבל כפי גירסתי' אי כתי' לזבח ושלמים ק' שלמים למאי אצטרי' דהא השתא ס"ל כל דשחיט לן ליהוי כוותי' וא"כ פרטא למאי אתא ודוק:

תו' בד"ה הנך כולהו אתיין במה הצד וכו' וא"ח חטאות הצבור וכו' כדאשכחן בפ"ק דקידושין וכו' עכ"ל. תימא יהודה ועוד לקרא בתר דאייתינן ראיה מדלעיל דפרכינן האי פרכא לעיל איך מביאין ראיה להאי מקידושין ואחי הרב משי"ח ישב דמשום דהו"א דאגב הך פרכא נקטה להאי ואע"ג דקאמ' הש"ס תרתי דוקא היינו לגבי דאמרי' תרתי לאו דוקא מצר דדינם שוה כמו ש"ב אמ' תרתי דוקא ר"ל שאינם שוים אהדרי אבל אה"ן מהאי טעמא דלא שייך בה האי פרכא אפשר דאינה פדבא כ"כ להכי התו' חזקו דבריהם וק"ל:

בס"ד חטאת הקהל הוא ודריש בת"כ וכו' לעכב עכ"ל הנה הקושיא גלויה דאיך אמרי' דהוא לעכב כיון שהיא כתיבה בשרפה ולא כתיבה אחר עבודת הדם כדאמרינן לעיל וכן כת' רש"י נמי לעיל וא"כ מהי תיתי עיכובא והנה ראיתי לה' ק"א ז"ל שהביא משם הראב"ד ז"ל שהק' על ת"כ דאמרי' הוא פרט ששרפו שלא לשמו וכי עדיפא שרפה מהקטרת אימורים דכשר ולמה לא אמר נמי ששחטו שלא לשמו ולכן פי' ה' ק"א דכוונת המדרש לומ' אם לא נזהר במעשה המעכב כגון שחיטה והזאה אינו טעון בשרפתו כבוס בגדים ואותם תנאים כיון ששרפו שלא לשמו אינו נוהג אותם הדינים אבל אין כוונת המדרש לומר אם שרפו שלא לשמו מעכב נמצא כפי פי' זה הוא לא בא לעכב אלא אדרבה למעט דאין צריכים אותם הדינים בשרפתם וא"כ מנלן עיכובא ואפשר לומר כפי פי' זה דנפיק ליה עיכובא מדאמרינן חטאת שיהיו כל מעשית לשם חטאת וא"כ נפקא

לן עוכובא בש"ק מחטאת וש"ב לא שייך בצבור ואין כוונת התו' מהוא נפקא לן עיכובא אבל כפי פי' זה דהראב"ד ניחא וניחא אע"ג דק"ל על האי פירושא מ"מ פי' זה אפשר דס"ל כוותיה דאפי' שרפה מעכבת וא"כ בזה ניחא דהוי כאחת מעבודת הדם ולהכי קבעה לפני שרפה לומ' דמעכבת אבל בהקטרה אית לן גילויא דאינה מעכבת ודו"ק:

בד"ה ואם מן הצאן וכו' דאשלמים קאי וכו' א"כ הצאן הוא עכ"ל. מה שתי' ה' צ"ק דכוונת הש"ס לומר דלוקמיה במותר אשם הק' אחי הרב משי"ח דס"ס ק' אם כשב ואם עז למאי אתא ונלע"ד לתרץ מעיקר הקושיא דכוונת הש"ס לומ' וליטעמיך דאוקימת' במותר הפסח כי היכי דלא קשיא לן יתורא דלזבח השלמים ס"ס לא הועלת כלום דיתירי אם כשב ואם עז וא"כ מוטב דלוקמיה בפשטיה בשלמים אע"ג דיתירי לזבח השלמים מדנוקים ליה חוץ מפשטיה והקו' היא היא וק"ל:

דף ט' ע"א גמ' כשהוא אומר אם עז וכו' ר"ל מאם נפקא דהאי חלוקה דעז אינה יתרה דאי לאו האי לא דרשי' באם כשב כדכת' רש"י וק"ל:

תו' בד"ה דלא ליבעי נסכים ה"מ וכו' עכ"ל. והר' משה סדבון יצ"ו אמר דה"ה דהומ"ל דנ"מ דלא ליבעי אלא מתנה אחת וכנגד היסוד ודו"ק:

בד"ה דילמא במותר אשם וכו' כדדרשינן לית בכללי ופרטי וכו' עכ"ל. עיין מ"ש ת' צ"ק ודבריו אינם מובנים לי דלא תי' כלום דהא אמרי' לזבח ריבוייא כאילו כתי' לשלמים וזבח דריבה כל מילי ואפי' דאמרי' דבוקים הם אפ"ה מקשי' ואימא לכל דשחיט ליה וכו' משום דאמרי' כאילו כתי' לשלמים וזבח וכיון שכן אמאי לא אמרי' כדדרשינן בריבוייא דריבוי ריבה כל מילי ה"נ דריבה כל מילי שיעקור שמו בכל זבח והמעיין יעיין דלא תי' כלום ואם אפשר לומר כוונת התו' דק' להו מנלן זבח אחר ולזה כתבו דדרשי' בכלל ופרט דלה' כלל ולא אמרי' כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט ומנ"ל כל זבח ואע"ג דאמרינן לעיל לזבח ריבוייא הוא היינו מק"ו דחטאת ואשם לא אבל השתא דליכא האי פרכא דאף א"ת חטאת לא מ"מ כוונת הש"ס לומר דלוקמיה באשם ולזבח שלמים אתא לאעקורי שמייהו ולידרשיה בכלל ופרט ולא ליעקריה בחטאת זהו מה שאפשר ליישב דבריהם ודו"ק:

בד"ה ושלמים הבאים מחמת פסח וכו' ולקמן בפ' ב"ש נדקדק וכן משמע לפירושינו עכ"ל ר"ל לאפוקי מפירש"י דהוא חגיגת י"ד וק"ל:

ע"ב רש"י בד"ה טעמא וכו' ולרבא דאמר לעיל וכו' ואלו מנחת מחבת וכו' אלא לרב קשיא דהא לשם וכו' עכ"ל. הנה הקו' גלויה דהא דקאמר רבא דכשרים לאו מקרא דואת תורת החטאת אלא מקרא דושחט אותה לחטאת וא"כ מאי פריך ונלע"ד לומר דקו' רש"י

היא אמאי לא פרכינן לרבא דהיינו כמ"ש התו' דקא מקשה לדעת רבה או לרבנן דודאי דמודים בחטאת לשם חטאת דכשר וכיון שמורים דאפי' שם האי חטאת חלב לבד ושם חטאת דם לבד אפ"ה כשר א"כ ה"נ במנחה אפי' דשם מנחת מחבת לבד אפ"ה כשר מקרא דתורת המנחה ואע"ג דרכא לא יליף מתורת החטאת אפשר דר"ל דא"ץ ליליף מתורת החטאת דכיון דמודה בעיקר הדין דאפי' חטאות משונות כשר ה"נ במנחות מקרא דתורת המנחות או ליליף מחטאות בק"ו או במ"מ ואתי הרב משי"ח פי' דכוונת רש"י לומ' כיון דמצוה במנחות ילפי' מקרא דזאת התורה לעולה וכו' א"כ ליליף נמי בהיקש' דחטאות כי כמו דהיקשת אותו לשלמים תקשהו נמי לחטאת ואמאי רבנן פסלי ור"ש אצט' לטעמ' דמעשיה מוכיחין ומאי חזית דהיקשת אותו לשלמים אדרבה עדיף להיקשו לחטאת דכי הדרי נינהו דשם א' להם כמו המנחות והנה יש לחשיב ע"ז דכיון דאינן מעכבים בשאר מנחות ועלו לשם חובה א"כ אמאי עכב ופסל קרא במנחת קנאות ומנחת חוטא דמאי שנא ממנחת מחבת דכשר דחד שמא לית להו אלא ש"מ דבשאר מנחות נמי לא עלו להכי במנחת קנאות פסולין דאתו קראי ומפקי מהיקש' דאלת"ה הני קראי ל"ל ולר"ש נמי אי לאו האי טעמ' הו"א כיון דמצינו קרא במנחת חוטא לעכב א"כ בשאר מנחות נמי ומכ"ש במנחת חוטא דפסול אבל כיון דמצינו האי להכי בין במנחת קנאות וחוטא בין בשאר מנחו' כשרים ושמא דה"ה רש"י ז"ל הו"ל להשיב כך ודוק:

תו' בד"ה ושחט אותה וכו'. לעיל בפרקין וכו' לחטאת או' עכ"ל. ר"ל דאמרי' לעיל (דף ה') אותה שלא לשמה פסולה הא בשאר קדשים כשרין ותי' דמדלא כתי' לחטאת אותה דאז קאי על קרבן חטאת דוקא לא על אותה חטאת דאין טבע הלשון לומ' חטאת אותה אלא אותה חטאת וא"ת דילמא להכי הוא דאתא וי"ל דא"כ הול"ל חטאתו שאז דרשי' לשם אותה חטאת כדדרשי' בסוף כריתות על חטאתו אשר חטא כ"הג ואחי הרב משי"ח תי' דא"כ הול"ל חטאתו בלא למ"ד דאז ר"ל אותה חטאת ומדהפסיק בלמ"ד ש"מ דאותה קאי נמי אקרבן חטאת דהוי כאילו נכת' חטאת אותה ודוק:

דף י' ע"ב רש"י בד"ה הרי ה"א וכו' וסמכי' אהיקשא אחרינא עכ"ל. עיין מה שהק' הרב צ"ק ונ"ל דאמרי' לעיל אשם כשר מדהיקשו לשלמים בזאת התורה ומשום דילמא הוקש לחטאת להכי אצטרי' אותה ולהכי נקט רש"י הכי מיהו כיון דכת' רש"י לקמן בסוף שמעתין א"כ ס"ס קשיא וליתא דהא קאמ' לקמן בסו' שמעתי' לכנלע"ד ליישב אם אפשר דרש"י הבין מ"ש הש"ס ההוא אותה לאו דוקא ד"ל וא"כ לא אתת לדיוקא למיעוט דהא ישירא וא"כ כפ"ז ק' מנ"ל לרבנן דאשם כשר להכי הוכרח לומ' מהיקש' דמנחות לחטאת

ואשם ש"מ דאשם וחטאת אינם שוים ולהכי היקש מנחת חוטא לחטאת ונדבה לאשם זהו מה שאפשר ליישב וק"ל:

דף י' ע"ב תו' בד"ה הרי הוא אומר כחטאת וכו' אלא אי לאו היקיש' הוה ממעיט וכו' עכ"ל. הנה נעיר תחלה בדבריהם מ"ש אי לאו היקש' הוה מימעיט אשם מאותה דא"כ השתא נמי דאיכא היקש' ואתא לדרש' אחריתי כדאמרי' לקמו' לר"א לענין אם נכנס דמו לפנים פסול מהאי היקש' דכחטאת כאשם אמאי לא אמרי' דאתא אותה ומפיק מהיקש' כדאמרי' לקמן דאתי ק"ו ומפיק מהיקש' מכ"ש מיעוטא ועיין בה' ל"ק שכת' שם בד"ה ומה עולה שהיא כליל וכו' תימא וכו' כיון דאתי ק"ו ומפיק וכו' דלפי האמת דאתא קרא דאותה דמה למעלה וכו' לא אמרו אתי ק"ו ומפיק מהיקש' ע"ש דליתא דא"כ איך חזר רבא לקמיה בענין אשם שנכנס דמו לפנים ואמ' דאתא ק"ו ומפיק מהיקש' ואישתמיטתי' דברי התו' במציעא (דף קי"ד) ד"ה ואידך ההוא לנידון בכבודו וכו' וכתבו שם דאתי ק"ו ומפיק מהיקש' מכח האי סוגיא דידן יעו"ש וכ"כ מרן ז"ל בכללי הגמ' איך שיהיה הכא דאיכא מיעוטא ודאי דאתי ומפיק מהיקש לכ"ע ועלה במחשבה תחלה לתרץ דמש"ה כת' התו' באשם מצורע כתי' כלומ' והך היקש' דלקמן כחטאת כאשם דסתם אשם ואייתר האי היקש' דאשם מצורע לענין פסול שלא לשמו ולא לימעיט מאותה וכפ"ז הא דפריך הש"ס לקמי' א"ה חטאת נמי נימא אותה וכו' אע"ג דאייתר היקש' דמצורע לבטולי דרשת אותה מ"מ קושייתו היא מאי חזית כלומ' כיון דבזביחת חטאת נמי כתי' אותה א"כ איפוך אנא ואימא דהיקש' אתא לבטולי אותה דאשם אין דמו למעלה וכו' ואותה דזביחה לענין שלא לשמו שפיר דרשי' לה ושני ליה שפיר דהאי מיעוטא לא דייק דשייר פסח ומבטלינן ליה לענין אשם טפי מאחריני וכל זה יראה לענ"ד דליתא חדא דא"כ למה הוצרכו התו' להביא עצות מרחוק דהו"מ למילף מג"ש דעון וכו' והול"ל דהו"מ למילף מהיקש' דלקמן דסתם אשם ולזה יש ליישב קלת. ע"ק הא האי היקש' דאשם מצורע אצטרי' לדרשא אחריתי כדאמרי' לעיל (דף מ"ז ע"ב ומ"ט ע"א) דאצטרי' למתן דמים ואימורים וכו' וקבלת הדם בכלי יעו"ש והדרן לקושייתין דאותה מפקא מהיקש' וע"ק דלדעת רבנן דאיצט' האי היקש' לענין סמיכה כחטאת וא"כ כפ"ז מצורע טעון סמיכה א"כ כמאי פליגי אמוראים לקמן בפ' כל הפסילים (דף ל"ג) אי סמיכת אשם מצורע דאורייתא הא סמיכה כתיבא בגופי' ואין לומ' דלדעת התו' האי דאמרי' המוכח אשם מצורע לאו וכו' כלומ' ומתני' ר"א היא דליתא דהא מהתם מוכח דפליגי דאליבא דכ"ע דלא קאמ' אלא סמיכת אשם מצורע ל"ד ומתני' ר"א היא ועוד דכן משמ' מדבריהם (דף ל"ג) שכתבו והא דתנן כל אשמות וכו' לא מצי למתני חוץ מאשם מצורע

וכו' ואי דוקא לר"א מאי מקשו דלא מצי למיתני וכו' הא לרבנן בעי סמיכה ומתני' ודאי כרבנן וכ"כ בהדיא שם ד"ה איפוך אשם מצורע וכו' לעיל בפ"ק ילפי' שאר אשמות וכו' וכ"כ עוד לעיל (דף ה') ד"ה מה לשלמים שכן טעונים נסכים וכו' וה"ר חיים פי' משום אשם מצורע נקט סמיכה וכו' ע"ש והתם איירי הש"ס אליבא דרבנן דמכשיר אשם שלא לשמו כדקאמ' הש"ס התם בהדיא וא"כ ש"מ רבנן דדרשו היקש' לסמיכה לשאר אשמות הוא דדרשי וכ"נ מדבריה' לקמן בפ' התערובות (דף ע"ו ע"ב) ד"ה וסמיכה למ"ד סמיכת אש"מ וכו' יעו"ש:

והנה הואיל דאתא לידן נימא ביה מלת' במ"ש התו' (דף ל"ג) ד"ה סמיכת אש"מ וכו' דטעון סמיכ' דאורייתא משום ספקא דשלמים וכו' וכבר הק' כ"תר דא"כ הו"ל עבודה בקדשים וכדכתבו' לקמן בפ' התערובות ד"ה סמיכה וכו' דמשום ספקא התירו שלא לסמוך בכל כחו דילמא אשם והו"ל עבודה עוד אני מוסיף להקשו' דהא אמרי' בהדיא בפסחים פ' האשה (דף פ"ט) ונייתי מותר הפסח וניתני וכו' משום דמותר הפסח בעי המוכה וכו' ואי כדברי התו' דמספקא עברינן סמיכה א"כ נייתי מותר הפסח וליעביד סמיכה מספקו לא שייך לתרוצי תקוני גברא שאני כדמשני הש"ס לקמן (ד' ע"ז) דליתא דתקוני גברא לא תלי בסמיכה אלא בעיקר הקרבן ולייתי ולא ליסמוך מספק וכ"כ לעיל דף ה') ולקמן דף ע"ה וע"ו) ובמנחות (דף ק"ח) ובנדה (דף ע') יעו"ש איברא דליש' דטעון סמיכה משמע דבא להחמיר עליו ולחייבו דומיא דחטפה ונסכים וכו' ולא בא להקל עליו מסמיכה דאורייתא וצ"ע מה שהקשינו לעיל דהוי עבודה בקדשים ודו"ק:

והנה ראיתי לה' ב"הז שכת' שם (בדף ל"ג) בדבור הנז"ל סמיכת אשם מצורע לאו וכו' והא דתנן בפ' כל התדיר כל אשמות באין וכו' ולא מצי למתני כל אשמות טעונין סמיכה חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע כיון דמדרבנן מיהא טעון סמיכה עכ"ל. וכת' הב"הז חוץ מאשם נזיר שהוא נזיר טמא ואינו יכול לסמוך עליו כמו מצורע עכ"ל. ואחר גלגול מחילות מכבודו אני אומר ישתקע הדבר ולא יאמר חדא דא"כ אמאי לא קתני ברייתא דכל הסמיכות שהיו שם קורא עליהן תכף וכו' חוץ מזה שהיה בשער ניקנור הי"ל חוץ מאשם נזיר שהוא מחו"כ כמו מצורע ואיני יכול לסמוך דבשלמא שאר מחו"כ דלא תני להו משום דשאר מחו"כ קרבנן עופות ואין סמיכה בעופות דהיינו זב וזבה ויולדת ונשים בלא"ה אינן סומכות אבל אשם נזיר קשיא וע"ק דאמאי אינו יכול לסמוך אי משום שהוא טמא הרי כבר נטהר בהזאת ג' וז' וטבילה וביום הח' הוא דמביא קרבנותיו ואי משים מחו"כ הא קי"ל דכפרתו אינה מעכבתו מלאכול בקדשים דכפרתו אינה אלא להתחיל למנות נזירות טהרה מחדש כדאיתא בכריתות (ח' ב') ור"א דקתני נזיר למשרי

נפשיה ניתני נמי נזיר טמא כי קא מייתי קרבן למיחל עליה נזירות בטהרה ואי כדברי ה' ב"הז אמאי לא תנייה כי היכי דתני גר דמעוכב לאכול בקדשים עד שיביא קרבנו לכ"ע כדכת' רש"י שם בד"ה גר מעוכב וכו' ולרבנן לא מקרי מחו"כ דעיקר הקרבן לא קא מייתי אלא לאכשורי נפשיה למיעל בקהל ור"א תנייה ותני נמי נזיר טהור אף דלית ליה עכבא מלאכול בקדשים כלל ואפ"ה תנייה דלאשרויי נפשיה ביין וכו' ולא תני נזיר טמא משום דליכא אשתרויי נפשיה ואי להתירו לאכול בקדשים א"כ ליחשביה מכ"ש מנזיר טהור ודומיא דגר ועיין בהרמב"ם פ"א מה' מחוסרי כפרה ובל"מ ותמצא בהכרח דנזיר טמא מותר לאכול קדשים אחר שנטהר וקודם כפרה ע"ש עוד ראיה אחרת מצאתי להתו' בהדיא בנזיר (דף נ"ה ע"ב) ד"ה אוכל בקדשים לאחר ס' יום וכו' דמחו"כ אסור לאכול בקדשים אבל משום נזירות טמא לא מיתסר בקדשים אע"ג דצריך נמי להביא קרבן משום דאין טומאה יוצאה מגופו לא מיקרי וכו' עכ"ל. וכן משמ' מדבריהם לקמן (דף ע"ו) ובמנחות (דף ק"ה) ובנדה (דף ע"א) וברש"י לעיל (דף מ"ד ע"ב) ד"ה לרבות אשם נזיר נזיר שנטמא וכו' והני להכשיר קא אתו זה להכשירו בקדשים וזה להתחיל נזירות טהרה עכ"ל. וכן במנחות (דף ע"ג ע"א) דוק בדברי רש"י דבמצורע נקט הכשר קדשים ובנזיר נקט מנין נזירות טהרה והכי איתא בשבועות וכפי דבריו למה הרמב"ם לא פסק גבי אשם נזיר דמוציאין אותו לחוץ וסומך כדפסק גבי מצורע ועוד בכל מקום דאיתא מחוסר כפורים רש"י והרע"ב ז"ל מפרשי' ד' דוקא ולא נזיר בכלל כגון כל הזבחים שקבלו דמן וכו' מחו' כפורים ואמאי לא פירשו כגון נזיר טמא אם קבל הדם בלי כפרה וכיוצא בזה בדוכתי אחריני אלא ודאי נר' פשוט דנזיר טמא מותר לאכול בקדשים וליכנס אל הקדש פנימה קודם כפרתו ולכאורה היה נ"ל דט"ס בדברי התו' וצ"ל חוץ מאשם מצורע דוקא דייקא נמי דכתבו משום דמדרבנן מיהא טעון סמיכה ולא כתבו טעונין סמיכה דאתרוייהו קאי אמנם אחר העיון נ"ל דדברי התו' שרירין וקיימין כפירש"י וז"ל סמיכת אשם מצורע לאו דאורייתא קסבר שאינו בכלל אשמות דאינו בא אלא להכשיר עכ"ל. וכיון שכן ה"ה נזיר טמא דאשמו אינו בא אלא להכשיר כדאית' במכולתי' (דף מ"ד ע"כ) ובמנחות (דף ד' ע"ב) ובדוכתי אחריני דכתיבנא לעיל ולהכי קא מקשו קו' שפיר דאמאי לא תני חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע דתרוייהו להכשיר קא אתו ואינן טעונין סמיכה ושנו שפיר דמדרבנן מיהא טעונין וכו' ותו לא מידי ודוק:

ונחזור למאי דאתינן עלה דאיך כתבו וק' דבאשם מצורע כתי' כדכתי' לעיל ועוד דמאי ק"ל אי ק' להו כדכתיבנא דהיינו אמאי לא אתי אותה ומפיק מהיקש' כי היכי דאפיק מג"ש דעון עון ולהכי בעי' היקש מופנה לפסול שלא לשמו דאי משום הא לא איריא

דלעולם האי היקש' הוא דאשם סתם והוא מופנה דהא הך דינא דאם נכנס דמו לפנים פסול מצינן למילף מג"ש דעון עון דהכא ליכא שום מיעוטא דר"א דם דמה לא דריש ופירש"י דכיון דלא מצי למכת' וכו' דאצט' קרא למכת' דם למעוטי בשר אורחי' דקרא למכת' מדמה עכ"ל. וכיון שכן מצינן למילף פיסול דם אשם לפנים מהאי ג"ש דאין ג"ש למחצה ואייתר היקש' דכחטאת כאשם לענין פסול שלא לשמו ור"א דנקט היקש' ולא ג"ש היינו בתר דאית לן היקש' נקט היקש' אבל אג"ש סמיך וכ"הג כת' התו' שם (דף ט') ד"ה ושלמים וכו' דתנא סמיך אקרא אחרינא ובדוכתי אחריני וזה פשוט ועוד ר"א דנקט היקש' נגד רבנן כלומר לדידכו דלא אתא היקש' לפיסול שלא לשמו אודו לי מיהת דאצט' לפסול דם של אשם לפנים דאלת"ה היקש' למאי אתא אבל לדידי היקש' לפיסול שלא לשמו ודם לפנים מג"ש ילפי' ומהדרי ליה רבנן דהיקש' אתא לסמיכה ואתא דמה ומיעט מחצה לענין פיסול דם לפנים ולכן אף שעלה בדעתי להגיה בדבריהם ובאשם מצורע נמי כתי' ור"ל דתרתי היקש' אית לן דסתם אשם ודבמצורע וכוונתם דהיקש' קמא דסתם אשם והיקש' בתרא לענין פיסול דם לפנים דאין היקש למחצה דליכא מיעוטא לאפוקי מהיקש' דר"א דם דמה לא דריש אבל היקשא קמא לענין פיסול שלא לשמו דאית לן מיעוטא דאותה בעינן היקש מופנה וא"כ כוונת התו' שכתבו ובאשם מצורע נמי כתי' כלומר והיינו הך דלקמן אלא דמ"מ אינו נוח לי דלמאי איצטריכו לומ' דתרתי היקש' אית לן דלעולם אימ' לך דכולהו ילפותי ילפי' מחד היקש' דאשם סתם ואעפ"כ הוא מופנה דאי אצטרי' לפיסול דם לפנים מג"ש ילפי' דאין. ג"ש למחצה וליכא מיעוטא דמפיק מג"ש ואייתר היקש' לפיסול דם אשם שלא לשמו ור"א דנקט בפיסול דם לפנים היקש' היינו אג"ש סמיך ולכן יראה לי דצ"ל באשם סתם כתי' והיא גופה קמ"ל דלא תימא בעינן היקש מופנה וא"כ צריך לדרוש היקשא דמצורע דהיקש' דסתם אשם אצטרי' לדלקמן דלית' אלא חד היקש' דאשם סתם הוא ודדרשי' ודאמרת בעינן היקש מופנה מש"ה כתבו אחר זה והו"מ למילף מג"ש וכו' כלומ' דאית לן ג"ש וילפי' מינה כל מילי אלא דטעמא דילפי' מהיקש' האי דינא דשלא לשמו משום דאתת אותה ומפקא מג"ש ולהכי בעינן היקש מופנה אבל כל מילי ילפי' מג"ש וה"ה דינא דדם נכנס לפנים דלקמיה דליכא מיעוטא דמפיק וזה הפי' ע"ד שפי' כ"תר באשם סתם כתי' והיינו דקמ"ל דלא בעינן היקש' דכתי' בזביחה דמצורע וכו':

עוד נ"ל להגיה כדכתי' לעיל באשם מצורע נמי כתי' וכוונתם לומר דלא תימא דאשם מצורע שאינו אלא להכשיר כשר שלא לשמו דלא הוי בכלל אשם סתם כדאמרי' גבי סמיכה להכי כתבו התו' באשם מצורע נמי כתי' וא"כ פסול שלא לשמו מהיקשא דכתי'

בגויה והשתא לא אמרי' דאותה מפקא מהיקשא דאשם מצורע כיון דהיקשא דמצורע אצטרי' לדרשא דפ' איזהו מקומן דלית' דכיון דגלי רחמ' באשם סתם דדינו כחטאת ולא מפקא אותה והו"א דאשם מצורע יצא מכלל שאר אשמות דלא דמי להו וכיון דגלי רחמ' ביה דדמי לחטאת כשאר אשמות. א"כ אהדריה לכלליה ואשם מצורע בכלל ופסול שלא לשמו ודוק ולהכי תמהו התו' (בדף ל"ג) דאשם מצורע אמאי לא בעי סמיכה מהיקשא דכתי' בגופיה:

ולעיקר קושייתם שהקשו דאמאי לא ולפי' מג"ש דעון עון לולא דבריהם היה נ"ל לתרץ כמ"ש התו' במנחות (דף ג' ע"ב) ד"ה לר"ש ה"נ משמ'. דרבנן לא דרשי זאת תורת החטאת אע"ג דבפ' דם חטאת וכו' דרשי' תורה א' לכל החטאות וכו' במידי דכתיבא בחטאת גופי' דרשי' ליה וכו' אבל שינוי קדש לא כת' כחטאת ועוד דכבוס בגדים כתי' בההיא פרשת' דזאת תורת וכו' עכ"ל. וכ"כ במכילתי' בד"ה הילכך מצוה משלמים והנך קראי וכו' יעו"ש וא"כ אי ילפי' מג"ש דעין עון א"כ דוקא אשם תלוי דכתי' ביה עון ושאר אשמות מנלן דליכא למימ' תורה א' לכל האשמות דהיינו דוקא מילתא דכתיב' ביה אבל אשם תלוי לא כתיב' ביה אלא דקיליף בג"ש דחטאת ור"ש הוא דאית ליה אליבא דרבא דבכל גוונא אמרי' תורה א' לכל וכו' ור"א ס"ל כרבנן וא"נ ס"ל כר"ש מ"מ נקט היקש משום רבנן דלדידיה ודאי לא מהני ג"ש דלא אמרי' זאת תורת מש"ה אייתי היקש' דאיירי בכל אשמות דבסתם אשם עסיק ודוק:

וראיתי לה' ב"הז שכת' במ"ש התו' במנחות (דף ד' ע"א) בד"ה לאחר הקטרת אימורים וכו' והא דדרי' בספר' בפ' זאת תהיה גבי אשם מצורע כי כחטאת האשם הוא פרט לששחטן שלא לשמן נר' דאסמכתא בעלמא היא עכ"ל. וכ' הוא ז"ל דהאי דרשא דהוא פרט וכו' אליבא דר"א וכו' ע"ש ואישתמיטתי' הא דאמרי' במנחות (דף כ"ח ע"א) א"ר יוסף ל"ק הא ר"א והא רבנן ר"א דמקיש אשם לחטאת מקיש נמי לוג לאשם וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אלא אמ' וכו' ואי כדברי הרב ז"ל דמצורע כתיב ביה מיעוט' הוא א"כ מאי קפריך וכי דבר הלמד בהיקש וכו' ואמטו להכי כתבו אסמכתא בעלמא וברור ומהתימ' על הרב הגדול ק"א ז"ל שפי' הוא פרט לששחטו וכו' דברים כפשוטן כנר' שהיא דרש' אלימתא ולא ראה מ"ש התו' במנחות וראיתי להתו' לקמן (דף נ"ה) ד"ה מה חטאת וכו' וא"ת כיון דאיתקש לחטאת א"כ יפסלו שלא לשמה כחטאת ולרבנן דדרשי אותה ניחא אבל לר"א ק' וכו' עכ"ל. וכפי דבריהם דפ"ק אי לאו היקש' אתיא אותה ומפקא מג"ש ל"ק דלעולם ר"א דריש אותה ולמעוטי עולה דאלת"ה אותה ל"ל אלא ודאי אותה למעוטי עולה ואי לאו היקש' הוה ממעטי' אשם מאותה וא"כ שלמי

צבור דליכא היקשא מופנה אתיא אותה ומפקא מהיקש' דועשית שעיר עזים לחטאת ע"ש כי היכי דאפקת מג"ש ואדרבה אית לן למימר מדאצט' היקש' דכחטאת כאשם לרבויי אשם לפיסול ש"מ דכל הקרבנות ממעטי שפיר מאותה ודקאמ' הש"ס בפ"ק א"ה אותה נמי וכו' הא שייר פסח אינו ר"ל וכיון דשייר לא דרשי' לה אלא ר"ל דכיון דשייר פסח לא ברירא דרשתה ואתי היקשא ומפיק מאותה אבל אותה דדמה למעלה על אותה פסולה לשמה אבל אה"נ אכתי דרשי' לה וליכא למימ' כיון דאתא היקשא לאשם דפסול לא דרשי' לה כיון דשיירה אשם דליתא דהא לדעת התו' אי לאו היקשא ממעטי' אשם מאותה אע"ג דשיירא פסח אלא ודאי מיעוטא כדקאי קאי והיכא דגלי גלי ובזה מתורצת קושייתם שהקשו (דף י"ב ע"ב) ד"ה מה הצד השוה שבהן וכו' תימ' ולר"א דפסל וכו' יעו"ש דכפ"ז אותה אצטריכ' למעוטי עולה ואע"פי שיש לישא וליתן עוד ובלשונות אחרים דשייכי לענין פיסול שלא לשמו עוד י"ל כמ"ש ה' ל"ק הרבה ולא רציתי להאריך ודוק:

בד"ה ומה עולה וכו' ומיהי כיין דכתי' אותה בחטאת וכו' עכ"ל. נלע"ד לכ' כוונתו דק"ל דכיון דאמרי' דאתי ק"ו ומפיק מהיקשא א"כ הכא נמי דאית לן היקשא דזאת השלמים דשאר קרבנות כשרים כדגלי קרא דמוצא שפתיך דהא אותה לא אצטריכא אלא לאשם אבל שאר קרבנות מהיקשא דזאת התורה כדאמרי' לעיל אמאי לא אמרי' אתי ק"ו ומפיק מהיקשא אליבא דר"א דאית ליה אשם פסול א"כ אמרי' דנילף מחטאת יוכיח ואיתימ' שכן מכפרת פסח יוכיח וכ"ת שכן כרת אשם יוכיח ותי' כיון דכתי' אותה וכו' ר"ל דאע"ג דאותה לא אצט' אלא אאשם ושאר קרבנות מהיקשא וממוצא שפתיך וא"כ אמרי' אתי ק"ו ומפיק כיון דכתי' אותה אחת למעוטי עולה לדעת ר"א ראשם פסול אצטריכא אעולה וכפ"ז תי' תי' אחר מדתי' לקמן כד' י"ב ד"ה מה הצד והנה מה שפי' הב"הז דקי' התו' בתחלת דברי ר"א קודם דידע האי כרכא דשכן כרת הא פירש"י דקו' הש"ס דנקיש אשם לחטאת מהיקשא דכחטאת וכאשם בתר דידע הני פרכות ופשט' דשמעת' לא מוכח כדפי' הב"הז ואם במה שפי' ה' צ"ק דעסיקו' בחטאת דשמיעת קול אדרבה קאמ' הש"ס אלא חד מתרי טעמי נקט וא"כ בכל החטאות עסיק וה"ה דהוה פריך שכן כרת ועוד דס"ס איכא למפ' קרן וחודה ואצבע וכו' עוד מה שתי' דבמסקנא לא אמרי' אתי ק"ו ומפיק מהיקשא הא ליתא דהא אמרי' בהדיא לקמן אמר רבא ק"ו מעולה ואע"ג דלית לן היקש' דכחטאת וכאשם ות"ל שכן מצאתי בהדיא במציעא (דף קי"ד) והביאו ראיה מהכא מדרבא דקא מפיק מהיקשא לכנלע"ד כדכתי' ואין להאריך ודוק ותשכח:

והנה כפי מה שפי' דקו' התו' אליבא דר"א אין להק' מהא דאמרי' לקמיה א"ה אימא אותה לשמה וכו' ההוא אותה לאו דייקא וכו' הא משמ' דר"א לא דריש די"ל דכוונת הש"ס לומ' בשלמא אותה דדמים לא מצינן דשייר מידי ולאו דוקא להכי אע"ג דאיכא היקש' כיון דאיכא אותה לא חיישי' להיקש' אכל אותה דשחיטה כיון דפסח יצא ממיעוט א"כ ה"ה נמי אשם מכח היקש' אבל לעולם אותה איצטריכא לעולה דאלת"ה אותה למאי אתא אבל לאשם ולשאר קרבנות לא אצטריכא וק"ל:

בא"ד ותימא לסברתו וכו' מעולה וכו' וי"ל דנימא חטאת יוכיח כצ"ל ר"ל דכפי סברת רבא דעביד ק"ו מעולה א"כ ר"א נמי מאי דעתיה דלא עביד ק"ו מעולה וליכשר אשם ותי' דחטאת יוכיח דהיא אינה כליל ופסולה שלא לשמן ואין להק' דמה לחטאת שכן כרת דהשתא לא ידיעא ליה האי פרכא דאי ידיעא ליה לא הוה גמר מחטאת ופסח וה"ה דהול"ל דמה לעולה שאין מכפרת והנה מה שפי' ה' צ"ק דקו' התו' כיון דאפי' לפי ק"ו איכא פרכא על הצד ששוה ה"נ הול"ל האי ק"ו ואע"ג דאיכא פרכא. ע"ק אם כפי' ה' ל"ק דקו' התו' דליכשר באשם היינו כיון דאף לפי' ק"ו דאביי אית עליה כפכא בהצד השוה ה"נ עבדינן ק"ו ואף דאיכא פרכא א"כ מה מתרצי לקמן בד"ה אשם שאינו כליל וכו' דס"ס כיון דהשתא נמי דפריך ליה מה לעולה אית פרכא א"כ הול"ל האי פרכא דחטאת יוכיח אף דאיכא פרכא ונ"ל דל"ד לפרכא דהצר השוה להאי פרכא אי ילפי' מעולה דהיא פרכא גלויה שכן אינה מכפרת עוד מה שפי' בס"ד חטאת יוכיח היינו בהיקש' דכחטאת ואשם לא היא דאתי ק"ו ומפיק מהיקשא דהיקשא מוקמי' ליה בשלא לשמו ואשם דמו למטה מק"ו והאי פרכא דחטאת יוכיח ליתא דשכן כרת באופן דלכל הפירושים דבריהם דחוקים ודוק:

דף י"א ע"א רש"י בד"ה אשם שאינו כליל וכו' חטאת תוכיח וכו' ור"ל דהש"ס לא פריך אהאי ק"ו אלא אצד השוה והו"ל ליפרוך האי פרכא מעיקרא וק"ו ליתיה וק"ל:

תו' בד"ה בא לעובדה וכו' ול"ק למ"ד דבעי למד קדש וכו' כצ"ל והב"הז והצ"ק לא ראו זה הענין דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש באיזהו מקומן ולכן כתבו מה שכתבו והאי גירסא שהגהתי כך איתא בדפוס אחר וכפי גירסתי' דגרסי' וק' למימר דלא בעי למד וכו' נ"ל ליישב דכוונתם לומ' דהם תי' מעיקרא דאי אמרי' מצורע חולין שפיר וסיימו וק' וכו' ר"ל ודוחק לתרץ דהאי רב יהודה דקאמ' הכי לא בעי למד ומלמד קדש דמ"ד למד קדש סני פשיטא ליה דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש ולהכי קאמ' כחטאת בימין אבל מ"ד דבעי תרתי ולא פשיטא ליה אי מלמד בהיקש לא ס"ל דבעי ימין זה דוחק ודאי

להכי עיקר התי' דמצורע חילין הוא ולכ"ע ניחא דוק בתו' ד"ה והרי זריקה וכו' (דף כ"ד) ותשכח כדכתיבנא כנ"ל:

ע"ב בד"ה אי איפלוג כלשמן וכו' ותימא השתא דמיירי נמי דפליגי בשלא לשמן כצ"ל ליישב הגירס' ועיין לה' צ"ק וק"ל:

דף י"ב ע"א תו' בד"ה לילה לקדושה וכו' בין לבר פדא בין לר"י וכו' עכ"ל. עיין מ"ש ה' צ"ק ואפשר לי לומ' דקא מק' לבר פדא דמאי אתא לאשמועי' בר פדא דעוברים אינן קדושים ולאו כל דכן ומה אפי' יצא לאויר העולם אפ"ה אם הקדישו ליל ז' פסול עובר שעדין במעי אמו ולאו בר הקרבה א"ד שלא יהיה קדוש וא"כ איך קאמ' ב"פ דעובר אינו קדוש דמשמ' הא אם יצא והקדישו אפי' תוך הזמן לית לן בה וזה אינו דדוקא ליל ח' ודוק:

בד"ה וש"מ יש דיחוי וכו' ודבר זה למדתי פי' ממ' כריתות וכו' בלשון זה ש"מ קדושת דמים מדחה עכ"ל. וי"ל דאדרבה מלת מדחה מורה שהוא דוחה כפי' ה"ר חיים אבל היא לא יש בה דחוי ואף אם נפרש פי' מדחה כמו נדחה דלשון תרגום הוא מ"מ היינו יש דיחוי בדמים ומאי רבותיה דכריתות וי"ל וק"ל:

בא"ד וע"ק היכי מייתי אההיא דר"א דפשיטא ליה התם רב"ח וכו' עכ"ל. ובאמת נר' דל"ק דבתר דקבלה מר"י אמרה וי"ל וק"ל:

בד"ה וש"מ דחוי מעיקרו וכו' וא"ת מ"ט דר"י וכו' מחוסר זמן וי"ל וכו' עכ"ל. וא"ת א"כ דחוי מעיקרו דאמרי' לעיל בפסח אמאי דחוי דהא נראה ממילא וי"ל כמ"ש התו' לעיל ד"ה אי דאפרשי' האידנא וק"ל:

בד"ה הכא קרבן אידחי וגרע מדאידחי גברא וכו' ור"ת פי' אפכא וכו' עכ"ל. פי' דהתם מומר לאי בר קרבן הוא נשיא לאו בר קרבן הוא ומאי מפני דאדרבה הנשיא הוא נדחה מקרבן הדיוט והקרבן נדחה הוא ג"כ ותי' דס"ס על החלב חייב קרבן או האי או האי ור"ת פי' בש"ס אפכא וכו' וכפי פי' זה פי' מהא פתח היינו לקולא ולהכי בנשיא אינו דחוי דהא גברא אידחי דוקא אבל קרבן חייב ודוק:

בד"ה מה הצ"ש וכו' ומיהו לא שייך כמו בחטאת כאשם כצ"ל:

דף י"ג ע"א גמ' דייקא נמי דקתני שהזבח נפסל וכו' ע"כ. עמ"ש ה' צ"ק ונ"ל דליש' יתירה קתני מתני' שהזבח נפסל דפשי' אלא ודאי לדיוקא קתני דוקא נפסל ולא מתפגל אלא דק' סיום הש"ס דקאמ' ולא קתני מתפגל ואפשר דר"ל דאמאי לא קתני נמי נפסל ומתפגל וכי היכי דלישמען האי חידושא וק"ל:

רש"י בד"ה אתה אומר וכו' משתעי דהיינו זריקה אבל קבלה לא צריך מאהל מועד ואילך עכ"ל. פי' דקרא עסיק בהקרבה למזבח וקבלה לא צריך מאהל מועד ואילך דלא צריכה אלא אפתח א"מ בעזרה אבל מא"מ ולפנים דהיינו לצד מזבח לא צריכה וקרא עסיק בהקרבה למזבח ואי לא גרסי' ואילך א"ש ר"ל דלעולם אימא לך דמא"מ מזמן שהוקם לא צריך קבלה דדוקא במשה בסיני ודוק:

בד"ה אדר"ע וכו' דאיכא למימ' בני אהרן כל שהן עכ"ל. הקש' א' מבני הישיבה דכפ"ז משמ' דלת"ק דריש מבני אהרן לא חללים ומכהנים כלי שרת וכפ"ז דהא רש"י פי' בחומש בני אהרן יכול חללים ת"ל הכהנים הא משמ' דילפי' האי דרשא מכהנים ותירצתי דכוונת רש"י לומ' כיון דהכהנים גילתה על בני אהרן דלאו חללים בכלל לת"ק א"כ ר"ע דלא דריש הכהנים א"כ אדרבה ילפי' מיניה דאפי' חללים במשמעותי' ודוק:

בד"ה לא קשיא הא דקתני לעיל מחשבת קבלה לא פסלה בפגול וכו' והא דקתני וכו' עכ"ל. הנה משמ' ודאי בפי' דלא גריס אלא ותי' א' צריכינן ליה ועמ"ש הבר"הז ות' צ"ק ולעד"ן דרש"י לא ס"ל כתו' דלעיל (דף י') ד"ה מחשבי' מעבודה דתו' לעיל דחו אותו הפי' משום דשלא לשמן נמי ע"מ לקבל כשר ולא ניחא להו לפ' דבמתני' עסיקי' בחישב בה משום דהא הפך הא דהם פירשו תי' קמא בחישב ע"מ לגמור העבודה למחר ובהאי תי' בתרא לפי פי' גרסי' אלא ור"ל לעולם בשלא לשמן עסוקי' ברייתי' ומתני' הא דאמ' וכו' ורש"י דפי' בתי' קמא דבפגול ע"מ לקבל כשר ובמתני' בחישב בקבלה עצמה ה"נ בהאי תירוצא פי' ולא חשיב לקו' התו' ואע"ג דבלאו תי' קמא מצי נמי לתרץ בהאי תירוצא ובשלא לשמן עסיקי' י"ל דהניחא לר"י ולר"ל מא"ל ולהכי פי' תי' הש"ס בין למר ובין למר והתו' דמקשו לעיל משום דס"ל דשיטת הש"ס כר"י כדאמרי' לעיל והדר ביה רבא מק"ו וכו' ודוק:

תו' בד"ה בכהן כשר וכו' דהא נפקא להו לקמן וכו' עכ"ל. הנה מ"ש ה' צ"ק דל"ק נ"ל דליתא ודברי תו' אמת וצדק דמ"ש זר בקבלה כשר אם ר"ל כשר ממש ליתא דהא משנה ערוכה שנינו כל הזבחים שקבל דמן זר אונן וכו' פסול וכן פסק הרמב"ם ז"ל דהאי קרא דעבודת מתנה לפטורי ממיתה אבל לפיסול כולהו פסילי דדוקא שחיטה ומאי ראיה מביא מתנה דכין דהא כוונת הש"ס לומ' דקרייה תורת זר א"כ תן לו דין זר אם עבר עבודה שחייב עליה זר א"כ בכאן חייב ואי בעבודה שפטור עליה הזר אלא דפסול ה"נ פסול דוקא וא"כ אף אם נפרש כוונתו דר"ל דזר פטור בקבלה ס"ס כיון דקריבת זר וזר פסול בקבלה ה"נ פסול כמו דאמרי' חייב מיתה כמו דזר מחוסר בגדים בזריקה ואדרבה כגמ' (דף ח"י) אמרי דמהאי קרא משמ' אפי' בדבר שאין חייבין עליו מיתה אי

מהתם הו"א דוקא בדבר שחייבין עליו מיתה להכי אתא האי קרא לומר דאפי' דבר שאין חייב מיתה עליו ופירש"י כיון דקרא כת' דהוו זרים וזרים אית בהו חלול בקבלה ולא אשכחן חלוק בהאי קרא הא בהדיא משמ' דהאי קרא עסיק בין בדבר שחייב עליו מיתה בין בדבר שאין חייבין עליו וא"כ נר' פשוט דדברי התו' ז"ל כראי מוצק וכתב זה שלא בהשגחה ודוק:

דף י"ד ע"א גמ' שכן נוהג בבמה שלא לשמן וכו' כצ"ל ומ"ש ה' צ"ק על הב"הז דמחק כל זה לא מחק בספרו אלא תיבת חיוב שמחק ע"ש:

תו' בד"ה מה לשלא וכו' וי"ל דשלא לשמו יוכיח וכו' עכ"ל. ובאמת לא ידענא מאי קאמ' ואיני מאמין שזה מהתו' דהא שלא לשמן נמי פוסל בד' עבודות כל א' לבדה משא"כ בחוץ לזמנו ומה שישב ה' צ"ק בדבריהם ס"ס לא יישב כלום ודוק:

ע"ב רש"י בד"ה והא שחיטה וכו' דס"ל דהולכה א"א לבטלה וכו' עכ"ל. ורש"י דפי' לדעת רבנן הכי משום דאי אמרת דרבנן מודו דאפשר לבטלה ואפ"ה ס"ל דעבודה היא ופסול א"כ ק' דמאי פריך דשאני הולכה מקבלה ואילך מצות כהונה דאלת"ה א"כ ליפרוך נמי קבלה מ"ש משחיטה אלא מוכרח דמקבלה ואילך מצות כהונה א"כ הולכה נמי להכי פי' דטעמייהו דרבנן דס"ל דהוי א"א לבטלה ולהכי פריך שפיר דא"כ דטעמייהו דרבנן דפסלי משום א"א לבטלה הא שחיטה דכשר' אפי' א"א לבטלה ודוק:

תו' בד"ה שכור וכו' ודלא כר"י כת' ה' צ"ק דתימא על הב"הז דהגיה כן ונ"ל דמפ' הב"הז מ"ש ודלא כר"י היינו דברי הש"ס שם ור"ל דממ"ש הש"ס שם אלא שכור וכו' ודלא כר"י משמ' דלא כרש"י וק"ל:

בד"ה והא שחיטה וכו' משום דמקבלה ואילך וכו' עכ"ל. ור"ל דמנ"ל דטעמי' דרבנן משום א"א לבטלה כי היכי דליפרוך האי פרכא דלעולם רבנן פסלי ולא בהא תלי טעמייהו ולהכי כתבו דקושיא דש"ס אליבא דר"ש דקא מכשיר מוכרח דטעמי' משום דאפשר לבטלה דוק מינה הא אי אפשר לבטלה פסול והרי שחיטה דא"א לבטלה וכשר והשתא ליכא למימ' דשאני טעמא משום דמקבלה ואילך מצות כהונה דהא ר"ש לא תלי טעמא אלא באפשר לבטלה דהיינו טעמי' דהתיר ר"ש ולא ס"ל השתא המקשן דר"ש תרתי בעי עבודה וא"א לבטלה והתרצן חידש לו דר"ש נמי אית ליה האי טעמא דמקבלה ואילך מצות כהונה אבל שחיטה לאו עבודה היא ואע"ג דלקמן פי' התו' שחיטה לאו עבודה היא כמה פי' י"ל דהנהו אזלי כפירש"י דהאי הג"ה כרש"י או י"ל דלפי דק"ל דאיך מכריח הדבר מעצמי משחיטה דלא כתי' בה כהונה דעליה אנו דנין להכי כתבו התו' הני פירושי ובמ"ש נסתלקה קו' ה' צ"ק עוד מה שהק' מתחלה מהאי דיומא י"ל

כיון דגילתה תורה בנתינת עצים דאפשר לבטלה ואפ"ה בעינן כהן והאי טעמא דאפשר לבטלה ליתיה א"כ גם בהולכה הדין כך והאי טעמא דא"ל ליתיה ועיקר טעמא הוא משום דמקבלה ואילך מצות כהונה ועוד דל"ד אפשר לבטלה דהולכה לא אפשר לבטלה דאימורים אלו אם לא הקטירם והשליכם לים המלח כשר ומרצה אבל בהולכה אימתי אפשר לבטלה אם שחט אצל המזבח והשת' דשחט בעזרה כבר נתחייב הוא בהולכה ולא אפשר ליה לבטלה דא"כ ליכא זריקה והקרבן נפסל ולא אפשר ליה לבטל אלא אם שחט אצל המזבח והשתא מיהא לא בטלה משא"כ באימורים אי השליך האימורים כשר הקרבן ומדה ולא מעכב כפרה ולא דמי להולכה זהו משנלע"ד לפ' שיטת התו' והמעיין ישפוט בצדק ודוק:

דף ט"ו ע"א רש"י בד"ה והא כי פליגי וכו' והאי מהא בטל כצ"ל פי' דממתני' משמ' דעסיקא בשחט רחוק מן המזרח שלא בטל הולכתו והאי ר"ל דאוקמתון מתני' בזוטרתי כבר בטל ומתני' קתני משום דאפשר לבטלה משמ' שעדין לא בטל דהיינו בהולכה רבתי ועיין בה' צ"ק וק"ל:

פרק שני

שם גמ' השתא ציץ לא מרצה וכו' ע"כ וה"ה דהימ"ל כדלעיל וכי יש כח בנשים וכו' כדפירש"י לעיל אלא דהכא עדיפא מניה פריך וק"ל:

תו' בד"ה זר ואונן וכו' ופרועי ראש וכו' עכ"ל. עמ"ש ה' צ"ק דכת' ב' טעמים דל"ג פרועי ראש ואי לאו טעמא קמא הו"א דקו' התו' אפי' למ"ד דמחללי כמ"ש התו' לקמן בד"ה אתיא בק"ו וכו' וק"ל:

בד"ה טבול יום זו ואצ"ל זו וכו' משום דאיכא תרי קראי וכו' והא דלא תני טמא ברישא וכו' עכ"ל. הנה זה הלשון קשה מהכין דכיון דתירצו זו ואצ"ל זו אמאי איצטריכו התו' למימ' משום דאיכא תרי קראי וכו' עוד מהו והא דלא תני טמא וכו' דהא דרך הש"ס לתרץ הכי זו ואצ"ל זו ועוד יש להק' דאיך מתרצינן זו ואצ"ל זו בכ' תיבות בחד בבא דהא כתבו בעלי הכללים דבתרי תיבות בחד בבא לא אמרי' הכי וכן כתבו התו' ברפ"ב דקידושי' ונ"ל דחדא מתרצה חברתה' והוא כמ"ש ה' י"ש (דכ"ט) שהביא בשם הרי"ן עזרא דדברי התו' קשו אהדרי דבקידושין אמרי' דבתרי בבי לא אמרי' זו ואצ"ל זו או לא זוא"ז ובשבועות אמרי' אהא דתנן אין לי אלא מרצע מנין הסול והסיר וכו' וכתבו התו' דל"א זו ואצ"ל זו קתני ותי' ה' י"ש דכיון דמלת מחט נמי לחוד איתי בה חידוש אע"ג דשמעי' מסול וסיר מ"מ לית לן בה משא"כ כו ובשלוחו דמלת בו לחוד לית בה חידוש כלל דפשיטא דאי איהו לא מקדש מאן מקדש נקטינן מדבריו דהיכא דמלה הפשיטה

לית כה חידוש ל"א זו ואצ"ל זו או לא זא"ז בתרי היכי בחד בבא א"כ ה"נ כיון דלא ידעינן ט"י אלא מדכפל תרי קראי בטומאה נמצא אי לא כתב אלא חד קרא הו"א דבטמא עסיק קרא אלא כיון דקרא כת' קרא אחרינא לטמא אייתר קרא אחרינא לט"י ולכן תנא וכת' טמא לומ' דכיון דכתב טמא ניחא לפסולי ט"י ולהכי התו' ק"ל מעיקרא דאיך אמרי' זו ואצ"ל זו בתרי בבי ותי' כיון דאיכא תרי קראי דמקרא חדא לא ולפי' ט"י ומוקמי' בטמא להכי כת' תנא לומ' טמא דטעמא דאמרי' ט"י פסול מדאמרי' טמא פסול מקרא אחרינא דהא תרי קראי כולהו עסיק בטמא אלא מיתורא דרשינן קרא בט"י להכי כת' תנא טמא ולבסוף הקשו דא"כ הו"ל לאקדומי טמא מעיקרא ולבסוף ט"י והוי לזא"ז דהא דרך התנא לומ' לזא"ז יותר מזו ואצ"ל זו ברכת' ה' ה"ע שם ותירצו שפיר דניחא ליה למתני בהדי ערל ועיין מ"ש בכללים בס"ד:

א"נ פי' מ"ש משום דאיכא תרי קראי ר"ל דק"ל דאף ט"י נמי לא לכתו' כיון דבקרא כתי' בהדיא דהא תי' התו' לעיל דמשום דכתי' בבע"מ ופ"ר חלול בהדיא לא כתבינהו א"כ אמאי כת' ט"י או דק"ל על טמא דס"ס לא תי' כלום דאפי' תימא זו ואצל זו מ"מ כיון דאמרי' דמלתא דכתי' בה חלול לא קתני א"כ ס"ס אמאי קתני טמא דכתי' ביה חלול בהדיא ותי' משים דאיכא תרי קראי ולא ידעינן ט"י אלא מכח אא"ע להכי כת' תרוייהו א"נ דק"ל דאמאי כת' ט"י כלל דהא כמתני' דסנהדרין דאמרי' טמא שאכל תרומה לא קתני ט"י וכתבו התו' דהוא בכלל ודינו כטמא וא"כ דה"ה ט"י כדכת' התו' בראש ד"ה דגמר חלול וכו' אמאי טרח תנא וכת' ט"י ותי' דשאני הכא וכו' אבל התם מחר קרא כדתי' התו' בס"ד הנז' ותי' דהכא לא נפקי מחד קרא לא מתרי קראי וכיון שכן הוצרך לכתו' שניהם ודוק נ"ל:

בא"ד וכ"ת וכו' זה אינו דהא כי מרבי וכו' כצ"ל:

בד"ה אתיא בק"ו וכו' ועומד ע"ג כלים ולק"מ כצ"ל:

דף י"ו ע"א גמ' שם יושב לא פריך ר"ל כדכתבו התו' לעיל (דף י"א) דחדא מחדא לא פרכי' כל דהו א"נ כוונת הש"ס לומ' דלא חשיב לה פרכא אפי' אי הוה חדא מתרתי וכן מצינו לעיל (דף י"ב) דאף בהצד השוה אמרי' צד כרת לא פריך ור"ל דלא חשיב לה פרכא וכ"כ בעלי הכללים דזמנין מתרץ הכי ור"ל לא חשיבא פרכא האי כרבא דוקא לא חשיבא בעיניה אבל פרכות אחרות אפי' כל דהו פריך אלא דהאי לא אחשבה בעיניה נ"ל:

תו' בד"ה אף אני אביא זר וכו' דל"ת טמא בק"צ וכו' עכ"ל. ר"ל דאי לא מצינן טמא בק"צ וט' שאינן אוכלים ועובדים לא הוה פרכינן מה להנך שכן מוזהרין דאמרי' מנ"ל האי דמק"ו ילפי' הכל חלול ואזהרה ומנ"ל לש"ס למעבד האי חילוקא אבל כיון דמצינו

בטמא בק"צ ואונן כ"ג דלא מחללי ומאי שנא אלא מוכרח דשאני הני דליכא כהו אזהרה משא"כ בזר וכיון שכן דאיכא גילויא פרכינן שפיר ודוק ובזה מתורץ קו' ה' צ"ק וכפי' תי' ק' דנימא דטעמיה דבי ר"י דנקט אזהרה כדי דלא ליפרוך מה הנך שכן מוזהרים ויצטרך לתרץ דור נמי מוזהר להכי נקט מעיקר' אזהרה וממילא פרכא ליתא ומ"ש לכך צריך לטעמא דאזהרה ר"ל והומ"ל הצד השוה הוא שיש בהם צד גרעון ופיסול אף אני אביא זר שהוא גרוע לעבודה דאינו כהן ומחלל. נ"ל:

בד"ה הג"ה דילמא שרי בבמה וכו' דשייר נמי יושב עכ"ל. ואין להק' דא"כ הול"ל לימא מסייע ליה דהא א"א דאונן אסור בבמה א"כ מאי שייר דהאי שייר דלא קתני יושב דליתא דשייר בסיפא בשוין ב"מ וג"כ ברישא שייר יוצא דכשר בבמה וק"ל:

בד"ה מיושב ות"ח וכו' ותו דאמרי' פ' שבועת העדות וכו' באיסורא וכו' ד"נ שאני עכ"ל. עיין מ"ש ה' צ"ק בהאי ותו דפי' קצת דחוק ולעד"ן לפ' דר"ל דאמרי' התם באיסורא אין חכמה וכו' ואי אמרת דהיינו טעמא דלא ליזיל כי היכי דלא ליקום א"כ באיסור' מוכרח שיעמוד וכיון שכן ק' היכי יליף מיושב ת"ח דמה יושב ת"ח שכן פסול לעדות באיסורא אלא ודאי ש"מ דאפי' יושב כשר אפי' באיסור וטעמא דלא ליזיל משום זילותא ולהכי אפי' דאיכא זילותא באיסורא ילך וישב ובהכי ניחא נמי דקשיא לן מ"ש עוד התו' ועוד ד"נ שאני דא"כ לפרוך מה ליושב ת"ח שכן פסיל לעדות נפשות ולק"מ דאיהו קיליף איסורא מאיסורא ומאי איכפת לן בד"נ ולהכי התו' הקשו שפיר לקמן דמה ליושב שכן פסיל לחליצה דהוא ג"כ איסורא ולהכי ברישׁ' הביאו ראיה מדאמרי' איסורא ילך להעיד ואי עומד א"כ איכא למפ' מה ליושב שכן פסול באיסורא והאי נמי איסורא ודוק כנ"ל:

ע"ב גמ' רב משרשיא אמר וכו' טעמיה דרב משרשיא משום דק"ל פרכא מה להצד הב' שכן לא הותרו מכללן גבי כ"ג ולא אהני ליה הך תירוצא וק"ל:

תו' בד"ה והיכן מוזהר וכו' וה"ר חיים פי' וכו' עכ"ל ר"ל בשלמא אנינות מרע"ה לא אמר בפי' וא"כ יכול אתה לומ' שאמ' משה כמה דברים ניחא אבל גבי לא הובא את דמה לא קאמ' קרא דטעמא משום דטעו ומנין לנו להוסיף וק"ל:

בד"ה אתיא בק"ו וכו' הותר מכללן עכ"ל. פי' דאמאי הש"ס לא קאמ' חד מהנך אלא משום שם יושב ולתי' קמא מי ניחא והאיכא למפרך מה ליושב שכן לא הותר וכו' ודוק:

בד"ה אבל בק"צ וכו' וי"ל כיון דהא ילפי' מטומאת וכו' כצ"ל דבלא"ה סתר לה שפי' וכו' ר"ל דכפי ק"ו דרבא מעיקרא לא הוה ס"ל באנינות פסולה ואנן דקי"ל הכי דפסולה קושט' הכי כיון דליתיה להאי ק"ו וק"ל:

בד"ה ולא תותר וכו' אלא סתירת דברים עכ"ל. ור"ל דסמיך אק"ו אחריני דליכא בהו פרכא ונקטיה להאי באגב וק"ל:

דף י"ז ע"א גמ' רמז לט"י מן התורה וכו' ע"כ אפשר דנקט רמז בדרשא גמורה טעמי' כדכת' התו' דהומ"ל מק"ו להכי נקט רמו ור"ל דא"ץ אלא רמז בעלמא מהתורה דבלא"ה אית ק"ו וק"ל

רש"י בד"ה ט"י וכו' לא מצית למימ' תנהו ענין וכו' כצ"ל:

בד"ה במחוסר כפורים וכו' בטמא ליכא למימ' וכו' ועוד דלא קמיבעיא וכו' עכ"ל ר"ל דבא לחזק דבריו הראשונים דלא קמיבעיא ליה טמא דלית' דר"ל לכתו' מחוסר כפורים וט"י בהדיא כדכת' התו' דאם הק' כן לא משני מידי דליכא שינויא לת"ח אלא מוכרח דלא מיבעיא ליה כלל ודוק

ע"ב גמ' דכ"ע מחוסר כפורים כזב דמי ע"כ דליכא למימ' דכ"ע לאו כזב דמי ודלא כרבא וא"כ מ"ט דפסול כמחוסר כפורים כיון דחד דינא, לט"י ומח"כ וט"י כשר ה"ה מח"כ וק"ל **רש"י בד"ה** דכ"ע כזב דמי וכו' דזב חמור מט"י עכ"ל פי' דחומרא היא כדפי' רש"י לעיל ד"ה מחוסר כפורים ה"ה וכו' דבט"י ליכא הך חומרא ולתו' נמי ליכא חומרא כפי שיטתם ליל בד"ה קסבר רבא וכו' ודוק

תו' בד"ה אין בגדיהם עליהם וכו' ואמר מר זר ששימש וכו' עכ"ל הנה מה שתי' ועי"ל לכאורה ק' דמקרא דחלול נילף נמי מיתה ועוד דס"ס קשיא אש"ס דהביא קרא דחלול ושביק קרא דמיתה ונ"ל לפ' דלעולם קו' התו' לא קאי אש"ס דיכולין לדחות ולומ' דה"ה אלא אגב דילפי' מהאי קרא חלול יליף נמי מיתה ור"ל דמהאי קרא לחוד סגי לן לחילול ולמיתה אף אי לא כתי' בהדיא אבל קושייתם היא על יתורא דקרא דתרי קראי ל"ל ותי' דקרא דחלול שמעי' נמי מניה מיתה אלא משים דלא כת' ביה מכנסים להכי אצטרי' קרא דמיתה ביה כתיבא וקאי אכולהו בגדים ודוק:

דף ח"י ע"א בד"ה כ"ג שלבש וכו' דלאחר מיתת הא' קאמ' וכו' ע"כ. ר"ל דאי אמרי' בחיי א' קאמ' א"כ מוכרח משום שעבד בבית ה' כבר נתקדש להיות כ"ג א"כ ת"ל דהוי מחוסר בגדרים ואי אמרי' דלאחר מיתתו א"כ אינו ר"ל מאליו נתקדש אלא ר"ל דאי אנן ממנים אותו כ"ג במקום א' לא אפשר משום איבה ואי כהן הדיוט וכו' וק"ל:

ע"ב גמ' או אינו אלא ד' ולא ה' וכו' ע"כ. ולא הומ"ל מרבה אני בעלת ה' וכו' דהוה פריך ליה א"כ נמעט ב' ממלת ד' ולא ג' וה' להכי פריך לפי שיטתיה דלא מיעט מד' ולא ה' א"כ או אינו אלא ד' ולא ה' וק"ל:

שם מאי לאו בהאי קמיפלגי וכו' מ"ס וכו' ע"כ. ר"ל דהיינו טעמי' דקרא דמיעט ה' משום כמאן דאיתי' דמי ולתנא האחר דריבה טעמ' נמי משום כמאן דליתיה דמי ומקרא שמעי' האי וק"ל:

רש"י בד"ה א' זה וא' זה וכו' יותר מדאי שלא ע"י אבנט עכ"ל. ר"ל לפי קס"ד ודוק:

בד"ה אלא מסולקין קשיא וכו' וסתם מסולקין וכו' עכ"ל. יש לדקדק דת"ל דהיי' מרושלין וי"ל ודוק:

תו' בד"ה ואידך וכו' משמ' הכא דאיכא מאן דמרבי וכו' ומקשה ר"ת וכו' עכ"ל. פי' דמשמ' הכא דאיכא מאן דממעט בעלת ה' והיינו מאן דלא דריש אשר ומוקי תכסה בה לכסות סימא והא ר"ש דדריש תכסה בה לסימא דריש ומרבה בעלת ה' מאשר דמדנקט ודריש כסות סימא מתכסה בה כהאי תנא דלא דריש אשר ש"מ דס"ל ואיך מרבה בעלת ה' מאשר הפך הך תנא ותי' ר"ת דבדינא ס"ל כת"ק וכדרשא הכתו' הפך שניהם ודוק:

בד"ה והתניא וכו' ואמאי צריך ריבוי עכ"ל. ר"ל דמאי פרכא דהא מוכרח אתה לומ' דדרשי' בוץ שיהיו חדשים דאל"כ אמאי צריכה ריבוי דמי הכניסו עד שיצא אלא מוכרח אתה לומ' דלפי דאיתא מלת בוץ והיינו דורשים שיהיו חדשים וליפסלו להכי אתא קרא דילבש לאכשורינהו וא"כ מוכרח אתה לאוקומיה מלת כד דחדשים למצוה ומאי פרכא ואמאי לא קאמ' וליטעמיך ודוק:

בד"ה ואימא עמרא וכו' ואימא קנבוס שעולה בד בבד וכו' ואפשר דקנבוס אינו כן אלא כמו חטין וכו' עכ"ל. פי' דמעיקרא הבינו התו' בפי' בד בכד ר"ל שהפשתן אינו עולה בכמה קנים היוצאים מקנה אמצעי אלא דוקא באותו קנה האמצעי יוצא פשתן וכ"נ מפירש"י שם בטמא להכי הק' התו' והאיכא קנבוס אבל כפי פי' הקונט' ניחא דקים ליה הש"ס דיוצאים מגזע אחד כמה קנים בקנבוס ולא כפשתן וכן פי' אחי הרב משי"ח ודוק:

דף י"ט ע"א רש"י בד"ה כיון דקפיד עלה דרצונו שלא תהא בבשרו וד"ה נימא מדולדלת מן הבגד מגוררת והחובה וכו' כנ"ל:

תו' בד"ה מאי אירייא נמי וכו' וי"ל דלאשמועי' לנול וכו' עכ"ל. כי' לפי' דאזלי לשיטתייהו דאיסור גמי משים שחיקת סימנים ולהכי קפריך כיון דזה החידוש דדלדול הוא גדול יותר מחידוש איסור דאכל לא במדינה דשחיקת סמנים הו"ל לאשמועו' האי חידושא דעדיפא מינה ואי דמ"מ לישמועי' האי חידושא דצלצול מחידושא דגמי וזה פשיט ועוד כחא דהתירא להכי תי' הש"ס דאה"ן אלא משום דלשון חכמים מרפא דאגב מגידים לנו דברי רפואית להכי בא התנא לומ' הכא דאם תרצה להרפאת תתרפא בגמי אבל לרש"י לא ס"ל האי שיטה דק' דס"ה מאי קא מק' תש"ן דדילמא משום דמתני'

לא איירי אלא באיסור שבת כדפי' הוא ז"ל דכולה מסכת' איירי באיסור שבת לכן לא נהירא ליה האי פי' ולקושייתם אפשר דל"ק דסובר רש"י דהמק' ס"ד גזירה אטו להוציא דם ולהכי קא מקשה שפיר ותי' דקמ"ל דגמי מסי ור"ל כיון דגמי מסי איסורי' משים שחיקת סמנים ואהכי תניא גמי. וה' בר"הז נר' מדבריו שמפ' כדכתי' אלא שה' צ"ק רצה להשוות דברי התו' דהכא עם עירובין שפי' הם ז"ל ועיין בפי' שאין דברי התו' סובלים כן נ"ל ודוק:

ע"ב גמ' אביאה ריקנית הא כתי' לשרת וי"לד דהא אצט' לעיל דצריך מעומר וי"ל דהא כתי' להקטיר אשה וא"כ מוכרח דדוקא בא להקריב דאלת"ה לא הול"ל להקטיר דבמכ"ש אתיא וש"ס דנקט הכי ה"ה דהיל"ל דלהקטיר כתי' אלא דהסמוכה ליה לקרא נקטיה תלמודא דאגב דנקטה לעיל נקטה נמי הכא וש"ס דנקט לקמן ה"מ דמעכבא כפר' ולא קאמ' ה"א אביאה ריקנית ולהכי אצטרי' להקטיר משום דא"כ מאי שנא דנקט הקטרה ותי' דאצט' למימ' דאפי' עבוד' דלא מעכבא כפרה מקדש ועוד י"ל ואין להאריך וק"ל:

תו' בד"ה ששם מניח תפלין וכו' ותנא דאצטרי' לאשמועי' וכו' דלאו בגד הוא עכ"ל. והנה י"לד דהא רש"י פי' לעיל דבעיא היא אם יש בו משים יתור בגדים וקאמ' עליה ר' אמי תפלין חוצצות ונ"ל לפ' דרש"י לא ניחא ליה לפ' דר' זירא לא הוה ידע ברייתא דשערו היה נראה ולהכי קא מבעי אם חוצצות ממש בין הגוף לבשרו ור"א השיב לי דחוצצות ביד אלא לעולם דר' זירא הוה ידע להאי תניא ולא שייך בראש חציצה ממש וקא מבעי דנהי דליכא משים חציצה ממש מ"מ מטעמא דיתור בגדים מאי והשיב לו רבי אתו דתפלין דיד חוצצת ממש ומוכרח דהיינו טעמא דליכא משום דיתור בגדים דלא הוי בגד דאלת"ה את"ל דאפי' בראש נמי משום יתור בגדים ועוד יש בזה שיטה אחרת ואין להאריך ודוק:

עוד אפשר לפ' דרש"י פי' כן אמאי דס"ד דלא ידעי' בהאי ברייתא דאם הניחם אינם חולצות דאוקמי' לה בראש וליכא ביה שום חציצה בין יתור בגדים בין חציצה ממש מה היה בדעתי' בבעי' ר' זירא והא ודאי ליכא למימ' דלא ידע בהאי תנא דשערו היה נראה וא"כ דעתו לכאורה דבעי ר"ז משום יתור בגדים דשייכא בתרתי אבל אחר האמת דאוקמי' האי ברייתא דאם הניח אינן חוצצות בראש וליכא בם שום חציצה א"כ בעיא דר"ז בדירו וחציצה ממש קא מבעי וקא פשיט ליה ר"א דחוצצות ממש בין יד לבשר ואפי' הם למצוה עבידי חייצי זהו משנ"ל לכאורה וק"ל:

דף ך' ע"א גמ' לעולם ראב"ש וראה ר"י דבריו בתחלת וכו' מ"ש ה' צ"ק דבר"ח נדפס בציון עליו כאלו הוא בטעות הנה בד"ח שלנו אדרבה נדפס בציון הג"ה וק"ל:

תו' בד"ה ראוהו וכו' וי"ל דס"ד וכו עכ"ל עיין מה שהק' ה' צ"ק ולי נר' דאין כאן בית מיחוש כלל דכוונתם כך היא דאע"ג דהוו חדתי מ"מ לא יבצר ולא ימנע מהמציאות דלא הוו שם כהני שעסקו באיברים ופדרים כל הלילה ואפ"ה קאמ' תנא מיהרו וקדשו ידיהם ורגליהם מן הכיור ואמאי דהא ס"ד השתא דמאן דלא פסיל השתא בלינה לא פסיל בהיסח הדעת וכיון דאמרי' השתא דצריכי קידוש כדתנן במתני' ה"נ בלינה ותיובתא דרבא ותי' הש"ס בכהני ר"ל כפי שיטתיה דאוקמת להאי מתני' דיש שם כהנים ישנים ליתא אלא בכהני חדתי אבל כפי האמת אם תפרש כדס"ד מ"מ איכא חילוק בין היסח הדעת דישן ללינה אבל מתורם תרומת הדשן ל"ק כלל דהא התם מוכח דחדש דהא קתני מי שזכה לתרום את הדשן דבפייס היו מפייסין אבל עבודות כה"ג כגון לעלות האפר וכו' אפי' כהנים ישנים יכולים לסייעם וליכא קפידא ודוק ותשכח זה מה שנ"ל ליישב דבריהם:

ע"ב רש"י בד"ה יציאה וכו' כדרך שפוסל בכל הקדשים וכו' עכ"ל. נ"ל דטעמי' דרש"י דפי' כן ולא כפי' תו' משום דק"ל אריכות לשון הש"ס דקאמ' את"ל לינה דלא פסלה דמי תלאן זו בזו דהא ספקא דילן הוא אם אית ביה היסח הדעת כיון דפריש או דילמא כיון דבידו לחזור לא הסיח דעתי' והאי ספקא בין אם נאמ' דלינה פסלה או לא עדין במקומו עומד להכי פירש"י דכוונת הש"ס לומר מעיקרא דתיפסול ביה יציאה כדרך שאר קדשים דמאי שנא ואת"ל לינה דלא פסלה ר"ל דאיכא למימ' לינה תוכיח דפסלה בשאר קדשים וקידוש לא פסלה ביה מ"מ שאני התם דליכא ביה היסח הדעת וא"כ אף אם לא תפסליה מטעמא דומיא דשאר קדשים מטעמ' דהיסח הדעת ליפסיל אבל בבעיא אחרת דטומאה א"ש דקאמ' את"ל ליציאה דלא פסלה דהא את"ל יציאה דפסלה אפי' דגברא חזי א"כ מכ"ש הכא דגברא לא חזי ועיין בה' צ"ק ודוק:

דף כ"א ע"א רש"י בד"ה אף למתירין דאם שיקעו קידם ע"ה וכו' מימיו לקידוש עבודת מתירין באיברים כשם שאין האיברים וכו' כצ"ל:

תו' בד"ה כיור כיון ששקעו אין מעלהו למאי דס"ד וכו' א"נ י"ל שהיה להם כלי שרת וכו' עכ"ל. ר"ל כיון דפיסול לילה דרבנן לא גזרו חכמים אלא בכיור גופיה אבל בכלי שרת לא גזרו דלא שכיח וההפרש שבין תי' ב' לתי' הא' דלפי תי' ב' אף בכיור גופי' לא גזרו לב"ה דשאני ב"ה שהיא מקריאת הגבר דלא טעו אינשי דסמוך ליום הוא כדפי' הקונט'

לעיל ד"ה הא אמ' מכאן ועד י' ימים וכו' וזהו כוונת התו' שכתבו כדפי' הקונט' בסמוך וכו' ודוק נ"ל:

בד"ה מאי אין מעלהו וכו' ור' חייא בר יוסף לא גזר וס"ל דמעלהו כל שעה וכו' וא"ת ולמה היו משקעין כלל מערב עד סמוך לע"ה משקעין וכו' כצ"ל וא"ת ויפסל מימיו ומה בכך והא השתא נמי וכו' וי"ל וכו' עכ"ל. חנה ה' ב"הז וה' צ"ק ז"ל נר' מפי' דר"י מכשיר באם העלהו בשיטת רש"י ומכשירו לעבודת יום והמעיין ישפוט בצדק דדברי התו' מוכיחים דלא מפרשי כפירש"י דהא כת' ור"ח לא גזר וס"ל וכו' ולא חיישי' דילמא פשע ולא כתבו כלשון רש"י שכת' ור"ח לא אסר ליה להעלותו משום גזירת שיקוע אלא דבהעלותו נפסל למתירין ועוד דהב"חז פי' מ"ש וא"ת ויפסול מימיו וכו' אינה אלא לראב"י וזה אינו דהא כתבו לעיל ולר"י אע"פי שעל כרחו וט' ואח"ז כתבו וא"ת ויפסל וכו' לכן נלע"ד לפ' דלשיטת התו' אף כשתירץ הש"ס איכא בינייהו גזירת שיקוע אכתי בסברתייהי קיימי דאוקמוה לעיל מאי אין מעלהו לעבודת יום ופסול למתירין לכ"ע וא"כ גזירת שיקוע דלדעת ר"ח יכול להעלותו בלילה ולא חיישי' דילמא פשע ולדעת ר"י אסור להעלותו דילמא פשע ואתי לידי נותר או לידי פסול כדכ' בסמוך ולהכי הק' מעיקרא וא"ת ולמה היו משקעין וכו' ד"ל לר"ח בר יוסף דאית ליה יכול להעלותו בלילה מ"ט משקעו בערב דקודם ע"ה יכול לשקעו ותי' אפשר אפי' לרחב"י טעמי' דלא רצו להמתין שיקועו סמוך לפיסולו דילמא פשע וכו' ועוד הקשו בין לרחב"י כבין לר"י כיון דס"ס לא מהני למתירין דמעלהו לתרומת הדשן א"כ מה בכך ליפסל ותי' אע"ג דלא מהני למתירין אליבא דכ"ע מ"מ כדי שלא יבואו לידי פיסול או לידי נותר כשאר קדשים והנה כפי שיטה זו צריך לפרש שיטת הש"ס שיטה אחרת והוא דמעיקרא קפריך והאר"י קידש ידיו לתרומת הדשן למחר א"צ וכו' ר"ל דהשתא דאוקמת לפלוגתייהו בגזירת שיקוע דלכ"ע פסול למתירין אלא דלר"י אסור להעלותו דילמ' אתי למיפשע ולרחב"י שרי א"כ אמאי לא קאמ' ר"י דאח"כ משקעו משום פיסול קדשים לאביי דמוקים לה' כר' ותי' דלא איירי ר"י בתקנת כיור ולעולם משקע ליה ואח"ז הק' א"ה למחר אינו מקדש אמאי פי' דמשמ' אפי' לאיברים לא מהני ואמאי לא מהני לאיברים ולערות אותו בכלי שרת כדכ' התו' ותי' דפי' אינו צריך לקדש לאיברים וקאי אכהן א"צ לקדש לאיברי' ובידים לא פסיל לינה דמקריאת הגבר לא פסיל לינה כיון דפיסולם בע"ה דהא רחב"י ורב חסדא לא נקטו אלא מי כיור ולזה הק' א"כ למימר' דלמתירים מיחזא חזי דהא קושייתו מעיקרא למחר אינו מקדש משום דמדנקט סתמ' משמ' אפי' לאיברים א"כ השתא נמי דפי' א"צ לקדש א"כ ק' דמשמ' סתמ' אפי' למתירין א"כ ש"מ דלמתירין מחזא חזי והיינו דרב חסדא והא דלא

פריך ליה האי פרכא לעיל משום דבתר דאוקים להאי תירוצא דגזירת שיקוע דלמחר מחזי לאיברים ולהכי אסר להעלותו להכי פריך ליה מאינו מקדש והנה הנראה כפי האמת דהתו' גרסי כגירסתי' ולא כגי' רש"י דהא לא חדשה אלא רש"י ז"ל וגירסתינו היא א"ה למחר א"צ לקדש למימרא דלמתירין וכו' ר"ל דהשתא קפריך ממימרא דר"י דקאמ' קדש ידיו לת"הד למחר א"צ לקדש אמאי א"צ לקדש דהא השתא ליכא למימ' דמקריאת הגבר וכו' דהא השתא כיון שהעלהו כבר נפסל מצר דעבודת יום פסולה בלילה ולא מצד ע"ה נפסל דאפי' מתחלת הלילה כבר נפסלו המים כמתירין דנפסלים בלילה ולא מצד לינה וא"כ איך קאמ' למחר א"צ לקדש א"כ ש"מ דמתירין מחזא חזי וכ"נ דגרסי כגירסתינו מדבריהם לקמן שכ' בהג"ה איכא בינייהו וכו' ואפי' כפי גירסתינו נמי ה"ה דהו"מ למפ' מלמחר א"צ לקדש אלא דאתי' דא"כ גזירת שיקוע מעיקרא קפריך כיון דאית ליה לר"י דמשקעו ומועיל לאיברים למחר א"כ אמאי קאמ' ר"י ולמחר אינו מקדש דמשמ' אפי' לאיברי' ותי' ליה א"צ קאמ' ולהכי פריך ליה למימר' דלמחירי' וכו' ר"ל דהשתא דתי' ליה א"צ קאמ' א"כ אין אני צריך להקשות ממימרא דלעיל ולמחר א"צ אלא מהאי תי' דתירצתי ליפרוך שפיר למימרא וכו' א"נ האי ולמימרא דלמתירין לא קאי אתי' א"צ לקדש אלא אמימרא דלעיל ולמחר א"צ לקדש למימרא דלמתירין חוי ולהכי א"צ לקדש היינו דר"ח וכו' והא דלא פריך למימרא דלמתירין אלא בתר דפריך א"ה משים דמעיקרא רצה לסתור תירוצא דגזירת שיקוע דהא ר"י אסר להעליתו דילמא פשעי ולא משקעי ליה ולא מחזי לאיברים וכיון דפרישית מימרא דר"י דקידש ידיו לת"הד דמסלק ליה והדר משקע ליה דלא איירי ר"י בתקנח כיור א"כ ה"נ ודאי דמשקע ליה אחר שמקדש ממנו לעבודת לילה וא"כ אמאי קאמ' ולמחר אינו מקדש אפי' לאיברים. ותי' לו דפי' א"צ לקדש לא קאי אלא אעבודת לילה דסמיך ליה דהיינו איברים ובתר הכ פריך שפיר דאיך אומר ר"י קידש ידיו לת"הד למחר א"צ לקדש א"כ מוכרח דלמתירין מחזא חזי והיינו דרב חסדא וכ"הג צריך לפ' לפי' רבי ולפי' הג"ה דרבי' ברוך דלפי' רבי קא מק' דהא ר"י מצריך לשהויי בשיקוע משום כדי שלא יהיו סבורים דכשר למתירין כיון ששקעו מבע"י אבל לאיברים בשיקוע דע"ה סגי וכיון דאוקמת להך מימרא דר"י דמשקע ליה א"כ ה"נ משקע ליה ואמאי פסול לאיברים וכן נמי לרבי' ברוך דלא גזרי רבנן אלא לפוסלו לעבודת יום אבל לעבודת לילה סגי בע"ה ולא גזרי ואמאי קאסר ר"י ותי' א"צ לקדש דהיינו לאיברים א"צ לקדש ולהכי פריך שפיר למימר' דלמתירין וכו' כהנך פירושי דפרישית לעיל:

וראיתי להב"הז שכת' והא דפריך היינו דר"ח וכו' וכפי הג"ה דלקמן וכו' עכ"ל. דמשמ' דהג"ה דר"ב פשוטה היא והא התם נמי קשיא פי' א"ה למחר וכו' ולא זכר כלום מקו' א"ה ולא חש לפרשה ולע"ד נר' שפיר כדכתי' וכן הסכים אחי הרב משי"ח וכפי גירסתי' אין שום קו' כל ודוק ותשכח נ"ל:

ע"ב תו' בד"ה איכא בינייהו וכו' ועוד ליפרוך מיד וכו' ועוד דבסמוך דפריך וכו' משמ' וכו' כצ"ל. וראיתי להב"הז ז"ל שהגיה ועוד דליפרו' וכו' ובסמוך פריך וכו' ול"נ דא"צ להגיה דכוונתם כך היא דקו' קמיית' היא דליפרוך מיד סמוך. סמיך לתי' איכא בינייהו וכו' ועוד אפי' דלא פרכיה עד השתא מ"מ לא הו"ל לקשרה אדסמיך לה דקאמ' למימר' וכו' דהו"ל להקשות אותה פרכא לחודה ומהש"ס מוכח דהיא מקושרת אדלעיל ודו"ק:

דף כ"ב ע"א רש"י בד"ה בין שאין בהן רביעית וכו' ואע"ג דבעי' שיעור וכו' כצ"ל:

בד"ה והא ממנו כתי' אמתני' וכו' עכ"ל מ"ש ה' צ"ק דטעמי' דרש"י משום דילמא דקרא לא רבי אלא בפ"ע ולא קודח אבל לתו' דפי' קודח כ"ש בפ"ע ניחא. נ"ל דלא תי' כלום לדעת התו' דס"ס קשיא דהא קודח מקום דפי' התוס' כ"ש בפ"ע היינו אפי' אין בו רביעית ומנ"ל דילמא דוקא כ"ש דיש בו כשיעו' ד' כהנים כדין כיור כי היכי דתקשה לדעת רש"י דהוא מחובר בכיור דילמא כ"ש בפ"ע וביה שיעור ד' כהנים ה"נ תקשה לדעת התו' דילמא תורה לא הכשירה אלא כ"ש בפ"ע ואית ביה שיעור ד' כהנים כמו הכיור עצמו אלא מוכרח דס"ל דקרא אמ' ירחצו מ"מ אפי' אין בו ד' כהנים כקורח וא"כ לא תליא פלוגתייהו בהכי כפי' קורח ואפי' אם מפרשי קורח כרש"י אפ"ה לא ניחא ליה פי' משום דילמא ממנו לא רבי אלא כ"ש בפ"ע אבל לפי' ניחא דהא דקאמר הש"ס ממנו לרבות כ"ש לא קאי וקירח דקורח לאו מקרא נפיק וקרא ריבה כ"ש דאית ביה שיעור ד' כהנים דל"ת דוקא כיור וענ"ל דטעמיה דרש"י משום דאיך פריך הש"ס מנ"ל קורח מתוכו דת"ל כלי שרת מעיקרו דכשר אפי' יש בו כשיעור מנ"ל ועוד דא"כ מאי האי דקאמר אביי א"ה כלי חול וכו' ובתו' איישב כל זה לדעתם בע"ה ודו"ק:

בד"ה ירחצו וכו' וסמיך ליה וכו' דהא אורחצו דלעיל סמיך כצ"ל:

תו' בד"ה והא ממנו אמ' רחמ' אא"כ יהא כמוהו בשיעור עכ"ל ר"ל דאה"ן דהמק' ידע דכ"ש מרבינן מורחצו אלא דס"ל דוקא ראית ביה שיעור ד' כהנים אבל אפי' אין בהם רביעית מנלן הא ממטי אמ' רחמ' ותי' לו דמ"מ ירחצו כתי' אפי' קודח ולהכי קא מק' שפיר דא"כ אע"ג דרבית מירחצו כ"ש דאית ביה רביעית אפ"ה רבית נמי קודח דליכא ביה כשיעור א"כ ה"נ נרבי כלי חול דאית ביה כשיעור ונוציא קודח דלית ביה כשיעור ומאי חזית ולהכי תי' לו הש"ס שפיר ודו"ק:

בד"ה ק"ו מכונו וכו' ורבי' פי' כעין יורה כפויה ע"פ וכו' עכ"ל. ר"ל דהיורה יש לה מחיצה באמצע א"נ דפיה נמי סתים אלא דהפה הצר כפוי למטה והוא סתום והשולים הפתוחים למעלה והכיור יושב על השולים וכן פי' אחי הרב משיח וק"ל:

בד"ה אפי' לרביעית וכו' לק"מ דהתם במים צלולים מיירי וכו' עכ"ל. ופרכא דקפריך הש"ס אי פרה שוחה ושות' אפי' וכו' היינו דקים ליה להש"ס דאי שוחה ושות' אפי' עבים שנפסלו ע"י טיט כשרים לרביעית נמי ודו"ק:

ע"ב רש"י בד"ה טמא פסול אמתניתין קאי דתנן טמא וכו' כצ"ל. והא דנקט רש"י הכא אמתני' וכו' משים דגבי ערל לא נקט הש"ס פסול וג"כ קאמר הש"ס מנלן משא"כ טמא להכי הוצרך רש"י לפ' אמתני' וכו' וק"ל:

בד"ה מאי קסברי זקני וכו' דאיכא מ"ד בפסחים הכי ויליף לה כצ"ל:

תו' בד"ה יצאו מי כיור שיש להם וכו' דכך היה שמו מי כיור בשעת מת"ת עכ"ל נ"ל כוונתם דאמרו בסוכה דכל שנשתנה שמו קודם מת"ת כגון שהיה לו כמה שמות אזוב כוחלי אזוב יון ובאה תורה ואמרה אזוב סתם ש"מ קפדה תורה לומר דוקא אזוב סתם זהו שם לווי כדפירש"י שם וא"כ לכאורה היה נר' דקודם מת"ת לא היה נקרא אלא מים סתם דאין דרך ב"א לקרות מי כיור אלא מים סתם ועוד דמי כיור לא היה אלא בצווי התורה להכי כת' התו' דבשעה שניתנה התורה כבר היה נקר' מי כיור מי שיש לו כיור כ"א דעלמא קורים אותם מי כיור וכיון שהקפידה תורה במים סתם זהו שם לווי ועיין בצ"ק ודו"ק:

בד"ה אבל טמא מת פי' וכו' אבל בשביעי היי' וכו' עכ"ל. כת' ה' צ"ק דבהכי ניחא דלא התקשה מה לטמא מת דמרצה בצבור וכו' עכ"ל ובאמת לא ידענא מאי קאמר דהא בין לפירש"י בין לפי' התו' לכל הפירושים ל"ק ולא מידי דהא עליה אנו דנין דמרצה בצבור בכהן טמא שרץ בק"ו ואי אמרי' מתוך א"כ מאי קא מק' ואדרבה כפי תי' ק' דוה הפך הש"ס דקאמר מכפרין כמתכפרין דהיינו דתקשה מה לט"מ דמרצה בצבור תאמ' בטמא שרץ כדכת' התו' בד"ה א"ה וכפי דבריו ליכא פרכא דגם בט"מ גופיה ביום ז' אינו מרצה ותמיה אני אם זה מדברי הרב עצמו ודו"ק היטב:

בד"ה א"ה טמא שרץ וכו' ועי ל וכו ומרצו כיחיד דיעבד וכו' דשרץ מק ו וכו' עכ"ל ר"ל דלפי' א' לא אמרי' מתוך לקו"מ דמתני' עסיקא בט"מ וכט"ש אבל לפי' ב' הקושיא לא תליא דנהי דאמרי' מתוך מ"מ הוה לכו לאוקומי מתני' בזב ומצורע וט"ש ליהוי כט"מ דמרצה ביחיד במתוך כיון דבצבור מרצה בק"ו וכפי כי' אין פרכת הש"ס כדי לסתור מתוך אלא דמתוך דאמרינן אמת אלא דליהוי ט"מ כט"ש. ונר' דה' צ"ק לא הכין כוונתם

כדפי' דמ"ש התוס' ומרצו בצבור לכתחלה דשרץ מק"ו קאי איחיד דמילף יחיד ט"ש מיחיד ט"מ ולהכי כת' מש"ל בד"ה אבל ט"ש וכו' והמעיין בדברי התו' בטיב יראה שכוונתם פשיטה כדפי' והא דסיימו התו' וא"כ א"ל מה לט"מ שכן מרצה בצבור וכו' כי היכי דלא תקשה דאע"ג דט"ש אינו מרצה בצבור מ"מ נקוט מיהא יחיד בק"ו ותי' שפיר דאיכא למפ' מה לט"מ וכו' כנ"ל וכן פי' אחי הרב משי"ח וכל הישיבה כדכתי' ודו"ק:

בא"ד וכל שביחיד נדחה בצבור עבדי וכו' מ"מ אין לו רצוי כ"כ כמו וכו' כצ"ל:

בא"ד ואי משום דאתי ק"ו ומפיק מהיקשא ה"נ וכו' כצ"ל הנה מזה קו' לה' ל"ק שכת' לעיל (דף י') ד"ה ומה עולה וכו' דכפי המסקנא לא אמרינן אתי ק"ו ומפיק מהיקשא ע"ש כדכתי' לעיל שם וק"ל:

בס"ד וכ"הג חשיב וכו' ודבר הלמד בב"א וכו' עכ"ל. כת' ה' צ"ק דהאי קו' לעור י"ל נמי קשיא ובאמת דבריו צ"ע דהא לעור י"ל ק"ו בצבור ואז אמרי' מתוך ואיך קאמ' דקשיא דבר הלמד בב"א וכו' ואם כוונתו לומ' בהפך דדבר הלמד בק"ו אינו חוזר ומלמד בב"א א"כ אף לפי' קמא דתו' נמי קשיא ומאי אירייא עוד י"ל ואפשר דאזיל לשיטתי' דמפ' שיטת עוד י"ל דרצוי יחיד אתי בק"ו מט"מ דיחיד ולהכי כת' דקשיא לדעת עי"ל וכבר הוכחתי לעיל דאין זה פשט התו' וע"כ העיקר הוא דק' נמי אליבא דכ"ע בין לפי' א' בין לעי"ל ולר"ת אלא דכוונת התו' לומ' דלר"ת קשיא כל הני ודוק היטב:

דף כ"ג ע"א תו' בד"ה מפני שאמרו נזיר וכו' אפרכא דסיפא סמיך וכו' עכ"ל. פי' אפרכא דסיפא דהיינו מ"ש התו' לקמן ד"ה לא למעוטי טומאת התהום דמדקתני סיפא נטמא טומאת התהום הציץ מרצה דוקא טומאת ספק הא טומאה ודאית אין הציץ מרצה והאי סיפא אליבא דכ"ע ולא קתני אלא טומאת התהום דהשתא ליכא לתרוצי תי' התו' דתי' התו' לא שייך אלא אי מוקמת לה בכהן אבל בבעלים לא מתוקמ' דאיך תדייק הא בטומאה ודאית כגון ט"מ יום ז' מרצה דהא כיון דשוחטין עליהם לא שייך רצוי להכי הש"ס פריך ליה מריש דקים ליה בגויה דל"מ למימ' פליגי עלה דס"ס קשיא סיפא דהיא אליבא דכ"ע ולא קתני אלא טומאת התהום להכי פריך שפיר ודוק:

ע"ב רש"י בד"ה ולא לישיבה וכו' וזה מיחל עבודה הס"ד ואח"כ ד"ה העומדים וכו' לעיל מניה כתיב ושרת וכו' כצ"ל ונלע"ד לפ' דרב לא ידע בהאי ברייתא ולהכי אייתי ראיה מלעמוד לשרת דלעמידה בחרתים ולא לישיבה בחרתים והוו להו זרים וזר מחלל ובסנהדרין לא זכרו כלל מקרא דהעומדים אבל תנא דברייתא לא ניחא ליה בהאי ראיה ולהכי אייתי ראיה מהעומדים דשנה עליו לעכב ולא מטעמ' דורות קא פסיל ובהכי ניחא דברי הרמב"ם דכיון דאשכחן ברייתא דקתני דשנה עליו לעכב ולא מטעמ' דורות

וכדאשכחן רב משרשיא לעיל (דף י"ו) ודאי דקי"ל כוותה דהא ודאי דבא ור"ן אי הוו ידעי בהאי ברייתא לא הוו פליגי עלה ולא דמי לערל דפסק רבינו דענוש מלקות דהא כיון דאמרי' גמרא גמירי לה דלא יבא לשרת להכי לקי וכדכ' מרן כ"מ ז"ל וכדכתי' בחידושי על הרמב"ם בס"ד אבל גבי יושב דלא אזהרתי' תורה אלא בעשה להכי שפיר כת' ר' דלא לקי וזהו שכ' לדברי כוונת רש"י וכ"נ מדברי התו' אבל ה' צ"ק הגיה בדבריו דטעמ' דרבא נמי משום העומדים וכפ"ז ק' דא"כ אמאי צריך העומדים דממ"נ דאי מטעמ' דכתי' קרא כי בו בחר א"כ אפי' לא שנה עליו ואי מטעמ' דשנה א"כ מי הכניס זר בכאן ועוד הא רבא לא זכר כלום קרא דהעומדים ועוד מאי קפריך רש"י ועוד א"כ חלול וכו' דהא קרא שנה עליו ומוכרח לדרוש מיהא חלול אבל כדכתי' ניחא שפיר וכן פי' אחי חרב משי"ח ודוק:

תו' בד"ה אי נימא ט"ש בבעלים וכו' ואי סבר אין שוח' וזורקים וכו' אין הציץ מרצה עכ"ל. ר"ל דהא כיון דאית ליה בט"מ בדיעבד אם שלח קרבנותיו אינו מרצה א"כ אי סבר בט"ש אין זורקי' עליו ודאי דהוי כט"מ דאינו מרצה ודוק:

בא"ד וכי משני לעולם בשרץ וכו' עכ"ל. והא דלא קאמרי דרמי ב"ח ס"ל כזקני דרום ובטומ' מת עסיקא ברייתא אפשר משום דמוכרח דר"ח לא ס"ל מכפרין במתכפרין דהא פליג אזקני דרום בברייתי' דלעי' דמוקים לה בבעלים דאם שלח קרבנותיו אינו מרצה וכיון שכן אי אית ליה מכפרים כמתכפרי' א"כ ק' קושיא דר"ל דלעיל ואף בט"מ לא לירצי אלא מוכרח דלית ליה מכפרין כמתכפרי' ובט"ש נמי מרצה ביחיד ובעיא דרמי ב"ח דטומאת התהום שמא פירוש' דברייתא בטומאת בעלים במת ולהכי קא מבעי אי הותר' טומאת התהום בכהן א"ד פירוש' דברייתי' בכהן בט"ש כתי' הש"ס זהו משנ"ל כעת ודוק:

בד"ה אימא מה זר וכו' דמיתה דמחו"ב לא מייתרא אלא וכו' עכ"ל. פי' דכיון דלדעת התו' במ"מ לא מצי למילף א"כ צריך בהו מיתה ב"פ כי היכי דליהוו ג' כתובים ולפ"ז לא אייתר קרא דזר דהא לא מצי למתני מחו"ב ושלא רחץ בלא קרא דזר דהא לית ביה יתורא אלא משום דאקרי זר וא"כ קרא דזר לית ביה יתור ולהכי אייתי ג' קראי דאית בהו יתור דהא השתא התו' אזלי דצריך ג' כתובים דאית בהו יתור כדכ' התו' לעי' (דף ח"י) ד"ה אתיא חקה חקה וכו' אבל לפי' חיזרני לומ' שכתבו התו' שם דלמ"ד נמי דבעי' ג' כתובים ליכא מיותר כ"א הב' דהא' הוא לגופי' וא"כ תרי קראי וכו' וודאי דק' נמי דא"כ הלא זר הוא קרא ג' אלא דהשתא דאזלי דבעי' ג' דאית בהו יתור כיון דלא מצי למילף חד מחבריה במ"מ ולהכי לא קאמ' קרא דור ולפי' הקו' דיליף מבינייא ק' דליתני נמי זר לפי

שיטתיה דמצי למילף במ"מ והא דנקטו התו' מבינייא אפשר דודאי לא מצינן למילף מזר לחודיה דהא איכא למפ' מה לזר דאינו אוכל אלא מוכרח דתיתי בחד מאינך כע"מ וזר ולהכי נקטו התו"י בינייא והנה דברי התו' דהכא האירו עינינו מ"ש התו' לעיל (דף ח"י) ד"ה אתיא חקה חקה וט' וז"ל והשתא א"ש גם קושית הר"י דהשתא וכו' אבל יושב אע"פ דקרוי זר אינו במיתה אבל על שאר פסולים כגון ערל ואונן לא אצטריך קרא וכו' עכ"ל דלכאורה נראה אין בו משמעו' דמאי נ"מ אי אמרינן דלמעוטי אונן דס"ס הקו' ניתרצה: **וראיתי** לה' צ"ק דלא הרגיש בזה אמנם לער"ן שפיר דהא תליא בהא דאי אמרינן דאתא למעוטי שאר פסולין נמי א"כ מוכרח דהייתי יכול לילף במ"מ מזר ואתא קרא ומיעט וכיון שכן הקו' עדיין במקומ' עומדת דאמאי צריך יתור מיתה בכל חדא כיון דיכול לילף במ"מ מזר אבל כפי מאי דפי' ניחא דבמ"מ לא מצי' למילף א"כ מוכרח דצריך יתור בכל חדא וכיון שכן לא אתא קרא למעוטי אלא יושב אכל ערל ואונן לא אתא למעוטי דמהי תיתי לרבויי ולהכי הש"ס לא פריך דאימא מה זר ותי' ג' כתובים אלא ביושב ולא בערל ואונן ולאפוקי מפירש"י ואקוה שכוונתי לדעת התו' ז"ל כנ"ל ודו"ק:

דף כ"ד ע"א רש"י בד"ה וצריכה וכו' לפי הסדר שנשנו בה עכ"ל. ר"ל דלא תק' דא"כ ליתני רגל חברו דהא לא עבדינן צריכותא אלא כפי סדר הש"ס אבל בהפך ל"ק כלל דלא זו אף זו קתני ובהכי ניתרצה קו' ה' צ"ק וק"ל:

תוס' בד"ה הואיל ורצפה מקודשת וכו' פי' דמקדשת וכו' וכן צ"ל מתוך שמעת' וכו' ואמאי והא לקיחה וכו' ושמא דחד מנייהו רבה וכו' עכ"ל הנה מ"ש ה' צ"ק דאי נפ' כוונתם דרבה ס"ל ע"י ד"א שמה לקיחה ורבא ס"ל דלא שמה לקיחה לשונם לא משמע הכי ולא ידענ' איך נחה ושקטה דעתו בזה דלא ק"ל אלא דלשונם לא משמע הכי דהא ס"ס קו' רבה ארבה כרהק' התו' השתא רבא ארבא ואם אפשר ובעיני ה' יוכשר לפ' כוונתם הכי דקו' ה' צ"ק ז"ל היא כוונתם דר"ל דל"ת איפוך דרבא ס"ל לא שמה לקיחה דהא שמא דחד מנייהו רבה ר"ל דאפי' תימא דרבא ס"ל לא שמה לקיחה ורבה הוא דאמר שמה מ"מ קשיא דהא מוכרח דשם חד מנייהו רבה בין במחלוקת א' בין במחלוקת ב' וכיון שכן הדרא קושיין דרבה כדפרכינן לעיל אי גרסינן רבא ומה הועלנו בזה א"נ כצ"ל ושם דכל חד מנייהו רבה ר"ל היא קושית ה' צ"ק על התו' דליכא למימר הא דקאמר מין במינו אינו חוצץ רבה או בהפך דהא שם במחלוקתם בכל מימרא מנייהו או ר"ל בכל רבא מנייהו דאית' שם איכא רבה עמיה וכיון שכן לא מצינן למימ' האי רבא והאי רבה ואקוה לאל שכוונתי כדעת התו' אל האמת ודו"ק:

ע"ב גמ' והרי קמיצה דלא כתי' בה אלא כהונה כתב הרב צ"ק דיש מקשים דאמאי דחיק עצמיה רבא לומר או אצבע או כהונה דלעולם בעינן תרתי ושאני קמיצה דאיכא ג"ש דיד יד ותי' דאי ילפינן ממצורע עשיר א"כ לא מצית למילף ממצורע מהימנית דבעינן תרתי דהא אצטריך הימנית לג"ש מ"ה דוחק לאוקומי דלא ידעי' תרתי עכ"ל ובאמת אי לאו דמסתפינא הו"א דטעות היא וחוזר עליה מעורכי המלחמה מלחמתה של תורה דהא האי ימנית דגמרינן מינה יד יד חיינו ימנית דמצורע ועל בהן ידו הימנית אבל האי ימנית דגמרי' מינה אצבע היינו ימנית וטבל הכהן את אצבעו הימנית כדאמ' הש"ס בהדיא ולקח הכהן גמר ממצורע דכתי' ביה וטבל הכהן וכו' ויד יד היינו בהן ידו הימנית כדקאמ' הש"ס ורש"י בהדיא שם במנחות (דף י') עוד מ"ש דכפי פירש"י דפי' הכא מצורע עני אפשר לתרץ דס"ל לרבא כיון דאחת ג"ש לקמיצה אע"ג דליכא כ"א כהונה א"כ תו ליכא למימ' דהימנית דעשיר אחת דבעי' תרתי דהא האי ג"ש דיד יד מפיק מהך סברא הא ליתא דהא לקמן קאמ' הש"ס אי לקמיצה מדר"י ב"י נפקא והא ר"ש בעי תרתי וא"כ אי ילפינן האי הקישא דחטאת א"כ ומניח דאצבע לא מצונן למילף דהא הכא אע"ג דלית ביה אלא כהונה אפ"ה בעי ימין מהיקשא דחטאת ועור דרש"י כת' שם כמנחות דהא דלא קאמר והרי קמיצה דלא פליג בה ר"ש משום דטעמ' דלא פליג משום דס"ל האי היקשא דחטאת ולדעת התו' משום דהוה משני מיד יד נפקא והא טעמי' דלא תי' הכי לרבנן משום דאתי ג"ש דיד יד ומפיק מהאי סברא דלא בעינן תרתי והיקשא לא אתא להכי אלא ליד וכלי דוקא ולשלם דבאשם נמי בעי' ימין וכן נמי מאי קא מקשו התוספות הכא ובמנחות דמאי פריך והרי זריקה וכו' דילמא שאני זריקה משים דהוקשו כל הקרבנות לחטאת דבעיא ימין וכפי דברי הרב צ"ק לק"מ דלא מצי למימר הך תי' דתו' שם בסוף התודה דכר"ש אתיא דהא ר"ש בעי תרתי וא"כ הך היקשא לשאר דברים הוא ולא לימין אלא מוכרח אתה לומר דס"ל לר"ש דאדרבה היא הנותנת דלכי דקי"ל דדוקא אצבע וכהונה ובקמיצה לית בה אלא כהונה לחוד להכי אצטריכא ג"ש וא"כ לרבנן נמי לימא דבעו תרתי ושאני קמיצה דאית בה ג"ש לכן לענד"ן לומר אם ירצה בעיני ה' דטעמא דשני רבא או קאמר משום דהא ודאי רבא מוכרח דידע בהאי מתני' דקבל בשמאל דפסל והא בעי' תרתי אלא מוכרח דאו קתני להכי מעיקרא נמי כדפריך ליה מקמיצה שני ליה או קאמר כיון דבע"כ מוכרח לומר כך ולא המתין לו עד דפריך ליה ממתני' דקבל בשמאל להכי רכא קושטא קאמר ובהכי ניחא נמי דלא תקשי נמי לרש"י שכת' במנחות דהא דלא פריך והרי קמיצה דלא פליג ר"י משום דס"ל הקישא דחטאת א"כ נימא ס"ל לרבנן לעיל משום הקישא דחטאת ובעי' תרתי אבל כפי מאי דכתי' ניחא דלא

קאמר הכי משום מתניתין דקבל בשמאל ולמאי דכתי' הסכימו כל בני הישיבה יצ"ו ומ"ש דרש"י פי' הכא דיד יד ממצורע דעני בודאי דט"ס הוא וצ"ל דעשיר דהא גמ' ערוכה איתא במנחות דעני אצטריך לפרשה שנשנית וכו' לכן האמת יורה דרכו דצ"ל דעשיר וכ"ה בדפוס חדש ודו"ק היטב נ"ל וכן מצאתי לעיל (דף כ"ג) דכ' התו' כה"ג בד"ה מפני שאמרו כדכתי' בכללים בס"ד עיין לעיל:

שם אמר אביי פליג בברייתא וכו' כת' רש"י במנחות דהא דלא מותיב מקמיצה משום דטעמא דלא פליג במנחה כדאמרינן לקמן דנפקא ליה מקדש הקדשים וכו' וכת' התו' דא"כ מאי קפריך והרי זריקה ולא פליג דהא קתני עובדה בשמאל באשם כיון דידע לה מעיקרא וה' צ"ק כת' דאפשר שכוונת רש"י בתר שתי' פליג בברייתא ליתיב מקמיצה ותי' רש"י דהשתא דידע להאי ברייתא ולהכי ליכא פרכא אלא דמ"מ ק' דלפי דעת המק' דפריך מזריקה ליפרוך מקמיצה דפריך מיצה לעיל ואפשר ליישב לדעת רש"י דלעולם המקשה ידע להאי ברייתא אלא דקפריך דכיון דאשכחן דברייתא דקבל פליג עלה ובזריקה שתק ולא פליג לאשמועינן רבותא דעדיפא מינה ש"מ דר"ש לא בעי תרתי כדפי רבי שמואל והך ברייתא דר"י בר"ח לאו ר"ש היא ולית ליה היקשא אלא ליד וכלי וא"כ ק' מתני' דמקבל כשמאל מכיון דלא פליג במתני' ואביי לא הביא דברי המק' דידע להאי ברייתא אלא דהבין כיון דלא אשכחן דפליג כלל בין במתניתין בין בברייתא ותי' לו אביי שפיר דפליג בברייתא וכיון דאשכחן דפליג בהדיא א"כ גם הפרכא דכפי דעת המק' ליתא ואביי לא ידע בהאי ברייתא דהיקשא דחטאת ואף אם נאמר דידע לה מ"מ חדא מינייהו נקט דהיא בהדיא להכי נקט להאי דחטאת א"נ דאף אם נאמ' דהבין דעת המקשה בטיב לק"מ דכוונת המק' כיון דלא אשכחן ברייתא בהדיא א"כ ש"מ הך ברייתא דחטאת לאו ר"ש היא מדלא אשכחן דפליג במתני' בזריקה דעדיפא מינה ותי' לו אביי הא אשכחן ברייתא בהדיא וא"כ אף דלא פליג במתני' ליכא למיחש למידי וזהו כוונת רש"י שכת' שם פליג בברייתא יה"ה למתני' עכ"ל. ד"ל דל"ת כיון דלא פליג במתני' א"כ הך ברייתא לאו ר"ש היא כסברת המק' אלא כיון דאשכחן דפליג בברייתא א"כ ה"ה כמתני' ואע"ג דלא פליג וליכא למיחש להך פרכא כלל ועיקר כנ"ל ליישב כפי דעת רש"י מאור עינינו ובזכותו בתורת ה' יאיר עינינו וירחיב דעתנו ושכלנו ויצליח דרכנו אמן ודו"ק:

רש"י בד"ה אלא כהן ל"ל וכו' הכתיב בני אהרן אלא לאו לאגמורי וכו' עכ"ל וכצ"ל ובחנם דחק עצמו ה' ל"ק לשבש הספרים ור"ל דאי אתא לומר דבעינן כהן הכתי' בני אהרן אלא לאו דאתא למימ' דבעי' ימין ומ"ש עוד הרב הנז' דאין לפרש דפריך אמצורע דאמאי

אצטריך כהן משום דא"כ לרבנן נמי תקשי דאמאי אצט' כהן דהא אית להו או אצבע או כהונה נ"ל ודאי דל"ק כלל לרבה דהא אצט' כהן במצורע לומר דכל היכא דכתי' כהן או אצבע בעיא ימין דאל"ה מנא ילפי' דהיכא דכתי' כהן לחוד בעיא ימין אלא הא קשיא לרבה בשאר החטאות דכתי' בהו ולקח הכהן כאצבעו כהן אמאי אלא מוכרח דאפשר לומר דקרא הזהיר פעם אחר פעם לומר דבעיא ימין וחדא גילתה אחברתה א"כ ה"נ לד"ש איכא למימ' דהא דכתי' כהן במצורע לחלומי בעלמא דבתר דכתי' כהן אתא אצבע לגלויי אכהן לומר דהא דכתי' כהן כי היכי דצרי' להיות ימין אבל גבי קבלה דלא כתי' אצבע ולא בעיא ימין א"כ כהן ל"ל ולהכי פריך שפיר הש"ס כהן בקבלה ל"ל ומ"ש ה' צ"ק דאיכא למימ' דאתא לדרשה אחריתי א"כ ה"נ מאי פריך הש"ס כהן בקבלה ל"ל דאימא דאתא לדרשה אחריתי כי היכי דאמרת במצורע ולענ"ד כדפי' וכן פי' אחי ברב משי"ח ודו"ק:

תו' בד"ה והרי זריקה וכו' הק' הר"י מאוריינש וכו' ועוד אוד"ת וכו' משום דזריקה לא ילפי' וכו' עכ"ל. ותימא דא"ב אמאי קאמ' תלמודא או אצבע או כהונה והך תנא היקש' כר"ש ס"ל דלעולם כ"ע מודו דבעי' תרתי אצבע וכהונה אלא דלרבנן אית להו היקש' ולהכי קפסלי בקמיצה דמנחה נמי כתיב' בהאי קרא ופסיל נמי בקבלה ובזריקה מהיקש' ויד יד אצט' לקידוש קומץ ור"ש לא ס"ל היקש' דזריקה מהזאה לא ולפי' וד"ש דמכשיר בקבלה ובזריקה דלית ליה היקש' אבל בקמיצה מודה מהיקש' דקדש קדשים דס"ל כהך ברייתא דר"י בא לעובדא בכלי עובד בשמאל כאשם ויד יד אצט' למנחת חוטא כדקאמ' הש"ש ואמאי דחיק למימ' או או קאמ' וצ"ע:

וראיתי לה' צ"ק במנחו' שכת' דלרבנן דבעו תרתי וילפי ממצורע לא מצו למימ' דאית להו היקש' דהא בעיא היא בש"ס אבל לר"ש דהשתא אמרי' באצבע לא בעיא כהונה ולא צריכא למילף ג"ש ממצורע הק' שפיר עכ"ל והא לית' דאפי' אי אמרי' אצבע לא בעי' כהונה ודאי מכח ג"ש דאי לא"ה מנלן וכדמוכח מפלוגת' דברייתא דלעיל ועוד דא"כ מאי קא מקשו לקמן וא"ת וכיון דילפי' אצבע דחטאת וכו' ונד' דמתוך כך וכו' הניחא למ"ד דבר הלמד בג"ש חוזר וכו' עכ"ל. הא לר"ש דלא בעי כהונה לא צריכא למילף ג"ש ממצורע וא"כ אף למ"ד אין חוזר ומלמד ליכא פרכא כלל דליכא ג"ש דמצורע ומאי קפריך הש"ס הניחא וכו' וקו' התו' מעיקרא ליכא כלל כיון דלא בעי כהונה ומ"ש עוד בזבחים דכיון דר"י ס"ל דבקדשי' אין למדין למד מלמד דמשמ' דה"ה דבר הלמד בג"ש דאינו חוזר ומלמד בהיקש אבל ר"ש דקאמ' בהדיא דיליף היקשא דחטאת עכ"ל. הנה מ"ש דר"י משמ' מדבריו דה"ה דבר הלמד בג"ש וכו' א"כ לפ"ז אותם המדות דאמרי'

באיזהו מקומן דמצי למילף אפי' בקדשים כגון דבד הלמד בג"ש מצי למילף בג"ש וכן באלה מכח ברייתות א"כ להוי ר"י פליג עלייהו דלא מצי למיפלג אתנאים ובגמ' בא"מ לא משמ' התם דפליג ר"י ועוד דהא קאמרי התו' לקמן דמצורע חולין הוא ש"ד וכ"ע מודו בהאי היקש ואלולי האי פרכא היה נ"ל לתרץ דלא מצו למימ' דס"ל היקש' דהניחה למ"ד מלמד אלא למ"ד אין מלמד מא"ל ושני שינוייא אליבא דכ"ע אבל לד"ש דקא' הש"ס בהדיא דאית ליה היקש' להכי הקשו שפיר ותי' דהך תי' אליבא דמ"ד מלמד ולהכי פריך הש"ס אליבא דר"ש מזריק' דהניחא למ"ד מלמד דא"ל דס"ל היקש' אלא למ"ד אין מלמד מא"ל כדכת' התו' לקמן או כדתי' התו' מעיקרא לדעת ר"ת דר"ש ס"ל כוותי' בחדא ופליג עליה בחדא אבל מכח האי פרכא דמצורע חולין הוא קשיא ולפי תי' קמא דר"ת לק"מ דלא מצי לתרץ דבעי' תרתי א"כ ק מליקה דאינו בכלל ההיקש כדכת' התו' להכי כיון שהוכרח לתרץ הכי להכי אף מקודם תי' לו שפיר כעין שכת' לעי' בגמ' אבל כפי תי' ב' דד"ת קשיא ואפש' ליישׁ' בדוחק ולומ' דלא אפש' לומ' דכ"ע מודו דבעי' תרתי דהא לא קאמ' ר"ש אלא אצבע דוקא ומוכרח לומ' דאצבע לא בעי כהונה וא"כ מוכרח דברי ר"י דקאמ' אצבע וכהונה היי' דאצבע בעי כהונה דאלת"ה אמאי נקט כהונה כיון דלחודה לא מהניא ואצבע לחוד מהני אלא מוכרח דאף אצבע לחוד לא מהני וזה אין סברא לומ' דאצבע לחוד לא מהני ופליגי בהכי דהא ר"ש מיקל ואפ"ה מודה דאצבע לחוד מהני מכ"ש לרבנן ועוד דהא אמרי' לעיל דרבנן סברי מקרא נדרש לפניו ולאחריו וליכא כהן בלאחריו ואפ"ה ס"ל דבעי ימין וא"כ ש"מ דאצבע לחוד מהני וא"כ מאי קאמ' כהונה הלא מוכרח דאו או קאמ' ולהכי דבא כד פרי' ליה מקמיצה אע"ג דמצי לתרץ שינוייא אחרינא ותרתי בעי מ"מ רבא קושט' קאמ' ואי הוה משני מכח היקש' ס"ס הוו פרכי ליה מליש' דר"י דקאמ' כהונה להכי רבא שני שפיר דעדיפא משני דכ"הג כת' התו' לקמן דעדיפא משני וכו' וכפי האי שינוייא מצינן נמי לשנויי כל הני פרכי דכתו' בשיטת הש"ס ע"ש ועיקר זהו מה שקבלה דעתי לומ' בכוונת התו' ז"ל ודוק:

בא"ד וי"ל דעדיפא משני פליג בברייתא עכ"ל. כת' ה' צ"ק לכאו' קו' התו' אינה מיושב' וכו' ול"נ דכצ"ל בקו' התו' כן מעיקרא כי פריך וכו' לימא היינו משום וכו' פי' דאה"נ כפי תי' הש"ס מוכרח ודאי דכוונתו לומ' דההוא תנא דזאת התורה ס"ל כר"ש בחדא ופליג עלי' בחדא אבל אנו מקשי' על הש"ס דמעיקרא כי פריך והרי זריקה לימא ליה בפשיטו' דס"ל היקש' דחטאת ותי' דה"ה אלא דעדיפא משני וכו' ואפשר ליש' דבריהם בלא טעות ור"ל דמעיקרא כי פריך והרי וכו' דילמא משום דיליף מהיקש' ובאיזה כח קא פריך ואין לומ' דלא ידע ליה האי היקש' דא"כ מ"מ המתרץ הו"ל לשנויי דס"ל היקש'

כדחי' הש"ס שם במנחו' ס"פ התודה ובדם חטאת אלא מוכרח דידעי ליה ואפ"ה לא ניחא להו בהכי ואמאי ותי' דלעולם לא ידע לה והמתרץ ה"ה דהו"ל לשנויי הכי אלא דעדיפא וכו' נ"ל וק"ל:

בא"ד וצריך לתרץ דהאי תנא ס"ל וכו' עכ"ל. עיין בב"הז ובצ"ק ולכאו' היה נר' לומ' כן דק' לפר"ת אפי' גרסי' מלק ומוכרח דצריך לתרץ דס"ל כוותי' בחדא וא"כ מאי אהני תי' דמלק דס"ס אתינן להאי תירוצא ואע"ג דאח"כ כת' התו' וא"ת לפר"ת דגרסי' מלק מ"מ דהכי נמי אשכחן בש"ס דבתר דאיתותב אכתי פריך ליה אבל האמת הוא נר' דכוונתם לומ' דהאי תנא דבא לעובדא ביד וכו' ס"ל וכו' דההיא ברייתי' כדכת' התו' בהדיא במנחות (דף י') ד"ה פליג בברייתא וכדמשמ' מהש"ס אלא דר"י בר"ח רצה לומר דהיא ר"ש וש"ס דקמותיב שם לר"י במנחות (דף כ"ו) היינו הא דקאמ' דטעמי' דר"ש כהאי ברייתא אבל ודאי היא ברייתא וזה פשוט וסבר האי תנא כר"ש בחדא דכהונה בעיא אצבע וכשרה ביד ופליג עליה בחדא דאפי' בכלי כשרה מ"מ בעיא ימין דהא אשם גופיה בעי ימין דאית ליה היקשא דזאת התורה והיקש' דקדש קדשים לא אתא אלא ליד וכלי אבל תנא דברייתא ס"ל דליכא היקשא דזאת התורה ואשם לא בעי ימין ולהכי קאמ' עובדה בשמאל כאשם והיינו כוונת דברי ריב"ח דר"ש טעמיה דס"ל כהאי תנא בחדא דבין בכלי ובין ביד כשר נ"ל ודוק ותשכח וכשפי' זה הפי' בישיבה קלסו אחי הרב משי"ח וכל בני הישיבה תלי"ת:

בא"ד וצ"ע אי מצי לפרש וכו' והא דאמרי' וכו' עכ"ל. ר"ל דקשיא בין לפר"ת דגריס מלק ובין לפירש"י ק' דאמאי לא מותיב מהאי מתני' דקתני בהדיא ואמאי צריך לפירש"י דמדיוקא דמתני' דקבל והא מתני' עסוקה ולותיב מינא דקתני בהדיא יחזיר לימין ותי' דאי מהא לא אירייא וכו' וק"ל:

בא"ד היינו כמ"ד חוזר ומלמד וכו' אבל ר"ש דמכשיר בברייתא הכא שמאל וכו' עכ"ל פי' דבריהם בפשיטו' דהמקשה שהק' הוא למ"ד אין חוזר ומלמד דלית ליה היקשא וכדשני ליה פליג בברייתא מוכרח דלית ליה היקשא אפי' אליבא דמ"ד חוזר ומלמד דהא מכשיר בזריקה בשמאל וא"כ קשיא בהפך הניחא למ"ד אין חוזר ומלמד להכי כת' אכל ר"ש דמכשיר בברייתי' וכו' פי' דהא דמשני בחולין ס"ל כר"ש ס"ל כמ"ד חוזר ומלמד וקו' הש"ס למ"ד אינו חוזר ומלמד אבל בתר דשמעי' דר"ש מכשיר מוכרח דלמ"ד חוזר ומלמד ס"ל דטעמי' דר"ש משום דזריקה מהזאה לא ילפי' נ"ל ואין צורך לאותם הדוחקים שדחקו עצמם ה' כ"הז וה' צ"ק ודוק:

בא"ד ואפשר דהכא מודו לר"ע וכו' דמצורע חול עכ"ל. ואין להק' דהניחא למ"ד למר ומלמד קדש אלא למ"ד למד קדש סני קשיא ואיך כת' התו' דהכא כ"ע מודו דליתא דהא למ"ד למד קדש סגי פשיטא ליה דילפי' מדבר הלמד בג"ש ממעשר דגן כדאיתא באיזהו מקומן ודלא כהב"הז ול"ק שכת' לעיל (דף י"א) ע"ש כדכתי' לעיל שם ודוק:

דף כ"ה ע"א גמ' בשמאל אכשורי מכשר ע"כ. הנה רש"י פי' במנחות דאכשורי מכשר מהאי ברייתא דבא לעובדה בכלי וכת' התו' שם וק' דהתם מיירי במעלה הקומץ בכלי להקטיר אבל כשנותן הקומץ ככ"ש לקדשו לעולם אימא לך דבעי ימין וכ' ה' צ"ק דדבריהם אינן מובנין לי דס"ס נילף מחטאת דאין היקש למחצה ולעד"ן דאין כאן שום קושיא דאי לאו כתי' יד יד ה' א דהיקש' דחטאת ואשם הוא כל דבר שעבודתו ביד ואין צריך כלי שם כגון קמיצה או כשמעלהו בידו להקטיר אבל עבוד' דשייכי שם כלי כגון קידוש קמיצה בכלי וכשמעלהו בכלי להקטיר בשמאל להכי ג"ש דיד יד אצטריכא לומ' דקידוש בכלי צריך ביד ימין ואחת ג"ש ומפקא מהיקשא לומ' דהיקש' דחטאת הוא לומ' דכל עבודות לי. בלא יד כלל כגון הקטרה בשמאל אבל קידוש כלי דיש שם נמי יד לקדש בכלי צריך ימין זהו משנ"ל כעת עוד הייתי התו' ובזבחים פי' וכו' ושמא לא מתחבר ליה למדרש וכו' עכ"ל. פי' אחי הרב משי"ח דכיון דקידוש בכלי בנגד קבלת דם בכלי ושם מכשיר ר"ש ה"ה בקידוש בכלי אלא די"לד דא"כ הרי קמיצה שהיא כנגד שחיטה ופסלינן בשמאל ובשחיט' כשר וי"ל ודוק:

ע"ב גמ' תרתי קא בעי מניה את"ל וכו' ע"כ הק' אחי הרב משי"ח דאמאי קאמ' את"ל אין סופו לנוח וכו' דילמא בהפך דעיקר הבעיא בשסופו לנוח ואת"ל דכמונח דמי אין סופו לנוח מאי ונ"ל דהש"ס אורחא דמלתא נקט דמכתמ' אותו שאמ' הבעיא אמ' עיקר הבעיא ואת"ל שכחה להכי כיון שאייתינה הש"ס מעיקרא עשאה עיקר וכפי שיטת הרמב"ם דאית ליה דהח"ל פשיטות בעיא ניחא וניחא דזה הצד פשוט אצל התלמוד ולהכי נקטיה והשתא נפשטו שניהם וק"ל:

שם הצורף אוזן וכו' ולקח מדם הפר ע"כ ואע"ג דדרשי' לעי' דם הפר ולא דם העור אפשר דהיל"ל דם מפר ודרשי' נמי דרשא דם מפר יקבלנו להכי כתי' הפר בה"א היריעה לומ' פר שהיה כבר וכן הביא הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' פסו"המו האי קרא דולקח והנה רש"י בה' ק"ק דהאי קרא בפר העלם דבר של צבור כתי' עכ"ל. ותימא דהא קרא דפר העלם דבר של צבור הוא והביא מדם הפר אבל קרא דכהן המשיח הוא ולקח מדם הפר אבל רש"י במסכת בכורות דף ט"ל) כת' בהדיא דהאי קרא הוא דכהן משיח ותימא דאיך סתר

דידיה אדידיה ושמא דטעמי' הכא דחזר בו משום דק"ל דכבר דרשי' לעיל מניח כמה דרשית ולהכי כת' דהאי קרא דפר צבור הוא ודוק:

רש"י בד"ה תרדא בהול וכו' עכ"ל. ואפשר כמו טרדא טרוד ובהול ובאותיות דטלנ"ת מתחלפי' וק"ל:

בד"ה וקבלה בקדשים קלים הואיל וגלי וכו עכ"ל. ואפשר מהיקש' דזאת התורה נ"ל וק"ל :

תו' בד"ה קק"ל מנין ותימא דלעי' וכו' וי"ל כיון דגלי וכו' עכ"ל. פי' היינו כפי ס"ד אבל כפי האמת כיון דגלי גלי כדברי רש"י ז"ל ודוק:

דף כ"ו ע"א תו' בד"ה דילמ' כאליה וכו' וליכא. לפרושי וכו' דדומיא דלעיל וכו' עכ"ל. עמ"ש ה' צ"ק ול"כ דאינו מוכרח דאף דסברי כרש"י מ"מ ראייתם אמת דהא מתני' בהאי חלוקה לא אוירא בדין קבלה בחוץ דכבר תנינן לה אלא אירי בדין יוצא להכי מוכרח דאגב סיפא תנייה אבל מ"מ ס"ס הא מוכרח דקודם קבלה חזרה דאל"ה פסולה כדתנינן השתא ודוק נ"ל:

דף ז"ך ע"א גמ' שר"י אמ' יאספנו ור"ש אומ' לא יאספנו כצ"ל כדמוכח מרש"י לקמן ע"ב ד"ה מ"ט לאו משום דקלטיה וכו' דוק בטוב ומ"ש ה' ב"הו דא"כ גם בדברי רש"י צריך להגיה ולהפך הגירס' באמת אי קשיא האי לדבריו נמי קשיא דרצה להפך דברי אבימי כדברי ר"י וכפ"ז בפירש"י נמי צריך להפך הגירסא נ"ל ודוק:

ע"ב תו' בד"ה לאו משום דקלטיה וכו' וה"ר יוסף וכו' ור"ח כה"ר מרדכי וכו' עכ"ל. טעמיה דה"ר יוסף דלא ניחא ליה בפי' ה"ר חיים משום דק"ל דאין אפשר לפ' דמוכח מנתן בחוץ שנתן בפנים דהא אין תקנה באסיפה דנפסל בביאתו להיכל אבל ה"ר חיים פי' שפיר ודוק:

בד"ה האי רצפה והאי כלי שרת ועדיף וכו' ע"כ ר"ל דאע"ג דאמרי' דהוא כ"ש מ"מ ל"ד לכ"ש דעדיף מינייהו המזבח פנימי וק"ל:

דף כ"ח ע"א תוס' בד"ה תנינא אלו שעורותיהן וכו' וע"ק היכי דייק מעור הראש וכו' הא פשיטא לן מדפריך תנינא וכו' עכ"ל. הנה דבריהם לא יכולתי להולמם כלל ועיקר דהא אפי' כדברי ה' צ"ק אפ"ה ל"ק כלל דהא בברייתא בדברי אלעזר ן' יאודה נמי קתני עור האליה ואפ"ה הוא דברי יחידאה אלא מוכרח דל"ק בלל דכוונתו לומר א' זה וא' זה לגבי ת"ק דלא קאמר אלא עור האליה ועוד דא"כ אמאי מקשו אהאי סוגיא דהכא ובלא סוגיא דהכא נמי קשיא דהא ממתניתין דקתני עור האליה דהוא אליבא דכ"ע ותני בהדיה עור הראש א"כ ש"מ דהוא אליבא דכ"ע אבל אהאי סוגיא מאי ראיה מייתו מינה דהא

השתא הק' התו' דטובא קמ"ל ומאי קאמ' מאי קמ"ל ואיך עכשיו מכריחים מקו' מאי קמ"ל באופן שאם כוונת דבריהם כך לא ניתנו ליכת' ואיני מאמין שזה הדבור מן התו' ומ"מ אפשר לי ליישב דבריהם דקו' קמייתא היא דאפי' דהאי סברא אינה יחידאה אלא תרתי תנאי פליגי אפ"ה אצט' תנא לומר דהאי עור האליה אליבא דכ"ע ולא פליגי ביה ועוד הקשו דאיך דייק ר"י מברייתא דיחידאה היא הא כיון דפריך תנינא ש"מ דמשנה שלימה ופשוטה היא דהא קי"ל דלא פריך תנינא מברייתא משום דאינה פשוטה א"כ בהאי מתני' כיון דיחידאה היא איך פריך מאי קמ"ל דקמ"ל עור האליה דל"ת דהאי נמי יחידאה היא אלא אליבא דכ"ע אפי' אליבא דרבים מודים בעור האליה ואפי' אם בעיקר הדין קתני מתני' הפך מתניתין דאלו עורותיהן כבשרן אפ"ה לא מצי למפרך מהך מתני' דאלו עורותיהן דיחידאה היא ומאי פרכא כ"ש הכא דלא פריך אלא קושית יתור ומאי קו' דיחידאה היא וזהו שיעור דבריהם היכי דייק וכו' הא פשיטא לן ר"ל הנה נראה דהאי מתני' פשיטא לן מדפריך תנינא אהא דקחשיב עור האליה דהוי לכ"ע וכו' כצ"ל ר"ל מדקא מקשי תנינא על הא דקאמ' עור האליה דהוי ככ"ע אפי' ליבא דרבים ומאי קו' הא קמ"ל דעור האליה אינו אליבא דיחידאה דוקא אלא אליבא דכ"ע אפי' אליבא דרבים זהו משנ"ל ליישב דבריה' ומ"מ דבריה' מגומגמי' ודוק ותשכח נ"ל:

בד"ה אלא לרב חסדא וכו' הוה מוקמי' ליה כר"א עכ"ל. וק' דא"כ לרב' חסדא נמי לישני הכי ומאי קא פריך וכת' דדוקא שמואל דאשכחינן ליה לעיל דאוקים מתני' כר"א משא"כ רב חסדא דלא ס"ל הכי דא"כ הא רב הונא לעיל דלא ס"ל כשמואל דלא מוקים מתני' כר"א ואפ"ה אוקים לתוספתא כר"א כדכ' התו' לעיל ומוכרח דהא דלא ס"ל כשמואל היינו משום דלא מוקים רישא כר"א וסיפא כרבנן א"כ ה"נ בברייתא לרב חסדא דליכא רישא וסיפא אי הוה תני זבח מוקמי' ליה כר"א כדאוקים ר"ה לתוספתא דליכא בה רישא וסיפא ואחי הרב משי"ח ישב דשאני לשמואל דאוקים מתני' כר"א א"כ אי הוה תני זבח הייתי טועה לומר דמתניתא אזלא כשיטת מתניתין ומתני' ס"ל דלאו כאליה דמי ובריייתא כר"א והטעות בא מכח כיון דשמואל השתא אוקים למתני' כר"א אבל לר"ח דלא מוקים לה כר"א א"כ מהיכן בא לי הטעות באי תני זבח דאדרבה מוקמי' לה כרבנן אבל גבי תוס' לר"ה דס"ל לאו כאליה דמי מוכרח לומר דהתוספתא כר"א דאל"כ ק' מתניתין עם התוספתא ומוכרח הדבר מעצמו לומ' דפליגי דהא ר"א ובריייתא כרבנן אבל הכא ליכא מקום לטעות כלל לרב חסדא אבל לשמואל ל"ק אמאי תני זבח דאיך תכריח מכאן דלאו כאליה דאפי' תני זבח הוה מוקמי' ליה כר"א ולאו כאליה דמי וא"כ ליכא הכרח מכאן ודוק ותשכח:

ע"ב גמ' מיעט רחמ' גבי נותר ואוכליו ואימא וכו' ע"כ ר"ל דהשתא קרא אריכא כוליה בחוץ לזמנו ומיעוטא דממנו אתא למעוטי חוץ למקומו אע"ג דכבר מעטיה באוכליו וכדפרי' ליה ואימא ואוכליו למעט נותר ר"ל וקרא דממנו נמי אתא למעוטי נותר דלעיל מניה אע"ג דחזר ומעטיה בואוכליו ומ"ש ה' צ"ק דהו"א דקרא אריכא עסיק בתרתי ואוכליו בנותר א"כ לפ"ז ק' דלמאי אתא מיעוטא דואוכליו ועוד דס"ס האי ממנו לא הסירה הטעות דעדין אני יכול לומ' דקרא דואוכליו עסיק בנותר ומיעוט דממנו מיעט דלא איירי אלא בחדא בחוץ לזמנו ויליף מנותר כנ"ל ודוק:

שם דדמי ליה סמכיה וממעט ליה ע"כ ואין להק' דא"כ נילף ג"ש מטומאה די"ל דכוונת הש"ס לומ' דאה"ן דנילף ג"ש מטומאה דכיון דשנית דקרא עסיק בחוץ לזמנו משום דדמי ליה אדרבה האי טעמ' דדמי ליה גורם לומ' דקרא אריכא בחוץ למקומו וקרא זוטא בחוץ לזמנו דדמי ליה סמכיה ול"ד לעיל דפריך מסתברא חוץ למקומו הו"ל לאוקומי בכרת וכו' דדמי במקדש ולא קפריך דאימא אה"ן ג"ש נילף מטומאה דלא מצי למימ' הכי בלא טעם ולהכי פריך התם פרכא דעדיפא מינה אפי' לשיטתי' דקאמ' מסתברא נותר וכו' אדרבה האי מסתברא דדמי ליה במקדש וג"ש מנותר קמת כפי שיטתך אבל הכא דאיכא טעמ' שפיר דדמי ליה כפי שיטתו דקאמ' דמי ליה ולקיים ג"ש דבהך טעמ' גופי' דדמי ליה מצי לסתור ג"ש מנותר פריך שפיר או י"ל משום דא"כ ממנו למאי אתא דמאי מיעטה דהא בין חוץ למקומו בין חוץ לזמנו פטורים מכרת ובשלמא אי אמרי' ג"ש מנותר קאמ' קרא שפיר ממנו למעוטי חוץ לזמנו אע"ג דלא כתי' שם כדכתי' לעיל אבל השתא דאמרי' דכולהו פטורי' מיעוטא דממנו למאי אתא כ"ל ודוק ועיין בס' צ"ק וכפי' קמא פי' אחי הרב משי"ח נר"ו:

שם מה שלמים מפגלין וכו' ע"כ. הק' אחי הרב משי"ח דילמא זבח כלל שלמים פרט ואין בכלל אלא מה שבפרט ול"ק גלל דהא אמרי' לעיל (דף ח') זבח שלמים ריבוייא הוא ולא כלל ע"ש וק"ל **שם** הו"א שלישי פרט וכו' ע"כ הק' אחי הרב משי"ח דא"כ קרא אחרינא נמי לימא שלישי פרט פגול כלל ותי' משום דא"כ תרי קראי ל"ל ועוד דהא כתי' הוא מיעוט וק"ל:

רש"י בד"ה ואימא ואוכליו עונו ישא אחון למקומו וכו' וכדי שלא תאמ' אין מקרא יוצא מידי וכו' דבלא ירצה ליתא עכ"ל. ולעיל כד פריך הש"ס ואימא והנפש זהו חוץ למקומו ל"ק כלל דאצטרי' מיעוטא דלא נימא דקאי אתרוייהו או דבחד קרא נינהו ותרוייהו דומים זה לזה דבלא ירצה נינהו אבל דליתיה בלא ירצה ודהמיך ליה עסיק בחוץ למקומו לחוד שפיר פריך רש"י ושני שפיר משום דאין מקרא וכו' וק"ל:

בד"ה במקדש וכו' דבכל חד מינייהו כתי' שלישי וכו' עכ"ל. כת' ה' צ"ק ואין לדקדק השתא לפי האמת וכו' עון עון מטומאה עכ"ל. ובאמת לא ידענא מאי קאמ' דאיזה אמורא קפריך עליה אי אמרה דר' לוי דקרא אריכא בחוץ לזמנו וקרא זוטא בחוץ למקומו לא מצינן למילף חוץ למקומו מחוץ לזמנו דהא איכא מיעוטא דואוכליו ואי לרבא נמי איכא מיעוטא דממנו ודאוכליו ועוד מהו שתי' דא"כ לילף עון עון מטומאה דאיזה חוץ למקומו אית ביה עון אי קרא אריכא עון קאי אחוץ לזמנו ואי קרא זוטא קאי הנותר וליכא בהו עון ודברים אלו אינם מן הישוב כנ"ל ודוק ותשכח וכן תמה ע"ז אחי הרב משי"ח נר"ו:

בד"ה אותו בזבח הכתו' מדבר וכו' בזבח בלא יחשב ואין הכהן בלא יחשב עכ"ל. ולאו דוקא מ"ש הזבח בלא יחשב לא יעכב בו וכו' וענ"ל דדייק לה הש"ס האי דרשא דלא יערב בו וכו' משום דאם לא יחשב קאי אאותו דבא לומ' הזבח בלא יחשב א"כ לא לכתו' המקריב אותו אלא לא יחשב דוקא ואז דרשי' נמי בשעת הקרבה וכו' מלא יחשב כדאמרי' לקמן דעת אחרים אומרים ולמאי כתי' המקריב אותו הלא ודאי ש"מ דהאי דרשא דבשעת הקרבה במעי' מהמקריב ואתא אותו לגלויי עלה ואייתר לא יחשב לדרשא דלא יערב בו מחשבות וכו' כנ"ל וק"ל:

בד"ה דרמי ליה וכו' דאכתי לא קמה ליה ג"ש וכו' עכ"ל. ור"ל דקרא דואוכליו לחוץ למקומו וקרא דואם האכול יאכל עסיק בתרתי כדפי' הוא לעיל ואיצטריכ' ג"ש לומ' דל"ת דאם האי קרא עסיק בחוץ למקומו אמאי אצטרי' קרא דהכא דאית ביה נמי חוץ למקומו דתרי קראי ל"ל אלא ודאי ש"מ דהך קרא עסוק כנותר וחייב כרת עליה להכי אתת ג"ש לומ' מה עון דהכא חוץ למקומו אף עון דהכא חוץ למקומו דהא ודאי עון דקרא אריכא בחוץ למקומו עסיק דסמיך ליה אבל נותר פטור מכרת:

וראיתי לה' ב"הו שכ' דג"ש אחת למילף בטומאה ולכאור' היה ק' דמהיכן עון בחוץ לזמנו דהא הוא אוקים לקרא אריכא בחוץ לזמנו ובחוץ למקומו וכעי' ליפרוך ליה ולומ' דסיפיה דקרא דהנפש האוכלת קאי אחוץ למקומו דסמיך ליה וכדמשני אדדבה הנפש האוכלת קאי אחוץ לזמנו דדמי לנותר בז"ב משא"כ חוץ למקומו אז איכא למפ' דלעולם כדפרכי' מעיקרא דקאי אחוץ למקומו והך קרא דואוכליו קאי נמי אחוץ למקומו ועדין אנו בהנחתינו הראשונה עומדים וא"כ מהיכן עון עון בחוץ לזמנו ואפשר דכוונתו לומ' דאימא אא"ע לחוץ למקומו דהא קרא זוטא דואוכליו כתי' ביה כרת בהדיא תנהו לענין חוץ לזמנו דנילף מטומאה דליכא למימ' דא"כ נילף אף חוץ לזמנו מחוץ למקומו בעון עון דהא קרא מיעט דכתי' ממנו ואין להק' דא"כ בלאו מיעוטא דג"ש דעון כיון דלא כתי' ביה כרת מהיכן הייתי מחייבו דליתא דא"כ אמאי פירש"י דדמי ליה כז"כ כי היכי

דלא נילף מטומאה ואי ג"ש באה למילף מטומאה אמאי איצטריכא דת"ל דלא כתי' ביה כרת כלל אלא מוכרח לומ' דאיצטריכא ג"ש דשמא הייתי מחייבו כרת בהיקש או במדה אחרת להכי איצטריכא ג"ש ה"נ מוכרח לומ' כך דזהו כוונת דבריו ואף שיש בו כוונה אחרת בדבריו מ"מ נ"ל דזהו האמת ודוק:

בד"ה אלא זה כהן המקרי' וכו' תרתי שעת הקרבה ופיסול כהן עכ"ל. פי' דק"ל לרש"י דמה כוונת הש"ס לומ' או אינו אי כוונתו לומ' או אינו כדפי' לעיל שעת הקרבה אלא ממש אכילה ופי' המקריב כה זה אינו דהא אפי' תפרש המקריב כהן מוכרח לומ' מחשבה דהא אמאי רחמ' כת' פסיל כהן דטוביה חטא וזיגוד מינגד אלא מוכרח מחשבה בשעת הקרבה להכי פירש"י דאין כוונת הש"ס לומ' דאו אינו אכילה ממש אלא ר"ל דאה"נ דהוא מחשבה ממש אלא דלפי סברתך עיקר קרא דהמקרי' להכי הוא דאת' דהיינו שעת הקרבה או אינו דעיקר קרא דהמקרי' אתא לפסול כהן ומחשבה ממילא אתיא ופי' קרא לא ירצה המקריב דהיינו כהן ותי' כיון דכתיב אותי למעוטי דדוקא אותו בלא יחשב ואין לפ' דמ"ש או אינו ר"ל ויהיה פי' דקרא לא ירצה הקרבן והמקריב לא יחשב דליתא דא"כ לקמן דקאמ' בבן עזאי איב"א מדכתי' לא ירצה ולא ירצה זובחא הוא דכפ"ז לא שני מידי דהא קושייתי' היא מלא יחשב וא"כ לא ירצה בדקאי קאי אזיבחא ואמקריב לא יחשב אלא מוכרח דכתי' דלא ירצה קאי אהמקריב והקרבן בודאי נפסל דאי מחשבתו לא עשתה רושם אמאי נפסל ואתי במכ"ש או בהיקש מחוץ למקומו דלית ביה כרת והקרבן נפסל דכתי' ביה בקרא אריכא פגול ובקרא זוטא לא ירצה להכי כת' רחמ' אותו לומ' דאין הכהן נפסל אלא הקרבן ודוק וכן פי' אתי הרב משי"ח נר"ו **תו' בד"ה** מסתברא וכו' דפסיל בתרומה מחלי עבודה וכו' עבודה דמוקמינן קרא דדמי טפי לג"ש וא"ת טומאת בשר וכו' כצ"ל דמ"ש בד"ה שיבוש וגי' הדפוס ישן עיקר והנה לכאורה דברי התו' שהאריכו בלשונם שכת' דג"ש וכו' היה נר' דכוונתם לומר דג"ש ניתנה בסיני קרא דוהנפש האוכלת עם קרא דואוכליו עונו וכו' ולהכי ליכא למילף מטומאה אלא דמספקא לן האי קרא דואוכליו אי עסיק בחוץ למקומו או בנותר להכי קאמר שפיר הש"ס דקרא קאי בנותר דדמי לחוץ לזמנו כדכ' התו' דמוקמי' קרא בדדמי לג"ש זהו מה שנר' לכאורה וכן פי' אחי הרב משי"ח אלא דק' דברי התוס' שכת' וא"ת טומאת בשר וכו' דמהיכא תיתי ג"ש דעון עון דהיא לא נתקבלה אלא קראי דהאוכלת ואוכליו ואיך נדון ג"ש מדעתנו ומוכרח לומר דהאי קושיא היא לדעת רש"י וזה דוחק ונר' כוונתם לומר דלעולם ג"ש כשנתקבלה עון עון דוקא אלא הא דכתבו ג"ש זו וכו' אינו ר"ל לאפוקי מרש"י דודאי אף רש"י סובר כן דאין אדם דן ג"ש מעצמו וכ"ש דס"ל דכל המדות אין

אדם דן חוץ מק"ו כדכת' בעלי הכללים אלא כוונתם לומר דלרש"י אף אם האי הקדמה מציעין אותה. אפ"ה אינו מועיל ולא מציל דס"ס קשיא דילמא ג"ש נתקבלה מטומאה אבל לדידהו נר' לפ' בפשיטות דודאי ג"ש זו נתקבלה בסיני עון עון סתם וכיון שכן מוקמי' קרא בדדמי ובודאי קרא לא עסיק אלא בנותר דדמי לחוץ לזמנו כז"ב ולא בחוץ למקומו דלא דמי ליה כלל והשתא א"ש דהא דקאמר הש"ס מסתברא נותר וכו' בז"ב אינו ר"ל לאפוקי טומאה דטומאה בלא"ה ליכא למילף שכן הותר ציץ טהור בזמן קרב כדקאמ' הש"ס לקמן (ד' מ"ה) אלא דכוונת הש"ס לאפוקי חין למקומו דמוקמי' קרא בדדמי טפי לג"ש ואהכי ק' שפיר דטומאת בשר תהוי בכרת ג"ש מנותר או מחוץ לזמנו דהשתא ליכא למימר מוקמי' בדדמי דלא אמרינן הכי אלא אי איכא תרי מילי לאוקים ג"ש אז מוקמי' ליה בדדמי משא"כ הכא דלא שייך דעון עון דטומאה במאי מיקמת ליה וקושיא ב' ניתרצה שפיר דהא לא מצי למימר שכן הותר ציץ וכו' דחוץ למקומו נמי שייך בהו הני הותר ציץ וכו' ואדרבה נותר עדיף דאית ביה נמי בז"ב והותר ציץ טהור וכו' להכי הק' שפיר דאיכא במקדש דלא שייכי בנותר ועדיפי מו" ואיכא נמי הותר וכו' ומ"ש ה' צ"ק טהור לא שייכא וכו' הנך נפישן וכו' ע"ש שדבריו רחוקים ודחוקים ודוק נ"ל:

בד"ה ואיפוך אנא וכו' א"כ קרא קמא היי' קרא אריכא וכו' עכ"ל כת' ה' צ"ק דיש ליישב דרך פשוטה וכו' דאצטריך למקום משולש עכ"ל ואין כאן פשיטות כלל ודבריהם אמת וצדק דהא כי דרשת מקום משולש מהכרח דאיך אפקיה רחמ' לחוץ למקומו בלשון שלישי ומוכרח להוציא קרא מפשטיה לומר דפי' מקום משולש ומנלן דעסיק בחוץ למקומו אדרבה קרא כפשטי' בחוץ לזמנו דליכא קרא לעיל דעסיק בחוץ לזמנו כי היכי דקאמר אא"ע וא"כ קרא עסיק בחוץ לזמנו ומאין הרגלי' לפ' קרא בחוץ למקומו כי היכי דתידוק מדאפקיה רחמ' וכו' וכן דחו כל זה בני הישיבה ודוק ותשכח נ"ל:

בד"ה למקום משולש פי' בקונט' ועוד דקמשני הו"א שלישי פרט וכו' לזמנו כתי' ופגול במקום משולש וכו' עכ"ל. כת' ה' צ"ק דלגי' הב"הז אינן מוכנין וכו' ובד"ח וכו' ושיבוש הוא עכ"ל ומשמע מדבריו דגי' ד"ח אינה גיר' ב'הז והוא היא ונלע"ד דגיר' ב"הז וד"ח אמת וצדק ואדרבה כפי הגהתו דבריהם לאין צורך בהאי אריכות לשון דמהו ועוד דמשמע קו' אחרת כוונתם וכפי פי' היינו קו' ראשונה אלא דהשתא מקשה לפי התי' וא"כ מהו ועוד וכו' אריכות לשון ללא צורך לכן נר' עיקר גי' ב"הז וד"ח ופי' כיון דכתי' שלישי בחוץ לזמנו ובאיזה טעם והכרח לומר דפי' מקום משולש הוא מכח דכתי' פגול דפי' חוץ למקומו וכיון דאפקי' רחמ' לחוץ למקומו בלשון שלישי היי' מקום משולש וכיון שכן יחוייב בהכרח דשלישי קאי אפגול דהוא חוץ למקומו ולא כלל ופרט ובשלמא

אי כתי' שלישי בחוץ למקומו או שפיר לומ' כלל ופרט דתרוייהו עסיקי בחוץ למקומו אבל השתא דכתי' בחוץ לזמנו ואין אנו מוציאין אותו ממשמעותו אלא מדכתי' פגול א"כ כפ"ז שלישי שהוא מקים משולש קאי אפגול והיכן הוא כלל ופרט והוא כפתור ופרח והבן וקלסו אחי הרב משי"ח ודוק בטיב ותשכח נ"ל:

בא"ד וי"מ במקום וכו' וי"מ דמקום וכו' עכ"ל. וכפי הני פי' שייך בחוץ לזמנו ויהיה קושי' הש"ס שיטה אחרת בזה והוא דר"ל מאי דרשת ביה ההוא ור"ל דלעולם כפשטי' דקרא דעתיק בחוץ לזמנו ואצט' למקום משולש ואין פריך דת"ל מדאפקי' רחמ' וכו' ר"ל דקרא דלעיל מיניה עסיק ביום השלישי והאי שלישי מיותר כדפירש"י לעיל ד"ה במקדש ואמאי אצט' לאפקי' רחמ' בלשון שלישי וליכתו' סתם ואנא ידענא או אפשר דאמאי חוץ לזמנו אפקיה כהאי ליש' דשלישי לכתו' ליש' אחרא וכפי פירש"י דייק שפיר קו' הש"ס דקאמ' מדאפקי' ותי' דאי לא כתי' הך הו"א דלא אתא פגול לחוץ למקומו אלא לכלל וכוליה עסיק בחוץ לזמנו להכי כת' רחמ' הך קרא דכתי' ביה שלישי למקום משולש והנה כפ"ז ק' דא"כ לעולם האי קרא עסיק בחוץ למקומו דכתי' פגול אבל הך קרא זוטא כלל ופרט הוא דהא השתא לא מצינן לתרוצי כדכתי' לעיל בש"ס וי"ל דסובר הש"ס דאם כוונת הכתו' בכלל ופרט א"כ לא לכתו' רח' שלישי בהך קרא זוטא ואז האי קרא אריכא דרשי' ליה כלל ופרט והך קרא זוטא בחוץ למקומו ואמאי אפסקיה רחמ' לחוץ לזמנו לכלל ופרט לחוץ. למקומו אלא מוכרח לומ' לא תעביד כלל ופרט והאי קרא אריכא עסיק בחוץ לזמנו ומקומו והך קרא עסיק בחוץ לזמנו ומיתורא דקרא שמעי' דאתא למקום משולש וחוץ למקומו יליף מחוץ לזמנו כהיקשא או באיזה מדה ודוק נ"ל:

בד"ה ואין מאחר נדרו בלא ירצה יש תימא דל"ל קרא וכו' עכ"ל. ול"ד לבכור דשאני בכור דמיעט רחמ' תאכלנו שנה בשנה דמשמ' אם שנה בשנה אז תאכלנו ואי לאו פסול להכי אצט' רחמ' לאקושי למעשר משא"כ הכא וק"ל:

בד"ה נפקא לן מדאחרים תימא וכו' ואפ"ה צריך פסוק וכו' לשון חשיבו' וכו' דלאו בכהן מיירי עכ"ל. הנה הצבור הזה ק' ההבנה ויש שפי' בו דר"ל דכיון דפי' מ"ש או אינו וכו' ר"ל תרתי ש"מ א"כ אמאי לא אמרי' מדאצט' רחמ' לומ' דאין פסול באכילה דת"ל מדפסיל כהן אלא ודאי ש"מ דעסיק בזבח ולא בכהן כדאמרי' כבן עזאי והא ליתא דהא בשלמא בבן עזאי דמגופי' דקרא דלא יחשב קא מפקי' דאינו נפסל בשלישי וקרא להכי אתא אז אמרי' מדאצט' קרא לאשמועי' דאין פסול בשלישי ש"מ ליכא פסול בכהן אבל בהמקריב אי מוקמי' ליה בכהן לא שמעי' דאין פסול בשלישי מקרא דעיקר קרא בכהן עסיק לאשמועי' פסולו אבל אינו נפסל בשלישי וממילא אתיא דאמרי' אי אכילה ממש

אמאי פסל רחמ' לכהן דלא חטא כלל דאנן שמעי' ממילא מהאי פסול כהן ועיקר קרא לכהן אתא ואין נר'לי דזה כוונת התו' לכן נלע"ד דכוונת התו' דלא כרש"י דדחיקא לה ליש' דתלמודא דקאמ' או אינו דאינה ככל או אינו דס"ס לפירש"י דבכל דוכתא דמשמע דבא לעקור אותה ההנחה והסברא שהניח לעיל ולא בא להוסיף אבל האי בא להוסיף ואף שישבנוה לעיל בפירש"י מ"מ התו' לא ניחא להו בהכי ומפרשי פי' הש"ס דקאמר או אינו ר"ל אתה דרשת ממשמעות המקריב לאפוקי אכילה או אינו אכילה ממש ודקא קשיא לך המקריב פי' אכהן ור"ל לא ירצה הכהן ובאכילה ממש ותי' הש"ס כיון דכתי' אותו למעוטי כהן א"כ המקריב למאי אתא אלא ודאי לשעת הקרבה אתא ואהכי הקשו כיון דר"א דרש דאינו נפסל בשלישי כן' עזאי אמאי הצריך אותו דלמאי ניחוש לה דאפי' אוקמת להמקריב בכהן מוכרח לומר דבמחשבה איירי דאי באכילה כהן מה עונשו ומדברי הש"ס משמע דקאמר או אינו כל מגמת פניו לסתור הך דר"ש דמחשבה ולוקמיה באכילה ממש כפשטי' דקרא ודקשיא לך המקריב היינו בכהן דמשמע אי מוקמת בכהן או תמצא אין לך לפרושי באכילה ממש וזה ליתא דס"ס קשיא דאמאי פסלה תורה כהן אלא ודאי מחשבה כדאמרינן בבן עזאי וזהו ריהטא דלישנייהו כיון דר"א דריש דאינו נפסל בשלישי ואפ"ה הצריך פסוק דאותו ואמאי דת"ל דמה חטא בזה אלא מאי אית לך למימ' דהאי טענה ליתי' דאה"ן נפסל גזירת הכתו' כדמצינו לאחר שהוכשר נפסל להכי איצטריך מיעוטא א"כ לבן עזאי נמי אמאי לא דרש מיעוטא ואין לומר דצריכות אותו לר"א משום דלא נימא תרתי ש"מ דהא משמעו' או אינו לעקור דרשת מחשבה ותירצו דטעמי' דר"א דהצריך מיעוט אותו משום כיון דלא מפיק דרשא דמחשבה לא מהמקרי' ולא מלא יחשב א"כ הו"א דלא תימא הך טעמא דכהן מה חטא דכת' קרא לא יחשב לומר דפי' המקריב שא"ל לא שעת הקרבה אלא המקריב כהן לא יהיה לו חשיבות דגזרתי אומר ליפסל אע"ג דלא חטא ולא תימ' הך פרכ' דטוביה חטא וכו' וא"ל דלא יחשב אתא לדרשא אחריתי דליתא דלאיזה דרשא בא אי לדרשא דלא יערב מחשבות ליתא דהא אי מוקמת ליה בכהן וליכא שום פסיל במחשבה קרא עסיק באכילה ואיך יבא התנאי לומר דהאי שא"ל פגול דוקא אם לא יערב וכו' דמחשבה מאן דכר שמה ואי לומר דפי' לא יחשב הוא צוואה אחרת המחשבה זה אינו חדא דמשמעות דקרא דלא יחשב קאי אדלעיל מניה לא בפ"ע דלא קאמר ולא יחשב בוי"ו ועוד דס"ס לא הועיל במאי דמוקים קרא בכהן דשמעת מיהא מלא יחשב דכסיל מחשבה פוסל ומה הועילו חכמים בתקנתם ואז אמרינן דקאי אריש דקרא דלא כתי' בוי"ו כדרשת בן עזאי ועוד הא לר"א אחר האמת לא דריש האי דרשא דאי דורשה באי לא כתי' אותו א"כ השתא נמי

הי"ל לדורשה ובלאו דרשת המקריב. להכי כתבו דהיינו טועים ולפרשו לשין חשיבות להכי אצטריך אותו אבל לבן עזאי דדריש מלא יחשב בודאי לאו בכהן מיירי דבאיזה מיעוט דוחה הקושיא דכהן מה עשה משא"כ בר"א דהו"א הא לא יחשב נחתה להך קושיא וכהן נפסל להכי אצט' שפיר אותו זהו מה שנלע"ד ליישב דבריהם ואקוה לאל שכוונתי לדעת התו' ודו"ק:

דף כ"ט ע"ב גמ' זה הכלל כל השוחט וכו' ע"כ איכא למידק זה הכלל לאתויי מאי ונ"ל דלסימנא בעלמא נקטיה משום דתנא לעיל מילי טובא לאכול מבשרו בחוץ להקטיר אמוריו וכו' ואפשר דמשנים לומר לאכול אימוריו בחוץ או להקטיר אימוריו וכעו"הד להכי הוצרך לומר זהו הסימן דבאכילה חישב בבשר ובחלב להקטיר אבל בר' יאודה ליכא למימר הכי דמה סי' צריך דלא קאמר מילי טובא דא"צ סי' דלג"ק בין קדם פגול ואח"ך פסול או בהפך פסול דוקא ולר"י כל הקודם זכה ומה סי' צריך בזה ולהכי לא ניחא ליה הש"ס לומר סימנא בעלמא ואוקים עליה קשיא אבל זה הכלל דת"ק לסימנא בעלמא וכדאמרינן הכי נמי בהקורא עומד ועיין בכללי ה' י"ש וק"ל:

שם וחכ"א פסול ואין בו כרת ע"כ וק' דחכמים היינו ח"ק ולא שייך לשנויי הכא תרי תנאי אליבא דת"ק כדתי' התו' בפסחים (דף פ"ג) לכן מוכרח לתרץ בדברי ה' י"ש (קי"א) דאי לא תנא וחכ"א הו"א דמסתבר טעמי' דר"י ופסקי' כוותי' כדפסקי' כיחיד לגבי רבים אי מסתבר טעמי' להכי הדר תנא וחכ"א לאלימי סתמ' דרישא דהוי סתם גמור וק"ל

רש"י בד"ה לאכול וכו' ולמאן דמוקים לה בגמ' וכו' משום וכו' עכ"ל. ותפס רש"י הך סברא דר"י עיקרית דוחים על הא דאלפא קשיא וק"ל:

תו' בד"ה מחלוקת וכו' וא"כ הוכר הכא וכו' עכ"ל. מ"ש ה' צ"ק דקו' הש"ס היא דילמא זה הכלל לאתויי אפי' בסי' א' וכו' אינו נלע"ד דאין קו' הש"ס בדילמא לכן נלע"ד דדבריהם פשוטים למבין דס"ס קשיא דלא ליתני תנא ז"ה ואנא אמינא דהאי בבא דסיפא דכזית בחוץ למאי איצטריכ' אי לאו לאשמועי' ב' עבודות דהיינו ב' סימנין ולמאי איצטרי' ז"ה דהא השתא ליכא למימ' כדאמרי' ברש"י דמשים בבא דצירוף חצי זית תני לה דהא התו' לא ס"ל הכי כדדחו פירש"י ובודאי לא יעלה על הדעת למימ' הכי וא"כ בלאו זה הכלל ידעי' שפיר ב' עבירות אלא מוכרח לאתויי עבודה א' דהיינו סי' א':

ועמ"ש ה' הנז' אי ק"ל הא ק"ל על פירש"י וכו' הנה קושיתו ק' עצומה ועוד יש להק' אתו' דלא דחו פירש"י מכל וכל מכח סוגיא דמעילה קו' דעדיפא מינה ומהו שכת' בלשונם כי ההוא דמעילה והא במעילה איירי בהאי סוגיא דאלפא ודר"י ומ"ש כי ההיא ושמא דטעמי' דרש"י. משום דק"ל דאם כדברי התו' אמאי לא פריך רבא לאביי מר"י ומתרץ

ליה כדתי' התו' משום דשייך בו הקדמה משא"כ בלחצות וכן אביי לא פריך ליה מאלפא דלדעת אביי אתי כר"ע אבל רבא לא אתי כאלפא ועור בתר דאיפליגו ר"י ואלפא אמאי חזר לאפלוגי. רבא אאלפא ואף דאם נאמ' דלאפוקי מאביי דסבר דבהא מודים להכי קאמ' דבהא נמי פליגי מ"מ קשיא דהוה להו לאפלוגי בפי' מחלוקת ר"י ואלפא נמי דמר מפ' כך ומר מפ' כך וליכא למימ' דלא שמיעא להו דא"כ הו"ל להש"ס לאקשויי להו ולשנויי שפיר כדתי' התו' לכן מוכרח דהש"ס לא ס"ל הכא פי' מחלוקת אביי ורבא כדפי' במעילה אלא פי' אחר כדפירש"י הכא וניחא נמי דלפירש"י הא דלא קא משני אביי אפי' בסי' א' כר"י ואע"ג דהתו' תי' דה"ה אלא נקט דבר המסויים מ"מ רש"י לא ניחא ליה דהול"ל רביתא דעדיפא דאף ר"י מודה בלחצות דלא שייך ביה הקדמה אלא ודאי ש"מ דמחלוק' ר"י הוא בעבודה א' ממש דהיינו שחיטה כולה ולהכי כת' התו' וי"ל כי ההיא דפ"ק דמעילה ר"ל דאע"ג דפשט' דשמעתא לא משמ' הכי מכמה טעמי מ"מ יש לפ' כי ההיא סוגיא וכו' ואין לתמוה איך יהיו סוגיות חלוקות דבכמה דוכתי מצינו סוגיות חלוקות ומתחלפות זהו משנ"ל ליישב וכפי דברי התו' פי' הש"ס דקאמ' מדרישא בב' וכו' ר"ל דמוי בעלמא דכמו דרישא עסיקא בב' אף סיפא בב' ולהכי השיב שפיר דרישא עסוקה בתרתי דהיינו שחיטה וקבלה וסיפא בין בב' עבודות דהיינו ב' סימנים בין בעבודה א' דהיינו סי' א' ולהכי הארי' הש"ס בלשונו כין בעבודה א' בין וכו' ודוק:

בא"ד דאי אינה לשחיט' אלא לבסוף כך יש לי וכו' עכ"ל. יש מק' דאמאי התו' לא הקשו פרכא דעדיפא מינה לומ' דאי אינה לשחיטה אלא לבסוף כי חשב בהי' א' ליתי' כלל להך מחשבה וכשחישב עוד בסוף סי' ב' הוא העיקר דאינה אלא לבסוף ואיך אומ' ח"ק בין חשב קוד' חוץ לזמנו ואח"כ חוץ למקומו או בהפך פסול דהא אזלינן בתר לישׁ' בתרא וע"ק איך ר"י אומר מה שקדם הוא העיקר אדרבה הול"ל בהפך מה שחשב באחרונה שהוא סוף שחיט' עיקר דהא אז אמרי' אינה אלא לבסוף אם חשב בסי' א' הך מחשבה ליתא כלל ואינו נפסל הקרבן אלא אם חשב בסוף שחיט' כדפירש"י בקמא (דף ע"ב) וכ"ה בחולין (דף כ"ט ול"ו) ונ"ל לתרץ דאי אמרי' אינה לשחיטה אלא לבסוף כי חשב בתחלת שחיטה לחוד ותו לא אז הך מחשבה אינה עושה פירות אבל אם חשב עוד בסוף שחיטה מחשבת פסול אפי' אינו אותו הפסול בעצמו או חלים שניהם דאמרי' כיון דעדין עוד בפסול ש"מ דאין כוונת דבריו לחזור בדבורו ולעקור אותה מחשבה אלא דבא להוסיף עוד והוי אותה מחשבה דבתחלת שחיטה כאילו חשכה בסוף וחד דבורא להוי ובהכי ניחא סוגיא דחולין דהתם שאני דסי' ב' שחטו בפני' דגלי דעתי' דלא רצה עוד כפיסול והוי מחשבת סי' א' לחודה ולא חשיבא מידי וכן נמי דברי רש"י בקמא

פי' דאי חשב בסי' א' לחוד אינה מחשבה אבל הכא ודאי דתרוייהו חלים ולהכי כת' התו' דב' סימנים הוו כסי' א' כיון דאמרי' דאותם מחשבות שחשב הוו כאילו חשבם ב' בסיף שחיטה והוי עירוב מחשבות בסי' א' ובהכי ניחא הכל בין קו' א' שהקשי' בין קו' ב' שהקשינו דהשתא ליכא להק' אר"י דקאמ' כל שקדם וכו' דהא השתא הוי מחשבה קמייתא נמי מניחין אותה לבסוף והוו ב' בסוף שחיטה ומועלים ב' ולהכי קאמ' תפוס לשון א' ומאי קו' להכי הוכרחו התו' לומ' הכרח אחר דאי אמרת אינה אלא לבסוף הוו ב' בסוף שחיטה וכאילו בסי' א' וא"כ ממ"נ אי אמרי' בסי'א' עירוב ה"ה בב' וכן בהפך דהא ב' סימנים הם סי' א' וכן מוכח מדברי' בהדיא שכת' לקמן ד"ה אמר אביי וכו' הוי כאילו אמר לבסוף שחיטה וכו' עכ"ל. ועיין בה' צ"ק שהגיה דבריהם שהם מגומגמים אלא דעדין יש להק' דאמאי הוצרכו התו' למימר דאי אמרי' ישנה לבסוף הוו כ' מחשבות לבסוף ולהכי כתבו מ"ש דלעולם אי אמרי' ישנה לבסוף מחשבה קמייתא ליתה כלל והעיקר דלבסוף ואז יהיה הכרח עצם דאי אינה אלא לבסוף איך אומ' ת"ק עירוב מחשבות דהא מה שלבסוף עיקרית וכן נמי ר"י איך אומ' תפוס לשון א' אדרבה הול"ל תפוס לשון אחרון ואמאי הוצרכו לידחק התו' ז"ל ונ"ל משום דק"ל דא"כ רבא כמאן לא כאלפא ולא כר"י דהא כפי דעת רבא ישנה לבסוף וכיון שכן איך אמרי' בב' סימנין לת"ק עירוב מחשבות ולר"י מה שקרם עיקר דהא העיקר מה שלבסוף אלא מוכרח לומר דדוקא עבודה א' דנחלקו בה אבל ב' עבודות כ"ע מודו דתפוס ל' אחרון שהוא עיקר וא"כ רבא דלא כמאן דהא ר"י קאמ' אף בעבודה א' מחלוק' ולא קאמ' דוקא עבודה א' ועוד דא"כ אמאי לא אייתי סייעתא לר"י ותיובת' לר"ל דקאמ' אינה אלא לבסוף דהא מתני' איירי אליבא דכ"ע בב' עבודות וליכא למימ' דס"ל דמתני' איירי בעבודה א' דוקא דס"ס ק' זה הכלל והוה מוקים עליה קשיא כדאוקים הכא ועור דלא הוה מישתמיט מלאשמועי' דגם בב' סימנים תפוס לשון אחרון ואמאי לא קאמ' האי בבא נמי אלא מוכרח לומר דמתני' איירי בב' עבודות ובעבודה א' ואפי' אי אמרי' ישנה לבסוף הוי כאילו אמ' ב' לבסוף ופליג בתרוייהו ר' יהודה והיינו דעת רבא וכדעת ר"י בדין דוקא כדכ' התו' ז"ל ולהכי כת' התו' לקמן אמר אביי ופרי' דכיון וכו' כי הוציא וכו' ר"ל דק"ל דהא רבא מוכרח דס"ל כר"י דפליג בתרתי ואי אמרי' אינה אלא בסוף לא מצי למימ' בב' עבודות עירוב מחשבות לת"ק או מה שקדם עיקר לר"י וא"כ היכי תיסק דעתי' דרבא דאינה אלא לבסוף להכי הוכרחו לפ' דאף אי אמרי' ישנה לבסוף הב' מחשבות הוו כאילו חשבם בסוף שחיטה ואפשר דזהו הטעם של רש"י שלא פי' הכי הכא משום דמוכרח לומ' אפי' ישנה בסוף אפ"ה הב' מחשבות נניחם בסוף וזה אינו דכיון דהעיקר בסוף א"כ כל אותם המחשבות

כתחלה ליתנהו כלל וכסוגיא דחולין ודברי רש"י בקמא לכן מוכרח לומ' דהאי סוגיא לא ס"ל פי' מחלוקת ר"י ואלפא כדאיתא במעילה ור"ל ס"ל כרבא ויש מי שתי' עוד ולא נראו בעיני וזהו מה שהשיגה דעתי ליישב כוונת התוספות ודוק:

דף ל' ע"א תו' בד"ה לחצות וכו' לא דקדקו בקו' וכו' ופירש לחצות וכו' כצ"ל:

בד"ה אמר אביי וכו' כי הוציא וכו' עכ"ל עיין מה שפי' לעי' בד"ה מחלוקת כוונתם בזה:

בד"ה סי' א' וכו' ויש לתמוה וכו' מתני' דהקדים מולים וכו' כצ"ל:

ע"ב בד"ה א"ל אביי וכו' דמאי מק' לאביי וכו' ע"ש בדבריהם בטיב וגם בדברי ה' צ"ק וגם צריך לחקור אם פי' הש"ס שאמ' לעיל בהא ודאי מודה ר"מ אי קאי אלחצות דוקא או אף בתמורת עולה ושלמים וגם בדברי רש"י ד"ה ה"ג להכי וכו' ודוק היטב ולאפס הפנאי ודעת צלולה בעו"ה לא כתבתי מה שנ"ל בזה והמקום ימלא חסרוננו ובתורתו יאיר עינינו וירחיב דעתנו ויחדש כנשר נעורינו ויביא לנו מלך משיחנו כי"ר:

בד"ה ברוך ק"ל מלמחר וכו' וד"ה א"כ מירתח רתח וכו' ע"ש בטיב ודו"ק:

דף ל"א ע"א רש"י בד"ה ויקץ כישן וכו' משנתו שנצטרף עם חוץ למקומו לפסול ולא לפגל ומבטלו דחוזר וכו' כצ"ל:

תו' בד"ה הא חזר ועירבו וכו' אבל חצי ביצה ראשון כצ"ל וכמה דקדוקים עיין ברש"י ותו' ובדברי ה' צ"ק בסוף הפרק:

ע"ב תו' בד"ה מאי קמ"ל תימא וכו' אכילת פרס עכ"ל. כת' ה' צ"ק דלאו תמיהא היא דהמק' ס"ל וכו' ע"ש ולא ידעתי איך דוחה דברי התו' בדבור הקל דהא ס"ס קשיא דא"כ אמאי הש"ס כד הק' לעיל דילמא בהסק גדול ואישתיק אביי אמאי אישתיק לימא ליה הא משנה ערוכה לאכול כחצי זית בחוץ וכח"ז למחר ולמאי אצטריך אדיוקא ועוד דאף אם נאמר כדבריו אפ"ה לימא דאצטריך לב' ב"א דהא האי בבא דחצי זית בחוץ לא שמעי' מינה אלא אכילת פרס ולא ב' בני אדם וא"כ אימא טעמא משום דאדם א' הוא אף אם הוא בכרי אפ' להכי תנא הך בבא דלאכול ולהקטיר דשמעי' מינה דאפי' כל אוכל ואוכל לית ביה כזית דאפי' ליתא כזית ואכילת מזבח לית ביה כזית דהוו ב' אוכלים אי דומיא דידהו באכילה לחוד מצטרף אפי' ב' אוכלים ומאי קו' והאי קושיא כן הק' אחי הרב משי"ח ואין להק' דאימא דכוונתו להעמיד מתני' אעיקר' ולא אדיוק' להכי לא תירץ כדלעיל דליתא חדא דודאי מוטב נוקמינן לה אדיוק' מדנוקים לה רישא ר"א וסיפא רבנן ועוד אומר אחי הרב משי"ח דהא הוא נמי קא מוקים לה אדיוקא דקאמר מאי קמ"ל אי דבר שדרכו לאכול וכו' ש"מ מרישא וכו' ופירש"י לאשמועי' חצאין מצטרפת וכו' והא האי דיוקא הוא והוא לא דחי ליה אלא משום דש"מ מרישא הא לא"ה מוקמינן שפיר

מתני' אדיוקא וכיון שכן הק' שפיר דטובא קמ"ל דיוק' דב' כ"א דלא משמע מרישא כנ"ל ועוד דקדוקים אחרים עיין זהו מה שנלע"ד ודו"ק:

פרק שלישי

דף ל"ב ע"א תו' בד"ה ובטמאים וכו' ולפיר"ת נמי וכו' ואין לחוש בכך דהא דקאמר שחיטה כשרה בדיעבד ושמא יגע בבשר נקט וכו' עכ"ל כצ"ל פי' דלפי"רת נמי אמאי לא פרכת דלא שייך בקדשי קדשים כדפרכת למורי ותי' דמ"מ ניחא דהא דאמרינן בסכין ארוכה ושחיט היינו בכ"ב אמה דהשתא לא תקשי איך יתכן דקל"ה אמה לא יתכן וכ"ב אמה יתכן אבל כפי פי' מורי דבעזרת נשים אסו' אפי' נטמא שם מאי איכא למימר וכת' דאעפ"כ אין לחוש בכך הא דלא שייך טמא בק"קד דקאמר שחיטה כשרה בדיעבד ושמא יגעו בבשר דאיך שייך בדיעבד או לכתחלה ומאי קאמר שמא יגעו בבשר דח"ל משום דלא מצי ליכנס נקט משום קדשים קלים אבל ק"קד לא שייך בהו כלל ועיקר וכפ"ז מתני' דקתני ואפי' בק"קד היינו אשאר פסולים ואחי הרב משי"ח פי' עוד בכוונתם לפי גירסתינו דפוס הישן דשחיטה כשרה בדיעבד קאמ' פי' דל"ד כלל דהא דאמרי' שחיטה כשרה בדיעבד היא וכיון שכן שייך בק"קד אם עבר ונכנס כשר בדיעבד דבשלמא אי אמרי' לכתחלה נמי אז ק' שפיר איך שייך אבל השתא דבדיעבד הוא דשרי ניחא שפיר אף עבר ונכנס והיינו דקתני מתני' ואפי' בק"קד היינו היכא דעבר ונכנס וא"ת והא קאמ' הש"ס דטעמ' דלכתחל' לאו משום שמא יגע בבשר והול"ל משום דאינו יכול ליכנס. התי' משום קדשים קלים דלא שייך איסור דכניסה נקט לה ודוק. וכפי גירסתינו בד"ה צ"ל לפי' אזי הרב משי"ח בכך דהא קאמ' שחיטה זהו מכוון דבריו ז"ל דדבריו מגומגמים והנה וכו' לעזרה וע"ק מהו דקאמ' הרב ז"ל בדבריו דילמא הא דהותר דעשה דפסח שיש בו כרת דחי לעשה דמצורע שיש בו כרת וכו דהא העשה דמצורע נדחה אינו מחמת פסח אלא אפי' בשאר ימות השנה מוכרח לו ליכנס לעזרה דכך גזרה תור' וא"צ לדחיית עשה דפסח ועוד אף אם נסבול המשא כבד ונפרש דבריו דר"ל דהא דדחי עשה דפסח לעשה דמצורע והוא ט"י היינו כרת בהדי כרת אבל בהרי ל"ת לא וכפ"ז ניתרצה האי קו' שהקשינו השתא מ"מ קו ראשונה אכתי קשיא ועוד דאף אם אנו סובלים כמ"ש ס"ס וכו' ודוק:

בד"ה ת"ל וכו' והקריבו וכו' מ"מ דריש מיניה שפיר וכו' עכ"ל. פי' דהתם מיתורא דכהנים קא דריש כת' ה' צ"ק וז"ל דתמיה לי על עיקרא דדינא וצ"ע וכו' עכ"ל ול"נ דא"ק שום עיון דאע"ג דאמרי' עבודת מתנה למעוטי זר היינו ממיתה דכתיב' בסיפיה דקרא והזר הקרב יומת אבל רישא דקרא מרבה אפי' שחיטה לכהונה למצוה ואין חייב זר

עליהם מיתה דהא קראי סתרי אהדדי דרישא דקרא מרבה כל מילי וסיפא דקרא דוקא עבודה תמה א"כ מוכרח הא למיתה והא למצות כהונה דהא קאמ' תשמרו כהונתכם לכל דבר דריבה כל דבר לכהונה בעלמא ולא אידכר שם מיתה כלל כדסיפי' דקרא. ושוב אנה ה' לידי דברי התו' ביומא (דף כ"א) ד"ה תשמרו את וכו' אפי' שחיטה. והא דדרשי' מה קרא עבודת מתנה היינו מועבדתם עבודת מתנה אבל רישא דקרא דתשמרו קאי אבל עבודות וקרא דלעיל מיירי לחייב זר מיתה עכ"ל. הא קאמרי כדכתי' דרישא דקרא עסוק בכל עבודות והך קרא דלעיל (בדף כ"ד) דרשי ולא עבודה שאין אחריה עבודה לענין מיתה ועיין ביומא (דף ז"ך) ורוק כנלע"ד

בד"ה מ"ש סמיכה וכו' ומיהו י"ל ההיא דלקמן וכו' כתב ה' צ"ק דבישיב שישבו אדרש"י דלקמן מתיישב נמי הא וקו' זו אין מן הצורך להכניסה לפנים עכ"ל. ואני אומר דדבריו ז"ל אין מן הצורך להכניסם לפנים למעיין בהם דלא תירץ ולא ישב ולא מלא רגלים לדחות קו' התו' ז"ל בכדי ואשי"רה נא ידידי מה שתי' משום דהמק' לא ס"ל ביאה במקצת שמה ביאה ואהכי הוצרך לומ' טעמא משום תכף לסמיכה שחיטה דהנה ק' דהא דאצט' למימ' לקמי' משום דתכף לסמיכה שחיטה היינו משים דמרחק צפין ולהכי לא מצי לעייל ידיה ולסמוך אבל הכא לא נזכר כלל האי ענייא דמרחק צפון ואדרבה כתבו התו' לעיל דהש"ס עסיק בק"ק ואף אם נאמר דאזיל לסברת מ"ד מרחק צפון ס"ס ק' דמאי קאמ' סמיכה נמי ליעייל ידיה ולסמוך דהא מרחק צפון ומאי קו' כן הק' אחי הרב משי"ח ודפח"ח ועוד אני מוסיף להק' ולומר דהא דקאמ' דהמק' סבר לא שמה ביאה היינו כשהק' סמיכה נמי וכו' אבל כשהק' מ"ש סמיכה וכו' דעדין לא זכר כלום מזה כלל דהא הש"ס לא קפריך אלא מ"ש אבל סמיכה לחודה ניחא וניחא והאי קושיא דמצי ליעייל ידיה וליסמוך לא נמשכה לו אלא מתירוץ דעביד הכין ארוכה וא"כ אמאי לא פירש"י מכח לפני ה' דמשמ' ליה דבעינן שיכנס לפנים ויסמוך ולא מהני לא הכנסת יד ולא הכין ולהכי כשתי' לו דמצי לשחוט בסכין ארוכה והוי שפיר לפני ה' א"כ גם בסמיכה הוי שפיר לפני ה' בהכנסת יד אבל כפי תי' ה' צ"ק דטעמי' דרש"י משום דלעייל ידיה ולסמוך דלאו שמה ביאה והוי לפני ה' ואף בקושית מ"ש סמיכה ולהכי הוצרך לטעמא דתכף לסמיכה א"כ מאי פריך תו סמיכה נמי ליעייל ידיה ולסמוך ואין צורך להאריך ודוק:

ע"ב גמ' אמר רב שחידשו וכו' כצ"ל דאי רבי גרסי' אמאי הוצרכו התו' לחפש בנרות תנא דס"ל כוותיה וק"ל:

שם א"ל אביי וכו' א"ל דילמא ה"ק מר פי' דכולו דברי אביי דבתר דפריך ליה אמר שמא כוונת מר כ"וך ואת טעית בלשונך ולא דקדקת או אפשר דגרסי' א"ל רבא ודילמא ה"ק וכו' ואכתי הוא דברי אביי כפ"ז וא"ל רבא (כצ"ל) אדרבה וכו' וק"ל:

תו' בד"ה ור"י אמ' וכו' ולמאי דפי' בקונט' וכו' א"כ איכא לאו דלא יטמאו ואין עשה וכו' עכ"ל. הנה ה' צ"ק הק' דאמאי לא תירצו כיון דיש בו כרת דחי כדתי' לקמן ותירץ דקא מקשו אמסקנא דקאמ' מתוך שהותר לצרעתו דבצרעת ליכא ל"ת בהרי עשה דבכרת אבל לקריו דאיכא ל"ת לא הותר עכ"ל. הנה דברי הרב ז"ל לא יכולתי להולמם כלל ועיקר דהא הא דאמרי' מתוך שהותר לצרעתו אמחנה שכינה קאי דקפריך וכו' ליכא כרת והא כשמכניס ידיו לפנים לעזרה איכא כרת ומשני הש"ס מתוך וכו' ר"ל דכיון שהותר ליכנס מצורע ואף דאיכא כרת ה"נ בקרי ואף דאיכא כרת הותר ליכנס לפנים דהא קרא דטומאתו ריבה למחו"כ ואפ"ה מותר ה"ה בקרי ואף דרבי' קרא בטמא יהיה אבל ברייתא דקתני מיטב וכו' קאי אמחנה לויה דהא כיון דט"י כזב א"כ אסור מן התורה במחנה לויה ובמצורע לא מצינו דאסור במחנה לויה והות' להכי הוצרך לומר משום דלית ביה כרת וכ"כ התו' בהדיא לקמן ד"ה מטונך ודברי תוס' אמחנה לויה דלדברי רש"י אסור משום דכזב דמי וקא מקשו דאית ביה לאו דלא יטמאו אבל הש"ס דקאמ' מתוך אמחנה שכינה דאסור ט"י מקרא דטמא יהיה דריבה קרא ט"י לעזרה ועוד דאף אם אנו סובלים זה המשא מ"מ ס"ס קשיא דהא במצורע נמי מצינו דדוחה עשה ול"ת דהא מצינו עשה דטומאתו בו לרבות מחו"כ ול"ת דביאת מקצת דהא ריש לקיש אמר לוקה וכ"הג הקשו התו' לקמן (דף ל"ג ע"ב) ד"ה לענין מלקות אמרה וכיון שכן אמרי' מתוך שהותר לצרעתו בעשה שיש בו כרת ול"ת אף בקרי נמי הותר לעשה ול"ת וכרת (ועיין מ"ש לקמן בדבור הנז"ל) והתו' דקא מקשו אמחנה לויה קא מקשו דליכא למימ' מתוך דלא נאסר מעולם במחנה לויה:

והן אמת דקושיתו קו' עצומה לא יכולתי להולמה והנר' בעיני הוא דהשתא לא ידעי' האי תירוצא דעשה בכרת דחי אלא דלקמן מוכרח לומ' כן אבל מהאי שמעת' לא ידעי' כלל ואכתי קיימין בסברין דלא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה ואף בדאיכא כרת בדלא מצינו שום גילוי בש"ס בזה כדי לתרץ הכי כדלקמן ולהכי הקשו ארש"י אבל כשמצינו לקמן דברי רבינא ומוכרח לומ' כן תירצו שפיר דמצאו לו סמך מן הש"ס וממילא ליכא קו' ארש"י זהו משנ"ל ודוק שפיר:

בא"ד ואי ט"י אסור במחנה לויה וכו' עכ"ל. ק"ל כיון דקרא קא אסר אפי' מחנה לויה מקראי א"כ אמאי איצטריכא תורה לומ' במחנה שכינה אף ט"י אסור ופשיטא דמחנה לויה אסרה תורה דקראי איידי ביה ואיך נתיר עזרה וק"ל:

בד"ה א"ל מטונך וט' וא"ת אי מטעם הותר וכו' ל"ל יבא עשה וכו' עכ"ל. כ' ה' צ"ק דבל"ז לא היה יכול להקשו' דאימא דהאי טעמא דמוטב אהני לן לראיה בליל ח' עכ"ל והנה תימא דכפ"ז נפל תירוץ דהואיל דהותר לצרעתו דהא לא אהני לן אלא לבו ביום אבל מאתמול לא שייך האי תירוצא ומוכרח לטעמיה דמוטב יבא עשה וכו' וא"כ קו' הש"ס במקומה עומדת דאיך אומר עשה שאין בו כרת והא אידי ואידי כרת הוא ומאי משני הש"ס הואיל והותר ואף די"ל דכוונת התו' עם היות קו' הש"ס במקומה עומדת מ"מ אין צורך לכ"ז דכמה פעמים מצינו וא"ת ואינה מקושרת בלי מספר ועיין בכללי הש"ס ודוק:

דף ל"ג ע"א תו' בד"ה וליעבד פשפש וכו' ומיהו כיון דשמא ירבה בפסיעות וכו' קרי כאן כצ"ל כך הגיה אחי הרב משי"ח וק"ל:

בד"ה הג"ה מכלל וכו' ולא ס"ל עכ"ל. וכפ"ז איכא נפקותא עוד בהאי דקאמ' מכלל דתרוייהו ס"ל וכו' ר"ל דאף דאמר רב תחליפא משמיה דרבא זאת אומרת ולא ס"ל כדאשכחן הכא וק"ל:

ע"ב בד"ה לענין מלקות אמרה וכו' לאו דביאת מקצת וטמא יהיה וכו' ועוד ק"ל וכו' עכ"ל. כתב ה' צ"ק דקושייתם אפי' את"ל דר"י לפרושי לת"ק אתי וליכא אלא לאו קושיא היכי דחי ליה ולהכי לא הקשו התו' לעיל בפשטא דברייתא עכ"ל. ואני אומר דאף אם נאמר דת"ק פי' דבריו ר"י אכתי ק' דהא הא דקאמ' ר"י אפי' עשה אין בו היינו אמחנה לויה דחירשו יהושפט אבל האי קרא דטמא יהיה במחנה שכינה עסיק וא"כ מה נועיל אם נאמ' דר"י לפרושי לת"ק אתי דביאת מקצת לעזרה איכא עשה דט"י ולאו דביאת מקצת להא דקאמ' דבהכי ניחא דלא הקשו לעיל אפשטא דברייתא. והנה במ"ש תשפוט בצדק היטב הדק דאף אם נאמ' דר"י לפרושי לת"ק ס"ס נמי קשיא דבעידנא דמיעקר לאו דביאת מקצת לא מיקיים עשה דפסח אבל אין להק' דאמאי לא מקשו לעיל אתי' הש"ס מתוך שהותר וכו' והא בעידנא דמיעקר עשה דט"י דפסח כדהקשו הכא ארבינא דאף דתי' ה' צ"ק אפשטא דברייתא דאימא דקא מפ' דברי ת"ק מ"מ היינו לגבי מחנה לויה דקאי עלה ר"י אבל בעזרה דקאמ' עלה מתוך שהותר דאיכא עשה דט"י ולאו דביאה מאי איכא למימ' דל"ק כלל דאימא דמתוך שהותר לצרעתו אף בלאו ועשה שיש בו כדת ולא מקיים עשה בעידנא דמיעקר לאו הותר נמי לקריו הכי אבל ברבינא דלא מתרץ הכי

הברייתא ולא ס"ל מתוך א"כ הקשו שפיר אבל האי קושיא דה' צ"ק היא מעיקרא בפי' הברייתא ממחנה לויה דלא שייך למימ' מתוך כיון דלא נאסר מעולם במצורע ואמרי' דעשה דפסח דחי עשה דט"י. והנה מה שתי' משום דאיכא למימ' דר"י לפרושי לת"ק אתא מ"מ אמאי לא מתרץ תו' לעיל הכי ומכריחים פירושם דלפרושי לת"ק אתא ודלא כפירש"י מכח האי פרכא ונלע"ד עוד לתרץ במאי דכת' ה' י"ש ז"ל בזה דמחלוקת בין ד"י וריב"א אי אמרי' הכי בעשה דבעידנא דמיעקר עשה מקיים עשה דאלים דאפשר דוקא כלאו אבל בעשה איך שיהיה ע"כ וכיון שכן התו' דהכא אזלי בשיטת מ"ד דהיכא דעשה דחי עשה לא בעינן בעידנא דמיעקר עשה אבל הכא דאיכא לאו הקשו שפיר ועוד ק"ל אפי' אי ליכא לאו גרידא דאתי עשה ודחי ל"ת ס"ס קשיא דבעינן בעידנא דמיעקר וכו' ולפי האי תירוצא ניחא נמי מה שתירצתי לעיל בד"ה ור"י אמ' וכו' אקושיית א' צ"ק דמאי קא מקשי ואין עשה דוחה ל"ת ועשה דהא כיון דאית ביה כרת דוחה כדכת' לקמן וכתבתי דעד השתא לא אנהיר להו האי תירוצא וא"כ אמאי לא הקשו נמי האי פרכא דאף דא"ל דר"י לפרושי ברייתא אתי מ"מ הו"ל להקשות לפירש"י כדהקשו הך פרכא לפום השתא דלא ידעי הך תי' דעשה שיש בו כרת דוחה אבל השתא לפום מאי דכתי' ניחא שפיר ודוק ותשכח מעשה רוקח:

ולאו הבא

דף ל"ד ע"א **רש"י בד"ה** ולאו הכא מכלל עשה וכו' הברייתא דמסקי' בל"ת וכו' כצ"ל ור"ל דק"ל דאיך אומר הש"ס ולאו הבא מכ"ע עשה דמנ"ל הא ותי' דממ"ש כך שנוי' דהא מסקי' בל"ת וכו' אלמא מדאצט' וכו' ומה שהגיה ה' צ"ק נ"ל דאין צורך לכל זה ותמי' מהב"הז דלא חשש כלל לדברי רש"י דק' דידיה אדידיה דמעיקרא קאמ' כך שנוי' ובתר הכי אצט' לומ' מדאצט' וכו' ועוד בת"כ לא כך שנוי' כדכ' התו' וק"ל:

ע"ב רש"י בד"ה וצריכא לאשמועי' וכו' עכ"ל. בא לשלול שלא תפרש דוצריכה לאשמועי' דצריכי חזרה דל"ת אפי' בלא חזרה נמי כשר וכפ"ז יקשה לן לישני' דש"ס דקאמ' אבל ך שמואל וכו' וק"ל:

תו' בד"ה פסול מהו שיעשה שירים וכו' דהול"ל מהו שיעשה וכו' כדקאמ' וכו' עכ"ל. ר"ל דאמאי לא קאמ' תנא תרי צדדי דבעיא כדקאמ' לקמן דבשלמא לפירש"י ל"ק דאיכא למימ' בהך בעיא לא נקט תרי צדדי ולהכי בתך בעיא דכוס מהו שיעשה חברו שהיא בעיא אחרת להכי קאמ' הש"ס שירים או דחוי אבל כפי פי' ה"ר אפרים דעד השתא איירי בשירים או דחוי מה נשתנה זאת הבעיא דפירש בה שירים או דחוי ועוד יש לפ' ואין להאריך וק"ל:

בד"ה ועוד תיק' ליה קרא וכו' עכ"ל. ר"ל ועוד דאמעשה איצטכ' היכי מצי פרי' דא"כ תק"ל קרא דויזרהו דאוקמי' ליה לעיל במעשה היצטב' ואמאי לא אמרי' להוי דחוי ועיין בה' צ"ק והנה על עיקר קושייתם היה נ"ל לתרץ דקו' הש"ס היא אליבא דמ"ד לעיל דף נ"ו דאפ' לתקונה וכיון שכן אמאי לא אמרי' דליהוי דחוי מעיקרא כשהוליכה שלא ברגל לא שמה הולכה וגרסי' במתניתין יחזיר לכשר דהך הולכה איפסל א לה וכשמתקנ' הוי דחוי ואין תימ' דפריך דאליבא דמ"ד לחוד דהא לקמן נמי בת' התו' דהך פרכא אליבא דמ"ד מיגז גייז ועור דהא מסקנא דמילתא דהולכה שלא ברגל ל"ש הולכה ואפשר לתקונה ואוקימנא תיובת' אעולא לעיל אלא דק' אתו' ז"ל דלא קאמרו הכי ויש ליישב ודוק:

דף ל"ה ע"א רש"י בד"ה קיפא מפ' בהעור וכו' ודקדקת הבשר עכ"ל. לכאור' ק' דהא בהעור אסיקנא דפי' תבלין ולאו פירושא פירמא ואיך אומר רש"י דפי' דקדקת הבשר ותבלין ונ"ל דרש"י מפ' דפי' הש"ס שמפ' אלא מאי קיפא תבלין אין פי' דכל מקום שאומר קיפא תבלין אלא דר"ל דשאני התם מכח טומאת אוכלין דקאמ' דבלא צירוף מטמא להכי מוכרח דקיפא דהתם הוא תבלין אבל במקום דאיכא לפ' פירמא אה"נ דמפרשי' ולהכי הכא דשייך לפרושי שניהם דתבלין ודקדקת הבשר לאו גופא דזבחא דלא חזו וחשיבי ושוב מצאתי בתו' דבכורות (דף ו') ד"ה קיפא שלהן וכו' וז"ל אכל הכא יכול להיות בין פידמא ותבלין וכו' עכ"ל. וכן בתו' דחולין (דף קי"ב) כנ"ל ודוק:

תו' בד"ה פיגל בזבח וכו' ונר' דמדין שרפה וכו' כתיבא בקרא עכ"ל. פי' דק"ל דס"ס ק' דהא הזבח מה בא למעט ביון דחייב בנותר ותי' מדין שרפה דממעט וא"ת מנלן דילמא דלמעוטי נותר ממש אתא ומנ"ל לתנא הבי כדפרכת ליש דוחקים ותי' דהאי קרא דכתי' כי' הזבח דהיינו והנותר מבשר הזבה עסיק בשרפה ולהכי לא בא למעט אלא בדאיירי קרא דהיינו שדפה ולא נותר משא"כ ליש דוחקים וק"ל:

ע"ב רש"י בד"ה ה"ג וכו' דבעא למתני המעלה מהן וכו' וה"פ אין חייבין עליהם וכו' אהל מועד מאי לאו אין וכו' כנ"ל:

בד"ה וכשרין בעופות וכו' כדמפ' בבכורות אבל דוקין שבעין לא וכו' אם עלו לא ירדו דוקין טיילא וכו' בדוק ואח"ז ד"ה והרי וכו' כצ"ל:

בד"ה וליטעמיך אין וכו' למתני הא תנא תרתי לאשמועי' וכו' כצ"ל וכן בדפוס העב מצאתי דגריס הא תנא וק"ל:

תו' בד"ה לאכול שליל או שליא וכו' שייך למתני' וק"ל:

דף ל"ו ע"א גמ' ומי אית ליה לר"י הך סברא ע"ב. בת' ה' צ"ק וה כ"הז דלדידיה ל"ק משום דאיכא למימ' פליג כברייתא וכדאיתא לעיל (דף כ"ב) ול"נ דאין ראיה דהתם לא

איבא דין אחר לקמי' דפליג עליה ר"ש ובשמאל לא פליג משא"כ הכא דפליג המניה ולהוציא ובהא לא פליג א"כ ק' עוד מה שתי' ה' צ"ק משום דאיכא למימר דמתני' איירי בהבנס' בעלמא הא ודאי לא מצינן למימר דהא מתני' קתני וליתן את הניתנין וכו' והיה נר' לומ' דכוונת הש"ס לומ' דלעולם בלא"ה קשיא ומצינן לתרץ תרי תנאי אלא דק"ל דר"י דמתני' מאי עביד בהאי קרא דדבר רע ואיך מצי לחלוק על האי קרא ומש"ה נמנעו מלתרץ האי תירוצא דתרי תנאי אבל השתא דמתרץ שפיר דבעי' מקום משולש א"כ ניחא שפיר דר"י דמתני' ס"ל דהאי טעמא דמקום משולש דחה דבר רע וסברא דר"י דאית ליה כל דמפסיל במעשה מיפסיל במחשבה ולהכי מכשיר אלא דאכתי ק' קו' היתור דמ"ט דר"י דברייתא דאצטרי' לדבר רע דהא ביון דאית לן האי סברא בל מקום דמיפסיל במעשה מיפסיל במחשבה א"כ בלאו טעמא דדבר רע אפ"ה מיפסיל דכיון דאית לן האי סברא לא שייך למימר מקום משולש כדכת' הקו' דהמקש' אזיל לשיטתי' דהק' לעיל וליפלוג בניתנין וא"כ אמרי' שפיר דטעמא דר"י דמתני' דס"ל דאף בסברא אמרי' מקום משולש והברייי' ס"ל דבסברא לא בעי' מקום משולש וא"כ אמאי אצטרי' לדבר דע אלא מוכרח דלא ס"ל האי סברה דמשולש ומהדר ליה הש"ס דע"כ מוכרח למימר דר"י ס"ל מקום משולש בלאו האי מתני' דהתנן וכו' ומוכרח דמחשבה לכ"ש דכשדה והא בהדיא קתני דפסולה אלא מאי איבא למימ' תרי תנאי ואליבא דר"י דהאי תנא דמתני' ס"ל דהאי מקום משולש דתי דרשא דדבר רע ותנא דבריי' ס"ל דאדרבה דרשא דדבר רע אפקא הך דדשא דשלישי ואיצט' דבר רע דלא כשיטתיה דמקשה דאי אמרי' סברא לא בעינן מקום משולש אלא אף דאמרי' סברא אצט' דבר רע דהו"א דמשום דאית לן בעלמא הך סברא בהינוח ויציאה להכי אצט' מקום משולש לומ' דהבא לא עבדינן האי סברא להכי טרח קרא למימר דבר רע לפסול ולומ' דלא תדרוש מקום משולש ואדרבה אי לאו דבר רע אפשר דהו"א דשלישי גילה דאף בהינוח ויציאה לאו סברא היא למיסברה וברבנן להכי אתא דבר רע למימ' דסברא סבירא היא וכפי שיטה זאת יש עוד לפ' קו' הש"ס דקפריך דר"ל דאלולא שיטתך דעבדית הך סברא בדברי ד"י הו"א דטעמי' דר"י דמתני' משום דס"ל מקום משולש ולהכי לא פליג ור"י דברייתא ס"ל דדבר רע אפיק הך דרשא דשלישי ותרי תנאי אליבא דר"י אבל כיון דאמרת הך סברא א"כ ק' דאמאי קאמר ר"י דבד דבלא"ה מכח סברא סגי דלא מצינן למימ' שלישי אלא ודאי ש"מ דר"י לא ס"ל שלישי דאילו ס"ל אף בלא קרא פסול וא"כ הדרא קושיין לדוכתה מ"ט דר"י דלא פליג דליפלוג נמי וכו' ומהדר ליה הש"ס ותסברא דמצית אמרת דלית ליה שלישי והתנן וכו' ומ"ט דמכשר אלא מוכרח לומ' עכ"פ דס"ל שלישי ותרי תנאי וכו' ואצט' דבר רע אף דאיכא

סברא כדפי' לעיל זהו משנ"ל לפלפול בעלמא אבל קושטא דמלתא דקו' הש"ס דפריך ומי אית לי' לר"י הך סברה אינה מקושר' אדלעיל דהך עניינא סליק אלא דפרכא בפ"ע היא דבשהגיע הש"ס להאי בבא דניתנין בפניה פרי' הש"ס האי פרכא באגב דמש"ה הניחה לבסוף ופי' הש"ס דקאמ' ומי אית ליה האי סברא ר"ל סברא דניתנין בחוץ בשר והתניא וכו' ואפשר דמש"ה בהגהות הש"ס ר"ח הגיה וליתא לר"י הך סברא דר"ל דינא דמתני' ולא קאי אתי' דמקום משולש ועוד אפשר דאף דגרסי' שלישי פי' וכי לית ליה האי שלישי דמטעמי' מכשיר ר"י והתנן וכו' וכן פי' הש"ס דקאמ' ומי אית ליה האי סברא ר"ל סברא דמקום משולש דמש"ה מכשיר ר"י והא ר"י קא פסיל דמשמ' דלית ליה האי סברא דמינה מכשיר ר"י דהיינו שלישי דלפי דטעמי' דר"י שלישי להכי הש"ס קושטא קאמ' ונקט שלישי אבל לעולם אכל טעמא קושיא וזהו מה שעלה במצודתי ואקוה לאל שיאיר עינינו בתורתו כי"ר כנלע"ד:

רש"י בד"ה שהקריבו טמאין וכו' וכן אם יאכלו או יקריבו ערלים זבח שנזרק וכו כצ"ל ועיין לה' צ"ק:

תו' בד"ה תרי קראי כתיבי בנותר וכו' דמפסח היכי ילפי' וכו' עכ"ל. אחר מן החברים הק' דאיך אומרי' התו' ורש"י דחד כתי' בפסח וחד בתודה הא בתודה גופיה כתי' בה תרתי בפ' אמור כתי' ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בקר ובפ' צו כתי' ובשר זבח וכו' קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר ואמאי פי' דלא תותי' כתי' בפסח כי היכי דק' לן דמפסח היכי וכו' ורש"י בחומש אנהיר לן עייניו בזה דפי' דהאי קרא דכתי' באמור אתא לומ' מחשב חוץ לזמנו בשחיטת כדגלי קרא לרצונכם תובחו דאע"ג דכבר כתי' בשלמים חזר ופרט בשלמי תודה הנאכלת ליום ולילה ולהכי פי' בפסח ותודה דהך קרא דאמור לית ביה יתורא דאצט' למחשב והכי מוכח מהש"ס דקאמ' והאי קרא להכי וכו' א"כ לימא וכו' דמאי קו' הא ס"ס קרא יתירא איכא דפ' צו כיון דבפ' אמור אצט' לגופיה האיכא קרא אחרינא לכן מוכרח דבתודה לא חשבינן אלא חד קרא דובשר ולהכי פירשו שפיר וקו' התו' לפי ס"ד אבל אחר האמת דמקרא גופיה דרשי' מדלא כתי' תותירו דאז שמעי' מיניה חליפין וולדות וכו' וכתי' ובשר וכו' יניח ש"מ מחשבת הינוח א"ש דהא גופו נמי שמעי' מדכתי' ביה תודה כדקאמ' למדנו לתודה וכו' ועוד דלא גרע שאר נותר מלחמים וחלות ולהכי דייק לשון רש"י דאמור דקאמ' אי לקבוע לה זמן הא כבר כתי' ובשר זבח וכו' עכ"ל. דלא קאמ' הא כבר כתי' ולא תותירו דפסח משום דאיכא למימ' קו' התו' דמפסח היכי ילפי' וכו' אבל כיון דכתי' ובשר זבח תודת דאיצט' לגופיה ולא דרשי' מחשבת הינוח אלא משיני לשון נקט שפיר קרא דובשר ודוק נ"ל:

ונ"ל לתרץ קו' התו' דהיא בכלל קו' הש"ס דר"ל כפי דברי' האי קרא אתא למחשבה ומפסח מצינן למילף שאר נותר והא מיבעיא ליה לכדתניא וכו' דקתני מתני' דאצט' לתודה הנאכלת וכו' דהא מפסח לא מצינן למילף שאר נותר כקו' התו' ואצט' לגופיה ואצט' לבריית' לסייעתא לדבריו דקתני למדנו לתודה וכו' ועוד דק' נמי דאצט' לחליפין ולוולדות וכו' דאף אם בתודה כדבריהם דמפסח ילפי' שאר נותר מ"מ הא אצטרי' להנך ודוק ותשכח:

ע"ב גמ' כת' ה' ב"הז דס"א לא גרסי' לה ונ"ל ך דגרסי' לה שפיר דכמה לשונות מצינו דלא פליגי אלא כלישׁ' בעלמא דחייב אדם לומ' בלשון רבו וכ"כ ה' מגדל עז בה' ברכות בשם תשובת הרמב"ם ז"ל וק"ל:

תו' בד"ה שיאכלוהו וכו' מ"מ בהך מחשבת אכילה דבר אחר כצ"ל:

פרק רביעי

דף ל"ז ע"א גמ' והנשאר בדם ימצא לפי שלא למדנו וכו' כצ"ל ודלא כד"ח דכפל הדברים ללא צורך ואחי הרב משי"ח נר"ו דקדק דקדוק דק דמדקאמ' לא למדנו אלא להניתנין מתן ד' וכו' משמ' דאף חטאת העיף בכלל שאר דמים ואיך אומר אח"כ מת"ל בדם דהא השתא עיקר קרא יתירה הוא ותי' דל"ד מ"ש מתן ד' אלא ר"ל שם חטאת בעלמא והכי דייק ליש' דרש"י דקאמ' בחטאת העוף כתי' ר"ל דס"ס הוא חטאת ודייק נמי בלישני' דקאמ' לקמו' אלא וכו' היינו חטאת שטעונה וכו' ובחטאת כתי' וכו' ר"ל דהש"ס דנקט מתן ד' משום דרוב חטאות טעונין מתן ד' ול"נ לתרץ דפי' הברייתא כך לפי שלא למדנו וכו' ר"ל דק"ל דהאי קרא דחטאת העוף מיותר כוליה דמ"ש משאר חטאות ותי' דאצט' כוליה קרא דלא למדנו אלא למתן ד' ולהכי קרא הצריך בהו יסוד שאר דמים וחטאת העוף בכלל מנ"ל ת"ל והנשאר כדם נמצא דחטאת העוף ככר למדנו אלא דמעיקרא קאמ' שאר דמים להכי קאמ' שאין ת"ל וכו' ר"ל דהיכן פשטת כל דמים להכי קאמ' שאין ת"ל וכו' וק"ל:

שם ואכתי מבעי ליה לכדתניא ר"יש אומר וכו' ע"כ הנה לכאורה לולי דברי רש"י ז"ל בפשט' דסוגיא היה נרא' לומר דקפריך דמעיקרא כד שני סבר לה אכתי לא דייקינן בהאי פירכא דפסח בשפיכה דלא אשכחינן ברייתא בהדיא דקא מפיק לה מודם זבחיך אבל כד אשכח להכי קפריך אבל רש"י נר' מדבריו דרוח אחרת אתו דכתב בד"ה ר"ע אמר אין זו וכו' אבל בפסח בשפיכה לא ס"ל כוותיה וכו' עכ"ל דלכאורה דברי רש"י ללא צורך דהש"ס קאמ' הכי ואף דנאמר דקושט' ומסקנ' דמלתא נקטה רש"י מ"מ ללא צורך דהא אחר סמוך פריך הש"ס האי פירכא לכ"נ דרש"י דייק מהש"ס דשני ס"ל כר"ע דאם

נאמר דפירכת פסח בשפיכה אכתי לא דייק לה א"כ ק' דהא כבר ידע למחלוקת ר"י ור"ע דבהכי תלויה דלר"י דריש ניתנין בשפיכה ופסח בשפיכה ולר"ע דריש מקרא פסח בשפיכה והך דרשא דבזריקה שנתנו בשפיכה יצא ממילא אתיא וכיון דשני ס"ל כר"ע א"כ ק"ל פסח בשפיכה דהא ידעינן דס"ל פסח בשפיכה דהא בהא תליא ועוד דא"כ הו"ל כד שני ס"ל כר"י לסתור הך תי' ס"ל כר"ע לומ' דלאו כדקס"ד דס"ל כר"ע בכל מילי אלא סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא ואין נר' כן מהש"ס דנייד מהך תירוצא כל דהו לכן מוכרח לפרושי דידע להאי תי' דס"ל פסח בזריקה וסבר כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא והא דקפריך מיבעי ליה לכדתניא רי"א מתוך שנאמר וכו' ר"ל דאיך אמרת דמקרא אחרינא אית ליה דפסח בזריקה הא לא שמענו אלא פסח בשפיכה מהאי קרא וליכא למ"ד דפסח בזריקה וכיון שכן מהיכא תיתי האי דרשא דניתנון על מזבח החיצון וכו' זהו מה שנ"ל בכוונת רש"י ז"ל ודו"ק:

תו' בד"ה תרי תנאי וכו' וע"ק לפי' הקונט' וכו' ועוד מאי האי וכו' עכ"ל. הנה נר' מלשונם דזה דברי מגיה א' שהגיה וזה מוכח מדקאמר ע"כ והלשון מגומגם והאמת הוא דב' נוסחאות היו ועוד הא' ועוד הב' ובא המדפיס וערבם ואף כפי הגהת ה' צ"ק מ"מ הוא לשון ארוך ללא צורך ועוד דצריך להגיה עוד וע"ק לפי' הקונט' בסוגיא דשמעתי' וכו' לכן אפשר לפ' האי תרי ועוד לומ' דמעיקרא הקשו אפי' רש"י שפי' תרי תנאי שכתבו בתחלת דבריהם מסוגיא דשמעתי' דמדקאמ' ס"ל כר"ע מוכרח דס"ל דר"י מצי למימ' דאית ליה תרתי הניתני' בזריקה ופסח בשפיכה ולהכי לא אתי אלא כר"ע דאי ס"ל האי תי' דתרי תנאי אליבא דר"י איך משני ס"ל כר"ע דאי לתנא דאוקי דפסח בשפיכה א"כ לא פליגי ר"ע ור"י ולית להו הניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא ואתי כך"ע ואי כאידך תנא דס"ל פליגי אית ליה פסח בזריקה א"כ ר"ע ס"ל דהניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא דלא פליגי בהכי וא"כ דלא כמאן ואיך משני ס"ל כר"ע וליכא למימ' דאכתי לא רגיש בהאי פרכא דהא השתא לא נתחדש לנו שום דבר דהני ברייתו' לא חדשו לנו שום דבר דבלא"ה קשיא דאיך מפיק להכי ולהכי ועוד דאין נראה מהש"ס כדשני תרי תנאי ועיקר תי' ס"ל כר"ע דהא לא קא' אלא ואין זה משמעו' הש"ס דנייד מהך תי' אלא משמ' דהך תי' דס"ל כר"ע כדקאי קאי דהך תי' אאושית ואכתי מבעי וכו' והאי תירוצא אקו' ור"י מפיק ליה להכי וכו' ומשמ' דשניהם אמת וא"כ משמ' דאכתי קיימינן בהך תירוצא דס"ל כר"ע דר"י אית ליה תרתי ולהכי הקשו קו' לפי' הקונט' דפי' דר"י לא אית ליה אלא חדא מסוגיא דשמעתי' דקאמ' ס"ל כר"ע וכפי פי' זה אין להגיה בסוגיא אלא מסוגיא דשמעתי' ועוד הקשו מאי סבר האי דפריק ס"ל כר"ע דאי כר"ע הלא הוא ס"ל פסח

בשפיכה וא"כ לא אייתר קרא למתנה א' כפר וליכא למימ' דסבר כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא דמשמעות ס"ל כר"ע משמ' סבר כוותי' בכל מילי ואחי הרב משי"ח פי' דקו' א' היא על מלת ס"ל כר"ע דלא משמ' פליג עליה בחדא וסבר כוותיה בחדא כפירש"י וצ"ל בתו' לפי' הקונט' בסוגיא דשמעתי' ור"ל על פירש"י שפי' ס"ל כר"ע סבר כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא ובועוד ב' צ"ל כן ועוד מאי דסבר הא דפריך הלא מ"ד פסח בשפיכה היינו מודם זבחיך ישפך וא"כ לא אייתי' קרא וכו' כצ"ל ור"ל ק' דאיך פריך ואכתי להכי הוא דאתא מבע"ל וכו' דהא ככר ידעינן להאי פסח בשפיכה מודם זבחיך ואמרי' דס"ל פסח בזריקה וא"כ מאי חזר עוד ומקשה דהא כבר ידענו להאי ואמרי' דס"ל פסח בזריקה וזאת הקו' היא מה שהקשי' על רש"י מה דפי' הכי בתי' ס"ל כר"ע דס"ל דלא כר"ע דפסח בשפיכה וכפ"ז ק' מאי חזר עוד להקשות ואכתי וכו' ועיין ברש"י מה שישבנו לשיטתו וזהו משנ"ל לפרש כוונתם ז"ל ודוק נ"ל:

בא"ד ונר' דר"י וכו' מקרא אחרינא עכ"ל. והנה קו' ס"ל כר"ע כפי הפי' שפירשתי לעיל נמי מתורצת דועוד הא' דהקשו על פירש"י בתרי תנאי מכח סוגיא דס"ל כר"ע היא מתורצת דתו' ס"ל כר"ע עם תי' תרי תנאי לית ביניהו סתירה דכר"י לא אתיא משום דר"י ס"ל אי תרתי ניתנין בזריקה בשפיכה מדם זבחיך ופסח בשפיכה מקרא אחרינא ולהכי לא אתי אלא כר"ע דלא ס"ל דהניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא ופסח בשפיכה מקרא אחרינא ודם זבחיך להניתנין מתן ד' שנתנן במתנה א' ואע"ג דמצי נמי למימ' דאתי כאידך תנא דר"י דפסח בשפיכה מדם זבחיך ולית ליה להך דרש' דהניתנין בזריקה וכו' מ"מ לא ניחא ליה בהכי חדא דס"ל כתנא דמתני' דר"י אית ליה דרשא דהניתנין בזריקה דתנא דמתני' עדיף טפי מתנא דבריי' ולהכי נקט ר"ע ועוד דתנא דברייתא מוכרח דלא סבר כוותי' בכל גווני דהא דריש ודם זבחיך לפסח בשפיכה והוא קדריש ליה להניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה אע"ג דמצי סבר כוותי' בעיקר דינא דפסח בשפיכה אבל בר"ע אפשר דס"ל כוותיה בכל הקצוות דפסח בשפיכה מקרא אחרינא ולהכי אוקים שפיר כר"ע והשתא ניתרצו ב' קושיות ועוד דועוד הא' ניתרצה דס"ל כר"ע דר"י אית ליה תרתי דפסח בשפיכה מקרא אחרינא וקו' ועוד ב' נמי ניתרצה דהשתא משמעו' ס"ל דייקא בכל מילי דפסח בשפיכה ולא דריש הנותנין בזריקה וכו' והא דקפריך ור"י מפיק ליה להכי וכו' אע"ג דהמשני ס"ל כר"ע וידעי' בהאי תירוצא דתרי תנאי מ"מ השתא קא הדר מפרש דהמק' כשתי' לו ס"ל כר"ע לא ידע בכל זה ועוד משתי' ס"ל כר"י ולא פריך ליה ושני ליה דהיינו כוונת דברי תרי תנאי והא דלא שניתי הכי כדפרכית לי מדתני' ר"יש היינו משום דאשכחי' ברייתא כר"י כדכת' התו' ובא הכל על נכון וכפי פי' אחי הרב

נר"ו כקו' ועוד ב' נמי יש לתרצה דס"ל כר"ע בכל מילי ופסח בשפיכה מקרא אחרינא וקפריך ליה הא לא אשכחן דפסח בשפיכה אלא מהאי קרא אבל לשיטת רש"י תי' ס"ל כר"ע היינו פסח בזריקה וא"כ הא קאמ' דלא ס"ל כאידך ברייתא דפסח בשפיכה דדריש לקרא למתנה א' דכפר ומאי קפריך לית מינה וי"לד ואין להאריך ודוק היטב:

בא"ד ועוד מנ"ל לר"י וכו' אין להק' דת"ל דילפי' מחטאת כב"ה כדאמרי' לקמי' דליתא דדילמא ס"ל כתנא דיליף מורם זבחיך ומנין ת"ל וכו' דזריקה בכלל שפיכה:

ע"ב בד"ה שלא מצינו בכל התורה כולה וט' בענין זה דשאר וכו' עכ"ל. ונראה דרש"י פי' כן כפי גירסתינו בש"ס שלא מצינו לו בכל וכו' אכל בקביעו' דברי התו' שלא מצינו בכל וליכא לו לכן כת' מה שכת' וי"לד בדבריהם דאייתו ראיה מפ' ב' מדות והא מצינו נמי מה שלא מצינו בכל התורה ומוכרח דפי' כרש"י והביאוה לעיל ברייתא דספרי להביא את המעשה שיטעון הקטר חלבים שלא מנינו וכו' וחלק אחי הרב נר"ו דאינו דומה דהתם כוונתו דל"ת מ"ש משאר קרבנות ואמאי אצט' קרא להכי קאמ' שלא מני' וכו' משא"כ הכא וק"ל:

דף ל"ח ע"ב גמ' מתקיף לה רב אושעיא וכו' ע"כ. הנה בכאן מצינו מתקיף אברייתא ועיין בכללי בס"ד:

תו' בד"ה הג"ה הא מני וכו' וכולה סוגיא לקיומי וכו' דנדחו דבריו תוספת בחטאות הפנימיות ולהכי וכו' כצ"ל ור"ל דקא מסיים בשיטת הש"ס דשני בדמים הפנימיים ולפי שיטה זו אין צורך להגיה אלא כי תניא ההיא בג' וכו' דהא השתא דייקי' שפיר ממתני' דכיון דאשכחן בג' מתנות דחייב עליהן בחוץ וטעונין ככוס א"כ אף בשירים לר' נחמיה דחייב עליהן בחוץ וטעונים כבוס וסיפא נמי דמן היסוד דייקא דהשתא עושין הלימוד בהפך דלמדין השירים מן הג' מתנות כדפי' התו' בתחלת דבריהם השתא בתי' הש"ס כי תניא ההיא וכו' למדין בהפך ודוק:

דף ט"ל ע"א גמ' כי תניא ההיא בג' **מחנות** וכו' ע"כ. הנה הקו' בכאן גלויה דאמאי לא אמרי' ה"נ ליפלוג וליתני בדירה וראיתי לה' ב"הז דתי' דעדיפא מינה פריך ואחר המתי' מגדולת חכמתו דס"ס קשיא דהניחא להמקש' על ר"פ דשני כי תניא וכו' ופרכי' דמחשבה מועלת ולא פרכי' ליפלוג וליתני וכו' אבל לר"פ גופיה דשני כי תניא ההיא ולא ק"ל ליפלוג וכו' איך השתא מקש' על תי' כי תניא וכו' הפנימים ליפלוג וכו' וראיתי לה' צ"ק שתי משום דהו"א דשירים חייב עליהן בחוץ וטעוני' כבוס ומחשבה אינה מועלת להכי לא מצי למתני ע"כ מכוון דבריו והנה מ"ש דשירים טעונים כבוס לא אפשר למימ' הכי דא"כ מאי קא. משני כי תניא ההיא בג' וכו' דאדרבה משם ראיה דמצינו ושמענו דר'

נחמיה ס"ל בשירים דטעוני' בביס וא"כ הך מתני' דחטאת שנתו ר' נחמיה היא וליכא ראיה לא מברייתא ולא ממתני' דקושית אימור דשמעת ליה ליתא דהא שמעי' ליה בענין ככזה ולכן מה שנלע"ד הוא דברייתא כד' נחמיה דשירים חייב עליהם בחוץ אבל אין טעונים בכוס ולהכי לא מצי למיפלג בדידה דשירים פטור בהני תלתא דהא חייב בחדא אם הקריבן בחוץ והשתא ר"פ שני בטיב דאע"ג דשמעי' ליה וכו' והא דקפרי' לקמי' ליפלוג ולתני וכו' אע"ג דהוא נמי משני הכי מ"מ סבר המק' דכדשני ליה בדמים הפנימיי' אין צורך לכל דוחק דאתיא אליבא דכ"ע להכי פריך והשיב לו דא"הנ דצריך לתירוץ שתירצת דכר' נחמיה היא ואחי הרב משי"ח נר"ו השיב משום דהו"א דתנא דמתני' נקט דבר והיפכו דכמו ג' מתנות לא נעשי' מצותן ג"כ דמים הנשפכים לאמה לא נעשים מצותן משא"כ לקמן דאוקמי' בשיריים פנימיים אדרבה פריך שפיר דליתני נמי שירים חיצוניים דכולהו נעשית מצותן ודוק

שם א"ל רב תחליפא וכו' ראוי הוא ע"כ. יש מי שהקש' ודקארי לה מאי קארי לה דהא מעיקרא אמרי' מן היסוד מן הראוי משום דאילו מן היסוד ממש לא אצטרי' השתא מן הקרן לא מן היסוד לכ"ש כדפירש"י וא"כ ה"נ לימא דראוי ליסוד מיבעיא וצ"ל דדברי רש"י כפי האמת ודוק:

תו' בד"ה הא מני ר' נחמיה וכו' ועוד מי עדיף מג' מתנות וכו' עכ"ל. הק' אחי משי"ח נר"ו דאמאי לא הקשו ר"י דידיה אדידיה דהכא קאמ' בג' מתנות דחייב עליהן בחוץ אע"ג דלא מעכבי כדאמרי' במתני' בהדיא דלא מעכבי ואפ"ה קאמ' דחייב עליהן בחוץ וא"כ מהיכא נפקא ליה דר"נ כדברי האומ' שיריים מעכבי ולכאורה היה נר' להשיב דזה בכלל קושי' מי עדיפי מג' וכו' ר"ל דא"ת דשיריי' עדיפי ולכן כיון דאשכחן חומרא בהו מוכרח דבכל מילי חמירי מי עדיפי מג' מתנות דלא מעכבי ואמאי לא אמרי' כיון דאשכחן דאית ביה חומר' חדא חמיר נמי בכל מילי אבל כפ"ז כשתי' וצ"ל דסוגיא וכו' לא שנו מידי בהאי פרכא לכן יש להשיב דשאני ג' מתנות דתחלת מצוה הם וחמירי משיריים להכי אף דחייבים בחוץ אין קפידא ואין מוכרח לומר אבל בשיריים דגריעי טפי לכן אי אשכחת דאית להו האי חשיבות דחייבים בחוץ ש"מ דהם מעכבים במ"ד מעכבי ולית להו האי חשיבו' ואינהו גריעי ודוק:

בא"ד וי"ל אר"י ר"נ כמ"ר שיריים הפנימיי' וכו' שכן יוכיחו וכו' עכ"ל. פי' דהאי אמתת דבריו בתר דקאמר הש"ס והשתא דאר"א וכו' דמעיקרא ס"ד דר"י קאמר אף בחיצוניות ולהכי פריך ואוקים עליה תיובתא אבל כיון דאשכחן דה"ר אבא מחלוקת בפנימיי' א"כ כי קאמר ר"נ בפנימיי' דמעכבי ולא כסברת ר"י דאף בחיצוניי' ס"ל דמעכבי וכן תניא

ההיא דבחוץ חייב בחיצוניים ור"נ ר"ל כפי דבריהם דר"נ ס"ל בפנימיים דמעכבי דיליף חיצונ' כהצד השוה שבהן א"כ אמאי כדפריך ליה מה לאיברים שכן תחלת עבודה לא השיב לו פנימיים יוכיחו ותי' דלדבריו דר"מ קאמר דלא ס"ל דחייב עליהם בחוץ להכי קאמר ליה אברים ופדרים ותו לא וכפ"ז נתרצה התיובת' על ר"י דכוונת ר"י דר"נ דחייב בחוץ בחיצוניים כמ"ד פנימיי' מעכבי דיליף כמה הצד וגירסתינו בש"ס וגיר' רש"י דגרסי א"ה לימא ליה אנא איירי בפנימיים אינה מתיישבת לא בפי' יש לפ' ולא כר"ת אלא דלגיר' יש לפ' כי קאמר ר"נ בלא וא"ו דהגירסה שם וגרס ור"נ לדבריו וכו' אבל לגיר' ר"ת כי קאמר בוא"ו ול"ג ור"נ אלא דהגיזרא בלדבריו דר"ע וכו' וכפי י"ל אין צורך לידחק בפי' לדבריו כר"ת ודו"ק:

בא"ד לדבריו דר"ע הש"ס קאמר וכו' עכ"ל. ויהיה פי' והשתא ר"ל דל"ת כמו דקשיא לר"י השתא נמי לר"א קשיא דל"ק דלדבריו וכו' וק"ל:

בא"ד וק' לפיר"ת וכו' וחציין למעלה ועוד דלא אפשר וכו' והתם פריך וכו' עכ"ל הנה ודאי האי פרכא קשיא נמי לפי' עוד יש לפ' אלא דכפי פיר"ת אכתי קאי להשתא דברי ר"י בתיובתא דס"ל בחיצוניים נמי מעכבי להכי הקשו דאיך עלה במחשבה לר"י דאף בחיצוניי' אבל כפי י"ל כדסיים הש"ס והשתא דאר"א נתיישב שפיר דברי ר"י וכפי קס"ד נמי ל"ק דבלא"ה כבר איתותב:

אכן מ"ש ועוד דלא אפשר וכו' והתם פריך וכו' באמת לא ידענא מאי קאמרי דהא האי פרכא דקא מקשו היא קושית הש"ס שם ומה חדשו בהאי קושיא לטפויי פרכי אר"ת בכדי והנה ראיתי להר"ב ב"הו ז"ל שכפ' אף על גב דשם הקשו נמי האי פרכא אפנימיים מ"מ איך מסתבר דר"י ס"ל אף בחיצוניים מעכבי לר"נ וכל זה לא הפק לבי כלל דאדרבה קו' הש"ס תהוי בתרתי דאיך אר"י דלר"נ מעכבי אף חיצונים מאי מק' התו' דהיינו פרכת הש"ס ואם יראה לומ' דק"ל לתו' דספי דברי ר"ת דר"י איירי בחיצונים ואכתי איתוקם מילתיה דר"י בתיובת' עד השתא א"כ מאי קפריך ביומא דידיה אדידיה דמשמ' דדברי ר"י דהכא ל"ק מגופייהו אלא דק' מהאי מימרא דר"י גופיה והא בלא"ה מימרא דר"י דהכא אוקמת בתיובתא והא קי"ל דאם מימרא דאמורא מוקשית אין חוששין לדקדק בדבריו כדכת' בזה הרב מוהריק"א ז"ל ואדרבה איכא למימ' כיון דמימרא דר"י דהכא איתותבא ואשכחן דר"י גופיה קאמ' דלא מעכבי א"כ ש"מ דהך מימרא דהכא ליתא דחזר בו ר"י מכח הך פרכא והך מימרא דיומא עיקר בשלמא כפי פי' יש לפרש וכפי פי' צ"ל לר"י דהא כפי מאי דאמרי' והשתא דא"ד אדא דברי ר"י נתיישב דעסיק בפנימיים והך תיובתא ניתרצה ואף דכפי קס"ד דר"י עסיק בחיצונים מ"מ בלא"ה כבר איתותב אבל כפי

פיר"ת דר"י אכתי קאים בתיובתא קושיא דמאי פריך ביומא ר"י אדר"י דהא בלא"ה הך מימרא דהכא בתיובתא זהו משנ"ל בכוונתם ואף דנוכל לפרש בדבריהם כוונה אחרת מ"מ זהו משנ"ל עיקר:

ויש לדקדק דכפי פיר"ת דר"י עסיק בחיצוני' ואכתי איתוקם בתיובת' אמאי לא אמרי' לדבריו דר"ע קאמ' דלעולם דר"נ ס"ל דחיצונים מעככי והא דר"ע קאמ' שיירי מצוה ור"נ לא השיב לו דאינהו מעכבי משו' דלדבריו דר"ע קאמ' דלא מעכבי וכדאמרי' כפי שיטת ר"ת נמי דר"ע לדבריו דגופי' קאמ' שיירי מצוה ה"נ לימא דאמאי לא א"ל הני נמי מעכבי משים דלר"ע ס"ל דלא מעכבי ואין לומ' דאיך יכולין לימ' לדבריו דר"ע ויאמר לו ר"ע מטונך ליהדרך דמאיזה טעם אתה אומר דבחוץ חייב משום דמעכבי כדדייק ר"י ממתני' דס"ל בחוץ חייב דהא הא תליא בהא א"כ לדידיה דלא מעכבי א"כ צ"ל דבחוץ פטור ואיך אמרי' לדבריו וכו' דהא כבר כת' התו' בסוף השוחט והמעלה (דף קי"א) דאורחיה דתנא הכי וי"ל דאפשר דשאני התם דמוכרח לומר כן כיון דאשכחן דפנימים מעכבי להכי מצינן ליישב דברי ר"י אבל השתא דלפיר"ת דר"י איירי אף בחיצונים א"כ ק' דלית לן גילוי בעלמא דחיצוני' מעככי ולית הכרח כדי לדחוק עצמנו ליישב דלדבריו וכו' ולומ' דאורחיה וכו' זהו משנלע"ד ודוק ותשכח:

ע"ב גמ' וכפר אע"פי שלא סמך וכו' ע"כ. וא"ל דהא אמרי' לעיל (דף ל"ח) דמבעי ליה לגופי' ומשני רבא אמר קרא וכפר ונסלח זו היא כפרה זו היא סליחה וא"כ איך דרשי' תרוייהו וכפר ונסלח דחדא אצט' לגופיה וי"ל דאין כוונת הש"ס לומר דכפר לקמיצה ונסלח לשיריים אלא דכולהו מוכפר נפק' ונסלח איצטריכא לגופה אלא דהש"ס אסמכוה אתרוייהו דהא מוכפר ממעטי' כל מילי דוכפר מ"מ וכ"הג אשכחן בכמה דוכתי וכדאמרי' לקמן אצטרי' סד"א מידי דהוה אסמיכה ושירים וכו' ופירש"י מתן ד' שאין מעכבות בחטאות החיצונות נמי לא ליעכבו דנימעטו נמי מוכפר ונסלח עכ"ל. הא לך דממעטי' נמי מתן ד' מוכפר ונסלח אע"ג דממעטי' נמי סמיכה ושיריים א"נ דמהיקש' דכהן משיח סגי וק"ל:

תו' בד"ה ועשה לפר כאשר וכו' לכפול בהזאות וי"ל דועשה לא משמ' וכו' שתים. המשיח וא"כ נר' אחימור (נ"ל מוכרח) דועשה לכפול וכו' אתאי וק' דילמא וכו' כצ"ל:

בד"ה לפר זה פר י"הכ וכו' וי"ל דאצט' וכלה לז' הזאות וכו' וא"ת היא גופה וכו' עכ"ל. ר"ל דקו' א' נמי מתורצת שפיר דאי לא כתו' ועשה הו"א דהוקש פר העלם לפר י"הכ אף לז' הזאות נמי דליהוו שייכי בפר העלם להכי תנא ועשה כאשר ועשה לעיכובא בהזאות ולא בז' הזאות ובתר הכי הק' בתוספ' דאימא דהיא גופה תיתי בהיקש' והדרא

קו' לדוכתה דלמאי אצט' ועשה כאשר וכו' א"נ ר"ל דאימא דועשה באשר עשה אצט' לשאר דברים דליעכבי והיקש' דפר לז' הזאות דתורה חלקה אותם ותי' דלעולם פר העלם מצי למילף מפר י"הכ אלא דאצט' ועשה כאשר עשה לגלויי בפר העלם עיכובא כי היכי דיוקשו פר כהן משיח וע"א ולגופיה לא איצט' וקרא דוכלה אצט' לז' הזאות ולהכי לא סגי בהיקש פר י"הכ לפר העלם דהכא כיון דלא אית בפר העלם ז' הזאות להכי אצט' וכלה אלא דעדין ק' דאימא דהוקש נמי פר העלם לז' הזאות די"הכ ולעיל קפידא להו אהאי קושיא משום דתי' הקושיות שהק' לא נתיישב אלא במאי דאמרי' דאצט' וכלה לז' הזאו' ואהכי הקשו דהמרכז הוה ליתי' אבל השתא בין אי אמרת דלפר העלם הוקש לז' הזאות בין לא הוקש ס"ס הקו' שכיר ניתרצית אלא דהשתא קו' מבחוץ הוא דק' ולהכי לא חשו לה דאינהו לא נחתי אלא לתרוצי קו' שהקשי' בש"ס בראש ואחי מלך נר"ו השיב דהשתא נימא דמנ"ל דהוקש לי"הכ דילמא הוקש לכהן משיח ולשעירי ע"א דלא שייך בהו דהא מהי תיתי בהו דקרבנות דאתו מריבוייא לא ילפי' וכו' וא"כ כיון דאשכחן דבפר העלם לא בתי' ביה ש"מ דלא הוקש אלא לכהן משיח וזהו מ"ש לקמן ולפ"ז ניחא דלהכי לא ילפי' ז' וכו' ר"ל דכפי תי' קמא אכתי קיימא הך קו' ואף כפי דברי אחי משי"ח מ"מ לא ניחא כ"ב אבל השתא ניחא שפיר ודוק:

בא"ד ולפירש"י דילפי' פר י"ה מפר כהן משיח וכו' כצ"ל:

דף מ' ע"א רש"י **בד"ה** קמ"ל דענין סמיכה ושירים שאין מעכבים בכ"מ לא חשיב דאלו וכו' כצ"ל:

תו' בד"ה מתן ד' נמי כתיבן וכפילן וט' נ"ל דא' דכתי' בעלמא מינה לא נילף ומן השניה וכו' כצ"ל ר"ל דקרנו' דכתיב' אית בה תרתי א' מינה דכתיב' בעלמא דבכל הקרבנות כולם מעכבות אפי' בחיצונות מינה לא נילף דאיכא למפ' מה להך דמעכבת בכ"מ ומן הב' שבקרנו' לא נילף דתרתי מחדא לא ולפי' דחדא לא מצינן למילף ונשאר אחד תרתי מא' וכו' ושוב מצאתי שכן פי' ה' ב"הז ז"ל ועיין בה' צ"ק שפי' פי' דחוק ודוק:

ע"ב גמ' לפני ולפנים אלא פר העלם דבר של צבור וכו' מצה ידועה אלא פר העלם דש"צ ושעיר של י"הכ וכי' כצ"ל ובד"ח כפל הדברים ללא צורך:

דף מ"א ע"ב גמ' אבל יותרת הכבד וכו' ע"כ. עיין מה שהק' ה' ב"הז וה' צ"ק ואין צורך להאריך בתי' ה' צ"ק שפשוט שהוא דחוק ולכאור' היה נר' דהאי חילוקא ליתי' אלא אליבא דר"י אבל כפי ר"ש דלית ליה האי חילוקא תי' שפיר אבל כפי האמת אין שים קושי כלל ועיקר דהא כבר כת' התו' לעיל (דף מ') ד"ה לסמיכה ושיריים וכו' מ"מ שיריים לא נפקי דגריעי כדאמרי' וכו' עכ"ל. נמצא דאפי' למ"ד דהאי חילוקא דמעכבא כפרה

מורה דאימורים נילף שפיר ולהכי לא נקט הש"ס אלא האי חילוקא דכתי' בגופי' להכי שפיר קאמ' הש"ס ה"מ הזאות דכתי' ודוק:

תו' בד"ה אבל יותרת הכבד וכו' הא אמרת לפר מיותר וכו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה והא תנא לרבות וכו' חטאתו על שגגתו ל"ל וכו' עיין מ"ש ה' צ"ק ול"נ לתרץ דהא ר"י נמי לא דריש כאשר יורם ליותרת הכבד וא"כ ל"ל אלא מוכרח דדריש ליה לדרש' אחריתי ואפ"ה לרבי דריש נמי מיניה לפר העלם ליותרת הכבד ולא צריך להיקשא אחריני כדי לגלות על פי' כאשר יורם וא"כ ה"נ לר"י ודוק:

בד"ה ממאי מדקתני וכו' וי"ל וכו' עכ"ל. עיין בה' צ"ק מה שהק' בשם יש מקשים ומה שתי' וכת' עליהם דשבוש דברי' עיין בדבריו ותמצא דלא תי' כלום ואין להאריך ואקושייתם כעת צ"ע וק"ל:.

דף מ"ב ע"א תו' בד"ה כגון שפגל לשחיטה וכו לא יתכן לפ' וכו' עכ"ל. עמ"ש ה' צ"ק אפי' דב"הז דדחוק הוא ונ"ל דלא יש דוחק כלל ובכלל דבריו דברי ה' צ"ק וכוונתו דר"ל דמוכרח לומ' דהאי דקאמ' בד"א בדמים החיצונים היינו בשחישב בגוף המתנות דאי בשחיטה א"כ אפי' בשאר המתנות נמי פגול דהא לא גרע משיריים דפגול בחישב בשחיטה כדכ' התו' אלא מוכרח דעסיק בחישב בשעת זריקה וא"כ איך יבא דבר והופכו דהא דמים הפנימיים בחישב בשחיטה וכיון שבן מאי איריא פנימי' אפי' חיצונים נמי פגול ודוק:

בד"ה מאן חכמים ר"א היא ומקילנן טפי בפגול ואע"ג דמצי למימ' דלמאן דמחייב כזית בחוץ נמי לא הוי פגול דאילו פגול אפי' בקומץ סלם לא הוי פגול אם לא פגל בלבונה מ"מ מייתי ראיה מדר"א לחודיה דפוטר גבי חוץ דמכ"ש דלא הוי פגול ולמאי דמסיק וכו' נ"ל ברור דכצ"ל ודוק:

דף מ"ג ע"א גמ' לא צריכא שמשלה כהן האור וכו' ע"כ. עמ"ש ה' צ"ק דשיבוש הוא קו' יש מקשי' ורצה לחלק בין פגול ונותר וטמא דפגול אף בהעלאה פקע פגולו לחיובו ונותר וטמא לא פקע אלא עד שתמשול בהן האור ולא ידענא מנ"ל הא דהא כת' התו' בד"ה הקומץ וכו' דהא בהא תליא דאי הוצת האור ברובו א"כ שרי באכילה ולא כת' דאף בהעלאה לחוד סגי כנראה מדקדוק לשונם ז"ל ועוד דאף אם נאמר כדבריו דבהעלאה לחוד פקע פגול א"כ אף נותר וטמא נמי הכי דמאי שנא וכ"נ מדברי ר"י לקמן דלא חלקן אלא בהדי הדדי וכפ"ז הו"ל לאיפלוגי דלהאי אפי' בלא משלה והאי בשמשלה ועוד דמאי ראיה אייתי הש"ס מעולא בכריתות (דף י"ד) דהא עולא עסיק במשלה בהן האור לענין אם ירדו יעלו והש"ס קא מייתי ראיה דאפי' בעליה לחוד פקע פגולו לכן

נ"ל דלעולם דאף בענין חיוב בעינן משלה בהן האור אף בפגול כדמשמע מדברי התו' דלעיל אלא כוונת הש"ס כך ונותר ופגול בחדא בהמה אמאי לא שייך נמי כגון דבהמה פגול ואכל אבר ועדין לא הגיע זמן נותר שלו ואח"ך לקח אבר אחר ומשלה בו האור ע"ג המזבח והוסר פגולו וכשבא זמן נותר חל עליה דהא האיסו' שהיה בו לא היה אלא פגול בשעה שמשלה בו האור אבל האיסור שלא היה בו באותה שעה לא מפקע דלו יהי אלא בשר כשר ממש וכי כשיגיע זמנו לא הוי פגול ה"נ דכוותה ומשני דתנא לא עסק אלא בחד אבר וכו' ופריך והא משכחת לה נמי בחד אבר כגון דאסיק פלגא למדבחא פקע פגולו וכשבא זמן נותר הוי נותר ופלגיה אארעא וכו' ודו"ק:

רש"י בד"ה תנינא דלאו הכי כצ"ל ופשוט הוא:

תו' בד"ה לוג שמן של מצורע ק' וכו' טעמ' הוא עכ"ל. ויש ליישב דכתבה בפני עצמה לומר דר"מ דמחייב לאו מטעם דמתניתין מתירין אותו אלא מטעם שדם האשם מתירו ולא כרב יוסף להכי כתבו בפ"ע ויהיב טעמא שדם האשם מתירו וק"ל:

ע"ב רש"י בד"ה פקע איסורן איסור פגול ונותר וטמא לכדאמרן שאם ירד יעלה ושלא יתחייב האוכלן מירי כצ"ל או צ"ל איסור פגול לכדאמרן וכו' ואיסור נותר וטמא נמי להכי ושלא יתחייב האוכלן וכו' ואע"ג דיש ליישב דבריו קצת מ"מ האמת הוא כמו שהגהתי ודברי ה' צ"ק וחילוקי דקא מחלק ככר כתבתי לעיל דלא ידענא מנ"ל הא וקו' הש"ס דלא קפריך מפגול ונותר אלא מטמא ל"ד דה"ה נמי אלא דנקט בטמא דלא שייך בו טבילה וק"ל:

דף מ"ד ע"א גמ' ומדקלות על החמורות וכו' ע"כ. לולי דברי רש"י היינו מפרשי' דפי' דברי הברייתא הייתי אומ' על קלות בלאו ועל החמורות במיתה ר"ל הייתי אומר על הקלות בלאו דהיינו בשרץ ועל החמורות דהיינו טומאת מת אפילו במעשר במיתה לכך נאמר וכו' וצ"ל בש"ס דמדקלות על החמורות וכו' אלא דמפירש"י משמע דזעירי מפ' פי' הייתי אומר על הקלות דהיינו שרץ ומעשר במיתה ועל החמורות דהיינו קלות שרץ על החמורות דהיינו תרומה במיתה ומדקלות על החמורו' וכו' וכפ"ז האי ומדקלות אינו כפי' הברייתא אלא היינו דנפיק מדברי' אלא דפי' הייתי אומר ר"ל דטעמ' דתרומ' ושרץ במיתה משום דאיכא חומרא א"כ ה"ה מת ושרץ דאיכא חומרא אחת וכו' ולא הייתי אומר משום דתרומ' חמירא אלא דק' דאמאי זעירי לא פי' כדכתי' הן אמת דרש"י מוכרח מהש"ס דקאמר ומדקלות אלא דק' על הש"ס גופי' ודוחק דרש"י דקאמר הכי לא קאי אפילו אברייתא אלא דברי עצמו ודו"ק:

וראיתי להרב ק"א ז"ל שפי' כפירש"י ופי' והייתי אומר ר"ל וכך האמת הוא ומה שיוצא ממנה הוא ממילא ועיין בדבריו דצ"ל א"נ צ"ל הייתי וכו' וק"ל:

שם חמורות נמי במיתה לכך וכו' ע"כ. עיין מה שהק' ה' צ"ק ואין צורך לתי' דטומ' מת לא איצטריכא ולא קאי אלא אמעשר ולא אתרוייהו וק"ל:

שם או אינו מביא אלא ביוצא וכו' ע"כ ר"ל כדפירש"י דרישא דברייתא קתני מה ת"ל וינזרו וכו' וקאמ' השת' דאילו לא נאמר ג"ש ליכא למשמע כל הני דרשות דאו אינו וכו' ת"ל מכשר וכו' אין שיריים נאכלין ת"ל זבח וכו' של מצורע ת"ל ג"ש כדי למשמע כל הני וכן מסקנת ה' ק"א ודו"ק:

ע"ב רש"י בד"ה לך הוא וכו' עכ"ל. עיין מה שהק' ה'צ"ק ותי' ולכשאפנה אשנה ואדקדק בדבריו שיש מה להשיב בע"ה וק"ל:

א"ה יען כי בעו"ה בשנה זאת שנת אז ישי"ר ישראל וכו' אירע ערבוביא גדולה בהלכות מלכים ומלחמותיהם ונתפרדה החבילה לכן לא היה דעת זך לכתו' ולאתנהלה לעט"י ולא כתבתי ע"ס הפרק ולא זכינו להתוועד יחד בישיבה כי אם בשנת וירש"ו ר"ח מרחשון יום שנתלו בו מאורות הוא ברחמיו וחסדיו יאיר עינינו בתורתו אכי"ר:

פרק חמישי

דף מ"ז ע"ב גמ' מעיקרא סבר קבול דמי

ביד וכו' נר' מדברי ה' צ"ק דמ"ש הש"ס מעיקרא וכו' ר"ל דתנא דמתני' הדר ביה ולא נהיר' דאיך שוייה לתנא טועה בדבר משנה ועוד דלא קאמ' הש"ס וכיון דשמעה להאי מילתא דבעי' כלי אלא קאמ' וכיון דלא סגי בכלי וכן משמע מדברי רש"י דקאמ' דתנייה בהדיא ולא כלליה דמשמ' דאף השתא דידעי' דלא סגי אלא בכלי ניחא דלא כלליה לכן נראה דכוונת הש"ס לומ' דטעמא דלא כתבו מעיקרא משום דסבר דכיון דלא פסיקא ליה בכלי דוקא להכי שייריה לרמוז דאשם מצורע ביד וכי היכי דלא נטעי לומ' דלא בעי' כלל כלי להכי כת' וקבול דמן דנילף כלי באשם והיי' בקרבן דומיא דשאר אשמות דכלי בקרבן וכדסיימה מתני' ודמן טעון ואחי הרב משי"ח הק' דאמאי תנא דמתני' לא כלליה ברישא וגבי סיפא לא ליתנייה ואנן אמרי' דאמאי שייריה בסיפא דלא פסיקא ליה למיתנייה בהרי שאר אשמות דליכא אלא כלי ונלע"ד לתרץ דכיון דתנא נחית לפרוטי ומוכרח לומ' קבול דמן משום שאר אשמות להכי תנייה בהדי סיפא משא"כ ברישא דאינו אלא כלל ועד דהא מוכרח לומר בסיפא ודמן טעון וכיון שהוכרח לזכור דין דדמן טעון להכי אגב תנייה לוקבול דמן וכו' בהדיה ועוד תי' אחימלך נר"ו דאילו לא תנייה בסיפא הו"א דמעטי' מכלי במזבח וברישא רבי כלי להזאת תנוך משא"כ השתא דגבי

קבול דם המזבח עסוק כדסיים ודמן טעון א"כ מוכרח דבעי כלי למזבח ובריש מיעט כלי מהזאת תנוך דתנא איירי בכלל וכיון דלא פסיקא ליה לא תנייה ואפשר דדברי ה' צ"ק ר"ל על סיפא דמתני' דערבינהו בהדי שאר אשמות אף שדבריו מדוחקים כאשר תראה בעיניך ודוק:

תו' בד"ה מה נתינה בעצמו וכו' וילפי' מנתינה דידי' וכו' עכ"ל. ה' צ"ק האריך כדבריו והם מגומגמים הרבה ולענ"ד דברי התוס' פשוטים דר"ל דבשלמא אם הוא היקש לא אפשר למימ' דנילף משאר קרבנות דהא הוקש לנתינה דידיה משא"כ אם הוא כ"א א"כ לילף משאר קרבנות דבכלי להכי כת' דילפי' מנתינה דידיה דאין סברא לומר לילף מנתינה דשאר קרבנות ויש לדקדק בדבריהם דאיך אומר הש"ס ת"ל ונתן וכו' כיון שהוא ב"א דבשלמא אם הוא היקש שייך שפיר לומר ת"ל ונתן זה אצל זה משא"כ אם הוא ב"א איך אפשר לומר ת"ל דאצט' לגופיה ואפשר לדחוק ולומר ת"ל לימוד זה דונתן ולקח ובד"ה אף לקיחה ולקח מתיישב זה בע"ה וק"ל:

בד"ה אף לקיחה וכו' דמייתר דכתי' במצורע וכו' כת' ה' צ"ק דבזה מיתרצא קו' דלעיל וכו' עכ"ל. ר"ל דכיון דאייתר הצבע ג"כ בעני הו"ל כמאן דכתי' בגופי' כדכ' התו' לעיל. והנה כפי דברי' ניחא מ"ש לעיל על הא דקאמ' הש"ס ת"ל ולקח ונתן ר"ל ת"ל ולקח ונתן ב"פ בעשיר ועני וגם כפי דברי רבי' ברוך ר"ל ת"ל ולקח ונתן ולא קאמ' באצבעו כמו חטאת וק"ל:

בד"ה מה חטאת טעונה וכו' ומיהו בחנם פי' בקונט' וכו' ר"ל דלא צריכי' לדברי ת"כ דיליף ג"ש דת"ל מהיקש' וש"ס דילן הפך ת"כ וכ"הג כ' התו' לקמן דת"כ פליג אש"ס דילן וכפ"ז מתיישב לומ' ת"ל כחטאת כאשם דהא אצטרי' למילף דם ואימורין ונסכים אלא ר"ל דהיקש' דזאת תורת סגי ולמאי איצט' כחטאת. ומ"ש עוד וק' ג"ש דלקיחה לקיחה וכו' דר"ל דג"ש למאי אתת דנהי דלא דריש לה ש"ס דילן כת"כ מ"מ למאי איצטריכא ומ"ש ועי"ל אפשר ליש' דר"ל דלתי' א' קשיא וק' ג"ש וכו' ועי"ל ול"ק קו' דלעיל. ומ"ש התו' דא"כ ג"ש דלקיחה לקיחה למה הוא יתו"ר כפי"ש וגמגום דברים ונ"ל דהינהו תרי נוסחי דבנוסח' א' איכא וק' ג"ש דלקיחה וכו' וי"ל וכו' ואיכא נוסח' ועי"ל וכו' דא"כ ג"ש וכו' וליכא וק' ומי שטעה עירבם. ואתי הרב משי"ח רצה ליישב דבריהם דמ"ש וק' ג"ש וכו' ר"ל אף דש"ס דילן לא ס"ל כת"כ מ"מ ק' על ת"כ דאמאי הצריך ג"ש וכו' ולבסוף אמרו דתי' זה מוכרח אף לפי ש"ס דילן תדע דאף דלא דריש לג"ש להכי אלא היקש' מ"מ תק"ל ג"ש למאי אתת וכפ"ז ניחא ודוק:

ומה שהק' ה' צ"ק דס"ס אכתי ק' דכחטאת כאשם אתא לגלויי דניקש אשם לשלמים מזאת התורה ולמאי אצטרי' ג"ש ולקו"מ דהשתא התו' ניידי מהך תירוצא דלעיל וס"ל דלא אתא קרא לגלויי בעלמא אלא היקש גמור ממש כפשטי' דקרא ולהכי אצט' ג"ש. ומ"ש דה' ב"הז נכנס בדוחק וכו' אין כאן דוחק כלל בדבריו ונכוחים למבין אבל אי ק' הא ק' דאמאי לא הק' התו' ז"ל רש"י דידיה אדידיה דבכאן כת' מג"ש דלקיחה לקיח' ואילו במתני' פי' בד"ה בכלי שרת דכתי' בעולה וכו' כל הזבחים בהיקש עכ"ל. ובודאי דאין ישוב לדברי רש"י אלא כפי מה שתי' התו' וי"ל דחטאת ילפי' וכו' ולהכי רש"י ז"ל פי' הכא דילפות' דאשם דחטאת אתיא מג"ש ולעיל דלא איירי באשם כי אם בגוף החטאת כת' דאתיא מהיקש' אלא דמן התימא על התו' דלא הק' על רש"י דסותר עצמו בתכ"ד וגם ה' ב"הז וה' צ"ק עיקר תמיהתי עליהם דלא חלו ולא רגשו כלל בזה וצ"ע:

דף מ"ח ע"א גמ' ור"ע האי סברא מנ"ל וכו' הנה הקו' בכאן גלויה דאימ' דיליף עליון מתחתון ותחתון מעליון דאין היקש למחצה וגם לרבנן נמי ק' דמאי מתרצי דהיקש' אתיא לתחתון מעליון הא אין היקש למחצה וילפי' נמי עליון מתחתון ונ"ל דיתיישב זה במ"ש התו' בד"ה דכ"ע וא"ת וכו' וי"ל הא דקאמ' וכו' דשמא צרי' למילי אחריני וכו' עכ"ל. פי' לפירושם דפי' מ"ש הש"ס הכא היקש עדיף ר"ל אילו לא מוקמי' ליה בשום מלתא אז ודאי היקש מבטל מחצה דג"ש אבל השתא דמוקמי' היקש' לתחתו' מעליון כ"ע מודו דג"ש עדיפא דמחצה דג"ש מבטל מחצה דהיקש משא"כ גבי פ' השולח דאפשר דהיקש אצט' למלתא אחריתי להכי ג"ש עדיפא והשתא פי' דכ"ע ג"ש עדיפא אינו כפי' מ"ש כאן היקש עדיף דפי' מ"ש ג"ש עדיפא קושטא הכי אבל מ"ש היקש עדיף ר"ל אילו היה מתבטל ההיקש לגמרי ולהכי כת' התו' אבל התם וכו' ודוק ולהכי מתיישבת שיטת הש"ק שפיר דלא מצו רבנן למימ' דילפי' תרתי עליון מתחתון ותחתון וכו' דהא מחצה דג"ש מבטל מחצה דהיקש ור"ע נמי לא מצי למימ' דנילף תרתי דא"כ לא מוקמי' היקש' אלא בתחתון מעליון כי היכי דלא מתבטל היקש' ועליון מתחתון לא ילפא כי היכי דלא תהוי ג"ש למחצה להכי מוכרח לומ' דר"ע אית ליה האי דרשא מלימוד אחר ונשאר ההיקש מבוטל לגמרי להכי מוכרח לאוקומי ג"ש למחצה כי היכי דלא יתבטל ההיקש וא"כ כפ"ז יצא לנו כלל דג"ש עדיפא. ואחי"מלך נר"ו רצה לייש' שיטה דש"ס דילן להפך דלעולם היקש עדיף וקושט' הכי ומחצה דידיה מבטל מחצה דג"ש והכא שאני משום דלא דמי מחצה דהאי ג"ש למחצה דהיקש דהא מחצה דג"ש היינו דכל דינין דיש ברב יהיו בתלמיד אבל היקש' היינו דלהוי הרב תלמיד ותלמיד ותלמיד רב זה לא יעלה על הדעת אע"ג דבעלמא אין היקש וג"ש למחצה רב תלמיד ותלמיד רב היינו היכא דליכא ג"ש דמנגדת

ההיקש אבל השתא דמצי' למילף ג"ש שפיר ולא ליהוי הרב תלמיד ילפי' שפיר ומוקמי' היקש' בחר תחתון מעליון ולהכי ר"ע לא מצי למימ' דילפי' תרתי דהא מחצה דג"ש מבטל מחצה דהיקש כי האי ולא ילפי' מיניה אלא תחתון מעליון וליהוי ג"ש בשלימותה להכי קאמ' ור"ע וכו' ולעולם קושטא דמלתא בעלמא מחצה דהיקש מבטל מחצה דג"ש וישוב קו' פ' השולח כפ"ז מתיישבת בעוד י"ל וכו' ודוק

שם ולקח הכהן מדם החטאת וכו' ר"ל דהול"ל יקח הכהן מדמה כדכת' באחריני מדמה דוקא אלא ודאי ש"מ תרתי לו יקח מדם החטאת הנז"ל דבעיא צפון:

רש"י בד"ה גמר באיל באיל וכו' ובחד מהנך וכו' ר"ל דהא קי"ל דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש וא"כ בחד מהנך ילפי' שפיר:

בד"ה קרא אחרינא כתי' דדריש ליה וכו' כדתניא הס"ד ומ"הד ושחט אותו וכו' כצ"ל דלא כתי' בברייתא ושחט אותו כדמוכח מדברי רש"י ד"ה אף זה בצפון וכו' וק"ל:

תו' בד"ה מה להלן וכו' וא"ת וכו' וי"ל דכ"הג וכו' עכ"ל. צל"ע דא"כ איך הוי חטאת דבר הלמד בהיקש כדאמרן לקמן דהא אי לאו היקש' הוה מוקמי' ליה בכל מקום בעזרה אבל אין להק' מאשם מצורע דלעיל דכת' התו' דהוי דבר הלמד מב"א חוזר ומלמד בהיקש וכן אשם מצורע מחטאת דחטאת ילפא מג"ש וחוזרת ומלמדת בהיקש והא אי לאו ב"א או ג"ש הוה מוקמי' ליה בכל דבר ביד או בכלי דל"ק כלל דאי לאו היקש' הו"א דנילף מעולה דסיני ובעינן דוקא כלי לזה אצטרי' היקש דולקח ונתן דדוקא ביד יכול אף למזבח כן דדוקא ביד וא"כ אף כל הקרבנות כן דדוקא ביד ולא למ' מעולה דסיני והיקש' דכחטאת ואשם אצטרי' למתן דמים דהשתא אשם מצורע יליף נתינה דמזבח מנתינה דכהן דדוקא ביד ושאר קרבנות ילפי מאשם מצורע בב"א ודבר הלמד בב"א חוזר ומלמד בב"א כדפי' התו' וא"כ דוקא ביד וכיון דילפי' חטאת דדוקא בכלי אף אשם מצורע רוקא בכלי אבל חטאת דבעיא צפון צל"ע גדול ואתי הרב משי"ח ישב בזה דשאני חטאת דאתא קרא למימ' דאינו כשר כשאר קרנות אבל גבי היקש' דע"א אחא דפטור בדבר שאין בו כרת ולא אתא קרא למימ' דפסול בשאר קרבנות כי האי נ"ד אע"ג דממילא הוי כמביא חולין לעזרה ומ"מ לא נתרוה צמאוני בזה עד יערה עלינו רוח ממרים כי"ר:

בד"ה תינח מאן דאית ליה זאת וכו' הו"מ למבעי וכו' עכ"ל. יש לדקדק בדבריהם דהמק' מאי סבר ממ"נ אי סבר דקשיא לרבנן מנ"ל אשם בכסף שקלים ומוכרח לומ' מזאת תורת א"כ מאי פריך לר"ע האי סברא מנ"ל הא נפק"ל מזאת תורת ואי לא ידע מזאת תורת כלל א"כ הו"ל ליפרוך לרבנן שאר אשמות מנ"ל והתו' לא קבעו דבריהם וד"ע האי סברא וכו' אלא בתינח מאן דאית ליה זאת תורת וכו' ונ"ל דלעולם המק' ירע בזאת תורת וניחא

לרבנן ודקא פריך ור"ע האי סברא וכו' מכוון דעתו הוא דאי מזאת תורת תינח מאן וכו' ולהכי כת' התו' בתינח מאן וכו' דהו"מ למבעי לרבנן וכו' ודוק:

ואחי משי"ח רצה לומר דלא מצי הש"ס למפ' האי סברא מנ"ל לרבנן דהא אנן לא עסיקי' אלא באשם תלוי ואיך פרכינן בשאר אשמות אבל השתא דאמרי' תינח היכא דכתי' כערכך וכו' א"כ הול"ל לרבנן למאן דלית ליה זאת תורת מנ"ל שאר אשמות אלא דלפ"ז ק"ק דהו"ל לקבוע דבריהם בתינח היכא דכתי' בערכך וי"ל דלפי דעיקר הקושיא היא למאן דלית ליה זאת תורת להכי קבעו דבריהם שם ומשנו שפיר דהו"מ למפרך אלא לפי דלא איירי אלא בדעת ר"ע להכי הקשו לדעת ר"ע וכפי התי' ניחא שפיר לכ"ע וק"ל:

ע"ב גמ' מה לכן צאן וכו' אלא אותו בצפון וכו' ור"ל האי דרשא דברייתא אסמכתא בעלמא וק"ל:

תו' בד"ה מה לכן צאן וכו' וי"ל דהתם דכל דינו בכלי וכו' עכ"ל. נ"ל לפ' דבריהם מה שחנני ה' ותחלה אגיה בדבריהם כך וי"ל דהתם וכו' מכלי וא"ת וליעבד הכא ק"ו וכו' א"ד שיקבע לו צפון ול"ל כיון דהדין הוי מהזאה לא שייך למפ' מכלי דשחיטה וזה אין שייך לומר וכו' עכ"ל. ור"ל דמעיקרא תירצו כיון דכל דינו דחייט ק"ו בכהן דהחומרו' והקולות הם לכהן לא מצי למפ' מכלי ור"ל דשאני הכא דהק"ו כל דהו דהחומר' היא צפון והקולא היא שלא קבע כהן שפיר מצי למפ' פרכא כל דהו ואז ק"ל דא"כ ליעביד ק"ו אמקום דהחומרות והקולות הם במקום ולא מצי למפ' פרכא כל דהו לכן כתבו ול"נ כיון דהדין הוי מהזאה לא מצי למפ' מכלי דשחיטה אבל תנא דהדין משחיטה דהא בן צאן אינו טעון צפון בהזאתו ואם לענין קבלת הדם כן צאן אין שייך בו קבלה כלל ולהא לא אצטרי' קרא אלא ודאי לענין שחיטה הוא דקעבדינן ק"ו ולהכי הק' הש"ס פרכא אלימתא משחיטה נמי ורוק:

בד"ה אותו בצפון ואין שוחט וכו' תימא וכו' וי"ל דהכא סובר וכו' עכ"ל. עיקר קביעות דבריח' הוא כדברי אחייא ולהכי הקשו מה שהקשו דאילו בתי' הש"ס ל"ק דבלא"ה הש"ס פריך שפיר ואת"ל דדבריהם על תי' הש"ס אין להקשות כפי תירוצם הניחא לר"ש התימני וכו' דפריך הש"ס פרכא דעדיפא מינה וק"ל:

פרק ששי

דף ח"ן ע"א רש"י בד"ה כולה לעולה וכו' דקדושת צפון וכו' גזירת הכתוב וכו' עכ"ל. ק"ל דלמאי צריכי למימ' דמזבח כשר מטעמא דגזי' הכתו' דהא ר"י ס"ל כולה מזבח בצפון קאי וקרא לא אצט' למיכשר מזבח אלא משום דל"ת בעי' על ירך המזבח וליכא אבל וראי צפון מעליא אתקרי ולהכי כשר לקד"ק ולרו"בי ניחא דס"ל כוליה מזבח בדרום קאי

להכי אמרי' שפיר דגזי' הכתו' היא אבל כפי פי' ר"י קשיא ולכאור' היה נר' לומ' דרש"י דקאמ' קדושת צפון עליו ר"ל קדושת ירך צפון עליו דאף אם אינו ירך גזי' הכתוב היא דדינו כירך המזבח צפונה אלא דאיננו שוה לי דאין זה משמעו' רש"י דקאמ' דאף קדושת צפון וכו' ועוד דמאי גזי' הכתוב דלא הול"ל אלא האי קרא דוזבחת עליו גלי דלאו דוקא ירך דלא בעינן כי אם צפון ואף בראש המזבח כשר וקרא דעל ירך אצט' דל"ת להפך דדוקא על ראש המזבח הוא דכשר לשחיטת צפון לכן נ"ל דכוונתו לומר דאמאי אמרי' דכולי' מזבח בצפון גמ' גמיר לה ר"יוח הרי בהדיא מדאמרי' דכשר כוליה מזבח לעולה ושלמים ש"מ דבצפון קאי להכי פירש"י דהכי קמשני הש"ס דלעולם אי לאו גמ' דגמיר אימ' דכוליה מזבח בדרום קאי וגזי' הכתו' דכשר לצפון כדס"ל השת' רי"בי בחציו אבל א"הכ בתר דגמרי' דבצפון קאי ודאי טעמא דקרא משום דמקרי צפון ואצט' קרא דל"ת בעי' על ירך ממש ודוק:

בא"ד וכלו ראוי לשלמים וכו' מק"ו דלעיל וכו' עכ"ל. הא דאצט' רש"י להביא ראיה מק"ו דלעיל נר' דדבריו מקושרים אדלעיל וכדי לתרץ קו' הק"ו ד"ה טלו לשלמים ור"ל דכמו דאמרי' במזבח דכשר לעולם גזי' הכתוב היא אי לאו דגמיר ר' יוחנן ה"נ אימא לגבי שלמים דטעמא דבשר משום גזי' בכתו' אבל למטה בצפון פסולי' להכי אצט' ק"ו דלעיל וה"ה למ"ד דאצט' קרא לעיל וכדכ' התו' ואי ק"ו לחודיה הו"א לא הוכשר צפון לגבי שלמים אלא למטה אבל על המזבח לא הוכשר אלא עולה דדחיקא לה מקום וכו' כדקאמ' הש"ס להכי אצטרי' עולותיך ושלמיך. ואחי משי"ח נר"ו רצה לפ' דזה צ"ל דבור בפ"ע וכולו לשלמים וכו' וקאי אפרכת הש"ס הקפרי' השתא כולו לעולה כשר וכו' ור"ל דמ"ט בכולו לשלמים פשיטא ליה דשרי מכולו לעולה להכי כ' מק"ו דלעיל ואין מורה כן שטחיות דבריו ונלע"ד כדכתי' ודוק:

בד"ה מודה ר"י וכו' אע"פי שמכשיר למזבח וכו' עכ"ל. הנה מדבריו נר' דפי' מודה ר"י וכו' ר"ל לגבי סברתו דמכשיר מחציו ולצפון כלצפון מודה שאם שחט למטה כנגדן פסולות ולא שייך למימ' מודה ר"י לחבריה דהא ר' יוסי קמא אדרבה מכשיר אף למה שלמטה ממנו ואף רצפת העזרה דהא ס"ל כוליה מזבח בצפון קאי ולמאן מודה אלא ודאי מוכרח לומר דלפי דר"י קמא ס"ל דקרא דמכשיר מזבח היינו משום דקושטא הכי דכוליה מזבח בצפון קאי וריב"י ס"ל אף דבדרום קאי מ"מ גזי' הכתו' היינו לגבי מזבח גופיה ולגבי כנגד מזבח מודה דפסול ולא אמרי' בה נזי' הכתוב ומכאן יש לתמוה עמ"ש ה' צ"ק בד"ה מאי כנגדן וכו' למאן מודה וכו' עכ"ל. דא"כ השתא מיהא למאן מודה דאי לר"י לאו הכי כדאמרי' לעיל ואי לראב"ש ור' אדרבה הם מכשירים יותר אף דריסת רגלי

הכהנים אלא מוכרח מאי אית לך למימ' לגבי סברתו ה"נ אימ' לגבי הכרתו דמכשיר מזבח שהוא בדרום פוסל מזרחו של מזבח והיה לו להקשות לפי דבריו דמאי קמ"ל ר' יוחנן דריב"י אמ' כן בהדיא בברייתא דפסול מזרחו של מזבח כדאמרי' לעיל (דף כ') ומאי קמ"ל ר"י מודה דיב"י וכו' אלא ודאי מוכרח לומר מאי כנגדן תחתיו קאמ' ודוק:

בד"ה מאי כנגדן וכו' דא"כ לא הוה ק' וכו' עכ"ל. ר"ל ומדקא פרי' ר"ז לרב אסי' ממתניתין דמודה ריב"י ולא מהדר ליה רב אסי דפי' בקרקע מזרח ומערב ש"מ דברירא ליה דאין פי' דברי רי"בי כן דכך קבל מר' יוחנן דלא קאי המזרח ומערב דזה ודאי פשטא ולא איצטריכא למימ' ולהכי פרי' ר"ז ומ"ש ה' צ"ק יש לפקפק עליו ואין להאריך וק"ל:

בד"ה עצי תאנה יפין וכו' וטעם אגדה הוא שבו היתה וכו' עכ"ל. ר"ל ע"י שנעשים תקנה בהם לכן זכו למערכה אבל ק' דהא אמרי' בתמיד דרגילין היו בעצי תאנה ועצי אגוז ועצי שמן ושמא דיש שום טעם בהם ג"כ א"נ מה שזכו למערכה שנייה של קטרת הוא משום שבו היתה תקנה לאדם הא' והכי דייק ליש' דמתני' דתמיד דמעיקרא קתני עצי תאנה ואגוז ועצי שמן הדר מערכה גדולה וכו' ובתר הכי קתני ביררו משם עצי תאנה יפים למערכה וכו' אלא מוכרח לומר דמערכה ב' אינה נעשית אלא בעצי תאנה כטעם אגדה ועיקר ודוק:

בד"ה באומ' ה' סאין לפי אומד ה' סאין וכו' בראש המזבח שהוא חלק מאמש מחתה של סאה כצ"ל א"נ צ"ל בראש המזבח כשהוא חול מחתה של סאה וכו' ג' קבין ובשבת וכו' כן הוא בפי' דתמיד ומ"ש רש"י ג' קבין היינו לפום מאי דמוקמי' לה כר"י אבל לרבנן ס"ל חותה בשל ד' ומערה בשל ג'. ואל יקשה בעיניך פי' דתמיד שפי' דכוליה מזבח בצפון קאי וחותה בשל ד' וכו' דהוו תרתי דסתרן די"ל דאוקים מתני' כר"י הגלילי דס"ל כוליה מזבח בצפון קאי ובענין חתיית גחלים אפשר דס"ל כרבנן ולהכי אוקים מתני' ברבנן דאי הוה מוקים למתני' כר"י בן חלפתא דחותה בשל סאה א"כ ק' מתני' דסוף תמיד דקתני בשלד' בדכ' הפו' וכדי שלא לדחות את עצמו להכי פי' כר"י הגלילי דאפשר דסבר כרבנן וניחא סתמא אחרינא דתמיד וק"ל:

תו' בד"ה. כולו לשלמים וכו' לעיל קרא וכו' עכ"ל. לכאו' יש לדקדק דאין ר"י סובר כר"א דס"ל דא"צ קרא להכשיר צפון דהא הש"ס קאמ' השתא כולו וכו' והול"ל ר"י דאנא ס"ל ק"ו להפך ולמיפסל צפון להכי אצט' האי קרא למיכשר צפון וכ"ת הך קרא ל"ל א"כ הול"ל תרי קראי ל"ל ולא הול"ל השתא כולו וכו' ולכאור' היה נר' דזה כוונת רש"י שכת' וכולו ראוי לשלמים וכו' מק"ו עכ"ל. ר"ל דהש"ס פי' כוונתם בסתם בריי' דלעיל דילמא מק"ו הכשר צפון ולא ס"ל כר"א אבל לפי האמת נר' דשפיר סברי כר"א דהכא אצט'

להכי והא דקאמ' השתא וכו' ר"ל בתר דאתא קרא למימ' דבשר צפון א"כ ק"ו להפך דהצפון כשר דהכי גלי קרא וא"כ למאי אצט' קרא דשלמיך אע"ג דאצ' קרא דעולותיך דל"ת דכשר צפון אלא בעזרה ולא בראש המזבח מ"מ כיון דאתא קרא דכשר ראש המזבח והו"ל כמו צפון העזרה הה"נ דכשר לשלמים ולהכי משני הש"ס הו"א דדחיק וכו' ולהכי מקשו התו' דלימא האי קרא דכשר ראש המזבח שהוא צפון לשלמים דלא דחיקא להו מקום ולא לכתו' הך קרא דלעיל ומשנו שפיר וכו' ודוק:

ע"ב תו' בד"ה ר"י היא ולא דמי וכו' עכ"ל. עיין פי' ה' צ"ק ודברי ה' ב"הז לכאורה קשים מהבין ויש לפ' דבריו דר"ל דשאני התם דבאותו דין עצמו דהיינו מזבח באמצע העזרה לא מתוקם כר"י דממשנה האחרת דכל העזרה וכו' משמע דלא ס"ל דמזבח באמצע העזרה ואיך סתם וסתר דידיה אדידיה דפעם סתם דמזבח באמצע העזרה ופעם סתם להפך אבל הכא מה שסתם כר"י הוא בענין משוך ד' אמות לצפון ולא קתני אם חותה בשל סאה או בשל ד' ומה שסתם הפך דבריו הוא בענין חתייה ולא הוי הפך האי סתמא באותו דין עצמו וק"ל:

בד"ה קדושת היכל ואולם וכו' הש"ס מסופק וכו' עכ"ל. ר"ל דאינה מחלוקת מבוארת אלא על צד הספק כדאמרי' בעירובין דלפי תי' א' בהא פליגי רבנן ור"יהו דלדעת ר"יהו קדושת היכל ואולם חדה היא וכפי תירוץ ב' אמרי' דכ"ע סברי דהאי לחוד והאי לחוד להכי נקטו דהש"ס מסופק וכו' וק"ל:

דף נ"ט ע"א גמ' כי מזבח הנחשת קטון מהכיל כצ"ל דהא לר"י לא קאי אמזבח דמשה אלא אמזבח דשלמה ור"י לא קאמר מזבח אבנים אשר תחת מזבח הנחשת שעשה משה אלא תלמודא דקא מפ' לה לקמן להכי ל"ג לה וק"ל:

רש"י בד"ה שנשחטו בעזרה וכו' עיין מה שהק' ה' צ"ק וכאמת לא ידענא מאי קאמר דהא החו' כתבו לעיל דמדאוריית' שוחט לכתחלה ע"ג המזבח ואיך אומר דרב ס"ל אף כשהוא שלם אין שוחטין עליו ואף שי"ל דרש"י לא ס"ל בפי' תוס' כדכתי' בחידושי על דש"י ורא"ם ז"ל מ"מ אי מהא לא איריא חדא דפשט רש"י אינו כן דרש"י בא לשלול דלא תימא אינן פסולים אלא אם שחטן על פגימת המזבח כדמשמ' מדברי רב כהנא דקאמר שנשחטו שם להכי מפ' רש"י דלאו דוקא דאף אם נשחטו בעזרה פסול ונשחטו שם קאי אעזרה ועור דכפי דבריו דהכרח רש"י הוא דהא אפי' מזבח שלם אין שוחטין עליו וכו' מאי קשיא דהא משנה ערוכה שנינו ק"ק ששחטן בראש המזבח וכו' דכשרים בדיעבד אף אם נאמר דפסולי' לכתחלה וא"כ אימא דנשחטו. שם במזבח בדיעבד דכשרים ומשום דפגום להכי קאמר דפסולין ולא קאי אעזרה ודוק:

תו' בד"ה: פנוי מכלים אע"פ שמזבח שעשה משה כלי היה כדאמרינן וכו' כצ"ל ומ"ש משאר כלי אמר דצפונה אמזבח קאי דבריהם פשוטים דקרא דצפונה לא קאי אעזרה שתהא פנויה דא"כ איך עשו מזבח כלי שם אלא כפשטיה דקרא דקאי אמזבח שיהא פנוי מכלי דאף אם הוא כלי לא איכפת לן דקרא לא קפיד אלא אמזכח שיהא פנוי מכלים אחרים ולא אעזרה תהא פנויה מכלים וה' צ"ק ערבב דבריהם והגיה נוסחא אחרינא ללא צורך ודו"ק:

בד"ה שיהא צפון פנוי מכלום וכו' צריך לדקדק וכו' עכ"ל. ר"ל דהכא אמרי' דראב"י ס"ל דכוליה מזבח בדרום קאי וכיומא אמרי' דמדות ראב"י היא ולא משמע ממדות דבדרום קאי וא"כ צריך לעיין במתני' דמרוח לישבה כראב"י דבדדום קאי כדכ' רש"י ביומא (דף י"ז) ד"ה אלא לאו ש"מ ראב"י היא וכו' וק"ל:

בד"ה וכי עליו אתה זובח וכו' מצוה לזבוח עליו עכ"ל. ר"ל דמדלא כתי' מזבח אדמה תעשה לי לזבוח עליו וכו' ש"מ מצוה לזבוח עליו וזה אי אפשר דהא כתי' נמי ושחט אותו על ירך המזבח דמשמע מניה מצוה בקרקע העזרה להכי דרשו עליו כשהוא שלם ומדלא כתיב וזבחת אצלו ודרשינן ליה כשהוא שלם מדהול"ל ותקריב עליו דמאי שנא אצלו דוקא זובח אלא בשבילו א"נ הול"ל וזבחת בעבורו אלא ש"מ תרתי דמותר לזבוח עליו ממש וקרא אינו יוצא מירי פשוטו ולכתחלה מותר לזבוח עליו דליכא למימר משה על ירך דהא קרא דכתי' וזבחת עליו משמע דלכתחלה זובח כדמשמע מוזבחת עליו כאילו כתי' לזבוח עליו דמשמע מניה לכתחלה דהא מלת וזבחת איצטריכא לשלא יהא חסר וכיון דאכשריה קרא לכתחלה ע"כ דקרא דושחט אותו אינו למצוה אלא דאף מזבח כשר לכתחלה כדכת' התו' לעיל וראיתי לה' צ"ק שכת' דלא אפשר לומר דמצוה לזבוח עליו דהא כתי' הבשר והדם על מזבח ואין שחיטה על מזבח ע"ש וכפ"ז יקשה דא"כ אימא קרא אתא למעט מצוה ולכתחלה שחיטה בראש המזבח ולא כשר אלא אי שחט בדיעבד ומצוה על ירך המזבח והתו' כת' לעיל דלכתחלה נמי שוחט בראש המזבח ועוד דאין זה פשט רש"י שכת' ואין שחיטה בראש המזבח דמשמ' דאיסור יש בדבר וי"ל ודוק:

ע"ב גמ' מה משכן י' אמות וכו' ר"ל דמעיקרא רצה לעקור דברי ר"יהו דס"ל דלא הו"ל אלא ה' אמות קלעים דמהאי היקש' שמעי' דהו"ל י' אמות לפחות וכיון דנדחית הך סברא דה' אמות א"כ אמרי' שפיר אף ט"ו אמות מדכתי' קלעים ט"ו וכו' והו"ל היקש' מה משכן ט"ו אמות אף מזבח ט"ו אמות ואה"נ הל"ל בלאו היקש' מדכתי' קלעים ט"ו וכו' שמעי' דהול"ל ט"ו אלא דל"ת מכח וקומה ה' אמות דהך קרא דקלעים הוא על פתח השער דוקא להכי קאמ' דמדכתי' על המשכן ועל המזבח שמעי' מינה דמזבח הו"ל י' וכיון

שכן אמרי' דקרא דקלעים קאי אמשכן כולו והשתא היקש' אתא לענין היקף מחיצות דקלעים כדפירש"י והשתא אצטריכו תרתי דאי לא כתי' אלא ג"ש הו"א מדכתי' וקומה ה' אמות אפשר שיהא כהן מקרי' וכו' א"כ ודאי ש"מ ג"ש דרבוע מיחזקאל הוא דקא ילפא וליכא גובה אלא ג' להכי איצטריכא הוקש' לו' דלאו דוקא וקומה ה' וא"כ מצינן למילף שפיר ג"ש דרביע ממזבח הזהב ואי לא כחי' כי אם היקש' הו"א דאע"ג דהיקף יותר מה' מ"מ גובהו אינו אלא ה' להכי אצטרי' ג"ש זהו דעת רש"י ז"ל והתו' לא ניחא להו בהכי חדא דאיך אפשר לומר דהוא ה' והיקפו עשר דהיקש' דומיא דמשכן מה משכן גובהו י' והיקפו נמי י' אף מזבח נמי גובהו י' והיקפו י' וא"כ למאי אצט' ג"ש ובהכי ניחא דברי התו' ואין צורך לומ' דהתו' מפרשי דאצטרי' היקש' לגבי המוכח ולא לקלעים:

וראיתי לה' צ"ק שכת' דאין כאן תימ' כלל דהיקש' אצט' לקלעים וכו' ואי לא כתי' היקש' הו"א דאין צריך היקף עשר אף שהוא גבוה עשר עכ"ל. ובאמת אין זה מדרך חכמת העיון לומ' אין כאן תימא כלל על דברי התו' אשר קטנם עבה ממתנינו דאדרבה צריך לחטט אחר דבריהם ולזכות להבין דבריהם ולשאוב מעין חכמתם ובודאי לא נעלם מהם פירש"י דהיקש' אצט' לקלעים ומ"ש דאי לאו היקש' הו"א דא"צ היקף י' ליתא אחר מחילת כבודו דאיך אפשר כהן וכו' דאל"כ א"כ השתא מיהא אימא מה משכן ה' אמות אף שהוא גבוה עשר ה"נ מזבח גבוה ורוחבו ה' וגזי' הכתוב היא דא"צ עשר אף שהוא גבוה עשר ומנלן דמשכן היקפו י' אדרבה קרא כתי' וקומה ה' אלא ודאי דלא אפשר למימר הכי מכח אפשר כהן עומד ומקריב וכו' ודוק ואפשר לי ליישב קו' התו' דאצטריכו תרתי דאי לא כתי אלא היקש' הו"א דהיקש' הוא דמה משכן היקפו ה' אמות כדכתי' וקומה ה' אף מזבח הוא ה' והיקפו ה' וליכא למימ' דמה מזבח גובהו עשר אף גוף המזבח כן דאיך אפשר כהן מקריב וכו' אלא ודאי היקש' הוא לענין היקף דוקא ומנלן דמזבח י' כי היכי דילפי' מניה מזבח להכי אצט' קרא דרבוע המזבח עשר וא"ת מכח אפשר כהן וכו' וקרא כתי' וקומה ה' א"כ ודאי רבוע הוא דילפי' מיחזקאל להכי אתא היקש' לומר דמה משכן הוא י' והיקפו י' אף מזבח היקפו י' דגובהו י' ילפי מכח ג"ש דאדרבה כלי מכלי ילפי' והיקש' אתא לומר דהיקפו י' ומקרא דקלעים שמעי' דהיקפו ט"ו וקרא דוקומה ה' היינו משפת מזבח ולמעלה ולהכי איצטריכו תרתי ודוק היטב ומ"מ דעת התו' לא ניחא להו בהכי דהא לא לכתו' קרא כי אם היקש' ולא לכתו' ג"ש ואז אמרי' דלמאי אצט' היקש' דאי להיקף ה' פשיט' דמזבח בכלל משכן אלא ודאי בא לומר דצריך היקף י' והיכי דמי אי בגובה ג' או ה' לא אפשר דומיא דמשכן דגובהו י' וליכא למימר דאצט' לאידך גיסא דאע"ג דגובהו י' מ"מ א"צ היקף אלא ה' דאיך אפשר כהן עומד ומקריב וכו' אלא ודאי

דבא לומר דומיא דמשכן דגובהו י' והיקפו נמי י' משום כהן המקריב ולמאי אצט' ג"ש ויש לי להאריך בזה גם בדברי ה' צ"ק אלא דטרדת התלמידי' לא יתנוני השב רוחי וק"ל:
דף ס' ע"א גמ' ה"ק מזבח אבנים שעשה שלמה וכו' צ"ע דקרא בהדיא כתי' (בד"ה ב' סי' ?) מזבח נחשת אשר עשה שלמה לא יכול להעלות עולה וכו' הרי מוכח בהדיא כדברי ר"יהו דקאי אמזבח שלמה ואיך אומר ר"י דקאי אמזבח של משה דפסול הוא ולכאורה היה נר' לומ' דבמסרה שלהם אין שם אשר עשה שלמה ומ"מ יש ליישב הפסוק כן כי מזבח הנחשת של משה אשר עשה שלמה במקומו מזבח אחר אבנים לא יכיל וכו' אלא דק' דאמאי לא נסייע ליה לר"יהו מהאי קרא ולא הביאו כלל הש"ס דפשטי' דקרא כר"יהו וצ"ע ודוק:
תו' בד"ה ואומר קלעים וכו' הא מוכח קרא בהדיא דברחבה מיירי וכו' עכ"ל. עיין מה שהק' ה' צ"ק ובאמת לקו"מ דריב"א שם אדרבה נדחק לתרץ כן ואין לעשות מדבריו קשיא דהא עמודיה ג' מורה על הכתוב דעסיק ברוחב ולא בגובה דאף שתי' שם דלאבתרי' קאי מ"מ זה לחץ ודוחק גדול דכבר נגמר הפסוק ואי מחובר עם מה שלמטה ממנו לא הו"ל להפסיק הפסוק שם ועוד דספור המעשה הוא דומיא דצוואת פ' תרומה דעסיקא ברוחב ולא בגובה ועוד דלעיל מניה כתי' קדמה מזרחה נ' אמה דאיירי ברוחב ועוד מהו לכתף השנית דהא השתא לא הזכיר שום כתף ברוחב וא"כ מהו לכתף הב' לכן לא ניחא להו בהכי כלל ודוק:
בא"ד ועוד לר"י אמאי הוצרך לר"י וכו' פתח אולם דקאי וכו' עכ"ל. ונ"ל דיש ליישב קושיתם דמשום רבצן נקט פתח החצר א"נ דידע המקשה דר"י ס"ל דכ' אמה כמו אולם ודקא ק"ל היינו דלמאי אצט' ר"יהו לילף מאולם דאתו רבנן ופליגי עליה ולילף משער החצר לכ"ע והא דקא מק' לקמן ור"י מפתחו של אולם גמר וכו' ר"ל דאמאי לא פליג במתני' כדביאר דבריו המקש' כשתירץ לו פליג בברייתא ולעיל דקא מק' לילפי משער החצר ר"ל אף לבריי' דפליג ר"יהו מ"מ למאי אצטרי' למילף מאולם וליתן מקום לחלוק ודוק:
בא"ד והכא בשמעתין גרסי' וכו' עיין מה שהק' ה' צ"ק והניחה בצ"ע ואזיל לשיטתי' דלעיל וכבר כתבתי לעיל דל"ק כלל דהאמת עם התו' דהכא דפשטיה דקרא איירי ברוחב כדכתי' לעיל וק"ל:
בא"ד ור"ת מפ' בס' הישר דלשמואל וכו' הנה ר"ת בא לחדש על קו' הש"ס לומ' דלא כפי' רבינו דקפדי' הש"ס משום שלא כדין דזה אינו אלא ר"ל דפתח אהל מועד פי' שער החצר ותי' א' דפתח שער אקרי קאי נמי אדשמואל לא מתרץ מידי או מפרש ואבע"א

כתי' ריצב"א דקאי על דאקרי פתח שער דלתי' קמא אקרי פתח משום רחבו וכפי תי' ואבע"א אקרי פתח שער משום דקושטא הכי הוא דגבוה ך' ופתח סתמא לא אקרי וא"כ ודאי פתח אהל מועד קאי אהיכל וקאי נמי תירוץ זה אדשמואל ואף שנר' לומ' דמפ' רבינו ואב"א כתי' ריצב"א מ"מ אינו נוח לי משום דלא מתרץ אלא הגובה אבל ארוחב לא מתרץ מירי וכפי קו' ר"ת קשיא נמי ארוחב כיון דפי' פתח אהל מועד היינו חצר ואיך מתרץ על חצי קושיא. וכצ"ל וק' לפי' רבינו דלר"ת ל"ק די"ל כיון דאקרי גדול איך אח"כ קוראה אותו התורה פתח קטן אלא ודאי קאי על ההיכל אבל לרבי' ק' כיון דפתח שער שהוא גדול אפ"ה גובהו ה' מכ"ש פתח קטן. וק"ל לפי' ר"ת דאיך ס"ד דפי' אהל מועד הוא חצר והרי בפ' נשא כתי' ואת מסך פתח אהל מועד ואת מסך שער החצר וא"כ פתח אהל מועד ר"ל ההיכל ונילף מהכא דכתי' ביה פתח ואפשר דזה בכלל דברי התו' שאמרו כדמוכח בפ' פקודי ובשאר מקומות ומ"ש התו' ועוד נילף מפתח עזרה ל"ק כי אם לדעת רבינו דלדעת ר"ת ל"ק חדא דקו' המק' היא על הרוחב והגובה ואף דמשני לו אגובה מ"מ ק"ל ארוחב ולהכי לא משני ליה דנילף מעזרה ועוד דאראיה דקא מייתי פריך דשמואל קא מייתי מאהל מועד להכי קא פריך ומה מועיל אי מייתי ראיה מעזרה אבל לדעת רבינו דל"ק כלל לשמואל ולא קפרי' אלא דנילף מהחצר שפיר הקשו דהיל"ל נילף מעזרה והו משנ"ל בקיצור ויש לי להאריך בזה הרבה ובפרט על דברי ה' ב"הז וה' צ"ק ואם יעזרני ה' אוסיף שנית ידי בזה בע"ה ודוק:

בד"ה ק"ק מזבח וכו' וי"ל דהתם מה לו להזכיר וכו' עכ"ל. הנה דבריהם בכאן הפך דבריהם בשבת (דף נ"ה) שכתבו דויעש מזבח הנחשת ר"ל שאומרים לפניו שירה וכו' ואילו הכא כתבו דדוקא התם דמה לו להזכיר וכו' דאי הכא ידע המקשה דפי' ויעש מזבח הנחשת ר"ל שאומרים וכו' א"כ מאי קפריך הכא דאימא ה"נ דפי' כי מזבח הנחשת ר"ל שאומרים וכו' אלא ודאי לא ירע כלום מזה וכדשני ליה ה"ק וכו' קאי נמי אויעש מזבח הנחשת והיינו כוונת רש"י הכא וא"כ איך כתבו התו' התם מ"ש. ואפשר דאחר שתירצו שם בש"ס שאומרים שירה וכו' מתורץ ויעש מזבח הנחשת שאומרי' וכו' ואה"נ דבתירוץ דהכא מיתרצ' שפיר אבל מאחר שפי' שם שאומרים וכו' שפיר קאי אף אויעש וכי מזבח הנחשת וכו' והכי דייקי דברי התו' הכא שכ' דהתם מה וכו' משמ' דתירוץ דהתם שפיר מועיל הכא אלא שלא הוצרך הש"ס להכי ודוק:

בד"ה קדשים קלים וכו' וזאת התורה עכ"ל. הנה עו'לת ראייה הקושיא בכאן דמאי שנא שלא הקשו כי אם על קדשים קלים והנה לכאורה רציתי לומר דטעמא מאי דלא הקשו על ק"ק משום דהם מפרשי' פי' הש"ס ת"ל ק"ק ר"ל ריבויא הוא ולא ג"ש כפירש"י ואיצט'

ריבויא משים שלמי צבור דלא כתיבי בזאת התורה אלא שלמי נדבה כדמוכחי קראי ולהכי לא הקשו על ק"ק אלא דק' לוה מ"ש בדבור אתיא מדרשא ל"ל ג"ש וכו' ושמא דר"ל משום דק"קל לא קא ילפי מזאת התורה תו לא אמרי' דק"ק ריבויא הוא דמעיקר' הו"א הכי ול"ק מק"ק אבל מק"קל נשמע לק"ק א"נ צ"ל ל"ק ותו לא ענ"ל לומר דאף אם נאמר דסברי כפירש"י דק"ק ר"ל ג"ש ל"ק דשלמי צבור ילפי' מהיקש' דעולה לעיל (דף א) דהם ק"ק וכיון שכן אצט' ג"ש משום שלמי צבור דנילף ממנחה דליכא למימ' דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בג"ש דהא הכא כולו למד הוא דשלמים למד מעולה דהם ק"ק וחוזרים ולומדים ממנחה. ועוד דאמרי' לעיל היקש' שלמי צבור לחטאת וא"כ שפיר ילפי' מחטאת דבזמן שהוא שלם ולא וכו' ואף דלמאן דלית ליה דרב פפא ס"ל דדבר הלמד בג"ש אינו חוזר ומלמד וכו' מ"מ הו"א דר"א ס"ל כר"פ להכי לא הקשו על ק"ק אלא דלכל הפי' ק' דא"כ מאי קא מקשו לקמן ועוד דבהאי קרא גופיה כתי' חטאת ואשם וכו' דאימ' אצט' ק"ק משום שלמי צבור דלא כתי' בלא תוכל ואפשר דר"ל דמכח ק"קל דלא ילפי' מזאת התורה א"כ ש"מ דלאו מהך טעמא לא קא ילפי ק"ק ולהכי הקשו דא"כ לילף ממעשר וכו' דחטאת ואשם שם כתי' ושלמי צבור נילף מק"ו מק"קל דקא ילפי מק"ו ממעשר ובכור דדבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בק"ו אלא דכל זה איננו שוה לי דהעיקר הנ"ל בזה הוא דקו' התו' היא אף על ק"ק וכצ"ל תי' דלא יליף כולהו מהיקש' וכו' והתו' דקבעו דבריהם בק"קל משום דמק"קל קשיא אף על ק"ק דאי ק"ק לחודייהו הו"א משום אשם אצט' אבל כיון דלא קא יליף ק"קל מזאת התורה א"כ קשיא אף על ק"ק דלילף מזאת התורה ואשם נילף מק"ו משלמים דכתי' בקרא דזאת התורה דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בק"ו או בתר דקאמ' הש"ס ק"ק וק"קל קא פרי' התוס' דקאי על כולהו וליכא למימ' דאצט' משום שלמי צבור כדכתי' ועוד דהול"ל הש"ס אשכחן ק"ק מהיקש' שלמי צבור מנין וכו' ודוק:

בד"ה אתיא מדרשא תימא וכו' נילף ממעשר וכו' עכ"ל. הנה ודאי נוסחתי' שכתו' בה ק''קל גופה נילף וכו' ט"ס דהא קושטא הכי היא דהכי פשטא דש"ס דקאמ' ק"קל מנין אתיא מדרשא וכו' לכן העיקר כדברי ה' צ"ק ק"ק גופה נילף וכו' או כגירס' ד"ח דהיא גופה וכו' ר"ל על המנחה גופה תילף מבכור ומעשר ומ"ש ה' צ"ק דהיא קשה למבין אדרבה פשוטה היא למבין אלא דלכל הפי' מ"ש וכ"ת וכו' ק' אדרבה דמה חידשו הם דזה מוכרח בש"ס דקא יליף ק"קל מבכור ומעשר דאי פרכת שכן טעון וכו' בכור יוכיח ואי פרכת מה לבכור שכן נאכל לכהנים או קדוש מרחם אמו מעשר יוכיח וא"כ ה"נ נימא בק"ק אי ילפי' מינייהו לכן נר' דזה ט"ס ונמחק מוכי תימא עד יוכיח ודוק:

ע"ב גמ' דם ובשר חדא מילתא היא ע"כ וק' הא אמרי' לעיל (דף ל"א) דדם יליף מאימורין ואימורין מבשר ופשטינן מינה דדבר הלמד בב"א חוזר ומלמד בב"א ואמאי לא אמרי' דרם ואימורין או אימורין וכשר חדא מילתא היא ואפשר דדוקא דם וכשר דדומים זה לזה דדם מכפר וכבר בעלים מתכפרו' בו ועיקר הכפרה והמתיר הם. ולפי' כ"הז שכת' לעיל דקושטא דמלתא דבעיא לא נפשטה הפך דברי התו' ה"ה דהיה יכול להשיב דם ואימורים חדא מילתא היא אלא דבלא"ה קושטא קאמ' דתנא אזאת תורת העולה סמיך ואחי הרב משי"ח תירץ דהכא אינו היקש גמור דהא ר"ל בזמן הראוי לדם ראוי הבשר ואינו ר"ל דכדין דם דין בשר אלא ר"ל אימתי ראוי לאכול הבשר בזמן הקרבת הדם ומאחר דחדא מילתא היא ילפי' שפיר משא"כ לעיל דלימוד גמור להכי לא קאמ' לעיל דם וכשר וכו' וק"ל:

רש"י בד"ה שלשה זקנים וכו' עכ"ל. ר"ל דלא תימא כל א' אמ' ג' וק"ל:

בד"ה ר' ישמעאל וכו' עכ"ל. נר' דרש"י לא גריס בש"ס וזו א' מהן ולהכי רש"י כק' וזו א' מהן וכן הוא במכות דלא יש שם כש"ס וזו א' מהן וק"ל:

תו' בד"ה מאי קסבר וכו' ולא גרסי' קמן מעשר ב' נאכל וכו' עכ"ל. מה שק בכאן עם סוגיא דפ' בתרא (דף ק"ט) שמטמ' משם דקדשים קלים נאכלים ע"ש בתו' ד"ה באו לנוב וגבעון וכו' ותמצא נחת רוח וק"ל:

דף ס"א ע"א תו' בד"ה קודם שיעמדו הלוים וכו' עכ"ל. כת' ה' צ"ק דבתו' דעירובי' משמ' דלא ילפי' תמיד משלמים וכו' עכ"ל. והנה לפום ריהטא משמ' מדבריהם להפך דילפי' תמיד משלמים ומ"ש שהת"יט הק' זאת הקו' והניחה בצ"ע כעת אינו בידי וק"ל:

ע"ב גמ' אמר ר"ה אמר רב וכו' דתניא ראב"י וכו' ע"כ ורב אתא לאשמועי' דלא תימ' דפי' דברי ראב"י כמו שהכין רב אמי דלא היה כך במציאות וק"ל:

דף ס"ב ע"א גמ' ארבב"ח אמר רב וכו' ג' נביאים עלו וכו' ע"כ לא פליג ר"י עם הנך אמוראי דלעיל דלא היו ראויים לאותם סימנים לראותם כי אם הנביאים א' שמקריבין אע"פי שאין בית וכו' ונ"מ לקודם גמר בנין הבית:

שם אמר קרא המזבח וכו' היינו מכח יתורא דוק ותשכח בכולהו יתורא וק"ל:

רש"י בד"ה אלא אר"י קרא אשכח ודרש וכו' ושלמה לא הכין וכו' עכ"ל. כתב ה' צ"ק דמנ"ל לרש"י דשלמה לא הבין וי"ל בדוחק עכ"ל ואין כאן דוחק כלל דדברים פשוטים הם דמכח הברייי' דקתני ויכינו המזבח וכו' שהגיעו לסוף מדותיו משמ' דטעמא הוא משום דנגלה להם מדות המזבח ולהכי הדר ביה וק"ל:

תו' בד"ה מדת ארכו וכו' היינו שיתא קדוש עד ס' וכו' עכ"ל. הנה זה הלשון קשה ההבנה חדא דאמאי לא הקשו התו' לעיל כשתירץ רב יוסף כל בית וכו' זאת ועוד דאמאי לא הביאו ראיה דהכל בכתב קאי על המזבח כי אם מפ' כסוי הדם והא הכא אמרי' בהדיא והא כתי' הכל בכתב וכו' אלא אר"ס קרא וכו' משמ' דאמרי' הכל בכתב אף על המזבח ומ"ש ה' צ"ק דהתו' לא גרסי ומדת קומתו וכו' בחנם דחק עצמו להטעות הספרים דלפי הלוכו בתו' ניחא אבל כפי גירסתינו דמדת קומתו לא חסר ממנו דבר מהגבול ששם הקב"ה דהיינו לר"י עשר ולר"יהו ה' והיינו מ"ש התו' לעיל דקמוסיף אבנין קאי אגובה ומ"ש הכא דאין מעכבין היינו אם חסר מהמנין אינו מעכב אבל לא היה כן במציאות אבל בארכו וברחבו היה חסר מס' ולא קאי עליה הכל בכתב וכו' כי אם אגובה אלא דמ"מ אינו נמלט מדוחק ולולא דמסתפינא הו"א דזה כולו ט"ס וצ"ל לעיל מה בית ס' וכו' והא דכתי' הכל בכתב וכו' היינו וכו' א"נ משום דאמרי' הכא מדת ארכו וכו' להכי התו' קבעו דבריהם הכא ול"ג כדאיתא בפ' כסוי הדם ודוק:

ע"ב רש"י בד"ה בני קטורה אינם יודעים וכו' עכ"ל. כיון רש"י בזה דבני קטורה דלעיל אינה דומה לזה דלעיל יודעים לפתוח פיהם אלא שלא כיוונו אל האמת אבל דהכא אינם יודעים לדבר כלל והדמוי לבני קטורת הוא דאף שהם בני אברהם דהיינו בני אחותו מ"מ לא הלכו במדות אברהם ה"נ אינם יודעים לדבר כמו ר' טרפון אחי אמר ואלולא פירש"י היה נ"ל לומ' דפי' בני קטורה' לשון קשר והוא לשון תרגום בדניאל שרי קטרי' וכו ואמרה בלשון הלצה ר"ל שנתקשרו שפתותיהם מלדבר בהלכה כהוגן ואפשר לי לומר עוד דהיינו כוונת רש"י לומר בכאן אין יודעים לדבר בהלכה וכו' ר"ל דק"ל דבשלמא לעיל שייך לומ' בני קטורה מזרע אברהם וכו' דיודעים לדבר אבל לא כיוונו אל האמת אבל הכא דלא ידעו כלום מה שייך לדמותם לבני קטורה לכן אמר דהכא ר"ל שאינם יודעים וכו' ור"ל דסי' בני קטורה קשורים שאינם יודעים וכו' ולא רצה רש"י לפרש כדלעיל לשון קשור א"נ ק' לרש"י דאיך בני אחותו קורא אותם בני קטורה לכן אמר שאין פי' בני קטורה ממש אלא ר"ל לשון קשור שאינם יודעים וכו' ומה שהק' מהרש"א דאמאי לא קרא אותם בני עשו נ"ל דל"ק דעשו הוא רשע ונשיו רשעיות ואיך מדמה אותם להם ואף כי אביהם יצחק צדיק מ"מ אינו דימוי גמור לכן דימה אותם לבני אברהם שאביהם צדיק והם אינם עושים כמעשיו ומעשה בניו האחרים והא דלא דימה אותם לבני יצחק משום דבכללם יעקב ואדרבה כולו הפך לבן טהור הוא ודוק:

בד"ה ואצטרי' וכו' דאפקינהו לתרווייהו וכו' עכ"ל ר"ל דאף דאפקינהו תרוייהו לדרשא שלא יהא וכו' מ"מ בין למר ובין למר אמאי אצטריכו תרי קראי ומהני דאיצטריכו

תרוייהו דאי כת' וכו' ורב יהודה מפיק האי דרשא מסביב דמשמ' מניה טפי הכי ור' אבהו ס"ל דאדרבה לא משמ' טפי אלא מרבוע א"נ מא"ח ומא"ח ול"פ וק"ל:

תו' בד"ה אויר קרקע מפסיקו וט' אבל הכא בעינן אויר גדול וניכר וכו' עכ"ל. הנה משמ' מדבריהם דבעי' אויר גדול מדאוריית' וכן הוא פשטא דש"ס וצ"ע גדול דאיך כתבו התו' בפסחים דף ע"ז) ד"ה אויר קטן יש בו וכו' אלא דבעינן אויר כדי שיזכור לזרוק עכ"ל. דמשמ' מדרבנן והא הכא בהדיא נר' דמדאורייתא בעינן אויר והא קושיא ודאי מרפסא איגרי. ומה שנלע"ד ליישב דבריהם הוא דלא ס"ל תו' דפסחים כדפי' הכא דלעולם לא בעינן אויר גדול ומהבשר והדם שמעי' דבעי' אויר ואינו זורק בצד המערכה ומ"מ אצטרי' סביב ורבוע משום שאר כבשים דיהו רחוקים כמלא נימא ולעולם לא בעינן אויר כלל ולהכי כתבו התו' דהא דקאמ' הכא הוי אויר קטן יש בין כבש למזבח דמשמ' אויר גדול דאלת"ה איך אומר הש"ס הוי אויר וכו' דמשמע דמהכא הוא דשמעי' אויר יש בין וכו' והא שמעי' מסביב ורבוע אלא ודאי דקאי אאויר גדול ומנלן דאי משום דבעי' זריקה בלא אויר נמי יכול לזרוק להכי כתבו דאה"נ בלא אויר נמי יכול לזרוק אלא מדרבנן הוא דבעי' אויר גדול כדי שיזכור לזרוק והש"ס דקאמ' הוי וכו' ר"ל כיון דבעינן זריקה ודאי ש"מ דחכמים תיקנו אויר ומ"ש שם בש"ה אויר קטן ט"ס וצ"ל אויר סתם וכן הוא בזבחים (דף קי"ד) הוי אומר ריוח יש וכו' א"נ אף דגרסי' לה ל"ק דקטן הוא לגבי אויר גדול הרבה אבל אה"נ אויר גדול הוא לגבי אויר דשאר כבשים:

א"נ נ"ל לפ' באופן אחר דהתו' ק"ל דאיך אומ' ר"א אויר קטן וכו' דהול"ל אויר גדול דאויר קטן שמעי' מסביב וקרא דהבשר והדם אצטרי' לאויר גדול כדכת' התו' הכא אלא ודאי דס"ל כר' יוסי כן לקוניא דא"צ אויר גדול לזריקה אלא מצד המערכה זורק ולהכי כת' התו' דא"כ איך אומר הוי אומר אויר וכו' והא אי ס"ל כר"י א"צ אויר לזריקה להכי כתבו דאה"נ לא בעינן אויר מדאורייתא אלא דמדרבנן בעי' אויר לזרוק כדי שיזכור והשתא הא דקאמ' הש"ס הוי אומר וכו' אינו ר"ל מקרא אלא ר"ל דכיון דמדאורייתא בעי' זריקה ודאי חכמים תיקנו לעשות אויר לזרוק ואף דבלא"ה מדאוריי' בעי' אויר קטן מדכתי' סביב אפשר דר"ל מילתא דעדיפא מינה דמדאורייתא בעי' אויר אף בשאר כבשים משום רבוע אבל חכמים אמרו דבעי' אויר לזרוק ממנו א"נ לא ס"ל כרב יהודה ואף אם יהיו דבוקים למזבח לית לן בה והכי דייקי דברי הש"ס דקאמ' אומ' היה ר"י דיש אויר בין וט' ש"מ דלדידיה לית ליה אויר כלל מדאורייתא והוו מצו למימ' דהא דקאמ' הוי אומ' אויר קטן וכו' היינו מדאוריי' ודלא כרב יהודה דס"ל דבעי' אויר אף בכל הכבשים אלא דמשום דהו"ל רב יהודה דלא כמאן דאי לר"א ס"ל דוקא הכא בעי' אויר קטן וכן רשב"י ואי ר"י בן

לקוניא ס"ל דלא היה אויר כלל להכי כת' דר"י ס"ל כר"י בן לקוניא דמדאורייתא אין שם אויר כלל אלא מדרבנן ורשב"י ס"ל דבעי' אויר לזריקה אלא דמקרא דסביב שמעי' דבעי' אויר כרב יהודה וקרא דהבשר לא אצט' אלא לזריקה דתהיה משם והא דקאמ' הכא אויר יש בין וכו' א"ל ואתה אי אומר כן והכתי' הבשר והדם ר"ל דבלאו קרא דסביב דלית לך הך דרשא מ"מ תיפוק ליה מהבשר והדם וכו' זה מה שנ"ל בזה לפום האי שעתא וה"יח יאיר עיני בתורתו בחכמה ובתבונה ובדעת וברו"הק אכי"ר ודוק:

בד"ה דארי' וקטין וכו' ומיהו ק' דלערב וכו' עכ"ל הנה הקו' בכאן גלויה ומפורסמת דכוון דאי הוה כתי' רבוע דוקא הו"א אריך וקטין א"כ עליה קאי המוכח לעיכובא ומנלן דאתא עיכובא על אריך וקטין וראיתי לה' צ"ק דפי' מ"ש מהמזבח נפקא היינו ועשית את המזבח ה' אמות אורך והא ליתא דא"כ אמאי אמרי' דמדת ארכו ורחבו אין מעכבים והא המזבח כתי' בהו לעיכובא אלא ודאי דלית ביה יתור כי היכי דאמרי' דאתת לדרשא דהא האי ועשית את מזבח תחלת הענין ומוכרח לומר מזבח כמ"ש ועשית את המנודה וכיוצא משא"כ בהנך מזבח דכתיבי בקרא כולהו לדרשא דיתירי לכנ"ל לפ' דברי התו' ולומ' דכיון דכתי' מעיקרא ה' אמות אורך וכו' ובתר הכי כתי' רבוע א"כ ש"מ דפי' רבוע דלא אריך וקטין וקאי עליה המזבח רבוע והיה המזבח ולמאי אצט' סביב ובכלל קושייתם נמי דמהיכא תיתי מעיקרא דאריך וקטין כשר הא בתי' ועשית וכו' ה' אמות אורך ובתר הכי כתי' רבוע דמוכרח לומר מקרא דועשית דרבוע היינו רבוע ממש ומהיכא תיתי דמכשרי' באריך וקטין דעליה קאי המזבח ולמאי אצט' סביב ומר אחי נר"ו רצה לפ' דקו' התו' היא על ההפך דכיון דכתי' סביב למאי אצט' המזבח דסבוב אתא לעיכובא אף על אריך וקטין ולמאי אצטרי' המזבח דוק:

בד"ה ס' וד' וכו' הו"ל לשנויי וכו' עכ"ל. נ"ל לפ' דבריהם דהם ס"ל דמאי דקאמ' הש"ס לעיל אימא כנגד אמה יסוד וכו' היינו כמו תני וא"כ מדלא נקט ה"נ נמצא פורח כנגד אמה ש"מ דס"ל כלוי וכ"כ כוונת ה' ב"הז ואין להאריך בדברי ה' צ"ק כעת ואהי משי"ח רצה לפ' דקו' התו' היא מדקאמ' ס"ד הוי ולא קאמ' ס"ג ואי קאמ' הש"ס ס"ג אז לא הו"ל לשנויי אלא פורח על הסובב וק"ל:

דף ס"ג ע"א גמ' חוץ מכבשו וכו' עיין מה שהק' ה' צ"ק על אותו החכם שכתב לו ותמצא שדברי אותו החכם שרירין וקיימין וק"ל:

שם ב"ב אומר וכו' מ"ש ה' צ"ק דמר' ירמיה לחוד וכו' ליתא דהא דברי ת"ק אינו ר' ירמיה דהוא אמורא אלא דברי סתמא דברייתא הוא ובמנחות (ד"ו) אין שם ר' ירמיה דר'

ירמיה דהכא אינו אלא מקשה מברייתא ומ"מ מ"ש ה' צ"ק דאצט' תלמודא היינו לומר כ"ב וכו' יתיישב וק"ל:

תו' בד"ה חוץ מכבשו וכו' אלא חומש אמה ומשהו כצ"ל דוק ותשכח:

ע"ב תו' בד"ה מה חטאת וכו' מיהו י"ל וכו' ויש לדחות עכ"ל. העיקר בזה כפי' ב' של ב"הז ודלא כה' צ"ק ומ"ש ויש לדחות אפשר דר"ל דשאני שלא לשמה דהו"א כדין שאר הקרבנות דכל הזבחים שנזבחו וכו' אבל בענין צפון מרבינן מנחה לצפון ולא חטאת ודוק:

בא"ד א"נ כר"ש וכו' עכ"ל. עיין מה שהק' ה' צ"ק ויש ליישב כעת דאי לא כתי' אלא חדא מינייהו היקש או יד יד הו"א דדוקא לכתחלה ובדיעבד מותר כדי שלא יהא קרבנה וכו' וק"ל:

פרק אחד עשר

דף גמ' א"ה אפי' חטאת העוף נמי וכו' ומה ראית וכו' הנה נר' ודאי דאי לא כתי' זאת לא הוה ממעטי' מכח תשחט חטאת העוף ומכח תאכל ממעטי' הפנימיות וכיון דאתא קרא דתורת מרבינן הפנימיות שכן בהמה שחיטה וכו' וממעטי' חטאת העוף דהא אי לא כתי' זאת לא הוה אמרי' דבנשחטה הכתו' מדבר דהו"א דאתת תורת ורבי לכל מילי דכמו תאכל דכתי' לאו דוקא בנאכלו' ה"נ תשחט אבל השתא דכתיבי תרתי תשחט וזאת וכתי' נמי תאכל מוגרת דקרא דזאת או קאי אתאכל או אתשחט למעוטי חדא מינייהו ומה ראית וכו' ואילו לא כתי' תאכל וזאת הו"א דזאת קאי אמיעוט' דמבואר בהדיא דהיינו תאכל ותורת תרבי חטאת העוף אבל השתא דגלי קרא בהדיא דחטאת העוף אימעיטא בהדיא מכח תשחט וכתי' זאת מסתברא דמיעוטא קאי אעוף דכתי' בהדיא מכח תשחט אף דכתי' נמי תאכל בהדיא והיינו מכח שכן בהמה וכו' וכל זה העלינו עם מר אחי נר"ו ודוק:

פרק שנים עשר

דף צ"ח ע"ב רש"י בד"ה אינן חולקים לאכול לערב הואיל ואין ראויים וכו' עכ"ל. כת' הב"הז והצ"ק דאם עדין הם מחוסרי טבילה אף שהביאו כפרתם אינן חולקים וכו' ע"ש ונר' דאינו מוכרח דאדרבה הדעת נוטה כיון שאין צריכים טבילה אלא מעלה מדרבנן ודאי דחולקים כקדשים ומ"ש וכ"כ הרמב"ם בפי' המשניות שלו לא כת' מזה כלום דמ"ש עד גמר טהרתן היינו ר"ל כפרתן כדכתי' וכפר עליה הכהן וטהרה כידוע לשון זה שיאמרו אף על הכפרה ומשם ראיה שאח"כ כת' וכן מחוסר כפורים צריך טבילה לקדש משמ' דעד השתא לא איירי בטבילה וק"ל:

דף צ"ט ע"א גמ' ר"י אמר מאי יאכלנה וכו' לכתו' רחמ' ע"כ. ולשיטתי' קרא דכתי' המחטא היינו לגלויי דפי' יאכלנה יחלקנה ובתר הכי דרשי' ראוי לאכילה וק"ל:

רש"י בד"ה קטן וכו' ועוד כל זכר כתי' עכ"ל. וי"לד דא"כ מנ"ל לרבויי בע"מ נמי דאימא ריבוייא לא אתא אלא לחדא מינייהו ואדרבה אימא דאתא לבע"מ דגלי קרא אחרינא דאוכל משא"כ קטן אימא דאתא קרא למעוטי' אף מאכילה כיון שאינו ראוי לחטוי ונ"ל לפ' כוונת רש"י דריבויא דקטן היינו ממשמעו' זכר דהיל"ל כל איש כדכת' במקום אחר כל אים אשר יקרב וכו' ומדנקט זכר משמ' דהתורה לא קפדה אלא על זכר דוקא ואיך שיהיה גדול או קטן ומריבויא דכל מרבינן בעל מום והשתא כפי דברי רש"י קרא דבתי' כל זכר יאכלנה ארכבה אתרי רכשי יאכלנה אף לקטן יחלקנה אף לבע"מ והשתא ניחא דלא תקשי דלימא כל זכר לרבות קטן לאכילה וממעטי' ליה מחלוקה מקרא דהמחטא אותה יאכלנה שפי' יחלקנה ואיש כאחיו למאי אתא וכפי מ"ש ניחא דאי לאו קרא איש כאחיו הו"א דקרא דכל זכר אתא לרבויי קטן אף לחלוקה דכמו דאתא לרבויי בע"מ לחילוק כן ג"כ קטן דלא מסתבר דקרא יאכלנה יורכב לב' הפירושים דלא יהי פירושו או אכילה או חילוק וכיון שמוכרח יתפרש על החלוקה בבעל מום ה"ה קטן להכי אצט' איש כאחיו:

וראיתי לה' נ"ק שכ' דהו"א דכיון דרבי רחמ' קטן לאכילה וכו' מכ"ש לחלוקה עכ"ל. מ"ש מכ"ש לחלוקה זה ודאי ליתא דהא מוכח מהש"ס דחלוקה עדיפא מאכילה ומכוון דבריו הוא דהא כיון דהותר לאכילה הותר נמי לחלוקה וליכא חילוק בין אכילה וחלוקה להכי אצטרי' וכפ"ז יקשה חדא דא"כ השתא מיהא לא לכתו' קרא בבע"מ ומן הקדשים יאכל ומקרא דכל זכר ידענא דהותר אף לחלוקה כיון דהותר לאכילה ול"ל למימ' רש"י וגמ' לקמן (דף ק"כ) דאי לאכילה לא אצט' קרא דכבר כתי' לחם אלהיו וכו' תיפוק ליה דכיון דהותר לאכילה הותר נמי לחלוקה וע"ק דמהיכא תיתי לרבויי קטן אף לחלוקה כיון דקרא לא מיעט אלא מחלוקה א"כ ר"ל אף אם ראוי לאכילה אינו ראוי לחלוקה וא"כ כיון שקטן לית ליה קרא אחרינא לרבויי אכילה א"כ אמרי' שפיר דהאי קרא לא אתא אלא לאכילה ולחלוקה מעטי' קרא דראוי לחטוי וכו' ויש לישב ואין להאריך. ולע"ד נראה שפיר כדכתי' ומר אחי נר"ו רצה לומ' בפירש"י שאמ' מכל זכר כתי' היינו ר"ל קודם דאייתינן האי קרא לענין בע"מ אלא לפי ס"ד דש"ס ודוק:

תו' בד"ה והוא קטן אם א"נ וכו' תיקשי ליה אכתי וכו' עכ"ל. נ"ל לייש' דבריהם על צד הדוחק דר"ל דאי הוה משני בקטן דרבי רחמ' ופי' יאכלנה אכילה ממש אכתי תק"ל מבע"מ ומוכרח ג"כ לשנויי דרבי קרא ואז תפול הקושיא דאימא ט"י נמי רבייה רחמ'

מכל זכר וממ"נ אי אמרי' דאתא לרבויי ט"י אף בשלא העריב שמשו לאכילה א"כ לא שייך שינויא דבע"מ שאני שכן אוכל דהא נמי מרבינן לאכילה ואי לרבויי ט"י לחלוקה א"כ מוכרח לתרץ דשאני בע"מ שכן אוכל א"כ ש"מ דקרא דיאכלנה היינו יחלקנה כיון דאתא קרא למעוטי ט"י דאינו אלא חלוקה וכיון שמכח ט"י מוכרח לומ' דאתא למעוטי מחלוקה א"כ מוכרח דפי' יאכלנה יחלקנה וכפי פי' א' ודוק:

פרק ארבעה עשר

דף קי"ב ע"א גמ' וכן שעיר המשתלח וכו' האי דנקט וכן בש"המ היינו דאפי' הוא ראוי לבוא אל אהל מועד לוידוי וכו' אפ"ה פטור כדאמרי' בגמ' אוציא את אלו וכו' ומ"ש רש"י כל שאינו ראוי כל שאינו עתיד וכו' ר"ל דלא תימא פי' מ"ש שאינו ראוי ר"ל אינו ראוי כלל אפי' שעה א' אבל היכא דהוה ראוי אע"ג דהשתא מיהא אינו ראוי כגון אחר הגרלה אפ"ה חייב והא ליתא דא"כ היכי דמי פיטור שעיר המשתלח דאין לומר קודם הגרלה שעדין לא נכנס באהל מועד דבגמ' אמרי' להפך ועוד איך הוי אינו ראוי דהא ראוי ועומד הוא ומ"ש ובגמ' פריך והא ש"המ וכו' ר"ל דאיך תנא דמתני' קורא אותו אינו ראוי הא ראוי ועומד הוא להגרלה וכו' כדאמ' בברייתא דאצט' קרא דל"ת משום שעיר המשתלח ואיך קורא אותו אינו ראוי ומפיק ליה מואל פתח ודוק:

תו' בד"ה ששחטה וכו' ברוב ספרים גרסי' שרפה וה"ה בשחיטה וכו' ועיקר גת וכו' עכ"ל. ק"ל דרש"י בחר לגרוס שחי' משום דמכ"ש שרפה שהרי לא שייך ביה העלאה ממש דאינו אלא שרפה וא"כ תני שחיטה ומכ"ש שרפה ואי גרסי' שרפה משמ' דוקא שרפה דאינו העלאה הא שחיטה חייב ועוד ליש' דר"י לקמן (דף קי"ג) ששחט' חוץ וכו' משמ' דאיירי בשחיט' כמ"ש לקמן באורך אבל התו' בחרו בגירסת שרפה כיון דרוב הספרים גרסי שרפה ועיקר גת לא ניתקן אלא לשרפה ולא שייך בשחיטה ומה שסיימו התו' דאין חייב לא וכו' ר"ל דלא תימא א"כ נידוק מינה דוקא שרפה לז"א דליתא דאינו חייב וכו':

וראיתי לה' בית דוד שכת' וז"ל ויש לתמוה על התו' וכו' ולא דקדקו דקרא דמתני' איירי בשחיטה ויותר אני תמיה על הרמ"ז וכו' שהרי שחיטה קודמת לשרפה וי"ל משום דקרא דמייתי וכו' מיירי בהעלאה וכו' ומ"ש הרמ"ז דגרסי' לא יביאנו ק' לשבש כל הנוסחאות וע"ק מאי משני וכו' ליתני ששחטה ויבא עליה קרא דשחיטה עכ"ל ואני אומר דאיך עלת עלה בנפש דוד לומר שדקדק על הכתוב דמייתי מתני' יותר מן התו' דאפשר דגי' התו' היא ואל פתח אהל מועד וגו' ע"ד שכת' רש"י והר"מ בפי' המש' ואין כתוב שם בהדיא לא הביאו או אפשר שגירסתם היתה לא יביאנו ורש"י משנה גי' ששרפה ולא יביאנו

ואף את"ל שגירסתם היתה כגירסתי' מ"מ לקו"מ דהתו' סברי דטעו' הוא וצ"ל לא יביאנו וה"ט כיון דרוב ספרים שרפה אבל לא אפשר להגיה ששחטו כיון דרוב הספרים נמי לא הביאו משום דעיקר גת לא ניתקן אלא לשרפה ואפשר דמשו"ה כתבו התו' ועיקר גת וכו' ותנא דמתני' דקבע דבריו בשרפה אפשר דבא לומר דאף בשרפה דלא הוי העלאה גמורה לא תימא לא אצט' קרא לפוטרה וא"כ לית בה איסור העלאה בחוץ להכי קאמ' דמ"מ אצט' קרא לפוטרה ומה שהק' על דברי הרמ"ז אפשר ליישב דבריו דאי כת' קרא דשחיטה לא אצט' לגבי שה"מ דת"ל מלה' ומוכרח לכתו' קרא לזה בפ"ע ולזה בפ"ע להכי אייתי קרא דהעלאה דשפיר נילף מניה לש"המ אחר הגרלה וידוי וקודם וידוי נילף מעירוב פרשיות כדכת' רש"י לעיל דף ק"ח ע"כ) ולהכי קאמ' דמוכרח לאייתי קרא דהעלאה דלא כתי' ביה לה' להאי דרשא אלא לדרשא אחריתי כדלעיל ודוק:

ע"ב גמ' עובר בל"ת כת' ה' כ"ד הנז"ל דאמאי שינה בלשונו לקמן ולא כת' עובר ואפשר לי לומ' דמדרך הלשון לומר עובר כל"ת דלא שייך לומר דל"ת בלא סמיכות שלו וכיון דכת' כחדא עובר קאי אכולהו וק"ל:

שם חכמים היינו ת"ק עיין בב"ד ולי נר' לומר דתנא דמתני' קאמ' תדע טעמא דר"ש ורבנן לפי שהיה רש"א בעלמא כל שהיה וכו' וחכמים היו אומרים כ"וך ולהכי פליגי נמי תניא שמצא דלא קאמ' דהכא פליגי ר"ש וחכ"א אלא שהיה רש"א וחכ"א בעלמא ולא דמי לספ"ק דמנחות ותמיהא מה' ב"ד דנטרה עד מנחות והיא שנויה בסגנון זה לעיל בספ"ק וזה פשוט ומר אחי נר"ו תי' דמאן ת"ק הוי' חכמים כאשר דרך הש"ס לומר כן ואני כמדומה לי יש לי כתוב ע"ז בכללים שלי בס"ד אכן ראיתי כתו' דתמורה (דף ח"י) צ"ע חכמים היינו ת"ק ר"ל דמשנה דריש פרקין קתני סתמ' דמתני' כחכמים וכו' ולא משנו דמאן ת"ק חכמים ע"ש וק"ל. ומה שתי' ה' ב"ד דת"ק לא פירש דפטור לגמרי ליתא חדא דמדר"ש פליג עליה ש"מ פטור לגמרי ועוד הא בסיפא דידה עובר בל"ת וק"ל:

שם באר ק"ק ומותר העומר ע"כ הקשו התלמידים דאמאי בכשר ק"ק ביאר אותם א' לא' משא"כ בבשר ק"קל והשבתי להם דבק"ק איכא עולה והו"א דקאי אעולה וזה אינו דודאי אעולה דבר העלאה חייב להכי אצט' לבאר אותם א"נ משום דשלמי צבור לא ידעי דהוא ק"ק אלא מדרשא כדאמרי' לעיל בפ' איזהו מקומן להכי אצט' ר"נ לאשמועי' דשלמי צבור הם ק"ק וק"ל:

רש"י בד"ה והמצורע ל"ג במתני' צ"ע דהא אמרי' בגמ' לקמן (דף קי"ד ע"ב) דזעירי קבעוה תנאי ופירש"י למתני' במתני' מצורע בהדיא דרב ששת וכו' ומיהו אנן משנינן לה בגמ' וכו' עכ"ל. וכיון שכן אמאי ל"ג במתני' כיון דקבעוהו תנאי ומר אחי נר"ו רצה

ליישב דאף דקבעוה תנאי מ"מ לא נתפשטה בכל הישיבו' והראיה מדאקשי' עלה השתא בתר זעירי ור"ש ואע"ג די"ל דהש"ס קושטא קאמ' דמקודם לא הוה גרסי' מצורע ושני זעירי מ"מ משמ' דהקושיא חזרה ונשנית בזמן סוף האמוראי' ודוחק ומה שיראה לי לומ' דמ"ש רש"י ל"ג במתני' ר"ל דמקודם לא הוה גרסי' לה ולהכי מוכרח זעירי להגיה כי היכי דלא תטעה זעירי מה בא לחדש א"נ צ"ל גרסי' במתני' כיון דקבעוה במתני' א"ה צ"ל נזיר ל"ג וכו' ודוק שוב מצאתי להתי"ט ז"ל שכת' דלדידיה שפיר גרסי' מטרע ואני בעוניי לא ידעתי איך לא הק' על רש"י שלא פירש בו:

בד"ה ומותר העומר לאחר קמיצה ר"ל דל"ת מותר מג' סאין דפשיטא מהיכא תיתי לחייב אלא איירי לאחר קמיצה שנתקדש כולו:

דף קי"ג ע"א גמ' ולוקמה כגון ששחטה חוץ וכו' ר"ל דהול"ל עדיפא מינה דאפי' חוץ שהוא מצותה מ"מ זמנין דהוי חוץ מגתה שלא כנגד הפתח ועוד דהכי דייק ליש' דחוץ וק"ל:

שם וכ"ת דלא מקיש הא איתמר וכו' הנה כפי גירס' רש"י דגרים ששחטה ניחא שפיר דאצט' הש"ס לאייתי ראיה מר' אדא דאי ממימרא דר"י ור"א לא עסיקי אלא בשרפה אכל בשחיטה אימ' דכ"ע לא מקישי ואי מר' אדא לחודיה אימא ר"י לא מקיש כלל אכל כיון דאשכחן דר"י מקיש בשרפה ה"ה בשחיטה כדכת' התוס' אבל כפי גי' התו' דגרסי שרפה א"כ לא אצט' כלל לאייתי ראיה מרב אדא דבלא"ה ק' ר"י דידיה אדידיה וכן נמי ק' כפי יש ספרי' דגרסי ושרף והזה דבלא רב אדא ק' דר"י איירי בשרפה וע"ק כפי גי' התו' דגרסי לעיל שרפה אמאי ר"י נקט ששחטה לפנים היל"ל ששרפה כליש' דמתני' ואפשר דר"י אשמועי' רבותא אגב אורחים קמ"ל דל"ת דוקא שרפה פטור ולא שחיטה א"נ התו' גרסי נמי בדברי ר"י ששרפה ואפשר דהיינו גירס' י"ס דגרסי ושרף דאזלי לטעמייהו דגרסי במתני' ששרפה דאי גרסי ששחטה וכן בדברי ר"י ורב אדא מאי פריך מר"י ור"א דדילמא שאני שחיטה ולהכי סיימו ומיהו אפי' אי גרסי' ושחט וכן בדברי ר"י ובמתני' לא תקשה מהכא דס"ל אי מקישי' שרפה וכו' א"נ דברי התו' כפי גירסתי' דאיירי ר"י בשחיטה ולא תקשי דא"כ מאי פריך מרב אדא כפי גירס' י"ח דאימא שאני שחיטה ומוכרח לומ' דאי מקיש ה"ה לשחיטה א"כ אמאי הצריכו לגרוס ושרף דל"ק כלל דאפשר דהיינו בכלל ומיהו אפי' גרסי' וכו' דר"ל דכמו דמוכרחים הם לומ' דאי מקיש ה"ה וכו' ה"נ איכא למימ' אף אי גרסי' ברב אדא ושחט (דאה"נ ס"ל דאי מקיש ה"ה לשחיטה אבל ראייתו מר"י ור"א אינה ראיה כלל כיון דקאמ' וכ"ת לא מקיש מה ראיה מייתי דאימא לא מקיש בשחיטה אבל אי גרסי' בכולהו שרפה אז ראייתו ראיה

גמורה מר"א ור"י וה"ה לשחיטה) אבל האמת בהבנת התו' די"ס גרסי כר"י ששרפה או ס"ל דר"י דנקט שחיטה ה"ה שרפה ולא נקטה אלא לרבותא ומ"ש ומיתו וכו' ר"ל אף אי גרסי שחטה וכו' מ"מ אי מקישי' ה"ה אבל על עיקר הקושיא שהקשי' לכל הגירסאות אמאי אצטרי' לאייתי מרב אדא ואפשר דלאלומי בעלמא הוא דקאמ' או אפשר דמעיקרא שהקשו מרב אדא לא שמיעא להו דדברי ר"י ודחאוה בקש למימ' דלא מקיש ואחד מבני הישיבה אמ' והא אר"י וכו' או בישיבה הקשו מרב אדא דס"ל דכ"ע מקישי וא' מבני הישיבה אמ' ולא רב אדא אלא ר"י גופיה דאי לא"ה אפשר שתאמ' דלא מקיש או י"ל דסתמא דתלמודא הוא דקאמ' כך ומשום דמעיקר' לא הקשו אלא מר"א דלא שמיעא להו דברי ר"י משנה א' לא זזה ממקומה ובמה שק' על מתני' דלא נקטה שחיטה שהיא עבודה א' ע"ש במש"ל עוד אפשר לי לומ' דלא אפשר למתני שחיטה חין מגתה דלא שייך גת אלא בשרפה כדכת' התו' ואי קתני חוץ לחומה משמ' הא לפנים מן החומה דקרובי קרבת שרי ואי קתני לפני' מן החומה הו"א דלא מקישי' שרפה ושחיטה להזאה לענין שלא כנגד הפתח כר"א ואי קתני חוץ למקומה הו"א דוקא שחיטה דפסולה חוץ למקומה דהיינו שלא כנגד הפתח אבל שרפה כיון דכתי' על פרשה ישרוף כדדרשי' בש"ס לא בעי' כנגד הפתח להכי נקטה שרפה לחוץ מגתה דהיינו שלא כנגד הפתח הוי בכלל חוץ ואי מקישי לשרפה ה"ה שחיטה ולר"א אפשר דלא מקיש כלל אף בשחיטה ולהכי תנא שרפה דאפשר כיון דלא מקיש בשרפה ה"ה לשחיטה או נקט שרפה לרבותא דאע"ג דלא כתי' חוץ למחנה אלא בשחיטה ה"ה שרפה ואי קרובי קרבה לא ולר"ל דמפ' חוץ ממקום הבדוק נקט שרפה משום דלא ילפי' לה דבעיא טהרה אלא מג"ש דחוץ למחנה דאיירי בפרי' הנשרפים בשרפה או לרבות' דאע"ג דחוץ למחנה אייריי. בפרה אדומה בשחיטה ה"ה לשרפה ודוק היטב:

שם שוין זה בזה כצ"ל:

שם אתמוהי מתמה וכו' ר"ל סבר כפשטה י"לד דאף בדברי ר"ל סיפיה דקרא בתמיה ואמאי מוי כפשטי' יותר מדברי ר"י ואפשר לי לומ' דאה"נ כל חד וחד מוכרח. לאתמוהי לקרא אלא לגבי ר"י דדריש לרישי' דקרא בתמיה להכי קאמ' בדברי ר"ל ור"ל דר"ל סכר רישי' דקרא כפשטיה וכ"כ חידו' אגדות ואה"נ להפך או אפשר דכיון דרישי' דקרא הוי בניחותא הוי כפשטיה דאין דרך לתמוה אלא בסיפיה דקרא וכן מצאתי שתי' כן ה' ת"ל והביאו ה' ישרש יעקב וז"ל דלר"י יש ב' תמיהות א' ברישא ארץ לא מטוהרה ב' בסיפא כלום ירדו גשמים מש"ה אתמוהי מחמה משא"כ לר"ל דרישיה דקרא כפשטי' ואינו מתמה רק בסוף עכ"ל. ובאמת תיוהא קחזינא הכא אחר המחי' מרבת חכמתו הנפלאה

דהא לר"י לא הוי תמיהא אלא ברישיה דקרא אבל בסיפיה דקרא לא מצי מתמה דא"כ הוה משמ' דגושמה כיום זעם והש"ס דקאמ' כלום ירדו עליך וכו' אם דברי הש"ס משום דהתחיל בתמיהה ודרך המתמיה להשלים דבריו בדרך תמיהא להכי נקט הש"ס דרך תמיהא אבל בקרא ודאי לא הוי דרך תמיהא בסיפיה דקרא ואיך יאמר ב' בסיפא וכו' ואפשר ליישב דבריו דכיון דמוכרח לומר דסוף דבריו נמי בתמיהא כיון דראש דבריו בתמיהא ועוד כיון דקא מתמה מעיקרא את לא מטוהרה דמשמ' דזה דבר פשוט וא"כ צריך ג"כ להיות הטעם בתמיהא ופשיטו' דבהבטל הסבה וכו' וא"כ אף שהכתו' לא הזכיר התמיהה בסוף הפסוק מ"מ בשעת אמירה היא בתמיה וא"כ הפסוק כולו בתמיה ולא הוי כפשטי' ועוד את"ל דסיפיה דקרא לא נאמר בתמיה אדרבה היא הנותנת כיון דנ"ל בתמיה והכתו' לא אמרה בתמיה הוי שלא כפשטיה ודוק:

והנה ראיתי לה' ב"הז שכת' וז"ל ותיבת מצורע יש למחוק כדמוכח בגמ' עכ"ל. ודבריו תמוהים חדא דכבר כת' רש"י כן ומה בא לחדש ועוד דאדרבה מגמ' מוכח להפך דקבעוה במתני' וכו' ואפשר ליישב דסובר רש"י דהא דאמרי' דקבעוה וכו' היינו כל השונה הלכות שונה עמהם מצורע אבל בגמ' כשסידרו המשנה צ"ל חסרה כדי שתפול הקושיא דזעירי ומי ששונה במשנה שונה אותה בשלימותה והכי דייק דברי רש"י שכת' ל"ג במתני' ר"ל אבל השונה אותה צ"ל מצורע בעל פה אף שאינה כתובה שם אבל לא ניתנה ליכתב ודוק:

תו' בד"ה ומילאו ועלו וכו' שנותנין האפר במים לרבנן או בשעת הזאה לרבנן כצ"ל ור"ל דלרבנן מכשרי קטן בהזאה ולא בקידוש ולר"י מכשיר קטן בקידוש ולא בהזאה והקטנים עושים קידוש והזאה כדפירש"י וא"כ לא כר"י ולא כרבנן ומה שהגהתי כן הוא מפ' טרף בקלפי ומה שנ"ל לתרץ בזה כבר מצאתי אוחו בתו' דסוכה (דף כ"א) דכיון דאינו אלא מעלה בעלמא כל כמה דמצי למעכר עבדינן והיכא שא"א שאני וק"ל:

בד"ה מעלה עשו בפרה וכו' ק"ק וכו' בהבלא כדלקמן עכ"ל. ר"ל דמאי פריך ר"ל כיון דמתו בהבלא א"כ ראוי לעשות מעלה ולכאורה היה נ"ל דבדברי רש"י שכת' דפנינהו א"כ ל"ק כלל כיון דפנינהו א"כ ליכא טומאה כלל ואמאי אצט' מעלה אבל מ"מ נר' דס"ל להתו' כיון דליכא מקודם חשש טומאה אע"ג דפנינהו מ"מ מעלה עשו כיון דהיה בה טומאה מקודם עוד י"ל קושייתם דהשתא לא ידע ר"ל דמתו בהבלא ולהכי נקטה ר"ל ור"י תי' מעלה עשו וכו' או כפי שיטתו תו' או ר"י סבר דר"ל הבין בדברי ר"י דמתו בהבלא ואעפ"כ פריך ליה כיון דפנינהו אין צורך למעלה ואהדר ליה ר"י דמ"מ כיון שהיו בה מתי מבול צריך מעלה וק"ל:

בד"ה מדקאמ' איה וכו' הכא דהא ס"ל דמתו בהבלא כצ"ל והנה בכאן ודאי בדברי רש"י שכת' דבר"י דמתו בהבלא שייך פנינהו שלא נשקעו בטיט משא"כ לר"ל א"כ ודאי קו' התו' לא שייכא כלל וכ"כ ה' ב"חז אכן ק"ל דאי התו' לא ס"ל האי חילוקא דרש"י א"כ אמאי ר"י ס"ל דא"י טהורה היא וכו' ר"ל ר"ל אמאי ס"ל טמאה כיון דלכ"ע פנינהו דממ"נ ואין לומ' דבהכי פליגי ר"י ור"ל דמר ס"ל כיון דפנינהו ליכא לתא דטומאה ומר ס"ל אעפ"כ דהא אינהו תלו פלוגתייהו בירר מבול וכו' ומי תלה זה בזה והי"ל להקשות זאת הקושיא דעדיפא מינה ואפשר דזה בכלל דבריהם ואפשר לומר דאה"נ דה"ל תי' רש"י אבל מ"מ ליש' דלא הוו משמ' לא הוו כלל דאל"כ הי"ל כיון דלא ירד מבול שייך שפיר ופנינהו ולא הוו כלל ועוד דקאמ' ר"ל וליטעמיך וכו' לא הוו וכו' ופי' ר"י יכחיש בזה אלא ר"ל לא הוו כלל ע"י דפנינהו כיון שלא ירד מבול וכו' אלא מוכרח לומר לא הוו כלל ולהכי הק' התו' אבל ודאי נר' דלדעת רש"י י"ל אלו הקושיות דלעולם פי' לא הוו היינו ע"י דפנינהו כאילו לא הוו כלל ור"ל לא ס"ל האי חילוקא ואכתי לא ידע ליה מדקא פריך לקמן מקרא דאשר בחרבה ותבין בדברי ר"י לא הוו כלל ולהכי קאמ' וליטעמיך וכו' ור"י פריך ליה ואי אפנו וכו' ר"ל כפי דבריך דס"ל ירד מבול ואפ"ה קאמ' תלמודא אין מתי מבול דא"י טהורה א"כ שייך שפיר פנינהו לדידך ואהכי פריך ליה הא אפנו והשיבו דאי אפנו מירוש' וליכא לתא דטומאה אף היכא דאמרי' ירד מבול לא"י וכו' אבל לעולם התו' מודים דכפי האמת שתי' ר"י דמתו בהבלא ל"ק כלל או ר"ל איך אתה אומר לא הוו אי לא הוו ממש לא יתכן דומיא דמיתי נבוכדנצר דהאי ופנינהו ר"ל הוו ופנינהו ואיך אתה קורא אותם לא הוו דאנא ס"ל כיון דפנינהו אין שם עור טומאה כלל וזה קרוב למ"ש לעיל וכפי איכא דאמרי שהשיבו ד"י הא כדאית' והא כדאיתא אע"ג דס"ל דהוו היינו כפי דבריו השיבו הא כדאיתא וכו' אבל ודאי ר"י ס"ל מעיקרא בהבלא מיתו א"נ ר"ל ידע לדברי ר"י דמתו ופנינהו והך קושיא דמכל אשר בחרבה היא היתה מקודם כשהקש' ר"ל לר"י מחצרות וכו' והש"ס סדרן על הסדר דר"י הק' לר"ל ואח"כ להפך וכעז"הד ופי' מ"ש ר"ל וליטעמיך וכו' לא הוו וכן באיכא דאמרי מאי לאו מדמתי נבוכדנצר הוו וכו' ר"ל דמתי נבוכדנצר היינו הוו בירוש' שנבוכדנצר הרג אותם שם א"כ במבול נמי שמבול היה שם ומתו בו דהכי דייק מלח מתי מבול לא שמתו מצד מבול שבשאר ארצות ומוכרח לומר ופנינהו וכו' ורוק היטב:

ע"ב גמ' מכל אשר בחרבה מתו בשלמא וכו' הק' אחי הרב משי"ח דכפי דברי התו' בד"ה לא ירד וכו' שכתבו דבמקום שירד מבול התם קאמ' שנתכסו ההרים עכ"ל א"כ ה"נ נימא הכי. ותירצתי לו דשאני הכא שתלה הדבר בחרבה משמ' כל מקום שנק' חרבה ולא דמי

לויכוסו דקרא עסיק כמי המבול ולהכי שפיר אמטו דבמקום שירד וכו'. והוא נר"ו תי' דקרא כתי' וישאר אך נח וממנו נפצה כל הארץ ונכון:

שם בשר אבותיו וכו' הנה מדברי רש"י שכת' שקצים ורמשים של מבול ובבשר אבותיו לא זכר כלום הנה נר' דאזיל לשיטתי' שכת' בפ' ואלו קשרים (דקי"ג) אבותיו שמתו שם בגולה וחיליה דאי משום מתי מבול א"כ אמאי לא פריך והא אתמחי וכו' למ"ד אבותיו אלא ודאי משום דהמקשה ס"ל דאי מהתם אפשר לראוי דקאי אבני הגולה אבל מי"א דשקצים ורמשים קשיא אף אבשר אבותיו להכי קמהדר ליה דלעולם בשר אבותיו קאי אבני הגולה ושקצים ורמשים שאני כיון דמלקו וכו' ועוד אפשר לומר דהמקשה הבין מדלא אייתי ת"ק קרא דוימח וכו' ויש לדחות דהאי וימח קאי אכולהו את"ק וי"א ולדעת י"א מודה דאיכא נמי איסור בשר אבותיו אלא דס"ל אף קודם שמתו בני הגולה בלא"ה אסור משום שקצים ורמשים א"נ מקום הברור שלא מתו שם בני הגולה איכא בינייהו וק"ל:

שם וליטעמיך וכו' כת' מהרש"א באגדתיה על דברי רש"י בנדה דמהכא משמ' דאף לר' עמר בצדי התיבה וכו' ע"ש מ"ש משמ' מהכא וכו' היינו מדקאמ' וליטעמיך דמאי פריך לר"י דקא"ל וליטעמיך ומ"מ ס"ס ק' דמנ"ל לר"ל דר"י ס"ל הכי דהיה בצדי התיבה כי היכי דפריך ליה וכן הק' ה' ישרש יעקב ואפשר ליישב דברי ה' ח"א ז"ל דר"ל הבין כך מדלא הכריח ר"י דלא ירד מדעוג היכא קם אלא מוכרח דכ"ע מודו דקם כצדי התיבה ולהכי כיון דאת דעתך דקם בצדי התיבה והא ברותחין קלקלו וכו' אבל כיון דמאור עינינו רש"י ז"ל כת' דר"י ס"ל עוג בא"י לא הוה א"כ מוכרח לומר חדא מתרתי או כפי המת ה' ח"א דוליטעמי' היינו דקשיא לר"י ור"ל הכין כן מהכרח שהכרחנו לעיל אבל קושטא דמלתא ר"י לא ס"ל כן משום דמאי שנא מראם דקם בא"י א"נ והוא קנט דהאי וליטעמיך קאי אר"י או המקשה דקפריך לר"ל ואהדר ליה ר"ל דאדפרכת ליה מרימא אקשי ליה עדיפא מינה מעוג ומתיבת וכ"הג מצאתי להרב גו"ה (דף מ' כלל ו') שכת' דמצינו וליטעמיך ר"ל ארמותנת לי מריש' אותי' לי מסיפא ואייתי ראיה ממס' תמיד ע"ש ולא תקשי דא"כ איך תפול קו' א' דתיק' שפיר לר"י ודכוותה מוכרח לפ' אפרכא ואפשר דהא כדאיתא והא כדאיתא וק"ל ובהכי ניחא דברי רש"י דלעולם ר"י ס"ל עוג קם בא"י ועוד נקט וליטעמיך משום קו' א' דשייכא לר"י ודוק:

רש"י בד"ה דאיפני מירו וכו' ר"ל קאמ' לה כצ"ל א"נ כצ"ל מכולה ר"ל וכו' א"נ רש"י לא גריס פרכת הש"ס ואי אפנו הא אפלו ולהכי אמר דכולה ר"ל קאמ' ולא תשובת ר"י וק"ל:

בד"ה מבכל אשר בחרבה וכו' נר' דרש"י לא גריס ולא דגים שבים וכו' אלא שנ' וכו' בחרבה ותו לא וק"ל:

בד"ה נס נעשה והראם לא הוצרך לתיבה ומפני גובהן וכו' עכ"ל. הנה לכאורה דבריו קשים מהבין דכפ"ו א"כ הראם לא הוצרך לתיבה ומאיזה טעם הדר ביה הש"ס וכת' דלא הוצרך לתיבה דאי מטעם גובהו א"כ לעיל הו"ל לפ' כן במרבעתא דרישיה וכו' ואמאי אמ' הש"ס לעיל חוטמו הכניסו וכו' והא גבוה וכו' ואין לומ' דהדר ביה הש"ס מכח עוג חדא דהש"ס לא אמר אלא ועוד דאימא עוג אה"ן הוה כך ואף את"ל דלא צריך לכך מ"מ שאני ארם דראשו זקוף ולהכי לא צריך לחוטמו בתיבה משא"כ ברימא ומי הכניסו רש"י בזה ואפשר ליישב דבריו ע"צ הדוחק קצת דק"ל דאף אם נצטננו המים מ"מ המים יכנס בפיהם ויבקעו וימותו להכי קאמ' דמ"מ הראם א"צ לתיבה דמפני גובהו א"צ לתיבה שיכנס בה אבל מ"מ צריך קרניו שיקשרו בתיבה משום דתיבה סגיא ויהיו המים חמים וימלג ברותחים וחוטמו הכניסו בתיבה כי היכי דלא לימות מריח והבל המבול או אפשר דק"ל דמרוב המים היה נופל ומת כאשר מתו כל אנשי המבול להכי קאמ' דמ"מ מרוב גובהו לא מת אבל מ"מ בשביל צוארו המתוח צריך להכניס חוטמו א"נ והוא הנכון רצ"ל והעוג לא הוצרך וכו' ומפני גובהו וכו' ר"ל דלא צריך לתיבה כמו ראם דכיון דעוג ארוך וגבוה א"צ לתיב' ורוק ואין להק' ודקארי לה מאי קארי לה דק' לדידיה מתיבה אלא מוכרח לומ' דנס וכו' וא"כ מאי קו' מרימא ואפשר דשאני תיבה בשביל קיום העולם מוכרח לעשות נס משא"כ ברימא ולהכי הוכרח להביא פרכת ועוד דר"ל דאף בצננו דלית ביה קיום עולם ונעשה לו נס וא"כ ה"נ בדימא וק"ל:

תו' בד"ה אורזילא וכו' על דגים שבים עכ"ל הנה ר"ש בבתרא לא גריס כן אלא אורזילא בת יומא ותו לא ואף התו' שם לא כתבו על ר"ש דגריס הכי ע"ש אכן י"לד שכתבו ואי גרסי' דימא וכו' א"כ מאי ק"ל הא אמרי' בפ"ק דקידושין לא נגזרה וכו' עכ"ל. דאמאי אצט' לאקשויי מפ"ק דקידושין דבזבחי' גופה שם אמרי' ולא דגים שבים וי"ל ודברי רש"י שפי' כאן ריימא על שפת הים אפשר דיש ליישב דר"ל שהוא דר על שפת הים והוא בחרבה ולא דג של ים ואף לר"ש אפשר ליישב דקו' הש"ס משום דקי"ל דכל העופות וחיות שיש בים יש ביבשה חוץ מחולדה וכיון שראה אורזילא רימא שגדול כן א"כ ה"ה דיבשה ולהכי הק' דקושיתו דרך דימוי בעלמא וק"ל:

בד"ה יצאו קדשי וכו' וי"ל כיון דעדין לאו קדשי מזבח נינהו לא חשיבי וכו' עכ"ל. הנה לעיל תירצו בפרה ג' תירוצים א' דשאני שעירים כיון דלא קרא לסם שם יכול לשנותם משא"כ בפרה כיון דהיא עשויה לישרף וקידשה לכך אינו יכול לשנותה ועוד דאינה

ראויה וכו' ועוד דקדשי בד"ה אינו יכול לעשותו ק"מ והכא בדברי' שכתבו לא חשיבי ראויין כללו תירוצים הנזכרים ודוק:

בד"ה כאן קודם וידוי ומדפטר קרא וכו' משום פרה וקדשי בד"ה עכ"ל. ולולי דבריהם ז"ל הייתי רוצה לתרץ דאי לא כתי' אלא לה' הו"א פי' לה' ר"ל כל זמן שיש עבודת ה' בו חייב וא"כ קודם וידוי דעדין צרי' לה' דהיינו שיתודה עליו והיא עבודתו א"כ חייב להכי אצטרי' פתח אהל מועד לגלויי דפי' פסוק לה' היינו ר"ל לאפוקי שעיר המשתלח אחר הגרלה דאינו לה' דאל"ה פתח אהל מועד סגי א"נ אי לא כתי' אלא לה' הו"א דר"ל עד שיהא ברור וראי לה' וא"כ קודם הגרלה שעדין בספק עומרים פטור להכי אצט' קרא אהל מועד דמשמ' דוקא שאינו ראוי הא ראוי חייב והכתי' לה' דאפי' קודם הגרלה פטור אלא ודאי ש"מ דקוד' הגרלה דראוי לאהל מועד לה' אבל קוד' וידוי דאינו ראוי לאהל מועד אינו ראוי לה' דכבר הגרילו ודוק:

בא"ד ועוד אצט' למעוטי גגו וכו' עכ"ל. דבריהם אלו הפך מ"ש לעיל בד"ה ולא בעי אל פתח וכו' דטובא פתח אהל מועד כתיבא וכו' ע"ש (דק"ז) וק"ל:

דף קי"ד ע"א גמ' אבל אותו ואת בנו וכו' ואי תני או"ב ה"א דע"כ לא פליג ר"ש אלא באו"כ דפיסולא מעלמא קאתי אבל בפיסולא דגופייהו אימא מודה ר"ש ואי תנא או"ב ובע"מ ה"א טעמ' דפליג משום דאמאי כתי' או"ב משום דלא חזו אבל בתורין דלא מאיסי אימא דמודו רבנן כיון דחזו אינהו גופייהו ואי תנא תורין הו"א דר"ש מודה דבע"מ דמאיסי א"נ אי תנא בע"מ ואו"ב הו"א דתורין כיון דהיו מקודם ראויים רבנן מודים דחייב משא"כ בבע"מ דמאיסי ובאו"ב מעולם לא חזו וא"נ הו"א כדפי' התו' ד"ה משום דפיסולא דגופייהו וכו' דאו"ב חזו משום דמעלמא וכו' שאין הפיסול תלוי בגופו שיועיל שום תיקון משא"כ בבע"מ ותורין ואי תנא תורין הו"א דבבע"מ מודה ר"ש ואי תנא בע"מ הו"א בתורין מודים רבנן כדקאמ' הש"ס ודוק:

תו' בד"ה רנב"י וכו' וכ"ת ק"ו הא אין ממ"ה וכו' עכ"ל. הנה דבריהם צריכים לי תלמוד דמשמ' אי ממ"ה ניחא וזה אינו דהא קרא איירי בלאו דמחוסר זמן בפנים וא"כ מנ"ל דחייב בחוץ דבשלמא אי אמרי' דגלגל הוי חוץ א"כ שפיר איכא חיובא דחוץ מלא תעשון אבל כיון דאמרי' פנים א"כ ליכא חיובא אלא מטעם מחוסר זמן ולא משום חוץ וע"ק דס"ס מה תירץ בזה דכיון דהוי בחוץ מנלן לפנים שחייב בשחוטי מחוסרי זמן ולזו י"ל דאף דהוי חוץ היינו לגבי שילה אבל מ"מ פנים מקרי וקרא נילף מניה חוץ ופנים וכ"הג מוכרח לומ' כתירוץ א' דקאמ' לר"ש ה"נ דר"ל ונילף מיניה תרתי אבל קו' א' צ"ע ודוק ותשכח:

דף קט"ו ע"א רש"י בד"ה יכול שאני וכו' ורישא דלעיל היא שינו את הלשון וגרסי' בתלמודא באחרונה וכו' דלעיל היא יכול שאני וכו' משור וכו' כצ"ל ור"ל דהגרסני' טעו דכפי סדרם בת"כ הביאם הש"ס שהביא האי ברייתא באחרונה ואמטו להכי שינו הגירסא וכתבו יכול שאני מרבה וכו' דהיא סיומא דברייתא דלעיל ופי' יכול שאני מרבה היינו משור מכ"מ והאמת אינו כן דהיא סיומא דברייתא דאיירי בשעיר המשתלח וכו והיא קודם יכול שאני מוציא וכו' ופי' מרבה היינו מאחר דלא מיעטה תורה אלא שאינו ראוי לשם וק"ל:

מסכת מנחות

דף ל'ו ע"א גמ' ת"ר מאימתי מברך עליהם וכו' כיצד וכו' ע"כ. דע דרש"י שכת' משעת זמן הנחתן בא לתרץ מלת כיצד דר"ל אינו מברך עליו אלא משעת זמן הנחתן ולא קודם אף אם הניחם בעוד לילה ולהכי קאמ' כיצד דלמה הוא מניחן קודם זמנן דכיצד מניחן קודם זמנן ולזה השיב כגון אם היה רוצה לצאת וכו' אבל הרא"ש ז"ל בה' קטנות פי' משעת הנחתן פי' משעה שיתחיל להדקן קודם שיהדקן עכ"ל. הנה ודאי כפי פי' זה לא א"ש מלת כיצד ונר' דלא גריס לה וכן בגיר' הרי"ף ליתא למלת כיצד וה"פ דברייתא תפלין מאימתי וכו' אם קודם הנחה או אחר ההידוק לזה אמר משעת הנחתן קודם שיהדק ואם היה רוצה לצאת וכו' אף אם כבר הידק כשיבא זמנו מברך והוי שפיר קודם לעשייתן ורש"י ודאי דלא פי' כן הוא דמלח כיצד קשיתי' ועוד דדין זה אמרו רב מנשיא אמר שמו' אר"ש בר בידרי אמר רב לעיל תפלין מאימתי מברך עליהם משעת הנחתן איני והאר"י כל המצות מברך עליהן וכו' אביי ורבא דאמרי תרוויהו משעת הנחה ועד שעת קשירה וא"כ רב מאי קמ"ל הא ברייתא ערוכה היא כדכת' בעלי הכללים ודוחק לומר דלא שמיעא להו ועוד הא לר"ן ולאימוראי אחריני לקמן שמיעא להו כ"ש רב ושמואל דקשישי מינייהו טובא ובפרט כפי מ"ש הרב גו"ה בשם ר"כ אשכנזי דברייתא דתני לה בשם ת"ר שמיעא לאמוראים כמו מתני' והא דידן קתני לה בשם ת"ר ולדעת הרא"ש ז"ל יש ליישב דרב ושמואל אתו לאשמועי' דלא תימא דטעמא דברייתא הוא משום דס"ל דכל המצות מברכין עליהן אחר עשייתן אבל כיון דאמר רב גופיה הכי ש"מ דהיינו טעמא קודם ההידוק מיקרי עובר וליכא למימ' דהול"ל הלכה דהא הלכה מכלל דפליגי א"נ והוא האמת דאפשר דמעיקרא הם מעצמם אמרו דין זה ובתר הכי שמיעא להו האי ברייתא ולכולהו אמוראי ולא שייך למימ' תנ"ה דדילמא ברייתא אית לה אחר עשייתן ועוד דאפשר דהרא"ש סובר דאי מוכח בהדיא דלא שמיעא להו אע"ג דתני לה בלשון ת"ר אמרי' כן ודחיקא להו מלתא לפ' משעת זמן הנחתן כדפי' רש"י דהעיקר חסר ודוק:

תו' בד"ה יצאו שבתות וי"ט וכו' עיין מה שהק' מהרש"א ז"ל ומ"ש עליו הבר"הז ז"ל דרב לא איירי אלא לאחריני אבל לעצמו אסור בכל גוונא ע"ש ולכאורה הו"ל מהרש"א כטועה בדבר משנה דמאי פריך דרב לא איירי כלל בכותב לעצמו אכן כפ"ז ק' דא"כ אמאי כת' התו' אורי רבב"ח וכו' וכן אורי ליה רב וכו' ואח"ז כת' משמ' וכו' דלפ"ז העלו ארוכה בטרחא שלא לצורך ומה שהביא הב"הז ראיה מתו' דמ"ק אני בעיני מהתם תיובתיה אחר המחי' דקאמרי התם ואין להביא ראיה וכו' דאזלי לשיטתייהו דסברי שבת וכו' ורבה נמי מצי סבר הכי אע"ג דכולהו אמוראי סברי דשבת לאו וכו' והנה אף דחזרו בהם מהכא להתם דהכא דחיקא לה למימ' דשבת זמן תפלין התם ניחא להו מ"מ ק' דמעיקרא הראיה ליתא ואין צורך לכל זה דרב לא איירי כלל בלעצמו ואדרבה מהכא משמ' דתו' שכת' אורי ליה וכו' כוונתם להביא ראיה מרב ושפיר הק' מהרש"א ולכאורה היה נר' ליישב קו' מהרש"א דבמ"ק אית דאמרי רבב"ח ואמרי לה רב נמצא שאינו בודאי רב דקי"ל הלכת' כוותי' באיסורי לגבי שמואל מכ"ש דליכא מאן דפליג להכי אייתו ראיה מהירוש' דשם מבואר דרב ס"ל חייב בתפלין אלא דאין ישוב זה אמת דהא גיר' התו' וכן רב אורי וכו' וכ"ה גי' הרא"ש:

אבל מה שנ"ל בזה הדבור בס"ד הוא הנה דמדבריה' במ"ק משמע בהדיא דאיכא ראיה מרב אלא דדחו לה כדחיית ר"מ ור"יהו והוא דר' יוסי דמיקל מכולהו התיר אף לאחרים כדי פרנסתו ומשמ' מכ"ש לעצמו דשרי דאפי' ר"מ ור"יהו מודו בהו ואף אם נאמ' דר"י מחמיר מכולהו דלא שרי באחרים אא"כ אין לו מה יאכל ובטובה ובהערמה אסיר כפי' התו' שם מ"מ משמ' דע"כ ל"פ אלא באחרים הא לעצמו אזיל ומודה ר"י דש"ד דאלת"ה לישמועי' עדיפא מינה בלעצמו דאינהו מותרים ואיהו אסיר אלא ודאי דלא פליגי וס"ל דמניחים תפלין במועד וא"כ רב דנקט כדברי ר"י ודאי פי' דבריו כפי' דברי ר"י דעליה קאי דלעצמו בכל גוונא ולאחרים כדי פרנסתו וא"כ רב ורבב"ח סברי כר"י דמניחים תפלין במועד וזהו הלוך דבריהם הכא דברי ר"מ וכו' אורי ליה רב וכו' מ"ל לעצמו מ"ל לאחרים ר"ל דמוכרח דר"מ ור"י סברי דמניחין וממילא ר"י כוותייהו ורב דאורי ה"נ ס"ל והתו' דנקטי במילתייהו מ"ל לעצמו וכו' דר"מ ור"יהו היינו משום דאיכא הכרח בדבריהם וממילא נשמע לר"י ורב דמר"י ורב לחודייהו מאי ראיה איכא דאינהו לא איירו אלא באחריני אבל כיון דר"מ ור"יו שרו בלעצמו לכ"ע ולא פליגי אלא באחריני א"כ אף ר"י ס"ל הכי כדלעיל ודחו לה דר"מ ור"יו אזלי לשיטתייהו דסברי שבת ז"ת ולהכי שרו בלעצמו אבל רב דס"ל שבת לאו ז"ת לא התיר אלא באחרים ולא הוצרך לבאר רב דלעצמו אסיר דהא לא תלי איסורו משום דמועד הוא אלא מדין י"ט ושבת נגעו בה וכיון

דמעשים בכל יום שבת לאו ז"ת כר"ע פשיטא דח"ה אסור ולא הוצרך לאפלוגי כיון דר"מ ור"י דשרו משום דס"ל ז"ת ועוד יראה דאפשר דאף ר"י הכי ס"ל כר"ע דלאו ז"ת והיינו טעמא דלא איירי ביה כלל דהא לא תליא פלוגתייהו בלתא דמלאכה בח"ה אלא בפלוגת' אחריתי אי ז"ת או לא דלר"מ אף בשבת וי"ט וממילא בח"ה כותב לעצמו ולר"י דלאו ז"ת אסיר לעצמו ולהכי ר"י לא פליג עלייהו בלעצמו דאינהו לא פליגי ואיירו אלא בדינא דח"ה ולא בדין שבת וי"ט ועוד דאפשר דאיפליגו בה זמנא והכא כל חד אזיל לשיטתיה והיינו דכת' התו' דר"מ ור"י אזלי לשיטתייהו דסברי ז"ת ר"ל אבל ר"י אימא דס"ל לאו ז"ת ולא התיר אלא לאחריני דהוא נמי אזיל לשיטתי' וממילא רב דכוותיה ולא תקשי דאמאי לא פליג ר"יו לאסור לעצמו דלא פרכת האי פרכא אלא אי ר"מ ור"יהו סברי שכח וי"ט לאו ז"ת ואפ"ה בח"ה סברי דליכא אות ור"י סבר לא שנא או בהכרח הו"ל לר"י ליפלוג בלעצמו אבל השתא דר"מ שרי אף בשבת וי"ט ללבוש תפלין נמצא האי פלוגתא לא תליא בח"ה אלא משבת נשמע לח"ה ואינהו ל"פ אלא בדינא דח"ה וא"כ ליכא ראיה שו"ר להר"ן ז"ל במ"ק שכת' דר"מ ור"יהו סברי שבת ז"ת אבל ר"יו סבר דלאו ז"ת כדכתי' והיה לאות וכו' הנה כונתו מבוארת כדכתי' דליכא ראיה כלל מר"מ ור"יה ור"יו דר"מ ור"י סברי ז"ת והוא סבר לאו ז"ת ולעצמו אסיר ולא איירי בעצמו מטעמא דכתי' ולהכי אייתו ראיה מן הירוש' דליכא למימ' דסבר ז"ת דכולהו אמוראי וכו' זהו שיטתם הכא אבל במ"ק דכת' דרב נמי ס"ל ז"ת רוח אחרת אתם וסברי דס"ס לא הו"ל לר"י לישתוק מלעצמו ולאשמועי' דאסיר וכן רב נמי הו"ל לגלויי דעתיה ולומר דלעצמו אסר ולהכי לא דחו לה אלא משום דסבר ז"ת אבל מ"ש שם אבל ריב"א היה מביא ראיה מן הירו' לכאור' צ"ע דמאי עדיפותא דבירו' דבדחיה דדחו הכא דרב סבר ז"ת ה"ה לראיית הירו' יש לדחות ולומר כן ונר' לפ' דריב"א ס"ל כשיטת התו' דמנחות דלא אפשר לומר דרב ס"ל דלא ככולהו אמוראי ולהכי מהכא ליכא ראיה דדילמא ר"י ורב לא איירו אלא בלאחרים ולעצמו אסר ולהכי אייתי ראיה מן הירו' והיינו דכת' התו' אבל ריב"א ר"ל דהוא ס"ל דלא מצי למימ' דרב פליג אכולהו אמוראי ואייתי ראיה מהירו' דאלו מהכא יש לדחות אכן לשיטת התו' עצמם ק"ל דאף מהירו' ליכא ראיה כלל ודוק:

מסכת חולין

דף כ"ב ע"א רש"י בד"ה נאמן לשון משנה עכ"ל אפשר דק"ל אמאי תנא בתורין בנו"ן ולא במ"ם ותי' רש"י דלשון משנה הכי אבל לקמיה בברייתא פירש"י דאתורים דקרא קאי דק"ל אמאי תנא לישניה דקרא ולא לישניה דתנאים להכי תי' דקאי אקרא דקא מפרש בקרא דתורים דקאמ' קרא גדולים ולא קטנים אבל בברייתא ומתני' דלעיל לא קא מפ'

בקרא אלא דקא נחית לומ' דינא דכשר בבני יונה ובתורים ולא קא דייק לפרש במלת תורים דקרא וק"ל:

מסכת ערכין

דף י"א ע"א גמ' ומי מצית אמרת הכי והכתי' וכו' כת' הרב בני שמואל דרב יוסף אף דידע ליה להאי קרא מ"מ הוא סבר דקאי על ר"ח הב' דלאו בחד קרא כתיבי וק"ל ולא ידע מאי קאמ' ולא השגיח בדברי הימים היטב שהרי כתי' וביום י"ו לחדש הא' כלו ובתריה כתי' ויבואו פנימה אל חזקיהו ויאמרו טהרנו את כל כלי ה' וכו' וישכם יחזקיהו המלך ויאסוף וכו' בית ה' ויביאו פרים ז' ואילים ז' וכו' לחטאת על הממלכה ועל המקדש ועל יהודה וישחטו הבקר וכו' ויגישו את שעירי החטאת וכו' ויחטאו את דמם במזבח ויעמדו הלוים במצלתים ובכנורות ויעמדו הלוים בכלי דוד ויאמר חזקיה להעלות עולה למזבח ובעת החל העולה החל שיר ה' והחצוצרות עד לכלות העולה וכו' ע"ש. הרי לך דבהשכמת יום אשר כלו לטהר הקריב הכבשים אלים ושעירים והפרים להזות את דמם ואחר הזאת הדם אמר להעלות העולה דהיינו איברים ופדרים על מוכח החיצון ובעת החל העולה וכו' ובתריה כתיב ויאמר יחזקיהו עתה מלאתם ידכם וכו' גושו והביאו זבחים ותודות ואיך אמרי' דקאי על הח' הב' וזה ודאי שבוש ולא ניתן ליכת' ועוד דא"כ ס"ס מאי פריך אביי והכתי' וכו' דמאי קו' דכיון דלא כתי' בחד קרא קאי על החרש הב' ואמאי נייד רב יוסף מהאי פי' דמלת ר"ח מפרכת אביי כיון דכבר ידע ליה להאי קרא וקושייתו אינה קושיא דרב יוסף סגי נהור הוה אשר מטעם זה היה מתרגם לכתובים משום דדברים שבכתב וכו' כדכת' בעלי הכללים ולכן שכח הכתובים וכדפריך ליה אביי והא לא כתי' וכו' הודה מודים מודים שתים ושו"ר לכ"ה (דף ק"א ע"ב) דכת' בשם התו' דפעמים שלא היו האמוראים בקיאים בפסוקים וכו ע"ש ושם משמ' דאיירי בפסוקי תורה כ"ש בפסוקי נ"ך וק"ל:

שם אלא אילייא בעלמא הוא דנפל בפומייהו וכו' הנה לכאו' נר' דהתו' בתענית נעלם מהם סוגיא זאת אבל זה ודאי פלא דכל רז לא אניס להו וכ"ש אשר רש"י שם כת' כדאית' בערכין ואיך נעלם מהם הש"ס ורש"י אבל מה שיראה לי ליישב דהא דאמרי' הכא אילייא דנפל בפומייהו אינו ר"ל דבמקום שירת היום מאת ה' נפל בפומייהו שירת זה הפסוק דא"כ האי קאמ' ותסברא דאימא לעולם היו משוררים על קרבן עולת נדבה ומאת ה' נפל בפומייהו האי קרא אלא ודאי דאביי סבר אם היו משוררים על הקרבן ודאי אף אם נפל בפומייהו לא היו אומרים ומשלימים אותם דברי' לומ' על הקרבן שירת אותו יום אלא ודאי דלא היו משוררים כלל אלא אדעתא דהכי היו מקוננים ומאת ה'

היה זה ולהכי פריך ליה שפיר דא"כ הא עומדים על דוכנם קתני דמשמ' דאדעת' דשירה היו משוררים ואילו היו מקוננים למה להם לעלות לדוכן ושני ליה שפיר כדר"ל דאמ' אומ' שירה שלא במקום קרבן ור"ל דהשת' נייד מהך אוקמתא דאילייא וכו' דלעולם היו משוררים ושלא במקום קרבן ומהא לא תפשוט ולא אמרי' מעיקר' אילייא וכו' אלא כי היכי דלא תפשוט וס"ל דלא היו משוררים כלל אלא מקוננים אבל כד שני ליה דשייך שירה שלא במקום קרבן א"כ לעולם שירה ממש הוי והשתא ליכא למימר אילייא וכו' דאם כן מעיקרא אביי מאי קא פריך ותסברא דשירה גמורה הויא על הקרבן דלעולם שירה הויא על הקרבן ואילייא וכו' אלא ודאי מוכרח דס"ל דזה לא אפשר כיון דנתכוונו לשירה אף דנפל בפומייהו לא היו אומרים אותו א"כ השתא מיהא דאמרו שירה בלא קרבן ודאי דנתכוונו לשירה ואז לא אמרי' אילייא א"נ אפשר דלא אמרי' דאינו יכול לומ' שיר יום זה ביום אחר אלא דוקא בקרבן אבל שלא במקום קרבן לית לן בה וא"כ כיון שכן השת' לא צריכינן כלל לתירוצא דאילייא כלל ועיקר כדכתי' ולהכי כת' התו' דאומ' ר"י דאף דכוונתם לשירה כאשר מוכח מהיו עומדים על דוכנם מ"מ במקום שירה אותו יום נפל בפיהם פסוק וישב וכו' שלא במתכוין והביאו ראיה מהירו' דאילו מש"ס דילן אין ראיה כדכתי' ואף לר"ל כדכתי' וכ"ש מאן דחולק על ר"ל כנר' מהש"ס דקאמ' כדר"ל דאמ' וכו' וס"ל דאין אומרים שירה אלא על הקרבן מוכרח דבכאן היו אומרים שירה על הקרבן וליכא למימ' אילייא וכו' להכי כת' התו' דמהירו' מוכח דה' השיב חכמים אחור וערבב לשונם ושכלם לומ' זה הפסוק שלא במתכוין ואפשר דלדברי ר"ל בערכין הא דאמרו פסוק זה היתה כוונתם תפלה להפך עצת האויבי' בראשם וישב עליתם וכו' אכל ר"י אומר דאירע להם לקונן כך כדדייק כן ליש' דברייתא ולא הספיקו לגמור וכו' ובתר דאמרי' בירוש' כן אז יתפרש ש"ס דילן נמי הכי דאף לר"ל מוכרח לומ' דאילייא וכו' ורבא. אמר כן קודם דקדוקו בברייתא דקתני עומדים על דוכנם וכו' ודוק ותשכח:

תו' בד"ה איבעיא להו וכו' בחדש הב' עכ"ל. הנה ה' בני שמואל פי' בכוונתם פירושים אשר לא עלה על לבם ולא נתכוונו לדבריו וכפי פי' יצאה לו קושיא עצמית ואילו עיין יפה לא כת' מה שבת' וכוונת דבריהם פשוטה למעיין דק"ל דאיך מתרץ תלמודא בכבש הבא לעומר דאם לא עשו פסח מאין בא הכבש והעומר כיון שלא נקרא ניסן ולא עשו פסח שאחר זה אומר ויועץ לעשות הפסח א"כ מהיכן בא העומר לעשותו שהרי לא כלו טהרת הבית כי אם בי"ו בניסן כדכתי' וביום י"ו כלו ופסח לא עשאוהו בח' ניסן כדכתי' והכהנים לא התקדשו למדי והעם וכו' וכדפירש"י שם דמלבד טעם העיקרי שלא כלו לקדש כי אם בי"ו בניסן עור ט"א כי הכהנים לא התקשו וכו' ע"ש בפי' וא"כ כיון דהאי

קרא כתי' מקמי קרא דויועץ ודאי דקאי על החדש הא' והם לא עשו פסח כי אם בח' ניסן שעיבר ניסן בניסן וא"כ חדש הא' הו"ל אדר ואין ראוי בו לא פסח ולא עומר ואילו הוה כתי' בתר קרא דויועץ אז ניחא דקאי על חדש הב' דהוא ניסן. ואין להק' דהו"ל לתו' להק' על מאי דפריך תלמודא וליחזי פסח היכי עביד וכו' והא קרא קאמ' בהדיא כי לא יכלו לעשות הפסח בעת ההיא ולא עשאוהו כי אם בח' הב' ואיך קאמ' וליחזי פסח וכו' די"ל דכוונת המק' להקשו' אף לדבריו דסבר דעשו עומר בח' הא' א"כ ודאי עשו פסח ומצה וליחזי פסח וכו' ואה"נ דהו"מ למפרך ולסתור לו כל הבנין דלא עשו פסח ולא עומר דעשאוהו אדר ב' וקו' התו' בד"ה אלא רמי ב"ח וכו' תמידים ומוספים וכו' היינו כפי סברתו דהקריבו העומר ודאי עשו י"ט א' והקריבו תמידין ומוספין וא"כ מאי ס"ד אלא דיש לדקדק בדבריהם דאי קושייתם על רמי בריה וכו' א"כ מאי אולמיה דפרכת תמידין ומוספין מפרכת רב איוייא דפסח היכי אכל וכו' והול"ל ודקארי לה מאי קארי לה דפסח היכי עביד וכו' ולא שייכא קושייתם אלא על רב איוייא דלא פריך מתמידין ומוספין של אתמול ויש ליישב דבריהם דאף לשיטתי' דרמי בריה דרב ייבא דלא נתן דעתו על פסח ומצה של תמול שלשום ושכח מאי דהוה אבל אתמול של מוספין איך הקריבו וכו' ואפשר דאתמול לא היה בב"ה ולא ידע ממוס' אתמול כלום אבל מפסח ומצה ק' שפיר אלא דק"ל דאיך רצה לומ' רמי בריה וכו' דהקריבו בי"ו בניסן כבש עומר שהרי קרא קאמ' בהדיא וביום י"ו לח' הא' כלו ובתריה כתי' וישכם יחזקיהו המלך ויביאו ז' פרים וכו' נמצא שלא התחילו להקריב כי אם בי"ז בניסן ולא יש לא עומר ולא קרבן ועוד הרי כתי' ז' פרים וכו' כי לכל ישראל אמר המלך העולה והחטאת וכו' שלא באו כי אם לכפר על עון ע"ז והוראת שעה היתה שהביאו מכל מין ז' ולזו י"ל דמאלו הז' כבשים א' מהם בא עם העומר אע"ג דהחטאת ז' והאלים ז' בשביל עון ע"ז הכבשים אינם כך א"נ דז' כבשים הם של מוסף היום ופרים ז' מהם של מוסף היום וכן האילים והשעירים וקרא דלהעלות עולה איירי בעולת העומר אוכל אלו הקרבנות היינו של הוראת שעה ולא א"ל על המוסף דידוע הוא ומ"ש להעלות עולה על הכבש הבא עם העומר אבל קושי' א'קשיא ונ"ל דרמי מפ'ת"ש וביום זו כלו אינו ר"ל ביום י"ו ממש עשו הטהרה אלא ר"ל עד יום זו ולא עד ככלל וביום ט"ו באו אל חזקיה המלך וישכם דהיינו יום י"ו א"נ דאף א"ת דלא כלו כי אם ביום י"ו מ"מ הכבש והעומר הקריבו יום י"ו דאפשר מקום מזבח החיצון טהרוהו ועדין תשלום הבית וקרא דלהעלות עולה קאי איום י"ו כשהקריבו עולת כבש ועומר ודוק:

ומ"ש לעיל דרב איוייא לדידיה קפריך לא יתיישב זה שהרי רב אשי קא מוקים להאי תירוצא דבכבש הבא עם העומר עסיקי' ומידי דשליחא דצבורא והיינו כוונת התו' שכ' אלא אמר רב שימי וכו' ולעולם לא תפשוט וכו' דר"ל דלא תימא דפי' הש"ס הוא אלא מאי אית לך למימ' מידי דהוה שליחא דצבורא וכו' ה"נ נימא בעולת חובה ומידי דהוה שליחא וכו' דא"כ לא הול"ל השתא דאתית להכי וכו' דמשמ' דרב שימי לא נחית לאוקומה בעולת חובה אלא דלא מוקים לה אלא בעולת עומר ומטעמא דהוי שליחא דצבורא והרי קרא לא אירי אלא באדר שני ולכן נראה דהתוספות הקשו על דברי רמי ומשם חלה הקושיא על המקשה ועל המתרץ:

ובעיקר קו' התו' נ"ל ליישב דבסנהדרי' פליגי ר"ש ור"י ורשב"י דלדעת ר"י מפני הטומאה עיברוה וא"כ הו"ל ניסן אדר ב' וכן לדעת ר"ש דעובר ניסן בניסן אבל לדעת רשב"י דמחצה טהורים עשו פסח א' וטמאים הניחם לעשות פסח ב' ולא עיבר כלל נמצא דלדעת רשב"י עשו ישראל פסח בניהן ועשו בפסח ב' וכיון שכן הקריבו העומר כהלכתו וכוונת רמי דמאן לימא לך דפי' קרא כאידך תנא דילמא פי' דקרא כרשב"י דעשו פסח א' והקריבו העומר כיון דהוי ניסן ובעיית ר' אבין היא אליבא דר"ע וכפ"ז אין ראיה אלא מר"ש ור"י ומרשב"י ות"ק ליכא ראיה ועכשיו דברי רמי ע"ד הניחא למ"ד וכו' ולהכי הק' לו שפיר וליחזי פסח היכי אכיל וכו' ודוק ותשכח:

דף י"ז ע"א רש"י בד"ה פורענות מזדמנת לו למאן שעברו עליו וכו' עכ"ל. לכאורה מה בא רש"י לשלול ונ"ל דבא לשלול שלא נפרש דבמערבא אמרי דברי הש"ס וקאי על וכל כך למה ר"ל דהאי יסורין אהנו כדי שלא תהיה פורענות מזדמנת דאילו לא היו יסורין תהיה פורענות מזדמנת לו ולפי פי' זה ק' דא"כ הול"ל כרי שלא תהיה פורענות מזדמנת לו לכך כת' רש"י דקאי על תנא דבי ר"י דהיינו למי שעברו עליו מ' יום וק"ל:

ליקוטי מאמרי הש"ס של האגדות

איתא בברכות אריב"ח מ"ד חדב אל הבדים ונואלו חרב על צואריהן וכו' בד בבד ולא עוד אלא שמטפשין וכו' ואב"א מהכא וכו' ע"כ י"לד דאיך אומ' הש"ס ולא עוד אלא וכו' דמשמ' זה טפוש הוא רבותא דעדיפא מן העונש הא' וזה אינו כיון דחרב על שונאיהן וכו' קים ליה בדרבה מניה ועור איכא למידק מה שייכות יש מי שעוסק בתורה לבדו למכת חרב דמ"ט מחוייב מיתה ועוד כפי גירס' ע"י דגריס עוד ולא עוד אלא שחוטאין שנאמר ואשר חטאנו ואב"א והכי נר' גו' רש"י כדמשמ' מדבריו כאן ובמכות וכ"כ מהרש"א באגדתיה מה שייכות יש לעוסק בד בבד לחטא ואיך יענישו ה"ית בזה העונש שמחטיאו והא האדם בחיריי ואם בשביל זה העון של בר בבד מחטיאו א"כ לא יענש

כלל כיון שבע"כ חטא אמנם נר' דיובן בהקדים מ"ש בתענית יערוף כמטר לקחי שאם עוסק כתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות ואין עריפה אלא הריגה שנאמר וערפו וכו' נמצא שמי שאינו עוסק בתורה לשמה חייב מיתה ובודאי דואת המיתה היא מכת חרב דכיון דנקט קרא עריפה ש"מ כמו העגלה שעורפין אותה בקופיץ ולזה זה האדם שאינו רוצה בלימוד עם חברים מוכרח שטעמו הוא שמעריך עצמו בערך גדול ומי הוא זה ואיזה הוא אשר ישוה לו בחכמה ואם ילמוד עם חכם רשום ומפורסם הנה יהיה הוא לגבי דידיה נבזה וחדל אישים ויראה כמי שאינו חכם וכבודו יושפל והוא רוצה להתגדל בעיני הבריות ויקרא רבן וחכם גדול והנה זה ודאי שלא לשמה כדעת רש"י והריטב"א ז"ל דמ"ש רז"ל לעולם ילמוד אדם תורה שלא לשמה וכו' היינו דעובד מיראה ע"מ לקבל פרס ואף כפי דעת התו' דלהתגדל הוא דאמרי' מתוך שלא לשמה וכו' אבל האי דאמרי' דשלא לשמה נעשית לו סם המות היינו לקנטר מ"מ זה ודאי מתכוין לקנטר ג"כ שלא ילמוד בקביעו' עם בני אדם כרי לקנטרם דימצא במה לקנטר דאם ילמוד עמם הרי מה שמחדש הוא שומעים אותו ובמה מקנטרם כיון דיודעו ומכירו אבל כיון שלומד בפ"ע יעיין איזה דבר חדש ועמוק אשר לא יוכלו לו בני אדם כ"כ ויקנטרם ולזה קאמ' חרב על שונאיהן וכו' דהא עורפתו בעגלה אשר היא בקופיץ כיון שלומד שלא לשמה וא"ת ואיך שייך שיענשו בחרב והא אמרי' בסוטה תורה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא ופי' רש"י מגנא מהיסורין ומצלא מהחטא ובעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אטלי לא מצלא נמצא אפי' בעידן דלא עסיק בה מגינה עליו מהיסורין וכיון שכן איך רעה תבא אליהם ח"ו לז"א ולא עוד אלא שמטפשים ר"ל שלא אמרתי לך עונש חרב ותו לא שזה ודאי גזירה שאינה יכולה להתקיים אלא ג"כ יש עונש אחר שמטפשי' שיוסגר חדרי לבם ולא יבינו עוד וכיון שרואים שלא יוכלו להבינה וכסומא בארוכה ממששים בצהרים אז ודאי יבטלו עסק התורה מכל וכל וכיון שכן שפיר תתקיים גזירת חרב וכו' והא בלא הא לא קיימא ואין עוד זכות התורה שתגין עליהם שהרי כבר עזבוה ולז"א עוד שלא די זה אלא שחוטאין והוא דאיתא בסוטה דהגיע לפרשת דרכים ניצול מכולם ופי' שם כגון לאסוקי שמעת' אליבא דהלכתא וכת' התו' דס"ס איך ניצול מכולם הא בעידנא דלא עסיק בה לא מצלא מן החטא ותי' דכיון דידע לאסוקי שמעת' וכו' ודאי אינו נשאר ד' אמות בלא ד"ת והוי תדיר עסיק בה לז"א כיון דמטפשי' ולא ידע לאסוקי שמעת' אפי' דלא כהלכתא בודאי דאין מצלת אותו מן החטא דכיון דלא ידע לאפוקי וכו' לא הוי תדיר עוסק בה ובעידנא דלא עסיק בה לא מצלא ובודאי זו קשה מן הראשונות דהא ארז"ל גדול המחטיא לאדם יותר מן ההורגו ולזה קאמ' שפיר ולא עוד וכו' והנה ראיתי בח"א שכת' דטעמא

דחרב על הכדים וכו' הוא משום דהו"ל גוי וגוי העוסק בתורה חייב מיתה והנה כבר פי' הרמב"ם ז"ל דפי' חייב מיתה בידי שמים היא ולא בידי אדם וכדפסק בחיבורו ע"ש:

עוד איתא בברכות דהסומך גאולה לתפלה מביא גאולה לעולם נשאלתי דמה קשר יש לזה דאיך ע"י סמיכתו מביא גאולה והשבתי לענ"ד דידוע הוא דתפלות כנגד קרבנות תקנום ובז"הו מועילים במקום קרבן ונשלמה פרים שפתינו ומכפרים על העונות כמו הקרבן וכמו שהשיב אאע"ה להקב"ה במה אדע וכו' כדארז"ל לז"א דמי שסומך גאולה לתפלה הוא רומז דע"י זאת התפלה גואל ישראל דשיח שפתותינו במקום קרבן ואל יאמר האדם דא"א להיות הגאולה דאדם עודנו בחטאו יושב וידוייך שפיר שאמרו על ערבות לפי שגלות אדום הוא נמשל ללילה דלכן תיקן יעקב תפלת ערבית ועוד נלע"ד לפ' בהקדים מ"ש הר"מ אלשיך ז"ל וכ"כ האר"י דהקב"ה גזר על ישראל שלא תהיה להם תקומה כי אם אחר שיתפללו סך כ"וך תפלות ואף אם תראה שזה סך שנים אלף ות"ר וצ"ד שנים וישראל מתפללים אל יקשה בעיניך דבמה תפלות לא נתקבלו ונדחו כאשר ארז"ל לז"א דהגאולה באה ע"י שמתפללים סך תפלות בכוונה מרוצה בעיני ה' ולהכי סומך גאולה לתפלה:

ת"ו ש"ל ב"ע

כללי הש"ס

כרוב ממשח

אות א'

(**א**) **אתי** ק"ו ומפיק מהיקשא הכי משמ' בזבחים (דף י"א) דאמרי' התם לימא ליה ר"א אשם דמו למעלה ומשני אמר אביי ק"ו מעולה ומה עולה וכו' ולא משני מידי דסוף סוף הא אית לן היקש' אלא מוכרח לומר דאתי ק"ו ומפיק מהיקש' כיון דאיכא לאוקומי היקשא למלתא אחריתי וכן משמ' מדאמרי' לקמן אמר רבא ק"ו מעולה וכ"כ החו' בהדיא במציעא (דף קי"ד) ד"ה ההוא לנדון בכבודו ומעתה מ"ש ה' צ"ק דכפי המסקנא לית לן למימ' דאתי ק"ו ומפיק מהיקשא ליתא אלא מחוורתא כדכתיבנא משם התו' ואי איכא נמי מיעוטא מפיק מהיקשא וכ"ב התו' בזבחים (דף כ"ב) דק"ו מפיק מהיקש' ע"ש:

שו"ר להתו' בחולין (דף קי"ו) שכתבו דהיא מחלוקת שניה דלדעת איסי בן יהודה אתי ק"ו ומפיק מהיקש' ולדעת ר"ש בן יהודה אין היקש למחצה מבטל הק"ו עוד מדבריהם בתירוץ ב' למדנו דלדעת איסי בן יהודה כיון דקרא נמי איירי. בבשר שיצא חוץ למחיצתו דאסור בהנאה שפיר אתי ק"ו לומ' דנילף מינייהו ור"ש ס"ל כיון דפשטיה דקרא איירי בטרפה דמותרת נילף מינה ולכאורה ק' לדעת איסי אמאי אצט' ק"ו כיון דקי"ל כל היכא

דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשי' א"כ ודאי לא ניקש אלא לבשר שיצא וליכא למימ' דהק"ו אהני לן לפרושי קרא דובשר בבשר שיצא דזה ליתא חדא דהתו' לא כתבו כן ועוד דמאי אורי לן הק"ו דקרא עסיק בבשר שיצא ובלא"ה הך דרשא תדרש ולא תליא בק"ו כדמשמ' בפ' בהמה המקשה ונר' דמשים דפשטיה דקרא עסיק בטרפה ממש הו"א דלא ניקש אלא לטרפה כדעת ר"ש ולהכי אצט' ק"ו ולא ניחא להו לתו' למימ' דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכת' לה קרא א"נ דעיקר קרא אתא לאיסור אכילה דלא מצי למילף מק"ו כדאיתא התם ואיסור הנאה ולפי' מק"ו דהשתא ליכא לאקשויי אמאי אתא קרא משום מדקאמר הש"ס אין לי אלא באכילה בהנאה מנין והא מההוא קרא גופיה ילפי' שפיר הנאה ואכילה וגם מדפריך הש"ס התם כיון דאיכא ק"ו ג"ש למאי אתת משמ' דאלולי ג"ש לא ילפי' מק"ו ולא אמרי' מילתא דאתיא וכו':

אבל אין לומר דלא אמרי' מילתא דאתיא בג"ש טרח וכו' דליתא כדכת' הרב י"ש (כלל שכ"ג) איך שיהיה נקיטי' מדבריהם דעדיף למילף מפשטיה דקרא אפי' לקולא ואיסי בן יהודה מודה בזה אלא משום דאיכא ק"ו וכן כתבו עוד במנחות (דף ק"א) אבל בבכורות (דף י') אחר שתירצו דהאי תנא סבר דק"ו מפיק מהיקש' כתבו אבל תימא דכמה פעמים אמרי דהי קש מבטל הג"ש לכך נר' עיקר דשאני התם דכתי' בשדה טרפה וכו' ומשמ' מדבריהם כפ"ז היקש עדיף ומבטל ק"ו ושאני התם דקרא כתיב בטרפה יעו"ש ומ"ש התו' בספ"ק דמציעא וצ"ע דבהרבה מקומות וכו' אם יש בכל מקום שלא נוכל וכו' הכא בבכורות הקשו בפשיטו' דכמה מקומות יש דאתי ג"ש ומפיק וכו' אפי' היכא דאפשר לקיים שניהם אלא דכפי תירוצם מה יענו במציעא כאילפא דאתי ק"ו ומפיק מהיקשא לכד אם נאמ' דס"ל לאילפא דההיקש כשנתקבל להכי קבלוהו כמ"ש בס' הליכות אלי בכללי האלף אין משיבין וכו' והיינו דקאמ' הש"ס ואידך ההוא לנידון בכבודו הוא דאתא כלומר כך קבליהו:

וראיתי לדבריהם במציעא (דף קי"ד) שכתבו מסוגיא דזבחים מוכח דאתי ק"ו ומפיק מהיקשא ולא מייתו דאית מדברי רבא גבי אשם שלא לשמו וכו' דלעיל מניה ולאפוקי ממה שעלה על רוח ה' צ"ק. וכתבו עוד וההיא דס"פ כל הבשר וכו' לא דמי אפי' יהיה היקש"י וק"ו כמו ג"ש וק"ו וכו' דאפי' מאן דיליף ק"ו וכו' אכילה והנאה. חדא היא עכ"ל. הנה התו' הכא לא בעו לאוקומה מילתא דאילפא וכו' כתנאי הפך ממה שכתבו במנחות וחולין ושינו את טעמם עוד במ"ש דטעמיה דמאן דלא יליף בק"ו משום דאכילה והנאה חדא היא והתם כתבו משום דפשטיה וכו' אכן משמ' מדבריהם שכתבו דאף יהיה היקש' כמו ג"ש וכו' משמ' דמצינן למימ' דג"ש עדיפא ולהכי לא אתי ק"ו ומפיק דס"ס מה

הועיל לו בכך דממ"נ אי היקש עדיף ק' לאילפא מאיסי דס"ל אף ג"ש לא אתי ק"ו ומפיק ואי ג"ש עדיפא ק' לר"י דס"ל דלא אתי ק"ו ומפיק הא אפי' בג"ש אית ליה לר"ש דאתי ומפיק. ויראה לפ' דבריהם דאילפא ור"י פליגי אי תליא פלוגתייהו בפלוגת' דתנאי דר"י ס"ל כאיסי דלא אתי ק"ו ומפיק מהיקש ואילפא סבר דע"כ ל"פ איסי אלא בג"ש דחמירא אבל בהיקש כ"ע מודו דאתי ק"ו ומפיק ור"י. ס"ל לא שנא או להפך דהיקש עדיף ואילפא ס"ל כר"ש דאתי ומפיק בג"ש וה"א להיקש ור"י ס"ל בהיקש כ"ע מודו דלא. אתי ומפיק דהיקש עדיף א"נ דאילפא ור"י פליגי אי היקש עדיף אי ג"ש עדיפא והיא פלוגתא בעלמא עיין בי"ש ואילפא ס"ל ג"ש עדיפא ומכ"ש היקשא דאתי ק"ו ומפיק וע"כ ל"פ איסי אלא בג"ש דעדיפא ובהיקש מודי ור"י ס"ל דהיקש עדיף ור"ש דס"ל דמפיק מודה בהיקש דלא ומש"ה שאפי' את"ל דשניהם שוים והיינו כדבריהם בבכורות יעו"ש בי"ש מ"מ לא דמי וכו' אך מה שק' הוא מ"ש בבכורות (דף ל"ג) דאף בג"ש אתי ק"ו ומפיק כדאיתא בקידושין וכו' הרי דאף בג"ש מפיק:

והנה מדברי התו' בבכורות למדנו כלל דהיכא דעיקר היקש אתא להך דרשא אע"ג דדרשי' מניה דרשא אחריתי לא אתי ק"ו ומפיק דרשתו העיקרית כגון היקש' דעשר תעשר. עכ"מ:

ב אי הכי הנה רש"י ז"ל בשביעות דף מ"ט) ובזבחים (דף כ"ב) כח' דל"ג לה כיון שאין בו אא"ב אבל בתי' משמ' דגרסי' לה שפיר כדהביא דבריהם מוהרי"ק (י"ו) במציעא (צ"ג) ובשביעית (מ"ה) ועוד למדנו מדבריהם דבשבועות אע"ג דמצינן לפרושי ולומ' דקאי אדלעיל קצת אפ"ה עדיף למימ' דלא יש בה אא"כ אבל רש"י ס"ל דאי מצינן לפרישי דקאי אדלעיל מפרשינן שפיר כדפי' בשבועות (דף מ"ה) ומצינו עוד בתו' דלא ניחא להו בהאי אי הכי כאלו טרפות (דף נ"ח) דכתבו ק' דבכל ענין היה יכול להקשו' וצריך למצוא טעם וכן בזבחים (שם) כת' בתו' בקונט'

ל"ג א"ה דבלא"ה יכול להקשות ויש ליישבו וכו' ע"ש ומדלא כתבו דגרסי' לה שפיר ואין לחוש אף דליכא אא"ב ש"מ דלא ניחא להו בהכי ואף דיש לדחות ולומ' דכוונתם אף לדעת רש"י יש ליישבו מ"מ ממה שסיימו בדבריהם ור"ת גרס א"ה ומפרש וכו' משמ' בהדיא דאי לאו הך פירושא ל"ג לה שפיר וכ"כ בנדרים (דף ז') תימא מאי אא"כ וכו' א"ה כלל זה צודק לפי מ"ש מהריב"ל ז"ל בכוונת דבריהם והוא עיקר ודלא כפי' מהרש"א ז"ל דאינו מתיישב לפי נוסח דבריהם וכבר עודד עליו הרב א"י והרב מ"ן נר"ם ע"ש:

(**ג**) איידי כמו דאמרי' איידי דתני הא תני הא כך אמרי' דאיירי דלא תנא בהך לא תנא נמי בהא תו' זבחים (דף כ' ע"ב) אע"ג דמצי ליתני גבי עופות וזבחים יוצא אגב אחרים לא תני:

ד אמר מר כת' רש"י ז"ל בזבחים (דף כ"ו) אהא דקאמ' הש"ס קצת דברים מהמימרא שהביאה לעיל ופי' דר"ל מילתיה דר"א נקט ואזיל כמו אמר מר ואע"ג דכת' בעל כ"ה (ט"ו דאמר מר על התנאים וגופא על אמוראים אפשר דכוונת רש"י ז"ל כמו אמר מר בתנאים:

(**ה**) **אמר** מר אשכחן בהש"ס זבחים (דף קי"ג) אמר מר על דברי אמורא ואפשר כיון דעיקר הדברים דברי ר"י אע"ג דא"מ קאי אמי שאמ' בשמו מ"מ שפיר אמר א"מ ועיין בהליכות אלי שכת' בשם מהרי"ק ז"ל שמצא אמר מר על רב הונא ע"ש באות א':

(**ו**) **אם** אינו ענין אשכחן אא"ע דאינה מכח יתור אלא מכח שינוי הלשון דהול"ל לא תותירו מאי לא יניח אלא אא"ע וכו' והוא בזבחים (דף ל"ו):

(**ז**) **אמר** פ' משום פ' כת' רש"י בחולין (דף י"ב) כל היכא דאמר משמיה דפ' לא שמעה ממנו אלא מאחרים שמע שקבלוה ממנו כי הא דרב אשי לא ראה רבא מעולם כדאמרי' בי' יוחסין עכ"ל. וכ"כ עוד שם (דף קי"ג) ומה שיש לדקדק בלשון זה תמצא בכללי סדר התנאים וכת' ה' תחלת חכמה בשם ש"י דאע"ג דקאמ' אמר פ' אמר פ' אינו רבו מובהק אלא כתלמיד חבר כדכת' התו' והרא"ש בפ' אין עומדין גבי רב הונא ורב אסי דרב הונא כתלמיד חבר לגבי רב אסי ול"נ דדוקא התם שהיו שניהם תלמידי רב להכי ליכא למימ' תלמיד ממש אבל על הרוב אמר פ' תלמידו ממש וכן נר' מדברי רשב"ם פ' כ"ג שאמר משום דאינו רבו מובהק קאמ' משום אבל מרב אמ' אמ' ר"י א"ר ינאי עכ"ל ודבריו בבתרא (דף קי"ד) הא לך בהדיא דכשאומ' א"פ א"פ רבו מובהק הוא וכן כת' הכריתות ע"ש:

ודע דמ"ש ה"ע א"ר אשי משמיה דרבא אינו כן בנוסח הש"ס אלא א"ל רבינא לר"א א"ל רב סמא משמך דאמרת ליה משמיה דרבא וכו' אלא ר"ל בהך מימרא דא"ר אשי משמיה דרבא ובדברי הרב קארו יש להגיה בדבריו כך וכ"כ עוד רש"י וכו' קאמ' משום הס"ד ומ"ה הא וכו' כצ"ל:

ומ"ש רש"י דהיכא דאומ' משום לא שמעה וכו' כי הא דרבא וכו' אע"ג דמצינן למימ' דר"י ראה ר' ינאי והוא תלמידו אפשר דאותה הלכה לא שמעה ממנו ולהכי קאמ' משים בחולין (דף קל"ז) וכן מוכח משבת (דף קי"ט) כר' יהודה נשיאה בהדי ר"ל ע"ש:

(**ח**) **אמרת** דרכנו לפרש אותה כך וכי אתה כך אמרת והא כתיב כך וכך ובזבחים (דף ז"ך) איתא שם ומה ראית וכו' אמרת מרבה אני וכו' ור"ל וכי כך אמרת ומה ראית וכו'

דאיך תאמר כך מרבה אני וכו' אבל רש"י פי' שם אמרת ומעצמך מרבה אני וכו' ור"ל מאליך ומעצמך מוכרח שתאמ' כך דמרבה אני וכו' ולפ"ז הוי כאילו אמ' תאמר וכך פי' הרב ק"א בפ' צו כהך ברייתא דר"א כוף אזנך לשמוע ע"ש:

(**ט**) **אלא** הנני מברר אותו על מתכונתו הנה כתב רשב"ם בפ' ח"ה (דף מ"ד) אהא דסתמ' דתלמידא דקפרי' ושני והדר פריך ושני דהדר מהך שינוייא כת' וז"ל והא דלא קאמ' אלא משום דאמורא לא שני הכי לעיל אלא סתמ' דתלמו' תי' כן ושיטה זו נוהגת ברוב המקומות עכ"ל. וכ"כ התו' ביבמות (דף ז"ך) ובשבת (דף קמ"ב) דמייתי הש"ס מימרא דאמורא ופריך הש"ס ומשני סתמא דש"ס ופריך עוד ומשני אמורא דסתר הך תירוצא כתבו משום דהך שינוייא דסתר לא אמרו אמורא אלא סתמא לא אמר אלא וכן כתבו שם (דף צ"ח) דרב כהנא שתי' הדר מהך תירוצא דסתמא דתלמודא ולהכי לא קאמ' אלא וכן כתבו עוד (בדף ק"ה) דסתמא דתלמודא דתי' הדר מהך תירוצא דסתמא דתלמודא גופי' ולהכי לא אמר אלא ולהכי בזבחים (דף כ"ב) לא קאמ' אלא א"ר פפא למעוטי וכו' וכפי דברי התו' בשבת (דף נ"ז) דאם לא קדם לו תי' אחר לא קאמ' אלא לבד אם המקשה בעצמו מתרץ א"כ בלא"ה ניחא הכא דבדרך משא ומתן לא אמר אלא כדכ' בזה ה' ה"ע וכפי דברי הרב קארו דכך דרך הש"ס לומ' אלא אפי' במשא ומתן דהוי כאילו תירץ תי' אחר וסתרו א"כ הכא איכא למידק אמאי לא אמר אלא ואפשר כיון דאינו אלא משא ומתן אין חיוב לומר אלא דפעמים אומ' אלא ופעמים לא אמ' והנה כפי דברי התו' שכת' דעל סתמא דתלמודא לא אמרי' אלא א"כ ק' מהא דקידושין (דף מ"ג) והביאה הרב כ"ה בתחלת דבריו אלא דינא רבא ודינא זוטא איכא ביניהו ואמאי קאמ' אלא דהך תירוצא דאיבעית אימא הוא דסתמא דתלמודא ואפ"ה אמר אלא וקשיא בין לדברי התו' דבמשא ומתן לא אמרי' אלא בין לדברי כ"ה דאף במשא ומתן הוי כאילו סתר תי' אחר ס"ס הא אפי' אי יסתר ממש דאמרי' דלא אמר אלא אסתמ' דתלמודא וא"כ הכא איך קאמ' אלא ונר' כפי דברי התו' דשבת דהמקש' אומר אלא אי הוא מתרץ א"כ אף דליכא אמורא לעיל דהוי כי ההיא דשבת דלא מצי למימ' אלא כיון דהמק' בעצמו מתרץ אמרי' אלא וא"כ ה"נ האי תירוצא דאלא דינא רבה וזוטא הוא דברי המק' בעצמו דקפריך מכלל דת"ק וכו' וקמשני דל"ת חייב בדיני שמים התם דהשתא קשיא מכלל וכו' אלא אימ' דינא רבה וזוטא וכפ"ז ניחא דלא תקשי להו לתו' דשבת האי סוגיא דקידושין דהא הכא נמי המקשה הוא מתרץ וא"כ כפי תי' זה יצא כלל בידינו דאי. המקשה הוא המתרץ אומ' אלא אף לגבי סתמא דתלמודא וצ"ע אי כלל זה צודק אבל מ"מ ק' כפי דברי כ"ה מהך ראיה דאייתי ה' י"ש מקמא ומכות דהא הא דקאמ' למעוטי מאי וכו' סתמא

דתלמודא הוא דקאמ' ליה וא"כ לא יהיה אלא דסתר ממש תי' אחר אפ"ה לא אמר אלא ואיך הכא דהוי כמו פי' אחר אומ' אלא ותמיהא מה' י"ש איך לא חש לה ולכן מוכרח לומ' דהא דאמרי' דבסתמ' דש"ס לא קאמ' אלא היינו ברוב המקומות דלא קפיד עלה הש"ס למימרא ואי זמנין אמרה ליח קפידא דהכי דייק לישנא דרשב"ם ושיט' וכו' ברוב המקומות וכדאיתא בקמא (דף י"ג) דבלישׁ' קמא אמר אלא וברבינא דמתני לה אסיפא לא אמ' אלא אר"י אלא מוכרח דהא דאמרי' דבסתמ' דתלמודא לא אמ' אלא היינו דלא קפיד הש"ס לאומרה כדרך שאומרה אם סתר תי' אמירא ואי אמרה פעמים אין חשש ועוד דאף דאמרי' דהוא כעין פי' אחרינא וסתר וכו' אינו ממש פי' אחר לענין דלא אומ' אלא דבפי' אחר דהוי סתירה ממש לא קאמ' אלא בסתמא דלא אומ' סתמא אלא אאידך סתמא ואיכא קפידא בזה אבל כיון דאינו סתמא ממש אלא דרך משא ומתן אי אמ' אלא לית חשש ומ"מ חשבי' ליה כסתיר' לענין שייכות מלת אלא ואראיית ה' י"ש יש להשיב בדברי תו' דשבת דאה"נ במשא ומתן אמרי' דלא מצי לומ' אלא ולהכי בשבת תי' דהמק' בעמו וכו' והיינו במקום דמצינן ושייך לתרוצי האי תירוצא ולהחזיק הכלל דבמשא ומתן לא אמרי' אלא ובמקום כי האי דקמא ומכות דלא שייך לחר' הך תי' מוכרח לומ' דהאי אלא אינו סותר אלא מפרש וכ"כ התו' בדם נדה (דף נ"ה) דהאי אלא אינו אלא מפרש וא"כ ה"נ האי אלא אינו אלא מפרש ולהכי במקום דלא צריכי' להאי תי' ולאוקומי' כללא אחזקתי' מוקמי' שפיר ומתרצי' במקום דשייך אבל בדלא שייך וקאמ' אלא מוכרח לומר דאינו אלא מפרש וכ"הג מוכרח לומר נמי בהאי כללא כמ"ש לקמן בע"ה:

והנה לולי דברי ה' ה"ע ומפרשיו ז"ל אפשר לפ' דברי התו' דשבת דלעולם אף במשא ומתן שייך לומ' אלא וכדאשכחן בקמא ומכות אלא דסוגיא דשבת ק' להו דלא קהדר מהך אלימא כלל דהא אכתי מוקמי' מתני' בחוטי צמר ופשתן אלא דלא ידעינן טעמי' דרב הונא וא"כ מאי אלא שייך בכאן ובשלמא גבי קמא דמעיקרא לפי אלימא למעוטי בכור והשתא אמרי' למעוטי מעשר ולהכי קאמ' אלא דנייד שפיר מהך אוקמת' דבכור וכן גבי סוגיא דמכות דמעיקרא בעינן לאוקמיה מתניתא בלטיח ולהכי נייד שפיר ואוקמה כשהעירו וכו' וכן נמי הך סוגיא דקידושי' דמעיקרא אמרי' בפי' חייב בדיני שמים וקאמ' מאי האי דקאמ' בדיני שמים למימר' דלת"ק פטור מכל וכל אלא דאין פי' דבריו דלת"ק פטור מכל וכל אלא דלת"ק דינא זוטא הוא דחייב אבל גבי סוגיא דשבת לא ניידינן משום אוקמת' דאכתי אמרי' למעוטי חוטים שבצואר אלא דלא ידעי' טעמי' דאינו חוצץ ובא רב יוסף וביאר טעמו ואמאי קאמ' אלא להכי כתבו דאף דלא שייך אלא דלא סתר שום אוקמת' מ"מ כיון דהמקש' בעצמו מתרץ שייך אלא דהיינו דאין טעמ' דרב הונא משום

דהמים נכנס בהם דהשתא וכו' אלא משום דאינה חונקת עצמה אבל ה' ה"ע והרב קארו ז"ל לא ניחא להו בהאי משמעו' ולכן כתבו מה שכתבו כנ"ל:

עוד כתבו התו' באלו טרפות (דף נ"ז) התם לחומרא וכו' הוי כמו אלא וכ"כ הרמב"ן ואיכא למידק דכיון דמצינו דהדר הש"ס ואף דלא קאמ' אלא א"כ אמאי הוצרכו לומ' בשבת וביבמות דאמורא לא שני וכו' דאימא כדהכא אע"ג דלא אמ' אלא הדר ביה ועוד כתבו ביומא הא דלא אמ' אלא משום דלא הדר ביה לגמרי ואמאי אצטריכו להכי והקשו אי הדר ביה הול"ל אלא והא אשכחן בא"ט דהדר ביה ואף דלא אמר אלא ואפשר דבמקום דמצינן לתרוצי תירוץ רחב מתרצינן. ובמקום דלא אפשר מוכרח לומ' דהוי כמו אלא:

עוד כתבו התו' בהשואל דמדלא קאמ' אלא ש"מ לא הדר ביה ועוד כתבו בהיורק דלר"ח אף דלא קאמ' אלא הדר ביה ומשמ' דלר"ת אין נר' לו מדלא אמ' אלא דאע"ג דבכמה דוכתי על כרחין לומ' דהדר ביה ואף דלא קאמ' אלא מ"מ כל כמה דמוקמי' סוגיא כפשטה וכראורחא בכל דוכתא אי הדר אומ' אלא מוקמי' שפיר ודע דיש ט"ס בדברי כ"ה וכר יישר חילי איישריניה:

כתב הכריתות כשהוא אומ' אלא ר"ל סותר לגמרי תירוצא קמא וכעמים שאינו סותר לגמרי וכו' עכ"ל. הנה מ"ש פעמים שאינו סותר לגמרי לכאורה זה הפך דהא אדרבה כתבו התו' ביומא שלא אמר אלא משום דלא סתר לגמרי ואפשר דפי' דבריו הוא מ"ש בנדה (דף נ"ה) אינו חוזר ממ"ש אלא מפ' והולך מעט מעט כנ"ל:

(י) **אמר** ר"פ משום ר"פ כת' ה' ה"ע (י"א) היכא דאומ' הש"ס כך לא שמעה מפיו ממש אלא משם אדם אחר ששמעה מפיו וכשאומר אר"פ אר"פ שמעה מפיו ממש והנה מצאנו ראינו במ' מכות (דף י"ו) שאמ' רבה (נ"ל דכצ"ל) אר"י וכו' ורבה כ"נ לא היה בימי ר"י דהא כת' הוא ז"ל דרבה הוא דור ג' לר"י שהוא אחרי רב יהודה ורב אמי ור"א שהם תלמידי רב ושמואל וליכא למימ' שהוא רבב"ח דהא סתם רבה הוא דב"נ ועוד דמדקאמ' אבתריה רב יוסף ש"מ דהוא רב"נ וקאמ' נמי התם רב יוסף אמר ר"י והוא נמי לא ראה ר"י:

שו"ר בכ"ה לק' שהביא בשם רש"י ז"ל במ' כתובות (דף ע"ג) דרבה לא היה בימי רב ושמואל והק' עליו מדאמרי' שם (דף קי"א) שלחי אחוהי לרבה אעפ"י שגדול בחכמה אתה אינו דומה לומד ללומד מעצמו וא"ת אין לך רב יש לך רב ומנו ר"י וכו' הא הכא משמ' דהיה בזמן ר"י ורב ושמואל הם בזמן ר"י ולעד"ן לומ' דודאי כימי ר"י היה כדאיתא בש"ס אכל בזמן רב לא היה דר"י האריך ימים הרבה דאם איתא דרבה היה בזמנו רב למה אמרו לו אחיו אינו דומה וכו' כיון שרב היה שם לכן נר' דרב נפטר קודם

ר"י ודקאמ' ה' ה"ע דרבה דור ג' לר"י אינו ר"ל דור אחר ממש שלא ראה דור הקודם אליו שהרי מנה עמו עולא שהוא תלמיד ר"י אלא שר"י האריך ימים הרבה כמו ג' דורות ויותר אבל רב ושמואל לא ראה אותם שהם נפטרו קודם רב הונא הרבה שהוא היה קדמון באמוראים עם רב ושמואל א"כ נקיטינן מהכא דרבה היה בימי ר"י ולא בימי רב וא"כ מזה יש סייעתא מדכת' לעיל דאיתא במ' מכות רבה אר"י ר"י אר"י וכת' ה' ה"ע דהיכא דאמ' אר"פ שמעה ממנו ואע"ג דלא אמרי' בש"ס אלא רבה שהיה בימי ר"י מ"מ כיון דרב יוסף היה בימי רבה ורבה ראה ר"י א"כ רב יוסף נמי היה בימי ר"י:

(**יא**) **אבא** בר אבא אבוה דשמואל הוה וחסיד גדול היה כן כת' רש"י ותו' בחולין (דף קי"א)

אות ב'

(**יב**) **במאי** קמיפלגי כת' ה' י"ש מצינו שאומ' הש"ס כך דפי' דאמאי ר' פ' לא אמ' כר"פ אבל לא קאי אתרוייהו מדברי התו' בקידושי' (**דף ל**"ז) וכן מצאתי במ' מכות (דף ט"ו) בתו' ד"ה במאי קמיפלגי ע"ש:

(**יג**) **בעא** מניה היכא דאומ' הש"ס כך הוא תלמידו כ"כ הכריתו' וה"ע ברב הונא דיש רב הונא רבו של שמואל דקאמ' בעא מניא שמואל מר"ה ומצאתי בעא מניה דהוא רבו וגדול ממנו זבחים

(**דף כ**"ו) בעא מניה אבוה דשמואל משמואל וכו' א"ל אישתבשת וכו' דאלולא דקאמ' אישתבשת הוה אפשר לומר דשמואל גדול בחכמה יותר מאביו אלא כיון דקא"ל אישתבשת א"כ ש"מ דאדרבה אביה היה רבו והא דקא"ל בעא מניה לנסותו בעלמא ובהא דר"ה רבו של שמואל כת' התוס' בגיטין דף י"א) וזה קיצור לשונם אר"ת דאין זה ר"ה שמזכיר סתם בכל הש"ס דאותו היה גדול מר' ירמיה ואיך אמרי' הכא דיתיב קמיה דר' ירמיה ועוד קרי להו דרדקי ור' ירמיה חברו של ר' זירא וקטן ממנו כדאמרי' בנדה בעא מניה וכו' ור' זירא תלמיד רב יהודה ושמואל שהיה רבו של רב יהודה היה צריך לרב הונא כדאמרי' לעיל (דף ה') בעא מניה שמואל וכו' ובחולין (דף י"ג) בעא וכו' ע"כ מכוון דבריהם שמעי' מדבריהם דר"ה הנז' בכ"מ שמואל צריך לו ור"ה דהתם הוא אחר דקטן מר' ירמיה תלמיד ר' זירא ור"ז תלמיד ר"י שהוא תלמיד שמואל ובחולין שם כת' עוד דתרי ר"ה היו וסיימו ומיהו ההיא דערכין ע"כ תלמידו של ר"ה כדמוכח התם עכ"ל ור"ל דתי' מעיקרא דתרי ר"ה הם וחד רבו וחד תלמידו ואין אנו יודעים מי הוא התלמיד ומי הוא הרב ולהכי כת' ומיהו ההיא דערכין ע"כ תלמידו דר"ה כדמוכח התם וא"כ תלמיד דרב הוא דהוה יתיב לפני שמואל ור' ירמיה ור"ה אחר הוא רבו וא"כ כפ"ז ר"ה

סתם הוא רבו דשמואל כדכת' בגיטין דאי תלמיד רב וכו' או אפשר כוונתם דאע"ג דתי' תרי ר"ה הוו מ"מ לא אפשר למימ' דהא ההיא דערכין תלמידו דרב ואפ"ה אמרי' דיתיב קמיה דשמואל דליכא למימ' תלמיד רב אותו שהוא קטן משמואל חדא דאיך יהיה דהוא קטן אפי' מר' ירמיה שהוא תלמיד דתלמידי' דרב ושמואל ועוד דא"כ סתם ר"ה הוא רבו של שמואל וזה אינו דרוב ר"ה המוזכר בש"ס חברו דר"ה וא"כ ר"ה חברו דרב שהוא גדול משמואל מצינו דהיה יתיב קמיה זה משנ"ל כעת ולכשאפנה אשנה בע"ה:

ודע דיש ט"ס בדברי ה"ע (בדף ו' ע"א) במ"ש ויש ר"ה אחר שהוא רבו וכו' ולא זכר לעיל כלום מר"ה תלמיד שמואל כדי שיאמר ויש ר"ה וכו' לכן נר' דיש ט"ס בדבריו וצ"ל ור"ה תלמיד רב והוא ג"כ למד אצל שמואל ויש ר"ה אחר שהוא רבו כדאמרי' וכו' כנ"ל:

(**יד**) **ברבי** לשון גדולה וחשיבות וכת' כ"ה דאי אומ' ברבי לחוד אז הוא שם העצם והנה אין כוונתו לומ' דשם העצם ואין לו שם אחר כלל דהא רש"י בחולין (דף י"א) כת' לא ידעינן מנו אלא א' גדול בדורו ועל שם כך נקרא ברבי והוא ז"ל בעצמו הביא דבריו ואף דלכאורה היה נר' לומ' דצ"ל בדבריו אבל בפ"ק דחולין וכי' וכפ"ז רש"י סתר דידיה אדידיה מ"מ נר' לומ' דכוונתו לומר דאם מזכיר שם חכם וברבי אז ודאי ברבי לשון חשיבות לבד משמו העיקרי אבל אי איכא ברבי לחוד אז הוא שם העצם פי' דלא היו קורים שמו אלא ברבי ולא היו קורים לו שם אחר ומ"ט קורים לו ברבי משום דגדול בדורו אבל לא יעי' איזהו שמו האחר ודע שיש ט"ס בדבריו וצ"ל וכת' רש"י כך שמו ובפ"ק דחולין וכו' כצ"ל:

אות ג'

(**טו**) **גופא** כת' רש"י ז"ל במ' סוכה (דף י"ד) וז"ל שאלתי את מורי ז"ל מגופא דמייתי אגב גררא בשמעתין מי שייך למתני גופא כדגריס במימרות האמוראים ואמר לי ר' משום דהך משנה מן סדר טהרות שאין שים גמרא מהם בעולם ולא מפורשת כשאר המשניות לפיכך נוהג הש"ס לומר כדי לפרש עכ"ל משמ' מזה דלא אמרי' גופא אלא במימרו' האמוראים או במתני' דטהרות וק' דהא מצינו במ' מכות (דף י') גופא על דברי התנאים בברייתא גופא ערים הללו אין עושים אותם וכו' ויש ליישב דהברייתו' דמו לסדר טהרות שאינם מפורשים ואין להם גמ' אלא הש"ס מביאם כדי לפרשם וכ"כ רש"י בעצמו בנזיר (דף ח"י) דאיכא שם גופא על הברייתא וקאמ' רש"י דל"ג לה כיון דלא נשנית קודם משמ' הא אם נשנית אמרי' גופא וכן כתבו התו' בהדיא שם וז"ל איפה גרסי' גופא ול"ג דלא אמרי' גופא אלא כשהביא מימרא אדברייתא תחלה וכו' עכ"ל וא"כ מוכרח לומ' כמ"ש דהם כמו מתני' דטהרות ושוב מצאתי שכך ישב א"א משי"ח נר"ו בחבורו על

כללי הש"ס ועוד הק' ממ' כתובות (דף ע') דאיתא שם גופא על המתני' ע"ש עוד מצאתי במס' עירובין (דף ס"ב) גופא על הברייתא ועיין בה' י"ש:

והנה ראיתי בי"ש ט"ו שכת' דהיכא שמתחלה לא הביא. הברייתא כולה והשתא מביא הברייתא שלימה אומ' גופא וכשבא לפרשה אומר אמר מר והביא ראיה ממ' שבת ופסחים וקמא דתני התם גופא לפי שמתחלה לא הביא הברייתא כולה ולהכי אמר גופא אבל היכא דמתחלה הביא הברייתא כולה אומ' אמר מר כדי לפרשה והביא ראיה עוד מר"ה (דף ו') דתני התם גופא לפי שמעיקרא הביא הברייתא כולה והנה חפשתי בנרות בר"ה ולא מצאתי כן דמתחלה לא הביאה כולה ולא חידש בה דבר ועוד מצאתי בקמא (דף י"ד) גופא דאייתי כולה לעיל והשתא לא קאמ' כולה ולא נחית אלא לפרשה ועוד מצאתי בתענית (דף כ"ב) ובערכין (דף י"ב) ובכריתות (דף ד') דמתחלה הביא הברייתא כולה וקאמ' גופא כדי לפרשה ולא קאמ' אמר מר לכן נר' ברור דהאי כללא ליתא דאפי' דמתחלה הביא הברייתא כולה אומר גופא כדי לפרשה כמו שהבאתי כמה ראיות ועוד מצאתי בחולין דף ק' הכי נמי ובקידושין דף ד') ובודאי מה שהביא ראיה ממס' ר"ה לא ראה יפה בש"ס אגב ריהטיה דהא קאמר התם גופא אע"ג דמתחלה הביא הברייתא כולה וראיה להתיר היא לכן נר' ברור מהראיות עצומות שהבאתי דאף אם מתחלה הביא הברייתא כולה אומ' גופא כדי לפרשה ועוד מצאתי גופא על מתני' במ' יומא (דף ט"ו) והביאה כולה לעיל ואי הא הו"א דשאני התם דהאי מתני' לא נתפרשה במקומה במ' תמיד ולא אייתו עלה האי דר"ש להכי ר"י דאוקים מתני' דילן לעיל כוותיה אתא לפרשה מתני' דתני עלה דר"ש כדי לפרש נמי הא דתני עלה ר"ש וכן מצאתי גופא על מתני' דסדר זרעים בקידושין (דף ו') ואפשר דדמו לסדר טהרות וכדברי רש"י ביומא דזיל בתר טעמא במתני' דטהרות משים דאינם מפורשים כשאר מתני' ואין להם גמ' ה"ה נמי כל משנה שלא נתפרשה במקומה בגמ' כדרך המשניות ובריייתות נמי דלית להו שום גמ' קאמ' עלייהו גופא ברי לפרשה ורש"י דנקט מתני' דטהרו' משום דהש"ס כולו מפ' מתני' במקומן וליכא אלא מיעוט אבל ממתני' דכתובות (דף ע') דקאמ' עלה גופא והיא נתפרשה במקומה בנדרים (דף מ"ג) דרבא דיהיב טעמא הבא יהיב נמי התם וליכא נמי נפקותא הכא מסיפא דמתני' ומדברי רבא דקאמ' עלה למאי דהקשו לעיל מינה ואפ"ה קאמ' גופא קשיא וקשיא נמי לכלל שכת' ח' י"ש שהבאתי לעיל מהאי גופא דכתובות:

(**ט"ז**) **ג"ש** מצינו דאיצטריכא ג"ש לגלויי אהיקש דאי לאו ג"ש לא ידעינן לאן ניקש להאי או להאי להכי אתת ג"ש זבחים (דף ט"ו) תו' ד"ה אלא למעוטי נכרים ע"ש:

אות ד'

(**טו"ב**) **דבר** הלמד אינו חוזר ומלמד בקדשים כתבו התו' בזבחים (דף י') ד"ה מנחת חוטא וכו' אע"ג דהמלמד חטאת הוא למד בהיקש דהא אי לאו היקש' דזאת התורה דאוקימנא למצוה לא הוה מוקמי' להני קראי לעכב אפ"ה כיון דקראי דאית בהו עיכובא כתי' בגופיה לית לן בה ולא הוי למד חוזר. ומלמד כיון דלא הוי אלא גילוי מילתא אעיכובא כן משמ' מדבריהם ע"ש:

(**חי**) **דילמא** מצינו בש"ס דהיא קושט' דמילתא כדאשכחן בתו' במסכת חגיגה (דף ח"י) ד"ה כאן באכילה כאן בנגיעה וכו' וכ"כ התו' בחולין דף ל"ג וכ"כ הר"ן במס' גיטין סי' תקס"ג וז"ל ואע"ג דבלשון דילמא קאמ' קושטא דמילתא הכי נמי ומשום כבודו הוא דא"ל הכי עכ"ל וכ"כ כ"ה ומצאתי בתו' דע"ז (דף ע"א) שכת' וז"ל רב אשי אמר לעולם אימא לך לאו לדיחויא בעלמ' קאמ' ליה אלא לפי האמת הילכך ל"ג לעולם אימא לך עכ"ל ובמ"ש לעיל ניחא דאפשר משום כבודן דאמימר דהוה רבו לזה כת' לעולם אימא לך ולישנא קלילא בעלמא הוא דנקט כדכת' הפו' שם וכן נמי היינו טעמא בחולין דרב שימי הוא אחרון מר"ן ורבה בר אבוה:

(**יט**) **דידיה** אדידיה עדיף ממתני' ולהכי פריך הש"ס דידיה אדידיה היכא דמצי למפ' ממתני' כ"כ התו' בחולין (דף קכ"א) ועוד כתבו שם (דף קי"ו) וז"ל ומי אמר שמואל הכי בלא"ה הו"מ למפרך ממתני' על שמואל אלא הא עדיפא ליה דמדפי' שמואל מתני' שהוא ס"ל כוותיה עכ"ל פי' דבריהם בקוצר הוא דהא דלא פריך ממתני' משום דדידיה אדידיה עדיף וא"ת דברי שמואל לאו דידיה הוא אלא פי' דמתני' הוא דקא מפ' דלעולם לא ס"ל כהך מימרא אלא לפי' דמתני' הוא דקא מפ' וא"כ מוכרח דעיקר הפרכא הוא איך מצי לחלוק אמתני' וא"כ הקושיא היא ממתני' לא משמואל ועוד דהכא נמי בחולין פרושי הוא דקמפ' ואמתני' הוא דהו"ל למפרך ולהכי כתבו כיון דמפ' אמתני' סבר כוותה וא"כ הכא דקמפ' אמתני' א"כ סבר כוותה וא"כ איך מפ' בע"ז בהפך דמשמ' דסבר כוותה נמי ועוד כת' התו' בפ' אעפ"י (דף נ"ה) דדידיה אדידיה עדיף וכן בע"ז (דף ל"ה) וכן במנחות (דף י"ט) וביבמו' (דף ז"ך) כתבו תי' אחר משום. דבהדיא אמר רב אותו לשון דבר פלוגתיה משמ' דאל"ה קשיא ות"ל משום דידיה אדידיה ועוד דהוצרכו לתי' אחר וכן במנחות (דף י"ט) תי' דדידיה אדידיה עדין ועור תי' תי' אחר וכתב ע"ז ה' תחלת חכמה ס"ה דאע"ג דהם תי' תי' אחר אפשר דהכלל אמת ומ"מ כיון דהכלל אמת אמאי איצטריכו לתי' אחר ועיין בה' פרי צדיק שהאריך בהך לשין דיבמות ומה שהשיב שם ע"ז א"א מ"ו נר"ו ובזבחים (דף כ"א) כתבו דממתני' לא ניחא ליה דר"י אדר"י ניחא

ליה משום דממתני' איכא לדחויי וכו' אע"ג דסוגיא דעלמא לא ס"ל הכי משמ' דאל ה ממתני' עדיף וזה סותר דבריהם שהבאנו לעיל לכן יראה לענ"ד דהתו' ס"ל דלא אמרי' האי תירוצא אלא מתוך דוחק כדאמרי' הכי בכלל לא זו א"ז וזו ואצל"ז וכן כמה כללים ולהכי ביבמות (דף ז"ך) ובזבחים (דף כ"א) וביבמות שם נמי כתבו תי' אחר וכן במנחות (דף י"ט) משום דס"ל דכל כמה דמצינן לתרוצי תי' אחר ש"ד וכחולין (דף קי"ו וקכ"א) וביבמות (דף נ"ה) דליכא לתרוצי תי' אחר תירצו האי תי' דדידיה אדידיה עדיף נמצא דנקטינן מכל הני מילי מעלייתא דבמקום דמצינן לתרוצי תי' אחר מתרצינן שפיר דיש לדחות אותה הפרכא ממתני' ואף דסוגיא דעלמא לא ס"ל הכי וא"נ אותו לשון שאמ' האמורא במקום אחר אותי לשון בעצמו דבר פלוגתי' שביק מתני' ופריך מאמורא ואי לא מתרצינן הכי מתרצינן דידיה אדידיה עדיף ואף באמורא דלא קאמ' מימרא דנפשיה אלא אמתני' ועוד למדנו דאי אמורא מפ' אמתני' ש"מ דק"ל כוותה ואף דלכאורה היה נר' לחלק בין היכא דהמימרא משמיה דרב או אמר רב ובין מימרא דרב גופיה ולהכי התם ביבמות (דף י"ד) דהיא א"ר יהודה אמר רב הוצרכו התו' לתרץ דבהדיא א"ר אותו לשון וכו' ובזבחים נמי דא"ר אסי אר"י הוצרכו התו' לתרץ דממתני' איכא לדחויי וכו' מ"מ אין זה עיקר ואין זה סברא והעיקר כדאמרי' מעיקרא דכל כמה דאפשר לתרוצי תי' אחרינא ש"ד:

(ך) **דאמר** לך מני ר"פ. לכאורה היינו מפרשים דר"ל תדע מי אמר לך זה הדברים ר"פ הוא אבל רש"י במכות (דף כ') פי' דר"ל אם שואל לך אדם מאן אמרה אמור לו ר"פ הוא:

(**כא**) **דתניא** אשכחן דתניא והיא מתניתין כדאמרי' בריש כריתות (דף כ') דתניא ר"א גר מחוסר כפרה וכו' ומצינו במכות (דכ"א) דכת' רש"י ז"ל דגרסי' דתניא ולא דתנן דברייתא ולא משנה וכ"כ התו' בחולין (דף ק"ך) דל"ג תנן הפך תו' דכ"ה אבל כ"ה קי"ד כת' בשם התו' דאף תנן היא ברייתא. ויש כלל אחר משם דאף האי תניא דכריתות היא סיפא דמתני' דעסיק כה ואפ"ה לא קאמ' משום סיפא אהכי תנא ד' וכו' אלא בלשון תניא דמשמ' שהיא ברייתא או משנה אחרת:

(**כב**) **דידיה** אדידיה מצינו דהו"מ למפ' הש"ס דידיה אדידיה ולא פריך כ"כ התו' בזבחים (דף ח') וכ"כ ה' י"ש בשם התו' דכתובו' לדע"ג) בד"ה והא הכא ותי' דאפשר דלא שמיע ליה הך מימרא:

(**כג**) **דמן** חברייא. רש"י והתו' בחולין (דף י"ב) פליגי בפירושה רש"י מפ' דמן בני הישיבה והתו' מפרשי חברייא שם מקום כדאמרי' בב"ר:

אות ה'

(**כד**) היקש כתבו התו' בזבחים (דף ח') מילתא דאתיא בהיקשא טרח וכת' לה קרא ד"ה הילכך מצוה וכו' וא"ת ל"ל למכת' בחטאת חלב עיכובא בד' עבודות וכו' וי"ל דכה"ג וכו' א"נ אתי לדרש' אחרינא עכ"ל. ואיכא למידק בדבריהם שכתבו דכ"הג וכו' דליש' יתירא הוא ואפשר לומר דכוונתם לומר דכ"הג איצט' למילתא אחריתי לשינוי בעלים ולכמה מילי אלא דק' ד' עבודות ל"ל להכי אמרי' טרח קרא ועוד דלא יתיר עיקר דינא דהא אצט' לגלויי בחדא ולא יתירי אלא ב' עבודות להכי אגב טרח קרא אבל אי לא"ה לא אמרי':

(**כה**) **הלכה** כדברי המיקל בעירובין ובאבל וכתבו התו' במ"ק (דף כ"ד) ד"ה הכי אר"י דדוקא בתנאים ולא באמוראים אבל משמ' מהרא"ש בעירובין (דף קי"ו ע"ב וקי"ז ע"א) דאף באמוראים אמרי' הלכה כדברי המיקל עיין בי"ש עוד כתבו התו' כלל אחר בעירובין (דף מ"ו) ד"ה דאמ' שמואל דאף ביום א' שהוא דאורייתא אמרי' הלכה כדברי המיקל ע"ש:

(**כו**) הלכתא אע"ג דאיכא הלכתא אפ"ה זמנין דאצטרי' פסוקא כ"כ התו' בזבחים (דף מ"ה) ובמנחות (דף ד') ע"ש:

(**זך**) **הלכה** מכלל דפליגי הנה דאינו דהאי כללא ליתיה בכל דוכתי':

(**כח**) **הלכתא** מצינו כמה דוכתי בש"ס דאמ' הלכתא וליכא מאן דפליג ולא מקשי הש"ס הלכה וכו' ופי' רשב"ם במ' ע"א (דמ"ג) דר"ל אפי' אי משכחת תנא דפליג והר"ן שם (דף שפ"ח) כ' וז"ל ואע"ג דליכא מאן דפליג עליה במתני' כיון דרבותא היא קאמ' עלה הלכה ודכוותה אשכחן ביבמות עכ"ל. הנה דבריו ז"ל משתמעי לתרי אנפי אפשר דכוונתו לומ' כיון דליכא מאן דפליג במתני' אע"ג דאיכא מאן דפליג בברייתא אמאי תני הלכה דפשיטא דהלכה כסתם משנה לזה תי' כיון דמלתא דרבותא. או אפשר כוונתו אמאי תני הלכה כיון דלית מאן דפליג כלל דבמתני' ליכא פלוגתא ואמאי לא דייקי' שפיר הלכה מכלל דפליגי ולאתויי עלה ברייתא דר"מ ור"ש כדלקמן לזה תי' דמהא לא דייקי' דאיכא למימ' כיון דמלתא דרבותא וכו' ומשטחיות דבריו משמ' כפי' א וא"כ יצא לט כלל מחודש בזה דכי איתא סתם במתני' ומחלוקת בברייתא וקאמ' עלה הלכה כמתני' מקשי' אמאי קאמ' הלכה דפשיטא דהלכה כסתם וכ"הג אשכחן לתו' פ' א"ט ד"ה והאר"י הלכה כסתם מתני' עיין בכללי ה' י"ש:

(**כט**) **הוא** הדין. מצינו שאומ' הש"ס ה"ה ואינו ר"ל זה או זה כדפי' בכל דוכתא אלא ר"ל צריכי תרוייהו ע"ז (דף ע"ה):

(ל) **היכי**: דמי מצינו דקאמ' הש"ס ה"ד ולא קאי אדכתוב בש"ס בהדיא אלא קאי אדיוקא והוא הכרח ור"ל דאלת"ה אלא הכי א"כ ה"ד והוא פי' מחודש בזבחים (דף ז') כמו שפירש"י שם:

(**לא**) **הייא** פירש"י בזבחים (דף ל"ה) מהרה. (א"ה וכן פירש"י בשבת) (דף קל"ד ע"כ):

אות וא"ו

(**לב**) **וליטעמיך** עיין בזבחים (דף קי"ג ע"כ) דלכאורה לא הוי שפיר וליטעמיך דלר"י שפיר מצי למימ' דעוג קם בא"י ומאי פריך ליה וכ"כ ה' ישרש יעקב ועיין בח"א ויראה לי לומר דפי' וליטעמיך הכא היינו ר"ל אדפרכת לי מרימא אמאי לא תפרוך לי מתיבה ועוג וא"כ בלא"ה קשיא ולעולם ר"י ל"ק ליה ולא מידי וס"ל דקם בא"י ובהכי ניחא דברי רש"י שכת' בנדה (דף ס"א) דר"י ס"ל דקם בא"י ול"ק מה שהק' ה' ח"א ואח"כ מצאתי לה' ג"ה (אות וי"ו דף מ') שכת' וליטעמיך כ"הג ע"ש ות"ל שמצאתי סמוכות מכאן ואע"ג דפרכא קמייתא תקשי שפיר לר"י מ"מ קושית ועוד היא ע"ד שפירשנו:

(**לג**) **ורמינהי** אשכחן בזבחים (שם) דאינו מקשה קושיא וסתירה לענין דינא פטור או חייב וכיוצא אלא לענין הראיה פריך דמתני' הביאה ראיה מפסוק א' ובריית מפסוק אחר:

(**לד**) **ורמינהי** הנה כתבו בעלי הכללים דלא אמרי' רמיה אלא במתני' או בריית ואני מצאתי מקום שאין לו בית מנוס דבאמורא אמרי' ורמינהי עם הבריית בזבחים (דף ג') ונ"ל ליישב דלעולם מ"ש התם ורמינהי קאי על מתני' דהא כפי סברת רב מוכרח דמפ' מתני' דקתני שלא לשמן היינו שלא לשם זבח אלא לשם זבח אחר כדכתבו התו' שם ד"ה ואפי' לשם נכרית נמי וכו' דהכי דייק ליש' דמתני' וא"כ כפ"ז קשיא ורמינהי כפי דברי רב דקא דייק הכי ממתני'. ואחי הרב משי"ח אמר דמצא עוד אחרת ורצה לתרץ דרב תנא הוא ופליג ולהכי קאמ' ורמינהי ואמר שגם זה אינו מיושב שכמדומה לו שמצא לו עוד אחרת באמורא אחר דאינו רב. וא"א מ"ו מצא במ' קמא (דף י"ט) ארב יהודה קאמ' עליה ורמינהי והתי' שתי' אחי הרב נר"ו דרב תנא הוא ופליג מצאתי שכן תי' ה' תחלת חכמה ועיין בכללי א"א. ועוד מצאתי כלל אחר בזבחים (דף ל"ג) דפריך מדברי אמורא גופיה דידיה אדידיה וקאמ' רמי ואע"ג דליכא דברי שום תנא שם במאי דאמרי' רב יוסף ב"א רמי שינוי קדש וכו' ע"ש:

(**לה**) **וא"ו** במקום שי"ן כך מצינו בזבחים (ד"ד) דקאמ' מה לזביחה שכן עבודה וחייבין עליה בחוץ ופי' התו' שכן עבודה שחייבין עליה בחוץ:

(**לו**) **ואכתי** כמו וליטעמיך זבחים (דף ט') ואכתי מדר"נ אמר רבה ב"א וכו' ע"ש:

(**לז**) **וליתב** מותב אשכחן בזבחים (רי"ט ע"ב) דקאמ' וליתב מיתב ופי' התו' לא ישיבה ממש אלא סמיכה ע"ש:

(**לח**) **והוינן** בה. כ' ה' ה"ע (ח) סוגית הגמ' ומשא ומתן בדברי המשנה ומצאתי בזבחים (דף כ') והוינן בה אדברי ר' יוחנן ושמא משום דהתם מכח דברי ר"י יובנו דברי ראב"ש שהוא תנא ועוד כלל אחר דשייך לשון הויה אבעיא ולאו דוקא אפרכא וקושיא כנראה מהאי סוגיא:

(**טל**) **והלכתא** כת' התו' במגי' (דף כ"ט) דאע"ג דהלכתא כרבה לגבי רב יוסף ואמאי אצט' לפסוק הש"ס כרבה מ"מ כיון דפליגי עליה שאר אמוראים הוצרך לפסוק הלכה ושמור כלל זה כי תמצאהו במקום אשר תדרשהו:

אות ז'

(**מ**) **זה** הכלל אשכחן בש"ס דלא פריך לאתויי מאי ומוכרח לומ' דלסימנא בעלמא נקטיה כעין הא דמגילה (דף כ"ב) ואע"ג דלא הק' הש"ס כך ותירץ כך אפ"ה אנן מתרצי' הכי בזבחים (דף כ"ט) קתני זה הכלל דלפי דמתני' דלעיל קתני מילי טובא לאכול כזית בחוץ לאכול למחר להקטיר בחוץ וכו' ובהאי מתני' קתני מילי טובא להכי תנא סימנא לומ' דהכלל בלהקטיר דבר שדרכו להקטיר ובלאכול דבר דבר שדרכו לאכול ור' יהודה דקאמ' הכי זה הכלל דחיקא ליה לש"ס לומ' דלסימנא נקטיה דלא קאמ' מילי טובא כדי שצריך לומר סימנא ולהכי אוקים קושיא אאילפא והא דלא מוקים עליה תיובתא אלא אמר קשיא אפשר כעין מ"ש הרב כ"ה (י"ז) דבדיוקא לא שייך למימ' זאת אומרת וכדהבאתי דבריו במקום אחר דבדבריו ניחא לן הא דפ' הגוזל דף ק' דלא מסייע ליה מהאי מתני' דזה הכלל אלא מוכרח כיון דלא מבואר במתני' אלא מדיוקא להכי לא מייתי סייעתא מינה ה"נ כין דמדיוקא דמתני' קא דייק דיוק בעלמא לא חייש ליה דאפשר דדחי ליה לומ' לאיזה דבר אחר אתא לאתויי או אפשר לסימנא בעלמא:

מא זקני דרום. כת' התו' בזבחים דף צ"ג תנאי הם ופליגי אמתניתין א"נ אמוראים:

אות ח'

(**מב**) חזקיה מצאנו חזקיה. משום אביי ונ"ל שהוא מרבנן סבוראי חולין דף קי"א) וכפי דברי רשב"ם שבת' בי"ן משום דאינו רבו מובהק א"כ ה"נ אפשר דהוא מאחרוני אמוראים אלא דאינו רבו מובהק:

(**מג**) **חייא** בר רב. רב הונא גדול ממנו כדאמרי' בערכי' (דף י"ז) דקא מצטער וכו' ובבכורות (דף כ"ב) דקא"ל חייא לר"ה רבי פירש את וכו' והתו' בחולין דף י"ד) כת' אהא דקאמ' הש"ס אמ' ר"ה דרש חייא בר רב וכו' תימא דבכל מקום משמ' דר"ה גדול מחייא

וכו' עכ"ל. והניחוה בתימא ואפשר לו' דהך שמעת' לא שמיע ליה לר"ה כלל וחייא שמעה משמיה דרב ולהכי ר"ה קאמ' משמיה דחייא דכל האומר דבר בשם אומרו וכו':

(**מד**) **חי** מצינו בש"ס שאומ' חי ואינו פי' חי ממש אלא ר"ל שלם אבל הוא ודאי מת הכי איתא במכות (דף י"ו) ריסק ט' נמלים והביא א' חי וכו' ופי' התו' א' שלם ואפשר דשאני הכא שאמ' מתחלה הש"ס ריסק ט' וכו' א"כ ההפך שלהם שאינם מרוסקים אלא שלמים דהיינו מ"ש וא' חי:

(**מה**) **חידושא** אשכחן דתנא חידושא וקפריך הש"ס אמאי לא תנא הך חידושא דעדיפא מינה ואע"ג דאי תנא הך חידושא דעדיפא לא שמעי' האי חידושא דלאו עדיפא מיניה כלל אפ"ה פריך שפיר כיון דהך עדיפא יותר כ"כ התו' זבחים (דף י"ט) ד"ה מאי אירייא גמי ומוכרח כפי פירושם:

(**מו**) **חכמים** היי' ת"ק אשכחן בזבחים (דף כ"ט) דק"ק סתם ור"י חולק וחכמים חולקים והם כדעת ת"ק ולא פריך הש"ס חכמים היינו ת"ק וליכא לתרוצי דתרי תנאי אליבא דת"ק דלא שייך הכא לכן מוכרח לומר כדברי ה' י"ש (דק"א) דאי לא תנא וחכ"א הו"א דמסתבר טעמי' דר"י וליתא לסברת ת"ק כדאמרי' ברבים לגבי יחיד להכי הדר חנא וחכ"א לחזוקי ולאלומי סתמא דרישא. (א"ה והרב תי"ט הצריכו עיון ע"ש:

מז חסורי מחסרא כת' רש"י בזבחים (דקי"ד) וז"ל דרב ששת לא קבעוה תנאי ומיהו אנן משנינן לה בגמ' הכי ככל חסורי מחסרא דהש"ס עכ"ל. וכתבו התו' שם מלתא בטעמא דנזיר לא קבעוה משום דשיירית משא"כ מצורע דדמי להו בעי למיתנייה עכ"ל. הנה משמ' מדבריהם דכל חסורי מחסרא דהש"ס אינו ר"ל דצריך להיות כן במתני' ומשנה מוטעית היא אלא משנה א' לא זזה ממקומה דדרך התנא לקצר בדבריו אכן אנן בגמ' פרכינן עלה ומשנינן חסורי מחסרא ור"ל כאילו תנינן כן אכל אה"ן דאינה צריכה להגה"ה וההנ"נ לתני ושמעי' מדבריהם דזמנין תנא ושייר אף בחדא כגון הכא דתנינן במתני' שלמיהן וכו' דהיינו שלמי נזיר אף דלא תני נזיר בהדיא שייריה כיון דשלמיהן לא קאי אלא אנזיר בהכרח ועור שמעי' מדבריהם דדבר דדמי להנהו דתני מתני' ב"הג דהיינו מצורע לא מצי' למימ' שייריה:

אות ט'

(**מח**) **טעמא** אשכחן דקאמרי רבנן טעמ' ואינו אלא לדברי ר"ש ולרבנן לא צריכי להך טעמא כלל אלא לדברי ר"ש נקטיה כ"כ התו' בזבחים (דכ"ה) ד"ה והרי זריקה ומשמע כפ"ז דאע"ג דהש"ס לא פריך הכי ולא שני כלל אנן פרכינן ושנינן שפיר כ"הג. עיין לקמן אות למ"ד אות נ"ה:

אות יו"ד

(**מט**) **יחיד** ורבים הלכה כרבים. לפעמים מצינו דהש"ס פוסק כיחיד ומניח דברי רבים ודוקא אם פסק בהדיא כוותיה אבל אם לא פסק בהדיא כוותי' איכא למימ' דלא שמיע ליה תו' במ' ע"ז (דף פ') ד"ה אמ' ר"פ כל דלהדי ברזא וכו' ע"ש:

(**נ**) **יהודה** ועוד לקרא. כת' ה' י"ש דלא מקשי' הכי אלא דוקא אם הקדים הקרא אבל אם הקדים המעשה אין בכך כלום דמעיקרא הביא דאיה חלושה וכן דקדקו התו' בפ' המוכר (את הבית נ"ל דכצ"ל) וכו' עכ"ל וכפ"ז מיתרצא לנו קושיא אחת דאיתא בכמה דוכתי אבע"א קרא אבע"א סברא כגון האי דזבחים (דף ב') ואמאי לא מקשי' יהודה ועוד לקרא אלא מוכרח דכיון דהראיה חלושה שהיא הסברא קדמה לית לן בה אבל ק' היכא דהקרא קדם לסברא מאי איכא למימ' ותו' שם בהמוכר הבית תי' וי"ל דהתם לא קפיד אלא אלשון ועור אבל הכא דלא קאמ' ועור א"ש וכענין זה מצינו בכמה מקומות דבר זה כתוב בתורה שנוי בנביאים משולש בכתובים ושנוי למשנה עכ"ל ז"ל וי"לד בדבריהם דהתם נמי אמרי' אבע"א ומאי שנא ועוד מואבע"א. ולעד"ן דיש הפרש בין ועוד ובין אבע"א דועוד משמ' דצריך ראיה אחרת ולהכי קאמ' ועור סיעתא להראיה שהבאנו ולהכי פריך כיון דאית לן קרא מה צורך להביא עוד סייעת' אבל ואבע"א אינה משמעותה הא עוד סייעתא וקרא לחודיה לא סגי אלא ר"ל אם תרצה לומר זאת הראיה וא"צ לקרא אבל לא באה חזיק לראיה הראשונה כמו דבר זה כתוב וכו' דר"ל אם תרצת מהתורה אם תרצה מהכתובים וכו' ה"נ אם תרצה להביא ראיה מן מתני' או מקרא דמכולם יש ראיה ובחר מה שתרצה משא"כ ועוד דמשמ' הראיה א' צריכה חזוק ולהכי קאמ' ועוד דלשון ועוד הכי מוכח וא"כ לפ"ז ניחא באבע"א קרא ואבע"א סברא דכיון דתני ליש' דאבע"א ר"ל אם תרצה מקרא ואם תרצה מסברא מכולם יש ראיה ומשמ' מדבריהם דלא ס"ל כהרא"ש דאית ליה היכא דהראיה שבתריה דקרא טובה ל"ק כלל והכא הראיה טובה ומאי קא מקשו ומאי ראיה מביא מדבר זה וכו' דאפשר דהראיה אחרונה טובה אלא מוכרח דלא ס"ל כהרא"ש ומה שרצה ה' י"ש לומר דה' ס"ע ס"ל כיון שהיא ראיה טובה וכו' אין להקשות דח"ל כמו שתי' התו' דלא כתי' ביה ועוד די"ל דכיון דבכל דוכתא מביא מעשה לחזוקי דבריו דמעשה רב וא"כ ה"נ משמ' דהאי מעשה אתא לחזוקי וד"ת אינן צריכים חזוק ודמי לועוד להכי אצט' לתרוצי כתי' הרא"ש ובמכות (דף י') איתא מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים וכו' ומשמ' דמכולהו הוא דאיכא ראיה והא בלא הא לא סגי ולא דמי לדבר זה שנוי בתורה וכו' דמשמ' דמכל אחת יש ראיה אלא דשנוי אבל הא דקאמ' מן התורה ומן וכו'. משמ' דכולהו צריכי ובחידושי למכות שם עבדית להו צריכותא

נקיטינן מכל מאי דכתיבנא דואבע"א קרא וכו' בין הקדים קרא ובין הקדים סברא ל"ק כלל כדכת' התו' בבתרא וכן נמי דבר זה שנוי וכו' אבל ועוד היכא דהקדים ראיה חלושה לית לן בה אבל היכא דהקדים קרא אי הראיה הב' חלושה ק' יהודה ועוד וכו' ואי הראיה הב' טובה ל"ק כלל וכן היכא דהביא אחר הראיה מעשה דהוי כמו ועוד וכן כל דדמי ליה כגון ההיא דמכות דאי הראיה האחרונה טובה וחזקה יותר מן קמאי ניחא דמעיקרא מביא ראיה חלושה כדכת' ה' י"ש ובחידושי שם העליתי דהאחרונה חזקה או כדכת' הרא"ש דאף אם הא' חזקה אם הב' חזקה ל"ק ולא מידי:

אות כ"ף

(**נא**) כל מקום ששנה רשב"ג במשנתינו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה ואף לגבי סתם מתני' ורב לית ליה להאי כללא כדמשמ' מהש"ס בע"ז (דף ע"א) דקאמ' וכמאן דלא כרשב"ג ופירש"י ואנן קי"ל דבכ"מ ששנה רשב"ג במשנתינו הלכה כמותו ותי' מידי היא טעמא אלא לרב האמ' רב אין הלכה כרשב"ג יין ביין הא משמ' דלית ליה להאי כללא וכת' ה' כ"ה דשמואל ורבא לית להו האי כללא וכת' הרי"ף דלא אמרי' האי כללא אלא עד דאיכא טעמ' ויש סמך לזה מדאשכחן לשמואל דפסק כרשב"ג שם (דף ע"ד) ואע"ג דלית ליה להאי כללא משים דס"ל טעמיה דרשב"ג בהאי ור"ן דפסק נמי דלא כרשב"ג אפשר דלית ליה בהאי דינא האי כללא אמנם בעלמא אית ליה ואנן קי"ל כוותייהו ואע"ג דקי"ל כ"מ ששנה וכו' אלא מוכרח דלא קי"ל כהאי כללא אלא עד דאיכא טעמא וה' י"ש כת' דרב יהודה ושמואל ורבא לית להו להאי כללא וט"ס נפל שם דרבא מאן דכר שמיה התם וצ"ל רב יוסף ומשמ' מהש"ס שם בפ' א"מ (דף ל"ב) דאביי לית ליה להאי כללא מדקא מקשה תלכה מכלל דפליגי משמ' דאם פליגי ניחא ואמאי הא קי"ל כ"מ ששנה וכו' ופשיטא אלא ודאי ש"מ דאביי לית ליה ואפשר מ"ש ה' י"ש רבא צ"ל אביי ויש לדחות דלדבריהם קאמ' דבבתרא (דף קל"ו) איתא אר"י הלכה כרשב"ג וק' והא אית ליה כ"מ וכו' ומדאצט' לפסוק הלכה כרשב"ג ש"מ דלית ליה כדכתבו התו' בע"ז ואפשר שיש ראיה מכאן דלא אמרי' האי כללא אלא במתני' ולא בברייתא כדכת' רשב"ם שם דף קל"ח) ולזה אצט' לפסוק ר"י כרשב"ג א"נ אפשר כדכת' ה' כ"ה בשם הרא"ש דהלכה כר' מחברו אף לגבי אביו לזה אצט' לפסיק הלכה כרשב"ג וכפי דברי רשב"ם ז"ל ניחא אליבא דכ"ע ומרן הכ"מ בפ"ט מס' טומאת מת כת' דלהרמב"ם אית ליה כ"מ ששנה רשב"ג אף בברייתא והר"ן בפ' בתרא דע"ז ס"ל כרשב"ם וכן משמ' מהרא"ש ז"ל בע"ז (דף צ"א) ע"ש:

(**נב**) **כדי** נסבה מצאתי בזבחים (דצ"ט ע"ב) והיא אינה אמת גבי פסח דאסור לאוכלו אונן ור"ש אית ליה דאנינות לילה דרבנן ותירץ רב חסדא דנקט פסח בהדי בכור ומעשר כדי נסבה וק"ל ע"ז מהא דכתבו התו' ברישׁ כתובות גבי איירי והביאו ה' י"ש (כלל ס"ד) דאין דרך לתרץ איידי בדבר שהוא שקר או דבר שהוא בטעות וכ"כ התו' במ"ק (דף כ"ג) דאין לשנות איידי דבר שהוא שקר איברא דלדעת ר"ש שקבל מרבו שם בתו' נר' שדעתו דאין לחוש דאף דבר שהוא שקר אמרי' איידי אבל לדעת התו' הא אשכחן דקאמ' הש"ס כדי נסבה ומוכרח דר"ל אגב דנקט בכור ומעשר נקט פסח וכ"הג נמי בר"ה (דף ה' ע"א) דקאמ' התם רב חסדא פסח כדי נסבה ופירש"י שם ופסח מידי דמקרי ברגלים וכו' דקאמ' תנא לעיל דקאי בכל תאחר והרי אינו יכול להקריבו אלא ב"ד בניסן עכ"ל הרי לך דדבר שהוא שקר דלא שייך דעובר עליו בבל תאחר ואפ"ה קתני ליה אגב שיטפא ועוד ק"ל מהא דאמרי' בע"ז (דף ו') דקאמ' איירי דתני ריש' ג' לפניהם תני סיפא נמי ג' לאחריהם והא התם דבר שהוא שקר וטעות כדפירש"י וז"ל תנא נמי ג' לאחריהם אע"ג דליתנהו אלא שתים דהא חשבינן לאיד בהדי קמאי קרו להו לבתר נמי ג' וקחשיב לאיד בהדייהו עכ"ל הרי לך דבדבר שהוא שקר דליכא אלא ב' ימים וקתני ליה באיידי וגודל התימא על ה' י"ש שהביא כלל זה בשם התו' דאין לשנות איירי שהוא טעות ובס' הליכות אלי כת' להפך דאשכחן איידי שהוא טעות בע"ז וכו' והוא מה שהקשי' ממנה ולא כת' מזאת הקושיא כלום ועוד כ' הר"ן בפ' בני העיר והביא דבריו ה' כ"ה דמשום אשגרת לישן נקט מעמדות אף דלא היו מתפללים ברחוב העיר וכעין זה גרושה וחלוצה לכהן הדיוט עכ"ל הרי לך אף דקושטא לא"ה אפ"ה נקטה אגב הנך אחריני וכ"כ עוד בשמו דלאו דוקא שטרי אדרכת' וכו' וא"כ הא קחזינן דאף דקושטא לא"ה ואפ"ה אמרי' איידי או כדי נסבה וכיוצא. ולכאורה עלה במחשבה לתרץ דהך דמ' ר"ה ל"ק כלל דהתם נמי לאו שקר וטעות דדרך משל אסור ואמרו מותר בדרך איירי כמו הך ודאי לא אמרי' אלא דהתם כיון דלא שייך בפסח ג' רגלים וליכא למטעי כלל להכי תנייה אכל לגבי כתובות אי פי' נישאו דוקא מצר אונס הנשים לא הו"ל למיתניי' משים אגב כיון דקושטא דאינו מעלה להם מזונות ומדתניי' נר' דמעלה להם מזונות ואיכא למטעי אבל ממ' ע"א קשיא שפיר דהא ההם איכא למיטעי דג' לאחריהם חוץ מיום האיד כיון דתנא ג' לפניהם וכן מכדי נסבה דזבחים דקושטא לא"ה דאנינות לילה הותרה גבי פסח ואפ"ה תנייה בהדי שלמים וכיוצא דאסור לאוכלם באנינות לילה וכן ק' נמי מדברי הר"ן דפ' בני העיר דמעמדות אינם מתפללים ברחוב וממ"ש נמי בפ"ק דמציעא דאדרכת' לאו דוקא דבני פירעון נינהו אלא אשגרת לישן וכו' וכן ממ"ש התו' בקמא דמוציא ש"ר לאו ממונא הוא אלא אגב

אחריני נקטיה והכל הביאם ה' כ"ה (דף כ"ח ע"א) הרי אף דקושטא לא"ה אגב אחריני נקטיה וזה הפך דברי התו' דכתובו' ודפ' אלו מגלחין איברא דמהני ל"ק דוה דברי הש"ס ודרך הש"ס למיתני אף דבר שהוא טעות אלא דבדברי התנאים אין דרך למיתני ואהך דע"ז אפשר דלא דמיא לכתובות דהתם לא קתני רישא נישאו כי היכי דאמרי' איידי אלא משום דרישא איירי בהנהו גופייהו משא"כ דקתני רישא ג' אף דאיכא למיטעי נקטה ג' כנוסח הרישא ואף דבמ"ק קתני סיפא אינן עולין מ"מ יש לחלק קצת. ובההיא כדי נסכה דזבחים י"ל דר"ל אינה ראויה להיות בברייתא והתנא לא הזכירה מעולם אלא תלמיד טועה אשיגרת לישן נקטה וכיון שכן כדי נסבה ולא גרסי' לה וכן ההיא נמי דר"ה וכל זה אינו אלא לפלפול בעלמא וקושטא דמילתא יראה לי דלא דמי איידי לכדי נסבה דבכדי נסבה ר"ל התנא אמרה שלא במתכוין משום דברוב פעמים כולל פסח עם בכור ומעשר להכי יצאה מפיו תיבת פסח שלא מדעתו מצד ההרגל ומשום דחייב אדם לומ' כלשון רבו להכי גרסי' לה ולא מחקינן לה אבל גבי איידי פי' שהתנא בעצמו נקטה במתכוין כי היכי דתהוי סיפא דמיא לרישא ולא אשמועי' חידושא ולהכי כתבו דבדבר שהוא שקר לא אמרי' איידי דאיך יאמ' התנא אדעת' דהכי לאשמועי' חידושא ואומ' לשון שהוא שקר דבשלמא דאם זה הלשון הוא מורגל בו אז אמרי' מצד ההרגל שנעשה טבע נזרקה מפיו שלא במתכוין אבל גבי איידי כגון הך דכתובות ודאלו מגלחין לא שייך הא אלא דתנא נקטה במתכוין אגב רישא וזה א"א דבדבר שהוא שקר לא אמרי' הכי ובהכי ניחא כל כדי נסבה שבש"ס בדבר שהוא שקר וההיא דע"ז יראה לי לתרץ ע"ד מ"ש התו' בכתובות גבי נישאו דאע"ג דמשמעיתה נמי נישאו בעל כרחן מ"מ כיון דמשמעותה נמי וכו' לא הוי דבר שקר א"כ ה"נ ההיא דע"ז יש לתרץ דהוי דומיא דנישאו משום דיכולין לפרש ג' לאחריהם דקאמ' היינו עם האיד ולא הוי דבר שהוא טעות אע"ג דכבר אחשביה לאיד עם ג' לפניהם דלא דמי לטעות דנישאו דמצד עצמו אינה יכולה להתקיים מ"מ כיון דג' לפניהם מצית שפיר למימ' ביום האיד עצמו וכן ג' לאחריהם מצית שפיר למימ' ביום האיד בכלל אע"ג דאי תערבינהו חדא מינייהו שקר מ"מ לא הוי דבר שקר כההיא דכתובות ודפ' אלו מגלחין דבכתו' אי תני נישאו ופי' אף בעל כרחן ומעלת להם מזונות ודאי דשקר הוא דהא קימא לן דלית להו מזונות אבל הכא אי מפרשינן ג' לאחריהם היינו ביום האיד עצמו לא הוי שקר אלא דק"ל איך בתר דחשביה עם ג' לפניהם חוזר וחושבו עם לאחריהם אז אמרי' איידי דהשתא לא אמרי' דנקט דבר שקר משים איידי דלעולם לא הוי דבר שקר אלא דר"ל ג' לאחריהם עם האיד עצמו אלא דק"ל הא כבר כ' ג' לפניהם דאחשביה ברישא ומשני הא דאחשביה בסיפא נמי איידי וכו' אבל גבי

כתובות אי אמרי' דפי' נישאו פי' ממש נישאו בע"כ ונקט הכי משום איידי אז ודאי הוי דבר שקר וכן ההיא דפ' א"מ וזהו כוונת רש"י שכת' לעיל ד"ה תנא נמי ג' לאחריהם וכו' וקרו להו לבתראי ג' וקחשיב לאיד בהדייהו עכ"ל דלכאורה רש"י מאי אתא לאשמועי' ומה בא לשלול אלא דבא לשלול דלא תימא דלעולם ליכא לאחריהם אלא ב' והא דנקט ג' איידי דרישא וכיון שכן יקשה דאיך התנא משקר דאינם אלא ב' ואיידי דרישא אומ' ג' להכי פירש"י דאין פי' הש"ס כך אלא דפי' ג' לאחריהם היינו עם האיר עצמו ולא הוי דבר שקר ודק"ל הא אחשביה בג' דלפניהם שני שפיר הדר אחשביה נמי בג' לאחריהם משום איידי דהשתא לא הוי דבר טעות ודוק ותשכח:

אלא דק"ל דברי ה' הליכות אלי דכת' דאשכחן איידי שהוא טעית וכו' ופירש"י אע"ג דליתנהו אלא ב' עכ"ל. והנה אדרבה מסיום דברי רש"י שהשמיטה בהליכות אלי משמ' משם דלא הוי טעות דכפי האמת ג' עם האיד וכללו עם הג' לפניהם ולאחריהם. וי"ל דבריו דר"ל דכיון דאחשביה ברישא אין מדרך החשבון לחשוב מחשבות ב"פ ואי אחשביה הוי דבר טעות לגבי החשבון דנדרש לפניו ולאחריו ואז אבד חשבון אמטו להכי קאמ' אשכחן איידי שהוא טעות אבל אינו ר"ל איירי שהוא טעות בדין כהאי דכת' התו' בכתובות. עוד יש לתרץ דברי התו' דכתו' עם סוגיא דע"ז דאה"ן דהו"מ למפרך דלא מצי למימ' תנא איידי בדבר שהוא שקר אלא דבלא"ה פריך ליה שפיר ת"ש וכו' וכן הא דכדי נסבה דר"ה וזבחים לא קמשני הכי אלא רב חסדא דוקא ורב פליג עליה מהאי טעמ' דתו' דכתו' ופ' א"מ אלא דזה דוחק דא"כ רב חסדא ורב פליגי בהכי ולכן מחוורתא כדשנינן מעיקרא ותו לא מידי:

ואחרי מופלג שכתבתי זה מצאתי לה' מרכבת המשנה בפ"א מה' שוכר שהק' מע"ז שהקשיתי ומחולין (דף ע') ומר"ה (דף ל"ג) ומפסחים (דף כ"ח) והניחם בצ"ע ולי יראה דהו"ל להרב ליפרוך מהא דה' הליכות עולם סוגיא דברכות (דף ג"ן) דתנא קאמ' רובא ישראל דמשמ' הא מחצה על מחלה אינו מברך משום איירי רישא ולא לאיתויי כל הנך ראיות ואדרבה היילל ממקום שבא דעלה קאמ' ה' יש זה הכלל של התו' אלא ודאי נר' ברור דמכל הני לק"מ דלא מיקרי טעות על הדיוק כיון דכפי האמת רובא ישראל מברך אף דלאו דוקא רוב מ"מ מה ששנוי בהדיא שהוא אינו טעות וכן הך דחולין דהוא אסור באכילה לפי האמת אלא דלאו דוקא הוא דכל הבהמה נמי אסורה וכן הך נמי דפסחים דכפי האמת מותר בהנאה לאחר זמנו אלא דלאו דוקא הנאה ולאחר זמנו אלא אף באכילה תוך זמנו בזה לא הוי טעות דמה שנשנה בהדיא אינו טעות דומיא דתירוץ הר"א של התו' וכן הא דר"ה קושטא הכי דהשומע מן המתעסק לא יצא אלא דלאו דוקא

מתעסק בזה לא הוי טעית אבל הך דכתו' דקתני נישאו אוכלות וקושטא לא"ה דאינה אוכלת וכן הא דמ"ק דקתני עולה וקושטא אינה עילה בזה הוי טעות אב בכל הני דאייתי לק"מ כלל והך דע"ז כבר תירצנו שפיר ותו לא מידי:

גו כדתניא היכא דקאמ' הש"ס כדתניא ואיכא בה מה דלית במקומה הקבוע לדעת רש"י מה שכתוב בה יתר נו"ם ולדעת
התו' אפשר שהיא ברייתא מת"כ בזבחים (דף ח') ע"ש:

אות למ"ד

(**נ"ד**) **לא** זו אף זו. כ' ה' ה"ע דבתרי כבות לא אמרי' לא זא"ז ולא זו ואצל"ז והנה ק' מדאמרי' בזבחים ט"י וטמא וכתבו התו' דזו ואצ"ל זו וק' והא בתרי תיבות לא אמרי' זו ואצ"ל זו ונלע"ד לתרץ דנקט טמא משום ט"י דלא ילפי' ט"י אלא מדאייתר קרא דנפקא לן טמא מיינזרו ואייתר קרא דקדושים ולא יחללו לט"י ואי לא כתי' אלא חד קרא הוה מוקמי' ליה לטמא להכי תנא תנא דמתני' לומ' דט"י מחלל מראית לן טמא מחלל ואצטריכא טמא בשביל ט"י וכעין זה תי' ה' י"ש אמתני' דשבועות ובמ"ש יפורש לנו דבור התו' שם ט"י ואח"ך תני טמא זו ואצל"ז קתני ומשום דאיכא תרי קראי אני תרוייהו והא דלא תני טמא ברישא וכו' עכ"ל והקו' ככאן גלויה דכבר תי' התו' זו ואצל"ז זו ומהו שכת' ומשום דאיכא וכו' אכן במ"ש ניחא דק' להו דאיך אמרי זו ואצל"ז בתרי תיבי ותי' משום דאיכא תרי קראי ומחר קרא לא שמעי' לתרוייהו ומיקמי' ליה בטמא להכי אצט' תרי קראי ולהכי נקט תנא תרוייהו דאי לאו הא לא קיימא הא ומ"ש והא דלא תני טמא ר"ל דהול"ל טמא ברישא דלא זו א"ז עדיפא דאורחיה דתנא הכי כדכת' ה' א"ע ועיין בחידושי שם מה שצי' עוד בס"ד. ענ"ל לתרץ הקושיא דלא אמרי' זו ואצל"ז בתרי תיבי והכא אמרי' משום דאי הוה תני טמא לחוד היה חידוש צרתי' ה' י"ש בשבועות וחידושיה הוא דקרא עסיק בכל מילי בזר ובנותר ובאכילת קדש כדכת' התו' שם בד"ה אלא למעוטי גוים וכיון שכן אי לא תנא טמא כלל הו"א דלית ביה אלול דקרא עסיק בזר ובנותר כדדריש הש"ס ובאכילת קדש וקרא לא עסוק בטמא ששימש להכי כת' תנא טמא לומר דקרא עסיק נמי בטמא וכיון דאי כת' תנא טמא לחוד איט בה חידוש להכי כי כת' תנא נמי ט"י זו ואצל"ז קתני ולית לן בה וכפי תי' ועוד שכת' התו' דנקט טמא סמוך לערל לומר דדין ערל לדין טמא ליתא נמי דאצט' טמא בשביל ערל לומר דדין א' להם כנ"ל:

(**נה**) **לדבריהם** קאמ'. מצינו שאומר הש"ס לדבריהם קאמ' שנותן טעם לדבריהם וליה לא ס"ל האי טעמא ואית ליה טעמא אחרינא אלא דלדבריהם קאמ' ואע"ג דהש"ס יכיל

למיהב טעמא דס"ל אפ"ה דרך הש"ס הכי כ"כ התו' בזבחים (דף ע"ב) ד"ה וליבטיל ברובא וכו' ומשמ' מדבריהם עוד דאף דמהש"ס לא משמ' דהאי טעמא לדבריהם אלא סברא דנפשיה אפ"ה יכלינן לפרושי דברי הש"ס לדבריהם קאמ' ובחולין (דף צ"ו) כתבו אהא דאיתמ' במ' מכות (דף י"ז) ורבנן בריה נשמה חשיכא וכו' ופירשו הם ז"ל דדברי הש"ס לדבריו קאמרי והקשו על האי פירוש' דכיון דמצי הש"ס למיהב טעמא שברא דנפשייהו אמאי יהיב להו טעמא דלדבריו קאמרי בלא משנה ובריייתא דל"ד לפ' כל הזבחים (דף ע"ז) דקאמ' הש"ש לדבריהם קאמ' דהתם ממשנה ובריייתא קאמ' הכי אבל הכא מי דחק לומ' דרבנן משיבין תשובה לדבריו אבל התו' דזבחים שכתבתי לעיל ניחא להו אע"ג דבלא משנה ובריייתא אמ' הכי:

(**נו**) **לישנא** אחרינא. מצינו דליכא שום הפרש בין ליש' קמא ובתרא זבחים (דף ר"א ע"ב) ליש' אחרינא דמשקע ליה בחומרתי' לפי פירש"י דליכא שום הפרש אלא בליש' בעלמא והתו' שם פי' פי' אחר דאיכא שום הפרש ביניהם וכ"הג כ' הרמב"ם כתשו' והביאה הרב מגדל עוז בפ"א מה' ברכות ה' י"ב וז"ל ולפ"ז הפי' שעלה על דעתכם כהנהו תרי לישני וכו' אלא התרי לישני חדא טעמא אית להו ואין לשם חלוקה אלא בשינוי המימרא בלבד ויש בתלמוד מקומות בזה שמקפיד על נוסח המימרא היאך היתה אעפ"י שאין ביניהם הפרש בענין וכו' עכ"ל הרי לך דאע"ג דקאמ' הש"ס איכא דאמרי אינו ר"ל בדין אלא כליש' והא דמק' התם לליש' בתרא מסיפא דמתני' דקתני הסבו א' מברך לכולם נ"ל לפ' כעת דר"ל כפי דברי רב לליש' קמא קאמ' לא מיבעיא הסבו ר"ל דא"ץ הסבה ואם יהיה הסבה מכ"ש וכ"ש ולהכי במקום דמעקרי חזר הדין כפת דהסבה צריך ובלא הסבה לא מהני אבל לליש' בתרא דקאמ' יין לא מהניא הסבה ופי' הרמב"ם אין בהם דין זה דהסבה וא"כ אפי' במקום דמתעקרי בהסבה לא מהני כלל דהוי כאילו לא הסבו דלא מהני כלל לא מעלה ולא מוריד ולא שייכא ביה א"כ אמאי אמרי' דאם הסבו א' מברך לכולם ותי' משום דאיכא פת מינו וכו' זהו מה שנ"ל כעת והשת' ליכא שום הפרש בין הלשונות דבין ליש' קמא ס"ל דיין לא בעי הסבה וליש' בתרא נמי ס"ל אין בו דין הסבה נמצא דליכא הפרש אלא בלישנות וא"ל דנ"מ לאורחים בלא פת דללי"ק מהניא הסבה וללי"ב לית בה שום תקנה אלא בהסבה די"ל דמסתמא אין אורחים בלא פת ועוד דהנהו לא איירי נמי באורחים כי היכי דנאמ' דנ"מ לאורחים אלא דכך נאמ' בישיבה בלי דיוק אלא דאנן נילף מלשון זה נפקות' כדאמרי' מיתיבי ומקודם לא נזכר אורחים כלל ואפ"ה קאמרי א"ד א"כ מוכרח בלישנא דכוונת האי אמורא דקאמ' א"ד דלא עסיקי' כלל באורחים לקפוד אלישנא דוקא והל"מ כת' דגירס' אחרת היתה לו בש"ס איך שיהיה ש"מ מדבריו דאיכא

לישנות דל"פ אלא בליש' בעלמא ועור איתא שם (דף ל"א) ליש' אחרי' כזית למחר וכו' דפי' בליש' הוא דפליגי כפי פי' הב"הז אבל האמת כפי' ה' צ"ק כנר' למעיין שם וכן יש עוד ליש' אחרי' בזבחי' (דף צ"ו) דבליש' בעלמא הוא דפליגי וכן מצאתי בס' תחלת חכמה (ס"ט) שיש א"ד ולא בליש' בעלמא:

(**נז**) **למימרא** אשכחן דאינו פריך מכח דסמיך ליה והק' התו' על רש"י ז"ל דמדקאמ' למימר' בתר למחר וכו' משמ' דבלאו ההיא דלמחר לא מצי למפרך מידי זבחים (דף כ"א ע"ב):

אות מ'

(**נח**) **מחלוקת** מצינו שנחלקו האמוראים במחלוקת שנז' במתני' וק' והא בכל דוכת' דחיקא ליה לש"ס לומ' כתנאי משום דכיון שנחלקו התנאים אמאי חידשו המחלוקת ואם כוונתם לפסוק הלכה הול"ל הלכה כמר ותי' התו' משום דאיכא דמהפכי להו לתנאי לזה לא אמרו הלכה כפ' ושמעי' מינייהו דאע"ג דהש"ס לא תי' כך אעפ"כ אנן מתרצינן ודבריהם כשבת (דף נ"ד) ד"ה רב אמר ובברייתא אמרי' אפשר דלא שמיע להו כמ"ש ה' כ"ה על ענין לימא כתנאי שעמדה ע"ש:

(**נט**) **מיתיבי** מצינו מיתיבי והוא מפסוקא ולא ממשנה ומברייתא בע"ז דכ"ד ובמכות (דף ח"י) (**ס**) **מאי** קמ"ל תנינא מדיוקא. כ' ה' ה"ע (די"ז) כהאשה שנתארמלה (די"ז) מקשה ור"ה מתני' אתא לאשמועי' ותי' דיוקא דמתני' אתא לאשמועי' והצ"ע דאמאי לא קאמ' לה אמתני' עכ"ל. ולענ"ד השפלה אפשר לומר דמהאי ליכא קושיא במאי דכת' התו' שם וז"ל ור"ה מתני' אתא לאשמועי' לאו דוקא נקט ר"ה דהא לא איירי ר"ה התם אלא במורידי' קרוב לנכסי קטן והא לא שמעי' ממתני' אלא כלומר רכא דדייק התם ש"מ מדר"ה דאין וכו' מאי התא לאשמועי' עכ"ל נקיטינן מהכא דכוונת קו' הש"ס קאי ארבא דקאמ' ש"מ מר"ה ולא אמתני' וא"כ איכא למימ' דלעולם רבא נמי מעיקרא הוה מסמיך להאי דינא אמתני' אכל כיון דמהך נמי משמ' הכי כמו שדייק להכי כיון ששמעה להאי מימרא קאמ' דמר"ה משמ' נמי לדיוקא כדדייק ודיוקא דמתני' אתא לאשמועי' דכיון דמשמ' מהאי מימרא הכי א"כ ממילא האי דיוקא דדייק אמת הוא דלפי דאינו מבואר במתני' אלא מדיוקא להכי כיון דמצא דסייעי' אמר ש"מ וכו' אבל אי קשיא הא קשיא דכת' ה' י"ש כשם הרמב"ן ההיא דפ' השואל:

ודע מה שתי' הרב קארו ז"ל כזה הכלל ב' תירוצים נר' דמוכרח לומר כן מהא דפ' הגוזל (דף צ"ו) דר"א גנב טלה וכו' דקא מוקים הש"ס להאי מימרא בזה הכלל ולעיל (דף ס"ה) דקאמ' מותיב ליה ר"ח וקא"ל רחמנא ליצלן מהאי דעתא ואמאי לא מסייע ליה ממתני'

דזה הכלל אלא מוכרח לומר דאיכא למימר כיון דלא מבואר כמתני' אלא מדיוקא להכי לא קא מייתי סייעתא מינה ולא קבע מימרא אמתני' דלא יש ראיה כ"כ או כתי' כ' דמעיקרא אסברה דלא ס"ד דיוקא דמתני' ולבסוף כד דייק למתני' אסמכוה למתני' וכ"הג יש לתרץ האי דאיתא בריש זבחים ליתני ולא עלו לבעלים לשם חובה ותי' דקמ"ל להאי דקאמ' רבא עולה וכו' אבע"א קרא אבע"א סברא וכו' וא"כ אמאי אצט' לסברא ולקרא ולידייק ממתני' הלא מוכרח לומ' כדכת' ה' כ"ה דמעיקרא דכא אסברה ותני מתני' ולא דייק כה ולבתר דדייק ממתני' אסמכה להאי מימרא ממתני' או כדתי' תי' א' דכיון דלא מבואר כמתני' לא אוקים עלה מימרא וא"כ כפ"ז דוקא דיוקא בעלמא אכל היכא דאין להבין פי' מתני' אלא בהכי לא אמרי' הכי וכדכת' ה' י"ש אבל מדכרי ה' כ"ה והרמב"ן משמ' בהדיא דאף בפי' דמתני' אמרי' הכי ועוד כלל אחר דאף אם הש"ס לא מקשה ור"פ מתני' אתא לאשמועי' אפ"ה אנן מקשי' ומתרצינן דיוקא דמתני' כגון האי דזבחים ודפ' השואל שבת' הרמב"ן דלא הק' כלל ותו לא מידי:

(**סא**) **מיתיבי** אשכחן אתנאים כדאמרי' בזבחי' (דף כ"ג) ת"ר זקני דרוב תנאים הם וקאמ' עלייהו מיתיבי וכ"כ ה' ה"ע דמצא כזו ואע"ג דמצי לתרץ דפליגי כיון דתנאי נינהו מ"מ אי אותה משנה או ברייתא כב"ע מצי לאותובי אפילו לתנאים כדאשכחן כפ' כיצד צולין דפריך מברייתא לר"י כן דכריהם בזבחים (דף כ"ד) ד"ה מפני שאמרו ע"ש:

(**סב**) **מאן** תנא. כ' ה' כ"ה (ק"ט) בשם התו' דמ"ק משום דסתם האי תנא דמתני' לא אתיא כר"מ מ"ה בעי מאן תנא וכפ"ז ק' מאי דאמדי' כשבועות (דף מ"ט) מאן תנא ר"מ היא דפשיטא סתם מתני' ר"מ ונר' לתרץ דהתם אשכחן ר"מ דקאמ' אפכא ולא אתיא כר"מ אלא עד דמהפכי להו להכי הוכרח לומר מאן תנא וע"ש בתו' ד"ה מאן תנא וכעת יש לפ' כדבריהם דר"ל דל"ת כיון דמפיך להו ור"י אית ליה כש"ח ר"מ ור"י הלכה כר"י דא"כ לא מוקים משנה כר"מ דהא ככל דוכתא מצינו דאומ' הש"ס מתני' דלא כר"מ אלא ודאי ש"מ מדקא טרח לאוקומה כר"מ ש"מ דהלכתא הכי והיינו טעמיה וא"כ כפ"ז יצא לנו כלל דאם הש"ס רוצה להעמיד מתני' כר"מ וקאמ' מאן תנא אע"ג דמצינן למימ' האי מתני' דלא כר"מ ש"מ ודאי דהוי הלכתא הכי או אפשר דכוונתם לומר דכל מקום דאומר הש"ס מאן תנא אע"ג דיש לו טעם דקאמ' הכי משום דסתם מהני' לא אתיא אליביה דד"מ או דיש לו סיבה אחרת דלא אתיא כר"מ אא"כ מהפכי להו אפ"ה ש"מ הלכתא הכי דאל"ה מאי איכפת ליה דקאמ' מאן תנא בין אתיא כר"מ או לא ומ"מ היכא דליכא שום תנא דאתיא מתני' כוותיה אלא כר"מ לא קאמ' מאן תנא או אפשר דק"ל מאי דק"ל לעיל דכיון דכל סתם מתני' ר"מ ודאי ה"נ ר"מ וכדמהפך רבה כד אבוה ואמאי בעי לומר מאן

תנא כיון דהך משנה ר"מ וכדכת' התו' במ"ק ותי' דאצט' לומ' דהכי הלכתא ולא תימא דהלכתא כר"י ולהכי בעי מאן תנא ר"ל דאנן קי"ל הלכתא הכי ומאן תנא ר"מ ולכשאפנה אשנה בע"ה הנותן כח לעשות חיל בתורה כפלפול וסברא ויהיה לי לעזרה כיר"א:

(**סג**) **מגדף** כה ר' פ'. כ' ה' ה"ע דהיא מרבנן סבוראי היכא דקאמ' מגדף בה ר' אבהו ואני מצאתי מגדף ר' אבהו כזבחים (דף י"ב) והיא בודאי לאו מרבנן סבוראי דהא אחר תי' ר' אבהו קמייתי דברי אבייי ור"פ אהך גידופא ועוד דקא"ל ר' זירא לר"א לקמיה לימ' קסבר ר"י וכו' ופירש"י מדאצט' לן לשנויי אליביה בלאחר חצות דאז לא שמיע לך מיניה וכו' ע"כ. והאי תירוצא דלאחר חצות לא תי' אלא ר"א דמגדף ואי אמרי' דר"א דמגדף מרבנן סבוראי א"כ האי ר' אבהו דקא"ל ר' זירא הוא א' מהאמוראים ומאי קא"ל מדאצט' לן וכו' דאי לא שמיע לך וכו' הא ר' אבהו לא זכר כלום מזה אלא מוכרח דהיינו ר' אבהו דמגדף ולא מרבנן סבוראי הוא ובדברי התו' ז"ל:

(**סד**) **מכלל** היכא דקאמ' הש"ס מכלל דתרוייהו ס"ל כך וכך ר"ל נ"מ למיהוי יחיד כמקום רכים להך מ"ד ונ"ל דכפי דברי התו' בזבחים (דל"ג) שכתבו הא דאמרי' ביומה זאת אומרת פי' ולא ס"ל א"כ נ"מ נמי דאם אמר דבא מימרא אחרת בעלמ' לא ס"ל ע"ש:

סה מימרא אשכחן מימרא דר"י וקאמ' הש"ס למאן ח"א כפ' וח"א כפ' אפי היא מימרא בפ"ע ואפשר משום דהני פ' ופ' הם תנאים דברייתא ולהכי לא אמר לפ' ולפ' דלאו כ"ע ברייתא גמירי כי היכי דיאמר לפ' כאילו מחלוקתם פשוטה כנ"ל זבחים (דף כ') ע"ש:

(**סו**) **מתני** אשכחן לשון מתני אבעיית אמורא בזכחים (דף כ"ה ע"כ) רכ יוסף מתני הכי רב כהנא מתני חבית בעא מניה ופשט ליה וכו' ואי האי הוינן מיישבים דר"ל ר"י מתני הך בריי' דחבית אסופו לנוח דקא מבעי ורב כהנא האי ברייתא דחבית אבעיית חבית גופה דבעא חבית ופשט ליה חבית דלא שמיעא ליה ברייתא דחבית אלא הך מתני דרכה דלא פשיט ליה מברייתא דחבית כלל דקא פשיט ליה ממזרק מסברא ואפ"ה קאמ' מהני ועוד שם (דף כ"ט ע"ב) רב מרי מתני א"ר ינאי וכו' ורש"י שם (דף ל') פי' רב שימי מתני כראביי ורב וכו' מתני כדרבא תני מתנייתא כדאביי וכו' תני מתנייתא כרבא עכ"ל ולא פי' מתני בפי' מתני' כאביי ורב הונא מתני בפי' מתני' ומפרשה כרבא משום דמפרשי' מתני' כפשטה בדאפשר:

(**סז**) **מתקיף** כת' ה' כ"ה וה' י"ש שמצאו מקום שאין לו בית מנוס שלשון מתקיף קאי אמתני' ואברייתא ע"ש ועוד אני מצאתי לשון מתקיף קאי אמתני' במכות (דף כ"ב) מתקיף לה רב הושעיא וכו' מתקיף לה ר"א וכו' מתקיף לה אביי וכו' מתקיף לה רב אשי וכו' מתקיף לה רבינא וכו' וכולהו קיימי אמתני' והנה הייתי יכול לתרץ דמה דנקטו

מתקיף קאי על דברי עולא שהק' על דברי ר"ן דאמאי לא קחשיב משים זורע בי"ט ותי' לו תנא ושייר והק' לו עולא תנא קתני ח' ואת אמרת תנא ושייר א"כ להכי קא מקשו ליה אא"ב תנא ושייר אע"ג דקתני ח' א"כ ל"ק הא דתנא ושייר דתנא לאו כרוכלא הוא אבל השתא דאמרת כיון דתני ח' לא מצית אמרת תנא ושייר א"כ בהך קשיא דזורע בי"ט תירצת מה שתירצת כמו שתי' אבייי אלא הכא מאי איכא למימר אבל ודאי אינהו אמתני' לק"מ דאמרי' תנא ושייר כך נ"ל לכאורה. אכן כתבו שם התו' ד"ה מתקיף לה ר"א וכו' ק' דהשת' פריך טובא ונפרוך דלא משני מידי וצ"ל דע"כ תנא ושייר ולעיל קאמ' תני תנא ח' וכו' אומ' הר"ם דל"ד לעיל קתני ח' ומני י"ט בחד ואי איתא דאיכא תו מלקות בי"ט הי"ל למטתן בב' אבל הכא יכול להיות דלא איירי תנא למיחשב כל הני גווני דזורע בנחל וכו' עכ"ל. כוונתם רצויה היא לומר דאע"ג דתנא קאמ' ח' אמרי' תנא ושייר ולעיל דהש"ס לא ניהא ליה בהכי היינו משום דכיון דקחשיב אינהו ח' ובהו חד דאית ביה תרי מלקיות ולא קחשיב ליה אלא בחד ולהכי אתמוהי קמתמה תנא קתני ח' וחשיב להו וא"כ איך קאמ' דחד מאינהו ח' חשיב מניה מלקות חד וחד שייריה אבל הכא דתנא לא קחשיב ולא אייריי בהו תנא כלל לא אמרי' אמאי לא קחשיב ליה דתי' תנא ושייר שייך בהא דתנא לאו כרוכלא הוא למיחשב כל המצאות דבעלמ' ואע"ג דקאמ' הש"ס מתקיף ולא מתרץ לה מידי ומעיקרא ק' דקארי לה מאי קארי לה דהאי תי' ידוע לכל י"ל דהאי תי' פשוט ודחוק הוא דלא מתרצי' האי תי' אלא מתוך דוחקא ולהכי אינהו קא מחפשי למצוא טעם מספיק לקושייתם וכיון דליכא תירוצא אחרינא מהדרינן להאי תירוצא דתנא ושייר. נקיטי' מהכא דכ"ע מודו דאמרי' תנא ושייר הכא ול"ד לעיל ואפ"ה אמר מתקיף א"כ ש"מ דשייך לשון מתקיף אף אמתני' ועוד כלל אחר נקיטינן מדבריהם ז"ל דאע"ג דאמ' ר"א קא מתקיף ולא משני מידי אפ"ה אנן משנינן דלא חש ליה להאי תירוצא למכתביה ואף אם אותו התירוץ לעיל תירצו ולא איתוקם אי בהאי מתוקם שפיר אנן מתרצינן ליה ועוד מצאתי מתקיף אברייתא בזבחים (דף ל"ח ע"כ) ע"ש:

(**סח**) **מטונך** מדברי התו' בזבחים (דף ל"ב) משמ' דאין פירושו להשיב חשיבה לסתור קושייתו ותו לא אלא להכביד עליו להביא ראיה כדברי המשיב מטונך והפך המקשה:

אות נו"ן

(**סט**) **נותר** אשכחן דקאמ' הש"ס נותר ואינו נותר ממש אלא מחשבת חוץ לזמנו רש"י ותו' בזבחים (דף כ"ג ע"כ) ע"ש:

(**ע**) **נעשה** מצינו שהש"ס מק' רישא אסיפא ומתרץ דהדיוקא דרישא נעשה כדין הסיפא ופעמים מתרץ תברא מי ששנה זו לא שנה זו וכתבו התו' בקמא (דף מ"ח) דאי אית ליה

פלוגת' משני תברא ואי לית ליה פלוגתא משני נעשה דעדיף מתברא ואי הטעמים אינם שוים אינו מתרץ נעשה ומשני תברא אע"ג דליכא פלוגתא בהדיא כדכת' התו' בחולין (דף י"ו) וכ"כ ה' י"ש. עוד כלל אחר דאע"ג דהסיפא תני אבל אעפ"כ אמרי' נעשה כדאיתא בקידושין (ד"ה) ובמציעא (דף ל') בעיא בעי הש"ס ובעי הש"ס למפשט מדיוקא דרישא דמתני' והק' לו אימא סיפא וכו' אלא מהא ליכא למשמ' מינה וק' דאמאי לא מתרץ נעשה כדתירץ הש"ס בקידושין שם ובביצה (דף כ"ד) ובקמא שם ובשבת (דף ל"א) ובכמה דוכתי וליפשוט בעיין בבתרא (דף ק"ד) ג"כ בעיא ולא איפשיט' ע"י נעשה וכן בע"ז (דף ע"ב) נמי בעיא ולא איפשיטא בתי' נעשה וכן ג"כ שם (דף כ"ב) ונ"ל דלמיפשט בעיין לא אמרי' נעשה דמאן לימא לן דרישא דוקא וסיפא לאו דוקא דילמא רישא לאו דוקא וסיפא דוקא וכ"כ התו' בבתרא שם וז"ל אלא מהא ליכא למשמ' מינה ול"ק רישא אסיפא דליש' דחד מינייהו לאו דוקא ולא נקטיה אלא משום סיפא עכ"ל. ר"ל דק' רישא אסיפא מתרצי' חד מינייהו ל"ד אבל כדי למיפשט בעיין לא מתרצי' רישא דוקא ונעשה כדין הסיפא דמאן מפיס אמנם בעלמא כדי לפרושי הברייתא אז מתרצינן נעשה אבל למיפשט בעיין צריך ראיה גדולה וכן מצאתי שכן תי' הר' ידידיה גאלנטי ז"ל בחידו' לע"ז אכן מה שתי' ה' י"ש בסוגיא דמציעא מה יתרץ בסוגיא דע"ז ובתרא אלא נ"ל כדכתיבנא וא"כ יצא לנו כלל מחודש בזה דלמיפשט בעיין לא אמרי' נעשה:

עוד מצינו לתו' בשבת (דף צ"ב) שכתבו וז"ל הא לאחריו ובא לו לאחריו פטור לעיל גבי חזקיה משני נעשה ובפ"ק דקידושין גבי נתנה היא ואמרה היא ובכמה דוכתי לא משני עכ"ל. וא"כ יצא לנו כלל מזה דכל היכא דמשני תברא ומצי לשנויי נעשה אפ"ה לא משני ולפי דבריהם הה"נ היכא דלא משני כלל כהאי סוגיא דלעיל דפעמים לא משני האי שינוייא והאי סוגיא דשבת נ"ל לתרץ כמ"ש לעיל בשם התו' דקמא שכתבו דהיכא דאית ליה פלוגתא אז תי' תברא עדיף מנעשה ובהאי סוגיא דשבת קאמ' הש"ס דלאחריו ובא לאחריו תנאי היא ולזה תי' תברא ואע"ג דהש"ס מסיק דליכא פלוגתא וד"ה חייב מ"מ מעיקרא קס"ד ר"א דתנאי היא אמנם אחר האמת דד"ה חייב אז מתרצי' שפיר נעשה או כרב אשי וזו היא סברת רב אשי כיון דד"ה חייב אמאי מוקמי' תברא ודוק שפיר:

עוד מצאתי לתו' במציעא (דף ל') שכתבו וז"ל אלא מהא ליכא למשמ' מינה תימא כיון דקשיא רישא אסיפא נימא נעשה כדאמרי' פ"ק דקידושין (ד"ה) ותקשי לר"י וי"ל וכו' עכ"ל. והנה דבריהם קשים להולמם חדא דא"ל ר"י וכי תפרש במתני' נעשה ורישא דוקא כי היכי דתקשי לי דילמא סיפא דוקא דכי היכי דאמרי' לעיל למיפשט בעיין לא אמרי' נעשה דדילמא סיפא דוקא ה"נ הכא ועוד אמאי ל"ק להו לעיל בפ' א"מ (דף כ"ו ע"ב)

אמרי' אלא מהא ליכא למשמ' מינה ואמאי לא אמרי' נעשה ותיקשי לר"א וה"נ שם (דף ל') בעיא ולא איפשיטא דאמרי' נעשה כדכתי' לעיל ע"ק כפי מ"ש ה' י"ש דבא"מ (דף ל') לא אמרי' נעשה משום דאי אמרי' נעשה במתני' האיכא ברייתא דקשיא רישא אסיפא ואי אמרי' נעשה יהיה הדין הפך ממתני' לכך לא אמרי' נעשה עכ"ל. ולפ"ז מאי מקשו התו' נימא נעשה דא"כ הפך הברייתא כדאיתא התם תניא כוותיה דר"י ונלע"ד לתרץ דודאי אחר האמת דת"כ דר"י לק"מ דליכא קשיא רישא אסיפא דאמרי' סיפא דוקא ורישא לאו דוקא כדכתבו התו' בבתרא (דף ק"ד) כמ"ש לעיל אמנם מעיקרא קודם דידעינן בהאי ברייתא נימא נעשה דר"י כד אמרה למלתיה לא ידע בהאי ברייתא דאל"כ לא היה קובע מימרא אלא בשם ברייתא אלא וראי לא ידע לה וכדהקשו ליה ממתני' השיב להם מהא ליכא למשמ' משמ' דתהוי כך קו' כי היכי דאמ' ר"י למלתי' ואמאי אדרבה נימא נעשה ותתרץ מתני' ואף אם נאמ' דר"י מפ' מתני' דסיפא דוקא מ"מ ק' מנ"ל ר"י למימ' סיפא דוקא אדרבה ניחא לן למימ' רישא דוקא כדאורחי' הש"ס למימ' בכל דוכתא ותקשי לר"י כיון דקשיא רישא אסיפא מאי חזא ר"י דנקט סיפא אדרבה רישא עדיף ותי' התו' לאביי וכו' ר"ל סיפא דוקא ורישא אין פי' ל"ד אלא לגופה אצטרי' לאביי וכו' ולרבא אמנם לפי ס"ד דר"י דמפ' חד מינייהו דוקא ק' נימא נעשה ור"י דאמ' מהא ליכא למשמ' מינה משום דדילמא מתני' פירושה לא"ה אלא כפשטה ורישא דוקא ואמרי' נעשה אבל אחר האמת דת"כ דר"י לק"מ ולא צריכי להאי תי' דמכח האי ברייתא מוכרח דסיפא דוקא ורישא ל"ד וניחא נמי דלא הק' לעיל דף כ"ו) משום דאמרי' בש"ס דהכרח ר"א הוא ממתני' מדלא קתני על השלחן ולזה מכח זה פי' סיפא דוקא ורישא ל"ד וניחא נמי מאי דקשיא לן כפי דברי מהרש"א ז"ל דעיקר קו' אינה לפי האמת דודאי כפי האמת לא אמרי' נעשה הפך מברייתא אמנם עיקר קושייתם היא לפי ס"ד דר"י לא ידע האי ברייתא דמוכרח ודאי לא ידעה כדכתי' ואהא הקשו דא"כ נימא נעשה ותהיא דפ' א"מ בעיא ולא איפשיטא ולא אמרי' נעשה היינו מטעמא דכתי' לעיל דלמיפשט בעיין לא אמרי' אכן מה שק' כפי דברי מהרש"א הוא מאותם הבקיאות שהבאתי לעיל הרבה דלא אמרי' נעשה וליכא ברייתא כלל וראיתי לה' פרח מטה אחרן שאלה (דף ח' ע"ד שהק' אלו הקושיות ותי' דקו' התו' היא כפי המסקנא וכו' ובודאי שנתעלמו ממנו דברי התו' בבתרא שם ומ"ש עוד בההיא בעיא דלצורכו ולצורכה משום דספוקי מספקא ליה אבל הכא אף אם נאמ' דספוקי מספק"ל קשיא לר"י עכ"ל. ק' כפי מה שתי' הרב פמ"א כההיא בעיא דאימא ספוקי מספק"ל לתנא דכפ"ז אמאי הש"ס ניחא ליה למימר ספוקי מספק"ל ותהיה בעיא אדרבה אית לן למימ' נעשה כדאורחי' למימ' בכל דוכתא ותיפשוט

בעיין ואדרבה האי תי' דנעשה עדיף דבכל דוכתא מתרץ הכי ולא מתרץ האי תי' דספוקי מספק"ל אלא בקידושין דדוחק לומ' דתנא מספק"ל כמ"ש מהריב"ל ז"ל והביא דבריו ה' י"ש (דף צ"ו ע"ב) וכ"ש כפי מה שפי' ה' י"ש דפי' מספק"ל אינו לתנא אלא לדידן ע"ש שפי' כן לדעת הר"מ במז"ל ועוד דהתו' בבתרא לא תי' הכי כמ"ש לעיל:

כתב ה' ודאהרן בכללי הש"ס (סי' ל"ד) דכת' ה' ג"ה דאי תני אבל לא אמרי' נעשה ותמהתי ע"ז דהא גמ' ערוכה בקידושין (דף ה') דתני אבל ואמרי' נעשה ובכל הנוסחאות איתא הגירס' אכל וכן בהרא"ש ז"ל וזה הספר אינו מצוי כעת בידי:

אות ס'

(**עא**) **ס"ל** כפ'. כ' התו' בזבחים (דף נ"ד) ד"ה והרי זריקה דסבר כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא:

(**עב**) **סתם** מתני' וכו'. היכא דסתם במתניתין ומחלוקת ר"מ ור"י בברייתא קי"ל כמתני' וכ"כ התו' בזבחים (דף ו') דלא שייך בכאן לומ' אין סדר למשנה דהא ודאי הברייתא נשנית חוץ מן הישיבה אחר שלמדו מתניתין:

(**עג**) **סתם** ואח"כ מחלוקת. כת' התו' בכריתות ך (דף י"א) וז"ל דאמאי אצט' למסתמיה ברישא כיון דאח"כ תנא מחלוקת אי ליהוי סתם ואח"ד מחלוקת פשיטא דיחיד ורבים הלכה כרבים ולכשאפנה אשנה על מ"ש ה' י"ש (דף קי"א) בזה בס"ד:

(**עד**) **סייעתא** היכא דמצי לאתויי סייעת' או לאפסוקי הלכתא מאמורא ולא צריכינן לברייתא ואי מייתינן מברייתא צריכינן לאמורא דאמורא עדיפא כיון דלחודה סגי (חולין דף קי"ג ע"ש):

(**עה**) סמי מתני' מקמי ברייתא. כ' רש"י בע"ז (דף ע"ה) וז"ל וטעמא כיון דפשיט מינה ר' אבהו אע"ג דהיא הפך סתם מתני' קי"ל כוותה ולא אמרי' זו אינה משנה ואע"ג דר' אבהו דמייתי מינה ראיה לא מייתי אלא דלא אית בה פלוגתא מ"מ כיון דפשיט מינה קי"ל כוותה בכל מילי וכת' הרא"ש ואין זו ראיה משום דמייתי מינה ראיה במלתא דלא אשכחן בה פלוגתא ולא יהיה בשביל זה הלכה כמותם במאי דאשכחן פלוגתא ולדבריו הי"ל משים דבשל סופרים הלך אחר המקל עכ"ל. וא"כ יצא לנו כלל מדברי רש"י דאף לגבי מתני' קי"ל כברייתא כיון דפשיט מינה האמורא ואפי' דלא פשיט מינה אלא למלתא דלית בה פלוגתא והרא"ש דעתו כיון דלא פשיט מינה אלא למלתא דלית בה פלוגתא אין ראיה לפסוק אף דאית פלוגתא משמ' מזה דהאמורא יכול לפסיק כברייתא אף לגבי מתני' ועוד כלל אחר דאמרי' בשל סופרים הלך אחר המקל אף לגבי סתם מתני':

אות ע'

(**עו**) **ערל** כת' התו' בזבחים (דף כ"ב ע"ב) וז"ל מפ' רש"י בכל מקים שמתו אחיו מחמת מילה ור"ת מפ' דמומר לערלות וקרי ליה לבו לשמים משום שאינו מבטלה אלא מדאגת צערא:

אות פ'

(**עז**) **פלוגתא** היכא דפליגא ברייתא אמתניתין מוכרח על הש"ס לרמיינהי אהדדי ואי לא רמינהו ש"מ דלא פליגי כ"כ הר"ן ז"ל בפ' השוכר את הפועל (דף שפ"ח) ואין כן דעת רש"י ז"ל:

(**עח**) **פרכא** אשכחן דפריך הש"ס פרכא היכא דאינו מוזהר וילפי' מניה מיתה או דבר אחר פרכינן מה להנך שכן מוזהרים תאמ' בהאי דמוזהר זבחים דף י"ו)

(**עט**) **פרכא** אשכחן בגמ' דזבחים (דף ו') דקאמ' מה ליושב שכן וכו' מה לשם יושב שכן וכו' שם יושב לא פריך ואת"ל פריך וכו' ואיכא למידק איך קאמ' הש"ס ואת"ל פריך הא קי"ל דחדא מחדא לא פרכי' כל דהו כדכת' התו' לעיל ובעלי הכללים ונר' דהמקשן לא אסיק אדעתיה הכי והשיב לו שם יושב לא פריך דחדא מחדא לא פרכי' ואת"ל כפי שיטתך דפרכת לה ל"ק וכו' א"נ קא"ל שם יושב ר"ל אף אם יבוא לידך צד השוה ותפרוך מה לשם וכו' לא חשיבא פרכא כדחזינא כמה פרכות וקאמ' הש"ס לא פריך כדכת' בעלי הכללים ואת"ל חשיבא פרכא נילף וכו' ודוק:

(**פ**) **פרכא** היכא דפריך הש"ס תרי קושיות ובמסקנא קו' ותו ליתא וקו' א' אכתי קושיא והתו' החזיקו באותה סברא מכח קושיא מבחוץ וכתבו דלית לן בה אי מחזקי' באותה סברא דעיקר פרכא סמיך אותו כ"כ התו' בזבחים (דף ח') ד"ה הילכך וכו' ע"ש:

(**פא**) **פרבא** אשכחן דפריך הש"ס פרכא ומצי לשנויי שינוייא אחרינא בלא פלוגת' וקאמ' הש"ס פליג בברייתא וכת' התו' דעדיפ' משני פליג בבריית' ור"ל כיון דקושטא הכי הוא דפליג בהדיא:

(**פב**) **פרכא** אשכחן דפריך הש"ס פרכא ומצי לשנויי שינוייא דלא למסתר הך סברא קמייתא ואפ"ה קאמ' הש"ס אלא אמ' רבא ונ"ל לומ' משום דק"ל פרכא אי עומד בהך סברא להכי מהך פרכא מיהא נייד מהך סברא והוא דאיתא בזבחים (דף כ"ד) ארבב"ח כל מקום שנאמ' אצבע וכהונה אינה אלא ימין ופריך הש"ס והרי קמיצה דלא כתי' בה כהונה ותנן קמץ בשמאל פסול אלא אמר רבא או אצבע או כהונה והשתא אמאי קאמ' רבא או אצבע וכו' וליתרץ בפשיטו' משום ג"ש דיד דיד וכדקאמ' רבא גופי' לקמן וכן הק' ה' צ"ק ומה שתי' הרב ז"ל ליתא לענ"ד כדכתי' בחידושי בס"ד ע"ש ונלע"ד לתרץ דס"ס אי הוה מתרץ מכח ג"ש ותרתי בעינן קשיא ממתני' דקבלה דפריך מינה הש"ס לקמן

דליכא לשנויי מידי להכי מעיקרא כדפרי' ליה מקמיצה נייד מהך סברא דהא ודאי רבא ירע במתני' דקבלה דמשנה ערוכה היא ואע"ג דהשת' נמי קשיא מר"ש מ"מ הא איכא שינוייא משא"כ אי אכתי קיימינן בהך סברא ליכא שינוייא כלל וכ"הג מצאתי להתו' שם לדף כ"ג דבור הנז"ל מפני שאמרו דכת' וז"ל אע"ג דפירש"י זקני דרום תנאים הם אפרכא דסיפא סמיך וכו' עכ"ל. ופי' דבריהם דאי משני פליגי ק"ל פרכא דסיפא דכת' הם ז"ל לקמן ר"ה לא למעוטי טומאת התהום וכו' דהיינו דנידוק מסיפא דקתני טומאת התהום מרצה הא טומאה ידועה אינה מרצה ואי אמרי' ברישא דפליגי א"כ קשיא סיפא קו' התו' לקמן ולא מצי לתרוצי בסיפא פליג דהא היא אליבא דכ"ע כדכ' התו' להכי פריך ליה שפיר מרישא מכח סיפא ואע"ג דס"ס קשיא אף כפי תי' מ"מ הא אית בה תו' כדתי' התו' משא"כ השתא דלא שייך בה תירוץ כנר' למעיין שם להכי פריך ליה שפיר הרי משמ' מהכא דאע"ג דלא פריך ליה אלא מרישא ומצי לשנויי פליגי אפ"ה פריך מכח סיפא דלא מצי לשנויי פליגי דלהכי כרתי' ליה הב"ע שנטמאו בעלים בשרץ לא פריך ליה מסיפא כקו' התו' דאיכא לשנויי כדחי' הם ז"ל אכל אי אמרי' פליגי ליכא לשנויי מירי ולהכי הק' בכח וא"כ ה"נ לימא דהא דנייד מהך סברא משום פרכא דקבלה דליכא לשנויי בה מידי להכי נייד מהך סברא דמצי לשנויי שפיר בהך מתני' דקבלה וא"כ נקיטי' מהכא דכל היכא דפריך הש"ס ומצי לשנויי שינויא אחרינא דלא ליהדר מהך סברא היכא דאיכא שום פרכא אחריתי ממתני' או מברייתא ומוכרח דידע לה נייד שפיר מהך אוקמת' ועוד כלל אחר דאע"ג דהמקש' לא פריך אלא מרישא והך פרכא ליתא דתי' פשוט אי איכא שום פרכא בסיפא פריך שפיר דסמיך אפרכא דסיפא כדכת' התו' אע"ג דלא קתני לה להאי פרכא הש"ס כלל ועוד למדנו דאפי' כ' התו' פרכא דסיפא אינו ר"ל פרכא דסיפא דפריך הש"ס אלא פרכא אחרת איכא בסיפא וכת' אותה לקמן בדבור מפני שאמרו אבל פרכא דסיפא דהש"ס אי הוה משני פליג ל"ק כלל כנר' למעיין שם וכדכ' בחידושי בס"ד מה שנלע"ד ולכאור' היה נר' לתרץ דקבלה היתה בדברי ר"י דאו או קאמ' כעין מה שתי' התו' בגיטין (דף ע"ד) אהא דקאמ' ארשב"ג מעשה וכו' וקאמ' הש"ס מאן תנא חסורי מחסרא וכו' דלרבנן אצט' דוקא ולרשב"ג דמיה וכת' התו' וז"ל וא"ת למה הוצרך להגיה דלא פליגי רבנן ארשב"ג ור"ל דהו"ל להגיה הגהה אחרת כי היכי דיתרץ קו' מאן תנא בלא פלוגת' ותירצו דקבלה היתה בידו והביא דבריהם ה' כ"ה (דף ק"ו ע"ב) וא"כ ה"נ אפשר לומר דקבלה היתה ביד רבא דאו או קאמ' ועדיפא משני דקושט' קאמ' כדשני הוא גופים לקמי' בקושי' ר"ש פליג בברייתא וכ' התו' דהו"מ

לשנויי דס"ל היקש' אלא דעדיפא משני פליג בברייתא כיון דקושט' הכי הוא אלא דאין צורך לכל זה וכדכתי' שפיר לעיל:

(**פג**) **פרכא** מצינו דפריך הש"ס ב' קושיות ולא תי' אלא אחדא ואהך לא חש לתרץ דמתרצי' כדאוקמי' לעיל ואע"ג דלעיל אוקמי' פרכא על הך אוקמ' אינו חושש לה וכ"הג כ' ה' כ"ה (דף ק') כ"כ התו' בזבחים (דף ז') ד"ה דילמא:

(**פד**) **פלוגתא** כת' ה"ע (כ"ה) דהיכא דאיכא פלוגתא בין החכמים אומר הש"ס ר"פ אמ' והיכא דליכא פלוגתא אומ' הש"ס אמ' ר"פ וכת' הרב כ"ה דמצא במציעא (דף י' ע"ב) ר"י משום ר' ינאי אמר וכו' וקאמ' הש"ס דלא פליגי עכ"ל. ועוד מצאתי במ' מכות (דף י"ו) רבה אמר ר"י אפי' ב' והוא רב יוסף אר"י וכו' וקאמ' הש"ס דלא פליגי אלא מר עסיק בקטנים ומר עסיק בגדולים ומצאתי עוד אמר ר"פ ופליגי אהדדי שם (דף י"ז) א"ר ירמיה משום רשב"ל כמחלוקת בזו כך וכו' ואיתא שם בש"ס דפליגי אהדרי אלא מוכרח דהאי כללא הוא ברוב המקומות ועוד מצאתי בזבחים (דף כ"ו) אמר אביי בק"ק כולן וכו' ופליג:

אות צד"י

(**פה**) **צריכא** אשכחן דהש"ס עביד צריכותא בקראי בתרי עבד צריכותא ובחדא לא עבד וכתבו התו' בזבחים (דף י"ז) בד"ה ט"י מנלן בסוף הדבור דכיון דלא משכח צריכותא לא חש לדקדק ועוד כלל אחר מדבריהם אע"ג דקאמ' הש"ס אי כת' רחמנא מחו"כ אינו ר"ל כדקאי השתא שהוא מדרשא אלא ר"ל אי כתביה רחמ' בפי' ובהדיא כיון דהאי דכתי' מדרשא אצטרי' למכת' תרוייהו ליכתו רחמ' בהדיא חדא דהיינו מחו"כ ולא תרתי:

(**פו**) **צריכא** כת' הכריתות (קי"ג) דתרי תיבי בחד בבא לא אמרי' לא זו אף זו והך סוגיא דזבחים (דף כ"ד) שאני דלא תנא פסול העומד ע"ג כלים ושאלה נשאלה כך ע"ג כלים מאי ואת"ל פסול ע"ג בהמה מאי עכ"ל. והנה רש"י שם מסייעו שכ' וצריכא למתני במתני' ע"ג כלים ובהמה ורגל חברו לפי הסדר שנשנו בה עכ"ל. דלכאורה רש"י מאי אתא לאשמועי' אבל לפ"ז ניחא דק"ל דאיך אומר הש"ס וצריכא דס"ס קשיא ליתני ע"ג חבירו להכי תירץ דאין צריך לה צרי' אלא כפי הסדר שנשנו בה דוקא אבל שלא כפי הסדר אין צרי' דלא זא"ז קתני. א"נ אפשר כוונתו כדכ' התו' לעיל (דף י"ז) דכיון דלא משכח צריכותא בהו לא חש לדקדק א"כ ה"נ כיון דלא משכח צריכותא שלא כפי הסדר לא חש לדקדק:

אות קו"ף

(**פז**) **ק"ו** אשכחן דקאמ' הש"ס ק"ו ואינו ק"ו ממש אלא סתירת דברים בעלמא ואע"ג דהסתירה עלה פרכא אפשר דסמך אק"ו אחריני דאיכא סתירה עמ"ש בזבחים (דף י"ו) ד"ה ולא תותר יעו"ש:

(**פח**) ק"ו היכא דאיכא ק"ו או במ"מ ופריך עלה פרכא חדא אין צריך להקשות כל פרכות דאיכא ביה אלא חדא מתרי או מתלת נקט כך היא מסקנא דזבחים (דף י' ע"ש:

(**פט**) **קושיא** מצינו שהש"ס מקשה קו' על אמורא והאמורא שקדם לו הרבה משיב לו ובת' ה"ע די"ל שהקו' הזאת נקשית גם בימי הראשונים ותרצוה וכן מצאתי שכן כת' רש"י במ' ע"ז (דף ע"א) דאביי ורבא תי' לקו' שמק' על אמימר והם קשישי מניה טובא והקו' הזאת הקשוה על ר"י במס' בכורות דס"ל כאמימר ואביי ורבא תי' שם על ר"י והש"ס קבעה כאן:

(**צ**) **קושיא** מצינו שמק' הש"ס קו' ממתניתין ומתרץ לה ואח"כ מק' הש"ס קו' מסיפא דהאי מתני' ומהאי סיפא ליכא קו' כלל אלא ר"ל ותחזור לקו' הא' מכח האי סיפא דפי' כך ורישא דומיא דסיפא ותקשי מרישא תו' בע"ז (דף ע"ג) ד"ה ת"ש וכו':

אות רי"ש

(**צא**) **רב** אשי כת' ה' ה"ע (דף א') דלא ראה רבא מעולם כדאמרי' יום שמת רבא נולד רב אשי אבל דעת הרמב"ם דרבא היה בימי רב אשי ול"ג יום שמת רבא נולד רב אשי אלא עד שלא מת רבא וכו' עכ"ל. ומצאתי סייעתא גדולה להרמב"ם מדאמרי' בכתובות (קי"א) א"ל רבא לרב אשי אנן בסובלי חלאים מתנינן וכו' הא איתא בהדיא דרב אשי קבל מרבא (א"ה עיין לקמן סי' ק"ט):

צב ר"ש בן יהוצדק רבו של ר' יוחנן כדאית' בע"ז (דף ע"ו) דאמ' ר"י משום רשב"י מים של רבים וכו' וכתבו התו' משמ' שהיה רבו ותימ' דבפ' זה בורר וכו' ואי היה רבו של ר"י רשב"ל היה תלמיד עכ"ל. וראיתי בכללים שבמ' ברכות כתוב דתרי רשב"י הוו חד רבו של ר"י ולא כתב מנ"ל הא ושוב מצאתי שכך כתבו התו' בסיכה (דף י"א) כר"ה דברי רשב"י וכ"כ בנדה (דף י' ע"ב) ע"ש:

(**צג**) ר' יוחנן לא היו לו כנים כדאיתא בברכות (דף ה') דין גרמא דעשיראה וכו' ואעפ"כ היו לו בנות כ"כ התו' שם ד"ה האמ' ר"י דין גרמא וכו':

(**צד**) **ר"ל** הוא בעצמו רשב"ל כדמשמ' בתו' בע"ז (דף נ"ח) ד"ה בצר לאו היינו בצרה והא דאמ' רשב"ל בפ"ק דמכות וכו' ואע"ג דפי' ריש לקיש פירושו ראש הלסטים י"ל פי' רשב"ל ר"ל בן שהוא לסטים ע"ד ר"א בן חסמא וכן משמ' בכמה דוכתי דר"ל הוא רשב"ל וזה פשוט וכן איתא במכות (דף ט"ו):

(**צה**) **ר"ל** תלמיד ר"י ומקודם היה לסטים דמקודם לא היה לימד תורה כלל אלא רבן של לסטיסים אבל התו' כת' דמקודם נמי היה ר' בתורה ולמד מאחרים ולבסוף סרח ואהדריה ר"י לדרך טובה ותורה ששכח אהדרה ליה והביאו ראיה מדאמרי' בפ' כל כתבי דף קי"ט א"ל ר"ל לרב יהודה מקובלני מאבותי ואמרי לה מאבותיך ש"מ שלמד מאחרים ועוד נ"ל ראיה מדאיתא במכות (דף ט"ו) מ"ט ר"ל לא אמ' כר"י משום דג"ש לא גמיר ופירש"י לא למדה מרבו ואי ר"ל לא היה רבו אלא ר"י מהו שאמ' ג"ש לא גמיר אלא מוכרח דר"ל היה לו רב אחר קודם שסרח ונשתכחה ממנו התורה ואהדרה ליה ר"י ונזכר מה שלמד. והנה כתבו התו' בשבת (דף צ"ז) ר"ע ג"ש לא גמיר וא"ת וליגמר וכו' שהיה להם מנין ג"ש בכל התורה כולה וזו היתה יתירה על החשבון לכן לא קבלה עכ"ל. וא"כ ה"נ לימא דלעולם ר"ל מקודם לא היה חכם ורקאמ' לא גמיר היינו משום דיתירה על החשבון כיון שמסר לו מנין ג"ש:

(**צו**) **ר'** ירמיה תלמיד ריש לקיש כדאמרי' במכות (דף י"ז) א"ר ירמיה אר"ל וכו' והוא תלמיד ר"י נמי כדאיתא בנדרים (דף ל"ח ע"ב) אר"י אר"י ע"ש:

(**צז**) **ר'** זירא גדול מר' ירמיה כדאשכחן בזבחים (דף ז') בעא מניה ר"י מר"ז וכ"כ התו' בחולין (דף י"ג) דתלמיד חבר הוא לר"ז ובכמה דוכתי איתא בעא ר"י מר"ז ועוד שם (דף כ"ו) והוא ר"י תלמיד ר"י מדאמרי' בגיטין (דף י"ג) הכי אמר ר"י וכת' שם התו' דהוא תלמיד ר"ז:

(**צח**) **ר'** זירא תלמיד רב כדאשכחן אר"ז אמר רב והוא היה תלמיד ר' חייא בר אבא נמי כדאשכחן א"ל ר"ז לרחב"א וכו' א"ל תרדא ופירש"י שוטה בהול הא ש"מ דהוא תלמיד רחב"א נמי ותלמיד רב אסי נמי חולין דף ו') ד"ה קרי לי ר"ז מר ע"ש:

(**צט**) **רב** אסי ראה רב אשי כדאמרי' בזבחים (דף ו') א"ל רב אסי לרב אשי ומינה וכו' ואע"פ שהוא תלמיד רב חברו דרב כהנא אפשר דהאריך ימים הרבה:

(**ק**) **ר'** חייא אשכחן ר"ח סתם תלמיד ר' יוחנן בזבחים (דף כ"ה ע"ב) והוא ודאי רחב"א דליכא למימ' ר' חייא אחוה דאייבו דהא אדרבה ר' יוחנן קבל ממנו דהיה קדמון מר"י כדכת' ה' הכריתות והכי מוכח דקאמ' לקמי' וארחב"א אר"י בואו ש"מ דמקודם דבר להכי מוכרח בפשיטו' דהוא רחב"א:

(**קא**) **ר'** אמי אע"ג דתלמיד ר"י הוא ג"כ תלמיד ר' אלעזר כדאשכחן שם א"ר אמי א"ר אלעזר היא בפנים וכו':

(**קב**) ר' אלעזר כן פדת לא הוו ליה בני כדמשמ' בברכות (דף ה') דקא"ל ר"י אי משים בני דין גרמא וכו' והתו' בנדה כתבו דאפשר דאח"כ הוו ליה בני א"נ היו לו בנים ומת

א' מהם והיה מנחמו על שמת לו אע"פ שעדין יש לו בנים ודבריהם בנדה (דף ח') ד"ה וא"ר פדת וכו' שמשמ' מהש"ס שם שכנו ר' פדת:

(קג) **רב** משרשיא תלמיד רבא ולא רבה כ"כ התו' בזבחים (דף ט') ד"ה איתיביה ר"מ ע"ש:

(קד) היה חשוב יותר מר"י הרבה ואפ"ה קורהו בשמו אבא כ"כ התו' חולין (דף ל"ח) ר"ה אצטרי ליה:

(קה) **רבין** תלמיד ר' ירמיה ור' ירמיה תלמיד ר' אמי שהוא תלמיד ר"י ור' יצחק בן ביסנא תלמיד ר' אמי ור' אסי כן מובן מהש"ס ומפירש"י בזבחים (דף כ' ע"ש):

(קו) **רב** גדול משמואל כדאשכחן במציעא (דף ט"ו) בעא מניה שמואל מרב ע"ש:

(קז) **רב** חייא בר יוסף גדול מר' יוחנן מדסדר הש"ס דבריו תחלה בזבחים (דף כ' ע"ש):

(קח) **רב** חסדא מצינו דסדר הש"ס דבריו קודם דברי ר' יוחנן וזה פלא גדול ואפשר דבא לטפויי אאמירא קמא להכי הקדימו קודם ר"י בזבחים (דף כ"א) כדכת' הכריתות (קל"א) משום דכל א' מוסיף על חברו ע"ש:

(קט) **רבא** לא ראה רב אשי כדאמרי' יום שמת רבא נולד רב אשי וכ"כ ה' ה"ע (י"א) אבל הרמב"ם דעתיה דרבא ראה רב אשי ומצאתי בהדיא ראיה לדבריו בכתובות (קי"א) א"ל רבא לרב אשי ואפשר דלרש"י ז"ל גורס רב אסי בסמ"ך או אינו גורס א"ל אלא אמר ר"א וכן דעת התו' רבא לא ראה רב אשי בחולין דף כ') וז"ל אנא שחיטתן כשרה משמ' שרב אשי הק' אותה קושיא אע"פי שהיא סוגית הגמ' ומכאן ראיה שרב אשי סידר הגמ' אע"ג דאביי ורבא אתו לשנויי הך קושיא והם קדמו הרבה לרב אשי שמא גם בימיהם הקשוה כבר עכ"ל. ובהכי ניחא לן סוגיא דזבחים דקא מתרץ רבא וקפריך רב סמא בריה דרב אשי לרבינא על דברי רבא וקאמ' הש"ס אלא אמר אביי וכו' והא אפי' רב אשי לא ראה רבא שמלך אחר אביי כ"ש בריה דרב אשי לאביי אלא מוכרח לומר דהאי קושיא דהקש' רב סמא הק' אותה חכם אחד בימי רבא ואביי ונייד אביי מהך קושיא מתי' רבא והש"ס קבע דברי אביי אקושיית רב אשי כנ"ל וכ"ז בזבחים (דף כ"ד) ע"ש:

(קי) **רב** יהודה. איתא בקידושין יום שמת רב יהודה נולד רבא והנה בזבחים (דף כ"ד) איתא א"ל רבא לרב יהודה ונר' ודאי דצ"ל אמר רבא דהא לא ראה אותו וכפי גירסא האחרת רבה בה"א א"ש:

(קיא) **רב** יהודה קטן מרב אסי כדאמרי' בנדרים (דף כ"א) אר"י א"ר אסי:

(קיב) **רב** אסי כתבו התו' בחולין (דף י"ט) א"ר הונא א"ר אסי היינו רב אסי חברו דרב כהנא דלסברי' דרב לא היו צריכי' והיו גדולים אבל ר' אסי לאו היינו רב אסי דקטן מרב

הונא וכייף ליה נמצא כפ"ז דרב אסי תלמיד רב גדול מר' אסי תלמיד ר"י דהוא כייף לרב הונא ורב אסי רב הונא כייף ליה וכן כתבו כב"ב (דף י"ג) על ר' אמי דרב הונא כייף לרבי אמי וקא בעי מניה אבל ר' אמי כייף לרב הונא ור' אמי גדול מר' אסי שבכל מקום מזכיר דבריו קודם תחלה ולהכי ר' אסי אומר לו רבי ואפ"ה אתא ר' אמי קמיה דר' אסי משום שהיה חברו בא ליטול עצה ממנו והנה ראיתי להרב קארו קי"ג שכתב דמאי תמיהא איכא אם הגדול ישאל מהקטן לראות מה היא דעתו וסברתו עכ"ל. והנה הך בעא מניה דזבחים (דף כ"ו) ובעא שמואל מרב הונא מסייעת לדבריו ומצאתי ראיה בהדיא לדברי התו' ז"ל דתרי רב אסי הוו ממ' חולין (דף ה') דקאמ' אמר רנב"י א"ר אסי אני ראיתי ר"י שאכל ואף ר' אסי אכל הא מוכרח דרב אסי לחוד ור' אסי לחוד והא דמביא ראיה מר' אסי דזוטר מניה אפשר משום דמעשה רב ולהכי אייתי ראיה מניה:

(קיג) **רב** נחמן ב"י זוטר מרב אסי (שם) ארנב"י א"ר אסי:

(קיד) **רב** נחמן תלמיד רבה בר אבוה כדאמרי' בעירובין (דף נ"ח) ובכמה דוכתי וכ"כ התו' שם (דף נ"ט) וז"ל ל"ג מרבה בר אבוה דעליו לא היה אומר ר"ן לא תציתו ליה דרבו הוה עכ"ל. יצא לנו מזה דר"ן תלמיד רבה בר אבוה ולא מצי למימ' לא תציתו ליה אבל רבה סתם שהוא רבה בר נחמני מצי למימ' שפיר לא תציתו ליה ור"ן תלמיד שמואל נמי כדאמרי' התם אר"ן אמר שמואל:

(קטו) **רבינא** כ' ה' י"ש (דף צ') דאיכא רבינא קדמון והא דלא פי' הכי בשמעת' קמיית' דפ' אין מעמידין דהקדים רבינא קודם ר' פדת משום דהקדים רבא קודם רבינא ור' פדת א"כ מוכרח דהאי רבינא הוא אחרון והקדימו משום הנך טעמי דכ' ה' ה"ע (כ"ה):

(קיו) **רב** המנונא כתבו התו' דתרי הוו חד תלמידו דרב כדאמרי' בכיצד מעברין (דף נ"ד) א"ל רב לר' המנונא ברי מדאית לך איטיב לך וחד תלמידיה דרב חסדא כדמשמ' בפ"ק דקידושין (דכ"ה) ובפ' הדר (דף ס"ג) ודבריהם שם:

(קיז) **רב** כת' רש"י ז"ל בחולין (דף ל"ח) דהא דשמואל קורא אותו אבא משום חשיבות אבל התו' כת' דעיקר שמו אבא וקורא אותו רב לשון חשיבות כמו ר"י הנשיא דקרו ליה ר' ושמואל קורא אותו בשמו משום דחברו הוא וכן ר"י ולא היו קורים לו ר' אבל מהא דרב המנונא תלמידי' דרב קשיא דקרי ליה אבא בשמו וכפי פי' הקונט' א"ש ורש"י סתר דידיה אדידיה דבפ' ראשית הגז) דף קל"ז) קאמ' כדברי התו' ע"ש:

(קיח) **רב** פפא ורבא הלכה כרבא אע"ג דר"פ בתראה יותר מרבא מ"מ כיון דרבא רבו ובתראה תו' בע"ז (דף ס') ד"ה אר"פ כל דלהדי ברזא וכו' וכן פסק רב אלפס אבל הרא"ש

כתב דהלכת' כר"פ דהלכתא כבתראי וכן פסק בה"ג דהלכת' כאביי בפ' החולץ לגבי רבא כיון דר"פ כוותיה ואע"ג דאינה מיע"ל קג"ם עיין בח"ע ובי"ש:

(**קיט**) רב ששת ורב חסדא כת' התו' בעירובין (דף מ') דהלכה כרב ששת שהיה גדול ממנו כדאשכחן בכמה דוכתי בעי רב חסדא מרב ששת ובפ' הדר אמרי' ר"ח ור"ש כי היו מגעו אהדדי ר"ח מירתע שפוותיה ממתני' דר"ש ור"ש מירתע כוליה גופיה מפלפוליה דר"ח וקי"ל בהוריות סיני ועוקר הרים סיני עדיף דהכל צריכין למארי חיטיא עכ"ל. ומצאתי להתו' בע"ז (דף ע"ב) בד"ה א"ל ר"ח כי כייליתו וכו' שכתבו וז"ל ואע"ג דר"ח ס"ל דנצוק חבור הא ר"ש דבתראה הוא טפי אמ' בנצוק אינו חבור עכ"ל. ותימא מהו זה שכתבו ר"ש וכו' דהא ב' תלמידי דרב הונא נינהו וע"ק מהו זה שכתבו דבתראה הוא טפי והא לא קי"ל הלכה כבתראי אלא מרבא ואילך ולא מהקודמים להם כדכתבו הפוסקים ובעלי הכללים ז"ל. איברא שמצינו להראב"ד ז"ל שכת' דהלכה כבתראי אף מקודם אביי ורבא וכן משמ' מהרא"ש שכת' בשם רב אלפס עיין בי"ש על זה אבל מ"ש ר"ש הוא בתראה דבריהם קשים להולמם ומצאתי לה' הכריתות (ס"ח) שכת' דר"ש נהג שררה אחר ר"ח ומשמ' מזה דבתראה קצת יותר מר"ח וס"ל להתו' דאמרי' הלכה כבתראי אף קודם אביי ורבא כסברת הראב"ד וכזה ניחא קצת דברי התו' ז"ל:

(**קך**) **רבין** עם רב דימי. כתבו התו' ז"ל דאע"ג דר"ד מיקל וקי"ל בשל סופרים הלך אחר המיקל מ"מ הלכה כרבין דבר סמכא הוא כדאיתא ביבמות דרבין בר סמכא הוא וישנו בחזרה ופירש"י ז"ל דחוזר על למודו היה א"נ שרבין היה תמיד אצל ר"י. ופעמים שר"י חוזר ממה שאמ' משא"כ ר' יצחק שלא היה רגיל אצל ר"י ופעמים דר"י חוזר והוא לא ידע וחדשו לנו התו' דאף לגבי רב דימי נמי בר סמכא הוא ומשמ' מדבריהם שם דהא דאמרי' בשל סופרים הלך אחר המיקל אף ביחיד לגבי רבים הלכת' כוותיה וא"כ יצא לנו מדבריהם ז"ל תרי כללי אבל מרש"י זל משמ' שם דלית ליה להני כללי ודבריהם בע"ז (דף ע"ג) בד"ה רואין ההיתר ע"ש ולדבריהם ק' דהא אמרי' בעירובין (דף מ"ו) הלכה כדברי המיקל בעירוב אף יחיד לגבי רבים ובעי רבא למימ' דכיון דהואי עירוב דרבנן מה לי יחיד עם יחיד וכו' והק' עליו לומ' דבדרבנן שני לן בין יחיד לגבי רבים ובין וכו' ואפשר דהא דאמרי' הלכה כדברי המיקל הוא בתנאים ולא באמוראים והאי דבשל סופרים הלך אחר המיקל אף יחיד לגבי רבים היינו באמוראים ואף אם נאמ' דהלכה כדברי המיקל אף באמוראים מ"מ האי דאמרי' אף יחיד לגבי רבים דוקא יחיד ורבים דתנאי ועוד יש לתרץ דבנ"ד לא מקרי יחיד ורבים כיון דאף ר"י ורבין אינם בסברא א'

אלא שניהם מחמירים מר"ד אבל מ"מ רבין מחמיר יותר מר"י ולא מקרי רבים והיכא דרבים בסברא א' אפשר דהלכה כרבים אף בדברי סופרים:

(**קכא**) **רמז** אשכחן דקאמ' הש"ס רמז מן התורה והוא לימוד גמור באא"ע ואפשר דיתיישב מ"ש רמז כדכ' התו' שם בזבחים (דף ''ז) דהו"מ למילף בק"ו ולהכי א"צ מן התורה אלא רמז בעלמא אעפ"י שהוא דרשא גמורה ברמז סגי או שמא משום דהלימוד באא"ע דלא עסיק קרא בהכי להכי אמ' רמז:

(**קכב**) **רשאי** פי' התו' בקידושין (דף ל"ג) שהוא אינו חייב וכת' הר"ן ז"ל שם (בדף תרל"ה) שהוא ל' תרגום לא תהיה לו כנושה ת"א לא תיהוי ליה כרשיא וכ"כ התו' בחולין (דף נ"ד):

אות ש'

(**קכג**) **שמועה** כשאומ' התלמיד שמועה משם רבו מסתמא דאזיל לשיטתיה ולא אמרי' דליה לא ס"ל וכן משמ' מהתו' בע"ז דף ע"ג) ד"ה כי אתא רב דימי ובכמה דוכתי:

אות תי"ו

(**קכד**) **תרי** טעמי מצינו להתו' בע"ז דף ע"ג) ד"ה טבל מ"ט וכו' דתרי טעמי ל"ל ובטעם א' סגי ותי' דתרוייהו צריכי דאי מהא הו"א וכו' וא"כ יצא לנו כלל מדבריהם דבדבר א' דאית ביה תרי טעמי כ"הג מקשינן תרי טעמי ל"ל ואפשר דמשום דהכא איכא הפרש בדין בין ב' הטעמים דלפי טעם דשיל"מ משמ' כל דבר שיל"מ ולפי טעם דכהיתרו כך איסורו משמ' דוקא טבל וכ"כ הר"ן והק' כמ"ש ולא כנוסח התו' דמשמ' קו' היתור:

(**קכה**) **תרי** ריבויי. היכא דאיכא תרי ריבויי בחד פסוקא הפשוטה נדרש' בריבוי קמא והמחודשת בריבוי בתרא כ"כ התו' בזבחים (דף י"ז) ד"ה ט"י מנלן ע"ש:

(**קכו**) **תיובתא** איתא בב"ב (דף קכ"ז) דקפריך מבריית' לרב שיזבי ולא קאמ' תיובתא דרב שיזבי כדקאמ' לעיל ברב שרביה וכת' רשב"ם ז"ל וז"ל קשיא אבל תיובתא ממש אינה בשביל שחסר מן הברייתא דמצי למימ' תני לזכר וכו' עכ"ל. נקיטי' מדברי הרב דאע"ג דפריך מכח ברייתא אפ"ה אי הך פרכא היא קושית אמאי לא קתני נמי הא ולא קתני אלא הך אז אמרי' קשיא דוקא דמצי למימ' דמתני' חסורי מחסרא ותני כ"וך ולהכי לא קאמ' תיובתא דיש עליה תשובה:

(**קכז**) **תמן** אמרי פירש"י בב"מ (דף פ"ד) בארץ ישראל אומרים המשל הזה ע"ש:

(**קכח**) **תהי** בה. כת' כ"ה (ח) דפירש"י לשון מריח דמחשב ומעיין לדעת טעמו של דבר וראיתי רש"י בריש חולין (שם) תהי בה ר' זירא ופירש"י מתמיה עליהם והנה התם אם נפרשה לשון מריח א"ש טובא דהא התם לא קאמ' דלא ניחא ליה בהך עובדא ולהכי קא תמה אלא דלא ידע מאיזה טעם ואיך נופל ל' תמיהא ואע"ג דרש"י ישבה שם מתמיה

עליהם שאכלוה ומיבעיא ליה בלבי הכי עכ"ל. ר"ל דהתמיה' איך אוכל אותה והא גזרו ואח"כ מיבעיא ליה אם אפשר שאכלו לא שמיעא להו וכו' מ"מ כפי הך פירושא א"ש כנ"ל:

(**קכט**) **תיובתא** אשכחן בזבחים (דף קט"ו) דעבד הש"ס תיובתא על רב הונא מרב דימי דפריך מתני' אמתני' מוכרח דס"ל ושמיע ליה לרב דימי וכו' ע"ש:

(**קל**) **תנא** אשכחן בש"ס זבחים (דף קט"ו) דקאמ' תנא טפל וה"ה עיקר וזמנין אמר תנא עיקר וה"ה טפל כיון דחד טעמא הוא ע"ש:

(**קלא**) **תניא** היכא דמביא הש"ס ברייתא מוכרח דאית בה חידוש דאל"כ היינו מתני' ומאי קמ"ל כן משמ' מתו' בזבחים (דף ה') ד"ה סכין מושכתן ע"ש:

(**קלב**) **תנא** בתרא לטפויי אתא כת' ה' ה"ע (ל"ב) דאי איכא תנא אמצעי דמחמיר בהדיא אז אמרי' לטפויי את"ק אתא ודוגמא לדבר הא דפ' ר"יש וכו' והם דברים קשים מהבין לכאורה כאשר יראה המעיין ונ"ל לפרש דבריו ולומר דהתם בע"ז אמרי' דחכמים אתו לטפויי חומרא לומר דאף בגולה אמרי' ג' ימים דסתם תנא בתרא לטפויי ואמאי לא קמיבעיא לן אי ר' ישמעאל ס"ל דאף בגולה הכי וקמטפי את"ק דוקא דלא ס"ל הכי בגולה או דילמ' דקמטפי אאמצעי דלא ס"ל הכי בגילה ומכ"ש את"ק וא"כ אמאי לא קאמ' ולא מסיימי אי מטפי אאמצעי או את"ק אלא מוכרח משום דת"ק מחמיר א"כ ודאי הוא דמחמיר בכל מידי טפי מכולהו ואף בגולה אית ליה דלא כשמואל וחכמים דקא מטפו את"ק דוקא דקא מטפו או אפשר כוונתו לומ' דאמאי לא נאמ' דחכמים ס"ל כר"י דג' לפניהם וג' לאחריהם וחכמים אתו לטפויי לומר דאיך האמ' בזמן שידינו תקיפה ו' ימים ובגולה יום איר דוקא אלא דבזמן שידינו תקיפה ו' ימים כדקאמרת ובגולה ג' ימים כת"ק וחות דרגא. או דילמא קאי את"ק וס"ל דאף בזמן שידינו תקיפ' ג' ימים ובגולה נמי ג' ימים ומ"מ ראשון עיקר. איך שיהיה נקיטינן מדברי הרב ז"ל דאי אמצעי מחמיר את"ק הוא דקא מטפי תנא בתרא ולא אמצעי:

(**קלג**) **תרי** תנאי. מצינו במכות (דף ח"י ע"ב) שאומר ר"פ משמיה דר"י וכו' והק' הש"ס ומי אמ' ר"י הכי והא בעא ר"פ מר"י וכו' ותי' הא ר"י והא רבנן ור"ל דזמנין אשמועי' דברי ר"ש וזמנין אשמועי' דברי רבנן והתלמיד שכח כששמע דברי ר"י ורבנן דאינם מפורשין בהדיא אבל אין לפ' דר"י חזר בו דס"ס קושיא במקומה עומדת נקיטי' מהכא דאפי' דברי אמורא אחד וזמנין אמר הכי וזמנין אמר הכי מוקמי' ליה בתרי תנאי:

(**קלד**) **תנן** כתבו התו' בזבחים (דף כ"ד ע"ב) ד"ה והרי. זריקה וז"ל דדרך הש"ס לקצר כמה משניות וקאמ' הש"ס עלה ותנן אע"ג דאינה שנויה באותו סגנון במשנה עוד כתבו

שם דרבי' שמואל מפרש תנן אדיוקא דמשנה אחרת וכתבו על דבריו וצ"ע אי מצי לפ' הכי לשון ותנן זרק וכו' ור"ל דמשמעות הש"ס דקאמ' ותנן הוא משנה ערוכה לאו דיוקא וכן פי' הרב ב"הז והצ"ק והנה ראיתי לה' ה"ע (דף כ') שגדולה מזו מצא הכריתות בחולין (דף כ' ושם נ"ל דצ"ל כן) שאומר תנן מלק בהכין מטמא בגדים ואין זו משנה ולא קיצור ממשנה אלא מדיוקא דמתני' אחרנייתא דוק התם ותשכח וכאן אין צורך להאריך עכ"ל. והנה חזות קשה הוגד לי דאיך אומ' אינה לא משנה ולא קיצור משנה אלא דיוקא והא משנה ערוכה שנינו בזבחים פ' חטאת העוף (דף ס"ח) מלק בסכין מלק חולין בפנים וקדשים וכו' מטמא בבית הבליעה ואיך אומ' הרב דאינה לא משנה ולא קיצור משנה ודברי ה' הכריתות (דף קט"ו ע"ב) אפשר ליישבם בדוחק וז"ל דרך הש"ס להביא משנה דרך קצרה כי הא דפ"ק דחולין (דף כ' וכ"ח) דקאמ' ותנן מלק בסכין מטמא בגדים ואין זו משנה אלא מדיוקא דמשנה אחרנייתא כדפרישית עכ"ל. ור"ל דמתני' לא קתני מטמא בבית הבליעה אבבא דמלק בסכין לחוד. אלא אבבי טובא קאמ' עלייהו מטמא וכו' ולאו דוקא קאמ' דיוקא דמשנה אחרנייתא אלא ר"ל משנה דבתר הכי סיומא דמתני' דקאמ' מטמא בתר כולהו כבי ולא אמרי' מטמא בבית הבליעה דקאי אמלק בסכין אלא מדיוקא דמדערב האי בבא בהדי הני בבי ולא בהדי הנך בבי דאינן מטמאין ש"מ דהאי מטמא קאי אכולהו וכיון דלא קאמ' בהדיא עלה דהאי בבא דסכין להכי נקט הרב דיוקא זהו מה שאפשר ליישב להני דייקי דבריו מתחלה שכת' דרך קצרה ולא דיוק ממש אבל דברי ה' ח"ע שכת' וגדולה מזו וכו' דאינם לא קיצור משנה אלא דיוק צ"ע ודקדקתי התם ולא מצאתי כי אם ישוב דחוק לדבריו דר"ל דמדברי זעירי דקאמ' נכלה מכלל דאי אמרי' טרפה אינה מטמאה ובזבחים פליגי ר"מ ור"י ור"יו דלר"מ טרפה ששחטה אינה מטמאה ולר"יהו מטמאה ור"יו ס"ל בשחיטה אינה מטמאה ובמליקה אינה מפקעת טומאה וא"כ מאי ראיה מייתי רב חסדא דדילמא טרפה היא והך מתני' ר"יו או ר"יתו דאית להו מטמא וכן נמי שם (בדף כ"ח) מאי פרכא דקפריך אלא מוכרח דלא ס"ל למימ' הכי משום דדוחק לומר ר' סתם ואח"כ תנא מחלוקת להכי מוכרח לומר דהיא בכ"ע וכ"כ התו' שם דפרכת הש"ס אליבא דר"מ וכוונת רב חסדא אף אנן נמי תנינא לומ' דמטמאות בבית הבליעה מדין נבלה ומנא לך הא דמתני' לא קתני הכא בהדיא מדין נבלה אלא מוכרח מדיוקא דמשנה אוחרנייתא דתנא מחלוקתייהו ולא התם בחד מינייהו זהו מה שקבלה דעתי להליץ קצת בדבריהם ומסתפינא לומר דהני גאונים אישתמטיתייהו האי משנה דזבחים דקתני לה בהדיא כנלע"ד:

עוד חפשתי שם בחולין (דף ל') ואיתא שם והתנן שחט כה ב' או רוב ב' וכו' וכת' התו' אין זו משנה בשום מקום אלא מדיוקא דמשנה בהעור והרוטב ולפ"ז אפשר דט"ס נפל בדברי הכריתות וצ"ל בחולין לדף ל"א ותנן שחט בה רוב ב' וכו' והכי מוכח קצת לישניה דכתב ותנן דבדף כ' לא קאמר ותנן אלא אף אנן נמי תנינא וכן בדף כ"ח) לא קאמ' אלא ת"ש אלא דעדיין התימא על ה' ה"ע שהניח דברים כפשטן וקאמ' עלייהו דוק ותשכח והאי מתני' דחולין (דף ל') אישתמיטיתי' דלא הביא מינה ראיה בהדיא וכדכ' התו' בהדיא ואין להקשו' אדברי התו' שכת' בזבחים שם וצ"ע אי מצי לפ' הכי לשון ותנן כדכ' לעיל והא הכא גמ' ערוכה דקאמ' ותנן אדיוקא ונ"ל דשאני הך דיוקא מהאי דיוקא דהאי דיוקא דר"ש הוא מדלא קתני מתני' דפליג ר"ש אזריקה דלא קתני דפליג אלא אקבלה ואהכי דחיקא להו דהאי דיוקא אינו יוצא מדבר דקתני ליה במתני' אלא מדלא קתני מתני' להאי דיוקא ש"מ דר"ש אוסר קאמ' עליה ותנן משא"כ הכא בחולין קאמ' שפיר ותנן היוצא מגוף מתני' מדקתני מתני' אינה מטמאה טומאת נבלות ש"מ דעדין חי הוא ואפי' מפרכס ואהכי תנא הש"ס ותנן כיון דהאי דיוקא יוצא מגוף חלוקה דמתני' משא"כ גבי זריקה דמגוף מתני' דקתני קבלה לא משמ' דזריקה אסורה לכ"ע אלא דקא דייק מדלא קתני לה ג"כ ואיך קאמ' עלה ותנן שהוא שנוי במתני' להכי דחיקא להו וכ' וצ"ע ודוק כנ"ל:

(**קלה**) **תנן** התם. כת' ה' כ"הג (י"א) בשם הריטב"א ז"ל דתנן התם דבמכות משום דעיקרה בחולין פ' שלוח הקן ובהכי נמי מיתרצא תנן התם דבמציעא (דף צ"ד) תנן התם ד' שומרין וכו' והיא משנה כפ' דלעיל (דף צ"ג) וכפי דברי הריטב"א א"ש דעיקר ד' שומרי' הוא בפ' ד' שומרי' בשבועות:

ודע דיש ט"ס בדברי הרב וכצ"ל כך פירש"י ז"ל במ' חולין (דף י"ב) ואח"ז ד"ה כל תנן התם וכו' בפ"ג וכו':

(קלו) **תקע** להוי פירש"י בזבחים (דף כ"כ ע"ב) צעק להם קול גדול:

(קלז) **תרדא** פירש"י (שם דף כ"ה ע"ב) שוטה בהול ונ"ל דמתחלפת בטי"ת דטלנ"ת כמו טרא לשון טרדות ובהלות וכן פירש"י בפ"ק דמציעא תדרא משועמם:

(קלח) **תרגמה** אשכחן תרגמה וקאי אדברי אמורא ברכות דף י"ד) תרגמה ר' אבא במשכים לפתחו ופירש"י להא דרב ושמואל דאסרי עכ"ל. הרי לך בהדיא דאמרי' תרגמה אף אמימרא דאמוראים ועיין במ"ש כיומא (דף ל"ז) גבי תרגמה רכ שמואל בר פפא קמיה דרב אדא כדי שיפתח בו רבו וכו' בלשון הרמב"ם ז"ל בה' ת"ת ע"ש:

(**קלט**) **תרגמה** מצינו דפריך אביי לרבא שהביא ברייתא מברייתא אחרת וקאמ' הש"ס תרגמה וכו' ופירש"י דכולו דברי המקשן וקאמ' אותה הברייתא שהבאת דבעי חויותיו בשעת שחיטה אין פי' כדקאמרת אלא תרגמה וכו' מכח האי ברייתא דאותיבית לך זבחים (דף כ"ה ע"ב) ע"ש:

(**קמ**) **תרמינך** שעתך. פירש"י בע"ז (דף ל"ד) ירים מזלך:

(**קמא**) תנא ושייר הנה בכלל זה הרבה פרטים יש כו וכללים נכללים בו והנני מבארם אחת לאחת אי"ה ב"ה אכי"ר:

מאי שייר כת' הכריתות דלא אמרי' מאי שייר דהאי שייר אלא היכא דאיכא מניינא הא לא"ה משייר אפי' חדא והביא ראיה מדאמרי' בשבת (דף ע"ג) מניינא למעוטי מאי ואמאי אצטרי' מנינא למעוטי דבלא"ה שייר לא מצית למימ' דליכא אלא חדא וכן כת' נמי ה' י"ש והק' כפי דעת ה' ה"ע אמאי אצט' מניינא ואני אומר וליכא קו' כלל דאי מנינא דרישא אתא לחיובי על כל א' וא' אי עבדינהו בהעלם א' ולא למעוטי ואי מנינא דסיפא הא שייר תרתי שובט ומדקדק וכוונת הש"ס כאילו מנינא מעטינהו תרתי דכיון דחדא לא משייר א"כ הוי ממש מנינא ומעטינהו לתרתי:

עוד מה שהביא ראיה ממ' יבמות דקאמ' מנינא דרישא ודסיפא למעוטי מאי הנני מציע לפניך דברי הגמ' דאיתא התם מנינא דרישא למעוטי מאי ודסיפא למעוטי מאי למעוטי דרב ודרב אסי ופירש"י דרב שאסר צרת סוטה אסורה ולהכי ב' פטורות ורב אסי אמ' צרת איילונית אסורה וב' פטורות וכתבו התו' למעוטי דרב ורב אסי וא"ת לימעיט תרוייהו ממנינא דרישא דכיון דתנן ט"ו נשים ליכא למימ' שייר וממעטי כולהו מדלא קתני להך כדאמרי' בפ"ק דקידושי' וכ"ת תנא ושייר הא ד' קתני וי"ל דהכא לא מצי למתנינהו כדמסיק לפי שאינן בצרת צרה וליכא למעוטי מדלא קתני להו אלא מיתורא דמתני' וכו' עכ"ל. והנה יש לדקדק דהול"ל ליכא למימ' תנא ושייר משום דממנינא אימעיט חדא ולא שייר אלא חדא ומאי שייר דהאי שייר ואמאי איצטריכו למימ' דכיון דתני מנינא ליכא למימ' שייר דת"ל מטעמ' דמאי שייר דהאי שייר וי"ל דכך כוונתם לומ' דאי לאו מנינא איכא למימ' תנא ושייר תרתי אבל כיון דתני מניינא ואימעיט חדא א"כ הה"נ האי חדא אימעיטא דאל"כ מאי שייר דהאי שייר וזהו שיעור דבריהם וא"ת לימעיט ב' ממנינא דרישא ובאו להביא ראיה לומ' דמנ"ל דמנינא אתא למעוטי דילמא לא מיעט כלום מנינא להכי הביא ראיה מדאמרי' בפ"ק דקידושין דמנינא אתא למעוטי והא דלא אייתו ראיה מהכא דאמרי' מנינא אתא למעוטי משום די"ל דע"כ לא אמרי' הכא דמנינא אתא למעוטי אלא משום דאית לן מיעוטא דסיפא דמיעטה חדא או מוקמי' חדא המנינא

דרישא אבל כי לא תני אלא מנינא דרישא מנ"ל דאמרי' דאתא למעוטי להכי אייתי ראיה מדאמרי' בקידושי' דמנינא לחוד אתא למעוטי א"כ אמאי אצט' מיעוטא דסיפא ותי' דהו"א דלעולם פטורים והא דלא תנינהו משום דאינן בצרת צרה ולעולם מנינא לא אתא למעוטי והשתא לא תקשי ממנינא דלא שייר כלום דלא עסיק אלא בצרת צרה ולא תקשי מנינא ל"ל דהכי נמי איתא בקידושי' (דף י"ו) וכ"ת תנא ושייר והא ד' קתני וכ"ת דבר שיש לו קצבה קתני ודבר שאין לו קצבה לא קתני ואמאי לא תקשי מנינא ל"ל אלא מוכרח דמנינא אתא לדיוקא ומיעט איזה דבר אחר וה"נ הכא דמיעט דברים אחרים זהו כוונת דבריהם וא"כ אין להביא ראיה מזה דאמאי לא תני מניינא דסיפא ואימעיט חדא וא"כ לא שייר כלום דמאי שייר דהאי שייר די"ל דהו"א דלעולם לא אימעיט אלא חדא ולא שייר חדא דלא עסיק אלא בצרת צרה ולעולם חדא דרב או דרב אסי פטורה נמי ודלא תנייה משום דלא עסיק אלא בצרת צרה להכי נמי תנייה מניינא דרישא ובהכי נמי יש לפ' דברי התו' דר"ל דאי לא תני מנינא דסיפא הו"א דחדא מדרב ור"א הא דפטור דלא עסיק בהו ולהכי נקטו התו' בל' רבים שכ' ל"מ למיתנינהו וכו' דכיון דלא ידעינן הי מינייהו נקטו בל' רבים ור"ל חדא מינייהו וסיים בגמ' לרב ולר"א למעוטי מאי אי ס"ל דהדרי חדא למעוטי צרת ממאנת וחדא למעוטי צרת מחזיר גרושתו פי' ואי לא תני אלא מנינא דרישא או דסיפא הו"א דלא מיעט אלא חדא והא דלא תני הך חדא משום דאינן בצרת צרה שהן אסורות כדפירש"י להכי תנא תרתי ואי לא ס"ל דהדרי חדא למעוטי דחבריה וחדא למעוטי צרת ממאנת או צרת מחזיר גרושתו ור"ל כדפי' לעיל אי לא תני אלא מנינא חדא הז"א דלא מיעט אלא חדא מינייהו וחדא אחרא פטורה והא דלא תנייה משום דאינה בצרת צרה או י"ל נמי בהא ראי לא תני אלא מניינא חדא הו"א דוקא דלא מיעט אלא חדא דחבריה ושייר תרתי צרת ממאנת וצרת מחזיר גרושתו להכי אצט' תרתי וא"כ מאי ראית מביא מהני דאף לדבריו ז"ל נמי קושיא דהא אית ליה דאי תנא גילוי מלתא בעלמא דדייק בלישניה אמרי' מאי שייר דהאי שייר וא"כ אמאי אצט' מניינא דרישא אלא מוכרח לתרץ כדכתי' וא"כ מאי פריך ואי כוונתו לומ' דאמאי איצטריכו כלל ל"ק נמי דאי ברישא דקאמ' למעוטי דרב ודרב אסי ל"ק דשייר תרתי והו"א תנא ושייר ואי בדקאמ' אי ס"ל דהדרי למעט מחזיר גרושתו וצרת ממאנת הא נמי שייר תרתי ואי בד אמ' נמי למעוטי דחבריה וצרת ממאנת או מחזיר גרושתו הא נמי שייר תרתי וא"כ ליכא ראיה כלל. עוד מ"ש ה' י"ש דמת שהביא ראיה מפ' ג' מינין הוא דלמסקנא שייר בין הבינים ולא אמרי' מאי שייר דהאי שייר הנה מזה ליכא ראיה כלל דהא כתבו התו' וז"ל והא שייר בין הבינים קושיא הוא למ"ד לא יחל לא הוי שיורא אמאי שייר

כין הבינים וא"ת תינח לפיר"ת דפי' דבין הבינים היינו ענבים קטנים דתנא באכילה קאי כדקתני ואכל ענבים בין גדולים בין קטנים משמ' ושייר אשכול קטנים שלא מנאן הילכך פריך שפיר אלא לפי' ב' שפי' לעיל דבין הבינים היינו גוף הענבים הרי דתנא לא שייר כלום דקתני לוקח ה' דהיינו משום ענבים לאו א' וי"ל דגם לאותו פי' שייר לאו דידיה וכו' ואעפ"י שמלשון התנא משמ' נמי ששנה ואכל את הבינים דרך לקט וכו' עכ"ל ואין להאריך בדקדוק דבריהם וכוונתם היא מ"ש לעיל ולילקי ו' וכו' וא"ת וליחשיב נמי התנא שכר וחומץ וי"ל דהאי לאו שיורא (אלא אי משייר מניה כצ"ל פי' דדוקא אי משייר מניה דוקא ולא משייר מהנהו דתני מתניתא אלא דוקא מן הדומה לו. או נ"ל דכצ"ל לאו שיירא דלא משייר מניה פי' דה"ק דשכר וחומץ לא מקרי שיור כדי שתאמ' כיון דברייתא קתני ודוקא ליכא למימ' שייר דלא משייר מיניה ר"ל דלא משייר מיניה מקצת ואמ' מקצת אלא את ששייר ששייר כולם ואת שאמ' כולם אמ' אכל הכא דחשיב התנא ליכא למימ' שייר מהם או שיעור דבריהם כך דהא לאו ר"ל דוה הלאו של שכר וחומץ שיורא הוא אלא דשייר מניה דוקא ולא גוף דבר בעצמו שייר לאו ואמ' לאו אלא דוקא מינו הדומה לו) אבל בהנך דחשיב התנא יש לו למנות המלקיות שבה עכ"ל. פי' דבריהם כך דאמאי נמי לא תני שכר וחומץ אלא מוכרח דתנא ושייר וה"נ תנא ושייר ותי' התו' דלא דמי דהתם דלא תני כולהו כלל יכלינן למימ' תנא ושייר אבל בהנך דתנא עלייהו לוקה ה' מוכרח דלדיוקא אתא דודאי יש לו למנות מלקיות שבהן ואיך שייר אלא מוכרח כיון דתנן ה' ולא ו' א"כ דוקא ה' ותי' לו אביי תנא ושייר אע"ג דתני ה' דמשמ' לדיוקא אתא ואפ"ה אמרי' תנא ושייר דליתיה להאי כללא דמתוך דוחקיה דפרכא דחיק אנפשיה כדכת' התו' לקמן וה"ה דהוה מק' ליה ר"פ דלא מצית אמרת תנא ושייר דכיון דתנא ה' לדיוקא אתא ולא שייר אפי' תרתי מהנהו דתני אלא כוונתם לומ' אף אם נודה לדבריך דליתיה להאי כללא אפ"ה מאי שייר דהאי שייר דהא כת' התו' במ' מכות (דף כ"ב) דע"כ לא אמרי' הא ח' קתני ולא אמרי' תנא ושייר אלא אי מהנהו דתנו שייר חדא ואמר חדא אבל המצאות אחרות דלא חשבינהו תנא תנא ושייר ע"כ דבריהם זהו מה שכוונו הכא בדבריהם ואף דיכול לפ' כוונתם דבאו לתרץ אמאי לא אמרי' דהאי שייר עם שכר וחומץ ושייר תרתי ומאי פריך ותי' דלא דמי דהתם שיורא הוא דלא קאמ' חדא ושייר חדא מיניה אלא דלא תנינהו כלל אבל האי תנו במתני' ושייר חדא מיניה וא"כ לא שייר מהאי דתני חדא ושייר חדא אלא האי וליכא למימ' תנא ושייר ותי' לו אביי תנא ושייר והק' לו מאי שייר דהאי שייר דאי שכר וחומץ לא הוי שיור דלא תנינהו כלל אבל האי דתני מלקות חדא ושייר מלקות חדא מאי שייר דהאי וכו'

אלא דלפי האי ק' דמשמ' דהמק' נמי מודה דתנא ושייר אי הוה נמי משייר תו וק' ממ"ש התי' במכות דלא מצי למימ' תנא ושייר כיון דתני מנין אבל לפי פי' שכת' לעיל ניחא כדכתיבנא ואח"ז כתבו דהאי דקאמ' כי קתני מידי דלא איתיה בדוכתא וכו' היינו כי היכי דלא תקשי לרבא מאי שייר דשייר בל יחל ולהכי פי' הכא דהא דמקשה והא שייר בין הבינים קושיא לרבא דקאמ' לא יחל לא הוי שיורא א"כ אמאי שייר בין הבינים מאי שייר דהאי שייר ובאו לשלול שלא תפרש דהאי דקאמ' והא שייר בין הבינים תירוץ קו' אביי שהק' לו ר"פ מאי שייר דהאי שייר הא שייר נמי בין הבינים דא"כ ק' אמאי ר"פ חור מדבריו ואמר אלא אמר ר"פ לא תניא מידי וכו' דמאי ק"ל דאצט' למימ' לא תניא ה' ועוד כיון דהא דקאמ' אי משום הא לאו וכו' הוא כדי שלא להק' לרבא אבל לאביי חשיב ליה שיור מאי קאמ' עוד רבינא דברי אביי השתא ניחא דהא בקמא (דף ט"ו) נמי הכי איתא דאע"ג דקאמ' אי משום חצי כופר לאו וכו' ואפ"ה הוא חשיב ליה שיור כדכ' החו' שם ע"ש לכן פי' דקושיתו לר"פ שתי' דלא יחל לאו שיורא הוא כי היכי דלא תקשי לרבא א"כ אמאי שייר בין הבינים דמאי שייר דהאי שייר לכן חי' ר"פ דלא תניא ה' וא"ת לפי' ר"ת וכו' דתנא באכילה וכו' פי' דלכאורה הו"א דל"ק כלל בין לפי' ר"ת בין לפי' ב' דהא לא מקרי שיור אלא אי תרוייהו שייר מן המלקיות שבהן אבל האי המצאה אחרת ושיירה עם שכר וחומץ ולא מקרי שיור עם האי לאו מכל אשר יעשה וא"כ לרבא ל"ק כלל דלא שייר כלל לאו דלא יחל ולאו מכל אשר יעשה ובין הבינים לא דמי להו ושיירם עם שכר וחומץ ומאי קפריך ואי לפי' כ' ל"ק דלא שייר כלום דהיינו ענבים להכי כתבו דלפי' ר"ת ל"ק כלל דואכל ענבים דקתני מתני' משמעיתה נמי בין גדולים ובין קטנים ושייר קטנים שלא מנאן שלא אמר דלוקה ו' ולהכי דומיא דמכל אשר יעשה דתנייה לאכילה ולא קתני במנין מלקיות ה"נ בין הבינים דתנייה באכילה שאמ' ואכל ענבים דכייל לקטנים עם הגדולים ובמנין מלקיות שייר אלא לפי' ב' מאי קפריך היינו ענבים דה"ד אוכל ענבים והוא אינו אוכל הקרוש דהא הוא גוף הענבים וביה קתני ה' ואפשר לקשר דבריהם עם מה שכתבו קושיא הוא למ"ד וכו' ר"ל בשלמא כפי פי' הקס"ד דפי' והא שייר בין הבינים קאי לתרץ קו' אביי מאי שייר דהאי וכו' דוקא ניחא קצת אף דק' נמי מאי קאמ' לדעת אביי מ"מ ל"ק אלא לדעת אביי אבל לרבא ניחא אלא לפי פי' זה ק' נמי אכולהו בין לרבא בין לאביי מאי קפריך ואהא תי' דל"ק דלאו דענבים היינו דוקא כשאוכלן כדרך האוכל אבל אי מלקט אותו שבין החרצן והזג ואוכלו לחוד זהו לאו אחר והתנא שיירו וא"ת היכן שיירו הרי התנא מנאו שענבים משמעות' תרתי ולא שייר כלום ותי' דא"כ הול"ל לילקי ו' ואמאי ה' דתנייה באכילה במשמעו' ענבים ואמאי שיירו בלאו

והנה אין כוונתם במ"ש ואע"פי שמלשון התנא נמי וכו' ר"ל אי הוה דלא תנייה כלל הוה ניחא והוי שיור דא"כ סתרו דבריהם מ"ש לעיל דלא דמי ולהכי לא הוי שיור אלא כוונתם לומ' דאיך אומ' הש"ס שיירו והרי מנאו בכלל מלקות ולא שייר כלל דלהכי תירצו דאף אם כללו בכלל אכילה בכלל מלקות לא מנאו דהול"ל לילף ו' נקיטי' מהכא דענבים משמעו' קטנים וגדולים או לפי' ב' אותו האוכל שביני ביני ולא קא מקשה אלא מדקאמ' ה' ולא קתני ו' השתא דקתני לוקה סתם קאי אכולהו אבין הבינים נמי ולא שייר כלום בין לאביי בין לרבא ומאי ראיה אייתי מהכא:

והנה לכאורה היה נר' קצת ראיה מדאמרי' בקידושי' מתיב רב אושעיא רש"א ד' וכו' וכ"ת תנא ושייר והא ד' קתני וכ"ת וכו' ואמאי אצטרי' להקשו' והא ד' קתני דבלא"ה ק' מאי שייר דהאי שייר ולכאורה היה נר' להשיב דכוונת הש"ס לומ' אף אם תחפש ותמצא שיור אחר מ"מ ד' קתני דאי הוה פריך מאי שייר דהאי שייר משמ' הא שייר תרתי הו"א תנא ושייר והאמת אינו כך להכי ר"א קושטא קאמ' אלא דבלא"ה איכא למימ' דשייר מיתת האדון כמ"ש בחידושי על הש"ס בס"ד או כמו שפי' מהרש"א בחידו' דשייר יובל של רציעה וא"כ שייר תרתי וכן לקמן דקאמ' וכ"ת תנא ושייר דשייר יוכל של רציעה דיובל דקאמ' ת"ק לאו בכללו יובל של רציעה והא אלו קתני וכיון שכן מוכרח יובל דקאמ' ת"ק ככלליה נמי יובל של רציעה וחשיב ליה חדא ולא שייר כלל ומצאתי ראיה ממס' סוכה (דף נ"ד) דליכא התם מנינא וליכא שום גילוי אפ"ה קפריך מאי שייר דהאי שייר דאיתא התם במתני' אין מוסיפין על מ"ח תקיעות וכגון ע"ש שבחג דאיכא מ"ח וקאמ' ר"א במתניתא דלפי מוספין תוקעין ופריך הש"ס דא"כ אמאי לא תני נמי ר"ה שחל בשבת דאיכא מוספין ולאשמועי' חידושא דר"א ותי' הש"ס דתנא ושייר ופריך ליה מאי שייר דהאי שייר ותו' שייר ע"פ והא הכא דליכא שום גילוי דלדיוקא אתא ואפ"ה קאמ' הש"ס מאי שייר וכו' ואין להביא ראיה מדאמרי' בכריתות תו הא דתנן ד' מחו"כ מנינא ל"ל לאפוקי מדראב"י דאמ' ה' הוו דתנן ראבי"א גר מחו"כ עד שיזרק הרם עליו אהכי תנא ד' ופירש"י וכל היכא דתני מנינא דוקא קתני ולא תימא תנא ושייר עכ"ל. הא הכא דלא שייר אלא חדא ואמרי' אי לא הוי מנינא אמרי' תנא ושייר דליתא דהא בהך מתני' דד' מחו"כ איתא התם דאבי"א גר מחו"כ עד שיזרק עליו הדם נזיר ליינו ולתגלחתו ולטומאתו וקאמ' הש"ס מ"ט דלא תני גר כי קתני מדעם דמסרי למיכל בקרשים גר כי קא מייתי קרבן לאכשורי' נפשיה למיעל בקהל ונזיר מ"ט לא תני ס"ס נזיר כי מייתי קרבן לאישתרויי ותי' למשתי יין דחולין ות"ק כי קא עסיק לאישתרויי בקדשים ולראב"י אמאי לא תני נזיר וטמא ההוא למיחל עליה נזירות בטהרה ע"כ הא הכא דראב"י פליג בתרתי

בנזיר ובנר ות"ק נמי מודה ליה דצריכי' כפרה אלא דלא חשיב לאו בכלל מחו"כ דאינו נקרא מחו"כ אלא לאכול בקדשים וא"כ הי הוה תני מחו"כ בלא מנינא הו"א תנא ושייר דשייר תרתי דהו"א דחשיב כל מחו"כ אף דלא לאישתרויי למיכל בקדשים כדעת ראב"י והו"א דראב"י בא להוסיף ות"ק מודה ליה דשייר וראב"י תנייה להא דשייר לאודועי דברי ת"ק דל"ת הני דוקא להכי תנא מנינא לימ' דדברי דוקא ולא שיירית כלום והש"ס דקאמ' ה' דוקא ולא קאמ' ו' בנזיר נמי לאו דוקא קאמ' אלא דנקט גר לרבותא לא מיבעי' דאי לא תני מנינא הו"א דשייר נמי נזיר דדמי להו דהוא נמי לאישתרויי למיכל אע"ג דחולין אלא אפי' גר דלא מייתי קרבן אלא לאכשורי נפשיה למיעל בקהל אפ"ה הו"א דשייר דכולהו מחו"כ איקרו להכי תנא מנינא וא"כ מהכא לית ליה ראיה כלל ומנינא דאית' התם דמתני' דד' אבות נזיקי' ודר' חייא ודר' אושעיא שייר תרתי התם וכולהו מנינא דאית' התם לאתויי קא אתו וא"כ מהאי דוכת' לית ראיה כלל:

איברא מהא דקידושי' דממתני' היה נר' דיש ראיה דבין לסתמ' דתלמוד' בין לרב הונא לא מיעט אלא חדא וכן נמי מנינא דסיפא לא מיעט אלא חדא ותפוק ליה דמאי שייר דהאי שייר ונר' דאין ראיה מהתם דאי לסתמ' דש"ס ב' תשובות יש בדבר חדא דהא דשייר תרתי חופה קינה וחליפין ושייר תרתי להכי תנא מנינא למעוטינהו והש"ס דנקט חופה לאפוקי דעת ר"ה וחליפין ממילא אימעיט ולא מצית למימ' שייר תו דאי לא תני מנינא הו"א דמלת' דכתיבא בהדיא קתני מלת' דלא כתיבא בהדיא לא קתני להכי תני מנינא ואע"ג דלקמן נמי קאמ' אביי מילת' דכתיבא וכו' אף השתא דאיכא מנינא י"ל דלר"ה מניינא אצטרי' למעוטי חליפין ולא אצט' האי תשובה אלא לקושט' מאי שייר וכו' אבל הכא דאיכא תרי מיעוטי חדא דשייר חדא ולא אפשר דמאי וכו' ועוד דאיכא מיעוט דמניינא ואי תנא לא איירי אלא כמלתא דכתיבא וכו' אמאי תרי מיעוטי דלא הול"ל מניינא דבשלמ' אי שייר תרתי ניחא דלא איכא גילוי מילת' דלדיוקא אתא אלא ממניינא השתא דאמרי' דתנא לא עסיק בהכי ולעולם ה"ה האי ניחא כמו בקידושין דתנא בדבר שיש לו קצבה עסיק בדבר שאין וכו' ואף דאיכא מניינא כיין דשייר תרתי מיתת האדון ומיתת אב. א"נ כדפי' מהרש"א כדכתי' לעיל ואתא מניינא דוקא למעט להכי דחינן האי מיעוטא אבל הכא דאיכא תרי מיעוטי לא מצית למימ' הכי ולר"ה נמי ל"ק דאית ליה חיפה קונה והו"א דחליפין נמי ושייר חדתי ואע"ג דחופה לאו שיורא היא דלא עסוק במלת' דלא כתיב' בהדיא היינו השתא דתני מניינא כי היכי דלא תקשי לר"ה אבל אי לא תני מניינא הי"א דשייר ותנא עסיק בכל גוונא דלא אתבריר האי דשייר חופה מטעמא דאית' בש"ס או דתנא נחת לשיורא להכי תני מניינא להסיר הטעות ולומ' דמיעט חליפין

ותנא לא עסיק במלת' דלא כתיב' וכו' וכ"הג איתי' בתו' דסוטה (דף י"ו) ד"ה מאי הוי עלה וכו' ובקמא (דף ט"ו) כמו שנכתו' לקמ' בס"ד ומניינא דסיפא נמי דאתא למעוטי חליצה יש להשיב נמי כדכתי' לעיל בסתמ' דתלמודא דאימעיט חופה ועוד יש להשיב דאי לאו מנינא הו"א הא דלא תני חליצה משים דההיא במכ"ש אתיא מגט שאינו יוצא ביבמה דל"מ חליצה דקונה ביבמה שקונה נמי באשת איש אלא אפילו גט שאינו קונה ביבמה הכא קינה וכ"הג כת' התו' בזבחים (דף פ"ד) ד"ה הלן והיוצא וכו' להכי תנא מנינא למעוטי חליצה ואע"ג דדברי התו' דהתם אכתי קאים השתא אע"ג דתני התם אלו י"ל דשאני התם דשייר תרתי דתנינהו בברייתא אבל הכא דשייר חדא לחוד ותני מניינא ליכא למימ' הכי כדפי' לעיל והאי תשובה נמי שייך להשיב נמי בההמ' דתלמוד' דמיעט חיפה דהיא במכ"ש מכסף כנלע"ד כדכתי' והש"ית יאיר עינינו בתורה ובמצות ויצילנו משגיאות אכי"ר:

ואין להביא עוד ראיה מד מרי' במכות (דף כ"א) ולילקי משום זורע בי"ט א"ל תנא ושייר א"ל חנא קתני ח' ואת אמרת חנא ושייר ע"כ ות"ל מטעמ' דמאי שייר דהאי שייר די"ל דאה"נ דהול"ל האי פרכא מאי שייר וכו' אלא כוונתו אף אם תחפש ותמצא דשייר עוד כ"הג אפ"ה ק' דתני ח' או כוונתי לומ' דשייר נמי תו אינהו התקפות דאתקיף רב הושעיא לאביי וכולה התקפות דלא חשיב הנהו בהדייהו ושייר נמי הא בהדייהו ואע"ג דלדברי התו' דנזיר משמ' דלא הוי שיור דלא דמו אהדדי דהא שייר חדא מלקות ותני חדא מלקות כדכתי' לעיל י"ל דכיון דר"ן תי' תנא ושייר מוכרח דכוונתו לימ' דמכח האי פרכא ליתיה להאי כללא והוי שיור דאלת"ה דאיך מעיקר' תי' ר"ן האי תי וכי לא ידע האי פרכא מאי שייר וכו' אלא מוכרח דשייר בהדיה אינהו התקפו' דאית' התם להכי עולא השיבו לדבריו דאף אם נאמ' דהוי שיור מ"מ כיון דקתני ח' ליכא למימ' שייר דאי הוה פריך ליה עולא מאי שייר דהאי שייר משמ' דמודה ליה דשייך שיור אלא דמאי שייר וכו' דהנהו התקפו' לא הוי שיור והאי ליתיה דכיון דתני ח ליכא שיור כלל להכי עולא קושט' קאמ' נקיטי' מכל מאי דכתי' דמאי שייר דהאי שייר פרכי אף דליכא מניינא ובהדיא משמ' מתו' הכי דהא לפי שיטתו מוכרח דהא דקא מק' הש"ס בקידושין (דף י"ו) וכ וכ"ת תנא ושייר והא ד' דקתני מוכרח דר"ל דמאי שייר דהאי שייר דכיון דתנא ר' לא מצית למימ' שייר חדא וכדפי' הוא ז"ל בסוגיית קידושין (דף ה') ג' תנן וכו' וא"כ אמאי כתבו התו' הכא ובסוטה (דף י"ו) דהא דמקשה הכא והא ד' קתני מכח דסיים ואי אתא יכול לומ' וכו' אבל במניינא אמרי' תנא ושייר כדאמרי' בסוטה דאמאי איצטריכו להאי דלעולם במניינא היכא דשייר תרתי אמרי' תנא ושייר כמו האי דסוטה ושאני הכא דשייר חדא

ולהכי קא מקשה דכיון דתני מניינא לא משייר חדא וכדמשמ' עוד מדבריהם שכתבו בכתובו' (דף כ"ט) ובדוכת' אחריתי דאף דשייר תרתי אי תני מניינא לא אמרי' תנא ושייר כמ"ש דברי' לקמן בס"ד א"כ מאי קא פרכינן מאי שייר דהאי שייר במנין הא אפי' תרתי לא מצי משייר ומדקא פריך כיון דתני מנין לא משייר חדא משמ' הא ב' משייר וקושטא לא"ה אלא מוכרח ודאי דשיטת התו' ז"ל כשיטת ה"ע דאי לא תני מניינא נמי חדא לא משייר ובהכי ניחא דבריהם ועוד כלל אחר ממה שתי' לעיל דע"כ לא אמרי' תנא לא עסיק בהכי אלא בהכי ומשייר חדא אלא דוקא אי לא תני מנין דליכא אלא מיעוטא חד ודחינן ליה אבל כי תני מניינא ושייר חדא דאיכא תרי מיעוטי ודאי לדיוקא אתא וכדשייר תרתי ואיכא מניינא דחינן להאי מניינא כדכתי' לעיל ותו לא מידי:

עוד כלל אחר כתבו התו' בקמא (דף ט"ו) דהאי דאמרי' אי משום האי לאו שיורא הוא כגון האי דאית' התם אי חצי כופר לאו שיורא הוא היינו כי היכי דלא תקשי למ"ד פלגא נזקא ממונא דאל"ה קשיא וכי תפרש כן כי היכי דק"ל והכי מוכח מהתם דהא כשא"ל אי משום חצי כופר לאו וכו' לא קא מתרץ ליה מידי אלא מוכרח דהאי דקאמ' אי משים וכו' למ"ד ממונא ולמ"ד קנסא לא ס"ל הכי וכ"כ בהחליל (דנ"ד) וז"ל תימא וכי ועמודי' כר"י כדי שיקש' לו וכ"הג איכא בנזיר (דף ל"ה) אי משום כל יחל וכו' בההוא ניחא וכו' עכ"ל. כת' מהרש"א דממ' קמא שכת' וכן בהחליל משמ' דהכא ניחא לכן נר' דהיינו למאי דמסיק דרב אחא סליק בתיובתא ור"ה לאו שיורא הוא דלא תקשי מאי שייר דהאי שייר וכו' ע"כ מכוון דבריו ולעד"ן דלא תי' כלום דס"ס כיון דהאי דאמרי' הכא היינו כי היכי דלא תקשי למאי דמוקמי' תיובתא א"כ אמאי קאמ' התו' אלא מאי שייר דהאי שייר דכיון דאית ליה דהוי שיור ולא קאמ' אי ע"פ וכו' אלא כי היכי דלא תק"ל א"כ אמאי חזר למצוא אי שייר עוד לכן נ"ל לומ' דיש לפ' דברי הש"ס בדוחק וגמגום קצת דמ"ש אי משום ע"פ לאו שיורא הוא כי היכי דלא תקשי לסברת המק' דקא מק' ליה וא"כ לפ"ז לא שייר מע"כ כלום וא"כ לא מצית אמרת דשייר ר"ה ולהכי קא מק' ליה המתרץ לדבריך דקא מקשית מאי שייר וכו' משום דס"ל דהא מני ר"י א"כ הא שייר ע"פ שחל בע"ש וקשיא מאי שייר וכו' ולדידי ניחא דשייר נמי ר"ה ולהכי פריך ליה מאי בעית למימ' מאי שייר וכו' דס"ל ע"פ לא הוי שיור ולהכי אמרת מעיקרא מאי שייר וכו' הא שייר ע"פ שחל וכו' ומאי אמרת בהא ואתמוהי קמתמה אבל ודאי יש גמגום דמפשט' דהש"ס משמ' דכוונתו לתרץ קושית מאי שייר וכו' וכדמשמ' מפירש"י ז"ל וכ"כ התו' בכתובו' (דף מ"א) וז"ל לאו פרכא היא אלא כי היכי דלא וכו' וכן איכא וכו' וכן בפ' החליל וההוא דהתם מגומגם טפי עכ"ל. והגמגום הוא כמ"ש אבל לפי' מהרש"א ק' כדכתי' והכי כת'

התו' בנזיר (דף ט"ל) וז"ל והא שייר בין הבינים קו' הוא למ"ד דלא יחל לא הוי שיורא עכ"ל. וכדפי' כוונתם לעיל כיון דהאי דקאמ' אי משום לא יחל לאו שיורא הוא כי היכי דל"תק למ"ד א"כ אמאי קאמ' רבינא והא שייר בין וכו' דבלא"ה שייר לא יחל להכי פי' דקו' למ"ד וכו' וא"כ מה הועלנו הכא בתי' זה לומ' דקאמ' הכי למאי דמסיק בתיובתא וכו' דס"ס אמאי קא מהדר ליה אלא מאי שייר וכו' לכנלע"ד כדכתי':

ומצאתי בקידושין (דף י"ו) שכת' שם אמ' ר"ל וכו' מיתיב רב אושעיא וכו' ואם אית' ניתני נמי מיתת אב תנא ושייר מאי שייר וכו' שייר מיתת האדון אי משום מיתת האדון לאו שיורא כיון דאיכא נמי באיש לא קתני ואלא ליתני תנא דבר שיש לו קצבה קתני ע"כ הא הכא דאע"ג דקאמ' תנא ושייר אפ"ה כיון דק"ל אי משום האי לאו שיורא וכו' קאמ' דשאני הכא דדבר שאין לו קצבה ולא שייר כלום וכן פירש"י שם ואלא ליתני הואיל ולא שייר מידי עכ"ל הא הכא אע"ג דתי' תנא ושייר הדר ביה מכח קושית אי משום מיתת האדון לאו וכו' ונ"ל לתרץ דשאני הכא דהמתרץ הודה לו דהכי דייק לישניה דמתני' דקתני יתירה עליו אמה העבריה וכו' דמשמ' דתנא לא נחית אלא לומ' דברים שאינם בעבד דאלת"ה לא הו"ל למינקט האי לישנא להכי מכח האי קו' הדר ביה וכן מצאתי בסוטה (די"ו) דקאמ' התם איבעיא להו אין שם עפר וכו' ת"ש כג' וכו' ואם איתי' ליחשוב נמי הא תנא ושייר מאי שייר דהאי שייר שייר מצורע וכו' ארנב"י דכי קחשיב הלכה עוקבת מקרא וכו' ופירש"י אר"ן מצורע לאו שיורא דכי קחשיב הלכה וכו' עכ"ל. וסיים הש"ס מאי הוי עלה ת"ש וכו' ע"כ הא הכא דאע"ג דקאמ' ר"ן אי משום מצורע לאו שיורא הוא אפ"ה קאמ' הש"ס מאי הוי עלה משום דהא דקאמ' אי משום מצורע וכו' דחייה בעלמא כי היכי דלא תפשוט מהכא כיון דשייר מצורע ואי לדיוקא א"כ אמאי שייר מצורע דמאי שייר וכו' אלא ודאי תפשוט דשייר נמי הא להכי קאמ' ר"ן דאין ראיה משם דלעולם האי לא הוי כג' מקומות ומאי אמרת שייר מצורע מצורע לאו שיורא וכו' ולעולם דוקא קתני ולהכי קאמ' מאי הוי עלה ר"ל לא ידעינן האי דאמרי' ג' מקומות דוקא קתני ולא שייר מצורע או דילמא תנא שייר מצורע ושייר נמי הא בהדה וכ"כ התו' וז"ל מאי הוי עלה תימא מאי קא בעי כיון דלאו שיורא הוא א"כ תפשוט וי"ל דלא איתבריר להו האי דשיירי' משום האי טעמא כדפי' ולאו שיורא הוא משום דתנא נחת לשיורא הוא עכ"ל. ואולי לשיטתייהו שכת' בקמא (דף ט"ו) ובנזיר (דף ל"ח) ובכתובות (דף מ"א) דהאי דאמרי' אי משום האי לא היי שיורא היינו כי היכי דלא תק' למ"ד או למקשה דאמרי' ודקארי לה מאי קארי לה וכי לא ידע דשייר האי להכי אמ' אי משום האי וכו' לתרוצי אנפשיה ולהכי קאמ' הכא מאי הוי עלה. נקיטי' מכל הני מילי מעלייתא דכתי' דע"כ

לא אמרי' אי משום האי לאו שיורא הוא אלא כי היכי דלא תק' למ"ד או למקשה דקא פריך ליה דלא ס"ל כוותי' אבל המתרץ שפיר אית ליה דשיורא הוא ולא צריך למצוא שיור אחר והיכא דחזינן דהמתרץ הדר ביה והביא שיור אחר או תירץ תירוץ אחר היינו מתרי טעמי אי מטעמ' דכוונתו בקושיא למקשה דקאמ' הא לאו שיורא הוא והא שייר נמי האי ומאי שייר וכו' כגון האי דסוכה (דף כ"ד) ודנזיר (דף ל"ח) שכת' לעיל או היכא דמוכרח דלאו שיורא הוא כמו האי דקידושין (דף י"ו) מתרץ תי' אחר או שיור אחר:

עוד כלל אחר ממ"ש התו' בנזיר (דף ל"ח) דאע"ג דשייר שכר וחומץ אפ"ה בהנהו דתני צריך למנות מלקיות שבהן ואביי אפ"ה דחיק אנפשיה וקאמ' תנא ושייר וקפריך ליה מאי שייר וכו' אמאי הא שייר שכר וחומץ אלא ש"מ דלא דמו דהני לא תנינהו כלל והאי תני חדא ושייר חדא לאו להכי דלא מיקרי שיור אלא ער דשייר חדא אחריתי נמי כוותה כדכתי' לעיל באורך כל זה א"כ ש"מ דהיכא דלא דמו כגון האי לא מקרי שיור ועוד כת' התו' בכתובו' (דף מ') ד"ה וליתני וכו' ולא מצי לשנויי תנא ושייר כיון דלא תנא שום שניות אלא הני דאורייתא לחוד עכ"ל. הא משמ' מהכא דהיכא דתני כללות הדבר כגון האי שאמ' ב' אלא שלא כתבה כל הפרטים דאורייתא ודרבנן אלא דאורייתא לחוד לא אמרי' תנא ושייר בשניות דרבנן דכיון דלא תנינהו איך אמרי' תנא ושייר דלא תננהי כלל וכן כל כ"הג והוא כלל אחר מחודש:

עוד כלל אחר כתבו התו' בקידושי' דאע"ג דמשמ' מהכא דהיכא דקתני מנין לא אמרי' שייר כדקאמ' וכ"ת תנא ושייר הא ד' קתני היינו מסיפא דקאמ' ואי אתה יכול לומ' וכו' דנחית למניינא וכן כת' בסוטה (דף י"ו) וק' והא אמרי' בריש קידושין (דף ג') דמניינא דרישא ודסיפא אתו למעוטי ומנ"ל דאתו למעוטי ואע"ג דשייר חדא אפ"ה אצטרי' למעוטי בין לסתמ' דש"ס בין לר"ה כדכתי' לעיל ואמאי אמרי' דאתו למעוטי דמנ"ל הא וי"ל דאי לסתמ' דש"ס בין ברישא ודסיפא הו"א כדכתי' לעיל כיון דשייר חדא והו"א דלא הוי שיור דמלת' דלא כתיב' לא עסיק בה להכי אתא מניינא לומ' דאימעיט ממש אבל אי שייר ב' לא אמרי' דאתא למעוטי ולר"ה דשייר ב' י"ל דע"כ לא אמרי' דמניינא לאו למיעוטא אלא דוקא היכא דאיכא גילוי מילת' דדינא כהנהו דתני ופרכת ליה ממתני' השתא אמרי' דלאו פרכא היא כגון האי חופה דאי שייר תרתי ופרכת ליה ממתני' כיון דאיכא גילוי מילת' אמרי' דשייר אף במניינא וסיפא דבריית' נמי דאדרבה אית ליה גילוי מילת' מקרא להפך אז אמרי' לדיוקא אתא דמ"ט אמרת לאו לדיוקא אתא והאי דקאמרו דאמרי' תנא ושייר אף במניינא להכי הכא דכ"ע מודו דמיעוט דאימעיט מסיפא קושט' הכי הוא מקרא וכן ר"ה דמיעט חליפין דליכא גילוי להכי קאמ' מנין אמרי' למיעוט' אתא

ואין להק' עוד מדאמרי' ביבמות (דף ג') מניינא דרישא ודסיפא למעוטי דרב ור"א וכו' די"ל דשאני התם דאיכא מניינא דסיפא למעוטי ודאי מניינא דריש' נמי למעוטי דמוקמי' חדא אסיפא וחדא ארישא דס"ל הני חייבים ולהכי אוקמינהו אמיעוטא דמניינא וכן נמי רב ור"א כדכתי' לעיל והא דקאמ' התם לרב ולר"א ליתנינהו וכו' דמאי פריך דאמרי' תנא ושייר י"ל דחדא דהא תי' דתנא ושייר דחוק ופשוט כדכתי' לעיל להכי בקש למצוא תי' אחר ויגע ומלא ועוד דהניחא אי ס"ל הדרי דשייר תרתי ותנא ושייר אלא למאי דאמרי' דלא ס"ל הדדי דלא שייר אלא חדא דמאי שייר דהאי שייר מאי איכא למימ' להכי תי' תי' השוה לכל וההיא דב"ק (דף ט"ו) י"ל כמו שתי' הכריתות על רש"י וההיא דכריתות דאמרי' התם דמניינא אתא למעוטי מדר"א דחשיב גר דהו"א תנא ושייר להכי תנא מנינא י"ל דאי כוונתו לשייר וחשיב להו כדעת ר"א לא הוה תנא מניינא כרי לטעות אבל השת' דתני מניינא והוסיף ר"א גר ונזיר ש"מ דלדיוקא אתא ולהכי חלק עליו ר"א וההיא דשבת דמניינא דסיפא למעוטי י"ל דכיון דתני מניינא דרישא ודסיפא ודר"יש אצטרי' הא נמי אצטרי' למעוטי דודאי סתם מתני' כרבנן ואי לא תני מניינא הו"א דהיא ר"י ושייר להכי תנא מניינא לומ' דלא כר"י זה נ"ל ליישב שיטת הש"ס לדבריהם ז"ל:

ומצאתי עוד לתו' ביבמות (דף מ') דמשמ' מדבריהם דלא אמרי' תנא ושייר למניינא וז"ל ש"מ גזרו ב' בחליצה וכו' תנא ושייר אלא לר' חייא דתני מניינא ק' וי"ל דלא תני ה' אלא כנגד ד' של תורה עכ"ל. הא בהדיא משמ' דלא אמרי' תנא ושייר במניינא אלא ריש לדקדק לדבריהם במה שתי' דא"כ מאי מק' בקידושין וכ"ת תנא ושייר והא ד' קתני דמאי קו' די"ל דתני ד' כי היכי וליהוי ג' כנגד ג' דעבד וי"ל דלק"מ חדא דא"כ לא הול"ל יובל רציעה ויובל בחדא אלא בב' ולמיחשב ד' כנגד ד' לפי' מהרש"א דכתי' לעיל או לפי' דפי' לעיל נמי מוכרח דמפרשי נמי כתו' דפי' בקידושין דהיינו מדקאמ' ואי אתה יכול לומ' וכו' משמ' בהדיא דלאו מטעמ' דחשבון וא"כ מניינא דקתני רישא לדיוקא אתא אבל ודאי כל מקום דתני מנין לדיוקא אתא וכ"כ ביבמות (דף ג') וז"ל למעוטי דרב ודר"א תימא דממניינא דרישא וכו' דכיון דתני מניינא לא אמרי' תנא ושייר וכו' עכ"ל. ולמאי דכתבו דאע"ג דתני מניינא אמרי' תנא ושייר לק"מ דלא אמרי' הכא דתנא ושייר משום דתני נמי מניינא דהיכא ש"מ למעוטי אבל כי לא תני אלא מניינא דרישא הו"א דשייר תרתי ואין להביא ראיה מתו' דשבת שכתבו וז"ל חסר א' תימא דממניינא דרישא שמעי' לה דליכא למימ' תנא ושייר כיון דתנא אלו וכו' וי"ל דהו"א דממניינא דרישא לא שמעי' לאפוקי וכו' דלא חשיב אלא מלאכות חשובות עכ"ל. כוונתם היא דאמאי אצטרי' מניינא דסיפא דבלא"ה כיון דתני אלו דוקא קתני ומניינא דרישא סגי ותי' דאי לא תנייה

הו"א דלא עסיק אלא במלאכות חשובות ואלו דקתני ר"ל אלו מלאכות חשובות ומינייהו לא שייר מידי הא הכא דלא הק' אלא מטעמ' דאלו ות"ל ממניינא דרישא גופיה דליתא דשאני הכא דמניינא אתא לרבויי ולא למעוטי להכי אצטרי' אלו וא"ב אין ראיה מכאן דסברי דאף במניינא אמרי' שייר ולמאי דאית ליה דלא אמרי' תנא ושייר במניינא א"כ איך אמרי' בסוטה דשייר אף דאיכא מניינא בראייתו מינה ראיה תו' דקידושין וי"ל ולומ' דפי' הש"ס הכי תנא ושייר ר"ל דתנא לא קעסיק אלא בהתורה שאמרה בדבר אחד דוקא ובא הל"מ לומ' בכל דבר כגון דהתורה אמרה בתער והל"מ בכל דבר וכן בעפר דכשר בכמה דברים אף בהיר וכדפירש"י אבל האי לא אצטרי' אלא לאפר דוקא להכשירו ומצורע נמי ל"ד להו דלא הכשיר לגלח בכל דבר כהנהו דהכשיר לגלח בכל דבר ולכסות בכל דבר ולכתוב בכל דבר אלא דהיה מגלח במקום א' והתירו לגלח גופו ולא דמי להו והא דאצטרי' למצוא עוד שיור כיון דתנא לא עסיק אלא בשהתירה אמרה לעשות האי מצוה בכל דבר ולא ברבר א' ומהנהו לא שייר כלום י"ל במאי דכתי' לעיל דאי לא שייר אלא חדא לא מצי למימ' תנא לא עסוק בהכי דאיכא תרי מיעוטי:

עוד כתבו התו' במכות (דף כ"ב) וז"ל מתקיף לה ר"א וכו' ק' דהשתא פריך טובא ונפרוך ולא משני מידי וצ"ל דע"כ תנא ושייר וכו' ואומ' הר"ם דהתם דמני י"ט בחד ואי אית' די"ט לאו אחר הי"ל למנותן וכו' עכ"ל. וי"ל דא"כ איך אמרי' בנזיר דתנא ושייר אף בדחשבינהו בה' ושייר לאו מינייהו וי"ל דאביי דחיק אנפשיה כדכת' התו' שם ורצה לומ' דאמרי' תנא ושייר אף בדאיכא מניינא מכח האי פרכא כיון דאית ליה גמרא וה"ה דהוה פריך ליה ר"פ כיון דתנא מניינא לא אמרי' שייר אלא א"ל אף אם נודה לדבריך ק' מאי שייר וכו' כדכתי' לעיל והא דלא הקשו הכא במכות מאי שייר וכו' י"ל כדכתי' לעיל דאף אם תחפש ששייר עוד הא ח' קתני א"נ דשייר ההתקפות דאיתא שם ואע"ג דל"ד להאי כדכת' התו' בנזיר י"ל דכוונת המתרץ תנא ושייר לומ' דהוו שיור ולהכי השיב לו כפי דבריו דכיון דקתני ס' וכו' ולא ליפריך ליה האי לא הוו שיור דמשמ' דמודה ליה כמש"ל ודבריהם הבא מסכים למ"ש בשם התו' לעיל דאע"ג דאיכא מניינא אמרי' תנא ושייר ושאני הכא דמהנהו דתני שייר נקיטינן מכל מאי דכתי' כמה כללים והוא היכא דאיכא מניינא אמרי' תנא ושייר ולא אמרי' מניינא למעוטי אלא דוקא היכא דשייר דבר אחר והו"א דתנא לא עסיק בהכי כיון דתני מניינא דאיכא תרי מיעוטי ודאי מניינא לדיוקא אתא כגון דקידושין (דף ג') והיכא דכ"ע מודו דאימעיט ומוכח הכי אמרי' מניינא למעוטי דהא דאמרי' תנא ושייר היינו כי היכי דלא תק' למ"ד אבל היכא דליכא מ"ד אמרי' למעוטי והיכא דתני מניינא ברישא ובסיפא בחלוקה אחת אז מניינא למעוטי

כמו יבמות והיכא דהנהו דשייר אמרינהו תנא בתריה כגון האי דכריתות. (דף ג') וקתני מניינא אז לדיוקא אתא והיכא דתני מניינא כנגד מניין ברישא ואצטרי' ותני מניינא בסיפא אמרי' דכיון דריש' אצט' הא נמי אצט' וכל כמה דמצינן לאימעוטי במניינא ולומ' דאצט' ממעטי' כגון האי דשבת והיכא דמהנהו דתני שייר מינייהו דתני חדא ושייר חדא ותני מניינא לא אמרי' שייר כמו במכות ואיכא מ"ד דלא אמרי' שייר במניינא והיכא דאמרי' דתנא לא עסיק בהני ושייר תרתי אמרי' תנא ושייר אף דאיכא מנין במו האי דסוטה והיכא דמצינן למימ' דנקט מניינא כנגד חשבון האחר כגון האי דיבמות (דף מ') ולא מצי למעבר בחשבון האחר כנגד חשבון האחר אי לא משייר ודאי אמרי' דתנא ושייר אבל אי מצי למעבד להוסיף בהאי ובהאי ויהא חשבון שלם אז לא שייר כמו האי דקידושין א"כ היכא דמוכח דלאו מהאי טעמ' שיירי' מסוף דבריו כדקידושין לא משייר: **וכתב** ה' ה"ע וז"ל וכן גבי מניינא יש מקומות דתנא ושייר אע"ג דתני מניין בפ' החולץ ד' מדת וכו' ומסיק התם בגמ' דשייר עכ"ל. פי' דלפי מסקנא דש"ס מוכרחים אנו לומ' דשייר כדכת' התו' אבל אינו ממש וכדמסיק גמרא הכי בהדיא ולא ידעתי אמאי לא הביא האי דסוטה (דף י"ו) דאיתא בהדיא דשייר ונ"ל דהא דכת' ה' כ"ה וכת' שם התו' ובפ"ג דכתובות נ"ל דצ"ל פ"ב דסוטה:

ומה שתמה ה' י"ש וכת' עליו לא דק נ"ל דסופו מוכיח על תחלתו שכת' יעו"ש בתו' פ"ק דקידושין וכו' ור"ל דמפשטי' דהש"ס משמ' דלא אמרי' שייר כיון דתני ד' ומעיקרא מינה אייתי ראיה ולבסוף כת' ע"ש בתו' וכו' שכתבו הפך מזה זהו נ"ל כוונתו ודוק:

(**קמב**) **תנא** ושייר. כתבו התו' בע"ז דף כ"א ד"ה קסבר כיבוש יתיר וכו' וי"ל דתנא ושייר אע"ג דנחית למניינא וכו' עכ"ל. והנה מזה נראה דאף דאיתא מניינא אמרי' תנא ושייר ועוד משמ' מדבריהם דאף בדשייר חדא בהאי חלוקה ובחלוקה שייר חדא הפך מזה מקרי שיור תרתי וא"כ בהכי ניחא נמי מאי דאמרי' לעיל הקידושין (דף ג') דלא שייר אלא חדא ואפ"ה אצט' מניינא למעוטינהו דבלא"ה מאי שייר דהאי וכו' אכן בהאי ניחא דאי לאו מניינא הו"א דשייר תרתי דשייר חופה בנקנית וחליצה בקונה עצמה אע"ג דשייר חדא דוקא בחלוקה אחת ולא שייר תו לא דבחלוקה שהיא הפך מינה שייר נמי חדא אפ"ה מקרי שיור תרתי כדמשמ' מדבריהם הכא ואי תנא חדא מינייהו הו"א דשייר חדא דלא עסיק בדלא כתיב' באוריית' והאי תי' היינו לסתמ' דתלמודא ולר"ה י"ל כדכתי' לעיל וע"ש מ"ש עוד. ולמאי דס"ל דלא אמרי' שייר אי תני מניינא יש לתרץ אהא דע"א דהא דלא מנייה משום דס"ל דלא הוי מנין בעד מנין משום דכולהו חשיבי חדא אל דהאי מכירה ושכירו' בבתים בא"י אסור ושכירו' בבתי אסור בסוריא וכולהו שכירו' ומכירה

ול"ד להרוצה ליכנס לה בטהרה דהתם המצאה אחרת כגון שיד תיבה ומגדל וטפרה טמא כגון שנכנס לשם בלא שידה תיבה ולא ניחא להו דברי התו' דהכא
(**קמג**) **תנא** ושייר איתא בקידושין (דף י"ו) דכו תני אלו לא אמרי' תנא ושייר וכת' התו' בזבחים (דף פ"ד) ד"ה הלן וכו' אע"ג דתני אלו אמרי' תנא ושייר וכו' ושמא דמהנהו דתני שמעי' דמכ"ש נינהו וכו' בכלל הנהו דקחשיב עכ"ל. נקיטינן מהכא היכא דתני והנהו דשייר מכ"ש אתו אף היכא דתני אלו אמרי' תנא ושייר אלא דיש לדקדק מאי קפריך והא אלו קתני דילמא דהא דשייריה משום דמכ"ש מסימנין אתיא כדאמ' ר"ל ומאי קא מוקים ליה תיובתא ונ"ל לתרץ משום דהא קאמ' תנא ושייר והיינו דשייר יובל של רציעה דאי מיתת האדון ליכא למימ' דהא באמה העבריה לא קתני אלא סימנין ואילו שנים ויובל לא קתני אלא מוכרח דס"ל יתיר העבד והא נמי יתיר אעבד וא"כ מאי שייר וכו' אלא ודאי דר"ל דשייר יובל של רציעה ונפרש דהא דקתני יובל לא אית ביה תרתי וא"כ אי אמרת דמב"ש קא אתת מיתת אב א"כ מאי אמרת ביוכל של רציעה ואיתימ' דיובל דקאמ' ת"ק אית ביה תרתי וא"כ לא מצית אמרת דשיירה דבמכ"ש אחת כיון דאיכא תרי מיעוטי דשייר חדא ותני אלו לא אמרי' הכי כדכתי' לעיל אבל התם שכת' התו' דבמכ"ש אתו שייר תרתי וכן נמי במניינא כמו אלו ומ"ש ה' ה"ע דשייר שבועת ביטוי ושבועת הדיינים וכו' הנה מתו' דשבועות (דף ט"ל) משמ' דלית ליה האי תי' דכת' ה' ה"ע ותי' אהאי דסוטה משום דלית שום גוונא דלית בהני להכי תנא להו בלחודייהו עכ"ל. ומשמ' עוד מדבריהם דאף דלא ידעינן מאי האי גוונא אפ"ה מתרצי' הכי ועוד משמ' מתו' שם (דף מ"ד) וז"ל ואלו נשבעים וכו' דליכא למימ' תנא ושייר כיון דתני אלו וי"ל דלא חשיב וכו' עכ"ל. הא משמ' אע"ג דהש"ס לא הק' ולא תי' אפ"ה אנן מתרצינן כדכתי':
כתב ה' כ"ה וז"ל וכת' שם התו' ובפ"ב דסוטה אע"ג וכו' ובר"פ אלו הן הלוקין כת' רש"י אלו ל"ד דתנא ושייר לוקין טובא ושם אמ' בגמ' וכו' תנא ח' וכו' ובפ"ק דע"א כת' התו' ז"ל אע"ג וכו' כצ"ל וט"ס נפל בדבריו וכנ"ל דצ"ל:
והנה מ"ש מרש"י דהלוקין נ"ל דאין כאן ראיה דיש לפ' כוונתם הכי דתנא לא עסיק אלא בלאוי דיש בהם חידוש דכריתו היינו רבייתייהו ולאוי גרידי אית בהו חידוש ומהנהו דתני לא שייר מידי וה"ק אלו לוקין דאית בהו חידוש והא דנקטו תנא ושייר ר"ל מצוקין כולהו שייר אבל מהאי דתני דהיינו דאית בהו חידוש ל שייר מידי והכי דייק מליש' דהתו' דכתבו דלא קחשיב לאוי גרידי אלא באותם שיש בהם חידוש עכ"ל. אלא הא דנקטו הכי תנא ושייר היינו לכאורה דמשמ' מפשטא דאלו הן הלוקין דהיינו לוקין כולהו אבל כפי האמת לא שייר מהנהו דתני דאית בהו חידוש. ות"ל שיגעתי ומצאתי

מחסרו ית"ש ולכשאפנה אשנה למאי דכתי' וה' ירצה בתורתינו ויצילנו משגיאותינו ויאיר עינינו אכי"ר:

(**קמד**) **תנא** ושייר עמש"ל באר היטב ועוד אין להביא ראיה ממ' קידושין (ר"מ) דאמרי' ליתני נמי שלוח הקן במתני' דאלו דברים שאדם אוכל מפירותיהן וכו' ותי' תנא ושייר ופריך תני תנא אלו ואת אמרת תנא ושייר וכו' ואמאי אצט' לטעמ' דאלו דת"ל דמאי שייר דהאי שייר די"ל דל"ק כלל חדא דכוונתו לומר דאף אם תמצא אחרת הא אלו קתני ועוד דהו"א דשייר מצוה אחת יתירה על זכיותיו דקתני מתני' דקידושין להכי קאמ' הא אלו קתני אבל כפי האמת תנא לא עסיק אלא בהנהו מצות דאף מחצה על מחצה אוכל פירותיהן זכו' אלא דהדוחה היה. יכול לדחות דשייר נמי הא:

איברא מצאתי ראיה לדברי ה' הכריתות מתו' דקמא (דף ס"ב) וז"ל ועוד י"מ דאין לחוש הכא אם אינו משייר כ"א א' כיון דלא נחת למניינא אלא דגלי לן שיש ריבוי בכפל מד' וה' עכ"ל. וכמו שפי' ה' י"ש. ונ"ל לפ' כוונתם לומ' דלעולם ס"ל דאם אינו משייר אלא חדא אמרי' מאי שייר וכו' אלא דשאני הכא דנר' ממתני' דאין כוונתה לדיוקא הני דיקא דמרובה דהא לא קאמ' שותף הגנב מחברו ואע"ג דכת' מהרש"א דלא הוי שיור דמכללא שמעי' לה מ"מ כיון דנחית תנא לסדורי ולמימני כולהו דמרובה לא הוי לשיורי הני אלא מוכרח דתנא לא קמ"ל אלא דאיכא ריבוי דלא קמ"ל תנא לעיל דאיכא ריבוי אלא הכא דאנן כוונת תנא למימני לך איזו הם הריבוי דאז ודאי כוונתו לדיוקא אתא אבל השתא דאין כוונת התנא לומ' לך אינהו דמרובה כולהו אלא כוונת התנא דאיכא ריבוי ליכא קשיא כלל דתנא חדא מינייהו וכוונתם דכת' נחת תנא למניינא אינם ר"ל דתני תנא ד' או ה' אלא ר"ל לא נחית תנא למימני כולהו דמרובה דאז לא אמרי' שייר כיון דנחית לאודועי לן כולהו דמרובה אמאי שייר חדא אבל השתא דכוונתו לאודועי לן עיקרא דדינא דאיכא ריבוי בחדא או בתרתי סגי ודוק היטב. או אף אם נפרש כמו שהבין ה' י"ש מינייהו ממש ר"ל אי תנא נחית למניינא אף אם שייר תרתי לא אמרי' שייר אע"ג דיכולין לומ' דגלי לן דאיכא ריבוי מ"מ כיון דתני מניינא לא אמרי' שייר דלדיוקא אתא אבל השתא דליכא מניינא א"כ י"ל דגלי לן וכו' ובחדא דנקט סגי וא"כ כפ"ז היכא דניכר מדברי התנא דלא נחית למימרינהו לכולהו אלא לאודועי עיקרא דדינא אמרי' שייר אף בחדא. אי ליכא שום גילוי דלדיוקא אתא

אבל ק' כפי סברת ה' הכריתות דאף חדא אמרי שייר אלא היכא דאיכא מניינא או גילוי אחר א"כ אמאי אמרי' בתענית (דף י"ג) תנא ושייר מאי שייר דהאי שייר ותו והא אין בין קתני דקו' א' ליתא דאמרי' שייר חדא אי לאו משים אין בין וא"כ הל"ל והא אין בין קתני

מאי שייר וכו' דכן כת' ה' י"ש (כ"ט) דאין בין הוי כמו מניינא ואף אם נתינ' דהמקש' ס"ל דאין בין לא משייר כלל הכי' תרתי מ"מ לה הו"ל לאקשויי האי קו' ותמהני מה' י"ש דעסיק בהאי סוגיא ולא אופריכא ליה האי פרכא וצ"ע אבל אין להקשות מסוגיא דיבמות (דף ע"ג) דאמרי' תנא ושייר מאי שייר וכו' די"ל דשאני גילוי מילת' דלדיוקא אתא דהני הרי אלו בתרומה יכו' ואף דנר' דלא היי דיוקא כמו שנכתו' לקמן בס"ד מ"מ הרב ס"ל הכי:

קמה תנא ושייר. כ' ה' ה"ע כ"ט) ד"ה תו' העלו היכא דאיכא עניינים רבים אע"ג דתנא אלו אמרי' שייר ובהכי ניחא האי דסוטה ע"כ מכוון דבריו ובאמת חזית קשה הוגד לי חדא דבאיזה סברא. אמרי' שייר כיון דאיכא עניינים רבים וע"ק דהא מקור דבריהם הוא ביבמות (דף כ"ד) וז"ל ואור"י דהכא לא נקט אלו אלא לפרושי הא דקתני עניינים רבים ברישא יש מותרות יש אסורות ולהכי לא שייך למפ' עכ"ל. פי' דשאני הכא דתני חלוקית ברישא יש מותרות וכו' ויש אסורות וכו' והדר לפרושינהו להני בבי להכי צריך לומר על כל בבא אלו יכו' ולא אתא לדיוקא וא"כ דוקא התם דתני ברישא והדר מפ' להני שייך לומר אלו אבל הכא בסוטה דלא אמר מעיקרא שום בבא אלא התחיל אלו וכו' דהא הול"ל פרשת סוטה וכו' נאמרים בכל לשון אבל בכורים וכו' בל"הק או הול"ל יש נאמרים וט' אבל הכא כדי לפרושי כל בבא מהנהו דתני הוכרח לומר אלו ומאי ראיה מהכא לכן נקיטי' מדברי התו' דהיכא דמוכח דהאי אלי לאו לדיוקא אתא אלא לפרושי אמרי' שייר וההיא דסוטה תי' בתו' בשבועות (דף ט"ל) דאיתי' שום גוונא דליתי' בהני להכי תני להו לחוד וכ"הג תי' בסוטה (דף ל"ב) משמ' דלית להו להאי תי' דכ"ה דכת' דכיון דתני אלו ואלו אמרי' שייר ואין להקשות דהא אמרי' ביבמות (דף ע"ג) ואם אית' ניתני ערל וכו' תנא ושייר מאי שייר וכו' ואילו אסור לבער וכו' לא קתני אלמא תני ושייר ע"כ והא כיון דתנא אלו לא אמרי' שייר די"ל דל"ק דאי מרישא התם ודאי לא תני אלא לדיוקא דאצט' לומ' דהני בבי דאמרו ליתנה במעשר ודמי למש"ל כשם התו' ואלו דכיפא דלא איצטריכא י"ל דאגב רישא נקטה אבל לא אתת לדיוקא א"נ י"ל דשאני הכא דהוי אלו ואלו דאלו שיש בתרומה משא"כ במעשר ואלו במעשר משא"כ בתרומה ודמו להנהו דאלו נערות וכדכת' התו' ביבמות וע"ש ובהכי ניחא ונכוחים למבין ודוק:

זה מה שנשמט

(**א**) **אי** נמי כת' רש"י בזבחים (דף כ"ה) ד"ה כפורי זהב דהב' פי' א' הם ור"ל אי בעית הביא ראיה מזה או מזה ע"ש:

(**ב**) אמר מר כת' ה' כ"ה ט"ו) דמצא אמר מר והיא על האמורא בקמא ועור מצאתי אני בבכורות (דף י"ג) אמר מר על האמורא אמר ר"ל א"ר אושעיא. ישראל. שנתן מעות וכו' וקאמ' עלה אמר מר:

(**ג**) **דידיה** אדידיה.. אשכחן דמצי למפ' מדידיה אדידיה ואעפ"כ לא פריך אלא מעיקרא פריך מדברי אמורא אחר ואח"כ כתב דלא ס"ל כן וכו' והוא הוא גופיה ס"ל הכי וכו' (זבחים קי"ג) ועיין בחידו' מה שישבתי זה לפי גי' רש"י דגריס בריש פרקי' שם ששחטה אבל לפי גי' התו' ששרפה ולפי מ"ש בד"ה שנאמר ושחט והוה יש ספרים וכו' משמ' להדיא דאף דמצי שפיר להקשות מדידיה אדידיה ולא פריך הכי מעיקרא והוא דבר פלא דהנה התו' כמה עלו וירדו בכתובו' על דפריך ממתני' ולא פריך מדידיה אדידיה וכו' ועיין בכללי הרב קארו והכא פריך מרב אדא ולא מדידיה אדידיה ובחי' בזבחים הארכתי בזה והעיקר הוא דמעיקרא לא שמיע להו אלא דברי רב אדא ולהכי מדבריו דלכאורה ליכא מאן דפליג ובתר דשמעו דברי ר"י חזרו הקו' למימ' דלא מצית למימ' דלא ס"ל הכי כיון דהוא גופיה ס"ל כן:

(**ד**) **דרשא** אשכחן דר"י ור"ל פליגי בדרשת הפסוק ומר מתמיה רישיה דקרא ומר מתמיה סיפיה דקרא וקאמ' על דמתמיה סיפיה דקרא דהוא כפשטיה וכת' על זה ה' ישרש יעקב בשם ס' תאוה לעינים דאין דרך להתמיה רישיה דקרא וצ"ע אם כלל זה צודק ומה שיראה לי הוא דלגבי ר"י דדריש רישיה דקרא בתמיה ור"ל בניחותא הוי כפשטיה ור"ל סבר רישיה דקרא כפשטיה ולעולם ה"ה להפך ועיין בדברי ה' ישרש יעקב שלכאורה דבריו תמוהים ע"ש ובמ"ש על דבריו:

(**ה**) **דרשא** מצינו דמביא הש"ס ראיה להך דרשא מריש פסוקא וכפי האמת אינו מריש פסוקא אלא מאמצע פסוקא ורישא דקרא אייתי בכל מקום כ"כ התו' בזבחים (דף ה') ע"ש:

(**ו**) **קשיא** ב' כתבו התו' בנזיר (דף ו') דדרך הגמ' להקשות כעין קו' א' ולתרץ כעין תי' א' ובלבד שיטמיענו שום חידוש מה שלא שמענו מרישא ואף אם אותו חידוש לא נתפרש בסיפא לאותו אמורא בש"ס צריכין אנו לומר דהש"ס סומך על כך ועיין בכ"ה (דף ק"ג וק"ד ע"ב וק"ז ע"ב) מ"ש בשם הרמב"ן ז"ל דאורחי' דהש"ס הכי ואף דמתפרקת בהך פירוק גופיה:

(**ז**) **ועוד** כת' התו' ביומא (דף ב') דהיכא דלא מצי למפרך ועוד משום דלא דמיא לקמיית' לא פריך ועוד אלא בתר דשני לפרכא קמייתא פריך להאי פרכא דועוד ואע"ג דבפרכא דועוד לא מצי לתרוצי תירוץ שתירץ בפרכא קמייתא אפ"ה לא פריך:

(**ח**) **ר'** שמעון אשר כי האי לא דריש כך פי' התו' זבחים (דף ח"י ע"ב) וכ' טובא איכא כ"הג דאת לא דריש ור"ל אח כי הא לא דריש:

(**ט**) **מצינו** דתנא מעיקרא אייתי ראיה מקרא והך ראיה לא מצינן לאגמורי הך דבר בכל פרטיו ובתר הכי אייתי ג"ש וקאמ' הש"ס דמעיקר' קאמ' קרא מקמי דתיקום ליה ג"ש ופירש"י דבתר הכי אידכר להאי ג"ש ושבקיה לאורחיה קמיית' (שם):

(**י**) **אשכחן** משנה דלא פירשה במקומה אלא בפ' אחר וכת' התו' בזבחים (דצ"ד) משום דהאי קרא דבעליו עמו שייתי' תנא דמתני' והש"ס על הך טעמא דהך מתני' בעא ליפרוך לומ' דהא ניחא מקרא דבעליו והא קשיא להכי נטר עד הכא כך מכוון דבריהם ז"ל:

(**יא**) **כתבו** התו' בזבחים (דף כ') אע"ג דטרח תנא והאריך לשון לאשמועי' חידוש במקום אחר ולפעמים אינו חושש לאשמועי' חידוש זה ע"ש בד"ה ואסיר לשנויי וכו':

(**יב**) **אשכחן** תנא דמתני' דנקט הפשוטה במלתי' ושבק המחודשת וכ' התו' שם דף י"ז ד"ה דגמר חילול מתרומה וז"ל כיון דמחד קרא נפק הפשוט והמחודש נקט פשוט וה"ה מחודש:

(**יג**) **אשכחן** דאיכא חלת תנאי כמתני' ותנא בתרא לא פליג את"ק אלא אתנא שלפניו ולא פרכי' היינו ת"ק (שם דף ט"ו דקאמ' הש"ס אי תניא תניא ופירש"י אי תניא דמודה בה ר"א תניא ואין מחלוקת בין ר"א לת"ק אלא אר"ש אבוה קאי ופליג עכ"ל וע"ש. והנה יש לדקדק דאמאי רבינו הקדוש הביא דעת ר"א אחר שהיא דעת ת"ק וסתם כוותי' ואפשר דר"א אתא לאיפלוגי אר"ש בתרתי חדא בעיקר דינא ועוד פליג אר"ש דס"ל דבהכניסו וחזר והוציאו והכניסו אף ת"ק מודה דהוי א"צ להלך אבל ר"א ס"ל דאף בחזר והוציאו והכניסו הוי צריך להלך דהא צריך לאמטויי ופוסל בו ת"ק. או אפשר דאי לא תנא דברי ר"א הו"א דת"ק מודה בהכניסו והוציאו וחזר והכניסו דא"צ להלך הוא להכי הוכרח להביא דברי ר"א לומ' שאף בהכניסו אחר שהוציאו הוי צריך להלך דצרי' לאמטויי. נקיטי' מכל זה דהיכא דאיכא ג' תנאי ותנא בתרא כת"ק אי מצינן לתרוצי תרי תנאי אליבא דת"ק מתרצי' שפיר אע"ג דלא זכר הש"ס מזה כלום כדתי' התו' בפסחים (דף פ"ג) והיכא דלא מצינן לתרוצי הכי כי הכא מתרצי' דאתא לגלויי ולפרושי דעת ת"ק כנ"ל:

(**יד**) **כתב** הרא"ש בע"ז (דף צ"א ע"א) דמדקאמ' במ' מנחות (דף כ"ג) רבא קסבר ר"י מכלל דליה לא ס"ל ואפשר דשאני התם משום דכיון דהש"ס קא מק' על ר"י ודאי דקאי עליה ולא הול"ל אלא משום דכל שהוא וכו' אלא ודאי ש"מ דלא ס"ל להכי קאמ' קסבר ר"י וא"כ יצא לנו כלל מזה דאי אמ' קסבר פ' וקאי עליה ולא אצט' למימר עליה קסבר כה"ג ש"מ דליה לא ס"ל:

(**טו**) **כלל** שאינו מלא. כת' ה' י"ש וצ"ע למה סתם הדבר וכו' ע"ש. ואם אפשר ובעיני ה' יכשר דטעמיה דלא כת' דאיכא פלוגת' משום דרב אשי פליג ולא דריש להאי קרא בכלל ופרט ורבינא ור"א הלכה כר"א ואע"ג דאיכא מאן דפליג מ"מ הוא אזל לשיטתיה דפסק לגבי רבינא כר"א ועור שאני הכא דכ"ע מודו דקי"ל כר"א כיון דרבא ס"ל הכי ורב אחא דפריך ליה מדשני ליה רבא ואישתיק ש"מ דס"ל הכי ורב אחא מדפתי נמי דקפריך אתי' רבינא מוכרח דס"ל כרבא דאלת"ה ק' דלדידי' מי ניחא לבן ה' ה"ע לא חשש לפלוגתא מטעמי דכתיבנא ודוק:

(**טז**) **מצינו** דאיתא במתני' שור וחמור ופי' שור ושה וחמור ל"ד ונקט ליה משום דקרא קאמ' בכלאים שור וחמור רש"י במכות (רכ"א) ועוד כלל אחר משמ' מתו' שם דאע"ג דקאמ' התם בל' רבים והן מוקדשין לא קאי אסור וחמור אלא אשור דוקא:

(**יז**) **כתב** הר"ן בנדרים (דף מ"ב) וז"ל ולא ידענא אמאי נקט הש"ס במסקנא ר"י ור"ל מקמי רב ושמואל דהו"ל למינקט רב ושמואל ברישא כדקמסדר להו למימרינהו מעיקרא מקמי ר"י ור"ל ונר' בעיני משום דכל שקלא וטריא דסוגיין נקטי' דר"י ור"ל קמי מילתייהו דרב ושמואל לאיפלוגי עליה. מש"ה כי הדדי למימ' דלא פליגי מקדמי' לדר"י ור"ל מקמי רב ושמואל לומ' דלאו אמילתייהו קיימי כלל עכ"ל. נקיטי' מדבריו ז"ל דכי הש"ס קבע מתחלה מחלוקת אמוראי כדסדרן ובתר הכי שינה סדרן והפכן אז אי מנן לתרוצי כדתי' הר"ן לומ' דלפי דמעיקרא קס"ד דר"י ור"ל פליגי אמילתייהו דרב ושמואל וקיימי עלה ובתר הכי אמרו' דמא"ח ומא"ח ול"פ ולאו אמילתייהו קיימי להכי אקדמי' לר"י ור"ל לומ' דלא קיימי אמילתייהו ול"פ מתרצי' שפיר ואי לא"ה ק' שפיר דאמאי שינה סדר מחלוקתם:

אלא די"לד דאמאי מעיקרא סידר מחלוקתם רב ושמואל תחלה דהו"ל להתחיל בר"י ור"ל ובתר הכי ליקדמי' לרב ושמואל דאמאי הש"ס בחר בהאי סדרא מהך סדרא ונ"ל לומ' דדרך הש"ס בכל דוכתא להקדים רב ושמואל וטעמ' נ"ל משים דרב היה גדול וחשוב מר"י כדכ' התו' בחולין (דף ל"ח) ד"ת אצטרי' להכי הש"ס בכל דוכתא נקט רב ושמואל תחלה וכ"כ הר"מ במז"ל בהקדמת חיבורו הגדול דר' יוחנן קטן מרב ושמואל ואשכחן במ"ק בעא ר"י משמואל בדף:

(**חי**) **תלמיד** חבר חכם כמותו אלא שלמד ממנו דבר א' או יותר כן פירש"י בעירוכין (דף ס"ג):

(**יט**) **רבינא** כתבו התו' בחולין (דף מ"ח ע"א) בד"ה אמר רבינא דאין זה רבינא סתמא דבכל הש"ס שהוא חבירו דרב אשי שנולד ביום שמת רבא מדבא רב יוסף להשיב על

דבריו וכ"כ הרא"ש שם (בדף קנ"ב) ומייתי לה נמי מההיא דפ' אלו מציאות אמר רבינא גלימא מבריז רבא אמר וכו' עי"ש:

(ך) **סתם** י' אלעזר. כת' ה' י"ש דסתם ר"א הוא ר"א בן שמוע וכ"כ הר"מ במו"ל בהקדמתו לס' זרעים והנה כפ"ז ק' בדברי רש"י ז"ל בחולין דף קי"ג) שכת' וז"ל ושמואל לא ראה את ר"א מימיו דר"א בחורבן היה מתלמידי ריב"ז ושמואל מדורות האחרו' היה בסוף ימיו של ר' עכ"ל. דאיך אומ' רש"י ז"ל דר"א בחורבן היה מתלמידי ריב"ז דהא ר"א בן שמוע תלמיד ר' ישמעאל כדכת' בחיבורו הגדול והכריתות והוא שקיבל ממנו קצת קראו רבו אבל ר"א בן ערך תל מיד ריב"ז דהיה בחורבן וא"כ כפי דברי רש"י נר' דסתם ר"א הוא ר"א בן ערך ונ"ל דצ"ל אמ' שמואל א"ר אליעזר והוא ר"א הגדול מתלמידי ריב"ז ובהכי ניחא דברי רש"י דקי"ל סתם ר"א הוא ר"א בן הורקנוס והוא רא"הג כדכ' הרמב"ם והכריתות ז"ל ע"ע ולהכי קאמ' רש"י דודאי לא שמעה מרא"הג שהיה תלמיד ריב"ז וא ל על רש"י דאמאי לא פי' ר"א תלמיד ר"י כפי הך פי' דכתי' דס"ל דסתם ר"א הוא ר"א בן ערך ופירשו ר"א תנא דלית' דאיך ר"א שמואל צריך לו והא אפי' ר"י רבו רב ושמואל גדול ממנו כדכתבו ההו' והרמב"ם ז"ל להכי מוכרח דהאי ר"א תנא הוא וא"כ יצא לנו כלל מדבריו דהיכא דלא מצינן למימ' דהך כ' אמורא מוכרח דתנא הוא אע"ג דלא קאמ' תניא או ת"ר ודוק:

(**כא**) **עוד** כלל אחר כת' הרמב"ם ז"ל בהקדמתו לס' זרעים כל היכא דאשכחן במתני' ר"פ בשם ר"פ דע שהוא תלמידו ולפיכך קבל ממנו יעוש:

(**כב**) **רבי** יהושע בן קרחה. כ' התו' כב"ב (דקי"ג) דר"י ס"ל דבנו של ר"ע היה ור"ת ס"ל בנו של אדם אחר ושמו קרחה ונולד קודם ר"עק ועוד כתבו דהר"ן ז"ל פי' במגלת סתרים דמצא בב"ר דחוץ מן הקרח הוא ראב"ע ודעת רש"י ז"ל בבכורות (דף כ"ט) כדעת ר"י והתו' חלקו עליו יעו"ש:

(**כג**) **רשב"ג** הנה הר"מ במז"ל כת' בהקדמתו לס' היד דהלל ובנו שמעון ובנו גמליאל ובנו שמעון ובנו גמליאל ובנו שמעון ובנו ר' הקדוש נמלא דר' הקדוש היא ז' להלל ולקמן במנין הדורות שהם מ' דורות נפל שם ט"ס דכפי חשבונו לא יש כי אם ל"ח כדכת' ה' י"ש ועוד שסיתם דבריו שכת' לעיל וצריך להוסיף ושמעון מגמליאל וגמליאל משמעון ושמעון מגמליאל הזקן וכו' נמצא מהלל ועד ר' תרי גמליאל ותלת שמעון וק"ל איך הרב בעצמו בהקדמתו לסדר זרעים כת' דר' היא ששי להלל והוא בנו של ר"ג ונמצא כפי דבריו הלל ושמעון גמליאל ושמעון גמליאל ויהודה וצ"ע וראיתי לה' הכריתות שכת' בדברי הרמב"ם בהקדמתו וע"ש שיש קצת גמגום בדבריו וכן ראיתי לה' עץ חיים בהקדמתו

לש"ש כת' בשם ס' יוחסין דרשב"ג אביו של ר' הנז' הרבה במשנה ור"נ זקנו של ר' הוא ר"ג דיבנה שהיה שם נשיא בר מחלוקתו של ר"א וכו' ואביו רשב"ג הוא שנהרג וריב"ז קיבל נשיאות כי בנו ר"ג דיבנה לא הוה ראוי לנשיאות וע"ק כפי דברי הרמב"ם א"כ ר"ג אביו דר' ובהדיה אמרי' במציעא פ' השוכר את הפועלים גבי ג' ענוותנים הם וכו' דרשב"ג אביו של ר' וראיתי להתו' פ' אעפ"י שכתבו וז"ל והא דקי"ל כל מקום ששנה רשב"ג אין זה אותו שהיה בימי ר"א עכ"ל. הנה משמ' מדבריהם דתרי רשב"ג הוו. והרב ג"ה ז"ל שקיל וטרי בדבריהם והעלה דכוונתם כדכת' מרן בכללי הש"ס דרשב"ג שאמרו הלכה כמותו אינו אותו שהיה בימי ר"א הך ק' כיון דס"ל שאין האמורא יכול לפסוק נגר הכלל ומש"ה כתבו דתרי רשב"ג הוו א"כ איך יכולים האמוראים לפסוק כר"א דשמותי הוא וצ"ע ולכאורה יר' ליישב דהאמורא יכול לפסיק שלא כנגד הכלל אבל תרתי לא דהכא אין הלכה כר"א דשמותי הוא והלכה כרשב"ג במשנתנו ולהכי כת' התו' דליכא תרי כללי אלא כלל א' דוקא דאין הלכה כר"א ובזה יכול האמור' לפסוק א"נ דהתו' קושטא קאמרי ואה"ן דבלא"ה יכולים לדחוק ולומ' דפסק נגד הכלל. ויראה לי לס' דבריהם במ"ש הרא"ש שם דרב אדא לא פסק כר"א אלא לגבי ת"ק אבל גבי שעמום הלכה כרשב"ג ונ"ל להביא העד לדבריו דאל"כ הי"ל לש"ס לקבוע מימרא דרב אדא בתר דפרכינן רשב"ג היינו ת"ק איכא בינייהו וכו' ומדקבעה קודם דידעינן במאי פליגי ר"א ורשב"ג ש"מ דלא קפסיק אלא לגבי ת"ק וא"כ היינו דק"ל לתו' ז"ל האי רשב"ג דהלכה כמותו הוא דאיירינן ביה ובודאי הש"ס לא קפסיק אלא לגבי ת"ק אבל גבי שעמום ודאי הלכה כרשב"ג א"כ אמאי אצטרו' לפסוק כלל כר"א ת"ל דכ"מ ששנה רשב"ג מש"ה כתבו דודאי זה אינו והו"א דהלכה כת"ק להכי פסק כר"א במאי דפליג את"ק אבל במאי דפליג הרשב"ג אין הלכה כר"א דשמותי הוא ואין להקשות דא"כ היל"ל הלכה כרשב"ג דליתא חדא דכיון דעיקר פלוגתיה דר"א בהכי דר' שפחות כופה לעשות וכו' ורשב"ג לא אתא לחדש אלא שהבטלה וכו' להכי נקט ר"א בר פלוגתי' דת"ק ועוד אי הוה נקט הכי משמ' דבא לומ' הלכה כרשב"ג אף לגבי ר"א ופשיטא דאין הלכה כר"א דשמו' הוא ומה בא לומ' להכי נקט כר"א ובשעמום אין הלכה כר"א ודוק:

ת"ו ש"ל ב"ע

חידושים על הרמב"ם ז"ל
ממהרח"א זלה"ה

הלכות תלמוד תורה

פ"ד הלכה א' אין מלמדין וכו' כת' מרן הכ"מ ואסיקנא התם שלא הסכימו על ידו ע"כ עיין מה שהשיג עליו הרח"א כעץ החיים ולי אני מוס'ר השכל דבחנם דחה דברי מרן שהרי מש"ס מוכח דלאו ר"א לחודיה נתן רשות חדא מדאמרי' אותו היום סלקוהו לשומר הפתח וכו' מדנקט סלקוהו לשון רבים ש"מ ראב"ע וחביריו הסכימו ליתן רשות דיקא נמי לישנא דש"ס דקאמ' שהיה ר"ג מכריז וכו' דמכאן משמע דלא היה מקפיד ע"ז אלא ר"ג דוקא דאלת"ה מאי איריא דנקט ר"ג דבנתינת רשות אמר סתם ועוד טעם אחד דאי חביריו חלוקין על ראב"ע א"כ לא היו מניחין אותו ליתן רשות דכלום העבירו לר"ג על שהיה מצער רבנן ואיך ראב"ע תופס שיטתו וחולק על רבים ולא חייש לדילמא יעבירוהו דתלמודא לא אדכר ר"א כלל אלא ניתנה רשות סתם משמ' דדבר מוסכם הוא ובהכי ניחא דברי מרן שכת' ואסיקנא וכו' עוד אפשר לפ' הדברי מרן שכת' ואסיקנא היינו על מסקנא דש"ס דקאמ' ולא היא ההיא ליתובי דעתיה וכו' משמ' דלא ניחא ליה כר"ג אלא כראב"ע איברא דיש לדחות דמ"ש הש"ס ולא היא ר"ל על החלום שהראו לו שאינם ראויים אלא ראויים וההוא ליתובי דעתיה וכו' אבל על נתינת רשות לא מדכר תלמודא כלל אלא דאין זה אמת דהא דאחזו ליה בחלמיה היינו כדי שלא ידאג כיון שאינ' ראוי' הא אם היו ראויים ראוי לו שידאג וכיון דקאמ' הש"ס לא היא משמ' שראוי לו לידאג על שלא טוב עשה והא דאחזו ליה ליתובי דעתיה וכו':

ועוד נ"ל הכרח לרבי' דאף ר"ג גופיה חזר בדבריו דקאמ' דילמא ח"ו מנעתי תורה וכו' ואי אית ליה הלכתא דתם אסור ליכנס אמאי קא דחיל כיון דאסור מדינא אלא ודאי דאף ר"ג חזר על שהורה כך ולא אותבוה דעתיה אלא משום שאינם ראויים הא אילו היו ראויים מכניסם מן הסתם ולא קא א"ל דקושטא הם דתם אסור ליכנס ואף אם האמת בחלום שלא היו ראויים שמא יכשל באחרים והם ראויים וא"כ בין לר"ג בין כפי החלום תם יכנס ועוד נד' כן מדקאמ' ר"י פליגי כה אבא וכו' ולמאי נפקא מינה אלא ודאי היא גופא קמ"ל דשפיר עבדו רבנן וראב"ע וכן היא סברת אבא יוסי ורבין דמשמע דאתו לשכוחי ולא לגרועי ועוד מדקאמ' ולא היתה הלכה שהיתה תלויה שלא הביאוה וכו' ופירש"י מרבוי התלמידים וכו' דמשמ' דשפיר עבדי שע"י נפשטו כל הספיקות ורבי' מפרש דברי ד"ג שאמ' כל תלמיד שאין תוכו וכו' היינו שאין ברור לנו שתוכו כברו אלא מן הסתם דאלת"ה אלא רשע ממש א"כ אותו היום שניתנה רשות. אפי' לרשיעי ח"ו זה ודאי לא יתכן דולרשע אמר אלהים וכו' ועוד אמאי מצטער ד"ג ועוד מאי קא מחוו ליה בחלמיה והא ידע בהו ובדק להו ורשעים הוו ולזה לא הניחם ומאי ולא היא וכו'

דחולקי' במציאות דהא בדק להו דרשעים הוו אלא ודאי דאין תוכו כברו היינו תם ועוד הכרח אחר לרבינו מדלא קאמרי בחולין כל אותם המימרות אלא כשאינו הגון מרשעו כדמוכחי קראי ושר וכו' רע וקרא דכן נותן וכו' משמ' דוקא רשע ומן הסתם מותר ודבי' שלא הביא מימרא קמא דרב נוכל בגיהנם שנאמ' כל וכו' וקרא קמא שאמרו שם ושר בשירים וכו' נ"ל דקרא ושר בשרים וכו' כיון דדרשוהו על ר' ספרא אע"ג דפשטיה דקרא לא"ה מ"מ לא ניחא ליה לרבי' לאתויי קרא כפשטיה דוקא ולא כדרשתיה ועוד דאין בו עונש כלל ולהכי אייתי רבי' קרא דמרקוליס דבכלל מאתים מנה דודאי כיון דזורק אבן למרקוליס נופל בגיהנם. ומרן שאמ' כלומ' ק"ל דרכי' במאי קעסיק ממ"נ אם הגון כבר אמ' רבי' אין מלמדין דבר ואי אינו הגון ודאי אין מלמדין כדברי דכי' לקמן והרח"א הביא סמוכות לרבי' מדאמרי' נשמתיה וכו' צריכי וכו' וכבר השיגו בעל מעשה רוקח ועוד ק"ל דא"כ הי"ל לרבי' להקדים דין רב ואח"כ דין תלמיד שממנו נלמד ועוד דמנ"ל דמעובדא דההוא צורבא מרבנן היו מקודם לומדים אותו בסתם דילמא אף דהיו יודעים בו דסנו שומעניה והיו לומדים אצלו כדטעה ר' יהודה ולא חידש חידוש זה אלא רבה בב"ת דדוקא אם דומה למלאך וכו' ובתר דאפסיקא הלכתא הכי כרבב"ח אימא דבעי' שיהא מלאך ה' ממש ולא מן הסתם ודוק בכל זה:

הלכות עבודה זרה

הלכה י"ד ומותר ליטע וכו' כתב מרן כ"מ כתב הרמ"ך וכו' ובמה שכתבתי נתיישבה תמיהתו עכ"ל. ולא ראינו מה כתב בזה ואפשר לומר דכוונת הרב כ"מ לומר דהרמב"ם מפרש פי' מ"ש הש"ס לדידכו דאמריתו זו"ג אסור קאי על מ"ש אבל לא בימות החמה וא"כ לפ"ז ר"י מתיר אפי' בימות החמה והרמ"ך הבין בש"ם האי דקאמר לדידכו דאמריתו וכו' קאי האי דאמרו לעיל אף הוא נעשה זבל ומ"מ עיקר חסר מן דברו וק"ל:

הלכות מילה

פ"א הלכה ב' אבל אינו חייב וכו' כתב הראב"ד אין בזה תבלין וכי משום התראת ספק וכו' עכ"ל. אפשר לפרש כוונתו שהבין בדברי הרמב"ם שפטרו מכרת משום דהתראת ספק היא דשמא ימול עצמו ולהכי פטור וקא מתמה עליה הראב"ד וכי משום התראת ספק פוטרין אותו מן השמים דבכרת לא צריכא התראה וכיון שבן ע"כ לא פטרינן בהתראת ספק אלא כידי אדם דשייכא בהו התראה אבל בידי שמים דלא צריך התראה א"כ אף אם היא התראת ספק חייב זו היא השגתו אמנם לרבינו ז"ל טעמיה משום דאמרי' במ' מכות דף י"ד לא פסיקא מלתא לכרת אף שכבר עבר עלייהו כגון אכל תלב אפ"ה לא פסיקא מלתא מכ"ש האי דהעבירה עדיין לא נגמרה ובידו לקיים המצוה ודאי דפטור ומ"ש רבי' עד שימות ר"ל שתהיה מיתתו בקיצור שנים דהיינו כרת דיליה ולהראב"ד

לא תיק' ליה מהא דע"כ לא אמרי' התם לא פסוק וכו' היינו לענין דלא הוו ב' רשעיות דשמא עושה תשובה על שעבר ונפטר אבל הכא במילה אינו נפטר מכרת עד שימול וכל זמן שלא מל כל יום עובר בכרת וכ"כ התו' בהדיא דמילה כל יום עונש כרת עליו במכות שם ד"ה לאפוקי הני פסח ומילה וכו' ע"ש:

כתב מרן כ"מ ואני אומר שחיוב כרת הנז' בדברי רבי' וכו' ואז יתחייב כרת לנפש עכ"ל. פי' דפי' דברי רבי' כך ואינו חייב כרת בקיצור שנים אלא עד שימות שאז נגמר ענשו וכיון דלא שייך או הוי כרת דנפשיה א"נ שמפרש דבריו הכי ואינו חייב כרת בקיצור שנים כל זמן שעודנו חי עד אחר מיתה יתחייב כרת דנפש ודקיצור שנים לא שייך:

עוד כתב מרן ודעת רבי' דל"ד דכי אמרי' דאמ"ד התראת ספק ש"ה היינו כשהוא עובר בקום עשה וכו' כל שבידו לתקן וכו' עכ"ל. צ"ע דהא ג' ערוכה במנות דף ט"ו דמאן דאית ליה דהתראת ספק לש"ה אפ"ה כשב ואל תעשה דאיתא שם ר"י סבר התראת ספק ש"ה ור"ל סבר לש"ה ואזדו לטעמייהו דאיתמר שבועה שאוכל ככר זו היום ועבר ולא אכלה ר"א אינו לוקה משום דהוי לאו שאין בו מעשה ר"ל אומר אינו לוקה משום דהתראת ספק לש"ה ותרוייהו אליבא דרבי יהודה דתניא לא תותירו והנותר וכו' בא הכתוב ליתן אחר לא תעשה עשה לומ' שאין לוקין עליו דברי ר"י ור"י הכי דייק טעמא דבא הכתוב הא לא"ה לוקה אלמא התראת ספק ש"ה ור"ל דייק הכי טעמא וכו' הא לא"ה לוקה אלמא לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ע"כ נקיטינן מהכא דר"י דאית ליה התראת ספק ש"ה אית ליה אפי' בשב ואל תעשה דהא שבועה שאכל ולא אכל היא בשב ואל תעשה וקאמר דחייב מהאי טעמא אי לאו טעמא דלאו שאין בו מעשה ונותר נמי שהוא שב ואל תעשה דלוקה מהאי טעמא אי לאו דפטרתיה תורה מטעמא אחרינא ויש ליישב ולומ' דל"ק דודאי ר"י אית ליה בכל גוונא התראת ספק שמה התראה ואף בשב ואל תעשה אבל מ"מ דוקא אי עבר על הלאו בתכלית אז חייב כמו אוכל ככר זו היום ולא אכל ועבר היום ועבר על השבועה כבר אז חייב דהתראת ספק ש"ה וכן בנותר נמי בבקר עבר על הלאו ונגמרה עבירתו מש"ה חייב אבל הכא שהעבירה עדיין לא נגמרת שבכל יום יש בידו לתקן דהתרא' ספק היא שאף בזמן שאתה מחייבו נקראת עדיין התראת ספק שבידו לתקן והכי דייק לשונו שכתב אלא כל שבידו לתקן עדיין לא עבר והכי כוונת דבריו מראש הא דאמרי' התראת ספק ש"ה היינו בקום עשה דלא שייך האי חילוקא כגון שאכל חלב וכיוצא דלא אית ביה שום חילוק דבכל גוונא מיחייב אבל בשב ואל תעשה דשייך האי חילוקא כמו מילה לש"ה דכיון שבידו לתקן כל יום ויום לא עבר דדמי לאוכל היום ככר זו לענין אותו היום דפטור משום דעבירה אכתי לא נגמרה דשמא

מתקן ואוכל ה"נ הכא כיון שיכול לקיימה כל יום ויום וליפטר מכרת היכן עבירת הלאו וכרת דבודאי התראת ספק היא דשמא מתקן בשעה שאתה בא להענישו משא"כ התם. ויש מי שיישב עוד דבריו לומר דלמאן דאית ליה ה"ס ש"ה היכא דאיכא לאו שאין כו מעשה אין לוקין ולא מחייב וא"כ הכא דאינו שב ואל תעשה איך אתה מחייבו מטעמא דהתראת ספק דליפטר מטעמא דלאו שאין בו מעשה ולא קא מיחייב ר"י אלא היכא דהתראה בקום עשה ולענ"ד נר' כדכתי':

הלכות שבת

פי"א ה' ז' **וה'** ח' כתב ה"ה והנה כל הסוגיא וכו' לפי שאין זה משמעות וכו' וכדין וכו' עכ"ל. הנה משטחיות דבריו נר' דר"ל דהאי ושוין קאי אאבוס נמי ומודים רבנן בקשין דחייב ולהכי פסק רבי' כרבנן ובריייתא נמי דחייבא בקשין כרבנן אלא דאין זה משמעות. הש"ס דכיון דקי"ל כר' יהודה א"כ מוכרח דרבנן פטרי בקשין ובאמת דברי הרב קשים מהבין עד מאד חדא דאיך ברייתא אתיא כרבנן דהא רבנן מתירין בקשין להריח ובריייתא קתני פטור אבל אסור ואמאי לא קמותיב ה"ה להאי פי' מכח האי פירכא דברייתא וגם כר"א נמי לא אתיא. עוד ק' איך ר' יהודה התיר ברכין לחצוץ ופסקה רבי' הא ר"א מחייב ורבנן אסרי א"כ פסק רבי' דלא כמאן. עוד ק' מהו שסיים וכתב לפי וכו' דכיון דקי"ל כר"י וכו' דהול"ל בקיצור דזה הפך הש"ס דקאמ' רבנן דפטרי אמרי הכא דמותר לכתחלה הרי בהדיא דבקשין לחצוץ פטור אכל אסור ואיך תלה זה במשמעות וכו' עוד מהו שכתב כיון דקי"ל וכו' ולזו י"ל דר"ל דלא תימא דהאי מסקנא דש"ס היינו אליבא דר"י אבל קושט' דמלתא רבנן מחייבי בקשין ובריייתא תסייעך לז"א דכיון דקי"ל כר"י דמתיר בקשין הא אוקים הש"ס לדידיה דרבנן פטרי אבל מאי דנקט משמעות והוא מבואר להדיא קשיא ואפשר דהאי דנקט משמעות הוא דלא תפרש פי' אחר בש"ס דקאמ' ר"א דאמר וכו' ר"ל ר"א דהחמיר אף ברכין חיוב חטאת ודאי דהוא מחמיר ג"כ בקשין ולהריח לאסור דכיון דמחייב אף ברכין א"כ מוכרח באיזה רכין גזרו ודאי בלהריח משא"כ לרבנן דפטרי א"כ רבנן לא גזרו אלא בלחצוץ אטו לחצוץ דטעו אינשי ורבנן דמקילי בלחצוץ ברכין לפטור ודאי דמסתמא מקילין להריח בקשין להתיר ולעולם לחצוץ בקשין חייב להכי קאמ' שאין זה משמעות וכו' דפשטא דשמעתא כדקאמ' רש"י. ונ"ל ליישב קו' א' שהקשיתי לעיל דאנה"נ דהיה יכול לסתור זה הפי' משום דלא אתיא ברייתא כרבנן אלא דר"ל דאף את"ל ברייתא לא אתיא כרבנן ורבי' מסברא דידיה מפרש כן בברייתא דרבנן מחייבי בקשין מ"מ קשיא דכיון דר' יהודה מתיר בקשין מכלל דרבנן מפטרי וא"כ מברייתא גופה דר"א ורבנן תהוי תיובתיה אבל קושיא ב' שהקשינו דאיך ר' יהודה מתיר ברכין לחצוץ בו

דלא כמאן ולל"ע ולולא דברי רבי הייתי יכול להשיב ולומר דר' יהודה אינו מתיר ברכין ממש לחצוץ אלא דר"ל לפי דשמעי' להך ברייתא דחייבה ברכין לחצוץ וממילא אסר להריח דהא תליא בהא להכי קאמר דאין בהם תיקון כלי וחייב עליו מדאורייתא דאי לא הוי תיקון כלי אינו חייב מדאורייתא אבל אפשר דיש בו משום שבות וממילא להריח מותר והאי דקאמר השתא וכו' ר"ל אף אי הוה תני פטור ק"ל דאמאי ואפ"ה סבלנא לזה המשא כ"ש חייב אלא דהברייתא לא חייבה בקשין ולא תהוי ברייתא כר"א והשתא קו' זאת ניתרצה ואכתי ק'קושיא דהברייתא אסרה להריח אבל מ"מ קושיא חדא ניתרצה אלא דכל זה ליתיה דכפ"ז ר"י לא התיר באוכלי בהמה לחצוץ ורבי' מוכח מדבריו בהדיא דהתיר לחצוץ:

לכן הנ"ל להשיב בזה דס"ל לרבי' דמדקאמ' השתא פטור אבל אסור ק"ל ור"ל קשיא לי עלה כדפי' התו' א"כ ש"מ אי אשכח ברייתא דתניא אסור ק"ל עלה ולא קי"ל כוותה וכיון שכן ברייתא דלקמיה דקתני יש בו איסור שבות נשנית בטעות ומותר לכתחלה ולהכי פסק רבי' כר"י והא דלא אוקים הך ברייתא דלעיל כר"א דחייב אף ברכין משום דס"ל דעדיף לאוקומא כרבנן אלא דק' הא רבנן הבינו בקשין וכבר תי' לעיל דה"ה דהו"מ ה"ה לדחויי האי פי' מכח ברייתא אלא דר"ל דאף אם תדחה לומר ברייתא אינה כרבנן בכל מילי ריש לומר דדוקא בין המצאה להמצאה הטועה יכול לטעות כגון בין קשין ורכין אבל טעות כי האי דלא יקטמנו להריח דלא שייך כלל דאי ברכין מותר לחצוץ ואי בקשין מותר לקטום להריח לא אמרי' דאין אדם בודה דברים מה שלא שמע כלל ולהכי הגיהה כרבנן בחדא אבל קושטא דמילתא כיון דרבנן מתירין אף בחצוץ ברכין ולא גזרי מכ"ש דלא גזרי להריח בקשין ולהכי דייק שפיר ר"י דלהריח מותר ופי' הא דקאמ' רבנן דקאמרי פטור וכו' ר"ל אף לגבי רב כהנא דלא רצה להטעותה מודה דלהריח מותר דלא נ"מ לענין להריח אי מטעי' ברייתא ומתירין רבנן לגמרי דלכ"ע ס"ל דלרבנן שרי להריח ותלמודא לא חייש להטעות הברייתא אבל לעולם ר' יהודה ס"ל דל"ג אין בו אלא משום איסור שבות ומתירין רבנן אף בלהריח משום דס"ל דכיון לחצוץ אטו לחצוץ לא גזרו רבנן דשכיח למיטעי כ"ש דלהריח אטו לחצוץ דלא טעו ביה אינשי ודלא כדכתי' לעיל ולהכי כת' ה"ה דאין זו משמעות מש"ס דפשט הש"ס כיון דר"י מתיר בקשין משמ' דלחצוץ פטור דקאמ' רבנן דפטרי וכו' ואין זה פשט הש"ס כדפי' לעיל לזה דייק ה"ה אין זה משמעות הש"ס בשום פנים דאף אם תפרש פי' אחר בש"ס אינו פשט:

וראיתי לבעל לחם משנה שכת' ב' הקו' שהקשיתי לעיל אלא דלשונו מגומגם ונ"ל כעת דכצ"ל ואיך רצו להעמיד וכו' דבמתני' קאמרו רבנן וכו' ואם ה' יהודה סבור כן וכו' בשום

ברייתא קשה כמו שהק' וכו' או צ"ל ואיך ר"י וכו' בשום ברייתא כמו וכו' אלא דמ"ש ומ"מ וכו' לא ידענא מאי קאמ' דס"ס קשיא דכיון דס"ל כברייתא אמאי התיר בקשין וצ"ע לבד אם נאמר דלא נחית לתרץ כי אם הקו' א' וקו' ב' עדיין במקומה עומדת והעיקר בזה לתרץ דברי רבי' דרבי איירי בסכין והא דלא ביאר כלום י"ל דסמך על המכין דהא חילוק זה אינו מבואר:

ומ"ש ומעיקרא וכו' ר"ל כר פריך ליה ר' כהנא הו"ל להשיב ולומר דהך ברייתא ר"א היא דמחייב אף ברכין ורבנן אף בקשין ס"ל דאין בו אלא שבות ואין לומר דלא ניחא ליה לאוקומי מתני' כר"א דהא בהכרח הוא שלא כהלכה דהא השתא מיהא לא תוקמה אלא כר"א דמחייב בקשין וא"כ אמאי הטעה הברייתא אלא דקושטא דמילתא וכו' וק"ק דהו"ל לה"ה לאכרוחי ולומ' דר"א לא מחייב אלא בקשין מכח דפשט ושוין לא קאי אלא בקשין כדכתב הרא"ש ע"ש ועיין בספר בני שמואל שכת' דברים שאין בהם ממש דאיך האמורא פוסק כר"א דשמותי הוא ועוד דאיך ס"ל כרבנן להתיר בקשין להריח כרבנן דהא רבנן דמתירי הוא משום דס"ל דלחצוץ פטור אבל כיון דס"ל כר"א דחייב צ"ל בלהריח דאסור ואיך ר"י דלא כר"א ודלא כרבנן ועוד מאי נפקא להו לרבנן דבקשין חייב מידי דלא שייך האידנא דבשלמא אסור ומותר שפיר אבל חייב חטאת ופטור לא איירו בהו האמוראים כלל ע"ש היטב:

הלכות חמץ ומצה

פ"ז הלכה י"א החרוסת מ"ע וכו' זכר לטיט. הנה כאן חזר ממה שפי' בפי' המשניות דהלכה כת"ק וצריך לתת טעם דמעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר ונראה דמעיקרא ס"ל דאע"ג דמעשה דתגרי חרך וכו' מוכרח כר' צדוק וכן מוכח מאמוראי דשקלו וטרו אליביה כדכת' ה"ה מ"מ כיון דר' פפא קאמר לעיל צריך לשקועיה משום קפא ש"מ דס"ל כת"ק דטעמ' משום קפא וכיון דר' פפא אחרון קי"ל הלכה כבתראי מאביי ורבא ואילך אפי' כנגד רבים כדכ' הכנ"הג סי' י"ג ואפשר דהיינו טעמ' דהתו' שלא הוכיחו טעמ' דהלכת' כר"צ אלא מתגרי חרך והול"ל עדיפא מינה דאמוראי שקלו וטרו אליביה ואביי אמר הילכך צריך וכו' הרי לך בהדיא דאמוראי קמאי ובתראי ס"ל הלכתא כר"א אלא ודאי דטעמייהו דאי מהא לא איריא שהרי ר' פפא ס"ל הלכתא כת"ק והוא בתראה להכי אייתו ראיה ממעשה רב ולבסוף סבר דאזלינן בתר מעשה רב וכת' בעל יבין שמועה בכלל תר"ץ דהלכה כשמואל באיסורי כיון דהלכה למעשה קאמ' ע"ש וכ"כ ב"י סי' ת"ך וכ"ש דאיכא כמה אמוראי דס"ל כר"א בר צדוק ואביי שהוא בתרא ס"ל נמי כוותיה ופסק כר"א ודוגמא לזה כתבו התו' בע"ז דף נ"ט ע"ב דאף דר' פפא דהוא בתראה ס"ל דלא

כרבא והוא בתראה מ"מ כיון דרבא רבו והוא בתראה וגדול ממנו בחכמה ובמנין נקיטי' וכו' ואף דהרמב"ם פסק התם כר' פפא היינו דלא פליג עליה אלא רבא יחידאה אבל הכא דאיכא רוב בנין ורוב מנין ואביי דגדול ממנו בחכמה ובמנין פליג עליה ובפרט דמעשה רב נקיטי' כוותיה אכן ראיתי לבעל בני שמואל שתמה על דברי התו' לעיל שכת' קפא וכו' ועוד שמואל היכי אכיל מרור וכו' אמאי צריך חרוסת וכיון דליכא קפא ושמא וכו' ואמאי לא שנו דשמואל ס"ל כר"י ואביי דהלכה כראב"צ וכדכת' הם לקמן בד"ה תגרי חרך והניחה בצ"ע ולכאורה היה נראה להשיב דכוונת התו' למוקמיה לשמואל אליבא דכ"ע דדילמא יסבור הלכה כר' פפא דטעמא משום קפא ולהכי כתבו דאף אם תוקמיה לשמואל ככ"ע ל"ק ולא מידי דשמא רוב ירקות וכו' דודאי טוב לנו לאוקומיה לשמואל ככ"ע אף אם התירוץ דחוק מלאוקומיה בפלוגת' ויסבור ת"ק דקישות שהתליע מותר דלא כשמואל והו"ל ברייתא ומתני' דלא כשמואל להכי תי' דשמואל אתי ככ"ע ואי לא אשכחו תירוצא אנה"נ דמתרצו שפיר דשמואל ס"ל כר"א אכן אחר העיון יר' דל"ק ול"מ שהרי כת' התו' שם דריב"א פסק כשמואל דקישות אסור משום דר' פפא ס"ל כוותיה דאמר לעיל א"ר פפא ש"מ מדר' הונא אמר שמואל קישות וכו' ויש פוסקים כסתמא דתלמודא דדחו לדשמואל ע"ש הרי לך התם דלכ"ע ר' פפא ס"ל כשמואל דקושית אסור וכיון שכן איך אומר משום קפא והא אסור לאכלו דליכא למימר דס"ל משום מצוה דהא קאמר משום קפא ובזה מקשים תו' שפיר שמואל היכי אכיל מרור וכו' ר"ל ר"פ דס"ל כשמואל ותו' דנקטו שמואל משים דהוא עיקר המימרא ועור דהשתא מכח הקושיא דר"פ תפול הקושיא אף אשמואל דאי אמרת טעמיה דשמואל משום מצוה מכלל דאי טעמיה משום קפא אסור לאכלו והא ר"ע ס"ל משום קפא ואפ"ה אכיל מרור וא"כ האי טעמא ליתיה ומוכרח דבדיק להו ואין אומר משים קפא וליכא קפא ודוק ותשכח וכיון שכן אין ראיה לרבי' משה מדשמואל כדכת' בס' בני שמואל שפרי ר' פפא ס"ל דאסיר לאכלו ומטעם קפא אבל עיקר פסקיה מאמוראי דשקלי וטרו אליביה וכ"ש אביי דקאמ' הילכך צריך וכו' הלכה למעשה קאמ' ועוד דמעשה דתגרי חרך עדיף ובהכי ניחא הא דלא פסק רבי' בחרוסת דצריך לשקועיה כולו אע"ג דתלמודא מירחי דילמא קפא מריחא וכו' היינו דחיה בעלמא אבל אנה"נ חמירא סכנתא מאיסורא ואמאי לא קאמר דישקענו אבל כיון דפסק כר"א משום מצוה א"כ לא חיישי' לקפא ואין צריך לשקועיה ונטילת ידים בעי דדילמא משקעו ליה. עוד יר' לי לתרץ דעת רבינו דפסק כראב"ץ ולא פסק כוותיה לענין ברכה ויתיישבו דברי התו' ג"כ דהנה יש להק' דאיך ר"פ סובר דלא כראב"צ כיון דכל הני אמוראי ס"ל כוותיה ואביי רביה נמי ס"ל כוותיה ועוד דמעשה רב ועוד ק'

דאיך ר"פ סותר את עצמו בתכ"ד שהרי א"ר פפא לקמן לא נשהי אינש מרור בחרוסת דילמא אגב חלייה דתבלין מבשל ליה למרור וכו' ופי' רשב"ם אגב חולייה שנותנין בו תפוחין כדמוכח לקמן זכר לתפוח עכ"ל. וכן פי' הר"ן הרי לך דס"ל דחרוסת מצוה ונר' ודאי דרשב"ם לא גריס בש"ס חולייה דתבלין דא"כ איך מפרש תבלין שנותנין בו תפוחין והא אמרי' לקמן תבלין זכר לתבן ופי' רשב"ם בשמים שמטילין בחרוסת והרי"ף כן פי' בנון קנמון וזנגביל וכו' אלא מוכרח דלא גריס תבלין וכן הוא נוסחת הרא"ש והרי"ף ואף דגריס לה אפשר דלא פי' תבלין ממש משום דאין בהם חולייה לכן פי' תפוחים איך שיהיה הרי לך דר' פפא דס"ל קפא ס"ל מטעם מצוה ועוד לדעת ראב"צ דקאמר טעמא משום מצות תיפוק ליה משום קפא דליכא למימר דסובר דליכא קפא דליתא דהא חזינן דאיכא קפא וכדמוכח מר' אסי דקאמר קפא דחסא חמא וכו' ואף דקאמר רפואתם צנון או חמיימי וכיוצא מ"מ ס"ס כבר נחלה ונואש כדכת' רש"י ורשב"ם אבל בחרוסת הארס הולך ואינו מזיק או כפי' ר"ח שהוא תולעת וכדדייק לשון התלמוד דקאמ' קפא מריחא מיית בחרוסת אינו מזיק כלל והארס חלף והלך לו וא"כ תיפוק ליה לר' אלעזר מטעמא דקפא אלא ודאי דלעולם כ"ע מודו דקפא איתיה וצריך ליה חרוסת אלא דלת"ק חרוסת אינו מצוה אלא משום קפא דוקא ונ"מ דלדעת ח"ק אי איכא קפא כגון בזמנינו כדכת' אבודרהם ז"ל או אי אכיל כבר מרור בלא חרוסת מאי דהוה הוה ולדעת ר"א אי איכא חרוסת לפניו חוזר ואוכל כדי לקיים מצות מרור בחרוסת ונמצא דר"פ ס"ל כראב"צ דמצוה היא ועוד נפקא מינה דלדעת ר"א צריך לקהויי ולסמוכי משא"כ לדעתם דלית ביה מצוה ובזה יתייתבו דברי התו' שלא תי' דשמואל ס"ל כראב"צ דמצוה היא שהרי אף לר"א ס"ל משום קפא כדמוכח מר"פ כדכתי' לעיל ולהכי שנו שפיר ושמא ברוב ירקות וכו' ובזה אתי פסק רבי' ככ"ע ותו' שאמרו לקמן תגרי חרך וכו' ר"ל דמדברי ר"י ואביי עד מעשה רב מוכח דהלכתא כר"א ואין כוונתם דממעשה רב דוקא דמשמע הלכתא כר"א: **ובזה** מיתרצא קו' הל"מ על שאין מברכין על אכילת חרוסת שהרי כיון דבשאר ימות השנה בלא"ה צריך למיעבר חרוסת משים קפא אע"ג דהאידנא צריך לקהויי ולסמוכיה וכו' בשביל תוספת תבלין ופירות אין צריך ברכה ודוק. וראיתי להפר"ח שכ' דרבי' חזר ממ"ש בפי' המשניות ופסק כרצב"ץ לזרוזי לאינשי ובברכה חשש לסברת ת"ק ואינו נוח לי אחר ניו"ק דממ"נ אי ס"ל רבי' פסק הלכה כראב"ן א"כ כוותיה לגמרי ואי לא לא ועוד ככי דבריו לא הול"ל דרבי' חזר בדבריו דהיל"ל דמ"ש רבי' בפי' המשנה ואינה הלכה קאי על הברכה אבל הדין דין אמת ומ"ש כדי לזרוזי לאינשי אדרבא משים קפא אינשי מזדרזים דחמירא הכנתא מאיסורא ורבי' שלא כת' צריך לקהויי זכר לתפוח נר'

דלא גריס כן בש' ס אלא צריך לקהויי וצריך לסמוכי וכן מוכח מפירש"י ורשב"ם ומפרש רבי' הילכך צריך וכו' היינו אליבא דר"י ולקהויי ע"י שהיו שניהם קהות וכדכת' הפר"ח ברם סיים הפר"ח ויש סמך לפסק זה מדאמרי' לא נשהי אינש מרור וכו' ולא ידענא מאי קאמ' כיון דאביי קאמ' הילכך צריך וכו' כשיטא דקי"ל כוותיה ולמאי איצטריך סמך לזה ואי ר"ל דהיינו שאף אליכא דר"י בעי' לקהויי הנה מהאי מימרא אין כאן ראיה דאימא היינו מדאביי דאמר צריך וכו' למיעבד כך"ע. ולי הצעיר יר' עוד דרבי' מפרש בדברי אביי דאמר הילכך וכו' ר"ל כיון דעבדי' מצוה זכר לטיט א"כ צריך לקהויי כדי להעביר הקפא כבשאר ימות השנה שעושים בו דברי קייהא וחומץ כדכת' רש"י ז"ל כד' מ' ע"כ וצריך לסמוכיה שיהא עב ונוהגים שאלו הדברים שעושים של קיוהא וכדי שיהא עב היינו בפירות שנמשלו בהם ישראל נמצא דאביי שחידש היינו מלבד הקיוהא עושין דברים שיהא עב ונהגו ישראל בפירות שנמשלו בהם ישראל א"נ רבי' פסק כר"י ואביי לא אמר שצריך לקהויי אלא לפי שלא ידע הברייתא והראיה מדסדרה הש"ס אחר מימרא דאביי דר"ל דלא כאביי כיון דתניא כוותיה ולהכי רבי' פסק זכר לטיט ומה שכת' תמרים וכו' היינו מהתוספת' שעושי' אותו עב מפירות שנמשלו בהם ישראל ולסמוכיה בהם א"נ רבי' מפרש כדכת' הערוך באות חרס ר"י אומר מצוה זכר לטיט על כן עושין אותו מכל מינין מתוקין ומרורין וחומץ כמו הטיט שיש בו כל דבר עכ"ל. והיינו דברי אביי לקהויי ודוק. א"נ רבי' מפרש לקהויי היינו תבלין ואין להאריך והשת' רבי' שלא כת' שצריך שישקענו היינו דס"ל כדחיית הש"ס דילמא קפא מריחא וכו' אבל דעת הטור דזו דחייה בעלמא ועוד כיון דא"ר פפא לקמן שלא ישהנו בחרוסת ואי אינו משקעו כולו הרי רוב העלה לא נתבטל טעם מרירותו אלא וראי דר' פפא לא קבל לאותה דחייה ולזה קי"ל כוותיה והרב המחבר דעתו לילך לחומרא דלענין נטילה קי"ל כדחיית הש"ס ולענין קפא משום סכנה צריך למיעבד כולו דילמא מריחא לא מיית והרפ"ת כת' דאע"ג דהכרח ר"פ נדחה הדין דין המת ולענ"ד ח' דכיון דהכרח ר' פפא דצריך לשקועי אינו משום דילמא לא מיית אלא כשישקענו כולו אלא מהכרח הנטילה וכיון דבעי' נטילה משים דילמא וגו' א"כ אמאי צריך לשקועיה כולו וראיתי לבני שמואל שכת' דנ"ל טעמ' דלא מברכי' אחרוסת משום דהוא טפל למרור כמו ד' מינים ולא די לנו צער שזה התי' כבר כתבו הטור וב"י ופר"ח שא שדמהו לד' מיני' ומה ענין זה לזה דבר' מינים איזה הוא טפל שבהם ואם הג' מינים טפלים א"כ אף בלא הם מברך אלולב כיון שהוא עיקר והא קי"ל ד' מינים שבלולב מעכבים זה את זה ולהכי לא מברכ' אלולב לחודיה דלא מיקרי לולב בלא ג' מינים אבל הכא דאם לא מצא חרוסת שהוא זכר בעלמא אוכל המרור אמאי מברכין

אחרוסת אלא העיקר כדכתיבנא. ומה שיש לדקדק בענין ברכת הלולב עיין ברבי' ה' לולב פ"ז וראיתי למעשה רקח שכת' כי גם ת"ק לא יכחיש זה וכו' ע"ש בדבריו שאינם מתישבים על הלב דכיון דת"ק מוקי שהיא מצוה זכר לטיט א"כ במאי פליגי והש"ס דקאמ' בהדיא דטעמיה דת"ק משום קפא וצ"ע כי נראה מדברי ב"ש ומדברי מ"ר בדין בלע מרור וכו' נר' שלא הבינו דברי הטור שכתב טפל למרור והוא ע"ד כל מי שיש עמו עיקר מברך על העיקר ופוטר הטפלה וכ"כ אבודרהם ז"ל דכיון שאוכל המרור ע"י החרוסת הו"ל לפתן ודברי הב"י בסי' תע"ה י"ל שלא תאמר שהלשון מורדף ומקושר עם שהוא מצוה לפי שהוא טפל דא"כ מ"ט אין מפרכין אלא הלשון גיזרתו במצוה והטעם לפי וכו' ותל"מ:

פ"ח הלכה ב' ואח"כ עוקרין וכו' עיין בל"מ ולכאורה היה נר' בכוונת דבריו דהרב ז"ל הבין בש"ס שאמ' כולהו נמי לפני וכו' ר"ל דכלהו מיקרו לפני מי שאומר וכו' ושומע כעונה וא"כ צריך לעקור השלחן מלפני כל א' ואמאי לא פסק כר' הונא זהו קושייתו וא"כ הבין בדברי הש"ס לבד דזה הפי' רחוק מפשט הש"ס אלא דהו"ל ללח"מ למיפרך על דלא פסק מרור לפני כל א' וכו' דלא פליגי בהו כלל לכך האמת הוא דלעולם הרב הבין בש"ס כפשטה אלא דמדלא ביאר גבי מרור ומצה דדוקא לפני קורא האגדה ולא ביאר אלא גבי עקירה מכלל דגבי מרור לכל א' וא' דאע"ג דלא קאמ' אלא שולחן א' מ"מ אין ראיה מזה שהרי מתחלה קאמר מוזגין כוס לכל א' וא' וכו' ואח"כ מברך ענ"י ונוטל ידיו וכו' ובודאי דר"ל כל א' וא' נוטל ידיו וכן כל הפרק כולו בלשון יחיד ואיך אפשר דאינו אוכל כל א' וא' מצה אלא ודאי פי' כל א' וא' נוטל ואוכל א"כ ה"נ קאמ' שלחן פי' לפני כל א' וא' ומדלא הזכיר רבי' לפני קורא ההגדה לבדו אלא בעקירה מכלל דאף השלחן מביאין לפני כל א' ולהכי הק' הלח"מ ולהכי שני הל"מ דרבי' לא גריס והלכתא כר' הונא בס"ס. וראיתי למעשה רקח שכתב וא"כ אהיכא קאי מ"ש ועוקרין וכו' כיון דממ"ש לעיל משמ' שאין עורכין כי אם שלחן א' לכך נר' דכוונת רבי' וכו' א' לבדו קורא ההגדה וכו' ע"ש הנך רואה בעיניך כמה זר ורחוק זה הפי' דהיל"ל דין זה בפ"ע שאין אומר ההגדה אלא א' ועוד מאי מייתי ראיה מדנקט אומר ההגדה לשון יחיד וכו' והרי כל הסדר כולו בלשון יחיד אמרו ומוכרח לומר דעל כל א' וא' קאמר וה"נ בהגדה ומ"ש דכיון דאין שם אלא שלחן א' מאין יבא עקירה וכו' אין מכאן ראיה דר"ל השולחנות של הסעודה דשלחן של הסדר לא יש כי אם א' אבל העקירה שייכא בכל השלחנות כדי שיראו שינוי וישאלו להכי קאמ' דאין צריך לעקור אותי השלחן של הסדר ומ"ש מדכת' רבי' שהיו מביאין וכו' אין משם ראיה דא"כ תיק' לר' שימי בר אשי מתני' דקתני כדברי

רבי' דמביאין לפניו קרבן פסח אלא ודאי דק"פ לפני כל א' מהם או מחלקין אותו לפני כל שלחן ושלחן. עוד כת' שם בשם י"מ דבימי רבי' היו אוכלין על שלחן א' ועכ"ז הוא מגומגם עכ"ל. ואני אומר שאינו מתיישב כלל שאם בימי רבי' היו אוכלין על שלחן א' הי"ל לרבי' לומר דמביאין לפניו קערה א' שיש בה ומסלקין ועיקרין את הקערה וכו' ואמאי נקט השלחן איברא דרש"י פי' בש"ס עוקרין את השלחן פי' קערה וגו' אבל אין משם ראיה דלדידיה מסדרין קערה לפני כל א' וא' וא"כ פי' דברי רבי' מביאין שלחן דהיינו קערה וא"כ חזרה הקו' למקומה כקיצור עיין בדבריו שאינם מתיישבים על השכל ובמ"ש נפלו ונהרסו דברי בעל בני שמואל ואין בהם ממש דוק ותשכח ובודאי דהל"מ נוסחתו בש"ס מימרא דמרור לפני כל א' וא' בסתמא דתלמודא ולא בשמיה דר' שימי. ולעיקר קו' הלח"מ נ"ל לתרץ דודאי רבי' לא פסק אלא כר' הונא והראיה מדקאמ' רבי' ואוכל הוא כזית וכל המסובין עמו ואי ביאת השלחן לפני כל א' וא' מהיכא תיתי שלא יאכלו כל המסובין דאמאי הביאו לפניהם ירק אחר ועוד דומיא דמ"ש לקמן אוכל כזית מצה וכו' דפי' כל א' וא' א"כ ה"נ הכא דמה יתרון בו יותר מכל המסובין כיון דכל א' וא' יש שלחן מסודר לפניו אלא ודאי משום דלא יש זאת הקערה אלא לפני הקורא הו"א דכל שאר המסובין אינם חייבים בטיבול זה שאינו אלא התעוררות לתינוקות לז"א דאעפ"כ אוכל הוא וכל המסובין ובעקירה אין צריך כי אם אלא למי שקורא ההגדה ואין להאריך: **והנה** ראיתי להמרדכי שכ' וז"ל והלכת' כולהו לפני מי שאומר ההגדה והכי קי"ל כמ"ד אין עוקרין דאפי' למ"ד עוקרין היינו דוקא להם שהיה להם שולחנות קטנות אבל לנו ששלחן שלנו גדול ודאי לא צריך עכ"ל. ודבריו צריכים ביאור ואף אם יתפרשו דבריו כדכתי' לכאורה בכוונת רבי' לענ"ד מ"מ האמת יורה דרכו דהוא ז"ל מפ' מ"ש כולהו לפני וכו' ר"ל דאינו יכול לעקור את השלחן דצריך להיות מצה ומרור מונחים לפניו לפני מי שאומר ההגדה והלכת' וכו' דאין צריך לעקור ולזה כת' דאפי' למ"ד עוקרין דוקא בזמניהם שיש להם שולחנות קטנות וכו' ונמצא דלכ"ע מצה לפני כל א' וא' ולא פליגי אלא בעקירה דלת"ק עוקרין ולר' הונא אין עוקרין ולהכי רבי' פסק סתם במצה ומרור לפני כל א' וא' כדכתי' לעיל ובעקירה ביאר דצריך עקירה לפני מי שאומר ההגדה ודלא בהלכתא ואהכי הק' הלח"מ דאמאי לא פסק כהלכתא דאין צריך עקירה כלל להכי תי' דלא הוה בגירסתיה והלכתא כר' הונא ומ"ש בסברא א' דאיתאמרא בסתמא אין לפרש דבריו דמ"ש בש"ה ואין עוקרין תשלום דברי ר' שימי אלא סתמא דש"ס הוא דקאמ' לה דליתא דמנ"ל הא ומוכרח דמשנה אחרת היתה לו. עוד כפ"ז יקשה כיון דלא גריס והלכתא בש"ס היה לו לתת טעם ממעשה רב דרבה אגבהיה לפתורא וכו' ודוק ותשכח:

שם צריך ב' מיני בשר א' זכר לפסח וכו' כתב ת"ה ורבי' פסק כר' יוסף וצריך טעם למה דהלכת' כבתראי שהוא רבינא דס"ל דלא צריך כי אם גרמא ובישולא ולכאורה היה נר' להשיב כיון דלכ"ע בעי' בשר לבד מר' הונא ואף לחזקיה דס"ל דכשר דגים מקרי בשר מודה דבעיין בשר ולכ"ע מודים דמצוה מן המובחר בשר ממש להכי פסק רבי' בשר ממש אליבא דכ"ע ועוד דאשכחן רבא דקאמ' לקמן בשר אין צריך להגביה מכלל דס"ל דבעי' בשר ומסתמא כר' יוסף רביה דהתם תלמיד אזיל בשיטת רביה ולא כרבינא ולהכי פסק כוותייהו וראיתי להפר"ח שכת' דרבא סתר דידיה אדידיה והוכרח לומר דרבה בה"א ע"ש איברא דכן היא נוסחת הרי"ף אבל נ"ל דאין צורך לכל זה דהא אף לר' הונא דס"ל סילקא וארוזא היינו דר"ל דלא בעי' בשר אבל ודאי אם עושה בשר הרי זה משובח כדכת' התו' סילקא וארוזא וכ"ש ב' מיני בשר וכ"כ הר"ן ולזה אמר רבא דאף אם עשה ב' מיני בשר מצוה מן המובחר אין צריך להגביה ועוד רבי' פסק כר' יוסף דמסבר טעמיה הא' זכר לפסח וכו' וא"כ צריך בשר דומיא דידהו וכ"הג אשכחן דרבי' פסק כר' יוסף לגבי ר' הונא וכ' הי"ש דמסתבר טעמיה דר' יוסף ע"ש וכ"כ הגהות מיימוניות דרבי' פסק כרב יוסף שנתן טעם לדבריו ע"ש:

שם ומגביה המצה וכו' תמיהא לי אמאי לא פסק רבי' בזמן שב"המק קיים צריך להגביה הבשר דרבא לא אמר אלא בז"הז מכ' טעמים אי משום דלא מצי למימר פסח זה ועוד דנר' כאוכל קדשים אבל בזמן שב"המק קיים ודאי צריך ואמאי לא פסקו רבי' ולא ראיתי שום מפרש שנתעורר בזה ולי יראה דרבי' מפרש בדברי רבא שאמר אין צריך היינו אף בזמן שבית המקדש קיים דאי לאו הכי היל"ל אסור להגביה אלא ודאי דדברי רבא קאי אזמן שב"המ קיים והיינו טעמא דוקא מצה זכר לחירות ומרור זכר לוימררו צריך להגביה ועוד דגופו של כבש אין שייך להגביהו כולו ולזה דוקא מצה ומרור:

הלכות תענית

פ"ה הלכה ד' צום הרביעי זה י"ז בתמוז וכו' ואע"ג דבגמ' אמרי' ט' בתמוז אלא משום דבית ב' חמיר לן ורבי' לא זכר כלום מענין זה מ"מ כיון דמהאי קרא שמעינן דמתענין על הבקעת העיר והבקעת העיר בחרבן בית ב' היתה בי"ז הוי כאלו כתיב זה י"ז בתמוז דהא ודאי קרא מוכח דצום הרביעי בתמוז דהא קרא קאמ' צום הרביעי. בזמן שאין ב"המ קיים צום ואי בחרבן בית ב' לא היה בתמוז איך אומר בבית ב' יהיה צום אלא מוכרח דודאי היה בתמוז אלא דלא ידעי' באיזה יום כיון דאמרי' דתענית ט' בתמוז משום דהובקעה העיר ובבית ב' היה בי"ז הוי כאילו כתיב צום הרביעי י"ז בתמוז וכ"הג נמי יש לתרץ מה שהק' ל"מ על ב"י דכוונת הכל דמקרא דצום הרביעי ודאי שמעי' דבתמוז היה בחרבן ב'

כדכתי' לעיל אלא מ"ש י"ז משום כיון דקרא דצום הרביעי משום הבקעת העיר ובחרבן ב' הבקעת העיר בי"ז הוי כאילו ילפי' מקרא דבי"ז היה דצריך קרא מעיקרא דתענית הרביעי משום הבקעת העיר ואז אמרי' דמתענין בי"ז דהיתה ביה הבקעת העיר:

הלכה ה' אבל א' מד' צומות וכו' עיין מה שהק' ל"מ ואין להק' דמאי קושיא דטעמא דצריך להאי טעמא משום דהו"א דהוי כמו צום אסתר דדחי' ליה ליום ה' דליתא חדא דתענית אסתר אפילו לקצת מפרשים דפי' זמן קהלה יום צום מ"מ אינו אלא מנהג בעלמא ועוד דשאני פורים דלא אפשר להתענות ביום פורים וביום ו' א"א דאין קובעין תענית ביום ו' ולהכי דחי' ליה ליום ה' ואז אי לאו האי טעמא היינו מתענין יום א' משא"כ הכא דמצינן לקובעו סמוך לזמנו הי"ל לקבעו יום א' ולהכי ק' שפיר ואין להק' עוד דמאי קו' דהא קרא מוכח דתענית בית ב' בטבת דקרא קאמ' צום העשירי לעתיד בזמן דאיכא גזירה צום ואי בבית ב' אין התענית בי' בטבת איך כתב קרא דמתענין יום בית א' שהוא בטבת דהא פריכא הוא דאקרא נמי אנו מקשים דמאי שנא בתמוז עבדי' ביום חרבן ב' ובטבת משום בית א':

הלכה ו' וללבוש כלי מגוהץ וכו' עיין מ"ש הל"מ ותי' לה"ה דל"ד מגוהץ הנה מה שרצה לפרש דרבי' טעמיה דכת' דוקא מגוהץ דדייק מר"נ הכי הנה י"ל דא"כ אמאי בכלי פשתן דאין בהם גיהוץ קאסרי' ללבוש דהא הגיהוץ בכלי פשתן כמי שמכוכס קודם לכן שעדיין לא נאסר הכבוס ומיתר ללבוש א"כ היה ראוי להיות בכלי פשתן שמותר לגוהצן מותר נמי ללבוש וי"ל דמ"מ גיהצו כזמן ט"ב וגיהוץ שאני והבו דלא להוסיף עלה להתיר לגהץ והנראה דל"ד מגוהץ אלא דנקט לישנא דש"ס דקאמ' וכלי פשתן אין בהם משום גיהוץ שלח ר' יצחק בר גיור אע"ג דאמרו כלי פשתן וכו' ללבוש אסור דאיתמר עלה דכלי פשתן האידנא דינא להכי נקט רבי' האי דינא דמגוהץ אבל לעולם אפילו מכובס ומגוהץ לאו דוקא:

הלכה ז' בשר מלוח שיש לו ג' ימים כת' הל"מ דק' דהא בש"ס קאמ' בשלמים דוקא ולענ"ד נר' דל"ק כלל חדא דנר' מרש"י דגריס כל זמן שהוא כשלמים ופירש"י דאימתי הוי בשר ממש כל זמן שהוא כשלמים ויתר משלמים מותר וכן ראיתי גירסת הרא"ש ואף לפי גירסתינו שאינו כשלמים ר"ל אימתי הוי בשר מלוח כל זמן שאינו בשלמים ר"ל כל זמן שעבר זמן שלמים והנה כן נר' מדברי ה"ה שכת' שאוכל בשר מליח כל זמן שהוא כשלמים פי' שנשרה במלח יותר משיעור ב' ימים ולילה א' עכ"ל. והנה מדבריו נר' בהדיא דצ"ל בדבריו כל זמן שאינו כשלמים כגירסתינו וכן מצאתי מי שהגיה בדבריו כן שאינו כשלמים כנ"ל:

הלכה י' ואסור בסיכה של תענוג. כת' הל"מ כת' ה"ה וכו' ודבריו קשים אצלי וכו' ופי' סיכה שאינה של תענוג וכו' ונפקא מהירוש' וכו' סיכה אסורה בין וכו' דהכל משום צער דכך אמרו שם בגמ' ולא כיום הכפורים דהוי משום תענוג וכו' כצ"ל ונלע"ד לפרש דבריו דקא מקשה על ה"ה דכת' דרבי' יליף מי"הך והא ביו"הכ אסרי' אפי' סיכה שאינה של תענוג ובכאן כת' דוקא סיכה של תענוג וטעמיה דרבי' דנפקא ליה מאכל דסיכה שאינה של תענוג מותר וט"ב דומה לאבל שהוא משום צער דכך אמרו שם בגמ' ר"ל דבגמ' דף י"ג עשו חילוק בין דאיסורו משום תענוג בין אם איסורו משום אבל והשוו ט"ב ואבל דכולם משום אבלות וצער וכיון שכן עדיף לדמות ט"ב לדדמי ליה דהיינו אבל ולא כיום הכפורים שהוא איסורו משום תענוג ולהכי רבי' פסק דינו כדין אבל ומ"ש ואיך השוום רבי' והעניני' רחוקי' לא ידענ' אהא קאי אי קאי ארמב"ם היכן מצינו שהשוום ואדרבה הא קאמ' לעיל דרבינו לא השווה אלא לאבל ואי כוונתו אמאי דכת' הרמב"ם ונעילת הסנדל כי"הך א"כ אמאי פריך על ה"ה ליפרוך על רבי' ועוד דל"ק כלל דכוונת רבינו אנעילת הסנדל וכו' וכן נר' מדבריו לקמן דמפרש כוונת רבי' כן דקאמ' וכל דיני י"ה גבי רחיצה ונעילת וכו' נוהגים בט"ב וסמך רבי' ז"ל כאן ממ"ש שם ולכן כת' כאן בי"ה וכו' הא משמ' די"ה לא קאי אלא הנעילת הסנדל ותשמיש המטה דדוקא בכאן כי"הך אבל גבי סיכה דוקא של תענוג אבל בשאר עינויים כי"הך וא"כ מאי פריך ועוד יש לתרץ דכוונת רבי' על עיקר ה' עינויים דנוהגים בט"ב כי"ה אבל לא על פרטים דה' עינויים וא"כ מאי קא פריך ודוחק לומ' דה"ה הוא רבינו שכת' ויש לישב דבריו דכונת הרב היא דאיך ה"ה רלה לומ' דרבי' השוה אותו לי"ה דאיך רבי' השוום והם ענינים דחוקים מתרי אנפי אם מצד די"ה משום תענוג וליכא לדמויי ליה ואם מצד די"ה אסור אפי' כשאינה של תענוג ואיך כת' ס"ה דילפי' מי"ה ועוד נ"ל טעמיה דרבי' דלא אסרו כי"ה אלא כאבל משום דבש"ס קאמ' ת"ר כל מצות הנוהגות באבל נוהגות בט"ב אסורים ברחיצה וכו' נמצא דעל ת' עיניים קאמר עלייהו הש"ס דנוהגות כו באבל וכיון שכן לא אסריה בי"ה אלא כאבל דדוקא סיכה של תענוג ושאינה של תענוג מותר כנ"ל ואי לאו דמסתפינא הו"א דט"ס נפל בדברי ה"ה דכצ"ל דלא עדיף כיום הכפורים ור"ל דלא חשוב ועדיף כולי האי כי"ה אלא חית דרגא שם לן מגומגם הוא ומ"ש וכן הדין לרחיצה שמותר כי"ה כצ"ל ר"ל שמותר בט"ב כי"ה כגון ליכלוך וכיוצא כו:

הלכות מגילה

פ"א הלכה א' מבטלין ת"ת וכו' מה שהק' הל"מ זל דאמאי לא חלק רבי בין רבים ליחיד דאפי' רבים מבטלינן יש להק' לתי' דמנ"ל לרבא לומר דאפי' רבים מבטלינן דהא רבי'

לא למד אלא מכח ק"ו דעבודה דחמירא ודוקא דיחיד הא רבים חמירא מעבודה וא"כ מנ"ל למימ' דאפי' רבים מבטלי ומה שהביא ראיה מן רבא דבעי מקרא מגילה ומ"מ י"ל במ"ם הו' ד"ה מת מצוה עדיף הק' ת"ר אלחנן וכו' ותי' דכאן עסיקי' בדלא קרי ותני ולא צריכי רבים ולעולם ת"ת דרבים דוחה מקרא מגילה וטעמא דרבינו דלא חילק י"ל דרבי' מפרש דפי' רבים כל ישראל הוא עכ"ל וכן משמ' בתו' דכור הנז"ל וכיון דלא שייך האידנא ת"ת דכל ישראל לכך רבי' לא חילק וכן כת' מ"א בשם ב"ח דפי' רבים כל ישראל וכן הביא בשם כ"ה דבגמ' משמ' דלא מבטלינן ת"ת דרבים ודוק:

הלכה ג' וכל הלילה כשר וכו'. מה שתי' הלח"מ ז"ל לקו' ב' משום דלא אשכחן דקאמ' חייב אדם לקרות את המגילה בלילה אלא ריב"ל וכו' ע"ש יש להקשות דאמאי ריב"ל לא פי' מתני' דקתני דבר שמצותו כל הלילה לאתויי מ"מ כי היכי דלא ליקשי סתמא אסתמא אלא ודאי דטעמיה דריב"ל משום דכיון דתני כל היום כשר לקריאת מגילה אמאי תני קריאת היום בהדיא וקריאת מגילה דלילה בזה הכלל אלא ודאי ש"מ דתנא לא קחשיב בלילה אלא דבר שמצותו מיוחדת בלילה אבל קריאת מגילה ביום ובלילה והכי דייק לישנא דמתני' דקתני דבר שמצותו בלילה משמ' דמיוחדת ללילה ומתני' דקתני כל היום כשר לקריאת מגילה ה"ה לילה ולפי שעיקר קריאה ביום כמ"ש המפרשים נקט יום וה"ה לילה והאי רבותא דקמ"ל ריב"ל דל"ת דוקא יום וק"ל:

הלכה ז' כיצד חל י"ד וכו' כת' ה"ה ז"ל דודאי לא קאמ' ר' אסי אין קורין וכו' אלא קורין אותם בי' היכא דאפשר עכ"ל ומוכרח דפי' דבריו שאמ' היכא דאפשר דוקא בזמנה אבל שלא בזמנה לעיכובא ולא פליגי ר' ור' אסי אלא בחדא דהיינו בזמנה דהא ה"ה בא לפרש דברי רבי' ולא לחלוק עליו ור' אסי דקאמ' קורין משום בזמנה נקט כך כמו רב דנקט קורין ומשום זמנה ביחיד דנקט קורין כמ"ש ל"מ והרפ"ח לא הבין כך בדבריו וע"ש וק"ל:

הלכה ח' וכל עוד שאין בה וכו'. הל"מ ז"ל הק' הא דלא הביא דברי ריב"ל רבי' ככרך שחרב ואח"כ ישב ע"ש ואפשר לישב דזה בכלל דכרי רבי' וכל עיר שאין בה י' בטלנין ר"ל שאין בה עכשיו י' בטלנין אע"פ שלא היה בה מקודם וק"ל:

הלכה י"ג ושואלין ודורשין וכו' עיין מה שהק' ל"מ ז"ל על רבי' ובודאי לא ראה דברי תו' ז"ל ד"ה פורים שחל להיות בשבת דוקא בשבת וכו' אבל בחול אין צריך שהרי קורין המגילה וכו' עכ"ל ובד"ה מאי איריא פורים וכו' נמצא לנו מזה דלעולם אם בא בחול א"צ לשאול ולדרוש דקריאת מגילה סגי וש"ס דקאמ' מהו דתימא נגזר וכו' דמשמ' דאפי' בא בחול צריך לשאול ולדרוש אלא משום שחל בשבת הו"א דאין שאלה ודרישה משום רבה פי' דברי הש"ס כך דאם בא בחול מקרא מגילה זהו שאלה ודרישה אבל אם בא

בשבת דלא יש שם מקרא מגילה צריך לשאול ולדרוש ומשום גזירה דרבה הו"א דלא לשאול ולדרוש קמ"ל דשואלין ודורשין וק"ל:

הלכות סוטה

פ"ד הלכה י"ז לפיכך וכו' אמן שלא אטמא וכו' הנה הקו' בכאן גלויה דמאחר שמגלגל עליה בלהבא א"כ אמאי צריכה לשתות פעם ב' כדכת' לעיל רבי' בפ"א וראיתי להרב המג"ן ז"ל בספר קרבן חגיגה שתי' דשותה פעם ב' כי היכי שתמות תכף ומיד ולא יועיל לה זכות כ"כ כיון שנמחק ש"ש על ידה כ"פ ועוד תירץ דאם היה מכח השתיה הראשונה כיון שבאותה שעה היה הוא טהור יבדקו בה המים עתה אף אם נטמא וכוונת רבי' אינה כן שהוא חפץ למען צדקו להיות טהור לעולם וכו' ע"ש וזה הלשון כולו מוקשה חדא דא"כ למאי איצטריך גלגול דלהבא דהא בין לתירוץ א' בין לתי' ב' אמן דלהבא אינו מעלה ואינו מוריד דצריך להשקותה עוד פעם אחרת ואיך שייך לומר דמים ראשונים בודקין ומערערין אותה אחר שמשקה פעם אחרת ועוד ק"ל כפי' תירוץ ב' דהרי כת' הרב גופיה דלדעת הירושלמי המים פוקרין בה וצריך שיהא טהור בשעת קנוי וסתירה שנית וא"כ למאי איצטריך שתיה ב' דבלא"ה אם לא היה טהור בשעת קנוי וסתירה ב' לא בדקי לה מייא אף אם בשעת גלגול היה טהור ואיך סותר את דבריו תוך כדי דבור ואף לפי סברת תלמודא דידן דשעת שתיה א' עיקר אף אם הוא טמא השתא מ"מ קשיא דהו"ל לרחמנא למימר דצריך שיהיה טהור עכשיו וממילא יזהר האדם מלחטא מלהצריך שתיה אחרת ומחיקת שם שמים בחנם על לא דבר. עוד ק' דכפי זה ליכא פלוגתא בין ש"ס דילן והירוש' דכיון דצריך שתיה אחריתי מאי נ"מ אי פוקרין או מערערין דבלא"ה שתיה ב' צריכה עוד ק' דמנ"ל לרבי' לחלק חילוקין שלא נזכרו בש"ס דילן ולא בש"ס ירוש' וכ"ש דמשמ' מדבריהם בהפך דגלגול לחוד בדיק לה בלא שתיה וצריך לי תלמוד: **עוד** כתב הרב הנז' על דברי מהרימ"ט שתירץ דאייר בלא גלגול להבא וז"ל והיה יכול לפרש דבאיש א' וכו' ע"ש ועיין מה שתמה עליו ספר דברי שלמה ועוד אני מוסיף נופך משלי דאיך מצי למימ' דהגלגול הוא על איש א' דא"כ למאי איצטריכא מיעוטא דזאת דאינה שותה ושונה דכיון דמקרא דאמן אמן ילפינן דמגלגלין עליה ומים מערערין אותה ודאי דאינה שותה ושונה דליכא למימ' דאצטריך קרא דזאת משום דהו"א דקרא דאמן אמן לא קאי להבא והו"א דצריך שתיה אחריתי להכי איצטריך זאת דא"כ השתא מיהא לימא הכי ולהכי אצטריך זאת למעוטי שתיה אחרת. עוד הק' ספר דברי שלמה על מ"ש המג"ן א"נ אם נשאת לאחר וכו' דהא רבי' לא איירי אלא אם קנא לא מאיש אחר וכו' ע"ש ולזאת נ"ל לומ' דאין כוונתו כמ"ש א"נ שהוא תירוץ אחר אלא ר"ל או אם נשאת

וכו' והרבה מצינו א"נ במקום הוא בפוסקים ובמפרשים דוק ותשכח וכך הוא שטחיות דבריו דאין מגלגלין אלא על אותו האיש אבל עם איש אחר או אם נשאת לאחר צריך שתיה אחרת ואפשר דמתיישב ג"כ א"נ אם היא וכו' דר"ל דאף אם גלגל עליה דלא התנה עליה אלא שיש זה ויש איש אחר אבל בב' בועלין אי גלגל ב' משקה ואי לאו לא משקה ופי' והיה יכול לפרש ר"ל דכפי שיטת מהרימ"ט שכת' דאיירי בלא גלגל רצה לפרש דבאיש א' אף אם לא גלגל אינו משקה ובאיש אחר אם גלגל אינו משקה או אפ' דאף אם גלגל משקה דכן גזירה וכפי זה הגלגול הוא להפחידה ולכשאפנה אשנה בס"ד:

עוד כת' ספר י"ש דהעיקר הוא כדברי מהרימ"ט וחילוק זה מבואר בדברי רבי' שכת' והוא שישקה אותה וכו' דה"פ זה שכתבתי דחוזרת ושותה היינו אם אינו מגלגל וכו' ע"ש. ואחר המחילה רבה נראה דאין זה דקדוק דא"צ הול"ל והוא שהשקה בכל פעם בגלל איש א' דר"ל אם השקה בכל פעם בגלל איש א' בלא גלגול דלהבא אמן מאיש אחר יכול להשקותה פעם אחרת אבל לישנא דישקה שהוא לשון חיוב שיעשה מכאן ולהבא לא שייך הכא. א"כ מוכרח דקאי על השקאה ב' שלא ישקה אותה על אותו האיש בעצמו אלא כל פעם ישקה אותה על איש א' ודייקא נמי לישנא דכל פעם בגלל וכו' דקאי על ההשקאה גופה ולא על התנאי ואל יק' לך אריכות לישניה דרבי' ז"ל דא"כ יקשה לך נמי אריכות לישניה דרבי' שכת' לקמיה השקה אותה וכו' מפני שהוא בעל ב' ואפי' ק' ונשאת לזה וכו' דיתור נפיש הוא דכיון שאמ' ואפי' ק' בודאי כגון שנשאת לזה וכו' אלא ודאי דבי' ביאר דבריו ה"נ ביאר דבריו כדי שלא תטעה לומר ואפי' ק' פעמים עם אותו החשוד הב' אע"ג דהוא מבואה קצת מ"מ להרים מכשול ביאר באר היטב. ומ"ש על מוהרימ"ט שאין חילוקו מבואר בדברי רבי' ואפשר שרמזו במתק דבריו שכת' ויש לבעל לגלגל וכו' ויש לו וכו' משמע יש לו רשות לגלגל ואינו חיוב וכפי שיטתו והגהתו בדברי רבינו קשיא לן לישנא דרבי' שכת' בגלל איש א' אם ר"ל שלא התנה עליה בלהבא כי אם מאיש זה ולא על איש אחר א"כ ק' קו' דלעיל שהק' הרב גופיה על דברי המג"ן דיותר מתיישב לומר שלא התנה עליה כלל משנאמר שהתנה במקצת והניח מקצת והל"ל לרבי' דבר המתיישב ואם נאמר דר"ל שלא התנה כלל מהו שאמר מגלל איש אחר דמשמ' על אותו האיש התנה והול"ל שלא התנה כלל עוד ק' דמ"ט נקט מלת שישקה הול"ל שיתנה או יגלגל ואם ישיב שרבי' נקט שהתנה עם אותו האיש ולא עם איש אחר משום דבאותו האיש לא איכפת לן אם התנה או לא התנה דאף אם לא התנה כלל אינה שותה פעם אחרת על אותו חשוד דקרא כתב זאת למעוטי דאינה שותה ושונה ולהכי רבינו לא קפיד אלא אעיקר נפקותא דאף אם התנה עמה על אותו האיש כיון שלא

התנה על איש אחר צריך להשקותה עור א"כ מאי פריך לעיל על הרב המג"ן דאימא כך היא כוונת הרב דאם התנה על אותו האיש ולא התנה עמה על איש אחר דמשקה אותו אבל על אותו האיש אף אם לא התנה כלל לא נפקא לן מידי בענין השקאתה פעם אחרת דאינה שותה ושונה וצל"ע:

וראיתי למר קשישא א"א מ"ו ועט"ר שיחיה בכתיבותיו שפלפל ופלפל בדברי שלמה ואודיעה דבריו כאן להבין פניני אמריו הנעימים ראשונה הק' דאיך כותב ד"ש דרשות בידו לגלגל או לא יגלגל דהרי רבינו בחדא מחתא מחתינהו אמן מאיש זה וכו' דכמו לשעבר חיוב כן נמי להבא וכו' ולזאת נ"ל לישב דמאן לימא לן דבלשעבר חיוב דאף גלגול דלשעבר נמי רשות דאי בעי לא ליגלגל כלל בין לשעבר בין להכא דאינה חייבת לקבל שבועה אלא אקינוי זה דוקא והשתא הוי כולהו בסוג אחד עוד הק' דהא אמרי' במדרש רכה דתורה לעיכובא ואחר נשיקת עפרות זהב לו נ"ל לבא לכלל ישוב לומ' דבשלמא אם חייבת התורה לישבע על העתיד אז אמרי' דאינו למצוה אלא לעיכובא מדכתיב תורה אבל אי אמרי' דהתורה נתנה לו רשות אי בעי ליגלגל אי בעי לא ליגלגל מה שייך להק' מתירה דלא עכבה אלא הדברים הצריכים להיות לא הדברים שניתנו ברשות האדם ועוד הכ"מ כת' לקמן דלא אתת תורה לעיכובא אלא על דבר מפירש וכיון שזאת השמועה אתיא מדרשא ואינו מפורש בהדיא אינו מעכב כלל וכפי תי' א' דמרן נמי ניחא דאימא דלא קאי תורה אלא אועשה לה אבל זאת ואמרה האשה עליה החיוב מוטל עוד הק' דאם איתא דיש חילוק בין אם השביעוה להבא ללא השביעוה ליפלוג וליתני גם באיש א' וב' בועלין ונ"ל מבין פנינו אמריו דהבין בכוונת דברי שלמה דגם באיש א' אי לא השביעוה משקה אותה וע"ז הק' דגם באיש א' וב' בועלין ה"נ ואם כוונת דברי שלמה כן כל אשר בתוכו יתמ'ה חדא דלמאי מיעטא בועל א' ואיש א' ורבתה ב' אנשים ובועל א' או ב' בועלין ואיש א' דכפ"ז חד דינא אית להו דאי השביעוה אינה שותה ואי לא השביעוה שותה ושונה ואמאי אמרי' בבועל א' אינה שותה ושונה ובב' אנשים ובועל א' שותה ושונה דהא השתא גזירה שוה לכל לא ריבוי ולא מיעוט ועוד איך יבא לשון רבי' שכת' שתת מי המרים וכו' אבל עם איש א' דמאי אבל הא חד דינא אית להו עוד ק' לישנא דרבי' שכת' והוא שישקה בגלל איש אחד דמאי איריא שהתנה על אותו האיש ולא התנה על ב' בועלין דאף עם אותו האיש אי לא התנה עמה שותה ושונה הרי בבירור דלא מתיישבת האי שיטה בדברי רבי' ולא כפי סוגית ההלכה כלל:

לכן נ"ל לומר כוונת דברי שלמה דהתנאי צריך להבא בין מאיש זה בין מאיש אחר אלא דבאיש זה אי לא התנה אינו משקה כלל ובאיש אחר אי לא מתנה משקה עוד הק' דכיון

דסמיה בידן אמאי מחקינן ש"ש בכדי הו"ל לגלגולי עליה להבא וסגי ואפשר להליץ דאיירי כגון בכהן דלא ידע האי דינא דגלגול או אם לא רצו הבעל והאשה לגלגל דאין כופין אותן כלל כיון דאין חיוב מן התורה כלל אלא רשות וזכר לדבר דהא אמרי' מכאן גלגול מן התורה ואי אמרת דבכאן חייב לגלגל א"כ גם בעלמא לימא דחייב לגלגל אלא ודאי ש"מ דרמו להדדי דליכא שום חיוב בדין גלגול כלל אכן ישוב הנאות צריך לי תלמוד להבינו על מתכונתו דאיך יכלינן למימ' דהשבועה אינה אלא כדי להזהירה דהרי רבי' כתב דהמים בודקין אותה וכו' משום דהגלגול הוא במקום השקאה ויש ליישב ועל הכל ישגיח עלי בעין החמלה לראות אם כיוונתי אל האמת בזה שכתבתי:

אח"ז השיב לי דרבי' דאמ' בודקין אותה היינו באיש א' ובועל א' דמיעט רחמנא זאת אבל בב' אנשים ובועל א' או בב' בועלין ואיש א' אף דמגלגל עליה צריך להשקותה פעם אחרת דהך גילגול היינו כדי להזהירה והוציא רבי' חילוק זה דכיון דחייב לגלגל איך מרבי קרא ב' בועלין וב' אנשים הרי גילגול בודק אותה אלא ודאי ש"מ דאין הגילגול מועיל אלא באיש א' ובועל א' אבל בב' בועלין וב' אנשים משקה ב"פ והשתא לא ק' אמאי איצטריך זאת למעוטי כיון דבלא"ה מגלגל עליה דהא כיון דצריך לגלגל בין בכ' אנשים בין בב' בועלין בין באיש א' ובועל א' א"כ אי לאו מיעוטא הו"א דחד דינא לכלהו דצריך גלגול ולהשקותה נמי דגילגול להפחידה דוקא להכי איצטריך לומר זאת לומר דבאיש ובועל א' מהני גילגול אבל בב' אנשים וב' בועלין לא מהני גילגול אלא להפחידה וצריך שתיה אחרת אלא דק"ל דבשלמא כב' אנשים איכא טעמא לומר דלא התנה עליה אלא איש זה אבל עכשיו נשאת לאחר אלא בבועל אחר ואיש א' והתנה עליה אמן מאיש זה וכו' אמאי צריך להשקותה. עוד פירש דבריו שהק"ל וליתני וכו' לא קאי ארבי' אלא אמדרש רבה דאמאי לא אמר אינה שותה ושונה אלא אאיש א' ובועל א' דאף בב' בועלין נמי אי לא התנה עליה שותה ושונה ואף גם זאת אינה קושיא לענ"ד דלא איצטריך למעוטי אלא איש א' ובועל א' דאפי' אם לא התנה אינו משקה מדכתיב זאת אבל שני אנשים פשיטא דאי גלגל אינו משקה דמהיכא תיתי דמשקה וכ"ש דסמך אדלעיל דכתב הך דרשא דגלגול ע"ש במדרש:

ובפ"ז אפשר ליישב דברי המג"ן דאיצטריך גלגול כדי להפחידה ובאיש א' ובועל א' מהני גלגול לבודקה ובב' בועלין לא מהני כדי שיהיה טהור אלא דמלשונו משמע דלא בעי לחלק בין בב' אנשים ואיש א' דההוא חילוקא היינו לדעת מהרימ"ט שהיה יכול לפרש וכו' ואפשר דכפי שיטתו איירי הגלגול אף בב' אנשים אלא דהיינו כדי להפחידה ואינו לבדיקה משא"כ כפי שיטת והיה יכול לפרש לא שייך הגילגול אלא באיש א' ולא

בב' אנשים וקו' ב' דסתר דבריו אפשר לומר דהשתא נייד מהך פי' דירושלמי וש"ס דילן ואף אם תפרש כפי' דלעיל ל"ק כלל דדברי הירושלמי וש"ס דילן לא איירי אלא באיש ובועל א' אבל בשני בועלים משקה והגילגול להפחידה אבל קושית ואף כפי ש"ס דילן שכת' לעיל קשיא ודוק וגם קו' וע"ק דליכא פלוגתא וכו' לא קשיא והך קושיא דזאת נמי מיתרצא כמ"ש לעיל לשיטת א"א נר"ו ועוד נ"ל דאפשר דהני תנאי ס"ל דלא כר"מ ולהכי איצטריך זאת למעוטי אבל לר"מ לא איצטריך למעוטי מכח זאת דבלא"ה מגלגל לה ואע"ג דאפשר דר"מ לא ס"ל כת"ק אלא כר"י או כרבנן מ"מ רבי' פסק כת"ק כוותיה ולא מטעמיה אלא מטעמא דמגלגל דאנן קי"ל כר"מ בהאי אבל כפי מ"ש לעיל ואם כוונת ד"ש וכו' לא אפשר לישב כן דק' קושית ועור ק' דאיך יבא לשון וכו' וכל זה אינו אלא משא ומתן וחריפות בעלמא. ובדברי רבי' נ"ל לומר דהגילגול הוא כדי שלא תזנה בהעלם ממנו ואי קינא לה צריך להשקותה דגזירת הכתוב כן דאם וקנא את אשתו והביא וכו' וכן רבתה תורה תורת הקנאות ובאיש א' ובועל א' אף אי ידע בה אינו משקה דמיעט קרא זאת וב' בועלין אי ידע בה בעל משקה מריבוייא דקרא וכפ"ז נמי מתיישב שיטת המג"ן ז"ל וה' יאיר עיני בתורתו:

הלכות מאכלות אסורות

פי"א הלכה ה' הלוקח עבדים מן העכו"ם וכו' כת' הל"מ פסק כרב דאמ' וכו' וכן קאי ארוקן ומדרבנן וכו' עכ"ל. ואגב ריהטיה לא דק במאי דכת' וכן קאי ארוקן ומדרבנן דהא בש"ס לא אוקמינן האי מלתא אלא למ"ד טמא אב למ"ד טהור האי וכן קאי אמלו ולא טבלו דומיא דבני שפחות דמלו ולא טבלו דוקא ורבינו נר' דס"ל כמ"ד טהור מדפסק בעבדים אם מלו וטבלו מיד אין מנסכין דלמ"ד טמא אפשר דה"ל רב בריב"ל דאפי מלו וטבלו מנסכין:

הלכה ו' בני השפחות וכו' כת' מרן ומשמ' לרבי' דהא דקטנים עושים וכו' וכדשני תרגמה אבני שפחות עכ"ל. ר"ל דק' ליה דרב שאמ' תינוק בן יומו עושה יי"נ מסיק אפי' מלו וטבלו בין בלא מלו וטבלו בין במלו ולא טבלו ואח"כ הק' לו מן הברייתא דקתני אין עושים יין נסך וכדשני ליה תרגמה אבני שפחות ר"ל האי דאמרי' קטנים אין עושים יי"נ אבני שפחות קאי ומשמ' בהמצאה דעסיק בה רב ולכך כת' וכדשני תרגמא וכו':

הלכה ט"ו או שיחמו וכו' כת' מרן כ"מ או שיחמו פי' היכא דלא זיפתה וכו' ונ"ל לפרש דקאי אזפותים דעסיק ביה במאי דכת' התו' דף ל"ג ד"ה קיוהא וכו' שאם כופה אותה על האש ומחממה שיעור שהיד סולדת בו סגי בהכי או אם מסיקו מבפנים שיעור אם היה זפת מבחוץ נושר סגי נמי בהאי ולזה נקט רבי' או שיחמו ר"ל או אם אינו מחזיר

אותם לכבשן אלא בחימום בעלמא סגי בהכי כמ"ש התו' ועיין מ"ש לקמן ה' כ"ב ומ"ש עוד בזה בחידושי על ב"י סי' קל"ח בס"ד:

הלכה כ"ב מדיחן במים ובאפר ד"פ כת' מרן דפסק כלישנא בתרא וכן דעת הר"ן וטעמייהו דפ' כלישנא בתרא לחומרא אע"ג דאנן קי"ל הלכה כדברי המקל בשל סופרים ומה"ט פסק הרא"ש כלישנא קמא לקולא י"ל כיון דחזינן לישנא בתרא דכ"ע מודו דבעי' ב' אפרים ואפי' ללישנא קמא שמואל אית ליה דבעי' ב' אפרים קי"ל כלישנא בתרא שהיא עיקר דהא אפי' ללישנא קמא אית מ"ד דבעי' ב' אפרים ומ"ש רבינו ד' פעמים אע"ג דביבשתא ה' פעמים ומדסיים רבינו ואם היה לחלוחית וכו' מכלל דעסיקינן ביבשתא י"ל דרבי' נקט מילתא פסיקתא בקוצר דסגיא לרטיבתא וליבשתא דברטיבתא הא חשיב מיא בתראי וביבשתא עיקר החיוב הוא ד' פעמים שהמים האחרים בלא"ה עושין אותו לנקות האפר לזה נקט רבי' האי מילתא וסמך על מה שעתיד לבאר ואם יש בתוכו ואם לאו מקדים מים וכיון דכן מוכרח הם ה' פעמים כמ"ש מרן ל"מ:

הלכה כ"א גת של אבן מזופפת וכו' כתב הכ"מ היינו כלישנא בתרא דאמרי' גת של אבן שזיפתה ודרך בה עכ"ל. ואיתא בגמרא לישנא אחרינא אמר רבא גת שדרך בה ולא זיפתה בהדחה בעלמא סגי וטעם רבי' דפסק כלישנא בתרא ולא הלך אחר המיקל כלישנא קמא י"ל מתרי טעמי חדא כדכת' הר"ן ז"ל דהרי"ף לא גריס לה כלל וכן הרשב"א בת"ה לא גריס לה ותו אף אם נאמר דגריס לה כרש"י לית הלכת' כוותיה כיון דאוקמי' בש"ס ברייתא בדדרך בה וקתני דאף אם לא זפת ינגב לזה פסק רבי' כוותיה ולא ס"ל כתי' התו' דהכא איירי בגת של גוים אבל רבא דדבריו אמתני' בגת של ישראל איירי ומצי' נמי סיעתא ללישנא בתרא מההוא עובדא דר"ח ורב וכו' משא"כ לישנא קמא ולישנא בתרא עיקר וליתה ללישנא קמא אכן יש לדקדק מהאי עובדא דר"ח ורב דקאמ' כי חזייה דהוה שיעא טפי אמר האי בניגוב סגי לה חזא דהוה פילי מתותא אמר הא לא בניגוב סגי לה והיינו וכו' משמ' מזה דאי שיעא טפי מגבה ומתוכה בניגוב סגי לה וא"כ אמאי לא כתב רבי' האי חילוקא דאי שיעא טפי אפי' מתותא סני בניגוב אף בדדרך בה ונ"ל דפי' הש"ס כדפי' הר"ן ז"ל כי חזייה דהוה שיעא אמר ודאי לא דרך בה דאי דרך להוי לה פילי לזה אמר בניגוב סגי לה כי חזא דהוה פילי מתותא ומליא חמרא אמר ודאי דרך בה ולא סגי לה בניגוב ורבי' מפרש כך ובהכי ניחא ולא כדמשמ' מדברי התו' שם ד"ה דהות שיעא וכו' דרב ידע דדרך בה ואפ"ה כיון דשיעא רצה להתיר בניגוב כמו שפי' מהרש"א בחידושיו ומדברי הרא"ש נמי דף פ"ג ע"א וז"ל והביא ראיה מגת של אכן שזפתה גוי מנגבה וטהורה וקאמ' בש"ס דאפי' דרך בה שנשתמש בה יין תדיר סגי

בניגוב אי לית ליה פילי וכו' עכ"ל. משמ' כפי' התו' ור' ס"ל כהר"ן ועי"ל דאף אם נאמ' כפי' התו' והרא"ש ל"ק מידי משום דאיכא למימר דמוכרח שבכל גת אית בה פילי דאף אי לית לה מגבה אית לה מתותה כי הכא דמעיקרא רצה רב להתירה דרב חיליה להתיר אף בדדרך כי חזא דשיעא אבל אח"כ כי חזא פילי אסרה וא"כ ודאי בכל גת אית לה פילי ואף אי חזא דלית לה מ"מ חיישי' שמא אית לה ולאו אדעתיה כי האי עובדא דמעיקרא לא אשגח ולזה ליכא האי חילוקא דלא משמיט שום גת דלית בה שום פילי כלל:

עיין בהראב"ד ז"ל הנה מדברי הל"מ נר' דרצה לפרש. מ"ש הראב"ד לג' ימים חוזרים ר"ל דהמים שנותנים בכלי הוא כדי ליכנס שם ולבטל טעמו שם במקומו וכיון שאינו נכנס אלא לאחר כמה ימים נמצא כששופכם לאחר ג' ימים הם כמות שהם שלא חסר מהמים כלום שכמו שהניח מלא ומ"ש ולא נשארו בכלי מים כלל ר"ל שלא בלע הכלי וחסר המים כדי לבטל טעמו אלא כמו המדה שהניח מצא מכיון שלא נכנס ומשמ' מזה דהמים שנותנין בכלי הוא לא שמפליט את האסור במים אלא שנכנסים שם ושורפים את טעמו וכ"כ הר"ן בפ' א"מ דף שס"א ע"כ אבל משמ' מהרא"ש דף פ"ב ע"ד ומהרשב"א ז"ל ומב"י בסי' קל"ה שהמים שנותנין הוא כדי להפליט טעם היין במים שנותנין ג' ימים ע"ש. ואפשר לפרש דברי הראב"ד ז"ל ונמצאו לג' ימים חוזרים ר"ל דהמים שנותנין בכלי הוא כדי להפליט ולערב טעמו של יי"נ שיוצא מהכלי במים וכיון שאין נכנס אלא לאחר כמה נמצא כשחוזרים מן הכלי חוזרים כמות שהיו בלא יין בהם עכשיו נמי אכתי מייא בעינייהו ולית בהו פליטת יין ומ"ש מרן ומתערב כל היין הבלוע במים אינו ר"ל שבתחתית הכלי נכנס היין ומהערב עמו ומפיגו כמו שהבין ל"מ ז"ל אלא ר"ל שהראב"ד סבור שבמים אין בהם שום פליטת יין מכיון שאינו נכנס לזה כת' כ"מ דרבי' סובר שנכנס ובאותם המים שם מעורב היין הבלוע שהמים הפליטו והוציאו מן הכלי את האסור ע"י עירוי ג' ימים:

כתב הכ"מ ואני אומר שאין משם וכו' חדא שהרי פירש"י וכו' עכ"ל. ורבי' דכת' ואם יש בהם קשרים מתירן אחר שכתב של פשתן מיישנן י"ל דלישנא דתלמודא נקט ולעולם דעתו כרש"י:

ע"כ הכ"מ ואפי' את"ל דקאי וכו' שאינו מועיל וכו' עכ"ל. פי' דבשלמא בניגוב אמרי' שצריך להתיר לפי שמקום שנכנס שם הניגוב מפליט ושלא הגיע לו האפר והמים לא נכשר ובושון נמי כיון דטעם הישון הוא כדי שתכלה כל הלחלוחית שבו צריך להתיר הקשרים משום שיהיה יין כנוס בהם ולא יתייבש ויכלה אבל המים נכנסין בכל מקים

ומוצאין הבליעה אף מתחתית הכלי וה"ה נמי דמוציאין אף מתחת הזפת וכן כת' הרשב"א וב"י כ"הג סי' קל"ה:

הלכה כ"ב גת של חרש וכו' מרן כת' להשיג על מ"ש רבי' וכו' שאע"פ שנתן מים ג' ימים צריך לקלוף כמו שקדם עכ"ל. והנה לכאורה ק' דא"כ אמאי לא השיג לעיל שכת' רבי' עד שיחם אותה וכו' ולומר שאינו מועיל זה התקון אלא צריך נמי עירוי ועוד דהקליפה לא תהיה אלא באש בתמיהה אבל האמת הוא דכפי הבנתו ז"ל מפרש כך דבא להשיג אמ"ש רבי' שאם מערה א"צ לקלוף לזה כתב תדע דאיזה תיקון והכשר מועיל וזפתו עליו אלא אם מכניס בו גחלים וכו' דהיינו עד שיחם שכת' רבינו אבל אם רצה לערות ג' ימים צריך לקלוף כמו שקדם לעיל והתקון המועיל שמכשירו וזפתו עליו הוא אם מכניס בו וכו' ותמה עליו במ"ש זה שבוש עוד יש להק' דאמאי לא כת' לעיל שבוש והאריך כאן בלשונו ולא כת' בלשון קצר כדלעיל ועוד אמאי חזר והשיג פעם אחרת ומהו שכת' הר"א אם היה שם דבודאי דעסיקי' בשזפתו עליו ולזה נוכל ליישב דבא לומר דזה התקון שמכניס בו גחלים וכו' מועיל לאם היה שם זפת אבל העירוי אינו אלא לאחר שמסיר הזפת ומ"מ כפי פי' זה לשונו דחוק וראיתי לבעל מגדל עוז שכת' דהשגתו היא לפי גירסתו בדברי רבינו והיא אסור לדרוך בה מיד עד שירפא את הזפת דמשמ' מזה אפי' בלא ליבון לזה השיג וכת' דצריך שיכניס בו גחלים וללבנו אבל לפי גירסתי ליכא השגה ונר' דיצא לו זה מדהביא הראב"ד נוסח דברי ר' עד שירפא הזפת ולא כתב עד שיחם וכו' ואין ראיה מזה דהביא בקיצור וכוונתו וכו' וכדאשכחן בכמה דוכתי ולפי' נמי לא נמלט מן הקושי באריכות לשון הראב"ד ז"ל ולפי פי' ל"מ ניחא ונלע"ד לפרש דמעיקרא פי' דברי רבי' שכת' עד שיחם וכו' ר"ל ע"י קינסא מסיקו בפנים ושרי דדוקא בקנקנים שמכניסם לקיים אמרי' בש"ס דף ל"ג דאינו מועיל אבל בגת דאין מכניסו לקיום סגי בהכי וכ"כ רש"י ז"ל שם ד"ה והלכת' קנקנים כמאן דאסר וכו' ומהכא שמעי' דהני חביות או קנקנים לא סגי בהכשר בפנים בין לשורפן בין לתת מים חמין מדאסיר בקינסא וכו' עכ"ל. הא משמע דוקא לפי שמכניסן לקיום הא לא"ה סגי בקינסא ולזה כתב רבי' ער שיחם וכו' ואפילו בכלי חרס כדמשמ' מרש"י שם אבל הראב"ד דעתו דלא סגי בקינסא אף בגת לזה כת' הר"א זה שבוש וכי קינסא מועיל תדע אימתי מועיל זה הקינסא שם דוקא אם אין שם זפת ומכניס בו גחלים שיעור שאם היה שם זפת היה מתרפא או מועיל הקינסא אבל כשזפתו עדין בתוכו אינו מועיל זה הקינסא ראינו מועיל זה הקינסא אלא אם אין שם זפת דוקא ובהכי ניחא דברי רבי' ודברי הראב"ד ז"ל וכפי שפי' לעיל ה' ט"ו או שיחמו ר"ל שתהיה יד סולדת בו מבחוץ ואפשר נמי דפי' רבי' שכת' עד שיחם ר"ל שתהיה

יד סולדת בו כ"ה בכל מקום אף מבחוץ והראב"ד שהשיגו אפשר דלא ס"ל בהאי דינא שכת' התו' או אפשר שלא הבין כך בדבריו לפי שסתם רבי' ולא ביאר לזה השיג ומה שלא השיג לעיל בה' ט"ו משום דהו"א דפי' שיחמו כמו שפי' כ"מ אבל עכשיו דעסקי' בזפותה לזה השיגו שוב ראיתי בהרשב"א בת"ה דף ס"ג בהאי דינא שכת' התו' ואפשר נמי דהראב"ד ס"ל בהרשב"א שכת' בת"ה דאינו מועיל זה התיקון שכ' התו' ע"ש ולזה השיג דאיך מועיל זה התקון ועוד זפתו עליו אלא צ"ל אם הסיר זפתו ומכניס גחלים וכו' אבל אם בעוד זפתו עליו לא סגי אלא בכבשן האש אבל אם קלף זפתו מועיל אף אם מכניס גחלים וכו' כדי שיתרפה הזפת סגי ואימתי מועיל אף בלא בבשן אלא אם אין שם זפת שאז מועיל אף עד שיתרפה לחוד סגי ולפי מ"ש עוד שלא הבין כך בדברי רבי' לזה השיג עליו דמדנקט עד שיחם משמע בלא זפת ומדנקט עד שיתרפה וכו' משמ' בזפת לזה כת' זה שבוש וכו' במ"ש ל"מ ז"ל ופי' א' שפי' לעיל עיקר:

הלכה כ"ד כלי הגת וכו' פלוגתא היא בפ' השוכר ת"ק ורשב"ג דת"ק ס"ל מיישנן י"ב חדש ולרשב"ג ס"ל מגת לגת וכ'דלא כרשב"ג וק' דהא כת' מרן כ"מ פ"ט מה' טומאת מת דרבינו ס"ל הלכה כרשב"ג במשנתינו ואף בברייתא וא"כ אמאי לא פסק כרשב"ג דמה"ט פסקו דלא כרשב"ג משום דאין הלכה כרשב"ג בברייתא ולדעת' ק' ויש לתרץ דטעמיה דרבי' משום דאית' בש"ס לעיל דף ל"ד והלכת' קנקנים י"ב חרש ואע"ג דיש לחלק דמשום דמכניסן לקיום מ"מ כיון דבשל גמי אמרי' י"ב חדש א"ב מוכרח דשוים בקנקנים וכיון דבקנקנים אמרי' י"ב ה"נ הבא ועוד דלרשב"ג איכא נמי חומרא מקנקנים דמכניסן לקיום היכא דאכלי דשוהים יותר מי"ב חדש וכיון דבקנקנים י"ב חדש סגי ה"ה נמי בכלי הגת דבמכ"ש אתיא ועוד דאיתא נמי התם החרצנים וכו' י"ב חדש האי דורדי' וכו' י"ב חדש הני גולפי וכו' ובכולי הש"ס לא אמרי' אלא י"ב חדש ור' יהודה הכא נמי אמר מיישנן ומשמע כלישנא דת"ק דאמר מיישנן י"ב חדש לכך פסק רבי' דלא כרשב"ג דלא אמרי' האי כללא היכא דהאמוראים ס"ל איפכא אלא אזלי' בתר האמוראים כדכת' בעלי הכללים ז"ל ומ"ש רבי' חולטן וכו' צינור שמימיו וכו' פסק כר"י וכרשב"ג בתרי דס"ל דלא פליגי את"ק אלא אינהו איירו בהכשר דלאחר זמן והוא איירי בהכשר לאותה שעה ואע"ג דר"י ורשב"ג פליגי והוא פסק כתרוייהו י"ל דס"ל לרבי' דלא פליגי בעיקר דינא אלא ר"י סתם קבל מרבו ר"י האי הכשר ורשב"ג בש"ר קבל ממנו עוד האי הכשר ולא פליגי אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא:

פי"ב הלכה י"ו עכו"ם שהיה מעביר עם ישראל וכו' כת' מרן כ"מ דלא קאי האי אוקמתא אלא לענין טהרות וכו' עכ"ל. וכפ"ז פי' הש"ס כך ה"ד חזקת המשתמר ר"ל דרצה לדייק

הש"ס מדנקט חזקת המשתמר ש"מ דאית שימור אחר חוץ מלא הודיעו שמפליג והשיב לו דזהו שימורו כדתניא מדסיפא באם א"ל לכו וכו' מכלל דרישא בלא הודיעו וא"כ גם כן במתני' רישא בלא הודיעו ואע"ג דתנן חזקת המשתמר מ"מ זהו שימור ואגב פי' הברייתא דמ"ש רישא ומ"ש סיפא דכיון דטעוני' טהרות הא נגעו ול"ד למתני' ותי' ר"י במטהר וכו' וב"הג נר' שפי' רש"י כך ע"ש והנה הל"מ תמה על מרן מ"ש ועוד דהכא בחביות סתומות וכו' ואי ה"א הא' דפי' דבריו כך דק"ל מעיקרא איך אנו אומרים דבעי' דרך עקלתון במתני' כיון דבעי' שישכשך ול"ד לטהרות ועוד דל"ד לטהרות שהרי מתני' בחביות סתימות דוקא כיון שנושאה על כתיפו כדעת הראב"ד כמ"ש הר"ן בשמו ומה דאיה מביא הש"ס מטהרות דטעוני' דמשמ' דלאו בסתימות עסיקינן כמ"ש רש"י ומה שסיים מדן כמ"ש רבי' לקמן וכל הדברים האלו וכו' אע"ג דסיים רבינו מאחר שהודיען שמפליג משמ' הא אם לא הודיעו מותר אף בפתוחות ואיך אומר מדן דבסתומות עסיקי' י"ל דזהו דוקא כשאר חלוקות דתנא בהם ואם הודיען שמפליג אבל ברישא דתנא ואם אמר לכו ואני אכא דוקא בסתומות אמנם התמיהא האחרת שתמה וד תמיהא רבה היא ומה שדקדק מדברי רבינו עתה לפנינו ויראה אותנו דזהו דרך עקלתון דקדוק מעליא הוא ומה שהק' לפי דברי הר"ן דאמאי עביד בש"ס צריכותא כיון דלא דמו להדדי י"ל דבשלמא אם זה החילוק ילפי' ליה ממתני' אז ודאי לא עבדי' צריכותא אבל כיון דממתני' לא ילפי' כלל דלישנא דבבא קמא דמתני' ולישנא דשאר בבי חד לישנא הוא והאי חילוקא עבדי' מסברא דכיון דנושא על כתיפו בעי' סתומות וא"ב אמאי תנא האי בבי לכך עבדי' צריכותא:

הלכה י"ז וכן המניח עכו"ם וכו' כת' הל"מ דכפי דברי הר"ן ק' דא"כ לימא דצריכי דבנכרי בחנותו לא בעי' דרך עקלתון ובשא בעינן וכו' וי"ל וכו' עכ"ל. משטחיות דבריו משמ' שהבין דלא הוציא הר"ן אלא נכרי בחנותו דוקא כמ"ש הרשב"א והביאו הב"י בסי' קכ"ט וכו' דאף הר"ן מודה בכך ולשון הר"ן שכת' לכך בעינן דרך עקלתון אינו אלא בנושא על כתיפו משמ' דוקא האי בבא דבעי' דרך עקלתון אכל שאר בבי לא ודנקט נכרי בחנותו לרבותא דאע"ג דהו"א דאחיד לבבא ועביד כל מאי דבעי וא"כ בעי' לפחות דרך עקלתון לזה נקט האי וכוונתו וכו' ומ"מ רבי' ודאי ס"ל דלא בעי' דרך עקלתון אלא בבבא קמייתא מדלא נקט בשאר בבי לישנא דמשמ' מיניה דבעינן דרך עקלתון כלישנא דבבא קמא ואע"ג דבבבא דבקרון ובספינה תנן והלך קפנדריא ופירש"י והר"ן דרך קצרה י"ל דלעולם לא בעי' שיכול לבא דרך עקלתון אבל מ"מ בעינן שילך מתחלה בדרך קצרה כדי שלא ידעו שמפליג דאם הוא הלך בדרך רחוקה לילך למדינה אסור דהוי הודיעו שמפליג

ולא מירתתי ביון שצרכיו הם במדינה וכיון שהלך בדרך ארוכה הרי הוא ודאי מפליג עד שיגיע למדינה ונגע אבל אם הולך בדרך קצרה סברי שמא הולך במהרה למדינה ועושה צרכיו במהירות שלא יתעכב בהם שלא ידעו הם שהלך למרחץ והוי לא הודיעו שמפליג ואף בשאר כבי אף אם לא מודיעם שמפליג וממעשיו ניכר שהפליג הוי כהודיעו וכן משמ' בש"ס בעובדי דרבא ההוא ישראל וגוי דהוו יחכו בארבא וכו' השתא מדכר לחמריה ואתי משמ' דוקא דלא הותר אלא משום דמדכר לחמריה שהוא הלך בבהלה וטרוד אבל בכאן שהלך ברצונו וידע ביין שהיא שם והלך בדרך רחוקה ודאי אסור וכן משמ' שם בתו' בד"ה שמע קל צלוי וכו' וקמ"ל דהוי בלא הודיעו משמע דוקא שם משום דמדכר לחמריה אע"פ שיודע ששוהא אבל בנדון דידן ודאי אסור ולזה רבי' לא כתבו משום דזה בכלל לא הודיעו ואם הלך בדרך ארוכה הוי בכלל ואם הודיעו ולקושייתו י"ל משום דא"כ אמאי בכל בבא עביד פלוגתא ופלגינהו לתרי בבי והול"ל אבל המניח נכרי וכו' והמניח יינו בקרון וכו' אם לא הודיעו סגי אלא ודאי ש"מ כל בבא ובבא אית בה חידוש על חברתה:

הלכה י"ח ישראל וכו' מה שהק' הל"מ כתו' עיין בחידושי על הש"ס ושם תמצא פי':

הלכה ך' עכו"ם וישראל שהיו דרים וכו' שם בפ' השוכר ההוא חמרא דישראל דהוה דייר ישראל בעליונה וגוי בתחתונה וכו' אמר כי היכי דקדים אנא קדים נמי ישראל ויתיב בעליונה וקא חזי לי ופירש"י ישראל בעליונה והיין בתחתונה וישראל רואהו מלמעלה עכ"ל. פי' דהחצר הזאת יש בה בתים למטה ובבית א' שוכן בה הע"א ובית א' יש בה היין וישראל דר בעליה ויש לו אולמיה על החצר לז"א כי היכי דקדים אנא וכו' ר"ל שמא קדם הישראלי ועלה לעליתו ורואה אותי אם נכנס לבית ואני לא ראיתיו שנכנס מחמת הבהלה זה הפי' רבי' מפרש בש"ס ופשטא דשמעתא היינו מפרשים שהעליה יש לה פתח לרשות הרבים בפ"ע ולכך מירתת וסבר שמא בעודני סוגר הבית הוא עולה לעליתו וקא חזי אבל רבי' לא פי' כך בש"ס ורבי' דנקט בחצר א' י"ל דס"ל דה"ה בחצר א' ודאי דמירתת ועובדא הכי הוה ומ"ש רבינו שבבית הישראלי בהיתירו אינו ר"ל שהיין בעליונה אלא כוונהו לאפוקי שלא נאמר שהיין היה בבית הכותי ממש שרר שם אלא בבית של ישראלי מיוחדת ליין והיא בתחתונה ואחדא לדשא באפיה ר"ל אחיד לדשא על החצר והעליה וה"ה ב' בתים סמוכים לחצר א' וסברת דבינו כסברת רש"י ז"ל אבל הל"מ לא הבין בדברי רש"י כמ"ש והק' על רש"י דא"כ הול"ל הש"ס דהאי גיסא ודהאי גיסא אסור ואע"ג די"ל דעסיקינן שרואה את היין מהעליה כמ"ש הרשב"א מ"מ הו"ל לש"ס לבאר והק' על הכ"מ שהבין בדברי רש"י כסברת רבי' ובמ"ש ניחא ול"ק כלל:

הלכה כ"א יין של ישראל ושל עכו"ם וכו' כת' מרן כ"מ דגירסתו בש"ס חמרא דישראל וגוי ונ"ל דגירסתו בש"ס כגירסתינו ומ"ש חמרא דישראל וגוי דבן פירש"י דעסיקינן דלא נתפש עליו כגנב כגון דלא יש לו חלק ביין לזה כת' ר' והרי"ף והרשב"א חמרא דישראל וגוי ולא גר כך בש"ס וכן משמע מלשון הר"ן ז"ל:

פט"ו הלכה כ"ח והוא שיהיה פגום מתחלה ועד וכו' אבל אם וכו' ע"כ בפרק השוכר פלוגתא דעולא ור"י בפלוגתא דר"מ ור"ש דעולא ס"ל במשביח ולבסוף פגם מחלוקת ור"י ס"ל בפוגם מעיקרא מחלוקת דר"מ אוסר ור"ש מתיר ורבי' פסק כר"י דתניא כוותיה ועולא תלמיד ר"י ופסק כר"ש דמתיר דאע"ג דקי"ל הלכה כדברי המחמיר בשניהם דבעיא בש"ס ועלתה בתיקו ובכאן ד"מ מחמיר מ"מ כיון דסתם מתני' כר"ש כדאיתה שם אמר ר"י לא שנו שא בגריסין רותחי' וכו' ומוכרח דאתיא כר"ש ולא כר"מ לזה רבי' פסק כר"ש דהא אנן קי"ל סתם במתניתין ומחלוקת בברייתא אין הלכה כברייתא אלא כסתם מתני' וכ"ש הכא דשמא הלכה כר"ש ועוד כיון דאמר ר' כהנא מדברי כולם נלמוד וכו' לאפוקי מר"מ הלכה כוותייהו כיון דכמה אמוראי ס"ל כר"ש כדמוכח שם ולא אתי פסק רבי' כעולא דא"כ הוי הלכת' אף משביח ולבסוף פגם מותר כיון דהאמוראים ס"ל כר"ש אע"ג דהלכה כדברי המחמיר ולפי פי' עולא אתיא מתניתין נמי כר"מ דסתם מתני' כר"מ אעפ"כ הלכה כר"ש דס"ל האמוראים כוותיה וכיון שכן מוכרח דפסק רבי' לא אתי אלא כר"י:

והנה בענין פגם ולבסוף משביח כת' הל"מ דנ"ל מדשני ר' זירא הואיל וראויה לחמע בה וכו' ע"ש ונ"ל שאין הנדון דומה לראיה דהתם אפי' בשעה שהשביח עדיין פגמו עומד ולא השביח שהרי משעה שנפגם שבחו בצדו עומד וטעמיה דר"מ שאברו משום דס"ל דאינו קרוי פגם אלא בשלא יש לו שכח כלל בדבר אחר אבל אם יש לו שבח באותו הפגם אע"פי שנפגם מענין א' כיון שהשביח בענין אחר אינו פוגם ולא מטעם פגם ואח"כ משביח ודוק ותשכח כמ"ש:

עוד כתב דמדברי רבי' בפי' המשנה משמ' דפי' פוגם מעיקרו ר"ל פגם ואח"כ משביח וכו' ע"ש והנה לא ידעתי איך נתיישבה לו השטה כפי פי' זה דק' טובא חדא איך הש"ס מביא הברייתא לסייע לר"י משאור של חולין שנפל ואח"כ נפל של תרומה דאדרבא להוי תיובתיה דהא כ"ע מודו כין לעולא ובין לר"י פוגם מתחלה ועד סוף מותר והא הכא לא שייך פגם ואח"כ השביח דהא פגמו לאכילה עדיין עומד ואף לעולא ק' דהא מודה דלא פליגי כפגום מתחלה ועד סוף ועוד כפי דבריו שכת' לעיל כפי דברי ר"ז הוי פוגם ואח"כ משביח א"כ מה השיב לו ר"ז דאדרבא היא הנותנת כיון דראוי לחמע בה הויא פגם

ואח"כ משביח והויא סיעתא לר"י ומה הועיל ר"ז בדבריו עוד ק' מהו שאמר הש"ס לקמן ומה סיפא דלא משכח אסור וכו' וכפ"ז הרי משבח דמתחלה פגם ואח"כ השביח ועוד דאיך אני אומר דמשביח ולבסוף פגם אסור ופגם ולבסוף משכיח מותר דהא מ"ט נט"ל מותר משום ביון שאינו נהנה מן האסור ואדרבא פוגמו לזה מותר אבל כיון שהאסור עתה מושבח סוף סוף הרי נהנה מן האסור בטיב ומה נעשה אם תחלתו פגום והסברא נותנה במ"ש הכ"מ דמכ"ש ממשביח ולבסוף פגם דאסור. ע"ק מהו שסיים הוא ז"ל שאין נר' לו טעם מספיק לפסוק כר"מ דלית הלכתא כוותיה לגבי ר"ש וכו' עכ"ל ולא ידענ' מהי קאמ' דמי אמר לו דלית הלכתא כוותיה לגבי ר"ש דהא בעיא היא ועמדה בתיקו וקי"ל הלכה כדברי המחמיר ובכהן ר"מ מחמיר וכ"ש דסתם מתני' כוותיה והול"ל לפי שיטתו דרבי' פסק כר"מ שהוא מחמיר וכתם מתני' כוותיה ואמאי רבי' בפי' המשניות שלא נתבאר לו דהא כפי זה מבואר ועוד איך כפ"ז מתני' כר"מ שהרי ר"י פי' לא שנו אלא בגריסין רותחין וכו' ומשמ' בפ"ז דפי' בגריסין רותחין ר"ל ואח"כ הצנינו דאל"כ מאי אתא לאשמועי' תנא דמתני' דזה אליבא דכ"ע ומהו שאמר ד' יהודה הכי הלכת' דפשיטא דהא ליכא מאן דפליג ועוד דא"כ הול"ל ר"י אבל פגם ולבסוף משביח אסור ומכ"ש משביח ולבסוף פגם דהא כפי שיטה זו משביח ולבסוף פגם פשוט דכ"ע מודו שאסור ולא פליגי אלא בפגם ולבסוף השביח והו"ל למנקט מחודשת יותר וכדי שנדע דסתם משנתינו כר"מ ועוד איך אומר ר' כהנא מדברי כולם דאדרבה מדברי ר"י משמע להפך ואיך אומר כולם ואי משום שאמ' ואי רבה נט"ל מותר אימא דפגום מתחלה ועד סוף ולא אף בפגם ואח"כ משביח וכן ג"כ ק' כפי פי' זה דפגום מעיקרו ר"ל פגם ואח"כ משביח מהיכן מביא ראיה ר' כהנא מדברי כולן וכו' דהם לא התירו אלא בפוגם מתחלה ועד סוף אלא ודאי מוכרח שפי' גריסין רותחין ר"ל והצנינו והו"ל פגם ואח"כ השביח ונמצא סתם מתני' כר"ש דמתיר ואיך רבי' פסק דלא כסתם ואם כוונתו על הברייתא דסתם בין ע"ג ערשים כר"מ דאוסר ומ"ש מתני' ר"ל מתניתא סוף סוף ק' כיון דסתם מתני' כר"ש ודאי מסמינן ברייתא מקמי מתני' דאם ר' לא שנאה ר' חייא מנין לו ועוד דאף אם נאמ' דסתם מתני' כר"מ מ"מ כיון דהאמוראים פסקו כר"מ כדאמ' ר' כהנא הלכה כוותייהו וא"כ אף בפגם ולבסוף השביח מותר ובודאי ששיטה זו אינה מתיישבת כלל בש"ס איברא שלשון רבי' בפי' המשניות ק' הבנה ויש לישב כוונתו שמ"ש פוגם מעי' פי' שבתחלה היה פוגם ולבסוף היה משביח אינו ר"ל דפי' פוגם מעיקרו דנקט הש"ס פי' דבתחלה היה פוגם וכו' אלא כוונתו כרי ליתן הפרש בין זה לזה שונה לשונו כדי שד' חלקים שכת' יהיה כל א' שם בפ"ע לכך כת' דפוגם מתחלה ועד סוף ר"ל פוגם מעיקרו

דנקט הש"ס פשיטא דמותר דבין לעולא ובין לר"י מותר כמ"ש אבל ב' חלקים הנשארים ר"ל משביח ולבסוף פגם ופוגם מעיקרו ר"ל פגם ולבסוף משביח וקראו כך בלשון קצר אלו הכ' חלקים לא נתבארו בש"ס איזה מהן וכו' פי' לא נתבאר בש"ס שא' מב' חלקים אלו אסור דהיינו משביח ולבסוף וכו' וחלק האחר מותר וכיון שלא נתבאר שזה אסור וזה מותר לזה שניהם אסורים דמכ"ש אתי ממשביח ולבסוף פגם כיון שלא התירו הש"ס בהדיא לכך ילפי' ממשביח ולבסוף פגם לאיסורא זה נ"ל כוונת ר' בפי' המשניות על צד הדוחק אמנם כוונת רבי' בחיבורו י"ל שיצא לו האיסור בפגם ולבסוף משביח מדאיתא שם לא שנו אלא בגריסין רותחין אבל נפל בגריסין צוננין והרתיחן נעשה כמשביח וכו' וכת' התו' ז"ל תימא אמאי נקט האי לישנא הא ודאי משביח הוא ותי' דעיקר השבח לא הוי עד לאחר שירתיחו וציננו עכ"ל. ואפשר לפרש כוונתם דר"ל עיקר השבח לא הוי אלא עד שיפילו לו חומץ והוא רותח ואח"כ יצנן וכשהוא צונן או הוא עיקר השבח שלו אבל אם נותנין לו חומץ והוא רותח פגום הוא לזה אמר כמשביח וכו' לפי שתחלתו היה פגום ולא עכשיו שנפגם ותחלתו היה מושבח וכפי זה פי' הש"ס שאמר לא שנו אלא בגריסין רותחין ר"ל ואוכלן בעודן רותחין אבל אם נצטננו אסורין ואעפ"י שיכול לפרש כוונתם בענין אחר דעיקר השבח לא הוי אלא עד שירתיחו הגריסין בלא חומץ ופי' הש"ס שאמר נפל לתוך צוננין והרתיחן וכו' ר"ל כמנהגם שבתחלה מרתיחין אותם ואח"כ יצנינו שאז הוא שכחו ואח"כ יצנינו ומשימין שם חומץ אכל אם ישימו שם החומץ בצונן בלא הרתיחו מתחלה בלא חומץ אינו משביח ב"ב לזה נקט במשביח מ"מ אפשר לומר שרבי' סובר כך דמדנקט דמשביח וכו' ש"מ דעיקר השבח הוא שירתיחו בחומץ וכשיצנינו אוי הוא שבחו וכשירתיחו עור חוזר לפגמו כבתחלה ולזה נקט כמשביח וכו' משום דכתחלה היה פגום וכשהצנינו אז נעשה משובח ולא עכשיו דוקא שנפגם הרי מהכא משמ' דפגם ואח"כ משביח אסור שהרי הגריסין כשעושין מתחלה פגומין ואח"כ משביחין ואפ"ה אסורין ולזה כת' רבינו בין משביח ולבסוף פגם בין פגם ולבסוף משביח אסורין חוץ מפוגם מעיקרו שמותר:

פי"ו הלכה י"ו עיסה מחומצת וכו' כת' ל"מ דבפ' השוכר וכו' הכא שאני דראוי לחמע בה כמה עיסות וכו' עכ"ל. ואע"ג דאח"כ כת' הש"ס וכ"ת כדר"ז אימא סיפא וכו' הרי מוכח שלא אסרו בתרומה מטעמא דהואיל וכו' אלא מטעמא דנט"ל אסור דאף בעלמא אוסר ורבי' פסק דנט"ל מותר ואיך אוסר כאן בתרומה י"ל דל"ק דלעולם דברי ר"ז שאמר על המשנה אמת דסתם מתני' דבערלת אתיא בכ"ע אמנם הברייתא דנפלו ב' בבת אחת ונפל שאור של חולין ואח"כ וכו' מוכרח דאתיא כמ"ד נט"ל אסור מדאסר בסיפא חומץ שנפל

לתוך עדשים דליכא הואיל ש"מ דלאו מטעמא דהואיל קאסר בתרומה אבל מתני' מוקמי' לה אליבא דהלכתא דנט"ל מותר ושאני הכא הואיל וראוי וכו' דלא אסרה בחומץ שנפל ע"ג עושים והש"ס לא סתר דברי ר' זירא לגמרי אלא דמעיקרא רצה להשיב בברייתא כמו שהשיב במתני' ומסיפא דברייתא ש"מ דלאו מטעמא דהואיל ודבריו במתני' קיימים:

הלכה כ"ט נתערב סתם יינם וכו' כתב הכ"מ ונרא' וכו' אלא מדנקט רישא וכו' עכ"ל. והנה רש"י. כת' ס"פ כל הצלמים וז"ל ולא דמיא הא לפלוגתא דרבנן ורשב"ג דאינהו ס"ל כרבנן דלית להו פדיון לע"ז ולזה אמר רשב"ג בכ"הג דמכר בתחלה חוץ מיי"נ מותר אבל ר' חסדא דעתיה כר"א דאית ליה יוליך הנאה לים המלח ועבר עובדא הכי לזה רבי' פסק כר"א ודלא כמתני' דפ' השוכר. אכן מרן דעתו דלא פליגי אלא מר אמר חדא אם רצה למוכרם כל א' בפני עצמה ומר אמר חדא אי מצי למזבניניה כוליה בבת א' וכן דעת הרא"ש ז"ל:

הלכה ל"א בור של יין שנפל לתוכו וכו' כת' הכ"מ ודעת הפוסקים כלישנא בתרא ור' פסק כלישנא קמא וצריך טעם למה עכ"ל. ר"ל דקי"ל בשל סופרים הלך אחר המקל ואיך רבי' פסק כדברי המחמיר ועוד יש להק' דמשמ' מדברי רבינו דמפרש בש"ס כפירש"י וכן פסק בפט"ו מה' תרומות בב' כוסות כר"י ואי מפרש כפי' התו' ז"ל ופסק כחזקיה א"כ לא הו"ל למיפסק בב' כוסות כר"י אלא ודאי דעתיה כפי' רש"י ז"ל וכן פי' ל"מ ז"ל וא"כ איך פסק כר"י לגבי חזקיה שהוא רבו והא אין הלכה כתלמיד במקום הרב ונ"ל לתרץ משום כיון דחזינן דר"י פלוג על חזקיה ודעתיה דצריך להיות המים תחלה א"כ ודאי הא לישנא דמתני לה אמתני' ליתא ותקשי לך מהאי פלוגתא אלא לישנא דמתני לה ארבין היא עיקר וכיון דר' שמואל ב"י ס"ל כר"י מדלא פליג עליה ור' אמי ואמרי לה ר' אסי ס"ל כר"י הו"ל רבים אצל יחיד וגם ר' ירמיה רצה לאוקומה להאי פלוגתא בפלוגתא דר"א ורבנן והו"ל דברי חזקיה כר"א ש"מ דדברי חזקיה ליתיה אליבא דהלכתא:

פי"ז הלכה א' ואם בשל בה מין בשר התבשיל וכו' עכ"ל. וא"ת הא קי"ל דמין במינו בטל ברוב כמ"ש לעיל פט"ו ואיך כת' רבו' אסור לגמרי וי"ל דלק"מ דקי"ל משערים בכמות הכלי כיון דלא ידעי' כמה איסורא נפק ומסתמא רוב הכלים לא ימצא מה שבתוכו הרבה מהכלי בגופו ולא שייך כ"ז אלא אם והיה הכלי רחב ורק כמ"ש הפוסקים ז"ל ולזה רבי' נקט אסור ור"ל דדינו כדבעלמא דאית לן אסור משום דליכא רובא מה שבתוך הכלי מגוף הכלי ואינו מותר אלא אם יהיה הכלי רחב אבל מינו בשאינו מינו דע"י קפילא ארמאה ניכר אם יש בו טעם איסור ולזה כתב רבי' בנ"ט וה' לחם יהודה האריך למעניתו שלא לצורך

הלכה ה' טבילה זו שמטבילין וכו' כת' מרן ובתשו' הרשב"א כתוב וכו' הרמב"ם יראה שסבור שהיא מדאורייתא עכ"ל. ונר' שמפרש בדברי ר' כך טבילה זו וכו' ר"ל זאת הטבילה שהתקינו בכל הכלים אינה לענין טומאה וטהרה לפי דא"ת לענין טומאה וטהרה א"כ טהרה לישנים מנלן דדילמא קרא אתא למימר דכשמעבירו באש נטהר מטומאתו לזה כת' רבינו שזאת הטבילה שהיא בכל הכלים אינה לענין. טומאה וטהרה אלא שמדברי סופרים אמרו שזאת הטבילה אינה לענין טומאה וכו' אלא גזירת הכתוב שמדברי סופרים אמרו דיש טבילה בכל הכלים ולא בכלים שתשמישם ע"י צונן שהם מדאורייתא ויצא להם רמז מדכתיב כל דבר וכו' וכיון דכתיב וטהר בדבר שאינו מטהר לטומאה לזה אמרו חז"ל שפי' טבילה וצריכים טבילה אפי' בישנים אבל לעולם עיקר הטבילה מדאורייתא ופשט לשון רבי' משמע דטבילה מד"ס אבל מהש"ס מוכח שהיא מדאורייתא וכן כתב הפר"ח שכן עיקר

הלכה ו' בגירסתינו איתא בדברי רבינו וכן כלים חדשים א"צ וכו' ולכאורה נר' שאין צורך לכותבו דמכ"ש ממדיח וממגעיל ושוב ראיתי בנוסחאות ישנות בהרמב"ם הכתוב בקלף שכתוב וכן כלי חרשים א"צ להטביל וכו' עכ"ל. ור"ל דמעיקרא כת' רבי' לא חייבו וכו' אלא כלי מתכות של כ"ס הנלקחים ושל וכו' במ"ש כלי מתכות לאפוקי כלי עץ וכלי אבנים שאינם מתכות אעפ"י שהם כ"ס ובמ"ש של סעודה שלל כלי שאינו של סעודה אעפ"י שהוא כלי מתכות כגון כלים שחורשים בהם כלי עץ וכדומה המסר והקרדום וכיוצא ובמ"ש הנלקחים מן וכו' שלל השאולים כדכתב רבי' אבל השואל ורבי' פתח במאי דסיים ומ"ש אבל השועים באבר וכו' קאי אכלי עץ וכלי אבנים שכת' לעיל ולפי האי גירסא ניחא טפי דהול"ל לפי הך נוסחא דברים שלא נשתמש בהם כדכת' לעיל ה' ג' ועוד דהשלילה ששלל במ"ש כלי סעודה כדאיתא בש"ס כגון זוזא דסרבלא לא כתבה רבי' ואמאי דמ"ש אבל לפי האי נסחא אתי שפיר דרבי' כת' בלשונו לשון הזהב בדרך כלל כלי חרשים ומ"ש בש"ס זוזא דסרבלא דהיינו דבר שאינו מכלי סעודה לכן רבי' כתב כלי חרשים שאינה מכלי סעודה:

שם אבל השיעין באבר וכו' כת' מרן כ"מ וז"ל ואמרי' תו התם כלי זכוכית צריך להטביל ולא ידעתי למה השמיטו רבי' עכ"ל. ותימא דהא בהדיא כת' רבי' לעיל ה' ג' הלוקח כלי סעודה מן הכותים מכלי מתכות וכלי זכוכית דברים וכו' עכ"ל. והכי איתא בהרמב"ם של קלף וא"כ מהו שכת' על רבינו שהשמיטו ואם נפרש כוונתו דר"ל כיון דאמרי' דכלי זכוכית צריך להטביל א"כ הו"ל לכתוב שאם מצופים בזכוכית נמי והם כ"ח טעון טבילה והא ליתיה חדא דהעיקר חסר ותו דאמאי מרן לא הביא ראיה דצריך להטביל מדברי רבי'

לעיל דאצט' להביא ראיה מן הש"ס ועוד ק' דמאי קו' דרבינו מפרש כפי' רש"י שהוא מצופה באבר ולא כפי' התו' שהוא מצופה בזכוכית ורבינו העתיק מהש"ס דאיתא התם קוניא וכו' דוקא כדאורחיה בכל דוכתא ולא כת' מה דלא איתיה בהש"ס כדכת' לעיל פ' י"א ופ"ה מה' חמץ ומצה נמי האי קוניא שהוא מצופה באבר ולא כת' נמי כלי שהוא מצופה בזכוכית שהוא ז"ל מפרש כפי' רש"י שפי' בסוגיא כ"ח מצופה באבר ומאי קא מק' על רבי' וצ"ע:

הלכות שבועות

פ"ד הלכה י"ו שבועה שלא אוכל וכו' כת' מרן כ"מ ז"ל א"נ משום דבעי למימ' שתיהן במזיד וכו' עכ"ל. ר"ל וב' במזיד איצטריכא ליה משים אכליה לאיסור וכו' שיש בה מחלוקת ר"י ור"ל וק"ל:

הלכה י"ח וכן אם תלאן וכו' כת' הכ"מ ורבינו נר' וכו' אבל זו בשגגה ששכח שנשבע שלא יאכלנה וגם התנאי וכו' עכ"ל. ול"ד בדבריו דמה כוונת מרן וגם התנאי שכח וכו' ואפי' לא שכח פטור על הא' ששכח האיסור וחייב על הב' שהיה זכור בשעת האיסור וגם ק' שרבי' כת' ושכח התנאי ואכל וכו' משמע שלא שכח אלא התנאי ואיך אומר דשכח האיסור ג"כ וי"ל כי כוונת מרן דאם איתא דלא שכח אלא האיסור דהיינו שגגת עצמה והפך שלה זדון עצמה והוא פי' אותה שזכור שהוא תנאי ושכוח איסור ושגגת עצמה שכח האיסור א"כ זדון עלמה מוכרח פי' שזכור האיסור והוא פי' אותה שזכור התנאי ושכח האיסור לכך פי' אותה בשגגת עצמה ששכח ג"כ התנאי וזדון עצמה פי' שזכור התנאי ושכוח האיסור מכח הקו' שא"כ חייב כיון שזכור האיסור וזה שכיון רבינו ושכח התנאי ר"ל גם התנאי ודוחק לפרש שפי' זדון עצמה שלא זכור אלא התנאי ועיין בל"מ ז"ל ודוק:

הלכות שמטה ויובל

פ"ד הלכה ב"ה ונוהגת בין בפני הבית וכו' נשאלתי מאת החכם השלם שד"ר עיר הצבי ירושלים תובב"א וז"ל אלי טובייאנא דחכימי מרגניתא דלית בה טימי הוא ידיד נפשי ואור עיני החכם המרומם ויהי בשלם בנן של קדושים חיים עד העולם כי"ר אחרי השלום רב ידידי יעיין כבודך בלשון הרמב"ם שכת' ונוהגת בין בפני הבית בין שלא בפני הבית וכת' מרן דנר' מדברי הרמב"ם דס"ל דאף בז"הז דאורייתא ופסק כחכמים וע"ז הק' מרן דהא ליתא ממה שפסק בפ"ט דין כ' דאין שמיטת כספים נוהגת בז"הז אלא מדרבנן דמן התורה אינה נוהגת אלא בזמן שהיובל נוהג וא"כ כרבי ולא כחכמים ויישב מרן ע"ז דלעולם כר' ס"ל להרמב"ם ומ"ש ר' בפ' השולח בב' שמטות הכתוב מדבר א' שמטת קרקעות אינו שמטת קרקעות דשביעית דהיינו לזריעה דההיא לד"ה דנוהגת מן כתורה

ור' לא אמר אלא אשמטת קרקעות דיובל יע"ש. וע"ז ק' לע"ד דמפשט הגמ' בפ' השולח דקאמ' התם ומי איכא מילי דמדאורייתא משמטה וכו' ותי' אביי דמיירי בשביעית בז"הז ופירש"י דהוי מדרבנן וא"כ הרי בפי' דקאי על שמטת קרקעות דשביעית אליב' דר' ולא ליובלות דיובלות, לא שייך לתקון פרוזבול ועוד דמהיכן הוציא הרא"ש שהרמב"ם ס"ל דאף בז"הז דאורייתא והא ממה שפסק הרמב"ם פ"י דין ט' נר' דס"ל דהוי דרבנן ולמה לו למרן לדחוק עצמו לאוקומיה רלא קאי אלא אשמטת כספים וע"ק דבפרק עצמו בדין כ"ט כת' מרן על הרב כפתור ופרח ולא דק דבהדיא כת' רבי' בפ"ט ובפ"י דשמטת קרקע מדבריהם ודבריו סתרן אהדדי וצ"ע ושלומך יגדל מאת אחיך שמואל עובדיה הרם ס"ט:

התשובה היא דמה שהק' בקו' ראשונה וא"כ הרי בפי' דקאי על שמטת קרקעות ולא ליובלות וכו' עכ"ל. הא בורכא היא דאין דברי הכ"מ קיימי אדברי אביי כי היכי דליפרוך האי פירכא דודאי דברי אביי אשביעית ממש דכספים ודברי הכ"מ קאי אדברי ר' שאמר בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים דפשט דברי רבי בזמן וכו' קרקע הוא אשביעית גופיה בזמן דמשמט חרישה וזריעה משמט כספים אכל מרן פי' לדעת רבי' דמ"ש רבי' משמט קרקע היינו דיובלות שדות החוזרות לבעלים אבל לעולם חרישה וזריעה דאורייתא ואביי דאמר בשביעית בזמן הזה היינו אכספים דוקא כמו שפירש"י שם וג"כ מה שהק' בקו' ב' דמהיכן הוציא הרא"ש וכו' הרא"ש מפשט דברי רבינו הוציאו דמשמע מדאורייתא:

אבל איק' הא ק' דאיך אומר מרן דשביעית דחרישה וזריעה דאורייתא והא איתא בהדיא במ"ק דף ל"ג בין למ"ד משום חורש בין למ"ד משום זורע חרישה וזריעה בשביעית מי שרי אמר אביי בשביעית בז"הז דתניא רבי אומר וכו' הא איתא בהדיא דחרישה וזריעה מדרבנן וע"ק דאיך אומר כפי' ר"ת דהא ר"ת גופיה אית'ליה דבז"הז דרבנן כדכת' בהדיא ר"ת במ' קידושין דף ל"ח ע"ש ולזו י"ל דמ"ש כפי' ר"ת היינו דפי' משמט קרקע איוכלות אבל בחרישה וזריעה ס"ל דמדאורייתא אבל קו' א' מרפסא איגרי וצ"ע והקושיא בתרייתא שהק' החכם נמי צ"ע והחכם נר"ו רצה להשיב לומר דהדר ביה כמ"ש בסוף דבריו הכא ואי אמרי' דמ"ש רבי' נוהגת שלא בפני הבית מדרבנן ניחא לזה בדין כ"ט אחז בסברתו מ"ש ואי אמרינן וכו' להכי קא מק' על דברי כפתור ופרח ואי אפשר לומר כן דהא בפ"ט וי' דין ט' כתב בהדיא דשביעית דאורייתא ומ"ש רבי' חוץ משביעית הארץ ושמטת כספים דמדבריהם לא קאי אלא אשמטת כספים כדכת' בכאן וכן בפ"ט כתבו דשמטת הארץ דאורייתא ואי חזר בו תכ"ד איך בפרקים אחרים כותב הפך זה וכן מצאתי שכן הק' א"א משי"ח זאת הקו' בגיליון דברבינו ותקו' שהקשיתי ממ"ק כן מצאתי שכן

הק' הרב בעל מש"ל ואין להקשות מה שהק' לעיל ועוד דההיא דפרוזבול ליתה אלא לדעת רבי' וכיון וכו' דמאי קו' דלעולם פסק כחכמים ורבי' מפרש כפי' רש"י דתי' רבא הפקר ב"ד הפקר קאי אקו' קמייתא ומי איכא מידי דמדאורייתא משמט וכו' ופסק כרבא דהא ליתא דהא בהדיא כת' רבי' בפ"ט דין י"ו אבל שמטו הארץ אין פרוזבול וכו' כדכת' הראב"ד ומרן להכי רבי' מקשה שפיר וא"ת כיון דתריץ מרן דפסק כרבי א"כ אמאי לעיל בפ"א דין י' פסק כטעם רבא במתני' דמשקין בית השלחים בשביעית מטעמא דאין איסור בתורה וכו' ולא פסק כאביי דטעמא משום דשביעית בז"הז כדפסק בכאן וי"ל דל"ק כלל דבשלמא אי הוו פליגי הכא אביי ורבא בדינא כדהכא ודאי הי"ל לפסוק כרבא אבל השתא דלא פליגי כלל דאף רבא מפרש מתני' כוותיה דאביי דרבא לא קאי אלא אקושיא מי איכא מידי דמדאורייתא דלא תשמט ותיקנו וכו' כפי' התו' משא"כ התם במ"ק דרבא קא מתיר להו אפי' בזמן שהיא מדאורייתא ודאי דהלכתא כרבא דאפי' מדאורייתא מותר דרבותא קמ"ל רבי' דאף בזמן שהיא מדאורייתא מותר שעיקר האיסורים האלו אינם אלא מדרבנן דמדאורייתא אינו אסור אלא חרישה וזריעה להכי במקום פסידא הקילו. רבנן ועוד דאפי' אביו מודה דאסור כיון דברייתא קא שריא דמעיקרא לא שמיעא ליה ברייתא ואוקים ליה כיחידאה אבל השתא דשמיעא ליה ברייתא ודאי דמודי ליה שפיר דאף בזמן שהיא דאורייתא מותר והברייתא לכ"ע והחכם הנז' פי בכוונת דברי רבי' הואיל וכל האיסורים האלו וכו' מדבריהם שבזמן הוה מדבריהם לא גזרו על אלו שאין אסור מן התורה אלא וכו' ולהכי כיון דמן התורה אינו איסור אלא ב' אבות ותולדות הקילו בזמן הזה והנה כפי פי' זה ק' דאיך רבי' ארכבה אתרי רכשי דממ"נ אי פסק כרבא אפי' מדאורייתא מותר א"כ אמאי רבי' נותן זה הטעם הואיל וכו' דמשמ' דטעמא משום דבז"הז דרבנן הא לא"ה אסיר ואמאי הא רבא שרי ואי פסק כאביי הא אביי לא יהיב טעמא אלא משום דבז"הז דרבנן והאי טעמא דאין אסיר מן התורה וכו' לא אמרו אלא רבא ולא אביי דמ"ט אמרינן דבעי' תרתי רבנן שאין אסור מן התורה וכו' ובז"הז דרבנן דהאי רבז"הז דרבנן סגי דמ"ש ממועד כיון דאין אסיר מדאורייתא משום פסידא הקילו וה"נ בחד דרבנן מותר וע"ק דאיך יבא דברי רבי' דקאמ' הואיל והאיסורים האלו וכו' דאין מלת אלו הא' כמלת אלו הב' כפי פי' זה ואין זה פשט ל רבי' לכנלע"ד כדכתיבנא דר"ל הואיל והדברים איסורם מדבריהם כדבעי' למימ' שאין אסור מן התורה וכו' לא גזרו על אלו במקום פסידא ופסק כרבא דאף אביי אפשר דמודה לו כדכתיבנא:

ומה שהק' ה' לחם יהודה על רבי' מדין בתי ערי חומה אף כפי תי' הרשב"א דמדרבנן נהג דין בתי ערי חומה מ"מ אמאי רבינו בפי' לא כתב דנוהגים מדבריהם וכו' אפשר

לומר דרבי' לא הוציא אלא אף אותם דנוהגים בז"הז כגון כספים אבל בתי ערי חומה אינו נוהג דליכא יוכל אע"ג דבבית ב' נהג דין בתי ערי חומה מ"מ שאני התם דמנו יובל כדאמרי' בערכין מנו יובל לקדש שמטין אבל בז"הז דליכא יובל כלל דלא תקנו יובל דא"א לעמוד ב' שנים בלא עבודה כדכתבו החו' בגיטין וראי דלא נוהג דלא אשכחן גילוי בדכספים דאיתא בש"ס דנוהגין בז"הז כעין התי' דתי' הוא גופיה בפי"ב לשיטתו בדברי רבינו ולא ידעתי איך לא חש לקמחיה דהביא דברי מרן מ"ש על דברי בעל כפתור ופרח וסיים בדבריו אלמא דמרן במסתפק בדעת רבינו דאי כמסתפק איך כותב עליו ולא דק דדילמא דס"ל כאידך פי' ולא מצינן למימר דהדר ביה כדכתיבנא לעיל והנה מה שהק' ה"ר דוד נר"ו שם ואפשר דרבא היינו טעמא וכו' אין כאן תי' כלל אפי' בדרך דוחק כמו שיראה המעיין:

עוד מה שהק' שם בעל לחם יהודה אדברי רבי' שכת' בפ"י ובזמן שהיובל נוהג בארץ וכו' ואיך מסיים בדבריו בין בפני הבית בין שלא בפני הבית ואיך נוהג בחרבן וסתר דבריו אהדדי דאפי' בבית ב' לא נהג והניחה בצ"ע. ואם אפשר ובעיני ה' יכשר לפרש כוונתו לומ' דאם אין יושביה עליה ואפי' דאיכא בית כגון שגלו שבט ראובן וחצי וכו' אינו נוהג יובל או היכא דאיכא כל ישראל יושבין במקומן וליכא בית כזמן שמואל ודוד נוהגת מדכתי' יובל היא וליכא חילוק בין איכא בית בין ליכא בית נוהגת אי איכא כל יושביה ונ"מ אי שייך שישראל. יעלו על אדמתם בז"הז נוהג יובל כנ"ל לפרש דעת רבינו:

הלכות כלי המקדש

פ"א הלכה י"א אלא מפני המחלוקת כגון שלמה מפני וכו' כאפרסמון דכיון ע"ש והק' הרב בעל תי"ט בפי' המשנה ותמהני אמאי לא כתב הרמב"ם ביהואחז וכו' בן נמשי ע"ש ותמיהא לתמיהתו חדא דכיהוא בן נמשי היה שם שמן ה משחה דמשה ולא כן ביהואחז ואפי' לפי שיטתו דהוא סובר דפשטא דגמ' באפרסמון דכיון ועוד שרבי' סובר דכן הוא משמ' בש"ס דף ו' דנמשחים בשמן המשחה של משה דכיון דבזמן המחלוקת לא מקריא ירושה הוי כ מלכות מחדש ואה"נ דאילו היה שם שמן המשחה כי הוא אז היה נמשח בו אבל שיהוא שהוא מלך ישראל אעפ"י. שהיה שם שמן המשחה אסור כדכתב רבי' וכי ניים הרב קשיא ליה האי קושייתא:

פ"ב הלכה א' מצות עשה וכו' ושאר המניה הלמ"מ זכו' והנה בהכרח הא דכת' רבי' הלמ"מ כפשטה ואינו זה שאמרו בגמ' ז' סמנים נאמרו וכו' דבתר הכי כתבה רבי' וההיא שכת' רבי' י"א נאמרו לו למשה אינו ר"ל הלכה כי ההיא דלעיל ופשוט מכמה הכרחות אלא שנקט לישנא דגמ' ולהכי שינה לשונו וראיתי להחכם רנב"ו יצ"ו שהק' על מ"ש

רבי' הלמ"מ כי פשט דבריו משמע אמור וקני ושבולת וכו' ואמאי איצטריך כלל ופרט וכלל או אקרא גופיה דכיון דהלכה למשה ניתנו אמור וכו' והם ריחם נודף וקטורם עולה וכדומה וגם הם ידענו שהם י"א וקושיא אלימתא היא ובדרך דוחק נ"ל לומר דנתנו בתורה י"א כלל ופרט וכו' ע"כ מצאתי כתוב:

פ"י הלכה ט כהן שלקה באצבעו וכו' עיין השגת הראב"ד וכת' הנ"מ דר"א מפרש דהא דאמר רבא שלא וכו' וכתב עוד דהריטבא הק' לפי שיטת הראב"ד דמאי פריך לעיל ותפוק ליה דמשמע דמילתא וכו' ע"ש ותמיהני דאמאי קא מקשה מדיוקא דהא ר"י עסוק שלה במקום עבודה ורבא עסוק בחציצה ממש דהיינו במקום עבודה וא"כ מהי פלוגתא איכא בין ר"י ורבא או בין ר' יהודה בר"י דר"ח והו"ל להריטב"א ז"ל ליפרוך מלישנא דש"ס בהדיא ובודאי דשיטה זו אינה מתיישבת בש"ס כלל. ונלע"ד לפרש שיטת הראב"ד ז"ל דתרי לישני פליגי בהכי דללישנא קמא מילתיה דר"י ור"י ב"ח ביתור בגדים ושלא במקום עבודה ולהכי מילתיה דרבא דנקט חוצץ לאו דוקא אלא יתור בגדים ובחציצה ממש אפי' נימא חוצצת אפי' שלא במקום בגדים אבל ללישנא בתרא פלוגתא דר"י ור"י ב"ח בחציצה ממש דלר"י במקום בגדים אפי' נימא חוצצת משים דכיון דשם בגד חשוב אפי' נימא מקפיד עליה אבל שלא במקום בגדים אי איכא שם ג' על ג' דמקפיד עליה בן אדם חוצץ פחות מכאן לא חלי ולא מרגיש בן אדם עליה ואינו חוצץ ומילתיה דרבא מודה לר"י ב"ח דשאני צילצול דחשיב ומשום חשיבותו חוצץ וכיון דהשתא פליגי הרי לישני דלדעת לישנא קמא אפי' נימא חוצצת אפי' שלא במקום בגדים וללישנא בתרא דוקא ג' על ג' דשלא במקום בגדים פסק כלישנא בתרא מכמה טעמי דחדא דלא יהא אלא ספק מ"מ אזלינן לקולא דאל"ה מביא חולין לעזרה כדכת' לעיל מרן כ"מ ז"ל ועוד דלדעת ריי"ץ גיאת בכל מקים הלנה כאיכא דאמרי והכא בהאי לישנא אחרי' מהתבר טעמא דהכי דייק לישנא דחציצה דרבא וכיון דשיטת הש"ס מסתברא כוותיה קי"ל כוותיה כדכ' י"ש בשם ר"יץ ן' ביאת ור' שמשון ז"ל ולהכי מהני טעמיה ואפי' לכתחלה מצי לכרוך ולהכי הר"א ז"ל השיב דמדנקט רבי' על אצבעו ג' על ג' חוצץ ופוסל משמ' דחוצץ ממש והיך אומ' כאן רבי' שלא יחוץ בינו ובין הכלי ומ"ש רבי' או על עקבו היינו לענין הקבלה דבעי' שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין הרצפה דומיא דכלי שרת כדאמרי' בזבחים דף כ"ד ורבי' לא מפרש הכי הלא כפירש"י ז"ל כנ"ל ואקוה לאל שכוונתי לדעת הראב"ד ז"ל:

הלכות ביאת מקדש

פ"ה הלכה י"ז וכל העובד והוא יושב חלל וכו' עיין מרן כ"מ וכת' הרב בעל ב"הז בחידושיו על מס' זבחים וז"ל ומילתא דפשיטא להר' מיבעיא לי טובא דהא אמרי' הכא

מכדי יושב כזר דמי ומחיל עבודה אי וכו' ומסיק דהו"ל ג' כתובים מבואר דלכל מילי יושב כזר חוץ ממיתה ולענין מלקות לוקה מאזהרה דזר וכדפי' לענין ערל בפ"י ויושב מבואר יותר בתורה מערל וצ"ע עכ"ל. ולענ"ד נר' דבובר מרן דר"נ לא ידע בהאי ברייתא דקתני העומדים שנה עליו לעכב ולהכי ד"נ לא זכר בדבריו האי קרא דברייתא וס"ל דמחלל מטעם זרות ולהכי רבא קא מותיב ליה לפי שיטתיה דמחלל דאקרי זר א"כ אימא במיתה וזהו כוונת רש"י בכת' בם ולא לישיבה דכיון דלא נבחרו הוו להו זרים וזר מחיל עבודה עכ"ל. ור"ל דכפי דעת ר"נ יליף חילול משום דלא נבחרו והו"ל זרים וכפ"ז ודאי דחייב מלקות אבל תנא דברייתא לא ניחא ליה בהאי ראיה ולהכי הביא ראיה מדשנה עליו ולא מטעם זרות ולהכי פסק רבי' כתנא דברייתא דהא ודאי אי ידע ר"נ להאי ברייתא לא הוה פליג עלה ועוד דנר' מרבא דקא פריך לר"נ דלא ס"ל כוותיה ולא ניחא ליה בהכי ור' משרשיא נמי לעיל נראה מדבריו דיושב לאו מטעמא דזר דקא יליף ק"ו מיושב לזר שם דף ט"ו וס"ל ודאי בהאי ברייתא דלאו מטעמא דזרות מחלל ולהכי ר' פסק דאינו לוקה. ומ"ש הבה"ז וכדפסק לענין ערל נראה דלא דמי לערל דהא כת' כ"מ דשאני ערל כיון דגמירי דלא יבא לשרת לקי ועוד נ"ל טעם אחד דגבי ערל כיון דערל לב רשע קרייה קרא בן נכר דהיינו כמו גוי דודאי לקי מכ"ש מזר ועוד אמר ערל בשר דדימה אותם הכתוב בהדי הדדי לומר דכמו ערל לב ה"נ ערל כשר וכיון דקרייה רחמנא לערל לב בן נכר ולקי אלאו דזר ה"ה נמי ערל בשר ולקי אלאו דזר וקודם דאתא יחזקאל גמרא גמיר לן דהוא בכלל זר ואתא יחזקאל וסמכיה אקרא וזהו כוונת רבי' בפי' המשניות וז"ל נאמר ערל ונאמר ביחזקאל כל בן נכר ערל לב וערל בשר הערל כמו בן נכר שהוא פסול בלי ספק עכ"ל. דלכאורה יש לדקדק דאיך קאמר נתן הערל כמו בן נכד דהא ערל לב היינו בן נכר דתנא והדר מפרש ופי' בן נכר לא בן נכר ממש אלא שנתנכרו מעשיו אבל למאי דכתיבנא ניחא דכיון דקרייה קרא בלשון בן נכר ש"מ דחשיב גוי ואפי' ישראל לא מיחשב ודימה אותם ערל בשר לערל לב דחשיב גוי והו"ל כאילו כן נכר קאי אתרווייהו ודין א' להם ואפשר דזהו כוונת מרן שסיים בדבריו ועכ"ז רצה רבינו שיהא נרמז בתורה קצת וכו' ר"ל כיון דגלי רחמנא בדברי יחזקאל שהוא כזר דומיא דערל לב כדפי' הוי לאו דזר בכללו נמי ערל ובהכי צדקו דברי הרמב"ם ז"ל:

הלכה י"ט נתנדדה אבן מאבני וכו' וכת' הכ"מ תימא על רבי' דהשמיט כמה דברים ועוד תימא על הראב"ד דאמ' אין דרך שירות בכ' דבגמ' בתיקו וזה ליכא ק' דכוותה אמאי לא כנין לחומרא כאידך בעיא והיא ממש קושית בעל כ"מ ואע"פ דכוונת כ"מ מדאמר ועמד משמ' דבדיעבד קאמ' כדא' ר' ומ' מ"מ כך צ"ל ומה שהק' עוד דלא השיגו על דלא

חילק וכו' עתה יתבאר בע"ה ומ"ש עוד דכוונת הש"ס דאמר חייצא לא ליפסול עבודה אחר המחילה מבת"ר לומר כן דמי פתי יסור הנה ומ"ש עוד דפשיטא ליה לתלמודא מפשטא בעיא דשירות וכו' חלילה וחס דרבי' סובר כזה. אך אחר נשיקות כפות עפרות זהב לו יש לי לומר דהא דכת' רבי' בפי"א מה' בית הבחירה הואיל ונתקלקלה פסולה ואסור וכו' היינו באין דעתו לחברה ותדע מדנקט לשון פסול ועוד דלא כתב כמ"ש התם ואם עבד עבודתו כשרה משמע דפסל ובזה ניחא הכל אבל דלא אמ' בעיא דשירות צ"ע ע"ז אבל נ"ל דאפי' למימר דאין שירות בכך לא פסיל עבודה ולפיכך לא כת' מידי ועוד נר' מדקפיד טובא על בנין האבנים משמ' דאין שירות בכך מדלא פסיל רבי' משמ' דלא כסיל בדיעבד. ועוד נר' לתרץ קו' הכ"מ שהקנ' על הראב"ד דמשמ' מדבריו דאין שבות בכך והא בש"ס בתיקו יראה דהבין הראב"ד ברבי' כדהבין הכ"מ דהיינו כוונת רבי' אפי' בדעתו לחברה עסיק והוק' להראב"ד דמדנקט פסולה משמ' מרבי' אפי' בדיעבד ולא די שכולו מלא קושיות אלא דרצה להסיר דברי רבי' כלל ועיקר ולפיכך השיג דלדידיה אפי' בדיעבד ג"כ ואידך בעיא דאין שירות בכך הול"ל הכי אלא דדבריו ליתא ולפיכך לא השיגו מדידיה אדידיה דרצה להסיר דבריו כלל ועיקר אבל עתה לפי האמת דאין זה כוונתו ומ"מ כדי להסיר החוחים הסובבים את רבי' כדפי' מעיקרא ואם רצונך תאמר יש לו שיטה בהפך דדעתו לחברה לא תבעי כי תבעי וכו' טוב הוא אך אין צריכין לכל זה:

הלכות מעשה הקרבנות

פ"א הלכה ז' כל קרבנות היחיד וכו' כתב מרן כ"מ ז"ל וממה שכת' רבו' חוץ מן הנדבה וכו' עכ"ל. ר"ל דמעיקרא רש"י פי' קרבנות היחיד אותם שקבוע להם זמן כגון עולת היולדת וקרבני מצורע שאם עבר שמונה שלם יכול להקריבו עכ"ל. זהו פי' חייב באחריותן ולפי פי' זה לא יתיישבו דברי רבי' ומה שסיים חוץ מן הנדבה דתפוק ליה דהנדבה לא יש בה זמן לכך פי' מרן דרבי' מפרש ג"כ חוץ מפירש"י דפי' חייב באחריותן הפריש קרבנו ואבד וחוץ מן הנדבה דהיינו שאם אבד פטור וק"ל:

פט"ו הלכה ד' בהמת השותפין וכו' כתב הכ"מ בסוף דבריו מצאתי כתוב בשם המאירי אעפ"י וכו' עכ"ל. וכן הק' הל"מ בה' קרבן פסח בענין המפריש נקבה לפסחו והק' עוד אמאי צריך הואיל והוא בעלי חיים וכו' מעיקרו דחוי וצ"ע. ונלע"ד לתרץ ובאחת שתים והוא לפי' מ"ש התו' בשם רש"י ז"ל במס' זבחים דף י"א ע"א כד"ה וש"מ יש דיחוי בדמים וכו' אלמא אלימא קדושת דמים לומר בה דיחוי ולא אשכחן תנאי דפליגי בהאי מילתא וכו' אלמא דיחוי בדמים ליכא מאן דפליג ועתה יוסרו כל המוחים הסובבים את רבי' ושיעור דבריו כך ואע"פי שהוא קדושת דמים דהא ליכא מאן דפליג בה אפילו

דאית לן אין דיחוי מעיקרו הוי דיחוי בסברה זו פליגי בה אב קדושת דמים ליכא מאן דפליג ותהיה מכרעת סברת אין דיחוי מעיקרו לזה סיים בדבריו הואיל והיא כ"ח אין ב"ח נדחים ומ"ש עוד הלח"מ וצ"ע על קושית. הר"י קורקוס שדחה תירוציו לא נשארה בהם עד א' נר' לע"ד דיש חילוק בין יום הכפורים לפסח תדע הא דלא פסק ביו"הכ אי מהן שירצה כיון שהשני צריך שירעה ועיקר ביאתו כי אם למצות הגרלה כידוע אבל מי שאבד פסחו כיון שהב' יקרב שלמים אפי' לר' יוסי כי ר"י אומר ואם היה מובחר ממנו יקרב. ומ"ש רבי' עוד בח' פסלי המוקדשין הפריש נקבה לעולתו וילדה זכר ירעה ער שיפול בו מום ויביא בדמיו עולה ותמהני על הכ"מ שלא כת' בזה אך אחוה דעי גם אני דתנן במסכת תמורה דף י"ח ע"ב תמורת עולה ולד תמורה פירש"י ז"ל ולד תמורה כגון אם המיר נקבה בעולה וילדה התמורה הרי אלו כעולה וטעונה הפשט אח"ז תנא המפריש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה עד שיסתאב וכו' ר"א אומר הוא עצמו יקרב עולה וקאמרי עלה בש"ס מ"ש רישא דלא פליגי וכו' ור"א היא ופירש"י במחלוקת שנויה כמו שחולקים בסוף כך חולקים בראשונה ורישא דקתני הרי הוא בעולה ר"א היא גבי ולד תמורה וסיים בגמ' ורבא אמר אפילו תימא רבנן וכו' אפי' רבנן מודו ועתה הנה היא סברת רבי' דסובר פליגי אמוראי אליבא דתנאי רבב"ח סבר פליגי בב"ח דאפי' ברישא פליגי רבנן עליה דר"א דסברי ב"ח נדחין ור"א סבר אין ב"ח נדחין אבל רבא ס"ל דכ"ע מודו אין ב"ח נדחין וע"כ לא פליגי בסיפא אלא משום רוח אמיה הוא וכמו אמיה דלא קרבה כן הוא הבן ופסק רבי' כרבא דבתראה הוא ועוד רבה בב"ח לסברתיה פליגי אף ברישא וידוע הוא דאפושי פלוגתא לא מפשינן:

הלכות פסולי המוקדשין

פ"א הלכה כ"ו נשפך מקצת הדם מצואר וכו' כשר וכו' עכ"ל. כת' הכ"מ ואע"ג דאמרי' התם השוחט צריך שיקבל כל דמו של פר י"ל וכו' לכתחלה עכ"ל. והק' מ"ו א"כ דפריך בש"ס דאי ס"ד וכו' והא"ר וכו' היה ראוי להשיב לו היינו לכתחלה ונ"ל דאינה קו' דבקרא דולקח הכהן לא שייך בדיעבד דמדאמר ולקח משמ' אפי' לכתחלה ופריך מקראי סתרי בדאי ס"ד אלא מדם דם מהפר ודוק אבל מה שתירץ עוד הכ"מ א"נ וכו' מדקתני נשפך על הרצפה משמ' אבל הנשאר לא פסיל הזבח דק' ע"ז דהיא גופה אתא לאשמועי' דהנשפך על הרצפה פסול דל"ת כיון דהנשאר פסול דנשפך ממנו דלא לאספו לסיים הדם לפיכך קתני ואספו פסול וכן מק' מ"ו וכן רבים ולא ישר בעיני מ"ו דברי הכ"מ ואפשר דאם הנשאר פסול הו"ל למיתני ודוק:

פ"ב הלכה י"ו דם חטאת שהכניסו לכפר בו בפנים וכו' במזיד פסול עכ"ל. וכתב מרן דסוגיא בפ' התערובת וכו' וסבור רבי כר"י אר"ש וכו' יעו"ש ואחר שתעיין בההיא סוגיא לא ימנע אי כר"א אי כר"ש וכי מוקמת ליה לר"י בשלא כפר בשיטת רבי' ע"כ כר"א ס"ל וק"ל וכלך לפ' כל הפסולין דף ל"ו ויתמה לך לשון רבי' ואתה תראה מ"ש הר"י קורקוס על רבי' כמו שתראה דבריו ודבריו אינם מובנים והניחם בצ"ע. וראיתי להרב ב"הז דיישב להרי"ק אכוונת הגמ' בפ' כל הפסולין דהוק' לו מדבר רע ואחר הקו' הוא דכוונת הגמ' דאה"נ וכו' ס"ל דפליג ר"י עכ"ל ע"ש ואיננו מהרמב"ם זה דלא אמרי' דהא פליג בברייתא כי אם אידך דמייתי מר' כ"ר דלא הובא ר"ש כלל באותה מתני' דזריקה ולא פליג כלל ולא כן במתני' דילן דמצינן לר"י דפליג במחשבת הינוח דלא יוסיף ולא יגרע כמתני' אם ערב מחשבת הכנס בפנים בהדי מחשבת הינוח בהדי הדדי ועלייהו לאמר ר"י מכשיר עם דברי הרב בעל לח"מ ז"ל דוחק הוא דלא הובא בש"ס כי אם לכפר לג"ש וע"כ ראיתי אני אחוה דעי בכוונת הר"י קורקוס בקיצור והוא כי זה דצריך שתדע בהכרח דאי אמרי' בדלא כפר מוכרח בהכרח דמכשר במחשבת פנים ואי אמרת דמפסל במחשבת פנים מוכרח בהכרח דס"ל לר"י בדלא כפר ואי לא מצי' דמכשר בהדיא בשוגג הוה מסתבר למימר דמפסיל בכל גוונא ולא כן אי בעית למימר דס"ל בדלא כפר כר"א ס"ל ליכא הכרח אי מכשיר במחשבת פנים רבי' אי לא תדע דלא מצי' שום תנא במפסל במחשבת פנים כי אם ר"י דוקא באידך מתני' דדבר רע ולכ"ע לא מפסיל והרי מצי' לר"א דמפסיל בכל גוונא בהכנסה אעפ"י דס"ל ולרבנן חבריו דלא מפסיל במחשבה א"כ אעפ"י שמההיא מתני' דהביא בפ' הפסולין דבכפר ולכך מכשיר ס"ל למתני' דפרק הפסולין דברלא כפר ואפ"ה מכשיר וכטעם השלישי וכר"א ודוק היטב. ונתעוררתי עוד לבאר ביאור להרמב"ם בדרך ארוכה עם מה שנתעוררתי לשיטת הר"ב ב"הז דלפי דבריו הא בהא תליא ולא מצינו שפסק הרמב"ם כן כי אם כרבנן אפי' במחשבת הינוח בפ' י"ג והנלע"ד להרמב"ם הוא דצריכין אנו למודעי ההיא דס"פ כל התערובת דף פ"ג דבעא לר"א אי בכפר אי בדלא כפר ולא מפשיט ליה ולא כלום כי אם הביא ראיה דאית ליה ג"ש ומי לא ידע בכל אלה דאית ליה ג"ש דלפירש"י עיקר הבעיא אי כר"א אי כר"ש ותרווייהו מג"ש אלא למר כדדריש ליה ולמר כדדריש ליה והנה רש"י ז"ל פי' כר"ש ס"ל והוכרחו זה מפ' כל הפסולין דקאמר הש"ס וק"ל וכו' מלבד דזה חסר מהגמ' עצמה מ"מ קשיא לבעל הגמ' גופיה במאי ק"ל הכי דעיקרא בעיא דגמרא היא וע"כ רבי' סובר ונימוקו עמו בכוונת הש"ס הנה מצינו דאית ליה ג"ש ומדנקט ליה לדבריו בסיפא דכולהו אי מנייהו מפקת והוי כמו אמ' רבי נראים לי דברי פלוני בכך ודברי פ' בכך זה אינו דר"א אפי'

כלא כפר הניחא במזיד לר"י הא בשוגג דמחלק לא כן לר"ש אפי' בדכפר וע"כ סובר רבי' דלפרושי דברי תרוייהו קאי דר"א אעפ"י שלא כפר פסול רי"א בשוגג כשר ר"ל בדלא כפר ור"ש דקאמר אפי' בדכפר כשר רי"א בשוגג כשר ר"ל בשוגג דיקא ולכך פסק רבי' כר"א לגבי דר"ש והשתא הא דקאמר בש"ס דק''ל בכפר דס"ל אר"ש קאי וקאי כוותיה פליג אמתני' דפ' כל הפסולין דההיא דדברי ר"ע לא ס"ל הכי ולא הא בהא תליא דס"ל דלמתני' לפרושי אכולהו קאי וכן ההיא דפרק התערובת התם והא מכשיר תרוייהו כחדא בהא שיטה אולי וליכא לאכרוחי לר"י אי פליג כדחשיב אי לא ועיקר הוא דמתני' ס"ל דלא פליג דשלישי בעינן ופסק כרבנן במחשבה ע"כ מע"ד לבאר דברי רבינו הר"י קורקוס ז"ל:

פ' ט"ו הלכה ג' אסור לחשב בקדשים וכו' כתב מרן אסור לחשב וכו' שאר עבורות לשמן דיוקא דמתני' ומימרא דרבא וכו' וקבל והולך וכו' מימרא דרבא וכו' עכ"ל וקשה דכפל הדברים ב' פעמים ואפשר דמשום דממתני' לא משמע אפי' עבר ג' עבורות חייב לעבור זריקה לשמה דמתני' לא קתני אלא זביחה דוקא אבל רבא קאמר אסור לזרוק לא דס"ס ק' דהא כבר כת' ומימרא דרבא:

שם ונאמר על חטאתו שתעשה לשם אותו החטא פי' היינו דאמ' ר"י בס"כ דאם עשאה לשם חלב אינו יכול להביאה לשם דם שנאמר על חטאתו וסברת רבי' דפסולה כדכת' מרן לקמן אבל כפי' סברת רש"י בגמ' אין קשיא דכוונת מתני' דאינה מועלת לו לשם דם אבל לשם חלב כשרה:

הלכות קרבן פסח

פ"א הלכה ה' א' השוחט וא' הזורק וכו' כת' מרן מדנקט הרי זה בל"ת ולא נקט פסול ש"מ דכשר עכ"ל ומיהו לעיל נמי דתני ברייתא ורבינו נמי המקריב את הפסח בבמת יחיד לוקה ולא קאמ' פסול ואפ"ה אמרי' דפסול וסתו' כת' ט"מ דלא שנה לעכב עליו להכי כשר ולא כתבו האי דיוקא:

כתב הל"מ ז"ל וא"ת הא פסק רבי' בה' סנהדרין וכו' הנה לשונו קשה להולמו והקו' גלויה לכל ואף במה שיישב דבריו הפר"ח לומר דכ"מ כתב בה' סנהדרין דלאו שאינו מפורש וכו' הנה מבואר מלשונו דקאי על רבי' שפסק בה"ס וכן מוכח נמי מסוף דבריו דקאמר ולא חש להאריך דסמך על מ"ש וכפ"ז לא תקן כלום על רבי' ובודאי דאין לפרש מ"ש ל"מ הא פסקן רבי' ז"ל על מרן ולענ"ד השפלה ה"ל להגיה בדבריו בפשיטות לפי פירושו ז"ל הא פסק בה' שבועות וכו' אבל ודאי לפי' ז"ל מוכרח שנאמר דלא מפרש מ"ש בה' שבועות שאין לוקין על התראת ספק אלא אם לאו שלו מפורש בתורה כמה

שפי' הוא שם דא"כ לא קא מקשה מידי הכא אלא מוכרח שהבין בדברי רבי' בשטחיות דבריו והנה מה שהק' הר"ח אבולעאפייא ז"ל דהאי מיקרי לאו מפורש כבר קדמני א"א נר"ו בחיבורו על רבי' דל"ק על דברי פר"ח דלא מיקרי לאו מפורש דלא כתיב בקרא אלא השוחט ומהיכן נפקא לן זורק וא'מבני חבורה וכן כתב בס' לחם יהודה נר"ו ואפ' לפרש דבריו זל בדוחק קצת ולומר דמ"ש הא פסק בה' סנהדרין ט"ס דהא פסק רבי' שם בהפך וכמ"ש הוא ז"ל גופיה בה' שבועות דרבי' פסק בה' סנהדרין דהתראת ספק שמה התראה וא"כ מוכרח לומר דצ"ל בדבריו ה' שביעית והוא דפסק רבי' בפ"ה שם דאם תלאן זו בזו ואכל הא' במזיד והב' בשוגג פטור וכתב שם דטעמא דפטור אע"ג דפסק רבינו לעיל דהתראת ספק שמה התראה הומ"ל היכא דעבר במזיד כגון שהתרו בו אל תותיר והזיד והותיר ולא שרף חייב אע"ג דבשעת ההתראה היא בספק דשמא הוא מקיים העשה אפ"ה חייב משא"כ הכא כשהתרו ביה קבל ההתראה עליו ודעתו דלא ליכול בב' אלא דשכח ואכל מה חטא ומה פשע וכו' ע"כ נקיטינן מהכא דאף למ"ד התראת ספק ש"ה מודה היכא דמצי אמר דקבלתי ההתראה עלי ולא חטאתי בזה פטור א"כ הכא בנ"ד אמאי חייב דהא מצי למימר דלא חטאתי בזה דקבלתי ההתראה עלי דסבור שלא יש להם חמץ דמהיכן ידע כיון דאף אם היה ברשות לא' מן החבורה חייב דמכ"ש אתיא מהך דעבר במזיד ואכל את הא' במזיד אפ"ה כיון דהב' אכלה בשוגג דמצי אמ' דהיה בדעתי שלא לאוכלה אלא דשכחתי כ"ש האי דלא עבר כלל דבדעתו לא שחט על חמץ בההתראה שהתרו בו א"כ אמאי חייב דלא אמרינן חייב בהתראת ספק אלא היכא דאיכא ודאי דהיינו שאחר ההתראה היה ספק שמא מתקן ואינו עובר ולבסוף עבר כמזיד חייב אבל הכא דמצי אמר דקיימתי התראה שהתרה עלי ולא שחטתי על חמץ דלא ידעתי דהם השאירו חמץ אמאי חייב ולהכי קא מק' הא פסק בהלכות שבועות דבתראה כה"ג לא שמה התראה ובש"ס מוכח דהוי התראת ספק ותי' דהיינו לכאורה בעי הש"ס למימר דפליגי נמי בהא ור"י מחייב הכא אבל כפי המסקנא איכא למימר דלא הוי כלל התראת ספק דא"ל אעפ"כ אני עושה ואנה"נ היכא דאיכא התראת ספק כה"ג כ"ע מודו דפטור אלא דמעיקרא קאמר דפליגי בהכי כי. היכין דלוקים פלוגתייהו בהאי אבל כפי האמת ליתא:

הלכה י' ויוצאין י' ונכנסין י' וחוזרין ויוצאין יי ונכנסין י' היו פחות וכו' כצ"ל והכי איתא ברמב"ם קלף:

הלכה י"ו שאין שבות במקדש וכו' בש"ס אמרי' דר"נ סבר וכו' ועוד דהא תנן בפ' תמיד נשחט וכו' איכא למימר מאן חכמים ר"נ וכו' עכ"ל מרן כ"מ תימא דמשמ' מדבריו דלא

קאמר הש"ס הכי והא איתא בגמ' בהדיא פ' תמיד נשחט דף ס"ה דמאן חכמים ר' נתן וא"ל דנקט הכי משום דאיכא תירוצי אחריני התם דמאן חכמים ר"א להכי קאמר דאיכא למימר בהאי תירוצא דליתא דא"כ משמ' דכפי תי' קמא קשיא והא ליתא דלתי' קמא נמי ניחא דסתמא דמתני' יחידאה ורבנן סברי דמותר לרחוץ וכיון דפליגי רבים עלייהו נקיטינן כוותייהו דהא ממתני' דר"א ורבנן ש"מ דרבנן לא ס"ל כר"נ מדמוקים מתני' דוקא כר"א ולא כרבנן וא"כ בין לתי' קמא דמוקים הש"ס מתני' ביחידאה נמי ל"ק ומתי' בתרא דר' אשי נמי ל"ק דקא מוקים מתני' כר"נ יחידאה ומדקאמר ר"נ אומ' וכו' משמ' דר' נתן יחידאה ולהכי קא סמכי ארבים דאלת"ה איך עושים הפך הדין ואיך מרן מתרץ האי מדנפשיה ושמא איזה ט"ס נפל בדבריו:

פ"ב הלכה ב' ומשתדלין וכו' כת' מרן כ"מ ז"ל ומ"ש ומשתדלין וכו' ק' מאחר שפסק וכו' ואני אומר דאכתי קושיין וכו' ומשמ' לרבינו דכר"י איתא וכו' הא אמר אין שוחטין כלל עכ"ל וי"ל דדילמא כר"י אתיא ופליגי ר"י ור' יהודה כלכתחלה דבדיעבד אפי' ר' יהודה מתיר וי"ל דל"ק כלל חדא דאיך אט אומרים דר' יהודה מתיר בדיעבד דמה כח יש לו כיון דקרא עכב ואמר לא תוכל איך אנו אומרים בדיעבד מותר ותו דא"ה ק' קו' התו' אמאי אתא קרא דועשו אותו כיון דקרא הזהיר בפסח א' לא תוכל ובפסח ב' כתיב ככל חוקת הפסח ואמאי אתא קרא דיעשו אותו אלא ודאי מוכרח דפליגי ר"י ור' יהודה בדיעבד ואין להק' דאמאי לא נאמר דרבנן דעת ג' ורבי' פסק כוותייהו וי"ל דא"כ אמאי לא הביא זאת הסברא במתני' רבינו הקדוש עם סברת ר"י ור' יהודה אלא ודאי ר' לא חשש לה ואיך רבי' פסק כוותיה וא"ל משום דסתם ברייתא כרבנן דאם ר' לא שנאה ר' חייא מנין לו ותו דאפושי פלוגתא לא מפשינן לכך מוכרח לומ' דר"י הוא רבנן אבל ק' על רבי' דאמאי לא הביא קרא דלפי אכלו דמניה התיר בדיעבד כדאיתא בש"ס ונ"ל לתרץ דלק"מ דעיקר דרשת לפי אכלו אתא לשיהא ראוי לאכול ומכח דרשת יעשו אותו לא שמעינן אלא לכתחלה דוקא כיון דקרא לא עכב כמו לא תוכל ש"מ דבדיעבד מותר והש"ס דאמר איש לפי אכלו לרווחא דמלת' בעלמ' כי היכי דלא ליפריך על ר"י אמאי לא דרשת לא תוכל כר' יהודה אבל בלא"ה שמעינן שפיר דבדיעבד מותר כיון דקרא לא עכב אזהרתו כמו אזהרת לא תוכל ור"י טעמו דלא דריש לא תוכל בלכתחלה ואיש לפי בדיעבד ויעשו אותו כאיסי בן יהודה משום דאם תדרוש פ' דלא תוכל לענין יחיד ששחט אי אתה יכול לדרוש לכתחלה דכיון דקרא עכב וכת' לא תוכל לזבוח משמ' ודאי אפי' בדיעבד וקרא דאיש לפי אכלו לדרשא אחריתי אתא לענין שיהא ראוי לאכול כזית אבל השתא דדרשי' קרא דיעשו אותו שפיר אמרי' דבדיעבד מותר ודוק:

פ"ג הלכה ה' חבורה שאבד פסחה וכו' כת' הל"מ ז"ל מיהו לזה י"ל דכיון שפסק על יחיד לכתחלה א"כ שפיר וכו' עכ"ל נ"ל לפרש כוונתו דכיון דפסק על היחיד לכתחלה אין שוחטין א"כ ל"ק איך פסק בכאן כר' יהודה כיון דאזיל לשיטתיה אין שוחטין ע"ה דאם תפסוק כר"י לא משכחת לה א' מבני חבורה קיים משום דכיון דפסקינן דאסור לכתחילה א"כ ודאי דעתייהו מעיקרא לאימנויי אחרינא בהדייהו ומשכחת לה א' מבני חבורה קיים ופסק בכאן כר"י משום דר"י ור' יהודה הלכה כר"י ושם פסק כר' יהודה משום דסתם מתני' כר' יהודה כמ"ש ר' אשי דדיקא מתני' כר' יהודה זהו משנ"ל כוונתו בזה דיש מי שפי' פי' אחר ול"נ ודוק:

פ"ה הלכה ח' לפיכך אין שוחטין עליהן בש"ע בשבת וכו' נ"ל דטעמיה דרבי' דפסק דאינו דוחה שבת משום דקי"ל הלכה כר"י מחבירו ולא מחבירו וכן כת' ה"ע ולכן רבי' אזיל בתר רבים כיון דר' יהודה דעתיה דאינו דוחה שבת כיון דטפילה ור"ש נמי אית ליה דלא דוחה שבת כיון דאין שוחטין א"כ כיון דאזלי בחדא שיטה לענין שאין שבת נדחה בב' פסק כוותייהו ולענין נמי אם שוחטין בפני עצמן סברת ר"ש דאית ליה דאין שוחטין היא דחויה כיון דרבים פליגי עליה וסברי דאין שוחטין לית הלכתא כוותיה וכיון דליכא פלוגתא אלא ר' יהודה ור"י הדרינן לכללין דר' יהודה ור"י הלכה כר"י ולזה פסק רבי' השוחטין עליהן בפ"ע ואע"ג דר"א אית ליה דאין שוחטין בפ"ע מ"מ י"ל דמוכרח דר"א לא ידע בפלוגתא דר"י ור' יהודה ולא שמע אלא סברת ר' יהורה דאלת"ה מאי קמ"ל ואי בא להכריע הול"ל כוותיה דר"פ מסתבר' ולא קבע מימרא אנפשיה אלא ש"מ דלא ידע בפלוגתייהו וא"כ אמרי' אפשר אי הוה ידע סברת ר"י נמי לא הוה שביק ר"י דנמוקו עמו ועביד כר' יהודה וא"כ ליכא קו' מר"א כנ"ל ליישב דעת רבינו ז"ל:

הלכות מטמאי משכב ומושב

פי"ג הלכה ה' היו חמריו וכו' ברייתא בספ"ב דחגיגה ואוקימנא בבא דרך עקלתון וק' דהאי אוקמתא במטהר חמריו עדיין אנן מוקמינן לה וכ"כ החו' שם בד"ה בבא להם וכו' ואפשר לומ' דרבי' מפרש דהאי אוקמתא במטהר הא הק' עליה הש"ס ואוקמה בבא דרך עקלתון דוקא וליכא קו' על ר"י דבשלמא בנדון זה שנפל סודרו וא"ל תנה לי ולא א"ל שמור לי כלל ודאי אין אדם משמר אבל בכאן מזהירין אותן שלא ליגע ואי חיישי שמא נגעי כיון דלית מאן דחזי להו מ"מ הא איכא דרך עקלתון ומרתתי ולא נגעי:

הלכות שאר אבות הטומאה

פ"ו הלכה ז' כל דבר שמקריבין וכו' כת' הכ"מ ודברי רבי' כדברי התו' שפי' הא דקאמ' וכו' דמיירי בכלים של תקרובת עכ"ל. כוונת מרן ז"ל דרבי' נקט דברי הש"ס דוקא ומוכרח דמפרש כתו' ז"ל אבל אנה"נ אפי' לרש"י אית ליה דטהור אפי' של תקרובת וכן

משמ' מהש"ס דנקט תקרובת של אוכלין ומאי איריא אוכלין אפי' כלים נמי אלא ודאי מוכרח דדוקא אוכלין והכי משמ' מרש"י ז"ל בעצמו שכת' כד"ה כיון דאית להו טהרה במקוה וכו' ובד"ה מאי כיון דאיסורא לא בטל מדר' גידל (דלית ליה טהרה במקוה כשאר טומאות דנימא נ"ל דכצ"ל) כי וכו' והא דלא פירש"י ותבעי ליה כלים כפי' התו' משום דכיון דלא תנא הש"ס כלים של תקרובת ש"מ דלאו בתקרובת איירי אבל לעולם מודה כדין כדברי התו' ז"ל וא"כ מ"ש מרן כ"מ ודברי רבי כדברי תו' וכו' ר"ל דרבי העתיק מהש"ס וכתב וא"כ מוכרח דמפרש כתו' ז"ל פי' ותבעי ליה כלים וק"ל:

הלכות שכירות

פי"א הלכה ז' כת' ה"ה ז"ל לשון הש"ס בזו וכו' ופירש"י וכו' ואם היתה וכו' מתוקנת לא היו צ"ל ישבע עכ"ל לשונו ק' להולמו דמאי קי' דמעיקרא כששלחו ליה כוונתם או ישבע שכיר דאורייתא או בע"ה היסח והשיב לו היסת ישבע דהיינו בע"ה ונר' ליישב דמאריכות לשון הש"ס דקאמ' היסת ישבע בע"ה ויפסיד אומן משמ' שלא היתה מתוקנת דאם היתה מתוקנת הי"ל להשיב איני נשבע ונוטל ותו לא וממילא משמ' דבע"ה חייב מדרבנן לישבע אלא ודאי משמע דבא להשמיענו ג"כ דאל תאמר דלא בע"ה ולא שכיר חייבין לישבע אלא ישבע בע"ה ומוכרח דלא היתה ר"ל מתוקנת ומ"מ ק' דאמאי לא הביא ה"ה ראית מדהק' מדתני רבה בר שמואל קצץ וכו' ואם היתה מתוקנת מאי קו' דהברייתא נשנית קודם התקנה דבימי האמוראים לא נתקנה דבימי ר"נ הוא דנתקנה אלא ודאי דבזמן השאלה לא נתקנה וי"ל דזה בכלל דבריו דאם נתקנה לא היו צ"ל ישבע וכיון שכן תו' שהק' מדתני רבה בר שמואל ליתא כיון דתקנה היא שנתקנה אלא ודאי דלא נתקנה וא"כ קו' שהק' הש"ס ניחא ודוק:

הלכות רוצח

פ"ה הלכה ו' כת' הראב"ד ז"ל לא שמענו מעולם אלא שליח ב"ד שהלקה מה שאמדוהו עכ"ל. ר"ל שאמדוהו ב"ד שילקה ב' והלקה השליח ב' ומת פטור דמשנה ערוכה היא ואם מת תחת ידו פטור וכן מצאתי בס' לחם יהודה שכת' דפי' רש"י כפי' הראב"ד כמ"ש ובכ"מ העתיק בדברי הראב"ד שהלקה יותר ממה שאמדוהו מדבריו משמע דאמדוהו ב' והלקה השליח כ"כ פטור ולפ"ז צ"ע דמשנה ערוכה היא הוסיף לו רצועה א' גולה וכו' ולכאורה היה נ"ל ליישב דדוקא הוסיף לו על ט"ל אבל על האומד פטור אמנם רש"י כתב לקמן דאפי' הוסיף נמי על האומר חייב והביא ברייתא בהדיא של ספרי בד"ה אין לי אלא שהוסיף על ט"ל וכו' ע"ש ודוחק לטעות מלת יותר בכל הספרים וכעת צל"ע ודוק:

ע"ה

אברהם עזריאל ס"ט ת"ו ש"ל ב"ע

מסכת זבחים

ספרא נה'ר משמח אלהים ואנשים מלאכים ותרשישים. שחבר הרב הגדול עז ומגדול כמה"ר משה סלום זיע"א הלא בישישים. אר"ש שיטה על **מסכת זבחים** כולל כל **השבחים** קדש קדשים. וימן ה' הני בי תרי האחים הנעימים שלמים הם זרע אנשים. ראשון תחלה נאמר המ"ון מופלא בפז לא יסולה רצ"ו **שמואל** בקוראי שמו וכס'ף משנהו החכם המרומם אור יומם שלמה הי"ו בני המנ"וח איש משכיל דורש את אלהים תמים כתיב ביה איש החסד **אליהו** לבית **נטף** ל"ו מן השם. אשר נתנו לכסף מוצא למען דפ'וס את ספר התורה הזה לעשות נחת רוח לאביהם המה עושים. וזכות הרב המחבר יעמוד להם ולזרעם אחריהם עד ביאת הגואל ואנחנו מחשים:

ע"ה

אברהם עזריאל ס"ט

דף ח' גמ' אמר רב הונא חטאת חטאתו וכו' ע"כ. נמצא ש"ק למצוה אתיא מחטאת נזיר ולעכב מהני קראי ובשנוי בעלים למצות מחטאת חטאתו דגבי נזיר ולעכב מוכפר עליו מחטאתו שדרשה התלמוד ובשלמים מה שלמים לא חלקת וכו' וכדכ' רש"י ז"ל וי"ל לפ"ז ל"ל עליו ומחטאתו גבי זריקה בחד מנייהו סגי דלמצוה ידעינן שפיר כלהו מחטאת נזיר ולעכובא בחד סגי ואא"ע למצוה נפקא לן מחטאת חטאתו דכתיבא גבי נזיר תנהו ענין לעכב מיהא בזריקה ובשלמים מה שלמים לא חלקת וכו' וי"ל:

שם גמ' לא לכתוב רחמנא בחטאת חלב ותיתי מהנך. עיין מה שהק' בס' ב"ז ואחר שנתכוונתי לתירוצו והוא מדברי התו' לקמן שכ' דעיקר פירכא היא ותו מי גמרי מהדדי ועלה סמיך עוד נר' לומר שאין כאן קושיא כלל דכוונת הש"ס בקו' הב' ותו וכו' ר"ל אף אם ת"ל דקושיא הב' אינה קושיא או שיש עליה איזה תי' מ"מ ק' קושיא הב' נמצא דעכשיו קאי בשיטת שהקושיא הא' אינה קושיא דכן דרך הש"ס בכ"מ ומעתה אין כאן מקום להקשות וכ"כ בשכ"י להרח"א וברור:

דף ט' גמ' למאי הלכתא דלא נבעי נסכים וכו'. י"ל אמאי ל"ק דנפקא מינה דיכול לומר בשאר עבו' דלשם מעשה או לשם בכור אבל אי הוו שלמים אסור לשנויי ולא יכיל למעבד אלא לשם שלמים וי"ל:

תו' בד"ה א"נ דליתביה לכהנים וכו' ולא בכור ומעשר ופסח עכ"ל. י"ל אמאי ל"ח זה לעיל גבי מעשר:

גמ' א"ר מני ה"נ מן להוציא דלא אתי בן ב' שנים ולא וכו'. יש מקשים דזה פשיטא דמקרא מלא הוא שה תמים זכר בן שנה וכו' ול"ק היא כלל דק' דהכא אינו בפסח עצמו

אלא לאורויי לן דמדבר על הפסח ולכך קאמר מן לומר דדבר הבא מן הצאן ולא כל הצאן לאפוקי דבר הבא נקבה וב' שנים ואיזהו זה פסח נמצא דמן אתא להודיע דבפסח קאי וזה פשוט ש"ר כשכ"י שכ' על דברי רש"י בד"ה ה"ג דל"א בן ב"ש ולא אתי נק' וכו' וז"ל נר' שבא לשלול דלא נגרם למעוטי בן ב"ש ולמעוטי נק' משום דלפ"ז נשמע דממיעוטא הוא דנפקי והא ליתא דמקרא בהדיא כ' זכר ן' שנה אלא ה"ק ואם דבר הבא מן הצאן דלא אתי ן' ב"ש ונקבה כדכ' ק' בהדיא יהיה לזבח שלמים ע"כ אמרי קדוש וברור מיהו אכתי י"ל ב' סמנים ל"ל ריבוייא דהצאן דבר הבא מן הכבשים ומן העזים ומיעוטא דמן דלא אתי ן' ב"ש ונקבה בסי' א' סגי ונדע שפיר שהוא פסח וי"ל דקושטא קאמר:

רש"י בד"ה לאליה וכו'. כנגד הכליות ולמטה דכתיב לעומת העצה וכו' כ' כשכי' נ"ל דכ' זה לאפוקי ממ"ד עז אין לו אליה דהא ליתא דא"כ למאי איצטרי' ק' למעוטי מ"ה כ' דאליה ממקום שהכליות יועצות היא ניטלת ושייכא אכי' בעו ומ"ה איצטרי' ק' למעוטי ע"כ ודפח"ח ועיין ברש"י בפסחים:

בד"ה טעמה וכו' אלמא אפי' לר"ש וכו' וכ"ש דמדרבנן ק"ל וכו' ולרבא דאמר וכו' עכ"ל. עיין מה שהק' ה' צ"ק ולא ידענא מאי קושיא הא אחר שכ' וכ"ש דמדר' קשיא הק' על רבא ור"ל דק' על רבא מדרבנן גם התוס' כתבו דזה מתרץ רש"י שרוצה רבא ליישב דברי רב אפי' כרבנן וא"כ מאי מקום להק' עוד וכבר ראיתי שתירץ ה' חק נתן וה' מ"כ יע"ש ופשוט:

דף י' תו' בד"ה מחשבין וכו' ואי במקבל ע"מ לזרוק דמי ח"ל הו"ל פגול וכו' עכ"ל. כוונתם דלא תימא דאיירי התם במקבל ע"מ לזרוק דאי במק' ע"מ לזרוק פגול נמי הוי והתם נמי אמרי' דפסו' בש"לש וכשר בפיגול אלא ודאי כדפי' ודלא כמ"ש בחילופי גרסאות דלדבריהם אינם מובנים ומצאתי בשכ"י שכ' וז"ל וילפי' מיניה דלא פסיל בש"לש אלא ודאי דלא איירי אלא בעבודה עצמה דלא הוי פי' ולא ילפי' מיניה עכ"ל ונראה דט"ס נפל בדבריו וצ"ל וילפי' מיניה דפסי' בש"לש וכוונתי כדכתי' אלא שהוסיף דהוא פי' וגם ילפי' מיניה בש"לש ואיך אמר דפסיל בש"לש וכשר בפי' אלא ודאי דלא איירי אלא בעבודה עצמה ולא הוי פי' ולא ילפי' מיניה והשתא ניחא זה מה שנראה לפרש בדברי מרן:

ע"ב שם חזר ר"א וכו' נאמר בו הוא בשתי' וכו' ופסח נאמר בו הוא בזביחה וכו'. וק' דמה צריך ר"א להזכיר בדבריו שחיטה וזביחה ואדרבה היא תשו' ר"י וה' צ"ק מחק תיבת אלו ונראה ליישב עם מה שהעלינו דף ה' ע"ב ברש"י ד"ח ההוא וכו' דהיכא דכתי' גבי ז' מעבו' הדם לחודיה או היכא דכתי' עם שם הקרבן לחודיה משמע לעכב ודלא כה' צ"ק

ע"ש וכפ"ז זו כוונת ר"א דשם כ' גבי שחיטה והכא כ' עם שם הקרבן והגם שלא הזכיר זה בפי' מ"מ מצד פשיטותו לא הוצרך להזכירו דהפסוק כך הוא אשם הוא ומשום הכי לא הוצרך לבאר זה זהו מה שנלע"ד ליישב בדוחק:

תוס' בד"ה הרי הוא אומר וכו' דמימעט אשם מאותה עכ"ל. הגם דהמיעוט מפקי' נמי מהיקשה מ"מ כיון דהיקש השתא ס"ל דלא אתא לשום דרשא כדאמ' בגמ' אלא למאי הלכתא איתקש חטאת לאשם וכו' מוכרחים אנו לומר דאותה אתא. לדרשא אחריתי אבל אי משום הג"ש כיון דכבר אתא למותר נדבה שבקי' שפיר אותה למיעוטא כפשטה וכן מצאתי בשכ"י ושמחתי שנתכוונתי לד"ג עיין בדבור שאחר זה:

רש"י בד"ה נאמר בה הוא בשחי' בשעיר נשיא וכו' ולפ"ז צ"ל בגמ' נאמר הוא בו בשחי' הוא לשמו כשר ש"לש פסול דשם כ' הוא דקאי על השעיר שהוא זכר:

בא"ד עיין מה שהק' ה' ח"נ מהא דדף מ"ט דאיצטריך האי קרא דכחטאת האשם דגבי מצורע לדבר שהיה בכלל וכו' עד שיחזור לכללו בפי' ע"ש ובאמת קושיא חזקה ואפשר דאי להאי לחודיה הול"ל כי כחטאת הוא ומדכ' האשם יתירא דריש היקישא ואי להיקש' לחוד הול"ל כחטאת כאשם כמו ק' דבפ' אשם לכך דרשינן תרוייהו:

שם גמ' חזר ר"א וכו' אף אשם נאמר בו הוא וכו' כפי מ"ש התו' לעיל בדף ז' ע"ב בד"ה אלא הוא ל"ל וכו' דלא איצט' הוא בפסח אלא לגלויי דלא נידרוש הוא לגבי אשם לעכב ק' תשו' ד"א שהשיב נא' הוא בפסח וכו' דאדרבא היא הנותנת ואפי' דר"א הוא דדרש הוא לדרשא אחריתי כמ"ש באותו דבור מ"מ איך אמר כאן דהוא דפסח לעיכובא אתא וי"ל דכוונתו דבפסח נמי אם לא היה משמע לן עיכובא מקרא אחרינא הוה מוקמי' הוא דכתי' גביה לעיכובא כמו גבי חטאת וא"כ באשם נמי נימא הכי:

תו' בד"ה ומה עולה שהיא כליל וכו' עד פסח וכו' עכ"ל. הנה הקושי מבואר לעין כל דהא איכא למיפרק כדפרי' לעיל מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד כדת ומה שנלע"ד ע"ד בדוחק מצאתיו בה' בב"ז ז"ל יע"ש ועיין מ"ש ה' נ"ק והוא תימא דהא לעיל פריך גמ' הכי מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד כרת הגם דאסיק דאיירי בחטאת דשמיעת קול ומוכרחים אנו לומר דברי התו' דחדא מתרתי פרכי' כל דהו וכן הק' ה' ח"נ יעש"ב גם מ"ש ועוד אפשר לומר וכו' מה שיש להק' עליו מדברי התו' לקמן מצאתיו בה' הנז' ומהתימא שהוא עצמו בסוף דבור זה הביא דבריהם לקמן וכן תמה ה' י"ה ז"ל וכ' בשכ"י וז"ל תימה כיון דאתי האי ק"ו וכו' ע"כ פי' כיון דאלים האי ק"ו כ"כ דמפיק מהיקשא א"כ תהא עולה פסולה מק"ו דחטאת אע"ג דאיכא למיפרך מה לחטאת שכן דמה למעלה והנך פירכי אחריתי ענ"ד ביאור דבריו כיון דק"ו אלים ל"פ פירכא כל דהו אבל פירכא

גמו' ודאי פרכי' דהא הם נכת' וכ"ת מה לחטאת וכו' פסח יוכיח ומשמע ליה דפרכת דמה למעלה אינה כ"כ פירכא גמו' כמו פירכת שכן מכפרת מדהק' הש"ס ליפרוך ר"י לר"א שכן מכפרת והוצרך לתרץ בחטאת דשמיעת קול שאינה מכפרת הא לאו הכי לא הוה ליה ליפרוך דמה למעלה אלא שכן מכפרת ש"מ דפירכת דמה למעלה אינה כ"כ פירכא גמורה כמו פירכת אינה מכפרת ואם לכך נתכוון ה' צ"ק ניחא מה שהקשינו דכל הני פירכי הם כ"ד אבל אין משמעות דבריו צ"ע:

בא"ד ומיהו כיון דכ' אותה עכ"ל עיין בפי' ה' צ"ק ולענ"ד דהאי אותה היא דכ' גבי שחי' והגם דאמר גמ' ההוא אותה ל"ד דהא שייר פסח לאו למימרא דלא שייר לה ר"א כלל דהא לעיל בתו' בד"ה הרי הוא אומר וכו' כ' בסברת ר"א אי לאו היקישא הוה מעיט אשם מאותה אלא ודאי דדריש אותה אלא דכח קושיתם היא מכח דק"ו אלים ומפיק מהיקישא ג"כ נימא דלא פרכי' ביה כ"ד וכמש"ל בשם השכ"י ואהא תירצו כיון דכ' אותה ר"ל מצטרפים דרשא דאותה עם הפירכא כ"ד ומבטלים אלמות ק"ו:

בא"ד ותימא לסברתו וכו' באשם וי"ל דידע שפיר דאיכא למיפרך מה לעולה שאינה מכפרת ותו ליכא חטאת יוכיח עכ"ל כנלע"ד שצ"ל ור"ל דכתחי' ס"ד דאביי לא ידע האי פירכא דמה לעולה שכן אינה מכפרת עד דפריך ליה תלמודא ולכך הק' לסברתו וכו' ליכשר באשם ואהא תירץ דידע שפיר אלא דסמך אהא דחטאת העוף אבל בהאי ק"ו ליכא למימר חטאת יוכיח דהחטאת פסולה ש"לש ועיין ביתר הבז ושוב שמעתי לשכל שהגי' ותו ליכא במקום ותו לימא היינו כמ"ש:

דף י' ע"ב גמ' אמר אביי אשם דמו וכו' ק"ו מעולה וכו' הק' ה' ח"נ נר"ו וז"ל קשה היא גופה תיתי בק"ו ומה חטאת שאינה כליל דמה למעלה עולה שהיא כליל לכ"ש וכו' עב"ד ויש מי שתירץ דא"ל מה לחטאת שכן פסו' ש"לש וכ"ת היא גופה נילף בק"ו זו קו' התו' נמצא דקו' זו נכללת בקו' התו' ולדעתי תירוץ זה נתכוון ה' לדחותה באומרו ול"ל וכו' וכן כל הני פירכי וכו' וכוונתו דכי פרכת דמה לחטאת שכן פסו' ש"לש לא נימא היא גופה נילף אלא נימא עולת העוף תוכיח וכי פרכת מה לעו"הע שכן טעונה מליקה בראשי של מזבח חטאת תוכיח וחזר הדין ומה שנלע"ד במה שראיתי להרמב"ם בפי' משנה א' פ"א דקינין וז"ל עולת בהמה למטה שנא' בה יסוד נמצא דממקום אחר קים ליה לתלמודא דעולה דמה למטה והגם שרש"י לקמן דף ס"ד ע"ב וז"ל בהמה שעולתה למטה וכו' דכתי' דמה וכו' דרשא פשוטה דאחר האמת נקט:

דף י"א רש"י בד"ה א"כ א"א פוסל וכו' שלמים פסח הנשחט לשמן כשר וכו' נמצאת מחשבת ש"לש גדול וכו' כצ"ל והוא כפי' התו' וכפ"ז הא דנקט שלמים ה"ה שאר קרבנות

אלא משום דמותר הפסח הוי לשלמים וכן הגיה בשי' מקו' כ"י מיהו בשכ"י לא הגיה כלום ע"כ נלע"ד לפרשו בלא הגהה כמ"ש התו' לעיל והוא מבואר ברש"י כאן דהפסח קודם זמנו סתמו לפסח ואם שחטו סתם פסול אבל לאחר זמנו סתמו לשלמים וכשר אפי' שחטו לשם פסח דהוי כשלמים ששחטן לשם פסח וכפ"ז מ"ש רש"י כאן פסח הנשחט לשמו כשר הוא לא"ז דהוי כשלמים ששחטן לשם פסח והיום שהוא זמן פסח שלמים הנשחטין לשמן פסולין נמצאת מחשבת שלו ד"ל של הפסח המודה בשלמים בזמנו וקילא בפסח עצמו בשאר ימות השנה לאחר זמנו וקרא אשכחן וכו' זהו מה שנלע"ד לפרש בלא הגהה ומאי דנקט התנא שלמים הוי בדוחא ועיין בחידושי למסכת פסחים דף ס"ד בתו' ד"ה טעמא וכו':

גמ' חזר ר"א ודנו דין אחר מצינו וכו' נר' דלאו ק"ו ממש קא דריש אלא שייכות בעלמא כיון דפסח שייך בשלמים ושלמים לא שייכי בפסח סברא הוא דאם שחט פסח לשם שלמים כשר ואם שחט שלמים לשם פסח פסול וכיון שמצינו דפסח לשם שלמים פסול כ"ש שלמים לשם פסח ובזה ל"ק הני פרכי דפריך ה' ח"נ נר"ו יע"ש נמי מה שתירץ כי נכון וקרוב הוא לדברינו אלה:

ע"ב א"ל ר' יהושע מצינו מותר חטאת בא עולה וכו' נר' דלפי סברת ר"א דס"ל במ"ש אפי' האשם ה"ה נמי דמצי למימר מצינו מותר אשם בא עולה ואין מותר עולה וכו' אלא ר"י מילתא פסיקא נקט ונ"מ דלדעת ר' יוחנן נמי פליגי יוסי בן חוני ור"א באשם דלדעת יוסי בן חוני דוקא הנשחטין לשם פסח ולשם חטאת הם דפסולין אבל הנשחטין לשם אשם לא ולדעת ר"א אף הנשחטין לשם אשם ואפי"ה אמר ר"א אמרו דבר א' משום דזה תלוי במחלוקת תנא קמא ור"א ואלו הוה סבר יוסי בן חוני כסברת ר"א בהא הוה אמר הנשחטין לשם פסח ולשם חטאת ולשם אשם וברור:

שם במשנה ולא הוסיף כן עזאי אלא העולה וכו' יש לדקדק פשיטא דלא הוסיף אלא העולה דהנאכלין קאמר ומה רצה לחדש בזה וראיתי בס' חזין נחום שהביא דקדוק זה משם ס' ל"מ יע"ש ומה שתירץ בשמו ולי נר' דכא לאפוקי קודם שנאמר דבן עזאי ס"ל כר"א דהנשחטין לשם פסח פסולין מכח ק"ו דר"א מצינו מותר הפסח בא שלמים וכו' ומת פסח שמותרו בא שלמים וכו' כדלעיל ומה שהשיב לו ר"י דמצינו דמותר חטאת בא עולה וכו' ומה חטאת וכו' לא יתכן לדעת בן עזאי דס"ל דעולה לשם חטאת ג"כ פסולה ולכך הוצרך לומר דלא הוסיף אלא העולת ולא הנשחטין לשם פסח וטעמא דר"י מצינו שחשיב לו לר"א כך לשיטתו דר"א אבל בלאו הכי הו"מ להשיב מה לפסח שכן בכרת כדכתב ה' ח"נ נר"ו לעיל יע"ש ודעת ר"א כדכתיבנן בעניותין לעיל יע"ש:

דף י"ב תו' בד"ה ואם איתא וכו' אבל לר' אושעיא. דאינו תופסו לטעם טוב א"כ מאי פריך וכו' וק"ק דאימא לעולם תופסו לטעם טוב ולא רצה דזה טעמו של בן בתירא משום דהוקשה לו ק' ר' אבהו ויש ליישב:

בד"ה לילה לקדשה וכו' בין לבר פדא בין לר"י וכו' עכ"ל עיין מה שהקשה ה' צ"ק ח"ל השכ"י פי' בין לר"פ דס"ל אין קדושה חלה על העוברים ודאי תק' ליה איך הם במעי תמימה קדוש כיון דס"ל אין הקדושה חלה וכו' אלא אפי' לר"י דס"ל דקדוש תקשי איך קדוש הא לילה דוקא כתיב ע"כ:

בד"ה יום להרצאה וכו' בפ' בתרא נמי תנן וכו' אינו בכרת דאם עלו וכו' מה שנר' לעניות דעתי להצריך ביאור בזה כבר כ' בס' צ"ק קחנו משם ובשי' כ"י הגיה תיבת דאם עלו והחליף ד' בו' וצ"ל ואם ובזה אין צריך שום ביאור כי מבואר הוא מעצמו:

בד"ה וש"מ יש דחוי וכו' וי"ל דמשכחת לה בקיבול דם בכלי וכו' עכ"ל והתו' בקידו' דף ז' כ' ואשכחן נמי דיחוי בדמים דלא הוי דיחוי מעיקרו כגון המפריש נקבה זכו' וע"ש באו לתרץ כיון דקדושת דמים לא משכחת אלא בדיחוי מעיקרא א"כ לימא ש"מ יש דיחוי בדמים דלא איצטריך תו לאשמו' דדחוי מעיקרו הוי דיחוי כיון דגם בקדושת דמים דיחוי מעיקרו הוי דיחוי כ"ש קדושת הגוף ואהא תירצו ואשכחן וכו' ור"ל דאי לא תנא אלא דיש דיחוי בדמים הוה אמינא בנר' ונדחה הוא דאשכחן כה"ג בקדושת דמים ועיין בה' ח"נ וטעות סופר נפל בדבריו וכצ"ל וא"כ לישמועי' דיחוי בדמים ולא איצטריך לאשמועי' דחוי מעיקרו וכו' והוא כמ"ש:

בא"ד וה"ר חיים וכו' ולא אמרי' כיון דאין קדושה וכו' כצ"ל וכן הגיה בשכ"י:

ע"ב בא"ד הלא כו נמי נימא אין דיחוי וכו' כצ"ל וכן הגיה בשכ"י:

ע"ב בא"ד ור"ח מפרש וכו' כלו' שלא יקריב מן הדמים קרבנו שהיה בדעתו להפריש ור' שמשון נמי פי' כן וכו' מיהו אינו כן וכו' עכ"ל ואפשר דאם גרסי כגירסת הרמב"ם בפי' המשניות שם בפסחים ויפלו דמיי לנדבה ועיין בתי"ט שם וכזה יתורץ מה שהק' ה' ל"מ על מרן יע"ש כמו שהארכתי בפי' הרמב"ם בפ"ד מהלכות קרבן פסח הלכה ד' יע"ש והברייתא שהביאו דקתני ויביא בדמיו פסח אפשר דסברא דאין ב"ח נדחים ועי"ש באריכות:

בד"ה וש"מ וכו' וי"ל דבידו לתקנו תדע לגבי לולב וכו' עכ"ל עיין לה' צ"ק נמצא דכפי הצד שיש דיחוי אצל מצות אין כאן חילוק בין הקדשים למצוות ולכך הוצרכו לתרץ דבידו לתקנו ודבריהם בפסחים שכתבו לחלק בין המצוות לקדשים הם קשים דלפי אותו היקש אי אמרינן שיש דיחוי אצל מצוות לא מצינן שום חילוק ביניהם:

בד"ה בן עזאי וכו' לא דמי וכו' כ' בשפ"י וז"ל פי' דהתם אי דרשת ק"ו דאינו אלא בשריפה סופו להקל הוא דאי לא מצא עצים יבטל השבתת חמץ והתורה אמרה תשביתו מ"מ אבל הכא לא נפיק מיניה קולא כיון דדיניה הוי הכי עכ"ד:

דף י"ג תו' בד"ה אתה אומר וכו' ולפיכך ק' וכו' עיין בקרבן אהרן מה שרצה ליישב בזה ודבריו תמוהים ועיין בחי' לשם בת"כ בפ' ויקרא פ"ד ברייתא ר' ועיין שם מה שישבו בעניותין:

בד"ה ככהן וכר"ש עיין להרב צ"ק וכבר תמה עליו ה' ח"נ נר"ו מהרמב"ם יע"ש והיא משנה ערוכה בריש פ' שני דמכילתין כל הזבחים שקיבל דמן זר וכו' ומ"ש הרב הוא לענין מתה וברור:

ע"ב א"ל ההוא מרבנן לרבא ושפיכת שיקיים וכו' ע"כ. יש מקשים דקארי לה מאי קארי לה דהא כדברי רכא עצמו הא דאמר הריני מקבל ע"מ לשפוך שיריים למחר אוקי לברייתא שפוסלת וא"כ מוכרחין אנו לומר דברייתא דאמעיט. להו היינו בדחשיב בהם ודברי רבא ומתניתין דקא מקשי מינה היינו בדחישב עליהן וכמו שתירץ הא דאמר הריני זורק וכו' הא דאמר הריני שופך וכו' ונראה דקושיתו היא על המשנה והברייתא דשניהם בלשון א' נאמרו ומשמע ליה דשניהם באופן א' מתפרשים או כדחישב בהן או בדחישב עליהן שוב ראיתי לה' בעל קרבן אהרן ז"ל בת"כ פ' ויקרא פ"ר ברייתא ה' בהאי ברייתא שהובאה בסוגיין בויכוח של ר"ט ור"עק שהביא קושיא זו משם הראב"ד ויישב כמו שיישבנו יע"ש ועוד אפשר לומר דהוא מרבנן אכתי לא שמע מה שתירץ רבא אקושיא קמייתא ועיין עור שם מה שפי' הראב"ד מכח האי קושיא וק' לי על דבריו ז"ל דאחר שכי' להההיא ברייתא דס' צו יכול שאני מרבה שפיכת שיריים וכו' וממעיט ליה דאינו אלא בקבלה לבד שאם קבל ע"מ לשפוך וכו' לא פסל וכו' א"כ איך כ' אח"כ וז"ל והנר' דבא רבא לאשמועי' דטעמא דאמר הריני שופך ע"מ להקטיר וכו' אבל אם אמר הריני מקבל ע"מ להקטיר אימורין למחר אע"ג דלא מעכבי כפרה פסל וזו היא מתני' וכו' יעש"ב והא הברייתא קתני לשניהם בחדא מחתא יכיל שאנו מרבה שפיכת שיריים והקטרת אימורין ת"ל וכו' יצאו ש"ש והקטרת אימורין ובאופן שפי' ש"ש שהוא דאמר הריני מקבל ע"מ לשפוך כשר כך יתפרש הקטרת אימורין דהיינו אם מקבל ע"מ להקטיר אימוריו כשר והתימא מהרב איך לא הרגיש בזה ומה שהק' ח' וז"ל ועוד שאם יגרע מהקבלה משום דלא כתיבה כהדיא מי יתן ונדע למה לא יגרע ג"כ מהשחיטה וההולכה שכולם באו מהריבוי וכו' עכ"ד ולא ידעתי מי הגיד לו שאין כוונת הראב"ד דגם בשחיטה והולכה יגרע ג"כ מזה הטעם עצמו הלא גם לשיטת רש"י ז"ל זה החילוק שבין הקבלה

לזריקה שהוא במחשב עליהן ת"ח נמי בשחיטה והולכה דינם כקבלה שאם סחט ע"מ להוליך כשב והא דלא נקט אלא קבלה משום דויכוח של ר"ט ור"ע בקבלה איירי ויש ביניהם עוד שינויים אחרים לכך נקט קבלה ובודאי ה"ה שחיטה והולכה וע"ע ביתר כבו וצ"ע ועוד הק' בישיבה על מה שהק' ה' ק"א קו' א' על דברי הראב"ד וז"ל דבכ"מ כאשר יאמר הא והא אוקמתא א' היא על ברייתא שלנו ואח"כ על הברייתא שהביא ממקום אחר וכו' אבל לפי' הראב"ר הוא בהפך וכו' ע"כ והא קמן תי' הא' כאן במחשבת פגול כאן במחשבת מ"לש וכאן הא' הוא על הברייתא שהביא וגם תירוצא בתראה הא דאמר הריני זורק וכו' הא דאמר הריני שופך וכו' והא הא' הוא על הברייתא שהביא:

דף י"ד רש"י בד"ה. חוץ לזמנו וכו' ומיהו כרת לא נ"ל וכו' ודיו וכו' עכ"ל כ' בספר מראה כהן וז"ל דלפי מה שאמר פר"ש. מקוצי כמ' קידו' דף י' ע"ב ד"ה זו וכו' דלא אמרי' דיו אלא היכא דבעי' ללמוד דין חדש אבל היכא דהק"ו בעי לגלויי מילתא כגון התם דהק"ו הוא בא לגלויי דארוסה בכלל קנין כספו לא אמרי' דיו לא תירץ רש"י כלום דה"נ בא לגלויי דהפיגול דאמר רחמנא קאי נמי אפנימיות עכ"ד ולעד"ן דה"נ דבר חדש הוא דפיגול לא כתיב אלא בשלמים וחטאת למדנו מריבוייא כדאסיק גמ' לעיל ולר"ש דוקא מאי דריבתה תורה חטאות בחיצוניות כמו שלמים שהם על המזבח החיצון אבל חטאות הפנימיות שאינם על מזבח החיצון אינם בכלל פיגול כלל והוי כמו קרן בר"הר שהוא ודאי דבר חדש ודע שהגר"ש חילק חילוק אחר לתרץ. קו' התו' שם הביאו. ס' ק"א ז"ל במדותיו בביאור הדיו והוא דלא אמרי' דין אסיף דינא אלא היכא דישאר הלמד בכח ומדריגת המלמד ולא יורידהו הדיו למטה ממנו כגון ההיא דארוסה דאי אמרי' דיו אסיף מה ביאה אחר חופה אף כסף אחר חופה אנו גורעין כח האשה הלמידת מכח השפחה המלמדת דבשפחה כסף למעלה מביאה ובאשה אי אמרי' דיו יהיה הכסף יותר גרוע מביאה דביאה מועיל בה אחד קנין ובתחילת קנין כמו כסף ושטר ואח"כ. ביאה ותחילת קנין כמו ביאה ואח"כ חופה אבל כסף א"נ ראינו גומר וכו' אבל בסיף קנין אינו מועיל דכסף אחר כסף אינו מועיל עכ"ד בקיצר יעש"ב והנה בנדון דידן ג"כ אף אם נהפוך הקו' ויהיה דיו אסיף דינא דעבדינן הכי ומהשלמים שכשרין בש"לש מתפגלין בחוץ לזמנן חטאת שפסולה כש"לש א"ד שמתפגלת בחו"לו ואי אמרי' דיו אסוף דינא שפסולה בש"לש ואין בה כרת גם בחוץ לזמנה פסולה ואין בה כרת אין בזה כלל הגר"ש ז"ל דע"כ לא קאמר ה' אלא אם ע"י הדיו יש מעלה בש"לש על חוץ לזמנו כי האי דארוסה דקאמר ה' דבאשה ביאה למעלה מכסף אבל הכא דשוים הם ש"לש וחו"לו לא נמצא מדברי רש"י ומוסכמים הם עם דברי הר"ש מקוצי והגר"ש זיע"א:

תו' בד"ה מודה וכו' ור' יוסי ס"ל כר"ש וכו' עכ"ל דע דאינו כר"ש ממש דר"ש ס"ל אין פיגול כלל בחטאות הפנימיות אבל ר' יוסי ס"ל דיש פיגול מיהא בחטאות הפנימיות אם חישב בדבר הנעשה בחוץ על דבר הנעשה בחוץ וכמ"ש בברייתא שם בהדיא ורע עוד דהתו' ס"ל דדוקא קאמר ר' יוסי דאין פיגול אלא בדבר הנעשה בחוץ ע"ד הנעשה בחוץ אבל אם חישב בדבר הנעשה בפנים על דבר הנעשה בפנים אינו פיגול דאל"כ מאי מקשה הא שפיר שייך לאוקו' אהאי דפ' הנזקין כגון שחישב בטבילת אצבע על החזייה ששניהם בפנים או שחישב בחזייה בתחילתה על גמרה וכמ"ש התו' לעיל דף י' ד"ה מחשבין גבי זריקה יע"ש אלא ודאי דס"ל דוקא קאמר וכפ"ז צריכים אנו לומר דההיא ברייתא דט"א מפגלת דלא כר' יוסי ולא כן דעת הרמב"ם בפ' י"ז מה' פ"המ דין ג' ה"ו ועיין בחי' לשם וצ"ע ואין להק' לפ"ז לוקי דהא דקתני ט"א אינה מפגלת כר' יוסי דאכתי איכא לאקשויי מאי איריא ט"א הא אין פיגול בעבודת פנים כלל וברור:.

גמ' פסח וחטאת לא קרבי בבמה וכו' הק' הרב צ"ק ז"ל וז"ל אע"ג דסוגיא דהכא אליבא דר"ש ור"ש ס"ל לקמן דף קי"ז דפסח קרב בבמה גדולה וא"כ איכא למיפרך מה ש"לש שכן נוהג בבמה כפסח וכו' עכ"ד יע"ש מה שיישב ושמעתי שגם ה' פ"מ נתקשה בזה וגם ה' ח"נ הניחה בצ"ע ותמיה אני על דבריו א' דנראה מדבריו דאי הוה סוגיא דהכא אליבא דרבנן עליה דר"ש ניחא והא רבנן מקילי טפי וסוברים דגם פר העלם ושעיר ע"א היו קרבים וכ"ש פסח דה"ק ר"ש אף צבור לא הקריבו וכו' גם מ"ש וא"כ איכא למיפרך וכו' הוא תמוה דבבמה גדולה בחוץ למקומו נמי נהג בת ע"ש במ"ש דף קי"ב ע"כ ועיין ברש"י סם בד"ה קרשי קדשים ואחר כתבו זה ראיתי לה' מראה כהן שכת' תי' זה מרעתו דכיון דבבמה גדולה יש קלעים א"כ פוסל חוץ למקומו דטעמא דשאינו נוהג בכמה כ' רש"י משום דכל הבקעה מקומו וזה אינו בבמה גדולה והוק' לו ז"ל ע"ז מדלא תני לה לקמן פ"ב דחוץ למקומו נוהג בבמה נדולה ואינו נוהג בבמה קטנה עכת"ד יע"ש ואלו ראה זאת המש' דף קי"ב ע"ב לא היה מסתפק בזה וז"ל המשנה באו לגלגל (פי' שהוא במה גדולה) הותרו הבמות ק"ק נאכלין לפנים מן הקלעים קדשים קלים בכ"מ וכו' ע"כ הרי לך דאיסור חוץ למקומו נוהג בבמה גדולה:

ע"ב רש"י בד"ה והא שחיטה וכו' וליכא למיפשט לרבנן דמשים דס"ל דהולכה א"א לבטלה וכו' עכ"ל. וק"ק וכי פליגי במציאות דלפי האמת הולכה אפשר כדתנן שוחט בצד המזבח וזורק ע"כ נראה דכוונתו דחשבינן לה כא"א לבטלה כיון דהשתא מיהא שחט ברחוק למזבח וכן מצאתי כשכ"י שהגיה ברש"י כן כא"א לבטלה דמי כצ"ל ונלע"ד הא דלא פי' אקושיא אדר"ש משום דס"ל לרש"י דאר"ש ל"ק דאין ה"נ דסבר ר"ש דאם

אפשר לבטלה כשירה אבל אם א"א לבטלה אינו מוכרח שיסבור פסולה אלא לפעמים פסולה ולפעמים כשירה ול"ק משחיטה דא"א לבטלה וכשירה אבל לרבנן פריך שפיר ועיין עוד בתו' ועיין מ"ש ה' יתר הבז ודבריו יוצדקו אם היה כותב רש"י לרבנן ולר"ש והיינו מקשים אמאי הוצרך להזכיר רבנן כיון שעיקר הקושיא היא לר"ש ואז שבודאי דבריו יוצדקו אבל השתא שלא הזכיר אלא רבנן ליכא קושיא ולענ"ד דמי דכתיבנא הוא עיקר כדברי רש"י:

תו' בד"ה והא שחיטה וכו' תימא וכו' והא דפסלי בהולכה משום דמקבלה ואילך וכו' עכ"ל. ק"ק דאי טעמייהו דרבנן משום דמקבלה ואילך וכו' היכי מכשרי' לר"ש דהא לר"ש מודה בזה דמקבלה ואילך מ"כ דע"כ לא פליג ר"ש אלא באפשר לבטלה ובזה הוא דחלו רבה ורב יוסף כשרות ההולכה בזה או פסלותה ואפשר דכוונתם היא דאימא דטעמייהו דרבנן דפסלי בהולכה משום דא"א לבטלה ומשום דמקבלה ואילך מ"כ אבל אם חסר א' משניהם לא פסלי ועיין מה שהק' ה' צ"ק והנר' לע"ד כבר כתבו ה' ב' יתר הבז דיש חילוק בין עבודה דלא מעכבה בפרה ובין אפשר לבטלה דהולכה הגם שאפשר לבטלה מ"מ אם שחט רחוק מהמזבח מעכבא כפרה ועש"ב ופשוט:

בד"ה הג"ה וכו' וא"א לומר כן דאהכשר זר גופה מייתי לה הכא וכו' עכ"ל ועיין מ"ש הצ"ק וכפי הנהתו תיקשי אמאי ניידי משיטת רש"י יניחו שיטת רש"י ויפרשו הש"ס מדאתכשרו כל הפסולים וכ"ש שיקשה למה שפי' ה' יתר הבז יע"ש פירושו ע"כ נר' דס"ל להתו' דפיסול זר ופיסול כל הפסולים חדא מחתא נינהו וחד טעמא ולא הכריע מזה לזה כלום וכ"כ ה' שיח יצחק בחי' למ' יומא ד' מ"ב בדבור התו' שהביא ה' צ"ק יע"ש ועיין עוד לרש"י לקמן בפ"ז דף ס"ח בד"ה זר וה"ה לאונן וערל וכל הפסולין וע"ש בסוגיא דמוכח בהדיא דזר וכל הפסו' חדא מחתא נינהו:

דף ט"ו רש"י בד"ה ונהי נמי וכו' כלומר וא"כ מפרשת לה דבכשר אחר של צד המזבח קאמר וכו' כן היא נוסחא ישנה והקושי מבואר דהא אי אמרי יחזור הכשר א"צ עוד תיקון כלל ומאי האי דקאמר מ"מ ש"מ דכשירה ע"י תיקון ועיין לה' צ"ק מה שנדחק בזה ומה שנלע"ד כבר כ' ה' ח"נ נר"ו וכ"כ בשכ"י ממש ועוד נלע"ד דהגם אם נאמר יחזור הכשר ליכא למיפשט מינה דהולכה שלא ברגל שמה הולכה דאחר דאסיקנא דלאו שמה הולכה. אז אם גרסי' יחזור הכשר ח"פ יחזיר הכשר ויסיימה בהולכה ולא חיישינן לתחלת הולכה שהיתה שלא ברגל כיון שסוף ההולכה היתה ברגל ואפשר דגם לעיל כשדחה אימא יחזור הכשר ויקבלה אין כוונתו דתיפשוט מינה להפך דשמה הולכה אלא דלא תיפשוט מינה מידי דגם אם נאמר דלא שמה הולכה מ"מ הכא כשר כיון שבסוף

היתה ע"י הולכה ונמצא דההולכה דלבסוף היא מתקנת ההושטה ה"א שהיתה שלא ברגל וזהו מ"מ ש"מ דכשירה ע"י תקנה ר"ל בין אי קתני הברייתא כפשטה דהיינו בעיין בין אם קתני יחזור הכשר תיפשוט מינה שסופה מתקנת תחילתה וכ"ש בעיין דמחוירה לאחוריו שתחילת ההולכה עצמה מתתקנת. ואחר כתבי זה ראיתי לה' מראה כהן שפי' כן אחר דאותו דברי ה' מש"ל שנכנס ביה אי בעינן הולכה ברגל מתחילה וע"ח או לא יע"ש וים מקשים ע"ז א"כ מאי מקשה ר"ן לעולא מהא דנשפך וכו' אימא דההיא דנשפך מיירי שלא הגיע עד למזבח ובאותו דרך עד למזבח עביד הולכה ולא איירינן בהגיע עד למזבח ולאו קושיא היא דאנן לא אמרי' כן אלא אי קתני הברייתא יחזור הכשר ויקבלנה אבל לפי האמת דתנינן יחזור לכשר אין חילוק ועיין כה' מש"ל שהאריך בזה ברוחב שכלו הזך:

גמ' הוליכן זר וכו' ומ"ס לא אפשר לתקונה וכו' ע"כ לעיל איתותב עולא דאמר משמיה דר"י ל"א לתיקונה מהא דנשפך וכו' והכא שתיק הגמ' אמ"ה דלא אמרי' לתיקונה וצריך טעם ויש לחלק בין הולכה שלא ברגל להולכת זר דבהולכה ש"ב איתותב מהא דנשפך שגם היא הולכה ש"ב והכא שאני שהיא הולכת זר ורש"י דכ' לעיל בבעיא בין שעשאה זר וכו' ההוא דעביד מעשה איצטבא ולא הלך ממש כי הכא ובזה יבואו פסקי הרמב"ם על נכון דפסק להההאי דנשפך על הרצפה מן הכלי ואספו כשר ופ' דל"א לתיקונה שוב ראיתי לה' ב' יתר הבז שכ"כ אלא שלא הכריחו מהגמר' וכדכתיבנא ספ"ק בע"ה:

פ"ב ע"ב תו' בד"ה טבול יום וכו' והא דלא תני טמא ברישא וכו' עכ"ל ר"ל קודם טבול יום והוי לא זו אף זו וה' צ"ק וה' ח"נ לא פירשו כן ולא ידעתי למה ומה שתירצו דניחא ליה למיתני טמא בהדי ערל אין להק' דליתני תרוייהו לעיל כדכ' הצ"ק משום דערל דברי קבלה הניחו לבסוף ועיין בתי"ט שכ' דממחוסר בגדים ואילך לא שייכי בישראל ועיין בתו' דף י"ז ד"ה טבול יום:

בד"ה אלא למעוטי וכו' ועי"ל דבהאי קרא וכו' ולא ידענא לאי מינייהי נקי' וכו' עכ"ל ק"ק הא קי"ל כל היכא דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשי' ונהי דמיתה בירי שמים היא זו מ"מ נחזי אנן הי מינייהו חמורה ונילף וראיתי להכ"כ י"ה לקמן שכ' דמיתה בידי שמים חמורה היא מכרת א"כ כ"ש דקשה אמאי איצטרי' ג"ש בלאו הכי נילף לחומרא שהוא במיתה ועיין בתו' בפ' כ"ש דף כ"ד ב' בד"ה אמרת ק"ו והראוני לשין מרן בפ"ר מה' ביאת מקדש שכ' בהדיא דמיתה בידי שמים יכרת יש חומרא בזה מה שאין בזה ויש חומרא כזה מה שאין כזה יבזה ניחא:

דף י"ו גמ' זר שאינו אוכל א"ר שאם עבר חלל ע"כ בס' מראה כהן מקשה לפי דברי התו' במ' תענית דף י"ז ע"כ בר"ה דבר זה יע"ש א"כ נימא כאן חלל יוכיח דאעפ"י שאינו אוכל אם עבר לא חילל אף אני אביא זר שאעפ"י שאינו אוכל אם עבד לא חילל ולא תימא מה לחלל שכן אינו מוזהר כיון דהוא מוזהר באזהרת עשה ואזהרת עשה מיקריא אזהרה כדמוכח מהתו' בד"ה היכן מוזהר וכו' ומהגמרא לקמן ע"ב הצד השוה שבהן שכן מוזהרים וכו' והחלל מוזהר ובעשה דכהנים ולא חללים עכ"ד יעש"ב ויש מתרצים מה לחלל שכן זרעו של אהרן וליתא דא"כ מה מקשים החו' טמא בק"צ וכ"ג אונן יוכיחו וכו' ונלע"ד דדרשא זו דכהנים ולא חללים לא הובאה אלא לענין טומאה אבל לא לענין עבודה דלענין עבודה כ' רש"י במ' קידושין דף ס"ו ע"ב בהאי שמעתא ואפי' חולין שבו תרצה וז"ל ולכתחלה לא קאמר דהא מחולל קרייה רחמ' שנתחלל מקדושת כהן עכ"ל וזו אינה אזהרא כלל אפי' אזהרת עשה וא"כ שפיר איכא למיפרך מה לחלל שכן אינו מוזהר ויש מי שתירץ מה לחלל שכן זרעו של אהרן וליתא דא"כ מ"מ התו' טמא בק"צ וכ"ג אונן יוכיחו וכו' ע"כ כדכתיבנא:

תו' בד"ה אף אני אביא זר וכו' עיין במפרשי' שנתחבטו בזה הלשון ועיין בחי' למ' מציעא דף ד' בתו' בד"ה הצד השוה ומה שאמרו לכך צריך לטעמא דאזהרא וכו' פי' דבריהם דהמ"ל הצד השוה שהן גריעי:

בד"ה מה ליושב וכו' הק' הר' אפרים ז"ל כהן גזלן וכו' ול"ק היא כיון דגזלן אינו מוזהר וכו' עכ"ל הק' בס' למודי ה' למוד צ"ד דף נ"ד ריש עמור ג' וז"ל דנילף כי האי גוונא ומה פיסול עדות שאינו כב"מ ישנו כגזלן פיסול עבודה שישנו בב"מ א"ד וכו' וצ"ע ונר' דאינה קושיא דאיכא למימר אזהרה תוכיח שישנה בב"מ ואינה בגזלן אף אני אביא פיסול עבודה שאע"פי שישנה בב"מ אינה בגזלן דזה כלל פשוט דכל פרכת מה כשיתהפך הק"ו מנושאים למקומות תהיה יוכיח אבל אי קושיא הא קושיא דאזהרה גופה נילף בהאי ק"ו וכ"ת אין מזהירין מן הדין מ"מ לא תיעשה פירכא דדבר שהיינו למדים אי לאו כללא דאין מזהירין מן הדין לא יהיה פירכא ועיין בחי' למ' ע"א דף מ"ו ע"ב בגמ' ועיין כחי' למ' מציעא דף פ"ח ע"ב ועיין לה' מש"ל בפ"ה מה' יסודי התורה בד"ה והנראה אצלי וכו' וצ"ע:

ע"ב גמ' אתיא ק"ו מיושב וכו' עיין מה שהק' בס' יתר הבז ופנים מאירות שהביאו ג"כ ומה שנלע"ד מצאתיו בח"נ לעיל בתו' בד"ה אתיא וכו' יע"ש וג"כ מה שיש להק' ברבי ר' ישמעאל בזר ואונן ומה שנלע"ד לתרץ הכל מצאתי בה' הנז' ות"ל שנתכוונתי לדעת

גדול וקצת ראייה יש מדלא קאמר הש"ס דבי ר' ישמעאל תנא אמאי לא אמר מהני קראי כמ"ש ור"א מ"ט ל"א מזמן המקדש וכו' ואידך מ"ט ל"א וכו' ועיין:

תו' בד"ה אתיא בק"ו מיושב וכו' שכן לא הותר וכו' ובס' מ"כ מביא משם א"צ דהאי פירכא כל דהו היא ובחדא מחתא לא פרכי' פירכא כ"ד עכ"ד יע"ש ובס' הנז' סיים וז"ל ולי נר' להוכיח דפי' זו לאו פירכא כ"ד היא וכו' ובסוף דבריו אדרבא מוכח דהיא פיר' כ"ד ואולי שט"ס נפל בדבריו ולעד"ן קצת ראיה דמיקריא פי' כ"ד מדלא פריך לה הש"ס כדבעי למילף זר מב"מ וכדבעי למילף אונן מב"מ ויפרוך הכי מה לב"מ שכן לא הותר מכללו משא"כ דזר הותר מכלל בבמה ואונן הותר מכללו בכ"ג:

שם גמ' והותר טומאה אצל כ"ג כקרבן יחיד ומה אנינות וכו' טומאה שהותרה אצל כהן הדיוט בק"ץ א"ד שהותרה אצל כ"ג בקרבן יחיד וכו' ע"כ ק' ואימא דיו אסוף דינא מה כי הותרה אצל כהן הדיוט דוקא בק"ץ אף כשהותרה אצל כ"ג בק"ץ דאנן קי"ל כרבנן דר"ט דהגם דמיפריך הק"ו אמרי' דיו ולדברי התו' בד"ה ולא הותר וכו' ניחא:

תו' בד"ה אבל בקרבן צבור וכו' וי"ל כיון דלא ילפי' וכו' עיין בס' ה' ח"נ נר"ו מה שתירץ לקו' ה' פ"מ קתנו ובואה ולדבריו ק' א"כ מה מקשו התוס' מעיקרא הרי חטאת דאהרן וכו' דאימא שאני התם כיון דאיכא אהרן שמותר להקריב באנינות והוי כמו שיש בהן שאינו אונן שאינו מקריב האונן ועוד דלדבריו היכי משכחת לה דהותרה אנינות א"כ בק"ץ דאף אם היו הכהנים כולם אוננין מוכרח שיש בהם כ"ג וכ"ג דינו כמי שאינו אונן אלא ע"כ לומר דהגם דילפי' מטומאה מ"מ הא כדאיתא והא כדאיתא דשאני התם כיון דנגע בו טימאן ולא אפשר ליאכל בטומאה ומוכרח שהוא פסול אבל באונן אף אם הקריבו אונן מאי הוי הקורבן אין בו שום פגם ועוד גם בטומאה לא בעי' עד שיהיו כל הכהנים טמאים אלא אם היו דוב הכהנים טמאים סני וכ"כ הרמב"ם גם בני אהרן הרוב היו אוננים שהם אלעזר ואיתמר והוי אהרן יחיד לגבייהו ועיין בס' ה' מ"כ שתירץ יתיב לקו' הכ"מ:

בד"ה ומה טומאה תימא אי אנינות לילה דאוריית' וכו' עיין לה' צ"ק שכתב וז"ל בשלמא אי אנינות לילה דרבנן באנינות נמי הותרה דלא העמידו דבריהם במקום כרת יע"ש ולא ידעתי מי הזקיקו לומר לא העמידו דבריהם במקום כרת דאף אם העמידו דבריהם לא הוי אלא מדרבנן ומדאורייתא מותר ואיסור דרבנן ודאי דלא הוי פירכא:

דף י"ז רש"י בד"ה ט"י דאם עבד במיתה וכו' באלו הן הנשרפין דגמר חילול וכו' כצ"ל וכן הגיה בשכ"י:

תו' בד"ה ט"י מנ"ל וכ"ת לא נילף ביאת מק' מינייהו קשה וכו' כן הגיה בשכ"י וכצ"ל:

בא"**ד** ומהני טעמי וכו' דהא קרא דביאת מק' משמע לפיטורא וכו' כן הגיה בשכ"י וכנ"ל ועיין מהר"ם שיף:

בד"**ה** רמז לטבול יום וכו' המ"ל וכו' וחד מהנך עכ"ל לכאורה ק' דמה להצד השוה שבהן שהן מוזהרין תאמר בט"י שאינו מוזהר וכ"ת דגם ט"י מוזהר אזהרתו מהיכן נפקא מהאי קרא דלא יחללו כיון שמוכרח להביאו יליף מיניה גם לענין חילול וי"ל דמשמע דדעת המק' היא דהגם דפשי' ליה דט"י אם עבד במיתה מהאי קרא נפיק מ"מ לענין חילול לא ניחא ליה לאוקומיה בט"י כדמשמע מדברי התרצן שהשיב לו ט"י דאם עבר במיתה מנ"ל וכו' ואהא קא מקשו דיניח סברת המקש' בזה וחילול דט"י נילף מק"ו מיושב וחד מהנך ואין לומר דהא דלא תירץ כן בי היכי דלא נימא דקרחה ומשחית פאת זקן מחללי דאין משמעו' הש"ס כן אלא משום דלט"י גופיה איצטרי' שוב ראיתי לה' מ"כ שתירץ כן על קושי' כיון שמוכרח על האזהרה וכו' יע"ש וכבר דחי' בעניו עוד תי' ז"ל דר' סימאי יליף לאונן דמחלל מק"ו דטמא וזר וכו' כתנא רבי ר"י והתו' הקשו לעיל וז"ל מה לטמא וזר וכו' שכן פסולין בפ' וי"ל דט"י יוכיח ואם הוה יליף גם ט"י עצמו מק"ו לא אתי לא ט"י ולא אונן דאיכא למפ' שפיר דמה להנהו שכן פסולין בפ' לכך הוצרך למי' לט"י מקרא והשתא שפיר מצי למילף אונן דאיכא למימר ט"י יוכיח עכת"ד ודפח"ח מיהו לפי מ"ש לעיל לתרץ הני תרי תנא דבי ר"י אהדדי דכוונתו היא דלא איצטריך תרי קראי דזר ואונן אלא או דזר ויליף אונן או דאונן ויליף זר מק"ו אבל הא דנכתבה שניהם חד מינייהו מוכרח וחד מינייהו מילתא דאתיא בק"ו טרח וכ' לה קרא אין מקום לדבדיו אלו דנמצא דגם תנא דבי ר"י ירע שפיר שיש פסוק באונן וא"כ שפיר מצי למילף מינייהו וכדפריך מה להנהו שכן פסולין בפרה א"ל שפיר יוכיח והוא ז"ל לשיטתו אזיל יע"ש מה שתי' לקושיית תנא דבי ר"י אהדדי:

גמ' במחוסר כפורים ט"י לא אתי מיניה שכן מחוסר מעשה ע"כ יש לדקדק לכאורה דהאי פירכא דמחוסר מעשה היא פירכא דסברא וא"כ שפיר מצינן למילף ט"י ממחו"כ מק"ו ומה מחוסר כפרה שכשר בתרומה מחלל עבודה ט"י שפסול בתרומה א"ד שמחלל עבודה וכי. פרכת מה למחו"כ שכן מחוסר מעשה פירכא דסברא היא ומבליעין אותה בתוך הק"ו וכי תימא איכא למיפרך פירכא אחריתי דמה למחו"כ שכן פסול בפרה קאמר בט"י שכשר בפרה הניחה ליוסף הבבלי אלא לת"ק דמכשר מחו"כ מאי איכא למימר וי"ל דאיכא למיפרך מה למחו"כ שהוא צריך להביא קרבן תאמר בט"י שא"צ והגמ' ה"ה דה"ל למיפרך הכי אלא משום בחדא מתרתי פריך הכי פריך הכא נמי הכי:

ע"ב מ"ש טומאה דכל התורה כולה וכו' עיין לה' שיח יצחק בחי' ליומא מה שהק' על הרשב"א בחי' ליבמות ועיין מה שאמרנו בעניו' שם בחי' לתו' שם ד"ה לימד ועכשיו נסתייענו מ"ל רש"י כאן בר"ה מ"ש טומאה דר"ל התורה כולה וע"ש היטב ועיין עוד לה' מ"ב בחי' לתוספות כאן בד"ה שרפה אונן:

דף י"ח תוס' בד"ה תלמוד לו' וכו' ותורה ממשמעו עכ"ל הקושי מבואר וכבר כ' בס' ה' ח"נ וז"ל דאדרבא מסקינן שם במנחות דתורה בעיא חוקה וחוקה לא בעיא תורה וכו' יע"ש מה שתי' ולעד"ן דהתו' אהא דמתרץ שם או תורה או חוקה קאי ור"ל הגם דלפום האי תירוצא פי' תורה ממשמעות אעפ"כ פי' חוקה לאו ממשמעותה אלא מג"ש והא כדאיתא והא כדאיתא וה"נ דלפי האמת תורה אין בה עיכוב כלל ושוב ראיתי לה' הגדול ברכי יוסף נר"ו סי' א' אות י"א שכ"כ יע"ש ועיין עוד שם בפלפולו הישר ובבקיאותו הנפלא שהעלה פי' אחר להשוות הירושלמי עם גמ' דילן ולייש ב' רש"י דסוף מנחות ולייש גם דברי התו' כאן לפי המסקנא יעש"ב ומדבריו גם אני הצעיר למדתי ישוב אחד והבוחר יבחר והוא בהקדים מה שיש להק' שם בסוגיא דמנחות דקא מתרץ שאני התם דאמר מגרשה ומשמנה לימא דשאני התם שמצינו שהחזיר הכ' כמה דינים במנחה לעכב ומדאיצטריך לחזור ש"מ דחוקה דידי לאו עיכובא היא וכ"מ לה' צ"ק שהק' והצריכה עיון יע"ש והנלע"ד ליישב בזה דאה"נ דה"מ לתרוצי כאן אלא דרצה לתרץ אף לפי מאי דס"ד אליבא דשמואל שם דגם מה שהחזיר הכתו' במנחה אינו לעכב אלא דוקא גרש ושמן יע"ש ומעתה נוכל לומר דגם בשאר קדבנית נמי מצי לתרוצי בן דבכל הקרבנות יש בהם כמה דינים שהחזירם הכתוב לעכב ומדהוצרך להחזיר איזה דינים ש"מ דתורה דידהו לאו עיכובא והא דאוקי הש"ס תורה בעיא חוקה וכו' היינו מקמי דידע להאי תירוצא אכל לבתר דידע להאי תירוצא שפיר מיתוקם רב כפשטיה דאו תורה או חוקה ומעתה באים דברי התו' לפי המסקנא שפיר גם בזה הושוו תלמוד דידן והירושלמי ונתיישבו ג"כ דברי רש"י דסוף מנחות דהגם אי הוה כתיב זאת חקת החטאת לא הוה שמעי' דחקה דידה לעיכובא מדהוצרך וכו' כדכתיבנא דגם השתא דכתיב תורה צריכים אנו לומר כן:

שם בגמ' אלא להבדיל למה ליה לכדרב וכו' עיין בחי' לרש"י ז"ל בחומש בפ' זה וצ"ע:

תו' בד"ה חוזרני לומר וכו' דאע"ג דממילא שמעי' וכו' וז"ל השכ"י פי' אע"ג דממילא שמעי' מדמחלל עבודה משום דאיקרי זר ממילא דהוי במיתה כזר ששימש אפ"ה אצריך ביה מיתה בהדיא משום דלא כתיב בהאי קרא:

בא"ד ולעולם בפ' דלעיל וכו' פי' לאפוקי מתירוצא קמא בד"ה אין בגדיהם עליהם ותירץ אע"ג דכולהו בגדים וכו' מ"מ מיתה אמכנסיים דוקא עכ"ל הרב בשכ"י ודבריו נכונים

ומוכרחים למבין ועיין עוד מה שהאריך הרא"ם בזה בפ' תצוה פ' כ"ח פ' ל"ה ועיין בחי' לשם ועיין לקמן אחר ב' דבורים דמ"ש שם נשמע מכאן:

ע"ב תו' בד"ה ואידך אשר לא דריש וכו' ומק' ר"ת וכו' ולאו פירכא היא עכ"ל וק"ק ודקארי לה מאי קארי לה דהא הכא כולהו מרבו כהות סומא כר"ש ובודאי דתרי תנאי אליבא דר"ש ועיין מה שנדחקו המפרשים בזה והנלע"ד דהתו' לא גרסי בגמ' ואידך נ"ל מאשר ואידך אשר לא דריש ע"ב וקביעות דבריהם הוא לעיל ואידך אשר תכסה בה מאי עבד ליה מבעי ליה לכדתניא וכו' ואהא קא מקשו שפיר דמשמע מהכא דאיכא דמרבי כסות סומא ולא מרבה בעלת ה' וא"כ מאי מק' הש"ס במנחות בחר שהביא האי ברייתא להצריך הריבוי דאשר תכסה בה לבעלת ה' אליבא דמאן דפליג על ר"ש הדר הק' ור"ש ר"ל ר"ש מנ"ל לרבות בעלת ה' ומאי קושיא דאימא דרבי שמעון לא מרבה בעלת ה' מאחר דמצינו כאן תנא דס"ל כר"ש ולא מרבה בעלת ה' וזו עצמה קושייתם שם וע"ש בדבריהם ואהא תירצו דההוא סוגיא ס"ל כמאן דמרבי בעלת ה' ולכך רצה לאוקומי ר"ש אליביה גם תירוצם שם קרוב לזה יע"ש ובזה לכאורה נראה ליישב. הקושי' שהביאו ובברייתא דספרי המפרשים משם ה' ב"ז על הרא"ש מהש"ס כאן דקאמר פלוגתא דתנאי וכפי דברי הרא"ש שפי' ברייתא דספרי דקתני ולא בעלת ג' ולא בעלת ה' ויותר דהא כדאיתא והא כדאיתא דהיינו בעלת ג' פטורה לגמרי ובעלת ה' פטורה בכנף הה' ויותר אבל בד' מיהא חייבת דא"כ מנליה להש"ס באן דפלוגתא דתנאי אימא דברייתא דממעטה שלש וחמש הוי כפי' הרא"ש וההיא דמרבי דבעלת ה' בד' כנפיה ועיין בס' ברכי יוסף נר"ו מה שיישב כזה סי' יו"ד ובזה היה אפשר לומר דהרא"ש קשיא ליה קושית התו' כאן ותי' עלה דהסוגיות פליגי דהסוגיא דהכא סברא דפלוגתא דתנאי בזה וסוגיא דמנחות סברא דתרוייהו מודו דבעלת ה' חייבת ומשמעות דורשין א"ב ודבריו אליבא דסוגיא דמנחות הם אמורים כמו שתראה דבריו שם מיהו מדבריו בריש הלכות ציצית שם בה' קטנות נראה בהדיא דגריס ואידך וכו' הכא וא"כ כפי גירסתו אין כאן קושיא כלל:

דף י"ט תו' בד"ה מאי איריא וכו' תימא הא איצטריך וכו' וי"ל דמ"מ וכו' דהני חידוש גדול יותר וכו' עכ"ל כ' ה' צ"ק וז"ל ובמ' עירובין תירצו כה"ג ומ"ו הב"ז כ' דתירצו בע"א והמעיין שם יבין עכ"ל ואני הצעיר עיינתי שם ומצאתי דלא קושייתם ותירוצם שם כי הכא אלא במ"ש בס' ת"נ נר"ו יע"ש וזה פשוט גם הרווחתי מהגהות אשירי שם דגם אי אמרינן דטעמא דאסור במדינה משום גזירה להוציא דם אפ"ה צלצול במדינה שפי' דכיון שהוא דך ורחב אין דרכו להוציא דם וע"ש ומעתה יש לפרש קושית התו' כאן אי

אמרי' דטעמא דאסור במדינה משום שחיקת סמנים בין אי אמרינן טעמא משום גזירה אטו להוציא דם ודלא כה' צ"ק ו\v' ח"נ והא דנקטו בלשונם דטעמא דשחיקת לא שייך בצילצול וכו' וה"ה דה"מ למינקט טעמא דלהוציא דם אלא דקושטא קאמרי לפום מה שהעלו בדבור שקודם זה דטעמא דשחי' סימנים עיקר:

דף י"ח ע"ב גמ' כשהוא אומר אשר תכסה בה הרי בעלת ה' אמור וכו' מרבה אני בעלת ובי' הק' ה' מגן דוד ס"י ס"א וז"ל דילמא כי מרבה בעלת ה' מרבה נמי לה' ציציות עכ"ד ולעד"ן לתרץ דדריש הריבוי הכי כדי שיתקיים המקרא דעל ד' כנפות אבל אי הוה דרשי' שיתן בה ה' ציציות לא יתקיים קרא דעל ד' כזה עוד הק' וז"ל למה ליה אשר תכסה בה ת"ל מיהא שיש בכלל ה' ד' וגם בזה י"ל דאי לאו אשר תכסה הו"א דקרא דעל ד' ממעט לשניהם דהיינו בעלת ג' ובעלת ה' אבל השתא דאית לן ריבוייא ומוכרח לאוקימי בחד מינייהו מהאי סברא שיש בכלל ה' ד' ניחא לן לאוקומי הריבוי בבעלת ה' וזה פשוט עוד הק' בס' מ"כ משם ה' פ"מ אי אמרי' כדליתיה דמי ל"ל לרבות בעלת ה' עכ"ד ונראה ליישב דכוונת הגמ' שהפסוק הודיע לנו דכדליתיה דמי ומכאן נילף לדעלמא דבכל דוכתא אמרי' כמאן דליתיה דמי:

דף י"ט רש"י בד"ה יצא שערו וכו' מראשו למטה עד שנכנס בין כתונת וכו' עכ"ל וק' מניין לו השיער בראשו והרי אם הניח עצמו בלא גילוח ל' יום מקרי פרוע ראש וחייב מיתה וס' ח"ן נר"ו תי' יע"ש עוד נר' דאפשר דעל שער הפאות קאמר ורע שהרמב"ם מפרש פי' אחר בז"ה שכן פסק פ"י מהלכות כלי המקדש ולא יצא שערו מן הבגד וכ' מרן נר' שמפרש דלא כפי' רש"י ע"כ והנלע"ד שפירושו הוא כך יצא שערו מבגדו מהו אי אמרי' שערו כגופו דמי בעי' שיתחפה השיער בבגד כמו הגוף א"ד לאו כגופו דמי ולא חיישי' לה ובזה לא יקשה מה שהקשינו על פירש"י גם בזה ניחא לן דברי ה' מהר"א יצחקי ודברי ה' ל"מ זיע"א שהביאם ה' יד מלאכי בכללי הרמב"ם שמהרא"י כ' דכשהבעייא שנייה לא אפשר למבעי לה אלא באת"ל בראשונה הוי כאלו אמר את"ל בפי' והוי כאלו אמר את"ל בהדיא דלדעת הרמב"ם הוי פשיטותא והל"מ כ' דכשהבעיין הב' אינו דא' דינא כאת"ל בפי' והוי פשיטות והא קמן דתרוייהו יתנהו לפי פירש"י דזו הבעיא היא באת"ל ידו כגופו דמי וגם בעיין אחר שהא' רבא והב' מר בר רב אשי ולפום מ"ש דהרמב"ם מפרש פי' אחר ניחא הכל דאין זה מענין בעיא ראשונה כלל ורע דבין לפי' רש"י ובין לפי'. הרמב"ם דוקא הכא שיצא השיער שלא כדרך למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה הוא דמבעיא לן אבל אם השיער במקומו אעפ"י שהוא ארוך אין בו חציצה דודאי כגופו דמי והתימא מה' מגן אברהם סי' כ"ז ס"ד שכ' ח"ל בזבחים מבעיא לן אם שערו הוי

חציצה וכו' ונר' שמפני זה כ' הרוקח שיש לגלח השיער שעל הצואר ע"כ והרי בהדיא דלאו על שער כדרכו הגם שיהיה ארוך קא מבעיא ליה ופשוט:

גמ' והתניא אם הניחן אינם חוצצות וכו' עיין בס' מ"כ מ"ש כהאי סוגיא מהא דתניא בריש ערכין הכל חייבין בתפלין כהנים לויים וישר' עוד הק' וז"ל דהתם קתני חייבין והכא משמע אם הניחן וכו' ולכתחילה פטורים יע"ש מה שיישב ונר' עוד ליישב דאגב לויים וישר' קתני לישנא דחייכין וכמו שתי' כאן על לישנא דפטורים ופשיט':

ע"ב גמ' בעי רבא נכנסה לו רוח כב"ג וכו' עיין לה' ב"י סי' כ"ז ס"ד פלפול ישר:

ע"ב תוס' בד"ה א"ה דצפרא נמי וכו' אתי בק"ו מיושב שאינו כמותה וכו' עכ"ל. ק"ק הא איכא למימר פרועי ראש יוכיחו שהן כמיתה ואם עבדו חללו אף אני אביא שלא רחוץ ירים ורגלים אע"פ שהוא במיתה אם עכד לא חילל וי"ל דפרועי ראש דלא מחללי הילכתא היא עיין במ' תענית דף י"ז ע"ב ואין דנין יוכיח מהלכה כמו שאין דנין ק"ו מהלכה וראיתי לה' ב' יתר הבז שרצה להכריח מזה דהתו' ס"ל דפרועי ראש מחללי עבודה ודלא כה' כ' צ"ק בריש פרקין ולפום מ"ש אינו הכרח:

בד"ה וחבירו מסייעו וכו' במ' תמיד משמע וכו' עכ"ל לא ידענא אמאי כ' משמע דהרי הדבר מבואר בהדיא בפ"ק דתמיד יע"ש:

בד"ה עמידה וכו' עיין לה' ב"י נר"ו בח"מ סימן טו"ב:

דף ך' גמ' רבא אמר לעולם ראב"ש היא וראה ר"י דבריו וכו' י"ל דהא רבא ודאי דמפרש דרבי מדאורייתא קאמר ולינה פסלה בקידוש כדיליף לעיל טעמא דרבי מקרא ואי הוה ס"ל לר"י כרבי דלינה פסלה מדאורייתא לא הוה אפשר לומר דאם קידש ידיו ורגליו לתרומת הדשן א"צ לקדש למחר וכיון דמדאורייתא הוא אין לחלק דלינה בעמוד השחר תליא לרש"י ולהרמב"ם בזריחת השמש תליא עיין בפ"ה מה' ביאת מקדש ה' ט' וא"כ ודאי דס"ל לר"י אליבא דרבא כראב"ש וכיון שכן מנ"ל לחלק בין תחלת עבודה לסוף עבודה דאם ר' לא שנאה ר' חייא מנין לו ואפשר ליישב דחששא אחרת חייש ר"י דמיום ליום אפשר דאסוחי אסח דעתיה מינה ונראה לו כאלו לא אסח:

ע"ב תו' בד"ה יציאה וכו' והא דאמר בפ' כ"ש גבי לישא וכו' אורחא דמילתא נקט וכו' עכ"ל עיין לס' צ"ק מה שתי' על קוש' מהרש"א במ' סוכה ולתירוצו ק' הא דמסיים שם בגמ' במקום זריזין איתא דאמר מר בלילה בזר כשירה חוץ לחומת עזרה פסולה ועיין לה' יתר הבז שיישב בזה ע"כ:

רש"י בד"ה יציאה וכו' כדרך שפוסל בכל הק' וכו' עיין מה שפי' הצ"ק ובדבריו נתייש' פסקי רבינו אהדרי שפי' כרבי כמ"ש מרן דהלכה כר' מחבירו ופ' להני בעיין:

תו' בד"ה קידש בכלי שרת זכו' ועוד דאין כלי מקדש ליפסל ביוצא אלא בפנים כדמש' בהאי דסוכה וכו' עכ"ל הק' ה' צ"ק וז"ל ותמיה ליה הלא משנה ערוכה היא לק' דאין כ"ש מקדשין אלא בקדש ולמה מביאין ממשמעות דסוכה וצ"ע עכ"ד ולי נר' לתרץ דאילו מן המש' היה אפשר לפרש דהא דאין כלי שרת מקדשין אלא בקדש היינו ליקרב אבל ליפסל מקדשין אפי' בחול וכמ"ש שם הגמ' ארישא דקתני דאין כלי הלח מקדשין את היבש וכו' דהיינו ליקרב אבל ליפסל מקדשין וכו' יע"ש לכך הוצרכו להביא ממשמעו' דסוכה דשם איירי לעניין פיסול ואפ"ה קתני ממלאין בצלוחית של זהב ולא חיישי' לפי' יוצא וע"ש כתו' וזה ברור שוב ראיתי לה' מ"כ שתי' כן אלא שנפל בו חסרון דברים גם ראיתיו שהביא קו' ה' פ"מ על תי' התו' ג"כ וז"ל דא"כ מאי פריך הא בפנים ויצא עבודה כשירה דילמא לעולם אימא לך דפסולה וכ"ת דא"כ לל"ל דקידש בחוץ דס"ד דלא מיפסל יציאה בחוץ משום דאין כ"ש מקדש ביוצא אלא בפנים עכ"ד ואחר המחי' איני רואה שום קושי' כזה דגם אם נימא דלא מיפסל כיון שהוא בחוץ מ"מ אינו מועיל לקידו' והוי כאלו לא קידש כלל ואם עבד כן חלל וא"כ אכתי הול"ל קידש בחוץ וזה ג"כ ברור וכן תי' ה' הנז':

דף כ"נא ע"ב גמ' גופא וכו' מיתיבי כל הכלים וכו' ע"כ לפי מאי דפירש רש"י לעיל דף י"ט ע"ב בדברי ריב"ח שאין כו שאין מחזיק מים כשיעור ד' קידושין מאי מק' הכא מיתיבי וכו' דילמא מאי דמכשרא ברייתא דאפי' שאין בהם רביעית היינו כשהכלי מחזיק כשיעור ד' קידושין והמים אפי' כשאין בהם רביעית סגי ואין לומר דה"נ הברייתא תתפרש על ההחזקה כדמשמע לישנא דכל הכלים בין שיש בהם וכו' דמשמע דאכלים קאי זה אינו חדא דמהתוס' משמע דאמים שכ' וז"ל בד"ה בין שאין בהם וכו' והכא בדהוה ביה רביעית מעיקרא ע"כ הרי לך מדבריהם דה"נ שהכלי מחזיק יותר אלא שהמים שבו אין בהם רביעית ועוד הרי רש"י עצמו כ' לק' בדברי ר"ל משלים למי כיור לשיעור ד' כהנים ע"כ מוכח בהדיא דבעי' מים שיעור ד' כהנים אלא ודאי מ"ש לעיל אינו מחזיק וכו' לאו דוקא שוב ראיתי לה' י"ה שכ"ב והכריח כן ממ"א:

דף כ"א ע"ב גמ' א"ה כלי חול כמי וכו' ע"כ וק"ק דקארי לה מאי קארי לה וכי לא ידע לתי' דממנו אתא למעוטי כלי חול ולסברתו האי ממנו מאי עביד ליה ואביי נמי אמאי לא השיבו כן ואפשר דהקו' ומה ראית סומך ואביי השיבו דזו ל"ק כלל ואדרבא אני מק' על אקרא אמאי איצטריך ממנו לחכי אם לא נאמר דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכ' ל"ק ועוד אפשר דרשא דממנו אתא לממנו ולא בתוכו והוא מאי דבעי לעיל דף כ"א ע"א מה' ביאת מק' דבעיא ולא אפשיטא וראיתי לה' מ"כ שכ' לתרץ שהוק' לו על דברי מרן הללו

וז"ל וקצת תימא דהוא ספק דאורייתא אלא נ"ל דלמסק' קרא דממנו קאי ללימוד אחר וכו' עכ"ד יעש"ב ואני בעוניי קושיא לא חזינא על דברי מרן דמרן כ' וז"ל ומספי' לא מחללינן עבודה וזה ודאי אף אם יהיה ספק דאורייתא לא מחללינן עבודה וזה פשוט מיהו אם לא עבד צריך שיחזור ויקדש וזה פשוט ולא הוצרך לכותבו רבינו ומדבריו אתא למד דלא קאמר אלא אם קידש ועבד אבל אם לא עבד ודאי שיחזור ויקדש:

שם מה לכנו שאין עשוי לתוכו וכו' ע"כ י"ל דהא פירכא דסברא היא ופירכא דסברא מבלעין אותה כתוך הק"ו וי"ל דדוקא אם הפירכא גורמת החומרא אז אנו מבליעין אותה ונימא ומה כנו שאף על פי שאינו עשוי לתוכו ונמצא שהוא גרוע ואעפי"כ לא הועילה לו זאת הקולא כדי שלא יהיה נמשח ש"מ שהוא כ"כ חמור ותא ראייה שזאת הקולא לא גרמה לו קולא זאת ואעפ"כ אינו מקדש כלי חול שעם היות שלא נמצא בו זאת הקולא שאין עשוי לתוכו ואפ"ה אינו נמשח אינו דין שלא יהיה מקדש מיהו הא דעשוי לתוכו אינה גורמת המשיחה דמה שגרם לו שלא יהיה נמשח הוא מה שהוא כ"ח לא מטעם שעשוי לתוכו או אינו עשוי לתוכו שו"ר שכן כ' ה' בעל מידות אהרן באופן ההבלעה דדוקא אם הפירכא דסברא גורמת יעש"ב:

תו' בד"ה בין שאין בהם רביעית וט' יש תימא דגרע מנט"י וט' עכ"ל ר"ל דקידוש דאורייתא ונט"י דרבנן ואיך יהיה איסור דרבנן חמור מדבר תורה:

בד"ה לרביעית אינו משלים וכו' לפום מאי דגרסי' בדבריהם וקצת תימא יש לפרש דהתמיהה היא כדלעיל איך יהיה דבר שהוא דרבנן חמור משל תורה ומ"ש כאן וקצת תימא הוא משום דאיכא לתרוצי כמו שנר' מדברי רש"י דשאני רביעית דנט"י כיון שהוא שיעור זוטר לא מבטל משא"כ בכיור דבעי' שיעור ד' כהנים וכ"ש מקוה מיהו אכתי יש לתמוה קצת מ"מ יבטל לפי חשבון המשל דאם ד' רביעיות דמי כיור מבטלין רביעית רביעית דנטילה מבטלת רובע רביעית והגם שיש ליישב דכיון שהוא זוטר לא מבטל כלל מ"מ יש קצת דוחק ולכך כתבו וקצת תימא ומזה אט למדים דגם רש"י ס"ל דקידוש חמור מנט"י כיון שהוא דאוריית' ומ"ש לעיל בד"ה בין שאין בהם וכו' וז"ל ואע"ג דבעי' שיעורא גבי נט"י לגבי קידוש לא בעי' שיעורא היינו דוקא למאי דס"ד דלא איירי בקודם שהוכרח לומר כן ע"צ הדוחק אבל לפי האמת לא ובזה מתורץ מה שהק' ה' מ"כ על ה' ט"ז סי' קנ"ט סק"י יע"ש:

בד"ה למעוטי טיט הנירוק אע"ג דמשלים וכו' אין מטבילין בו עכ"ל. לא ידענא מי הכריחם לומר כן דמיירי בטיט מצ"א ומים מצד אחר ואין מטבילין בו קאמר ר"ל אימא

דאיירי בטיט למטה ומים צפין על גביו דאליבא דר' יהושע דהילכתא כוותיה מטבילין בו ובהא איירי ר"ל:

בא"ד מקוה שיש כו מ' סאה מים וטיט וכו' עכ"ל ודע דפי' באיזה טיט ה"א ר"ל כאיזה מקום מונח הטיט והב' פי' באיזה אופן אם הוא רך או עבה קצת ופשוט:

רש"י בד"ה לנחשת הקשיתיו לא בהיקשא יליף לח וכו' עכ"ל לא מפיק ליה מהיקשא אלא כלומר דמוי בעלמא דאם הוא היקשא ממש למאי אהני ההיקש אחר דכתיב נחשת גבי כנו לא אהני לן ההיקש מידי אלא ודאי דאין כוונת התורה להיקש ממש אלא דכתבי לכנו גבי כיור משום דתשמישם יחד וזה פשוט וכן פי' ה' אלפנדארי בס' גופי הלכות דלא כה' גופי הלכות:

ע"ב גמ' יצאו מי כיור שיש להם שם לווי וכו ע"כ הגם דמי מקוה לא מיקרי שם לווי שאני מי כיור משום דאחר שיסיר אותם מהכיור עדיין שם הכיור עליהם דבקרושתייהו קיימי ואסור לזלזל בהם משא"כ מי מקוה אם יסלקם מהמקוה מים בעלמא מיקרו:

שם לא יבא אל מקדשי לשרתני וכו' בפסוק אין שם חיבת לשרתני אלא במקרא שלאחריו כ כי אם הלויים וכו' והיו משרתים אותי וגו' משמע דמ"ש לא יבא אל מקדשי ולשרתני לענין שירות קאמר ולכך כתבה הגם שאינה כתובה דנקט המשמעות בקיצור:

שם ת"ר כל בן נכר וכו' יכול עכו"ם וכו' מקשים היכי ס"ד עכו"ם ממש דבזה ודאי לא צריך קרא וגם שחיטה שכשירה בזר שחיטת נכרי נבילה דהייתי רוצה לומר דלפום האי פירושא הפסוק לא נחית אלא להתרעם על ישראל שהביאוהו כדכתי' בהביאכם וגו' אלה מדברי ה' פ"מ לא משמע כן יע"ש ויש ליישב דקרא לענין שירות קאמר ומדברי ה' הנז' משמע דעבודה ממש קאמר:

רש"י בד"ה מרצה ביחיד וכו' והאי דבטומאת מת פשיטא לן דכתיב וכו' ומגדולי וכו' עכ"ל ר"ל דהא דפשיטא לן דהתורה שהתירה טומאה בצבור לכהן המכפר היא טומאת מת משום דקרא דבמועדו כתי' סתמא בין המכפר בין המתכפרים וגלי רחמנא דבמתכפרים שהיא ס"מ גם מכפר נמי ודאי דבט"מ איירי דילמד סתום מן המפורש ופשוט:

תו' בד"ה אבל ט"מ וכו' ט"מ בשביעי נמי וכו' עיין מ"ש ה' צ"ק ודבריו אינם מובנים דקושיא ליתא מעיקרא כפי מאי דמפרשינן דהק"ו הוא בצבור ופשיטא כ"י כ' דה' לשיטתיה אזי דכ' לקמן בס"ד שאח"ז דקושית וע"ק היכי יליף טמא שרץ וכו' היא תחול על ר"ת ועל ועוד יש לפרש והבן כי קיצרתי דבריו:

שם גמ' תקע להו ר"ל וכו' וכי איזה כח מרובה וכו' ומה במקום וכו' א"ד שיהיה מרצה וכו' ע"כ מק' בישיבה דאיכא למיפרך מה לכהן שנטמא בשרץ שאינו מרצה לקרבן צבור תאמר בכהן שנטמא במת שמרצה בקרבן צבור לכתחלה. ועוד שמעתי מק' אהאי דעביד ק"ו בלכתחילה דהא איכא למימר דיו אסוף דינא כשם דבמקום שנטמאו בעלים במת אין משלחין קרבנותיהם לכתחילה כך כהן שנטמא במת אינו מרצה לכתחילה ונלע"ד לתרץ כל זה דלאו ק"ו ממש קאמר אלא דלפי דברי ז"ד מצינו כח מכפרים גדול מכח המתכפ' ואנן אית לן דכח המתכפרים גדול והיינו דקאמר וכי איזה כח מרובה וכו':

דף כ"ג תו' בד"ה מפני שאמרו וכו' אפירכא דסיפא סמיך וכו' עכ"ל וק' דאם כן מאי פריך ליה מסיפא דהא שפיר איכא לאוקומי הא דנטמא טומאת התהום במת ובכהן והציץ מרצה ושפי' אתיא כז"ד ומתני' בבעלים ופליגא על ז"ד וכי תימא דאכתי ק' על ז"ד מהילכתא דע"כ לא מרצה אלא בטומאת התהום אבל בטומאת ודאי לא מרצה ואינהו ס"ל דאף בטומאת ודאי מרצה וכמו שהק' התו' לקמן מזה לא תירץ הגמר' כלום אלא התו' תירצו לה שפיר ודבריהם ודאי דפשוטים בין לדעת המק' בין לדעת המתרץ וראיתי בשיטה כ"י שכ' דדבריהם לא יתישבו אלא לדברי המתרץ דאוקי לה בכהן אבל בבעלים לא שייכו דאם הוא ב"ז שלו הוי בט"ש ומשלח קרבנותיו וראיתי ג"כ בשכ"י שכ' וז"ל. דכ"ע אית להו וכו' כצ"ל פי' כוון דסיפ' ככ"ע רישא נמי ככ"ע וכו' עכ"ד ונחית לתרץ מה שהקשינו ושניהם נכונים ואין בידי להכריע:

בד"ה לא למעוטי וכו' דטומאה דחויה היא הצבור וכו' עיין לה' צ"ק מה שדימה זה למ"ש התו' בפ"ק דיומא דף ח' ד"ה ואי סבר וכו' ולכך הוצרכו לומר כאן דטומאה דחוייה היא וכו' ומיהו אינו דומה דשאני התם דאינה חששא רחוקה כ"כ דכמעט אפשר לומר שבודאי טהור גמור ולכך כתבו שפיר דלמ"ד הותרה בצבור לא מצרכינן הכא מירי אפי' ביחיד אבל הכא דאח"כ ידעי' שבודאי נטמא אלא שבשעת עבודה לא הכיר בה אדם מעולם כמ"ש שם בפסחים דף פ"א ע"כ אפשר דאף למ"ד הותרה נמי לא מרצה לכתחי' זרוק:

ע"ב תוס' בד"ה אם עון פיגול וכו' ומה שנז' פיגול קודם וכו' משום וכו' עכ"ל לפום מאי דמתרץ ר"ת בדבור שאח"ז דפיגול הותר מכללו וכו' ואגב פיגול נקט נותר יתורץ היטב מאי דנקט פיגול קודם כן מ"כ בחידושיו למס' יומא דף ז' ע"ב ע"ש:

בד"ה הא אינו נושא וכו' וא"ל דבמה לא קרינן ליה הותר מכללו וכו' עכ"ל והא דקרי ליוצא הותר מכללו התם היינו קודם שדחה הש"ס הכשירו בכך ופשוט ומ"כ ג"כ שם בחדו' למ' יומא ועוד נראה לחלק דלא רמי דהתם גבי שמואל לא שייך הכשרו אלא

בשמאל דזהו עיקר מצותו אבל בבמה אין עיקר מצותו בכך אדרבא אם היה ב"המ קיים אסור להקריב בבמה:

בד"ה לאו כגון שנטמאו בעלים במת וכו' ותנן נמי בפסחים נטמא הדם והבשר קיים זורק את הדם וכו' עכ"ל ליתא התם האי משנה והכי איתא התם דף פ' ע"ב הפסח שנזרק דמו ואח"כ נודע שהוא טמא הציץ מרצה ופירש"י הבשר או הדם יע"ש מיהו היינו דוקא שנזרק דמו קודם שנודע שהוא טמא אבל אם נודע שהוא טמא קודם שיזרוק לא יזרוק והגם דפליגי התם רב ורבי שילא באם נודע קודם זריקה ונזרק אם הורצה היינו דוקא אם נזרק בדיעבד אבל זורק לכתחילה ליכא מאן דאמר הכי וגם אם איתא להאי משנה החם דקא מקשי על מתניתין דהפסח שנזרק דמו וכו' מברייתא דעל מה הציץ מרצה ליקשי ליה מהאי מתני' דהיא ודאי עדיפא ליה לאקשויי דהיא משנה ועוד דקתני בה זורק לכתחי' גם איתא דף ט"ז ע"ב מחלוקת רב ושמואל אם טומאת משקין עצמו דאורייתא והא מוכח מברייתא דדם שנט' וזרקו וכו' דטומאת משקין עצמן דאורייתא מדמצינו טומאה לדם ואם איתא להאי מתני' הו"ל לאוכוחי ממש' עדיף ועוד מקומות רבים כאלו ואין צריך להאריך גם ב' בקיאות שהביאו נראין כסותרין דבהאי דדם שט' וזרקו משמע דדוקא שזרקו דועבר ומהאי משנה זרק לכתחילה משמע ע"כ נר' דט"ס יש וכצ"ל החלב והבשר קיים זורק את הדם והיא בדף ע"ח ע"ב ומעתה אין מקום לקושי' ה' ח"נ שהק' ללישנא קמא מהאי משנה דהאי לענין חלב איתאמרא מיהו אכתי ק' מה שהק' הוא נר"ו מהאי דדם שנטמא וכו' ומאי דתירץ איהו דהיא אליבא דלישנא בתרא אינו מובן דההיא ברייתא היא ואינה גמר' ואותיב מינה ללישנא קמא והנלע"ד ליישב דמאי דקאמרי התו' דלית' ליה למימר דנושא עון טומאה וכו' לאו אקרא קאי אלא אברייתא דקתני שהותרה מכללה בצבור ואין ה"נ דקרא ג"כ עון הדם עיין מ"ש ה' מ"כ בזה הדבור ודבריו אינם מובנים ובודאי שט"ס נפל בדבריו גם מה שהק' מהא לקמן דף מ"ה דצריך קרא למעט קרבן עכו"ם איך שייך וכו' נ"ל דהכא סבר כסב' המקשה התם דלית ליה קרא בזה ע"ש:

בד"ה אי נימא וכו' וק' מאי פריך היכא וכו' לוקמיה בכהן וכו' עכ"ל. ה' פ"מ וה' ח"נ הקשו לפום מאי דכתבו בלשו' שקודם זה דמשמע ליה להאי לישנא דתנא מהדר דטומאה הותרה בצבור לאכול בטומאת הגוף ל"ק דהכא לא אכלי בטומאה עכת"ד יע"ש מה שתירצו ונלע"ד לתרץ עוד דע"כ לא קאמרי התו' לעיל דאכילה בעי' בטומאת אלא אי אמרי' שו"ז על ט"ז ואהא לא מצי' למימר שהותרה אלא באכילה אבל אי אמרי' אין שו"ז על ט"ז שפיר איכא לאוקומי על השחיטה דאנן לא בעי' אלא דוקא טומאת בעלים שהותרה ואינו מוכרח לאוקמה באכילה וכמ"ש בשיטה כ"י:

דף כ"ד רש"י בד"ה וצריכא וכו' לפי הסדר וכו' עכ"ל ר"ל אבל לא עביד צריכא להפך והטעם משום דלהפך ל"ק דלא זו אף זו קתני:
תו' בד"ה אוהל ורצפה וכו' דעזרה אינה מקודשת וכו' אלא בשיירי מנחה וכו' עכ"ל עיין בחי' בליקוטי מס' שבועות דף ט"ו בד"ה אין עזרה וכו' מ"ש בעניותין שם:
בד"ה אוהל ורצפה וכו' וי"ל דהתם לא מיירי וכו' עיין בחי' למ' יומא דף נ"ח מ"ש בעניותין שם ועיין לה' מ"כ כאן:
גמ' אר"ש וכי נאמרה יד וכו' ער סוף הסוגיא וכפ"ז צריך לומר דלר"ש אפי' לכתחילה והא דקאמר לשון דיעבד אגב דנקט ת"ק לשון דיעבד דאפי' בדיעבד פוסל נקט הוא ג"כ לשון זה:
שם אלא אמר רבא וכו' וא"א לקבלה באצבע וכו' וס' ח"ק כפ"ז הגם שא"א לקבלה באצבע מ"מ כיון דנכ' באצבע בין הלקיחה והנתינה נלמוד ממנה לענין ימין והוי כאלו כ' ימין ה' אלא אמר אביי וכו' ולדעת אביי מ"ש בדברי ר"ש יד לאו דוקא ה"ה אצבע אלא אורחא דמילתא קתני וכ"כ בס' יתר הבז יע"ש ומדברי ה' ק"א דאביי נמי צריך הוא לדברי רבא וע"כ לא קאמר דר"ש יסבור דמק' נדרש לאחוריו ולא לפניו אלא דוקא כאן וכו' יע"ש זהו המובן מדבריו וק' א"כ מאי מק' התו' מהא דפ' השואל גם מאי הקשה הגמ' במנחות דף י"ט וסבר ר"ש וכו' הא לא אמר ר"ש כן אלא כאן דוקא מחמת שא"א וט':
ע"ב תוס' בד"ה במק' וכו' לא מצי למימר דההיא ר"ש וכו' כתוב בשכ"י וז"ל פי' הש"ס בעי לאוכוחי דהתם דפשיעה בבעלים חייב מדלא קתני ש"ס ופריך וליטעמיך ש"ש וכו' וההוא שטור אליבא דכ"ע ה"נ ש"ח פטור אע"ג דלא קתני ומאי פריך וליטעמיך וכו' משמע דש"ש אליבא דכ"ע פטור דילמא מתני' ר"ש היא ואהא תירצו דבוא"ו מוסיף מודה עכ"ל הזהב ודבריהם מבוארים יותר במנחות יע"ש:
בד"ה והרי זריקה וכו' ועוד אור"ת וכו' משום הדוקה לא ילפי' וכו' עכ"ל הק' בשיטת כ"י וז"ל ותימא דא"כ אמאי קאמר תלמודא או אצבע או כהונה והך תנא היקשא כר"ש ס"ל דלעולם כ"ע מודו דבעי' תרתי אצבע וכהונה אלא דרבנן אית להו היקשא ולכך קפסלי בקמיצה דמנחה נמי כתי' בהאי קרא ופסיל נמי בקבלה ובזריקה מהקיש' ויד יד איצטרי' לחידוש קומץ ור"ש לא ס"ל היקשא דזריקה מהזאה לא ולפי' ור"ש דמכשי' בקבלה וזריקה דלית ליה היקשא אבל בקמיצה מודה מהיקשא דקדש קדשים וכו' דס"ל כהך ברייתא דר"י בא לעבודת בכלי עבודה בשמאל כאשם ויד יד איצטריך למנחת חוטא כדקאמר הש"ס ואמאי דחיק למימר או או קאמר וצ"ע וראיתי לבעל צ"ק שכ' במנחות דלרבנן דבעו תרתי וילפי ממצורע לא מ"ל דאית להו היקישא דהא בעיא היא בש"ס

אכל לר"ש דהשתא אמרי' דאצבע לא בעי כהונה ול"צ למילף ג"ש ממצורע הקשו שפיר עכ"ל והא ליתא דאפי' אמרי' אצבע ל"ב כהונה ודאי מכח ג"ש דאי לא"ה מנ"ל וכדמוכח מברייתא דלעיל ועוד וכו' עכ"ד תיבה בתיבה ממש הנה מה שדחה לה' צ"ק ז"ל שפתיו ברור מללו והוא ז"ל האריך בראיות לזה יותר מדאי ולדעתי אחר המחי' דמלתא כי האי נימא בה דלמפורסמות אין צריך ראיה ובסוף דבריו לא העלה כי אם ישוב ע"י הרחק ואחר המחילה מב' צנתרות הזהב נלע"ד דקושיא מעיקרא ליתא דהא א"נ יליף שאר קרבנות מחטאת מהיקשא דזאת התורה לא מצי למילף אלא רוקא זריקה דומיא דחטאת שהיא הזאה אבל קמיצה וקבלה מאן דכר שמייהו וזה ודאי פשוט ולא קא מקשו התו' אלא גבי זריקה ובאמת אחר כתבי ראיתי להרב ח"נ נר"ו שכ"כ בתחלת הדבור יותר מבואר יע"ש:

דף כ"ה גמ' ולמ"ד נמי לר"ש בעי קידוש קומץ וכו' עיין מה שהניח ס' ח"נ כצ"ע על התו' בפ' הקומץ רבה דף כ"ו שכ' דר"י לית ליה דר"י בריה דר"ח מהא שכ' שם בדף י' דר"ן אית ליה וא"כ נוכל לומר דרבי ינאי אית ליה עכת"ד הרב בקי' עש"ב ונראה דדוקא לר"ן הוא דקאמר דאית ליה משום כיון דסבר דבעי קידוש ומהכלי ואילך שפיר אמרי' אי בעי ביד ר"ל אי בעי להוליכה ביד למזבח ולהקטירה צריך ימין ואי בעי להוליכה בכלי סגי בשמאל והיינו היקישא דכחטאת וכאשם אבל לר' ינאי דס"ל כיון שקמט מכ"ש מוליכו ואפי' באבנטו ואפי' במקידה ש"ח תו ליכא למימר דאית ליה היקשא דכחטאת וכאשם בשלמא כחטאת איכא לאוקומי בעיקר הקמיצה בימין אלא היקשא דכאשם במאי מוקמי' לה אי בעיקר הקמיצה לכ"ע לא מהני אלא ביד ואי מכאן ואילך הא קאמר אפילו באבנטו וכו' אלא ודאי לית ליה:

תו' בד"ה גרעין וכו' לא שייך למימר וכו' אלא כשמחסר תיבה א' וכו' עכ"ל ר"ל כשמחסר תיבה א' ממקומה ומניחה שלא במקומה דכן הוא התם דעלה קא מקשי רבא סכינא חריפא מפסקא קראי וכו' וכפי' ב' על רשב"ם שם יע"ש וזה כוונת מהרש"א שם ביומא דף מ"ח יע"ש והרב ח"נ נר"ו פי לפי גירסתו דגריס כשמחבר יע"ש מיהו הא דכתבי לא שייך למפרך משמע דהיא פירכת הש"ס ועוד הא דקאמר הרב דהכא משמע דאתיא ככ"ע וכו' הא הכא קאמר בהדיא קסבר וכו' והיינו וראי לאפוקי דר' ישמעאל דלית ליה מוסיפין וגורעין וכו' ואיך קאמר מר דאתיא ככ"ע אלא ודאי דכוונתם כדכתיבנא וכ"כ בס' שיח יצחק שם בחי' ליומא יע"ש:

ע"ב תו' בד"ה זאת אומרת וכו' מהכא ה"מ

למיפשט לעיל וצ"ע וכו' עכ"ל ר"ל כיון שזו משנה:

רש"י בד"ה שעות פוסלות בקדשים וכו' שאם נולד בניסן בי"ד ובט' נשחטו לשנה הבאת בי"ד ובט' שעות אסור וכו' עכ"ל וק' דכיון דגמר יום י"ג גמר שנתו כבר ובי"ד הו"ל שנה ויום. א' ואין לומר דהיינו דוקא אם מונין ימים לשנים לא שעות אבל כשמונין שעות אזי בעי' מעת לעת י''א דא"כ כהוי הא דמונין שעות לקדשים קולא היא ומשמעות הגמ' דחומרא היא דמחמרי' בקדשים דקאמר זאת אומרת שעות פוסלות בקרשים גם בשעות אני מדקדק דבשעה ח' כבר גמרה לו שנתו ובט' הו"ל שנה ושעה ונכנס לשנה שנייה מיהו בזה יש ליישב דעסקינן דנולד בסיף ט' וקרבנו הקריבו בתחילת ט' ומ"ש אסור לזרוק דמו בעשירית לאו דוקא דה"ה בסוף ט' אלא דמילתא פסיקתא נקט:

דף כ"ו גמ' אר"ח חותך באבר עד שמגיע לעצם כ' ה' פ"מ ולפי תי' זה היה יכול לאוקומה כחתך ואח"כ שחט עכ"ד ופשטא דגמ' משמע דאוקמתא דקביל אכתי קאי ומעיקרא נלע"ד כפשט הסוגיא כמ"ש בס' יתר הבז קחנו משם אכל כיון שראיתי לתו' שהק' מקרא דוהביאום אמינא מילתא דעדיפא והוא שהמקשה אין ה"נ דהו"ל להק' מקרא דוהביאום אלא דעדיפא אקשי משום דאי משום קראי דוהביאום איכא לדחויי כמ"ש התו' דהתם לכתחילה קאמר הגם שהוא דוחק מיהו כיון שהגיה אימא קיבל הגם שהקושי' שהוכרח ממנה להגיה כבר נתרצא מ"מ עמד בהגהתו מכח הקושיא הנעלמת וא"צ לסבול דוחק זה ואפשר שזהו כוונת התו' ג"כ וכ"מ להי' ל"מ שכ"כ בפי' יע"ש בפ"א מה' פ"המ הלכה י"ד:

שם הוא בפנים וציצתו בחוץ מהו וכו' ע"כ והגם דמי שעבד והוא פרוע ראש במי' כדאיתא בריש פירקין ועי"ש ועיין במ' תענית דף י"ז ע"כ ולא שייך בשלשים יום להיות לו שער בראשו ארוך כ"כ עד שיהיה הוא בפנים וציצתי בחוץ מ"מ כיון דאם בדיעבד עבד והוא פרוע ראש עבודתו כשירה שפיר קא קמבעיא ליה אם היה כן מהו ואהא פשיט ליה דעבודתו פסולה אף אם היה דיעבד וקצת ראייה מכאן לשיטת הרמב"ם דסובר היא בפנים ורגליה בחוץ פסולה דיעבד דלרש"י דסובר דלכתחילה קאמר נמצא שאינו דומה ממש דקרא דוהביאום לה' הוא לכתחי' וקרא דבבואם הוא אפילו דיעבד והש"ס משיי להו אהדדי:

רש"י בד"ה כתבו למתן דמו וכו' או במזבח שלא וכו' עכ"ל בתרתי מפרש לה והי כאלו אמר נתנו על הכבש נתני שלא כנגד וכו' ולא כן דעת רבינו פ"ב מה' פ"המ דין י' יע"ש וה' ב' ק"א בפי' לת"כ דף ק"ץ כ' הביא פי' רש"י יע"ש:

ע"ב תו בד"ה אמר שמואל וכו' אבל ל"מ לשש למימר וכו' שנפסל בביאתו בהיכל קודם וכו' עכ"ל הק' ה' ח"נ נר"ו דהרי אסיק לקמן דוקא ר' יודא דפוסל בשכיפר ואיך כתב פעם וב' וג' דמיד שנכנס נפסל אליבא דר' יודא עכת"ד יעש"ב ונר' כיון דאסיק לקמן

בדף ל"ו בגמ' דתרי תנאי אליבא דר' יודא דמר סבר אליביה דדוקא בשכיפר ומר סבר אליביה דמיד הנכנס נפסל נקטו דבריהם אליבא דחד מינייהו וה"ה והוא הטעם אליבא דמאן דסבר אליביה דדוקא בשכיפר יתורץ ג"כ דכיון דאיירי בנתנן על מזבח הפנימי נפסל ובפרט שמצינו להרמב"ם דפסק כמ"ר דמיד שנכנס נפסל נמצא דנקטו דבריהם אליבא דהילכתא הן אמת דמר"ן ז"ל נתקשה בדברי הרמב"ם הללו שפ' כמ"ד יע"ש בפ"ב מה' פ"המ דין י"ו ומה שתי' ה' מהרי"ק הוא בלתי מובן כי הברייתא עביד מינה משנה ומראה מקומה בפ' כל הפסולין וגם ה' ל"מ הכא שי' הרב שהיא משנה אלא שמראה מקומה בפ' כל הזבחים ואנחנו לא ראינוה ולא שמענום לא בכאן ולא בכאן כי אם בדפוס הישן נפל ט"ס וקרי לה והתנן ואי לאו דמסתפינא אמינא שזה מה שהטעהו לה' ל"מ ז"ל שוב ראיתי לה' ח"ג שכ"כ על ה' מהרי"ק עצמו יע"ש בדף פ"ג איך שיהיה התו' אפשר שסוברים בהרמב"ם ומה שיתורץ על הרמב"ם יתורץ גם לסברתם ועיין כחי' להרמב"ם שם מה שיישבנו בעניו':

בד"ה לכפרה נתתיו וכו' בעלמא דרשי' וכו' ולא למעילה עכ"ל נראה דקשיא להו דאמאי קאמר ולא לד"א הל"ל ולא לאכילה בהדיא ואהא תירצו דבעלמא דרשי' נמי ולא למעילה וכדי לכלול שניהם שייך שפיר למינקט ולא לד"א שהוא לשון כולל:

בד"ה ואי שלא במקומו וכו' דייק בגמ' דר"א יש בילה והשתא אמאי וכו' הקש' ה' פ"מ וז"ל י"ל דבלא דיוק היה להם להק' בפשי' דל"ל דיחזור ויתן למטה כיון דש"ב כ"ד וכו' ע"כ ולא ידענא מאי קושיא דאלו לא דייק דסבר יש בילה מוכרח הוא שחוזר ונותן למטה אף אי סבר ש"ב כ"ד כי שמא לא ונתן כלל מן התחתון למעלה כיון דאין בילה:

בא"ד וי"ל כיון דאית ליה רואין וכו' הק' הרב צ"ה וז"ל מעיקרא דדינא פירכא וכו' לא יאמר רואין ויחזור ויתן למטה ע"כ ונראה דיותר טור לומר ויהיה הדבר כתקנו והבשר יאכל משלא נאמר רואין ויפסד הבשר דאם לא יחזור אז מכשירין אותו מכח ש"ב כ"ר כיון שלא נאמר רואין וזה לא מהני אלא לכפרת הבעלים אבל הבשר פסול וברור וכן תירץ הרב מ"כ וע"ש:

בד"ה הכא במ"ע וכו' תימא א"כ אפי' נתן במקומו נמי וכו' עכ"ל קושיא זו הפוכה מקושי' הגמ' דבגמ' מקשי שלא במקומו נמי יהיה פסול והם קא מקשים דבמקומו נמי יהיה כשר ע"כ נר' דכוונתם קא מקשו לפי האמת דתירץ לו כדרבא וכו' וא"כ מן הראוי אינו פוסל אפי' נתן במקומו כיון דאינו ראוי לעבודה וזה התנאי הוא בדברי רבא להיות המחשבה מועלת והא דקבעו דבריהם כאן משום דהמתרץ מעיקרא כך כוונתו בודאי כמו שאסיק וכזה יתורצו קו' ה' ח"נ נר"ו וא"א צ' לדברי הצ"ה יע"ש:

דף כ"ז גמ' אמר רבא מידי דהוה אמחשבת הינוח וכו' עיין לה' יתר הב"ז מה שהאריך כאן בעומק שכלו הזך ועיין בחי' להרמב"ם שם מה שפלפלתי בעניותין בדבריו הנעימים:
גמ' שם ר"ל אמר לעולם פסול וכו' תנן וכו' כצ"ל. כי כל השקלא וטריא מהא תנן באידך פרקין וכו' כולא חיילא נמי אדר"ל ולכך צריך להוסיף תיבת וכו' אחר תיבת תנן ועוד הא חישב ברייתא היא ולא משנה מיהו הקושי מבואר וכבר הרגיש בו ה' פ"מ והוא אדפריך ליה מברייתא דחישב לפרוך ממתני' ומוכרח לומר דזריקה לא שריא בשר באכילה לא מייתא לידי פיגול וכדכתב רש"י ז"ל וע"ש שהניחה בצ"ע ונלע"ד לתרץ דמן המשנה אין ה"נ תכריח דלא שריא בשר באכילה לא מייתא לידי פיגול מיהו היינו דוקא בחישב בזריקה גופה דשלא במקומה אבל אם בשחיטה או בא' משאר העבודות חישב לזרוק ש"ב זה וראי כשר גמור הוא וגם אם חישב ג"כ להניחו למחר כשר גמור לרבנן כדתנן לקמן דף ל"ה ב' שחטו ע"מ וכו' למחר וכו' וחכמים מכשירין וא"כ שפיר קא מותיב מהברייתא דקתנו למחר פסול דהיינו חישב ליתן את הניתנין וכו' למחר פסול ואמאי כיון דכל חדא באפי נפשה כשר ה"ה בתערובת שניהם ואהא תירץ מ"ד מחשבת הינוח ואליבא דר"י אבל מתני' אתיא שפיר כחכמים וזה לשיטת רש"י אכל לשיטת הרמב"ם דחכמים נמי מודו בזה וכמ"ש מרן בפי"ו מה' פ"המ דין י"ו והיינו משום דאה"נ כל חדא באפי נפשה כשר מיהו כשנתערבו שניהם פסול:
ע"ב גמ' אר"א מזבח פנימי מקדש פסולין וכו' חנינא וכו' מחיב וכו' ע"כ י"ל דכתחילה סיועי מסייע לדינא ממתני' ותכף אפיך השיטה ואותובי אותיב לסתור הדין וי"ל דבתחילה סבר דר"א דאמר מקדש פסולין הוא דוקא בראוי לו דהיינו דם ולכך מקשה תנינא וכו' והברייתא איירי בקומץ וכשתי' לו דר"א איירי בקומץ והיינו מה שחידש על המשנה לכך הקשה לו שפיר מהברייתא:
רש"י בד"ה זאת היא העולה וכו' דילפי' מעולה על מוקדה וכו' עיין מ"ש בעניותינו שם ברפ"ט (כתי'):
דף כ"ח תו' בד"ה נפלו ב' וכו' למ"ד יש ך נוגע וכו' עיין לה' צ"ק וכפ"ז יהיה אופן מחלוקתם שם בחולין בכ"הג דהיינו שנוגע בב' חצאי זתים ביחד אלא שאינם במקום א' וק' דליקשו מהאי משנה אר"י התם שסובר אין נוגע חוזר ונוגע והדבר צ"ת:
בד"ה אמר ר"ה וכו' ואין לדמות זה לטומאה שבטלה וכו' כ' ה' פ"מ בכורות דף כ"ה והיינו ממש מ"ש בעניותין לעיל בד"ה ויקץ וכו' ע"ש אלא שכאן הקשו על דה"מ ולעיל על רבא עצמו שתפס לו לשון אחרת ובשכ"י פי' גם כן על המתרץ דקאי בסברת רבא וכפ"ז יהיו דבריהם לפום מש"ל וה' ינחנו בדרך אמת ומעגלי צדק:

בא"ד ולפי' ר"ת שפי' ל"צ וכו' ה' צ"ק הגיה ולפום מה שפירשתי וכו' ע"ש והנלע"ד דמה שפי' גם בזה הדבור כולו מדברי ר"ת וכפ"ז אין צריכים להגיה כלום וכ"כ בשכ"י:

בד"ה זאת איזבל יאכלו הכלבים וכו' תהיה כל תבואתה לאכול וכו' עכ"ל. י"ל אמאי שבקו פ' המוקדם בפ' משפטים ויתרם תאכל חית השדה ונקטו קרא המאוחר שהוא בפ' בהר סיני וי"ל משום דהתם כ' חית השדה וכלב אינו חית השדה אלא חית הארץ דכן מוכח בפרקי שירה יע"ש לכך נקטו ק' דכ' ולחיה אשר בארצך ועי"ל דאי לאו מקר' לא הוו מק' אלא לס' רבנן דס"ל כלב מין חיה אבל לס' ר"מ דס"ל דכלב מין בהמה ל"ק עיין בפ"ח דכלאים משנה אחרונה לכך נקטו מקרא דפ' בהר דכתי' ביה ולבהמתך ולחיה דהשתא שפיר מקשו בין לס' רבנן בין לס' ר"מ:

בד"ה תאכלוה אש וכו' וי"ל דאש דגבוה וכו' ומ"מ אין אכילה והקטרה מצטרפין וכו' ע"כ ורש"י נתכוון לזה באומרו. באש הדיוט וכו' והוסיף לבאר בזה טעם דאין אכילה והקטרה מצטרפין משום דכל חדא וחדא למילתיה וכו' ותבן:

בד"ה שאין וכו' עיין לה' פ"מ ולא הבנתי דבריו דגם באש נמי כתי' קרא תאכלוה אש וכו' וא"כ שפיר איכא למימר דכיון דגלי ק' אמרי' דגם באין דרכו נמי מפגל כמו בכלבים ועוד אטו קרא להכי הוא דאתא קרא ודאי מישתעי במילתיה ואנן דילפי' מיניה מדקרייה ק' אכילה אלמא אכילת כלבים אכילה מקרייא וברור:

ע"ב גמ' לאכילת גבוה וכו' עיין לה' פ"מ ולפי דרכו דרך הקדש בגמ' יישבנו דעת הרמב"ם בפי"ד מה' פ"המ ע"ש ועיין עוד מ"ש בעניותי' שם:

גמ' טעמא וכו' הא לאכול ולאכול וכו' עיין לה' פ"מ ולפי דרכו בגמ' הא דתירץ ר' ירמיה הא מני ר"א היא הוא שפח יתר כי גם המק' זאת היא סברתו ופשיטא ליה דסיפא היא ר"א ולא הול"ל אלא רישא רבנן וסיפא ר"א גם עיקר תירוצו של אביי לפי דרכו חסר דהיה לו לבאר ולשלול סברת המקשה ולימא דלא איירי מתני' בלהקטיר חצי זית בשר אלא אמורים אשר ע"כ אין לנו אלא שיטת רש"י כפשטא דגמ' וכמ"ש ד"ה ה"ג וכו' דקמיירי באימורים:

תו' בד"ה ביתר וכו' וי"ל דדילמא בלהקטיר וכו' עכ"ל והגמ' לקמן דלא מקשי בפשיטות אי דבר שדרכו לאכול קמ"ל מרישא ש"מ בחצי זית וכו' ס"ל דהמש' כפשטא דמיירי נמי באכילה והתו' לא כ"כ אלא לסברת הבעיין הכא ובזה הרווחנו ישוב אחר להרמב"ם הנז"ל עיין שם בחי' ועיין לה' צ"ק תי' אחר ונכון:

פ"ג רש"י במ"ש בר"ה ובטמאים בטמא שרץ וכו' והוא גמ' בחולין דף ג' ריש ע"א מיהו י"ל דהוה ליה לאוקומי בטומאת מת וכגון שהיה ראשון לטומאה דע"כ לא אמרי' דחרב

הרי הוא כחלל אלא דוקא במת ובאב הטומאה אבל בראשון לא וי"ל דגם ראשון לטו"מ ט"ש מיקרי כיון דאינו אלא ראשון וט"ש נמי ראשין הוא:

תו' בד"ה ובטמאים וכו' וי"ל דבטהור שייך למיגזר טפי וכו' אבל טמא מוזהר וכו' עכ"ל כ' בס' מן בחי' לחולין וז"ל והא דחיישינן שמא יגע בבשר ר"ל שלא יושיט ידו לפנים ויגע בבשר ולפ"ז צ"ל דתי' זה אינו אלא למ"ד ביאה במקצת ל"ש ביאה עכ"ד יעש"ב וזה לא יתכן בדבריהם כאן כמ"ש הוא נר"ו גם מגמ' נמי לא יתכן דקאמר בהדיא כאן דטמאים לכתחלה לא שמא יגע בבשר ואסיק דקס' דביאה במקצת ש"ב גם מ"ש וז"ל ודוחק לפרושי דשמא יגע בבשר אחר יציאתו מן העזרה וכו' ע"ש בלאו הכי לא יתישב בפשט הברייתא התם דקתני ואם שחט ואמר בריא לי שלא נגעתי שחיטתו כשרה וכו' משמע דשמא יגע בשעת שחיטה קאמר ואפשר ליישב דאין ה"נ דהתו' הו"ל להק' זה אלא דעדיפא מינה הקשו ובתירוצם יתורץ גם את זאת עוד אפשר דעיקר הגזירה היתה בבמה אלא דקושי' היא כיון דהשתא מיהא במק' קיימינן אמאי אנו צריכים להאי טעמא תיפוק ליה אף רלא גזרי' בבמה יש להם לגזור במקדש משום שמא ימשך וכפ"ז צריך ליישב מ"ש שם בחולין וי"מ וכו' ע"ש:

דף ל"ב תו' בד"ה והקריבו וכו' וי"ל דאי לאו דרשא דהכא הוה ממעטי' שחיטה מדכתי' תשמרו וכו' הק' בס' צ"ק וז"ל הא ברייתא ערוכה שם ביומא דף כ"ד דממעטי' שאר עבודות דאין הזר חייב מיתה עליהן מדכתי' בהאי קרא ועבדתם דדרשי' עבודה תמה וכו' וא"כ נמעט נמי שחיטה מהאי קרא דלא בעינן כהן וצ"ע ע"כ ונר' במה שיש להק' בקרא גופיה דמעיק' קאמר לכל דבר המזבח דמשמ' כל עבודות והדר קאמר ועבדתם דמש' עבודה תמה אשר ע"כ מוכרחים אנו לומר דפסקיה לקרא בסכינא חריפא לכל דבר המזבח תשמרו את כהונתכם וזר העובר בלאו אכל ועבדתם שהיא עבודה תמה וחזר הקרב יומת ושמעתי שכן תירצו התו' שם ביומא דף כ"ז ושמחתי:

בד"ה מ"ש סמיכה וכו' והק' הר"י דאוליאנש וכו' כ' בס' הנז' וקושי' זו אינה מובנת לי דכמו שמיישבים תו' סוגיא דלקמן כמ"ד ביאה במקצת ל"ש ביאה מיושב נמי פירש"י דהוכרח לפרש הכי למקשה דפריך מ"ש דע"כ ס"ל כמ"ד ל"ש ביאה וכו' ע"כ ונר' דשאני סוגיא דלקמן דעסיקא בקדשי קדשים אבל כאן מיירי בק"ק וא"כ אינו מוכרח ופשוט:

ע"ב תו' בד"ה ור' יוסין וכו' ולאו מלשון ובא דריש וכו' כן הגיה בשכ"י ושמעתי שכן הוא בדפוס ישן נושן ועיין לה' צ"ק:

תו' בד"ה מטונך וכו' אלא מדנקט בו ביום דייק עולה דטעמה משום וכו' כצ"ל:

בא"ד וא"ת ואי מטעם וכו' ה' פ"מ וה' צ"ק ב' נביאים נתנבאו בסגנון א' לעשות קישור קו' זו עם פירושם לאפוקי בפשטא דגמ' דל"ק יע"ש בדבריהם ולא יכולתי להבין דגם בפשטא דגמ' ק' דבחי' שחדשו הם דאם ראה בליל ח' דאינו מכניס ידיו לבהונות ובפשטא דגמ' הא שמכניס ובודאי דגם לפום פשטא דגמ' י"ל דא"א ביאה במקצת ש"ב אידי ואידי עשה שיש בו כרת ומוכרח לתרץ הואל והותר וכו' וא"כ שפיר תחול קושי' וא"ת וכו' גם סיום דברי ה' פ"מ בזה הלשון אינו מובן ואולי דט"ס נפל בדבריו:

דף ל"ג תו' בד"ה ניעול ונסמוך וכו' ול"ד לשאר טמאים וכו' כן הגיה בשכ"י וכן הגיה הצ"ק והח"ן וכן הוא האמת דלגי' הב"ז דהגיה טהורים אין מוכן מאי דקאמרי ולא אמרי' ניעול ונסמוך דמשמע כמו ניעול ונסמוך דגמ' דר"ל דהגם שהוא טמא ולדחות ובטהורים ל"ש לומר זה ופשוט והבנת הלשון עיין לה' ח"נ מיהו שיטת התי' בפ' תמיד נשחט דף ס"ב ד"ה ערל וכו' ל"כ היא דדעתם שם הא דטמא משלים קרבנותיו דוקא בקרבנות שאין בהן סמיכה ע"ש מיהו אנן בעניו' דקדקנו על שיטתם שם והעיקר כשיטת' בפ' כל הגט דף כ"ח ב' בד"ה והא בעי סמיכה ע"ש והיה כשיטתם כאן:

בד"ה סמיכת אשם וכו' וקאתי לאשמועי' דטעון סמיכה דאורייתא וכו' עכ"ל מ"ש דר"ל דטעון סמיכה גמורה והיינו דנקטו סמיכה דאורייתא וכפ"ז יקשה קו' ה' ח"נ נר"ו וה' צ"ק הגיה ומחק תיבת דאורייתא ובזה אין כאן קושי' ודבריהם כאן כמו דבריהם בפ' התערובת דף ע"ו ע"ש:

בא"ד כיון דמתנופה אתנופה עביד ק"ו עכ"ל ק"ק ומה בכך דמ"מ ליפרו' מה לשלמי יחיד שכן טעונים סמיכה וכו' וה' ח"נ תירץ דמפכינן ק"ו מנושאים למקומות וכו' ע"ש ואכתי ק' דאכתי א"ל סמיכה תוכיח שטעונה בשלמי יחיד ואינה טעונה באשם מצורע אף אני אביא תנופה שחוט וכו' אבל האמת הוא דבלאו הכי דחי שפיר הש"ס מיעט רחמנא וכו' וכוונת התו' דכיון דהפירכא היא מבחוץ ולא מהתנופה עצמה לכך ל"ע לה:

ע"ב תו' בד"ה אזהרה וכו' וי"מ וכו' בפיתי' זה אינו מתורץ קושיא ב' דלא יאכל מן הקדשים בי אם רחץ וכו' במעשר קאי דאם רחץ אוכל וזה דוקא במעשר כמ"ש דש"י שם ע"ש אבל תירוצם הב' ושמא יתורצו הכ' קושיות וזה פשוט וכ"כ ה' ח"נ נר"ו והא דאצטריכו תרי קראי בטומאת הגוף ק' דהכא וק' דלא יאכל וכו' כ"א רחץ וכו' היינו חד בקדשי' וחד במעשר ודברי השכ"י בזה אינם מובנים לי שכ' וז"ל שטח דבריהם בך הוא דק"ל אשמעת' דהכא צ"ל בכל קרש ת"ל מלא תאכל דאיירי בין בטו"הג בין בטומאת עצמן ועוד ק"ל אסוגיא דהתם אמאי איצטרו' קרא לטוה"ג הא מהאי ק' נפקי תרוייהו וי"מ לתרוצי סוגיא דהתם וק' מדאמרי' בפ' כ"ש וא"כ סוגיא דהתם סלקא בתימא אבל

שמעתין י"ל ושמא קרא דלא תוכל וכו' ר"ל דאי לאו קרא דהכא לא הוה מוקמי' לא תוכל אלא דוקא בטומאת הגוף דחמיר אבל השתא דאית ק' אחרינא בטו"הג אייתר לן קרא דלא תוכל אפי' בטומאת עצמו וא"כ ק' אחרינא דפ' הערל ל"ל דכתי' גבי מעשר וכן בפ' הערל הקשו זאת הקושי' אסוגיא דהתם וסלקא לה בתימא ע"ש ע"כ דברי ה' ולא זכיתי להבין אמרי קדוש ואולי ערבוב דברים נפל בדבריו וצ"ע:

בא"ד דחמיר טפי ואזהרה לטו"ב לא הוה ידענא אי לאו דכתביה ק' בעלמא עכ"ל כצ"ל כנלע"ד בישוב הלשון טפי:

בד"ה תניא כוותיה וכו' דמעשר ותרומה דלדעת המק' דמקשה ואיפוך אנא וכו' כן הגיה בשכ"י ולפום מה שראיתי בדפוס ישן שהנוסחא הישנה היתה דילמא מוקשה נלע"ד להגיה מוסכם עם הגה"ה הנ"ל וכצ"ל דלמאי דמקשה ואיפוך אנא צריך וכו':

בא"ד ותירץ ה"ר אפרים וכו' עיין להרא"ם כפ' תזריע בפ' זה ועיין למהרש"א בפ' הערל:

דף ל"ד תו' בד"ה ואפ"ה וכו' ולא כפי' הקונטרי' דלקמן בסוף כ"ש וכו' עכ"ל והגם דרש"י לא פי' כן אלא אליבא דר"ש ואליבא דרבא מ"מ לא מסתבר לומר דפליגי בהכי דאם איתא דפליגי בהכי היה יכול לומד דלא ס"ל להאי דרשא דלרבות עצים ולבונה כלל לא מדרבנן ולא מדאוריתא ועיין לה' ח"נ שכ' דאדרבא מדברי רש"י בפ' כ"ש בד"ה תנינא נר' שסובר מדאורייתא יע"ש ואחד המחילה אדרבא נר' משם שהוא מדרבנן ולא קאמר (שהוא) מדאורייתא אלא אהעריב שמשו שאינו אוכל בקדשים והיינו דקאמר אף בדאורייתא ע"ש ועיין להצ"ק:

בא"ד וצריך לדקדק וכו' בהני תרי לישני וכו' עכ"ל ונר' דלחד אמר ה"א של לישנא קמא אתי שפיר דסבר מחלוקת בטומ"ב דלרבנן לוקה ונמצא כפי שיטת אביי ר"י ור"ל כרבנן גם מ"ש אבל כטומ"הג ד"ה אינו לוקה לא יקשה לר"ל דס"ל דלוקה דיאמר לך ע"כ ל"ק רבנן דאינו לוקה בטומ"הג אלא דוקא בעצים ולבונה אבל בשר לפני זריקה דעדיף מודו רבנן דלקי ולח"א הב' אתי בפשי' כרבנן אלא דקשה לר"י אליבא דאביי דלא אתי כרבנן ומוכרחין אנו לומר דאית ליה תירוצא דרבא דשאני התם שקדשו ככלי וכ"כ התוספות במנחות דף ק"א ד"ה אע"ג וכו' וז"ל אביי נמי ל"פ בהא והא דלא אמר הש"ס וליטעמיך משום דיכול הוא לומר דס"ל כאידך ובזה יתיישב נמי ללישנא בתרא לב' תד אמר והבן ועיין לה' ח"נ נר"ו וע"ש מ"ש בעניותי' שם והוא העיקר ולא כמ"ש כאן:

דף ל"ג ע"ב תו' בד"ה לענין מלקות וכו' וא"ת והלא גבי עשה דמצורע דחמיר וכו' אפ"ה לא דחי ל"ת בהני עשה וכו' עכ"ל. התו' בפ' ח' דנזיר הקשו להדיא דעשה דמצורע דחי לאו ועשה דשילוח ע"ש וההיא דשילוח הקן אפשר לומר דלפי האמת שתירץ דעשה

דמצורע חמיר תו לא צריך לאוקומי בשנטלה ועיין מ"ש בעניותי בארוכה בזה בתי' מציעא דף ל' ד"ה הא אין עשה יעש"כ:

רש"י בד"ה ולאו הבא וכו' כך שנוייה בתוך הברייתא ומסקי' וכו' עכ"ל משום דלכאורה דמאי דקאמר ולאו הבא וכו' עשה הוא מדברי הגמ' וכפ"ז לא מקשה מהברייתא מידי לכך קאמר כך שנוייה וכו' ואת"ל שהוא מן הגמ' מ"מ שפיר מק' מהא דמסקי' וכו' ועלה סמיך וכמ"ש התו':

תו' בד"ה אלא במעביר צ"ע וכו' גבי זכן לי ליתכא וכו' עכ"ל כוונתם אמאי התם קרי ליה מוסיף והכא קרי ליה מעביר והגם דהכא שאני דקאמר אל תביא לי אלא חטים משא"כ התם דלא קאמר הכי מ"מ ל"צ להאי לישנא אלא דוקא גבי לוקח הקב"ה הוי כלוקח הקרבן ולכך אי לא א"ל בלשון הזה הוה מש' דמוסיף אבל התם שהוא מוכר סתמו כפירושו דגם אם אמר לו סתם הוי כאלו אמר אל תזבין לי אלא ליתכא משום דבמקח וממכר סתם המוכר ענב והלוקח שמח ובזה יתורץ מ"ש ה' צ"ק ועיין מה שפי' ה' ח"נ נר"ו:

ע"ב גמ' בעא מיניה ר"ל מר"י פסול וכו' עיין לה' ח"נ ועיין הרמב"ם בפי' המ' כמשנתי':

תו' בד"ה כסיל וכו' ונ"ל דל"ק מידי וכו' כ' בשכ"י מדבריהם נראה דהש"ס פריך תרי פירכי ברישא פריך והא בעא ר"ל וכו' אלמא מספקא ליה אי עושה שיריים אי לא והיכי אמרת דאין טעון כיבוס והדר פריך מפשיטותם דפשיט ליה ר"י אין לך דבר שעושה שיריים אלא חוץ לזמנו וכו' אבל הגירסא שלפנינו ל"פ אלא מפשיטותא וחדא פירכא היא הבל לפ"ז מאי דמייתי בקושייתם הא' וא"ל וכו' לא אתי שפיר אם לא שנאמר דאשגרת לישן הוא ודוק עכ"ל ה' זיע"א:

דף ל"ה תו' בד"ה פיגל וכו' ונר' דמדין שריפה קא מימעיט וכו' עכ"ל כ' ה' מ"כ אבל כרת מיחייב וי"ל דאי' בפ' כ"ש בפלוגתא דר"י וחכמים דר"י סבר דאין ביעור חמץ אלא שריפה קאמר חזר ר"י ודנו דין אחר נותר בבל תותירו וחמץ כבל תותירו מה נותר בשריפה וכו' ע"ש בדף כ"ח לימא שליל יוכיח דהוא בבל תותירו ואינו בשריפה וי"ל דר"י ס' כההיא ברייתא דשוחט ומצא בה ז' ד' חי נאכל לכל אדם וא"כ לאו גופיה דזיבחא הוא וכו' עכ"ד עש"ב ובזה תירץ קו' התו' התם ע"ש ואכתו ק' דלפום האי תירוצא דמשני להו הגמ' התם אליבא דחד תנא והביאוהו התו' כאן מה יענה להאי קו' ע"כ נר' לת' במה שיש להבין הסוגיא התם בתמורה דף י"א התי' ראשון שתי' וז"ל לא הני תנאי בהא קמיפלגי דמ"ס ולדות קדשים בהווייתן הן קדושים ומ"ס במעי אמן הן קדושים ופירש"י וז"ל במפריש בהמה מעוברת לא איירי הכא כלל אלא כבהמת קדשים שנתעברה וכו' נמצא שתי' זה

הוא אליבא דר"י ופ' הרמב"ם פ"ד מה' תמורה דין ג' דולדות קדשים כמ"א הן קדושים וכפ"ז א"צ להביא דברי ר"י להלכה כיון דגם בהקדי' ולבסוף נתעברה פ' דבמעי אמן קדושי' כ"ש בנתעברה ולבסוף הקדי' דאיירי בה ר"י וכ' שם מרן דמחלוקת רשב"ג ורבנן בריש פ' כיצד מערימין ופ' כרבנן אבל י"ל דהוי"ל למיפסק כרשב"ג דכ"מ ששנה רשב"ג במשנ' הלכה כמותו וצ"ע ע"כ וכבר כ' בעניו במ"א משם כמה גדולי הפוס' דלא סמכי' להאי כללא ועיין להתי"ט בפ"ד דפסחים משנה ה' ופ"ת דעירובין ועיין לה' יד מלאכי סי' ש"ז נמצא דכפ"ז הרווחנו דפלוגתא דתנאי היא אי בהוייתן קדושי' או במעי אמן קדושים ופ' ההלכה במעי אמן הן קדו' וכפי הפ' אין לנו נפקו' כמאי דמשני להו אליבא דחד תנא לענין דינא דסוף סוף גם בהקדי' ולבסוף נתעברה במעי אמן קדו' ומעתה מתו' קו' ה' דאתינן עלה דר"י וחכמים דפסחים סוברים כרבנן דפליגי עליה דרשב"ג וסברי דבמעי אמן קדו' וכיון שכן במקו' אמו קדוש גם הוא ורייתא דת"כ דמימעיט ליה משריפה סו' כדשב"ג (דבמעי אמן וכו') דבהוייתן קדושים ובזה נוכל לתת עוד טעם לרבינא אמאי לא פ' כרשב"ג וכמו שהק' מרן זיע"א והוא משום דהאי ברייתא דפסחים דלא כוותיה אלא כרבא וכמ"ש וכפ"ז קושית התו' בפסחים שהיא קו' הרא"ש ג"כ במקומה עומדת וע"ע מ"ש בעניו' שם בגמ' ודוק וזהו שרבינו לא מיעט השליל מן השריפה עיין בפ"ט מה' פס"המ ובעצמות פ' בהדיא שם דין ט' שאינם טעונים שריפה ואם איתא דגם שליל אינו טעון שריפה ל"צ לאשמועי' בעצמות דמכ"ש נפק' דהעצמות אינם מתפגלין אף אם הבשר נתפגל אלא ודאי דדעתו דהשליל טעון שריפה והיינו משום שהוא פ' כרבנן דרשב"ג וכדכתי':

עוד הקשה ה' הנז' מ"ש שבכאן השוה שליא עם שליל שמתפגל עם הבשר ולענין כ"כת המבשל שליא בחלב פטור ושליל חייב עיין כפ' כל הבשר קי"ד כ' והרמב"ם פ"ט מה' מ"א והתבונן הוא ז"ל בלשון הרמב"ם בפ"א מה' שאר א"ה שכדין ז וכדין ט"ו לתרץ זאת הקו' עכ"ד ה' ודפח"ח ע"ש באורך והדר הקשה וז"ל וי"ל דמנ"ל לברייתא למעט שליא ושליל משריפה דילמא לא מימעט אלא שליא אבל שליל דהוא בשר גמור לא ע"ב ונר' לי דכיון דממלת הזבח קא ממעטי' א"כ גם שליל נתמעט שפיר כיון שאינו צריך זביחה אלא דניתר בזביחת אמו:

דף ל"ו תו' בד"ה תרי קראי כ' וכו' ותימא וכו' עכ"ל עיין לה' י"ה ז"ל מ"ש משם הגליון ומה שיישב הוא ז"ל ובקושי' עצמה נר' ליישב דעל ר"א ל"ק משום דכוונתו מעיקרא כמו שגילה דעתו לפי האמת דמשנוי לשון הוא דדריש ולא מיתורא והיינו דקאמר א"כ לימא ק' לא תותירו ממנו מאי לא יניח אא"ע וכו' ונר' שזה כוונת רש"י ז"ל שכ' ה"ג לאפוקי.

מגרסת אלא לימא קרא וכו' דהוה מ"ש דהתר דדשתו הא' אבל השתא מ"ש דזהו כוונתו מעיק' אלא דאכתי יקשה למק' כפי הבנתו דמייתורא קדריש אמאי לא הוק' לו קושי' התו' ונר' דעדיפא מינה הקשה דרצה לעקור הדרשא מעיקרא:

גמ' ועוד טעמא דר"י סברא הוא דתניא וכו' ע"כ י"ל א"כ מאי קא בעי' מעי' מ"ט דר"י וכו' הא טעמו מבואר בבריי' ועיין עוד מ"ש רש"י וז"ל ועוד טעמא דר"י ע"כ סברא וכו' תיבת ע"כ לכאורה מגומגם וראיתי לה' פ"מ שכ' בקושי' הגמ' מעי' וז"ל מ"ט דר"י וכו' ר"ל דפליג בהנוח והוצאה ול"פ בהנך וכו' ובזה נחה שקטה כל האר"ש וכפ"ז מ"ש רש"י ז"ל במ"ש ר"י פוסל אע"פ שאין כאן לא אכילה וכו' והגמ' מפ' טעמ' וע"כ מ"ש בגמ' מפרש טעמא הוא על הברייתא לא על הגמ' והבן:

שם לאו כל כמיניה ופירש"י הכהנים טמאים לא ישמעו לו וכו' הערלים וכו' הילכך אין מחשבתו מחשבה בדבר התלוי באחרים ע"כ וק' מי לא עסקי' דהשוחט בעצמו היה טמא או ערל וחשב שיאכלנו או שיקריבנו הוא דכל (השור) הפסולין ששחטו כשר עיין בר"פ וי"ל:

רש"י בד"ה וליפלוג מחישב וליתן בפנים קא מק' וכו' עכ"ל וכן הגיהו המגי' וכוונתו כפ"ז מהניתנין בפנים בחוץ לא יקשה משום דשלא במקומו דמי אלא דוקא מחושב ליתן בפנים מקשי משום דמיפסלא בהכנסתה לפנים ובזה נחה קושית הרב תי"ט שהני' בצ"ע ע"ש ובלא"ה הגם דנימא קו' הגמ' מתרוייהו כבר כ' התו' לעיל דף כ"ו כ' וז"ל ומיהו מצינו למימר דבעי' נמי שיהיה המחשבה במקו' משולש וכו' עכ"ל ור"ל דבעי' נמי הדבר שמחשב בו מקומו העיקרי הוא מקום משולש לאפוקי אלו שדמם בפנים אין מקומן שהוא בפנים משולש וכ"כ ה' ח"נ בקיצור וע"ע לה' כ"ד והביא ג"כ תירוץ הרמ"ז ומהתי' איך נעלם מעיני רבנן תוס' זו:

תוס' בד"ה הכא דחשוביה וט' וי"ל דבר רע מש' דבר שהוא רע במ"א וכו' עכ"ל עיין לס' פ"מ ולה' צ"ק מה שפי' וזהו הבנת הלשון מיהו מה שאמרו בסוף דברי' אבל נתינה ממש ראויה לכפר בשום מקום לא יכולתי להולמה והנלע"ד שצ' להגיה תיבת אבל ולהיות במקומה ואע"ג וכצ"ל אע"ג דנתינה ממש וכו' והבן:

ע"ב גמ' אמר רבא תדע דתניא אשר לה' וכו' הק' ה' פ"מ וז"ל י"ל היה לרבא להביא ראייה מעצים ולבונה דקאמר רבא בס"פ כ"ש כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו וס' רבנן דחייב אטומאת הגוף א"כ ה"נ לא גרע מזה וי"ל וכו' עכ"ד ונר' דלשיטת רש"י ל"ק כלל דליכא לאוכוחי מעצים ולבונה מידי דהא קודם זריקה נמי ל"ג מעצים ולבונה ואפ"ה

מודה הוא דפטור וקושי' היא כפי מה שהבין הוא ז"ל בשי' התו' בד"ה בשר פסח וכו' דמיירי אף קודם זריקה ע"ש:

רש"י בד"ה אמר רבא תדע וכו' או בפיגול או בשתי' וכו' כצ"ל וכ"ה בדפו' ישן:

תו' בד"ה שיאכלוהו טמאים מ"מ בהך מחשבת אכילה ד"א וכו' עכ"ל כצ"ל ובשכ"י הגיה מ"מ בהך מחשבת אכילת טמאים איסור ד"א וכו' ע"כ והיא יותר מבוארת ונכונה:

דף ל"ז רש"י בד"ה ור' ישמעאל וכו' להכי ולהכי בתמיה וכו' דע"כ כר"עק לא אתיא וכו' עכ"ל. לא ידענא גם אם נאמר דכר"ע אתיא מה נרויח בזה דמוכרח לומר דכר' ישמעאל נמי אתא דאל"כ אמאי בירך על הפסח פטר את של זבח ולא איפכא א"כ בהכרח שהכריחו כר"עק יכריחו כר' ישמעאל עצמו דמתני':

בא"ד וקדריש ליה תו לפסח בשפי' עכ"ל הק' ה' צ''ק וז"ל והא דל"פ מר"י גופיה דס"ל דפסח פוטר את של זבח ע"כ משום דס"ל בזריקה דשאר זבחים בכלל שתי' דפסח וא"כ תרתי מנ"ל ע"כ ע"ש מה שתי' ולא ידעתי מאי קא מק' דא"כ גם ברייתא קמייתא מנין לניתנין בזריקה שנתנן בשפי' יצא אינה צריכה דמהמש' מוכרחי' שניהם אבל האמת הוא דאין ה"נ דמהמשנה מוכרחי' הב' דינים דהיינו שהפסח בשפיכה והניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא ולא איפכא אבל לא הוה ידעי' מאיזה קרא נפ"ל דינים אלו והקי' מהברייתות דנפקא להו לדינים אלו מק' דודם זבחיך ישפך ורש"י לעיל בד"ה ר"עק אמר וכו' דקאמר ולקמן פריך לר"י היכי דרשת להכי ולהכי וכו' היינו אחר שהביא הברייתא דנ"ל דפסח בשפי' מהאי ק' ופשוט ואין אנו צריכים לומר דמפיק לה ממקום אחר:

ע"ב תוס' בד"ה תרי תנאי וכו' ועוד מנ"ל וכו' דילמא אתא לכל הניתנין וכו' שנתנ' כמחנה א' כפר וכו' עכ"ל אי מהא לא איריא דאימא לא ניחא ליה לגמ' לאוקומי לר' ישמעאל כב"ש דהאי ברייתא אוקי לה הש"ס הכא כב"ש עיין בתוס' דרי"ף ד"ה מנין אבל מ"מ ק' דאימא דאתא לדרשא דאידך ברייתא מנין לכל הדמי' שטעוני' מתן דם ליסוד וכו' דההיא ודאי כב"ה אתיא שפיר והתו' נקטו בדברי' חדא וה"ה לאידך:

רש"י בד"ה לימד וכו' ודמן וחלבן ליכא לאוקו' בחד בכור וכו' עכ"ל קצת מגומג' ויותר נר' להגיה ודמן וחלבן ליכא לאוקו' אלא בחר בכו' וזהו שסיים דב"מ לא קרב:

תו' בד"ה שלא מצינו וכו' ונר' לפרש של"מ בכ"ה בעני' זה וכו' כה"ג בפ' ב' מדות וכו' עכ"ל גם לרש"י מצינו לו חבר והוא התו' דספ' שהביאו הם עצמם בעבד הדף ד"ה תרי תנאי וז"ל ר' יאשיה אומר שלא שמענו להם בכל התו' כולה וכו' גם בר' יצחק שלא מצינו בכל תחו' וכו' ע"ש והיינו ודאי בפי' רש"י גם תיבת לו מסייעת לפירש"י דלפי'

היה לו לומר שלא מצינו בכל התו' וכו' ובודאי לא היה בגירסתם לתיבת לו אבל רש"י הביאה בלשונו הזך:

שם גמ' כפרה בכדי לא אשכחן ואבע"א וכו' אהני קרא ואהני מסורת וכו' ע"כ וה"מ ג"כ בפ"ז לאוקו' אוקמתא אחריתי והיא דבין לב"ה ובין לב"ש אית להו דאהני ק' ואהני מסו' וה"ל ה' אלא דב"ש ס"ל כפרה בכדי לא אשכחן ואפי' אי לא הוו אלא ד' הוי חד מנייהו לעכב וכתבה ה' הוו ב' לעכב וכ"ה לא ס"ל כפרה בכדי לא אשכחן ולכך לא הוי אלא חד דשנה עליו לעכב ומזה יקשה על הגמ' בסנהדרין מנ"ל דב"ש ס"ל יש אם למקרא מהאי משנה אימא דס"ל אהני ק' ואהני מסורת וכדכתי':

דף ל"ח ע"ב תו' בד"ה הגהה וי"מ וכו' וגריס אלא בספרים מדוייקי' וכו' עכ"ל כי לפ"ז שנהפכה ראיית ר"פ מהמשנה לברייתא צריך לגרוס אלא אבל לפי' עדיין הראייה ממקומה עומדת ובודאי א"צ אלא מיהו לרש"י שפי' דמסק' דקידושי' היא ג"כ צריך אלא וכבר הקשו עליו בהא מני ר' נחמיא דהל"ל אלא והיינו כך ועיין לה' ח"נ נר"ו:

ד"ף ל"ט גמ' אמר לי רב תחליפא וכו' אימא אידי ואידי ראוי וכו' י"מ דקארי לה מאי קארי לה דהא רבינא מאיזה כח פי' דמן הקרן מן הקרן ממש ומן היסוד מן הראוי וכו' משום דאם איתא דתרוייהו ממש מן היסוד נתירה כמו שפי' רש"י וא"כ היכי ס"ד לפרש תרוייהו ראוי הא איכא למי' נמי ראוי לקרן אמרת וכו' והנר' דרש"י ל"פ כן אלא לדברי המתרץ אבל מקודם לא ידעי' טעמו ומה שהק' אימא אידי ואידי ראוי ה"נ הו"מ לאקשויי אימא אידי ואידי ממש:

רש"י נעשה כאשר עשה וכו' וסרסהו וכו' כ' ה' צ"ק וז"ל ובאמת לא היה צריך לכל זה דע"כ לאו להכי הדר ואיקשינהו דא"כ ל"ל כל הזאות כלל וכיון דכתיב כאשר עשה כן יעשה ילפי' הכל מפר כהן משיח אלא דעדיפא פי' רש"י עכ"ד כוונתו היא דלא הו"ל לרש"י להכריח משום דלא מעכבי בפרה אלא משום דאי הוה פי' דכאשר עשה כפשטה דנילף מכ"מ הו"ל לקרא לילף הכל מיניה ולא הוה צריך לטרוח ולכתו' כל ההזאות ונר' דאין משמעות דברי התנא כך דקאמר מת כא ללמוד דמשמע דאם בא ללמוד איזה דבר לא היה מסרסו:

ע"ב תו' בד"ה מעבר לדף נעשה וכו' וק' לר"ש וכו' מה שנלע"ד בזה הל' מצאתיו מבואר בכלל דברי ה' ח"נ נר"ו ע"ש ברוחב שכלו הזך ודלא כה' ב"הז דדבריו אינם מובנים מיהו מדבריו למדתי מפני מה לא רצו התו' בתי' ה' ב' ה"א שתי' וז"ל ולי נר' לת' דאחר דק' אמר וכפר דמש' שההיקש יהיה בדבר המעכב כפרה א"א לדרוש אותו למתן ד' אחר שד' מתנות אינם מעכבות בחטאת החיצונה ועדיין אין לנו ק' ללמוד עכוב בחטאות

הפנימיות אלא ממ"ש עכשיו בק' עכ"ד והתו' ימאנו בזה כיון שהיא עבודת דם ואין כפרה אלא בדם א"ש תיבת וכפר גם אי מוקמינן לוה למתן ד' מיהו מה שדחה הוא ז"ל לא יכולתי להבין וכמ"ש ה' ח"ן וראיתי ג"כ לה' פ"מ שרצה לתרץ וז"ל אך נ"ל תי' אחר דע"כ אף לרש"י עשה כאשר עשה לכפילא אתי דאי לרבות עוד ב' מתנות וכן יעשה לעיכוכא א"כ ק' ל"ל וכפר ונסלח תיפו' לי דסמיכת שיריים לא מעכבי בשלמא אי כפילן כל מה שאמר בענין איצטרי' וכפר ונסלח כפי' רש"י וכו' עכ"ד ואני אומר דגם יקשה לרש"י עצמו דאמאי ל"ר רש"י הא דאמרי' דהדר איקשינהו להאי מילתא דהיינו ליותרת הכבד וב' הכליות אלא מטעם דלא מעכבי כפרה והיה לו לדחות משום דאיצטרו' וכפר ונסלח וכמ"ש ה' אלא מאי אית לך למימר דהוה דרשי' וכפר ונסלח למילתא אחריתי הכא נמי נימא הכי ודוחק לומר דרש"י עדיפא מינה נקט דהתו' לא משמע להו הכי אשר ע"כ אין לנו אלא תי' רבינו ברוך וכמ"ש ה' ח"נ יע"ש שהוא וי"ל וכו':

בד"ה לפר וכו' ועוד ק' וכו' חי' ליה מהיקשא דפר העלם וכו' עכ"ל הא דלא הקשו קושיא א' נמי בכ"הג דל"ל חוקה ומהיקשא דפר העלם נפקא משום דבל"ה איצטרי' חוקה על הסדר וע"ע לה' צ"ק וה' ח"ן:

באו"ד ולפי' רש"י נמי הא דילפי' וכו' ולא ולפי' שבע וכו' נלע"ד שכצ"ל כי פרש"י שנתקשו בו הוא מה שפי' דאתו מריבוייא ילפי מהדדי:

דף מ' תו' בד"ה ה"מ עבודה דמעכבא כפרה וכו' וכפי הגהת הצ"ק וכן הגיה בשכ"י וכצ"ל דאימור תחילת עבודה ושיריים עכ"ל לא תירצו בזה אלא אשיריים אבל אסמיכה לא תירצו כלום וא"ל דכיון דתי' על א' מהן א"צ לתרץ גם על האחרת דאיצטרי' מיהא כן יעשה בשבילה דא"כ מה מקשים בדבור הקודם זה ותימה להההוא תנא סמיכה מנ"ל דהא שפי' איכא לאתויי סמיכה מהיקשא כמו יותרת וב' הכליות שגם היא תחלת עבודה כמותם וי"ל דהיא ג"כ גריעה שאינה בכלל העבודה כלל אלא קודם כל העבודה והתו' פשיטא להו בה דלא דמיא כלל ליותרת שהם מגוף העבודה ולא הוצרכו אלא אשיריים דלכאורה גם הם מגוף העבודה ואהא כ' דגריעי כיון שהם ס"ע:

בד"ה אביי אמר וכו' וע"ק הא דקאמר לעיל סד"א וכו' עכ"ל ק"ק דמאי קושית דהא אלו לא כ' כן יעשה לא הוו סמיכה ושיריים בפר יו"הך כלל ואו ודאי דלא מעכבי גם בפר העלם דאנן לא ילפי' עכובה לשיריים אלא מוכלה לכפר ואם איתנהו ביו"הכ אזי ילפי' להו דמעכבי וה"ה בכל שיריים הפנימיות ואם ליתנהו כיו"הכ ודאי דלא מעכבי בשום דוכתא וי"ל דקא מקשי על לישנא דגמ' דקאמר אבל עבודה דלא מעכבא כפ' וכו' דמש' גם לפי האמת לא מעכ' שו"ר פ"מ ולה' מ"כ ע"ש מ"ש ואין להאריך:

ע"ב בד"ה מעבר הדף לא נצרכה וט' וכ' כליות כיון דתרוייהו שעירי ע"א ופכ"מ כתי' וכו' כן הגיה בשכ"י והגהה נטעה:

בא"ד וכ"ת וכו' נלע"ד שט"ה נפל בה' ב"הז ובמקום פר כ"מ צ"ל פר העלם ע"ש:

דף מ' **תו' בד"ה** השוו וכו' וק' וכו' וכן הוי ק"ו דשעירי יו"הכ וכו' עכ"ל עיין בה' ח"נ נר"ו ונר' דמ"ש וכן כוונתם היא דק"ו שני הוא כמו הא' דבריש דינא לא נזכר הלמד משא"כ לדעת רש"י בק"ו הא' גם פריש דינא לא נזכר הלמד ובק"ו ב' נזכר הלמד בריש דינא אבל לפי דבריהם גם בק"ו ב' לא נזכר הלמד בריש דינא דאתו מפר יו"הכ ושעירי ע"א אבל האמת שזה ק"ו גמור ומודה כו:

תו' בד"ה ואתא ליה שעיר וכו' וא"ת ר' וכו' מהיכא יליף ליה וכו' עכ"ל רבי' ברוך לעיל תי' זה וקושי' כאן היא לשי' רבי' שמואל ואפ' דהם לא ראו דברי רבי' ז"ל והוא ז"ל שקובע דבריו אחר דבריהם וכן מצאתי בשכ"י וזל קו' זו אליבא דש"מ ע"כ:

בא"ד ובפ' איזהו מקו' מ"ש דק"ו יל"ל דדבר הלמד בהיקיש חוזר ומלמד בק"ו ממ"שנ דבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בהיקיש כנלע"ד שכצ"ל ור' מנ"ל מר' ישמעאל פשוט דדבר הלמד בהיקיש חוזר ומלמד בק"ו וההפך למ"ד מזה דאימא דהפשוט מר"י הוא דבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בהיקיש וההפך למד ממנו אם יוכל ללמוד ועיין לה' ח"נ נר"ו:

ע"ב רש"י בד"ה תנא דבי ר"י וכו' שנשני ונסדרה בב"מ של ר"י וכו' עכ"ל משום דהוקש' לו הא ר"י גופיה לא ס"ל הכי ואהא תי' בבית מדרשו של ר"י כסדרה אבל לא שהוא עצמו סובר כן וזה פשוט וק' ע"ה פ"מ שהקי וז"ל מלבד מה שי"ל על ב' פירושים איך תי' תנא דבי ר"י לא מרבי הכי הא רישא דהך ברייתא לאו ר"י אמרה ע"כ ע"ש וכשיטתו זאת הק' ג"כ על פי' התו' בפני עצמו שקושיא שקודם זאת הקו' ולפום מ"ש אין כאן קו':

תו' בד"ה והא תנא וכו' וי"ל דהיא גופה וכו' מה התם ל"ח בהזאותי' וכו' עכ"ל ואין זה סותר דברי רב"ב מעבר לדף וז"ל וצ"ל איך שייך למימר דיו וכו' ולא אמרי' דהילפותא היא לא תחלוק בהזאותיה וכו' דהתם ק"ו ואיכא למימר דיו אבל הכא הקישא הוא ושייך שפיר לומר מה התם ל"ח וכו':.

בא"ד ותו מאי פריך וכו' הלא עכו' וכו' כדפרי' לעיל וי"ל דפריך וכו' כצ"ל והמכוון מפירושם הוא כך דפריך על מה שתי' דאיצטרי' תרי היקישי דאלו מחר היקשא ה"א דוקא הזאות דכתיבן וכו' והיינו כמ"ש התו' בדבור שלפ"ז דאי לאו היקש הב' הייתי מוקי לדרשא אחריתי ותרי מצינו לר' מחד היקישא מפיק גם מאי דאתי מכאשר יורם ולא מוקמי' ליה לדרשא אחרינא ואהא תירץ הגמ' תנאי היא ור"ל דמר מצריך ב' היקישי הא לאו הכי הוה מוקי לדרשא אחרינא ומר לא מצריך ומ"ש והשתא להאי תנא וכו' כוונתם

היא להאי תנא דמצריך ב' היקישי מנ"ל לס' ר' כפר יו"הכ יותרת וב' כליות ואהא כ' דל"ל מדתניא בת"כ זה מה שנלע"ד ועיין מה שאמרו המפרשים ואין להאריך ומצאתי חבר לי ה' מ"כ ז"ל ושמחתי ע"ש:

גמ' מפני מה נאמרו יותרת וב' כליות בפר כ"מ ול"ל בפר העלם וכו' ע"כ נר' דכוונת הקו' כך היא מ"מ נאמרו בפר כ"מ ופר העלם יליף מיניה ואיצטרי' לפר. יתירה בפר העלם למחשב' כמאן דכתי' בגופים לאגמו' לשעירי ע"א הו"ל לרחמנא למכתבינהו בפר העלם גופיה ושפי' אתו מיניה תרווייהו פר כ"מ ושעירי ע"א ובזה נרויח דלא יצטרי' לכתו' לפר יתי' שו"ר דבכ"הג פריך תלמודא לקמן דף מ"ט ב' גבי כאשר יורם ע"ש ובתנא דבי ר"י ס"ב מ"מ וכו' פרכת הקדש וכו' סתם ודאי אשינוי בעלמא פריך:

דף מ"ב תו' בד"ה מאן חכמים וכו' ולמאי דמסיק וכו' עיין לה' פ"מ ז"ל דברים נכו' מיהו קו' אכתי על רש"י דקאמר ואי פיגול לחיוב חוץ מדמית ל"מ כשחי' דהוי פיגול אלא אפי' פיגול במתנה א' לר"א פיגול ע"כ מש' דבמתנה א' דקאמר איירי בפיגל במתנה עצמה ומר"א אין מוכרח דס"ל. דבפיגל במתנה עצמה פיגול דהא דמודה ר"א בדמים אינו אלא בחיוב חוץ אבל בפיגול לא:

ע"ב רש"י בד"ה מש"כ לה וכו' בסדר יומא שכולן כפרה כפרה בפ"ע וכו' כצ"ל:

תו' בד"ה כי מדי וכו' בקו' ושוח' וכו' דבי שחיט בקבלה וכו' עיין להצ"ק במנחות שהגיה בזה וכו' בקדושתה ופריך וכו' כנלע"ד שצ"ל

בא"ד כמו שפי' בסמוך כצ"ל וכ"ז הוא מדברי ר"ב ומ"ש בסמוך הם דברי התו' ועיין בצ"ק לקמן:

גמ' חדא דהיינו רישא וט' עיין מ"ש ה' ח"נ נר"ו ועוד נ"ל דבמש' הגם אם נאמר דהמש' כפשטה דהתחי' בלבונה במחשבה ואח"כ הקומץ בשתי' לא תיק' דהיינו רישא דאימא היא גופה אתא לאשמועי' דלבונה חשיבא כקומץ אבל בתוספתא ליכא למימר הכי דהיא גופא אתא לאשמו' דכבר שמעי' ממתני' והתוספתא היא באה להוסיף ולא ליחזור וליתני מה דאמור כבר במש':

דף מ"ג רש"י בד"ה מנחת נדבת כהנים וכו' ואינה נקמצת וכו' עכ"ל עיין מ"ש בעניו' בפי' רש"י בחומש בפ' זה בתיבת שוה שכ' רש"י ודלא כהרא"ם ז"ל ע"ש:

גמ' מהו דתימא ה"מ וכו' עיין לה' מש"למ פ"ג מה' פסולי המוקדשין דין ט' מה שהוכיח מכאן ועיין מ"ש בעניו' שם:

ע"ב רש"י בד"ה פקע איסורן לדאמר"ן וכו' ופגול ונותר וכו' עכ"ל הא דל"פ דפגול נמי לעני' אכילה משו' דבפגול הגם דפקע פיגולו מ"מ נשאר פסול ולא שייך למימר ביה

שלא תחייב האוכלה מידי כיון דס"ס הוא פסול אבל נותר וטמא אם פקע איסור נותר וטמא נעשו בשר ראוי וטהור ושייך שפיר למימר ביה שלא יתחייב האוכלו מידי והא ראייה שאע"פ שפקע פיגולו עדיין איסור פיסול עליו שהרי הרמב"ם פ' פי"ח מה' פ"המ דין ז' אין חייבין כרת וכו' אבל אם אכל מן המתיר עצמו אינו ח"כ אלא לוקה באוכל פ"המ וכו' ע"כ ואם איתא דכשפגולו פקע לגמרי פקע ואפי' פיסול לית ביה מה פריך הגמ' לעיל אהא דעולא מקמ"ל אי דאין חייבין עליו משום פיגול תנינא ואלו דברים וכו' הא טובא קמ"ל דאלו ממתני' הוה חייב משום פסול כמ"ש הרמב"ם והשתא אשמועי' עולא דאפי' פסול אין בו אלא ודאי דל"פ כי אם אפיגול אבל עדיין פסול זהו מה שנלע"ד ועיין במפרשי' ז"ל ודע שט"ס נפל בה' ב"הז ובמקום תיבת המתיר צ"ל העלאה ולקו' ה' פ"מ עליו אפשר דכוונת תירוצו כמו שתי' ה' ח"נ נר"ו:

תו' בד"ה נאמר כאן וכו' עיין בה' יתר הבז ז"ל ע"ג התו' ופי' שהיא שיטת רבינו הלל מברייתא דת"כ פ' אמור דאדרבא ילפת להתם מהכא עש"ב והיא קושי' הרא"ם על ר' הלל ע"ש בפ' צו בזה הפסוק ונלע"ד בהקדים דברי ר' הלל עצמו שהביא ה' ק"א בת"כ פ' צו וז"ל ור"ה מפ' דר"ח מפ' דברי ת"ק דאמר מה לטומאתו להלן בטומ"הג וכו' ולא ידענא מניין שבטומאת הגוף מדבר ולזה אמר דבאומרו התם קדשים בל' רבים אלו הקדשים וגו' ונא' וטומאתו בו לשון יחיד א"כ אף התם בטומ"הג הב' מדבר דאי בטומאת קדשי' וטומאתם עליהם הל"ל עכ"ל ובת"כ פ' אמור ג"כ איתא להא דר"ח ע"ש והשתא נוכל לומר דס' ר' הלל ז"ל דהתנאים פליגי דת"ק דפ' צו שהוא ח"ק דידן ס' דשלמי' גמר מטומאתו דפ' אמור דבט"הג הכ' מדבר ופשיטא ליה דהתם מיירי בט"הג כמו שפי' ר"ח דבריו וכמ"ש התו' ממה שנאמר קדשים בל' רבים ות"ק דפ' אמור ל"מ ליה מהא ולכך אצטרי' למילף מהכא ולכך שם פליג עליו ר' חייא משום דס' דלזה ל"צ ג"ש דממקומו הוא מוכרח ואדרבא הג"ש כי אצטרי' להפך וז"ש ר"ח שם נאמרו קדשי' וכו' ור"ל דא"צ ג"ש וכדכתי' ע"ש:

דף מ"ג תו' בד"ה הקומץ וכו' ושמא כיון שמתחלה כל טיפה וכו' כצ"ל:

בתו' בד"ה והלבונה וכו' ועי"ל דלבונה אין לה מתיר בעבודת וכו' עכ"ל והגמ' לקמן בעי למימר לר' דלוג שמן של מצורע מתנותיו פגלי ליה ומתנותיו אינם עבודת המזבח אלא על הפרכת מ"מ הוי כעין עבודת המזבח ולפי האמת דגם לר' אין מתנותיו מפגלי ליה ניחא דבעי' עבודת המזבח ואפשר דהיינו טעמא דלוג דאין מתנותיו מפגלי משום דלא הוו על המזבח:

בד"ה ומנחת נסכים וכו' ומיהו וכו' דמנחת נס' מיירי במתנדב מ"נ וכו' עכ"ל וק"ק א"כ מאי מק' הגמ' לקמן דף מ"ד אימא סיפא ומנחת נס' אתא לרבנן וכו' דאימא דכולה ר"מ ומאי מ"נ דקאמר מה שמתנדב אדם בכל יום וי"ל דמה שפי' התו' הוא דוקא במתני' דתני תרוייהו אבל ברייתא דלא תני אלא חדא ודאי דכייל להו לכולהו והיינו שהוצרך אביי לתרץ דנסכים הבאים עם הזבח הוי כאלו תנא ברישא משום דתני לוג שמן ש"מ וה"ה וכו' א"כ שפיר כמו מתני' דתני תרוייהו שו"ר שגם ה' י"ה תירץ קרוב לזה וגם הוא ז"ל נסתייע מתי' אביי ע"ש:

דף מ"ד תו' בד"ה אלא וכו' ועוד לישנא דמפגל וכו' עיין מה שהגיה ה' ח"נ נר"ו על פי התוספתא וע"פ דבריהם לעיל ד"ה הקומץ והגה"ה נר"ו ומוכרחת וכפ"ז ה"ה דהו"מ לאקשו' אקומץ דמפגיל ומתפגל דמפגל הוא את השיריים ומתפגל אם קמץ ע"מ להקטירו למחר והוי כמו דם:

ע"ב גמ' אלא אר"י לעולם ר"מ וסמי מכאן נס' וכו' ע"כ הא דל"ק איפכא לעולם רבנן וסמי מכאן לוג שמן ש"מ משום דלא תני תנא אלא היא לחודה וכשתסמייה נשארת עד שאני מרבה תלוייה באויר ואם חסמי הכל טפי עדיף לסמויי מלה חדא מלסמויי שיטתא:

רש"י בד"ה אשם מצורע וכו' אלא כל למה עכ"ל לאו דוקא דע"י קושי' המק' על הברייתא אבל ק' שפיר אצטרי' משום אשם נזיר:

תו' בד"ה בדבר והר"ח. מפ' וכל לא מש' כן דש"לש ל"ק ליה פגול וט' אבל לפי' הגם דהוא פסול קרי ליה פיגול כיון שעשה בו מעשה שאם היה בחוץ היה מתפגל לכך קרי ליה שפיר כיון שהוא מעשה פיגול אבל ש"לש לא הוא פיגול ולא מעשה פיגול:

דף מ"ה תו' בד"ה הילכתא וכו' ונר' דרב יוסף דוקא דאית ליה הכא וכו' עכ"ל ובחנהו הכל לא שמעם רב יוסף ואלו שמעם חיה מק' ג"כ עליהם מיהו ק' בההיא די' יוחסין אמר רב יוסף אי לא דר"י א"ר הלכה כר' יוסי וכו' ע"ש וכיון ששמעה למה לא היה מקשה הילכתא למשיחא ואפשר דכתו' דבההיא אין ה"נ דצריכים לתירוצא ק' ולא הרויחו בזה אלא אשאר סוגיו' וההיא דהתכלת וע"ע כתו' סנהדרי שתי' חי' אחר וז"ל ונ"ל דל"פ אלא היכי דלא כ"מ ליישב לישני וכו' עיין במהרש"א שם מה שנדחו' ועיין הגהה ע"ש וה' ית"ה כאן והנה מ"ש דליכא מאן דפליג עליה וכו' ע"ש הרי ברי"פ בהדיא פליגי עליה דתנן כל הנתנין על מזבח הפנימי וכו' נתן כולם כתקנם וא' שלא כתקנו פסולה ודייק בגמ' דף מ"א ב' הא כולן שלא כתק' פיגול וגם ברייתא שם בד"א וכו' אבל דמים הניתני' על מזבח הפנימי כגון מ"ג וכו' פיגל והגם דלס' הרמב"ם אין ראיה משם דפליגי עליה שכן פ' בפי"ז מה' פסולי המו' דאם חישב בפנים על עבודת פנים פיגל הגם דפ' כר' יוסי

ע"ש מ"מ התו' ל"ס הכי כמ"ש בדבור שלפני פניו של זה ד"ה בדבר וכו' ועמ"ש בעניו' שם ומה שנר' לפ' דבריהם שם כבר כתבתי שם והוא כיון דבין כך ובין כך הקרבן פסול כמ"ש התו' בדבור הנז' ליכא נפ' לענין דינא והגם דלענין האוכלו איכא נפקו' אי חייב כרת או לא מ"מ בכרת בידי שמים וליכא נפקו' בידי אדם זהו מה שנלע"ד:

דף מ"ה גמ' קרשי עכ"ום וכו' עיין בהחי"ט על יש מי שאומר שהביא מרן ועיין בחי' שם על הרמב"ם:

ע"ב שם אבל בצבור הורצה וכו' עיין בה' מ"ב ועיין בשיח יצחק ביומא דף ז' ועיין בחי' שם:

שם ולילף עון עון מפיגו וכו' ע"כ וי"ל כיון דאית לן למילף חילול חילול מטומאה לחיובא ואית לן למילף עון עון מפיגול לפטו' ודאי דאית לן למילף לחיובא דכל היכא דאיכא לאקושי וכו' לחומרא מקשינן וכ"ת דע קו' אהני נפישן סמוך מ"מ המתרץ מה ענה לן מסתבר מטומאה וכו' הי"ל להשיב דלחומרא מקשינן וי"ל דלעולם אהני נפישן סמיך ורישא הולך ומבאר:

תו' בד"ה אכל וכו' וא"ת מאי איריא וכו' עכ"ל לא ידעתי אמאי לא הקשו אקומץ קושי' הכחשה דהקומץ הוא עולין וחייב מעילה וכ"ק במתני' בהדיא מעילה דף י' דהקומץ יש בו מעילה ואמאי חייב ר"ש נימא ר"ש בדבר שרוצה לאכול וקומץ בכלל ולא הוציא אלא עצים ולבונה וקטרת וי"מ:

דף מ"ו גמ' ולא והרי חרו"ה וכו' הניחה וכו' עיין בפמ"י וה' ח"נ וה' י"ה ועיין בחי' חולין דף קי"ז בארוכה:

שם ע"ב ב' מיעוטי דכתבי וכו' וק' למ"ד ב' כתובי' ה"ב אי"מ אמאי אצטרי' הכא ב' מיעוטי ואולי דדריש להו דרשא אחרי':

תו' בד"ה אין לך דבר וכו' וי"ל וכו' חק' ועגלה ערופה וכו' עכ"ל עיין ה' שריג בחי' ליומא דף נ"ט מ"ש בזה:

בא"ד וי"ל וכו' תרומת הדשן וע"ע וכו' י"מ לשיט' כאן דיש שם ב' ת"ה וע"ע א"כ הו"ל ב' כתובו' ואו"מ וא"כ מקרי ל"מ והדרא קושי' לדוכ' ונר' דל"א כיון דיש ב' כתובי' וא"מ מהם לדעלמא מקרי לא מצינו אלא אם כ' רחמנא הכ' הב' כדי שלא תלמוד ממנו ונחית' להכי אז אמרי' כיון דקרא קפיד שלא נלמוד ממנו שפיר מק' ל"מ כיון דאיכא למדרשי אפכא וכמ"ש רש"י בד"ה אין מלמדין אבל הכא הא דנכתבו ב' לגופייהו ולא כדי שלא נלמוד מהם דבכל א' אי לא כתיב ביה תו"א דמועלין בו קודם שנעשית מצותו

בכל הקדשי' ואף דלפי האמת א"ש אין שם כי אם אלו כיון דלא נחית קרא שלא נלמוד ממנו שפי' מקרי מצי' ומוקמי' ק' להכי:

בד"ה עגלה וכו' י"ל דשם צ"ל לאחר עריפה וכו' עכ"ל דבריהם מבוארים יותר בפ' א"מ דף כ"ט ב' וק"ל לא לכתוב כפרה ואנא יליף בק"ו דקודם שנעשי' מצו' מעולין מן הקדשי' ומה קדשי' שאין בהם מעילה אחר שנעשי' מצות' יש בהם קידם ע"ע שיש בה מעילה אחר שנעשו' מצו' א"ד דאית בה קודם ול"ל דאיכא למעבד ק"ו איפכא לחייב בקרשים אחר שנעשי' מט' וכל היכא דאיכא למעבר ק"ו הכי וק"ו הכי כל חדא וחדא תיקו אדוכתיה הא ליתא דבקרשי' יש לנו מיעוט ב' כתובי' וכו' גם ל"ל ת"ה תוכיח שאין בה קודש ויש בה אחר כמ"ש התו' בדבור אין לך דבר דכ' דחו זה התו' ביומא דף נ"ט ע"ש וי"ל דכפרה בלא"ה אצטרי' כמ"ש התו' בפ' א"מ כדי לומר לך דטריפות פוסל בה ואינה אלא ביום ואגב דריש לה נמי להכי ואכתי נ"ל אינהו גופייהו נילף מהאי ק"ו עצמו דאיכא למפרך מה לקדשי' שכן טעונין שחיטה גם שכן טעון זריקה ע"ג המזבח:

ע"ב גמ' ואחד לדברי' שאי"נ וכו' עיין ברש"י בתו' פ' צו וא' לקרבן עולה וי"ו והוא ע"פ מאי דבעי למימר בפ"ק דשבו' ובמסקנא לא קאי אלא כדהכא ע"ש וצ"ע והתימא להרא"ם שהביא ההיא סוגיא דשבועות ולא הרגיש מזה כלום ועיין בחי' להרמב"ם פי"ח מה' פ"המ דין כ"ד ויתורץ היטב:

רש"י בד"ה מר מהאי זווא אמרי וכו' כצ"ל וכן מצאתי לה' ק"א פ' צו שכך הביאו:

בד"ה ה"ג וכו' כלומר וכו' לוקה אעצים וכו' עכ"ל נר' דהוק' לו הא דאמר כיון דקרינא והבשר אשר וכו' הא ודאי לא נכללו עצים ולבונה בהאי ק' ולא אתרבו אלא מק' דוהבשר כל טהור יאכל וכו' והא תי' כיון דאיתרבו מק' אחרי' ולקו מהאי ק' א"כ לקו נמי בטו"הג משום דשניהם גבי הדדי כתי' דהיינו ק' דלקי על טו"ב וק' דלקי על טו"הג והגם דתוס' בפ"ק דשבועות דף ז' ד"ה אחת כתבו דמהאי ק' דוהבשר אשר יגע וגו' נ"ל אזהרה לעצים ולבונה מ"מ רש"י ל"ס כן אלא כמ"ש עיין רש"י חולין ל"ו ע"ב:

תו' בד"ה מחלוקת ובין לאביי ובין לרבא דהתם י"ל וכו' עכ"ל נראה לאביי דאמ' מחלוקת ר"י ור"ל הוא בטו"הג אבל בטו"ב ד"ה לוקה דלישנא קמא לחד אמר הא' ר"י כרבנן דבטו"ב לוקה ובטו"הג אין לוקין ור"ל א"ל ע"כ לא קאמרי רבנן דבטו"הג אין לוקין אלא דוקא אעצים ולבו' אבל בשר דעדיף מודו רבנן דלו' ולחד אמר הב' ר"ל כרבנן ור"י א"ל ע"כ ל"ק רבנן דלקי בטו"הג אלא דוקא אעצים ולבו' משום דאייתר לן ק' דנפש כי תגע וגו' ונכרתה לדברים שאינן נאכלין כדאמ' ר"י לעיל בסמוך אבל בשר לפני זריקה דאדרבא נתמעט מק' דכל טהור הניתר לטהורים וכו' עיין בתו' בסמו' ר"ה א' לכלל וכו' מודו רבנן

דאינו לוקה וללישנא בתרא נמי לח"א הא' ר"ל כרבנן דבין בטו"הג ובין כטו"ב לוקה ור"ל א"ל דע"כ ל"ק רבנן דלקי אלא בעצי' ולבו' וכדכתי' משום דאיתרבו מק' אבל בשר לפני זריקה לא וכן לח"א הב' ולרבא דאמר התם מחלו' בטו"הג אבל בטו"ב ד"ה א"ל בטו"הג יאמר כדכי' דשאני עצים ולבו' דאיקרבו מק' דנפש וכו' ול"ק אלא מטו"ב דאיהו קאמ' ד"ה לוקה ולא יתיישב בין לתרי ח"א ללישנא קמא בין לתרי ח"א דלישנא בתרא דכולהו ס' דלרבנן לקי זו קושית הגמ' לעיל ותירץ שאני עצים ולבו' דקדשו ככלי ואביי ודאי דמודה בזה דע"כ לא איתרבו מק' דנפש וכו' אלא דקדשו בכלי וכמ"ש התוס' במס' מנחות דף ק"ה בד"ה אע"ג וכו' וז"ל אביי נמי ל"פ כהא וכו' ע"ש אלא שסובר דאפ"ה לא עדיפי מבשר לפנים לפני זריקה בטו"כ והתם דעדיפי בטו"הג וכמ"ש שאני התם דגילה ק' נמצא דלרבא דהתם פשוט שיתיישב אתרי לישני דהכא כמה שתי' הגמ' אליביה והיינו דכ' התוס' לעיל וז"ל וצ"ל אי אתיא מילתא דאביי דהכא כהני תרי לישני דלקמן ע"ש משום דלרבא כבר תי' הגמ' אליביה שפיר אבל לאביי דלא אהני ליה מה שקדשו בכלי הוא שכתבו וצ"ל וכו' ואי משום טו"הג זה ודאי. פשיטא להו משום דאיתרבו מק' דנפש וכו' ובזה דאין אנו צריכים למ"ש ה' ח"נ נר"ו ע"ש וכמדומה שכן כוונת ה' פ"מ אלא שקיצר בלשונו ע"ש ועיין מ"ש בעניו' בפי' דברי הרמב"ם בפי"ח מה' פסו"המ דין כ"ד ועיין לה' מ"ב כאן בגמ':

שם במשנה אר"י אף מי שלא היה וכו'. עיין להרמב"ם בפי' המשניות ועיין להתי"ט ועיין לה' ח"נ נר"ו ולה' י"ה ונלע"ד דמ"ש רבי שאין הולכים אלא אחר מחשבת העובד בלבד וכו' הוא תחלת דבור ולא קאי אדלעיל ואין ה"נ דמפרש בר' יוסי כפירש"י ז"ל ובהא ל"ק דהלכה כר' יוסי דהתנו ב"ד דלא לימא לשמו דאפשר דלכתחילה לענין דינא צריך שיאמר לשמו וכמו שפ' בפ"ד מה' מהע"ק דין י"א ע"ש ומ"ש והתנא הזה הצריך שתהיה ג"כ כוונת בעל הקרבן וכו' היינו דוקא לכתחילה ומ"ש והלכה כר' יוסי ולפי' וכו' לאו לאפוקי מת"ק פס' ה' כר' יוסי דגם ת"ק מודה שאין המחשבה הולכת לפסול ולפגל אלא אחד העובד וכמ"ש התי"ט ז"ל אלא לאפוקי מהתנאים שהובאו בגמ' והיינו דכ' ולפיכך דברי האומר וכו' ול"ק ולפיכך דברי ת"ק וכו' ובזה מתיישב מה שנשאלתי מהחבר הק"וש זצ"ל מהר"י סדבון וז"ל ראיתי דבר מתמיה להרמב"ם בפי' המשניות לשם ו' דברים וכו' דלפי מאי דדייק מינה הגמרא ברישׁ זבחים נר' דבסתמא כשרים ולפי' רבי' דסתמא פסולים דמדקתני אף מי שלא היה בלבו כשר דהיינו בעלים משו' שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד מכלל דהעובד שעבד סתם פסול אי ניחא וכו' ובמה שאמרנו שזה דבור בפ"ע מתיישב:

דף מ"ז רש"י בד"ה שמעתי וכו' אלמא מקריב קרבנו קרי ליה וכו'. כנלע"ד שצ"ל ור"ל דבעל הקרבן קרי ליה ק' מקריב וא"כ הוא בכלל המקריב:

תו' בד"ה מנין וכו' דבכה"ג אפי' בחולין פסול לרבנן דפליגי עליה דרבי נתן וכו' עכ"ל. עיין מ"ש בעניו' בחי' בחולין דף י"א בתו' ד"ה מנין וכו' ועיין להל"מ ז"ל בפ"א מה' פ"המ דין ג':

פ"ה תו' בד"ה איזהו מקומן וגבי ק"ק וכו' אע"פ שאין הדם נפסל כיוצא וכו' כצ"ל ומלת בפני' צרי' למחוק:

ע"ב תו' בד"ה אלו ואלו וכו' עיין מ"ש ה' ש"יצ בחי' ליומא דף ס"ח ברש"י ד"ה נא' כהן כפר יו"הכ וכו' מ"ש בשם בשכ"י לאדם גדול נודע שם בספרו הנעים ומ"ש הוא עליו:

בא"ד לעכב דהזאות במשיח מפר העלם וכו' כצ"ל:

בא"ד וכאשר שרף יתירה הו"ל וכן הגיה בשכ"י

רש"י בד"ה וכו' הדר תניא בהדיא ולא כללי עכ"ל האי ולא כללי במקו' הילכך עשה תיב' קאי אריש ויותר נר' להגיה ולא שייריה במקום ולא כללי יתירה:

תו' בד"ה מה נתינה וכו' וילפי' מנתינה דידי עכ"ל הוצרכו לזה משום דק"ל אא"כ היקשא הוא היינו דילפי' מנתינה דידיה ולא מנתינה דעלמא דאין היקש אלא בסמוך אלא אי אמרת שהוא בנין אב מאי חזית דילפי' מנתינה דידיה לילף מנתינה דעלמא ואהא תירצו דמסתברא דילפי' מנתינה דידיה ולא מנתינה דעלמא שו"ר שגם בשיטה כ"י פי' כן ודברי הצ"ק בזה אינם מובנים:

בד"ה מה חטאת וכו' וק' ג"ש דלקיחה מסיני ל"ל לילף כולהו משלמי' י"ל וכו' ולא גמרי' וכו' כדילפי' לענין פיגול דא"כ ג"ש וכו' כן היא הגירסא שלפנינו וק' לע"ד חדא דהקושיא הכרח ועוד מה שהק' הצ"ק ומיהו בזה תירץ הר' ב"הז לע"ד נכון ועוד אמאי לא תירצו בזה דעת רש"י דמה שהביא ג"ש דלקיחה לקיחה לאו בחנם הוא אלא למהוי כמאן דכתי' בגופיה כמ"ש הם עצמם ועיין לה' ק"א פ' מצורע פ"ג ברייתא א' כי בחטאת שהניח ועי"ל והוסיף להגיה וביאר. הדברים על מכונן בלי שום קושי' ע"ש וגם בשכ"י הגיה במו שהגיה ה' הנז' ממש שו"ר בס' ש"יצ ליומא דף ס"ה כ' שהביא מה שהגיה ה' המדי צרופה וכ' עליו שכ"כ ה' ק"א מיהו בסוף הלשון לא ראינו שנכנס ולא הגיה ע"ש ואולי שלא הביא כל דבריו:

דף מ"ח ע"ב גמ' אשכחן שעיר נשיא בין למצוה ובין לעכב וכו' ע"כ. הק' הרב פ"מ וז"ל וי"ל כיון דידע המק' דעכ"פ ה ב אותו לאיזה דרשא אתי א"כ איך קאמר אשכחן וכו' דילמא שעיר נשיא נמי למצוה דהא איצטרי' כל הקרא בשביל מיעו' דאותו וכו' ע"ש

ומ"ש ה' מ"כ ע"ש רש"י ימאן זה באומרו ולקמן פריך דמשמע דגם כאן יקשה אלא אותו ל"ל והבן ונלע"ד דהמק' כאן ידע שפי' דאותו איצטרי' לאיזה מיעוט מיהו אפ' דלא למעט נפון בא אלא לאיזה דכר אחר וע"כ ל"א דאיצטרי' כל הקרא כדי למעט אלא דוקא אם בא המיעוט בצפון אבל אם הוא בד"א שפי' דרשי' הק' ולפי האמת דהמיעוט הוא בצפון כנ"ל עיכובא מדכ' בנשבה ושעירה:

שם ומה בן צאן שלא קבע לו כהן וכו' מה לבן צאן שכן קבע לו כלי וכו' ע"כ הק' ה' ח"נ נר"ו וז"ל תי' אמאי לא משנה הק"ו מהנושאים למקומות ולעביד הכי מה כהונה שאינה טעונה בשחיטת בן צאן טעונה במליקת ן' עוף צפון שטעון בשחי' ן' צאן א"ד שיטעון במליקת ן' עוף דהשתא ליכא למיפרך מה לכן צאן וכו' עכ"ד ונר' דפירכת מה תחזור יוכיח דזה כלל פשוט והשתא אם שינה ג"כ יישב לו כלי יוכיח שטעון בשחי' ן' צאן ואינו טעון בשחי' ן' עוף אף אני אביא צפון שאע"פ שטעון בשחי' ן' צאן אינו טעון כמלי' וכו' כמו כלי שהיא סכין עוד הק' וז"ל וכן ק' כ"הג לקמן וכו' ולעביד הכי ומה קביעות זמן שאינו טעון בעולה טעון בפסח צפון שטעון בעולה א"ד שיהא טעון בפסח דהשתא ליכא למפרך וכו' ע"כ גם בכאן י"ל דאיכא למי' כליל יוכיח שטעון בעולה ואינו טעון כפסח אף אני אביא צפון אע"פ שטעון בעולה אינו טעון בפסח מיהו כחטאת אם שינה הק"ו מהנושאים למקומות אפ' דלא שייך לומר כפרה תוכיח דמה שייך לומר שטעונה בחטאת ואינה טעונה בפסח גם באשם נמי לא שייך לומר ק"ק יוכיחו שטעון וכו' ואולי בדינים שק"ק נוספים על קדשי' קלים שייך למימר יוכיחו וי"ל דכוונת ה' על החטאת וצריכים אנו לתירוצו עיש"ב:

תו' בד"ה מה לבן צאן וכו' וי"ל דהתם דכל דינו בכהן וכו' עכ"ל ר"ל דד' אופני הק"ו הם בכהן משא"כ כאן שהם בצפון והמפרשי' ז"ל רוצי' להרכיב תירוצ' שם בקי' אדבריהם כאן ואינו אלא ע"י הגה"ה ויותר יש להרבי' דברי' ה' מדות אהרן ז"ל בסד"ה החלק הי' וז"ל הטעם דלא אפריך ק"ו בזה הוא מפני שכאשר נדחה הק"ו באיזה חומרא צריך שלא תהיה אותה החומרא סותרת לזה הדין שרוצים ללמוד אמנם כאן א"נ מה לבן צאן שקבע לו כלי להזאתו א"א שהרי ן' עוף שא"צ כלי אלא אדרבה בעצמו של כהן הסברא נותנת שגם ההזאה צריך שתהיה בכהן עכ"ד עש"ב וזה אפ' שכוונו לו התו' כאן וגם במנחות עש"ב:

בד"ה קבלה וכו' וא"כ מקבל למצוה בעלה מנ"ל וכו' עכ"ל אפ' ליישב בזה דכיון דלא דרשי' דאותו דחטא בא למקבל בצפון אלא משום דכבר נקט אותו בעולה ואפ' למדרש

אפכא לכך נתנו דרשא של זה בזה ושל זה בזה שו"ר לה' ח"נ נר"ו שגם הוא כתב קרוב לזה ע"ש:

דף מ"ט גמ' כאי מנ"ל לכדתניא דבר שהיה בכלל וכו' ע"כ ה' מדות אהרן העלה מה בין מדת דבר שיצא לידון בדבר חדש למדת דכר שיצא לטעון טעון אחר הוא דבדבר חדש כשהחזירו לכללו בדין א' שיהיה הוחזר לכללו בכל הדינים שיש בכלל וא"צ להחזירו בכל דין ודין אבל מדת טעון אחר צריך להחזירו בכל דין ודין הלא"ה למאי דהדריה אהדריה ולמאי דלא אהדריה לא אהדריה וזהו כפי האמת כאן מיהו ק' לפום מאי דס"ד דמקשה כאן דמצריך להחזירו לענין שחיטת צפון הגם דכבר החזירו לענין מתן דמים וכו' יקשה קו' ה' מה בין זה למדת טעון אחר וכו' וי"ל דדוקא לדינים הכתובים בכלל עצמו אמרי' כיון דאהדריה לחד מינייהו אהדדיה לכולה אבל דינים שאינן כתו' בכלל אלא שלמד אותם ממ"ה לא והמתרץ השיבו שגם בזה אמרי' כיון דאהדריה אהדריה כיון שיש לנו מק' אחר עיין בתו' ד"ה אי אקשיה וכו' בסופו ועיין לה' מ"כ מ"ש על התו' לעיל דף ל"ג לפ"ז והוא פלפול נכון:

ע"ב גמ' רבא אמר מהכא וכו' עיין ברש"י בחומש וע"ש לה' מנחת יהודה שהוא לכאורה הפך הסוגיא דילן וכבר כתבנו שם בעניו' ע"ש:

רש"י בד"ה להכי איצטרי' וכו' ואי קשיא וכו' ה"מ לתנא דבי ר"י וכו' אבל לתנא דבי רב וכו' עכ"ל בלאו דוקא ב' רש"י זה דלא נחלקו תנא דבי ר"י ותנא דבי רב בזה אלא תרוייהו דרשי לפר זה פר יו"הכ אלא דמר מדמה ליה לכל האמור בענין ומר לא מרבי ליה אלא לאת בדם וטבי' וב' תנאי דעסיק בהו הם תנא דכי ר"י ורבי ישמעאל גופיה החביר רי"ך נר"ו עיין בראש"ם ז"ל כשהביא דברי רש"י כאן לא הביא אלא לה"מ לתנא דדריש וכו' אבל לתנא דדריש וכו' ע"ש:

תו' בד"ה ונכתוב בגופיה תימא הא איצטרי' כדאמר פ' ב"ש וכו' עכ"ל כוונתם בכל הלשון מבוארת וכבר פי' ה' פ"מ ז"ל ולא ידעתי במה נתקשה מעיקרא ובעי' קופי' נלע"ד דדרשו דלמעט סרחונם מפיק לה מדלא כתיב כאשר יורם בפר העלם גופיה דנהי דהאי דרשא דאין למדין למ"ד מלמד לא ידענו אלא מכאשר יורם יתירה מיהו כאשר יורם עצמה ליכתבה בפר העלם והא ליכא למימר ניחא ליה דכתביה בגופיה דע"כ ל"א דניחא ליה דכתביה בגופיה אלא אי הוה כתוב בפי' אבל עכשיו דלא נכתב אלא בהיקשא מאי נ"מ דליהדר וליקשייה הא כבר הוקש לפר משיח אלא ודאי הא דהדר ואקשייה לעשות תרי היקשי ולהוי כמ"ד בגופיה כהדיא לאגמורי לשעירי ע"א מיהו מדכתביה בפר משיח ודרשינן ליה באא"ע לגופיה תנהו ענין לפר העלם זה ודאי להראות חיבתן:

דף נ' רש"י בד"ה ומחדא לא אתיא מילתא באפי נפשה היא ולאו למיפשט בעיין עכ"ל נר' דהא דלא פי' למפשט בעיין והוא דאם איתא דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בב"א לא הו"ל למיקשינהו תרתי אלא חדא אתיא בהיקשא וחדא בכ"א משניהם מהכתובה בהדיא ומדאתיא בהיקשא משום דאם בן לא הוה ליה להתחיל לא ניכתוב בעולה וכו' והול"ל לא ניכתוב היקשא דחטאת או דאשם עד דיפרוך ליה והדר לימא לא ניכתוב בעולה וכו' וראיתי לה' פ"מ ז"ל ולה' ח"נ נר"ו שכ' דרש"י ס"ל דיוכיח לא מיקרי בנין אב לענין זה והביאו ראיה מדברי רש"י ז"ל עצמו בפ"ב דביצה דף כ' עש"ב ולע"ד אינה ראיה דרש"י לשיטתו בפ"ק דשבועות דף ט' ב' שכ' בד"ה שעיר וכו' כל המלמד בכל המדות חוזרים ומלמדים חוץ ממלמד בהיקש שא"ח ומלמד בהיקש בקדשים והכי אמרי' בזבחים כאז"מ עכ"ל וא"כ אין קושי על רש"י בביצה עד שנצטרך לחרש בו כלל זה מיהו דברי רש"י ז"ל בשבו' ק' להולמם דהא בגמ' הניח רובם בבעיא ולא אפשיטא והיכי פשיט להו רבינו ומה גם דמראה מקומו מכאן והוא פלא מיהו לזה י"ל דסובר רבי' דהגם דלא איפשיטו כאיפשיטו דמיין אלא משום דלאו מקום לפשוט פשיטות גמורה בלי שום דחייה לכך הניחם בבעיא אבל האמת הוא כל זמן שלא מצינו ראיה ברורה להפך כמו שמצינו בהיקש דאיצטרי' כאשר יורם כדי ללמדנו זה ודאי הוא דלמדין למר מלמד שו"ר לה' ק"א בפ' אחרי מות שכתב זה בקיצור ע"ש מיהו עדיין ק' מהא דדבר הלמד בהיקש אם חוזר ומלמד בג"ש פשיט כאן ר"י דאינו חוזר ומל' ואיך כייל לה בהדי דכל המלמדין דלא נפק אלא דאינו חוזר ומלמד בהיקש ע"ש ואפ' דט"ס נפל שם וכצ"ל שא"ח ומלמד בהיקש וג"ש והכי וכו' א"ש נחזור לענייננו דליכא ראייה מרש"י שם אבל מהתו' דשבועות דף הנז' ע"א בד"ה שכן מרובה יש ראייה מיהו כפי דברי ה' בק"א ז"ל יע"ש במקום הנזכר באריכות אדרבה ראייה בהפך ועיין לה' מ"כ כאן שכפי דברי מהרש"א שם ע"ב בתו' ד"ה כדאמר ר"ח וכו' ג"כ ראיה להפך ע"ש הכלל העולה דלדעת רש"י כל המלמדי' למדין זה מזה חוץ וכו' ולא כן דעת התו' שם בשבועות ד"ה שכן מרובה וכו' שהק' וז"ל וא"ת והיכי בעי למילף מיו"הך והא דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בבנין אב וכו' עכ"ל מדקא אמרו בפשי' א"ח מש' דס"ל כיון דלא אפשי' בעיין אמרי' דלא נילף אבל מהתו' דהכא ד"ה אמר אמדה אין דאיה דהכא קא מקשו אמאי לא פשטי' מהתם אבל התם בשבועות קא אמרי בפשיטות ע"ש:

תו' בד"ה מה לכלן וכו' כדפי' בקו' ועוד דבר הלמד וכו' כן בתו' בנ"א וק' א"כ מאי קא מקשו הא שפיר נוכל לומר דקושי' מתרצת חברתה וה"פ הפשיטות אי אמרת בשלמא דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש שפיר ילפי' ניתוח והפשט דניתות מצי למילף מכח

הג"ש דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש וההפשט הגם שהוא בא מהיקש וקי"ל דבר הלמד בהיקש א"ח ומלמד בג"ש מ"מ הוי הימנו וד"א ולמדין דניתוח מקרי הימנו כיון דמצי למילף וההפשט הוי ד"א אלא אי אמרת דבר הלמד בג"ש א"ח וכו' ל"מ למילף ניתוח והפשט ועוד הלשון מגומגם דבחחי' כתבו ושמא וכו' לתרץ קו' ב' ואח"כ כ' וי"ל לתרץ גם קו' א' בסתם ואין זה מטבע לשונם היקר עכ"ג דהם ז"ל לא הקשו אלא קושיא א' ותירצו וי"ל וכו' וקושיא ב' היא קושית איזה חכם מגיה דק"ל בדבריהם איך לא הרגישו מזה אחר שהביאו דברי רש"י ז"ל דיליף בהיקשא ואהא תירץ ושמא י"ל ור"ל ולכך ל"ק להו זה:

ע"ב גמ' אלא ק"ו ומה היקש שא"מ בהיקש מלמד בק"ו ג"ש המלמדת בג"ש חבירתה וכו' ע"כ וה"ה דהו"מ למעבד בכה"ג ומה היקש שא"מ בג"ש מדר"י מלמד בק"ו מדתנא דבי ר"י ג"ש המלמדת בג"ש מדרמי ב"ח א"ד שתלמד בק"ו ובזה נרויח דלא יצטריך לומר חברתה אלא משום דהק"ו הא' ההקדמה שלו היא ומה היקש שא"מ בהיקש נקט לה ה"נ הכי:

שם דבר הלמד בק"ו מהו שילמד בק"ו וכו' עיין לה' הנז' ועיין מ"ש ה' צ"ק ז"ל והנה מ"ש משם התו' דפסחים דף ס"א דילפי' לפסול אלא לשם אוכלין בזריקה דפסח משינוי בעלים שאינו פסול בשחי' פוסל בזריקה לא גמרי' עבודות מהדדי וכו' עכת"ד ה' וק' נהי דליכא למיפרך פירכת מה מיהו עבדי' יוכיח ונימא הכי צפון יוכיח דפוסל בשחי' ואינו פוסל בזריקה אף אני אביא שלא לשם אוכלין הגם שפוסל בשחי' אינו פוסל בזריקה והתו' שהביא דלא פרכי הכי משום דבפסח קאי דאין שחיטתו בעיא צפון עיין בתו' דפ"ק דמכילתין דף י' ד"ה לא תאמר בזריקה וכו' אבל אי שייך למפרך מה לשחי' דבעיא צפון ודאי כשתשתנה הק"ו מנושאים למקומות תחזור פרכת מה ליוכיח וזה פשוט בכ"מ לשון רש"י אחר ד"ה ר"י:

רש"י בד"ה מטמא בבית הבליעה וכו' וכן מפורש במס' טהרות וכו' כצ"ל גם בתו' מ"ש דבמ' טהרות מש' צ"ל מפורש:

תו' בד"ה ר' יהודא וכו' וי"ל וכו' כיון דרבנן פליגי עליה עכ"ל ויותר נר' להגיה דרבים במקו' דרבנן והם ר"מ ור' יוסי דהכא גם דבריהם בחולי' שנת' כיון דר"נ מטהר וכו' אפשר דכוונתם ג"כ כמו כאן והוא דמסתמא כיון דרבי' ס"ל דטהורה מסתמא גם ר"נ ס"ל כרבים ועיין לה' צ"ק ז"ל:

תו' בד"ה מה מצינו וכו' ונר' וכו' דעיקר טעמו של ר"מ מהיקשא וכו' עכ"ל כ' הצ"ק ז"ל אבל עדיין קושיא א' דמה לשתי' שכן מכשרת וכו' אינו מיושב וכו' עכ"ד וכ"כ הח"נ נר"ו

בתחי' הדבור ע"ש ולא ידעתי למה דהא היקשא הוא ואין משיבין על ההיקש גם כפי דבריהם מה שלמדנו מן ההיקש הוא דוקא שחי' ולא מליקה ואין זה משמעות הברייתא לקמן דף ס"ט דקתני מה להלן דבר המכשירו וכו' אף כאן דבר המכשירו וכו' ואם איתא לא הול"ל דבר המכשירו אלא מה להלן שחיטה מטהרתו וכו' שו"ר לה' ח"נ עצמו שכ"כ לקמן לדעת התו' כאן ועיין עוד לה' פ"מ ז"ל ע"ש:

דף נ"א גמ' הא מ"ל לגופיה מאשר פתח א"מ נפקא וכו' ע"כ. עיין פרש"י ז"ל ועיין ברא"ם ז"ל בפס' זה שכ' אצל פר העדה ומדברי ה' יקשה לן כאן בגמ' דאימא שפיר איצטריך העולה ואשר פתח א"מ תרוייהו לגופיה דאי מאשר פתח א"מ לחוד ה"א שהוא יסוד מזבח הפנימי המזרחי שהוא ג"כ כנגד הפתח א"מ לכך איצטריך העולה לומר שהוא יסוד מזבח החיצון ואיצטריך אשר פתח א"מ לומר שהוא יסוד מערבי שהוא כנגד הפתח ולולי דברי התו' כאן בד"ה ה"ג מאשר וכו' נוכל לומר דהא דלאפוקי יסוד מזבח הפנימי מהמזבח נפקא דאלו על הפנימי מדבר לא הו"ל ק' לכך אלא ואת כל הדם ישפוך אל היסוד ופשיטא דבפנימי עסיק רישא דק' המזבח ל"ל אלא ודאי לאורויי אתא דלא במזבח דעסיקנא ביה קאמינא אלא במזבח אחר שהוא החיצון אלא דכפ"ז לא הוו מקשי' התו' ולא הוו צריכי לומר תרתי ש"מ עיין בה' ית"ה פי' דבריהם מ"ש משם הרי"ף ז"ל ע"כ נראה דמשמע ליה לגמ' דמאשר פתח א"מ נ"ל שפיר שהוא יסוד מזבח החיצון דאלו על הפנימי כיון שהוא בתוכו לא יאמר עליו אשר פתח:

תוס' בד"ה אשר פתח וכו' וי"ל דל"ש א"מ וכו' עיין מ"ש בעניותין ביומא דף ל"ג בתו' בד"ה אין מעבירין:

ע"ב תו' בד"ה תן וכו' וטפי הו"ל לאתויי הך דרשא לעיל על ר"ע וכו' הך דדשא וכו' מייתי על ר"י ור"ע וכו' כצ"ל נ"ל פי' דבריהם כיון דר"י ור"ע אית להו הך דרשא דהכא והם קיימו אותה א"כ לעיל הפ' ב"ש דפריך הא מנ"ל לכדתניא וכו' ל"ל לשנויי ההוא מצדם נפקא הו"ל לשנויי ההוא ממזבח העולה נפקא דדריש מינה יסוד לכל הדמים חיצונים אליבא דרש"י מאחר דמייתי לעיל האי דרשא דהם זבחיך על ר"י ור"ע דאית להו דרשא דהכא והם קיימו אותה עכ"ל הזהב בשכ"י ויע"א:

בא"ד ועוד ק' דלקמן בס"פ וכו' ולמה לי ת"ל בק"ו דר"י וכו' ועוד דקאמר וכו' אמאי נקט עולה טפי וכו' עכ"ל ונלע"ד ליישב גם לפי גרסתם ברש"י שהביאו דמ"ש רש"י ז"ל דכל הזבחים אתו בק"ו דעולה העולה היא לבדה דאתיא בק"ו משום דמכפרת אבל שאר זבחים לא מכפרו אלא אחר שתבוא עולה בק"ו גמרי שאר זבחים מינה בזריקה זריקה נמצא דהכל אתו בק"ו:

דף נ"ב גמ' יכול יעכבנו ת"ל וכלה מכפר וכו' ע"כ. וכפי האמת תיבת הפר מיותרת אלא דאמרי' דמי' דאתיא בק"ו טרח וכ' לה ק' כיון דליכא למדרש בה מידי ומהו ק' דאלו לית לן אלא תיבת הפר שפיר אמרי' מילתא דאתיא וכו' אלא הכא דאיצטרי' בגללה וכלה מכפר לא ליכתוב לא זה ולא זאת ואפשר דשפיר איצטריכא וכלה מכפר בלאו הכי וראיתי לה' פ"מ בעיקר הקושיא שתירץ תירוץ נכון ע"ש אלא שכ' דהתו' בד"ה יכול וכו' אינם עם דבריו שבגמרא ע"ש ולא ידעתי מי הגיד לו לה' ז"ל שהתוס' לא מקשו אלא מלפי האמת עד שיאמר שאינם מסכימין דלעולם התו' סברי כתירוצו שבגמרא שהוא דבר נאה והתו' ק"ל מדקי"ל בעלמא דכל מילתא וכו' ואהא תירצו ה"מ וכו' ופשוט:

שם יכול יעכבנו ת"ל זאת כל וכו' עיין לה' הנז' שהאריך בזה ע"ש ונלע"ד לעולם כתירוצו הא' ומה שדחה הוא ז"ל דמק"ו לא שמעי' חיצון אלא ה"א פנימי דוקא וכו' ע"ש נר' דמק"ו לא הוה ממעטי' חיצון דאדרבא דיו לכמ"ה להיות כנדון מה הנדון חיצון גם הכא מ"ה חיצון:

ע"ב גמ' מה דמים האמורים למטה וכו' הק' ה' מר"כ ז"ל לפי המסקנא ל"ל היא בחטאת העוף נילף מק"ו מחטאת בהמה ומה חטאת בהמה שסופה למטה אם נתן בתחילה למטה פסולה מקרא דאותה כ"ש חטאת העוף שאין סופה למעלה שאם נתן בתחילה למעלה שתהא פסולה ול"ל היא עכת"ד ע"ש והן אמת רי"ל מילתא דאתיא בק"ו טרח וכ' לה ק' אבל מ"מ נר' עוד דאי לאו היא הו"א דהא דנכתבה התורה בחטאת העוף שיעשה דמה למטה כוונתה שאם ירצה יעשה דמה למטה ואיצטרי' משום דכתיב אותה לפסול בחטאת בהמה אם נתן דמה למטה וכ"הג רצה לפרש הגמ' לעיל באשר פתח א"מ האי מ"ל לגופיה וכו' ופירש"י ז"ל שם וז"ל ומיהו כ"ש אם רצה וכו' ע"ש לכך איצטריך הוא לעכובא לומר דוקא למטה ולא למעלה:

רש"י בד"ה שיריים מעכבי א"כ ולר"ע וכו' דכתי' חוקה לעיכובא וכו' עכ"ל לא ידעתי מנ"ל לרבי' ז"ל לומר דר"ע דריש חוקה לעיכובא אימא דנפקא ליה שפיר מוכלה מכפר דהכי מש' ליה אם כיפר כל האמור בענין אז כילה והא דלא דריש לה בר"י משום מם דמכפר הכי מש' ליה וכן ראיתי להק"א ז"ל וז"ל והוצרכו ללמוד וכו' לפי שהם סברי דלא כ' חוקה אלא בדברים הנעשים וכו' ע"ש שהאריך וגם מ"ש דמ"ם דמכפר הכל נכלל בדבריו עש"ב ועוד י"ל אמאי ל"פ כן למ"ד משמעות דורשי' א"ב דיותר שם שייך כפום מה שפי' לנו דקושי' ר"י משום דלפי פי' ר"עק משתנה המשמעות ואהא שייך לומר טפי דר"עק לא חייש להכי משים דסמיך אחוקה ואח"כ ראיתי לס' ז"ל בחי' ליומא דף ס' ע"כ שהבין בדברי רש"י כאן דללישנא דשיריים מעכבי א"כ מצונן למימר דר"עק דריש

חוקה אבל ללישנא משמעו' דורשין א"ב לא מצינן למימר דא"כ אמאי איצטריך וכלה מכפר אבל להאי לישנא איצטריך שפיר לאפוקי מר"י עכת"ד ה' בקי' עש"ב:
דף נ"ג רש"י במש' בד"ה לפנים וכו' בבית שלמה או בית עולמי' וכו' היינו בית שלמה היינו בבית עולמים ונר' דהגירסא הישנה היה ב' בבית עולמים וה' ב"הז הגיה ב' הגהות וטונתו היא או נגיה בית שלמה או בית עולמים והמדפיס טעה והניח שניהם:
גמ' וחומר בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה וכו' ע"כ עיין להרמב"ם ז"ל וכ' מרן ז"ל מלשון חומרים חומרים וכו' ע"ש ונלע"ד גם מה שפי' רש"י שהוא מלשון נחמרו בני מעיה יש להסכימו עם הרמב"ם שהוא נתכווצו כמו שביאר רש"י עצמו בחולין ע"ש והיינו דמכווץ אותו בגודלו כרי שלא יזוב באורך אצבעו אך מ"ש רש"י וכאצבע קטנה מושך וכו' זה ודאי אינו כהרמב"ם ז"ל ואפ' להגיה סומך במקום מושך ברש"י ז"ל להסכימו עם הרמב"ם ולעולם דגם רש"י מפרש פי' אצבעו קטנה היא האמה ולגבי גודל קרי ליה קטנה כמ"ש מרן ז"ל ועיין תשלום דברי מרן ועיין לה' ח"נ נר"ו ונלע"ד דמ"ש מרן ז"ל לכתחי' לאו דוקא כדמעיקרא לא נחית אלא אדיעבד ע"ש:
שם מ"ט דר' דכ' וההריאל ד' א' וכו' עיין פירש"י ורד"ק בזה הפ' ורש"י ז"ל וההריאל ד"א ושל בית עולמים היה ג' ע"כ מש' דמפרש הפסו' בבית העתיד בב"א והגמ' כאן מפרש ליה בבית עולמים ומ"ש ד' הוא רשות הקרנות דהיינו מחוט הסיקרא שהוא יורד בסובב אמה עד גגו של מזבח שהם ד' אמותיו ובלא"ה במשט הפ' אפ' לפרש דלעולם מן הסובב ומ"ש ד' חשיב לאמה דקרנות ומ"ש דר"ק ז"ל דמ"ש ד"א הוא קרקעית המזבח התחתונה ומה שהיה רחבו ל"ב על ל"ב הוא שאח"כ כשעולה ר"א מתרחב וכו' עש"ב הוא הפך גמ' דילן דא"כ מאי קא מתמה ומאי מתרץ וצ"ע ועוד הא קמן רש"י דף נ"ד כ' בד"ה אימר כך וכו' וז"ל שאין יסוד אלא המיוסד בארץ ע"כ והתורה אמרה כמה פעמים על שפיכת שיריים ליסוד ולפי' אין כאן יסוד ועיין עור לקמן דף נ"ח וע"ש מה שאמרנו
ע"ב גמ' וקרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד מל"ט אר"א לפי שלא היה בחלק וכו' ע"כ עיין מ"ש בעניו' בפ"ב מה' בית הבחירה:
דף נ"ד גמ' לפיכך זבה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזכי' להקב"ה ע"כ י"ל דהא לא נצטער שזכה וכן ראיתי בח"א ז"ל שנתקשה בזה ע"ש ונלע"ד דהאל ית' בוחן לבות וכליות ומגיד מראשית אחרית ויודע בו דיש לו נחת רוח גדול להיות עבודת ה בחלקו יותר ממה שמרויח כל ממון שבעולם ולפיכך זוכהו לזה אבל אנחנו בני ארם גם בני איש לא ידע אלא שראינוהו שהוא מצטער על אותה רצועה כדכתי' חופף עליו וכו' ואז סופו הוכיח אל תחילתו **ע"ב רש"י בד"ה** וא"ר האי דלא בנאה בעין עיטם וכו' עכ"ל וי"ל לפ"ז אמאי

לא הספיק להם זה לידע מקומו ואמאי צריכי להביא ס' יהושע כי מזה הקבלה שהיתה בידם דסנהדרין בחלקו של יהודה ושכי' בחלקו של בנימין עם ק' דוקמת ועלית וכו' יכולים ללמוד הכל והבן:

דף נ"ה תו' בד"ה מה חטאת וכו' דדרשי' לעיל וכו' כצ"ל:

בד"ה מה עולה וכו' אם לא נאמר דס"ל כר"פ עכ"ל וק' דמנ"ל דמקשה הא דאימא דס"ל דצריכי תרי היקשי חד למילף למטה וחד לחטאת לעיכובא דמכל חד ילפי' מאי דכתי' ביה ואפ' דדבריהם הם על המק' עצמו דאם נאמר דס"ל למק' כר"פ ניחא מא שהקשה אלא היקשא קמא למאי אתא אבל א"נ דלא ס"ל כר"פ ק' מאי מקשה הא ע"כ דמעילה לא אתי ואיצטריך שפיר היקשא דחטאת שו"ר להצ"ק ז"ל שהביא קושיא זו משם י"מ ותירץ וז"ל אבל שיבוש הוא דהך אלא היקשא וכו' רבא גופיה קאמר וע"כ ס"ל דילפי' עיכובא מעולה ואית ליה דר"פ כמ"ש התו' וראיה וכו' עכ"ד והדברים אמתיים ומ"מ יכולים אנו לומר שכך היא כוונת התו' דאלו רבא עצמו לא סיים זה אלא היקשא וכו' ה"א דצריכי ב' היקישי כדאמרי' מיהו עכשיו דסיים אלא היקשא וכו' מוכרחי' אנו לומר דס"ל כר"פ וראיתי ג"כ לה' פ"מ ז"ל שממנו יצאה קושיא זאת שכ' וז"ל ויותר נר' לומר דס"ל כההוא שינוייא דלעיל העולה במקומה תהא עכ"ד עש"ב וגם אני בעוניי אמינא דיותר נר' לומר דהגם דעיכוב בעולה ילפי' ליה מק"ו מ"מ כיון דלאו ק"ו גמור הוא אלא שלא יהיה טפל חמור מן העי' כדאי' לעיל דף מ"ח סוף ע"ב וגילה לן באשם היקש אחר למילף מעולה העיכוב כמ"ש התו' לעיל דף נ' ע"ב בד"ה אלא למאן דלית ליה דר"פ וכו' ע"ש מעתה יכולים אנו ללמוד ממנו בחד היקשא גם העיכוב דאילו הוה ק"ו גמור הגם שיש היקש אחר באשם לא הוה ילפי' מיניה למאן דלית ליה דר"פ דדבר הלמד בק"ו אינו חוזר ומלמד בהיקש הוי כמו דבר הלמד בהיקש שאינו חוזר ומלמד בהיקש הגם דאיכא היקש אחר אלא ודאי כדכתי':

תו' בד"ה אלא היקשא וכו' עיין לה' פ"מ ז"ל וט"ס נפל בסוף דבריו ובמקום שכ' רב צ"ל שמואל דשמואל הוא דסובר כמין גם וכס"ד שלא יתן כמין גם כצ"ל:

גמ' רבא אמר וכו' ואימא עיילה למחנה לוייה וכו' עיין לה' הנז' והקושי מבואר בדברי' וכבר הרגיש בו הח"ן נר"ו וגם התירוץ בעיקר קושי' פשוט דכמ"ש ה' הנז' ונלע"ד שט"ס נפל בדבריו וצ"ל דמפקי לגמרי למחנה ישראל וכו' והיינו ממש מה שתירצנו עיין בה' ח"ן נר"ו:

רש"י בד"ה אפקה וכו' כל דהו דלחומרא לא איצטרי' דפשיטא דבטומאה ממש וכו' כן הביאו הרא"ם והיא גירסא נכונה ומבוררת וכן הגיה בשכ"י ז"ל ומ"ש דבטומאה ממש

וכו' צ"ל דבמקום טומאה ממש לא אכלי לה כי כן הוא פי' הברייתא כי הקרא במקום עסיק וכן הוא לשון ברייתא בת"כ והביאה רש"י בחומש וכי הראשונים אכלום במקום טמא אלא וכו' ע"ש:

ע"ב רש"י בד"ה יחד להכשיר צפון דק"ו מיעוט וכו' לאידך גיסא וק"ו דרבנן לא דריש דאיכא למימר להא קבעי וכו' עכ"ל כן הוא הגירסא בספרים המוגהים ור"ל דאיצטרי' חד להכשיר צפון דאי משום ק"ו אדרבא הוא דריש ק"ו לאידך גיסא דהיינו ק"ו דר"א המוזכר בברייתא למעט צפון אצל קדשים קלים וק"ו דרבנן לא דריש משום דזה אינה קולא וחומרא אלא קביעות מקום בעלמא ולכך איצטרי' ק' להכשיר צפון וכמ"ש ה' ח"נ נר"ו ודלא כה' צ"ק:

בד"ה שני פשפשי' וכו' לגנוז סכינין מבחוץ ולכן קרוי וכו' בית החליפות וכו' עכ"ל סיים הרע"ב בספ"ד דבמדות דבלשון רומי קורים לסכינין גדולים חלפים וזה כוונת רש"י כאן וכן הוסיף המגיה לעיל בפ"ב דף כ' ברש"י ד"ה ר' מוסיף אלא שכתב בלשון ערבי יע"ש וכן הוא ברש"י ביומא דף ל"ו ד"ה אבל וכו' ע"ש:

תו' בד"ה ב' לפרכת וכו' דהא איכא ב' פרוכות וכו' עכ"ל י"ל דהא אמרי' דוילון כפתח פתוח דמי כיון דאינו עשוי רק לצניעותא וא"כ ה"נ דכוותה דהפרוכות הם לצניעותא וי"ל:

דף נ"ו גמ' אמר רבא לאכילה שאני וכו' ע"כ לכאורה נר' דכפ"ז אין אנו צריכים עוד לההוא תירוצא שתירץ דהא דתנן תוכן קודש מדרבנן אלא דאפשר דהא דתנן תוכן קדש היינו לענין שאוכלין בהם ק"ק אלא דלא גילה הגמ' זה אפי' ברמז ולכך הרמב"ם ז"ל בפ"ו מה' מע"הק דין ח' לא ביאר אלא דאם נכנס כבר פטור אבל לענין איסור דרבנן הניח הדבר שקול זהו הנלע"ד ועיין לה' ח"נ נר"ו:

שם גמ' ולאכילה לא בעינא כנגד הפתח וכו'. עיין להצ"ק ז"ל ודבריו ק' לע"ד דהא ודאי לא איירי תנא אלא כנגד הפתח אבל שלא כנגד הפתח ודאי דלא איירי משום דלא איצטרי' ע"כ נראה דהא דפשיטא לוה דלאכילה לא בעי' נגד הפתח הוא משום דקאמר התורה ריבתה חצירות הרבה והם שלא כנגד הפתח והלשכות שפתוחות לקדש דהא ודאי אלו לא ריבתה התורה אלא חצר א' לא הוה מרבי' אלא שלא כנגד הפתח דיותר מסתבר לרבויינהו כיון שהוא קדש מהלשכות שתוכן חול ולא רבינן הלשכות אלא משום דריבתה חצירות הרבה וא"כ שפיר מקשה ולאכילה וכו' וכן משמ' מדברי רש"י ד"ה קדשי שעה וכו' וז"ל אבל קדשי דורות איתרבו כדאמר התורה רבתה חצרות הרבה עכ"ל:

תו' בד"ה מנין לדם וכו' והא דאמר בשמעתא וכו'. קאי לתירוצם שפי' שקיעת החמה היינו קודם צאת הכוכבים ד' מילין וכמ"ש ה' ב"ז ז"ל וכ"כ בשכ"י וכפ"ז גרסי' ויש לדחות ופשוט ובעיקר תירוצם וי"ל שקיעת החמה קודם צאת הכוכבי' ד' מילין כדאמר וכו' כצ"ל ומ"ש היינו תחילת שקיעת ומדאורייי' דומיא דאמורי' ובשר וכו' כצ"ל נר' דר"ל אחר שהנחנו שפיר משתשקע דגבי דם היא תחילת שקיעה ואהא קא מכרחו שפיר דמדאורייתא קאמר דומיא דאימורי' ובשר שהם מדאורייי' ולאפוקי ס' ויש לדחות כ' כן וזה וראי כוונת הב"ז ע"ש ואין ה"נ דמצי' לדחות דפי' משתשקע היינו סוף שקיעה וכן דחו התו' במנחות ליישב שיטת וי"מ שהיא כשיטת וי"ל שכתבו כאן ודברי ח' צ"ק באמת לא הבנתי:

ע"ב תו' בד"ה ת"ל עד יום וכו' וק' דהנותר הפסי' וכו' עכ"ל. נרא' דלא הוו גרסי בברייתא בעוד יום וכו' ואי גרסי לה מש' להו דהא דקאמר התנא בעוד יום אינו פירושו עד יום אלא דברי התנא הם וברור:

בד"ה נאכלין וכו' ועוד אמרי' בתמו' בסוף אלו ק' בא ללמוד וכו' עכ"ל. ליתא התם בגמ' הכי ואולי דגרסי התם גירסא אחרינא והיא מ"ש שם האו' בד"ה יכול וכו' וי"ס דגרסי וכו' ע"ש:

בא"ד ונר' דר"ל וכו' ומעשר בהמה גמר העברה וכו' עכ"ל. י"ל אמאי הוצרכו לג"ש דהא מעשר דגן כ' בהאי קרא דלא תוכל וגו' ומעשר דגן ומעשר בהמה הוקשו אהדדי בתיבת מעשרותיכם כדדריש בספרי:

בד"ה לב' ימים וכו' ותימה א"כ וכו' חוזר ומלמד בג"ש למ"ד הימנו ור"א לא הוי היקש ולעו' וכו' כ"ה הגירסא הישנה וה' ב"ז הגיה כ"ז מתיבת למ"ר עד תיבת ולעיל וה' צ"ק קיים הגירסא במחיקת תיבת לא ומשק"ק ה' יתר הבו דמ"מ הוקש לתודה ליום ולילה ואינו חוזר ומלמד עכת"ד נר' דגם אם יהיה יום ולילה הא' מקרי היקש היום הב' דודאי כתיב בגופיה והוי הימנו וד"א ולדעת ר"עק לא מיקרי היקש מיהו אכתי י"ל דגם לר"עק נמי ק' לפום מאי דבעי ללמוד מעיקרא מחזה ושוק של שלמים ולא הדר מזה והצריך לך יהיה אלא מכח קו' ר"י הגלילי ובלאו הכי יוקשה לו כפ"ז מעשר מהיכן יליף וי"ל דמעי' נמי הכי כוונתו אלא שלא ביאר לו זה עד שהקשה לו רי"ה ומ"מ הגהת הכ"ז יותר מבוררת:

דף נ"ז רש"י בד"ה אי מה וכו' מה להלן ד' מתנות ב' שהן ד' עכ"ל נר' דגירסתו היתה בגמ' מה להלן ד' מתנות וכו' ולכך הוצרך לפרשה:

שם בגמ' ת"ר וכו' א"ל בני שלמים קדשי קלים וכו' ע"כ י"ל מה ראה ר"ט להקישו לשלמים נקשייה לתודה שגם היא ק"ק וי"ל משום דתודה טעונה לחם משא"כ בכור ושלמים ועי"ע לה' פ"מ ודע שהברייתא כאן נעלמה מעיני הרא"ם ז"ל בפ' קרח בפ' י"ח פ' י"ח וכן ראיתי לה' נחלת יעקב ז"ל שם עש"ב גם ה' מנחת יהודה ז"ל שם שתירץ על קושי' ת"ל מק' דשנה בשנה וכו' וז"ל וי"ל דהקישא דשלמים איצטרי' לפוסלו ביותר מב' ימים ע"כ ונר' שג"כ נעלמה ממנו ברייתא זו דא"כ מא מקשה רי"ה ואני מקישו לחזה ושוק של תודה ונ"מ שדין אכילתו ליום ולילה הא כבר נפקא לן שפיר משנה בשנה שנאכל לכ' ימים ולא הוצרך הקישא לשלמים אלא שלא תאמר יותר מב' ימים אלא ודאי כמ"ש ה' נ"י מסוגיא דבכורות דף כ"ז יע"ש:

שם ואני מקישו לחזה ושוק של תודה וכו' י"ל דמוכרח הוא שההיקש הוא לחזה ושוק של שלמים דאי לחזה ושוק של תורה אמאי איצטרי' להקישו בלא"ה הייתי לומדו מחטאת במה מצינו ולא במ"מ דשלמים דקולא וחומרא לחומרא מקשי' ועיין לה' פ"מ ז"ל דלדעת רש"י ז"ל לא יישב מידי ואפשר ליישב דטעם כלל זה דלחומרא מקשי' כ' ה' ק"א במידות וז"ל והטעם כזה הוא וכו' ולזה נירא לנפשנו מעבור על מצוה ונטה לחומרא שאין חטא כשנאסור המותר אבל יש חטא כשנתיר האסור אמנם אם יהיה שקול הרעת מכריח לצד הקולא אז אין ספק בדבר וכו' ע"ש וכיון שכן נמצא מה שתמיד אנו הולכים לחומרא הוא מחמת חסרון ידיעתנו אבל התורה ודאי שיודעת האמת ואפשר שיותר שוה הבכור עם השלמים ממה ששוה עה החטאת ולזה הוצרך ההיקש להקישו לתורת קודם שנשוה אותו לשלמי' מחמת שהשווי שלהם יותר חזק:

ע"ב תו' בד"ה ואב"א וכו' ור"ח פי' וכו' בכ"מ שיהיו שוות וא"ת דגרסי וכו צ"לד מה שנלע"ד ועיין לה' ק"א פ' אחרי מות וה' פ"מ כאן וה' ש"י בחי' ליומא ודלא כה' צ"ק וה' השכ"י וה' ח"נ ע"ש:

בד"ה היינו וכו' משום דרבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש א"נ וכו' עכ"ל ר"ל ולמאן דלית ליה דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש משום דלדידיה בתר מלמד אזלינן ולכך לא יליף לעיל משלמי דגמרי מתרומת מעשר והדר יליף תורה מינייהו א"כ כאן נמי תרומת מעשר חולין הוא וברור וכ"כ ס' ח"נ נר"ו:

בא"ד די' עשרונות בדידיה כ' דתהיינה מש' י' וי' חלות אתביאו קאי כצ"ל בשכ"י ומוכרח הוא ור"ל נהי דבדידיה כ' קרי מיהו אי לאו ריבויא דתביאו לא הוה ידעי' דיוד יתירה דתהיינה קאי אתודה ונמצא הימנו וד"א הוא ועיין בתו' במנחות שכ' זה משם רש"י והיינו דכ' כאן וכלשון אחר שפי' הקונטרי' במנחות כצ"ל:

בא"ד יוד א' של עיקר ויוד א' של שימוש וכו' עכ"ל נלע"ד דמ"ש של שמוש לאו דוקא אלא באה היו"ד במקום למ"ד הפעל שהיא ה' דהיה כמו תאפינה דבמקום ה' שהיא למ"ד הפעל דאפה ונעשית יו"ד וכמו חעשינה דבמקום ה' שהיא למ"ד הפעל דעשה נעשית יו"ד כן הכא נמי דבמקום ה' שהיא למ"ד הפעל דהיא נעשית יו"ד:

גמ' מה ת"ל וכו' עיין מ"ש בעניו' בפסחים בגמ' דף ק"ך ע"ב:

תו' בד"ה ואב"א כי התם וכו' וי"ל וכו' מה שנלע"ד ברור עיין לה' פ"מ וה' ח"ן וכן פי' בשכ"י וכן הכ"ז נלע"ד שכך היא הבנתו אלא שצריך להגיה כמקום א' ב' ומ"ש ואב"א יכו' ר"ל והיינו תי' ואב"א ומ"ש ה' צ"ק לדעת רש"י אמאי צריך להכריח כי התם נר' דלדעת רש"י האי כי התם דקאמר אינו רוצה להכריח מינה שום דבר אלא כוונתו הורעה בעלמא ור"ל השתא שהכרחנו מתיבת אלא שהוא דאורייתא הוי כי התם וכו':

פ"ו דף נ"ח גמ' מודה ר"י בר"י וכו' ע"כ הא דקאמר מודה לר' יוסי שהוא ת"ק דמתני' לא אפשר דאדרבא הוא מיקל טפי מיניה ואיך קאמר מודה דפסולות וזה לא שייך אלא אם היה ת"ק מחמיר או אם היה מורה דכשרות ונלע"ד דמודה הוא לת"ק דמכילתא שהביאו ה' נחלת יעקב בפ' וזבחת עליו ע"ש ברש"י והביאו ג"כ ה' ח"נ נר"ו יע"ש דס"ל דפי' עליו אצלו אכל עליו ממש פסול והיינו מודה דהגם דחילק עליו בעליו ממש וס"ל דכשר מודה הוא כנגדן פסול:

רש"י בד"ה מאי כנגדן וכו' דא"כ לא הוה קשיא וכו' עכ"ל הק' ה' צ"ק ז"ל וא"ל לפ"ז מנ"ל לר"ז להק' וכו' עש"ב ותירוצו אינו מובן ואולי שכוונתו היא ראם נימא דפי' כנגדן הוא למזרח ולמערב נמצא דפי' מודה הוא לר' ולראב"ש והם אדרבא מקילים יותר ממנו ול"ש לישנא דמודה כדכתי' לעיל אבל השתא דפי' כנגדן הוא תחתיו נמצא דמודה הוא לת"ק דמכילתא וכדכתי' ונר' עוד לתרץ דא"כ מ"ש כנגדן למזרח ולמערב אפי' מה שמשיך מזוית המזבח ועד כותל עזרה צפוני נמי ס"ל דפסול וכן תירץ הרב פ"מ ז"ל והק' על זה א"כ אמאי הוצרך רש"י להכריח זה מהמקשה בלא"ה מוכרח הוא כמ"ש ע"ש ונר' דרש"י רצה להכריח ס' זו עצמה מהמקשה:

תו' בד"ה משוך וכו' וא"ת וכו' יבין לר"י ובין לר"ן וכו' עכ"ל עיין לס' ח"נ נר"ו מה שהגיה כאן והן אמת שכן הוא כתוס' דיומא יע"ש מיהו בכאן אפשר דכוונתם היא דהגם שהיא בבגדי לבן מ"מ זו אינה עבודה ולבישת בגדי לבן אינו בשבילה וא"כ ודאי הוא דלא קאי חוקה עלה ואהא תירצו דכיון שהיא צורך עבודת פנים כפנים דמיא ר"ל כעבודת פנים:

בא"ד ונ"ל כרוך וכו' וז"ל בשכ"י לאו לתרוצי ומיהו ק' בקושיא וכן במנחות הסיקו לה בקושי' אלא לתרוצי קושיא אחריתי דק' לר' כרוך דכיון דכתי' אל פני המזבח דהיינו

דרום ואתקש לחטאת העוף דבעיא יסוד ידעי דבעי קרן מערכות דרומית ולפני ה' ל"ל ותירץ דאי לא כ' לפני ה' וכו' עכ"ל הזהב ז"ל:
גמ' וכ"הג מי הוי מזבח והתניא מזבח אדמה תעשה לי שיהא מחובר באדמה שלא יבננו לא ע"ג מחי' וכו' כצ"ל גם מכאן ק' על פי' רד"ק ז"ל שהזכרתי לעיל דף נ"ג ע"ש:
ע"ב גמ' דתניא רי"ה אומר מתוך שנא' ונתת את הכיור וכו' ואת מזבח העולה שם וגו' ע"כ לא ידענא אמאי מייתו חד קרא מהציוי וחד ק' מהמעשה או לייתו תרי קראי מהצויי או לייתו תרי קראי מהמעשה דצווי ומעשה תרוייהו בחד גוונא כתיבי ואולי י"ל דלעולם ניחא ליה להביא מן הצווי משום דהוא קדים מן התורה ובמזבח משום דק' דמעשה מפורש יותר לכך הביאו דכתי' שם פתח א"מ מש' טפי שאין דבר מפסיק משא"כ בצווי דכתי' לפני פתח א"מ דאינו מבואר כ"כ דאפשר הוא לפני פתח ויש אחר לפנים ממנו:
דף נ"ט **תו' בד"ה** ער שלא נכנס וכו' אבל הכא בידו לתקן עכ"ל לכאורה דנפגם שפיר מקרי בידו לתקן אלא נבנה היכי קרו ליה בידו לתקן דהא הם בגלות והדבר תלוי ביד המלך ולב מלך ביד ה' ולגי' ה' צ"ק דגריס ויהא נראה כשהמזבח וכו' ניחא קצת דבידו להשהותו עד שיבנה ומהרה יבנה בימינו אכי"ר:
בא"ד וק' לי כיון דבידו להשהותו עד חצות וכו' כ' ה' פ"מ ז"ל אף שאביי משני שם כן מ"מ הקשו איך ס"ד דר' אבהו וכו' עכ"ד. ולע"ד דגם לאביי ק' דע"כ ל"ק אביי אלא דאין מחוסר זמן לבו ביום הא אלו יצוייר דפיסול זה בא מאתמול הוה דחוי ואמאי הא זמן ממילא אתי ובידו להשהותו זו קושייתם:
בא"ד כמו מקדיש אותו לאחר שחיטת בנו וכו' כן הגיה ה' ב"ז ז"ל וכצ"ל ודברי ה' צ"ק ז"ל שהניחה מקריב לא הבנתי ואולי שט"ס נפל בדבריו:
ע"ב בא"ד וההיא דפ"ק דע"א י"ל בקדשי ב"ה אמאי נועל וכו' עכ"ל ר"ל דהתם קתני ואם הקדיש והחרים והעריך וכו' נועל ודאי אכולהו ונהי דאותה שקלא וטריא של הגמ' שם ונשחטינהו וכו' לא קאי אלא אאם הקדיש והיינו ממה שהכריחו ממ"ש מפני שנר' כמטיל מום בקדשים מיהו ניקשי אנן באחרים והעריך שהם ודאי קדשי ב"ה נינהו אמאי נועל ונשחטיה ונשוי גיסטרא ע"כ מוכרחים אנו לפי' רבינו הקדוש וא"כ י"ל פירש"י ועיין במהרש"א ז"ל מה שיישב לקיים פירושם דבקדשי מוכח איירי ובכאן לא ניחא להו משום דפשטא דמילתא דנועל אכולהו קאי ועיין מה שהגיה ה' צ"ק והפך הדברים וכפי מ"ש אין צורך גם אין אנו צריכין למה שהגיה בשכ"י וז"ל וההאי דע"א יש לאוקומ' כקדשי ב"ה ומ"ה פריך אמאי וכו' כצ"ל עכ"ל ואכתי ק' לפי' רש"י ממה שה' תו הגמ' נר' מום מעליא הוא ופירש"י שם ואסור משום כל מום לא יהיה בו ומאי מק' והא ודאי דק'

דכל מום לא יהיה בו לא קאי אלא בקדשי מזבח וגם המתרץ שתירץ ה"מ בזמן שב"המ קיים וכו' הו"ל לתרוצי כן ה"מ בקדשי מזבח אבל בקדשי ב"ה לא וי"ל דכיון דמדרבנן הוא מקשי שפיר מום מעליא ואסור משום מום לא יהיה בו מדרבנן ולא הל"ל נראה ואהא הוצרך לשנויי כיון דבזמן הזה איירי דאפי' בקדשי מזבח אינו אסור מדאורייתא משום דלא קרינא ביה תמים יהיה לרצון שפיר קאמר נראה:

גמ' בסוף ע"א דתניא וכו' כי מזבח שעשה שלמה קטן וכו' כצ"ל וכן הגיה ה' ח"נ ותימה מהרבנים ב"ז ובשכ"י וצ"ק ופ"מ ז"ל שלא הגיהו:

ע"ב רש"י בד"ה אלף עולות וכו' ובמזבח שעשה שלמה היה כ' על כ' לר' יוסי וכו' עכ"ל לכאורה מדבריו נר' דרבנן פליגי אר' יוסי וק"ל דמזבח שעשה שלמה היה כ"ד על כ"ד וזה אי אפ' דוה מק' מלא הוא והביאו רש"י לקמן דף ס' בד"ה ה"ר וכו' ויעש המלך מזבח הנחשת כ' אמה ארכו וכ' אמה רחבו ומוכרחים אנו לומר דר' יוסי לא פליג אתנא קמא אלא משום דשמעיה לת"ק דאמר כ"ד על כ"ד וחשש שישמע השומע ויקשה דזה הפך הפ' דמלכים שהוא כ' על כ' ולכך קאמר מתחלה היה כ' על כ' אלא שהוסיפו בני הגולה והיינו מק' דיחזקאל דקאמר והאריאל י"ב לכל רוח אבל אלולי דברי ת"ק הייתו מיישב קראי אהדדי באופן אחר והוא דק' דיחזקאל קא מני אמה דקרנות ואמה דרגלי הכהנים וק' דמלכים לא קא חשיב אלא מקום המערכה והא ליכא למימר דמ"ש ת"ק כ"ד על כ"ד הוא בת ה' והפ' שאמר כ' על כ' הוא באמה בת ו"ט ויבא החשבון מכוון דכל המפרשים פירשו דברי ת"ק באמה בת ו"ט וגם הרמב"ם בה' בית הבחי' והוא מק' דיחזקאל דקאמ' אמה וטפח סוף דבר דברי רבינו רש"י אם הם בדוקא כפשוטם בצ"ע:

בד"ה מה משכן וכו' מוקף גובה י' אמות וכו' עכ"ל נתכוון בזה לתרץ קושי' התו' והוא דההיקש איצטרי' לקלעים שיהיה גובהן י' אמות כמו של משכן אבל אכתי מזבח גופיה לא ידענא להכי איצטרי' הג"ש וכ"כ ה' צ"ק ז"ל אלא שיחס הדבר לו לעצמו ולעד"ן הדבר ברור שזה כוונת רש"י ע"ה והתו' מבינים הדבר כפשוטו דההיקש בא ללמד על המזבח גופיה ולכך הניחו הדבר בקושי מיהו גם לשי' רש"י הדבר קשה דל"ל ג"ש הא ילפי' בהיקש דק' דקלעי' ט"ו אמה הוא בגובה וא"כ מה ת"ל ה' אמות מוכרח לומר משפת המזבח ולמעלה וממילא ידעי' דגובה המזבח י' אמות ולא איצטרי' הג"ש וי"ל דהו"א משפת משכן ולמעלה. עוד תירצו בישיבה דלעולם קלעים ט"ו אמה הוא ברוחב כפשטיה דק' ומההיקש ילפי' דגובה הקלעי' י אמות ומ"ש ה' אמות הוא משפת המזבח ולמעלה שהמזבח לא היה אלא ה' אמות ונכון הוא ועיין לה' פ"ח ז"ל:

גמ' רי"א נאמר כאן רבוע ונא' להלן רבוע מה להלן וכו' ע"כ. ק"ק דהא דברי תורה מד"ק לא ילפינן וע"ע מ"ש מזה בריש מגילה ברש"י ר"ה פרזי פרזי ועיין כיבין שמועה כלל ל"ח וצריך להתיישב בדבר ועיין בתו' חולין דף קל"ז ד"ה אתיא גיזה גיזה וכו' וכפי דבריהם יתיישב כאן הגם דכאן אינו דבר חרש דאין כאן אלא מדידת המזבח כמה הוא ועדיפא מההיא רגז הכבשים שכתבו התו' דאין זה דבר חדש ע"ש:

דף ס' **תו**' **בד"ה** בדף הקודם ואומר וכו' ומיהו בסמוך כי פריך ור'' וכו' עכ"ל. מ"ש בסמוך ר"ל התם בסמוך והלשון מובן כפי הנוסחא שיש לנו בלא היפוך הדברים וה' צ"ק היפך הדברים ולא ידענו איך היתה הגירסא אצלו שהוצרך להגיה ולהפך הדברים:

בא"ד ומפ' רבי' וכו' הילכך פתח בהיכל שהיה במקומו דילמא שלא כדין וכו' עכ"ל. ר"ל דילמא לעולם כיון שגבוה כ"כ לא מיקרי פתח ומה שקראתו התורה פתח שלא כדין וחידוש הוא ולא ילפי' מיניה כמו שכן מצינו בפתח המשכן שקראתו פתח שלא כדין אלא דזה מטעם שהוא פרוץ במילואו וזה מטעם שהוא גבוה כ"כ וברור:

בא"ד ור"ת מפרש וכו'. דברי' אלו קשים להולמם ועיין להב"ז ז"ל ומה שנלע"ד עיין לה' ח"נ נר"ו מיהו מ"ש דהקושיות שהק' הם על פי' רבינו ועל פי' ר"ת ומשום דקאי ר"ת בשי' רבינו למך הספיקה להם בהזכרת ר"ח זה ודאי ק' דלא היה להם להזכיר ר"ת בפרטות וראיתי בשי' כ"י שהגיה במקום ר"ת רבי' והגהה נכונה היא וכן נר' משטח לשונם דאם כוונתם להק' על ר"ת כיון דאינהו קאי בדידיה לא היה להם להזכיר ר"ח פעם אחרת והכי הול"ל ע"ק לשי' אלא ודאי דהאמת כן הוא ותו לא מידי:

בד"ה ה"ה וכו'. עיין בתוס' שם ועיין מ"ש בעניו' שם:

בד"ה קדשים קלים מנין תי' דלא יליף מהיקשא וכו' עכ"ל. עיין מ"ש הצ"ק ז"ל ומ"ש וי"ל עיין לה' ח"נ נר"ו ונלע"ד דבדוקא קא מקשו אקדשים קלים ולא אק"ק דבק"ק ל"ק משום דהאי מנחה היא קדשי שעה וקדשי דורות מקדשי שעה והאי קרא דזאת התורה לעולת למנחה וכו' האי מנחה דק' לאו מנחה דקדשי שעה היא אלא מנחה דקדשי דורות היא והיא בכלל קדשי קרשים דקא בעי קרשי קדשים מנין אכל אקדשים קלים מקשו שפיר נילף בהיקשא דואת התורה אחר דרבי' ק"ק הדר נילף קדשים קלים מק"ק בהיקשא דזאת התורה:

ע"ב תו' **בד"ה** מאן קסבר לימא דלעולם קס' קדשה וכו' ונפגם המזבח וכו' עכ"ל. באמת שהוא ק' להכין וז"ל ה' פ"מ לא זכיתי להבין קושיא זו ראי קדשה א"כ לא בעי מחיצות ובכור גופיה אלו היה המזבח היה נאכל והא דאינו נאכל אלא משום פגימת המזבח אבל אם היה נבנה המזבח גם בזמן הזה היה ראוי וכו'. עוד הק' וז"ל ועוד אם כן אפי'

כזמן הבית לא היה נאכל המעשר בפגימת המזבח וכו' עכ"ד עש"ב ועיין להצ"ק דבדבריו נתיישבה קו' א' ולפי דרכו י"ל גם קו' כ' דאין ה"נ דאינו נאכל המעשר גם בזמן הבית בפגימת המזבח ותא דנקט ר' ישמעאל בזמן הזה מילתא פסיקתא נקט דככר המזבח פגום וא"צ להזכיר כלשונו פגימת המזבח:

דף ס"א בא"ד ואפי' מאן דלית ליה לא קדשה מצי סבר דאין אחריה היתר וכו' עכ"ל. ובזה יתורץ מה שהק' לעיל על שיטת רש"י וז"ל מאי דוחקיה לרבינא לומר ל"ק ופליג וכו':

בא"ד וכמה תנאי וכו' ור"מ בפ"ק דחולין קסבר ל"ק וכו' ור"י דהכא ור' יוסי דס' עולם וכו' עכ"ל. ר"ל ס"ל דקדשה ויותר נראה להגיה ולהוסיף תיבת אלו ס"ל דקדשה וכו':

בא"ד וי"ל כדפי' לעיל דאפשר אפי' לא בטלה וכו' עכ"ל ר"ל כדפי' לעיל דיש חי' בין קדושת הבית לקדושת הארץ ובקושייתם שהק' דרבי יוסי אדרבי יוסי וכפום מאי דס"ד דר' ישמעאל ס"ל לקמן פ"ב ל"ק ה"מ לאקשויי ממה נפשך אי' גרסי' קדשה תיקשי דר' ישמעאל אדר' ישמעאל ואי גרסי' ל"ק תיקשי דר' יוסי אדר' יוסי:

רש"י בד"ה וחד לאחר וכו' ונושאין בני גרשון ומררי אחר דגל א' וט' עכ"ל וכן פירש"י כפ' בהעלותך פי' פ' י"ז ע"ש ומ"ש בפ' במדבר פ"כ פ' רז וז"ל ונסע אהל מועד לאחר ב' הרגלים הללו ואהל מועד הוא משכן היינו כאופן מצבם בהילוכם שיהיה ממוצע ב' דגלים מכאן וב' דגלים מכאן והוא באמצע אבל חנייתו היתה עם דגל א':

תו' בד"ה קודם שיעמדו וכו' אלמא ולפי' שאר קרבנות וכו'. עיין מ"ש ה' צ"ק על התו' בעירוכין וכן הק' נ"כ התי"ט בפ"ג דתמיד ע"ש ונלע"ד דכוונת התוס' היא דקא מקשו על ר"י אמר שמואל מה בא לאשמועי' בדין זה כיון דכבר תנינן במתני' דלא היה שוחט התמיד ער שיפתח וכו' ואמר מר העולה עולה ראשונה א"כ אם שחט השלמים בעוד הדלתות סגורים ת"ל דפסולים מחמת ששחטן קודם העולה אבל הפסוק אה"נ דאיצטרי' שפיר ואם היתה כוונת שמואל לאשמועי' טעמא דמתני' דלא היה שוחט וכו' הו"ל לקבוע דבריו במשנה ולומר טעמא דמתניתין משום דבשלמים כתיב ושחטו וגו' ויליף שאר קרבנות מנייהו בהיקשא דוזאת התורה יברור:

ע"ב תו' בד"ה ד' אמות וכו' ומייתינן לה בפ' לולב וכו'. עיין לה' פ"מ ז"ל ונלע"ד דאינו מוכרח בדברי רש"י שם דר"י סובר שהנו שותין בצפון כי מ"ש דש"י לשון ירך המזבח כוונתי כמו שמצינו שצד צפון מיקרי ירך המזבח גם צר דרום נמי מיקרי ירך המזבח והנם דלקמן דף ס"ב ב' קרי לצד דרום פני המזבח מ"מ זו דרשא בעלמא כמש"ה חמוקי ירכיך ואדרבא מלשון רש"י שהביא הרב משם ראיה להפך דע"כ ל"ק רש"י שם דפליג אלא אם יורדין עד התהום או לא אבל לכ"ע מקומן בדרום :

דף ס"ב ע"ב גמ' רמי גברא אאפיה וכו' כ' ה' פ"מ וז"ל אין לדבר הבנה דמאי חזית דרמי גברא וראשו לדרום דילמא רמי גברא וראשו לצפון וכו' ע"כ. ובאמת דבריו אינם מובנים דלא כ' בהדיא ירך המזבח צפונא הרי לך דהצפון ירך הוא ולא ראש גם הראיה שהביא מכאן שהנפנה צריך להיות פניו לדרום ואחוריו לצפון ולא להפך אינה ראיה לע"ד דאימא שאני הכא דכתי' קרא על ירך המזבח צפונה אבל בעלמא כד בעי למעבר עביד כמו שכתב הש"ע סי' ג' ס"ה ע"ש ואפ' לומר דנילף מינה וי"ל:. שם ואתה אי אתה אומר כן וכו'. עמ"ש בעניו' בגמ' דפסחים דף ע"ז:

דף ס"ג גמ' מתיב ר' ירמיה וקמץ וכו' בן בתירא וכו' ע"כ. ל"ל לאתויי ב"ב אלא שהביא הברייתא בשלימות וכ"כ רש"י במנחות דף ח' ע"ש ומעתה אין אנו צריכין למ"ש ה' פ"מ וה' צ"ק ז"ל ודע דר' ירמיה הוא המקשה ותחילת הברייתא הוא וקמץ וכו' וכן מוכח כאן בהדיא וכן הוא בת"כ וה' צ"ק לא דק בזה ע"ש:

ע"ב תו' בד"ה מה חטאת וכו' וה"נ ילפי' לה בפ"ק עכ"ל הקיט' וכו' עכ"ל כן היתה הגירסא הישנה וכפ"ז היא בפ"ק דזבחים והוא בדף י"א ועיין להפ"מ שכ' דהגם דהתם יליף מק' דק"ק היא כחטאת וכו' מ"מ אקרא דהכא סמיך וקרא דהתם איצטרי' לכדר"י התם ע"ש ומה שהק' התו' דבמסקנא ל"ק מהא דפ"ק דמנחות אלא מדכתיב בה הוא לפ"ז הו"מ לאקשויי כן מפ"ק דידן דגם שם במסקנא יליף מדכתיב בה היא ולא הביאו ההיא דפ"ק דמנחות לפי הס"ר משום דשם בהדיא כמ"ש רש"י משא"כ כאן דאמרי' סמוך כמ"ש ה' פ"מ ז"ל ור"ל דודאי לפי א"ש דברי רש"י וכמ"ש בפרק קמא דמנחות מיהו לפי המסקנא דהכא ודהתם ק':

בא"ד. מיהו י"ל הרי בת"כ וכו' ולא ילפי' ממנחת חוטא וכו' וי"ל וכו' עכ"ל. ר"ל הרי בת"כ ילפי' פיסול ש"לש בחטאת מן הפ' ואם איתא אמאי איצטרי' ק' להכי כיון דכבר אית לן ק' לפסו' ש"לש במנחת חוטא ילפי' בחטאת העוף דפסול מכח דלא חמירא ואהא פתכו דיש לדחות דאפשר מילתא דאתיא בק"ו טרח וכ' לה ק' וזה ודאי דוחק ויותר נר' כוונתם וי"ל דשאני צפון דאמרי' ביה דלא חמירא משום דכל המנחות אינם טעונות צפון וא"כ מ"ש זו דבעיא צפון ודאי הוא משום דבאה במקום חטאת בהמה דדינה בצפון ואתא שפיר פריך דחטאת העוף שבאה במקום חטאת בהמה עצמה אינה טעונה צפון זו שבאה במקום חטאת העוף אינו דין שלא תטעון צפון משא"כ בדין ש"לה דשייך שפיר בכל המנחות לא שייך לומר דלא חמירא וכו' דכל קרבן בדינו:

גמ' בכ"מ היתה כשרה מאי קאמר וכו' ע"כ. י"ל דילמא. ה"ק מן הדין בכ"מ היתה כשרה אלא שהכהנים ייחדו לה מקום זה וזל זה לא אפש' דכבר יליף למקומה כאן מן הפסוק

ואפי' לעכב דומיא דמנחה וכ"כ הצ"ק ז"ל ע"ש מיהו עדיין ק' על רש"י ז"ל במשנ' דכ' בגמ' פריך מאי קאמר דכיון דאין בפירכא נוגעת כמש' מצד עצמה כי אם אחר פי' הגמרא מי הכניסו בקושיא זו במש' ונראה דגם רש"י לא אמר בגמ' פריך וכ' עד שכ' ברישא בגמ' יליף מנא ליה:

שם אר"א ה"ק בכ"מ וכו' היה מקומה להזאתה וכו'. עיין מ"ש בעניו' בחידושי הרמב"ם ז"ל בזה:

דף ס"ד רש"י בד"ה מיצה דמה וכו' שמקיף הגוף למזבח ודוחק וכו' עכ"ל ובאופן אחר פי' בריש מנחות ע"ש:

דף ס"ה גמ' ת"ר והקריבו וכו' עיין לה' בעל ק"א בכל הסוגיא היטב:

דף ס"ו תו' בד"ה בדף הקודם ור"א בר"ש וכו' ותרוייהו משתמעי מיניה עכ"ל עיין מ"ש בעניותין שם בחולין כתו' שם:

פ"ז דף ס"ו ע"ב תו' בד"ה דשני במליקה וכו' אכל הכא מלק סי' א' בחטאת למעלה אין זה פסול עולה וכו' עיין לה' צ"ק מה שיישב בזה ויותר נר' ליישב דמש' להו מ"ש הגמ' נימא דלא כר"י על כל הבבא דעולת עוף קאמר כין ארישא בין אסיפא וע"ז המשמעות קא מקשו דאסיפא ניחא הא דקאמר דלא כר"י אלא רישא אמאי והעיקר סמכי אקושי' וגם לא הזה ולעולם ידעי שפיר דאפשר לומר דהא דקאמר נימא דלא כר"י אסיפא לחוד:

דף ס"ז רש"י בד"ה אשם וכו' דלאחר זריקה ליכא מעילה וכו עכ"ל והגם דר"א ס"ל אשם ש"לש פסול בפ"ק משנה א' מ"מ אינו מקשה מסברתו דיכול להשיב לו ר' יהושע ששני דסובר כרבנן דכשר ולדעת התו' נימא דאה"ן דה"מ להשיב לו כן אלא דעדיפא מינה חשיב אפי' לסברתו וע"ע לה' ח"נ ונכון:

ע"ב רש"י בד"ה חציין וכו' ויקחו ן' יונה א' עור ביניהן וכו' עכ"ל ופשוט הוא שיקחו ג"כ עוד חטאת לזו ועולה לזו אלא שרש"י לא ביאר אלא זה מפני שהוצרך לבאר התנאי אם וכו' ועיין לה' צ"ק:

תו' בד"ה חטאת ועולה לא הוה צריך לומר אלא סתומה וכו' עכ"ל קושי' היא על המשנה עצמה וכן הביא התי"ט קו' זו על המשנה ע"ש ודלא כה' פ"מ שהבין שקושיי' על המקשה שהוצרך להביאה ע"ש:

דף ס"ח תו' בד"ה תנתן לכהן וכו' עיין לה' פ"מ ז"ל מה שרצה ליישב בקו' התו' ולא זכיתי להבין דבריו דגם עכשיו שקבעה אם אמרה איני חפצה המין הא' כמאן דליתיה והעיקר הוא המין הב' ומה שתביא עמו מקרי שפיר נדרת עם חובתה הגם שקבעה:

ע"ב תו' בד"ה אמר רב וכו' ולא כמו שבפנים ך וכו' עכ"ל ור"ל ולא כפי' התו' שהוא כתוב בפנים כי המגיה בשעה שכ' ההגהה כ' אותה מבחוץ ולכך קרי לדברי התו' בפנים ודלא כה' צ"ק בזה ע"ש ובכל הלשון דבריו דא"ח:

ע"ב דף ס"ט רש"י בד"ה ה"ג אשכחן חוץ פנים מנלן וכו' עכ"ל כאן מ"כ בגליון כ"י וז"ל מנלן שחיטת פנים דקדשי' דאינה מתרת את האיסור מנלן דלא תטמא ע"כ ובסה"ד בתיבת דבאכילה מ"כ ג"כ וז"ל אע"ג דשוו לענין אכילה כיון דבחוץ לא מטמו בפנים נמי לא מטמו דאי אמרת מטמו נמצא דלא שוו בפנים בבחוץ עכ"מ:

ע"ב במש' אר"מ ק"ו אם נבלת בהמה וכו' הקושי מבואר וכבר הרגישו בו התו' לעיל דף נ' ע"ב והוא דאיכא למיפרך מה לנבלת בהמה שכן אינה מטמאת בבית הבליעה ולכך דין הוא ששחיטתה מטהרת טריפתה תאמר בנבלת עוף שמטמא בבית הבליעה והתו' תירצו לעיל וז"ל דעיקר טעמא דר"מ מהיקשא דזאת תורת הבהמה והעוף וכו' ואכתי ק' ר' יוסי דאקשי ליה דיו עדיין לא ידע טעמא דר"מ מהיקשא דזאת דאם ידע לא הוה מקשי ליה דיו ואמאי לא פריך ליה מה לנבלת בהמה וכו' ועור דמש' דטעמא דר' יוסי עצמו דמטהר בשחיטת עוף הוא מהק"ו זה עצמו דאכתי לא ירע דרשא דר"מ דהיקשא דזאת תורת ואפ"ה ל"פ אלא במליקה ובשחיטה מודה והיינו ודאי מק"ו ופליג במליקה מכח דיו וגם גמ' דקא מק' ור' יודא מ"ט וכו' פשט הגמ' משמע דמקשי אמאי לא יליף בק"ו כר"מ אבל ההיקש איצטריך שפיר כמ"ש התו' בד"ה וכי וכו' וצ"ע ואלולי דבריהם י"ל בדרך אפשר דכיון דטומאת בית הבליעה חידוש הוא לא פרכינן מינה:

דף ע' תו' בד"ה מה טומאה וכו' חיה תוכיח עכ"ל עיין בה' צ"ק וה' ח"ן ז"ל הוסיף להק' דאיכא למיפרך מה לחיה שכן חלבה טמא אפי' כשאינה טריפה וכו' ע"ש ונר' דאם פירכא היא זו גם על הגמ' דיליף מטמאה איכא למפרך פירכא זו עצמה מה לטמאה שכן חלבה טמא אפי' כשאינה טריפה תאמר בבהמה טהורה שחלבה טהור כשאינה טריפה אלא ודאי אנו רוצים ללמוד טריפה ול"ש למיפרך תאמר בבהמה טהו' וכו' דלא שייך למיפרך אלא א"כ תאמר בטריפה לא תאמר בבהמה טהורה ובעיקר קושי' ה' צ"ק נר' דלקמן דקאמר לא היתה לה שעת הכושר לאו בתורת פירכא קא פריך אלא דוחה השווי של מה מצינו דקאמר שהם שוים במה ששניהם שוים אסורים מחיים ואהא קא דחי דאינו שויי שזה אסורה משעת יצירתה ולא היה לה ש"הכ וזו היה לה ש"הכ ואה"ן דמצי למיעבד שווי אחר והוא ששניהם אסורים קודם מיתה אלא דבלאו הכי כבר הקשה לו קושית א"ה וכו' וע"ע לה' מ"כ שתירץ דרך חריף ונכון:

בד"ה יבא וכו' למאן דא"ל איסור מוסיף וכו' מה שנר' לי במה שקראו איסור מוסיף עיין לה' מ"כ ב' ע"ש:
בא"ד שאני הכא דאיסור חלב קל וכו' עיין לה' צ"ק ז"ל ואחר המחילה דבריהם שם במכות הם דוקא אליבא דלוי שם במעילה כמו שמבואר בדבריהם שם במעילה יע"ש אבל לרב ורב אסי מקשו הכא שפיר וברור ודבריהם במכות יתבארו על פי דבריהם שם במעילה וכ"כ שם בעניו':
ע"ב גמ' ח"ל ואכול וכו' יצא חיה שחלבה וכשרה מותר ע"כ וכפ"ז אין אנו צריכין לדרשא דטריפה למעוטי בהמה טמאה דג"כ נימא יצתה בהמה טמאה שחלבה ובשרה אסור ומכ"ש הוא ואייתר טריפה לדרשא דרבא דיבא איסור טריפה ויחול וכו' ופשוט:
פ"ח דף ע"א תו' בד"ה בדף שלפניו אפי' וכו' ומה שפ' ד"ת בעדר שיש בו שה א' ספק דרוסה דשרי וכו' עכ"ל לאו דוקא ספק דרוסה אלא אפי' ודאי דרוסה מתיר ר"ת מטעמא דכל דפריש וכו' דאם היה ספק אפי' הם מודו דמותר מכח ס' ספיקא ס' דרוסה או לא ואת"ל דרוסה שמא אינו זה כמ"ש הם:
ע"ב תו' בד"ה ובטריפה וכו' מיהו למ"ד דאי ערב בדרוסה יש לה בדיקה וכו' עכ"ל עיין ברש"י לקמן דף ע"ד ע"ב בד"ה נפולה וכו':
בא"ד ושמא קסבר פודין וכו' עכ"ל כפ"ז המ"ל לקמן דף ע"ד ע"ב כולהו כר' ירמיה לא אמרי משום דקסברי אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים וכבר כ' המפרשים ז"ל שם דעדיפא מינה קאמר ע"ש בספרתם:
בד"ה מי קתני וכו' עיין מ"ש בעניו' שם בפ' כל האסורי' ברש"י בד"ה חדא בחולין וכו':
דף ע"ג תו' בד"ה ור"י וכו' דמפרש התם טעמא דטבל דכהיתרו כך איסורו וכו' וה"ה תרומה עכ"ל הקשו ה' פ"מ וה' ח"ן נ"רו כפ"ז מ"ש דדוקא בלח הוא דאמרי' במשהו גם ביבש נמי נימא במשהו דכהיתרו במשהו בין בלח בין ביבש וכו' עכת"ק ונר' דזה הטעם לא מועיל לנו כי אם בלח משים שהוא מתערב יפה ובכל חלק מההיתר יש בו משהו של איסור אבל ביבש לא אפשר לומר כן משום דבכל חתיכה אפשר לומר שיהא היתר גמור ולא שייך שתאמר כה יש משהו של איסור א"כ במה תאסר כיון שאין כאן משהו והבן:
בא"ד וה"ר יו"ט הק' לר"ת מההיא דפסחים וכו' עכ"ל רשום ע"ז דף ט"ו ומשם אין ראייה דעולה בא' וק' אלא הראייה מספ"ק דפסחים דף כ"ח אריב"ח מחלוקת שנפלה לפחות מק' אבל נפלה לק' וכ' ד"ה תרד וכו' ע"ש:
בא"ד ויש עוד לפרש וכו' וכגון דליכא ק' בין המים והיין של חולין אבל המים רבים ע"ה ס' וכו' עכ"ל בתו' שם במנחות מבואר הדבר יותר והוא ד"מ דכוס של תרומה היה

בו רביעית א' יין וג' רביעיות מים דכך היו רגילין במזיגת היין שלהם דדרו על חד יין תלת מיא מפני שהיין שלהם היה חזק וכבוס של חולין היה בו י"ט רביעיות יין ומזגו אותו ג"כ על חד תלת ונתנו בו כ"ז רביעיות מים ונמצא סך המים שבשניהם ס' רביעיות ומתבטל בהם אותו רביעית של תרומה בס' של מים שכל המים חולין דאין שם מים של תרומה וקושית ה' צ"ק לא הבנתי ע"ש:

דף ע"ד גמ' מ"ש א' מ"מ דלא דאמרי' איסורא ברובא איתיה א' מס' וכו' ע"כ קצת ק' דבא מ"מ איכא ספק ספי' ספק אם האיסור הוא במ' ספק בס' ואת"ל שהוא במ' ספק אם היא זאת שנתערבה באחרות אם לאו אבל בא' מס' לא אפשר לומר ספק אם היא בס' אם היא במ' דלגבי הס' לא אמרי' ספק דאיסורא ברובא איתיה וראיתי לה' פ"מ שתירץ בזה וז"ל וי"ל דהמקשה פריך כיון דשרינן ס"ס א"כ א' מס' נמי נימא דאיסורא ברובא ותערובת שני לישתרי מס"ס דילמא איסורא ברובא ואת"ל שנפל כאן דילמא הא דאכיל לאו דאיסורא עש"ב ונכון הוא אלא דאכתי ק' דאימא מ"ש א' ממ' אינה אוסרת היינו אפי' למכור הכל ביחד אבל א' מס' אוסרת למכור הכל ביחד דבכלם כאחד אין שם כי אם ס"א אבל בזה אחר זה אין ה"נ דמותר אפי' א' מס' וי"ל דמש' להו דמאי דקאמר א' מס' אוסרת אפי' בזה אחר זה:

רש"י בד"ה ר"ש אומר וכו' מותר אף הג' אמצעיים וכו' עכ"ל מה שנלע"ד הוא דרש"י סוכר כתי' ב' של התוס' ומ"ש להתיר אף הג' אמצעיים אחר תערובת הג' הוא להתיר אותם ביחד והשתא ניחא דיוקא דרישא עם דיוקא דסיפא ומ"ש התו' ובקונטריס לא פירש כן הוא משום דהתוס' הבינו בדברי רש"י דקודם תערובת הג' לא היתר כלל ושו"ר להפר"ח סי' ק"י ס"ק ל"ח יעש"ב וראיתי להרב ח"נ נר"ו שיישב היטב על נכון לפד"ז מ"ש התו' ובקו' ל"פ כן ע"ש וטעמו מה שהתוס' לא רצו בזה למכור התערובת ב' יחד הכל מחמת ס"ס משום דזה לא מקרי להו ס' משום דאמרי' איסורא ברובא איתיה וכמש"ל בגמ' אלא שאין דברי ה' מבוארים כדברי התו' והעיקר חסר ומ"מ דברים נכונים הם:

ע"ב גמ' ואי מדר"ל הו"א ה"מ חבית דמנכרא נפילתה אבל וכו' וכפי' דברי רבה דלא התיר ר"ל אלא חבית דמנכרא נפילתה אבל תאינה דלא מנכרא ל"ק ה"א האמת הוא כך דלא התיר ר"ל בתרומה אלא בחבית דמנכרא נפילתה ולא התיר ר"ן בטבעות בנפילת טבעת א' דגם דלא מנכרא אלא משום דאין לה מתירין ומ"ש הגמ' ה"א הוא לשיטת רב יוסף כי רב עצמו לא למד כדברי ר"ל דאפי' תאינה דלא מנכרא אלא מהאי צריכותא וע"ע מ"ש בעריות כדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ז מה' עכו"ם דרך אחרת בזה לשיטת הרמב"ם:

ע"ב גמ' אלא אימא נפתחה א' מהן וכו' עיין בתשובות הרא"ש כלל כ' סי' י"ז מה שרצה להוכיח מכאן ענין מה שתירצנו בש"ע י"ד סימן ק"י ס"ז בקושי' הפר"ח שם כי קושית הפר"ח תחול כאן בגמ' ע"ש היטב:

תו' בד"ה והא בעי סמיכה וכו' וא"ת והא ערל וטמא וכו' וכ"ת בעוף איירי וכו' עכ"ל וק' היכי ס"ד למימר דבעוף איירי דא"כ אמאי איצטרי' ק' דובאת שמה וגו' לפוטרו מן הראייה הא קרבן אינו אלא מן הבהמה עיין בחגיגה דף ז' וע"ש ברש"י ז"ל וליכא למימר דס"ל להתו' כהרמב"ם ז"ל בפ"א מה' חגיגה דין א' דבאה נמי מן העוף ע"ש דכן כ' מרן ז"ל דטעמא של רבי' משום דסבר דעוף נמי מקרי זבח והם כבר כ' כאן בתחי' הדבור דעוף לאו זבח הוא גם בסוף הדבור הוכיחו מהא דובאת שמה וכו' דערל וטמא משלחין קרבנותיהן גם בקרבן בהמה והיינו דוקא אם אמרי' דקרבן ראיה דוקא מן הבהמות הוא בא עיין בה' מ"כ שם בסה"ד וצ"ע ודע דכבר כתבנו זה בעניו' בפסחים דף ס"ב ע"ש ומ"מ אין מדרש בלא חידוש קצת:

דף ע"ה ע"ב תו' בד"ה שביעית וכו' ול"ד למבשל וכו' שהירק מותקן ע"י השמן וכו' עכ"ל ק' לפ"ז לפום מאי דס"ד אביי דהא דאין מבשלין ירק הוא בירק של תרומה וסמן של שביעית מאי מקשה הא בזה לא מיקרי שמביא תרומה לידי פיסול כיון שהוא תיקון של תרומה ומה שנר' ליישב מצאתיו בה' ח"ן נר"ו והוא דוחק ולפי מ"ש ה' מ"כ והיא שיטת הרב פ"מ ז"ל דהגמ' מקשה ג"כ משביעית ניחא ועיין מ"ש בעניו' במ' שביעית פ"ח משנה ז':

דף ע"ז תו' בד"ה וחולין וכו' וזה לא חייבה תורה וכו' עכ"ל ר"ל דזה הענין ודאי לא חייבה תורה להקדיש וליפרוק ליה וא"כ ודאי לא איצטרי' ק' דוזה משפט הכהנים לזה וזהו מה שמח' כגמ' שם אלא זה למאי אתא וברור וכן פי' ה' ב"הז ז"ל ע"ש אבל ה' ל"ק ז"ל מהגהתו ופירו' וקושי' נר' דמבין תיבת וזה דכתבו התו' היא של הפ' וזה תימא א"כ מאי מק' הגמ' שם אלא זה למאי אתא ע"ש:

בד"ה ורבנן וכו' ור"י מחייב התם וכו' עכ"ל הא ודאי דר"י כרבנן וצ"ל דס"ל דמיעוטא דאותם לא קאי אדרשא דואל המזבח דרבי' מינה דכבש כמזבח וא"כ ק' לר"י אליבא דרבנן קו' התו' לעיל דמה סברא היא זו דאותם לא קאי אכולהו כי אם אשאור ודבש וק' דואל המזבח דבתריה דאותם קאי אכולהו ואפשר דהכי מש' להו דמיעוט דאותם לא אתא כי אם להחמיר ולא להקל:

ע"ב רש"י בד"ה מתני' וכו' וקתני נמי להא"א לר"א אלא אם קרב א' מהן וכו' דלאו כי האי תנא עכ"ל. הק' ה' פ"מ וז"ל לכאורה משנה זו שפיר יכול להיות כהאי תנא דסתם אם

קרב הראש אף שלא לשם עצים והכא לא שרי אלא לשם עצים אבל לפי המסקנא וכו' עכ"ד ונלע"ד דגם אם קרב א' מהן לא התיר ר"א אלא לשם עצים ואירשא סמיך דאם לשם עצים קרב הגם שלא קרב ג' מהן לא שמעינן רבותא בבעלת מום דהגם שאינה ראויה למזבח כלל אפ"ה מותר לשם עצים ומכ"ש אברי חטאת אלא ודאי כדאמרי' דלא שרי ר"א בב"מ ליקרב לשם עצים מיהא אלא בקרב אחד מהן ובאברי חטאת הגם דלא קריב משום דעריפא מיהו ק' הא כפי אוקמתא דרב הונא דאוקי בדוקין שבעין שפיר יכול להיות האי משנה כהאי תנא דהא דצריך קרב א' מהן משום שהוא מום גמור משא"כ כאן בדוקין שבעין ולפי המסקנא ניחא כמ"ש הרב הנז' ז"ל:

תוס' בד"ה אודי לי וכו' מדמצריך ק' וכו' עכ"ל ק"ק דאימא הא דצריך ק' משום דירצו אבל בלא ק' ה"א דיעלו לשם עצים וקמ"ל ק' דא"צ שיאמר לשם עצים אלא ירצו ונראה דכוונתם היא על הגמ' מדמצריך הגמ' להביא ק' ולא מצא שום היתרא לר"א ליקרב גם לשם עצים ש"מ דגם ר"א מודה דאם לא היה ק' לא הוה שרי גם לשם עצום וא"כ מאי מקשה להרמב"ם:

דף ע"ט תו' בד"ה אמרו עליו על הלל וכו'. עיין להב"ז זל ע"ש וגם התו' ז"ל שם ג"כ תירצו סוגיא זו עם סוגיא דהתם ע"ש ונר' דתי' קושי' הכא הוא משום דכיון דפי' התורה כך הוא לס' הלל לא אפשר לומר דהתורה קאמרה שיאכל הרבה מכל א' דסתם אכילה דכתיבה בתורה היא בכזית דוקא:

דף פ' תו' בד"ה בשלמא רבנן וכו' וה"נ המ"ל אין בילה ואין הזאה צ"ש וכגון וכו' עכ"ל. וק' דא"כ אמאי פוסלין יזה עליו פעמים הרבה עד שיזה כשיעור מי חולין ועוד ואז ודאי הוזה עליו מן הבשר וטהור ותירץ הרש"ך זלמן שד"ר נר"ו דאפ"ה פוסלין משום דכשאנו אומרים אין בילה אפשר שיתערב יפה ואפשר לא וא"כ הכא נמי אפשר שיתערב יפה ואף שהזה כל הצלוחית אפ' דבכל הזאה יש שם מן הפסולין וכפ"ז נימא דרבנן סברי הזאה מחצה כשר ומחצה פסול פסולה עיין ברש"י סוף העמוד בר"ה והזאה מחצה:

בד"ה רב אשי וכו' וע"ק דלדבריו וכו'. כנלע"ד שצ"ל וכן נראה מדברי התי"ט ברישׁ פ"ט דפרה ע"ש והגם דרש"י ז"ל תירץ זה הם ז"ל לא רצו בזה כיון דהכל שהוא נחלק לב' וכן פירש ה' ח"נ נר"ו ע"ש אבל הפי' הנכון בלא הגהה הוא מה שפי' ה' מ"ב ע"ש בספרו הנחמד וכן פי' ה' שר"ר הרש"ך זלמן נר"ו הנז"ל:

דף פ"א גמ' אלא אמר רבא בבלול ל"פ וכו' ע"כ ק"ק איך רבא מתרץ אוקמתא דרב אשי והא יום שמת רבא נולד ר"א ואפשר דהאי אוקמתא דרב אשי נאמרה כבר בישיבתו של רבא משם אמוראים קדמונים וכבר באותו זמן הקשו עלה ותירץ רבא עלה והביאה

הגמ' כאן על אוקמתא דר"א שו"ר להתוס' דלקמן דף פ"ז ר"ה אמרי בי רב שכתבו קרוב לזה ע"ש:

דף פ"ב רש"י בד"ה לא בחמין וכו' בחמין לא הייתי אומר לך וכו'. כנלע"ד שצ"ל ור"ל דאם היה בחמין כמו שכבר מזגת פעם וב' וג' לא הייתי חומר לך מזוג לי אלא הן לי יין ובודאי שאתה מוזג לי בחמין כמנהגך עכשיו שהוצרכתי לך ודאי שכוונתי היא בין בחמין בין בצונן ועוד יש לפרשו הייתי אומר לך בתמיה וא"צ להגיה מיהו לא ידענא אמאי כ"י א"ש לא עשה משל יותר בקיצור ויותר מבואר והוא כך מלה"ד לתלמיד שמזג פעם וב' וג' בחמין וא"ל רבו מזוג לי בחמין אמר ליה לא בחמין אנו עוסקין עכשיו כין בחמין בין בצונן ור"ל וראי דכוונת ה' היא בין בחמין וכו' והוי המשל דומה לנמשל בפשיטות:

ע"ב גמ' בעי רבא וכו' א"נ שלא במקומו הוא ע"כ. ק"ק לפ"ז מאי מק' גמ' לעיל ויאמר קדש ואל יאמר פנימה דהא איצטרי' שפיר פנימ' לפסול דם ההיכל שנכנס לפנים דמקדש לא שמעי' אלא דם החיצון שנכנס לפנים וי"ל דגם זה שמעי' כיון דשלא במקומו הוא והוי כדם החיצון שנכנס להיכל דהוא שלא במקומו ועיין מ"ש בעניו' בחידושי הרמב"ם ז"ל פ"ב מה' פ"המ:

דף פ"ג גמ' אמר ר' ירמיה ק"ש ממש שנא' וכו' כצ"ל. ועיין מ"ש בעניו' בחי' הרמב"ם פ"ב מה' פ"המ:

פ"ט תו' בד"ה היא העולה וכו' אלא תנא אוזאת תורת וגו' עכ"ל. והרמב"ם זל בפי' המשנה כ' דאכל הנוגע במזבח יקדש סמיך דכתיב בפ' תצוה וכן משמע בגמרא לקמן ע"ב ואידך מזבח אחרינא כתב ואידך וכו' וכ"כ בחיבו' פ"ג מה' פ"המ ונר' דמפרש האי דקאמר לקמן בדברי ר"עק ת"ל עולה על היא העולה דפ' צו ומהתימא מרש"י ז"ל בחומש דבפ' תצוה הביא הריבוי מכל הנוגע במזבח יקדש ובפ' צו הביאו מזאת תורת העולה והרא"ם ז"ל בפ' תצוה הרגיש בה ע"ש וכן רש"י עצמו כאן לקמן דף פ"ד בר"ה זאת היא העולה וכו' כ' וז"ל ולא תימא כל הנוגע במזבח לכל פסולין אתא וכו' אלמא דהרבוי הוא כל הנוגע במזבח וגו' ובפ"ב דף כ"ז ב' כ' וז"ל דילפי' מעולה על מוקדה וכו' משעלה על מוקדה תהא שם וכו' והיינו ברש"י כאן במשנה וכן במס' נדה דף מ' פי' מעל מוקדה וז"ל שם דכתיב על מוקדה משתעלה חוקר וכו' ע"כ:

דף פ"ד מתני' והמוקצה והנעבד וכו' איפכא מיבעי ליה ומשים לישנא דברייתא דקאמר יכול וכו' והמוקצה והנעבד ששם נקט הסדר בטוב שהוא מרבה להיתר לקיט לה ג"ב הכא בזה הסדר:

דף פ"ה גמ' תנן וכולן וכו' ובדוקין שבעין ואליבא דר"עק וכו' עיין לה' צ"ק ז"ל שתמה על הרע"ב שפי' במש' בהאי אוקמתא ובגמ' לא אוקי לה בהכי אלא כדי לדחות אף אנן נמי תנינא אבל לפי האמת דקי"ל כעולא האי וכולן אכשרין קאי ולמעוטי שחוטין וכו' עכת"ד ונר' ליישב דגם דמסייע מעיקרא לא פי' זה במש' אלא משום דלא אסיק אדעתיה לאוקומה אליבא דר"עק ובדוקין שבעין ולכך דחיק לאוקומי וכילן אדיוקא אבל עכשיו דמצינן לפרושי דוכולן אפשטא קאי ולא אדיוקא ודאי הוא דיותר ניחא לאוקומי כן גם לפי האמת דקי"ל כעולא:

תו' בד"ה לא תהא פחותה וכו' וי"ל דה"ק אפי' לר"י וכו' עכ"ל ה' נ"ק הק' וז"ל תמיהא נשגבה בעיני דלקמן דף ק"ח בד"ה שחיטת לילה וכו' כת' דכ"ע ס"ל לר"י דאמר אם עלתה תרד שחט בלילה בפנים והעלה בחוץ פטור ע"כ והמעיין שם יראה דלא כ' כן אלא אליבא דר"ז ודבריהם כאן אליבא דר' יוחנן ור"ז ור"י הם פליגי בס' ר"י עיין לקמן דף ק"ח ודף קי"א עוד הק' וז"ל ולענ"ד לאו הוכחה היא דאי לאו האי טעמא דלא תהא ס"ד דפטור משים דלא היתה לה שעת הכושר וכו' ע"כ ונר' דהאי טעמא אינו אלא אליבא דר"י הגלילי ואת"ל דרבנן דלא דחי ליה אלא משום דלא תהא וכו' מ"מ אם היתה כוונת ר"י כי הא לאשמועי' זה שם במש' ומדאמרו כאן משמע או אליבא דר"י או אליבא דר"ש ואהא הוכיחו שפיר ראי הוא לר"ש תיפוק ליה משום דראוי להתקבל בפנים וכו':

דף פ"ו רש"י בד"ה מאן שמעת ליה וכו' ומתני' אליביה אתיא עכ"ל הגם שבמש' לא אמר יררו אלא לא יעלו מש' ליה לרבי' דמאי דקאמר לא יעלו לאו דוקא וה"ה דירדו מדתני לה בהאי בבא דואלו אם עלו ירדו והוי דומיא דידהו והא דקתני לא יעלו אגב רישא דידה דקתני מחוברים יעלו נקט כאן לא יעלו וכתבתי זה הגם שהוא כתוב במפרשי' מפני שהוספתי בו נופך ועיין לה' מ"ב ז"ל ועיין מ"ש בעניותי' בחי' הרמב"ם ז"ל:

תו' בד"ה ל"ש וכו' כך גי' הקונטריס וכו' וי"ס דגרסי וכו' עכ"ל דגירסת הקונט' לא היה בה פירשו לא יעלו אלא מתחיל בל"ש וכו' לאפוקי י"ס דגרסי פירשו לא יעלו לא שנו וכו':

בד"ה מה אשם וכו' עיין בתו' שם:

בד"ה ופליגא וכו' וא"ת וכו' וי"ל וכו' א"נ וכו' תירוץ הא' הוא לגירסת רש"י ותו' הב' הוא לגי' י"ס ומעיקרא כשהקשו וא"ת לשניהם הקשו ועיין לה' ח"נ נר"ו:

ע"ב בד"ה וחציו וכו' ומיהו היא גופה לא ידענא מנ"ל דאיירי וכו' לרב דאמר לאחר ת"הר אייר' וכי היכי וכו' הלשון מגומגם ובהגהות מהרי"ל הקטן זצ"ל ראיתי שהגיה כן לרב דילמא לאחר וכו' והגה"ה נכונה היא וכן הוא בתו' דיומא ע"ש ועור נר' להגיה לרב שהוא אחר ת"הר אייר' כי היכי וכו' כצ"ל ושאני תוס' דיומא דלא כ' כי היכי וכו':

בא"ד וא"ת כשמאספין וכו' והכא מש' שאסור להוציא גחלת מן המערכה וכו' עיין לה' שיח יצחק ז"ל מ"ש בזה בדבריהם ביומא ולי נראה במשמעות דבריהם כאן דמה שמוציא מן המערכה לתפוח קרי ליה שאסור להוציא רמ"מ מורידו הוא מעל המערכה ואין אנו צריכין לומר על הוצאתן מהתפוח לחוץ:

בא"ד ואע"פ שלכאורה אין חילוק וכו' כן הגיה בהגהות הנז' וכצ"ל:

בד"ה אלא וכו' והאי דקאמר דמקדמי וכו'. כצ"ל:

בא"ד. להיות מקדימין כל מה שירצו וכו' כ"מ מוגה ונכון ועיין בתו' דמגילה דף כ"ה בד"ה ולהקטר חלבים וכו' ועיין מ"ש בעניו' לשם בס"ד:

דף פ"ז תו' בד"ה אמרי' בי רב וכו' שמא ר"ה נמי אמרה וכו' עכ"ל עיין לעיל דף פ"א בגמ' אלא אמר רבא בבלול וכו' ועיין מ"ש שם בזה ניחא:

בד"ה מה חצות וכו' דאיכא למפרך וכו' בראשו של מזבח וכו' עכ"ל וליכא לאקשויי וליעביד ק"ו מעיקרא הכי ומה חצות שאין עושה לינה למטה עושה עיכול בראשו של מזבח עמוד השחר שעושה לינה למטה א"ר שעושה עיכול בראשו של מזבח דאיכא למימר דיו אסוף דינא מה כשעושה לינה אינו אלא למטה ולא בראשו של מזבח ה"נ עיכול ולמטה מיהא ליכא למימר דדיו אריש דינא כמו אחצות שאינו עושה אלא בראשו של מזבח אף עמוד השחר נמי כן:

בד"ה כבש מנין וכו' וי"ל דשמא וכו' היינו להקטיר עליה כשרין וכו' עכ"ל ובזה לא יתורץ קושי' לעיל דף פ"ד בד"ה זאת היא העולה וכו' וז"ל וא"ת הא ר"י סבר דרצפה מקדשא כמזבח א"כ כולן עלו והיכי משכח' לה וכו' עכ"ל הא דלא תירצו דהא דרצפה מקדשא כמזבח להקטיר עליה כשירין כמ"ש כאן משום דאחר דאיצטרי' הכא לרבויי כבש גם על הפסולין תו ליכא לשנויי כך אלא דעדיין קסה דאימא דאמת הוא דכבש מקדש גם הפסולין אבל הרצפה אינה מקדשת אלא כשרין ואפשר כיון דגלי ק' בככש בענין זה תו ליכא לפלוגי בין כבש לרצפה דשניהם שוים גם בענין זה דמקדשי אפי' פסולים:

דף פ"ח תו' בד"ה אלא בפנים וכו' ומפ' ר"ח וכו' עכ"ל. עיין מה שהקשה הרב פ"מ ז"ל ונלע"ד דבמתניתא תנא גם ר"ח מפרש פירוש בפנים שלה הוא בעזרה וזה דייק מדאמרה ובפנים ולא תני ומבפנים ועל התנא לא ק' להי למה שינה ל' המשנה כי אם האמורא אבל התנאים אין מוכרח שיהיו לשונם שוה כי כל א' לשוני נקט אבל אאימורא ק"ל שפיר כיון שהוא למד דין זה מהמשנה הו"ל לינקוט לשונה ואלולי דמסתפינא אמינא דגם רש"י לא פי' כן אלא במתניתא תנא וכו' ולשון זה מהופך וצ"ל אחר ד"ה בירוצי מרות וכו' ובזה הרוחנו ג"כ מה בא לאשמועי' שמואל ברין זה של מבפני' אם פי' בעזרה

הא מתניתא היא בשלמא דין הא' דאין מקדשין אלא שלמים אפשר לומר דה"ק כשם שאין מקדשין אלא שלמים כך וכו' אלא הא דהביאה באחרונה מה בא לאשמועי' וכפ"ז דפי' מבפנים דשמואל כפי' מתוכן ניחא וזהו שכ' רש"י ובפנים שהוא לשון מתניתא תנא ולא כתב ומבפנים כלשון שמואל:

גמ' הא כמים מכבסין וכו' י"ל ואימא רבותא קאמר דגם בנתר ואהל דמחוורי שפיר אין מכבסין ומכ"ש מים וי"ל דא"כ ליתני אין מכבסין סתמא ואנא ידענא דבכל מילי קתני ועי"ל דסמיך אסיפא דקתני וי"א אין מכבסין כל עיקר מכלל דלת"ק מכבסין מיהא במים וה"ה דהוה סמיך עיקר קושייתו מסיפא אלא דניחא ליה לדיוקי מרישא טפי מסיפא בהדיא כמ"ש התו' בכמה דוכתי:

ע"ב תו' בד"ה מכפרים על ש"ד וכו' ומכתנת דמכפר על ש"ד וכו' עיין מה שהקשה ה' ב"הז וכ' עליו ה' צ"ק וז"ל ואשתמיטיתיה מ"ש התו' שם וכו' ע"ש ותמוה הוא דהרב מקשה ארבריהם כאן דקאמרי בהדיא דעריות מכפרים כ"כ שפיר כ"א דוקא ל"הר דלא מכפרי אהורג ומדברי הרי"ף ז"ל בחידושי אגדות ק' ג"כ על רש"י והתו' התם בין על דבריהם כאן מגסות הרוח דמה יענה בה דתני לה בהדי ז' דברים וקאמר דב"כ מכפרים ומה שתירץ הוא ז"ל דמ"ש נגעים באים הוא קודם יום הכפורים ומ"ש דב"כ מכפרים הוא ביו"הכ ע"ש אינו מוכן דא"כ מה מק' התם בגמ' הא שפיר מתרצו כולהו בהכי שפיר ומיהו בעיקר קושיתו י"ל דכתירוץ הגמ' שתי' שם הוא דאהנו מעשיו וכו' מתרצא נמי הך דגסות הרוח דבהא נמי יש לחלק חילוק זה הא דאהנו מעשיו וכו' בההיא דאייתי מעוזיהו ובחזקתו גבה לבו עד להשחית וימעול וכו' דההיא ודאי אהנו מעשיו הא דלא אהנו מעשיו ר"ל שיש לו גסות הרוח ולא מעל ולא השחית מיהו בזאת ק' על דבריהם בסנהדרין וז"ל וי"מ דנקט משחרב ב"המק משום דבזמן ב"המק כ"כ מכפרי' מיהו ה"מ כשעשה תשובה ע"כ וק' א"כ מאי מקשה הגמ' שם בערכין הא איכא לתרוצי שפיר בהכי דמ"ש נגעים באים בדלא עשו תשובה ומ"ש מכפרים בשעשו תשובה וצ"ע וכזאת וכזאת ק' דאמאי נחרב בית א' על ע"א וש"ד וג"ע הא אכולהו ב"כ מכפרים ומיהו בזה י"ל דבזמן החרבן הרבו בזה ואין כ"כ מכפרים אלא לאיזה פרטים לא להרבה מישראל ח"ו וצריך להתיישב בדבר היטב:

פ"י דף פ"ט תו' בד"ה כל התדיר וכו' וכ"ת דההיא וכו' דמוספין קביע להם זמן ונו"ן אפשר בכל יום ותדיר וכו' עכ"ל. ה' מ"ל זל בפ"א מה' כתב דהתו' כאן לא כתבו אלא צד א' וכו' ע"ש ולא ידעתי למה דהרי כ' בהדיא שהמוספין קבוע להם זמן והיינו חומרתם ואולי דגרסא אחרת היתה לו בתו' כאן וכן ג"כ ביומא דף ל"ד ע"ש כ' ג"כ קבוע כמו

כאן אבל בפ' שני דייני גזירות אמת הוא שלא כתבו כי אם צד א' וכפי דברי ה' שבג' מקומות הללו לא הזכירו כי אם צד א' נתן טעם לפי שבצד א' סגי ואי לא כ' כי אם קרא דהעולה הוה שרינא ליה למוספין עכת"ד והא דלא הזכירו בג' מקומות כי אם צד א' הזה ולא הצד האחר היינו משום דלא אפשר לומר דשרינא ליה לק' דמלבד לנדרים ונדבות דקרא בהדיא במוספין כתיב אבל ק' דהעולה סתמא הוא ואפשר לאוקומי גם במוספין לבד וברור:

בא"ד וי"ל וכו' דבהקטרה איירי וכו' מיהו ק' וכו' עיין לה' הנז' ותירצו הא יש לדחות קלת מסברא ואין להאריך ומה שהק' על רש"י ז"ל בחומש אינו מובן ועש"כ:

שם במשנה חטאת קודם לאשם מפני שדמה ניתן על ד' קרנות וכו' ע"כ. כ' התי"ט ולא סגי ליה בטעמא דמרצה דאיכא באשם נמי יש לו קצבה וכו' וכ' התו' דגבי חטאת עם עולה ל"ק מפני שדמה ניתן על ד' קרנות משום כיון דעולה אתיא מכח כליל לא סגי בטעמא דד' קרנות עכ"ל ודברים אלו נראין כסותרין דמדלא סגי ליה עם אשם בטעמא דמרצה אלא בד' קרנות משמע דטעמא דד' קרנות עדיף מחומרא דמרצה ואח"כ הביא משם התו' בהפך וכבר הק' זה בס' מ"כ ז"ל ונראה דלעולם טעמא דד' קרנות עדיפא ואפ"ה עם חטאת מהניא משום דחומרת עולה וחומרא דחטאת שניהם שוים דחומרת חטאת היא מפני שדמה ניתן על ד' קרנות והיינו ריבוי המזבח וחומרה דעולה ג"כ כולה כלול ריבוי המזבח היא לכך אינו מספיק לו בחומרת ד' קרנות הגם שהיא חמורה יותר וסגי ליה בחומרת מרצה הגם שהיא קלה ממנה **רש"י בד"ה** דם חטאת וכו' אם שניהן שחוטין וכו' מה שנלע"ד עיין בהתי"ט שבתי וראה דמעי' הקושי' ליתא דבסו' דמתני' מיירי באדם א' דומיא דיולדת והכא מיירי בב' בני אדם ולכך כ' רש"י בששניהן שחוטין דאלו בחיין אין בידינו להקדים דכל הקודם זכה אלא דלפ"ז ק' מא מקשו התו' לקמן דף צ' בד"ה חטאת בהמה וכו' וא"ת הא תנא ליה רישא דם חטאת וכו' כיון דרישא איירי בב' בני אדם וראיתי בגליון כ"י של מהרי"ל ז"ל הקטן דפי' בתירוצם כך ע"ש מ"ש בתו' שם ובא לאפוקי ג"כ אם א' מהן שחוט וא' לא וע"ע בס' שמלה חדשה בלקוטי' דמ"ש הוא קרוב לדרך הב' שלו ע"ש:

ע"ב גמ' איבעיא להו דם עולה ודם אשם וכו' ת"ש דם חטאת קודם לדם עולה וכו' ת"ש חטאת קודם לאשם וכו' י"ל דהפשטן סתיר דידיה. אדידיה ומעיקרא כשרצה לפשוט מרישא איפכא איך הוה מיישב דיוק דסיפא דמדייק מיניה השתא להפך וי"ל:

שם ה"ה דבאימורין פליגי וכו' להודיעך כחו דר"ל וכו' ק"ק ליפלוג בתרתי בשר ואימורי' דהא אין שם אריכות לשון עיין בתו' ריש ביצה דף ב' ע"ב בד"ה וניפלוג בתרוייהו ומכ"ש כאן וצריך לישב:

רש"י בד"ה ה"ה וכו' הש"ס קמפרש וכו' עיין בה' ח"נ ועיין מ"ש בעניו' בחי' הרמב"ם ז"ל:

דף צ' גמ' ת"ש זו קודמת לזו שזו מן החטין וכו' אלא חד מתרי טעמי נקט ע"כ דע שהרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' קו"מ הביא פסק מהתוספתא וז"ל מנחת חטים קודמת למנחת שעורים עיין במרן ז"ל וכפי תוספ' זו ק' על גמ' דילן אמאי לא אוקי בריח' זו דהיינו מנחת חטים ומנחת שעורים דמנחת חטים קודמת וקא יהיב טעמא שזו באה מן החטים וכו' וי"ל ורע דכבר כ' רבי' בפ' י"ב מה' מע"הק דאין שם מנחת שעורים כי אם מנחת סוטה ומנחת העומר ונמצא שהתוספ' זו איירי במנחת העומר וברור:

תו' בד"ה חטאת בהמה וכו' וי"ל וכו' הבאה עם חטאת וכו' כצ"ל ודע שהתו' הוו גרסי בסיפא דמתני' חטאת בהמה קודמת לעולת בהמה קודם חטאת העוף וכו' וכ"כ ה' ב"ז וראיתי בגיליון כ"י דכ' דפי' תירוצם הוא דסיפא שאני שהם של אדם א' והיינו כמ"ש אנן בעניו' ברש"י במש' וצ"ע:

רש"י בד"ה למקראה וכו' עיין ברש"י בחומש ועיין בש"ח שהוא הפך גמ' כאן ומהתימא ממנו שגם הרא"ם הביא הגמ' כאן ואיך לא הרגיש בכל זה ושמעתי בס' נימוקי שמואל ז"ל ישבו בהג"הה שהגיה בדבריו והסכימו עם הגמ' ע"ש וכעת אין לי ועיין בתי"ט שכ' על הרא"ם ואשתמיטיתיה רש"י דהכא ובערכין שפי' למקראה לקריאת הענין ולא לקריאת שם מדלא הביא ראייה מפי' רש"י ז"ל ע"ש ונר' דהרא"ם ז"ל הביאו בסוף הלשון וז"ל וקצת מפרשי פירשו למקראה בפנים שונים ואינן מסכי' עם מה ששנו רז"ל במשנתן ולא עם מה שפי' רש"י ז"ל בפ' כל התדיר ע"כ דוה שכ' רש"י ז"ל בפ' כ"ה הוא על פירושו דהכא דאם כוונתו על פרש"י במשנה וכמש"ל הו"ל למכתב ולא על מה שפירש"י שם ולא הול"ל בפ' כל התדי' אלא וראי דנתכוון לזה זהו הנלע"ד:

ע"ב תו' בד"ה חטאת העוף וכו' וכעין בעיא זו וכו' עיין בדברי' שם במציעא דף ל"ב ובקדושי' ל"ב וכפי דבריהם כאן שהניחו הדבר בספק נל"ר למה לא הקשו קושיא שהקשו בדבור שאח"ז תימא וכו' בכאן ונר' משום שבכאן בכל חדא וחדא איכא ק"ו והוי כההיא דכל היכא דאיכא ק"ו הכי וק"ו הכי כל חד וחד ליקום אדוכתיה והיינו בכיבוד אב איכא למעבר ק"ו ומה אבידתו שרוחה אבידת חבירו נדחית מכבוד אביו אבידת חבירו שנדחית מפני אבידתו לא כ"ש וג"כ באבידת חבירו איכא למעבד ק"ו הכי ומה כבור אביו שרוחה אבידתו נדחה מפני אבידת חבירו אבידתו שנדחית מפני כבוד

אביו לכ"ש וג"כ באבידתו איכא למיעבד ק"ו הכי ומה אבידת חבירו שרוחה כבוד אביו נדחית מפני אבידתו כבוד אביו שנדחה מפני אבידת חבירו לכ"ש משא"כ בק"ו שעשו התו' ליכא למעבדיה איפכא דהרי גילה ק' דחטאת העוף קודמת לעולה ולא הקשו אלא על המעשר דטעם קרימתו בחומרת סברא מפני שהוא זבח ועי"ל דהכא שאני דבכל חד וחד איכא ק' דהיינו כבד את אביך ואפס כי לא יהיה בך אביון ואני ה' משא"כ במעשר דחומרתו מסברא:

בד"ה שלמים של אמש וכו' אין להם היתר אכילה וכו' עכ"ל עיין מה שהק' ה' צ"ק ז"ל ונר' דע"כ ל"ק דממעט זמן אכילתם אלא בשלמי של אמש עם חטאת של יום אכל אידי ואידי דיום ודאי הוא דלא הוי טעמא אלא מטעם מקודש וכדתנן כל המקודש מחבי' וכו' וקאי אכולה מתני' וע"ע מה שתירץ ה' ח"ן נר"ו ושניהם כא' טובים:

בד"ה תדיר ומקודש וכו' וק' דבריש פרקין וכו' בעבודת הדם וכו' עכ"ל. נר' דכך היא כוונתם דרש"י ז"ל מה שפירש דאיירי בדם הוא משום דקשיא ליה הא ככר נפקא לן מק' דמלבד או מק' דהעולה דצריך להקדים עולת התמיד ולא יהיה דבר קודם לה ואהא תירץ דמקרא לא שמעי' אלא אשחיטה או אהקרבה אבל אם כבר שחט החטאת ודם שניהם עומדים אפשר להקדים דם החטאת משום דמקודם וע"ז הקשו דבר"פ פירש"י דק' דמלבד בעבירת הדם איירי והיינו שפירשו שם בר"פ להאריך הב' קראי ורש"י ז"ל לא נכנס בזה ובחרו הם פירושו הב' דלא איירי בדם אלא בשניהם חיין ומה שעולת מוספי ר"ח קודמת לחטאת דידיה ודאי דכך הוא הסדר מיניה וביה ומינה לא ניפשוט ומה שעולת מוסף שבת קודמת למוסף ר"ח משום דכיון דקודמת לעולתו משום דתדירה קודמת נמי לחטאתו אבל בעולת התמיד לא אפשר למימר הכי משום דמק' דהעולה עולה ראשונה שלא יהיה דבר קודם לה אפי' חטאת בפני עצמה ובזה יתורץ מ"ש ה' פ"מ ז"ל וכ"כ ה' ח"נ נ"ע ע"ש:

דף צ"א גמ' ת"ש ד"א ברכת היין תדירה וכו' ע"כ נר' דהתדירות שלה הוא משום דברכת היין בכל קידוש היא נוהגת בין דבשבת בין דכל ימים טובים אבל ברכת הקידוש בכל פעם היא משונה אבל אין לפרש בתדירותה דהוא משום דנוהגת אף בימות החול משום דוה מקרי מצוי ואינו תדיר והגם שיש ליישב דאה"נ דהו"מ לדחויי כאן מצוי קאמרת וכו' כדלקמן אלא דעדיפא מינה קא דחי אלא דלמאי דפרשי' ניחא טפי:

שם ת"ש שלמים של אמש וכו' הא אידי ואידי דיום וכו' הק' ה' צ"ק דאימא דה"ה נמי אידי ואידי דיום והא דנקט שלמים של אמש להודיעך כחן דרבנן דאפי' דאפי' בכ"הג חטאת ואשם קדמי וה"נ לקמן הק' קושי' זו ע"ש ונלע"ד דאלו הוה נקיט התנא הכי

שלמים של אמש וחטאת של יום ר"מ אומר שלמים של אמש קודמי' וחכ"א חטאת וכו' ה"א הכי אבל השתא דנקט ההמצאה והדין קודם שיזכיר דר"מ מש' דז"ל ר"מ עצמו ור"מ ודאי לא ינקוט מילתא לרבותא דחכמי' דפליגי עליה ויגרום לטעות בדברי עצמו והאמת הוא דזה אמרתי מסברא אבל צריך לחפש בכל המקומות בגמ' דקאמר להודיעך כחן וכו' לראות אם כנים אנחנו בדבר הזה וזה מה שאני זוכר עכשיו לעיל דף פ"ט ע"כ בשר ק"ק שיצא לפני זריקה וכו' ר"י אמר כשר וכו' בריש ביצה שנולדה ביו"ט בש"א תאכל וב"ה ל"ת וכו' ואלו הוה כדאמרי' דלא תני ביצה שנולדה בי"ט תאכל דברי כ"ש וכן לא איתמר בשר ק"ק וכו' כשר דברי ר"י וכעת אין לי ספרי הכללים לחפש הענין בטוב:

שם דשחטינהו לתרוייהו וכו' ע"כ הנה מכאן מוכח בהדיא דלא כמו שפי' התו' במש' משום דממעט זמן אכילתן וכ' ה' מ"כ ז"ל דהתו' לא כ' כן אלא לפי הס"ד אבל לפי המסקנא לא והתימא מן הרע"ב ז"ל שפי' כן והוא דלא כמסקנא עכ"ד וראיתי לה' ח"נ נר"ו שהביא מה שמ"כ בנש"ק נ"א וז"ל דילמא ל"ג וה"ג שלמים של אמש וחטאת ואשם דיום הד' בשחטינהו לתרוייהו דהא לענין אכילה איירו וכו' עש"ב ובזה ניחא דגם לפי המסקנא נמי הכי לענין אכילה איירי וזה ודאי כוונת התו' ז"ל דדבריהם גם לפי המסקנא והיינו ודאי כוונתם כאן ג"כ בד"ה דשחטינהו לתרוייהו וכו' דקאמרי קדימי לזרוק וזה ברור:

ע"ב גמ' ז"ל אביי אימא סיפא וכו' תנא רישא אטו סיפא וכו' ע"כ מקשים דכיון דאביי מוכרח לתרץ לסברתו דתנא רישא אטו סיפא א"כ מאי מקשה לר' זירא מסיפא דהרי שפיר מתרץ ר' זירא דתנא סיפא אטו רישא והיא עדיפא מדידיה וי"ל דמ"ש ליה לאביי דסיפא דוקא דעלה קאי וסמוך ונר' שאין מתנדבים שמן ועוד אפשר דאביי לא קא מקשי לר' זירא אלא ה"ק ליה אימא סיפא בניחותא ר"ל העיקר הוא דיוק הסיפא והיינו דעשה הגמ' סברת אביי סברא בפני עצמה ואלו הוה מקשה מנ"ל לבעל הגמ' דסובר כן אביי דקאמר לאביי קשיא רישא דאימא דאין ה"נ דסברתו היא כר' זירא אלא דנתקשה מן הסיפא ומיהו י"ל בזה דמאי דקאמר לאביי וכו' ר"ל לפום קושיתו:

שם גמ' והא קא מכנה וכו' עיין לה' זבח השלמים ז"ל סימן ל"ו ועיין ה' זרע יצחק בריש כתובות ומה שנלע"ד הוא כלול בדברי המפרשים ז"ל

במש' דם חטאת וכו' אע"פ שאין הכתוב מדבר. וכו' תורה א' וכו' ע"כ י"ל לא ליכתוב תאכל ולא איצטרי' ק' דואת התורה לרבויי וי"ל דתאכל איצטרי' לגופה דאכילתה צריך שתהיה בעזרה במקום קדוש וממשמעותא הוה ממעטי' פנימית משום דקרא בנאכלות כתיב לכך איצטריך שפיר זאת תורה לרבויי וכן לקמן נמי דרצה למעט חטאת עוף

מהשחט ג"כ משמעות מיהו מה שהק' הגמ' אפי' חטאת העוף נמי הגם דכתי' זאת ק' דא"כ זאת למאי אתא וע"ש ברש"י דכ' וז"ל אע"ג דכתי' זאת למיעוטא הא פנימית נמי דבנאכלות הכתוב מדבר וכו' עכ"ל וק' דבשלמא כאן ליכא לאקשויי דלא ליכתוב לא תאכל ולא תורת דתאכל איצטרי' לגופיה וממשמעותיה הוה ממעטי' לכך איצטריך תורת אלא התם ק' לא ליכתוב לא זאת ולא תורת ועוד זאת למאי אתא וי"ל דזאת אצטרי' שפיר למעט שאר קדשים ומ"ש התו' וה"ה ק"ק וכו' משום דלכאורה לא אמרי' דמזאת ממעטי' שאר קדשים כי אם לדעת המקשה דבעי לרבויי מתורת חטאת העוף א"כ זאת למאי אתא מוכרח לומר דואת אתא למעט שאר קדשי' אבל לפי האמת דאי מיעטה חטאת העוף מזאת ה"א שאר קדשים לא אמעיטו ולכך כתבו ות"ה ק"ק ודע מ"ש התי' וה"ה קרשים קלים ל"ד דק"ק נמי אמעוט עיין הרמב"ם ריש פ"ח מה' מע"הק וכ"כ ה' מ"כ והוכח מהמש' דלקמן:

שם בין שהיתה לו שעת הכושר בין וכו' ע"כ הרבותא היא בהיתה לו ומן הראוי ליתני איפכא אלא משום דדרך התנא לשנות ההן קודם הלאו ועיין מ"ש בעניו' במ' כתובות דף ב' ע"ב בתו' בד"ה א' חדשות וכו':

תו' בד"ה יכול וכו' וה"ה ק"ק וכו' עכ"ל. הק' הפ"מ וז"ל ולא ידעתי מי דחקם לזה הא אי בעינא למעט ק"ק מזאת א"כ קשה מה דאית לרבות פנימית ולמעט ק"ק ול"ל מסתברא כמו בחטאת עוף דהא כמה מעלות איכא בק"ק בהמה שחיטה קבלת כלי וחוץ ואכילה כמותה אלא וכו' עכ"ד. ולדעתי ליכא קושיא כלל דהריבוי לא אפשר לרבויי כי אם חטאת דהכי כתיב זאת תורת החטאת תורה א' לכל החטאות ואיך אפ' לומר דאתא לרבויי ק"ק וליכא למימר דהרבוי ההיקש קאמרי ור"ל דמרבי' ק"ק מן ההיקש וממעטי' חטאת פנימית מזאת דא"כ ריבוייא דתורת החטאת למאי אתא וכ"ת לחטאת העוף א"כ נמצא דחטאת העוף מתרבית וחטאת פנימית מתמעטת ומסתברא וכו' כדאמר בגמ' ועוד גם לפי שיטת הרב אכתי הנך נפישי דהא איכא ביניהם צפון וקרן ואצבע ועוד כפרה וקדשי קדשים וכו':

עוד הקשה הרב ז"ל על תי' התו' וז"ל ומיהו צריך לדקדק לר"ש דלית ליה ק"ק במריקה ושטיפה א"כ מנ"ל לרבויי מהיקשא לענין בלוע ולמעט הזאה עכ"ד ונראה דגם לר"ש נמי י"ל תי' התוס' דהא קדשי קדשים אית בהו מריקה ושטיפה ומסתברא דמרבינן מהיקש לענין בלוע א"כ שפיר גמרי' ההיקש גם לק"ק לענין בלוע ומיעוטא דזאת לענין כיבוס וזה ברור וכ"מ בפי' למהרי"ל הקטן ז"ל:

בא"ד ומתרצא בהכי נמי קושיא אחריתי וכו' עכ"ל וז"ל ה' הנז' ובלאו הכי לק"מ דהא ע"כ לרבי יהודה דיליף מקדשי קדשים אינו אלא מדאיצט' אותה למעט תרומה וא"כ איצטריך ק' דאי לאו ק' דק' קרשים הא אותה למעט ק"ק והיקשא וכו' עכ"ד ונר' דל"ק דא"כ לא ליכתוב לא אותה ולא קדשי קדשים דמההיקש מרבינן כל מילי קדשי קרשים וק"ק ותרומה לא איצטרי' למעוטי דמהיכא תיתי לרבויי ער דאיצטרי' ק' דלפי האמת לא איצטריך אותה אלא לגלויי אקרא דקדשי קדשים לרבויי ק"ק ואף אם נימא דאיצטריך אותה שפיר לתרומה מ"מ הגם אי כתיב אותה לא הוה מוקמי' לה אלא לתרומה מכח ההיקש וזה ברור וכן כ' בכ"י הנז' וכן בה' מ"כ:

ע"ב גמ' רבה אפר א"ק אשר יזה וכו' ע"כ נראה דרבה לא קא מתרץ קו' ומה ראית כרב יוסף אלא אקושיא אקודם לא קאי דאם לא כן לא תירץ דגם לפי דבריו תיקשי ומה ראית והוצרך לתרץ הנך נפישן וא"כ מה הרויח בתי' זה אלא ודאי כדכתיבנא ורש"י דנקט בלשונו מיעוטא רואת לאו דוקא:

רש"י בד"ה ה"ק אע"פ שיש דברים בענין וכו' עכ"ל כ' כן משום דק"ל וכי משום דלענין מריקה ושטיפה איירי בנאכלות משום הכי ה"א דגם לענין כיבוס לא איירי אלא בנאכלות מה ענין זה לזה ואהא תירץ שיש דברים בענין וכו' ר"ל דהכי כתיב ואשר יזה מדמה וכל כלי חרש אשר תבושל בו וגו' ולכך היה עולה על הדעת דשניהם בחד חטאת מיירי לכך הוצרך התנא לומר אע"פ וכו' וברור:

בא"ד דסמיך לה כל זכר בכהנים יאכל אותו וכו' עכ"ל י"ל בלאו הכי הא לא שייך מריקה ושטיפה אלא בנאכלות דפנימיות אינם מתבשלות מעיקרא אלא נשרפין כמות שהן דלא שייך בישול אלא במידי דבעי לאוכלו ואפשר דה"א דכוונת הכתוב אם בישל הגם שא"צ לבשל:

דף צ"ג תו' בד"ה ניתז וכו' מרישא לא שמעי' וכו' עכ"ל. לא ידעתי אמאי לא אמרי' דכאן מיירי בנתקבל בכלי וקצתו ניתז מן הצואר על הבגד דהו"א כיון דמקצת הדם נתקבל בכלי והקרבן כשר גם מה שניתז מן הצואר טעון כבוס דמרישא לא שמעי' זה אלא דוקא אם היה הקרבן פסול כדתני לנה ונטמאה וכו':

ע"ב גמ' בשלמא גמר מקנח וכו'. עיין מ"ש בעניו' ליישב דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' פרה:

דף צ"ד ע"ב גמ' שאם נכנס דמה לפנים פסולה כר"עק דאמר וכו' ע"כ. י"ל דלא הול"ל כר"עק אלא הו"ל למי' בפלוגתא לא קא מיירי וכן לקמן דאמר כר"י דאמר כל דמים וכו'

וכן בהא דתירץ בחטאת דשמיעת הקול הו"ל למימר מילתא דשוייא בכל חטאות קתני ואפשר ליישב דכך היא כוונתו ודוחק:

דף צ"ה תו' בד"ה מעיל שנטמא וכו' וק' לר"ת וגו' עכ"ל כ' ה' פ"מ ז"ל וז"ל נפלאתי מאד דאין כאן ריח קושי על רש"י ז"ל דאדרבה מהך דבמה מדלי' מוכח בפרש"י דהתם מרבי' מוהבגד ג' על ג' בצמר ופסחים ומהו בגד שלשה מה שלשה בשאר בגדים דמידי הוא טעמא דמרבינן בשאר בגדים שלשה על שלשה משום דאקרי בגד א"כ גם ג' על ג' לעניים מקרי בגד והיינו דתנינן בגדי עניים לעניים והכא פריך מבגדי כהונה שהם מצמר ופשתים ולכך לא הקשה אלא מהא דהעבין והרכין וכו' עכת"ד בקיצור יעש"ב ונר' דהתוספו' לא ניחא להו בזה משום דכיון דלא מרבינן מאו בגד אלא שלשה על שלשה בשאר מנין לנו להחמיר עוד בבגדי עניים ולטמא ג' על ג' כיון דלא מצינו חילוק זה מנין לנו לחלק זה מדעתינו אבל כפי דבריהם אתי שפיר דקרא לא איירי אלא בטומאת מת ושרץ אבל טומאת מדרס לא ממעטי' שאר בגגים והיינו טעמא משום דביחוד תליא מילתא א"כ גם אנן נמי נימא דגם בגדי עניים הגם שאין בהם אלא ג' על ג' כיון דמייחדי להו מיטמו מדרס ועיין בתו' דפ' כירה דף מ"ז בר"ה בגדי עניים וכו' ועיין מ"ש בעניו' לשם:

בד"ה והא בעי' וכו' וק' דלעיל וכו' ק"ק דיותר הו"ל להקשות דמק' הו"ל לאקשויי אר"ץ וכו' דק' בהדיא קאמר תכבס במקום קדוש והמתני' לא נחתא אלא להוסיף שבירת כ"ח ומריקת כלי נחשת דגם הם בעו מקום קדוש והא ראיה דבריש פרקין לא תני אלא טעון כבוס ותו לא והיינו משים דקרא קאמר בהדיא ועיין עוד להרמב"ם שפסק הפך הא דר"ן במי רגלים ועיין לה' לח"מ ז"ל וצ"ע:

ע"ב תו' בד"ה עירה וכו' יד"ת אימר דאדרבא דוק מסיפא וכו' עכ"ל וליכא למימר נעשה סיפא דיוקא דרישא והוי מותר דהיכא דאיכא אבל ל"א נעשה:

דף צ"ו בא"ד היאך יועיל וכו' לענין שיוכל לחזור ולהכניסן וט' עכ"ל משמע דהוכשרו מיהא שיוכל להשתמש בהן בכלי ב' ולא כן פי' מרן בש"ע בי"ד סי' קכ"א ס"ה אם הגעיל כלי הצריך ליבון וכו' ואפטר לומר דכוונתם היא אף אם את"ל דכמ"ד מותר ע"ש בב"י מ"מ היאך יועיל לענין וכו':

רש"י בד"ה אלא קדירות של מקדש וכו' ונהי דבמשכן וכו' עכ"ל הא דהוצרך רש"י ז"ל ליישב המשכן לכאורה היה נר' לומר. משום דק"ל ל"ל לגמ' לומר קרירות של מקדש דמשמע לאפוקי משכן לא הו"לל אלא קרירות של חטאת לכך כתב דקדירות של משכן ניחא אבל זה אינו דהרי תנור דלפי מאי דבעי למיפשט מינה דגם בבישול בלא בילוע

קפיד קרא דגם במשכן היה צריך שבירה ואעפ"כ נקט של מקדש ע"כ נר' דרש"י לא גריס אמאי אמר רחמנא אלא אמאי ישברו וק"ל קושי' התו' וז"ל וא"ת למה הצריך הכתוב שבירה ואהא תירץ דהא דהצריך הכתוב שבירה אימא היינו דוקא במשכן משים דלא היו להם כבשונות אבל במקדש אמאי ישברו:

ע"ב רש"י בד"ה ק"ק היא וכו' דאי ק"ק דוקא למעוטי מאי אתא וכו' כצ"ל ותיבת אותה יתירה כט"ס גם בדפוס ישן לא היתה תיבת אותה אלא אתי ויתירה היא:

דף צ"ז תו' בד"ה השפוד וכו' וקס' רבה מריקה כחמין וכו' עכ"ל נר' דגירסתם במש' מריקה ושטיפה בצונן ואפ"ה סובר רבה דתיבת בצונן לא קאי אלא אשטיפה ולא אמריקה:

ע"ב רש"י בד"ה אי נימא מזרק וכו' וכתי' עלה התם וישם וכו' הד"א וכצ"ל עלה ולא עולה שו"ר בסי' דליתא לתיבה זו כלל ויותר טוב הוא

תו' בד"ה והתם עולה וכו' עיין מ"ש בעניו' שם שם בפ"ק דחולין:

דף צ"ח רש"י בד"ה מדרב' בב"ח כפ' וכו' וקס"ד או אצבע או כהונה וכו' עכ"ל ק"ק מאי וקס"ד דקאמר דהא קאי הוא זה הפי' גם לפי ואי בעית אימא דהתנא הוא דסבר כר"ש אבל מימרא דר"ל עצמה כך הוא פירושא או אצבע או כהונה ולר"ש לא אפשר ליישב דברי ר"ל אליביה דאם איתא לא הו"ל להזכיר אלא אצבע דוקא אבל תיבת כהונה לא יש בה נפקותא להזכירה גם לעיל דף כ"ה הביאו מימרא זו משמיה דר' יוחנן וכך אסיק פירושא בגמ' יע"ש:

תו' בד"ה. כרי נסכא ונר' דלמ"ד וכו' דאצבע דחטאת גופיה ילפי' בג"ש וכו' עכ"ל ואפשר לומר דגם דלמ"ד דבר הלמד בג"ש אינו חוזר וכו' הכא חוזר דג"ש זו גילוי מילתא היא דפי' אצבע דכתיבא בה היא ימין וא"כ שפיר הוי כתוכה בגופה וילפי' מינה שפיר:

פי"ב במשנה אפי' טמא בשעת זריקת דמים וטהור וכו' אינו חולק וכו' ע"כ האי רבותא אשמועי' בסיפא מאי דלא אשמועי' מרישא דאי מרישא ה"א דוקא אם הקטירו חלביו ביום הוא דממעטי' טבול יום מחלוקה משים דלא חזי לא בזריקת דמו ולא בהקטר חלביו אבל היכא דהקטירו חלביו בלילה ה"א דחולק כיון דחזי הוה בשעת הקטר חלבים קמ"ל וזה נפקא ליה מיתור' דק' דהמקריב ומש' מזה דכבר יש לנו פסוק ברישא ולכך בעי הגמ' מנא ה"מ על הרישא והיינו נמי דקאמר רש"י ברישא דבגמ' מפרש טעמא דר"ל דאלו לא הו"ל ק' ברישא כדי שיהיה ק' דהמקריב מיותר דלידרוש מיניה האי רבותא לא הוה שמעי' האי רבותא דאימא דקרא דהמקריב אתא לעיקר הדין וכ"הג פי' הרב פ"מ ז"ל אלא שהוא באופן אחר ולכך דחקו מדברי רש"י ז"ל בגמ' ולדרכינו ניחא ומה שפי'

ה' במסקנתו וגם מה שפי' ה' ח"נ נר"ו לא יתיישב מהא דכ' רש"י ברישא ובגמ' מפרש טעמא הרי לך שהבין דשאלת הגמ' מנא ה"מ הוא על הרישא ולא על הסיפא וזה ברור:
דף צ"ט תו' בד"ה אינו חולק וכו' ושמאהני תרי קראי צריכי חד לזריקה וחד לקבלה וכו' עכ"ל. לא ידענא אמאי צריכי תרי קראי לזה דהא בחד סגי דהיינו בקרא דאתי לקבלה עם ק' דאתי להקטר חלבים סני דהא א"כ אם היה טהור בשעת קבלה בשעת זריקה מיהא טמא ואינו חולק ואיפכא אי אפשר דהיינו טמא בשעת קבלה וטהור בשעת זריקה. דגם אם טבל בין קבלה לזריקה טבול יום הוא וטמא מקרי ואפשר למחוסר כפורים איצטריך דטבילתו לא בעיא הערב שמש כדכתבו לעיל ואפשר שהיה טמא בשעת קבלה וטהור בשעת זריקה ר"ל לא חזי בשעת קבלה:
בד"ה ה"ג הא דאסח דעתיה וכו' והא דנקט אונן וכו' עכ"ל. המפרשים פירשו דבאו לאפוקי גירסת רש"י דגרים אלא ומפרש הא דאסח דעתיה ההיא דחומר בקדש ולכך ה"ג הא דאסח וכו' יע"ש ולדעתם הא דכתבו והא דנקט אונן וכו' אמאן קאי אי ארבה בר רב הונא הא איכא למימר דהוא אמתני' קאי משום דבמתני' נקט אונן נקט איהו נמי אונן ואי אמתני' גופה קאי ליקבעו דבריהם כמשנה מ"ש דקבעו הכא ע"כ נראה דלעולם מפרשי' ברש"י דוה התי' הוא סותר תי' ר' יוחנן ומאי דלא כתבו תיבת אלא או נימא שחסר מדבריהם או נימא דכיון דלפי שיטתם בתירוצא בתרא דמחלק בין אכילה לנגיעה מקיים תירוץ ר"י לכך ל"ק אלא מיהו מדבריהם לקמן דכתבו והשתא ל"ק שנוייא דר' יוחנן משמע אבל לפי תירוץ הא' קאי וזה כדברי המפרשים וי"ל:
ע"ב בד"ה בהיפוך הדף מדבר וכו' ואי משקין שנגעו לטבול יום דאינו תחלה אפי' לקודש וכו'. כן העליתי בלימוד הישיבה שכצ"ל ובזה ניצולו מקושיא אפי' לתרומה נמי ונפלו בקושיא אחרת דאפי' קדש נמי לא מטמא דטמאה משמע וכו' כצ"ל:
דף ק' בד"ה אביי אמר וכו' ואכילת פסחים לא מעכב לאביי אלא וכו' דדילמ' מימנע ולא שחיט וכו' עכ"ל. ר"ל דהגם דאכילת פסחים לא מעכבא לאביי וכמ"ש התו' לעיל ד"ה אמר ר"ח וכו' לא תיקשי אמאי לא העמידו דבריהם ולא יאכל משום דדילמא מימנע ולא שחיט א"נ וכו' זהו מה שנלע"ד ועיין במפרשים ז"ל:
תו' בד"ה הרי שהיה וכו' א"א לומר כן דהא לכ"ה ונזיר וכו' עכ"ל. כפי הגירסא דף כ"ג שהביאו לקמן ד"ה נפש וכו' דלאביו ולאמו חדא דרשא וכתבו שם התו' בפ' כ"ג דלב"ה ונזיר לא איצטרי' קרא לא דחו מידי הכא וברור:
דף ק"א ע"ב רש"י בד"ה אלא לרבנן וכו'מאי האי דקאמר ליה הן היום הקריבו עכ"ל. בא לתרץ דאימא בהאי קרא נמי מפרשי ליה רבנן לאפוקי לילה וכי תימא משום דכפ"ז יהיה

כפול גם לר"נ נמי כפול הוא ואהא תירץ דממלת הקריבו קא מקשי דלר"ן כבר יישב רש"י בדבור שקודם זה לחובת היום קרב והגם שהוא כפול מ"מ סבל זה הדוחק של הכפל אבל לרבנן לא יתיישב כלל וכשתירץ הגמ' שהיא תשובת אהרן על תשובת מרע"ה ודילמא באינות הקריבות. גם לר"ן יש ליישב הכי וא"צ עוד לאותו הדוחק של הכפל והיינו מ"ש הרא"ם ליישב סוגיא זו עם סוגיא דלקמן לעיל כדקא מתרץ להני קראי לר"ן ולרבנן דבשניהם פי' קרא דהם הקריבו על שאילת ודילמא באינות הקריבוה ע"ש. ושו"ר לה' ח"נ נר"ו שכתב זה מדנפשיה בגמרא וע"ש והנלע"ד שזהו כוונת רש"י בברירות:

תו' בד"ה בשלמא וכו' וק' דלעיל ברפ"ב משמע איפכא וכו' עכ"ל. והנלע"ד ליישב בזה במה שיש מקשים עוד לדעת רש"י שכתב לעיל סוף דף ק' ע"כ ד"ה הן היום דהן משמע דאלו הקרבנות וכו' עש"ב. הרי לך דמפרש להאי קרא דהן היום לדעת ר' יודא שבא להתיר אינות לילה באותו הזמן ולאסור אינות לילה לדורות מדאורייתא וא"כ מה מקשה הגמ' כאן לרבנן שהם ר' יודא ור"ש מאי הן היום וכו' הן אמת דהגירסא בת"כ היא כאותה הברייתא ואכלתי חטאת היום מיהו מדברי רש"י מוכח בבירור דגירסתו היא הן היום ובזה נראה ליישב והוא כי מה דמקשה הגמ' כאן הוא לדעת ר"ש דסבר אינות לילה דרבנן והוי כאלו אמר הניחא לרבי יודא דמפרש ליה לענין אינות לילה אלא לר"ש דסבר אינות לילה דרבנן מאי הן היום ואהא תירץ דבתמיהה הוא גם סוגיא דלעיל דמתרץ להני קראי הכי הוא אליבא דר"ש אבל לר' יודא שפיר אתי קרא בניחותא והיינו דלעיל ריש פ"ב דלמ"ד משום טומאה נשרפה הוא בניחותא דהיינו ר' יודא והוי שפיר כוליה קרא דהן היום הקריבו בניחותא:

שם גמ' ואם נאמרו קדשים קלים למה נאמרו ק"ק וכו' ע"כ. ר"ל ואם יש חומרא בקדשים קלים מה שאין בק"ק ולכך הוצרך לכתוב בקדשים קלים וא"כ למה נאמר בק"ק יאמר בקדשים קלים החמור ומכ"ש בק"ק ואהא תירץ יש בזה מה שאין בזה ויש בזה מה שאין בזה וכן פי' ה' ק"א ז"ל:

דף ק"ב גמ' ה' שמחות היתה אלישבע וכו' הקשה ה' ח"א ז"ל אמאי לא נקט אהרן יע"ש במ' הוריות מה שתירץ ונר' דלאהרן לא היו נחשבים בו אם ד' דמה שאחי אשתו היה נשיא לא תחשב גדולה אצלו בערך גדולתו וגדולת אחיו אבל אלישבע גדולת משה עם שהוא יבמה כיון שערך גדול הוא שהוא מלך היתה נחשבת אצלה עי"ל דלכך לא נקט אלא אלישבע דהשמחות היו חוץ מגופה והאבלות ג"כ על דבר שהוא חוץ מגופה דהיינו בנייה אבל אהרן א' מן השמחות היתה בגופו והאכילות הוה חוץ מגופו ואפשר שאינו מרגיש צער כ"כ כמו אלישבע:

תו' בד"ה אהרן קרובה הוא וכו' עיין מ"ש בעניו' בחי' הרמב"ם פ' ג' מה' סנהדרין דין ג':
ע"ב גמ' מה אם דחיתני מחטאת שכן הורע אצל נשי ועבדי תדחני מחזה ושוק שכן יפה כחי ע"כ. ק"ק תיתי מבינייא אם תאמר יפה כחך הרי חטאת שיפה כחך וא"ת הורע כחי הרי מנחה שהורע כחי וי"ל דהא לעולם מטעם דיפה כחו לא תדחהו ושאני חטאת דאין יפה כחו כ"כ כמו חזה ושוק שיפה כחו אצל נשיו ועבדיו ואיפכא ג"כ ליכא לאקשויי דמהפיך ליה הכח ולימא מה שיפה כחי בחטאת הוא יותר יפוי כח מהכח שיש לי בחזה ושוק ולכך אצטריכו שלשתן שפיר ובזה יתורץ קו' תו' כד"ה מה אם דחיתני וכו' שו"ר שכ"כ המפרשים:
תו' בד"ה פריך רב אחאי בכל מקום לשונו משינה וכו' עכ"ל. ר"ל לשון הגמ' בו משונה דהיה לו לגמ' לומר מתקיף רב אחאי וכן בכתובות פשיט רב אחאי היה לו לגמ' לומר אמר רב אחאי ת"ש וכו' אבל אין זה לשון רב אחאי עצמו דהוא אינו אומר על עצמו פריך רב אחאי או פשיט רב אחאי:
בא"ד רבינא ורב אשי שהם סוף הוראה וכו' כצ"ל וכן שמעתי מהרב מהר"י אזולאי נר"ו בס' שם הגדולים הגיה ג"כ דהוו סוף הוראה והיינו הך אלא שהגהתו יותר קרובה ואמת:
דף ק"ג רש"י בד"ה כל שלא זכה וכו' דלא היתה לה שעת היתר וכו' עכ"ל כן מוכח מהגמ' כאן בע"כ אחר המשנה שאחר זאת דקאמר כל שלא זכה וכו' ואע"ג דאפשטיה לעוד קודם זריקה וכו' ע"ש:
תו' בד"ה ל"מ למ"ד וכו' תימא וכו' עיין מ"ש בעניו' בחידושי הרמב"ם מפ"ה מה' מע"הק דין כ"א:
רש"י בד"ה ה"ג וכו' עולת נשים ועבדים מנין וכו' עכ"ל בא לשלול גי' גריס משום דאי גרסי' לה תיקשי קושי' הגמ' אטו גר לאו איש הוא וכ"ת דאיירי בגר שמת וכו' זה אינו חדא דדומיא דנשים ועבדים קתני ועוד דר' יוסי ממעט ליה והאי תנא מרבי ליה וא"ל דפליג דמ"מ מדמצריך למעוטי ר' יוסי ש"מ דהסברא מבחוץ נותנת לרבויי ובכאן משמע דהסברא מבחוץ נותנת למעוטי ליה ולכך איצטרי' לרבויי ליה וזה ודאי דוחק לומ' דכסכר' מבחוץ פליגי תנאי ועוד לפ"ז הא דקאמר גרים מנין ר"ל כיון שאין לה בעלים והא דקאמר נשים מנין משום דכתיב איש למעוטי אשה וזה ודאי דוחק בדברי התנא אשר ע"כ מוכרחי' אנו לומר דבגר חי מיירי דומיא דנשים וכו' ובזה צדקו דברי מרן הכ"מ ז"ל ודלא כה' פ"ז ז"ל גם מתו' כן משמע דל"ג גריס מדכתכו משמע מחד קרא הוה ממעטי' נשים ועבדים וכו' ומה שהובא בקביעות דבריהם תיבת גרים הוא בט"ס והא

דקתני א"כ מה ת"ל עולת איש וכו' ה"ה דהמ"ל לאתויי עולת גריס או. עולת הקדש אלא חדא מינייהו נקט ובזה מתיישב קו' ה' פ"מ ז"ל וכן ראיתי לתח"נ נר"ו שכ"כ וברור **ע"ב גמ'** פרט לט"י ומ"כ ואונן וכו' וכ"ה כגמ' פעמים ושלש והמדפיס טעם בה' כ"ז ודומה שהרב מח"ז ואינו וכ"כ ה' פ"מ:

רש"י בד"ה כל עצמו וכו' הין לט להביא ראיה לשאר עולות עולה שפרט בה הכתוב לבדה מפני וכו' ר"ל אין אנו צרכין להביא לשאר עורות שהם לכהנים משום שלא פרט הכתוב אלא בעולה לבדה מפני' ר"ל הא דהוצרך הכתוב לפרוט בעולה משום שלא הוצרכנו וכו' וראיתי בדפוס ישן שכתוב שעולה בשין וגירסא זו היא יותר קרובה ונכונה והוי הגזרה של רש"י היא בתיבת שעולה וכך הוא אין אנו צריכין להביא ראיה לשאר עורות משום שעולה שפרט בה הכתוב להדיא הוא משום שלא הוצרכנו אלא על של עולה בלבד והרב ב"ז הוא שהגיה מעולה במ"ם ולא ידעתי למה:

גמ' ור"י האי אשר הקריב מאי עביד ליה וכו' עיין להרב ק"א ז"ל:

דף כ"ד גמ' ר' חנינא כר' ס"ל וכו' ע"כ והגם דלעיל אמרי' דר' גופיה לא אמר אלא בדיעבד דכ"כ רש"י לעיל בסיף דף ק"ג בד"ה על הטור בפ"ע אם הנפשט וכו' וזרק הדם וכו' גם בדף זה בר"ה אבל לענין עור וכו' ואם עבר וזרק הדם וכו' הרי לך דר' לא קאמר אלא בדיעבד אבל לכתחילה לא יזרוק כדי להתיר העור וא"כ גם לר' משכחת שפיר עור שיוצא לבית השריפה דאם הופשט קודם פיסולו ועדיין לא זרק דלא יזרוק להתיר העור ומוכרח הוא שיוצא לבית השריפה י"ל דע"כ לא קאמרי בר' דדוקא בדיעבד היינו דוקא אליבא דר' יהושוע אבל אליבא דר"א מוכרח לומר דגם לכתחי' יזרוק דר"א קאמר דם אע"פ שאין בשר וקא מייתי מקרא דודם זבחיך משמע ודאי גם לכתחי' וכ"כ רש"י בד"ה אליבא דר"א וכו' דהא קאמר יזרוק לכתחי' וכו' וא"כ שפיר קאמר כר' ס"ל ור"ל אליבא דר"א:

שם ארבב"ח אר"י הלכה כר"ע וכו' והילכת' כדברי חכמים וכו' ע"כ לכאורה נר' ברור דסתמא דגמ' דקא פסיק כדברי חכמים פליג אדר"י דפסק כר"ע בא להוסיף על ר' חנינא אפילו בגבולין וכמ"ש רש"י שרייה שחיטתו והפשט עורו כאלו נזרק דמו במקדש ומוכרח הוא זה מדקאמר הגמ' אפילו וא"נ לכי פסק הגמ' דפסק כחכמים מכ"ש שנסתר דיני של ר"ע וכן ראיתי בתוספות דבכורות דף ל"ג בד"ה פסק מתני' וכו' וז"ל ואע"ג דשרי ר"ע העור אין הלכה כמותו כדמסקינן התם והילכתא כחכמים וכו' עכ"ל הרי לך להדיא כמ"ש וא"כ יש לתמוה על הרמב"ם ז"ל שפסק בתרוייהי וצ"ע וכן ראיתי לה' ל"מ ז"ל שנתעורר בזה והניחה בקושי ע"ש:

ע"ב רש"י בד"ה ניתך הבשר וכו אין המסייע שוב בהן וכו' עכ"ל כוונתו דהוא עצמו כבר נטמאו בגדיו אלא אם סייע שוב אחר עמו וה"ח דהו"מ למימר בהוא עצמו אם לבש בגדים אחרים דאינו מטמא בגדים אלא בעירו עסוק וזה ברור:

דף ק"ה תו' בד"ה או דילמא וכו' פשיטא דגברי טהורים וכו' עכ"ל כ' ה' ח"נ לשיטת רש"י הקשו זה ולי הצעיר נר' דבבעיא זו גם הם מודים לפי' רש"י דלפי שיטתם לא מתיישב שפיר הא דאמר בתר רוב מתעסקים אזלינן דמה ענין רוב מתעסקים לפרה לענין לשורפה בפנים לכך אני אומר דגם הם מודים כאן לפירש"י דלענין גברי הוא דקא בעי ומ"ש בתירוצם בתר בהמה דוקא אזלינן בתר רובא ר"ל דוקא בבהמה לענין לשורפה הפנים אזלינן בתר רובא אבל רובא דגברי לא והיינו דהראב"ד ז"ל בהשגותיו על הרמב"ם ז"ל דפירש קרוב לשיטת התו' השיב עליו הוא ז"ל בשניהם משום דמפרש כפי' רש"י ז"ל ובשנייה אמר ומי שיש לו לב יבין וכו' נלע"ד דנתכוון למה שכתבנו וקרוב לזה פי' מרן ז"ל שם ע"ש:

גמ' אמרי במערבא צריכין הכשר טומאה ממ"א וכו' ע"כ עיין מ"ש בעניותין בחי' הרמב"ם בה' פרה פ"ה דין כ':

רש"י בד"ה אמרי במערבא וכו' אבל חזי לטומאה מיהת בעלמא בעינן וכו' עכ"ל ר"ל דלדעת המקשה אין צריכין הכשר טומאה לא מגופם ולא ממ"א והמתרץ השיב לו דהא דאין צריכין הכשר דוקא ממ"א אבל מגופן מיהא בעינן ומש"ה שעיר המשתלח דגם גופו אינו מוכשר אינו מטמא ובזה פליגי ר"מ ורבנן דלר"מ א"צ הכשר לא מגופן ולא ממ"א ולרבנן דוקא ממ"א וברור:

ע"ב רש"י בד"ה צריכה מחשבה להצטרף וכו' עיין לה' צ"ק ועיין כתו' דפ' אותו ואת בנו דף פ"א ע"כ ועיין מ"ש בעניו' בחי' הרמב"ם בפ"ה מה' פרה דין ב':

ד"ה נבלת עוף טהור לר"מ דמטמא טו"א מאליה וכו' עכ"ל הקשה ה' מ"כ ז"ל בגמ' אמאי לא בעי אליבא דרבנן ובכבינה אי מונין בה א' וב' או לא ונלע"ד דרש"י תירץ זה דע"כ לא בעי אלא לר"מ משום דמטמאה מאליה אבל לרבנן כיון דלא מטמאה מאליה פשיטא ליה דאין מונין בה:

בד"ה מחוץ למחנה בדשן בהוצאת דשן המזבח והוציא את הדשן וכו' כצ"ל:

תו' בד"ה חיבור אוכלין וכו' אתרוג שנפרץ וכו' שאין חיבור אדם חיבור וכו' עכ"ל מכאן הקשה ה' פ"מ ז"ל על פסק הרוקח הביאו מרן בסי' קס"ח דלענין פת שלימה דהמוציא מהני דיבוק ע"י קיסם והרי כאן אמר בהדיא שאין חיבורי אדם חיבור עכת"ק ונר' מלבד שיש לחלק בין דאוריי' לדרבנן וזה פשוט עוד יש לחלק דע"כ לא אמרי' שאין ח"א חיבור

אלא באתרוג שחיבורו בתחי' היה ע"י שמים משא"כ בפת שגם בתחילה לא נתחברה אלא ע"י אדם נמצא שמעיקרא בידי אדם והשתא בידי אדם ומ"ש זה מזה:

פי"ג דף ק"ד רש"י בד"ה למרקוליס וכו' ואפ"ה חייב מנין שהוא חייב עכ"ל כנ"ל שצ"ל דלפי הגירסא שלפנינו ואפ"ה מנין שהוא חייב משמע דלא מבעיא דשינה מכיבוד לכיבוד דצריך לשאול מנין שהוא חייב אלא אפי' דשינה מעבודת ביזוי לעבודת כיבוד דהסברא נותנת בזה דחייב אפ"ה צריך לשאול מנין וזה אינו דמהגמ' שם משמע דיותר יש לחייב בדשינה מכיבוד לכיבוד יותר מביזוי לכיבוד וכמ"ש התו' והטעם נר' דמכיבוד לכיבוד קרוב הוא לכדרב ולא הוי שינוי גמור:

תו' בד"ה מנין לזובח וכו' ור"ת מפרש וכו' וק' לפי' דמהאי קרא ל"ש אלא אזהרה אבל עונש במבוזין מנ"ל וכו' עכ"ל וג"כ היה להם להקשות להפך דבמכובדין לא שמענו אלא עונש אזהרה מנ"ל וכן ראיתי להתו' שם שהקשו ג"כ ואולי דזה נכלל בקושייתם שאח"ז ועוד תרוייהו וכו':

ע"ב גמ' אתא לקמיה דרבא א"ל מנבילה נמי לא אתיא וכו' מה לשרצים טמאין שמטמאין במשהו וכו' ע"כ י"ל דלא הול"ל אלא שמטמאין לחוד וכמו פירכא דנבילה ונד' דרבא עצמו קודם דבא לפניו דבי' להקשות לו קושיא דנבילה כבר הוא עצמו עמד על דברי אביי אלו והוקשה לו בהם אלו הקושיו' דקא מקשה עכשיו משרצים טמאין משרצים טהורין מערלה וכו' ובקושי' משרצים טמאין אכתי לא אסיק אדעתיה לפרוך שכן מטמאין אלא שכן טומאתן במשהו ר"ל האיסור שיש בהן שהוא טומאתן במשהו תאמר בחלב שהאיסור שיש בו דהיינו אכילתו בכזית והיינו דכתב רש"י אבל חלב בכזית ואח"כ כשהוקשה לו רבינא מנבילה אז השיב לו דגם בנבילה איכא למיפרך שכן מטמאה ואה"ן דבזו הפירכא תיפרוך גם בשרצים טמאין וכזה יתיישב מ"ש מנבילה נמי וכו' כי שמעתי שהמפרשים מחקו תיבת נמי וכפי דבריהם מנבילה וכו' כולו שפת יתר ולא הל"ל אלא א"ל איכא למיפרך וכפי מ"ש יבא ע"נ ואחר זמן אינה ה' לידי ס' לשון התו' בחולין דף ק"כ ד"ה שכן וכו' שכתבו דל"ג כאן במשהו ע"ש ודברינו אלו לשיטת רש"י ז"ל:

שם אמר אביי ק"ו והק' ה' מ"כ ז"ל דלפ"ז אמאי צריך ליכתוב אזהרה בהעלאה תיתי בק"ו משחיטה שלא ענש והוא ז"ל מפרק לה דבשחיטה עצמה לא עשינו הק"ו אלא אחר שכתוב בהעלאה בפירוש עש"ב ולפי דבריו ז"ל ק' מאי מקשו התו' בד"ה אזהרה וז"ל אבל לאביי דבסמוך ק' הק"ו הו"ל לאיתויי הא שפיר הביא מקרא זה דהעלאה דאלמלא הוא איבדתי גם הק"ו של השחיטה ושמעתי מתרצים בעיקר קושית ה' דהעלאה משחיטה לא אתי דתנן לקמן חומר בשחיטה מבהעלאה וכו' וא"כ איכא למיפרך ונכון:

תו' בד"ה מקים שענש וכו' שכן קום עשה עכ"ל הק' ה' פ"מ דהו"מ למיפרך שכן יש להב תקנה וכמ"ש בגמ' ולעד"ן דלא מצו לתרוצי הכי משום דאכתי תיקשי להו לרבא דלא אסיק אדעתיה זאת הפירכא אדפריך פסח ומילה תיתי בק"ו ממותר ליפרוך בהק"ו עצמו פסח ומילה יוכיחו והא ליבא למימר דאינהו גופייהו ליתו דכבר המשנה העידה עליהם שהן מ"ע ולכך תירצו תירוץ דאתי לכ"ע:

דף ק"ז ע"ב גמ' איתמר המעלה ואין בו כזית ועצם משלימו לכזית וכו' ע"כ לקמן דף ק"ח ע"כ פלוגתא דר"י ור"ל באוקמת' דר"י ור"ש ע"ש והנה לפי' התו' שם דמאי דבעי' אבר שלם או בהמה שלימה למ"ד היינו דכשמקריב ממנו יהיה האבר שלם אבל לא שיקרבו כולו אלא אם הקריב בזית ממנו שהוא שיעור הקרבה חייב ניחא הכא דעל אותו בזית אם העצם משלימו פליגי באן ר"י וד"ל ולפי' רש"י שם דבעינן שיקריב כל האבר צ"ל כאן מיירי באבר שלם ואין בו בזית אלא ע"י העצם שמשלימו והתימא מהרמב"ם ז"ל פי"ט מה' מע"הק שנר' משם דין ח' דסבר בפי' התו' ואוקמא לבעיא דהכא באבר שלם ועיין מ"ש בעניו' לשם ליישב על קושית ה' מש"למ על מרן ז"ל בזה דמוכרח מזה דרבינו מפרש כפי' רש"י ז"ל ועוד אפשר דאיירי הכא במוקטרי פנים ואליבא דר' יוסי לפום אוקמתא דר' יוחנן ולפי אוקמתא דר"ל אליבא דכ"ע דע"כ ל"פ אלא במוקטרי חוץ ובזה ניתא מה שמקשין לפי' רש"י דפי' עד שיקרבו כולו ממתני' דמעלה כזית מן העולה ומן האמורי' חייב ע"ש בפי' רש"י די"ל דמתני' במוקטרי פנים וגם ר"ל מודה דבמוקטרי פנים חייב לכ"ע בכזית ולר"י אתיא מתני' כר"ש וע"ע במרן ז"ל מ"ש בזה לשיטת רבי' וגם לשיטת רש"י יתיישב ונכון:

דף ק"ח גמ' השיב רבי וכו' שלא היתה לו שעת הכושר וכו' וזה נכלל בדברי ר"י הגלילי באומרו שלא העלה אלא דבר פסול מעיקרו וגם תשובת ראב"ש נכלל ג"כ ור"ל דבר פסיל גמור שאינו מתקבל בפנים ואם עלה ירד:

ע"ב גמ' ור' יוסי מהוא דהוא וכו' הק' ח' צ"ק ז"ל וז"ל א"ל מאי פריך לר' יוסי נימא דיליף ק"ו משחיטה וכו' ונר' דהכי קא פריך ור' יוסי מנא לך שתאמר דאיש איש ד"ת בלשון ב"א וההוא א' ולא ב' אימא דההוא למעוטי שוגג וכו' ואיש איש לחייב ב' ובכ"הג ליכא ק"ו:

תו' בד"ה כמאן מהדרי' פוקעין וכו' ומשמע בגמ' דבניתותרו מיירי וכו' עכ"ל ר"ל מדאוקי הברייתא בניתותרו מסתמא רישא דברייתא נמי דקתני להעלותן בחוץ בהכי איירי והיינו מתני' ועיין בהרב מש"למ ז"ל שהקשה על זה ובזה מתיישב ועיין בתוס' לקמן

ד"ה בשניתותרו דגם קושית פיגול לא נמי מצי לאוקומי בשניתותרו וכ"ה במס' מעילה נמצא דכל הברייתא מיתוקמא בשניתותרו והבן:

דף ק"ט גמ' מניין לרבות אימורי וכו' ת"ל זבח וכו' ע"כ י"ל א"כ למה לי עולה וראיתי להרמב"ם כחי' וז"ל דאיצטריך עולה לומר דדוקא אינו חייב אלא על דבר הראוי לאישים כמו עולה ובזה ניחא הכל דאלו כתיב עולה ואל פתח א"מ לא יביאנו לא הייתי מרבה אלא שאר זבחים דמאי דמסתבר אבל לא הקומץ וכו' וגם אי הוה כתיב לעשות נמי הייתי מרבה בשאר זבחים עצמן פסולין דידהו לכך איצטריך או זבח לרבויי שאר זבחים לאייתורי ואל פתח וגו' לקומץ וכו':

ע"ב תו' בד"ה כאן בשניתותרו וכו' וע"כ גרסי' ליה וכו' מנא ליה וכו' דילמא איירי להצטרף לענין להכשיר הקרבן ולזרוק וכו' אבל לאכילה לא מצטרפין וכו' עכ"ל. דהא היש מוחקין לא ס"ל הא דקאמרו התו' ויש לפ' וכו' דאי הוה סברי כיש לפ' לא הוה צריכי למחוק וכמ"ש הם וראייתם היא מהמסקנא דהתם דמצטרפין לזרוק וכו' א"כ לפי האמת מנ"ל להגמ' לומר תנינא וכו' דמשמע דאיירי לענין אכילה ג"כ ואימא דפיגול אפיגול ל"ק כאן בפיגול כאן במחשבת פיגול ונותר בשניתותרו ומוכח שם דגם לפי האמת אכתי קיימא תנינא דהמקשה שם לא קא מקשה על תנינא אלא על פשט הברייתא דהא קאמר קתני וכו' אלא ודאי דגרסי' טמא ומזה מוכח שפיר דלענין אכילה נמי מיירי זהו הנלע"ד ודלא כה' ח"נ נר"ו:

רש"י בד"ה חצי פרס בפנים לאו דווקא ח"פ נקט דה"ה לכזית וכו' עכ"ל. זהו לפי האמת דמאי פטור פטור צבור אבל לפי הס"ד דמאי פטור פטור זה אדרבה רבותא דגם בח"פ פטור:

בד"ה פחות מכזית קומץ וכו' דאי ר"א אפי' בכזית לא מחייב וכו' עכ"ל. והא ליכא למימר דר"א היא ואיירי כדרשיירי ממה שהקריב בפנים דרומיא פחות מכזית אימורין קתני ובזה לא שייך לומר בדשייר:

דף ק"י תוס' בד"ה מין במינו וכו' אין דרך שירות בכך עכ"ל עיין בה' ברכי יוסף נר"ו א"ח סי' ע"ר ומה שנלע"ד בכוונת דבריהם הוא מה שהביא באחרונה מדבריהם בסיכה דף ל"ז ע"ש והיא דלעולם מין במינו אינו חוצץ ואם אין דרכו בכך הגם שהוא מין במינו חוצץ ע"ש וברור:

ע"ב תו' בד"ה ומודה ר"א וכו' תימא מאי קמ"ל רבא מתני' היא וכו' עכ"ל. ולא ידעתי לפי דבריהם דגרסי ר' אליעזר כיו"ד היכי קאמר ר"א בשיטת ר"עק רבו אמרה והא אדרבה ר"א הוא רבו של ר"עק ול"ל דגי' התו' היא גם במשניות דלעיל ר' אלעזר בלא יו"ד דהא

רבא אמר ומודה ר"א בדמים דתנן וכו' דהוא ודאי ר' אליעזר בי"ד מדאקדמיה לר' שמעון ואלולי דבריהם אמינא דר"א המוזכר במתני' הוא ר"א בן רשב"י וכברייתא גרסי' ר"א בר"ש וכו' אלא שה' ב"הז ז"ל מחק תיבת כר"ש כמו שמוכח מהתוס' כאן וגם מהתו' לקמן בר"ה ביש שיעור וכו' וכפ"ז לא מקשו התוס' כאן מידי דכאן הוא ר' אלעזר בר"ש ולעיל הוא ר' אלעזר וגם כפ"ז צריך לגרוס בברייתא לקמן ר' אליעזר ביו"ד ועיין לה' ב"הז ובודאי דהתוס' ל"ג אלא ר"א בשיטת ר"ע אמרה ול"נ תיבת רבו וכ"ה הגירסא במעילה דף י"ג:

הרמב"ם בפי' המשניות וז"ל ור"א סבר שזה חייב מן התורה ואין הדבר כן לפי שאינו אלא הל"מ עכ"ל והוא תימא דבגמ' משמע דכך הוא פירושו של רבי' בגמ' דאשתמיטיתיה וכו' הרי לך בהדיא דר"א סבר דהיא הל"מ ועיין במפרשים ובלימוד הישיבה העליתי דכך הוא פירושו של רבי' בגמ' דאישתמיטיתיה לר"ל הא דאמר ר"י וכו' דאלו הוה שמיע ליה לא הוה מקשי לר' מנחם יורפאה דלעולם נפקא ליה מקרא דונסכיה כר"עק והקושיות שלו מתורצים משים דההל"מ ביארה דלא בעי שיעור ודוקא בחג ומהל"מ לחוד לא סגי משום דאי מההלכה לא הוה מחייב כחוץ לכך איצטריך קרא לחייבו בחוץ וכל זה לא כתבתי אלא ליישב דבריו בפי' המש' עם הגמ' אבל אכתי ק' מ"ש הל"מ מקרא דכולהו דאורייתא נינהו ועיין בהתי"ט ז"ל וקצת משמע כן מדברי התו' בד"ה אשתמיטיתיה וכו' שיעלם על הדעת לחלק כזה והוא מדכתבו ולפ"ז משמע דאיכא למ"ד ניסוך המים דרבנן וכו' עכ"ל והא גם לפי' רש"י של רבי' יבא בטוב דאלו לפי הס"ד אמינא דמאי דנקט בשיטת ר"עק אמרה בה לאפוקי דמפיק לה מהל"מ ור"ל מדמחייב בחוץ ש"מ שהוא מקרא ולא מהל"מ אבל כפי פירושם במ"ש אישתמיטיתיה וכו' דה"מ לפרושי כוותיה ולא מטעמיה וכו' א"כ בין אם הוא מקרא בין אם הוא מהל"מ חייב בחוץ וא"כ לא בא לאפוקי אלא דרבנן ואהא מקשו חילין בעזרה וכו' ע"ש:

דף קי"א תו' בד"ה לדברי ר"י וכו' ואיני יודע מי הזקיקו לכך וכו' עכ"ל. והגם דרש"י עצמו כתב זה משום דקשיא ליה מעולת תמיד דמילואים דכתיב בה נסכים וכמ"ש בסוף דבריהם מ"מ אי מסא לא איריא דאפשר לומר הוראת שעה לכך הכריחו מהא דתני בספרי א' מתלמידי ר"י וכו' ועיין לקמן דף קי"א ברש"י ד"ה קרבו נסכים וכו':

רש"י בד"ה ח"ו אלא לדבריו וכו'. דכוונתו רבא לסתור מה שתירץ הגמ' כי תניא בהיא בשיריים החיצוניים משום דלפ"ז ר"עק לא הבין דברי ר' נחמיא דר"נ אייריבפנימיים ור"עק הבין דבחיצונים אייריוכפ"ז לא שייך לומר לדבריו קאמר דצריך הוא לבאר דבריו לבר פלוגתיה דבפנימיים איירימשום הכי תירץ אלא לדבריו וכו' ר"ל דלעולם

גם הברייתא בפנימיים ומה שלא השיבו דאנא סבירא ליה דשיריים הפנימיים מעכבי לדבריו קאמר ובישיבה הק' א"כ אמאי אתותב ר' יוחנן לפום מאי דס"ד דבחיצונים מיירי לימא דר' נחמיה ס"ל דשיריים החיצונים מעכבי ור"נ לדבריו דר"עק קאמר ונראה דלא שייך לומר כן אלא בשיריים הפנימיים דמצינו בהו פלוגתא דתנאי אבל בשיריים החיצונים דלא מצינו מי שסובר דמעכבי אם איתא דהוא ס"ל דמעכבי היה לו לבאר סברתו שו"ר לה' פ"מ ז"ל לעיל דף ל"ח שנכנס בכל זה עש"ב:

ע"ב רש"י בד"ה נמצא וכו' ובגמ' פריך אסיפא וכו' והכי איבעי ליה למיתני וכו' עכ"ל והגם דלא ק"ל אלא אסיפא הגיה ברישא וסיפא כדי להיות בלשון א' משום דלשון הכשירו בסיפא לא שייך למיתני אבל ברישא שייך למתני הכשירו ושייך למיתני חיובו וז"ש רש"י בגמ' בר"ה הכשירו מאי הכשר שייך למימר וכו':

גמ' אלא אסיפא קאי וכו' האי כל שאין חייבין מ"ל וכו' ע"כ וה"ה דהו"מ לאקשויי כל שאין חייבין מ"ל דחוץ הוא דקא יליף מבפנים ולא פנים מחוץ:

שם השתא דתני וכו' הרמב"ם ז"ל בפי' המשנה והרע"ב ז"ל הביאו פי' זעירי ומן הראוי היה להביא פי' זה שהוא המסקנא וגם קאמ' הגמ' השתא דתני וכו' משמע דזהו האמת והתי"ט ז"ל לא דבר בזה מאומה ונראה משום דהדין דזעירי ודרבא דין אמת הוא דמוכרח הוא דפליגי נמי בהו כיון דלמר אם עלה ירד ולמר אם עלה לא ירד וכ"כ מרן ז"ל ע"ש לכך הביאו פי' זעירי כדי שלא יצטרכו להגיה במשנה וגם כדי שתתפרש חוץ מן השוחט וכו' כפשטה ולא כמו שנדחק רש"י ז"ל לפרשה כפי אוקמתא זו וה"ה דהו"מ לפרו' פי' רבא אלא דראשון שהובא בגמ' נקטו:

דף קי"ב תו' בד"ה הא מני וכו' והיכא דנמלך מודה כ' דאם נתכפר באבודה דשאינה אבודה רועה וגו' כן הגיה ה' צ"ק ז"ל והגהה נכונה היא ועיין מה שפי' המפרשים ז"ל ולעד"ן שהוא דוחק דאם נמלך ולא עשה כמו שאמרו לו אטו בשופטני עסקי' ואם אמרו לו כס' רבנן זה מעולם לא שמענו דלס' ר' מהיכא תיתי שיאמרו לו בסברת רבנן ואם המורים טעו אין לך דוחק גדול מזה ע"כ נלע"ד לפי' דבריהם ע"כ דבריהם דהתם שכתבו דפלוגתא דר' ורבנן כשאבודה כחושה משאינה אבודה אבל אם היו שוים וכ"ש כשאבודה יותר שמנה אפי' ר' מודה דמתכפר באבודה ושאינה אבודה רועה דאין מפסידין קדשים בידים עכת"ד ומעתה מ"ש כאן מודה ר' דאם נתכפר באבודה וכו' איירי כשהיו שוים או שהיתה אבודה יותר טובה דאמרינן ליה לכתחי' דיתכפר באבודה ושאינה אבודה רועה ואהא כתבו וק"ק וכו' דכיון שכן דבלא נמלך גם רבנן מודו דהכ' מתה ובנמלך והיו שוים או שהאבודה יותר טובה ר' מודה דשאינה אבודה

תרעה א"כ הו"ל לאוקומה למתני' כרבנן וכלא נמלך דהיינו משך ומשום שיש ליישב בזה דהא דאוקמה כר' משום דבעי לאוקומה גם בנמלך וכשהייתה אבודה כחושה לכך כתבו וקצת קשה וכו' זהו הנלע"ד לפ' דבריהם והבוחר יבחר:

פי"ד במש' פרת חטאת וכו' שמעתי מדקדקים משם הרמ"ז ז"ל אמאי לא תני פרה אדומה ע"ש מ"ש ונר' בהקדי' מאי דאיתא בפ' טרף בקלפי דטבול יום כשר בפרה לאפוקי מס' הצדוקי' שהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית וטעמייהו דחכמים משום דכתי' בפרה ואסף איש טהור מכדי חטאת קרייה רחמנא וכמו שהחטאת דדינא כחטאת ובזה יתורץ דאי הוה תני פרה אדומה היה ק' אמאי איצטריך ק' דאל פתח א"מ לפוטרה וכי קדשי' היא לכך תני פרת חטאת ר"ל דחטאת קרייה רחמנא ואלולא ק' דאל פתח א"מ הייתי אומר כמו שבחטאת אם שחטה חוץ למקומה חייב גם הפרה אם שחטה חוץ למקומה חייב לכך איצטריך קרא שפיר:

דף קי"ג גמ' איתיביה ר"ל לר"י חצרות וכו' לפום מאי דס"ד דר"ל דטעמא דמתני' משום מיתי מבול ופירש"י כדי שלא יאהיל על קבר התהום והגם דקי"ל דקברי גוים אינם מטמאין באהל מ"מ מוקי למתני' כרבנן דס"ל דמטמאין באהל ודלא כרשב"י זי"ע וכפי האמת דמתרץ מעלה עשו בפרה אתיא מתני' אפילו כרשב"י והיינו דהרמב"ם ז"ל פסק כרשב"י ופסק כהאי מתני':

תו' בד"ה ומביאין נשים וכו' עיין מ"ש בעניו' בפ"ב דסוכה דף כ"א בתו' ד"ה ומביאין:

גמ' מאי חרבה שהיתה מעיקרא ואמאי וכו' ע"כ שמעתי מקשי' משם ה"ה מהרי"ט אלגאזי נר"ו דהכא אסיק דלר"י חרבה דהשתא ור"ל חרבה דמעי' והכי אפכא שמעי' להו בפ"ק דמנחות דף י' ע"ב דהכי איתא התם שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה ר"א מקטיר וכו' ור"ל אמר אין מקטיר וכו' ומאן דפסל שאני הכא דא"ק והרים הכהן מן המנחה והקטיר עד דאיתא לכולה מנחה ואידך מן המנחה שהיתה כבר וכו' עכת"ד ונלע"ד לתרץ דלעולם ר"י ס"ל דמעיקרא משמע ולשיטתיה דר"ל קא מקשו וה"ק ליה בשלמא לדידי דאמינא לא ירד מבול לא"י גם לסברתך דלא אמרי' מעיקרא משמע ניחא אלא לדידך ולשיטתך מאי חרבה ואהא תירץ דהגם דבעלמא אין אני סובר מעיקרא משמע הכא שאני כדר"ח וכו' ויותר פשוט זה כפי הנוסחא שהביא הרב ח"נ מגמ' של קלף שהיתה מעיקרא כדר"ח וכו' יע"ש ועוי"ל דבין ר"י ובין ר"ל ס"ל הכא והתם השתא משמע ולא מעיקרא וטעמייהו משום דתיבת המנחה שם ותיבת חרבה כאן יתירה אלא דר"י סבר שם דלא קאי אלא אהרמת הקומץ ולא אהקטרה ור"ל סבר דגם על ההקטרה

קאי וכאן ר"י סבר השתא מכח יתורא כדכתי' ור"ל מיישב היתור דאצטריך לדר"ח וכו' זהו הנלע"ד ליישב בקושית גאון נר"ו:

דף קי"ג ע"ב תו' בד"ה אי חדש כ"ם וכו' ונרא' דאין זו ראיה דפרת חטאת לא קיימא למזבח ואלו מתפיס תמימים לב"ה הא אמר וכו' כצ"ל. ועיין להר' מש"ל ז"ל בפ"ה דערכין דין ה' וי"ל דכוונתם לחלק בין פרה למתפיס תמימים דפרה לא קיימא אבל הני קיימו ותדע מדתקנו רבנן דאינו יוצא וכו' ואלו לא הוו קיימי לא הוו מתקני רבנן:

תו' בד"ה כאן קודם הגרלה וכו' ובד"ה כאן קודם נידוי וכו'. עיין לה' נצח ישראל ביישובו לשיטת הרמב"ם ותירץ קושיתם כאן לפי דרך הקדש שלו:

דף קי''ד גמ' וצריכי וכו' ואי תנא חורין משום דלא חזו ואידחי וכו'. כ' הרב ח"נ נר"ו וה"ה דהמ"ל משום דלא מאיסי וכו' וכן ב' צריכיות קמא המ"ל משום דחזו ואירחו וכו' עכ"ל בקיצור. ונראה דמוכרח הגמרא לעשות צד אחר כדי שלא יקשה לך דליתני אותו ואת בנו וכעלי מומין ולא ליתני תורים דאי משום דתורים לא מאיסי גם אותו ואת בנו לא מאיס ואפ"ה פטרי ביה רבנן לכך הוצרך לעשות צריכותא בתורים דלא חזו ואידחו דליתא לא בב"מ ולא באותו ואת בנו ומשו"ה הוצרך לשנותה וגם צריך לצריכות' דמאיסי כי היכי דלא תיקשי לן ג"כ ליתני תורים ואותו ואת בנו ולא ליתני ב"מ דאי משום דחזו ואידחו גם אוא"ב חוי ואידחי ולכך הוצרך לצריכותא דמאיסי דליתא לא בתורים ולא באו"ב מיהו אכתי י"ל ל"ל למיתני תורים אי משום דלא חזי ואידחי הא ידעי' לה ממחוסר זמן דמיתניא בהרי אותו ואת בנו וי"ל:

רש"י בד"ה בשלמא וכו'. עיין מ"ש בעניותין ברפ"ח דחולין:

רש"י בד"ה חובות לא תקריבו וכו' עד כי יבא שילה ויקריבום שם וכו' עכ"ל. ר"ל עד שיבואו ישראל לשילה ולישנא דק' נקט:

ע"ב רש"י בד"ה בשעת היתר הכמות וכו' ואשמועי' ק' דלגבי חובות איכא ל"ת וכו' עכ"ל. וי"ל אכתי מה בא לאשמיעינן הא כבר שמעי' מלא תעשו וכדדריש לעיל ישרות הקריבו חובות לא הקריבו וכן ק' נמי על התו' דלקמן דף קי"ט ע"ב בד"ה הקדישן וכו" שכתבו דחובות הקריבין וקרבנות צבור לית בהו אלא לאו הבא מכלל עשה ואמאי לא אמרינן דלא תעשון לאו גמור הוא ואפשר דלדעת רבנן לא חשיב לאו דלא תעשון לאו גמור אלא לאו הבא מכלל עשה משום דלא אמר בהדיא לא תעשון חובותי אלא ל"ת רק איש כל הישר בעיניו דזהו מגמת הפסוק ע"ש כפי' רש"י בחומש לכך חשיב ליה לאו הבא מכלל עשה שו"ר לה' צ"ק ז"ל שם בתוס' שהרגיש בזה והניחה בצ"ע וראיתי להרב ח"נ נר"ו שם שתירץ ע"ז וז"ל וי"ל דאה"נ האי דחובות יחיד אין קרבין בבמה איכא בהן לאו גמור

אבל הא דק"ץ וכו' ע"ש ואחר המחילה לא ראה דברי הר"א בנו של רבינו הביאו מרן בפ"א מה' ק"פ דין ג' שכ' בהדיא דבכל החובות בבמה ליכא שום לאו כי אם דוקא בפסח משום לא תוכל לזבוח את הפסח וכו' ע"ש. והואיל ואתא לידן לשון זה של רבי' צריך להביאו בס"ד דע שרבי' שם פסק בהאי ברייתא דר"ש וכפום אוקמתא דמסקנא דלעולם אחר חצות וכו' ומאי בשעת איסור הבמות איסור במה לו וכו' יק' דכיון דלכי האמת ר"ש מיחייב בקדשים שראויים לאחר זמן ששחטן בחוץ לאו אמאי לא מפרשי' הברייתא כפשטה ואמאי אנחנו צריכים לסבול זה הדוחק דמאי דקתני בשעת איסור וכו' איסור המה לו וכו' ונר' דבלאו הכי ק' על רבינו דמי הכריחו לפסוק כר"ש והא הוא בעיק' דין המשנה פסק דלא כוותיה אלא כרבנן דקרשים הראויים לאחר זמן פטור בחוץ אלא ודאי כמ"ש מרן ז"ל דמוכרח הוא לפסוק כברייתא זו משום דבפסחים פ' האשה מוכח דר"י ור' יודא סברי כהאי ברייתא וא"כ אם יפרשות תיקשי הילכתא אהילכתא ולכך הוצרך לפרשה כמו הדחייה ואפשר שלזה כיוין מרן ז"ל שם ע"ש ועיין עוד לקמן בתו':

תו' בד"ה אלא לאו קודם חצות וכו' כתב ה' מ"כ וז"ל וי"ל דבמנחות דף ה' בד"ה אלא אר"פ וכו' הכריחו דבשחוטי חוץ לכ"ע אין מחו"ז לכו ביום וכו' ע"ש א"כ צ"ע סוגיא דהכא דאף לגבי שחוטי חוץ אמרי' דיש מחו"ז לבו ביום דאל"כ כרת נמי לחייב כיון דראוי בו ביום לאחר חצות עכ"ד והנה ה' פ"מ כתב בגמ' וז"ל וע"כ צ"ל דס"ד דמקשה דיש מחו"ז לבו כיום עכ"ד וכוונתו בדוד לתרץ קושיא זו דזה אינו אלא למאי דס"ד דרבה דטעמיה דר"ש מהכא וה"מ לדחויי ליה מהא דהכריחו התו' במנחות דאין מחו"ז לבו ביום אלא דבלאו הכי דחי ליה שפיר ובזה הרווחנו עוד הכרח אחר לרבינו ז"ל דנקיט לה כפי הדחייה משום דבלאו הכי מוכרח הוא לאוקומה הכי מהא דאין מחו"ז לבו ביום עיין בדבור שלפני זה. ובעיקר הקושיא נלע"ד לתרץ דהגם דקים לן דאין מחו"ז לבו ביום היינו דוקא כמו הגרלה דבידו עכשיו להגריל ולהקריב אז אמרינן שפיר אין מחו"ז לכו ביום כיון דבידו אבל פסח שאני דאין בידו לעשותו עכשיו דאכתי זמנו לא בא כי אם אחר חצות והזמן אין כירו בזה ודאי יש מחי"ז לכו ביום ואם צדקנו בזה לא נשאר הכרח להרמב"ם כי אם מ"ש בעניותין לעיל:

בד"ה דזעירי וכו' משום דמצורע יש בו טומאה וכו' והתם מפרש אמאי לא תני מצורע ומצורעת כדקתני וכו' עכ"ל לכאורה דהוצרכו לזה קידם שתדחה דבריהם ותאמר דלעולם גם שם במש' ל"ג והמצורע והוזכרה שם במשנה בטעות כמו שהוזכרה גם במשנתי' בטעות ולדחית זה הביאו הגמ' דשקיל וטרי בה מיהו בלאו הכי הא קתני ארבעה ואלו ל"ג לא היו כי אם ג' ואפשר דהייתי מכניס אחרת במקומה ע"ש בגמ'

והמכוון מדבריהם הוא דבאו לתת טעם על התנאים (שהם האמוראים שרגילין לשנות המשניות והברייתות) למה הכניסו מצורע ולא הכניסו נזיר. עוד נלע"ד טעם אחר פשיט משים דמצורע רגילה בפומייהו מדוכתא אחרינא והוא מפ' ד' מחוסרי כפרה הנז' אבל נזיר לא ונר' דגם בדברי זעירי ורב ששת י"ל דס"ל כתנאי דמצורע צריך לאוסופי במשנה ולא דרב ששת דבתירוצא דזעירי אמר תני מצורע בהדייהו ואלו בתירוצא דרב ששת לא אמר אלא תני נזיר ותו לא:

דף קט"ו רש"י בד"ה אי לשמו וכו' אלמא דבר שאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו מיחייב עליה וכו' כצ"ל:

ע"ב רש"י בד"ה שנאמר וידום אהרן הרי ששתק וקבל השכר מפ' בב"ר וכו' עכ"ל לכאורה נר' להגיה כך הרי ששתק וקיבול השכר מפורש בב"ר כצ"ל ור"ל דהגמ' לא מייתי ראיה אלא על השתיקה ולכך הוצרך רש"י לומר וקיבול השכר דלא מייתי עליה בגמ' אייתי ליה מב"ר מיהו ראיתי לרש"י בחומש שכ' וז"ל וידום אהרן קבל שכר על שתיקתו ומה שכר וכו' ופי' שם בשפתי חכמים משם ג"א ז"ל דק"ל לרש"י אמאי איצטרי' קרא וידום אהרן וכו' עם ה' יריב וע"ז פי' קבל שכר על שתיקתו וזה כוונת הב' וידום וכו' עכ"ד ומעתה יבואו דברי רש"י כפשטן בלא הגה"ה כי אם בתוספת וי"ו על מפ' בב"ר הרי ששתק וקבל השכר דתרוייהו שמעי' שפיר מוידום אהרן כמ"ש רש"י בחומש ומפ' בב"ד וכו':

דף קי"ו ומאחר דנ"ל מאתך וכו' מ"ד אתך לצוותא בעלמא וכו' ע"כ וק"ק למ"ד טריפה אינה יולדת למה ליה אתך וי"ל דלמ"ד טריפה אינה יולדת ומוכרחי' אנו לומר דאתך לצוותא בעלמא דטעמא מאי אמרי' דטריפה יולדת אתך לאו לטותא משום דקרא דלהחיות זרע מכחישו דפי' להחיות זרע מוכרח הוא דר"ל מה שצויתיך להכניס היא כדי להחיות זרע וא"כ לא אפשר לפרש אתך לצוותא אבל למ"ד טריפה מיתוקם שפיר קרא דלהחיות זרע כפשוטו דהיינו לא תכניס אלא מי שהוא ראוי להחיות זרע לאפוקי טריפה וטעם דהכניסה אפשר לומר כדי שיהיו לטותא והיינו קרא דאתך דאי לאו הכי יש לו להקב"ה כמה דרכים להצילם אלא וראי לצוותא:

גמ' ארשב"ן מאותן שעתידין ליטהר וכו' כן הגיה מהרש"א ע"ש בח"א ועיקר וכפ"ז צריך להגיה ג"כ בדברי ר"ח כל שהתיבה קילטתן בידוע שלא נעבדה בו עבירה כל שאין התיבה קולטת בידוע שנעבדה בו עבירה ודברי רש"י שכתב ובהן הכיר אותם שהיו ז' וכו' שייכי נמי אדר"ח אלא שכתבו לבסוף ולעולם איכא למשמע הכי בין מדר"ח בין מדר' אבהו ועיין במהרש"א שם ותו לא מידי:

רש"י בד"ה לכל וכו' ומשעת מתן תורה שנבחרו ישראל וכו' עיין ביפ"ת במדרש חזית בפ' עורי צפון מ"ש משם הרמ"ע ז"ל בטעם למה בני נח אינם יכולים להקריב שלמים ובזה יובנו דברי רש"י כאן ומשעת מתן תורה שנבחרו ישראל ר"ל שאמר עליהם הפ' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים שיכו ועלו למדריגת כהנים אז קרבו להם שלמים והגם שבדברי היפ"ת עצמו והם דברי מהרש"א בח"א יתפרש ג"כ מ"מ בדברי הרמ"ע יומתק יותר ע"ש:

גמ' שמא מבול בא לעולם שנאמר ה' למבול ישב אמר להם וישב ה' וכו' כן היא הגירסא בעין יעקב ועיקר ומ"ש שנאמר מביא ראייה שהם אמרו לו שמא מבול וכו' מדאמר בזה המזמור ה' למבול ישב ופסקיה לקרא ה' למבול ישב הוא דבריהם ווישב וכו' מה שענה להם:

ע"ב רש"י בד"ה אמרה וכו' וגם טמנתם בפשתי העץ וכו' עכ"ל ר"ל לאותם המנאפים ופשוט:

בד"ה כתוב א' אומר וכו' וכך היא שנויא הא כיצד מקום מזבח בכ"ו וכו' ר"א בן שמוע וכו' אבל הבקר לעילה וכו' בכסף וכו' עכ"ל אבל לת"ק דס"ל מקום מזבח בנו אין סברא שיהיה כ"כ ביניהם במקום מזבח בן' כסף וכל המקדש בשש מאות זהב אבל לסברת ר"א ן' שמוע שהנ' הן לבקר ולכלי העצים וכו' שפיר מצינן למימר דהן הם כסף ולא קשו קראי אהדדי התם כסף הכא זהב והיינו דלא קשה לגמ' קושיא זו אלא אתירוצא בדגובה מכל שבט ושבט לאפוקי מסברת ר"א בן שמוע דל"ק אבל אה"ן דגם לס' ר' ק':

דף קי"ז רש"י בד"ה כל הנידר וכו' ובת"כ תני לה בהדיא לר"מ עכ"ל לכאורה דבת"כ תני לה בהדיא דבבמה קטנה מיירי דבזה עסיק רש"י מיהו ליתא שם בהדיא ע"כ נלע"ד להגיה (אחר שהוכיח מהתו' דל"ג בגמ' מנחה ונזיר קריבין בבמת עיין בד"ה כל הנידר וכו' ובע"כ בד"ה ר"ש וכו') כך ולא חובות ומנחות ונזירות נידר ונודב הוא וקרבי ובת"כ תני לה בהדיא לר"מ כצ"ל שי"ר שהרב ח"נ נר"ו הגיה באופן אחר שם ולע"ד דאיני מתיישב לשון תני לה בהדיא אלא אחר שכותב רש"י זה מסברא רנפשיה:

ע"ב גמ' אמר שמואל מחלוקת וכו' אבל בעולות ושלמים ד"ה ישרות נינהו ע"כ י"ל לרבנן דס"ל נזירות חובות נינהו דהוא לא התנדב אלו הקרבנות אלא אסר עצמו ביין ומאליו נתחייב בקרבנות כמ"ש רש"י א"כ גם עולות ושלמים חובות נינהו והיכי קאמר ד"ה ישרות נינהו וי"ל דר"ל ד"ה דין ישרות אית להו והטעם לרבנן משום דבעלמא אפשר להביאם בנדבה משא"כ בחטאת ואשם וכן לפי המסקנא צ"ל כן לר"מ דקאמר אבל בחטאת ואשם ד"ה חובות נינהו והא לר"מ כל קרבנותיו דנזיר נדבה נינהו כיון דע"י נדר

בא עליו וכמ"ש רש"י אלא י"ל דר"ל דין חובות יש להם והטעם לר"מ משום דבעלמא אינם באים כי אם חובה שו"ר להרב פ"מ ז"ל שתירץ לפי המסקנא באופן אחר ולפי דרכו הקשה על הפוסקי' בא"א סי' א' וכפום מ"ש אין מכאן קושיא ע"ש:

תו' בד"ה ר"ש אומר וכו' אבל יש נדר וכו' ולא בזו כגון מנחה ונזירות וכו' עכ"ל. ז"ל ה' ח"נ נר"ו לכאורה ק' כיון דמנחות ונזירות קרי להו נידר ונידב אמאי לא קרבו אפי' בבמה גדולה בשלמא נזירות וכו' אלא מנחה אמאי לא קרבה אפי' בגדולה ול"ל משום דכתי' זבחים ולא מנחות דהא לא אימעיט אלא ליחיד אבל לא לציבור דומיא דחובות וי"ל הא דקאמר גבי מנחות לא קרבו לא בזו ולא בזו היינו ליחיד אבל לצבור קרבו דהוו חובות שקבוע להם זמן עכ"ד לכאורה לאו רישיה סופיה וכו' דבתחי' קא עסיק במנחו' נדבה דקאמר כיון דמנחות ונזירות נידר ונידב הוא ובתירוצו תירץ אבל לצבור קרבו דהוו חובות וכו' ואנן במנחת נדבה איירינן מה יש לנו בחובות ובעיק' קושיתו י"ל דלעולם משום דכתי' זבחים ולא מנחות ומה שדחה היינו ליחיד אבל לצבור וכו' ל"ק משום דאין מנחת נדבה צבור ואפשר דזו היא כוונתו אלא שהמדפיס דילג איזה תיבות והגם שיש מנחה הבאה עם העולה אנן לא איירינן אלא במנחה הבאה בפני עצמה:

בד"ה ורבנן וכו' וה"ה דעופות נמי לא קרבו לרבנן וכו' עכ"ל אפשר משום דחששו לדוחה לדחות הא דקאמרי דנסכים א"ב ותו לא דבלאו הכי הו"מ למימר דעופות א"ב ואהה קאמרי וה"ה וכו':

דף קי"ח רש"י בד"ה זר מוזרק וכו' כהן פתא א"מ וכו' עכ"ל והגם דבת"כ מפיק לה ממזבח ה' וז"ל זריקת כהן במזבח ואין זריקת כהן בבמה היינו דוקא לר"מ דס"ל אין מזבח בבמה אבל לר"יש שם דס"ל דגם בבמה צריך מזבח אינו מתמעט אלא מאל פתח א"מ ע"ש בת"כ:

בד"ה קרבו נסכים וכו' כל שהצבור צריכי להקריב מקריבין בא"מ וכו' הוסיף זה משום דכפ"ז המחלוקת במדבר עצמו אם קרבו נסכים או לא לכך הוסיף בחכמים בתראי דבאו לטפויי אם צריכי להקריב מקריבין דהוי כאלו אמרו כן בפי' הגם שלא אמרו כן ודלא כמו שהגיה הרב ח"נ נר"ו:

בא"ד ולמימר דקרבו במדבר לצבור וליחיד וכן בגלגל לב' הבמות וכו' עכ"ל עיין לעיל דף קי"א בתו' ד"ה לדברי ר"ש שכתבו משם רש"י דע"כ ל"פ אלא ליחיד אבל לצבור לכ"ע קרבו ולכך הוצרך רש"י כאן לומר בין ליחיד בין לציבור וכו':

דף קי"ט גמ' א"ל הא מני ר"ש היא וכו' י"ל אמאי ל"ק כיון שסתר התירוץ דהא' ואפשר משום שהוא בעצמו חזר מתירוצו ותי' תירוץ אחר ואינו אומר אלא כשהמתרץ הב' הוא חכם אחר וצריך לעמוד ע"ז בכללים:

רש"י בד"ה נוב וגבעון חדא חשיב להו עכ"ל מכאן נר' דגריס לעיל בד' מקומות שרתה שכינה בגירסת עין יעקב:

ע"ב תו' בד"ה בע"א זו וזו שילה וכו' מחברין מ"ל וכו' כבר כ' התו' לעיל דף קי"ו ב' דר' יודא לא דייק והכא אועוד סמני שו"ר שכ"כ המפרשים וברור:

בד"ה הקדיש וכו' הא איכא לאו הבא מכלל עשה וכו' עיין מ"ש בעניו' לעיל דף קי"ד ע"ב ברש"י בר"ה בשעת היתר הבמות:

גמ' כהן וזרק בגדי שרת לשרת בקדש ע"כ עיין להרע"ב בפי' המשנה שהביא טעם אחר ועיין להרמב"ם משמע דגירסא אחרת יש להם והיא קרובה לגירסתינו בתוס' מילין:

רש"י בד"ה על המזבח סביב וכו' וסיפיה דקרא וכו' עמ"ש בעני' לעיל דף קי"ח ברש"י ד"ה זר מוזרק

בד"ה אבל קדשי' ששחטן בב"ק וכו' עכ"ל י"ל לפ"ז דאיירי בששחטן כב"ק א"כ ק' דיוקא אדיוקא דבתחי' קאמר ל"ש אלא בקדשי כ"ג והקריבן בב"ג משמע הא קדשי ב"ק שהקריבן בב"ג אין חיצוי הגם ששחטן בב"ג דבכל גוונא מדייקינן והדר קאמר אבל בקדשי ב"ק שהקריבן וכו' ופי' רש"י ששחטן בב"ק משמע הא אם שחטן בכ"ג יש חיצוי וי"ל ועיין עוד בדבור שאח"ז:

בד"ה ל"ש וכו' כלומר בשעת איסור הבמות וכו' עכ"ל עיין להר' ח"נ נר"ו שהאריך בדבור זה והדין עמו מיהו כפי דברי קדשו שכ' דהמשנה איירי בחובות וכאן איירי בנדרים ונדבות הקרבין בשתיהם ואפי' קדשי גדולה הקריבן בגדולה דהיינו נו"נ של צבור אבל חובות שאין קרב בשתיהן אלא בב"ג ודאי שיש חילוק ביניהן ומתני' ה"ק מה בין במת יחיד לבמת צבור ר"ל מה בין נ"ונ הקרבין בבמת יחיד לחובות הקרבין בבמת צבור וכו' עכת"ד עש"ב. מיהו יש לדקדק לפ"ז מהו זה שאמר אע"ג דקרבינהו בב"ג כיון שדינם שם ועוד שדברי רש"י שהביא ה' סייעתא לדבריו ממ"ש בדבר הקרב בב' וכו' ע"ש הא נ"ונ של צבור אינם קרבין בקטנה אם לא שנאמר דשם נ"ונ קרבין בב' וזה ודאי דוחק ע"כ ולע"ד דכנ"ונ של יחיד קאמר והם ודאי קרבין בשתיהן כמ"ש רש"י ז"ל ומ"ש המ"ש מה בין במת יחיד לבמת צבור בין בחובות צבור בין בנ"ונ של צבור וכפ"ז יהיה בין ללישנא קמא בין ללישנא בתרא כפי גירסת רש"י בקרבנות יחיד שהכניסם חיים לבמת צבור

ללישנא קמא דוקא ששחטן וכמ"ש רש"י בדבור שלפני זה אין חיצוי אבל אם הכניסן חיים יש חיצוי ולא"ד דאמר בזמן גם שנכנסו חיים אין חיצוי זהו מה שנלע"ד:

דף ך' גמ' ע"כ ל"ק רבא אלא במזבח דחזי ליה וכו' אבל מחיצה וכו' ע"כ כפי גירסת רש"י עדיפה מינה הו"ל לחלק והוא ע"כ ל"ק רבא אלא התם דכמאן דחיקינון דמי אבל הכא דכשרין הם לכ"ק מיהא קלוט וי"ל גם כפי גי' רש"י ק' אמאי מניח הגמ' בעיית ר' ינאי בתיקו ביון דהצדדים דר' ינאי הם אם כרבה אם כרב יוסף ומהא דאיתותב רבה שם במעילה ע"ש ליפשוט בעייא דר' ינאי:

גמ' מה לעופות שכן אין הזר כשר בהן ע"כ ה"מ למיפרך מה לעופות שכן אין היוצא כשר בהן תאמר בקדשי במה שהיוצא כשר בהן דאיירי בה במה מצינו:

בד"ה תורת זבח שלמיו וכו' וטמא נמי בהדיא פרשתא כתיב והנפש אשר תאכל וגו' עכ"ל מכאן מוכח לפרש לטמא דמתני' בטומאת הגוף ורש"י עצמו בריש פ"ב מפרש לה בטמא ששימש בפי' הרמב"ם שם והרע"ב ע"ש ועיין בתי"ט ז"ל ולרש"י כאן ה"ג דהיינו הטמא כולם שוים דבשלשתן כרת ושלשתן מקרא א' יוצאים ובזה ניחא מה שמק' דבטומאת הגוף לא צריכא ק' ואמאי צריך רש"י להביאה מקרא דהא כ' ז"ל והא דאיצטריך לרבויינהו משום דאתי מבנין אב דהלן ישרף והיוצא ישרף וכו' וטומאת הגוף לא אתי מיוצא גם המש' אמאי איצטריך למיתנייה וכזה ניחא דהא דתנינהו במתני' משום דשלשתן מקרא א' יוצאים גם שלשתן בכרת והא דהביאו רש"י מקרא כדי להודיענו דמק' א' הם יוצאים וגם בקושטא הוא יוצא מן הפסוק גם שאינו צריך ועיין בתו' לעיל כ"ח ב' דמפרשי' לטמא דמתני' בטומאת בשר ובזה ודאי ניחא שפיר ועיין לה' מראה כהן שם וע"ע לה' משנה למלך ז"ל בפ"א מה' קרבן פסת דין ג' שנסתפק אם טמא בשר בבמה כדעת רש"י ע"ש ובההיא דריש פ"ב גמ' בהדיא קאמר מה להנך שכן לא הותרו בבמה ועיין ברש"י שם דמייתי לה ממתני' דידן במש"ל ובעת צל"ע בדברי הרב ז"ל:

ת"ו ש"ל ב"ע